

LIBERTÉ ET PATRIE
DON FAIT À LA
Bibliothèque Cantonale
et Universitaire
par Mlle J. Chavannes
Bibliotheque de Mr
Sylvius Chavannes

NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE ET LATINE.

NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE ET LATINE

GRAECUM TEXTUM ADDITO LECTIONUM VARIARUM DELECTU RECENSUIT
LATINUM HIERONYMI NOTATA CLEMENTINA LECTIONE EX AUCTORITATE
CODICUM RESTITUIT

CONSTANTINUS TISCHENDORF.

EX TRIGLOTTIS.

LIPSIAE:
HERMANN MENDELSSOHN.
MDCCCLVIII.

PROLEGOMENA.

I.

Ars typographica iam per longam annorum seriem ad litteras sacras Hebraice, Latine, Germanice vulgandas adhibita erat[1]), antequam Novum Testamentum eo sermone quo ipsi olim apostoli scripserunt edi coeptum est. Parata autem est prima textus Graeci Novi Testamenti editio auctore Francisco Ximenes de Cisneros archiepiscopo Toletano. Inserendum enim curavit illum textum una cum interpretatione Latina vulgata editioni bibliorum polyglottae Complutensi. Ipsum Novum Testamentum, quinta eius editionis pars, prelo exiit ineunte anno 1514; intra triennium secutae sunt quinque partes reliquae; sed anno demum 1520. Leonis X. litteris permissum est ut totum opus in lucem ederetur, neque id

1) Primum biblia edita sunt Latine; sed quae editionum Latinarum revera prima fuerit, difficile dictu est; earum quae annum notatum habent princeps est editio Moguntina anni 1462. Quo eodem anno in eadem urbe Moguntii Germanica biblia primum edita sunt. Hebraica vero primum integra prodierunt Bononiae a. 1488, psalterio Hebraico iam anno 1477. edito.

fere ante annum 1522. revera factum est. Hinc editio Novi Testamenti Graeca et Latina, quae Erasmo auctore ex officina Frobenii anno 1516. Basileae prodiit, principis editionis laudem iure sibi vindicat. Quam editionem repetiit Erasmus annis 1519. 1522. 1527. 1535. Complutensis editio unde fluxerit, non satis constat; haud dubie tamen, ut ipso textu probatur, ad codices aliquot recentiores instituta est indolis eiusdem qua sunt superstitum plurimi; neque est quod horum numero eximatur codex ille a Leone X. ad edendum oblatus, nomine eximiae vetustatis spectataeque fidei laudatus, nisi forte usus eius potius ad Vetus Testamentum Graecum quam ad Novum pertinuisse putandus est[1]). Accessit autem ad fundamenti iniquitatem quod editores Graeca passim[2])

1) Cf. Wetstenii commentatio de editione Complutensi in prolegg. Novi Testamenti sui pag. 117: *ut quod res est dicam, rationes sunt chronologicae, quae nos cogunt omnino dubitare utrum Complutensibus, cum N. T. ederent, exemplar Vaticanum ullum ad manus fuerit. Novi Testamenti impressio absoluta fuit 10. Ianuarii 1514. Ultimo Februario praecedentis anni electus est Leo X. tunc temporis aegrotus, 11. Aprilis coronatus est, ac postea demum cogitavit de instaurandis literis ....*

2) Certe 1 Ioh. 5, 7. Wetst. quidem

ad Latinum textum vulgatum, quem maximi fecerunt [1]), corrigenda duxerunt, nec omnino eam quae in tanto opere decebat diligentiam adhibuerunt [2]). Hac vero diligentia nec magnus ille Erasmus Complutenses editores nimium antecessit. Adhibuit is codices paucos maximeque Basileenses recentiore textu Byzantino nequaquam superiores. Vestigia summae festinationis in prima editione adhibitae [3]) nec plane exstincta sunt in re-

hoc nomine plura immerito taxavit; recte vero Latinas duorum nominum formas auctoritate Graeca prorsus destitutas Βεελζεβούβ Matth. 10, 25. et Βελίαλ 2 Cor. 6, 15: quod posterius ex incredibili errore denuo a Lachmanno receptum est, notavit.

[1]) Cf. verba editorum in prologo ad lectorem (de Vetere Testamento) scripta: «Mediam Latinam B. Hieronymi translationem velut inter Synagogam et Orientalem ecclesiam posuimus, tamquam duos hinc inde latrones, medium autem Iesum i. e. Romanam sive Latinam ecclesiam collocantes.»

[2]) Cf. Wetsten. prolegg. N. T. p. 117 sq. Luculentissimum indiligentiae exemplum habetur Hebr. 7, 3. ubi post verba μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές hanc Euthaliani capituli partem: ἐν ᾧ, ὅτι καὶ τοῦ Ἀβραὰμ προετιμήθη, (ex margine) in textum inrepere passi sunt.

[3]) Hanc rem diserte probavit prae aliis Wetstenius in prolegg. N. T. p. 120 sqq.

liquis, quarum quartam passim, in apocalypsi maxime, ad Complutensem mutavit, quum iam in tertiam anni 1522. verba vexatissima 1 Ioh. 5, 7 sq. ex codice Montfortiano post Dublinensi saeculi XV. propter adversariorum clamores recepisset.

Nihilominus quum Complutensem tum Erasmicam textus Novi Testamenti Graeci conformationem per longum tempus ubique terrarum repetere placuit, mutatis plerumque paucissimis, saepe vero alterius lectionibus alteri immixtis. Hunc in modum comparatae sunt etiam Roberti Stephani docti typographi Regii Parisiensis editiones, quarum ille tertiam, quae anno 1550. prodibat, fere totam conformavit ad Erasmi quintam, excepta apocalypsi, in qua Complutensem sequi malebat. Hanc Roberti Stephani editionem, nomine Regiae claram, perpaucis ad codices ab Henrico Stephano collatos mutatis secutus est Theodorus Beza inde ab anno 1565., rursusque Bezae editiones secuti sunt Elzevirii typographi Leydenses, qui inde ab anno 1624. Graeco Novi Testamenti textui edendo operam navarunt. Qui quidem quum secundam editionem, quae anno 1633. prodibat, praepositis verbis his: *Textum ergo habes nunc ab omnibus re-*

ceptum, commendassent, factum est ut *textus recepti* nomen mox in omnium consuetudinem abiret. Idem est quo ad hunc usque diem viri docti utuntur ad significandum textum eum qui per haec ultima duo saecula cum Elzeviriis saepissime repetitus est, quamquam in re critica vel in pristino ipsorum apostolorum textu indagando non plus auctoritatis habet quam qui in plerisque codicibus recentiori aetate scriptis invenitur, quippe a quibus Erasmus, primus et principalis rationis Elzevirianae auctor, fere totus pependerit.

Dum vero haec textus sacri ratio, sive Erasmi sive Stephani sive Elzeviriorum mavis dicere, in communi hominum doctorum usu erat, non deerat industria adeundi fontes textus antiquioris in variis terris et nationibus propagati. Hinc sensim ortus est apparatus Novi Testamenti criticus, in quo ad singulas textus partes ac verba testimonia codicum Graecorum et vetustiorum et recentiorum, item antiquarum versionum vel orientis vel occidentis, item scriptorum veterum, qui vel ipsum textum exscripserunt vel docte explicuerunt, tanquam in thesauro reponebantur: unde non modo textus sacri historia sed etiam emendandi textus plerumque editi et

caussa et ratio disci poterat, praesertim quum simul ars critica excoli coepta esset. Horum studiorum nomine inclaruerunt opera trium Anglorum: Briani Walton (anno 1657.), Iohannis Fell (anno 1675.), Iohannis Mill (anno 1707.). Haec vero omnia superavit editio I. I. Wetstenii Basileensis, quae Amstelodami anno 1751. et seq. voluminibus duobus prodiit. Cuius operis opes criticas, post inprimis auctas ab Altero Vindobonensi, Birchio Havniensi et Matthaeio professore Moscuensi, mox exstitit qui ad rem criticam revera promovendam ipsumque textum emendandum docta ratione converteret. Ioh. Iac. Griesbachium Ienensem dico, qui vestigiis insistens Bengelii et Semleri testibus antiquis inter se assidue collatis docuit, tres olim institutas esse textus Novi Testamenti recensiones, occidentalem interpretandi maxime studiosam, Alexandrinam grammatices vindicem, et mixtis priorum studiis Byzantinam. A qua ratione, frustra Matthaeii probris impugnata, subinde vero etiam Hugii et Eichhornii studiis exculta, proficiscens copiam immensam variantium lectionum in ordinem quendam redegit, additisque certis quum de auctoritate testium tum de probabilitate

lectionum legibus hoc egit ut textum receptum sive Elzevirianum multis locis corrigeret [1]). Editio Novi Testamenti Griesbachiana (prodiit secundum 1796. tomo I., 1806. tomo altero) magna aequalium laude ornata multumque propagata est. Priorem partem quae evangelia complectitur novis curis auxit Dav. Schulzius anno 1827. Plures alii, ut Knappius, Schottus, Vaterus, Theilius, crisi Griesbachiana ita usi sunt ut Elzevirianum textum probatissimis Griesbachii lectionibus immutatum ederent.

Brevi post editio prodiit Augustini Scholz (vol. I. 1830; vol. II. 1836.). Quo ille opere ut apparatum criticum allata plurimorum codicum ubique terrarum latentium notitia multisque lectionibus inde notatis vel confirmatis promovit, ita gravi detrimento affecit quod in adhibendis quum suis tum aliorum collectionibus criticis maxima usus est levitate atque socordia [2]); praeterea quum codices recentiores Asiaticos antiquioribus Alexandrinis praestare contenderet — quod quam male fecisset alibi demon-

[1]) Accuratius de Griesbachii laboribus exposui in prolegg. N. T. 1849. p. XXXVII sq.

[2]) Ea de re pluribus disserui in prolegg. N. T. 1849. p. XXXIX sqq.

stravi [1]) — ipsum textum imprudenter ad Griesbachii rationes multo magis quam ad suas conformavit.

Mutata res est editionibus Lachmanni et meis. Uterque enim Elzeviriano textu misso facto ad ipsos reversi sumus antiquos testes, a quibus solis textum peteremus in locum Elzeviriani substituendum. Sed satis diversa ratione usi sumus. Ac primum quidem de Lachmanno videamus. Prodiit editio eius stereotypa 1831; secuta est editionis majoris [2]) pars prior 1842, posterior 1850. Daturum se professus est in Theologicis Studiis et Criticis 1830. p. 817—845.[3]) textum Novi Testamenti saeculo quarto in oriente vulgatum vel potius vulgatissimum, cf. l. l. p. 822. p. 826. p. 833.[4]).

[1]) Cf. N. T. meum l. l. pag. XXXII sq.; item prolegg. N. T. mei 1841. pag. V sqq. ubi est dissertatio De recensionibus quas dicunt textus Novi Testamenti, ratione potissimum habita Scholzii.

[2]) Titulus est: Nov. Test. Graece et Latine. Carolus Lachmannus recensuit, Philippus Buttmannus Ph. F. Graecae lectionis auctoritates apposuit.

[3]) Cf. etiam ibidem 1835. p. 570 sqq., item prolegg. ed. maj.

[4]) Hos locos omnes cum reliquis qui in censum veniunt exscriptos habes in prolegg. N. T. mei 1849. p. XLII sqq.

Hunc ita inveniendum duxit ut quaereret quid probatissimum esset codicibus «orientalibus» ABC, consultis etiam fragmentis PQTZ evangeliorum et H epistularum, item de patribus Origene. Quibus discrepantibus adeundos esse «occidentales» testes ex eorumque auctoritate dirimendam illorum dissensionem. Occidentales vero testes admisit Graecolatinos D evangeliorum atque actuum, E actuum, DG epistularum; item Latinos evangeliorum abc et epistularum e, in apocalypsi Primasium, praetereaque editionem vulgatam Hieronymi cum patribus Irenaeo, Cypriano, Hilario, Lucifero.

Hac in re Lachmannus classes testium orientalem et occidentalem cum Griesbachio adscivit, sed nullo modo quo id iure fecisset probavit, neque magis religioni habuit quod Griesbachius in singulis partibus ipsius codicis A, item B codicis, diversitatem recensionis invenisse sibi visus est; nihilominus tota Lachmanni ratio vel maxime pendet ab his classibus recte constitutis. Hoc etiam inde clarum fit quod occidentales codices ad tollendam orientalium discrepantiam adhibentur. Quae quidem res rursus mirum hoc habet quod, quum occidentalium codicum iis qui creduntur

PROLEGOMENA.

orientis testibus dissentientibus tanta sit auctoritas ut suo testimonio ad orientalem veritatem perducant, iidem nullo plane numero sunt ubi orientalium duorum aut trium (vide infra) consensio est. Cf. l. l. p. 827. Inprimis vero quaerendum est an omnino fieri possit pro testium numero ut textus apud Christianos terrarum orientalium saeculo quarto vulgatissimus mathematica quam dicunt via constituatur. Hoc Lachmannus quum toto opere suo ponere deberet, ingenue tamen ipse negavit. Ait enim: In maxima Novi Testamenti parte codices A et B conferre possumus, sed non ubique. Per magnam partem Matthaei et aliquam Iohannis, item 2 Cor. 4, 13 usque 12, 6. orientalium codicum non habemus nisi B, rursusque inde ab epist. ad Hebr. 9, 14. unum A, accedente modo passim incerta codicis C auctoritate. (Cf. l. l. p. 832.) Hoc quale sit in promtu est, atque ipse addit: Certum est igitur in his partibus (i. e. quarta fere totius Novi Testamenti parte) saepe lectionem parum vulgatam pro unica venditari. Sed etiam locis iis ubi non eandem testium paucitatem habet mathematica Lachmannus ratione abuti videtur. Quo enim tandem iure pro certo ponitur, tres codices superstites, alterum quarti fere

alteros quinti saeculi, consentientes textum saeculi quarti probatissimum tradere? Si sex vel modo tres alii aetatem tulissent, non magis invicem dissentientes quam ABC, Lachmanniani textus recensio mirum in modum immutanda esset. Hoc iam satis probatur solo codice C a me edito, cuius lectiones recepto qui vulgo dicitur textui consonas Lachmannus ad rationes suas nondum adhibere poterat. Atque idem probabitur fragmentis antiquissimis palimpsestis nuper a me in oriente repertis[1]), quae prorsus e genere sunt testium Lachmanni. Textus vero qui an id ipsum sit quod se esse profitetur, i. e. orientalis textus quarti saeculi, etiam atque etiam dubium est, quale si solus per se sumitur inveniendi textus primi saeculi fundamentum esse poterit? Quae quum ita sint, sic existimo, testes Lachmanno unice probatos maximi faciundos esse non modo quarti sed etiam primi saeculi textum quaerentibus, sed textum ex Lachmanni testium computationibus quamvis negotii diligentiae subtilitatis plenis petitum, nisi apponatur commentarius, tantum non inutilem esse et iam

[1]) Cf. infra in subsidiorum indice sub J siglo.

multis plus fuci quam lucis fecisse; expromto vero commentario a critico docto et religioso posse multo utiliora fieri quam eiusmodi textum constitui.

Atque haec quidem de textus Lachmanniani principiis. Iam his quo ille modo satisfecerit quaerendum est. Qua de re uberius exponens in prolegg. N. T. mei 1849. p. XLIII sqq. probavi, eum leges suas non raro deseruisse et quum arbitrium excludi vellet arbitrio usum esse, appositis insuper exemplis pluribus vitiorum commentarii quae e suis subsidiis editores corrigere debebant. Illud vero maxime planum feci et aegerrime tuli, Lachmannum circa testes textus novi quem quaereret principales, codices B et C, quibus etiam addendi sunt codex D[1]) et Amiatinus codex, mira suaque persona indignissima socordia fuisse cum maximo sui operis detrimento[2]).

[1]) Huius quoque codicis nomine innumeros errores a Wetstenio et Sabatario ad Lachmanni opus transisse, publicato demum altero ed. maj. tomo intellexi. De Amiatino codice cf. prolegg. istius codicis a me editi p. XXI sqq.

[2]) Eo loco de priore tantum tomo editionis maioris dicere poteram. Alterum vero qui anno post prodiit non maiore laude dignum esse, satis ostensum est in prolegg. editionis meae Tauchnitianae p. XI sq.

Equidem ex anno 1840. rei Novi Testamenti criticae assiduum studium impendi. Eodem anno exeunte prodiit prima mea Novi Testamenti editio, in qua, ut in titulo inest, «textum ad fidem antiquorum testium recensui, brevem apparatum criticum una cum variis lectionibus Elzeviriorum, Knappii, Scholzii, Lachmanni subiunxi, argumenta et locos parallelos indicavi, commentationem isagogicam notatis propriis lectionibus editionum Stephanicae tertiae atque Millianae, Matthaeianae, Griesbachianae praemisi.» Prolegomenis inserta est dissertatio uberior de recensionibus quas dicunt textus Novi Test. ratione potissimum habita Scholzii [1]). Quam editionem dum

[1]) Huius editionis Lipsiensis textum, evangeliorum potissimum recognitione facta, repetii in ed. Parisiensi anno 1842. Quam quum erroribus multis deformatam vidissem — qui quomodo in textum a me non correctum inrepere potuerint, in ipsius editionis prolegg. p. XIII. indicatum est — exemplar emendatum postea misi Parisios, sed an ad typos corrigendos adhibitum sit non satis scio. Eodem anno Parisiis prodiit altera editio hoc titulo: Nov. Test. Graece et Latine. In antiquis testibus textum versionis vulgatae Latinae indagavit lectionesque variantes Stephani et Griesbachii notavit, viro S. V. Jager in consilium adhibito,

parabam, intellexi quot quantosque labores critica sacra postularet ut litteris,

C. T. Parata est in eum finem ut «primum faceret ad studium Graeci textus suscitandum alendum fovendum apud eos quibus Latinus prae ceteris commendatus et sancitus est» (catholicos Franciae et Italiae theologos spectabam), tum «adiuvaret atque illustraret versionis vulgatae usum criticum»; denique «ingenia et pia et strenua ad novas excitaret lucubrationes quibus ad veritatis lucem magis magisque perveniretur.» Omnibus igitur quae Latina non tangunt ad meum conformatis textum opera data est ut in Graecis testibus, a quibus nunquam discessum est, ille quaereretur textus quem Latinus interpres transtulisse videretur. Qua in re etsi clarissimum erat, multo graviorem textum esse vetustissimorum codicum Latinorum quam Romanae editionis (id quod in prolegg. exposui atque ab ipso Gregorio XVI. P. M. plane probatum vidi; cf. meam Cod. Amiat. editionem p. v.), tamen hanc et ipsam pro universa textus indole ab apostolica veritate non remotiorem quam Elzevirianum textum habebam. Non poterat autem editio Graeca manuscriptum potius quam editum textum Latinum sequi, quin a proposito aberraret. Ceterum nuperrime pessima fraude factum est, quod minori editioni eiusdem textus Graeci ad Latinum conformati pro meo nomine propositum est Jageri professoris Parisiensis tanquam auctoris nomen.

ecclesiae, sibi ipsi satisfaceret. Hos quantum possem in me ipsum suscipere apud animum meum constituebam [1]). Ante omnia vero illud faciendum existimavi ut nova studia conferrentur ad testes omnes eos quorum summa in re critica auctoritas esset; vel, ut definitius dicam, ut Graeci codices antiquissimi omnes, uncialibus illi litteris scripti, denuo diligentissime excuterentur ipsique si fieri posset summa cum accuratione ederentur, nec minus vero in antiquissimis interpretationibus et gravissimis patrum operibus recte ad rem criticam convertendis novae curae ponerentur. In haec igitur intendens, gratia et favore regis Saxoniae summorumque illius ministrorum adiutus, tria per Germaniam, Franciam, Angliam, Hollandiam, Helvetiam, Italiam terrasque orientales itinera feci ac plus quinque annos in perquirendis bibliothecarum libris manuscriptis consumpsi. Unde ad augendum corrigendumque apparatum criticum multum conferre contigit, codicibus Graecis gravissimis omnibus una cum Latinis aliquot, exceptis dudum editis, vel mea manu transscriptis vel accuratissime col-

[1]) Primum ea de re exposui in Theol. Stud. et Crit. 1842. p. 499 sqq.

latis, additis insuper nonnullis summae antiquitatis monumentis quae eo usque tenebris sepulta iacuerant [1]). Ad istos vero itinerum labores accesserunt domestici circa interpretationes antiquas, patrum opera, criticos aliorum labores, recensiones quas vocant textus antiquas, scriptorum Novi Testamenti dialectum, inprimis circa leges textum ad auctoritatem testium recensendi et ad pristinam integritatem revocandi. Quae pleraque uberius exposita sunt in prolegomenis editionis meae Lips. secundae anni 1849. [2]), quam ita adornavi ut summam quandam eorum contineret quae ad promovendam rem Novi Testamenti criticam suscepissem: quamquam ab illo inde anno a criticis laboribus nunquam destiti, neque magis rei ipsi iam satisfecisse mihi videor. Repetam autem breviter hoc loco tantummodo ea quibus recensendi principia definiuntur, addita mea de recensionibus antiquis sententia.

[1]) Cf. infra subsidiorum criticorum indicem, ubi etiam meae complurium codicum et Graecorum et Latinorum editiones indicatae sunt.

[2]) Titulus est: Novum Testamentum Graece. Ad antiquos testes recensuit, apparatum criticum multis modis auctum et correctum apposuit, commentationem isagogicam praemisit C. T. Lipsiae (Ad. Winter) 1849.

Discrepantibus antiquis testibus, a quibus scilicet omnis conformatio textus critica proficisci debet et nostrae editiones posthabita Elzeviriana profectae sunt, primo loco habenda sunt quae tuentur codices Graeci antiquissimi a quarto inde usque ad nonum fere saeculum scripti. In his rursus qui antiquitate antecellunt iidem auctoritate praevalent. Quae auctoritas ut magnopere augetur si aliqua interpretationum veterrimarum atque patrum testimonia accedunt, ita non superatur plurimorum vel etiam omnium recentiorum testium dissensione, quippe qui ut tantopere concordarent publico ecclesiae Byzantinae usu factum est. Neque tamen vero quae pro documentorum aetate recentior nobis lectio est non potest nisi ab arbitrio aut usu posterioris aevi derivari: permultae enim lectiones recentiorum codicum iam apud Chrysostomum, cuius aetatem codicum nostrorum vix ullus antecedit, atque item in celeberrimis Gothicae versionis membranis rescriptis inveniuntur; quemadmodum fit ut lectionem vetustissimorum auctoritate codicum omnium destitutam ipsius secundi tertiique saeculi testis unus vel alter confirmet. Unde sequitur, codicum nostrorum antiquissimorum lectionibus non unis et solis, sed tantum

prae ceteris laudem antiquitatis inesse. Quae quidem laus quamvis permagni facienda sit, tamen quum nullum documentorum nostrorum eam superet aetatem ubi universa quaedam textus sacri varietas ac depravatio iam invaluerat, cuius rei testes luculentissimi sunt Origenes et Tertullianus, ipsis primariis testibus nostris in textu apostolorum restituendo non est absoluta quaedam auctoritas. Hinc ut omnibus quidem locis, ubi quid auctores scripserint docta ratione aut iudicio effici nequit, id quod antiquis testibus probatissimum novimus fidenter sequendum est: ita ubicumque caussae graves atque ab arbitrio quam maxime alienae sunt quae aliud prae alio commendent confirmentque, non quod testatissimum, sed quod et bene testatum et per se probabile est praestat.

Iam vero in auctoritate testium pensanda lectionumque probabilitate definienda inprimis haec observanda videntur. 1) Suspecta sunt quum quae uni vel alteri testium prorsus peculiaria sunt, tum quae classium quae esse videntur certam indolem ab homine docto profectam redolent. 2) Arcenda sunt quae quamvis pluribus probata testibus ex errore librariorum orta esse manife-

stum vel maxime probabile est. 3) Locis geminis quum Veteris tum Novi Testamenti maximeque evangeliorum synopticorum, ad quos inter se exaequandos priscorum hominum praecipuam curam pertinuisse certum est, testibus qui consensum praebent praeferendi sunt qui dissensionem testantur, nisi gravis caussa aliud suadeat. 4) Probabilis prae ceteris ea est lectio quae reliquarum ansam dedisse vel etiam earum elementa in se continere videtur. 5) Studiose tenenda sunt quae a ratione sermonis Graeci auctoribus Novi Testamenti proprii neque minus a consuetudine uniuscuiusque horum scriptorum commendantur. Quae singula per se sola satis ambigua accuratius inquisituros ad ea exigere velim quae explicandi caussa addidi prolegg. N. T. 1849. pag. XIV sqq Sed pauca adscribamus de universa Novi Testamenti dialecto. Errasse enim eos existimo qui ab his sacris libris quaecumque Alexandrinae dialecti plerumque dicuntur studiose prohibenda duxerunt vel certe non tolerarunt nisi pauca quae ipsis dudum non alienissima videbantur a vulgari sermone Graeco. Nimirum quae eiusmodi multa in vetustis codicibus scripta compererant, ea non deberi nisi librariis Alexandrinis opi-

PROLEGOMENA.

nabantur. Qua in re mirum hoc erat quod qui Novo Testamento Alexandrinas formas abiudicarunt, eas libenter addixerunt LXX Veteris Testamenti interpretibus, nixi illi quidem vulgatis utriusque Testamenti editionibus. Quamvis autem nemo negaverit Alexandrinum dicendi scribendique genus Alexandrinis hominibus proximum fuisse, una concedendum est quum omnes Iudaeos illo tempore Graece loquentes tum scriptores sacros vel maxime pependisse a septuaginta virorum interpretatione. Quid quod ex hac tot Novi Testamenti locis allata legimus invito vel certe neglecto Hebraeo textu. Accedit quod dialectus Alexandrina non Iudaeis modo, sed omnibus qui per Aegyptum, Palaestinam, Syriam, Asiam minorem et quae circumiacent Graeco eoque vulgari sermone circa aetatem Christi utebantur, communis fuisse videtur: id quod multis eiusdem fere cum Novo Testamento antiquitatis monumentis, ut papyris et inscriptionibus nuper in lucem protractis probari potest. Quod vero ab editis libris sacris argumentum sumpserunt, id in magno errore positum est. Cur enim Vetus Testamentum tot Alexandrina, non item Novum Testamentum habet? Propterea quod illud ex Vaticano potis-

simum codice, etsi Romani editores multa aspernati sunt indolis Alexandrinae constanter in eo posita, hoc vero e recentissimis Erasmi codicibus editum est. Adhibito enim diligenter Veteris Testamenti apparatu critico quum Holmesiano tum manuscripto satis edoctus sum, quod dudum suspicabar, plerasque formas de quibus agitur in Vaticano similibusque tantae antiquitatis codicibus servatas pariter in Vetere atque in Novo Testamento ex recentioribus codicibus expulsas esse. Hinc quos testes in Vetere, eosdem in Novo Testamento sequi tutum videtur. Ceterum si grammatici Alexandrini potissimum hoc egisse putandi essent ut quae aliunde accepissent scripta ad suam ipsorum consuetudinem transformarent, profecto mirum esset quod non Aeschylum vel Sophoclem, Platonem certe vel Aristotelem aeque ac sacros scriptores reddiderunt Aegyptios. Si vero quaeritur quomodo Alexandrina illa, ab ipsis sacris scriptoribus profecta, in recentioribus codicibus fere penitus interierint, nihil facilius dictu est. Hos enim, in quos sensim tot novae lectiones maioris momenti transierunt, an summa fide ea quae grammaticam spectant conservasse credibile est? Circumferebantur atque adhibeban-

tur hi codices in ecclesia Graeca: ibi ut videtur fieri ne potuit quidem quin viri docti qui in describendis codicibus suas partes habebant barbara id genus amoverent. Ad orthographicam quidem partem quod attinet, inprimis vexatam illam a doctis recepti textus defensoribus, grave est quod recentiorum codicum ipsi ii qui universam textus recensionem cum codicibus ABCD similibusque communem habent, orthographiam tamen mutatam habent.

Quibus expositis non offendent lectores formis λήμψεται, ἀναλημφθῆναι; συνζητεῖν, σύνζυγος, συνσταυροῦν; ἐκχυννόμενον, ἀποκτέννειν; τέσσερα, τεσσεράκοντα; ὀλεθρεύειν, κράβαττον, ἔσθων, γυμνιτεύομεν, εἰδέα; κατασκηνοῖν, παρεδίδετο, πῖν; μαχαίρῃ, ὄρθρου βαθέως, ὁμοιώθημεν, ἐρύσθην, εἱλκωμένος, ἐπροφήτευσαν; Καφαρναούμ; item οὕτως et ν ἐφελκυστικόν ante consonam, et si qua alia huius generis sunt: haec enim omnia ex usu antiquissimorum codicum constanti recipienda erant; quamquam plura alia quae ab iisdem auctoritatem habent iterato examini reservare praestabat [1]).

---

[1]) In his est etiam Δαυείδ, quod quum Lachmannus reciperet spretis ῥαββεί (ut legitur in codd. ABCDEFKMPXΔΔ) aliisque, magna inconstantia usus est.

De antiquis vero textus Novi Testamenti recensionibus[1]) sic existimo, omnino distinguendas esse quasdam testium classes, in evangeliis quidem maxime, multo minus in apocalypsi quam in reliquis libris, magis etiam in Pauli epistulis et in actibus quam in catholicis epistulis. Quas si Alexandrinae et Latinae, Asiaticae et Byzantinae nominibus insignire placet, ut non tam quattuor singulas quam duo paria ponamus, multa possunt ex testibus peti et iam sunt petita, quae quam id recte fiat ostendant. Debebimus autem Alexandrinam dicere quae inter Iudaeochristianos orientis celebrabatur, quorum ut ipsorum apostolorum sermo Graecus maxime pendebat a versione LXX interpretum; Latinam porro quae a Latinis adhibebatur, sive Latina sive Graeca potissimum lingua utebantur; Asiaticam quae potissimum Graecis sive per Asiam sive in ipsa patria degebant probabatur; Byzantinam denique quae ab ecclesia per Byzantinum regnum diffusa legebatur sensimque, quo arctiore

[1]) Bengelii, Semleri, Griesbachii, Hugii, Eichhornii, Scholzii rationes uberius tractavi in prolegomenis editionis meae a. 1841; rursus breviter in prolegg. editionis a. 1849.

sensim singulae ecclesiae partes vinculo coniungebantur, ad publicam quandam unitatem perducebatur. Qua in re per se clarum est qui factum sit ut Byzantina exemplaria Asiaticam sive Graecorum maxime rationem reciperent; Alexandrina vero et Latina quo vinculo coniunctae fuerint, ad ea iudicari poterit quae infra de Latinis interpretationibus breviter dicemus. Iamvero de origine harum classium difficillima quaestio est; debebunt cum diversitate regionum, per quas textus propagabatur, coniuncta poni certa textum emendandi studia, etsi quorum fuerint nunquam satis definiri poterit. Maximi vero momenti illud est, Byzantinam quidem recensionem in recentiorum codicum Graecorum ingenti copia conspicuam esse, item Latinam in Latinis atque per evangelia actus epistulas Paulinas etiam in Graecolatinis documentis, quamquam et ipsam magna lectionis varietate laborantem, Alexandrinam vero et Asiaticam unde inprimis petas pauca documenta superesse, unde illibatam sumas, nulla. Quae quum ita sint, exercenti rem criticam summa opus est cautione in adhibenda classium sive recensionum distinctione; quam ut summam normam aut fundamentum ponere et temerarium et frustra est. In eo vero

omnia quae cum aliqua probabilitate doceri possunt conveniunt, in textu ad pristinam integritatem revocando primo loco habendos esse Alexandrinos, qui iidem fere superstitum antiquissimi sunt, ultimo Byzantinos, quippe qui textum ex antiquioribus classibus multifariam mixtum prae se ferant.

Iam dicendum est de ratione quae inter textum hoc libro editum et editionem meam anni 1849. intercedit. Superiorem editionem nunc me recognovisse iam supra indicatum est. Ita per evangelium Matthaei revocavi has lectiones ante a me desertas: 5, 32. μοιχᾶσθαι pro μοιχευθῆναι; 7, 28. συνετέλεσεν pro ἐτέλεσεν; 8, 23. 9, 1. 13, 2. τὸ πλοῖον pro πλοῖον; 10, 33. δ' ἂν ἀρνήσηται pro δὲ ἀρνήσηται; 13, 55. Μαριάμ pro Μαρία; 14, 26. ἐπὶ τὴν θάλασσαν pro ἐπὶ τῆς θαλάσσης; 26, 23. ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα; ibidem v. 52. σου τὴν μάχαιραν; 28, 15. τῆς σήμερον omisso ἡμέρας. Item has novas recepi: 6, 10. ἐλθάτω pro ἐλθέτω; 17, 10. μαθηταί absque αὐτοῦ; 18, 31. ἰδόντες δέ et τὰ γινόμενα; 20, 12. λέγοντες absque ὅτι; 26, 48. ὃν ἐάν. Nonnulla quidem sed multo pauciora iam in editionem meam Tauchnitianam anno 1850.[1]) et in

Synopsin meam evangelicam anno 1851. transierunt, in quibus est Luc. 6, 1. δευτεροπρώτῳ restitutum. In ordine vero singulorum librorum a priore editione eo recessi quod post actus non catholicas sed Pauli epistulas collocavi. Cuius rei nulla alia caussa erat quam quod Graecus textus cum Latino et Germanico coniunctim edendus rectius ad hunc accommodari poterat quam hi ad illum. Hunc enim ordinem, ex quo Pauli epistulae actus excipiunt, tota Latina ecclesia praeeunte Eusebio inde ab Hieronymi temporibus adscivit; alter vero, ex quo catholicae epistulae actus sequuntur, invenitur apud Athanasium, Cyrillum Hierosolymitanum, in actis concilii Laodiceni (a. 364.), in codicibus ABC aliisque Graecis codicibus plurimis.

Illud vero lectoribus gratum me fecisse arbitror, quod capitula Ammonii cum canonibus Eusebianis tex-

[1]) Praeter curiosiorem textus recognitionem nova haec editio a Tauchnitiana mea accuratiore et argumentorum et locorum parallelorum notatione differt, item additis Ammonii capitulis Eusebiique canonibus. Apparatus vero quem nunc dedimus, non ut illa editione factum est solas Elzevirianas sed tantum non omnes lectiones ab aliis commendatas vel dignas commendatione indicatas habet.

tui evangeliorum inserui. Occupavit ea distinctio codices fere omnes inde a quinto saeculo usque ad decimum sextum scriptos. Utilitatem autem hanc habet quod legentes primo obtutu docet quae evangelistarum cuique sint propria, quae cum aliis et cum quibus communia. Est igitur ex mente certe veteris ecclesiae harmonia sive synopsis quaedam evangelica. Cui rei ne quid deesset, dedimus etiam tabulas Eusebii praemissa eius ad Carpianum epistula.

In apparatu huius editionis non satis habuimus lectiones Elzeviriorum et Stephanicae editionis tertiae notare, sed addidimus lectiones examine critico dignas quam plurimas, in quibus etiam Griesbachii, Lachmanni aliorumque lectiones fere omnes inveniuntur. Ex quibus vero documentis omnis textus sacri conformatio pendeat, ex criticorum subsidiorum notitia intelligetur.

BREVIS SUBSIDIORUM CRITICORUM NOTITIA.[1]

I. CODICES GRAECI IIQUE UNCIALIBUS LITTERIS SCRIPTI A SAECULO IV. USQUE AD X.[2]

† A codex Alexandrinus Musei Britannici. Incipit Matth. 25, 6. Rursus hiat Ioh. 6, 50 — 8, 52. 2 Cor. 4, 13 — 12, 6. Praeterea passim in marginum extremitate abscissae sunt litterae. Novum Testamentum, quod una cum Vetere complectitur, ad ipsius codicis similitudinem editum est cura Woidii anno 1786. Inde excerptas lectiones quae ab ed. Steph. III. differunt omnes edidit Spohn in Notitia codicis Alexandrini 1788. Scriptus videtur post med. saec. V.

††† B codex Vaticanus signatus numero 1209. Utrumque Testamentum conti-

[1]) Plura quaerenti satisfaciet editio Novi Testamenti mea Lips. II. (apud Winterum) 1849.

[2]) Insignitos † signo ediderunt alii, †† ipse edidi, ††† transscripsi vel contuli.

net; Novum vero deficit inde ab Hebr. 9, 14., ita ut desiderentur epistulae ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem et apocalypsis. Collationes inprimis tres institutae sunt: prima studio Bartoloccii anno 1669, servata in bibl. Imp. Parisiensi; altera a Birchio, edita in Variis lectionibus Havniae 1798. 1800. 1801; tertia a Micone Italo ac transmissa Richardo Bentleio Cantabrigiam Roma a Thoma Bentleio. Eam transscripsit Woidius transscriptamque edidit Henricus Ford in appendice ad editionem Ni. Ti. e cod. ms. Alexandrino 1799. Praeterea mihi ipsi, anno 1843. Romae versanti locis selectis codicem conferre licuit postque per litteras rogantem de lectionibus aliquot dubiis Angelus Mai vir eminentissimus edocuit[1]). Qua de re uberius exposui in Studiis et Criticis anni 1847. I. p. 129 sqq. addito facsimili codicis accuratissimo. Multa etiamnum deesse ut codicem Vaticanum accurate possimus ad rem criticam adhibere, certum est. Multos abhinc annos Ang.

[1]) Ex Bartoloccii et Birchii collationibus, additis meis lectionibus et ut vult aliquot suis, fluxit editio quam «ad fidem codicis principis Vaticani» a se institutam dixit Ed. de Muralto. Cf. N. T. meum Lips. 1849. prolegg. p. XLVII sqq.

Maius V. E. editionem suscepit. Hunc Novi Testamenti codicem omnium esse antiquissimum argumenta idonea probant; adscribendum puto medio fere saec. IV.

††B ad apocalypsin, codex Vat. nr. 2066, olim monachorum Basilianorum in urbe nr. 105. Huius prima notitia a Blanchino ad viros doctos perlata est, collatio vero quamvis imperfectissima, intercedente Quirinio cardinali, missa ad Wetstenium. Mihi vero aestate anni 1843. variantes lectiones omnes editioni meae Lips. adscribere licuit, unde edidi in Monumentis sacr. ineditis p. 407—432. Scriptus videtur circa initium octavi saeculi.

†† C codex Ephraemi Syri rescriptus in bibl. Imp. Paris. nr. 9. Fragmenta continet evangeliorum, actuum, epistularum, apocalypsis, quae plus dimidiam totius Novi Testamenti partem efficiunt. Scriptus videtur ante med. saec. V. (c*), uno fere saeculo post primum correctus (c**), secundum correctus et ad usum ecclesiasticum instructus saeculo fere nono (c***). Denique saeculo XII. scripturis antiquis spongia deletis suprascripti sunt tractatus Ephraemi Syri graece versi. In lectionibus codicis cum textu Elzev. conferendis diligenter ver-

satus est Wetstenius iuvenis circa annum 1716. Totum vero codicem, in quo eruendo annis 1840—1842. Parisiis indefessa posui studia, accuratissime edidi Lipsiae 1843 (fragmenta Novi Test.) et 1845 (fragmenta Veteris Test.).

† D codex Bezae Cantabrigiensis. Textum evangeliorum una cum actibus apostolorum Graecum et Latinum continet. in evangeliis Matthaei et Iohannis et in actibus passim mutilum, aliquoties etiam posterioribus curis suppletum. Scriptum existimo circa med. saec. VI. Splendide edidit Kipling Cantabrigiae 1793.

†† D ad epistulas Pauli, codex Claromontanus a Beza possessore dictus, nunc in bibl. Imp. Paris. nr. 107. signatus. Continet Graece et Latine epistulas Pauli omnes quattuordecim, paucis versibus exceptis. Scriptus videtur saeculo sexto medio; postea, inprimis saeculis ut videtur septimo et nono, a pluribus viris doctis ad varios codd. et Graecos et Latinos correctus est. Singulorum correctorum quae sint, saepe difficile dictu est. Utrumque textum una cum lectionibus correctorum plus mille accurate edidimus anno 1852.

††† E ad evangelia, codex Basileensis K IV. 35. (antea citatus B VI. 21.) Evangelia habet integra, nisi quod quinque

SUBSIDIA CRITICA.

Lucae folia perierunt, quorum tria minutis litteris suppleta sunt. Scriptus videtur saec. VIII. medio.

† E ad actus apostolorum, codex Laudianus dicitur in bibl. Bodlejana Oxoniensi. Graeco textui adiunctus est Latinus vetus. Postquam e Sardinia in Angliam pervenerat, iam a Beda Venerabili ad commentarios adhibitus est. Hiat 26, 29 — 28, 26. Edidit 1715. Oxonii Thomas Hearne.

E ad Pauli epistulas, codex Sangermanensis, ante quadraginta fere annos Petropolitanus factus. Is per totum textum Graecum nil est nisi Claromontani codicis identidem iam correcti apographum idque satis vitiosum. Ad Latina vero, quae et ipsa passim ineptissime ex Claromontano transscripta sunt, simul alius codex adhibitus est. Cf. Codicis Clarom. mei prolegg. p. xxv sq. Passim hiat. Saeculo certe nono posterior est.

† F ad evangelia, codex Boreeli, nunc Rheno-Traiectinus. Continet evangelia, sed folia permulta periere, quorum nonnihil Wetstenii tempore nondum avulsum erat. Lectiones variantes a Matth. 7, 6. usque Luc. 11. Wetstenius suis inseruit commentariis. Anno vero 1843. cl. H. E. Vinke edidit Iodoci Heringa

disputationem de codice Boreeliano, ad criticum usum ita comparatam ut editionis ipsius codicis locum teneat. Adscribendus est saeculo p. Chr. nono.

†† Fª codex Coislinianus Parisiensis. Pauca evangeliorum, actuum et epistularum fragmenta in Octateuchi margine citata. Edidi in Monumentis sacris ineditis Lips. 1846. p. 400 sqq. Scripta sunt saeculo fere ineunte septimo.

††† F ad Pauli epistulas, a monasterio Augiae Maioris in Helvetia codex Augiensis dictus est, post a Rich. Bentleio emtus et ex donatione Thomae Bentleii collegii Cantabrigiensis S. Trinitatis factus. Continet Graece et Latine epistulas Pauli tredecim, lacunis paucis, item ad Hebraeos epistulam Latine. Hic codex et Boernerianus Dresdensis ad idem exemplar Graecum conformati sunt, etsi passim differunt. Accurate post imperfectissimum Wetstenii laborem contuli 1843. Latina ab interpretatione Hieronymi, non ab Italo textu pendent. Circa finem noni saeculi scriptus videtur.

††† G ad evangelia, codex Andreae Seidelii, qui cum codice H ex oriente attulit, nunc Harleianus 5684. Musei Britannici. IV evangelia continet, locis multis mutilus, passim minutis litteris suppletus. Decimum saeculum non antecedere videtur.

† G ad epistulas Pauli, codex Boernerianus bibl. Reg. Dresdensis. Graecus epistularum tredecim textus, quem paucis deperditis continet, ex eodem fonte cum codice Augiensi (F) haustus est, Latina vero versio interlinearis non Hieronymi sed Itala est. Totum typis exscribendum curavit Chr. Fr. Matthaei, Misenae 1791. Saeculo nono exeunte scriptus videtur.

††† H ad evangelia, codex Andr. Seidelii, nunc Hamburgensis bibliothecae publicae. Textum IV evangeliorum continet, sed multis locis mutilum. Nuperrime, post Wolfium in Anecdotis Graecis 1723., accuratissime contulit S. P. Tregelles, cuius exemplari uti nobis licuit. Sed post eum anno 1854. et ipse examinavi et contuli. Eiusdem cum G aetatis.

††† H ad actus apostolorum, codex est Mutinensis nr. 196. Plura desiderantur, quorum partem supplevit antiquus corrector, partem alius satis recens. Prima huius codicis notitia debetur Scholzio. Saeculi fere noni est.

† H ad epistulas Pauli, cod. Coislin. nr. 202. in bibl. Imp. Paris. Sunt folia 14, quorum duo nunc Petropoli habentur, olim tegumento alius codicis agglu-

tinata et ex Atho monte Parisios translata. Continet fragmenta epistularum ad Corinthios prioris, ad Galatas, prioris ad Timotheum, ad Titum, ad Hebraeos. Edidit, neglectis et erratis paucis, Montefalconius in Bibliotheca Coislin. p. 251. Videntur sexti saeculi esse.

J: hoc siglo insignire placet fragmenta evangeliorum, actuum, epistularum palimpsesta ea quae nuperrime ex oriente attuli. Folia sunt 28, deleta Graeca scriptura Armeniace rescripta. Maximam partem quinti saeculi esse videntur; aliquot vero folia sextum, duo septimum produnt. Hoc ipso anno edentur in nova collectione mea Monumentorum sacror. ineditorum. Praeterea iam accurate descripsi in Anecdotis meis sacr. et prof. p. 2 sq.

(Folia ea quattuor quae hucusque siglo J notari solebant, cum reliquis fragmentis eiusdem codicis coniuncta ad siglum N transtuli.)

††† K ad evangelia, codex Imp. Parisiensis nr. 63. ab insula unde anno 1673. in bibliothecam Colbertinam pervenit plerumque Cyprius dictus. Continet evangelia IV integra. Scriptus videtur saeculo nono medio vel exeunte.

K ad epistulas catholicas et Paulinas, codex Mosquensis S. Synodi nr. 98. ex

Atho monte petitus. Continet omnes Novi Test. epistulas exceptis aliquot capitibus. Contulit Chr. Fr. Matthaei, accurateque descripsit in ed. epp. Pauli ad Romanos, ad Titum et ad Philemonem Rigae 1782. p. 265 sqq. facsimili praemisso editioni epp. cath. Rig. 1782. Noni saeculi esse videtur. (In ed. mea N. T. 1849. ad epp. cath. dicitur J, a Scholzio 102; ad Paulinas K, a Scholzio 117. Apud Matthaeium est codex g.)

†† L ad evangelia, codex Imp. Paris. nr. 62. Textum evangeliorum integrum praebet exceptis locis quinque. Nuper totum inserui meis Monumentis sacris ineditis p. 57—399. Scriptus saeculo fere VIII.

††† L ad actus et epistulas, codex bibl. Romanae Angelicae (monachorum ordinis S. Augustini) A 2. 15, antea Passionei cardinalis. Incipit Act. 8, 10. et deficit Hebr. 13, 10. Videtur exeunte fere nono saec. scriptus esse. (In ed. mea Novi Test. 1849. ad actus et cathol. epp. notatus est siglo G, ad Pauli epp. siglo J.)

††† M [1]) codex Imp. Paris. signatus numero 48, olim abbatis Des Camps. Evangeliorum textum integrum habet. Exaratus est post med. saec. IX.

[1]) De codd. qui siglis M et N ad epp. Paul. insigniendi sunt vide infra ad finem subsid. crit. p. LII.

†† N sunt tria eiusdem codicis purpurei auroque et argento scripti fragmenta, primum foliorum duorum Vindobonae, alterum (antea J evv.) quattuor foliorum Londini, tertium (antea Γ evv.) sex foliorum Romae servatorum. Desumpta sunt ex evv. Matthaei, Lucae et Iohannis, scriptis sexto ut videtur saeculo. Edidi in Monumentis sacr. ined. p. 10—36.

† O codex Mosquensis S. Synodi nr. 120. Sunt folia octo ex Atho monte advecta, a bibliopega agglutinata codici homiliarum Chrysostomi. Continent fragmenta evangelii Iohannis. Edidit Chr. Fr. Matthaei, cui est codex 15., in ed. epp. Pauli ad Thess. et ad Timoth. Gr. et Lat. Rigae 1785. p. 258—260. Noni videtur esse saeculi. (Wetstenius siglo O insigniverat fragmentum evangelistarii.)

† P codex Guelpherbytanus rescriptus, cuius antiqua sacri textus scriptura saeculi fere sexti superscriptum habet textum Latinum Isidori Hispalensis. Accurate ea quae legere poterat cum commentario edidit Franc. Ant. Knittel in Ulphilae versione Gothica nonnullorum capp. ep. Paul. ad Rom. etc. Brunsvic. (1762.) p. 55—100. Fragmenta multa Lucae, aliqua Matthaei, pauca Marci et Iohannis.

† Q codex Guelpherbytanus rescriptus.

Sunt fragmenta evv. Lucae et Iohannis in eodem codice Isidori reperta eiusdemque cum P aetatis. Edidit Fr. Ant. Knittel l. l. p. 101—118.

††† R : hoc siglo insigniendum iudicavi codicem palimpsestum nuper ex monasterio Coptico deserti Nitriensis in Museum Britannicum translatum. Continet sub textu quodam Syriaco fragmenta evangelii Lucae, sexto fere saeculo scripta. Plura inde primus eruit vir S. V. Cureton, cuius exemplari adiutus nonnulla et ipse contuli hieme 1849. (Folium Tubingense siglo R apud Griesbachium notatum fragmentum evangelistarii est. De Neapolitano vero codice rescripto, quem eodem siglo ipse insignivi in ed. mea N. T. 1849, vide infra sub W^b.)

S codex Vaticanus nr. 354. Evangelia quattuor integra habet. «Bis diligenter» contulit Birchius; addidi accuratum facsimile. Exaratus est anno 949.

† T codex Borgianus nr. 1, in collegio Romano pro propaganda fide depositus. Continet capitum 6. 7. 8. evangelii Iohannis fragmenta, quae ad latus habent versionem Coptam Thebaicam. Diligenter edidit Aug. Ant. Georgi in Fragmento evang. S. Ioh. Graeco-copto-thebaico etc. Romae 1789. Non dubito quin ad quintum sit saeculum referendus.

††† U codex Venetus Marcianus class. I. nr. VIII. olim Nanianus. Sunt evangelia IV integra. Saeculi est IX. vel X.

V codex Mosquensis S. Synodi. IV evv. continet saeculo fere nono scripta usque Ioh. 7, 39, a quo inde loco manus recentior saeculi fere XIII. litteris minutis scripsit. Praeterea desideratur nonnihil in Matthaeo. Chr. Frid. Matthaei «bis diligentissime» contulit.

†† W^a codex Imp. Paris. nr. 314. Sunt duo fragmenta capitum 9 et 10. evangelii Lucae, octavo fere saeculo scripta. Integra edidi in Monumentis sacr. ineditis p. 51—56.

††† W^b : hoc siglo notari poterit codex ille Neapolitanus rescriptus foliorum 14, cuius unum legi, in quo est Marc. 14, 32—39. Haec edidi in annalibus Vindob. 1847. Reliqua fragmenta, quae ad tres priores evangelistas pertinere videntur, adhuc intacta manserunt. Eiusdem cum W^a et aetatis et indolis esse videtur.

††† X codex bibliothecae universitatis Monacensis. Sunt fragmenta plurima IV evangeliorum, quorum textui additi, passim interiecti sunt complurium patrum inprimis Chrysostomi commentarii, scripti illi minutis litteris antiquissimae formae. Exeunte nono vel ineunte decimo saeculo exaratus est.

†† Y codex bibliothecae principalis Barberinae nr. 225. Sunt fragmenta evang. Iohannis: 16, 3 — 19, 41. Edidi in Monumentis sacr. ined. p. 37—50. Incidit ut videtur in octavum p. Chr. saeculum.

† Z codex Dublinensis collegii S. Trin. rescriptus. Insunt plurima ev Matthaei fragmenta, sexto fere saeculo scripta. Haec omnia sed locis haud paucis mutila edidit Io. Barett, Dublinii 1801.

††† Γ codex quattuor evangeliorum nuperrime ex oriente a me allatus. Lucae textus integer superest, item Marci exceptis capp. duobus et dimidio. Accedunt fragmenta ex 10 capp. Matthaei et 8 Iohannis capitibus. Magnam codicis Cyprii i. e. K evangeliorum similitudinem habet. Non ante nonum saec. scriptus est. (De fragmentis Vaticanis antea siglo Γ insignitis vide supra N).

† Δ codex Sangallensis cum versione Latina interlineari. Quattuor evv. habet integra praeter Ioh. 19, 17—35. Noni fere saeculi. Ad similitudinem ipsius libri manu scripti edidit H. Ch. Mich. Rettig, Turici 1836.

†† Θ codex Tischendorfianus I. bibliothecae universitatis Lipsiensis. Sunt folia quattuor, quorum tertium fere periit, Matthaei fragmentis completa. Edidi

in Monumentis sacr. ined. p. 1—10. Saeculi est septimi fere medii.

⸸⸸⸸ A codex evangeliorum Lucae et Iohannis integer, octavi ut videtur saeculi. Etiam hunc nuperrime in oriente detexi indeque attuli. (Quae paucissima Matthaei et Lucae fragmenta in ed. mea N. T. 1849. hoc siglo insigniveram, ea iteratis curis ex evangelistario decerpta esse vidi.)

Ad haec et antiquissima et gravissima documenta Graeci Novi Testamenti textus accedunt codices minusculis litteris inde a saec. nono exeunte usque ad saec. 16. scripti, qui quum maximo sint numero, exigua tamen auctoritate sunt. Longe enim plurimi magna insignes consensione eum exhibent textum qui per regnum Byzantinum communi usu receptus erat. Tamen sunt etiam haud pauci in quibus antiquioris lectionis vestigia supersunt. Evangelici textus codices minusculi innotuerunt plus 500, insuper evangelistaria, i. e. libri liturgici lectionibus evangelicis compositi, plus 200, quorum fere 60 uncialibus litteris sed maximam partem saeculis demum 10. 11. 12. scripti sunt. Actus apostolorum et epistulas catholicas minusculorum codicum plus 200 continent, item Paulinas epistulas plus 300, apocalypsin

circiter 100. Praeterea lectionaria quae lectiones ecclesiasticas ex actibus et epistulis continent plus 60 reperta sunt.

II.
VERSIONES ANTIQUAE.

A Graecis codicibus, qui primum merito in subsidiis criticis locum obtinent, ad antiquas versiones, alteram horum subsidiorum classem, pergendum est. Harum septem: Aegyptiaca, Aethiopica, Arabica, Armeniaca, Georgiana, Persica, Syriaca, ad orientem pertinent, quattuor: Anglosaxonica, Gothica, Latina, Slavonica, ad occidentem. Quae omnes ut gravissima sunt monumenta fidei Christianae per terrarum orbem manantis, ita textus sacri historiam illustrant et studia adiuvant eiusdem textus ad pristinam integritatem revocandi. Non omnes vero eadem auctoritate critica sunt, quae ex tribus potissimum rebus pendet. Quaeritur enim primum an interpres ex ipso Graeco fonte hauserit; tum qua fide, qua dexteritate Graecum reddiderit, tertium an ipsius interpretationis textum antiqua fideque digna monumenta conservaverint. His diligenter perpensis sequitur, quattuor inprimis, alteras duas orientis, alteras occidentis,

ad rem criticam valere, Syriacam et Aegyptiacam, Latinam et Gothicam.

Aethiopica quidem versio magnam antiquitatis laudem habere videtur, sed et antiqua monumenta desunt et ea quae supersunt non accurate excussa sunt. Ediderunt Bode 1753; Th. P. Platt 1830. Arabici textus non modo magna varietas est, sed etiam de aetate, origine et fatis satis ambigitur. Edita ab Erpenio 1616. et in bibl. polyglottis Par. et Lond. Armeniacae versionis quinto saeculo factae tres inprimis editiones habentur (Amstelodamensis 1666; Zohrabi 1789; Veneta 1805.), sed desideratur fides critica. Quod idem magis etiam quadrat in Georgianam sive Ibericam, saeculo fere Armeniaca posteriorem. Edita est Mosquae 1743. et 1816.[1]) Persice evangelia tantum edita sunt, eaque duplici textu; alter (in polyglott. Lond.) e Syra simplici fluxit, alterius (a Wheloc et Pierson 1657. editi) fontes qui fuerint non satis liquet. Porro occidentales versiones Anglosaxonica et Slavonica non antecedunt octavum et nonum saeculum; prioris e Latino potius quam e Graeco haustae evangelia tantum supersunt, edita a Iunio 1644, a Thorpio 1842. Posterior, cuius de emendationibus ad Latinum factis dubitatur, admodum varia ad haec tempora pervenit. Vulgaris textus editus est Mosquae 1751. De excutiendis libris mss. promeruerunt Dobrowsky, Silvestre et Muraltus.

[1]) Cf. etiam de hac aliisque orientalibus versionibus librum Petermanni metallo expressum, cui titulus est: Pauli epist. ad Philemonem, speciminis loco ad fidem verss. orient. veterum una cum earum textu originali Graece edita, Berol. 1844.

Versiones igitur istae omnes etsi multa sunt quae impediunt quominus ad rem criticam fidenter et cum auctoritate adhiberi queant, tamen virorum doctorum studia hucusque in iis tractandis consumpta non sine fructu manserunt, atque inprimis Aethiopica, Armeniaca, Arabica suum quendam numerum obtinent.

Restat ut de gravioribus breviter dicamus. Aegyptiacae tertio saeculo adscriptae distinguuntur dialecti tres, Memphitica, Sahidica, Basmurica. Duarum posteriorum nonnisi fragmenta, sed maximam partem in antiquissimis membranis et papyris reperta sunt. Ad Sahidica potissimum Woidius studium contulit (cf. Append. ad ed. Ni. Ti. e cod. ms. Alex. Oxonii 1799.), ad Basmurica post alios Engelbrethus (Havniae 1811.). Eminet Coptica versio magna fide qua Graecum textum eumque in summa an-

tiquitate vulgatum exprimit. Memphitici textus editionem post Wilkinsium (1716.) suscepit Schwartzius. Evangeliis diligentissime ab eo editis (Lips. 1846. 1847.) actus et epistulas addidit P. Boetticher (Halae Saxon. 1852.) Codices quidem his laboribus adhibiti parum valent antiquitatis laude.

Syriaca versio iam secundo saeculo instituta creditur. Antiquissima vero eius ratio, sive versio ea quae ab interpretandi simplicitate nomen Peschittho habet, nondum videtur ad codices fide dignissimos exacta esse. (Edid. Leusden et Schaaf 1717.) Altera ad Monophysitarum usum suadente Philoxeno a Polycarpo ineunte sexto saeculo facta est, quae Graecam litteram multo pressius redderet. Eandem rursus anno 616. Thomas Charklensis ad codices Graecos Alexandrinos recognovit et asteriscis, obelis, notisque exegeticis instruxit. Haec postrema ratio hucusque sola ex codd. egregiis edita esse videtur (a Iosepho White, excepta apocalypsi, 1778. 1799. 1803; evang. Ioh. rursus a G. H. Bernstein 1853). Praeterea evangeliarium quod Hierosolymitanum nuncupant, Romae manu scriptum servatum et ab Adlero (Havniae 1789.) illustratum, ad antiquum textum Graecum Palaestinen-

sium cognoscendum facit. Multa vero alia Syriacarum versionum instrumenta critica rarae vetustatis nostra demum aetate in Europam advecta sunt, unde quum historiae earum nova lux dabitur, tum rei criticae magnum incrementum sperare licet.

Gothica versio, ex ipso Graeco accurate facta est saeculo quarto fere medio a celeberrimo Ulfila. In codicibus summae antiquitatis, quorum tres palimpsesti sunt, fragmenta plurima evangeliorum et epistularum Pauli, excepta ad Hebraeos epistula, inventa sunt. Inde Knittelii, Zahnii, Angeli Maii maximeque Castillionaei operibus usi omnium eorum quae supersunt egregiam editionem paravere de Gabelentz et Loebe, Lipsiae 1836.

Latina denique versio in re critica omnium princeps est. Distinguendum est inter Vulgatam et Italam. Vulgata est ea quae Damaso pontifice Romano rogante ab Hieronymo anno 383 et sqq. Romae ita facta est, ut exemplarium Latinorum quae tum circumferebantur cum codicibus Graecis «sed veteribus nec qui multum a lectionis Latinae consuetudine discreparent» collatione instituta textum magna cum cautione emendatum proderet. Quae quidem Hiero-

nymi editio mox revera in communem usum recepta ac fere inde a Gregorii Magni aetate merito vulgatae nomine nuncupata est. Publica catholicae ecclesiae auctoritate donata est editio Clementis VIII. primum anno 1592. publicata, a qua passim differt Sixtina a. 1590. Utramque vero ab ipsius Hieronymianae editionis veritate multum abesse, probatur codicibus eiusdem textus veterrimis, quorum praestantissimi sunt Amiatinus, ante hos quattuor annos a me editus, et Fuldensis, a Lachmanno excussus, ante medium saeculum sextum scripti. Horum maxime auxilio usi sumus ad restaurandum Hieronymi textum, ad quem vide quae praefati sumus. Itala vero Latina interpretatio dicitur ea quae primis p. Chr. saeculis apud Latinos in usu erat. Eam secundo iam saeculo et quidem in Africa prodisse perquam probabile est. Postea multis modis variisque temporibus immutata est; inprimis vero duae differunt rationes, iam ab Augustino observatae. Is enim distinxit, ut nuper a pluribus probabiliter ostensum est, inter Italum i. e. Italicum et Africanum versionis genus, sive inter codices ex Italia in Africam advectos et Africanos non ad Italica exemplaria exactos, quorum alteros non

emendatos dicebat. Emendata enimvero exemplaria Augustino erant ab Afris ad Italos advecta ab iisque ad Graecos codd. in Italia usitatos ipsiusque Latini sermonis normam correcta, non emendata ea quae textum patriae i. e. Africanae originis illibatum conservaverant. Quae si ad codices etiamnum superstites transferimus, videndum est ne systematicam quandam rationem magis quam ipsam veritatem curemus. Quemadmodum enim per se clarum est, quum codices Italicos non pari modo omnes ab Afra simplicitate discessisse, tum facile utrumque genus iteratis curis confundi potuisse: ita documentorum nostrorum ratio eiusmodi est ut quae Africana habeamus ab Italicis non prorsus abhorreant, rursusque Italica locis multis ad Africana accedant. Inde sequitur, ubi de usu codicum Latinorum antiquorum ad restituendam ipsius Graeci textus veritatem agitur, quicquid ex utroque quod diximus genere aetatem tulit accurate et caute adhibendum esse.

Huius antiquissimae versionis Italae, quo nomine utrumque codicum genus dici consuevit, supersunt multi codices, evangelici potissimum textus, iique summa antiquitatis laude conspicui. Praestantissimi evangeliorum codices

sunt Vercellensis, Veronensis, Brixianus (hos tres edidit Blanchinus 1749.), Palatinus (a me editus 1847.), Cantabrigiensis (Latina versio codicis D una cum Graeco textu a Kiplingio edita 1793.), Vindobonensis (edidit Alter in Pauli Memorabilibus), Colbertinus (edidit Sabatier 1751; is codex fere solus recentioribus temporibus debetur, tamen vero excellit lectionis antiquitate), Bobbiensis nunc Taurinensis (edidi in annalibus Vindob. 1847.), Claromontanus Vaticanus (ed. Ang. Mai 1828.) Porro actus, nisi quod plures ultimorum capitum versus ubique desiderantur, inveniuntur in Cantabrigiensi, quem modo nominavimus, in Laudiano Oxoniensi (i. e. cod. actuum E ab Hearnio publicatus) et in fragmentis aliquot palimpsestis ex Bobbiensi monasterio Vindobonam translatis (plura inde edidi in annalibus Vindob. 1847.). De catholicis epistulis prorsus ut videtur perierunt epp. Iohannis et Iudae cum maxima parte epistularum Petri; Iacobi vero epistulam exhibet codex Corbeiensis (a Martianaeo et Sabatario editus), item eiusdem epistulae et prioris Petri fragmenta codex Bobbiensis nunc Vindobonensis (edidi partem a me erutam in annalib. Vind. 1847.). Pauli epistulae reperiuntur in

praestantissimo codice Claromontano (i. e. codex epp. D a me nuper editus), item in Sangermanensi (a Sabatario edito) et in Boerneriano (is est epistularum codex G, a Matthaeio publicatus); accedunt aliquot fragmenta ex cod. Guelpherbytano a Knittelio a. 1762. edita. Apocalypsis codex nondum inventus est. Ceterum horum codicum supplementa ex iis patribus Latinis, qui eadem veteri versione in operibus suis usi sunt, peti possunt et iam sunt petita.

III.

SCRIPTORES ECCLESIASTICI.

Patrum testimonia de textu sacro, quemadmodum suo illi tempore ante oculos habebant, si certa sunt, magna auctoritate propterea valent, quod pleraque aetatem omnium codicum nostrorum superant. Sed usus eorum criticus hanc difficultatem habet quod plurimorum patrum opera, iis maxime locis ubi scripturam sacram citant, nondum eam qua opus est editorum diligentiam nacta sunt. Vereor quidem ne quorum scripta ex recentioribus tantum codicibus haurire licet, nunquam ita edi queant ut philologicis rationibus satisfiat; ad multorum vero editiones corrigendas ex antiquis monumentis multa peti posse,

persuasum habeo. Accedit, idque gravius est, difficultatis illud quod ipsi scriptores veteres multos bibliorum locos parum accurate citant. Quapropter caute distinguendum est inter ea quae revera illi testantur, cuius generis maxime ea sunt quae uberius tractant vel commentario illustrant, et ea quae tantummodo videntur testari, et ea denique quae vix ullam possunt auctoritatem habere. Inprimis autem in censum veniunt, vel pro multitudine locorum quos afferunt, vel pro accuratione qua id faciunt, scriptores hi:

1) Graeci, a) secundi, tertii, quarti saeculi: Marcion, Irenaeus, Clemens Alexandrinus, Origenes, auctor dialogi contra Marcionitas, Hippolytus, Methodius; Eusebius, Athanasius, Epiphanius, Ephraem Syrus (Graece versus), Chrysostomus; Basilius Magnus, Cyrillus Hierosolymitanus, Macarius, Didymus; b) quinti saeculi et posteriores: Theodoretus, Cyrillus Alexandrinus, Basilius Seleucensis, Andreas Cappadox, Iohannes Damascenus, Arethas, Oecumenius, Theophylactus, Euthymius Zigabenus.

2) Latini, a) secundi, tertii, quarti saeculi: Cyprianus, Tertullianus, Lucifer, Hilarius Pictavensis, Hilarius

diaconus (qui Ambrosiaster dici solet); Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Victorinus, Tichonius, Faustinus; b) quinti saeculi et posteriores: Rufinus, Fulgentius, Sedulius, Vigilius, Primasius, Cassiodorus, Beda.

Additamentum ad indicem codicum uncialium: Siglo M ad epp. Pauli dici poterunt fragmenta ep. ad Hebr. in cod. Hamburgensi, olim Uffenb. 2. (apud Griesb. 53) reperta, una cum fragmentis Londinensibus epp. ad Cor. quae eiusdem codicis reliquiae esse videntur. Cf. Griesb. N. T. 1806. p. xxv. sub nr. 64. Item insignienda erunt siglo N ad easdem epp. fragmenta Moscov. capitis X. ep. ad Hebr. de quibus cf. meum N. T. 1849. p. LXXIV.

SCRIPTURAE COMPENDIA ET SIGNA.

Lectio sub textu absque signo exhibita lectio est editionum Elzevirianae 1624. et Stephanicae tertiae 1550. Quae ubi differunt, ς significat Stephani editionem, ς^e Elzevirianam[1]).

Lectio lunulis circumdata, ut (Βοος),

[1]) Luc. 13, 8. indicavimus: ς κοπρίαν. Elzev. vero lectio est κοπρία, quae accentu excepto cum nostra convenit.

(Ασαφ), vel ab editoribus ut Griesbachio Lachmanno recepta, vel commendata ab aliis viris criticis, vel certe testimoniorum gravitate insignis.

Quae ° signum praepositum habent, ea paucis testibus firmantur; passim etiam °° apposuimus ad perexiguam vel nullam auctoritatem significandam.

Aliquot vero lectionibus [a] litteram adpinximus, antea a nobis ipsis receptis vel certe probabilitate insignibus, ut Mtth. 1, 20. (Μαριαν [a]).

Compendia ut *om* i. e. omittit, *add* i. e. addit, *in f.* i. e. in fine, *sec.* i. e. secundum, per se clara erunt. Lectio quae colon (:) appositum habet, ipsa a nobis in textum recepta nec nisi perspicuitatis caussa in notis repetita est.

In locis parallelis eos qui Veteris Testamenti sunt stellula (*) insignivimus. *pp*, item ɔc. significat: cum locis parallelis.

Numerorum minutorum textui evangelico insertorum ratio haec est, ut prior Ammonii capitulum, alter canonem Eusebii denotet. Qua de re vide quam subiungemus Eusebii epistulam et canonum tabulas.

Εὐσέβιος Καρπιανῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ ἐν κυρίῳ χαίρειν. [1])

Ἀμμώνιος μὲν ὁ Ἀλεξανδρεὺς πολλὴν ὡς εἰκὸς φιλοπονίαν καὶ σπουδὴν εἰσαγηοχὼς τὸ διὰ τεσσάρων ἡμῖν καταλέλοιπεν εὐαγγέλιον, τῷ κατὰ Ματθαῖον τὰς ὁμοφώνους τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν περικοπὰς παραθεὶς, ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβῆναι τὸν τῆς ἀκολουθίας εἱρμὸν τῶν τριῶν διαφθαρῆναι ὅσον ἐπὶ τῷ ὕφει τῆς ἀναγνώσεως· ἵνα δὲ σωζομένου καὶ τοῦ τῶν λοιπῶν δι᾽ ὅλου σώματός τε καὶ εἱρμοῦ εἰδέναι ἔχοις τοὺς οἰκείους ἑκάστου εὐαγγελιστοῦ τόπους, ἐν οἷς κατὰ τῶν αὐτῶν ἠνέχθησαν φιλαλήθως εἰπεῖν, ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ προειρημένου ἀνδρὸς εἰληφὼς ἀφορμὰς καθ᾽ ἑτέραν μέθοδον κανόνας δέκα τὸν ἀριθμὸν διεχάραξά σοι τοὺς ὑποτεταγμένους. ὧν ὁ

[1]) Textum saepe ab aliis (etiam a Lachmanno in ed. maj. 1842.) editum recensui ad plures codd. mss., inprimis codicem evangg. M (saec. 9.) et codicem Tischend. IV. in bibl. univ. Lips. (saec. 10).

μὲν πρῶτος περιέχει ἀριθμοὺς ἐν οἷς τα παραπλήσια εἰρήκασιν οἱ τέσσαρες, Ματθαῖος Μάρκος Λουκᾶς Ἰωάννης· ὁ δεύτερος, ἐν ᾧ οἱ τρεῖς, Ματθαῖος Μάρκος Λουκᾶς· ὁ τρίτος, ἐν ᾧ οἱ τρεῖς, Ματθαῖος Λουκᾶς Ἰωάννης· ὁ τέταρτος, ἐν ᾧ οἱ τρεῖς, Ματθαῖος Μάρκος Ἰωάννης· ὁ πέμπτος, ἐν ᾧ οἱ δύο, Ματθαῖος Λουκᾶς· ὁ ἕκτος, ἐν ᾧ οἱ δύο, Ματθαῖος Μάρκος· ὁ ἕβδομος, ἐν ᾧ οἱ δύο, Ματθαῖος Ἰωάννης· ὁ ὄγδοος, ἐν ᾧ οἱ δύο, Λουκᾶς Μάρκος· ὁ ἔνατος, ἐν ᾧ οἱ δύο, Λουκᾶς Ἰωάννης· ὁ δέκατος, ἐν ᾧ ἕκαστος αὐτῶν περί τινων [1]) ἰδίως ἀνέγραψεν. αὕτη μὲν οὖν ἡ τῶν ὑποτεταγμένων κανόνων ὑπόθεσις, ἡ δὲ σαφὴς αὐτῶν διήγησίς ἐστιν [2]) ἥδε. ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων ἀριθμός τις πρόκειται, κατὰ μέρος ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου, εἶτα δευτέρου καὶ τρίτου, καὶ καθεξῆς προϊὼν δι' ὅλου μέχρι τοῦ τέλους τῶν βιβλίων [3])· καθ' ἕκαστον δὲ ἀριθμὸν ὑποσημείωσις πρόκειται διὰ κινναβάρεως, δηλοῦσα ἐν ποίῳ τῶν δέκα κανόνων κείμενος ὁ ἀριθμὸς τυγχάνει. οἷον εἰ μὲν α, δῆλον ὡς ἐν τῷ πρώτῳ· εἰ δὲ β', ἐν τῷ δευτέρῳ· καὶ οὕτως [4]) μέχρι τῶν δέκα. εἰ οὖν ἀνα-

[1]) Alii περὶ τίνων ἕκαστος αὐτῶν
[2]) Cod. Tisch. ἐστιν omittit.
[3]) Alii τοῦ βιβλίου
[4]) Alii οὕτω καθεξῆς

πτύξας ἕν τι τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων ὁποιονδήποτε βουληθείης ἐπιστῆσαί [1]) τινι ᾧ βούλει κεφαλαίῳ, καὶ γνῶναι τίνες τὸ παραπλήσια εἰρήκασιν, καὶ τοὺς οἰκείους ἐν ἑκάστῳ [2]) τόπους εὑρεῖν, ἐν οἷς κατὰ τῶν αὐτῶν ἠνέχθησαν, ἧς ἐπέχεις περικοπῆς ἀναλαβὼν τὸν προκείμενον ἀριθμόν, ἐπιζητήσας τε αὐτὸν ἔνδον ἐν τῷ κανόνι ὃν ἡ διὰ τοῦ κινναβάρεως ὑποσημείωσις ὑποβέβληκεν, εἴσῃ μὲν εὐθὺς ἐκ τῶν ἐπὶ μετώπου τοῦ κανόνος προγραφῶν ὁπόσοι τε [3]) καὶ τίνες περὶ οὗ ζητεῖς [4]) εἰρήκασιν· ἐπιστήσας δὲ καὶ τοῖς τῶν λοιπῶν εὐαγγελίων ἀριθμοῖς τοῖς ἐν τῷ κανόνι ᾧ ἐπέχεις ἀριθμῷ παρακειμένοις, ἐπιζητήσας τε αὐτοὺς ἔνδον ἐν τοῖς οἰκείοις ἑκάστου εὐαγγελίου τόποις, τὰ παραπλήσια λέγοντας αὐτοὺς [5]) εὑρήσεις [6]).

[1]) Alii ἐπιστῆναι
[2]) Cod. Tisch. οἰκείους ἑκάστου
[3]) Alii τε omittunt.
[4]) Alii τίνες τὰ παραπλήσια εἰρήκασιν
[5]) Alii omittunt αὐτούς.
[6]) Codd. addunt ἔρρωσο ἐν κυρίῳ.

CANON I, IN QUO QUATTUOR

Mt	Mc	Lc	Ioh
8	2	7	10
11	4	10	6
11	4	10	12
11	4	10	14
11	4	10	28
14	5	13	15
23	27	17	46
23	27	34	46
23	27	45	46
70	20	37	38
87	139	250	111
87	139	250	116
98	96	116	40
98	96	116	111
98	96	116	120
98	96	116	129
98	96	116	131
98	96	116	144
133	37	77	109
141	50	19	59
142	51	21	35
147	64	93	49
166	82	94	17
166	82	94	74
209	119	234	100
211	121	238	21
220	122	239	77
220	129	242	85
220	129	261	88
244	139	250	111
244	139	250	116
274	156	260	20
274	156	260	48
274	156	260	96
276	158	74	98
280	162	269	122
284	165	266	55
284	165	266	63
284	165	266	65
284	165	266	67
289	170	275	126
291	172	279	156
294	175	281	161
295	176	282	42
295	176	282	57
300	181	285	79
300	181	285	158
302	183	287	160
304	184	289	170
306	187	290	162
306	187	290	174
310	191	297	69
313	194	294	172
314	195	291	166
314	195	291	168
315	196	292	175
318	199	300	176
320	200	302	178
320	200	302	180
325	204	310	184
326	205	311	188
326	205	313	194
328	206	314	196
331	209	315	197
332	210	318	197
334	212	321	201
335	214	324	199
336	215	317	198
336	215	319	198
343	223	329	204
348	227	332	206
349	228	333	208
352	231	336	209
352	231	336	211

CANON II, IN QUO TRES

Mt	Mc	Lc
15	6	15
21	10	32
31	102	185
32	39	79
32	39	133
50	41	56
62	43	4
62	43	24
63	48	33
67	45	26
69	47	83
71	21	38
72	22	39
72	22	186
73	23	40
74	49	85
76	52	169
79	29	86
80	30	44
82	53	87
82	53	110
83	54	87
83	54	112
85	55	88
85	55	114
88	141	148
88	141	251
92	40	80
94	86	97
94	86	116
103	1	70
114	24	41
116	25	42
116	25	165
116	25	177
121	32	127
122	33	129
123	34	147
130	35	82
131	36	76
135	38	78
137	44	167
143	57	90
144	59	12
149	66	35
149	66	43
153	69	36
164	79	144
168	83	95
168	83	206
170	85	96
172	87	98
174	91	99
176	93	101
178	95	102
178	95	217
179	99	197
190	105	195
192	106	216
193	107	121
193	107	218
194	108	152
194	108	219
195	109	220

Mt	Mc	Lc
198	110	221
199	111	173
201	112	222
203	114	270
205	116	224
206	117	232
208	118	233
217	127	240
219	128	241
223	130	243
225	134	245
226	133	244
229	135	137
229	135	246
242	137	237
242	137	248
243	138	249
248	143	209
248	143	253
249	144	254
251	146	255
253	148	204
258	150	257
259	151	258
264	155	156
269	154	228
271	42	230
278	160	263
281	163	268
285	166	265
285	166	267
296	177	280
296	177	284
301	182	286
308	189	305
312	193	299
316	197	293
317	198	295
322	202	309
338	218	322
339	219	325
340	220	327
342	222	323
344	224	328
346	225	330
353	232	337
354	233	338

CANON III, IN QUO TRES

Mt	Lc	Ioh
1	14	1
1	14	3
1	14	5
7	6	2
7	6	25
59	63	116
64	65	37
90	58	118
90	58	139
97	211	105
111	119	30
111	119	114
111	119	148
112	119	8
112	119	44
112	119	61
112	119	76
112	119	87
112	119	90
112	119	142
112	119	154
116	92	47

CANON IIII, IN QUO TRES

Mt	Mc	Ioh
18	8	26
117	26	93
117	26	95
150	67	51
161	77	23
161	77	53
204	115	91
204	115	135
216	125	128
216	125	133
216	125	137
216	125	150
277	159	98
279	161	72
279	161	121
287	168	152
293	174	107
297	178	70
299	180	103
307	188	164
321	201	192
323	203	183
329	207	185
329	207	187
333	211	203

CANON V, IN QUO DUO

Mt	Lc
3	2
10	8
12	11
16	16
25	46
27	48
28	47
30	49
34	194
36	162
38	53
40	52
41	55
43	123
46	153
47	134
48	191
49	150
51	59
53	125
54	54
55	170
57	61
58	60
60	171
61	64
65	172
66	66
68	105
78	108
84	111
86	109
93	145
95	160
96	182
96	184
102	69
104	71
105	193
107	73
108	115
110	118
119	126
125	62
127	128
128	132
129	130
132	81
134	120
138	168
156	57
158	226
162	161
175	200
182	187
182	189
183	198
187	199
197	272
213	235
221	181
228	139
231	176
231	215
232	142
234	136
236	135
237	138
238	140
240	141
241	175
255	202
256	205
257	213
261	207
262	212
265	157

Mt	Lc
266	155
266	157
267	158
270	229
272	231

CANON VI, IN QUO DUO

Mt	Mc
9	3
17	7
20	9
22	11
44	126
77	63
100	98
139	45
145	60
148	65
152	68
154	71
157	72
159	73
160	76
163	78
165	80
169	84
173	89
180	100
189	103
202	113
214	120
215	124
224	131
246	140
247	142
250	145
252	147
254	149
260	152
263	153
275	157
282	164
286	167
288	169
290	171
292	173
298	179
305	185
309	190
311	192
330	208
337	217
341	221
347	226
350	229

CANON VII, IN QUO DUO

Mt	Ioh
5	83
19	19
19	32
19	34
120	82
185	215
207	101

CANON VIII, IN QUO DUO

Lc	Mc
23	12
25	14
27	16
27	28
28	17
84	48
89	56
94	61
100	75
103	97
247	136
277	216
335	230

CANON IX, IN QUO DUO

Lc	Ioh
30	219
30	222
262	113
262	124
274	227
274	229
274	231
303	182
303	186
303	190
307	182
307	186
307	190
312	182
312	186
312	190
340	213
340	217
341	221
341	223
341	225

CANON X, IN QUO MATTH. PROPRIE.

2	81	167	230
4	89	171	233
6	91	177	236
13	99	181	239
24	101	184	245
26	106	186	268
29	109	188	273
33	113	191	283
35	115	196	303
37	118	200	319
39	124	210	324
42	126	212	327
45	136	218	345
52	140	222	351
56	151	227	355
75	155		

CANON X, IN QUO MARC. PROPRIE.

19	62	90	123
31	70	92	132
43	74	94	186
46	81	101	213
58	88	104	

CANON XI, IN QUO LUC. PROPRIE.

1	22	68	113
3	29	72	117
5	31	75	122
9	50	104	124
18	51	106	131
20	67	107	143
149	188	236	298
151	190	252	301
154	192	256	304
159	196	259	306
163	201	264	308
164	203	271	316
166	208	273	320
174	210	276	326
176	214	278	331
178	223	283	334
180	225	288	339
183	227	296	342

CANON X, IN QUO IOH. PROPRIE.

4	54	97	140	189
7	56	99	143	191
9	58	102	145	193
11	60	104	147	195
13	62	106	149	200
16	64	108	151	202
18	66	110	153	205
22	68	112	155	207
24	71	115	157	210
27	73	117	159	212
29	75	119	163	214
31	78	123	165	216
33	80	125	167	218
36	81	127	169	220
39	84	130	171	224
41	86	132	173	226
43	89	134	177	228
45	92	136	179	230
50	94	138	181	232
52				

II.

Nemo veterum nobis tradidit quando primum et a quonam Novum Testamentum ex Graeco in Latinum sermonem translatum sit; nihilominus quum patria tum aetas eius interpretationis probabiliter definiri possunt. Ad aetatem enim definiendam facit quod iam ineunte saeculo tertio Tertullianus, Cyprianus et, qui utrumque aetate antecessit, Irenaei interpres in afferendis Novi Testamenti locis tanta consensione utuntur ut non explicari possit nisi ex eadem illi interpretatione tanquam communi fonte hausisse putantur. Accedit quod quae ab illis triumviris adhibita est interpretatio, eadem etiamnum in antiquissimis aliquot codicibus invenitur. Inde sequitur iam secundo saeculo Latinam Novi Testamenti interpretationem prodisse, nisi quod quem ea ambitum praeter evangelia et epistulas Pauli habuerit, dubitari possit. Quaerenti vero ubinam prodierit, multo minus de Roma atque Italia quam de Africa proconsulari cogitandum erit. Apud Italos enim Graecum sermonem primis post

Christum saeculis tantopere increbuisse scimus ut qui ex ipsis, Clemente Romano praeeunte, in ecclesia litteris inclaruerunt, ii omnes, vix uno excepto [1]) Graece scripserint. Apud Afros vero primi iique clarissimi ecclesiae Latinae scriptores exstiterunt, quos quidem primos antiquissimae Latinae interpretationis testes iam excitavimus: iidem igitur multo magis quam Itali vernaculam litterarum sacrarum versionem sibi poposcisse videntur. Praeterea in ipso eo veterrimo qui ad nos pervenit textu plura insunt quae Africanam originem testantur: cuiusmodi sunt voces vocumque formae grammaticae, item verborum constructiones et locutiones non modo insolentiores propterea que provinciali potius quam Romano usui propriae, sed etiam apud solos Afros, ut apud Plautum, Tertullianum, Arnobium, inventae [2]).

---

1) Hieronymus caput de viris illustrib. LIII. de Tertulliano sic exorditur: *Tertullianus presbyter nunc demum primus post Victorem et Apollonium Latinorum ponitur.* Victorem et ipsum natione Afrum fuisse constat; Apollonius vero, de cuius defensione in senatu et martyrio Eusebius refert, qua natione fuerit ignoratur.

2) Cf. Walchii historia critica linguae Latin. Lips. 1729. p. 188. Uberius ac ple-

Iamvero mox ab Africa provincia ad ipsam Romae urbem Latina exemplaria advecta sunt. Ibi homines Itali textum ab Africana barbarie vindicare auribusque Romanis gratiorem reddere, instituta quoque Graecorum quibus ipsi adsueti erant codicum conlatione ad Graecam normam revocare studuerunt. Hinc brevi post duplex inprimis versionis Latinae ratio distingui poterat, quemadmodum revera ab Augustino distinctam novimus [1]), altera Afra, altera Italica, multis insuper exemplaribus, ut ipsa res ferebat, ex utraque plus minus mixtis atque ex arbitrio correctorum corruptis.

Quae textus sacri varietas, qua arguebatur ipsa codicum vitiositas, per totam ecclesiam diffusa, multum incommodi habebat, maximeque ab iis sentiebatur qui, ut Augustinus, ut Hieronymus, doctrina pariter ac pietate inter aequales eminebant. Hinc sincera veri-

---

rumque recte de hac re nuper exposuit Wisemanus: Abhandlungen über verschiedene Gegenstände. Vol. I. Ratisbonae 1854. pag. 46 sqq.

1) Ita enim omnino distinxisse videtur, «Italam interpretationibus ceteris praeferens» (De doctr. Christ. II, 16.): cf. Novi Testamenti editionem meam a. 1849 p. LXXXIII.

tatis divinae cura factum est quod Damasus pontifex Romanus Hieronymo auctor suasorque fuit emendationis suscipiendae eiusmodi quae in communem ecclesiae usum reciperetur. Nec recusavit eum laborem Hieronymus, etsi quantum non modo difficultatis sed etiam invidiae ac periculi haberet probe sciebat [1]). Hanc autem in perficiendo opere viam iniit, ut «veterum Graecorum codicum emendata uteretur conlatione»; providens «ne multum a lectionis Latinae consuetudine discreparent.» Qua Latinae consuetudinis cura «ita calamo temperavit, ut his tantum quae sensum videbantur mutare correctis reliqua manere pateretur ut fuerant.» Quod ille non frustra dixit; temperantiam enim suam emendandi textum usque adeo exercuit ut passim intactum relinqueret quod palam improbare non dubitaret [2]).

---

1) Cf. ad haec et ad ea quae sequuntur inprimis epistulam Hieronymi ad Damasum.

2) Ita, ut nonnihil exemplorum afferam, Matth. 15, 31. interpretem Latinum κυλλοὺς ὑγιεῖς omisisse dicit, nec id tamen ipse addidit. Gal. 5, 9. «male», inquit, «in nostris codicibus habetur Modicum fermentum totam massam corrumpit», nec tamen correxit. Eph. 4, 19. quum «desperantes»

Sed etiamsi sunt quae religione critica excipias, illud certum est, Hieronymum non modo prae aequalibus suis omnibus rei criticae lumen exstitisse, sed etiam quod Damaso morem gerens indefesso labore opus perfecit, id omni posteritati veritatis Graecae cognoscendae atque restituendae egregium reliquisse instrumentum.

Magna autem laboris Hieronymi virtus, auctore ipso superstite stulta «homunculorum» repugnantia, «invidorum obtrectationibus» frustra obscurata [1]), nec

in codicibus scriptum invenisset, id ipsum conservavit, quamvis notaret «ἀπηλγηκότες multo aliud in Graeco significat quam in Latino: desperantes quippe ἀπηλπικότες nominantur; ἀπηλγηκότες autem hi sunt qui postquam peccaverint non doleant.

[1]) Hac de re saepissime conquestus est Hieronymus, sed adversariis nihil cessit. Plures locos exscripsit Essius: Pragmatisch-kritische Geschichte der Vulgata, p. 118 sqq. Ita praefatione in cap. 28. Iesaiae haec leguntur: Transimus ad novum (volumen) non absque morsu et obtrectationibus invidorum, qui ignorantes quid audiant, quid loquantur, de eo audent iudicare quod nesciunt, et ante despiciunt quam probant, quorum livorem et mussitationem garrulam contemnentes dei poscamus auxilium et psalmistae imprecatione dicamus Dissipa gentes quae bella volunt. Item in epist.

priscos homines diu latuit. Postquam enim iam quinto saeculo doctorum ecclesiae haud pauci et graves, ut Prosper Aquitanus, Vincentius Lerinensis, Claudianus Mamertus, posthabitis vetustioribus codicibus, textum Hieronymi iudicio suo comprobassent et in scriptis suis secuti essent, ac plures etiam, in quibus Cassiodorus et ipse Gregorius Magnus, sexto saeculo accessissent, «hac aestimatione» ut ait Iacobus Bonfrerius, «sensim sine sensu crescente», inde fere a sexto saeculo exeunte eiusmodi per totam ecclesiam Latinam prae altera antiquiore principatum obtinuit ut vulgatae et communis nomine merito nuncuparetur.

Tamen vero veneratissimi doctoris auctoritas haud impediit quominus, quam versionem ecclesiae dedisset, ea sensim multis variisque modis mutaretur atque corrumperetur. Hinc iam sexto saeculo

ad Marcell. haec: ad me repente perlatum est quosdam homunculos mihi studiose detrahere, cur adversus auctoritatem veterum et totius mundi opinionem aliqua in evangeliis emendare temptaverim. Quos ego cum possem meo iure contemnere (asino quippe lyra superflue canit), tamen ne nos superbiae, ut facere solent, arguant, ita responsum habeant. Etc.

Cassiodori senis cura in eo posita erat ut conlatis priscis codicibus textus Hieronymi restitueretur [1]); rursusque duobus saeculis post sana Caroli Magni pietate factum est ut Alcuinus in codicibus Latinis emendandis vindicandisque in pristinam integritatem laboraret [2]). Nec postea defuerunt alii qui in eundem laborem criticum incumberent [3]). Sed horum omnium studia parum profuisse videntur; certe parum valuerunt ad textum ecclesiae reddendum eiusmodi qui Hieronymiana praestaret fide. Emendasse Hieronymum ut rursus depravarentur emendata, conquestus est Erasmus, similiterque cum eo conquesti sunt multi, ita ut mille annis post Hieronymi aetatem illud Hieronymi repeteretur, paene quot codices tot exemplaria reperiri. Quem in statum quum res pervenisset, Tridentina synodus sessione quarta declaravit, «illam ipsam veterem et vulgatam editionem, longo tot saeculorum usu in ecclesia probatam, in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expo-

[1]) Cf. De institut. divin. litter. ed. Venet. 1729. tom. II. p. 509. Vide apud Essium l. l. p. 155.

[2]) Cf. apud Essium l. l. p. 158 sq.

[3]) Cf. apud Essium l. l. p. 160 sqq.

sitionibus pro authentica habendam esse», unaque decrevit «ut postea quam emendatissime imprimeretur.» Quod quanta ambiguitate laboraverit, in promtu est: quam enim synodus editionem nomine veteris et vulgatae ornavit atque authenticam declaravit propterea que pro ecclesiae norma imprimi voluit, ea ipsa nusquam praesto erat sed dudum tota in codicum varietate delituerat; unde ut emergeretur, magno studio arteque critica efficiendum erat. Ab omni vero ambiguitate ut decretum istud Tridentinum vindicarent, operam dederunt Sixtus Quintus et Clemens Octavus Romani pontifices: edendum enim curaverunt librorum sacrorum textum, in quem omnem illam Tridentinae synodi laudem transferebant. Quod quomodo ab illis institutum fuerit, ipsius Sixti dicemus verbis, quae quidem «ad perpetuam rei memoriam» scripta editioni suae praeposuit. Postquam enim laboris a se suscepti summam gravitatem nec mediocrem difficultatem praedicavit, in hunc modum pergit:

«Ceterum nostri ne huius consilii institutique rationes ignorentur, sed potius universae ecclesiae catholicae ipsique posteritati notissimae ac testatissimae relinquantur, cunctique facile intel-

ligant quisnam ordo in hoc opere conficiendo, quae lex ac methodus inita, quae indagandi veri norma a nobis servata sit: illud sane omnibus certum atque exploratum esse volumus, nostros hos labores ac vigilias numquam eo spectasse ut nova editio in lucem exeat, sed ut vulgata vetus ex Tridentinae synodi praescripto emendatissima pristinaeque suae puritati, qualis primum ab ipsius interpretis manu styloque prodierat, quoad eius fieri potest, restituta imprimatur. In hac autem germani textus pervestigatione satis perspicue inter omnes constat nullum argumentum esse certius ac firmius quam antiquorum probatorumque codicum Latinorum fidem, quos tam impressos quam manuscriptos ex bibliothecis variis conquirendos curavimus. In quacumque igitur lectione plures vetustiores atque emendatiores libri consentire reperti sunt, ea iure optimo tamquam primigenii textus verba aut his maxime finitima retinenda decrevimus. Id vero ad germanam editionem constabiliendam praesidium sicubi desideratum est, tunc sanctorum patrum veterumque expositorum enarrationes, quibus diversa scripturarum loca et libros illustrarunt subsidio fuere: in quibus quicquid e re nostra observatum fuit,

id in huius operis partem adscitum est. In iis tandem quae neque codicum neque doctorum magna consensione satis munita videbantur, ad Hebraeorum Graecorumque exemplaria duximus confugiendum, non eo tamen ut inde Latini interpretis errata corrigerentur, sed ut in eorum verborum locum quae, cum apud Latinos ambigua sint, potuissent quo non oporteret inflecti, certum aliquid atque indubitatum sufficeretur, sive ut, quod apud nos variantibus codicibus inconstans diversum ac multiplex erat, id uniforme consonum uniusque modi, ipsorum fontium veritate perspecta, sanciretur.»

Haec igitur de editionis Romanae principiis ipse papa editor. Ad eadem pertinent quae paullo post sequuntur: «Neque enim ignoramus multos esse qui plerasque Latinae huius editionis voces ac locutiones proprie aut eleganter aut perspicue aut breviter aut copiose magis aut tamquam verbis ad verba demensis a Latino interprete verti potuisse existiment. Verum de his minuta nimium et angusta concertatio videtur: neque enim tanti sunt ut non iis et antiquioris ecclesiae religio et sanctissimorum patrum iure anteponatur auctoritas; prorsusque indignum est, b. Gregorio

teste, ut sub Donati regulis verba caelestis oraculi restringantur; ac tanta per se est vulgatae editionis auctoritas tamque excellens praestantia, ut maiorem desiderare penitus inane videatur. Qui namque in ea libri continentur, ut a maioribus nostris quasi per manus traditum nobis est, retenti sunt partim ex communi et antiquissima quadam editione Latina, quam sanctus Hieronymus Vulgatam editionem, b. Augustinus Italam, sanctus Gregorius Veterem translationem appellant, quam sanctus itidem Augustinus ceteris, quae tunc plurimae in usu erant, etiam praeferendam censuit, quod esset verborum tenacior cum perspicuitate sententiae; partim ex sancti Hieronymi translatione adsciti fuere, quibus idcirco quantus honor deferendus sit, is facile intelligit qui eorum interpretis dignitatem agnoscit.»

His iam adduntur veterum de eximiis Hieronymi studiis testimonia, item nonnulla de prima interpretationis Hieronymi historia. Denique editioni a Sixto[1])

[1]) Ipsius papae quae in conficiendo opere partes fuerint, haec praefationis verba docent: . . . . in hoc laboriosissimae emendationis curriculo, in quo operam quotidianam eamque pluribus horis collocandam duximus, aliorum quidem labor fuit in consulendo (aliorum lucubrationes critici momenti), noster autem in eo quod ex pluribus esset optimum deligendo — — nostra nos ipsi manu correximus si qua praelo vitia obrepserant, et quae confusa aut facile confundi posse videbantur, ea intervallo scripturae ac maioribus notis et interpunctione distinximus.

iisque quos is in consilium adhibuerat viris doctis procuratae summa vindicatur in ecclesia auctoritas, quippe quae ipsam veterem vulgatam ex Tridentinae synodi sententia «prout optime fieri potuit» restituerit.

Sed Sixtina haec bibliorum Latinorum editio, quamvis cum tanti nominis laude summaque sedis pontificiae auctoritate prodisset, iam paucis annis post a communi et publico ecclesiae usu prohibita totaque sub incudem revocata est. Factum id est auctoritate Gregorii XIV. ex consilio Bellarmini. Gregorio vero et successore eius Innocentio IX. brevi post defunctis quum Clemens VIII. pontificatum gereret, cura Bellarmini in Sixtinae editionis locum substituta est Clementina anno 1592, cuius praefatione a Bellarmino scripta Sixtina editio ab ipso Sixto retractata dicitur, quum animadvertisset non pauca praeli vitia in eam irrepsisse.

Sed idem Bellarminus in vita sua, quae vera rei gestae ratio esset, libere exposuit [1]).

Iamvero hanc Clementinam editionem Bellarminus in praefatione ad lectorem rursus veterem ac vulgatam et quanta fieri potuit diligentia castigatam dicit, subiungens: «quam quidem sicut omnibus numeris absolutam pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita ceteris omnibus quae ad hanc usque diem prodierunt, emendatiorem purioremque esse minime dubitandum.» Praeterea etiam haec editio, paucis post mutatis [2]) per totam ecclesiam Romanam vulgatissima, omnem auctoritatem suam ab Hieronymo repetiit interprete, quem ut pristinae integritati restituerent, non ut corrigerent, in ipsa praefatione dicuntur operam dedisse qui edendi curam habuerunt.

Haec autem omnia de origine atque ratione editionis Romanae publicae eo curiosius tractavimus, quod etiam ad laborem eum quem ipsi hoc libro foras

---

1) Cf. Essius l. l. pag. 307. Ceterum passim notatae sunt lectiones quibus a Sixtina editione Clementina differt, quemadmodum fit in editione Novi Testamenti Graeca et Latina Vindobonensi, quae prodiit 1740.

2) Iam 1593. postque Luca Brug. auctore.

PROLEGOMENA.

dedimus commendandum valent. Quemadmodum enim Romani editores nihil aliud faciendum iudicarunt, quam ut ex auctoritate antiquorum testium textus restitueretur Hieronymi, ita nobis etiam unice standum videbatur fide antiquorum codicum. Quod vero paucis sed iis omnium qui supersunt antiquissimis acquiescendum putavimus, id prorsus ea ex mente est quam in praefationibus suis Romani editores professi sunt. Quum enim longa saeculorum serie interpretationem Hieronymi, quo magis inter manus doctorum hominum versaretur, eo plus varietatum atque corruptionum adsumpsisse constet, dubitari nequit quin libri manuscripti quo maiore antiquitatis laude praestent, eo tutiores fuerint ab ineptis Hieronymi correctoribus. Quod quam verum sit quantumque valeat, iis ipsis docemur codicibus quibus ad editionem nostram vel maxime usi sumus. Sunt autem inprimis duo pari fere vetustate insignes neque nimis bonitate lectionis diversi, alter Amiatinus sive Laurentianus, alter Fuldensis vel potius Capuensis.

Amiatinus dictus est a monasterio Cisterciensium in Amiatino monte prope Senam exstructo, quo suppresso iussu Petri Leopoldi anno fere 1785. in biblio-

thecam S. Laurentii Florentinam translatus est. In illud Cisterciensium coenobium quomodo venerit non satis constat; gravius vero illud est, Servandum, abbatem monasterii in Campaniae partibus siti et S. Benedicti discipulum, codicis auctorem se sua ipsius manu professum esse. Hunc Servandum anno Christi 541. visisse magistrum suum Benedictum in Casino monte, annales ordinis S. Benedicti a Mabillonio editi testantur. Unde sequitur codicem Amiatinum ante medium saeculum sextum iure scriptum haberi. Ceterum manu eum Gregorii Magni exaratum esse vetus fert traditio, iam anno 1036. commemorata. Quae inde oriri poterat quod Servandus, senectute ille quidem tum admodum provecta, librum suum pretiosissimum ad Gregorium Magnum pontificiae electionis gratulandae causa misisse videtur [1]. Hunc codicem post imperfectissimam F. F. Fleckii conlationem anno 1843. ipsi accuratissime pertractavimus totumque ex schedis nostris, consulta insuper Sam. Pr. Tregellii conlatione,

[1]) Cf. prolegomena codicis Amiat. a me editi p. VIII sqq. ubi praeeunte Bandinio de historia codicis uberius exposui.

anno 1850 [1]) edidimus. Alter quem diximus codex Fuldae servatur, scriptus iussu Victoris Capuensis totusque eius manu emendatus, et quidem, ut ipse episcopus subscriptione testatur, anno Christi 546. Hunc codicem a Ioh. Frid. Schannat in Vindemiae litterariae collectione prima (1723) accurate descriptum Carolus Lachmannus cum Ph. Buttmanno Ph. filio anno 1839 examinavit et ad maiorem suam Novi Testamenti editionem adhibuit [2]). Hoc labore ipsi quoque fruiti sumus.

Praeter nobile hoc codicum par passim adhibuimus ceteros codices pro lectionis antiquitate magni faciendos, ut Foroiuliensem cum fragmentis Pragensibus, Perusinum, Ingolstadiensem sive

[1]) Iterata est editio anno 1854. indicatis paucis aliquot prioris editionis erroribus pag. 421.

[2]) In hac editione constat etiam Lachmannum restituendo textui Hieronymi operam dedisse. Quam rem totam quum pariter atque nos ad ipsos vetustos codices revocaret, maximum operi suo detrimentum eo importavit quod Amiatinum codicem ex Fleckii tantum conlatione hausit variisque eius erroribus, qui numerum millenarium excedunt, novum laborem suum corrupit.

Monacensem, Parisiensem, qui quidem omnes evangeliorum tantum fragmenta continent; porro duo totius Novi Testamenti, alterum Toletanum a Blanchinio in Vindiciis conlatum, alterum Demidovianum a Matthaeio exscriptum[1]); item ad actus, ad epistulas et apocalypsin qui ex opere Lachmanni innotuerunt, Guelferbytanos tres, Berolinensem, Cassellanum et fragmenta Vindobonensia[2]).

Horum codicum omnium quum propter vetustatem eximiam tum pro lectionis praestantia primum locum tenet Amiatinus codex: ab hoc igitur inprimis Hieronymi textum petendum duximus. A quo proximum sibi locum vindicabat Fuldensis codex: hunc ad alteram potissimum Novi Testamenti partem adhibuimus; priore enim parte incommodum hoc habet, quod evangeliorum textum in harmoniam redactum exhibet, nec quid quovis loco in eo scriptum sit ex Lachmanni editione satis clarum fit. Ubicumque igitur Clementina lectio a nobis deserta est, Amiatini codicis auctoritatem sumus secuti, ad quam saepissime

[1]) De his codd. omnibus vide Novi Test. a me anno 1849. editi prolegg. p. LXXXI sq.

[2]) Cf. Novi Test. a Lachmanno a. 1842. editi tom. I. proleg. p. XXIX.

Fuldensis accedit; omnibus vero locis ubi Amiatinum sequi non tutum videbatur, Amiatina lectio in margine notata est[1]). Huiusmodi etiam lectiones ex Amiatino codice in margine tantum positas Fuldensis liber haud raro confirmat: quod ipsum plerumque, in altera potissimum Novi Testamenti parte, ubi quid haberet clarum erat, apposito siglo F indicavimus. Est autem Amiatinus codex cum socio Fuldensi verus et praeclarus veritatis vindex: innumeris enim locis ope eorum restitutam esse Hieronymi lectionem clarissimum est. Cognoscitur inde multo magis quam ex Clementino textu praestantia interpretationis Hieronymi, qua tantum non ubique Graecus textus is expressus est quem antiquissimum novimus. Quae antiquissimi Graeci textus et Latini consensio ut magnopere tuenda erat ac pro luculento lectionis Hieronymianae indicio habenda,

[1]) Excepimus pauca ea quae manifesto errore scripta sunt, pleraque secundis curis emendata, ut Lc. 1, 23. *facti sunt* pro *factum est;* 3, 9. *ignem mittitur* pro *in ignem mittitur;* 3, 17. *purgavit* pro *purgabit;* 4, 35. *illud* pro *illum;* 5, 3. *ascendens eum* pro *ascendens autem.* Haec si qui curiosius indagare voluerint, ad meam ipsius codicis editionem delegandi erunt.

ubicumque Amiatini vel Fuldensis vel certe aliorum codicum ante annos mille scriptorum testimonio nitebatur: ita, quare Romanos editores assentientes habemus, consensio antiquissimorum codicum minime posthaberi poterat studio Graeci textus exprimendi, praesertim quum Graecam lectionem a nobis probatam passim ab Hieronymo vel ignoratam vel consulto non receptam verosimile esset. Haec lex ad locos aliquot valet ubi Clementina editio propius quam nostra ad Graecum accedit, quemadmodum ubique *Loth* et *Arimathia* scripsimus pro *Lot* et *Arimathaea:* illas enim formas communis omnium antiquorum codicum auctoritas tuetur, proptereaque aliter ab ipso Hieronymo scriptum esse credi nequit. Pluribus aliis locis ubi Clementinae lectioni Graecus textus favet, an nostri codices verum tenerent dubitari poterat: hinc eos non secuti sumus. Eiusmodi locis in margine notatum est FA *aliique*, FA *aliique multi*, FA *aliique plurimi.* Ita in nostris vel omnibus vel plerisque testibus invenitur Mc. 6, 24. *Et illa* pro *At illa* (Graece ἡ δέ), Luc. 13, 8. *dixit* pro *dicit* (Graece λέγει), Act. 7, 42. *aut hostias* pro *et hostias*, Act. 15, 29. *sanguine suffocato* pro *sang. et suff.*, Rom. 3, 8. *nos quidam* pro

quidam nos (Graece τινὲς ἡμᾶς), Rom. 6, 16. *cui oboedistis* pro *cui oboeditis* (Graece ᾧ ὑπακούετε), Rom. 6, 17. *in qua* pro *in quam* (Graece εἰς ὃν), Rom. 14, 17. omittunt *enim* (Graece οὐ γάρ ἐστιν), Rom. 16, 26. *cognito* pro *cogniti*, Eph. 4, 17. *sicut* pro *sicut et*, 2 Thess. 2, 12 (13). *elegerit nos* pro *eleg. vos.* His locis omnibus Lachmannus quidem lectionem a nobis in margine positam recepit in textum. Quod quamquam passim ad Hieronymi auctoritatem referri posse videtur, certe tamen excipienda sunt eiusmodi ut Rom. 10, 6 sq. ubi Lachmannus ita recensuit: *Quis ascendet* (*ascendit* F alii) *in caelum? id es Christum deducere; aut quis descendit in abyssum? hoc est Christum ex mortuis revocare.* Hoc enim loco Hieronymus aut *ascendit* et *descendit*, aut *ascendet* et *descendet* scripsisse censendus est, quod utrumque ipsorum testium ratione commendatur.

Rarissime in recensendo ita versati sumus ut posthabitis codicibus Amiatino et Fuldensi Clementinam lectionem tuentibus aliorum antiquorum codicum scripturam reciperemus, quemadmodum factum est Eph. 6, 13. *et omnibus perfectis stare* (καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι). Quo loco quum in plerisque scriptum

sit: *et omnibus perfecti* vel *et in omnibus perfecti*, facile intellegitur *in* additum esse postquam *s* littera ante *stare* iam excidisset. Similiter 1 Cor. 14, 16. omnino legendum est, praeeuntibus Romanis editoribus, *qui supplet*, non ut in plerisque antiquis libris est *quis supplet*. Pertinet huc etiam Luc. 15, 8. ubi *evertit* in codicibus antiquis tantum non omnibus manifesto vitio pro *everrit* (σαροῖ) scriptum est. Aliquid tale tulisse ipsum Hieronymum, non sustulisse, nisi forte eum fugisset, vix credibile est[1]). Passim vero in notis indicavimus in uno vel altero nostrorum codicum praeter Amiatinum et Fuldensem[2]) eiusmodi quid

[1]) Simile vitium inrepsit in Romanam editionem Apoc. 18, 17. *omnis qui in lacum navigat*, quod quidem ab antiquis libris omnibus abhorret, recte exhibentibus *locum*.

[2]) In evangeliis lectiones duplicatis lunulis circumdatae passim etiam ad Fuldensem codicem referendae sunt, ut Matth. 5, 45. *quia solem*. Hoc loco dubitari nequit quin Hieronymus in codicibus suis lectionem *qui* invenerit, frequentatam illam in Italis libris, item apud Irenaei interpretem, Cyprianum aliosque, fultam insuper Origenis et Eusebii auctoritate. Itaque «lectionis Latinae consuetudinem» ab Hieronymo servatam esse codices Hieronymi omnino recte testari videntur.

inventum esse quod receptae lectioni praestare videretur vel certe non negligendum esset. Cuius generis haec sunt: Act. 19, 14. *cuiusdam* pro *quidam* (quemadmodum Graeca lectio inter τινός et τινές fluctuat), Rom. 3, 1. omissum *est* (Graece omnino deest), 2 Cor. 1, 13. *legitis* pro *legistis* (Graece omnino est ἀναγινώσκετε), 2 Thess. 2, 14. *in quo*, quod Graecis εἰς ὃ ἐκάλεσεν propius est quam *in qua*. Hoc loco quid Hieronymus dederit, difficile conieceris. Iam Italae codex Boernerianus *in qua* tuetur, cod. Clarom. *in quod:* hinc ille in libris suis *in qua* invenisse videtur, quod si ad Graeca exigere voluisset, potius *in quod* quam *in quo* recepturum eum fuisse puto. Certe hoc loco coniuncta codicum Amiatini et Fuldensis auctoritate Clementinam lectionem confirmare praestabat quam dubia emendatione mutare. Porro Philipp. 2, 1. adnotavimus *si quis viscera*. Hoc memorabile est propterea quod lectionem exprimit in plurimis Graecis libris antiquissimis scriptam εἴ τις σπλάγχνα. Ipsi dedimus *si quid* ducibus Amiatino et Fuldensi. Clementina vero lectio *si qua* omnino correctorem sapit: cuiusmodi correctiones a textu arcendae sunt, ne ipsum Hieronymum corrigere quam restituere malimus.

Atque haec quidem de nostra Latinae interpretationis recensione, Graeci textus ratione habita. Iam de ipsa Latinitate dicendum est, quam ad restituendam labor a nobis susceptus maximam vim habere debebat. Quae res tota grammatica est, aliis formationis doctrinam et syntaxin, aliis orthographiam spectantibus. Dominatur vero pars orthographica: nec enim ulla facile pagina est cuius scriptura in antiquis codicibus fere omnibus non differat a Romana editione. Illud vero dubium non est quin scriptura Hieronymi multo magis in iis inveniatur libris qui ab ipsius aetate proxime i. e. vix centum et triginta annis absunt, quam in iis qui mille fere annis post in ecclesia circumferebantur. Nec autem laudari possunt si qui forte existimant haec tam levi esse momento ut ad communes leges grammaticas conformare quam curiose in antiquis membranis indagare praestet. Eodem enim iure diceres curandum esse ut linguae rusticitas, quae totam interpretationem invasit, cum veteri elegantia commutaretur. Quod quam alienum fuerit ab ipsorum consilio Romanorum editorum, supra iam vidimus. Videtur nobis in hanc rei criticae partem quadrare illud: Ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ etc. Luc. 16, 10. Nam ne

littera quidem a religione hominis critici eximenda est. Atque idem in testes criticos valet: quos enim id quod maius est fideliter conservasse putamus, iidem quod minimum est fideliter conservasse putandi sunt: quos igitur textus recensendi duces sequimur, eosdem in exprimenda textus scriptura sequi par est. Versati autem in hac re sumus ita ut reiiceremus quae unus vel alter antiquissimorum codicum peculiaria haberet, item ea quae in iisdem cum magna inconstantia scriberentur; ea vero reciperemus quae communi quodam quamvis non ubique constanti antiquissimorum codicum usu commendarentur.

Haec ut paullo accuratius videamus, primo loco ponamus exempla adsimilationis in compositis neglectae, quae quidem frequentissima sunt. Edidimus igitur adcurrens, adclamarunt, adnuntiabit, adnumeratus, adquisivit, adstabant, adsumit, adsidua: non acc-, ann-, acqu-, ass-; contra est aspersus, in codd. nostris modo asp- modo adsp- scriptum; item all-, app-, att-, quae utpote saepius cum adsimilatione inventa servavimus. Porro edenda erant conloquebantur, conlatio, conpar, conroborari; servanda vero commortui, commisceamini, complacuit, comprehendere. Circumibat

etc. servato m celebratur in antiquis libris. Porro edidimus disrumpant pro vulgato dirumpant. Item expuere, expectare, expolians; contra exsurgens (Clem. ed. exurgens); nec mutavimus exspiravit. Edidimus inbecilles, inludebant, inlisum, inpone, inpossibile, inreprehensibilem; sed servavimus immittit, immobilis, impleretur, impius, irritum. Admisimus adsimilationem in summiserunt; similia vero ut ammirari, ommutesce quemmamodum, non satis testata erant.

Pergimus ad singularum consonantium permutationes, duplicationes, elisiones. Pro b passim p edendum erat, ut optulerunt; item c pro qu ut cotidie, vel pro ch ut clamydem, vel pro g ut tricesimum, vel pro t ut solacium; rursus t pro c ut contionabatur, ch pro c ut sepulchrum. Posuimus f pro ph ut in Bethfage; g pro ch ut didragma; eadem littera duplicatur praeter morem in suggillet. Saepissime h syllabis praefiximus vel primis vel mediis, ut Helias, Hiericho, Samuhel, Iohel, Israhel, Iohannes, Danihel, Bahal; rursus saepe eiiciendum erat ut in Bethleem, Osanna, tus, Gomorra, Cananaeus. Edidimus l pro ll, ut milia vilicus, versa vice sollicitici sollemnem; n duplicavimus ut in mercennarius, Gennesar; rursusque pro nn substituimus n, ut anulum conexum conubium; p et pp promiscue ponuntur in reppulit et oportune; pro ss edidimus s, ut hysopo; item t pro tt, ut litore; duplicavimus t, ut quattuor, grabattum (pro vulgato grabbatum); z pro s edidimus in Zmyrna, zmaragdus. Plura similia alia utpote magis fluctuantia non recepimus, ut scribsi nubta, secuntur, athuc aput, profeta, ungentum, harena holeribus, umeros ordei, sallietur loquella, querella, promisio, rettulit Matheus Tharsum; sescenti.

In vocalibus et diphthongis haec observa: a ponitur pro o, ut parapside; e pro a, ut veterescent; ae pro oe, ut caelum faenum paenitentia haedi; ubique vero contra Clem. ed. scribendum erat proelium. Porro e pro ae ponitur, ut heres, veneunt; vice versa ae pro e, ut caena; e pro i, ut intellego speculator devertant teloneum Ninevitae; item i pro e, ut calciamenta pelliciam Ariopagum peripsima; i pro y, ut lacrimae silvestre hieme; o pro u, ut nomisma; u pro o, ut epistula lucustae; u pro y, ut murram murratum; oe pro e, ut oboediunt. Alia pro inconstantia scripturae non recepimus, cuiusmodi sunt praetiosus, presentes grecus Alphei Mattheus (hoc satis

frequens est), consparsio dispargentur (nec haec rara sunt), archesynagogis archetriclinus, ingemescimus ancellas, scabillum dilicias praesipium, eicere proice adicere (haec litterae i elisio tam constans est in antiquis libris ut non satis recte a nobis exclusa esse videatur), gazophilacium philacteria, tribolis diabulus adulescens, clodi, cludere.

Item scripsimus beneficientia, elemosyna, laguena, lanternis, numquam, quicquam et quicquid, quicumque, quendam, spiritalis, trabes, pro beneficentia, eleemosyna, lagena, laternis, nunquam, quidquam et quidquid, quicunque, quemdam, spiritualis, trabs. Semper edidimus temptatio et similia, quamquam antiqua scriptura inter mp et m fluctuat. Formae unianimes et pusillianimes non satis constanter poni videbantur. Nec admisimus praegnatibus eliso n, nec elisum y in nomine Mosis, quamquam plerique codd antiquissimi Moses exhibent; Moyses vero scriptum est exempli caussa in fragmentis purpureis Parisiensibus, item in cod. Ingolst. et aliis. Neque magis edidimus vocativum filii, nominativum hii, quod utrumque olim scribi solebat. Saepissime b et v promiscue in antiquis libris poni constat. Quod ubicumque aliquid momenti habebat, codi-

cum scripturam indicavimus. Aliquoties in editionem Romanam ex hac confusione vitium inrepsisse videtur, ut Matth. 24, 12. abundavit, 2 Tim. 4, 18. liberavit.

Porro haec ad declinationes nominum pertinent. Accusativos edidimus in em desinentes pro vulgato im, ut navem pelvem turrem; in en pro vulgato em, ut Iordanen (Iohannem non mutavimus; modo enim -em modo -en scriptum reperimus); in an pro am, ut Barraban Caiaphan satanan. Adde apocalypsin pro -im 1 Cor. 14, 26. Contra edendum erat Phoenicem pro vulgato -en. Item recipienda erant dativus alio, genitivus voluptatium, nom. sing. aliqui; nec magis a textu arcendae videbantur formae diacones 1 Tim. 3, 12. sinceres Phil. 1, 10. (cf. sinceriter apud Aul. Gell.) Huc trahi etiam potest turpilucri cupidum (nisi forte rectius scribitur turpilucricupidum), quod Tit. 1, 7. edidimus[1]). Alia

[1]) Memorabile est eandem prorsus formam apud Plautum Trin. I. 2. 63. legi «turpilucricupidum vocant te cives tui». Est igitur Africanae originis, eoque rectius suum in vulgata versione locum habet. Similis ratio videtur esse formae lampadae pro lampades in Amiatino codice Act. 20, 8. positae. Cum hac forma in Actis tantummodo, non item in evangeliis adhibita com-

plura non admisimus: eiusmodi est austeris nomin. sing. pro austerus; porro confusio syllabarum es et is in nominativis, ut cives pro civis, nubis pro nubes, potentis estis, item in genitivis, ut meliores pro melioris; item genitivi contracti in i pro ii, ut Publi; item abl. sing. quartae declin. in o pro u, ut moto, poto.

Secundo loco de verbis dicendum est. Edidimus perfodiri [1]); item exiebant, rediebant, pertransiebant; item abissent, transisset, exisse. Alia longe plura non recepimus, ut collexistis Mt. 25, 35. 38. (id fortasse non arcendum erat), suscipistis, exigissem, viveritis, deberitis, pupucerunt (Apoc. 1, 7.) exstincxerunt (Hebr. 11, 34.) et quae ex quadam coniugationum III et II. permutatione fluxisse videntur, ut cadete confidete, timite miscite, respondis (saepe), dices Apoc. 3, 17. seducet Apoc. 12, 9. confidet Mt. 27, 43. vivet Gal. 2, 20.

poni potest quod in Actis Caiphas, in evangeliis Caiaphas codicum auctoritas scribi iubet: scilicet testantur talia diversum fuisse actorum interpretem ab evangeliorum interprete.

[1]) Non eandem auctoritatem habet mergeri, quod Mt. 14, 30. in solo Amiatino codice invenitur.

Ad haec igitur, si ex codicibus recipienda erant, fere nusquam in ipso commentario adscripta est Clementinae editionis scriptura: quippe hoc loco generatim notare satis videbatur. Aliter fecimus in varietate syntactica, quam, exceptis paucis quae per negligentiam scripta videbantur [1]), ad ipsum commentarium adhibuimus. In recipiendis rebus eiusmodi fortasse nimis cauti fuisse videbimur. Recepimus exempli caussa Act. 10, 15. Quae (vulg. Quod) deus purificavit, tu commune ne dixeris (cf. 11, 9.); Mc. 13, 3. cum sederet in montem. Inprimis vero verba quae directionem ad aliquem locum vel contentionem ad aliquid indicant, saepe appositum habent ablativum vel nudum vel cum in praepositione, ut venimus inde Philippis Act. 16,

[1]) Eiusmodi est nominativus pro accus. positus, ut 2 Cor. 6, 1. gratia dei recipiatis. (Idem saepius fit in capitum indicibus.) Nec relatum est Apoc. 9, 5. omnem (deleto m secundis curis) viride. Similiter in Amiat. codice positum (nec correctum) est Act. 18, 27. per omnem sabbatum; item Act. 15, 21. F* per omnem sabbatum. Memorabilis etiam est neglectio generis Apoc. 17, 7. bestiae quae portat eam, qui habet, ut pariter in Amiat. et Fuld. cod. scriptum est.

12; intrare in regno Mt. 19, 23; in quo intuens Act. 11, 6. Rursusque quum aliquid aliquo loco, tempore, ratione sive esse sive fieri significatur, vel ubicumque in praepositio cum ablativo adhiberi solet, invenitur in praepositio apposito accusativo, cf. Mt. 10, 11. Luc. 16, 23. Apoc. 5, 1.[1]).

Denique illud recte lectoribusque gratum fecisse nobis videmur, quod praeeunte Hieronymo Ammonii capitula cum canonibus Eusebii evangeliorum textui adscripsimus. Qua de re ipse explicat in epistula ad Damasum, quam infra dabimus. Adscripsimus vero etiam textui actuum, epistularum et apocalypsis maiora illa capita, quae iam in antiquissimis codicibus, ut Amiatino et Fuldensi habentur: quam ob rem si non ab ipso Hieronymo ex communi Latinae ecclesiae usu recepta sunt, tamen magni sunt facienda, quippe quae antiquissimam et vulgatissimam textus huius Latini distinctionem contineant[2]).

[1]) Idem fit in Am. cod. Eph. 5, 2. Col. 4, 5. Hebr. 8, 8. ubi non in apparatum receptum est; ceterum his tribus locis m exstinctum est altera manu.

[2]) Plura de his vide in prolegg. editionis meae codicis Amiatini p. XXV sq.

Ceterum argumenta singulis capitibus praeposita non ab antiquitate repetita esse sed nostris studiis deberi in promtu est.

SCRIPTURAE SIGNA ET COMPENDIA.

Lectio nude in margine posita Clementinam editionem vulgatam indicat. Quae lunulis ut (Zarad), (*om* autem), circumdatae sunt, eae Amiatini codicis sunt; duplicatis vero lunulis exhibentur lectiones in aliis codicibus veteribus inventae. In evangeliis (vide supra), ubi non ubique Fuldensis lectio accurate indicari poterat, Amiatinum passim etiam Fuldensis codex confirmat; aliquoties vero idem ad codices apposita duplici lunula (( )) a nobis significatos accedit. Praeterea, ubi plurium librorum mentio fit, A significat Amiatinum codicem, F Fuldensem, V editionem Clementinam vulgatam. Stellula * codicibus apposita primam scripturam, si vero duplicatur **, scripturam quae secundis curis debetur indicat.

Numerorum minutorum in evangeliis ratio haec est, ut prior sectionem Ammonii, alter Eusebii canonem denotet. Vide Hieronymi epistulam. In actis vero, in epistulis et in apocalypsi antiquissima capitula significant. Vide supra.

Reliqua per se clara erunt.

[INCIPIT PRAEFATIO S. EUSEBII HIERONYMI IN QUATTUOR EVANGELIA.] [1])

BEATISSIMO PAPAE DAMASO HIERONYMUS.

Novum opus facere me cogis ex veteri, ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam et, quia inter se variant, quae sint illa quae cum Graeca consentiant veritate decernam. Pius labor, sed periculosa praesumptio, iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum, senis mutare linguam et canescentem mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus, cum in manus volumen adsumpserit et a saliva quam semel inbibit viderit discrepare quod lectitat, non statim erumpat in vocem, me falsarium me clamans esse sacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere? Adversum quam invidiam duplex causa me consolatur: quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes, et verum non esse quod variat etiam maledicorum

[1]) Textum recensuimus inprimis ad codices Amiatinum et Fuldensem. Inscriptio uncis inclusa in Amiatino aliisque non invenitur.

testimonio comprobatur. Si enim Latinis exemplaribus fides est adhibenda, respondeant quibus: tot sunt enim paene quot codices. Sin autem veritas est quaerenda de pluribus, cur non ad Graecam originem revertentes ea quae vel a vitiosis interpretibus male edita vel a praesumptoribus imperitis emendata perversius vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus? Neque vero ego de Veteri disputo Testamento, quod a septuaginta senioribus in Graecam linguam versum tertio gradu ad nos usque pervenit. Non quaero quid Aquila quid Symmachus sapiant, quare Theodotio inter novos et veteres medius incedat: sit illa vera interpretatio quam apostoli probaverunt. De Novo nunc loquor Testamento, quod Graecum esse non dubium est, excepto apostolo Matthaeo, qui primus in Iudaea evangelium Christi Hebraeis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat et diversos rivulorum tramites ducit, uno de fonte quaerendum est. Praetermitto eos codices quos a Luciano et Hesychio nuncupatos paucorum hominum adserit perversa contentio: quibus utique nec in Veteri Instrumento post septuaginta interpretes emendare quid licuit nec in Novo profuit emen-

dasse, cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse quae addita sunt.

Igitur haec praesens praefatiuncula pollicetur quattuor tantum evangelia, quorum ordo iste est, Matthaeus Marcus Lucas Iohannes, codicum Graecorum emendata conlatione sed veterum. Quae ne multum a lectionis Latinae consuetudine discreparent, ita calamo temperavimus ut his tantum quae sensum videbantur mutare correctis reliqua manere pateremur ut fuerant.

Canones quoque, quos Eusebius Caesariensis episcopus Alexandrinum secutus Ammonium in decem numeros ordinavit, sicut in Graeco habentur expressimus; quodsi quis de curiosis voluerit nosse quae in evangeliis vel eadem vel vicina vel sola sint, eorum distinctione cognoscat. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit, dum quod in eadem re alius evangelista plus dixit, in alio quia minus putaverint addiderunt[1]); vel dum

[1]) Ita in Amiatino, Fuldensi aliisque codicibus pariter atque in editionibus. Emendare voluerunt in hunc modum: quod dum in eadem re alius evangelista plus dixit, in alio qui minus, putaverunt addi debere.

HIERONYMI EPIST. AD DAMASUM.

eundem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quattuor primum legerat, ad eius exemplum ceteros quoque aestimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia, et in Marco plura Lucae atque Matthaei, rursum in Matthaeo Iohannis et Marci, et in ceteris reliquorum quae aliis propria sunt inveniantur. Cum itaque canones legeris qui subiecti sunt, confusionis errore sublato, et similia omnium scies et singulis sua quaeque restitues. In canone primo concordant quattuor, Matthaeus Marcus Lucas Iohannes; in canone secundo tres, Matthaeus Marcus Lucas; in canone tertio tres, Matthaeus Marcus Iohannes; in canone quinto duo, Matthaeus Lucas; in canone sexto duo, Matthaeus Marcus; in canone septimo duo, Matthaeus Iohannes; in canone octavo duo, Lucas Marcus; in canone nono duo, Lucas Iohannes; in canone decimo propria unusquisque, quae non habentur in aliis, ediderunt. Singulis vero evangeliis ab uno incipiens usque in finem librorum dispar numerus increscit. Hic nigro colore perscriptus sub se habet alium ex minio numerum discolorem, qui ad decem usque procedens indicat, prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum igitur aperto

codice verbi gratia illud sive illud capitulum scire volueris cuius canonis sit, statim ex subiecto numero doceberis, et recurrens ad principia in quibus canonum est distincta congeries, eodemque statim canone ex titulo frontis invento, illum quem quaerebas numerum eiusdem evangelistae qui et ipse ex inscriptione signatur invenies, atque e vicinia ceterorum tramitibus inspectis quos numeros e regione habeant adnotabis; et cum scieris, recurres ad volumina singulorum, et sine mora repertis numeris quos ante signaveras repperies et loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Opto ut in Christo valeas et memineris mei, papa beatissime [1]).

---

[1]) Extrema: Opto ut *usque* beatissime, in plerisque inveniuntur codicibus, etiam in Amiatino, sed non in omnibus.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ.

I.

Christi genealogia, nuntiatio, ortus.

1 (1. 3) Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ
υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ. 2 Ἀβραὰμ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, 3 Ἰούδας δὲ ἐγέννη-
σεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ,
Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐσρώμ, Ἐσρὼμ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, 4 Ἀρὰμ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ναασσών, Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν
τὸν Σαλμών, 5 Σαλμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν
Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βοὸζ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἰεσσαί, 6 Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, 7 Σολο-
μὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοὰμ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἀσά, 8 Ἀσὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ,
Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωρὰμ

---

1. Δαβιδ ubique 5. (Βοος) .. Ωβηδ 6. Δαβιδ δε ο βασιλευς .. °Σολομωντα 7. 8. (Ασαφ)

---

1 ss. Lc. 3, 23—38. 2—6 *1 Chr. 2, 1—15. 3—6 *Ruth 4, 18 ss. 3 *Gen. 38, 16 ss. 5 *Ios. 2, 1. *Ruth 4, 13. 6 *2 Sam. 12, 24. 7—12 *1 Chr. 3, 10 ss.

EVANGELIUM

SECUNDUM MATTHAEUM.

I.

Christi genealogia, nuntiatio, ortus.

1 (1. 3) Liber generationis Iesu Christi
filii David filii Abraham. 2 Abraham ge-
nuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob, Iacob
autem genuit Iudam et fratres eius. 3 Iudas
autem genuit Phares et Zara de Thamar,
Phares autem genuit Esrom, Esrom au-
tem genuit Aram, 4 Aram autem ge-
nuit Aminadab, Aminadab autem genuit
Naasson, Naasson autem genuit Salmon,
5 Salmon autem genuit Booz de Rahab,
Booz autem genuit Obed ex Ruth, Obed
autem genuit Iesse, Iesse autem genuit
David regem. 6 David autem rex genuit
Salomonem ex ea quae fuit Uriae, 7 Sa-
lomon autem genuit Roboam, Roboam
autem genuit Abia, Abia autem genuit
Asa, 8 Asa autem genuit Iosaphat, Iosa-
phat autem genuit Ioram, Ioram autem

I, 3. Zaram (Zarad) .. Esron *bis* 5. (*om* autem) 7. Abiam, Abias (Abiam, Abia)

---

1 ss. Lc. 3, 23—28. 2—6 *1 Chr. 2, 1—15. 3—6 *Ruth 4, 18 ss. 3 *Gen. 38, 16 ss. 5 *Ios. 2, 1. *Ruth 4, 13. 6 *2 Sam. 12, 24. 7—12 *1 Chr. 3, 10 ss.

δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν, 9 Ὀζίας δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἄχαζ, Ἄχαζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν,
10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μα-
νασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμὼς δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν, 11 Ἰωσίας δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. 12 μετὰ δὲ
τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέν-
νησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννη-
σεν τὸν Ζοροβάβελ, 13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἐλιακείμ, Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ἀζώρ, 14 Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ,
Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ, Ἀχεὶμ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ, 15 Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ματθάν, Ματθὰν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰα-
κώβ, 16 Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσὴφ
τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς
ὁ λεγόμενος Χριστός. 17 (2. 10) Πᾶσαι οὖν
αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ
δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς με-
τοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες,
καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως
τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

18 Τοῦ δὲ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν.
(3. 5) μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ

10. Αμων bis 11. (τον Ιεχονιαν : τον Ιωακειμ· Ιωακειμ δε εγεννησεν τον Ιεχονιαν) 18. Ιησου Χριστου . . η γεννησις . . (om γαρ)

12 * Esr. 3, 2.

genuit Oziam, 9 Ozias autem genuit
Ioatham, Ioatham autem genuit Achaz,
Achaz autem genuit Ezechiam, 10 Eze-
chias autem genuit Manassen, Manasses
autem genuit Amon, Amon autem genuit
Iosiam, 11 Iosias autem genuit Iechoniam
et fratres eius in transmigratione Babylo-
nis. 12 Et post transmigrationem Baby-
lonis Iechonias genuit Salathiel, Salathiel
autem genuit Zorobabel, 13 Zorobabel
autem genuit Abiud, Abiud autem genuit
Eliacim, Eliacim autem genuit Azor,
14 Azor autem genuit Sadoc, Sadoc au-
tem genuit Achim, Achim autem genuit
Eliud, 15 Eliud autem genuit Eleazar,
Eleazar autem genuit Matthan, Matthan
autem genuit Iacob, 16 Iacob autem
genuit Ioseph virum Mariae, de qua
natus est Iesus qui vocatur Christus.
17 (2. 10) Omnes ergo generationes ab
Abraham usque ad David generationes
quattuordecim, et a David usque ad trans-
migrationem Babylonis generationes quat-
tuordecim, et a transmigratione Babylo-
nis usque ad Christum generationes quat-
tuordecim.

18 Christi autem generatio sic erat.
(3. 5) Cum esset desponsata mater eius

11. (in transmigrationem) 17. ergo : itaque . . (usque transmigrationem)

12 * Esr. 3, 2.

Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς
εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.
19 (4. 10) Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος
ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβου-
λήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. **20** ταῦτα δὲ
αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου
κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων Ἰωσὴφ υἱὸς
Δαυίδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν
γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ
πνεύματός ἐστιν ἁγίου. **21** τέξεται δὲ υἱόν,
καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς
γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρ-
τιῶν αὐτῶν. **22** τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προ-
φήτου λέγοντος **23** Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν
γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσου-
σιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν
μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. **24** διε-
γερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίη-
σεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου,
καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· **25** καὶ
οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν,
καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

II.

Magi ex oriente. Fuga in Aegyptum. Caedes Bethlehemitica. Reditus ex Aegypto.

1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ

---

19. παραδειγματισαι 20. (Μαριαν[a]) 22. υπο του κυριου 24. (εγερθεις) 25. τον υιον αυτης τον πρωτοτοκον

---

21 Lc. 2, 21. 23 *Es. 7, 14. 25 Lc. 2, 7. 21.

Maria Ioseph, ante quam convenirent in-
venta est in utero habens de spiritu sancto.
19 (4. 10) Ioseph autem vir eius, cum es-
set iustus et nollet eam traducere, voluit
occulte dimittere eam. **20** Haec autem eo
cogitante, ecce angelus domini in somnis
paruit ei dicens Ioseph fili David, noli
timere accipere Mariam coniugem tuam:
quod enim in ea natum est, de spiritu
sancto est. **21** Pariet autem filium, et
vocabis nomen eius Iesum: ipse enim
salvum faciet populum suum a peccatis
eorum. **22** Hoc autem totum factum est
ut adimpleretur id quod dictum est a
domino per prophetam dicentem **23** Ecce
virgo in utero habebit et pariet filium,
et vocabunt nomen eius Emmanuhel, quod
est interpretatum Nobiscum deus. **24** Ex-
surgens autem Ioseph a somno fecit sicut
praecepit ei angelus domini, et accepit
coniugem suam. **25** Et non cognoscebat
eam donec peperit filium suum primo-
genitum, et vocavit nomen eius Iesum.

II.

Magi ex oriente. Fuga in Aegyptum. Caedes Bethlehemitica. Reditus ex Aegypto.

1 Cum ergo natus esset Iesus in Beth-

---

20. apparuit in somnis 22. *om* id

---

21 Lc. 2, 21. 23 *Es. 7, 14. 25 Lc. 2, 7. 21.

τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βα-
σιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγέ-
νοντο εἰς Ἱεροσόλυμα 2 λέγοντες Ποῦ ἐστιν
ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν
γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ
ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. 3 ἀκούσας δὲ
ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα
Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, 4 καὶ συναγαγὼν
πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ
λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς
γεννᾶται. 5 (5. 7) οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ Ἐν
Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται
διὰ τοῦ προφήτου 6 Καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ
Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγε-
μόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγού-
μενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν
Ἰσραήλ. 7 (6. 10) τότε Ἡρώδης λάθρα κα-
λέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν
τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, 8 καὶ
πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν Πορευ-
θέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου·
ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως
κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. 9 οἱ δὲ
ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ
ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν
αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ
παιδίον. 10 ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρη-
σαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα· 11 καὶ ἐλ-

II. 1. (Ιερουσαλημ) 3. Ηρωδης ο βασιλευς 5. ουτω 8. ακριβως εξετασατε 9. εστη

II. 2 (*Num. 24, 17.) 6 *Mich. 5, 1. Io. 7. 42. 11 (*Es. 60, 6.)

leem Iudaeae in diebus Herodis regis, ecce
magi ab oriente venerunt Hierosolymam
2 dicentes Ubi est qui natus est rex Iu-
daeorum? vidimus enim stellam eius in
oriente, et venimus adorare eum. 3 Au-
diens autem Herodes rex turbatus est, et
omnis Hierosolyma cum illo. 4 Et con-
gregans omnes principes sacerdotum et
scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi
Christus nasceretur. 5 (5. 7) At illi dixe-
runt ei In Bethleem Iudaeae. Sic enim
scriptum est per prophetam 6 Et tu Beth-
leem terra Iuda, nequaquam minima es
in principibus Iuda: ex te enim exiet
dux qui reget populum meum Israhel.
7 (6. 10) Tunc Herodes clam vocatis ma-
gis diligenter didicit ab eis tempus stel-
lae quae apparuit eis, 8 et mittens illos
in Bethleem dixit Ite et interrogate dili-
genter de puero; et cum inveneritis, re-
nuntiate mihi, ut et ego veniens adorem
eum. 9 Qui cum audissent regem, abie-
runt. Et ecce stella, quam viderant in
oriente, antecedebat eos usque dum ve-
niens staret supra ubi erat puer. 10 Vi-
dentes autem stellam gavisi sunt gaudio
magno valde, 11 et intrantes domum in-

II. 1. Iuda. 5. Iudae 6. regat

II. 2 (*Num. 24, 17.) 6 *Mich. 5, 1. Io. 7, 42. 11 *Es. 60, 6.

ϑόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ
Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες
προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς
ϑησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα,
χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12 καὶ
χρηματισϑέντες κατ' ὄναρ, μὴ ἀνακάμψαι
πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν
εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

13 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγε-
λος κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ
λέγων Ἐγερϑεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ
τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον,
καὶ ἴσϑι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ
Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι
αὐτό. 14 ὁ δὲ ἐγερϑεὶς παρέλαβεν τὸ παι-
δίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνε-
χώρησεν εἰς Αἴγυπτον, 15 καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως
τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωϑῇ τὸ ῥη-
ϑὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος
Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

16 Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχϑη
ὑπὸ τῶν μάγων ἐϑυμώϑη λίαν, καὶ ἀπο-
στείλας ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν
Βηϑλεὲμ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς
ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρό-
νον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. 17 τότε

11. ειδον: ευρον 13. φαινεται κατ οναρ 15 υπο του κυριου

15 *Hos. 11, 1.

venerunt puerum cum Maria matre eius,
et procidentes adoraverunt eum, et aper-
tis thesauris suis optulerunt ei munera,
aurum tus et murram. 12 Et responso
accepto in somnis ne redirent ad Hero-
dem, per aliam viam reversi sunt in re-
gionem suam.

13 Qui cum recessissent, ecce angelus
domini apparuit in somnis Ioseph dicens
Surge et accipe puerum et matrem eius
et fuge in Aegyptum, et esto ibi usque
dum dicam tibi: futurum est enim ut
Herodes quaerat puerum ad perdendum
eum. 14 Qui consurgens accepit puerum
et matrem eius nocte et recessit in Ae-
gyptum, 15 et erat ibi usque ad obitum
Herodis; ut adimpleretur quod dictum est
a domino per prophetam dicentem Ex
Aegypto vocavi filium meum.

16 Tunc Herodes videns quoniam in-
lusus esset a magis iratus est valde, et
mittens occidit omnes pueros qui erant
in Bethleem et in omnibus finibus eius,
a bimatu et infra, secundum tempus quod
exquisierat a magis. 17 Tunc adimple-

14. secessit

15 *Hos. 11, 1.

ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προ-
φήτου λέγοντος 18 Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκού-
σθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ῥαχὴλ
κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ οὐκ ἤθελεν
παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ
ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰω-
σὴφ ἐν Αἰγύπτῳ 20 λέγων Ἐγερθεὶς παρά-
λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ
πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ
οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 ὁ
δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν
μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ.
22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ
τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρῴδου τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς
δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς
Γαλιλαίας. 23 καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς
πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ· ὅπως πληρωθῇ
τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος
κληθήσεται.

III.

Iohannes baptista in deserto. · Iesus a Iohanne baptizatur.

1 (7. 3) Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσ-

17 δια : υπο 18. θρηνος και κλαυθμος και . . (ηθελησεν) 19. κατ οναρ φαινεται 21. ηλθεν 22. (om επι) 23. Ναζαρετ
III. 1. (om δε)

18 *Ier. 31, 15. 20 (*Ex. 4, 19.) 23 (*Es. 11, 1.)
III. 1—12 Lc. 3, 1—18. Mc. 1, 1—8. Io. 1, 6 ss.

tum est quod dictum est per Hieremiam
prophetam dicentem 18 Vox in Rama
audita est, ploratus et ululatus multus:
Rachel plorans filios suos, et noluit con-
solari, quia non sunt.

19 Defuncto autem Herode, ecce ange-
lus domini apparuit in somnis Ioseph in
Aegypto 20 dicens Surge et accipe pue-
rum et matrem eius et vade in terram
Israhel: defuncti sunt enim qui quaere-
bant animam pueri. 21 Qui surgens ac-
cepit puerum et matrem eius, et venit in
terram Israhel. 22 Audiens autem quia
Archelaus regnaret in Iudaea pro Herode
patre suo, timuit illuc ire, et admonitus
in somnis secessit in partes Galilaeae.
23 Et veniens habitavit in civitate quae
vocatur Nazareth; ut adimpleretur quod
dictum est per prophetas quoniam Naza-
raeus vocabitur.

III.

Iohannes baptista in deserto. Iesus a Iohanne baptizatur.

1 (7. 3) In diebus autem illis venit Io-
hannes baptista praedicans in deserto

19. (apparuit angelus domini) 21. consurgens
22. quia : quod . . illuc : illo

18 *Ier. 31, 15. 20 (*Ex. 4, 19.) 23 (*Es. 11, 1.)
III. 1—12 Lc. 3. 1—18. Mc. 1, 1—8. Io. 1, 6 ss.

σων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας · 2 λέγων
Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν. 3 (8. 1) οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥη-
θεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος
Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἑτοιμάσατε
τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρί-
βους αὐτοῦ. 4 (9. 6) αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης
εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμή-
λου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν
αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ
μέλι ἄγριον. 5 τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐ-
τὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ
πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ
ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ'
αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
7 (10. 5) ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτι-
σμα εἶπεν αὐτοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς
ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης
ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς
μετανοίας, 9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυ-
τοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω
γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων
τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 10 ἤδη
δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων
κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν
καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
11 (11. 1) ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι

2. και λεγων 3. δια : υπο 4. τροφη αυτου ην 6. om ποταμῳ 7. επι το βαπτ. αυτου 8. καρπους αξιους 10 ηδη δε και 11. βαπτιζω υμας

2 4, 17. 3 *Es. 40, 3. 9 Io. 8, 39. 10 7, 19.

Iudaeae 2 et dicens Paenitentiam agite:
appropinquavit enim regnum caelorum.
3 (8. 1) Hic est enim qui dictus est per
Esaiam prophetam dicentem Vox claman-
tis in deserto Parate viam domini, rectas
facite semitas eius. 4 (9. 6) Ipse autem
Iohannes habebat vestimentum de pilis
camelorum et zonam pelliciam circa lum-
bos suos; esca autem eius erat lucustae
et mel silvestre. 5 Tunc exiebat ad eum
Hierosolyma et omnis Iudaea et omnis
regio circum Iordanen, 6 et baptizaban-
tur in Iordane ab eo confitentes peccata
sua. 7 (10. 5) Videns autem multos Pha-
risaeorum et Sadducaeorum venientes ad
baptismum suum dixit eis Progenies vi-
perarum, quis demonstravit vobis fugere
a futura ira? 8 Facite ergo fructum di-
gnum paenitentiae, 9 et ne velitis dicere
intra vos Patrem habemus Abraham; dico
enim vobis quoniam potest deus de lapi-
dibus istis suscitare filios Abrahae. 10 Iam
enim securis ad radicem arborum posita
est; omnis ergo arbor quae non facit
fructum bonum excidetur et in ignem
mittetur. 11 (11. 1) Ego quidem vos ba-
ptizo in aqua in paenitentiam; qui autem

IH. 4. (lumbos eius) 5. exibat . . circa 6. ab eo in Iordane 7. futura : ventura 9. potens est . . (filios Abraham) 11. baptizo vos

2 Io. 4, 17. 3 *Es. 40, 3. 9 Io. 8, 39. 10 7, 19.

εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος
ἰσχυρότερός μού ἐστιν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτί-
σει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· 12 (12. 5) οὗ
τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθα-
ριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖ-
τον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον
κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

13 (13. 10) Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς
τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.
14 ὁ δὲ διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ χρείαν
ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ
πρός με; 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτῷ Ἄφες ἄρτι· οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν
ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε
ἀφίησιν αὐτόν. 16 (14. 1) βαπτισθεὶς δὲ ὁ
Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ
ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ
εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ
περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. 17 καὶ
ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα Οὗτός
ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

IV.

Temptatur ter a diabolo. Nazaretho Capharnaumum migrat. Vocat duo piscatorum paria. Peragrat Galilaeam.

1 (15. 2) Τότε Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν

11. (om και πυρι) 14. ο δε Ιωαννης 15. ειπε προς αυτον . . ουτω 16. και βαπτισθεις ο . . ανεβη ευθυς . . και ερχομενον
IV. 1. ο Ιησους

13 Mc. 1, 9—11. Lc. 3, 21 s. 17 (*Ps. 2, 7. *Es. 42, 1.)
IV. 1—11 Lc. 4, 1—13. Mc. 1, 12 s.

post me venturus est, fortior me est,
cuius non sum dignus calciamenta por-
tare: ipse vos baptizabit in spiritu san-
cto et igni. 12 (12. 5) Cuius ventilabrum
in manu sua, et permundabit aream suam,
et congregabit triticum suum in horreum,
paleas autem comburet igni inextinguibili.

13 (13. 10) Tunc venit Iesus a Galilaea
in Iordanen ad Iohannem ut baptizaretur
ab eo. 14 Iohannes autem prohibebat
eum dicens Ego a te debeo baptizari, et
tu venis ad me? 15 Respondens autem
Iesus dixit ei Sine modo: sic enim decet
nos implere omnem iustitiam. Tunc di-
misit eum. 16 (14. 1) Baptizatus autem
Iesus confestim ascendit de aqua, et ecce
aperti sunt ei caeli, et vidit spiritum dei
descendentem sicut columbam venientem
super se. 17 Et ecce vox de caelis di-
cens Hic est filius meus dilectus, in quo
mihi complacui.

IV.

Temptatur ter a diabolo. Nazaretho Capharnaumum migrat. Vocat duo piscatorum paria. Peragrat Galilaeam.

1 (15. 2) Tunc Iesus ductus est in de-

16. (*om* Iesus) . . et venientem

13 Mc. 1, 9—11. Lc. 3, 21 s. 17 (*Ps. 2, 7. *Es. 42, 1.)
IV. 1—11 Lc. 4, 1—13. Mc. 1, 12 s.

ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι
ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2 (16. 5) καὶ νηστεύσας
ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσερά-
κοντα, ὕστερον ἐπείνασεν. 3 καὶ προσ-
ελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ
τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γέ-
νωνται. 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Γέγραπται
Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος,
ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ
στόματος θεοῦ. 5 τότε παραλαμβάνει αὐ-
τὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ
ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ,
6 καὶ λέγει αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς
ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ
χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσκόψῃς
πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. 7 ἔφη αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Πάλιν γέγραπται Οὐκ ἐκπειράσεις
κύριον τὸν θεόν σου. 8 πάλιν παραλαμβά-
νει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν
καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας
τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, 9 καὶ
λέγει αὐτῷ Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν
πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. 10 τότε λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὕπαγε ὀπίσω μου, σα-
τανᾶ· γέγραπται γάρ Κύριον τὸν θεον σου
προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

2. τεσσαρακοντα bis 3. προσελθων αυτω ο πειρ. ειπεν 4 ζησεται ανθρωπος .. εν : επι 9. ταυτα παντα σοι .. (προςκυνησεις) 10. om οπισω μου

4 * Deut. 8, 3 6 * Ps. 91, 11. 7 * Deut 6, 16. 10 * Deut. 6, 13.

sertum ab spiritu ut temptaretur a dia-
bolo. 2 (16. 5) Et cum ieiunasset qua-
draginta diebus et quadraginta nocti-
bus, postea esuriit. 3 Et accedens
temptator dixit ei Si filius dei es, dic ut
lapides isti panes fiant. 4 Qui respon-
dens dixit Scriptum est Non in pane solo
vivit homo, sed in omni verbo quod
procedit de ore dei. 5 Tunc adsumit
eum diabolus in sanctam civitatem et
statuit eum supra pinnaculum templi,
6 et dixit ei Si filius dei es, mitte te
deorsum: scriptum est enim quia angelis
suis mandabit de te, et in manibus tol-
lent te, ne forte offendas ad lapidem pe-
dem tuum. 7 Ait illi Iesus Rursum scri-
ptum est Non temptabis dominum deum
tuum. 8 Iterum adsumit eum diabolus in
montem excelsum valde, et ostendit ei
omnia regna mundi et gloriam eorum,
9 et dixit illi Haec tibi omnia dabo, si
cadens adoraveris me. 10 Tunc dicit ei
Iesus Vade satanas: scriptum est enim
Dominum deum tuum adorabis et illi soli

IV. 1. a spiritu 4. in solo pane 5. VA assumpsit .. super 6. VA mandavit 8. assumpsit 9. illi : ei .. omnia tibi 10 satana .. (*om* enim)

4 * Deut. 8, 3. 6 * Ps. 91, 11. 7 * Deut. 6, 16. 10 * Deut. 6, 15.

11 (17. 6) τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ
ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.
12 (18. 4) Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης
παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
13 (19. 7) καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲθ ἐλ-
θὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παρα-
θαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθα-
λείμ· 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος 15 Γῆ
Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσ-
σης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν
ἐθνῶν, 16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ
φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν
χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐ-
τοῖς. 17 (20. 6) Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰη-
σοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν Μετανοεῖτε· ἤγ-
γικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν
τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα
τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν
θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. 19 (21. 2) καὶ
λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω
ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. 20 οἱ δὲ εὐθέως
ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ.
21 (22. 6) Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους
δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου

12. ακουσας δε ο Ιησους 13. (καταλειπων) .. Να-
ζαρετ .. Καπερναουμ 16. εν σκοτει .. ειδε φως
18. περιπατων δε ο Ιησους

12 ss. Mc. 1, 14 s. Lc. 4, 14 s. 13 Lc. 4, 31.
15 *Es. 9, 1 s. 17 3, 2. 18—22 Mc. 1, 16—20.
Lc. 5, 1—11 Io. 1, 35—43.

servies. 11 (17. 6) Tunc reliquit eum dia-
bolus, et ecce angeli accesserunt et mi-
nistrabant ei.

12 (18. 4) Cum autem audisset quod
Iohannes traditus esset, secessit in Gali-
laeam, 13 (19. 7) et relicta civitate Naza-
reth venit et habitavit in Capharnaum
maritima in finibus Zabulon et Nephtha-
lim; 14 ut impleretur quod dictum est
per Esaiam prophetam 15 Terra Zabu-
lon et terra Nephthalim, via maris trans
Iordanen, Galilaeae gentium, 16 populus
qui sedebat in tenebris lumen vidit ma-
gnum, et sedentibus in regione et umbra
mortis, lux orta est eis. 17 (20. 6) Ex-
inde coepit Iesus praedicare et dicere
Paenitentiam agite: appropinquavit enim
regnum caelorum.

18 Ambulans autem iuxta mare Gali-
laeae vidit duos fratres, Simonem qui
vocatur Petrus et Andream fratrem eius,
mittentes rete in mare; erant enim pisca-
tores. 19 (21. 2) Et ait illis Venite post
me, et faciam vos fieri piscatores homi-
num. 20 At illi continuo relictis retibus
secuti sunt eum. 21 (22. 6) Et procedens
inde vidit alios duos fratres, Iacobum Ze-

12. audisset Iesus 13. (maritimam) 14. adimpleretur
15. Galilaea 16. vidit lucem magnam .. in regione
umbrae 18. autem Iesus 15. (om terra *secundum*)

12 ss. Mc. 1, 14 s. Lc. 4, 14 s. 13 Lc. 4, 31.
15 *Es. 9, 1 s. 17 3, 2. 18—22 Mc. 1, 16—20.
Lc. 5, 1—11. Io. 1, 35—43.

καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ
πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν κα-
ταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν
αὐτούς. **22** οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον
καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.
23 (23. 1) Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γα-
λιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐ-
τῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασι-
λείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν
μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. **24** καὶ ἀπῆλθεν ἡ
ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσ-
ήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας
ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους,
δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ πα-
ραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. **25** καὶ
ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων
καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

V.

In monte orationem habet. Christianorum beatitudines. Discipuli sal terrae et lumen mundi. Legis divinae vera ratio. De homicidio, reconciliatione, adulterio, divortio, iureiurando, talione, amore mutuo.

1 (24. 10) Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς
τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλθον
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. **2** (25. 5) καὶ ἀνοί-
ξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων

23. ολην την Γαλιλαιαν ο Ιησους 24. και δαιμονιζομενους

23 Mc. 1, 39. Lc. 4, 44. **24** Mc. 1, 28. **25** Mc. 3, 7 s. Lc. 6, 17.
V. 1 ss. Lc. 6, 20 ss.

bedaei et Iohannem fratrem eius, in navi
cum Zebedaeo patre eorum reficientes re-
tia sua, et vocavit eos. **22** Illi autem statim
relictis retibus et patre secuti sunt eum.
23 (23. 1) Et circumibat Iesus totam
Galilaeam, docens in synagogis eorum et
praedicans evangelium regni et sanans
omnem languorem et omnem infirmita-
tem in populo. **24** Et abiit opinio eius
in totam Syriam, et optulerunt ei omnes
male habentes, variis languoribus et tor-
mentis comprehensos, et qui daemonia
habebant, et lunaticos et paralyticos, et
curavit eos. **25** Et secutae sunt eum
turbae multae de Galilaea et Decapoli et
Hierosolymis et Iudaea et de trans Ior-
danen.

V.

In monte orationem habet. Christianorum beatitudines. Discipuli sal terrae et lumen mundi. Legis divinae vera ratio. De homicidio, reconciliatione, adulterio, divortio, iureiurando, talione, amore mutuo.

1 (24. 10) Videns autem turbas ascendit
in montem; et cum sedisset, accesserunt
ad eum discipuli eius. **2** (25. 5) Et ape-

25. (Decapolim) .. et de Ierosolymis .. VA et de Iudaea
V. 1. autem Iesus

23 Mc. 1, 39. Lc. 4, 44. **24** Mc. 1, 28. **25** Mc. 3, 7 s. Lc. 6, 17.
V. 1 ss. Lc. 6, 20 ss.

3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι
αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
4 ([26. 10]) μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ
κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. 5 ([27. 5]) μακά-
ριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθή-
σονται. 6 ([28. 5]) μακάριοι οἱ πεινῶντες
καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐ-
τοὶ χορτασθήσονται. 7 ([29. 10]) μακάριοι
οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι
αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. 9 μακάριοι οἱ
εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσον-
ται. 10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν
δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν. 11 ([30. 5]) μακάριοί ἐστε ὅταν
ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν
καθ᾽ ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ἕνεκεν ἐμοῦ. 12 χαί-
ρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πο-
λὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς
προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν. 13 ([31. 2]) Ὑμεῖς
ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας
μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν
ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 14 ([32. 2]) Ὑμεῖς ἐστὲ
τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυ-
βῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· 15 οὐδὲ καί-

V. 4. μακ. οι πενθ. οτι αυτ. παρακληθ. 5. μακ. οι πρᾳεις οτι α. κληρ. τ. γην 9. (om αυτοι) 11. ειπωσι παν πονηρον ρημα καθ᾽ υμων ψευδομενοι 12. 16. 19. ουτω 13. βληθηναι εξω και καταπατεισθαι

3—6 Lc. 6, 20 s. 11—12 Lc. 6, 22 s. 13 Lc. 14, 34 s. Mc. 9, 50. 15 Lc. 11, 33. 8, 16. Mc. 4, 21.

riens os suum docebat eos dicens 3 Beati
pauperes spiritu, quoniam ipsorum est
regnum caelorum. 4 ([26. 10]) Beati mi-
tes, quoniam ipsi possidebunt terram.
5 ([27. 5]) Beati qui lugent, quoniam ipsi
consolabuntur. 6 ([28. 5]) Beati qui esu-
riunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi
saturabuntur. 7 ([29. 10]) Beati misericor-
des, quoniam ipsi misericordiam conse-
quentur. 8 Beati mundo corde, quoniam
ipsi deum videbunt. 9 Beati pacifici, quon-
iam ipsi filii dei vocabuntur. 10 Beati
qui persecutionem patiuntur propter iusti-
tiam, quoniam ipsorum est regnum cae-
lorum. 11 ([30. 5]) Beati estis cum male-
dixerint vobis et persecuti vos fuerint et
dixerint omne malum adversum vos
mentientes propter me. 12 Gaudete et
exultate, quoniam merces vestra copiosa
est in caelis; sic enim persecuti sunt pro-
phetas qui fuerunt ante vos. 13 ([31. 2]) Vos
estis sal terrae: quod si sal evanuerit, in
quo salietur? ad nihilum valet ultra nisi
ut mittatur foras et conculcetur ab ho-
minibus. 14 ([32. 2]) Vos estis lux mundi.
Non potest civitas abscondi supra mon-
tem posita; 15 neque accendunt lucernam

9. *om* ipsi

3—6 Lc. 6, 20 s. 11—12 Lc. 6, 22 s. 13 Lc. 14, 34 s. Mc. 9, 50. 15 Lc. 11, 33. 8, 16. Mc. 4, 21.

ουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν
μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει
πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 οὕτως λαμψάτω
τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξά-
σωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
17 (33. 10) Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦ-
σαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον
καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. 18 (34. 5) ἀμὴν
γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς
καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ
παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα
γένηται. 19 (35. 10) ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν
τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ δι-
δάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κλη-
θήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ'
ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθή-
σεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 λέγω
γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιο-
σύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φα-
ρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. 21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη
τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φο-
νεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ
λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν
εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται
τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ, ἔνοχος
ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἐὰν

21. ερρεθη 22. οργιζομ. τω αδ. αυτ. εικη

18 Lc. 16, 17. 21 *Ex. 20, 13.

et ponunt eam sub modio, sed super
candelabrum, ut luceat omnibus qui in
domo sunt. 16 Sic luceat lux vestra co-
ram hominibus, ut videant vestra bona
opera et glorificent patrem vestrum qui
in caelis est. 17 (33. 10) Nolite putare
quoniam veni solvere legem aut prophe-
tas: non veni solvere sed adimplere.
18 (34. 5) Amen quippe dico vobis, do-
nec transeat caelum et terra, iota unum
aut unus apex non praeteribit a lege, do-
nec omnia fiant. 19 (35. 10) Qui ergo sol-
verit unum de mandatis istis minimis et
docuerit sic homines, minimus vocabitur
in regno caelorum; qui autem fecerit et
docuerit, hic magnus vocabitur in regno
caelorum. 20 Dico enim vobis quia nisi
abundaverit iustitia vestra plus quam scri-
barum et Pharisaeorum, non intrabitis in
regnum caelorum. 21 Audistis quia di-
ctum est antiquis Non occides: qui autem
occiderit, reus erit iudicio. 22 Ego au-
tem dico vobis quia omnis qui irascitur
fratri suo, reus erit iudicio: qui autem
dixerit fratri suo Racha, reus erit conci-
lio: qui autem dixerit Fatue, reus erit
gehennae ignis. 23 Si ergo offeres mu-

16. opera vestra bona 18 (fiunt) 23. offers

18 Lc. 16, 17. 21 *Ex. 20, 13.

ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προ-
φήτου λέγοντος 18 Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκού-
σθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ῥαχὴλ
κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ οὐκ ἤθελεν
παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ
ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰω-
σὴφ ἐν Αἰγύπτῳ 20 λέγων Ἐγερθεὶς παρά-
λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ
πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ
οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 ὁ
δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν
μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ.
22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ
τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς
δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς
Γαλιλαίας. 23 καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς
πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ· ὅπως πληρωθῇ
τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος
κληθήσεται.

III.

Iohannes baptista in deserto. · Iesus a Iohanne baptizatur.

1 (7. 3) Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσ-

17 δια : υπο 18. θρηνος και κλαυθμος και . . (ηθελησεν) 19. κατ οναρ φαινεται 21. ηλθεν 22. (om επι) 23. Ναζαρετ
III. 1. (om δε)

18 *Ier. 31, 15. 20 (*Ex. 4, 19.) 23 (*Es. 11, 1.)
III. 1—12 Lc. 3, 1—18. Mc. 1, 1—8. Io. 1, 6 ss.

tum est quod dictum est per Hieremiam
prophetam dicentem 18 Vox in Rama
audita est, ploratus et ululatus multus:
Rachel plorans filios suos, et noluit con-
solari, quia non sunt.

19 Defuncto autem Herode, ecce ange-
lus domini apparuit in somnis Ioseph in
Aegypto 20 dicens Surge et accipe pue-
rum et matrem eius et vade in terram
Israhel: defuncti sunt enim qui quaere-
bant animam pueri. 21 Qui surgens ac-
cepit puerum et matrem eius, et venit in
terram Israhel. 22 Audiens autem quia
Archelaus regnaret in Iudaea pro Herode
patre suo, timuit illuc ire, et admonitus
in somnis secessit in partes Galilaeae.
23 Et veniens habitavit in civitate quae
vocatur Nazareth; ut adimpleretur quod
dictum est per prophetas quoniam Naza-
raeus vocabitur.

III.

Iohannes baptista in deserto. Iesus a Iohanne baptizatur.

1 (7. 3) In diebus autem illis venit Io-
hannes baptista praedicans in deserto

19. (apparuit angelus domini) 21. consurgens 22. quia : quod . . illuc : illo

18 *Ier. 31, 15. 20 (*Ex. 4, 19.) 23 (*Es. 11, 1.)
III. 1—12 Lc. 3. 1—18. Mc. 1, 1—8. Io. 1, 6 ss.

σων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας. 2 λέγων
Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν. 3 (8. 1) οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥη-
θεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος
Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἑτοιμάσατε
τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρί-
βους αὐτοῦ. 4 (9. 6) αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης
εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμή-
λου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν
αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ
μέλι ἄγριον. 5 τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐ-
τὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ
πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ
ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ'
αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
7 (10. 5) ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτι-
σμα εἶπεν αὐτοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς
ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης
ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς
μετανοίας, 9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυ-
τοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω
γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων
τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 10 ἤδη
δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων
κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν
καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
11 (11. 1) ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι

2. και λεγων 3. δια : υπο 4. τροφη αυτου ην 6. om ποταμω 7. επι το βαπτ. αυτου 8. καρπους αξιους 10 ηδη δε και 11. βαπτιζω υμας

2 4, 17. 3 *Es. 40, 3. 9 Io. 8, 39. 10 7, 19.

Iudaeae 2 et dicens Paenitentiam agite:
appropinquavit enim regnum caelorum.
3 (8. 1) Hic est enim qui dictus est per
Esaiam prophetam dicentem Vox claman-
tis in deserto Parate viam domini, rectas
facite semitas eius. 4 (9. 6) Ipse autem
Iohannes habebat vestimentum de pilis
camelorum et zonam pelliciam circa lum-
bos suos; esca autem eius erat lucustae
et mel silvestre. 5 Tunc exiebat ad eum
Hierosolyma et omnis Iudaea et omnis
regio circum Iordanen, 6 et baptizaban-
tur in Iordane ab eo confitentes peccata
sua. 7 (10. 5) Videns autem multos Pha-
risaeorum et Sadducaeorum venientes ad
baptismum suum dixit eis Progenies vi-
perarum, quis demonstravit vobis fugere
a futura ira? 8 Facite ergo fructum di-
gnum paenitentiae, 9 et ne velitis dicere
intra vos Patrem habemus Abraham; dico
enim vobis quoniam potest deus de lapi-
dibus istis suscitare filios Abrahae. 10 Iam
enim securis ad radicem arborum posita
est; omnis ergo arbor quae non facit
fructum bonum excidetur et in ignem
mittetur. 11 (11. 1) Ego quidem vos ba-
ptizo in aqua in paenitentiam; qui autem

III. 4. (lumbos eius) 5. exibat .. circa 6. ab eo in Iordane 7. futura : ventura 9. potens est .. (filios Abraham) 11. baptizo vos

2 Io. 4, 17. 3 *Es. 40, 3. 9 Io. 8, 39. 10 7, 19.

εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος
ἰσχυρότερός μού ἐστιν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτί-
σει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· 12 (12. 5) οὗ
τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθα-
ριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖ-
τον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον
κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

13 (13. 10) Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς
τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.
14 ὁ δὲ διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ χρείαν
ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ
πρός με; 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτῷ Ἄφες ἄρτι· οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν
ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε
ἀφίησιν αὐτόν. 16 (14. 1) βαπτισθεὶς δὲ ὁ
Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ
ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ
εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ
περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. 17 καὶ
ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα Οὗτός
ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

IV.

Temptatur ter a diabolo. Nazaretho Capharnaumum migrat. Vocat duo piscatorum paria. Peragrat Galilaeam.

1 (15. 2) Τότε Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν

11. (om και πυρι) 14. ο δε Ιωαννης 15. ειπε προς αυτον .. ουτω 16. και βαπτισθεις ο .. ανεβη ευθυς .. και ερχομενον
IV. 1. ο Ιησους

13 Mc. 1, 9—11. Lc. 3, 21 s. 17 (*Ps. 2, 7. *Es. 42, 1.)
IV. 1—11 Lc. 4, 1—13. Mc. 1, 12 s.

post me venturus est, fortior me est,
cuius non sum dignus calciamenta por-
tare: ipse vos baptizabit in spiritu san-
cto et igni. 12 (12. 5) Cuius ventilabrum
in manu sua, et permundabit aream suam,
et congregabit triticum suum in horreum,
paleas autem comburet igni inextinguibili.

13 (13. 10) Tunc venit Iesus a Galilaea
in Iordanen ad Iohannem ut baptizaretur
ab eo. 14 Iohannes autem prohibebat
eum dicens Ego a te debeo baptizari, et
tu venis ad me? 15 Respondens autem
Iesus dixit ei Sine modo: sic enim decet
nos implere omnem iustitiam. Tunc di-
misit eum. 16 (14. 1) Baptizatus autem
Iesus confestim ascendit de aqua, et ecce
aperti sunt ei caeli, et vidit spiritum dei
descendentem sicut columbam venientem
super se. 17 Et ecce vox de caelis di-
cens Hic est filius meus dilectus, in quo
mihi complacui.

IV.

Temptatur ter a diabolo. Nazaretho Capharnaumum migrat. Vocat duo piscatorum paria. Peragrat Galilaeam.

1 (15. 2) Tunc Iesus ductus est in de-

16. (*om* Iesus) .. et venientem

13 Mc. 1, 9—11. Lc. 3, 21 s. 17 (*Ps. 2, 7. *Es. 42, 1.)
IV. 1—11 Lc. 4, 1—13. Mc. 1, 12 s.

ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι
ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2 (16. 5) καὶ νηστεύσας
ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσερά-
κοντα, ὕστερον ἐπείνασεν. 3 καὶ προσ-
ελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ
τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γέ-
νωνται. 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Γέγραπται
Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος,
ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ
στόματος θεοῦ. 5 τότε παραλαμβάνει αὐ-
τὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ
ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ,
6 καὶ λέγει αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς
ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ
χειρῶν ἀροῦσίν σε, μή ποτε προσκόψῃς
πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. 7 ἔφη αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Πάλιν γέγραπται Οὐκ ἐκπειράσεις
κύριον τὸν θεόν σου. 8 πάλιν παραλαμβά-
νει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν
καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας
τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, 9 καὶ
λέγει αὐτῷ Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν
πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. 10 τότε λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὕπαγε ὀπίσω μου, σα-
τανᾶ· γέγραπται γάρ Κύριον τὸν θεον σου
προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

---

2. τεσσαρακοντα bis 3. προσελθων αυτω ο πειρ. ειπεν 4 ζησεται ανθρωπος . . εν : επι 9. ταυτα παντα σοι . . (προςκυνησεις) 10. om οπισω μου

---

4 * Deut. 8, 3 6 * Ps. 91, 11. 7 * Deut 6, 16.
10 * Deut. 6, 13.

sertum ab spiritu ut temptaretur a dia-
bolo. 2 (16. 5) Et cum ieiunasset qua-
draginta diebus et quadraginta nocti-
bus, postea esuriit. 3 Et accedens
temptator dixit ei Si filius dei es, dic ut
lapides isti panes fiant. 4 Qui respon-
dens dixit Scriptum est Non in pane solo
vivit homo, sed in omni verbo quod
procedit de ore dei. 5 Tunc adsumit
eum diabolus in sanctam civitatem et
statuit eum supra pinnaculum templi,
6 et dixit ei Si filius dei es, mitte te
deorsum: scriptum est enim quia angelis
suis mandabit de te, et in manibus tol-
lent te, ne forte offendas ad lapidem pe-
dem tuum. 7 Ait illi Iesus Rursum scri-
ptum est Non temptabis dominum deum
tuum. 8 Iterum adsumit eum diabolus in
montem excelsum valde, et ostendit ei
omnia regna mundi et gloriam eorum,
9 et dixit illi Haec tibi omnia dabo, si
cadens adoraveris me. 10 Tunc dicit ei
Iesus Vade satanas: scriptum est enim
Dominum deum tuum adorabis et illi soli

IV. 1. a spiritu 4. in solo pane 5. VA assumpsit ..super 6. VA mandavit 8. assumpsit 9. illi : ei .. omnia tibi 10 satana .. (*om* enim)

---

4 * Deut. 8, 3. 6 * Ps. 91, 11. 7 * Deut. 6, 16.
10 * Deut. 6, 13.

11 (17. 6) τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ
ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

12 (18. 4) Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης
παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
13 (19. 7) καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲθ ἐλ-
θὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παρα-
θαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθα-
λείμ· 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος 15 Γῆ
Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσ-
σης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν
ἐθνῶν, 16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ
φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν
χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐ-
τοῖς. 17 (20. 6) Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰη-
σοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν Μετανοεῖτε· ἤγ-
γικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν
τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα
τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν
θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. 19 (21. 2) καὶ
λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω
ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. 20 οἱ δὲ εὐθέως
ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ.
21 (22. 6) Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους
δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου

12. ακουσας δε ο Ιησους 13. (καταλειπων) .. Ναζαρετ .. Καπερναουμ 16. εν σκοτει .. ειδε φως 18. περιπατων δε ο Ιησους

12 ss. Mc. 1, 14 s. Lc. 4, 14 s. 13 Lc. 4, 31. 15 *Es. 9, 1 s. 17 3, 2. 18—22 Mc. 1, 16—20. Lc. 5, 1—11 Io. 1, 35—43.

servies. 11 (17. 6) Tunc reliquit eum dia-
bolus, et ecce angeli accesserunt et mi-
nistrabant ei.

12 (18. 4) Cum autem audisset quod
Iohannes traditus esset, secessit in Gali-
laeam, 13 (19. 7) et relicta civitate Naza-
reth venit et habitavit in Capharnaum
maritima in finibus Zabulon et Nephtha-
lim; 14 ut impleretur quod dictum est
per Esaiam prophetam 15 Terra Zabu-
lon et terra Nephthalim, via maris trans
Iordanen, Galilaeae gentium, 16 populus
qui sedebat in tenebris lumen vidit ma-
gnum, et sedentibus in regione et umbra
mortis, lux orta est eis. 17 (20. 6) Ex-
inde coepit Iesus praedicare et dicere
Paenitentiam agite: appropinquavit enim
regnum caelorum.

18 Ambulans autem iuxta mare Gali-
laeae vidit duos fratres, Simonem qui
vocatur Petrus et Andream fratrem eius,
mittentes rete in mare; erant enim pisca-
tores. 19 (21. 2) Et ait illis Venite post
me, et faciam vos fieri piscatores homi-
num. 20 At illi continuo relictis retibus
secuti sunt eum. 21 (22. 6) Et procedens
inde vidit alios duos fratres, Iacobum Ze-

12. audisset Iesus 13. (maritimam) 14. adimpleretur 15. Galilaea 16. vidit lucem magnam .. in regione umbrae 18. autem Iesus 15. (om terra *secundum*)

12 ss. Mc. 1. 14 s. Lc. 4, 14 s. 13 Lc. 4, 31. 15 *Es. 9, 1 s. 17 3, 2. 18—22 Mc. 1, 16—20. Lc. 5, 1—11. Io. 1, 35—43.

καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ
πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν κα-
ταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν
αὐτούς. **22** οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον
καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.
23 ([23. 1]) Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γα-
λιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐ-
τῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασι-
λείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν
μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. **24** καὶ ἀπῆλθεν ἡ
ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσ-
ήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας
ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους,
δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ πα-
ραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. **25** καὶ
ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων
καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

V.

In monte orationem habet. Christianorum beatitudines. Discipuli sal terrae et lumen mundi. Legis divinae vera ratio. De homicidio, reconciliatione, adulterio, divortio, iureiurando, talione, amore mutuo.

1 ([24. 10]) Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς
τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλθον
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. **2** ([25. 5]) καὶ ἀνοί-
ξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων

---

23. ολην την Γαλιλαιαν ο Ιησους 24. και δαιμονιζομενους

---

23 Mc. 1, 39. Lc. 4, 44. **24** Mc. 1, 28. **25** Mc. 3, 7 s. Lc. 6, 17.
V. 1 ss. Lc. 6, 20 ss.

bedaei et Iohannem fratrem eius, in navi
cum Zebedaeo patre eorum reficientes re-
tia sua, et vocavit eos. **22** Illi autem statim
relictis retibus et patre secuti sunt eum.
23 ([23. 1]) Et circumibat Iesus totam
Galilaeam, docens in synagogis eorum et
praedicans evangelium regni et sanans
omnem languorem et omnem infirmita-
tem in populo. **24** Et abiit opinio eius
in totam Syriam, et optulerunt ei omnes
male habentes, variis languoribus et tor-
mentis comprehensos, et qui daemonia
habebant, et lunaticos et paralyticos, et
curavit eos. **25** Et secutae sunt eum
turbae multae de Galilaea et Decapoli et
Hierosolymis et Iudaea et de trans Ior-
danen.

V.

In monte orationem habet. Christianorum beatitudines. Discipuli sal terrae et lumen mundi. Legis divinae vera ratio. De homicidio, reconciliatione, adulterio, divortio, iureiurando, talione, amore mutuo.

1 ([24. 10]) Videns autem turbas ascendit
in montem; et cum sedisset, accesserunt
ad eum discipuli eius. **2** ([25. 5]) Et ape-

---

25. (Decapolim) .. et de Ierosolymis .. VA et de Iudaea
V. 1. autem Iesus

---

23 Mc. 1, 39. Lc. 4, 44. **24** Mc. 1, 28. **25** Mc. 3, 7 s. Lc. 6, 17.
V. 1 ss. Lc. 6, 20 ss.

3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι
αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
4 ([26. 10]) μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ
κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. 5 ([27. 5]) μακά-
ριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθή-
σονται. 6 ([28. 5]) μακάριοι οἱ πεινῶντες
καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐ-
τοὶ χορτασθήσονται. 7 ([29. 10]) μακάριοι
οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι
αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. 9 μακάριοι οἱ
εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσον-
ται. 10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν
δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν. 11 ([30. 5]) μακάριοί ἐστε ὅταν
ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν
καθ᾽ ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ἕνεκεν ἐμοῦ. 12 χαί-
ρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πο-
λὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς
προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν. 13 ([31. 2]) Ὑμεῖς
ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας
μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν
ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 14 ([32. 2]) Ὑμεῖς ἐστὲ
τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυ-
βῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· 15 οὐδὲ καί-

V. 4. μακ. οι πενθ. οτι αυτ. παρακληθ. 5. μακ. οι πραεις οτι α. κληρ. τ. γην 9. (om αυτοι) 11. ειπωσι παν πονηρον ρημα καθ' υμων ψευδομενοι 12. 16. 19. ουτω 13. βληθηναι εξω και καταπατεισθαι

3—6 Lc. 6, 20 s. 11—12 Lc. 6, 22 s. 13 Lc. 14, 34 s. Mc. 9, 50. 15 Lc. 11, 33. 8, 16. Mc. 4, 21.

riens os suum docebat eos dicens 3 Beati
pauperes spiritu, quoniam ipsorum est
regnum caelorum. 4 ([26. 10]) Beati mi-
tes, quoniam ipsi possidebunt terram.
5 ([27. 5]) Beati qui lugent, quoniam ipsi
consolabuntur. 6 ([28. 5]) Beati qui esu-
riunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi
saturabuntur. 7 ([29. 10]) Beati misericor-
des, quoniam ipsi misericordiam conse-
quentur. 8 Beati mundo corde, quoniam
ipsi deum videbunt. 9 Beati pacifici, quon-
iam ipsi filii dei vocabuntur. 10 Beati
qui persecutionem patiuntur propter iusti-
tiam, quoniam ipsorum est regnum cae-
lorum. 11 ([30. 5]) Beati estis cum male-
dixerint vobis et persecuti vos fuerint et
dixerint omne malum adversum vos
mentientes propter me. 12 Gaudete et
exultate, quoniam merces vestra copiosa
est in caelis; sic enim persecuti sunt pro-
phetas qui fuerunt ante vos. 13 ([31. 2]) Vos
estis sal terrae: quod si sal evanuerit, in
quo salietur? ad nihilum valet ultra nisi
ut mittatur foras et conculcetur ab ho-
minibus. 14 ([32. 2]) Vos estis lux mundi.
Non potest civitas abscondi supra mon-
tem posita; 15 neque accendunt lucernam

9. *om* ipsi

3—6 Lc. 6, 20 s. 11—12 Lc. 6, 22 s. 13 Lc. 14, 34 s. Mc. 9, 50. 15 Lc. 11, 33. 8, 16. Mc. 4, 21.

ουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν
μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει
πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 οὕτως λαμψάτω
τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξά-
σωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
17 (33. 10) Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦ-
σαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον
καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. 18 (34. 5) ἀμὴν
γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς
καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ
παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα
γένηται. 19 (35. 10) ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν
τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ δι-
δάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κλη-
θήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ'
ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθή-
σεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 λέγω
γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιο-
σύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φα-
ρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. 21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη
τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φο-
νεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ
λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν
εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται
τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ, ἔνοχος
ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἐὰν

21. ερρεθη 22. οργιζομ. τω αδ. αυτ. εικη

18 Lc. 16, 17. 21 * Ex. 20, 13.

et ponunt eam sub modio, sed super
candelabrum, ut luceat omnibus qui in
domo sunt. 16 Sic luceat lux vestra co-
ram hominibus, ut videant vestra bona
opera et glorificent patrem vestrum qui
in caelis est. 17 (33. 10) Nolite putare
quoniam veni solvere legem aut prophe-
tas: non veni solvere sed adimplere.
18 (34. 5) Amen quippe dico vobis, do-
nec transeat caelum et terra, iota unum
aut unus apex non praeteribit a lege, do-
nec omnia fiant. 19 (35. 10) Qui ergo sol-
verit unum de mandatis istis minimis et
docuerit sic homines, minimus vocabitur
in regno caelorum; qui autem fecerit et
docuerit, hic magnus vocabitur in regno
caelorum. 20 Dico enim vobis quia nisi
abundaverit iustitia vestra plus quam scri-
barum et Pharisaeorum, non intrabitis in
regnum caelorum. 21 Audistis quia di-
ctum est antiquis Non occides: qui autem
occiderit, reus erit iudicio. 22 Ego au-
tem dico vobis quia omnis qui irascitur
fratri suo, reus erit iudicio: qui autem
dixerit fratri suo Racha, reus erit conci-
lio: qui autem dixerit Fatue, reus erit
gehennae ignis. 23 Si ergo offeres mu-

16. opera vestra bona 18 (fiunt) 23. offers

18 Lc. 16, 17. 21 * Ex. 20, 13.

οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου
ἔχει τι κατὰ σοῦ, **24** ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν
σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὕπαγε
πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε
ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. **25** (36. 5) ἴσθι
εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ
μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μή ποτέ σε παραδῷ
ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε
παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βλη-
θήσῃ. **26** ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς
ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράν-
την. **27** (37. 10) Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη Οὐ
μοιχεύσεις. **28** ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς
ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐ-
τὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ. **29** εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς
σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν
μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ
εἰς γέενναν. **30** καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ
σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε
ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται
ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά
σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. **31** Ἐρρήθη δέ
Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω

23. (και εκει) 25. εν τη οδω μετ αυτου 27. ερρεθη τοις αρχαιοις 28. επιθυμησαι αυτης 30. βληθη εις γεενναν 31. ερρεθη δε οτι ος

25 s. Lc. 12, 58 s. **27** *Ex. 20, 14. **29** 18, 9. Mc. 9, 47. **30** 18, 8. Mc. 9, 43. **31** *Deut. 24, 1.

nus tuum ad altare, et ibi recordatus fue-
ris quia frater tuus habet aliquid adver-
sum te, **24** relinque ibi munus tuum ante
altare, et vade prius reconciliare fratri
tuo, et tunc veniens offeres munus tuum.
25 (36. 5) Esto consentiens adversario tuo
cito dum es in via cum eo, ne forte
tradat te adversarius iudici, et iudex
tradat te ministro, et in carcerem mitta-
ris. **26** Amen dico tibi, non exies inde
donec reddas novissimum quadrantem.
27 (37. 10) Audistis quia dictum est anti-
quis Non moechaberis. **28** Ego autem
dico vobis quoniam omnis qui viderit
mulierem ad concupiscendum eam, iam
moechatus est eam in corde suo. **29** Quod
si oculus tuus dexter scandalizat te, erue
eum et proiice abs te: expedit enim tibi
ut pereat unum membrorum tuorum quam
totum corpus tuum mittatur in gehen-
nam. **30** Et si dextera manus tua scan-
dalizat te, abscide eam et proiice abs te:
expedit enim tibi ut pereat unum mem-
brorum tuorum quam totum corpus tuum
eat in gehennam. **31** Dictum est autem
Quicumque dimiserit uxorem suam, det

24. (ad altare)..reconciliari..(offers) 28. quoniam : quia

25 s. Lc. 12, 58 s. **27** *Ex. 20, 14. **29** 18, 9. Mc. 9, 47. **30** 18, 8. Mc. 9, 43. **31** *Deut. 24, 1.

αὐτῇ ἀποστάσιον. **32** ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι
ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς
λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι, καὶ
ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.
33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαί-
οις Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ
κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. **34** ἐγὼ δὲ λέγω
ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ,
ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· **35** μήτε ἐν τῇ
γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ·
μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ
μεγάλου βασιλέως· **36** μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ
σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευ-
κὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. **37** ἔσται δὲ ὁ λόγος
ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων
ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν. **38** Ἠκούσατε ὅτι ἐρ-
ρήθη Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα
ἀντὶ ὀδόντος. **39** ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀν-
τιστῆναι τῷ πονηρῷ· (38. b) ἀλλ' ὅστις σε
ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα σου, στρέ-
ψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· **40** καὶ τῷ θέ-
λοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν,
ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· **41** (39. 10) καὶ
ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ'
αὐτοῦ δύο. **42** τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ
τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀπο-

32. (οτι πας ο απολυων) . . (μοιχευθηναι[a]) . . (ο απολελ. γαμησας 36. τριχα λευκ. η μελαιν. ποιησαι 37. εστω 38. ερρεθη 39. σου σιαγονα 42. δος : διδου

32 19, 9. Mc. 10, 11 s. Lc. 16, 18. **33** * Lev. 19, 12. * Deut. 23, 21. **37** Iac. 5, 12. **38** * Ex. 21, 24. **39** Lc. 6, 29. **42** Lc. 6, 30.

illi libellum repudii. **32** Ego autem dico
vobis quia omnis qui dimiserit uxorem
suam, excepta fornicationis causa, facit
eam moechari, et qui dimissam duxerit
adulterat. **33** Iterum audistis quia dictum
est antiquis Non peierabis, reddes autem
domino iuramenta tua. **34** Ego autem
dico vobis non iurare omnino, neque per
caelum, quia thronus dei est, **35** neque
per terram, quia scabellum est pedum
eius, neque per Hierosolymam, quia ci-
vitas est magni regis; **36** neque per ca-
put tuum iuraveris, quia non potes unum
capillum album facere aut nigrum. **37** Sit
autem sermo vester est est, non non;
quod autem his abundantius est, a malo
est. **38** Audistis quia dictum est Ocu-
lum pro oculo et dentem pro dente.
39 Ego autem dico vobis non resistere
malo: (38. b) sed si quis te percusserit in
dexteram maxillam tuam, praebe illi et
alteram. **40** Et illi qui vult tecum iudi-
cio contendere et tunicam tuam tollere,
remitte ei et pallium. **41** (39. 10) Et qui-
cumque te angariaverit mille passus, vade
cum illo alia duo. **42** Qui petit a te, da
ei, et volenti mutuari a te ne avertaris.

31. illi : ei 33. periurabis 39. (in dextera maxilla tua) 40. illi : ei . . dimitte . . (*om* ei) 41. et alia

32 19, 9. Mc. 10, 11 s. Lc. 16, 18. **33** * Lev. 19, 12. * Deut. 23, 21. **37** Iac. 5, 12. **38** * Ex. 21, 24. **39** Lc. 6, 29. **42** Lc. 6, 30.

στραφῇς. **43** (40. 5) Ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥήθη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. **44** ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· **45** ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. **46** (41. 5) ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτως ποιοῦσιν; **47** καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; **48** ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

VI.

Pergit in oratione montana. De erogatione stipis, de precatione. Oratio dominica. De ieiunio, de divitiis veris vanisque curis.

1 (42. 10) Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. **2** ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ

44. εχθρους υμων: add ευλογειτε τους καταρωμενους υμας, καλως ποιειτε τους μισουντας υμας . . υπερ των επηρεαζοντων υμας και διωκ. υμ. 46. ουτως: το αυτο 47. (αδελφους: φιλους) εθνικοι: τελωναι . . το αυτο: ουτω 48 ωσπερ ο πατ. υμων ο εν τοις ουρανοις

VI. 1. om δε prius . . δικαιοσυνην: ελεημοσυνην

43 *Lev. 19, 18. **44** Lc. 6, 27 s. **45** ss. Lc. 6 32 ss. **48** *Deut. 18, 13.

43 (40. 5) Audistis quia dictum est Diliges proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum. **44** Ego autem dico vobis Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos; **45** ut sitis filii patris vestri qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super iustos et iniustos. **46** (41. 5) Si enim diligatis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et publicani hoc faciunt? **47** Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne et ethnici hoc faciunt? **48** Estote ergo vos perfecti, sicut et pater vester caelestis perfectus est.

VI.

Pergit in oratione montana. De erogatione stipis, de precatione. Oratio dominica. De ieiunio, de divitiis veris vanisque curis.

1 (42. 10) Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in caelis est. **2** Cum ergo facies elemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritae faciunt

45. ((quia solem)) 46. diligitis 47. (nonne ethnici) VI. 2. facis

43 *Lev. 19, 18. **44** Lc. 6, 27 s. **45** ss. Lc. 6, 32 ss. **48** *Deut. 18, 13.

οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς
καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ
τῶν ἀνθρώπων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχου-
σιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦν-
τος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου
τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, 4 ὅπως ᾖ σου ἡ
ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ
σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.
5 καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς
οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶ-
τες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀν-
θρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν
μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ,
εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν
θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν
τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν
τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7 (13. 5) Προσ-
ευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ
ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ
αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. 8 μὴ οὖν ὁμοιω-
θῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν
χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.
9 οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς Πάτερ ἡμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά
σου· 10 ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω
τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·
11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν

4. αυτος αποδωσει σοι εν τω φανερω 5. προσευχη, ουκ εση .. ωσπερ .. οπως αν .. οτι απεχουσι 6. σοι : add εν τω φανερω 10. ελθετω .. επι της γης

VI. 9 ss. Lc. 11, 2—4.

in synagogis et in vicis, ut honorificen-
tur ab hominibus. Amen dico vobis, re-
ceperunt mercedem suam. 3 Te autem
faciente elemosynam ne sciat sinistra tua
quid faciat dextera tua, 4 ut sit elemo-
syna tua in abscondito: et pater tuus
qui videt in abscondito reddet tibi. 5 Et
cum oratis, non eritis sicut hypocritae,
qui amant in synagogis et in angulis pla-
tearum stantes orare, ut videantur ab
hominibus. Amen dico vobis, recepe-
runt mercedem suam. 6 Tu autem cum
orabis, intra in cubiculum tuum, et clauso
ostio tuo ora patrem tuum in abscon-
dito: et pater tuus qui videt in abscon-
dito reddet tibi. 7 (13. 5) Orantes autem
nolite multum loqui sicut ethnici; putant
enim quia in multiloquio suo exaudian-
tur. 8 Nolite ergo adsimilari eis: scit
enim pater vester quibus opus sit vobis
ante quam petatis eum. 9 Sic ergo vos
orabitis Pater noster qui es in caelis,
sanctificetur nomen tuum, 10 adveniat
regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in
caelo et in terra, 11 panem nostrum

6. cum oraveris .. *om* tuo 7. quia [illegible] bus : quid

VI. 9 ss. Lc. 11, 2—4.

σήμερον· 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα
ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέ-
ταις ἡμῶν· 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς
πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πο-
νηροῦ. 14 (44. 6) Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀν-
θρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει
καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν
δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πα-
τὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
16 (45. 10) Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνε-
σθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζου-
σιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν
τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ
δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ
τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φα-
νῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πα-
τρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ ὁ πατήρ
σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει
σοι. 19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς
ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει,
καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτου-
σιν· 20 (46. 5) θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυ-
ροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις
ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν
οὐδὲ κλέπτουσιν. 21 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θη-
σαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.

12. αφιεμεν (αφιομεν) 13. add in fine οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας. αμην. 15. ανθρωποις : add τα παραπτωματα αυτων 16. ωσπερ .. οτι απεχουσι 18. εν τω κρυπτω bis 21. σου bis : υμων

14 18, 35. Mc. 11, 26. 20 s. Lc. 12, 33 s.

supersubstantialem da nobis hodie, 12 et
dimitte nobis debita nostra sicut et nos
dimittimus debitoribus nostris, 13 et ne
inducas nos in temptationem, sed libera
nos a malo. 14 (44. 6) Si enim dimise-
ritis hominibus peccata eorum, dimittet
et vobis pater vester caelestis delicta ve-
stra; 15 si autem non dimiseritis homi-
nibus, nec pater vester dimittet peccata
vestra. 16 (45. 10) Cum autem ieiunatis,
nolite fieri sicut hypocritae tristes; ex-
terminant enim facies suas ut pareant
hominibus ieiunantes. Amen dico vobis
quia receperunt mercedem suam. 17 Tu
autem cum ieiunas, unge caput tuum et
faciem tuam lava, 18 ne videaris homi-
nibus ieiunans sed patri tuo qui est in
abscondito: et pater tuus qui videt in
abscondito reddet tibi. 19 Nolite thesau-
rizare vobis thesauros in terra, ubi erugo
et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt
et furantur; 20 (46. 5) thesaurizate autem
vobis thesauros in caelo, ubi neque erugo
neque tinea demolitur, et ubi fures non
effodiunt nec furantur. 21 Ubi enim est
thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.

12. ((dimisimus))

13. nos inducas . . a malo. Amen. 15. dimittet vobis 16. appareant 19. (demolitur, ubi)

14 18, 35. Mc. 11, 26. 20 s. Lc. 12, 33 s.

22 (47. 5) Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ
ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς
ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται·
23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον
τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ
φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος
πόσον. 24 (48. 5) Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυ-
ρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ
τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ
τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ
δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. 25 (49. 5) Διὰ τοῦτο
λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν
τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐν-
δύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς
τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; 26 ἐμ-
βλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ
σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν
εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρά-
νιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον δια-
φέρετε αὐτῶν; 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μερι-
μνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν
αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; 28 καὶ περὶ ἐνδύματος
τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ
ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ
νήθουσιν. 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σο-
λομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο

24. °μαμμωνα 25. φαγητε : add και τι πιητε
28. αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει

22 s. Lc. 11, 34—36. 24 Lc. 16, 13. 25—33 Lc.
12, 22—31. 28 10, 31.

6, 22. SECUNDUM MATTHAEUM. 6, 29.

22 (47. 5) Lucerna corporis est oculus.
Si fuerit oculus tuus simplex, totum cor-
pus tuum lucidum erit; 23 si autem
oculus tuus nequam fuerit, totum corpus
tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen
quod in te est tenebrae sunt, tenebrae
quantae erunt. 24 (48. 5) Nemo potest duo-
bus dominis servire: aut enim unum odio
habebit et alterum diliget, aut unum susti-
nebit et alterum contemnet. Non potestis
deo servire et mamonae. 25 (49. 5) Ideo
dico vobis, ne solliciti sitis animae vestrae
quid manducetis, neque corpori vestro
quid induamini. Nonne anima plus est
quam esca, et corpus plus quam vesti-
mentum? 26 Respicite volatilia caeli,
quoniam non serunt neque metunt neque
congregant in horrea, et pater vester cae-
lestis pascit illa: nonne vos magis pluris
estis illis? 27 Quis autem vestrum cogi-
tans potest adiicere ad staturam suam
cubitum unum? 28 Et de vestimento
quid solliciti estis? Considerate lilia agri
quomodo crescunt; non laborant neque
nent: 29 dico autem vobis quoniam nec
Salomon in omni gloria sua coopertus est

22. corporis tui est oculus tuus .. oculus tuus fue-
rit 23. fuerit nequam .. sunt, ipsae tenebrae
24. mammonae 25. (corpus plus est)

22 s. Lc. 11, 34—36. 24 Lc. 16, 13. 25—33 Lc.
12, 22—31. 28 10, 31.

19 [2*]

ὡς ἓν τούτων. **30** εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ
ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβα-
νον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν,
οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; **31** μὴ
οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν ἢ τί
πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; **32** πάντα γὰρ
ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ
πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων
ἁπάντων. **33** ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν δι-
καιοσύνην καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ
ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. **34** μὴ
οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔ-
ριον μεριμνήσει ἑαυτῆς. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ
ἡ κακία αὐτῆς.

VII.

Oratio montana finitur. A iudicando et obtrudendo abstinendum. Precandum cum plena fiducia. Via salutis et perniciei. Cavendum a falsis doctoribus. Sapientia audiendi.

1 (50. 2) Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.
2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε,
καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν.
3 (51. 5) τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ
σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; **4** ἢ πῶς
ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου Ἄφες ἐκβάλω τὸ
κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ

32. επιζητει 33. την βασιλ. του θεου και την δικαιοσυν. αυτου 34. μεριμν. τα εαυτης
VII. 2. αντιμετρηθησεται 4. (απο : εκ)

VII. 1 s. Lc. 6, 37 s. 3—5 Lc. 6, 41 s.

sicut unum ex istis. **30** Si autem fae-
num agri, quod hodie est et cras in cli-
banum mittitur, deus sic vestit, quanto
magis vos, minimae fidei? **31** Nolite ergo
solliciti esse dicentes Quid manducabimus
aut quid bibemus aut quo operiemur?
32 haec enim omnia gentes inquirunt:
scit enim pater vester quia his omnibus
indigetis. **33** Quaerite autem primum
regnum dei et iustitiam eius: et haec
omnia adiicientur vobis. **34** Nolite ergo
esse solliciti in crastinum: crastinus enim
dies sollicitus erit sibi ipse. Sufficit diei
malitia sua.

VII.

Oratio montana finitur. A iudicando et obtrudendo abstinendum. Precandum cum plena fiducia. Via salutis et perniciei. Cavendum a falsis doctoribus. Sapientia audiendi.

1 (50. 2) Nolite iudicare, ut non iudi-
cemini: **2** in quo enim iudicio iudicave-
ritis iudicabimini, et in qua mensura
mensi fueritis metietur vobis. **3** (51. 5) Quid
autem vides festucam in oculo fratris tui,
et trabem in oculo tuo non vides? **4** Aut
quomodo dicis fratri tuo Sine eiiciam fe-

30. minimae : modicae 33. autem : ergo . . (om dei) . . (omnia haec) 34. soliciti esse . . ipsi
VII. 2. remetietur

VII. 1 s. Lc. 6, 37 s. 3—5 Lc. 6, 41 s.

ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ; 5 ὑποκριτά,
ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ τὴν
δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ
κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.
6 (52. 10) Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν,
μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμ-
προσθεν τῶν χοίρων, μή ποτε καταπατή-
σουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στρα-
φέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. 7 (53. 5) Αἰτεῖτε, καὶ
δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε·
κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8 πᾶς γὰρ
ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ
τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. 9 ἢ τίς ἐξ ὑμῶν
ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ
λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; 10 ἢ καὶ ἰχθὺν αἰ-
τήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11 εἰ οὖν
ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ
διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ
πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ
τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. 12 (54. 5) Πάντα οὖν
ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρω-
ποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗ-
τος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.
13 (55. 5) εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης·
ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς
ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί
εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· 14 ὅτι

5. την δοκον εκ του οφθαλμ. σου 6. καταπατη-
σωσιν 9. η τις εστιν . . ον εαν αιτηση 10. η και:
και εαν . . αιτηση 13. εισελθετε . . (om η πυλη)
14. (οτι : τι)

7—11 Lc. 11, 9—13. 12 Lc. 6, 31. 13 Lc. 13, 24.

stucam de oculo tuo, et ecce trabes est
in oculo tuo? 5 Hypocrita, eiice primum
trabem de oculo tuo, et tunc videbis
eiicere festucam de oculo fratris tui.
6 (52. 10) Nolite dare sanctum canibus,
neque mittatis margaritas vestras ante por-
cos, ne forte conculcent eas pedibus suis
et conversi disrumpant vos. 7 (53. 5) Pe-
tite, et dabitur vobis: quaerite, et inve-
nietis: pulsate, et aperietur vobis. 8 Omnis
enim qui petit accipit, et qui quaerit in-
venit, et pulsanti aperietur. 9 Aut quis
est ex vobis homo, quem si petierit filius
suus panem, numquid lapidem porriget
ei? 10 Aut si piscem petierit, numquid
serpentem porriget ei? 11 Si ergo vos,
cum sitis mali, nostis bona dare filiis
vestris, quanto magis pater vester qui
in caelis est dabit bona petentibus se.
12 (54. 5) Omnia ergo quaecumque vultis
ut faciant vobis homines, et vos facite
eis: haec est enim lex et prophetae.
13 (55. 5) Intrate per angustam portam:
quia lata porta et spatiosa via quae du-
cit ad perditionem, et multi sunt qui in-
trant per eam. 14 Quam angusta porta

10. (petet) 11. bona data dare 12. eis : illis
13. via est quae

7—11 Lc. 11, 9—13. 12 Lc. 6, 31. 13 Lc. 13, 24.

στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ
ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ
εὑρίσκοντες αὐτήν. 15 (56. 10) Προσέχετε
δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχον-
ται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων,
ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες. 16 ἀπὸ
τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.
(57. 5) μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν στα-
φυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; 17 (58. 5) οὕ-
τως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς
ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πο-
νηροὺς ποιεῖ. 18 οὐ δύναται δένδρον ἀγα-
θὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον
σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. 19 πᾶν
δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτε-
ται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 20 ἄρα γε ἀπὸ
τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.
21 (59. 3) Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε κύριε,
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός
μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 22 (60. 5) πολ-
λοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε
κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν,
καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν,
καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιή-
σαμεν; 23 καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι
οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ
οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. 24 (61. 5) Πᾶς

14. (om η πολη) 15. (om δε) 20. (απο : εκ)
21. om τοις 22. προεφητευσαμεν

16—21 Lc. 6, 43—46. 17 12, 33. 19 3, 10.
22 s. Lc. 13, 25—27. 24—27 Lc. 6, 47 ss.

et arcta via quae ducit ad vitam, et pauci
sunt qui inveniunt eam. 15 (56. 10) At-
tendite a falsis prophetis, qui veniunt ad
vos in vestimentis ovium, intrinsecus
autem sunt lupi rapaces: 16 a fructibus
eorum cognoscetis eos. (57. 5) Numquid
colligunt de spinis uvas, aut de tribulis
ficus? 17 (58. 5) Sic omnis arbor bona
fructus bonos facit, mala autem arbor
fructus malos facit. 18 Non potest arbor
bona fructus malos facere, neque arbor
mala fructus bonos facere. 19 Omnis
arbor quae non facit fructum bonum
exciditur et in ignem mittitur. 20 Igi-
tur ex fructibus eorum cognoscetis eos.
21 (59. 3) Non omnis qui dicit mihi Do-
mine domine, intrabit in regnum caelo-
rum; sed qui facit voluntatem patris mei
qui in caelis est, ipse intrabit in regnum
caelorum. 22 (60. 5) Multi dicent mihi in
illa die Domine domine, nonne in no-
mine tuo prophetavimus, et in nomine
tuo daemonia eiecimus, et in nomine
tuo virtutes multas fecimus? 23 Et tunc
confitebor illis quia numquam novi vos:
discedite a me, qui operamini iniquita-
tem. 24 (61. 5) Omnis ergo qui audit

14. arcta via est 17. malos fructus 18. malos
fructus .. bonos fructus 19. excidetur .. mittetur

16—21 Lc. 6, 43—46. 17 12, 33. 19 3, 10.
22 s. Lc. 13, 25—27. 24—27 Lc. 6, 47 ss.

οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους
καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ
φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν τὴν οἰκίαν
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν. **25** καὶ κατέβη ἡ
βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν
οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ,
καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν
πέτραν. **26** καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς
λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιω-
θήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν
αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. **27** καὶ
κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ
ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ
οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις
αὐτῆς μεγάλη.

28 ($^{62. 2}$) Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ
Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο
οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· **29** ἦν γὰρ
διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ
οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

VIII.

Sanat leprosum, paralyticum centurionis servum, socrum Petri aliosque. Praecipit ipsum sectari volentibus. Sedat tempestatem. Sanat Gadarenos daemoniacos.

1 ($^{63. 2}$) Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ
ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.
2 καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει

24. (ομοιωθησεται) 25. προσεπεσον 26. την οικιαν αυτου 28. (ετελεσεν[a]) 29. om αυτων
VIII. 2. ελθων

28 Mc. 1, 22. Lc. 4, 32.
VIII. 1—4 Mc. 1, 40—44. Lc. 5, 12—14.

verba mea haec et facit ea adsimilabitur
viro sapienti, qui aedificavit domum suam
supra petram: **25** et descendit pluvia et
venerunt flumina et flaverunt venti et
inruerunt in domum illam, et non ceci-
dit; fundata enim erat supra petram.
26 Et omnis qui audit verba mea haec
et non facit ea similis erit viro stulto,
qui aedificavit domum suam supra are-
nam: **27** et descendit pluvia et venerunt
flumina et flaverunt venti et inruerunt in
domum illam, et cecidit, et fuit ruina
eius magna.

28 ($^{62. 2}$) Et factum est cum consum-
masset Iesus verba haec, admirabantur
turbae super doctrina eius: **29** erat enim
docens eos sicut potestatem habens, et
non sicut scribae eorum et Pharisaei.

VIII.

Sanat leprosum, paralyticum centurionis servum, socrum Petri aliosque. Praecipit ipsum sectari volentibus. Sedat tempestatem. Sanat Gerasenos daemoniacos.

1 ($^{63. 2}$) Cum autem descendisset de
monte, secutae sunt eum turbae multae.
2 Et ecce leprosus veniens adorabat eum

25. super 26. super 27. ruina illius 28. (super doctrinam) 29. (habens, non)

28 Mc. 1, 22. Lc. 4, 32.
VIII. 1—4 Mc. 1, 40—44. Lc. 5, 12—14.

αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με
καθαρίσαι. 3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο
αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐ-
θέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. 4 καὶ
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς,
ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ
προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωυ-
σῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

5 (64. 3) Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καφαρ-
ναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος πα-
ρακαλῶν αὐτὸν 6 καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς
μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός,
δεινῶς βασανιζόμενος. 7 λέγει αὐτῷ Ἐγὼ
ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. 8 καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκα-
νὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ
μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς
μου. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ
ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ᾽ ἐμαυτὸν στρατιώτας,
καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται,
καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δού-
λῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 10 ἀκού-
σας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς
ἀκολουθοῦσιν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ
Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. 11 (65. 5) λέγω
δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν
ἥξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ

3. ο Ιησους λεγων 4. προσενεγκε .. Μωσης 5. εισελθοντι δε τω Ιησου (εισελθοντος δε αυτου) εις Καπερναουμ 7. και λεγει αυτω ο Ιησους 8. ειπε λογον 10. (υμιν, παρ ουδενι τοσαυτην πιστιν εν τω Ισραηλ ευρον)

4 *Lev. 14, 2. 5—13 Lc. 7, 1—10. 11 s. Lc. 13, 28 s.

dicens Domine, si vis, potes me mun-
dare. 3 Et extendens manum tetigit eum
Iesus dicens Volo, mundare. Et confe-
stim mundata est lepra eius. 4 Et ait
illi Iesus Vide nemini dixeris, sed vade
ostende te sacerdoti, et offer munus quod
praecepit Moyses, in testimonium illis.

5 (64. 3) Cum autem introisset Caphar-
naum, accessit ad eum centurio rogans
eum 6 et dicens Domine, puer meus
iacet in domo paralyticus et male tor-
quetur. 7 Ait illi Iesus Ego veniam et
curabo eum. 8 Et respondens centurio
ait Domine, non sum dignus ut intres
sub tectum meum: sed tantum dic verbo,
et sanabitur puer meus. 9 Nam et ego
homo sum sub potestate, habens sub me
milites, et dico huic Vade, et vadit, et
alio Veni, et venit, et servo meo Fac
hoc, et facit. 10 Audiens autem Iesus
miratus est et sequentibus se dixit Amen
dico vobis, non inveni tantam fidem in
Israhel. 11 (65. 5) Dico autem vobis quod
multi ab oriente et occidente venient et

VIII. 3. Iesus manum tetigit eum 7. Et ait 9. sub potestate constitutus .. alii

4 *Lev. 14, 2. 5—13 Lc. 7, 1—10. 11 s. Lc. 13, 28 s.

καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
οὐρανῶν· 12 οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκ-
βληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόν-
των. 13 (66. 5) καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκα-
τοντάρχῃ Ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω
σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

14 (67. 2) Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν
οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ
βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν. 15 καὶ ἥψατο
τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυ-
ρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ.
16 ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ
δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ
πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς
ἔχοντας ἐθεράπευσεν. 17 ὅπως πληρωθῇ
τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγον-
τος Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ
τὰς νόσους ἐβάστασεν.

18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους
περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.
19 (68. 5) Καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς
εἶπεν αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι
ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ
δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν

13. εκατονταρχω . . Υπαγε, και ως . . ο παις αυ-
του . . (απο της ωρας εκεινης) 15. αυτω : αυτοις
18. (ο Ιησους οχλον)

14—17 Mc. 1, 29—34. Lc. 4, 38—41. 17 *Es. 53, 4. 18 Mc. 4, 35. Lc. 8, 22. 19—22 Lc. 9, 57—60.

recumbent cum Abraham et Isaac et Ia-
cob in regno caelorum; 12 filii autem
regni eiicientur in tenebras exteriores: ibi
erit fletus et stridor dentium. 13 (66. 6) Et
dixit Iesus centurioni Vade, et sicut cre-
didisti fiat tibi. Et sanatus est puer in
hora illa.

14 (67. 2) Et cum venisset Iesus in do-
mum Petri, vidit socrum eius iacentem
et febricitantem: 15 et tetigit manum
eius, et dimisit eam febris, et surrexit
et ministrabat eis. 16 Vespere autem
facto optulerunt ei multos daemonia ha-
bentes: et eiiciebat spiritus verbo, et
omnes male habentes curavit; 17 ut ad-
impleretur quod dictum est per Esaiam
prophetam dicentem Ipse infirmitates no-
stras accepit et aegrotationes portavit.

18 Videns autem Iesus turbas multas cir-
cum se, iussit ire trans fretum. 19 (68. 5) Et
accedens unus scriba ait illi Magister, se-
quar te quocumque ieris. 20 Et dicit ei
Iesus Vulpes foveas habent et volucres
caeli nidos· filius autem hominis non

13. in illa hora 17. aegrotationes nostras

14—17 Mc. 1, 29—34. Lc. 4, 38—41. 17 *Es. 53, 4. 18 Mc. 4, 35. Lc. 8, 22. 19—22 Lc. 9, 57—60.

κεφαλὴν κλίνῃ. 21 ἕτερος δὲ τῶν μαθη-
τῶν εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶ-
τον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου.
22 ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι,
καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν
νεκρούς.

23 (69. 2) Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ
πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ. 24 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο
ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτε-
σθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευ-
δεν. 25 καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν
λέγοντες Κύριε σῶσον, ἀπολλύμεθα. 26 καὶ
λέγει αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι;
τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ
τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.
27 οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες
Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ
θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

28 Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς
τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ὑπήντησαν
αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων
ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν
τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. 29 καὶ
ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ
τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανί-

21. των μαθητ. αυτου 22. λεγει : ειπεν 23. (εις πλοιον) 25. προσελθοντες : add οι μαθηται αυτου ..σωσον ημας 27. οτι και οι . . υπακουουσιν αυτω 28. (και ελθοντος αυτου) . . Γαδαρηνων : Γεργεσηνων (Γερασηνων) 29. σοι, Ιησου υιε

23—27 Mc. 4, 35—41. Lc. 8, 22—25. 28—34 Mc. 5, 1—17. Lc. 8, 26—37.

habet ubi caput reclinet. 21 Alius autem
de discipulis eius ait illi Domine, per-
mitte me primum ire et sepelire patrem
meum. 22 Iesus autem ait illi Sequere
me, et dimitte mortuos sepelire mortuos
suos.

23 (69. 2) Et ascendente eo in navicu-
lam secuti sunt eum discipuli eius. 24 Et
ecce motus magnus factus est in mari,
ita ut navicula operiretur fluctibus; ipse
vero dormiebat. 25 Et accesserunt et
suscitaverunt eum dicentes Domine salva
nos, perimus. 26 Et dicit eis Quid timidi
estis, modicae fidei? Tunc surgens im-
peravit ventis et mari, et facta est tran-
quillitas magna. 27 Porro homines mi-
rati sunt dicentes Qualis est hic, quia et
venti et mare oboediunt ei?

28 Et cum venisset trans fretum in
regionem Gerasenorum, occurrerunt ei
duo habentes daemonia de monumentis
exeuntes, saevi nimis, ita ut nemo pos-
set transire per viam illam. 29 Et ecce
clamaverunt dicentes Quid nobis et tibi,
fili dei? venisti huc ante tempus torquere

25. accesserunt ad eum discipuli eius 26. eis Iesus . . (increpavit vento) 27. quia venti 29 Iesu, fili dei

23—27 Mc. 4, 35—41. Lc. 8. 22—25. 28—34 Mc. 5, 1—17. Lc. 8, 26—37.

σαι ἡμᾶς; 30 ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν
ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. 31 οἱ δὲ
δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἐκ-
βάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν
ἀγέλην τῶν χοίρων. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν
ἀγέλην τῶν χοίρων· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα
ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς
τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδα-
σιν. 33 οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελ-
θόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ
τὰ τῶν δαιμονιζομένων. 34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα
ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ,
καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ
ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

IX.

Sanatur paralyticus Capharnaumi. Vocatur Matthaeus. Discipuli Iesu non ieiunantes. Filia Iairi rediviva et mulier sanguine fluens. Duo caeci et mutus. Messis multa et messorum paucitas.

1 (70. 1) Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διε-
πέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.
2 καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν
ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς
τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ
Θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι.
3 καὶ ἰδοὺ τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν
ἑαυτοῖς Οὗτος βλασφημεῖ. 4 καὶ ἰδὼν ὁ

31. αποστειλον ημας : επιτρεψον ημιν απελθειν.
32. (απηλθ. εις τους χοιρους) . . (om των χοιρων)
IX. 1. (εις πλοιον) 2. σοι αι αμαρτιαι σου
4. (και ειδως)

IX. 1—8 Mc. 2, 3—12. Lc. 5, 18—26.

nos? 30 Erat autem non longe ab illis
grex porcorum multorum pascens. 31 Dae-
mones autem rogabant eum dicentes Si
eiicis nos, mitte nos in gregem porcorum.
32 Et ait illis Ite. At illi exeuntes abie-
runt in porcos, et ecce impetu abiit to-
tus grex per praeceps in mare, et mortui
sunt in aquis. 33 Pastores autem fuge-
runt, et venientes in civitatem nuntiave-
runt omnia et de his qui daemonia ha-
buerant. 34 Et ecce tota civitas exiit
obviam Iesu, et viso eo rogabant ut
transiret a finibus eorum.

IX.

Sanatur paralyticus Capharnaumi. Vocatur Matthaeus. Discipuli Iesu non ieiunantes. Filia Iairi rediviva et mulier sanguine fluens. Duo caeci et mutus. Messis multa et messorum paucitas.

1 (70. 1) Et ascendens in naviculam
transfretavit, et venit in civitatem suam.
2 Et ecce offerebant ei paralyticum iacen-
tem in lecto: et videns Iesus fidem illo-
rum dixit paralytico Confide fili, remit-
tuntur tibi peccata tua. 3 Et ecce qui-
dam de scribis dixerunt intra se Hic
blasphemat. 4 Et cum vidisset Iesus co-

30. multorum porcorum 31. eiicis nos hinc
33. his : eis

IX. 1—8 Mc. 2, 3—12. Lc. 5, 18—26.

Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν Ἵνα
τί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις
ὑμῶν; 5 τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν
Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἔγειρε
καὶ περιπάτει; 6 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξου-
σίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς
ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυ-
τικῷ Ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ
ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 7 καὶ ἐγερθεὶς
ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8 ἰδόντες
δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν
θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀν-
θρώποις.

9 (71. 2) Καὶ παράγων ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς
εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον,
Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκο-
λούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐ-
τῷ. 10 (72. 2) καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακει-
μένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶ-
ναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο
τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. 11 καὶ
ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτω-
λῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; 12 (73. 2) ὁ
δὲ ἀκούσας εἶπεν Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ
ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.
13 πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν Ἔλεος

4. Ινατι υμεις 5. (αφιενται) . . σοι αι αμαρτιαι . . Εγειραι 6. (Εγειρε αρον) 8. εφοβηθησαν : εθαυμασαν 9. ο Ιησους εκειθεν 11. ελεγον : ειπον 12. ο δε Ιησους ακουσας ειπεν αυτοις

9—13 Mc. 2, 14—17. Lc. 5, 27—32. 13 *Hos. 6, 6.

gitationes eorum, dixit Ut quid cogitatis
mala in cordibus vestris? 5 Quid est
facilius, dicere Dimittuntur tibi peccata,
aut dicere Surge et ambula? 6 Ut scia-
tis autem quoniam filius hominis habet
potestatem in terra dimittendi peccata,
tunc ait paralytico Surge, tolle lectum
tuum et vade in domum tuam. 7 Et sur-
rexit et abiit in domum suam. 8 Viden-
tes autem turbae timuerunt et glorifica-
verunt deum qui dedit potestatem talem
hominibus.

9 (71. 2) Et cum transiret inde Iesus,
vidit hominem sedentem in teloneo, Mat-
thaeum nomine, et ait illi Sequere me.
Et surgens secutus est eum. 10 (72. 2) Et
factum est discumbente eo in domo, ecce
multi publicani et peccatores venientes
discumbebant cum Iesu et discipulis eius.
11 Et videntes Pharisaei dicebant disci-
pulis eius Quare cum publicanis et pec-
catoribus manducat magister vester?
12 (73. 2) At Iesus audiens ait Non est
opus valentibus medico sed male haben-
tibus. 13 Euntes autem discite quid est

5. peccata tua, an 6. autem sciatis quia 12. medicus

9—13 Mc. 2, 14—17. Lc. 5, 27—32. 13 *Hos. 6, 6.

θέλω καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι
δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
Ἰωάννου λέγοντες Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φα-
ρισαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταὶ
σοῦ οὐ νηστεύουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμ-
φῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ
νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ
ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσου-
σιν. 16 οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥά-
κους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει
γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου,
καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 17 οὐδὲ βάλ-
λουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ
δὲ μή γε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος
ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ
βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς,
καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

18 (74. 2) Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς,
ἰδοὺ ἄρχων εἰσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων
Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ
ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ
ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκο-
λούθησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
20 καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη
προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου

13. ελεον .. αλλ αμαρτωλους εις μετανοιαν 17. αμφοτερα 18. εισελθων : ελθων (εις ελθων) .. λεγων Οτι 19. (ηκολουθει)

14—17 Mc. 2, 18—22. Lc. 5, 33—38. 18—26 Mc. 5, 22—43. Lc. 8, 41—56.

Misericordiam volo et non sacrificium.
Non enim veni vocare iustos sed pecca-
tores.

14 Tunc accesserunt ad eum discipuli
Iohannis dicentes Quare nos et Pharisaei
ieiunamus frequenter, discipuli autem tui
non ieiunant? 15 Et ait illis Iesus Num-
quid possunt filii sponsi lugere quamdiu
cum illis est sponsus? Venient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus, et
tunc ieiunabunt. 16 Nemo autem immit-
tit commissuram panni rudis in vesti-
mentum vetus: tollit enim plenitudinem
eius a vestimento, et peior scissura fit.
17 Neque mittunt vinum novum in utres
veteres: alioquin rumpuntur utres, et vi-
num effunditur et utres pereunt; sed vi-
num novum in utres novos mittunt, et
ambo conservantur.

18 (74. 2) Haec illo loquente ad eos,
ecce princeps unus accessit et adorabat
eum dicens Filia mea modo defuncta
est: sed veni inpone manum super eam,
et vivet. 19 Et surgens Iesus seque-
batur eum et discipuli eius. 20 Et
ecce mulier quae sanguinis fluxum pa-
tiebatur duodecim annis accessit retro

18. Domine, filia mea .. manum tuam

14—17 Mc. 2, 18—22. Lc. 5, 33—38. 18—26 Mc. 5, 22—43. Lc. 8, 41—56.

τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· **21** ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ
Ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ,
σωθήσομαι. **22** ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ
ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν Θάρσει, θύγατερ· ἡ πί-
στις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ
ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. **23** καὶ ἐλθὼν ὁ
Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ
ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβού-
μενον ἔλεγεν **24** Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέ-
θανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κα-
τεγέλων αὐτοῦ. **25** ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ
ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐ-
τῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. **26** καὶ ἐξῆλ-
θεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.
27 (75. 10) Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰη-
σοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κρά-
ζοντες καὶ λέγοντες Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς
Δαυίδ. **28** ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσ-
ῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆ-
σαι; λέγουσιν αὐτῷ Ναί, κύριε. **29** τότε
ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων Κατὰ
τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. **30** καὶ
ἠνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνε-
βριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Ὁρᾶτε
μηδεὶς γινωσκέτω. **31** οἱ δὲ ἐξελθόντες
διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.
32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσ-

22. επιστραφεις . . (θυγατηρ) 23. λεγει αυτοις 27. (om αυτω) . . υιε 30. ανεωχθησαν . . ενεβριμησατο

26 Lc. 7, 17. **32—34** 12, 22 ss. Lc. 11, 14 s.

et tetigit fimbriam vestimenti eius: **21** di-
cebat enim intra se Si tetigero tantum
vestimentum eius, salva ero. **22** At Iesus
conversus et videns eam dixit Confide
filia, fides tua te salvam fecit. Et salva
facta est mulier ex illa hora. **23** Et cum
venisset Iesus in domum principis et vi-
disset tibicines et turbam tumultuantem,
dicebat **24** Recedite: non est enim mor-
tua puella sed dormit. Et deridebant
eum. **25** Et cum eiecta esset turba, in-
travit et tenuit manum eius, et surrexit
puella. **26** Et exiit fama haec in univer-
sam terram illam.
27 (75. 10) Et transeunte inde Iesu se-
cuti sunt eum duo caeci clamantes et di-
centes Miserere nostri, fili David. **28** Cum
autem venisset domum, accesserunt ad
eum caeci: et dicit eis Iesus Creditis quia
possum hoc facere vobis? Dicunt ei Uti-
que, domine. **29** Tunc tetigit oculos
eorum dicens Secundum fidem vestram
fiat vobis. **30** Et aperti sunt oculi illo-
rum: et comminatus est illis Iesus dicens
Videte ne quis sciat. **31** Illi autem ex-
euntes diffamaverunt eum in tota terra
illa.
32 Egressis autem illis ecce optulerunt

28. hoc possum 30. oculi eorum

26 Lc. 7, 17. **32—34** 12, 22 ss. Lc. 11, 14 s.

ήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζό-
μενον. 33 καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου
ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι
λέγοντες Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσ-
ραήλ. 34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον Ἐν τῷ
ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαι-
μόνια.

35 (76. 2) Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς
πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων
τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θερα-
πεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.
36 (77. 6) ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνί-
σθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ
ἐριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.
37 (78. 5) τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται
ὀλίγοι· 38 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ
θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θε-
ρισμὸν αὐτοῦ.

X.

Apostolorum duodecim institutio et legatio, futurae calamitates et praemia.

1 (79. 2) Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώ-
δεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξου-
σίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλ-

33. λεγοντες οτι ουδεποτε 35. μαλακιαν : add εν τῳ λαῳ 36. ησαν εκλελυμενοι κ. ερριμενοι (ρεριμμενοι) . . (ωσει : ως)
X. 1. (εξουσιαν κατα)

35 Mc. 6, 6. 36 Mc. 6, 34. 1 Pe. 2, 25. * Num. 27, 17. 38 Lc. 10, 2.
X. 1 Mc. 3. 14 s. 6, 7. Lc. 9, 1.

ei hominem mutum, daemonium haben-
tem. 33 Et eiecto daemone locutus est
mutus, et miratae sunt turbae dicentes
Numquam apparuit sic in Israhel. 34 Pha-
risaei autem dicebant In principe dae-
moniorum eiicit daemones.

35 (76. 2) Et circumibat Iesus civitates
omnes et castella, docens in synagogis
eorum et praedicans evangelium regni et
curans omnem languorem et omnem in-
firmitatem. 36 (77. 6) Videns autem tur-
bas misertus est eis, quia erant vexati et
iacentes sicut oves non habentes pasto-
rem. 37 (78. 5) Tunc dicit discipulis suis
Messis quidem multa, operarii autem
pauci: 38 rogate ergo dominum messis
ut eiiciat operarios in messem suam.

X.

Apostolorum duodecim institutio et legatio, futurae calamitates et praemia.

1 (79. 2) Et convocatis duodecim disci-
pulis suis, dedit illis potestatem spirituum
immundorum, ut eiicerent eos et cura-

33. daemonio 35. omnes civitates 38. eiiciat : mittat

35 Mc. 6, 6. 36 Mc. 6, 34. 1 Pe. 2, 25. * Num. 27, 17. 38 Lc. 10, 2.
X. 1 Mc. 3. 14 s. 6, 7. Lc. 9, 1.

λειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ
πᾶσαν μαλακίαν.
2 (80. 2) Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ
ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λε-
γόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰω-
άννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, 3 Φίλιππος καὶ
Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τε-
λώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Λεβ-
βαῖος, 4 Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ Ἰούδας
Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.
5 (81. 10) Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστει-
λεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων Εἰς
ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν
Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· 6 πορεύεσθε
δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα
οἴκου Ἰσραήλ. 7 (82. 2) πορευόμενοι δὲ
κηρύσσετε λέγοντες Ἤγγικεν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν. 8 ἀσθενοῦντας θεραπεύετε,
λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε·
δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. 9 Μὴ κτή-
σησθε χρυσὸν μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας
ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο
χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδους·
ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ.

---

3. και Λεββαιος : (και Θαδδαιος) . . add ο επικληθεις Θαδδαιος 4. ο Κανανιτης . . ς^e (non ς) Ιουδας ο Ισκ. 7. λεγοντες οτι 8. λεπρους καθαριζετε: add νεκρους εγειρετε 10. ραβδον . . in fine add εστιν

2—4 Mc. 3, 16—19. Lc. 6, 14—16. Act. 1, 13. 6 15, 24. 7 s. Lc. 9, 2. 10, 9. 8 11, 5 9—15 Mc. 6, 8—11. Lc. 10, 4—12. 9, 3 ss.

rent omnem languorem et omnem infir-
mitatem.
2 (80. 2) Duodecim autem apostolorum
nomina sunt haec. Primus Simon qui
dicitur Petrus et Andreas frater eius.
3 Iacobus Zebedaei et Iohannes frater
eius, Philippus et Bartholomaeus, Tho-
mas et Matthaeus publicanus, Iacobus
Alphaei et Thaddaeus, 4 Simon Cana-
naeus et Iudas Scariotes, qui et tradidit
eum.
5 (81. 10) Hos duodecim misit Iesus
praecipiens eis et dicens In viam gen-
tium ne abieritis, et in civitates Samari-
tanorum ne intraveritis, 6 sed potius ite
ad oves quae perierunt domus Israhel.
7 (82. 2) Euntes autem praedicate dicen-
tes quia appropinquavit regnum caelorum.
8 Infirmos curate, mortuos suscitate, le-
prosos mundate, daemones eiicite: gratis
accepistis, gratis date. 9 Nolite possi-
dere aurum neque argentum neque pecu-
niam in zonis vestris, 10 non peram in
via neque duas tunicas neque calciamenta
neque virgam: dignus enim est operarius

X. 3. (et Iacobus Alphei) 4. Iscariotes 5. *om* et *prius*

2—4 Mc. 3, 16—19. Lc. 6, 14—16. Act. 1, 13. 6 15, 24. 7 s. Lc. 9, 2. 10, 9. 8 11 5. 9—15 Mc. 6, 2—11. Lc. 10, 4—12. 9, 3 ss.

11 (83. 2) εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην
εἰςέλϑητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός
ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλϑητε.
12 (84. 5) εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν
ἀσπάσασϑε αὐτήν. **13** καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ
οἰκία ἀξία, ἐλϑάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐ-
τήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν
πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. **14** (85. 2) καὶ ὃς
ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς
λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας
ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κο-
νιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. **15** ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ
Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει
ἐκείνῃ. **16** (86. 5) Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσϑε
οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς
αἱ περιστεραί. **17** (87. 1) προσέχετε δὲ ἀπὸ
τῶν ἀνϑρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς
συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν
μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· **18** καὶ ἐπὶ ἡγεμό-
νας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχϑήσεσϑε ἕνεκεν ἐμοῦ,
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔϑνεσιν.
19 (88. 2) ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ
μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοϑήσε-
ται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε·

12. (in fine add λεγοντες Ειρηνη τω οικω τουτω) 13. ελθετω 14. ος εαν .. om εξω (..κον. εκ των) 15. Γομορρων 18. (om δε) 19. παραδιδωσιν (παραδωσουσιν) .. (om δοθησεται usque λαλησετε [λαλησητε])

15 11, 24. **16** Lc. 10, 3. **17—22** Mc. 13, 9—13. Lc. 21, 12—17. **19** Lc. 12, 11 s.

cibo suo. **11** (83. 2) In quamcumque au-
tem civitatem aut castellum intraveritis,
interrogate quis in ea dignus sit: et ibi
manete donec exeatis. **12** (84. 5) Intran-
tes autem in domum salutate eam: **13** et
si quidem fuerit domus digna, veniat pax
vestra super eam; si autem non fuerit
digna, pax vestra ad vos revertatur.
14 (85. 2) Et quicumque non receperit
vos neque audierit sermones vestros, ex-
euntes foras de domo vel civitate excu-
tite pulverem de pedibus vestris. **15** Amen
dico vobis, tolerabilius erit terrae Sodo-
morum et Gomorraeorum in die iudicii
quam illi civitati. **16** (86. 5) Ecce ego
mitto vos sicut oves in medio luporum:
estote ergo prudentes sicut serpentes, et
simplices sicut columbae. **17** (87. 1) Ca-
vete autem ab hominibus: tradent enim
vos in conciliis, et in synagogis suis fla-
gellabunt vos, **18** et ad praesides et ad
reges ducemini propter me, in testimo-
nium illis et gentibus. **19** (88. 2) Cum
autem tradent vos, nolite cogitare quo-
modo aut quid loquamini: dabitur enim

11. (*om* autem) .. (in eam) 12. *add in fine* dicentes Pax huic domui. 13. domus illa .. veniet .. revertetur ad vos 14. (vel de civitate) .. (*add in fine* in testimonium eorum) 18. FA ducimini

15 11, 24. **16** Lc. 10, 3. **17—22** Mc. 13, 9—13. Lc. 21, 12—17. **19** Lc. 12, 11 s.

20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ
πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.
21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θά-
νατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσον-
ται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐ-
τούς. **22** καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάν-
των διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται. **23** (89. 10) ὅταν
δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύ-
γετε εἰς τὴν ἄλλην· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν,
οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις Ἰσραὴλ ἕως
ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. **24** (90. 3) Οὐκ
ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ
δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. **25** ἀρκε-
τὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκα-
λος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐ-
τοῦ. (91. 10) εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζε-
βοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκια-
κοὺς αὐτοῦ. **26** μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς·
(92. 2) οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ
ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνω-
σθήσεται. **27** (93. 5) ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ
σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ
οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων.
28 καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόν-
των τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμέ-

23. (διωκουσιν) . . (φευγετε εις την ετεραν· καν εκ ταυτης [καν εν τη ετερα] διωκωσιν υμας, φευγετε εις την αλλην) . . (om γαρ) . . του Ισραηλ εως αν 25. εκαλεσαν 28. και μη φοβηθητε α. τ. αποκτεινοντων

22 24, 9. 13. **24** Lc. 6, 40. Io. 13, 16. **26—33** Lc. 12, 2—9. **26** Mc. 4, 22. Lc. 8, 17.

vobis in illa hora quid loquamini. **20** Non
enim vos estis qui loquimini, sed spiri-
tus patris vestri qui loquitur in vobis.
21 Tradet autem frater fratrem in mor-
tem, et pater filium, et insurgent filii in
parentes et morte eos afficient. **22** Et
eritis odio omnibus propter nomen meum:
qui autem perseveraverit in finem, hic
salvus erit. **23** (89. 10) Cum autem per-
sequentur vos in civitate ista, fugite in
aliam. Amen enim dico vobis, non con-
summabitis civitates Israhel donec veniat
filius hominis. **24** (90. 3) Non est disci-
pulus super magistrum, nec servus su-
per dominum suum: **25** sufficit discipulo
ut sit sicut magister eius, et servus sicut
dominus eius. (91. 10) Si patrem familias
Beelzebub vocaverunt, quanto magis do-
mesticos eius. **26** Ne ergo timueritis
eos. (92. 2) Nihil enim est opertum quod
non revelabitur, et occultum quod non
scietur. **27** (93. 5) Quod dico vobis in
tenebris, dicite in lumine; et quod in
aure auditis, praedicate super tecta. **28** Et
nolite timere eos qui occidunt corpus,

22. usque in finem 23. *om* enim 25. servo 26. (*om* est) . . (sciatur)

22 24, 9. 13. **24** Lc. 6, 40. Io. 13, 16. **26—33** Lc. 12, 2—9. **26** Mc. 4, 22. Lc. 8, 17.

νων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν
δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν
γεέννῃ. **29** οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πω-
λεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν
γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. **30** ὑμῶν δὲ καὶ
αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι
εἰσίν. **31** μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρου-
θίων διαφέρετε ὑμεῖς. **32** Πᾶς οὖν ὅστις
ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-
πων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν
τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
33 (94. 2) ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπρο-
σθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐ-
τὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. **34** (95. 5) Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλ-
θον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλ-
θον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. **35** ἦλ-
θον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐ-
τῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς,
36 καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ
αὐτοῦ. **37** (96. 5) Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μη-
τέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὁ
φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν
μου ἄξιος· **38** καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου,
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. **39** (97. 3) ὁ εὑρὼν

28. (κ. την ψυχ. κ. το σωμ.) 31. φοβηθητε 32. (ομολογηση) .. om τοις 33. (οστις δε αρν.) .. αυτον καγω . . om τοις

31 6, 26. **34—36** Lc. 12, 51—53. **35** *Mich. 7, 6. **37** Lc. 14, 26 s. **38** s. 16, 24 s. **39** Lc. 17, 33. Io. 12, 25.

animam autem non possunt occidere: sed
potius eum timete qui potest et animam et
corpus perdere in gehennam. **29** Nonne
duo passeres asse veneunt? et unus ex
illis non cadet super terram sine patre
vestro. **30** Vestri autem et capilli capi-
tis omnes numerati sunt. **31** Nolite ergo
timere: multis passeribus meliores estis
vos. **32** Omnis ergo qui confitebitur
me coram hominibus, confitebor et ego
eum coram patre meo qui est in caelis.
33 (94. 2) Qui autem negaverit me coram
hominibus, negabo et ego eum coram
patre meo qui est in caelis. **34** (95. 5) No-
lite arbitrari quia venerim mittere pacem
in terram: non veni pacem mittere sed
gladium. **35** Veni enim separare homi-
nem adversus patrem suum, et filiam
adversus matrem suam, et nurum adver-
sus socrum suam; **36** et inimici homi-
nis domestici eius. **37** (96. 5) Qui amat
patrem aut matrem plus quam me non
est me dignus, et qui amat filium aut
filiam super me non est me dignus, **38** et
qui non accipit crucem suam et sequitur
me non est me dignus. **39** (97. 3) Qui

28. timete eum 29. F*A veniunt 30. *om* et 32. in coelis est 33 in coelis est 34. pacem venerim mittere 37 FA patrem et matrem

31 6, 26. **34—36** Lc. 12, 51—53. **35** *Mich. 7, 6. **37** Lc. 14, 26 s. **38** s. 16, 24 s. **39** Lc. 17, 33. Io. 12, 25.

τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ
ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ
εὑρήσει αὐτήν. **40** (98. 1) Ὁ δεχόμενος
ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος
δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. **41** (99. 10) ὁ
δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου
μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμε-
νος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δι-
καίου λήμψεται. **42** (100. 6) καὶ ὃς ἐὰν
ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον
ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν
αὐτοῦ.

XI.

Discipuli Iohannis ad Christum legati. Iesus de Iohanne exponens comparat Iudaeos pueris in foro sedentibus. Urbes non paenitentes castigat. Patrem celebrat, afflictos ad se vocat.

1 (101. 10) Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ
Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς
αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ
κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2 (102. 5) Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ
δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας
διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ **3** εἶπεν αὐτῷ Σὺ
εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;
4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε
καὶ βλέπετε· **5** τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ

---

41. λήψεται 42. (ος αν)
XI. 2. δια : δυο

---

40 Lc. 10, 16. Io. 13, 20. **42** Mc. 9, 41.
XI. **2—6** Lc. 7, 18—23. **3** * Deut. 18, 15.

invenit animam suam perdet illam, et
qui perdiderit animam suam propter me
inveniet eam. **40** (98. 1) Qui recipit vos
me recipit, et qui me recipit recipit eum
qui me misit. **41** (99. 10) Qui recipit pro-
phetam in nomine prophetae mercedem
prophetae accipiet, et qui recipit iustum
in nomine iusti mercedem iusti accipiet.
42 (100. 6) Et quicumque potum dederit
uni ex minimis istis calicem aquae frigi-
dae tantum in nomine discipuli, amen
dico vobis, non perdet mercedem suam.

XI.

Discipuli Iohannis ad Christum legati. Iesus de Iohanne exponens comparat Iudaeos pueris in foro sedentibus. Urbes non paenitentes castigat. Patrem celebrat, afflictos ad se vocat.

1 (101. 10) Et factum est cum consum-
masset Iesus praecipiens duodecim dis-
cipulis suis, transiit inde ut doceret et
praedicaret in civitatibus eorum.

2 (102. 5) Iohannes autem cum audisset
in vinculis opera Christi, mittens duos
de discipulis suis **3** ait illi Tu es qui ven-
turus es, an alium expectamus? **4** Et
respondens Iesus ait illis Euntes renun-
tiate Iohanni quae audistis et vidistis:
5 caeci vident, claudi ambulant, leprosi

---

40 Lc. 10, 16. Io. 13, 20. **42** Mc. 9, 41.
XI. **2—6** Lc. 7, 18—23. **3** * Deut. 18, 15.

χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται
καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρον-
ται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· **6** καὶ μα-
κάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν
ἐμοί. **7** Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ
Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου Τί
ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλα-
μον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; **8** ἀλλὰ τί
ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμ-
φιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες
ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. **9** ἀλλὰ
τί ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ναὶ λέγω ὑμῖν,
καὶ περισσότερον προφήτου. **10** (103. 2) οὗ-
τός γάρ ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται Ἰδοὺ ἐγὼ
ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
σου, καὶ κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμ-
προσθέν σου. **11** (104. 5) ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μεί-
ζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρό-
τερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων
ἐστὶν αὐτοῦ. **12** (105. 5) ἀπὸ δὲ τῶν ἡμε-
ρῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βια-
σταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. **13** (106. 10) πάν-
τες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάν-

5. και νεκροι : om και 6. (ος αν) 7. εξηλθετε 8. εξηλθετε . . εν μαλακοις : add ιματιοις . . (βασιλείων s. βασιλειῶν) 9. εξηλθετε . . ιδειν; προφητην; 10 (om γαρ) . . και κατασκευασει : ος κατασκ. 11. μειζων αυτου εστιν

7—11 Lc. 7, 24—28. **10** *Mal. 3, 1. Mc. 1, 2. **12** s. Lc. 16, 16. **14** *Mal. 3, 23.

mundantur, surdi audiunt, mortui resur-
gunt, pauperes evangelizantur, **6** et bea-
tus est qui non fuerit scandalizatus in me.
7 Illis autem abeuntibus coepit Iesus di-
cere ad turbas de Iohanne Quid existis
in desertum videre? arundinem vento
agitatam? **8** Sed quid existis videre?
hominem mollibus vestitum? Ecce qui
mollibus vestiuntur in domibus regum
sunt. **9** Sed quid existis videre? prophe-
tam? Etiam dico vobis, et plus quam
prophetam. **10** (103. 2) Hic enim est de
quo scriptum est Ecce ego mitto ange-
lum meum ante faciem tuam, qui praepa-
rabit viam tuam ante te. **11** (104. 5) Amen
dico vobis, non surrexit inter natos mu-
lierum maior Iohanne baptista; qui au-
tem minor est in regno caelorum maior
est illo. **12** (105. 5) A diebus autem Io-
hannis baptistae usque nunc regnum cae-
lorum vim patitur, et violenti rapiunt il-
lud. **13** (106. 10) Omnes enim prophetae
et lex usque ad Iohannem prophetave-

XI 10. est enim

7—11 Lc. 7, 24—28. **10** *Mal. 3, 1. Mc. 1, 2. **12** s. Lc. 16, 16. **14** *Mal. 3, 23.

νου ἐπροφήτευσαν· **14** καὶ εἰ θέλετε δέξα-
σθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι.
15 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω. **16** ([107. 5]) Τίνι
δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν
παιδίοις καθημένοις ἐν ἀγοραῖς, ἃ προσ-
φωνοῦντα τοῖς ἑτέροις **17** λέγουσιν Ηὐλή-
σαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνή-
σαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. **18** ἦλθεν γὰρ
Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέ-
γουσιν Δαιμόνιον ἔχει. **19** ἦλθεν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέ-
γουσιν Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπό-
της, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ
ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.

20 ([108. 5]) Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς
πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνά-
μεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. **21** Οὐαί
σοι Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδάν· ὅτι εἰ
ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις
αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ
καὶ σποδῷ μετενόησαν. **22** πλὴν λέγω ὑμῖν,
Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέ-
ρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. **23** καὶ σὺ Καφαρ-
ναούμ, ἢ ἕως οὐρανοῦ ὑψώθης, ἕως ᾅδου

13. προεφητευσαν 14. ʽΗλιας : ʼΗλιας ubique 15. ακουειν ακουετω 16. παιδαριοις εν αγοραις καθημενοις και προσφωνουσι τοις εταιροις αυτων 17. και λεγουσιν . . εθρηνησαμεν υμιν 19. (τεκνων: εργων) 21. Χοραζιν . . (Βηθσαϊδα) 23. Καπερναουμ η (μη) εως του ουρανου υψωθεισα (υψωθηση)

16 -19 Lc. 7. 31—35. **18** Io. 10 20. **21—23** Lc. 10. 13—15.

runt: **14** et si vultis recipere, ipse est
Helias qui venturus est. **15** Qui habet
aures audiendi audiat. **16** ([107. 5]) Cui
autem similem aestimabo generationem
istam? Similis est pueris sedentibus in
foro, qui clamantes coaequalibus **17** di-
cunt Cecinimus vobis et non saltastis,
lamentavimus et non planxistis. **18** Venit
enim Iohannes neque manducans neque
bibens, et dicunt Daemonium habet.
19 Venit filius hominis manducans et bi-
bens, et dicunt Ecce homo vorax et po-
tator vini, publicanorum et peccatorum
amicus. Et iustificata est sapientia a filiis
suis.

20 ([108. 5]) Tunc coepit exprobrare ci-
vitatibus in quibus factae sunt plurimae
virtutes eius, quia non egissent paeniten-
tiam. **21** Vae tibi Chorazain, vae tibi
Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone
factae essent virtutes quae factae sunt
in vobis, olim in cilicio et cinere pae-
nitentiam egissent. **22** Verum tamen
dico vobis, Tyro et Sidoni remissius
erit in die iudicii quam vobis. **23** Et
tu Capharnaum, numquid usque in cae-
lum exaltaberis? usque in infernum de-

14. FA *om* et 21: Corozain

16—19 Lc. 7, 31—35. **18** Io. 10, 20. **21—23** Lc. 10, 13—15.

καταβήσῃ· ([109. 10]) ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις
ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ ἐν σοὶ γενόμε-
ναι, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. **24** πλὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον
ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

25 ([110. 5]) Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀπο-
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐξομολογοῦμαί σοι
πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι
ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν,
καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· **26** ναὶ ὁ
πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπρο-
σθέν σου. **27** ([111. 3]) Πάντα μοι παρεδόθη
ὑπὸ τοῦ πατρός μου, ([112. 3]) καὶ οὐδεὶς
ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ
τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς
καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.
28 ([113. 10]) Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κο-
πιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω
ὑμᾶς. **29** ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς,
καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραΰς εἰμι καὶ
ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυ-
σιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. **30** ὁ γὰρ ζυγός
μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν
ἐστιν.

XII.

Sabbato discipuli spicas vellunt et arida manus sanatur. Sanatoris mansuetudo. Sanatur daemoniacus coram Pharisaeis. Peccatum in spiritum

23. καταβηση : καταβιβασθηση . . εγενοντο . . αι γενομ. εν σοι, εμειναν 25. απεκρυψας 27. (κ. ω [οις] αν [εαν] ο υιος αποκαλυψη) 29. πραος

24 10, 13. Lc. 10, 12. **25—27** Lc. 10, 21 s.

scendes, ([109. 10]) quia si in Sodomis factae
fuissent virtutes quae factae sunt in te,
forte mansissent usque in hunc diem.
24 Verum tamen dico vobis quia terrae
Sodomorum remissius erit in die iudicii
quam tibi.

25 ([110. 5]) In illo tempore respondens
Iesus dixit Confiteor tibi pater, domine
caeli et terrae, quia abscondisti haec a
sapientibus et prudentibus, et revelasti
ea parvulis. **26** Ita pater, quoniam sic
fuit placitum ante te. **27** ([111. 3]) Omnia
mihi tradita sunt a patre meo, ([112. 3]) et
nemo novit filium nisi pater, neque pa-
trem quis novit nisi filius et cui voluerit
filius revelare. **28** ([113. 10]) Venite ad me
omnes qui laboratis et onerati estis, et
ego reficiam vos. **29** Tollite iugum meum
super vos, et discite a me quia mitis
sum et humilis corde, et invenietis re-
quiem animabus vestris. **30** Iugum enim
meum suave est, et onus meum leve est.

XII.

Sabbato discipuli spicas vellunt et arida manus sanatur. Sanatoris mansuetudo. Sanatur daemoniacus coram Pharisaeis. Peccatum in spiritum

25. hanc 30. *om* est *secundum*

24 10, 15. Lc. 10, 12. **25—27** Lc. 10, 21 s.

sanctum. Typus Ionae. Exempla reginae austri et daemoniaci. Matris fratrumque interpellatio.

1 ([114. 2]) Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη
ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων·
οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρ-
ξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2 οἱ
δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ Ἰδοὺ οἱ
μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν
ἐν σαββάτῳ. 3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ
ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυίδ, ὅτε ἐπείνασεν
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; 4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς
τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
προθέσεως ἔφαγεν, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ
φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς
ἱερεῦσιν μόνοις; 5 ([115. 10]) ἢ οὐκ ἀνέ-
γνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ
ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν
καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; 6 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ
ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε
τί ἐστιν Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ
ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. 8 κύριος
γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου.

9 ([116. 2]) Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς
τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. 10 καὶ ἰδοὺ ἄν-
θρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτη-

XII. 2. (ιδοντες αυτους) . . ειπον 3. επειν. αυτος και οι 4. ο : ους 5. (εν τοις σαββασιν) 6. μειζων 7. ελεον 8. εστι και του σαββ. 10. ανθρωπος ην την χειρα

XII. 1—8 Mc. 2, 23—28. Lc. 6, 1—5. 2 *Deut. 23, 25. *Ex. 20, 10. 3 s. *1 Sam. 21, 6. 4 *Ex. 29, 33. 5 *Num. 28, 9 s. 7 9, 13. *Hos. 6, 6. 9—14 Mc. 3, 1—6. Lc. 6, 6—11.

sanctum. Typus Ionae. Exempla reginae austri et daemoniaci. Matris fratrumque interpellatio.

1 ([114. 2]) In illo tempore abiit Iesus
sabbato per sata: discipuli autem eius
esurientes coeperunt vellere spicas et
manducare. 2 Pharisaei autem videntes
dixerunt ei Ecce discipuli tui faciunt quod
non licet facere sabbatis. 3 At ille dixit
eis Non legistis quid fecerit David, quando
esuriit, et qui cum eo erant? 4 quo-
modo intravit in domum dei et panes
propositionis comedit, quos non licebat
ei edere neque his qui cum eo erant,
nisi solis sacerdotibus? 5 ([115. 10]) Aut
non legistis in lege quia sabbatis sacer-
dotes in templo sabbatum violant et sine
crimine sunt? 6 Dico autem vobis quia
templo maior est hic. 7 Si autem sci-
retis quid est Misericordiam volo et non
sacrificium, numquam condemnassetis in-
nocentes. 8 Dominus enim est filius ho-
minis etiam sabbati.

9 ([116. 2]) Et cum inde transisset, venit
in synagogam eorum. 10 Et ecce homo
manum habens aridam: et interrogabant

XII. 1. per sata sabbato 2. FA licet eis 8. (est enim)

XII. 1—8 Mc. 2, 23—28. Lc. 6, 1—5. 2 *Deut. 23, 25. *Ex. 20, 10. 3 s. *1 Sam. 21, 6. 4 *Ex. 29, 33. 5 *Num. 28, 9 s. 7 9, 13. *Hos. 6, 6. 9—14 Mc. 3, 1—6. Lc. 6, 6—11.

σαν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάβ-
βασιν ϑεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐ-
τοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς ἐξ ὑμῶν
ἄνϑρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν
ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόϑυνον,
οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 12 πόσῳ
οὖν διαφέρει ἄνϑρωπος προβάτου· ὥστε
ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. 13 τότε
λέγει τῷ ἀνϑρώπῳ Ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα.
καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάϑη ὑγιὴς ὡς
ἡ ἄλλη. 14 (117. 4) ἐξελϑόντες δὲ οἱ Φα-
ρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ᾽ αὐτοῦ, ὅπως
αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

15 (118. 10) Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώ-
ρησεν ἐκεῖϑεν. καὶ ἠκολούϑησαν αὐτῷ ὄχλοι
πολλοί, καὶ ἐϑεράπευσεν αὐτοὺς πάντας,
16 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν
αὐτὸν ποιήσωσιν· 17 ἵνα πληρωϑῇ τὸ ῥη-
ϑὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος
18 Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ᾑρέτισα, ὁ ἀγα-
πητός μου ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου·
ϑήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ κρί-
σιν τοῖς ἔϑνεσιν ἀπαγγελεῖ. 19 οὐκ ἐρίσει
οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς
πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 20 κάλαμον
συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυ-
φόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖ-

10. (ϑεραπευσαι) . . (κατηγορησουσιν) 11. Τις εσται εξ 13. την χειρα σου . . αποκατεσταϑη 14. οι δε Φαρισαιοι συμβουλιον ελαβον κατ αυτου εξελϑοντες 17. ινα : οπως 18. εις ον (εν ω) ευδοκησεν (ηυδοκησεν)

11 Lc. 14, 5. 18—21 *Es. 42, 1—4.

eum dicentes Si licet sabbatis curare? ut
accusarent eum. 11 Ipse autem dixit illis
Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem
unam, et si ceciderit haec sabbatis in
foveam, nonne tenebit et levabit eam?
12 Quanto magis melior est homo ove:
itaque licet sabbatis bene facere. 13 Tunc
ait homini Extende manum tuam. Et
extendit, et restituta est sanitati sicut al-
tera. 14 (117. 4) Exeuntes autem Phari-
saei consilium faciebant adversus eum,
quomodo eum perderent.

15 (118. 10) Iesus autem sciens secessit
inde, et secuti sunt eum multi et cura-
vit eos omnes, 16 et praecepit eis ne
manifestum eum facerent; 17 ut adim-
pleretur quod dictum est per Esaiam
prophetam dicentem 18 Ecce puer meus
quem elegi, dilectus meus in quo bene
placuit animae meae. ponam spiritum
meum super eum, et iudicium gentibus
nuntiabit. 19 Non contendet neque cla-
mabit, neque audiet aliquis in plateis
vocem eius; 20 arundinem quassatam
non confringet et linum fumigans non ex-
tinguet, donec eiiciat ad victoriam iudi-

14. perderent eum 15. recessit 18. complacuit

11 Lc. 14, 5. 18—21. *Es. 42, 1—4.

χος τὴν κρίσιν. **21** καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

22 (119.5) Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαι-
μονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθερά-
πευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ
βλέπειν. **23** (120.7) καὶ ἐξίσταντο πάντες
οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
Δαυίδ; **24** (121.2) οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκού-
σαντες εἶπον Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαι-
μόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν
δαιμονίων. **25** (122.2) εἰδὼς δὲ τὰς ἐν-
θυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασι-
λεία μερισθεῖσα καθ᾽ ἑαυτῆς ἐρημοῦται,
καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ᾽
ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. **26** καὶ εἰ ὁ σατα-
νᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐμε-
ρίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐ-
τοῦ; **27** καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω
τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλ-
λουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν.
28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω
τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βα-
σιλεία τοῦ θεοῦ. **29** ἢ πῶς δύναταί τις
εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ
σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δή-
σῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐ-
τοῦ ἁρπάσει. **30** ὁ μὴ ὢν μετ᾽ ἐμοῦ κατ᾽

21. και εν τω 22. (προσηνεγκαν α. δαιμονιζομενον τυφλον κ. κωφον) . . ωστε τον τυφλον και κωφον (τ. κωφ. κ. τυφλ.) και λαλειν κ. βλ. 25. ειδως (ιδων) δε ο Ιησους 27. υμων εσονται κριται 28. εγω εν πνευμ. θεου 29. διαρπασαι . . διαρπασει

22 ss. Lc. 11, 14—23. **24** ss. Mc. 3, 22—30. **24** 9, 34.

cium: **21** et in nomine eius gentes spe-
rabunt.

22 (119.5) Tunc oblatus est ei daemo-
nium habens caecus et mutus, et cura-
vit eum ita ut loqueretur et videret
23 (120.7) Et stupebant omnes turbae et
dicebant Numquid hic est filius David?
24 (121.2) Pharisaei autem audientes dixe-
runt Hic non eiicit daemones nisi in Beel-
zebub principe daemonum. **25** (122.2) Iesus
autem sciens cogitationes eorum dixit eis
Omne regnum divisum contra se desola-
bitur, et omnis civitas vel domus divisa
contra se non stabit. **26** Et si satanas
satanan eiicit, adversus se divisus est:
quomodo ergo stabit regnum eius? **27** Et
si ego in Beelzebub eiicio daemones: filii
vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices
erunt vestri. **28** Si autem ego in spiritu
dei eiicio daemones, igitur pervenit in
vos regnum dei. **29** Aut quomodo potest
quisquam intrare in domum fortis et vasa
eius diripere, nisi prius alligaverit for-
tem? et tunc domum illius diripiet. **30** Qui

24. (principem) . . daemoniorum 27. vestri erunt 29. (diripiat)

22 ss. Lc. 11, 14—23. **24** ss. Mc. 3, 22—30. **24** 9, 34.

ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ᾽ ἐμοῦ
σκορπίζει. 31 (123. 2) Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν
Πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται
τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασ-
φημία οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.
32 καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ᾽
ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ
ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι
οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. 33 (124. 10) Ἢ ποιή-
σατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐ-
τοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν
καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ
καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. 34 γεννή-
ματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν
πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος
τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. 35 (125. 5) ὁ
ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ
ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ
τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά.
36 (126. 10) λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα
ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώ-
σουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.
37 ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ,
καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

38 (127. 5) Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς
τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες

32. και ος αν . . (εν τω νυν αιωνι) 35. αγαθου θησαυρου : add της καρδιας . . τα αγαθα . . (τα πονηρα) 36. ο εαν λαλησωσιν 38. om αυτω . . (om και Φαρισαιων)

32 Lc. 12, 10. 33—35 Mc. 7, 16—18. Lc. 6, 43—45. 38—42 Lc. 11, 16. 29—32.

non est mecum contra me est, et qui non
congregat mecum spargit. 31 (123. 2) Ideo
dico vobis Omne peccatum et blasphe-
mia remittetur hominibus, spiritus autem
blasphemia non remittetur. 32 Et qui-
cumque dixerit verbum contra filium ho-
minis, remittetur ei; qui autem dixerit
contra spiritum sanctum, non remittetur
ei neque in hoc saeculo neque in futuro.
33 (124. 10) Aut facite arborem bonam et
fructum eius bonum, aut facite arborem
malam et fructum eius malum: siquidem
ex fructu arbor agnoscitur. 34 Progenies
viperarum, quomodo potestis bona loqui
cum sitis mali? Ex abundantia enim cor-
dis os loquitur. 35 (125. 5) Bonus homo
de bono thesauro profert bona, et malus
homo de malo thesauro profert mala.
36 (126. 10) Dico autem vobis quoniam
omne verbum otiosum quod locuti fue-
rint homines, reddent rationem de eo in
die iudicii. 37 Ex verbis enim tuis iusti-
ficaberis, et ex verbis tuis condemna-
beris.

38 (127. 5) Tunc responderunt ei qui-
dam de scribis et Pharisaeis dicentes

31. (blasphemiae non)

32 Lc. 12, 10. 33—35 Mc. 7, 16—18. Lc. 6, 43—45. 38—42 Lc. 11, 16. 29—32.

Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν.
39 ([128. 5]) ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζη-
τεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ
τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. **40** ὥσπερ
γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους
τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως
ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρ-
δίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύ-
κτας. **41** ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται
ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν
εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον
Ἰωνᾶ ὧδε. **42** βασίλισσα νότου ἐγερθήσε-
ται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν
περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σο-
λομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.
43 ([129. 5]) Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι'
ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ
εὑρίσκει. **44** τότε λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου
ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει
σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.
45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ'
ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα

40 (εσται και) 42. Σολομωντος 44. Επιστρεψω εις τον οικον μου .. (ελθων) .. (και σεσαρωμενον)

39 16, 4. **40** * Ion. 2, 1. **41** * Ion. 3, 5. **42** * 1 Reg. 10, 1. **43—45** Lc. 11, 24—26.

Magister, volumus a te signum videre.
39 ([128. 5]) Qui respondens ait illis Gene-
ratio mala et adultera signum quaerit,
et signum non dabitur ei nisi signum
Ionae prophetae. **40** Sicut enim fuit
Ionas in ventre ceti tribus diebus et tri-
bus noctibus, sic erit filius hominis in
corde terrae tribus diebus et tribus no-
ctibus. **41** Viri Ninevitae surgent in iu-
dicio cum generatione ista et condemna-
bunt eam, quia paenitentiam egerunt in
praedicatione Ionae, et ecce plus quam
Iona hic. **42** Regina austri surget in iu-
dicio cum generatione ista et condemnabit
eam, quia venit a finibus terrae audire
sapientiam Salomonis, et ecce plus quam
Salomon hic. **43** ([129. 5]) Cum autem im-
mundus spiritus exierit ab homine, am-
bulat per loca arida quaerens requiem,
et non invenit: **44** tunc dicit Revertar
in domum meam unde exivi: et veniens
invenit vacantem, scopis mundatam et
ornatam: **45** tunc vadit et adsumit se-
ptem alios spiritus secum nequiores se,

41. quam Ionas 44. eam vacantem

39 16, 4. **40** * Ion. 2, 1. **41** * Ion. 3, 5. **42** * 1 Reg. 10, 1. **43—45** Lc. 11, 24—26.

ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ
γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ
γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.
46 ([130. 2]) Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς
ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
τοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆ-
σαι. **47** εἶπεν δέ τις αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ
σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν ζη-
τοῦντές σοι λαλῆσαι. **48** ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ
μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; **49** καὶ
ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ εἶπεν Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ
ἀδελφοί μου· **50** ὅστις γὰρ ἂν ποιῇ τὸ θέ-
λημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός
μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

XIII.

Parabola de seminatore et vario agro. Parabolicae institutionis caussa. Parabolae de bono semine et zizaniis, de grano sinapis, de fermento, de thesauro, de margarita, de verriculo. Propheta domi contemtus.

1 ([131. 2]) Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν
ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ
τὴν θάλασσαν. **2** καὶ συνήχθησαν πρὸς
αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ
πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος

---

46. Ετι δε α. λ. (Λαλουντος δε αυτου) 47. (om versus) 48. λεγοντι : ειποντι 50. ποιηση . . (ουτος) XIII. 1. Εν δε τη 2. (εις πλοιον)

46—50 Mc. 3, 31—35. Lc. 8, 19—21.
XIII. 1—9 Mc. 4, 1—9. Lc. 8, 4—8.

et intrantes habitant ibi: et fiunt novis-
sima hominis illius peiora prioribus. Sic
erit et generationi huic pessimae.
46 ([130. 2]) Adhuc eo loquente ad tur-
bas, ecce mater eius et fratres stabant
foris quaerentes loqui ei. **47** Dixit autem
ei quidam Ecce mater tua et fratres tui
foris stant quaerentes te. **48** At ille re-
spondens dicenti sibi ait Quae est mater
mea, et qui sunt fratres mei? **49** Et ex-
tendens manum in discipulos dixit Ecce
mater mea et fratres mei. **50** Quicum-
que enim fecerit voluntatem patris mei
qui in caelis est, ipse meus frater et
soror et mater est.

XIII.

Parabola de seminatore et vario agro. Parabolicae institutionis caussa. Parabolae de bono semine et zizaniis, de grano sinapis, de fermento, de thesauro, de margarita, de verriculo. Propheta domi contemtus.

1 ([131. 2]) In illo die exiens Iesus de
domo sedebat secus mare. **2** Et con-
gregatae sunt ad eum turbae multae, ita
ut in naviculam ascendens sederet, et

---

48. At ipse 49. in discipulos suos 50 (meus et frater)

46—50 Mc. 3, 31—35. Lc. 8, 19—21.
XIII. 1—9 Mc. 4, 1—9. Lc. 8, 4—8.

ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. **3** καὶ ἐλάλησεν
αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων Ἰδοὺ
ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. **4** καὶ ἐν
τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν
ὁδόν, καὶ ἐλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν
αὐτά. **5** ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη
ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως
ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς·
6 ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ
διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. **7** ἄλλα
δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν
αἱ ἄκανθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. **8** ἄλλα
δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδί-
δου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα,
ὃ δὲ τριάκοντα. **9** ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

10 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν
αὐτῷ Διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;
11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Ὅτι ὑμῖν
δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας
τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.
12 (132. 5) ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐ-
τῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ
ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
13 (133. 1) διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς
λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ
ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιοῦσιν.

3. (om πολλα) . . (του σπειραι) 4. και ηλθε τα πετ. και κατεφ. (ηλθον et κατεφαγεν) 9. ακουειν ακουετω 10. ειπον 11. (om αυτοις) 13. (om αυτοις)

10—17 Mc. 4, 10—12. Lc. 8, 9 s. **12** 25, 29. Lc. 8, 18.

omnis turba stabat in litore. **3** Et locu-
tus est eis multa in parabolis, dicens Ecce
exiit qui seminat seminare. **4** Et dum
seminat, quaedam ceciderunt secus viam,
et venerunt volucres et comederunt ea.
5 Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi
non habebant terram multam; et conti-
nuo exorta sunt, quia non habebant alti-
tudinem terrae: **6** sole autem orto ae-
stuaverunt, et quia non habebant radi-
cem aruerunt. **7** Alia autem ceciderunt
in spinas, et creverunt spinae et suffo-
caverunt ea. **8** Alia vero ceciderunt in
terram bonam et dabant fructum, aliud
centesimum, aliud sexagesimum, aliud
tricesimum. **9** Qui habet aures audiendi,
audiat.

10 Et accedentes discipuli dixerunt ei
Quare in parabolis loqueris eis? **11** Qui
respondens ait illis Quia vobis datum est
nosse mysteria regni caelorum, illis au-
tem non est datum. **12** (132. 5) Qui enim
habet, dabitur ei et abundabit; qui au-
tem non habet, et quod habet auferetur
ab eo. **13** (133. 1) Ideo in parabolis lo-
quor eis, quia videntes non vident et
audientes non audiunt neque intellegunt;

XIII. 4. volucres coeli 5. FA ubi non habebat 8. Alia autem 10. (*om* eis) 13. (audient)

10—17 Mc. 4, 10—12. Lc. 8, 9 s. **12** 25, 29. Lc. 8, 18.

14 καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία
Ἡσαΐου ἡ λέγουσα Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ
μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ
μὴ ἴδητε. **15** ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ
λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκου-
σαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυ-
σαν· μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ
τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνιῶ-
σιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς.
16 ([134. 5]) ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ
ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκού-
ουσιν. **17** ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ
προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ
βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ
ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. **18** ([135. 2]) ὑμεῖς
οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραν-
τος. **19** παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς
βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πο-
νηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν
σπαρείς. **20** ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπα-
ρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ
εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· **21** οὐκ
ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός
ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ

14. αναπλ. επ αυτοις . . (ακουσητε) . . (βλεψητε) 15. συνωσι . . (επιστρεψουσιν) . . ιασωμαι 16. (om υμων ante οτι) . . ακουει 18. σπειροντος 19. (συνιοντος)

14 s. *Es. 6, 9 s. Io. 12, 40. Act. 28, 26 s 16 s. Lc. 10, 23 s. 18—23 Mc. 4, 13—20. Lc. 8, 11—15.

14 et adimpletur eis prophetia Esaiae di-
cens Auditu audietis, et non intellegetis;
et videntes videbitis, et non videbitis.
15 Incrassatum est enim cor populi huius.
et auribus graviter audierunt, et oculos
suos clauserunt, ne quando oculis videant
et auribus audiant et corde intellegant et
convertantur, et sanem eos. **16** ([134. 5]) Ve-
stri autem beati oculi quia vident, et
aures vestrae quia audiunt. **17** Amen
quippe dico vobis quia multi prophetae
et iusti cupierunt videre quae videtis, et
non viderunt, et audire quae auditis, et
non audierunt. **18** ([135. 2]) Vos ergo au-
dite parabolam seminantis. **19** Omnis
qui audit verbum regni et non intellegit,
venit malus et rapit quod seminatum est
in corde eius: hic est qui secus viam
seminatus est. **20** Qui autem supra pe-
trosa seminatus est, hic est qui verbum
audit et continuo cum gaudio accipit il-
lud, **21** non habet autem in se radi-
cem, sed est temporalis: facta autem
tribulatione et persecutione propter ver-

14. (ut adimpleatur) . . in eis 15. (oculis videant) 20. super

14 s. *Es. 6, 9 s. Io. 12, 40. Act. 28, 26 s. 16 s. Lc. 10, 23 s. 18—23 Mc. 4, 13—20. Lc. 8, 11—15.

διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. **22** ὁ
δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν
ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ
αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνί-
γει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. **23** ὁ
δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν
ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ
καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ
ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.

24 ([136. 10]) Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν
αὐτοῖς λέγων Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα
ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. **25** ἐν δὲ τῷ καθεύ-
δειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν ὁ ἐχθρὸς αὐ-
τοῦ καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ
σίτου καὶ ἀπῆλθεν. **26** ὅτε δὲ ἐβλάστη-
σεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε
ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. **27** προσελθόντες
δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ
Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ
σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; **28** ὁ
δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο
ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέγουσιν Θέλεις οὖν
ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; **29** ὁ δέ
φησιν Οὔ, μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια
ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. **30** ἄφετε
συναυξάνεσθαι ἀμφότερα ἕως τοῦ θερισμοῦ·
καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερι-

22. του αιωνος : add τουτου 23. επι την γην την καλην . . συνιών 24. (ομοιωθη) . . σπειροντι 25. εσπειρε 27. (εσπειρες) . . τα ζιζανια 28. οι δε δουλοι ειπον αυτω . . (συλλεξομεν) 29. εφη 30. εως : μεχρι . . εν τω καιρω

bum continuo scandalizatur. **22** Qui au-
tem est seminatus in spinis, hic est qui
verbum audit, et sollicitudo saeculi istius
et fallacia divitiarum suffocat verbum, et
sine fructu efficitur. **23** Qui vero in ter-
ram bonam seminatus est, hic est qui au-
dit verbum et intellegit, et fructum affert,
et facit aliud quidem centum, aliud autem
sexaginta, aliud vero triginta.

24 ([136. 10]) Aliam parabolam proposuit
illis dicens Simile factum est regnum
caelorum homini qui seminavit bonum
semen in agro suo. **25** Cum autem dor-
mirent homines, venit inimicus eius et
superseminavit zizania in medio tritici et
abiit. **26** Cum autem crevisset herba et
fructum fecisset, tunc apparuerunt et zi-
zania. **27** Accedentes autem servi patris
familias dixerunt ei Domine, nonne bo-
num semen seminasti in agro tuo? unde
ergo habet zizania? **28** Et ait illis Ini-
micus homo hoc fecit. Servi autem di-
xerunt ei Vis, imus et colligimus ea?
29 Et ait Non, ne forte colligentes ziza-
nia eradicetis simul cum eis et triticum.
30 Sinite utraque crescere usque ad mes-
sem, et in tempore messis dicam mes-

22. seminatus est 23. (in terra bona) . . centesimum . . sexagesimum . . aliud vero : (porro aliud) . . trigesimum 28. ((ibimus et colligemus ea)) 29. (et triticum cum eis)

σταῖς Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ
δήσατε αὐτὰ δεσμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι
αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν
ἀποθήκην μου. **31** (137. 2) Ἄλλην παρα-
βολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὁμοία ἐστὶν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως,
ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ
αὐτοῦ· **32** ὃ μικρότερον μέν ἐστιν πάντων
τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖ-
ζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δέν-
δρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
νοῦ καὶ κατασκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐ-
τοῦ. **33** (138. 5) Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλη-
σεν αὐτοῖς Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυ-
ψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυ-
μώθη ὅλον.

34 (139. 6) Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰη-
σοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς
παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς· **35** ὅπως
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέ-
γοντος Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα
μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

36 (140. 10) Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλ-
θεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Φράσον ἡμῖν τὴν
παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. **37** ὁ

30. δησατε αυτα εις δεσμας 32. κατασκηνουν
33. (αυτοις λεγων) . . (εκρυψεν) 34. ουδεν : ουκ
35. απο καταβολης : add κοσμου 36. οικιαν : add
ο Ιησους

31 s. Mc. 4, 31 s. Lc. 13, 19. **33** Lc. 13, 21.
34 s. Mc 4, 33 s. **35** * Ps. 78, 2.

soribus Colligite primum zizania et alli-
gate ea fasciculos ad comburendum, triti-
cum autem congregate in horreum meum.
31 (137. 2) Aliam parabolam proposuit eis
dicens Simile est regnum caelorum grano
sinapis, quod accipiens homo seminavit
in agro suo: **32** quod minimum quidem
est omnibus seminibus; cum autem cre-
verit, maius est omnibus oleribus et fit
arbor, ita ut volucres caeli veniant et
habitent in ramis eius. **33** (138. 5) Aliam
parabolam locutus est eis dicens Simile
est regnum caelorum fermento, quod
acceptum mulier abscondit in farinae sa-
tis tribus, donec fermentatum est totum.

34 (139. 6) Haec omnia locutus est Ie-
sus in parabolis ad turbas, et sine pa-
rabolis non loquebatur eis; **35** ut ad-
impleretur quod dictum erat per pro-
phetam dicentem Aperiam in parabolis
os meum, eructabo abscondita a con-
stitutione mundi.

36 (140. 10) Tunc dimissis turbis venit
in domum, et accesserunt ad eum disci-
puli eius dicentes Dissere nobis parabo-
lam zizaniorum agri. **37** Qui respondens

30. ea in fasciculos 35. impleretur. 36. Edissere

31 s. Mc. 4, 31 s. Lc. 13, 19. **33** Lc. 13, 21.
34 s. Mc. 4, 35 s. **35** * Ps. 78, 2.

δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν
σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, 38 ὁ
δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν
σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας·
τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ,
39 ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ
διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός
ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. 40 ὥσ-
περ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ
καίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ
αἰῶνος. 41 ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν
ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάν-
δαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν,
42 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον
τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ
βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 43 τότε οἱ δίκαιοι
ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.
44 Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑ-
ρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χα-
ρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα
ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. 45 Πά-
λιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργα-
ρίτας· 46 εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαρ-
γαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν

37. ειπεν : add αυτοις 39. του αιωνος 40. κατα-
καιεται . . του αιωνος : add τουτου 43. ακουειν
ακουετω 44. Παλιν ομοια . . (εν αγρω) . . και
παντα οσα εχει πωλει 46 ευρων δε : ος ευρων

ait Qui seminat bonum semen est filius
hominis, 38 ager autem est mundus,
bonum vero semen hi sunt filii regni;
zizania autem filii sunt nequam, 39 ini-
micus autem qui seminavit ea est dia-
bolus; messis vero consummatio saeculi
est, messores autem angeli sunt. 40 Sicut
ergo colliguntur zizania et igni combu-
runtur, sic erit in consummatione sae-
culi. 41 Mittet filius hominis angelos
suos, et colligent de regno eius omnia
scandala et eos qui faciunt iniquitatem,
42 et mittent eos in caminum ignis: ibi
erit fletus et stridor dentium. 43 Tunc
iusti fulgebunt sicut sol in regno patris
sui. Qui habet aures audiat. 44 Simile
est regnum caelorum thesauro abscon-
dito in agro, quem qui invenit homo abs-
condit, et prae gaudio illius vadit et
vendit universa quae habet, et emit agrum
illum. 45 Iterum simile est regnum cae-
lorum homini negotiatori quaerenti bonas
margaritas; 46 inventa autem una pre-
tiosa margarita abiit et vendidit omnia

37. ait illis 43. sui : eorum . . audiendi audiat

42 8, 12. 13, 50 etc. 43 11, 15. 13, 9. Mc.
4, 9 etc.

καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. **47** Πάλιν ὁμοία ἐστὶν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ
εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους
συναγαγούσῃ· **48** ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀνα-
βιβάσαντες αὐτὴν ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καθί-
σαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ
σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. **49** οὕτως ἔσται ἐν τῇ
συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγ-
γελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέ-
σου τῶν δικαίων **50** καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς
εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ
κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
51 Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ
Ναί. **52** ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τοῦτο πᾶς
γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν
οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπό-
τῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ
καινὰ καὶ παλαιά.

53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς
τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν.
54 ([141. 1]) καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐ-
τοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐ-
τῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν
Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνά-
μεις; **55** οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος
υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ

48. om αυτην .. επι τον αιγ. και (και επι τον αιγ.) .. εις αγγεια 51. Συνηκατε : praem λεγει αυτοις ο Ιησους .. Ναι : add κυριε 52. (ειπεν : λεγει) .. τη βασιλεια : εις την βασιλειαν (εν τη βασ.) 54. εκπληττεσθαι 55. ουχι η μητηρ .. (Μαρια[4])

54—58 Mc. 6, 1—6.

quae habuit, et emit eam. **47** Iterum
simile est regnum caelorum sagenae mis-
sae in mare et ex omni genere piscium
congreganti, **48** quam cum impleta es-
set educentes et secus litus sedentes
elegerunt bonos in vasa, malos autem
foras miserunt. **49** Sic erit in consum-
matione saeculi: exibunt angeli et sepa-
rabunt malos de medio iustorum, **50** et
mittent eos in caminum ignis: ibi erit
fletus et stridor dentium. **51** Intellexistis
haec omnia? Dicunt ei Etiam. **52** Ait
illis Ideo omnis scriba doctus in regno
caelorum similis est homini patri fami-
lias, qui profert de thesauro suo nova et
vetera.

53 Et factum est cum consummasset
Iesus parabolas istas, transiit inde.
54 ([141. 1]) Et veniens in patriam suam
docebat eos in synagogis eorum, ita ut
mirarentur et dicerent Unde huic sapien-
tia haec et virtutes? **55** Nonne hic est
fabri filius? nonne mater eius dicitur

47. FA *om* et .. ((*om* piscium)) 54. (virtus)

54—58 Mc. 6, 1—6.

καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ
καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; **56** καὶ αἱ ἀδελ-
φαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν;
πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; **57** καὶ
ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. (142. 1) ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἔστιν προφήτης
ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ αὐτοῦ. **58** καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυ-
νάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

XIV.

Caedes Iohannis baptistae. Quinque hominum milia satiantur. Iesus cum Petro super mare incedens. Aegroti tactu sanati.

1 (143. 2) Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν
Ἡρῴδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ,
2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ Οὗτός ἐστιν
Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ
τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις
ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. **3** (144. 2) ὁ γὰρ Ἡρῴ-
δης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν
ἐν τῇ φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. **4** ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ
ὁ Ἰωάννης Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν.
5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν
ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.
6 (145. 6) γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρῴ-

55. Ιωσηφ : Ιωσης (Ιωαννης) 56. (παντα ταυτα) 57. πατριδι : add αυτου

XIV. 3. εδησεν αυτον και εθετο εν φυλακη (κ. εν τη φυλ. απεθετο) .. γυναικα : add Φιλιππου 6. γενεσιων δε αγομενων

57 Lc. 4, 24. Io. 4, 44.

XIV. 1 s. Mc. 6, 14 ss. Lc. 9, 7 ss. 3—5 Mc. 6, 17 ss. Lc. 3, 19 s. 5 21, 26. 6—12 Mc. 6, 21—29.

Maria, et fratres eius Iacobus et Ioseph
et Simon et Iudas? **56** et sorores eius
nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo
huic omnia ista? **57** Et scandalizabantur
in eo. (142. 1) Iesus autem dixit eis Non
est propheta sine honore nisi in patria
sua et in domo sua. **58** Et non fecit ibi
virtutes multas propter incredulitatem
illorum.

XIV.

Caedes Iohannis baptistae. Quinque hominum milia satiantur. Iesus cum Petro super mare incedens. Aegroti tactu sanati.

1 (143. 2) In illo tempore audiit Hero-
des tetrarcha famam Iesu, **2** et ait pue-
ris suis Hic est Iohannes baptista: ipse
surrexit a mortuis, et ideo virtutes ope-
rantur in eo. **3** (144. 2) Herodes enim
tenuit Iohannem et alligavit eum et po-
suit in carcerem propter Herodiadem uxo-
rem fratris sui. **4** Dicebat enim illi Io-
hannes Non licet tibi habere eam. **5** Et
volens illum occidere timuit populum,
quia sicut prophetam eum habebant.
6 (145. 6) Die autem natalis Herodis sal-

55. (frater)

XIV. 1. audivit

57 Lc. 4, 24. Io. 4, 44.

XIV. 1 s. Mc. 6, 14 ss. Lc. 9, 7 ss. 3—5 Mc. 6, 17 ss. Lc. 3, 19 s. 5 21, 26. 6—12 Mc. 6, 21—29.

δου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος
ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρώδῃ, 7 ὅθεν
μεθ᾽ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἂν
αἰτήσηται. 8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς
μητρὸς αὐτῆς Δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ
πίναχι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτι-
στοῦ. 9 καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς
ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν
δοθῆναι, 10 καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν
Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. 11 καὶ ἠνέχθη ἡ
κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίναχι καὶ ἐδόθη τῷ
κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς.
12 καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν
τὸ σῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες
ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ. 13 (146. 3) ἀκούσας
δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ
εἰς ἔρημον τόπον κατ᾽ ἰδίαν· καὶ ἀκούσαν-
τες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ
τῶν πόλεων.

14 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ
ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν
τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. 15 (147. 1) ὀψίας
δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
λέγοντες Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα
ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον οὖν τοὺς ὄχλους,
ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν

7. ο εαν 9. και ελυπηθη ο βασιλευς· δια δε τους 10. τον Ιωαννην 12. (πρ. το πτωμα) . . εθαψαν αυτο 13. και ακουσας . . (πεζοι) 14. εξελθων: add ο Ιησους . . επ αυτους 15. (προσηλθαν) . . οι μαθηται αυτου . . om ουν

13 Mc. 6, 32 s. Lc. 9, 10 s. 14—21 Mc. 6, 34—44. Lc. 9, 12—17. Io. 6, 1—13.

tavit filia Herodiadis in medio et placuit
Herodi; 7 unde cum iuramento pollici-
tus est ei dare quodcumque postulasset
ab eo. 8 At illa praemonita a matre sua
Da mihi, inquit, hic in disco caput Iohan-
nis baptistae. 9 Et contristatus est rex:
propter iuramentum autem et eos qui
pariter recumbebant iussit dari, 10 misit-
que et decollavit Iohannem in carcere.
11 Et allatum est caput eius in disco et
datum est puellae, et tulit matri suae.
12 Et accedentes discipuli eius tulerunt
corpus et sepelierunt illud, et venientes
nuntiaverunt Iesu. 13 (146. 3) Quod cum
audisset Iesus, secessit inde in navicula
in locum desertum seorsum; et cum au-
dissent turbae, secutae sunt eum pede-
stres de civitatibus.

14 Et exiens vidit turbam multam, et
misertus est eis et curavit languidos eo-
rum. 15 (147. 1) Vespere autem facto ac-
cesserunt ad eum discipuli eius dicentes
Desertus est locus, et hora iam praeter-
iit: dimitte turbas, ut euntes in castella

11. et attulit 12. corpus eius 14. eis : (eius)

13 Mc. 6, 32 s. Lc. 9, 10 s. 14—21 Mc. 6, 34—44. Lc. 9, 12—17. Io. 6, 1—13.

ἑαυτοῖς βρώματα. **16** ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε
αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. **17** οἱ δὲ λέγουσιν
αὐτῷ Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους
καὶ δύο ἰχθύας. **18** ὁ δὲ εἶπεν Φέρετέ μοι
ὧδε αὐτούς. **19** καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους
ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, λαβὼν τοὺς
πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ηὐλόγησεν, καὶ
κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους,
οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. **20** καὶ ἔφαγον
πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ πε-
ρισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους
πλήρεις. **21** οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες
ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ
παιδίων.

22 (148. 6) Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς
μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν
αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς
ὄχλους. **23** (149. 2) καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους
ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι.
(150. 4) ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ.
24 τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης
ἦν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν
γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. **25** τετάρτῃ δὲ
φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς πε-
ριπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. **26** καὶ ἰδόν-

18. αυτους ωδε 19. (επι του χορτου) .. και λαβων .. ευλογησε 22. ηναγκασεν : add ο Ιησους .. τους μαθητας αυτου .. (εις πλοιον) 23. απηλθε .. πρ. αυτ. ο Ιησους .. επι της θαλασσης

22—33 Mc. 6, 45—52. Io. 6, 15—21.

emant sibi escas. **16** Iesus autem dixit
eis Non habent necesse ire: date illis vos
manducare. **17** Responderunt ei Non ha-
bemus hic nisi quinque panes et duos
pisces. **18** Qui ait eis Afferte illos mihi
huc. **19** Et cum iussisset turbam dis-
cumbere supra faenum, acceptis quinque
panibus et duobus piscibus aspiciens in
caelum benedixit, et fregit et dedit dis-
cipulis panes, discipuli autem turbis.
20 Et manducaverunt omnes et saturati
sunt. Et tulerunt reliquias, duodecim co-
phinos fragmentorum plenos. **21** Mandu-
cantium autem fuit numerus quinque mi-
lia virorum, exceptis mulieribus et par-
vulis.

22 (148. 6) Et statim iussit discipulos
ascendere in naviculam et praecedere eum
trans fretum, donec dimitteret turbas.
23 (149. 2) Et dimissa turba ascendit in
montem solus orare. (150. 4) Vespere au-
tem facto solus erat ibi. **24** Navicula au-
tem in medio mari iactabatur fluctibus:
erat enim contrarius ventus. **25** Quarta
autem vigilia noctis venit ad eos ambu-
lans supra mare. **26** Et videntes eum

18. mihi illos 19. super 22. iussit : compulit Iesus .. FA in navicula 25. super

22—33 Mc. 6, 45—52. Io. 6, 15—21.

τες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν
περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι
φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκρα-
ξαν. **27** εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς λέγων Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φο-
βεῖσθε. **28** ([151. 10]) ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ
ὁ Πέτρος εἶπεν Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν
με ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα. **29** ὁ δὲ
εἶπεν Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου
Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ
ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. **30** βλέπων δὲ τὸν
ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος
καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶ-
σόν με. **31** εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας
τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ
Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; **32** ([152. 6]) καὶ
ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ
ἄνεμος. **33** οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες
προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ
υἱὸς εἶ.

34 ([153. 2]) Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς
τὴν γῆν Γεννησαρέτ. **35** καὶ ἐπιγνόντες
αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέ-
στειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην,
καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς
ἔχοντας, **36** καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μό-

26. (οι δε μαθ. ιδοντ. αυτ.) .. (επι της θαλασσης) 28. προς σε ελθειν 29. ο Πετρος .. και ηλθεν : ελθειν 32. εμβαντων 33. (om ελθοντες) 34. (επι τ. γ. εις Γενν.)

34—36 Mc. 6. 53—56.

supra mare ambulantem turbati sunt, di-
centes quia phantasma est, et prae timore
clamaverunt. **27** Statimque Iesus locutus
est eis dicens Habete fiduciam: ego sum,
nolite timere. **28** ([151. 10]) Respondens
autem Petrus dixit Domine, si tu es,
iube me venire ad te super aquas. **29** At
ipse ait Veni. Et descendens Petrus de
navicula ambulabat super aquam ut ve-
niret ad Iesum. **30** Videns vero ventum
validum timuit, et cum coepisset mergi,
clamavit dicens Domine, salvum me fac.
31 Et continuo Iesus extendens manum
apprehendit eum, et ait illi Modicae fidei,
quare dubitasti? **32** ([152. 6]) Et cum ascen-
disset in naviculam, cessavit ventus.
33 Qui autem in navicula erant venerunt
et adoraverunt eum dicentes Vere filius
dei es.

34 ([153. 2]) Et cum transfretassent, ve-
nerunt in terram Gennesar. **35** Et cum
cognovissent eum viri loci illius, mise-
runt in universam regionem illam, et
optulerunt ei omnes male habentes, **36** et
rogabant eum ut vel fimbriam vestimenti

26. super 28. ad te venire 30 mergeri

34—36 Mc. 6, 53—56.

νον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώθησαν.

XV.

De manuum lotione, traditionis abusu veraque contaminatione. Mulieris Chananaeae filia aliique aegroti sanantur. Quattuor hominum milia cibantur.

1 ([154. 6]) Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ
οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ Φα-
ρισαῖοι λέγοντες 2 Διὰ τί οἱ μαθηταί σου
παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυ-
τέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν
ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε
τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν
ὑμῶν; 4 ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν Τίμα τὸν πα-
τέρα καὶ τὴν μητέρα, καί Ὁ κακολογῶν
πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω·
5 ὑμεῖς δὲ λέγετε Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ
ἢ τῇ μητρί Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελη-
θῇς, καὶ οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ
ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ· 6 καὶ ἠκυρώσατε
τὸν νόμον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
7 ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν
Ἡσαΐας λέγων 8 Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεί-
λεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω

XV. 1. (om οι) . . (Φαρ. κ. γραμμ.) 4. ειπεν : ενετειλατο λεγων . . τον πατερα : add σου 5. (om και) . . τιμηση . . (om η τ. μητερα αυτ.) 6. τον νομον : την εντολην (τον λογον) 7. προεφητευσε 8. Εγγιζει μοι ο λαος ουτος τω στοματι αυτων και τοις χειλ. μ. τ.

XV. 1—20 Mc. 7, 1—23. 4 *Ex. 20, 12. 21, 17. 8 *Es. 29, 13.

eius tangerent: et quicumque tetigerunt
salvi facti sunt.

XV.

De manuum lotione, traditionis abusu veraque contaminatione. Mulieris Chananaeae filia aliique aegroti sanantur. Quattuor hominum milia cibantur.

1 ([154. 6]) Tunc accesserunt ad eum ab
Hierosolymis scribae et Pharisaei dicen-
tes 2 Quare discipuli tui transgrediuntur
traditionem seniorum? non enim lavant
manus suas cum panem manducant. 3 Ipse
autem respondens ait illis Quare et vos
transgredimini mandatum dei propter tra-
ditionem vestram? Nam deus dixit 4 Ho-
nora patrem tuum et matrem, et Qui
maledixerit patri vel matri, morte mo-
riatur. 5 Vos autem dicitis Quicumque
dixerit patri vel matri Munus quodcum-
que est ex me tibi proderit, 6 et non
honorificabit patrem suum aut matrem
suam: et irritum fecistis mandatum dei
propter traditionem vestram. 7 Hypocri-
tae, bene prophetavit de vobis Esaias
dicens 8 Populus hic labiis me honorat,

XV. 4. *om* tuum 6. (*om* suam)

XV. 1—20 Mc. 7, 1—23. 4 *Ex. 20, 12. 21, 17. 8 *Es. 29, 13.

ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 9 μάτην δὲ σέβονταί
με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀν-
θρώπων. 10 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν
ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς Ἀκούετε καὶ συνίετε·
11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ
τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ
τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
12 (155. 10) τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκού-
σαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13 ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ
ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζω-
θήσεται. 14 (156. 5) ἄφετε αὐτούς· τυφλοί
εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν
ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦν-
ται. 15 (157. 6) ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
εἶπεν αὐτῷ Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν.
16 ὁ δὲ εἶπεν Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνε-
τοί ἐστε; 17 οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπο-
ρευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν
χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; 18 τὰ
δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς
καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄν-
θρωπον. 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχον-
ται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι,

12. οι μαθηται αυτου ειπον αυτω 14. οδηγοι εισι τυφλοι τυφλων 15. την παραβολην : add ταυτην 16. ο δε : add Ιησους 17. ου : ουπω

14 Lc. 6. 39.

cor autem eorum longe est a me: 9 sine
causa autem colunt me docentes doctri-
nas et mandata hominum. 10 Et con-
vocatis ad se turbis dixit eis Audite et
intellegite. 11 Non quod intrat in os coin-
quinat hominem; sed quod procedit ex ore,
hoc coinquinat hominem. 12 (155. 10) Tunc
accedentes discipuli eius dixerunt ei Scis
quia Pharisaei audito verbo scandalizati
sunt? 13 At ille respondens ait Omnis
plantatio quam non plantavit pater meus
caelestis eradicabitur. 14 (156. 5) Sinite
illos: caeci sunt duces caecorum. Caecus
autem si caeco ducatum praestet, ambo
in foveam cadunt. 15 (157. 6) Respon-
dens autem Petrus dixit ei Edissere no-
bis parabolam istam. 16 At ille dixit Ad-
huc et vos sine intellectu estis? 17 Non
intellegitis quia omne quod in os intrat
in ventrem vadit et in secessum emitti-
tur? 18 Quae autem procedunt de ore
de corde exeunt, et ea coinquinant ho-
minem. 19 De corde enim exeunt cogi-
tationes malae, homicidia, adulteria, for-
nicationes, furta, falsa testimonia, blas-

9. ((*om* et)) 12. verbo hoc 14. et duces 17. (in secessu)

14 Lc. 6, 39.

πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφη-
μίαι. **20** ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄν-
θρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος.
22 καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων
ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἐκραύγασεν λέγουσα
Ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυίδ· ἡ θυγά-
τηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. **23** ὁ δὲ οὐκ
ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες
Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.
24 ([158. 5]) ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀπε-
στάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολω-
λότα οἴκου Ἰσραήλ. **25** ([159. 6]) ἡ δὲ ἐλ-
θοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα Κύριε,
βοήθει μοι. **26** ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ
ἔξεστιν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ
βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. **27** ἡ δὲ εἶπεν Ναί,
κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν
ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης
τῶν κυρίων αὐτῶν. **28** τότε ἀποκριθεὶς ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Ὦ γύναι, μεγάλη σου
ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ
ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας
ἐκείνης.

29 ([160. 6]) Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰη-

22. (εκραζεν) . . αυτω λεγουσα . . υιε 23. ηρωτων 25. (προσεκυνησεν) 26. εξεστιν : εστι καλον

21—28 Mc. 7, 24—30. **24** 10, 6. **29—31** Mc. 7, 31—37.

phemiae. **20** Haec sunt quae coinquinant
hominem; non lotis autem manibus man-
ducare non coinquinat hominem.

21 Et egressus inde Iesus secessit in
partes Tyri et Sidonis. **22** Et ecce mu-
lier Chananaea a finibus illis egressa cla-
mavit dicens Miserere mei, domine fili
David: filia mea male a daemonio vexa-
tur. **23** Qui non respondit ei verbum.
Et accedentes discipuli eius rogabant eum
dicentes Dimitte eam, quia clamat post
nos. **24** ([158. 5]) Ipse autem respondens
ait Non sum missus nisi ad oves quae
perierunt domus Israhel. **25** ([159. 6]) At
illa venit et adoravit eum dicens Domine,
adiuva me. **26** Qui respondens ait Non
est bonum sumere panem filiorum et
mittere canibus. **27** At illa dixit Etiam,
domine: nam et catelli edunt de micis
quae cadunt de mensa dominorum suo-
rum. **28** Tunc respondens Iesus ait illi
O mulier, magna est fides tua: fiat tibi
sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa
hora.

29 ([160. 6]) Et cum transisset inde Ie-

22. dicens ei 28. FA filia illius

21—28 Mc. 7, 24—30. **24** 10, 6. **29—31** Mc. 7, 31—37.

σοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλι-
λαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο
ἐκεῖ. **30** καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολ-
λοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, κωφούς,
τυφλούς, κυλλοὺς καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ
ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ·
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, **31** ὥστε τὸν ὄχλον
θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας,
κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας
καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν
θεὸν Ἰσραήλ.

32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ
τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμέ-
νουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν·
καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μή
ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. **33** καὶ λέ-
γουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Πόθεν ἡμῖν ἐν
ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον
τοσοῦτον; **34** καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον Ἑπτά,
καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. **35** καὶ ἐκέλευσεν τοῖς
ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. **36** καὶ λα-
βὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας εὐ-
χαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μαθη-
ταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. **37** καὶ
ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ

30. τυφλους, κωφους . . αυτου : του Ιησου 31. τους οχλους . . και χωλους : om και 32. ημερας τρεις 33. οι μαθηται αυτου 35. 36. (και παραγγειλας τω οχλω - - ελαβε) 36. τοις μαθηταις αυτου . . τω οχλω

32—39 Mc. 8, 1—10.

sus, venit secus mare Galilaeae, et ascen-
dens in montem sedebat ibi. **30** Et ac-
cesserunt ad eum turbae multae, haben-
tes secum mutos claudos caecos debiles
et alios multos, et proiecerunt eos ad
pedes eius, et curavit eos, **31** ita ut
turbae mirarentur videntes mutos loquen-
tes, clodos ambulantes, caecos videntes,
et magnificabant deum Israhel.

32 Iesus autem convocatis discipulis
suis dixit Misereor turbae, quia triduo
iam perseverant mecum et non habent
quod manducent: et dimittere eos ieiu-
nos nolo, ne deficiant in via. **33** Et di-
cunt ei discipuli Unde ergo nobis in de-
serto panes tantos ut saturemus turbam
tantam? **34** Et ait illis Iesus Quot pa-
nes habetis? At illi dixerunt Septem, et
paucos pisciculos. **35** Et praecepit tur-
bae ut discumberent super terram. **36** Et
accipiens septem panes et pisces et gra-
tias agens fregit et dedit discipulis suis,
et discipuli dederunt populo. **37** Et com-
ederunt omnes et saturati sunt. Et quod

30. caecos claudos 34. babctis panes 35. (discumberet)

32—39 Mc. 8, 1—10.

περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἑπτὰ σπυ-
ρίδας πλήρεις. 38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τε-
τρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ
παιδίων. 39 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους
ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια
Μαγαδάν.

XVI.

Signa temporum. Fermentum Pharisaeorum. Varia de Iesu iudicia et Petri confessio. Petri claves. Christus mortem suam praedicit. Veri discipuli verae vitae compotes.

1 (161. 4) Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι
καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν
αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐ-
τοῖς. 2 (162. 5) ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Ὀψίας γενομένης λέγετε Εὐδία, πυρράζει
γὰρ ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωΐ Σήμερον χει-
μών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός.
τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε
διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ
δύνασθε; 4 (163. 6) γενεὰ πονηρὰ καὶ μοι-
χαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δο-
θήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.
καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν.

5 Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν
ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. 6 (164. 2) ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε

37. ηραν το περισσευον των κλασμ. 39. ενεβη . . Μαγαδαν : Μαγδαλα (Μαγδαλαν)
XVI. 2. 3. (om Οψιας usque δυνασθε) . . (πυραζει bis) 3. υποκριται, το μεν προσωπον 4. Ιωνα : add του προφητου 5. οι μαθηται αυτου

XVI. 1—4 Mc. 8, 11—13. Lc. 12, 54—56. 4 12, 39. 5—12 Mc. 8, 14—21. 6 Lc. 12, 1.

superfuit de fragmentis tulerunt, septem
sportas plenas. 38 Erant autem qui man-
ducaverunt quattuor milia hominum extra
parvulos et mulieres. 39 Et dimissa turba
ascendit in naviculam, et venit in fines
Magedan.

XVI.

Signa temporum. Fermentum Pharisaeorum. Varia de Iesu iudicia et Petri confessio. Petri claves. Christus mortem suam praedicit. Veri discipuli verae vitae compotes.

1 (161. 4) Et accesserunt ad eum Pha-
risaei et Sadducaei temptantes, et roga-
verunt eum ut signum de caelo ostende-
ret eis. 2 (162. 5) At ille respondens ait
eis Facto vespere dicitis Serenum erit,
rubicundum est enim caelum: 3 et mane
Hodie tempestas, rutilat enim triste cae-
lum. 4 (163. 6) Faciem ergo caeli diiudi-
care nostis, signa autem temporum non
potestis. Generatio mala et adultera si-
gnum quaerit, et signum non dabitur ei
nisi signum Ionae. Et relictis illis abiit.

5 Et cum venissent discipuli eius
trans fretum, obliti sunt panes accipere.
6 (164. 2) Qui dixit illis Intuemini et ca-

XVI. 2. ait illis 4. non potestis scire . . Ionae prophetae

XVI. 1—4 Mc. 8, 11—13. Lc. 12, 54—56. 4 12, 39. 5—12 Mc. 8, 14—21. 6 Lc. 12, 1.

ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδ-
δουκαίων. 7 (165. 6) οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν
ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν.
8 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί διαλογίζε-
σθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους
οὐκ ἐλάβετε; 9 οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημο-
νεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχι-
λίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; 10 οὐδὲ
τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ
πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; 11 πῶς οὐ νοεῖτε
ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσέχετε
δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδ-
δουκαίων. 12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν
προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων ἀλλὰ
ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδ-
δουκαίων.

13 (166. 1) Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ
μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ λέγων Τίνα λέγουσιν οἱ ἄν-
θρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 14 οἱ
δὲ εἶπον Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν,
ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα
τῶν προφητῶν. 15 λέγει αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ
τίνα με λέγετε εἶναι; 16 ἀποκριθεὶς δὲ
Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ
υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. 17 (167. 10) ἀπο-

8. ειπεν : add αυτοις . . (ουκ εχετε) 11. περι αρτου ειπον υμιν, προσεχειν απο . . (προσεχειν · προσεχετε δε) 12. της ζυμης του αρτου . . (om τ. αρτ.) . . αλλ απο 13. Τινα με λεγουσιν 17. και αποκριθεις ο Ιησους

13—20 Mc. 8, 27—30. Lc. 9. 18—21. **16** Io. 6, 69.

vete a fermento Pharisaeorum et Saddu-
caeorum. 7 (165. 6) At illi cogitabant inter
se dicentes quia panes non accepimus.
8 Sciens autem Iesus dixit Quid cogitatis
inter vos, modicae fidei, quia panes non
habetis? 9 Nondum intellegitis, neque
recordamini quinque panum in quinque
milia hominum, et quot cophinos sumpsi-
stis? 10 neque septem panum in quat-
tuor milia hominum, et quot sportas
sumpsistis? 11 Quare non intellegitis quia
non de pane dixi vobis Cavete a fermento
Pharisaeorum et Sadducaeorum? 12 Tunc
intellexerunt quia non dixerit cavendum
a fermento panum sed a doctrina Phari-
saeorum et Sadducaeorum.

13 (166. 1) Venit autem Iesus in partes
Caesareae Philippi, et interrogabat disci-
pulos suos dicens Quem dicunt homines
esse filium hominis? 14 At illi dixerunt
Alii Iohannem baptistam, alii autem He-
liam, alii vero Hieremiam aut unum ex
prophetis. 15 Dicit illis Vos autem quem
me esse dicitis? 16 Respondens Simon
Petrus dixit Tu es Christus filius dei vivi.
17 (167. 10) Respondens autem Iesus dixit

7. intra se 8. intra vos 9. (*om* in) 10. (*om* in) 15. illis Iesus

13—20 Mc. 8, 27—30. Lc. 9. 18—21. **16** Io. 6, 69.

κριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Μακάριος
εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα
οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ
ἐν οὐρανοῖς. **18** κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ
εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκο-
δομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι
ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. **19** καὶ
δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν
οὐρανῶν, καὶ ὃ ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς
ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ
ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν
τοῖς οὐρανοῖς. **20** (168. 2) τότε διεστείλατο
τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐ-
τός ἐστιν ὁ Χριστός.

21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱε-
ροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμ-
ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. **22** (169. 6) καὶ προσλα-
βόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ ἐπι-
τιμῶν Ἵλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι
τοῦτο. **23** ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ
Ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ
μου, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ
τῶν ἀνθρώπων.

17. βαρ Ιωνα . . εν τοις ουρανοις 19. τας κλεις . . και ο εαν 20. (επετιμησεν) . . τοις μαθηταις αυτου . . Ιησους ο Χριστος 21. απελθειν εις Ιεροσολυμα 22. λεγει αυτω επιτιμων : ηρξατο επιτιμαν αυτω λεγων 23. (επιστραφεις) . . σκανδ. μου ει (ει εμου, ει εμοι)

19 18, 18. 21—23 Mc. 8, 31—33. Lc. 9, 22.

ei Beatus es, Simon Bar Iona, quia caro
et sanguis non revelavit tibi, sed pater
meus qui in caelis est. **18** Et ego dico
tibi quia tu es Petrus, et super hanc pe-
tram aedificabo ecclesiam meam, et por-
tae inferi non praevalebunt adversum
eam. **19** Et tibi dabo claves regni cae-
lorum: et quodcumque ligaveris super
terram, erit ligatum in caelis; et quod-
cumque solveris super terram, erit solu-
tum in caelis. **20** (168. 2) Tunc praecepit
discipulis suis ut nemini dicerent quia
ipse esset Iesus Christus.

21 Exinde coepit Iesus ostendere disci-
pulis suis quia oporteret eum ire Hiero-
solymam et multa pati a senioribus et
scribis et principibus sacerdotum et oc-
cidi et tertia die resurgere. **22** (169. 6) Et
adsumens eum Petrus coepit increpare
illum dicens Absit a te, domine: non erit
tibi hoc. **23** Qui conversus dixit Petro
Vade post me, satana: scandalum es
mihi, quia non sapis ea quae dei sunt
sed ea quae hominum.

17. FA *om* ei 18. adversus 19. *bis* et in coelis 20. ((Christus Iesus))

19 18, 18. 21--23 Mc. 8, 31—33. Lc. 9, 22.

24 ([170. 2]) Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς
μαϑηταῖς αὐτοῦ Εἴ τις ϑέλει ὀπίσω μου
ἐλϑεῖν, ἀπαρνησάσϑω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουϑείτω μοι.
25 ὃς γὰρ ἐὰν ϑέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶ-
σαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐ-
τήν. **26** τί γὰρ ὠφεληϑήσεται ἄνϑρωπος,
ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ
ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωϑῇ; ἢ τί δώσει ἄν-
ϑρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;
27 ([171. 10]) μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνϑρώ-
που ἔρχεσϑαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε
ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.
28 ([172. 2]) ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσίν τινες
ὧδε ἑστῶτες οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται ϑα-
νάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνϑρώ-
που ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

XVII.

Transfiguratio in monte. Iohannes alter Elias.
Sanatio lunatici apostolorumque diffidentia.
Stater ex pisce.

1 Καὶ μεϑ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ
Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰω-
άννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει
αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. **2** καὶ

25. ος γαρ αν . . (ος δ' αν απολεσει) 26. ωφελει-
ται 28. (οτι εισιν) . . τινες των ωδε εστηκοτων
(εστωτων) . . (γευσονται)

24—28 Mc. 8, 34—9, 1. Lc. 9, 25—27. **25** 10
39. Lc. 17, 33. Io. 12, 25.
XVII. **1—9** Mc. 9, 2—10. Lc. 9, 28—36.

24 ([170. 2]) Tunc Iesus dixit discipulis
suis Si quis vult post me venire, abne-
get semet ipsum et tollat crucem suam
et sequatur me. **25** Qui enim voluerit
animam suam salvam facere, perdet eam;
qui autem perdiderit animam suam pro-
pter me, inveniet eam. **26** Quid enim
prodest homini si mundum universum
lucretur, animae vero suae detrimentum
patiatur? aut quam dabit homo commu-
tationem pro anima sua? **27** ([171. 10]) Fi-
lius enim hominis venturus est in gloria
patris sui cum angelis suis, et tunc
reddet unicuique secundum opus eius.
28 ([172. 2]) Amen dico vobis, sunt quidam
de hic stantibus qui non gustabunt mor-
tem donec videant filium hominis ve-
nientem in regno suo.

XVII.

Transfiguratio in monte. Iohannes alter Elias.
Sanatio lunatici apostolorumque diffidentia.
Stater ex pisce.

1 Et post dies sex adsumit Iesus Pe-
trum et Iacobum et Iohannem fratrem
eius, et ducit illos in montem excelsum
seorsum: **2** et transfiguratus est ante

27. opera
XVII. 1. FA adsumsit

24—28 Mc. 8, 34—9, 1. Lc. 9, 23—27. **25** 10,
39. Lc. 17, 33. Io. 12, 25.
XVII. **1—9** Mc. 9, 2—10 Lc. 9, 28—36.

μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμ-
ψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ
δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.
3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωυσῆς καὶ
Ἡλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες. 4 ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ Κύ-
ριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις,
ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ
Μωυσεῖ μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν. 5 ἔτι αὐτοῦ
λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκία-
σεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέ-
λης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγα-
πητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ.
6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ
πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.
7 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν
καὶ εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε.
8 ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐ-
δένα εἶδον εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον. 9 καὶ
καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετεί-
λατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Μηδενὶ εἴπητε
τὸ ὅραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
νεκρῶν ἐγερθῇ. 10 (173. 6) Καὶ ἐπηρώτη-
σαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Τί οὖν
οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλίαν δεῖ
ἐλθεῖν πρῶτον; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν

XVII. 3. ωφθησαν . . Μωσης κ. Ηλιας 4. ποιησωμεν . . Μωση . . μιαν Ηλια 5. (° νεφελη φωτος) . . ευδοκησα . . αυτου ακουετε 6. επεσον 9. απο του ορους . . εγερθη : αναστη 10. οι μαθ. αυτου 11. ο δε Ιησους αποκριθ. ειπεν αυτοις

5 3, 17. 2 Pe. 1, 17. 10—13 Mc. 9, 11—13.

eos, et resplenduit facies eius sicut sol,
vestimenta autem eius facta sunt alba
sicut nix. 3 Et ecce apparuit illis Moy-
ses et Helias cum eo loquentes. 4 Re-
spondens autem Petrus dixit ad Iesum
Domine, bonum est nos hic esse: si vis,
faciamus hic tria tabernacula, tibi unum
et Moysi unum et Heliae unum. 5 Ad-
huc eo loquente, ecce nubes lucida ob-
umbravit eos, et ecce vox de nube di-
cens Hic est filius meus dilectus, in quo
mihi bene complacuit: ipsum audite.
6 Et audientes discipuli ceciderunt in fa-
ciem suam et timuerunt valde. 7 Et ac-
cessit Iesus et tetigit eos dixitque eis
Surgite et nolite timere. 8 Levantes au-
tem oculos suos neminem viderunt nisi
solum Iesum. 9 Et descendentibus illis
de monte praecepit Iesus dicens Nemini
dixeritis visionem donec filius hominis
a mortuis resurgat. 10 (173. 6) Et inter-
rogaverunt eum discipuli dicentes Quid
ergo scribae dicunt quod Heliam opor-
teat primum venire? 11 At ille respon-

3. apparuerunt 5. complacui 9. praecepit eis 11. respondens ait eis

5 3, 17. 2 Pe. 1, 17. 10—13 Mc 9, 11—13.

Ἠλίας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει
πάντα· 12 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλίας ἤδη
ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ
ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ'
αὐτῶν. 13 τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι
περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

14 ([174. 2]) Καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν ὄχλον,
προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐ-
τὸν 15 καὶ λέγων Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν
υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει·
πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολ-
λάκις εἰς τὸ ὕδωρ. 16 καὶ προσήνεγκα
αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνή-
θησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. 17 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ
διεστραμμένη, ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσο-
μαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι
αὐτὸν ὧδε. 18 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμό-
νιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας
ἐκείνης. 19 ([175. 5]) Τότε προσελθόντες οἱ
μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον Διὰ
τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;
20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ἀπιστίαν
ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε
πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει

11. ερχεται πρωτον 12. αλλ εποιησαν . . (om εν ante αυτω) . . ουτω 14. ελθων : ελθοντων αυτων (ελθοντων) . . γονυπετων αυτω 15. (κακως εχει) 17. εσομαι μεθ υμων 20. ο δε Ιησους ειπεν

14—21 Mc. 9, 14—29. Lc. 9, 37—42.

dens ait Helias quidem venturus est et
restituet omnia: 12 dico autem vobis
quia Helias iam venit, et non cognove-
runt eum, sed fecerunt in eo quaecum-
que voluerunt. Sic et filius hominis pas-
surus est ab eis. 13 Tunc intellexerunt
discipuli quia de Iohanne baptista dixis-
set eis.

14 ([174. 2]) Et cum venisset ad turbam,
accessit ad eum homo genibus provolu-
tis ante eum 15 dicens Domine, mise-
rere filii mei, quia lunaticus est et male
patitur: nam saepe cadit in ignem et
crebro in aquam. 16 Et optuli eum dis-
cipulis tuis, et non potuerunt curare eum.
17 Respondens autem Iesus ait O gene-
ratio incredula et perversa, quo usque
ero vobiscum? usque quo patiar vos?
Afferte huc illum ad me. 18 Et incre-
pavit eum Iesus, et exiit ab eo daemo-
nium, et curatus est puer ex illa hora.
19 ([175. 5]) Tunc accesserunt discipuli ad
Iesum secreto et dixerunt Quare nos non
potuimus eiicere illum? 20 Dicit illis
Propter incredulitatem vestram. Amen
quippe dico vobis, si habueritis fidem

13. (*om* eis) 14. provolutus 15. filio meo 17. FA *aliique om* autem 18. eum : illum 20. Dixit illis Iesus

14—21 Mc. 9, 14—29. Lc. 9, 37—42.

τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσε-
ται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. **21** τοῦτο
δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσ-
ευχῇ καὶ νηστείᾳ.

22 (176. 2) Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν
τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μέλ-
λει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς
χεῖρας ἀνθρώπων, **23** καὶ ἀποκτενοῦσιν
αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.
καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

24 (177. 10) Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Κα-
φαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμ-
βάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκα-
λος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; **25** λέγει
Ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθα-
σεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι δοκεῖ,
Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων
λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν
αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; **26** λέγει
αὐτῷ Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί.
27 ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πο-
ρευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ
τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοί-
ξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖ-
νον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

---

20. Μεταβηθι εντευθεν 21. (om versus) 22. (συ-
στρεφομενων) 23. (αναστησεται) 24. ειπον 25. ελ-
θοντα : οτε εισηλθεν 26. (ειποντος δε Απο) .. λε-
γει αυτω : add ο Πετρος 27. εις την θαλασσαν ..
(αναβαινοντα)

---

22 s. Mc. 9, 30—32. Lc. 9, 43—45. **24** Mc. 9, 33

sicut granum sinapis, dicetis monti huic
Transi hinc illuc, et transibit, et nihil
inpossibile erit vobis. **21** Hoc autem ge-
nus non eiicitur nisi per orationem et
ieiunium.

22 (176. 2) Conversantibus autem eis in
Galilaea, dixit illis Iesus Filius hominis
tradendus est in manus hominum, **23** et
occident eum, et tertia die resurget. Et
contristati sunt vehementer.

24 (177. 10) Et cum venissent Caphar-
naum, accesserunt qui didragma accipie-
bant ad Petrum et dixerunt Magister ve-
ster non solvit didragma? **25** Ait Etiam.
Et cum intrasset in domum, praevenit
eum Iesus dicens Quid tibi videtur, Si-
mon? reges terrae a quibus accipiunt
tributum vel censum? a filiis suis, an ab
alienis? **26** Et ille dixit Ab alienis. Dixit
illi Iesus Ergo liberi sunt filii. **27** Ut
autem non scandalizemus eos, vade ad
mare et mitte hamum, et eum piscem
qui primus ascenderit tolle, et aperto
ore eius invenies staterem: illum sumens
da eis pro me et te.

---

20. FA *aliique om* illuc 23. FA tertio 24. dixe-
runt ei 25. FA *om* in

---

22 s. Mc. 9, 30—32. Lc. 9, 43—45. **24** Mc. 9, 33.

XVIII.

Cavenda ambitio et offensio. Parabola de ove perdita. De peccante fratre. Ius ligandi et solvendi. Quoties sit ignoscendum. Parabola de computantibus rege et servo.

1 (178. 2) Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον
οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες Τίς ἄρα
μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;
2 καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐ-
τὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν 3 καὶ εἶπεν Ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ
παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. 4 ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυ-
τὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ
μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 5 καὶ
ὃς ἂν δέξηται ἓν παιδίον τοιοῦτον ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. 6 (179. 2) ὃς δ'
ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν
πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα
κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς εἰς τὸν τράχηλον
αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς
θαλάσσης. 7 Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν
σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάν-
δαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι'
οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. 8 (180. 6) εἰ δὲ ἡ
χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκ-

XVIII. 1. (τη ημερα) 2. προσκαλεσαμενος : add ο Ιησους 4. ταπεινωση 5. ος εαν . . παιδ. τοιουτον (τοιουτο) εν 6. εις τον : επι τον (περι τον) 7. αναγκη γαρ : add εστιν . . (om εκεινω)

XVIII. 1—5 Mc. 9, 33—37. Lc. 9, 46—48. 6 Mc. 9, 42. Lc. 17, 2. 7 Lc. 17, 1. 8 5, 29. Mc. 9, 43. 45.

XVIII.

Cavenda ambitio et offensio. Parabola de ove perdita. De peccante fratre. Ius ligandi et solvendi. Quoties sit ignoscendum. Parabola de computantibus rege et servo.

1 (178. 2) In illa hora accesserunt disci-
puli ad Iesum dicentes Quis putas maior
est in regno caelorum? 2 Et advocans
Iesus parvulum statuit eum in medio
eorum 3 et dixit Amen dico vobis, nisi
conversi fueritis et efficiamini sicut par-
vuli, non intrabitis in regnum caelorum.
4 Quicumque ergo humiliaverit se sicut
parvulus iste, hic est maior in regno
caelorum: 5 et qui susceperit unum
parvulum talem in nomine meo, me sus-
cipit: 6 (179. 2) qui autem scandaliza-
verit unum de pusillis istis qui in me
credunt, expedit ei ut suspendatur mola
asinaria in collo eius et demergatur in
profundum maris. 7 Vae mundo ab
scandalis. Necesse est enim ut veniant
scandala, verum tamen vae homini per
quem scandalum venit. 8 (180. 6) Si au-
tem manus tua vel pes tuus scandalizat
te, abscide eum ei proiice abs te: bonum

XVIII. 3. FA in regno 7. a scandalis . . homini illi

XVIII. 1—5 Mc. 9, 33—37. Lc. 9, 46—48 6 Mc. 9, 42. Lc. 17, 2. 7 Lc. 17, 1. 8 5, 29. Mc. 9, 43. 45.

κοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί
ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλόν,
ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι
εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. 9 καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός
σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε
ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον
εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυ-
ρός. 10 (181. 10) Ὁρᾶτε μὴ καταφρονή-
σητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ
ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέ-
πουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ
ἐν οὐρανοῖς. 12 (182. 5) Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν
γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ
πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνε-
νήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς
ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13 καὶ ἐὰν γένηται
εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ᾽
αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα
τοῖς μὴ πεπλανημένοις. 14 οὕτως οὐκ ἔστιν
θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τού-
των. 15 (183. 5) Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελ-
φός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ
καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρ-
δησας τὸν ἀδελφόν σου. 16 (184. 10) ἐὰν

8. εκκοψ. αυτα 10. οι αγγ. αυτων : add εν ουρανοις 11. Ηλθε γαρ ο υιος του ανθρωπου σωσαι το απολωλος. 12. ουχι αφεις .. και πορευθεις : om και 14. μου : υμων .. ἓν : εις 15. αμαρτηση : add εις σε .. υπαγε και ελεγξον

9 5, 29. Mc. 9, 47. 12—14 Lc. 15, 4—7
16 *Deut. 19, 15. 2 Co. 13, 1.

tibi est ad vitam ingredi debilem vel
claudum, quam duas manus vel duos
pedes habentem mitti in ignem aeter-
num. 9 Et si oculus tuus scandalizat te,
erue eum et proiice abs te: bonum tibi
est cum uno oculo in vitam intrare, quam
duos oculos habentem mitti in gehennam
ignis. 10 (181. 10) Videte ne contemnatis
unum ex his pusillis: dico enim vobis
quia angeli eorum in caelis semper vi-
dent faciem patris mei qui in caelis est.
11 Venit enim filius hominis salvare quod
perierat. 12 (182. 5) Quid vobis videtur?
Si fuerint alicui centum oves et erraverit
una ex eis, nonne relinquet nonaginta
novem in montibus et vadit quaerere
eam quae erravit? 13 Et si contigerit
ut inveniat eam, amen dico vobis quia
gaudet super eam magis quam super
nonaginta novem quae non erraverunt.
14 Sic non est voluntas ante patrem ve-
strum qui in caelis est ut pereat unus
de pusillis istis. 15 (183. 5) Si autem
peccaverit in te frater tuus, vade et cor-
ripe eum inter te et ipsum solum: si te
audierit, lucratus eris fratrem tuum:
16 (184. 10) si autem non te audierit, ad-

9. (*om* cum) 12. relinquit 13. (gaudebit super ea) 16. te non ((*om* te))

9 5, 29. Mc. 9, 47. 12—14 Lc. 15, 4—7.
16 *Deut. 19, 15. 2 Co. 13, 1.

δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα
ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ
τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. **17** ἐὰν δὲ παρα-
κούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ
τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ
ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. **18** (185. 7) Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς
ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν
λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐ-
ρανῷ. **19** (186. 10) Πάλιν λέγω ὑμῖν ὅτι
ἐὰν δύο συμφωνήσουσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς
γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτή-
σωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός
μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. **20** οὗ γάρ εἰσιν δύο
ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα,
ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

21 (187. 5) Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος
εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς
ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ;
ἕως ἑπτάκις; **22** λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐ
λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλὰ ἕως ἑβδομη-
κοντάκις ἑπτά. **23** (188. 10) διὰ τοῦτο
ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ
βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ
τῶν δούλων αὐτοῦ. **24** ἀρξαμένου δὲ αὐ-
τοῦ συναίρειν, προσήχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέ-
της μυρίων ταλάντων. **25** μὴ ἔχοντος δὲ

16. (σταθησεται) 18. οσα αν : οσα εαν . . εν τω ουρανω (εν τοις ουρανοις) bis 19. (παλιν αμην) . . δυο υμων συμφωνησωσιν 21. προσελθων αυτω ο Πετρος ειπεν 22. αλλ εως 24. προσηνεχθη

18 16, 19. **21** s. Lc. 17, 3 s.

hibe tecum adhuc unum vel duos, ut in
ore duorum testium vel trium stet omne
verbum. **17** Quod si non audierit eos,
dic ecclesiae: si autem et ecclesiam non
audierit, sit tibi sicut ethnicus et publi-
canus. **18** (185. 7) Amen dico vobis, quae-
cumque alligaveritis super terram, erunt
ligata et in caelo; et quaecumque solve-
ritis super terram, erunt soluta et in
caelo. **19** (186. 10) Iterum dico vobis quia
si duo ex vobis consenserint super ter-
ram de omni re quamcumque petierint,
fiet illis a patre meo qui in caelis est:
20 ubi enim sunt duo vel tres congre-
gati in nomine meo, ibi sum in medio
eorum.

21 (187. 5) Tunc accedens Petrus ad
eum dixit Domine, quoties peccabit in
me frater meus et dimittam ei? usque
septies? **22** Dicit illi Iesus Non dico tibi
usque septies, sed usque septuagies se-
pties. **23** (188. 10) Ideo adsimilatum est
regnum caelorum homini regi qui voluit
rationem ponere cum servis suis. **24** Et
cum coepisset rationem ponere, oblatus
est ei unus qui debebat decem milia ta-
lenta. **25** Cum autem non haberet unde

16. duorum vel trium testium 17. *om* et *prius* 19. (*quaecumque) 24. debebat ei

18 16, 19. **21** s. Lc. 17, 3 s.

αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύ-
ριος πραϑῆναι καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ
τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδο-
ϑῆναι. **26** πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύ-
νει αὐτῷ λέγων Μακροϑύμησον ἐπ' ἐμοί,
καὶ πάντα ἀποδώσω. **27** σπλαγχνισϑεὶς δὲ
ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν,
καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. **28** ἐξελϑὼν
δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδού-
λων αὐτοῦ ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνά-
ρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων
Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. **29** πεσὼν οὖν ὁ
σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων
Μακροϑύμησον ἐπ' ἐμέ, καὶ ἀποδώσω σοι.
30 ὁ δὲ οὐκ ἤϑελεν, ἀλλὰ ἀπελϑὼν ἔβαλεν
αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλό-
μενον. **31** ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ
τὰ γινόμενα ἐλυπήϑησαν σφόδρα, καὶ ἐλ-
ϑόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα
τὰ γενόμενα. **32** τότε προσκαλεσάμενος
αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ Δοῦλε
πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά
σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· **33** οὐκ ἔδει
καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγὼ
σὲ ἠλέησα; **34** καὶ ὀργισϑεὶς ὁ κύριος αὐ-
τοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως

25. ο κυρ. αυτου . . οσα ειχε 26. (ο δουλ. εκεινος) . . Κυριε, μακροθυμησον . . σοι αποδωσω (αποδ. σοι) 28. Αποδος μοι ο τι οφειλ. 29. παρεκαλει : praem εις τους ποδας αυτου . . επ εμοι, και παντα 30. αλλ . . εως ου 31. (δε : ουν) . . (αυτου οι συνδ.) . . γινομενα : γενομενα . . εαυτων : αυτων 33. καγω : και εγω

reddere, iussit eum dominus venundari
et uxorem eius et filios et omnia quae
habebat, et reddi. **26** Procidens autem
servus ille orabat eum dicens Patientiam
habe in me, et omnia reddam tibi.
27 Misertus autem dominus servi illius
dimisit eum, et debitum dimisit ei.
28 Egressus autem servus ille invenit
unum de conservis suis qui debebat ei
centum denarios, et tenens suffocabat
eum dicens Redde quod debes. **29** Et
procidens conservus eius rogabat eum
dicens Patientiam habe in me, et omnia
reddam tibi. **30** Ille autem noluit, sed
abiit et misit eum in carcerem donec
redderet debitum. **31** Videntes autem
conservi eius quae fiebant contristati sunt
valde, et venerunt et narraverunt domino
suo omnia quae facta erant. **32** Tunc
vocavit illum dominus suus et ait illi
Serve nequam, omne debitum dimisi
tibi, quoniam rogasti me: **33** non ergo
oportuit et te misereri conservi tui, sicut
et ego tui misertus sum? **34** Et iratus
dominus eius tradidit eum tortoribus,
quoad usque redderet universum debi-

25. dominus eius . . (reddi debitum) 26. (procedens) 31. facta fuerant 33. nonne ergo ((*om* ergo))

οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. **35** οὕτως
καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν,
ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ
ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

XIX

Responsio de repudio et eunuchis. Manus infantibus inpositae. Iuvenis dives. Divitiarum pericula. Futura discipulorum praemia.

1 ([189. 6]) Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ
Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ
τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς
Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. **2** καὶ ἠκο-
λούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθερά-
πευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πει-
ράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες Εἰ ἔξεστιν
ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν
αἰτίαν; **4** ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀνέ-
γνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ
θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; **5** καὶ εἶπεν Ἕνεκα
τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα
καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυ-
ναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα
μίαν. **6** ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ
μία. ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος
μὴ χωριζέτω. **7** λέγουσιν αὐτῷ Τί οὖν
Μωυσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστα-

34. το οφειλομενον : add αυτω 35. ουτω . . ο επουρανιος . . in fine add τα παραπτωματα αυτων
XIX. 3. οι Φαρισαιοι . λεγοντες αυτω . . εξεστιν : add ανθρωπω 4. ειπεν αυτοις 5. ενεκεν . . προσκολληθησεται

XIX. 1 Mc. 10, 1. 3—9 Mc. 10, 2—12. 4 * Gen. 1, 27. 5 s. * Gen. 2, 24. 7 5, 31. * Deut. 24, 1.

tum. **35** Sic et pater meus caelestis fa-
ciet vobis, si non remiseritis unusquis-
que fratri suo de cordibus vestris.

XIX.

Responsio de repudio et eunuchis. Manus infantibus inpositae. Iuvenis dives. Divitiarum pericula. Futura discipulorum praemia.

1 ([189. 6]) Et factum est cum consum-
masset Iesus sermones istos, migravit a
Galilaea et venit in fines Iudaeae trans
Iordanen, **2** et secutae sunt eum turbae
multae, et curavit eos ibi.

3 Et accesserunt ad eum Pharisaei
temptantes eum et dicentes Si licet ho-
mini dimittere uxorem suam quacumque
ex causa? **4** Qui respondens ait eis Non
legistis quia qui fecit ab initio masculum
et feminam fecit eos, **5** et dixit Propter
hoc dimittet homo patrem et matrem et
adhaerebit uxori suae, et erunt duo
in carne una? **6** Itaque iam non sunt
duo sed una caro. Quod ergo deus con-
iunxit, homo non separet. **7** Dicunt illi
Quid ergo Moyses mandavit dari libellum

XIX. 4. qui fecit hominem 5. (dimittit) 7. dare

XIX. 1 Mc. 10, 1. 3—9 Mc. 10, 2—12. 4 * Gen. 1, 27. 5 s. * Gen. 2, 24. 7 5, 31. * Deut. 24, 1.

σίου καὶ ἀπολῦσαι; 8 λέγει αὐτοῖς Ὅτι
Μωυσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέ-
τρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν·
ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. 9 (190. 2) λέ-
γω δὲ ὑμῖν, ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην,
μοιχᾶται, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας
μοιχᾶται. 10 (191. 10) λέγουσιν αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀν-
θρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει
γαμῆσαι. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐ πάν-
τες χωροῦσιν τὸν λόγον ἀλλ' οἷς δέδοται.
12 εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας
μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καί εἰσιν εὐ-
νοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀν-
θρώπων, καί εἰσιν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνού-
χισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
ρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

13 (192. 2) Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ
παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ
προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν
αὐτοῖς. 14 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄφετε τὰ
παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός
μέ· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν. 15 καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας
αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

7. απολυσαι αυτην 8. ουτω 9. οτι ος αν . . μη : ει μη . . (παρεκτος λογου πορνειας) . . (om κ. γαμηση αλλ.) . . (αλλην, ποιει αυτην μοιχευθηναι) . . (om και ο απολ. γαμ. μοιχ.) 10. οι μαθ. αυτου 11. τον λογον τουτον 12. ουτω 13. προσηνεχθη 14. (ειπεν αυτοις) 15. αυτοις τας χειρας

9 5, 32. 13—15 Mc. 10, 13—16. Lc. 18, 15—17.

repudii et dimittere? 8 Ait illis Quoniam
Moyses ad duritiam cordis vestri permi-
sit vobis dimittere uxores vestras: ab
initio autem non fuit sic. 9 (190. 2) Dico
autem vobis quia quicumque dimiserit
uxorem suam nisi ob fornicationem et
aliam duxerit, moechatur, et qui dimis-
sam duxerit, moechatur. 10 (191. 10) Di-
cunt ei discipuli eius Si ita est causa ho-
minis cum uxore, non expedit nubere.
11 Qui dixit Non omnes capiunt verbum
istud, sed quibus datum est. 12 Sunt
enim eunuchi qui de matris utero sic
nati sunt, et sunt eunuchi qui facti sunt
ab hominibus, et sunt eunuchi qui se
ipsos castraverunt propter regnum cae-
lorum. Qui potest capere capiat.

13 (192. 2) Tunc oblati sunt ei parvuli
ut manus eis inponeret et oraret; disci-
puli autem increpabant eos. 14 Iesus
vero ait eis Sinite parvulos, et nolite eos
prohibere ad me venire: talium est enim
regnum caelorum. 15 Et cum inposuis-
set eis manus, abiit inde.

8. FA sic fuit 10. (homini) . . FA cum muliere
11. dixit illis .

9 5, 32. 13—15 Mc. 10, 13—16. Lc. 18, 15—17.

16 (193. 2) Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐ-
τῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω
ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; **17** ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τῷ Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς
ἐστὶν ὁ ἀγαθός. εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν
εἰσελθεῖν, τήρει τὰς ἐντολάς. **18** λέγει αὐ-
τῷ Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τὸ οὐ φο-
νεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ
ψευδομαρτυρήσεις, **19** τίμα τὸν πατέρα
καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλη-
σίον σου ὡς σεαυτόν. **20** λέγει αὐτῷ ὁ
νεανίσκος Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι
ὑστερῶ; **21** (194. 2) ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν
σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς,
καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο
ἀκολούθει μοι. **22** (195. 2) ἀκούσας δὲ ὁ
νεανίσκος ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων
κτήματα πολλά.

23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσ-
κόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν. **24** πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκο-
πώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος

---

16. αυτω ειπεν : ειπεν αυτω . . Διδασκαλε : add αγαθε . . εχω 17. Τι με λεγεις αγαθον; ουδεις αγαθος ει μη εις ο θεος . . εισελθειν εις την ζωην . . τηρησην 19. πατερα : add σου 20. (ταυτ. παντ.) . . εφυλαξαμην εκ νεοτητος μου 21. om τοις . . εν ουρανω 22. ο νεανισκος : add τον λογον 23. δυσκολως πλουσιος 24. (υμιν οτι) . . (καμιλον) . . (τρυμαλιας)

16—22 Mc. 10, 17—22. Lc. 18, 18—23. 23—26 Mc. 10, 23—27. Lc. 18, 24—27.

16 (193. 2) Et ecce unus accedens ait illi
Magister bone, quid boni faciam ut ha-
beam vitam aeternam? **17** Qui dixit ei
Quid me interrogas de bono? unus est
bonus deus: si autem vis ad vitam in-
gredi, serva mandata. **18** Dicit illi Quae?
Iesus autem dixit Non homicidium facies,
non adulterabis, non facies furtum, non
falsum testimonium dices, **19** honora
patrem et matrem, et diliges proximum
tuum sicut te ipsum. **20** Dicit illi ado-
lescens Omnia haec custodivi: quid ad-
huc mihi deest? **21** (194. 2) Ait illi Iesus
Si vis perfectus esse, vade vende quae
habes et da pauperibus, et habebis the-
saurum in caelo, et veni sequere me.
22 (195. 2) Cum audisset autem adolescens
verbum, abiit tristis: erat enim habens
multas possessiones.

23 Iesus autem dixit discipulis suis
Amen dico vobis quia dives difficile in-
trabit in regnum caelorum. **24** Et ite-
rum dico vobis, facilius est camelum per

---

19. patrem tuum et matrem tuam 20. custodivi a iuventute mea 23. (in regno)

16—22 Mc. 10, 17—22. Lc. 18, 18—23. 23—26 Mc. 10, 23—27. Lc. 18, 24—27.

ῥαφίδος εἰσελϑεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
λείαν τῶν οὐρανῶν. 25 ἀκούσαντες δὲ οἱ
μαϑηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες Τίς
ἄρα δύναται σωϑῆναι; 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ ἀνϑρώποις τοῦτο
ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ ϑεῷ πάντα δυ-
νατά.

27 Τότε ἀποκριϑεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐ-
τῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκο-
λουϑήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;
28 (196. 10) ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουϑήσαντές μοι,
ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καϑίσῃ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνϑρώπου ἐπὶ ϑρόνου δόξης αὐτοῦ,
(197. 5) καϑίσεσϑε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα
ϑρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ
Ἰσραήλ. 29 (198. 2) καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆ-
κεν ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μη-
τέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἢ οἰκίας ἕνεκεν τοῦ
ὀνόματός μου, πολλαπλασίονα λήμψεται καὶ
ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. 30 (199. 2) πολ-
λοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι
πρῶτοι.

XX.

Parabola de mercede operariorum. Iesus iterum mortem suam praedicit. Mater filiorum Zebedaei. Caeci Hierichuntini.

1 (200. 10) Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία

24. διελθειν . . βασ. του θεου εισελθειν 25. οι μαθ. αυτου 26. δυνατα εστιν. 28. (καθισεσθε και αυτοι) 29. οστις : ος . . μητερα : add η γυναικα . . η οικιας : οικιας η ante αδελφους . . εκατονταπλασιονα

27—30 Mc. 10, 28—31. Lc. 18, 28—30. 28 Lc. 22, 30.

foramen acus transire quam divitem in-
trare in regnum caelorum. 25 Auditis
autem his discipuli mirabantur valde di-
centes Quis ergo poterit salvus esse?
26 Aspiciens autem Iesus dixit illis Apud
homines hoc inpossibile est, apud deum
autem omnia possibilia sunt.

27 Tunc respondens Petrus dixit ei Ecce
nos reliquimus omnia et secuti sumus te:
quid ergo erit nobis? 28 (196. 10) Iesus
autem dixit illis Amen dico vobis quod
vos qui secuti estis me, in regeneratione,
cum sederit filius hominis in sede maie-
statis suae, (197. 5) sedebitis et vos super
sedes duodecim iudicantes duodecim tri-
bus Israhel. 29 (198. 2) Et omnis qui re-
liquit domum vel fratres aut sorores aut
patrem aut matrem aut uxorem aut
filios aut agros propter nomen meum,
centuplum accipiet et vitam aeternam
possidebit. 30 (199. 2) Multi autem erunt
primi novissimi, et novissimi primi.

XX.

Parabola de mercede operariorum. Iesus iterum mortem suam praedicit. Mater filiorum Zebedaei. Caeci Hierichuntini.

1 (200. 10) Simile est enim regnum cae-

25. (*om valde) 29. reliquerit
XX. 1. *om* enim

27—30 Mc. 10, 28—31. Lc. 18, 28—30. 28 Lc. 22, 30.

τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις
ἐξῆλθεν ἅμα πρωὶ μισθώσασθαι ἐργάτας
εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 2 συμφωνήσας
δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν
ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπε-
λῶνα αὐτοῦ. 3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην
ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ
ἀργούς· 4 κἀκείνοις εἶπεν Ὑπάγετε καὶ
ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δί-
καιον δώσω ὑμῖν. 5 οἱ δὲ ἀπῆλθον. πά-
λιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν
ἐποίησεν ὡσαύτως. 6 περὶ δὲ τὴν ἑνδε-
κάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας, καὶ
λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν
ἡμέραν ἀργοί; 7 λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐ-
δεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς Ὑπά-
γετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. 8 ὀψίας
δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶ-
νος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ Κάλεσον τοὺς ἐρ-
γάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξά-
μενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων.
9 καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν
ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. 10 καὶ ἐλθόντες οἱ
πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμψονται· καὶ
ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. 11 λα-
βόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπό-
του 12 λέγοντες Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν

XX. 2. (και συμφ.) 3. περι την τριτην 4. (και εκεινοις) 5. παλιν δε : om δε 6. ενδεκατην : add ωραν . . εστωτας αργους 7. (αμπ. μου) . . add in fine και ο εαν η δικαιον ληψεσθε 10. ελθοντ. δε (δε και) . . πλειονα ληψονται· κ. ελ. και αυτοι ανα δην. 12. λεγοντες οτι

lorum homini patri familias, qui exiit
primo mane conducere operarios in vi-
neam suam. 2 Conventione autem facta
cum operariis ex denario diurno misit
eos in vineam suam. 3 Et egressus circa
horam tertiam vidit alios stantes in foro
otiosos, 4 et illis dixit Ite et vos in vi-
neam, et quod iustum fuerit dabo vobis.
5 Illi autem abierunt. Iterum autem ex-
iit circa sextam et nonam horam, et fe-
cit similiter. 6 Circa undecimam vero
exiit et invenit alios stantes, et dicit illis
Quid hic statis tota die otiosi? 7 Dicunt
ei Quia nemo nos conduxit. Dicit illis
Ite et vos in vineam. 8 Cum sero au-
tem factum esset, dicit dominus vineae
procuratori suo Voca operarios et redde
illis mercedem, incipiens a novissimis
usque ad primos. 9 Cum venissent ergo
qui circa undecimam horam venerant,
acceperunt singulos denarios. 10 Venien-
tes autem et primi arbitrati sunt quod
plus essent accepturi: acceperunt autem
et ipsi singulos denarios. 11 Et accipien-
tes murmurabant adversus patrem fami-
lias 12 dicentes Hi novissimi una hora

2. (*om* suam) 4. dixit illis . . in vineam meam 7. in vineam meam

ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποί-
ησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέ-
ρας καὶ τὸν καύσωνα; 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε·
οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; 14 ἆρον
τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχά-
τῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· 15 οὐκ ἔξεστίν
μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; εἰ ὁ
ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγα-
θός εἰμι; 16 οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι
πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

17 (201. 2) Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς
Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα κατ'
ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς 18 Ἰδοὺ
ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιε-
ρεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦ-
σιν αὐτὸν θανάτῳ, 19 καὶ παραδώσουσιν
αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ
μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

20 (202. 6) Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μή-
τηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν
αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι ἀπ'
αὐτοῦ. 21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις;
λέγει αὐτῷ Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι

12. (αυτ. ημιν) 13. (συνεφωνησα σοι) 15. ουκ : η ουκ . . ποιησαι ο θελω . . ει : ςe η 16. add in fine : πολλοι γαρ εισι κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι. 17. τους δωδ. μαθητας κ. ιδ. εν τη οδ. και 19. αναστησεται 20. παρ αυτου 21. (om ουτοι)

XX. 17—19 Mc. 10, 32—34. Lc. 18, 31—33. 20—28 Mc. 10, 35—45.

fecerunt, et pares illos nobis fecisti qui
portavimus pondus diei et aestus. 13 At
ille respondens uni eorum dixit Amice,
non facio tibi iniuriam: nonne ex dena-
rio convenisti mecum? 14 Tolle quod
tuum est et vade: volo autem et huic
novissimo dare sicut et tibi. 15 Aut non
licet mihi quod volo facere? an oculus
tuus nequam est quia ego bonus sum?
16 Sic erunt novissimi primi, et primi
novissimi: multi enim sunt vocati, pauci
vero electi.

17 (201. 2) Et ascendens Iesus Hieroso-
lymam adsumpsit duodecim discipulos
secreto et ait illis 18 Ecce ascendimus
Hierosolymam, et filius hominis tradetur
principibus sacerdotum et scribis, et con-
demnabunt eum morte, 19 et tradent
eum gentibus ad deludendum et flagel-
landum et crucifigendum, et tertia die
resurget.

20 (202. 6) Tunc accessit ad eum mater
filiorum Zebedaei cum filiis suis adorans
et petens aliquid ab eo. 21 Qui dixit
ei Quid vis? Ait illi Dic ut sedeant hi

16. (sunt enim) . . (pauci autem) 17. (Hierosolymis) 19. illudendum

XX. 17—19 Mc. 10, 32—34. Lc. 18, 31—33. 20—28 Mc. 10, 35—45.

οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς
ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐκ οἴ-
δατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτή-
ριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ
Δυνάμεθα. 23 λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτή-
ριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν
μου καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο
δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός
μου. 24 (203. 2) ἀκούσαντες δὲ οἱ δέκα
ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. 25 ὁ
δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν
Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατα-
κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξου-
σιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν
ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ὑμῶν μέγας γενέ-
σθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὃς ἐὰν
θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν
δοῦλος· 28 (204. 4) ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ δια-
κονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύ-
τρον ἀντὶ πολλῶν.
29 (205. 2) Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ
Ἱεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.
30 καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ

21. om σου sec 22. πινειν : add και το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι βαπτισθηναι; 23. και λεγει αυτοις . . πιεσθε : add και το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι βαπτισθησεσθε . . εξ ευωνυμων : add μου . . om τουτο 24. και ακουσ. οι 26. ουχ ουτω δε . . (εστιν) . . ος αν . . θελη εν υμιν μεγας . . (εσται) 27. (ος αν) . . (εσται)

24 ss. Lc. 22, 25—27. 27 23, 11. Mc. 9, 35.
29—34 Mc. 10, 46—52. Lc. 18, 35—43.

duo filii mei unus ad dexteram tuam et
unus ad sinistram in regno tuo. 22 Re-
spondens autem Iesus dixit Nescitis quid
petatis. Potestis bibere calicem quem
ego bibiturus sum? Dicunt ei Possumus.
23 Ait illis Calicem quidem meum bibe-
tis; sedere autem ad dexteram meam
et sinistram non est meum dare vobis,
sed quibus paratum est a patre meo.
24 (203. 2) Et audientes decem indignati
sunt de duobus fratribus. 25 Iesus au-
tem vocavit eos ad se et ait Scitis quia
principes gentium dominantur eorum, et
qui maiores sunt potestatem exercent in
eos. 26 Non ita erit inter vos, sed qui-
cumque voluerit inter vos maior fieri,
sit vester minister, 27 et qui voluerit
inter vos primus esse, erit vester servus:
28 (204. 4) sicut filius hominis non venit
ministrari, sed ministrare et dare ani-
mam suam redemptionem pro multis.
29 (205. 2) Et egredientibus illis ab Hie-
richo secuta est eum turba multa. 30 Et
ecce duo caeci sedentes secus viam au-

22. (*om* ei) 23. vel sinistram

24 ss. Lc. 22, 25—27. 27 23, 11. Mc. 9, 35.
29—34 Mc. 10, 46—52. Lc. 18, 35—43.

τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει,
ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς,
υἱὸς Δαυίδ. **31** ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν
αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκρα-
ξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς
Δαυίδ. **32** καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν
αὐτοὺς καὶ εἶπεν Τί ϑέλετε ποιήσω ὑμῖν;
33 λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ
ὀφϑαλμοὶ ἡμῶν. **34** σπλαγχνισϑεὶς δὲ ὁ
Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ
εὐϑέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούϑησαν αὐτῷ.

XXI.

Asina cum pullo. Ingressio urbis. Templi purgatio. Ficus. De Iohannis baptismate. Parabolae de duobus filiis in vineam missis et de vinitoribus heredem necantibus. Lapis angularis.

1 (206. 2) Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσό-
λυμα καὶ ἦλϑον εἰς Βηϑσφαγὴ εἰς τὸ ὄρος
τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο
μαϑητὰς **2** λέγων αὐτοῖς Πορεύεσϑε εἰς τὴν
κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐϑέως
εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ'
αὐτῆς· λύσαντες ἄγετέ μοι. **3** καὶ ἐάν τις
ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν
χρείαν ἔχει· εὐϑέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς.
4 (207. 7) τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωϑῇ τὸ

30. Κυριε ; post ημας pon . . (υιε) 31. (ινα σιωπησουσιν) . . εκραζον . . Κυριε : post ημας pon . . (υιε) 33. ανοιχθωσιν ημ. οι οφθ. 34. ομματων : οφθαλμων . . ανεβλεψαν : add αυτων οι οφθαλμοι

XXI. 1. Βηθφαγη . . προς το ορος 2. Πορευθητε . . (κατεναντι) . . αγαγετε 3. (αποστελλει) 4. τουτο δε ολον

XXI. 1—9 Mc. 11, 1—10. Lc. 19, 29—38. Io. 12, 12—15.

dierunt quia Iesus transiret, et clamave-
runt dicentes Domine, miserere nostri,
fili David. **31** Turba autem increpabat
eos ut tacerent. At illi magis clamabant
dicentes Domine, miserere nostri, fili
David. **32** Et stetit Iesus et vocavit eos,
et ait Quid vultis ut faciam vobis? **33** Di-
cunt illi Domine, ut aperiantur oculi no-
stri. **34** Misertus autem eorum Iesus teti-
git oculos eorum: et confestim viderunt
et secuti sunt eum.

XXI.

Asina cum pullo. Ingressio urbis. Templi purgatio. Ficus. De Iohannis baptismate. Parabolae de duobus filiis in vineam missis et de vinitoribus heredem necantibus. Lapis angularis.

1 (206. 2) Et cum appropinquassent Hie-
rosolymis et venissent Bethfage ad mon-
tem oliveti, tunc Iesus misit duos disci-
pulos **2** dicens eis Ite in castellum quod
contra vos est, et statim invenietis asi-
nam alligatam et pullum cum ea: solvite
et adducite mihi. **3** Et si quis vobis ali-
quid dixerit, dicite quia dominus his
opus habet, et confestim dimittet eos.
4 (207. 7) Hoc autem factum est ut im-

XXI. 4. Hoc autem totum . . adimpleretur

XXI. 1—9 Mc. 11, 1—10. Lc. 19, 29—38. Io. 12, 12—15.

ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος 5 Εἴ-
πατε τῇ θυγατρὶ Σιών Ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου
ἔρχεταί σοι πραΰς, ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ
ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. 6 (208. 2) πο-
ρευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες
καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ιησοῦς, 7 ἤγα-
γον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθη-
καν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν
ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος
ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ,
ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δέν-
δρων καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. 9 (209. 1) οἱ
δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκο-
λουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες Ὡσαννὰ τῷ
υἱῷ Δαυίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν
ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.
10 (210. 10) Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱε-
ροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα
Τίς ἐστιν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον
Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ
Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας.

12 (211. 1) Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ
ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς
πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ,

5. και επιβεβηκως . . om επι sec . . (om υιον) 6. (εποιησαν) . . προσεταξεν 7. (και ηγαγον) . . επεθ. επανω αυτων τα ιματ. αυτων . . ς^e (non ς) επεκαθισαν 8. (αυτων τα ιματ.) 9. om αυτον 11. Ιησ. ο προφ. . . Ναζαρετ 12. ο Ιησους . . (om του θεου)

5 * Zach. 9, 9. 9 * Ps. 118, 26. 12—13 Mc. 11, 15—17. Lc. 19, 45 s. Io. 2, 13—17. 13 * Es. 56, 7. * Ier. 7, 11.

pleretur quod dictum est per prophetam
dicentem 5 Dicite filiae Sion Ecce rex
tuus venit tibi mansuetus, sedens su-
per asinam et pullum filium subiugalis.
6 (208. 2) Euntes autem discipuli fecerunt
sicut praecepit illis Iesus, 7 et adduxe-
runt asinam et pullum, et inposuerunt
super eos vestimenta sua, et eum desu-
per sedere fecerunt. 8 Plurima autem
turba straverunt vestimenta sua in via,
alii autem caedebant ramos de arboribus
et sternebant in via; 9 (209. 1) turbae
autem quae praecedebant et quae seque-
bantur clamabant dicentes Osanna filio
David, benedictus qui venturus est in
nomine domini, osanna in altissimis.
10 (210. 10) Et cum intrasset Hierosoly-
mam, commota est universa civitas di-
cens Quis est hic? 11 Populi autem di-
cebant Hic est Iesus propheta a Nazareth
Galilaeae.

12 (211. 1) Et intravit Iesus in templum
dei, et eiiciebat omnes vendentes et
ementes in templo, et mensas nummu-

5. (et sedens) . . (* *om* filium) 7. (super eis) 9. qui venit in 11. (populus autem dicebat)

5 * Zach. 9, 9. 9 * Ps. 118, 26. 12—13 Mc. 11, 15—17. Lc. 19, 45 s. Io. 2, 13—17. 13 * Es. 56, 7. * Ier. 7, 11.

καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς,
13 καὶ λέγει αὐτοῖς Γέγραπται Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον λῃστῶν.
14 (212. 10) Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.
15 (213. 5) ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, ἠγανάκτησαν
16 καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον;
17 (214. 6) καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

18 Πρωίας δὲ ἐπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν.
19 καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ Οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ.
20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ;
21 (215. 6) ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

13. εποιησατε 14. (χωλ. κ. τυφλ.) 15. om τους sec 16. ειπον 17. (καταλειπων) 18. επαναγων 19. om Ου 20. (om η συκη)

16 * Ps. 8, 3. 18—22 Mc. 11, 12—14. 19—24.

lariorum et cathedras vendentium columbas evertit,
13 et dicit eis Scriptum est Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum.
14 (212. 10) Et accesserunt ad eum caeci et claudi in templo, et sanavit eos.
15 (213. 5) Videntes autem principes sacerdotum et scribae mirabilia quae fecit, et pueros clamantes in templo et dicentes Osanna filio David, indignati sunt
16 et dixerunt ei Audis quid isti dicunt? Iesus autem dicit eis Utique: numquam legistis quia ex ore infantium et lactantium perfecisti laudem?
17 (214. 6) Et relictis illis abiit foras extra civitatem in Bethaniam, ibique mansit.

18 Mane autem revertens in civitatem esuriit,
19 et videns fici arborem unam secus viam venit ad eam, et nihil invenit in ea nisi folia tantum. Et ait illi Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuo ficulnea.
20 Et videntes discipuli mirati sunt dicentes Quomodo continuo aruit?
21 (215. 6) Respondens autem Iesus ait eis Amen dico

16. FA dicant . . dixit . . lactentium

16 * Ps. 8, 3. 18—22 Mc. 11, 12—14. 19—24.

ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ
μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν
τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε Ἄρθητι καὶ βλήθητι
εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· **22** (216. 4) καὶ
πάντα ὅσα ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ
πιστεύοντες λήμψεσθε.

23 (217. 2) Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱε-
ρόν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες
Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι
ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; **24** ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἐρωτήσω
ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι,
κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιῶ· **25** τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πό-
θεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ
διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες **26** Ἐὰν
εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν Διὰ τί οὖν
οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν
Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον·
πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰω-
άννην. **27** καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ
εἶπον Οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός
Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιῶ. **28** (218. 10) Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄν-
θρωπος εἶχεν δύο τέκνα, καὶ προσελθὼν

---

22. οσα αν . . ληψεσθε 23. (ελθοντος αυτου) . . (om διδασκ.) 24. (om δε) 25. om το sec . . εν : παρ 26. (om ουν) . . εχ. τ. Ιωανν. ος προφ. 28. (ανθρ. τις) . . τεχνα δυο

23—27 Mc. 11, 27—33. Lc. 20, 1—8.

vobis, si habueritis fidem et non haesi-
taveritis, non solum de ficulnea facietis,
sed et si monti huic dixeritis Tolle et
iacta te in mare, fiet: **22** (216. 4) et
omnia quaecumque petieritis in oratione
credentes accipietis.

23 (217. 2) Et cum venisset in templum,
accesserunt ad eum docentem principes
sacerdotum et seniores populi dicentes
In qua potestate haec facis? et quis tibi
dedit hanc potestatem? **24** Respondens
Iesus dixit eis Interrogabo vos et ego
unum sermonem, quem si dixeritis mihi,
et ego vobis dicam in qua potestate haec
facio. **25** Baptismum Iohannis unde erat?
e caelo an ex hominibus? At illi cogita-
bant inter se dicentes **26** Si dixerimus
E caelo, dicet nobis Quare ergo non
credidistis illi? si autem dixerimus Ex
hominibus, timemus turbam: omnes enim
habent Iohannem sicut prophetam. **27** Et
respondentes Iesu dixerunt Nescimus. Ait
illis et ipse Nec ego dico vobis in qua
potestate haec facio. **28** (218. 10) Quid
autem vobis videtur? Homo habebat duos

---

24. (dixit illis) 25. baptismus 26. habebant 27. (faciam) 28. Homo quidam

---

23—27 Mc. 11, 27—33. Lc. 20. 1—8.

τῷ πρώτῳ εἶπεν Τέκνον, ὕπαγε σήμερον
ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29 ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν Οὐ θέλω, ὕστερον δὲ μετα-
μεληθεὶς ἀπῆλθεν. 30 προσελθὼν δὲ τῷ
ἑτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶ-
πεν Ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 31 τίς
ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πα-
τρός; λέγουσιν Ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι
καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βα-
σιλείαν τοῦ θεοῦ. 32 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης
πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ
ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ
πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες
οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι
αὐτῷ. 33 (219. 2) Ἄλλην παραβολὴν ἀκού-
σατε. ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις
ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ
περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ
ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν
γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 34 ὅτε δὲ ἤγ-
γισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν
τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς
λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. 35 καὶ λα-
βόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν
μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλι-

28. add in fine μου 29. (ειπεν Εγω κυριε, και ουκ απηλθ.) 30. και προσ. τω δευτερω . . (ειπεν Ου θελω· υστερον μεταμεληθεις απηλθεν) 31. λεγουσιν αυτω . . (Ο υστερος, Ο εσχατος) 32. πρ. υμας Ιωανν. . . ουδε : ου 33. ανθρ. τις . . εξεδοτο

33—46 Mc. 12, 1—12. Lc. 20, 9-19. 33 *Es. 5, 1.

filios, et accedens ad primum dixit Fili,
vade hodie operare in vinea mea. 29 Ille
autem respondens ait Nolo; postea autem
paenitentia motus abiit. 30 Accedens
autem ad alterum dixit similiter. At ille
respondens ait Eo, domine; et non ivit.
31 Quis ex duobus fecit voluntatem pa-
tris? Dicunt Primus. Dicit illis Iesus
Amen dico vobis quia publicani et mere-
trices praecedent vos in regnum dei.
32 Venit enim ad vos Iohannes in via
iustitiae, et non credidistis ei: publicani
autem et meretrices crediderunt ei, vos
autem videntes nec paenitentiam habuistis
postea ut crederetis ei. 33 (219. 2) Aliam
parabolam audite. Homo erat pater fa-
milias qui plantavit vineam, et sepem
circumdedit ei et fodit in ea torcular et
aedificavit turrem, et locavit eam agri-
colis, et peregre profectus est. 34 Cum
autem tempus fructuum appropinquasset,
misit servos suos ad agricolas ut acci-
perent fructus eius. 35 Et agricolae ap-
prehensis servis eius alium ceciderunt,
alium occiderunt, alium vero lapidave-

31. Dicunt ei . . Primus : FA Novissimus . . ((praecedunt)) . . (in regno) 33. sepem : FA saepe

33—46 Mc. 12, 1—12. Lc. 20, 9—19. 33 *Es. 5, 1.

ϑοβόλησαν. 36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους
δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίη-
σαν αὐτοῖς ὡσαύτως. 37 ὕστερον δὲ ἀπέ-
στειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων
Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 38 οἱ δὲ
γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς
Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτεί-
νωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν
αὐτοῦ. 39 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον
ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. 40 ὅταν
οὖν ἔλϑῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιή-
σει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41 λέγουσιν
αὐτῷ Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ
τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς,
οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν
τοῖς καιροῖς αὐτῶν. 42 Λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γρα-
φαῖς Λίϑον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδο-
μοῦντες, οὗτος ἐγενήϑη εἰς κεφαλὴν γω-
νίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν
ϑαυμαστὴ ἐν ὀφϑαλμοῖς ἡμῶν; 43 διὰ
τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρϑήσεται ἀφ' ὑμῶν
ἡ βασιλεία τοῦ ϑεοῦ καὶ δοϑήσεται ἔϑνει
ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. 45 (220. 1) Καὶ
ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐ-

38. κατασχωμεν 41. °εκδοσεται 44. Και ο πεσων επι τον λιθον τουτον συνθλασθησεται· εφ ον δ αν πεση, λικμησει αυτον.

42 * Ps. 118, 22 s.

runt. 36 Iterum misit alios servos plu-
res prioribus, et fecerunt illis similiter.
37 Novissime autem misit ad eos filium
suum dicens Verebuntur filium meum.
38 Agricolae autem videntes filium dixe-
runt intra se Hic est heres: venite occi-
damus eum, et habebimus hereditatem
eius. 39 Et apprehensum eum eiecerunt
extra vineam et occiderunt. 40 Cum
ergo venerit dominus vineae, quid faciet
agricolis illis? 41 Aiunt illi Malos male
perdet, et vineam locabit aliis agricolis,
qui reddant ei fructum temporibus suis.
42 Dicit illis Iesus Numquam legistis in
scripturis Lapidem quem reprobaverunt
aedificantes, hic factus est in caput an-
guli; a domino factum est istud, et est
mirabile in oculis nostris? 43 Ideo dico
vobis quia auferetur a vobis regnum dei et
dabitur genti facienti fructus eius. 44 Et
qui ceciderit super lapidem istum con-
fringetur: super quem vero ceciderit,
conteret eum. 45 (220. 1) Et cum audis-
sent principes sacerdotum et Pharisaei
parabolas eius, cognoverunt quod de ipsis

41. vineam suam

42 * Ps. 118, 22 s.

τῶν λέγει· 46 καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρα-
τῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς
προφήτην αὐτὸν εἶχον.

XXII.

Parabola de nuptiis regiis. De tributo Caesaris; de uxore septem fratrum; de summa lege; de Christo Davidis filio.

1 (221. 5) Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πά-
λιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων
2 Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀν-
θρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ
υἱῷ αὐτοῦ. 3 καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους
αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς
γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. 4 πάλιν
ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων Εἴπατε
τοῖς κεκλημένοις Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοί-
μακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυ-
μένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς
γάμους. 5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς
μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν
ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαν-
τες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέ-
κτειναν. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ
πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν
τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν
ἐνέπρησεν. 8 τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐ-
τοῦ Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κε-
κλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. 9 πορεύεσθε οὖν

46. επειδη ως προφ.
XXII. 1. ειπ. αυτ. εν παρ. 4. ητοιμασα 5. ο μεν ει ο δε . . επι : εις 7. ακουσας δε (και ακ.) ο βασιλευς (add εκεινος), item (εκειν. ο βασ. ακ.)

XXII. 2—14 Lc. 14, 16—24.

diceret: 46 et quaerentes eum tenere
timuerunt turbas, quoniam sicut prophe-
tam eum habebant.

XXII.

Parabola de nuptiis regiis. De tributo Caesaris; de uxore septem fratrum; de summa lege; de Christo Davidis filio.

1 (221. 5) Et respondens Iesus dixit ite-
rum in parabolis eis, dicens 2 Simile
factum est regnum caelorum homini regi
qui fecit nuptias filio suo. 3 Et misit
servos suos vocare invitatos ad nuptias,
et nolebant venire. 4 Iterum misit alios
servos dicens Dicite invitatis Ecce pran-
dium meum paravi, tauri mei et altilia
occisa et omnia parata: venite ad nu-
ptias. 5 Illi autem neglexerunt, et abie-
runt alius in villam suam, alius vero ad
negotiationem suam; 6 reliqui vero te-
nuerunt servos eius et contumelia affe-
ctos occiderunt. 7 Rex autem cum au-
disset iratus est, et missis exercitibus
suis perdidit homicidas illos, et civitatem
illorum succendit. 8 Tunc ait servis suis
Nuptiae quidem paratae sunt, sed qui
invitati erant non fuerunt digni. 9 Ite

XXII. 4. occisa sunt 6. contumeliis

XXII. 2—14 Lc. 14, 16—24.

ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους
ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους.
10 καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς
ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πο-
νηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ
γάμος ἀνακειμένων. 11 (222. 10) εἰσελθὼν
δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμέ-
νους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον
ἔνδυμα γάμου. 12 καὶ λέγει αὐτῷ Ἑταῖρε,
πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γά-
μου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. 13 τότε ὁ βασιλεὺς
εἶπεν τοῖς διακόνοις Δήσαντες αὐτοῦ πό-
δας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκό-
τος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 14 πολλοὶ
γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

15 (223. 2) Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι
συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσω-
σιν ἐν λόγῳ. 16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ
τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν
λέγοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς
εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ δι-
δάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός·
οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων·
17 εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστιν
δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; 18 γνοὺς
δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί

9. οσους αν 13. ειπεν ο βασ. .. εκβ. αυτον : αρατε αυτον και εκβαλετε 16. (λεγοντας) 17. (ειπον)

14 [20, 16.] 15—22 Mc. 12, 13—17. Lc. 20, 20—26

ergo ad exitus viarum, et quoscumque
inveneritis vocate ad nuptias. 10 Et
egressi servi eius in vias congregaverunt
omnes quos invenerunt, malos et bonos,
et impletae sunt nuptiae discumbentium.
11 (222. 10) Intravit autem rex ut videret
discumbentes, et vidit ibi hominem non
vestitum veste nuptiali, 12 et ait illi
Amice, quomodo huc intrasti non ha-
bens vestem nuptialem? At ille obmutuit.
13 Tunc dixit rex ministris Ligatis pedi-
bus eius et manibus mittite eum in te-
nebras exteriores: ibi erit fletus et stri-
dor dentium. 14 Multi enim sunt vocati,
pauci vero electi.

15 (223. 2) Tunc abeuntes Pharisaei con-
silium inierunt ut caperent eum in ser-
mone. 16 Et mittunt ei discipulos suos
cum Herodianis dicentes Magister, sci-
mus quia verax es et viam dei in veri-
tate doces, et non est tibi cura de ali-
quo: non enim respicis personam homi-
num: 17 dic ergo nobis, quid tibi vi-
detur? licet censum dare Caesari an
non? 18 Cognita autem Iesus nequitia
eorum ait Quid me temptatis, hypocri-

13. manibus et pedibus eius 14. FA Multi autem 17. FA videatur . . (dari)

14 20. 16. 15—22 Mc. 12, 13—17. Lc. 20, 20—26.

με πειράζετε, ὑποκριταί; **19** ἐπιδείξατέ
μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσ-
ήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. **20** καὶ λέγει αὐ-
τοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή;
21 λέγουσιν αὐτῷ Καίσαρος. τότε λέγει αὐ-
τοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι
καὶ τὰ τοῦ ϑεοῦ τῷ ϑεῷ. **22** καὶ ἀκού-
σαντες ἐϑαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν
ἀπῆλϑαν.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλϑον αὐ-
τῷ Σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνά-
στασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν **24** λέγοντες
Διδάσκαλε, Μωυσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀπο-
ϑάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελ-
φὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστή-
σει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. **25** ἦσαν δὲ
παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος
γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα
ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ. **26** ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ
τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. **27** ὕστερον δὲ πάν-
των ἀπέϑανεν καὶ ἡ γυνή. **28** ἐν τῇ ἀνα-
στάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή;
πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. **29** ἀποκριϑεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσϑε, μὴ
εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ
ϑεοῦ. **30** ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γα-

---

20. (αυτοις ο Ιησους) 21. (τω Καισαρι) 22. απηλ-
θον 23. (om οι) 24. (ινα επιγαμβρ.) 25. γαμη-
σας 28. εν τη ουν αναστασει

23—33 Mc. 12, 18—27. Lc. 20, 27—39. **24** *Deut.
25, 5.

tae? **19** Ostendite mihi nomisma cen-
sus. At illi optulerunt ei denarium. **20** Et
ait illis Iesus Cuius est imago haec et
suprascriptio? **21** Dicunt ei Caesaris.
Tunc ait illis Reddite ergo quae sunt
Caesaris Caesari, et quae sunt dei deo.
22 Et audientes mirati sunt, et relicto
eo abierunt.

23 In illo die accesserunt ad eum Sad-
ducaei, qui dicunt non esse resurrectio-
nem, et interrogaverunt eum **24** dicen-
tes Magister, Moyses dixit Si quis mor-
tuus fuerit non habens filium, ut ducat
frater eius uxorem illius et suscitet se-
men fratri suo. **25** Erant autem apud
nos septem fratres: et primus uxore du-
cta defunctus est, et non habens semen
reliquit uxorem suam fratri suo. **26** Si-
militer secundus et tertius, usque ad se-
ptimum. **27** Novissime autem omnium
et mulier defuncta est. **28** In resurre-
ctione ergo cuius erit de septem uxor?
omnes enim habuerunt eam. **29** Respon-
dens autem Iesus ait illis Erratis, ne-
scientes scripturas neque virtutem dei.
30 In resurrectione enim neque nubent

---

20. superscriptio

23—33 Mc. 12, 18—27. Lc. 20, 27—39. **24** *Deut.
25, 5.

μοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι
ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν. 31 περὶ δὲ τῆς ἀνα-
στάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥη-
θὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος 32 Ἐγώ
εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ
καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς θεὸς
νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. 33 καὶ ἀκούσαντες οἱ
ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 (224. 6) Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες
ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθη-
σαν ἐπὶ τὸ αὐτό, 35 καὶ ἐπηρώτησεν εἷς
ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν 36 Δι-
δάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;
37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Ἀγαπήσεις κύριον τὸν
θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν
ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ
σου. 38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη
ἐντολή. 39 δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ Ἀγα-
πήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 40 ἐν
ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος
κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.

41 (225. 2) Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρι-
σαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς 42 λέ-
γων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος
υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυίδ.

30. εκγαμιζονται . . αγγελοι του θεου εν ουρανω 32. (om θεος) 35. add in fine και λεγων 37. ο δε Ιησους ειπεν αυτω . . (om τη prim et sec) 38. αυτη εστι πρωτη και μεγαλη 39. (αὐτῇ : αὕτη) . . (ως εαυτον) 40. ο νομ. και οι πρ. κρεμανται

32 * Ex. 3, 6. 34—40 Mc. 12, 28—31. Lc. 10, 25—27. 37 * Deut. 6, 5. 39 * Lev. 19, 18. 41—46 Mc. 12, 35—37. Lc. 20, 41—44.

neque nubentur, sed sunt sicut angeli dei
in caelo. 31 De resurrectione autem mor-
tuorum non legistis quod dictum est a
deo dicente vobis 32 Ego sum deus
Abraham et deus Isaac et deus Iacob?
Non est deus mortuorum sed viventium.
33 Et audientes turbae mirabantur in
doctrina eius.

34 (224. 6) Pharisaei autem audientes
quod silentium inposuisset Sadducaeis,
convenerunt in unum, 35 et interrogavit
eum unus ex eis legis doctor temptans
eum 36 Magister, quod est mandatum
magnum in lege? 37 Ait illi Iesus Dili-
ges dominum deum tuum ex toto corde
tuo et in tota anima tua et in tota mente
tua. 38 Hoc est maximum et primum
mandatum. 39 Secundum autem simile
est huic Diliges proximum tuum sicut te
ipsum. 40 In his duobus mandatis uni-
versa lex pendet et prophetae.

41 (225. 2) Congregatis autem Phari-
saeis interrogavit eos Iesus 42 dicens
Quid vobis videtur de Christo? cuius

30. sunt : erunt 37. (ex tota anima) 38. (Hoc est enim)

32 * Ex. 3, 6. 34—40 Mc. 12, 28—31. Lc. 10, 25—27. 37 * Deut. 6, 5. 39 * Lev. 19, 18. 41—46 Mc. 12, 35—37. Lc. 20, 41—44.

43 λέγει αὐτοῖς Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύ-
ματι καλεῖ αὐτὸν κύριον, λέγων 44 Εἶπεν
κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν
ποδῶν σου. 45 εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν
κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν; 46 (226. 2) καὶ
οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον,
οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέ-
ρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

XXIII.

Castigat Pharisaeorum simulationem, ambitionem, vanas argutias. Hierosolyma prophetarum interfectrix.

1 (227. 10) Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς
ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 λέγων
Ἐπὶ τῆς Μωυσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ
γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν
ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε,
κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγου-
σιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. 4 (228. 5) δεσ-
μεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν
ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ
δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά.
5 (229. 2) πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦ-
σιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλα-

43. (αυτοις ο Ιησους) . . κυρ. αυτ. καλει 44. ο κυριος . . υποποδιον 45. (εν πνευματι καλει) 46. αυτω αποκρ. . . (ημερας : ωρας)
XXIII. 3. (οσα εαν) . . ειπ. υμ. τηρειν, τηρειτε και ποιειτε 4. δεσμ. γαρ φ. βαρ. και δυσβαστακτα . . (αυτοι δε τω δακτ. αυτ.)

44 * Ps. 110, 1.
XXIII. 1 Mc. 12, 38. Lc. 20, 45. 4 Lc. 11, 46. 6 s. Mc. 12, 38 s. Lc. 11, 43. 20, 46.

filius est? Dicunt ei David. 43 Ait illis
Quomodo ergo David in spiritu vocat
eum dominum, dicens 44 Dixit dominus
domino meo Sede a dextris meis donec
ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum. 45 Si ergo David vocat eum
dominum, quomodo filius eius est?
46 (226. 2) Et nemo poterat respondere
ei verbum, neque ausus fuit quisquam
ex illa die eum amplius interrogare.

XXIII.

Castigat Pharisaeorum simulationem, ambitionem, vanas argutias. Hierosolyma prophetarum interfectrix.

1 (227. 10) Tunc Iesus locutus est ad
turbas et ad discipulos suos 2 dicens
Super cathedram Moysi sederunt scribae
et Pharisaei: 3 omnia ergo quaecumque
dixerint vobis servate et facite; secun-
dum opera vero eorum nolite facere:
dicunt enim et non faciunt. 4 (228. 5) Al-
ligant autem onera gravia et inporta-
bilia et inponunt in humeros hominum,
digito autem suo nolunt ea movere.
5 (229. 2) Omnia vero opera sua faciunt
ut videantur ab hominibus: dilatant enim

45. ((in spiritu vocat)) 46. ei respondere
XXIII. 4. alligant enim

44 * Ps. 110, 1.
XXIII. 1 Mc. 12, 38. Lc. 20, 45. 4 Lc. 11, 46.

τύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ με-
γαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, 6 φιλοῦσιν δὲ
τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις. καὶ τὰς
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 7 καὶ
τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ
καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί.
8 (230. 10) ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς
γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ
ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. 9 καὶ πατέρα μὴ
καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. 10 μηδὲ κλη-
θῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστὶν
εἷς ὁ Χριστός. 11 (231. 5) ὁ δὲ μείζων
ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. 12 ὅστις δὲ
ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις
ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

13 (232. 5) Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀν-
θρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐ-
δὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.
15 (233. 10) οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν
θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα

5. πλατ. δε τα κρ. των ιματιων αυτων 6. φιλ. τε 7. ραββι bis 8. ο διδ. : ο καθηγητης, ο Χριστος 9. (υμ. ο πατ.) . . ο εν τοις ουρανοις 10. εις γαρ εστιν ο καθ. υμων, ο Χρ. 14. ς^e Ουαι υμιν, γραμματεις και Φαρισαιοι υποκριται, οτι κατεσθιετε τας οικιας των χηρων, και προφασει μακρα προσευχομενοι· δια τουτο ληψεσθε περισσοτερον κριμα. (item ς sed οτι κατεσθιετε - - κριμα. Ουαι υμιν, γρ. κ. Φαρ. ante οτι κλειετε etc. pon)

11 20, 26. 13 Lc. 11, 52. [14 Mc. 12, 40. Lc. 20, 47.]

phylacteria sua et magnificant fimbrias:
6 amant autem primos recubitus in cae-
nis et primas cathedras in synagogis
7 et salutationes in foro et vocari ab
hominibus rabbi. 8 (230. 10) Vos autem
nolite vocari rabbi: unus enim est ma-
gister vester, omnes autem vos fratres
estis. 9 Et patrem nolite vocare vobis
super terram: unus enim est pater ve-
ster qui in caelis est. 10 Nec vocemini
magistri, quia magister vester unus est
Christus. 11 (231. 5) Qui maior est ve-
strum, erit minister vester: 12 qui au-
tem se exaltaverit humiliabitur, et qui se
humiliaverit exaltabitur.

13 (232. 5) Vae autem vobis, scribae
et Pharisaei hypocritae, quia clauditis
regnum caelorum ante homines: vos enim
non intratis, nec introeuntes sinitis in-
trare. 15 (233. 10) Vae vobis, scribae et
Pharisaei hypocritae, quia circumitis mare
et aridam ut faciatis unum proselytum,

6. FA amant enim 8. est enim 9. est enim 14. Vae vobis, scribae et Pharisaei hypocritae, quia comeditis domos viduarum, orationes longas orantes: propter hoc amplius accipietis iudicium.

6 s. Mc. 12, 38 s. Lc. 11, 43. 20, 46. 11 20, 26. 13 Lc. 11, 52. [14 Mc. 12, 40. Lc. 20, 47.]

προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε
αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.
16 οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες
Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς
δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφεί-
λει. 17 μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μεί-
ζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας
τὸν χρυσόν; 18 καί Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ
θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ
ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει.
19 τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ
θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; 20 ὁ
οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν
αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ·
21 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν
αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτόν· 22 καὶ
ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρό-
νῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω
αὐτοῦ. 23 (234. 5) οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκα-
τοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ
κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ
νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν
πίστιν. ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ
ἀφεῖναι. 24 (235. 10) ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ
διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον
καταπίνοντες. 25 (236. 5) οὐαὶ ὑμῖν, γραμ-
ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κα-

17. (τι γαρ μειζον εστ.) . . ο αγιαζων 18. και Ος εαν 19. μωροι και τυφλοι 21. ° κατοικουντι 23. τον ελεον . . om δε . . αφιεναι 24. (om οι)

23 Lc. 11, 42. 25 Lc. 11, 39.

et cum fuerit factus, facitis eum filium
gehennae duplo quam vos. 16 Vae vo-
bis, duces caeci qui dicitis Quicumque
iuraverit per templum, nihil est; qui au-
tem iuraverit in auro templi, debet.
17 Stulti et caeci, quid enim maius est,
aurum an templum quod sanctificat au-
rum? 18 Et quicumque iuraverit in al-
tari, nihil est; quicumque autem iurave-
rit in dono quod est super illud, debet.
19 Caeci, quid enim maius est, donum
an altare quod sanctificat donum? 20 Qui
ergo iurat in altari, iurat in eo et in
omnibus quae super illud sunt: 21 et
qui iuraverit in templo, iurat in illo et
in eo qui inhabitat in ipso: 22 et qui
iurat in caelo, iurat in throno dei et in
eo qui sedet super eum. 23 (234. 5) Vae
vobis, scribae et Pharisaei hypocritae,
quia decimatis mentham et anethum et
cyminum, et reliquistis quae graviora
sunt legis, iudicium et misericordiam et
fidem: haec oportuit facere et illa non
omittere. 24 Duces caeci, excolantes
culicem, camelum autem glutientes.
25 (236. 5) Vae vobis, scribae et Phari-
saei hypocritae, quia mundatis quod de

16. (in aurum) 18. (in altare) 20. (in altare) 21. quicunque iuraverit . . habitat 23. qui decimatis

23 Lc. 11, 42. 25 Lc. 11, 39.

θαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς
παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπα-
γῆς καὶ ἀκρασίας. **26** Φαρισαῖε τυφλέ,
καθάρισον πρῶτον τὸ ἔντος τοῦ ποτηρίου,
ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν.
27 ([237. 5]) οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φα-
ρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις
κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνον-
ται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων
νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. **28** οὕτως
καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀν-
θρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ
ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. **29** ([238. 5]) οὐαὶ
ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,
ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν
καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων,
30 καὶ λέγετε Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις
τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐ-
τῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφη-
τῶν. **31** ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί
ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας.
32 ([239. 10]) καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέ-
τρον τῶν πατέρων ὑμῶν. **33** ὄφεις, γεν-
νήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς
κρίσεως τῆς γεέννης; **34** ([240. 5]) διὰ τοῦτο
ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας

25. (om εξ) . . (αδικιας) 26. τ. ποτηριου και της παροψιδος . . αυτου : αυτων 28. ουτω . . μεστ. εστε 30. ημεν bis . . κοιν. αυτων 32. (πληρωσετε, item επληρωσατε) 34. (αποστελω)

27 (Lc. 11, 44.) **29** ss. Lc. 11, 47 s. **34—36** Lc. 11, 49—51.

foris est calicis et parapsidis, intus au-
tem pleni sunt rapina et immunditia.
26 Pharisaee caece, munda prius quod
intus est calicis et parapsidis, ut fiat et id
quod de foris est mundum. **27** ([237. 5]) Vae
vobis, scribae et Pharisaei hypocritae,
quia similes estis sepulchris dealbatis,
quae a foris parent hominibus speciosa,
intus vero plena sunt ossibus mortuorum
et omni spurcitia. **28** Sic et vos a foris
quidem paretis hominibus iusti, intus au-
tem pleni estis hypocrisi et iniquitate.
29 ([238. 5]) Vae vobis, scribae et Pha-
risaei hypocritae, qui aedificatis sepul-
chra prophetarum et ornatis monumenta
iustorum, **30** et dicitis Si fuissemus in
diebus patrum nostrorum, non essemus
socii eorum in sanguine prophetarum.
31 Itaque testimonio estis vobismet ipsis
quia filii estis eorum qui prophetas occi-
derunt. **32** ([239. 10]) Et vos implete men-
suram patrum vestrorum. **33** Serpentes,
genimina viperarum, quomodo fugietis a
iudicio gehennae? **34** ([240. 5]) Ideo ecce
ego mitto ad vos prophetas et sapientes

25. pleni estis 26. fiat id

27 (Lc. 11, 44.) **29** ss. Lc. 11, 47 s. **34—36** Lc. 11, 49—51.

καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν
ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν
μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ
διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· **35** ὅπως
ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννό-
μενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ
τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ
Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ
καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. **36** ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἥξει πάντα ταῦτα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.
37 ([241.5]) Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλήμ, ἡ
ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβο-
λοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν,
ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα
σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία
ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς, καὶ οὐκ ἠθελή-
σατε. **38** ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν
ἔρημος. **39** λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με
ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε Εὐλογημέ-
νος ἐν ὀνόματι κυρίου.

XXIV.

De urbis interitu et consummatione saeculi. Signa adventus Christi. Vigilandum esse instar boni servi.

1 ([242.2]) Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ
τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσῆλθον οἱ μα-

34. και εξ αυτ. αποκτ. 35. εκχυνομενον 36. (οτι ηξει) . . ταυτα παντα 37. (αποκτεννουσα, item αποκτενουσα) . . επισ. ορν. τα νοσσ. εαυτης . . om αυτης 38. (om ερημος)
XXIV. 1. επορευετο απο του ιερου (εκ τ. ιερ. εκορ.)

37—39 Lc. 13, 34 s. **39** 21, 9. * Ps. 118, 26.
XXIV. **1—9** Mc. 13, 1—9. Lc. 21. 5—12.

et scribas, ex illis occidetis et crucifige-
tis, et ex eis flagellabitis in synagogis
vestris et persequemini de civitate in ci-
vitatem, **35** ut veniat super vos omnis
sanguis iustus qui effusus est super ter-
ram, a sanguine Abel iusti usque ad san-
guinem Zachariae filii Barachiae, quem oc-
cidistis inter templum et altare. **36** Amen
dico vobis, venient haec omnia super
generationem istam. **37** ([241.5]) Hierusa-
lem Hierusalem, quae occidis prophetas
et lapidas eos qui ad te missi sunt,
quoties volui congregare filios tuos,
quemadmodum gallina congregat pullos
suos sub alas, et noluisti. **38** Ecce re-
linquitur vobis domus vestra deserta.
39 Dico enim vobis, non me videbitis
a modo donec dicatis Benedictus qui ve-
nit in nomine domini.

XXIV.

De urbis interitu et consummatione saeculi. Signa adventus Christi. Vigilandum esse instar boni servi.

1 ([242.2]) Et egressus Iesus de templo
ibat, et accesserunt discipuli eius ut osten-

34. scribas, et ex . . (persequimini) 38. relinquctur

37—39 Lc. 13, 34 s. **39** 21, 9. * Ps. 118, 26.
XXIV. **1—9** Mc. 13, 1—9. Lc. 21, 5—12.

θηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς
τοῦ ἱεροῦ. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ
καταλυθήσεται. 3 (243. 2) καθημένου δὲ
αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλ-
θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες
Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ
σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας
τοῦ αἰῶνος; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλα-
νήσῃ. 5 πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου λέγοντες Ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός,
καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. 6 μελλήσετε δὲ
ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων·
ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέ-
σθαι, ἀλλ' οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. 7 ἐγερ-
θήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία
ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σει-
σμοὶ κατὰ τόπους. 8 πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ
ὠδίνων. 9 (244. 1) τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς
εἰς θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσε-
σθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ
τὸ ὄνομά μου. 10 καὶ τότε σκανδαλισθή-
σονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσιν
καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. 11 καὶ πολλοὶ

---

2. ο δε Ιησους ειπεν .. (om Ου) .. παντα ταυτα .. ος ου : add μη 3. (Ειπον ημιν) . . και της συντ. 6. (om παντα) 7. λιμοι : add και λοιμοι 9. (θλιψεις) . . ς[e] (non ς) om των . . (om των εθνων)

---

9 10, 22. Mc. 13, 13. Lc. 21, 17.

derent ei aedificationes templi. 2 Ipse au-
tem respondens dixit eis Videtis haec
omnia? Amen dico vobis, non relinque-
tur hic lapis super lapidem qui non de-
struatur. 3 (243. 2) Sedente autem eo
super montem oliveti accesserunt ad eum
discipuli secreto dicentes Dic nobis, quan-
do haec erunt, et quod signum adventus
tui et consummationis saeculi? 4 Et re-
spondens Iesus dixit eis Videte ne quis
vos seducat. 5 Multi enim venient in no-
mine meo dicentes Ego sum Christus,
et multos seducent. 6 Audituri enim estis
proelia et opiniones proeliorum: videte
ne turbemini; oportet enim haec fieri,
sed nondum est finis. 7 Consurget enim
gens in gentem et regnum in regnum, et
erunt pestilentiae et fames et terrae mo-
tus per loca. 8 Haec autem omnia ini-
tia sunt dolorum. 9 (244. 1) Tunc tradent
vos in tribulationem et occident vos, et
eritis odio omnibus gentibus propter no-
men meum. 10 (245. 10) Et tunc scan-
dalizabuntur multi et invicem tradent et
odio habebunt invicem. 11 Et multi

XXIV. 2. dixit illis 9. FA in tribulatione

---

9 10, 22. Mc. 13, 13. Lc. 21, 17.

ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανή-
σουσιν πολλούς. 12 καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆ-
ναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν
πολλῶν. 13 ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗ-
τος σωθήσεται. 14 (246. 6) καὶ κηρυχθήσε-
ται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ
τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνε-
σιν, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. 15 (247. 6) Ὅταν
οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ
ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν
τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, 16 τότε
οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη,
17 (248. 2) ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ κατα-
βαινέτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ,
18 καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω
ὀπίσω ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. 19 (249. 2) οὐαὶ
δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς
θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
20 (250. 6) προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένη-
ται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββά-
τῳ. 21 (251. 2) ἔσται γὰρ τότε θλῖψις με-
γάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως
τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται. 22 (252. 6) καὶ
εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ
ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλε-
κτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.

15. ς^c (non ς) εστως 16. (εις τα) 17. (καταβατω) . . τα εκ : τι εκ 18. (το ιματιον) 20. εν σαββατω (σαββατου)

13 10, 22. Mc. 13, 13. (Lc. 21, 19.) 15—25 Mc. 13, 14—23. Lc. 21, 20 ss. 15 * Dan. 9, 27. 17 Lc. 17, 31.

pseudoprophetae surgent et seducent mul-
tos. 12 Et quoniam abundabit iniquitas,
refrigescet caritas multorum. 13 Qui au-
tem perseveraverit usque in finem, hic
salvus erit. 14 (246. 6) Et praedicabitur
hoc evangelium regni in universo orbe
in testimonium omnibus gentibus, et tunc
veniet consummatio. 15 (247. 6) Cum
ergo videritis abominationem desolatio-
nis, quae dicta est a Danihelo propheta,
stantem in loco sancto: qui legit intelle-
gat: 16 (248. 2) tunc qui in Iudaea sunt
fugiant ad montes, 17 et qui in tecto
non descendat tollere aliquid de domo
sua, 18 et qui in agro non revertatur
tollere tunicam suam. 19 (249. 2) Vae au-
tem praegnantibus et nutrientibus in illis
diebus. 20 (250. 6) Orate autem ut non
fiat fuga vestra hieme vel sabbato.
21 (251. 2) Erit enim tunc tribulatio ma-
gna, qualis non fuit ab initio mundi us-
que modo neque fiet; 22 (252. 6) et nisi
breviati fuissent dies illi, non fieret salva
omnis caro: sed propter electos brevia-

12. abundavit 15. Daniele 20. in hieme

13 10, 22. Mc. 13, 13. (Lc. 21, 19.) 15—25 Mc. 13, 14—23. Lc. 21, 20 ss. 15 * Dan. 9, 27. 17 Lc. 17, 31.

23 (253. 2) τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ
ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε.
24 (254. 6) ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι
καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα
μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυ-
νατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προ-
είρηκα ὑμῖν. 26 (255. 5) ἐὰν οὖν εἴπωσιν
ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλ-
θητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύ-
σητε. 27 (256. 5) ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ
ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως
δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου. 28 (257. 5) ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ
πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.
29 (258. 2) Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν
τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσε-
ται καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐ-
τῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σα-
λευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ
σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ,
(259. 2) καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ
τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρα-
νοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.
31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ
σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξου-
σιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων

27. εσται και 28. οπου γαρ 30. εν τω ουρανω . . (πολλης και δοξης) 31. (om φωνης)

26 s. Lc. 17, 23 s. 28 Lc. 17, 37. 29—35 Mc. 13, 24—31. Lc. 21, 25—33. 30 Apoc. 1, 7.

buntur dies illi. 23 (253. 2) Tunc si quis
vobis dixerit Ecce hic Christus, aut illic,
nolite credere. 24 (254. 6) Surgent enim
pseudochristi et pseudoprophetae, et da-
bunt signa magna et prodigia, ita ut in
errorem inducantur, si fieri potest, etiam
electi. 25 Ecce praedixi vobis. 26 (255. 5) Si
ergo dixerint vobis Ecce in deserto est,
nolite exire: Ecce in penetralibus, nolite
credere. 27 (256. 5) Sicut enim fulgur
exit ab oriente et paret usque in occi-
dentem, ita erit et adventus filii homi-
nis. 28 (257. 5) Ubicumque fuerit corpus,
illuc congregabuntur aquilae. 29 (258. 2) Sta-
tim autem post tribulationem dierum il-
lorum sol obscurabitur, et luna non da-
bit lumen suum, et stellae cadent de
caelo, et virtutes caelorum commovebun-
tur: 30 et tunc parebit signum filii ho-
minis in caelo, (259. 2) et tunc plangent
omnes tribus terrae, et videbunt filium
hominis venientem in nubibus caeli cum
virtute multa et maiestate. 31 Et mittet
angelos suos cum tuba et voce magna,
et congregabunt electos eius a quattuor
ventis a summis caelorum usque ad ter-

23. Ecce hic est 28. illic congregabuntur et aquilae

26 s. Lc. 17, 23 s. 28 Lc. 17, 37. 29—35 Mc. 13, 24—31. Lc. 21, 25—33. 30 Apoc. 1, 7.

ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐ-
τῶν. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν
παραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γέ-
νηται ἁπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώ-
σκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· 33 οὕτως καὶ
ὑμεῖς ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε
ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 34 ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως
ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς
καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου
οὐ μὴ παρέλθωσιν. 36 ([260.6]) Περὶ δὲ
τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν,
οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πα-
τήρ μου μόνος. 37 ([261.5]) ὥσπερ δὲ αἱ
ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν
ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγον-
τες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμί-
ζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς
τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως
ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας,
οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
θρώπου. 40 ([262.5]) τότε δύο ἔσονται ἐν
τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς
ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ,

31. (εως των) 32. (εκφυῇ) . . (γινωσκεται) 33. ουτω . . (ταυτα παντα) 34. (οτι ου μη) . . (ταυτα παντα) 35. παρελευσονται, οι δε 36. και της ωρας . . (των ουρ., ουδε ο υιος) . . (om μου) 37. (ωσπ. γαρ) . . εσται και 38. ωσπερ . . ημεραις : add ταις προ 39. εσται και 40. (εσ. δυο) . . ο εις bis 41. μυλωνι

36 Mc. 13, 32. 37 ss. Lc. 17, 26 s. 40 s. Lc. 17, 35 s.

minos eorum. 32 Ab arbore autem fici
discite parabolam. Cum iam ramus eius
tener fuerit et folia nata, scitis quia
prope est aestas: 33 ita et vos cum vi-
deritis haec omnia, scitote quia prope
est in ianuis. 34 Amen dico vobis quia
non praeteribit haec generatio donec
omnia haec fiant. 35 Caelum et terra
transibunt, verba vero mea non praeter-
ibunt. 36 ([260.6]) De die autem illa et
hora nemo scit, neque angeli caelorum,
nisi pater solus. 37 ([261.5]) Sicut autem
in diebus Noe, ita erit et adventus filii
hominis. 38 Sicut enim erant in diebus
ante diluvium comedentes et bibentes,
nubentes et nuptum tradentes, usque ad
eum diem quo intravit in arcam Noe,
39 et non cognoverunt donec venit dilu-
vium et tulit omnes, ita erit et adventus
filii hominis. 40 ([262.5]) Tunc duo erunt in
agro: unus adsumetur, et unus relinque-
tur; 41 duae molentes in mola: una ad-

34. generatio haec 35. verba autem 36. solus pater 38. nuptui . . Noe in arcam

36 Mc. 13, 32. 37 ss. Lc. 17, 26 s. 40 s. Lc. 17, 35 s.

μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται.
42 ([263. 6]) γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴ-
δατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.
43 ([264. 2]) Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει
ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης
ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴα-
σεν διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.. **44** διὰ
τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ
δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
45 ([265. 5]) Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ
φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς
οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τρο-
φὴν ἐν καιρῷ; **46** ([266. 5]) μακάριος ὁ δοῦ-
λος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρή-
σει οὕτως ποιοῦντα. **47** ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ κατα-
στήσει αὐτόν. **48** ([267. 5]) ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ
κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
Χρονίζει μου ὁ κύριος ἐλθεῖν, **49** καὶ ἄρ-
ξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ
δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων· **50** ἥξει
ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ
οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει,
51 καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος
αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

---

42. ποια ωρα 44. η ωρα ου δοκ. 45. ο κυρ. αυτου . . επι τ. θεραπειας . . του διδοναι 46. ποι. ουτως 48. ο κυρ. μου . . (om ελθειν) 49. om αυτου . . εσθιειν δε κ. πινειν

---

42 25, 13. Mc. 13, 33. 35. **43** s. Lc. 12, 39 s.
45—51 Lc. 12, 42—46.

sumetur, et una relinquetur. **42** ([263. 6]) Vi-
gilate ergo, quia nescitis qua hora do-
minus vester venturus sit. **43** ([264. 2]) Il-
lud autem scitote, quoniam si sciret pa-
ter familias qua hora fur venturus esset,
vigilaret utique et non sineret perfodiri
domum suam. **44** Ideo et vos estote pa-
rati, quia qua nescitis hora filius homi-
nis venturus est. **45** ([265. 5]) Quis putas
est fidelis servus et prudens, quem con-
stituit dominus suus super familiam
suam, ut det illis cibum in tempore?
46 ([266. 5]) Beatus ille servus, quem cum ve-
nerit dominus eius invenerit sic facientem.
47 Amen dico vobis quoniam super omnia
bona sua constituet eum. **48** ([267. 5]) Si
autem dixerit malus servus ille in corde
suo Moram facit dominus meus venire,
49 et coeperit percutere conservos suos,
manducet autem et bibat cum ebriis:
50 veniet dominus servi illius in die qua
non sperat et hora qua ignorat, **51** et
dividet eum, partemque eius ponet cum
hypocritis: illic erit fletus et stridor den-
tium.

---

43. perfodi 45. (supra) 49. ebriosis

---

42 25, 13. Mc. 13, 33. 35. **43** s. Lc. 12, 39 s.
45—51 Lc. 12, 42—46.

XXV.

Parabolae de decem virginibus et de talentorum usu. De supremo Christi iudicio.

1 (268. 10) Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες
λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς
ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐ-
τῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. 3 αἵ-
τινες μωραί, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐ-
τῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· 4 αἱ
δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις
μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. 5 χρονίζοντος
δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκά-
θευδον. 6 μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν
Ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν.
7 τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι
καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. 8 αἱ
δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν
ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν
σβέννυνται. 9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι
λέγουσαι Μή ποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ
ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦν-
τας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10 ἀπερχο-
μένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμ-
φίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ
εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.
11 ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρ-

XXV. 1. αυτων . . απαντησιν 2. πε. δε ησ. εξ αυτ. φρον. και (ς, non ςe, add αι) πε. μωρ. 3. (αι γαρ, item αι δε) . . τ. λ. εαυτων 4. αγγ. αυτων . . (om αυτων) 6. ο νυμφ. ερχεται . . εις απαντ. αυτου 7. αυτων 8. ειπον 9. ου μη : ουκ . . πορ. δε μαλλ. 11. (om και)

XXV.

Parabolae de decem virginibus et de talentorum usu. De supremo Christi iudicio.

1 (268. 10) Tunc simile erit regnum
caelorum decem virginibus, quae acci-
pientes lampades suas exierunt obviam
sponso et sponsae. 2 Quinque autem ex
eis erant fatuae, et quinque prudentes:
3 sed quinque fatuae acceptis lampadibus
non sumpserunt oleum secum, 4 pru-
dentes vero acceperunt oleum in vasis
suis cum lampadibus. 5 Moram autem
faciente sponso dormitaverunt omnes et
dormierunt. 6 Media autem nocte cla-
mor factus est Ecce sponsus venit, exite
obviam ei. 7 Tunc surrexerunt omnes
virgines illae et ornaverunt lampades suas.
8 Fatuae autem sapientibus dixerunt Date
nobis de oleo vestro, quia lampades no-
strae extinguuntur. 9 Responderunt pru-
dentes dicentes Ne forte non sufficiat no-
bis et vobis, ite potius ad vendentes et
emite vobis. 10 Dum autem irent emere,
venit sponsus, et quae paratae erant in-
traverunt cum eo ad nuptias, et clausa
est ianua. 11 Novissime vero veniunt et
reliquae virgines dicentes Domine domine,

XXV. 11. (*om* vero)

θένοι λέγουσαι Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν.
12 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐκ οἶδα ὑμᾶς. 13 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι
οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.
14 (269. 2) Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδη-
μῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ
παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ,
15 (270. 5) καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τά-
λαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ
τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως.
16 πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λα-
βὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα
πέντε τάλαντα. 17 ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο
ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. 18 ὁ δὲ τὸ ἓν λα-
βὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ
ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. 19 μετὰ δὲ
πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων
ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν.
20 καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λα-
βὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων
Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε
ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. 21 ἔφη
αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ
πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε
καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυ-

13. add in fine εν η ο υιος του ανθρωπου ερχεται 16. (om δε) . . (ηργασατο) . . (εκερδησεν) . . (om ταλαντα) 17. (om και) . . εκερδ. και αυτος 18. γην : εν τη γη . . απεκρυψε 19. χρον. πολ. . . μετ αυτ. λογ. 20. εκερδ. επ αυτοις. 21. εφη δε αυτ.

XXV. 12 Lc. 13, 27. 13 24, 42. 14—30 Lc. 19, 11—27.

aperi nobis. 12 At ille respondens ait
Amen dico vobis, nescio vos. 13 Vigilate
itaque, quia nescitis diem neque horam.
14 (269. 2) Sicut enim homo peregre pro-
ficiscens vocavit servos suos et tradidit
illis bona sua, 15 (270. 5) et uni dedit
quinque talenta, alii autem duo, alii vero
unum, unicuique secundum propriam vir-
tutem, et profectus est statim. 16 Abiit
autem qui quinque talenta acceperat, et
operatus est in eis et lucratus est alia quin-
que. 17 Similiter qui duo acceperat lucra-
tus est alia duo. 18 Qui autem unum acce-
perat, abiens fodit in terra et abscondit
pecuniam domini sui. 19 Post multum
vero temporis venit dominus servorum
illorum et posuit rationem cum eis. 20 Et
accedens qui quinque talenta acceperat
optulit alia quinque talenta, dicens Do-
mine, quinque talenta mihi tradidisti,
ecce alia quinque superlucratus sum.
21 Ait illi dominus eius Euge, serve bone
et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis,
super multa te constituam: intra in gau-

17. Similiter et 18. in terram 20. tradidisti mihi . . (et ecce) 21. (bone serve)

XXV. 12 Lc. 13, 27. 13 24, 42. 14—30 Lc. 19, 11—27.

99 [7*]

ρίου σου. 22 προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο
τάλαντα εἶπεν Κύριε, δύο τάλαντά μοι
παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρ-
δησα. 23 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ,
δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πι-
στός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε
εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 24 προσ-
ελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς
εἶπεν Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄν-
θρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ
συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· 25 καὶ
φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου
ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. 26 ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Πονηρὲ
δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου
οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρ-
πισα; 27 ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὸ ἀργύριόν
μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομι-
σάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 28 ἄρατε
οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ
ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. 29 (271. 2) τῷ γὰρ
ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσε-
ται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθή-
σεται ἀπ' αὐτοῦ. 30 (272. 5) καὶ τὸν ἀχρεῖον
δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτε-

22. ο τα δ. ταλ. λαβων . . εκερδ. εκ αυτοις 26. (Δουλε πονηρε) 27. ουν σε 29. απο δε του μη 30. εκβαλλετε

29 13, 12.

dium domini tui. 22 Accessit autem et
qui duo talenta acceperat et ait Domine,
duo talenta tradidisti mihi, ecce alia
duo lucratus sum. 23 Ait illi dominus
eius Euge, serve bone et fidelis, quia su-
per pauca fuisti fidelis, super multa te
constituam: intra in gaudium domini tui.
24 Accedens autem et qui unum talen-
tum acceperat ait Domine, scio quia ho-
mo durus es, metis ubi non seminasti,
et congregas ubi non sparsisti: 25 et
timens abii et abscondi talentum tuum
in terra: ecce habes quod tuum est.
26 Respondens autem dominus eius dixit
ei Serve male et piger, sciebas quia meto
ubi non semino, et congrego ubi non
sparsi? 27 oportuit ergo te mittere pe-
cuniam meam nummulariis, et veniens
ego recepissem utique quod meum est
cum usura. 28 Tollite itaque ab eo ta-
lentum, et date ei qui habet decem ta-
lenta. 29 (271. 2) Omni enim habenti da-
bitur et abundabit; ei autem qui non
habet, et quod videtur habere auferetur
ab eo. 30 (272. 5) Et inutilem servum

23. (bone serve) . . (supra multa) 24. FA et metis 27. committere

29 13, 12.

ρον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
τῶν ὀδόντων.
31 (273. 10) Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ
ἄγγελοι μετ᾽ αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρό-
νου δόξης αὐτοῦ· 32 καὶ συναχθήσονται
ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφο-
ριεῖ αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν
ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων,
33 καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν
αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. 34 τότε
ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε
οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονο-
μήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν
ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 35 ἐπείνασα γὰρ
καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐπο-
τίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με,
36 γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα
καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ
ἤλθατε πρός με. 37 τότε ἀποκριθήσονται
αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες Κύριε, πότε σε
εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ δι-
ψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; 38 πότε δέ σε
εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν
καὶ περιεβάλομεν; 39 πότε δέ σε εἴδομεν
ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρός

31. οι αγιοι αγγ. 32. συναχθησεται 36. ηλθετε
39. ασθενη

eiicite in tenebras exteriores: illic erit
fletus et stridor dentium.
31 (273. 10) Cum autem venerit filius
hominis in maiestate sua, et omnes an-
geli cum eo, tunc sedebit super sedem
maiestatis suae, 32 et congregabuntur
ante eum omnes gentes, et separabit eos
ab invicem sicut pastor segregat oves
ab haedis, 33 et statuet oves quidem a
dextris suis, haedos autem a sinistris.
34 Tunc dicet rex his qui a dextris eius
erunt Venite benedicti patris mei, possi-
dete paratum vobis regnum a constitutione
mundi. 35 Esurivi enim et dedistis mihi
manducare, sitivi et dedistis mihi bibere,
hospes eram et collegistis me, 36 nudus
et operuistis me, infirmus et visitastis
me, in carcere eram et venistis ad me.
37 Tunc respondebunt ei iusti dicentes
Domine, quando te vidimus esurientem
et pavimus, sitientem et dedimus tibi
potum? 38 Quando autem te vidimus
hospitem et collegimus te, aut nudum
et cooperuimus? 39 Aut quando te vi-
dimus infirmum aut in carcere, et veni-

35. FA collexistis 36. cooperuistis .. FA *om* eram
37. pavimus te 38. FA colleximus .. cooperuimus
te 39. FA infirmum et in

σέ; 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ
αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιή-
σατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν
ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41 τότε ἐρεῖ
καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ
οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ
ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέ-
λοις αὐτοῦ. 42 ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώ-
κατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτί-
σατέ με, 43 ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγά-
γετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με,
ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέ-
ψασθέ με. 44 τότε ἀποκριθήσονται καὶ
αὐτοὶ λέγοντες Κύριε, πότε σε εἴδομεν πει-
νῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθε-
νῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι;
45 τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ
τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιή-
σατε. 46 καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κό-
λασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰ-
ώνιον.

XXVI.

Sacerdotum consilium. Femina ungens. Iudae pactio. Caena ultima. Petri confidentia. Iesu

40. (om των αδελφ. μ.) 41. (ο ητοιμασεν ο πατηρ μου) 42. (και εδιψ.) 44. αυτω κ. αυτοι

mus ad te? 40 Et respondens rex dicet
illis Amen dico vobis, quamdiu fecistis
uni de his fratribus meis minimis, mihi
fecistis. 41 Tunc dicet et his qui a si-
nistris erunt Discedite a me maledicti in
ignem aeternum, qui praeparatus est dia-
bolo et angelis eius. 42 Esurivi enim et
non dedistis mihi manducare, sitivi et
non dedistis mihi potum, 43 hospes eram
et non collegistis me, nudus et non ope-
ruistis me, infirmus et in carcere et non
visitastis me. 44 Tunc respondebunt et
ipsi dicentes Domine, quando te vidimus
esurientem aut sitientem aut hospitem
aut nudum aut infirmum vel in carcere,
et non ministravimus tibi? 45 Tunc re-
spondebit illis dicens Amen dico vobis,
quamdiu non fecistis uni de minoribus
his, nec mihi fecistis. 46 Et ibunt hi in
supplicium aeternum, iusti autem in vi-
tam aeternam.

XXVI.

Sacerdotum consilium. Femina ungens. Iudae pactio. Caena ultima. Petri confidentia. Iesu

40. uni ex his 41. paratus 43. FA collexistis . . cooperuistis 44. ei et ipsi . . aut in carcere

anxietas in horto et captio. Iudicium coram Caiapha et illusio. Petri lapsus.

1 (274. 1) Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ
Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 Οἴδατε ὅτι μετὰ
δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρω-
θῆναι.

3 (275. 6) Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν
τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα,
4 καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δό-
λῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. 5 ἔλε-
γον δέ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος
γένηται ἐν τῷ λαῷ.

6 (276. 1) Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν
Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ,
7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου
ἔχουσα βαρυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου. 8 ἰδόντες δὲ
οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες Εἰς τί
ἡ ἀπώλεια αὕτη; 9 ἠδύνατο γὰρ τοῦτο
πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς.
10 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τί κό-
πους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ κα-
λὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. 11 πάντοτε γὰρ

XXVI. 3. αρχ. : add και οι γραμματεις 4. κρατ. δολω 7. (εχουσ. αλαβ. μυρ. πολυτιμου) . . (επι της κεφαλης) 8. οι μαθ. αυτου 9. τουτο το μυρον . . om τοις 11. (τ. πτωχ. γαρ παντ.)

XXVI. 2 Mc. 14, 1. Lc. 22, 1. 3 ss. Mc. 14, 1 s. Lc. 22, 2. Io. 11, 47. 6—13 Mc. 14, 3—9. Io. 12, 1—8. (Lc. 7, 36 ss.)

anxietas in horto et captio. Iudicium coram Caiapha et illusio. Petri lapsus.

1 (274. 1) Et factum est cum consum-
masset Iesus sermones hos omnes, dixit
discipulis suis 2 Scitis quia post biduum
pascha fiet, et filius hominis tradetur ut
crucifigatur.

3 (275. 6) Tunc congregati sunt princi-
pes sacerdotum et seniores populi in
atrium principis sacerdotum qui diceba-
tur Caiaphas, 4 et consilium fecerunt ut
Iesum dolo tenerent et occiderent. 5 Di-
cebant autem Non in die festo, ne forte
tumultus fieret in populo.

6 (276. 1) Cum autem esset Iesus in
Bethania in domo Simonis leprosi, 7 ac-
cessit ad eum mulier habens alabastrum
unguenti pretiosi, et effudit super caput
ipsius recumbentis. 8 Videntes autem
discipuli indignati sunt dicentes Ut quid
perditio haec? 9 Potuit enim istud venun-
dari multo et dari pauperibus. 10 Sciens
autem Iesus ait illis Quid molesti estis
mulieri? opus bonum operata est in me.
11 Nam semper pauperes habetis vobis-

XXVI. 3. Caiphas 6. Iesus esset 10. huic mulieri . . opus enim

XXVI. 2 Mc. 14, 1. Lc. 22, 1. 3 ss. Mc. 14, 1 s. Lc. 22, 2. Io. 11, 47. 6—13 Mc. 14, 3—9. Io. 12, 1—8. (Lc. 7, 36 ss.)

τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ
οὐ πάντοτε ἔχετε. 12 ([277. 1]) βαλοῦσα γὰρ
αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου
πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. 13 ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέ-
λιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται
καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

14 ([278. 2]) Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώ-
δεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης,
πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς 15 εἶπεν Τί θέλετέ
μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;
οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια.
16 καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐ-
τὸν παραδῷ.

17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλ-
θον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες Ποῦ
θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;
18 ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς
τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ Ὁ διδάσκαλος
λέγει Ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν, πρὸς σὲ
ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.
19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

20 Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ
τῶν δώδεκα. 21 ([279. 1]) καὶ ἐσθιόντων
αὐτῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ

15. (και εγω) 17. λεγοντ. αυτω . . (ετοιμασομεν)

14—16 Mc. 14, 10 s. Lc. 22, 3—6. 15 (*Zach. 11, 12.) 17—19 Mc. 14, 12—16. Lc. 22, 7—13. 20—29 Mc. 14, 17—25. Lc. 22, 14—23.

cum, me autem non semper habetis.
12 ([277. 1]) Mittens enim haec unguentum
hoc in corpus meum ad sepeliendum me
fecit. 13 Amen dico vobis, ubicumque
praedicatum fuerit hoc evangelium in
toto mundo, dicetur et quod haec fecit
in memoriam eius.

14 ([278. 2]) Tunc abiit unus de duode-
cim, qui dicebatur Iudas Scariotes, ad
principes sacerdotum 15 et ait illis Quid
vultis mihi dare, et ego vobis eum tra-
dam? At illi constituerunt ei triginta ar-
genteos. 16 Et exinde quaerebat opor-
tunitatem ut eum traderet.

17 Prima autem azymorum accesse-
runt discipuli ad Iesum dicentes Ubi vis
paremus tibi comedere pascha? 18 At
Iesus dixit Ite in civitatem ad quendam
et dicite ei Magister dicit Tempus meum
prope est, apud te facio pascha cum
discipulis meis. 19 Et fecerunt discipuli
sicut constituit illis Iesus, et paraverunt
pascha.

20 Vespere autem facto discumbebat
cum duodecim discipulis, 21 ([279. 1]) et
edentibus illis dixit Amen dico vobis
quia unus vestrum me traditurus est.

14. Iscariotes (Scariot) 17. Prima autem die
20. discipulis suis

14—16 Mc. 14, 10 s. Lc. 22, 3—6. 15 (*Zach. 11. 12.) 17—19 Mc. 14, 12—16. Lc. 22, 7—13. 20—29 Mc. 14, 17—25. Lc. 22, 14—23.

ὑμῶν παραδώσει με. **22** (280. 1) καὶ λυ-
πούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἷς
ἕκαστος Μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε; **23** (281. 2) ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ
ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παρα-
δώσει. **24** ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει
καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· (282. 6) οὐαὶ
δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐ-
τῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.
25 (283. 10) ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παρα-
διδοὺς αὐτὸν εἶπεν Μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί;
λέγει αὐτῷ Σὺ εἶπας. **26** (284. 1) Ἐσθιόν-
των δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον
καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς
μαθηταῖς καὶ εἶπεν Λάβετε φάγετε· τοῦτό
ἐστιν τὸ σῶμά μου. **27** (285. 2) καὶ λαβὼν
ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς
λέγων Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· **28** τοῦτο γάρ
ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ
πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι
ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως
τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ'
ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός
μου.

22. εις εκαστ. : εκ. αυτων 23. (την χειρα εν τω τρυβλιω[a]) 24. (ο μεν ουν) 26. (om τον) . . (ευχαριστησας εκλ.) . . (δους τ. μ. ειπ.) 27. το ποτηριον . . (om και sec) 28. το της καινης διαθηκης . . εκχυνομενον 29. (om οτι) . . γεννηματος . . (καιν. μ. υμ.)

26 ss. 1 Co. 11, 23—25.

22 (280. 1) Et contristati valde coeperunt
singuli dicere Numquid ego sum, domine?
23 (281. 2) At ipse respondens ait Qui in-
tingit mecum manum in parapside, hic
me tradet. **24** Filius quidem hominis va-
dit sicut scriptum est de illo; (282. 6) vae
autem homini illi per quem filius hominis
traditur: bonum erat ei si natus non
fuisset homo ille. **25** (283. 10) Respondens
autem Iudas, qui tradidit eum, dixit
Numquid ego sum, rabbi? ait illi Tu di-
xisti. **26** (284. 1) Caenantibus autem eis
accepit Iesus panem et benedixit ac fre-
git deditque discipulis suis et ait Accipite
et comedite: hoc est corpus meum.
27 (285. 2) Et accipiens calicem gratias
egit et dedit illis dicens Bibite ex hoc
omnes: **28** hic est enim sanguis meus
novi testamenti, qui pro multis effunditur
in remissionem peccatorum. **29** Dico au-
tem vobis, non bibam a modo de hoc
genimine vitis usque in diem illum cum
illud bibam vobiscum novum in regno
patris mei.

24. tradetur 28. effundetur 29. (in diem cum illum)

26 ss. 1 Co. 11, 23—25.

30 (286. 6) Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. **31** (287. 4) τότε λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πάντες ὑμεῖς σκανδα-
λισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ.
(288. 6) γέγραπται γάρ Πατάξω τὸν ποιμένα,
καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς
ποίμνης. **32** μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προ-
άξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. **33** (289. 1) ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ πάντες
σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε
σκανδαλισθήσομαι. **34** ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰη-
σοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυ-
κτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ
με. **35** (290. 6) λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος Κἂν
δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε
ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθη-
ταὶ εἶπον.

36 (291. 1) Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ
Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανεῖ,
(292. 6) καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσατε
αὐτοῦ ἕως ἂν ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι.
37 καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς
δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ
ἀδημονεῖν. **38** (293. 4) τότε λέγει αὐτοῖς
Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανά-
του· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.

31. διασκορπισθησεται 33. Ει και . . (εγω δε) 34. (απαρνησει) 35. (απαρνησωμαι) . . (ομοι. δε κ.) 36. Γεθσημανη . . (τ. μαθ. αυτου) . . εως ου απ. προσ. εκει . . (om αν) 38. (αυτοις ο Ιησους)

30 ss. Mc. 14, 26—31. Lc. 22, 39. **31** *Zach. 13, 7. **34** Io. 13, 38. Lc. 22, 34. **36—41** Mc. 14, 32—38. Lc. 22, 40—46. Io. 18, 1.

30 (286. 6) Et hymno dicto exierunt in
montem oliveti. **31** (287. 4) Tunc dicit
illis Iesus Omnes vos scandalum patie-
mini in me in ista nocte: (288. 6) scri-
ptum est enim Percutiam pastorem, et
dispergentur oves gregis. **32** Postquam
autem resurrexero, praecedam vos in Ga-
lilaeam. **33** (289. 1) Respondens autem
Petrus ait illi Etsi omnes scandalizati
fuerint in te, ego numquam scandaliza-
bor. **34** Ait illi Iesus Amen dico tibi
quia in hac nocte ante quam gallus can-
tet ter me negabis. **35** (290. 6) Ait illi
Petrus Etiamsi oportuerit me mori te-
cum, non te negabo. Similiter et omnes
discipuli dixerunt.

36 (291. 1) Tunc venit Iesus cum illis in
villam quae dicitur Gethsemani, (292. 6) et
dixit discipulis suis Sedete hic donec va-
dam illuc et orem. **37** Et adsumpto Pe-
tro et duobus filiis Zebedaei coepit con-
tristari et moestus esse. **38** (293. 4) Tunc
ait illis Tristis est anima mea usque ad
mortem: sustinete hic et vigilate mecum.

36. FA Gesemani

30 ss. Mc. 14, 26—31. Lc. 22, 39. **31** *Zach. 13, 7. **34** Io. 13, 38. Lc. 22, 34. **36—41** Mc. 14, 32—38. Lc. 22, 40—46. Io. 18, 1.

39 (294. 1) καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν
ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ
λέγων Πάτερ, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω
ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· (295. 1) πλὴν
οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ. **40** (296. 2) καὶ
ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὑρίσκει
αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ
Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆ-
σαι μετ' ἐμοῦ; **41** γρηγορεῖτε καὶ προσ-
εύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν·
(297. 4) τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ
σὰρξ ἀσθενής. **42** (298. 6) πάλιν ἐκ δευ-
τέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων Πάτερ
μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν
μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου.
43 καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύ-
δοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βε-
βαρημένοι. **44** καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν
ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰ-
πών. **45** (299. 4) τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς
μαθητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε λοι-
πὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς
χεῖρας ἁμαρτωλῶν. **46** ἐγείρεσθε, ἄγωμεν·
ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.
47 (300. 1) Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ

39. (προσελθων)..Πατ. μου..παρελθετω 42. του-
το το ποτηριον παρ. απ εμου 43. ευρισκει αυτ. παλ.
44. απ. παλ. προσηυξ. εκ τριτου . . (ειπ. παλιν)
45. μαθ. αυτου . . το λοιπον

42—46 Mc. 14, 39—42. **47—56** Mc. 14, 43—50.
Lc. 22, 47—53. Io. 18, 2.

39 (294. 1) Et progressus pusillum proci-
dit in faciem suam orans et dicens Pa-
ter, si possibile est, transeat a me ca-
lix iste: (295. 1) verum tamen non sic-
ut ego volo sed sicut tu. **40** (296. 2) Et
venit ad discipulos et invenit eos dor-
mientes, et dicit Petro Sic non potuistis
una hora vigilare mecum? **41** Vigilate et
orate ut non intretis in temptationem:
(297. 4) spiritus quidem promptus est, ca-
ro autem infirma. **42** (298. 6) Iterum se-
cundo abiit et oravit dicens Pater mi,
si non potest hic calix transire nisi bi-
bam illum, fiat voluntas tua. **43** Et venit
iterum et invenit eos dormientes; erant
enim oculi eorum gravati. **44** Et relictis
illis iterum abiit et oravit tertio eundem
sermonem dicens. **45** (299. 4) Tunc venit
ad discipulos suos et dicit illis Dormite
iam et requiescite: ecce appropinquavit
hora, et filius hominis tradetur in manus
peccatorum. **46** Surgite, eamus: ecce
appropinquavit qui me tradit.
47 (300. 1) Adhuc ipso loquente, ecce

39. Pater mi . . (*om* a me) 40. ad discipulos
suos 46. tradet 47. eo loquente

42—46 Mc. 14, 39—42. **47—56** Mc. 14, 43—50.
Lc 22, 47—53. Io. 18, 2.

Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν, καὶ μετ'
αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύ-
λων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων
τοῦ λαοῦ. **48** (301. 2) ὁ δὲ παραδιδοὺς
αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων Ὃν
ἐὰν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐ-
τόν. **49** καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ
εἶπεν Χαῖρε, ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐ-
τόν. **50** ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἑταῖρε,
ἐφ' ὃ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον
τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν
αὐτόν. **51** (302. 1) καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ
Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν
μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον
τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.
52 (303. 10) τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τό-
πον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαι-
ραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. **53** ἢ δοκεῖς
ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πα-
τέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείω δώ-
δεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; **54** πῶς οὖν πλη-
ρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι;
55 (304. 1) ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰη-
σοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε
μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ'
ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων,

48. Ον αν 50. εφ ω 52. (τ. μαχ. σου) .. εν μαχαιρα .. (αποθανουνται) 53. πλειους η δωδεκα .. (λεγεωνων) 54. ουτω 55. εξηλθετε .. κ. ημερ. προς υμας εκαθ. διδ. εν τω ιερω

51 s. Io. 18, 10 s.

Iudas unus de duodecim venit, et cum
eo turba multa cum gladiis et fustibus,
missi a principibus sacerdotum et senio-
ribus populi. **48** (301. 2) Qui autem tra-
didit eum, dedit illis signum dicens
Quemcumque osculatus fuero, ipse est,
tenete eum. **49** Et confestim accedens
ad Iesum dixit Have rabbi, et osculatus
est eum. **50** Dixitque illi Iesus Amice,
ad quod venisti? Tunc accesserunt et
manus iniecerunt in Iesum et tenuerunt
eum. **51** (302. 1) Et ecce unus ex his qui
erant cum Iesu extendens manum exe-
mit gladium suum, et percutiens servum
principis sacerdotum amputavit auriculam
eius. **52** (303. 10) Tunc ait illi Iesus Con-
verte gladium tuum in locum suum:
omnes enim qui acceperint gladium gla-
dio peribunt. **53** An putas quia non pos-
sum rogare patrem meum, et exhibebit
mihi modo plus quam duodecim legiones
angelorum? **54** Quomodo ergo imple-
buntur scripturae, quia sic oportet fieri?
55 (304. 1) In illa hora dixit Iesus turbis
Tamquam ad latronem existis cum gla-
diis et fustibus comprehendere me: co-
tidie apud vos sedebam docens in tem-

50. ad quid

51 s. Io. 18, 10 s.

καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. **56** (305. 6) τοῦτο
δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωϑῶσιν αἱ γραφαὶ
τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαϑηταὶ πάντες
ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

57 (306. 1) Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰη-
σοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιε-
ρέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτε-
ροι συνήχϑησαν. **58** (307. 4) ὁ δὲ Πέτρος
ἠκολούϑει αὐτῷ ἀπὸ μακρόϑεν ἕως τῆς αὐ-
λῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελϑὼν ἔσω ἐκά-
ϑητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος.

59 (308. 2) Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συν-
έδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ
τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν ϑανατώσουσιν,
60 καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελϑόντων
ψευδομαρτύρων. (309. 6) ὕστερον δὲ προσ-
ελϑόντες δύο **61** εἶπον Οὗτος ἔφη Δύναμαι
καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ ϑεοῦ καὶ διὰ τριῶν
ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι. **62** καὶ ἀναστὰς ὁ
ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀποκρίνῃ τί
οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; **63** ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριϑεὶς ὁ ἀρχιερεὺς
εἶπεν αὐτῷ Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ ϑεοῦ
τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ
Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ ϑεοῦ. **64** (310. 1) λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω

58. (om απο) 59. αρχ. : add και οι πρεσβυτεροι .. θανατωσωσι . . (θαν. αυτ.) 60. κ. ο. ευρον· και πολλ. ψευδ. προσελθ. ουχ ευρον . . δυο ψευδομαρτυρες 61. οικοδ. αυτον 63. (om αποκριθεις)

57 s. Mc. 14, 53 s. Lc. 22 54 s. **59—66** Mc. 14 55 – 64. Lc. 22, 66 – 71. **61** 27, 40. Io. 2, 19.

plo, et non me tenuistis. **56** (305. 6) Hoc
autem totum factum est ut implerentur
scripturae prophetarum. Tunc discipuli
omnes relicto eo fugerunt.

57 (306. 1) At illi tenentes Iesum duxe-
runt ad Caiaphan principem sacerdotum,
ubi scribae et seniores convenerant.
58 (307. 4) Petrus autem sequebatur eum
a longe usque in atrium principis sa-
cerdotum: et ingressus intro sedebat cum
ministris ut videret finem.

59 (308. 2) Principes autem sacerdotum
et omne concilium quaerebant falsum te-
stimonium contra Iesum, ut eum morti
traderent, **60** et non invenerunt, cum
multi falsi testes accessissent: (309. 6) no-
vissime autem venerunt duo falsi testes
61 et dixerunt Hic dixit Possum destruere
templum dei et post triduum aedificare
illud. **62** Et surgens princeps sacerdo-
tum ait illi Nihil respondes ad ea quae
isti adversum te testificantur? **63** Iesus
autem tacebat. Et princeps sacerdotum
ait illi Adiuro te per deum vivum ut di-
cas nobis si tu es Christus filius dei.
64 (310. 1) Dicit illi Iesus Tu dixisti: ve-
rum tamen dico vobis, a modo videbitis

56. adimplerentur 57. Caipham 61. reaedificare

57 s. Mc. 14, 53 s. Lc. 22, 54 s. **59—66** Mc. 14, 55—64. Lc. 22, 66—71. **61** 27, 40. Io 2, 19.

ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀν-
θρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνά-
μεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ
οὐρανοῦ. 65 (311. 6) τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρ-
ρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων Ἐβλασφή-
μησεν· (312. 2) τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρ-
τύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν.
66 τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶ-
πον Ἔνοχος θανάτου ἐστίν. 67 (313. 1) Τότε
ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκο-
λάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν 68 λέγοντες
Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ
παίσας σε;

69 (314. 1) Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω
ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παι-
δίσκη λέγουσα Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ
τοῦ Γαλιλαίου. 70 ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπρο-
σθεν πάντων λέγων Οὐκ οἶδα τί λέγεις.
71 (315. 1) ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυ-
λῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει αὐτοῖς
ἐκεῖ Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζω-
ραίου. 72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου
ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. 73 μετὰ μι-
κρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ
Πέτρῳ Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ
γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. 74 τότε

65. λεγων οτι εβλασφ. . . την βλ. αυτου 67. ερραπισαν 69. εξω εκαθ. 70. (αυτων παντων) 71. (om αυτον) . . λεγει τοις εκει 72. μεθ ορκου

67 s. Mc. 14, 65. Lc. 22, 63 ss. 69—75 Mc. 14. 66—72. Lc. 22, 55—60. Io. 18, 16 ss.

filium hominis sedentem a dextris vir-
tutis et venientem in nubibus caeli.
65 (311. 6) Tunc princeps sacerdotum sci-
dit vestimenta sua dicens Blasphemavit:
(312. 2) quid adhuc egemus testibus? ecce
nunc audistis blasphemiam. 66 Quid vo-
bis videtur? At illi respondentes dixerunt
Reus est mortis. 67 (313. 1) Tunc expue-
runt in faciem eius et colaphis eum ce-
ciderunt, alii autem palmas in faciem ei
dederunt, 68 dicentes Prophetiza nobis,
Christe, quis est qui te percussit?

69 (314. 1) Petrus vero sedebat foris in
atrio, et accessit ad eum una ancilla di-
cens Et tu cum Iesu Galilaeo eras. 70 At
ille negavit coram omnibus dicens Nescio
quid dicis. 71 (315. 1) Exeunte autem illo
ianuam vidit eum alia et ait his qui erant
ibi Et hic erat cum Iesu Nazareno. 72 Et
iterum negavit cum iuramento quia non
novi hominem. 73 Et post pusillum ac-
cesserunt qui stabant et dixerunt Petro
Vere et tu ex illis es: nam et loquela
tua manifestum te facit. 74 Tunc coepit

64. virtutis dei 67. ei : eius 70. (quod) 71. alia ancilla

67 s. Mc. 14, 65. Lc. 22, 63 ss. 69—75 Mc. 14, 66—72. Lc. 22, 55—60. Io. 18, 16 ss.

ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ
οἶδα τὸν ἄνθρωπον· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ
ἐφώνησεν. 75 (316. 2) καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέ-
τρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι πρὶν
ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ
ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

XXVII.

Iesus coram Pilato. Iudae sera paenitentia. Iesus Barabbae posthabitus damnatur, illuditur, ducitur, cruci affigitur. Mors cum portentis, sepultura, custodia.

1 (317. 2) Πρωίας δὲ γενομένης συμβού-
λιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ,
ὥστε θανατῶσαι αὐτόν. 2 (318. 1) καὶ δή-
σαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν
Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

3 (319. 10) Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παρα-
διδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς
ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιε-
ρεῦσιν καὶ πρεσβυτέροις 4 λέγων Ἥμαρτον
παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπον Τί πρὸς
ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. 5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια
ἐν τῷ ναῷ ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν
ἀπήγξατο. 6 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ
ἀργύρια εἶπαν Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς

74. καταναθεματιζειν 75. του Ιησου .. ειρηκ. αυτω XXVII. 2. παρεδ. αυτον .. Ποντιω Πιλατω 3. (παραδους) .. απεστρεψε .. και τοις πρεσβ. 4. (αιμα δικαιον) .. οψει .. (εις τον ναον) 6. ειπον

XXVII. 1 Mc. 15, 1. 2 Lc. 23, 1. Io. 18, 28. 5 Act. 1, 18.

detestari et iurare quia non novisset
hominem. Et continuo gallus cantavit.
75 (316. 2) Et recordatus est Petrus verbi
Iesu quod dixerat Prius quam gallus can-
tet ter me negabis: et egressus foras
flevit amare.

XXVII.

Iesus coram Pilato. Iudae sera paenitentia. Iesus Barabbae posthabitus damnatur, illuditur, ducitur, cruci affigitur. Mors cum portentis, sepultura, custodia.

1 (317. 2) Mane autem facto consilium
inierunt omnes principes sacerdotum et
seniores populi adversus Iesum, ut eum
morti traderent. 2 (318. 1) Et vinctum
adduxerunt eum et tradiderunt Pontio Pi-
lato praesidi.

3 (319. 10) Tunc videns Iudas qui eum
tradidit, quod damnatus esset, paeniten-
tia ductus retulit triginta argenteos prin-
cipibus sacerdotum et senioribus 4 di-
cens Peccavi tradens sanguinem iustum.
At illi dixerunt Quid ad nos? tu videris.
5 Et proiectis argenteis in templo reces-
sit, et abiens laqueo se suspendit. 6 Prin-
cipes autem sacerdotum acceptis argen-
teis dixerunt Non licet mittere eos in

75. (ploravit) XXVII. 6. eos mittere in corbonam

XXVII. 1 Mc. 15, 1. 2 Lc. 23, 1. Io. 18, 28. 5 Act. 1, 18.

τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν.
7 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐ-
τῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς
ξένοις. 8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς
αἵματος ἕως τῆς σήμερον. 9 τότε ἐπληρώθη
τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου λέ-
γοντος Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια,
τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο
ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, 10 καὶ ἔδωκαν αὐτὰ
εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέτα-
ξέν μοι κύριος.

11 (320. 1) Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπρο-
σθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν
ὁ ἡγεμὼν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ Σὺ λέ-
γεις. 12 (321. 4) καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι
αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυ-
τέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. 13 τότε λέγει
αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Οὐκ ἀκούεις πόσα σου
καταμαρτυροῦσιν; 14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη
αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν
τὸν ἡγεμόνα λίαν. 15 (322. 2) Κατὰ δὲ
ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ
ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 (323. 4) εἶχον
δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Ἰη-
σοῦν Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν αὐ-
τῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τίνα θέλετε

6. (κορβαν) 9. (om Ιερεμιου) 11. εστη 12. (om των sec) 16. om Ιησουν

8 Act. 1, 19. 9 *Zach. 11, 13. (*Ier. 18, 1.)
11—14 Mc. 15, 2—5. Lc. 23, 3. Io. 18, 33.
15—26 Mc. 15, 6—15. Lc. 23, 17—25. Io. 18, 39 s.

corbanan, quia pretium sanguinis est.
7 Consilio autem inito emerunt ex illis
agrum figuli in sepulturam peregrinorum.
8 Propter hoc vocatus est ager ille Achel-
demach, ager sanguinis, usque in hodier-
num diem. 9 Tunc impletum est quod
dictum est per Hieremiam prophetam di-
centem Et acceperunt triginta argenteos
pretium appretiati quem appretiaverunt a
filiis Israhel, 10 et dederunt eos in agrum
figuli, sicut constituit mihi dominus.

11 (320. 1) Iesus autem stetit ante prae-
sidem, et interrogavit eum praeses di-
cens Tu es rex Iudaeorum? Dicit ei Iesus
Tu dicis. 12 (321. 4) Et cum accusaretur
a principibus sacerdotum et senioribus,
nihil respondit. 13 Tunc dicit illi Pilatus
Non audis quanta adversum te dicunt
testimonia? 14 Et non respondit ei ad
ullum verbum, ita ut miraretur praeses
vehementer. 15 (322. 2) Per diem autem
sollemnem consueverat praeses dimittere
populo unum vinctum quem voluissent.
16 (323. 4) Habebat autem tunc vinctum
insignem qui dicebatur Barabbas. 17 Con-
gregatis ergo illis dixit Pilatus Quem vul-

8. Haceldama, hoc est ager 9. (Et tunc) 11. Dicit illi 13. FA dicant 15. populo dimittere

8 Act. 1, 19. 9 *Zach. 11, 13. (*Ier. 18, 1.)
11—14 Mc. 15, 2—5. Lc. 23, 3. Io. 18, 33.
15—26 Mc. 15, 6—15. Lc. 23, 17—25. Io. 18, 39 s.

ἀπολύσω ὑμῖν, Ἰησοῦν Βαραββᾶν ἢ Ἰη-
σοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; 18 ᾔδει
γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν.
19 (324. 10) καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ
βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ
αὐτοῦ λέγουσα Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ
ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ'
ὄναρ δι' αὐτόν. 20 (325. 1) οἱ δὲ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους
ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰη-
σοῦν ἀπολέσωσιν. 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγε-
μὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο
ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον Βαραββᾶν.
22 (326. 1) λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Τί οὖν
ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;
λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. 23 ὁ δὲ
ἔφη Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ πε-
ρισσῶς ἔκραζον λέγοντες Σταυρωθήτω.
24 (327. 10) ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος ὅτι οὐδὲν
ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λα-
βὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι
τοῦ ὄχλου λέγων Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵ-
ματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 καὶ
ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν Τὸ αἷμα
αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.
26 (328. 1) τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βα-

17. om Ιησουν 21. (τον Βαραββαν) 22. αυτω παντες 23. ο δε ηγεμων 24. (κατεναντι) . . αιμ. του δικαιου τουτου

tis dimittam vobis, Barabban an Iesum
qui dicitur Christus? 18 Sciebat enim
quod per invidiam tradidissent eum.
19 (324. 10) Sedente autem illo pro tribu-
nali misit ad illum uxor eius dicens Ni-
hil tibi et iusto illi: multa enim passa
sum hodie per visum propter eum.
20 (325. 1) Principes autem sacerdotum
et seniores persuaserunt populis ut pete-
rent Barabban, Iesum vero perderent.
21 Respondens autem praeses ait illis
Quem vultis vobis de duobus dimitti? At
illi dixerunt Barabban. 22 (326. 1) Dicit
illis Pilatus Quid igitur faciam de Iesu
qui dicitur Christus? 23 Dicunt omnes
Crucifigatur. Ait illis praeses Quid enim
mali fecit? At illi magis clamabant di-
centes Crucifigatur. 24 (327. 10) Videns
autem Pilatus quia nihil proficeret sed
magis tumultus fieret, accepta aqua lavit
manus coram populo dicens Innocens
ego sum a sanguine iusti huius: vos
videritis. 25 Et respondens universus
populus dixit Sanguis eius super nos et
super filios nostros. 26 (328. 1) Tunc
dimisit illis Barabban, Iesum autem

19. misit ad eum 20. (princeps)

ραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέ-
δωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

27 (329. 4) Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγε-
μόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ
πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν
σπεῖραν. **28** καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα
κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, **29** καὶ πλέ-
ξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δε-
ξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν
αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες Χαῖρε ὁ
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, **30** (330. 6) καὶ
ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον
καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. **31** καὶ
ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυ-
ρῶσαι.

32 (331. 1) Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρω-
πον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον
ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.
33 (332. 1) καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμε-
νον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν κρανίου τόπος λεγό-
μενος, **34** (333. 4) ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶ-
νον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμε-
νος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν. **35** (334. 1) σταυ-

28. (ενδυσαντες) . . περιεθ. αυτ. χλαμ. κοκκ. 29. ε. την κεφαλην α. . . επι την δεξιαν . . (ενεπαιξαν) . . (βασιλευ) 33. ος εστι λεγομενος (om λεγ.) κρ. τοπ. 34. οινον : οξος . . ηθελε

27—31 Mc. 15, 16—20. Io. 19, 2 ss. **32—37** Mc. 15, 21—26. Lc. 23, 26 ss. Io. 19, 17 ss. **34** (* Ps. 69, 22.)

flagellatum tradidit eis ut crucifigere-
tur.

27 (329. 4) Tunc milites praesidis sus-
cipientes Iesum in praetorio congregave-
runt ad eum universam cohortem: **28** et
exeuntes eum clamydem coccineam cir-
cumdederunt ei, **29** et plectentes coro-
nam de spinis posuerunt super caput eius
et arundinem in dextera eius, et genu
flexo ante eum inludebant dicentes Have
rex Iudaeorum. **30** (330. 6) Et expuentes
in eum acceperunt arundinem et percu-
tiebant caput eius. **31** Et postquam in-
luserunt ei, exuerunt eum clamyde et
induerunt eum vestimentis eius, et duxe-
runt eum ut crucifigerent.

32 (331. 1) Exeuntes autem invenerunt
hominem Cyrenaeum nomine Simonem.
hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius.
33 (332. 1) Et venerunt in locum qui di-
citur Golgotha, quod est calvariae locus.
34 (333. 4) Et dederunt ei vinum bibere
cum felle mixtum, et cum gustasset no-
luit bibere. **35** (334. 1) Postquam autem

27. in practorium 29. ei dicentes 34. mistum

27—31 Mc. 15, 16—20. Io. 19, 2 ss. **32—37** Mc. 15, 21—26. Lc. 23, 26 ss. Io. 19, 17 ss. **34** (* Ps. 69, 22.)

ρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον, **36** καὶ καθήμενοι
ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. **37** ([335. 1]) καὶ ἐπέθη-
καν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν
αὐτοῦ γεγραμμένην Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

38 ([336. 1]) Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ
δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐω-
νύμων. **39** ([337. 6]) οἱ δὲ παραπορευόμενοι
ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες τὰς κεφα-
λὰς αὐτῶν **40** καὶ λέγοντες Ὁ καταλύων
τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν,
σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατά-
βηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. **41** ([338. 2]) ὁμοίως
δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν
γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον **42** Ἄλ-
λους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι·
βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ
τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν·
43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν
αὐτὸν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ
εἰμι υἱός. **44** ([339. 2]) τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ
λησταὶ οἱ συνσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνεί-
διζον αὐτόν.

---

35. °βαλληντες κληρον, ινα πληρωθη το ρηθεν υπο του προφητου· Διεμερισαντο τα ιματια μου εαυτοις, και επι τον ιματισμον μου εβαλον κληρον. 37. (om Ιησ.) 40. (Ουα ο καταλ.) . . (ει υι. θε. ει, και καταβ.) 41. (om δε και) . . (πρεσβ. και Φαρισαιων) 42. ει βασιλευς . . πιστευσομεν (-σωμεν, item -ομεν) αυτῶ (επ αυτω) 44. οι συσταυρ. αυτω ων. αυτω

38—44 Mc. 15, 27—32. Lc. 23, 32 ss. Io. 19, 18 ss. **43** *Ps. 22, 8.

crucifixerunt eum. diviserunt vestimenta
eius sortem mittentes. **36** Et sedentes
servabant eum. **37** ([335. 1]) Et inposue-
runt super caput eius causam ipsius scri-
ptam Hic est Iesus rex Iudaeorum.

38 ([336. 1]) Tunc crucifixi sunt cum eo
duo latrones, unus a dextris et unus a
sinistris. **39** ([337. 6]) Praetereuntes autem
blasphemabant eum, moventes capita sua
40 et dicentes Qui destruebat templum
dei et in triduo illud reaedificabat: salva
temet ipsum: si filius dei es, descende
de cruce. **41** ([338. 2]) Similiter et princi-
pes sacerdotum inludentes cum scribis et
senioribus dicebant **42** Alios salvos fecit,
se ipsum non potest salvum facere: si
rex Israhel est, descendat nunc de cruce,
et credimus ei. **43** Confidit in deo: li-
beret nunc eum si vult; dixit enim quia
dei filius sum. **44** ([339. 2]) Id ipsum au-
tem et latrones qui crucifixi erant cum
eo inproperabant ei.

---

35. *add in fine* ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem (*Eadem* A *habet omisso* dicentem) 40. Vah, qui destruis . . ((*om* dei)) . . reaedificas 41. (dicentes) 43. FA Confidet . . nunc si vult eum . . vult: ((*add* eum)) . . filius dei

---

38—44 Mc. 15, 27—32. Lc. 23, 32 ss. Io. 19, 18 ss. **43** *Ps. 22, 8.

45 (340. 2) Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος
ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνά-
της. 46 (341. 6) περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν
ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων
Ἠλὶ ἠλὶ λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστιν Θεέ
μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; 47 τι-
νὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλε-
γον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. 48 (342. 2) καὶ
εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν
σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς κα-
λάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλε-
γον Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώ-
σων αὐτόν.

50 (343. 1) Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φω-
νῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. 51 (344. 2) καὶ
ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη
ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, (345. 10) καὶ
ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν,
52 καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ
σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη-
σαν· 53 καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων
μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν
ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.
54 (346. 2) ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ'
αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν

46. Ηλι, Ηλι, λαμα . . (εγκατελειπες). 47. εστωτων 49. (add in f. αλλος δε λαβων λογχην ενυξεν αυτου την πλευραν, και εξηλθεν υδωρ και αιμα) 51. εις δυο απο (απ) αν. ε. κ. 52. ηγερθη

45—49 Mc. 15, 33—36. 45 Lc. 23, 44. 46 *Ps. 22, 2. 48 Lc. 23, 36. Io. 19, 29. (*Ps. 68, 22.) 50—54 Mc. 15, 37—39. Lc. 23, 45—47.

45 (340. 2) A sexta autem hora tenebrae
factae sunt super universam terram usquė
ad horam nonam. 46 (341. 6) Circa ho-
ram vero nonam clamavit Iesus voce
magna dicens Heli heli lema sabacthani,
hoc est Deus meus deus meus, ut quid
dereliquisti me? 47 Quidam autem illic
stantes et audientes dicebant Heliam vo-
cat iste. 48 (342. 2) Et continuo currens
unus ex eis acceptam spongiam implevit
aceto et inposuit arundini, et dabat ei
bibere. 49 Ceteri vero dicebant Sine vi-
deamus an veniat Helias liberans eum.

50 (343. 1) Iesus autem iterum clamans
voce magna emisit spiritum. 51 (344. 2) Et
ecce velum templi scissum est in duas
partes a summo usque deorsum, (345. 10) et
terra mota est, et petrae scissae sunt,
52 et monumenta aperta sunt, et multa
corpora sanctorum qui dormierant sur-
rexerunt. 53 Et exeuntes de monumen-
tis post resurrectionem eius venerunt in
sanctam civitatem et apparuerunt multis.
54 (346. 2) Centurio autem et qui cum eo
erant custodientes Iesum, viso terrae

46. Et circa horam nonam . . Eli Eli lamma

45—49 Mc. 15, 33—36. 45 Lc. 23, 44. 46 *Ps. 22, 2. 48 Lc. 23, 36. Io. 19, 29. (*Ps. 68, 22. 50—54 Mc. 15, 37—39. Lc. 23, 45—47.

σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφό-
δρα, λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.
55 (347.6) Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ
ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολού-
θησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας δια-
κονοῦσαι αὐτῷ· **56** ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ
Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου
καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν
Ζεβεδαίου.

57 (348.1) Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν
ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔ-
νομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν
τῷ Ἰησοῦ· **58** οὗτος προσελθὼν τῷ Πι-
λάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ
Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. **59** (349.1) καὶ
λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ
ἐν σινδόνι καθαρᾷ, **60** καὶ ἔθηκεν αὐτὸ
ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν
ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν
τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. **61** (350.6) ἦν
δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη
Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

62 (351.10) Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν
μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρ-
χιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον
63 λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος
ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας

54. γενομενα . . (υιος θεου) 57. (εμαθητευθη)
58. αποδοθ. το σωμα 59. om εν 60. (επι τη θυρα)

55 s. Mc. 15, 40 s. Lc. 23, 49. Io. 19, 25. 57—61
Mc. 15, 42—47. Lc. 23, 50—55. Io. 19, 38—42.

motu et his quae fiebant, timuerunt val-
de, dicentes Vere dei filius erat iste.
55 (347.6) Erant autem ibi mulieres mul-
tae a longe, quae secutae erant Iesum a
Galilaea ministrantes ei: **56** inter quas
erat Maria Magdalene, et Maria Iacobi et
Ioseph mater, et mater filiorum Zebe-
daei.

57 (348.1) Cum sero autem factum es-
set, venit quidam homo dives ab Arima-
thia, nomine Ioseph, qui et ipse discipu-
lus erat Iesu: **58** hic accessit ad Pilatum
et petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus ius-
sit reddi corpus. **59** (349.1) Et accepto
corpore Ioseph involvit illud in sindone
munda, **60** et posuit illud in monumento
suo novo quod exciderat in petra, et ad-
volvit saxum magnum ad ostium monu-
menti et abiit. **61** (350.6) Erat autem ibi
Maria Magdalene et altera Maria, seden-
tes contra sepulchrum.

62 (351.10) Altera autem die, quae est
post parasceven, convenerunt principes
sacerdotum et Pharisaei ad Pilatum **63** di-
centes Domine, recordati sumus quia se-
ductor ille dixit adhuc vivens Post tres

54. filius dei 57 autem sero . . Arimathaea 58. FA
petit

55 s. Mc. 15, 40 s. Lc. 23, 49. Io. 19, 25. 57—61
Mc. 15, 42—47. Lc. 23, 50—55. Io. 19, 38—42.

ἐγείρομαι. 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι
τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μή
ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν
αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ Ἠγέρθη ἀπὸ
τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη
χείρων τῆς πρώτης. 65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πι-
λᾶτος Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλί-
σασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ πορευθέντες
ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν
λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

XXVIII.

Resurrectio. Angelus et mulieres. Custodes corrupti. Ultima ad discipulos mandata.

1 ([352. 1]) Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπι-
φωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μα-
ρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεω-
ρῆσαι τὸν τάφον.. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγέ-
νετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς
ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον
καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ
εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα
αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φό-
βου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ
ἐγενήθησαν ὡς νεκροί. 5 ([353. 2]) ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν Μὴ
φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν
ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. 6 οὐκ ἔστιν ὧδε·

---

64. νυκτος κλεψ. 65. εφη δε
XXVIII. 2. (και προσελθ.) . . τον λιθ. απο της θυρας 3. η ιδεα . . ωσει χιων 4. εγενοντο ωσει

---

64 28, 13.
XXVIII. 1—10 Mc. 16, 1—8. Lc. 24, 1—9.

dies resurgam. 64 Iube ergo custodiri
sepulchrum usque in diem tertium, ne
forte veniant discipuli eius et furentur
eum et dicant plebi Surrexit a mortuis,
et erit novissimus error peior priore.
65 Ait illis Pilatus Habetis custodiam: ite
custodite sicut scitis. 66 Illi autem ab-
euntes munierunt sepulchrum signantes
lapidem cum custodibus.

XXVIII.

Resurrectio. Angelus et mulieres. Custodes corrupti. Ultima ad discipulos mandata.

1 ([352. 1]) Vespere autem sabbati, quae
lucescit in prima sabbati, venit Maria
Magdalene et altera Maria videre sepul-
chrum. 2 Et ecce terrae motus factus
est magnus: angelus enim domini descen-
dit de caelo et accedens revolvit lapi-
dem, et sedebat super eum: 3 erat au-
tem aspectus eius sicut fulgur et vesti-
mentum eius sicut nix. 4 Prae timore
autem eius exterriti sunt custodes et facti
sunt velut mortui. 5 ([353. 2]) Respondens
autem angelus dixit mulieribus Nolite
timere vos: scio enim quod Iesum qui
crucifixus est quaeritis: 6 non est hic,

XXVIII. 3. (erat enim)

---

64 28. 13.
XXVIII. 1—10 Mc. 16, 1—8. Lc. 24, 1—9.

ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν
τόπον ὅπου ἔκειτο. 7 καὶ ταχὺ πορευθεῖ-
σαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη
ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς
εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ
εἶπον ὑμῖν. 8 (354. 2) καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ
ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς
μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ. 9 (355. 10) καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ὑπήν-
τησεν αὐταῖς λέγων Χαίρετε· αἱ δὲ προσ-
ελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ
προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς
ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγεί-
λατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς
τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού τινες
τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν
ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ
γενόμενα. 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν
πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύ-
ρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, 13 λέ-
γοντες Εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυ-
κτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμω-
μένων. 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ
ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς
ἀμερίμνους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντες

6. εκειτο ο κυριος 8. εξελθουσαι 9. ως δε επο-ρευοντο απαγγειλαι τοις μαθηταις αυτου, και ιδου . . (om ὁ) . . απηντησεν 10. (και εκει) 14. (υπο του) . . (om αυτον)

13 27, 64.

surrexit enim sicut dixit: venite videte
locum ubi positus erat dominus. 7 Et
cito euntes dicite discipulis eius quia sur-
rexit, et ecce praecedit vos in Galilaeam:
ibi eum videbitis. Ecce praedixi vobis.
8 (354. 2) Et exierunt cito de monumento
cum timore et gaudio magno currentes
nuntiare discipulis eius. 9 (355. 10) Et
ecce Iesus occurrit illis dicens Havete.
Illae autem accesserunt et tenuerunt pe-
des eius et adoraverunt eum. 10 Tunc
ait illis Iesus Nolite timere: ite nuntiate
fratribus meis ut eant in Galilaeam: ibi
me videbunt.

11 Quae cum abissent, ecce quidam de
custodibus venerunt in civitatem et nun-
tiaverunt principibus sacerdotum omnia
quae facta fuerant. 12 Et congregati cum
senioribus consilio accepto pecuniam co-
piosam dederunt militibus, 13 dicentes
Dicite quia discipuli eius nocte venerunt
et furati sunt eum nobis dormientibus:
14 et si hoc auditum fuerit a praeside,
nos suadebimus ei et securos vos facie-
mus. 15 At illi accepta pecunia fecerunt

6. et videte 8. FA magno gaudio

13 17, 64.

τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν· καὶ
διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις
μέχρι τῆς σήμερον.
16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν
εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν
προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ
προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέ-
γων Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. 19 πορευθέντες μαθη-
τεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίσαντες αὐ-
τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, 20 διδάσκοντες
αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν.
καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς
ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

15. (in f. add ημερας) 17. προσεκ. αυτω 18. επι γης 19. πορευθεντες ουν .. βαπτιζοντες 20. add in fine Αμην.

19 [Mc. 16, 15.]

sicut erant docti. Et divulgatum est ver-
bum istud apud Iudaeos usque in ho-
diernum diem.
16 Undecim autem discipuli abierunt in
Galilaeam, in montem ubi constituerat
illis Iesus, 17 et videntes eum adora-
verunt, quidam autem dubitaverunt. 18 Et
accedens Iesus locutus est eis dicens Data
est mihi omnis potestas in caelo et in
terra. 19 Euntes ergo docete omnes
gentes, baptizantes eos in nomine patris
et filii et spiritus sancti, 20 docentes
eos servare omnia quaecumque mandavi
vobis: et ecce ego vobiscum sum omni-
bus diebus usque ad consummationem
saeculi.

15. edocti 20. (*add in fine* Amen)

19 Mc 16, 15.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ.

I.

Iohannes baptista. Iesus baptizatur, temptatur, quattuor vocat piscatores. Capharnaumi docet, sanatque daemoniacum, socrum Petri, leprosum.

1 (1. 2) Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ υἱοῦ θεοῦ. 2 καθὼς γέγραπται
ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ Ἰδοὺ ἀποστέλ-
λω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς
κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου· 3 (2. 1) φωνὴ
βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἑτοιμάσατε τὴν
ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους
αὐτοῦ. 4 (3. 6) ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτί-
ζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων βάπτισμα με-
τανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 5 καὶ ἐξε-
πορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα
καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται πάντες, καὶ ἐβαπτί-
ζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ
ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. 6 καὶ
ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου
καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐ-
τοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.
7 (4. 1) καὶ ἐκήρυσσεν λέγων Ἔρχεται ὁ

I. 1. υι. του θεου. 2. (θεου [a] καθως [a]) .. (om τω prius) .. γεγρ. εν τοις προφηταις .. Ιδου εγω .. add in f. εμπροσθεν σου 4. αυτου· [a] εγενετο .. om ο .. και κηρ. 5. (εξεπορευοντο) .. παντες : post εβαπτιζοντο .. υπ αυτου : post ποταμω 6. ην δε Ιωανν. .. εσθιων

I. 2 *Mal. 3, 1. Mt. 11, 10. Lc. 7, 27. 3 *Es. 40, 3. Mt. 3, 3. Lc. 3, 4. Io. 1, 23. 4—8 Mt. 3, 1 ss. Lc. 3, 2 ss. Io. 1, 6 ss.

EVANGELIUM
SECUNDUM MARCUM.

I.

Iohannes baptista. Iesus baptizatur, temptatur, quattuor vocat piscatores. Capharnaumi docet, sanatque daemoniacum, socrum Petri, leprosum.

1 (1. 2) Initium evangelii Iesu Christi
filii dei. 2 Sicut scriptum est in Esaia
propheta Ecce mitto angelum meum ante
faciem tuam, qui praeparabit viam tuam:
3 (2. 1) vox clamantis in deserto Parate
viam domini, rectas facite semitas eius.
4 (3. 6) Fuit Iohannes in deserto bapti-
zans et praedicans baptismum paeniten-
tiae in remissionem peccatorum. 5 Et
egrediebatur ad illum omnis Iudaeae re-
gio et Hierosolymitae universi, et baptiza-
bantur ab illo in Iordane flumine confi-
tentes peccata sua. 6 Et erat Iohannes
vestitus pilis cameli, et zona pellicia circa
lumbos eius, et locustas et mel silvestre
edebat. Et praedicabat dicens 7 (4. 1) Ve-
nit fortior me post me, cuius non sum

I. 2. Ecce ego .. viam tuam ante te 5. ad eum omnis .. Iordanis

I. 2 *Mal. 3, 1. Mt. 11, 10. Lc. 7, 27. 3 *Es. 40, 3. Mt. 3, 3. Lc. 3, 4. Io. 1, 23. 4—8 Mt. 3, 1 ss. Lc. 3, 2 ss. Io. 1, 6 ss.

ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ
ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑπο-
δημάτων αὐτοῦ. **8** ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς
ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς πνεύματι
ἁγίῳ. **9** (5. 1) Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις
ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲθ
τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορ-
δάνην ὑπὸ Ἰωάννου. **10** καὶ εὐθὺς ἀνα-
βαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους
τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστε-
ρὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν. **11** καὶ φωνὴ
ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ υἱός μου
ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

12 (6. 2) Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν
ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. **13** καὶ ἦν ἐν τῇ
ἐρήμῳ τεσσεράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος
ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, (7. 6) καὶ ἦν μετὰ τῶν
θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

14 (8. 4) Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν
Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γα-
λιλαίαν, (9. 6) κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
θεοῦ, **15** λέγων ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς
καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετα-
νοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

7. (om μου alterum) 8. εγω μεν . . εν υδατι et εν πν. 9. ς (non ςᵉ) Ναζαρετ . . υπο Ιω. εις τ. Ιορδ. 10. ευθεως . . εκ : απο . . ωσει . . εις : επ 11. εν σοι : εν ω . . (ηυδοκησα) 12. (ευθεως) 13. κ. ην εκει . . ημερ. τεσσαρακ. . . (om οι) 14. Μετα δε . . (om τον) . . (om ὁ) . . της βασιλειας του θεου 15. και λεγων

9—11 Mt. 3, 13—17. Lc. 3, 21 s. Io. 1, 29 ss. 12 s. Mt. 4, 1 ss. Lc. 4, 1 ss. 14 s. Mt. 4, 12. 17. Lc. 4, 14 s.

dignus procumbens solvere corrigiam cal-
ciamentorum eius: **8** ego baptizavi vos
aqua, ille vero baptizabit vos spiritu
sancto. **9** (5. 1) Et factum est in diebus
illis venit Iesus a Nazareth Galilaeae, et
baptizatus est in Iordane ab Iohanne.
10 Et statim ascendens de aqua vidit
apertos caelos et spiritum tamquam co-
lumbam descendentem et manentem in
ipso, **11** et vox facta est de caelis Tu
es filius meus dilectus, in te complacui.

12 (6. 2) Et statim spiritus expellit eum
in desertum. **13** Et erat in deserto qua-
draginta diebus et quadraginta noctibus,
et temptabatur a satana, (7. 6) eratque
cum bestiis, et angeli ministrabant illi.

14 (8. 4) Postquam autem traditus est Io-
hannes, venit Iesus in Galilaeam, (9. 6) prae-
dicans evangelium regni dei **15** et dicens
quoniam impletum est tempus et appro-
pinquavit regnum dei: paenitemini et cre-
dite evangelio.

9. a Ioanne in Iordane 10. coelos apertos 12. expulit

9—11 Mt. 3, 13—17. Lc. 3, 21 s. Io. 1, 29 ss. 12 s. Mt. 4, 1 ss. Lc. 4, 1 ss. 14 s. Mt. 4, 12. 17. Lc. 4, 14 s.

16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν
τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν
τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ
θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. **17** (10. 2) καὶ
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ὀπίσω μου,
καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώ-
πων. **18** καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα
ἠκολούθησαν αὐτῷ. **19** (11. 6) καὶ προβὰς
ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ
Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν
τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, **20** καὶ
εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν
πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ
τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

21 (12. 8) Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρ-
ναούμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάββασιν ἐδίδα-
σκεν εἰς τὴν συναγωγήν. **22** (13. 2) καὶ
ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ
διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ
ὡς οἱ γραμματεῖς.

23 (14. 8) Καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ
αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ,
καὶ ἀνέκραξεν **24** λέγων Τί ἡμῖν καὶ σοί,
Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς;
οἶδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. **25** καὶ

---

16. Περιπατων δε παρα .. Σιμωνος : αυτου (του Σιμωνος, αυτου του Σιμ.) .. βαλλοντας αμφιβληστρον εν 18. τα δικτ. αυτων 19. προβας εκειθεν 20. ευθεως 21. Καπερναουμ .. εισελθων εις τ. συν. εδιδασκε 22. (οι γρ. αυτων) 23. om ευθυς 24. Εα, τι .. οιδα σε

16—20 Mt. 4, 18—22. **21** s. Lc. 4, 31 s. Mt. 7, 28 s. **23—28** Lc. 4, 33—37.

16 Et praeteriens secus mare Galilaeae
vidit Simonem et Andream fratrem eius,
mittentes retia in mare; erant enim pi-
scatores. **17** (10. 2) Et dixit eis Iesus Ve-
nite post me, et faciam vos fieri pisca-
tores hominum. **18** Et protinus relictis
retibus secuti sunt eum. **19** (11. 6) Et
progressus inde pusillum vidit Iacobum
Zebedaei et Iohannem fratrem eius, et
ipsos in navi componentes retia, **20** et
statim vocavit illos. Et relicto patre suo
Zebedaeo in navi cum mercennariis se-
cuti sunt eum.

21 (12. 8) Et ingrediuntur Capharnaum,
et statim sabbatis ingressus in synago-
gam docebat eos, **22** (13. 2) et stupebant
super doctrina eius: erat enim docens
eos quasi potestatem habens et non sicut
scribae.

23 (14. 8) Et erat in synagoga eorum
homo in spiritu immundo, et exclamavit
24 dicens Quid nobis et tibi, Iesu Naza-
rene? venisti perdere nos? scio qui sis,
sanctus dei. **25** Et comminatus est ei

---

19. componentes retia in navi 21. (*om* in) 24. (scio quis es)

16—20 Mt. 4, 18—22. **21** s. Lc. 4, 31. s. Mt. 7, 28 s. **23—28** Lc. 4, 33—37.

ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώ-
θητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. **26** καὶ σπαρά-
ξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ
φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.
27 καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συν-
ζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας Τί ἐστιν
τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ
τοῖς πνεύμασιν τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει,
καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. **28** καὶ ἐξῆλθεν ἡ
ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς εἰς ὅλην τὴν περίχωρον
τῆς Γαλιλαίας.

29 ([15.2]) Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς
ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος
καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.
30 ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσ-
σουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐ-
τῆς. **31** καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρα-
τήσας τῆς χειρός· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ
πυρετὸς εὐθέως, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.
32 Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσεν ὁ
ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κα-
κῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους·
33 καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς
τὴν θύραν. **34** καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κα-
κῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια

26. φωνησαν : κραξαν . . (απ αυτου) 27. παντες . . συζητ. πρ. αυτους . . (λεγοντες) . . τις η διδ. η καινη αυτη; οτι κατ εξουσ. και 28. εξηλθε δε . . (ευθυς πανταχου) 29. ευθεως . . (εξελθων ηλθεν) 30. ευθεως 31. της χ. αυτης . . (om ευθεως) 32. εδυ 33. η πολ. ολη επισ. ην

28 Mt. 4, 24. **29—34** Lc. 4, 38—41. Mt. 8, 14—16.

Iesus dicens Obmutesce et exi de ho-
mine. **26** Et discerpens eum spiritus im-
mundus et exclamans voce magna exiit
ab eo. **27** Et mirati sunt omnes, ita ut
conquirerent inter se dicentes Quidnam
est hoc? quae doctrina haec nova? quia
in potestate et spiritibus immundis impe-
rat, et oboediunt ei. **28** Et processit
rumor eius statim in omnem regionem
Galilaeae.

29 ([15.2]) Et protinus egredientes de
synagoga venerunt in domum Simonis et
Andreae cum Iacobo et Iohanne. **30** De-
cumbebat autem socrus Simonis febrici-
tans, et statim dicunt ei de illa. **31** Et
accedens elevavit eam, apprehensa manu
eius: et continuo dimisit eam febris, et
ministrabat eis.

32 Vespere autem facto, cum occidis-
set sol, afferebant ad eum omnes male
habentes et daemonia habentes, **33** et
erat omnis civitas congregata ad ianuam:
34 et curavit multos qui vexabantur va-
riis languoribus, et daemonia multa eii-

26. (exivit) 27. quaenam doctrina . . etiam spiritibus

28 Mt. 4, 24. **29—31** Lc. 4, 38 s. Mt. 8, 14 s. **32—34** Lc. 4, 40 s. Mt. 8, 16 s.

πολλὰ ἐξέβαλεν, (16.8) καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν
τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.
35 (17.8) Καὶ πρωὶ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς
ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κἀ-
κεῖ προσηύχετο. **36** καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν
Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, **37** καὶ εὗρον
αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι πάντες ζη-
τοῦσίν σε. **38** καὶ λέγει αὐτοῖς Ἄγωμεν
ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα
κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον.
39 καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς
αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαι-
μόνια ἐκβάλλων.
40 (18.2) Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λε-
πρός, παρακαλῶν αὐτὸν λέγων αὐτῷ ὅτι
ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. **41** καὶ
σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἥψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρίσθητι.
42 καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα,
καὶ ἐκαθαρίσθη. **43** καὶ ἐμβριμησάμενος
αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, **44** καὶ λέγει
αὐτῷ Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε
σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε
περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν
Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. **45** (19.10) ὁ

35. εννυχον 36. (κατεδιωξεν) . . ο Σιμων 37. και ευροντες αυτ. λεγουσιν 38. om αλλαχου . . (και εκει) . . εξεληλυθα 39. (ην : ηλθεν) . . εν ταις συναγωγαις 40. παρακ. αυτ. και γονυπετων αυτον και λεγων 41. και : ο δε Ιησους . . ηψ. αυτ. 42. και ειποντος αυτου ευθεως 43. ευθεως 44. (om μηδεν) . . αλλ

35—39 Lc. 4, 42—44. **40—45** Lc. 5, 12—16 Mt. 8, 1—4. **44** * Lev. 14. 2.

ciebat, (16.8) et non sinebat loqui ea,
quoniam sciebant eum.
35 (17.8) Et diluculo valde surgens
egressus abiit in desertum locum, ibique
orabat. **36** Et prosecutus est eum Simon
et qui cum illo erant, **37** et cum inve-
nissent eum, dixerunt ei quia omnes
quaerunt te. **38** Et ait illis Eamus in
proximos vicos et civitates ut et ibi prae-
dicem: ad hoc enim veni. **39** Et erat
praedicans in synagogis eorum et omni
Galilaea, et daemonia eiiciens.
40 (18.2) Et venit ad eum leprosus de-
precans eum, et genu flexo dixit Si vis,
potes me mundare. **41** Iesus autem mi-
sertus eius extendit manum suam, et
tangens eum ait illi Volo, mundare. **42** Et
cum dixisset, statim discessit ab eo le-
pra, et mundatus est. **43** Et commina-
tus ei statim eiecit illum, **44** et dicit ei
Vide nemini dixeris, sed vade ostende te
principi sacerdotum, et offer pro emun-
datione tua quae praecepit Moyses, in te-
stimonium illis. **45** (19.10) At ille egres-

34. ea loqui 36. (secutus est) 39. et in omni 40. dixit ei 43. est ei statimque . . (eicit)

35—39 Lc. 4, 42—44. **40—45** Lc. 5, 12—16. Mt. 8, 1—4. **44** * Lev. 14, 2.

δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

II.

Paralyticus sanatur Capharnaumi. Levi vocatur. Convivium cum portitoribus. Discipuli non ieiunantes et sabbato spicas evellentes.

1 (20. 1) Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Κα-
φαρναοὺμ δι' ἡμερῶν, ἠκούσθη ὅτι εἰς
οἶκόν ἐστιν. 2 καὶ εὐθέως συνήχθησαν
πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς
τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.
3 καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν
φέροντες αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. 4 καὶ
μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ τὸν
ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν,
καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσιν τὸν κράβαττον
ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. 5 καὶ ἰδὼν
ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ πα-
ραλυτικῷ Τέκνον, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρ-
τίαι. 6 ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων
ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς
καρδίαις αὐτῶν 7 Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ;
βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ

45. αλλ . . επ : εν . . (om ην) . . πανταχοθεν
II. 1. Και παλ. εισηλθεν . . (εισηλθ. παλ.) . . Καπερναουμ . . και ηκουσθη . . (εν οικω) 2. (om ευθεως) 3. (πρ. α. φερ. παραλ.) 4. (προσενεγκαι) . . κραββατον . . οπου : εφ ω 5. ιδων δε . . (αφιενται) . . σοι αι αμ. σου 7. ουτω . . λαλει βλασφημιας; τις

II. 1—12 Mt. 9, 1—8. Lc. 5, 17—26.

sus coepit praedicare et diffamare sermonem, ita ut iam non posset manifeste in civitatem introire sed foris in desertis locis esse, et conveniebant ad eum undique.

II.

Paralyticus sanatur Capharnaumi. Levi vocatur. Convivium cum portitoribus. Discipuli non ieiunantes et sabbato spicas evellentes.

1 (20. 1) Et iterum intravit Capharnaum
post dies. 2 Et auditum est quod in do-
mo esset, et convenerunt multi, ita ut
non caperet neque ad ianuam, et loque-
batur eis verbum. 3 Et venerunt feren-
tes ad eum paralyticum qui a quattuor
portabatur. 4 Et cum non possent offerre
eum illi prae turba, nudaverunt tectum
ubi erat, et patefacientes summiserunt
grabattum in quo paralyticus iacebat.
5 Cum vidisset autem Iesus fidem illo-
rum, ait paralytico Fili, dimittuntur tibi
peccata. 6 Erant autem illic quidam de
scribis sedentes et cogitantes in cordibus
suis 7 Quid hic sic loquitur? blasphemat:
quis potest dimittere peccata nisi solus

45. introire in civitatem . . esse : esset
II. 3. ad eum ferentes 5. autem vidisset . . tibi peccata tua

II. 1—12 Mt. 9, 1—8. Lc. 5, 17—26.

μὴ εἷς ὁ θεός; 8 καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ
Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως αὐ-
τοὶ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς
Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις
ὑμῶν; 9 τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ
παραλυτικῷ Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ
εἰπεῖν Ἐγείρου ἆρον τὸν κράβαττόν σου
καὶ περιπάτει; 10 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξου-
σίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ
τῆς γῆς ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ
11 Σοὶ λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν
σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 12 καὶ
ἠγέρθη, καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξ-
ῆλθεν ἐναντίον πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι
[illegible]ντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι
οὕτως οὐδέποτε εἴδαμεν.

13 ([21. 2]) Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν
θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς
αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. 14 καὶ πα-
ράγων εἶδεν Λευὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθή-
μενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ
Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν
αὐτῷ. 15 ([22. 2]) καὶ γίνεται ἐν τῷ κατα-
κεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολ-
λοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ

8. ευθεως . . (om ουτως) . . om αυτοι . . ειπεν αυτ. 9. (αφιενται) . . σοι αι αμ. . . Εγειραι (εγειρε) και αρον σου τ. κραββατ. 10. (επι τ. γ. αφ. αμαρτ.) 11. εγειραι και αρον . . κραββατον 12. και ηγ. ευθεως, και . . κραββατον . . (om λεγοντας) . . ουδεπ. ουτ. . . ειδομεν 15. εγενετο . . (ελθοντες συνανεκ.)

13—17 Mt. 9, 9—13. Lc. 5, 27—32.

deus? 8 Quo statim cognito Iesus spi-
ritu suo quia sic cogitarent intra se, di-
cit illis Quid ista cogitatis in cordibus
vestris? 9 Quid est facilius, dicere pa-
ralytico Dimittuntur tibi peccata, an di-
cere Surge tolle grabattum tuum et am-
bula? 10 Ut autem sciatis quia potesta-
tem habet filius hominis in terra dimit-
tendi peccata, ait paralytico 11 Tibi dico
Surge tolle grabattum tuum et vade in
domum tuam. 12 Et statim ille surrexit
et sublato grabatto abiit coram omnibus,
ita ut admirarentur omnes et honorifi-
carent deum, dicentes quia numquam sic
vidimus.

13 ([21. 2]) Et egressus est rursus ad
mare, omnisque turba veniebat ad eum,
et docebat eos. 14 Et cum praeteriret,
vidit Levin Alphaei sedentem ad telo-
neum, et ait illi Sequere me. Et surgens
secutus est eum. 15 ([22. 2]) Et factum
est cum accumberet in domo illius, multi
publicani et peccatores simul discumbe-

8. (inter se) 9. (et tolle) 10. filius hominis habet potestatem 12. surrexit ille . . (*om* et *secundum*) . . mirarentur 14. Levi

13—17 Mt. 9, 9—13. Lc. 5, 27—32.

Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ
πολλοὶ καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. 16 καὶ οἱ
γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἰδόντες αὐ-
τὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τε-
λωνῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι
μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν τελωνῶν
ἐσθίει καὶ πίνει; 17 (23. 2) καὶ ἀκούσας
ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐ χρείαν ἔχουσιν
οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες·
οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτω-
λούς.

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ
οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ
λέγουσιν αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου
καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύου-
σιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν;
19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύναν-
ται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος
μετ' αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον
ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν, οὐ δύναν-
ται νηστεύειν· 20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι
ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ
τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.
21 Οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπι-
ράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή,

16. (και ηκολουθουν α. κ. οι γρ. των Φαρισαιων, και ιδοντες) . . (ιδοντ. οτι εσθιει) . . τελωνων και αμαρτωλων . . Τι οτι μετα . . (*om* κ. πινει) 17. add in f. εις μετανοιαν 18. και οι των Φαρισαιων . . και οι των 19. μεθ εαυτων εχ. τον νυμφ. 20. εν εκειναις ταις ημεραις 21. Και ουδεις . . (ρακκους) . . επιρραπτ. επι ιματιω παλαιω

18—22 Mt. 9, 14—17. Lc. 5, 33—39.

bant cum Iesu et discipulis eius; erant
enim multi qui et sequebantur eum.
16 Et scribae et Pharisaei videntes quia
manducaret cum peccatoribus et publi-
canis dicebant discipulis eius Quare
cum publicanis et peccatoribus manducat
et bibit magister vester? 17 (23. 2) Hoc
audito Iesus ait illis Non necesse ha-
bent sani medicum sed qui male ha-
bent: non enim veni vocare iustos sed
peccatores.

18 Et erant discipuli Iohannis et Pha-
risaei ieiunantes: et veniunt et dicunt illi
Quare discipuli Iohannis et Pharisaeorum
ieiunant, tui autem discipuli non ieiu-
nant? 19 Et ait illis Iesus Numquid pos-
sunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum
illis est ieiunare? Quanto tempore habent
secum sponsum, non possunt ieiunare.
20 Venient autem dies cum auferetur ab
eis sponsus, et tunc ieiunabunt in illa
die. 21 Nemo adsumentum panni rudis
adsuit vestimento veteri: alioquin aufert

16. cum publicanis et peccatoribus 17. medico 20. in illis diebus 21. (auferet) ((*om* magist. vest.))

18—22 Mt. 9, 14—17. Lc. 5, 33—39.

αἴρει ἀπ' αὐτοῦ τὸ πλήρωμα τὸ καινὸν τοῦ
παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. **22** καὶ
οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς πα-
λαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήσσει ὁ οἶνος τοὺς
ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί.

23 ([24. 2]) Καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι
αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων,
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν
τίλλοντες τοὺς στάχυας. **24** καὶ οἱ Φαρι-
σαῖοι ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς
σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; **25** καὶ αὐτὸς
ἔλεγεν αὐτοῖς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίη-
σεν Δαυίδ, ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν
αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; **26** πῶς εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ
ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς
ἱερεῦσιν, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ
οὖσιν; **27** ([25. 2]) καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Τὸ
σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ
οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· **28** ὥστε
κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ
σαββάτου.

---

21. αιρ. το πληρ. αυτου (το πλ. απ [αφ] αυτου [εαυτου]) **22.** ρησσει (ρηξει) ο οιν. ο νεος . . ο οιν. εκχειται και οι ασκ. απολουνται . . add in f. αλλα οινον νεον εις ασκους καινους βλητεον **23.** (αυτον εν τ. σ. διαπορευεσθ.) . . (om εν) . . ηρξ. οι μαθ. αυτ. . . (οδοποιειν) **24.** εν τοις σαββ. **25.** (om αυτος) **26.** (om πως) . . του αρχ. **27.** (om versus) . . om και sec. **28.** (ωστε : λεγω δε υμιν)

23—28 Lc. 6, 1—5. Mt. 12, 1—8. **24** *Ex. 20, 10. **25** *1 Sam. 21, 6. **26** *Lev. 24, 9.

supplementum novum a veteri, et maior
scissura fit. **22** Et nemo mittit vinum
novellum in utres veteres: alioquin dis-
rumpet vinum utres, et vinum effundetur
et utres peribunt: sed vinum novum in
utres novos mitti debet.

23 ([24. 2]) Et factum est iterum cum
sabbatis ambularet per sata, et discipuli
eius coeperunt praegredi et vellere spi-
cas. **24** Pharisaei autem dicebant ei Ecce
quid faciunt sabbatis quod non licet?
25 Et ait illis Numquam legistis quid fe-
cerit David, quando necessitatem habuit
et esuriit ipse et qui cum eo erant?
26 quomodo introiit in domum dei sub
Abiathar principe sacerdotum et panes
propositionis manducavit, quos non licet
manducare nisi sacerdotibus, et dedit eis
qui cum eo erant? **27** ([25. 2]) Et dicebat
eis Sabbatum propter hominem factum
est, et non homo propter sabbatum:
28 itaque dominus est filius hominis
etiam sabbati.

---

22. novum . . (effunditur) **23.** cum dominus sabbatis . . progredi **26.** introivit . . (*om* in) . . licebat

---

23—28 Lc. 6, 1—5. Mt. 12, 1—8. **24** *Ex. 20, 10. **25** *1 Sam. 21, 6. **26** *Lev. 24, 9.

III.

Manus tabida. Confluxus populi et sanationes. Duodecim apostoli. Peccatum in spiritum sanctum. Iesu mater et fratres.

1 Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς συναγωγήν,
καὶ ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν
χεῖρα· 2 καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς
σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορή-
σουσιν αὐτοῦ. 3 καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν Ἔγειρε εἰς τὸ μέ-
σον. 4 καὶ λέγει αὐτοῖς Ἔξεστιν τοῖς σάβ-
βασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν
σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. 5 καὶ
περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυ-
πούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐ-
τῶν λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἔκτεινον τὴν χεῖρα.
καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ
αὐτοῦ. 6 (26. 4) καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρι-
σαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμ-
βούλιον ἐδίδουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν
ἀπολέσωσιν.

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θάλασσαν, (27. 1) καὶ
πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολού-
θησαν· καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας 8 καὶ ἀπὸ

III. 1. εις την συν. και ην εκει 2. (παρετηρουντο) . . (εν τοις σαββ.) . . κατηγορησωσιν 3. τω εξηραμμενην εχοντι την χ. Εγειραι 4. (εν τοις σαββ.) . . (αποκτειναι : απολεσαι) 5. την χειρα σου . . αποκατεσταθη . . add in f. υγιης ως η αλλη 6. ευθεως (om) . . συμβ. εποιουν (εποιησαν) 7. ανεχ. μετα τ. μαθ. αυτου προς . . ηκολουθησαν (-θησεν) αυτω

III. 1—6 Mt. 12, 9—14. Lc. 6, 6—11. 7 ss. Mt. 12, 15. Lc. 6, 17—19.

III.

Manus tabida. Confluxus populi et sanationes. Duodecim apostoli. Peccatum in spiritum sanctum. Iesu mater et fratres.

1 Et introiit iterum in synagogam, et
erat ibi homo habens manum aridam:
2 et observabant eum si sabbatis cura-
ret, ut accusarent illum. 3 Et ait homini
habenti manum aridam Surge in medium.
4 Et dicit eis Licet sabbatis bene facere
an male? animam salvam facere an per-
dere? At illi tacebant. 5 Et circumspi-
ciens eos cum ira, contristatus super
caecitate cordis eorum, dicit homini Ex-
tende manum tuam. Et extendit, et re-
stituta est manus illi. 6 (26. 4) Exeuntes
autem statim Pharisaei cum Herodianis
consilium faciebant adversus eum, quo-
modo eum perderent.

7 Et Iesus cum discipulis suis secessit
ad mare, (27. 1) et multa turba a Gali-
laea et Iudaea secuta est eum: 8 et ab

III. 1. introivit . . (*om* in) 6. Pharisaei statim 7. Iesus autem 8. (*om* et *primum*)

III. 1—6 Mt. 12, 9—14. Lc. 6, 6—11. 7 ss. Mt. 12, 15. Lc. 6, 17—19.

Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ
πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ
Σιδῶνα, πλῆθος πολύ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ,
ἦλθον πρὸς αὐτόν. 9 καὶ εἶπεν τοῖς μα-
θηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ
αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐ-
τόν· 10 πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε
ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι
εἶχον μάστιγας. 11 καὶ τὰ πνεύματα τὰ
ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπι-
πτον αὐτῷ (28. 8) καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι
σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 12 καὶ πολλὰ ἐπε-
τίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιῶσιν.
13 (29. 2) Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ
προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον
πρὸς αὐτόν. 14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα
ὦσιν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς
κηρύσσειν 15 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν
τὰ δαιμόνια. 16 (30. 2) καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα
τῷ Σίμωνι Πέτρον· 17 καὶ Ἰάκωβον τὸν
τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν
τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνό-
ματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς·
18 καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρ-
θολομαῖον καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ

8. (om οι) .. ακουσαντες .. εποιει 11. εθεωρει, προσεπιπτεν .. εκραζε .. (λεγοντες) 12. (φαν. αυτ.) .. ποιησωσιν 14. (δωδεκα, ους και αποστολους ωνομασεν) .. (om ινα sec.) 15. εξουσιαν : add θεραπευειν τας νοσους και 16. τω Σιμ. ονομα 17. (om του sec.) .. Βοανεργες

11 Lc. 4, 41. 12 Mt. 12, 16. 13—19 Lc. 6, 12—16. Mt. 10, 1—4.

Hierosolymis et ab Idumaea et trans Ior-
danen, et qui circa Tyrum et Sidonem,
multitudo magna, audientes quae faciebat
venerunt ad eum. 9 Et dixit discipulis
suis ut navicula sibi deserviret propter
turbam, ne comprimerent eum: 10 mul-
tos enim sanabat, ita ut inruerent in
eum ut illum tangerent quotquot habe-
bant plagas, 11 et spiritus immundi cum
illum videbant, procidebant ei (28. 8) et
clamabant dicentes 12 Tu es filius dei.
Et vehementer comminabatur eis ne ma-
nifestarent illum.
13 (29. 2) Et ascendens in montem vo-
cavit ad se quos voluit ipse, et venerunt
ad eum. 14 Et fecit ut essent duodecim
cum illo, et ut mitteret eos praedicare:
15 et dedit illis potestatem curandi infir-
mitates et eiiciendi daemonia. 16 (30. 2) Et
inposuit Simoni nomen Petrus, 17 et Ia-
cobum Zebedaei et Iohannem fratrem
Iacobi, et inposuit eis nomina Boanerges,
quod est filii tonitrui, 18 et Andream et
Philippum et Bartholomaeum et Matthae-
um et Thomam et Iacobum Alphaei et

10. (quotquot autem) 14. A *aliique permulti* praedicare evangelium

11 Lc. 4, 41. 12 Mt. 12, 16. 13—19 Lc. 6, 12—16. Mt. 10, 1—4.

Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον
καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον **19** καὶ Ἰού-
δαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.
(31. 10) Καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον· **20** καὶ
συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνα-
σθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. **21** καὶ
ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι
αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. **22** (32. 2) καὶ
οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κατα-
βάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι
ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ
δαιμόνια. **23** (33. 2) καὶ προσκαλεσάμε-
νος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς
Πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν;
24 καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ,
οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη.
25 καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ
δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη στῆναι. **26** καὶ
εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ με-
μέρισται, οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ τέλος
ἔχει. **27** ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς τὰ σκεύη
τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν
δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπά-
σει. **28** (34. 2) ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα
ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ

18. Κανανιτην 19. Ισκαριωτην 20. om ὁ . . μητε 25. δυναται σταθηναι η οικ. εκ. (η οικ. εκ. σταθηναι) 26. (και εμερισθη) . . σταθηναι 27. om αλλ . . (ουδεις δυναται) . . (εις τ. οικ. του ισχυροο εισελθ. τα σκ. αυτου διαρπ.) . . (διαρπαση)

22—30 Mt. 12, 24—32. Lc. 11, 15 ss.

Thaddaeum et Simonem Cananaeum **19** et
Iudam Scarioth, qui et tradidit illum.
20 (31. 10) Et veniunt ad domum, et
convenit iterum turba, ita ut non pos-
sent neque panem manducare. **21** Et
cum audissent sui, exierunt tenere eum:
dicebant enim quoniam in furorem ver-
sus est. **22** (32. 2) Et scribae qui ab
Hierosolymis descenderant dicebant quon-
iam Beelzebub habet, et quia in principe
daemoniorum eiicit daemonia. **23** (33. 2) Et
convocatis eis in parabolis dicebat illis
Quomodo potest satanas satanan eiicere?
24 Et si regnum in se dividatur, non
potest stare regnum illud. **25** Et si do-
mus super semet ipsam dispertiatur, non
potest domus illa stare. **26** Et si sata-
nas consurrexerit in semet ipsum, dis-
pertitus est, et non poterit stare sed
finem habet. **27** Nemo potest vasa for-
tis ingressus in domum diripere, nisi
prius fortem alliget, et tunc domum eius
diripiet. **28** (34. 2) Amen dico vobis quon-
iam omnia dimittentur filiis hominum

19. Iscariotem (Scariot) 22. (daemonum) 24. regnum illud stare (stare regnum illius) 26. (consurrexit) 27 (*om* in) ((poterit))

22—30 Mt. 12, 24—32. Lc. 11, 15 ss.

ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι, ὅσα ἐὰν
βλασφημήσωσιν· 29 ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ
εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν
εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου
ἁμαρτήματος. 30 ὅτι ἔλεγον Πνεῦμα ἀκά-
θαρτον ἔχει.

31 (35. 2) Καὶ ἔρχονται οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
τοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἔξω στήκον-
τες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐ-
τόν. 32 καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος,
καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ
οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω
ζητοῦσίν σε. 33 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς
λέγει Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου ἢ οἱ ἀδελ-
φοί; 34 καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς
περὶ αὐτὸν καθημένους λέγει Ἴδε ἡ μήτηρ
μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 35 ὃς ἂν ποιήσῃ
τὰ θελήματα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου
καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

IV.

Parabola de seminatore et vario agro. Parabolicae institutionis caussa. De lucerna; mensura; semine increscente; grano sinapis. Sedatur tempestas.

1 (36. 2) Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν

28. τα αμαρτ. τοις υι. τ. ανθρ. . . om αι . . οσας αν 29. αλλ . . (ενοχ. εσται) . . αιωνιου κρισεως 31. Ερχονται ουν . . om αυτου prius . . (η μητ. αυτ. κ. οι αδ. αυτ.) . . εστωτες 31. φωνουντες 32. οχλ. πε. αυτον· ειπον δε . . om και αι αδελφαι σου 33. κ. απεκριθη αυτ. λεγων . . (η : και) . . οι αδ. μου 34. τ. πε. αυτ. κυκλω . . (ιδου) 35. ος γαρ αν . . το θελημα . . αδελφη μου

31—35 Mt. 12, 46—50. Lc. 8, 19—21.
IV. 1—9 Mt. 13, 1—9. Lc. 8, 4—8.

peccata et blasphemiae quibus blasphe-
maverint: 29 qui autem blasphemaverit
in spiritum sanctum, non habet remis-
sionem in aeternum, sed reus erit ae-
terni delicti. 30 Quoniam dicebant Spi-
ritum immundum habet.

31 (35. 2) Et veniunt mater eius et fra-
tres, et foris stantes miserunt ad eum
vocantes eum. 32 Et sedebat circa eum
turba, et dicunt ei Ecce mater tua et
fratres tui foris quaerunt te. 33 Et re-
spondens eis ait Quae est mater mea et
fratres mei? 34 Et circumspiciens eos
qui in circuitu eius sedebant ait Ecce
mater mea et fratres mei: 35 qui enim
fecerit voluntatem dei, hic frater meus
et soror mea et mater est.

IV.

Parabola de seminatore et vario agro. Parabolicae institutionis caussa. De lucerna; mensura; semine increscente; grano sinapis. Sedatur tempestas.

1 (36. 2) Et iterum coepit docere ad

29. habebit

31—35 Mt. 12, 46—50. Lc. 8, 19—21.
IV. 1—9 Mt. 13, 1—9. Lc. 8, 4—8.

παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς
αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα
εἰς τὸ πλοῖον καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ,
καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ
τῆς γῆς ἦσαν. 2 καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν
παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ
διδαχῇ αὐτοῦ 3 Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ
σπείρων σπεῖραι. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ
ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό.
5 καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες καὶ
ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξ-
ανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς·
6 καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἐκαυματίσθη,
καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 καὶ
ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβη-
σαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ
καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 8 καὶ ἄλλα ἔπεσεν
εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν
ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενον, καὶ ἔφερεν
εἰς τριάκοντα καὶ εἰς ἑξήκοντα καὶ εἰς
ἑκατόν. 9 καὶ ἔλεγεν Ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν
ἀκουέτω. 10 Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας,
ἠρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώ-
δεκα τὰς παραβολάς. 11 καὶ ἔλεγεν αὐ-

IV. 1. συνηχθη . . πλειστος : πολυς . . εις το (om το) πλ. εμβ. . . ην 3. του σπειραι 4. τα πετ. του ουρανου 5. αλλο δε . . om και sec. . . ευθεως 6. ηλιου δε ανατειλαντος . . (εκαυματισθησαν) . . (εξηρανθησαν) 7. (επι τας) 8. αλλο . . αυξανοντα . . εις ter : ἓν (ἐν) 9. ελεγ. αυτοις Ο εχων 10. Οτε δε . . ηρωτησαν . . την παραβολην

10—20 Mt. 13, 10—23. Lc. 8, 9—15.

mare, et congregata est ad eum turba
multa, ita ut in navem ascendens sede-
ret in mari: et omnis turba circa mare
super terram erat. 2 Et docebat illos
in parabolis multa, et dicebat illis in do-
ctrina sua 3 Audite. Ecce exiit semi-
nans ad seminandum. 4 Et dum semi-
nat, aliud cecidit circa viam, et vene-
runt volucres et comederunt illud. 5 Aliud
vero cecidit super petrosa ubi non ha-
buit terram multam, et statim exortum
est, quoniam non habebat altitudinem
terrae; 6 et quando exortus est sol, ex-
aestuavit, et eo quod non haberet radi-
cem exaruit. 7 Et aliud cecidit in spinas,
et ascenderunt spinae et suffocaverunt
illud, et fructum non dedit. 8 Et aliud
cecidit in terram bonam, et dabat fru-
ctum ascendentem et crescentem, et af-
ferebat unum triginta et unum sexaginta
et unum centum. 9 Et dicebat Qui ha-
bet aures audiendi audiat. 10 Et cum
esset singularis, interrogaverunt eum hi
qui cum eo erant cum duodecim para-
bolas. 11 Et dicebat eis Vobis datum

IV. 1. ut navim 2. docebat eos 4. volucres coeli 6. (*om* et *secundum*) . . habebat 7. (in spinis) 8. triginta, unum 10. erant duodecim parabolam

10—20 Mt. 13, 10—23. Lc. 8, 9—15.

τοῖς Ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασι-
λείας τοῦ θεοῦ· (37. 1) ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω
ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, **12** ἵνα
βλέποντες βλέπωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ
ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν, μή-
ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς.
13 καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τὴν πα-
ραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς πα-
ραβολὰς γνώσεσθε; **14** (38. 2) ὁ σπείρων
τὸν λόγον σπείρει. **15** οὗτοι δέ εἰσιν οἱ
παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος,
καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθὺς ἔρχεται ὁ σα-
τανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον
εἰς αὐτούς. **16** καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ
ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκού-
σωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβά-
νουσιν αὐτόν, **17** καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν
ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενο-
μένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον
εὐθὺς σκανδαλίζονται. **18** καὶ ἄλλοι εἰσὶν
οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν
οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, **19** καὶ αἱ μέρι-
μναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου
καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευό-
μεναι συμπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρ-
πος γίνεται. **20** καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ

11. δεδ. γνωναι το μυστ. 12. (αφεθησεται) . . add in f. τα αμαρτηματα 15. ευθεως . . εις αυτους : εν ταις καρδιαις αυτων (εν αυτοις) 16. 17. ευθεως bis 18. αλλοι : °ουτοι . . (om ουτοι εισιν) . . ακουοντες 19. του αι. τουτου 20. εκεινοι : ουτοι

12 * Es. 6, 9 s.

est scire mysterium regni dei, (37. 1) illis
autem qui foris sunt in parabolis omnia
fiunt, **12** ut videntes videant et non vi-
deant, et audientes audiant et non intel-
legant, ne quando convertantur et dimit-
tantur eis peccata. **13** Et ait illis Nescitis
parabolam hanc, et quomodo omnes pa-
rabolas cognoscetis? **14** (38. 2) Qui se-
minat, verbum seminat. **15** Hi autem
sunt qui circa viam ubi seminatur ver-
bum, et cum audierint, confestim venit
satanas et aufert verbum quod semina-
tum est in corda eorum. **16** Et hi sunt
similiter qui super petrosa seminantur,
qui cum audierint verbum, statim cum
gaudio accipiunt illud, **17** et non habent
radicem in se sed temporales sunt, deinde
orta tribulatione et persecutione propter
verbum confestim scandalizantur. **18** Et
alii sunt qui in spinis seminantur: hi
sunt qui verbum audiunt, **19** et aeru-
mnae saeculi et deceptio divitiarum et
circa reliqua concupiscentiae introeuntes
suffocant verbum, et sine fructu efficitur.
20 Et hi sunt qui super terram bonam

11. scire : nosse 15. in cordibus

12 * Es. 6, 9 s.

τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες
ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται, καὶ
καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἑξή-
κοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

21 (39. 2) Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι μήτι
ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ
ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην, οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν
τεθῇ; **22** (40. 2) οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ἐὰν
μὴ φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ'
ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. **23** εἴ τις ἔχει ὦτα
ἀκούειν, ἀκουέτω.

24 (41. 2) Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε τί
ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται
ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν. **25** (42. 2) ὃς
γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ
ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

26 (43. 10) Καὶ ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν
σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, **27** καὶ καθεύδῃ καὶ
ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος
βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός.
28 αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον
χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρης σῖτος ἐν
τῷ στάχυϊ. **29** ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρ-

20. ἐν ter : ἕν 21. om οτι . . ο λυχν. ερχ. . . τεθη sec. : επιτεθη 22. τι κρυπτον, ο εαν μη (εαν μη ινα) . . εις φαν. ελθη 24. (om και προστ. υμ.) . . add in f. τοις ακουουσιν 25. ος γαρ αν εχη 26. ως εαν 27. (καθευδει) . . (εγειρεται) . . βλαστανη (-νει) . . (μηκυνεται) 28. αυτομ. γαρ . . πληρη σιτον 29. παραδω

21 Lc. 8. 16. 11, 33. Mt. 5, 15. **22** Lc. 8, 17. 12, 2. Mt. 10, 26. **24** Lc. 8, 18. 6, 38. Mt. 7, 2. **25** Lc. 8, 18. 19, 26. Mt. 13, 12. 25, 29.

seminati sunt, qui audiunt verbum et
suscipiunt, et fructificant unum triginta
et unum sexaginta et unum centum.

21 (39. 2) Et dicebat illis Numquid venit
lucerna ut sub modio ponatur aut sub
lecto? nonne ut super candelabrum po-
natur? **22** (40. 2) Non enim est aliquid
absconditum quod non manifestetur, nec
factum est occultum sed ut in palam
veniat. **23** Si quis habet aures audiendi,
audiat.

24 (41. 2) Et dicebat illis Videte quid
audiatis: in qua mensura mensi fueritis
remetietur vobis, et adiicietur vobis.
25 (42. 2) Qui enim habet, dabitur illi,
et qui non habet, etiam quod habet au-
feretur ab illo.

26 (43. 10) Et dicebat Sic est regnum
dei, quemadmodum si homo iaciat semen-
tem in terram, **27** et dormiat et exsurgat
nocte ac die, et semen germinet et in-
crescat dum nescit ille. **28** Ultro enim
terra fructificat primum herbam deinde
spicam, deinde plenum frumentum in
spica. **29** Et cum se produxerit fructus,

20. triginta, unum 22. est enim 25. ab eo 27. et die 29. *om* se

21 Lc. 8, 16. 11, 33. Mt. 5, 15. **22** Lc. 8, 17. 12, 2. Mt. 10, 26. **24** Lc. 8. 18. 6, 38. Mt. 7, 2. **25** Lc. 8, 18. 19, 26. Mt. 13, 12. 25, 29.

πός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι
παρέστηκεν ὁ θερισμός.

30 ([44. 2]) Καὶ ἔλεγεν Πῶς ὁμοιώσωμεν
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν
παραβολῇ θῶμεν; **31** ὡς κόκκῳ σινάπεως,
ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν
πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς,
32 καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται
μείζων πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ
κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν
σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
σκηνοῖν.

33 ([45. 6]) Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολ-
λαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἐδύ-
ναντο ἀκούειν· **34** χωρὶς δὲ παραβολῆς
οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, ([46. 10]) κατ' ἰδίαν δὲ
τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

35 ([47. 2]) Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης Διέλθωμεν εἰς τὸ
πέραν. **36** καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παρα-
λαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ
ἄλλα δὲ πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. **37** καὶ γί-
νεται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύ-
ματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη

29. ευθεως 30. Πως : Τινι .. (ομοιωσομεν) .. τινι : ποια .. παραβολη παραβαλωμεν αυτην 31. (κοκκον) .. μικροτερος παντων τ. σπ. εστι .. (om των ε. τ. γης) 32. παντ. τ. λαχ. μειζων (-ζον) .. κατασκηνουν 33. (om πολλαις) .. ηδυναντο 34. τοις μαθ. αυτου 36. (om δε) .. πλοιαρια 37. ανεμ. μεγ. .. τα δε .. (επεβαλεν) .. ωστε αυτο ηδη γεμιζ.

30—32 Lc. 13, 18 s. Mt. 13, 31—33. **33** Mt. 13, 34. **35—41** Lc. 8, 22--25. Mt. 8, 23—27.

statim mittit falcem, quoniam adest
messis.

30 ([44. 2]) Et dicebat Cui adsimilabimus
regnum dei, aut cui parabolae compara-
bimus illud? **31** Sicut granum sinapis,
quod cum seminatum fuerit in terra, mi-
nus est omnibus seminibus quae sunt in
terra, **32** et cum seminatum fuerit,
ascendit et fit maius omnibus oleribus
et facit ramos magnos, ita ut possint
sub umbra eius aves caeli habitare.

33 ([45. 6]) Et talibus multis parabolis
loquebatur eis verbum, prout poterant
audire; **34** sine parabola autem non
loquebatur eis, ([46. 10]) seorsum autem
discipulis suis disserebat omnia.

35 ([47. 2]) Et ait illis in illa die cum
sero esset factum Transeamus contra.
36 Et dimittentes turbam adsumunt eum
ita ut erat in navi, et aliae naves erant
cum illo. **37** Et facta est procella ma-
gna venti, et fluctus mittebat in navem,

35. (om in) 36. (erant)

30—32 Lc. 13, 18 s. Mt. 13. 31—33. **33** Mt. 13, 34. **35—41** Lc. 8, 22—25. Mt. 8, 23—27.

γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. **38** καὶ ἦν αὐτὸς
ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον κα-
θεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν
αὐτῷ Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολ-
λύμεθα; **39** καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ
ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ Σιώπα, πε-
φίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγέ-
νετο γαλήνη μεγάλη. **40** καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πί-
στιν; **41** καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν,
καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός
ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα
αὐτῷ ὑπακούει;

V.

Gerasenus daemoniacus. Iairi filia rediviva et mulier sanguine fluens.

1 Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσ-
σης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. **2** καὶ
ἐξελθόντι αὐτῷ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺς ἀπήν-
τησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν
πνεύματι ἀκαθάρτῳ, **3** ὃς τὴν κατοίκησιν
εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει
οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι, **4** διὰ
τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσιν δε-
δέσθαι καὶ διεσπάσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ τὰς ἁλύ-
σεις καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι, καὶ οὐ-

38. (κ. αυτ. ην) . . εν τη : επι τη . . διεγειρουσιν
40. ουτω (om) . . (πως ουκ : ουπω) 41. (οι ανε-
μοι) . . υπακουουσιν αυτω
V. 1. (ηλθεν) . . Γαδαρηνων (Γεργεσηνων) 2. (εξ-
ελθοντος αυτου) . . ευθεως (om) . . (υπηντησεν)
3. μνημειοις . . κ. ουτε αλυσεσιν ουδ. ηδυνατο

V. 1—20 Mt. 8, 28—34. Lc. 8, 26—39.

ita ut impleretur navis. **38** Et erat ipse
in puppi super cervical dormiens: et ex-
citant eum et dicunt illi Magister, non
ad te pertinet quia perimus? **39** Et ex-
surgens comminatus est vento et dixit
mari Tace, obmutesce. Et cessavit ven-
tus, et facta est tranquillitas magna.
40 Et ait illis Quid timidi estis? necdum
habetis fidem? Et timuerunt timore ma-
gno, et dicebant ad alterutrum Quis pu-
tas est iste, quia et ventus et mare
oboediunt ei?

V.

Gerasenus daemoniacus. Iairi filia rediviva et mulier sanguine fluens.

1 Et venerunt trans fretum maris in
regionem Gerasenorum. **2** Et exeunti ei
de navi statim occurrit ei de monumen-
tis homo in spiritu immundo, **3** qui do-
micilium habebat in monumentis, et neque
catenis iam quisquam poterat eum ligare,
4 quoniam saepe compedibus et catenis
vinctus disrupisset catenas et compedes
comminuisset, et nemo poterat eum do-

38. (supra) . . (dicunt ei) 39. (Tace et)
V. 2. *om* ei *secundum* 3. FA eum poterat

V. 1—20 Mt. 8, 28—34. Lc. 8, 26—39.

δεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι, 5 καὶ διὰ
παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν
καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατα-
κόπτων ἑαυτὸν λίθοις. 6 καὶ ἰδὼν τὸν
Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσε-
κύνησεν αὐτῷ, 7 καὶ κράξας φωνῇ με-
γάλῃ λέγει Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ
τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν,
μή με βασανίσῃς. 8 ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ
Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ
ἀνθρώπου. 9 καὶ ἐπηρώτα αὐτόν Τί ὄνομά
σοι; καὶ λέγει αὐτῷ Λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι
πολλοί ἐσμεν. 10 καὶ παρεκάλει αὐτὸν
πολλὰ ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς
χώρας. 11 ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη
χοίρων μεγάλη βοσκομένη· 12 καὶ παρε-
κάλεσαν αὐτὸν λέγοντες Πέμψον ἡμᾶς εἰς
τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν.
13 καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς.
καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα
εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ
ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν,
ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.
14 καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ
ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς
ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγο-

4. αυτον ισχυε 5. εν τ. ορεσι κ. εν τ. μνημασιν 6. ιδων δε . . (προσεκ. αυτον) 7. ειπε 9. σοι ονομα; κ. απεκριθη λεγων· Λεγεων . . (μοι εστιν) 10. (παρεκαλουν) . . (αποστ. αυτους, αυτα αποστ.) 11. προς τα ορη . . (om μεγαλη) 12. (παρεκαλουν) . . αυτον : add παντες (om) οι δαιμονες 13. (om ευθεως) . . (om ο Ιησ.) . . ησαν δε ως 14. οι δε βοσκ. τους χοιρους . . ανηγγειλαν . . εξηλθον

mare, 5 et semper nocte ac die in mo-
numentis et in montibus erat, clamans
et concidens se lapidibus. 6 Videns au-
tem Iesum a longe cucurrit et adoravit
eum, 7 et clamans voce magna dicit
Quid mihi et tibi, Iesu fili dei summi?
adiuro te per deum, ne me torqueas.
8 Dicebat enim illi Exi spiritus immunde
ab homine. 9 Et interrogabat eum Quod
tibi nomen est? Et dicit ei Legio nomen
mihi est, quia multi sumus. 10 Et de-
precabatur eum multum ne se expelleret
extra regionem. 11 Erat autem ibi circa
montem grex porcorum magnus pascens:
12 et deprecabantur eum spiritus dicen-
tes Mitte nos in porcos, ut in eos in-
troeamus. 13 Et concessit eis statim
Iesus: et exeuntes spiritus immundi in-
troierunt in porcos, et magno impetu
grex praecipitatus est in mare ad duo
milia, et suffocati sunt in mari. 14 Qui
autem pascebant eos fugerunt et nun-
tiaverunt in civitatem et in agros: et
egressi sunt videre quid esset facti,

5. die ac nocte . . (et clamans) 7. dixit . . dei altissimi 9. mihi nomen 13. FA in mare 14. factum

νός. 15 καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ
θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον
ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχη-
κότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. 16 καὶ
διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο
τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων.
17 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν
ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 18 (48.8) καὶ ἐμ-
βαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει
αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ᾽ αὐτοῦ ᾖ.
19 καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐ-
τῷ Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς
σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός
σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. 20 καὶ
ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δε-
καπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ
πάντες ἐθαύμαζον.

21 (49.2) Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰη-
σοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν, συν-
ήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ
τὴν θάλασσαν. 22 καὶ ἔρχεται εἷς τῶν
ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν
αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, 23 καὶ
παρακαλεῖ αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι τὸ θυ-
γάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπι-
θῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ.

15. και ιματισμενον . . λεγεωνα . . (om τον εσχ. τ. λεγ.) 16. (διηγησαντο δε) 18. εμβαντος . . ινα η μετ αυτ. 19. και ουκ : ο δε Ιησους ουκ . . αναγγειλον . . οσα σοι,ο κυρ. εποιησε 22. και ιδου ερχεται . . (om ονομ. Ιαειρ.) 23. παρεκαλει . . αυτη τ. χειρας . . οπως σωθη και ζησεται

21 Mt. 9, 1. Lc. 8, 40. 22—43 Lc. 8, 41—56. Mt. 9, 18—26.

15 et veniunt ad Iesum, et vident illum qui
a daemonio vexabatur sedentem vestitum
et sanae mentis, et timuerunt. 16 Et
narraverunt illis qui viderant qualiter fa-
ctum esset ei qui daemonium habuerat,
et de porcis. 17 Et rogare eum coe-
perunt ut discederet a finibus eorum.
18 (48.8) Cumque ascenderet navem, coe-
pit illum deprecari qui daemonio vexatus
fuerat ut esset cum illo. 19 Et non ad-
misit eum, sed ait illi Vade in domum
tuam ad tuos, et adnuntia illis quanta
tibi dominus fecerit et misertus sit tui.
20 Et abiit et coepit praedicare in Deca-
poli quanta sibi fecisset Iesus, et omnes
mirabantur.

21 (49.2) Et cum transcendisset Iesus
in navi rursus trans fretum, convenit
turba multa ad illum, et erat circa mare.
22 Et venit quidam de archisynagogis,
nomine Iairus, et videns eum procidit
ad pedes eius, 23 et deprecabatur eum
multum, dicens quoniam filia mea in
extremis est: veni inpone manus super

17. coeperunt eum . . de finibus 18. a daemonio 21. rursum . . ad eum 23. manum

21 Mt. 9, 1. Lc. 8, 40. 22—43 Lc. 8, 41—56. Mt. 9, 18—26.

24 καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολού-
θει αὐτῷ ὄχλος πολύς, καὶ συνέθλιβον αὐ-
τόν. **25** καὶ γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵμα-
τος ἔτη δώδεκα, **26** καὶ πολλὰ παθοῦσα
ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ'
αὐτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ
μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, **27** ἀκού-
σασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ
ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· **28** ἔλε-
γεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων
αὐτοῦ, σωθήσομαι. **29** καὶ εὐθὺς ἐξηράν-
θη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω
τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος.
30 καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ
τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπι-
στραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν Τίς μου ἥψατο
τῶν ἱματίων; **31** καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά
σε, καὶ λέγεις Τίς μου ἥψατο; **32** καὶ πε-
ριεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. **33** ἡ
δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ
γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ
καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. **34** ὁ
δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέ-
σωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι
ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. **35** ἔτι αὐ-
τοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυνα-

---

24. (ηκολουθησεν) 25. (om τις) . . (δωδ. ετη) 26. τα π. εαυτης 27. (ακουσ. τα περι) 28. οτι καν των ιμ. αυτ. αψωμαι 29. 30. ευθεως bis 33. εκ αυτη 34. Θυγατερ

eam, ut salva sit et vivat. **24** Et abiit
cum illo, et sequebatur eum turba multa,
et comprimebant illum. **25** Et mulier
quae erat in profluvio sanguinis annis
duodecim, **26** et fuerat multa perpessa
a compluribus medicis et erogaverat
omnia sua, nec quicquam profecerat sed
magis deterius habebat, **27** cum audis-
set de Iesu, venit in turba retro et tetigit
vestimentum eius: **28** dicebat enim quia
si vel vestimentum eius tetigero, salva
ero. **29** Et confestim siccatus est fons
sanguinis eius, et sensit corpore quod
sanata esset a plaga. **30** Et statim Iesus
cognoscens in semet ipso virtutem quae
exierat de eo, conversus ad turbam aie-
bat Quis tetigit vestimenta mea? **31** Et
dicebant ei discipuli sui Vides turbam
comprimentem te, et dicis Quis me te-
tigit? **32** Et circumspiciebat videre eam
quae hoc fecerat. **33** Mulier autem ti-
mens et tremens, sciens quod factum
esset in se, venit et procidit ante eum
et dixit ei omnem veritatem. **34** Ille
autem dixit ei Filia, fides tua te salvam
fecit: vade in pace, et esto sana a plaga
tua. **35** Adhuc eo loquente veniunt ab
archisynagogo dicentes quia filia tua mor-

---

24. comprimebant eum 29. corpore quia 30. in semet ipso cognoscens . . de illo 33. Mulier vero

γώγου λέγοντες ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθα-
νεν, τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; **36** ὁ
δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλού-
μενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ Μὴ φοβοῦ,
μόνον πίστευε. **37** καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα
μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέ-
τρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν
Ἰακώβου. **38** καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ
ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ
κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, **39** καὶ
εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς Τί θορυβεῖσθε καὶ
κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ
καθεύδει. **40** καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὁ δὲ
ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα
τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ'
αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παι-
δίον. **41** καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ
παιδίου λέγει αὐτῇ Ταλιθὰ κοῦμ, ὅ ἐστιν
μεθερμηνευόμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω,
ἔγειρε. **42** καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον
καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα· καὶ
ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. **43** καὶ
διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ
τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

VI.

Propheta domi contemtus. Legatio XII apostolo-

36. ο δε Ιησ. ευθεως ακουσας 37. μετ αυτου : αυτω .. om τον prius .. (τ. αδελφ. αυτου) 38. ερχεται .. om και tert. 40. (αυτος δε) .. απαντας .. το παιδ. ανακειμενον 41. κουμι .. εγειραι 42. και ευθεως .. om ευθυς sec. 43. γνω

tua est: quid ultra vexas magistrum?
36 Iesus autem audito verbo quod dice-
batur ait archisynagogo Noli timere, tan-
tummodo crede. **37** Et non admisit
quemquam se sequi nisi Petrum et Iaco-
bum et Iohannem fratrem Iacobi. **38** Et
veniunt in domum archisynagogi, et
videt tumultum et flentes et eiulantes
multum, **39** et ingressus ait eis Quid
turbamini et ploratis? puella non est
mortua sed dormit. **40** Et inridebant
eum. Ipse vero eiectis omnibus adsu-
mit patrem et matrem puellae et qui
secum erant, et ingreditur ubi erat puella
iacens. **41** Et tenens manum puellae ait
illi Talitha cumi, quod est interpretatum
Puella, tibi dico, surge. **42** Et confestim
surrexit puella et ambulabat: erat autem
annorum duodecim: et obstupuerunt stu-
pore maximo. **43** Et praecepit illis ve-
hementer ut nemo id sciret, et dixit dari
illi manducare.

VI.

Propheta domi contemtus. Legatio XII apostolo-

36. FA verbo quod dicebatur audito 37. FA sequi se 39. ait illis 40. puella erat 42. stupore magno

rum. Herodes. De caede Iohannis. Quinque milia satiantur. Iesus super mare incedens. Sanationes.

1 ([50.1]) Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχε-
ται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολου-
θοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 καὶ γε-
νομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ
συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξε-
πλήσσοντο λέγοντες Πόθεν τούτῳ ταῦτα,
καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ
δυνάμεις τοιαῦται αἱ διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ
γινόμεναι; 3 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων,
ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου
καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ
οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς;
καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. 4 ([51.1]) καὶ
ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἔστιν προ-
φήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ
καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ. 5 καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆ-
σαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρ-
ρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν.
6 καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

([52.2]) Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ
διδάσκων. 7 ([53.2]) καὶ προσκαλεῖται τοὺς
δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν
δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν

VI. 1. ηλθεν εις 2. εν τη συν. διδ. . . om οι . . (ακουσαντες) . . δοθ. αυτω, οτι και δυν. τοιαυτ. δια των χ. αυτ. γινονται 3. (ο του τεκτονος υιος και) . . om της . . αδελφος δε . . Ιωση 4. ελεγε δε . . (συγγενευσιν) . . om αυτου sec. 5. ηδυνατο . . ουδεμ. δυν. ποι.

VI. 1—6 Mt. 13, 53—58. 4 Lc. 4, 24. Jo. 4, 44. 7—13 Lc. 9, 1—6. Mt. 10, 1—15.

rum. Herodes. De caede Iohannis. Quinque milia satiantur. Iesus super mare incedens. Aegroti tactu sanati.

1 ([50.1]) Et egressus inde abiit in pa-
triam suam, et sequebantur illum disci-
puli sui. 2 Et facto sabbato coepit in
synagoga docere: et multi audientes ad-
mirabantur in doctrina eius dicentes Unde
huic haec omnia? et quae est sapientia
quae data est illi, et virtutes tales quae
per manus eius efficiuntur? 3 Nonne iste
est faber, filius Mariae, frater Iacobi et
Ioseph et Iudae et Simonis? nonne et
sorores eius hic nobiscum sunt? Et scan-
dalizabantur in illo. 4 ([51.1]) Et dicebat eis
Iesus quia non est propheta sine honore
nisi in patria sua et in cognatione sua
et in domo sua. 5 Et non poterat ibi
virtutem ullam facere, nisi paucos infir-
mos inpositis manibus curavit. 6 Et mi-
rabatur propter incredulitatem illorum.

([52.2]) Et circumibat castella in circuitu
docens. 7 ([53.2]) Et convocavit duodecim,
et coepit eos mittere binos, et dabat illis

VI. 1. sequebantur eum 3. Nonne hic 4. dicebat illis . . et in domo sua et in cognatione sua 6. incredulitatem eorum 7. vocavit

VI. 1—6 Mt. 13, 53—58. 4 Lc. 4, 24. Io. 4, 44. 7—13 Lc. 9, 1—6. Mt. 10, 1—15.

πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, 8 καὶ παρήγ-
γειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν
εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν,
μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν, 9 ἀλλὰ ὑπο-
δεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσησθε
δύο χιτῶνας. 10 ([54. 2]) καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Ὅπου ἂν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε
ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. 11 ([55. 2]) καὶ
ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκού-
σωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτι-
νάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν
ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 12 ([56. 8]) καὶ
ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, 13 καὶ
δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον
ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

14 ([57. 2]) Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώ-
δης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
καὶ ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ
νεκρῶν ἀνέστη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν
αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. 15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον
ὅτι Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφή-
της ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16 ([58. 2]) ἀκού-
σας δὲ ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν Ὃν ἐγὼ ἀπεκε-
φάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη.

8. (αρωσιν) . . μη πηρ. μη αρτ. 9. αλλ . . ς[e]. (non ς) ενδυσασθαι 10. Οπου εαν 11. και οσοι αν μη δεξωνται . . add in f. Αμην λεγω υμιν, ανεκτοτερον εσται Σοδομοις η Γομορροις εν ημερα κρισεως, η τη πολει εκεινη 12. εκηρυσσον . . μετανοησωσι 13. (εξεβαλον) 14. (ελεγον) . . εκ νε. ηγερθη (εγηγερται εκ νε.) 15. om δε prius . . προφ. εστιν η ως εις 16. (om ὁ) . . ειπεν· Οτι ον . . (om Ιωανν.) . . ουτος εστιν· αυτος ηγ. εκ νεκρων

14—16 Lc. 9, 7—9. Mt. 14, 1 s.

potestatem spirituum immundorum, 8 et
praecepit eis ne quid tollerent in via nisi
virgam tantum, non peram non panem
neque in zona aes, 9 sed calciatos san-
daliis, et ne induerentur duabus tunicis.
10 ([54. 2]) Et dicebat eis Quocumque in-
troieritis in domum, illic manete donec
exeatis inde. 11 ([55. 2]) Et quicumque
non receperint vos nec audierint vos, ex-
euntes inde excutite pulverem de pedibus
vestris in testimonium illis. 12 ([56. 8]) Et
exeuntes praedicabant ut paenitentiam
agerent, 13 et daemonia multa eiicie-
bant, et ungebant oleo multos aegros et
sanabant.

14 ([57. 2]) Et audivit rex Herodes, mani-
festum enim factum est nomen eius, et
dicebat quia Iohannes baptista resurrexit
a mortuis, et propterea operantur virtu-
tes in illo. 15 Alii autem dicebant quia
Helias est, alii vero dicebant quia pro-
pheta est quasi unus ex prophetis.
16 ([58. 2]) Quo audito Herodes ait Quem
ego decollavi Iohannem, hic a mortuis
resurrexit.

13. (multos egrotos) 14. FA Herodes rex . . virtutes operantur 15. (dicebant Propheta)

14—16 Lc. 9, 7—9. Mt. 14, 1 s.

17 (59. 2) Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀπο-
στείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδη-
σεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν
γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι
αὐτὴν ἐγάμησεν· **18** ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάν-
νης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν
τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. **19** ἡ δὲ
Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν
ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο· **20** ὁ γὰρ
Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐ-
τὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετή-
ρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει,
καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. **21** (60. 6) καὶ
γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρώδης
τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς
μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ
τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, **22** καὶ εἰσελ-
θούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιά-
δος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσεν τῷ Ἡρώδῃ
καὶ τοῖς συνανακειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς
εἶπεν τῷ κορασίῳ Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς,
καὶ δώσω σοι· **23** καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι
ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους
τῆς βασιλείας μου. **24** καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν
τῇ μητρὶ αὐτῆς Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν
Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος.
25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς

17. εν τη φυλ. 19. (εζητει α. αποκτ.) . . (εδυνατο) 21. εποιει 22. ηρεσεν : και αρεσασης . . ειπεν ο βασ. 23. (ο τι εαν) 24. και : η δε . . αιτησομαι . . του βαπτιστου 25. ευθεως

17—29 Mt. 14, 3—12. Lc. 3, 19 s.

17 (59. 2) Ipse enim Herodes misit ac
tenuit Iohannem et vinxit eum in car-
cere propter Herodiadem uxorem Philippi
fratris sui, quia duxerat eam: **18** dice-
bat enim Iohannes Herodi Non licet tibi
habere uxorem fratris tui. **19** Herodias
autem insidiabatur illi et volebat occi-
dere eum, nec poterat: **20** Herodes
enim metuebat Iohannem, sciens eum
virum iustum et sanctum, et custodiebat
eum, et audito eo multa faciebat, et li-
benter eum audiebat. **21** (60. 6) Et cum
dies oportunus accidisset, Herodes nata-
lis sui caenam fecit principibus et tribu-
nis et primis Galilaeae: **22** cumque in-
troisset filia ipsius Herodiadis et saltasset
et placuisset Herodi simulque recumben-
tibus, rex ait puellae Pete a me quod
vis, et dabo tibi. **23** Et iuravit illi quia
quicquid petieris dabo tibi, licet dimi-
dium regni mei. **24** Quae cum exisset,
dixit matri suae Quid petam? At illa di-
xit Caput Iohannis baptistae. **25** Cumque
introisset statim cum festinatione ad re-

17. (Herodiadam) 24. FA *aliique multi* Et illa

17—19 Mt. 14, 3—12. Lc. 3, 19 s.

πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα Θέλω
ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφα-
λὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. **26** καὶ περί-
λυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρ-
κους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν
ἀθετῆσαι αὐτήν. **27** καὶ εὐθὺς ἀποστείλας
ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. **28** καὶ ἀπελθὼν ἀπε-
κεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγ-
κεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ
ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κορά-
σιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. **29** καὶ
ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ
ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν
μνημείῳ.

30 (61. 8) Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι
πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ
πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.
31 (62. 10) καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς
αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀνα-
παύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι
καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν
εὐκαίρουν. **32** (63. 6) καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρη-
μον τόπον τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν. **33** καὶ
εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ ἔγνωσαν πολ-

25. μοι δως εξαυτ. 26. συνανακειμενους . . αυτ. αθετ. 27. ευθεως . . (om ο βασιλευς) . . σπεκουλατωρα 27. ενεχθηναι 28. ο δε απελθ. 29. ηλθον . . ς (non ςe) εν τω μνημ. 30. παντα και οσα 31. λεγει : ειπεν . . αναπαυεσθε . . ηυκαιρουν 32. (απηλθεν) . . (εν τω πλ. εις ερ. τοπ.) 33. υπαγ. οι οχλοι . . επεγνωσαν αυτον (αυτους)

30—33 Lc. 9, 10 s. Mt. 14, 13. Io. 6, 1 s.

gem, petivit dicens Volo ut protinus des
mihi in disco caput Iohannis baptistae.
26 Et contristatus rex propter iusiuran-
dum et propter simul recumbentes noluit
eam contristare, **27** sed misso specula-
tore praecepit afferri caput eius in disco.
Et decollavit eum in carcere, **28** et at-
tulit caput eius in disco et dedit illud
puellae, et puella dedit matri suae.
29 Quo audito discipuli eius venerunt et
tulerunt corpus eius et posuerunt illud
in monumento.

30 (61. 8) Et convenientes apostoli ad
Iesum renuntiaverunt illi omnia quae
egerant et docuerant. **31** (62. 10) Et ait
illis Venite seorsum in desertum locum
et requiescite pusillum. Erant enim qui
veniebant et rediebant multi, et nec man-
ducandi spatium habebant. **32** (63. 6) Et
ascendentes in navem abierunt in deser-
tum locum seorsum. **33** Et viderunt eos
abeuntes et cognoverunt multi, et pede-

26. contristatus est . . discumbentes 30. renuntiaverunt ei 31. redibant . . FA multi, nec . . spatium manducandi 32. (in navi)

30—33 Lc. 9, 10 s. Mt. 14, 13. Io. 6, 1 s.

λοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων
συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς.
34 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ
ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς
πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο
διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. **35** (64. 1) καὶ ἤδη
ὥρας πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν ὅτι ἔρημός ἐστιν
ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή· **36** ἀπό-
λυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύ-
κλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυ-
τοῖς τί φάγωσιν. **37** ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτοῖς Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέ-
γουσιν αὐτῷ Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δη-
ναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ δώσομεν
αὐτοῖς φαγεῖν. **38** ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Πό-
σους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ
γνόντες λέγουσιν Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας.
39 καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας
συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ.
40 καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαί, κατὰ
ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντήκοντα. **41** καὶ λα-
βὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ
κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς

33. και προηλθον αυτους και συνηλθον προς αυτον 34. ειδεν ο Ιησους . . επ αυτοις 36. εαυτοις °αρτους· τι γαρ φαγωσιν ουκ εχουσιν 37. διακ. δην. . . δωμεν (δωσωμεν) 38. (Ποσ. εχ. αρτ.) . . και ιδετε 39. (ανακλιθηναι) 40. ανεπεσον . . κατα bis: ανα

34—44 Mt. 14, 14—21. (9, 36.) Lc. 9, 11—17. Io. 6, 5—13. **35** 8, 1 ss.

stres de omnibus civitatibus concurre-
runt illuc et praevenerunt eos.
34 Et exiens vidit multam turbam Iesus,
et misertus est super eos, quia erant
sicut oves non habentes pastorem, et
coepit docere illos multa. **35** (64. 1) Et
cum iam hora multa fieret, accesserunt
discipuli eius dicentes Desertus est locus
hic, et iam hora praeterivit: **36** dimitte
illos, ut euntes in proximas villas et vi-
cos emant sibi cibos quos manducent.
37 Et respondens ait illis Date illis vos
manducare. Et dixerunt ei Euntes ema-
mus denariis ducentis panes, et dabimus
illis manducare. **38** Et dicit eis Quot
panes habetis? ite et videte. Et cum
cognovissent, dicunt Quinque, et duos
pisces. **39** Et praecepit illis ut accum-
bere facerent omnes secundum contu-
bernia super viride faenum. **40** Et dis-
cubuerunt in partes per centenos et per
quinquagenos. **41** Et acceptis quinque
panibus et duobus piscibus intuens in
caelum benedixit, et fregit panes et de-

33. (et de omnibus) 34. turbam multam . . illos docere 35. praeteriit 37. FA Date eis (illis F) manducare . . ducentis denariis . . (dabimus eis) 40. et quinquagenos

34—44 Mt. 14, 14—21. (9, 36.) Lc. 9, 11—17. Io. 6, 5—13. **35** 8, 1 ss.

μαθηταῖς ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς
δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. **42** καὶ ἔφαγον
πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· **43** καὶ ἦραν
κλασμάτων δώδεκα κοφίνων πληρώματα
καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. **44** καὶ ἦσαν οἱ φα-
γόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

45 (66. 6) Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μα-
θητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ
προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν,
ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. **46** (66. 2) καὶ
ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος
προσεύξασθαι. **47** (67. 4) καὶ ὀψίας γενο-
μένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσ-
σης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. **48** καὶ
ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύ-
νειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς,
περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται
πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.
καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς· **49** οἱ δὲ
ἰδόντες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θα-
λάσσης ἔδοξαν φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέ-
κραξαν· **50** πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον καὶ
ἐταράχθησαν. καὶ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ' αὐ-
τῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι,
μὴ φοβεῖσθε. **51** (68. 6) καὶ ἀνέβη πρὸς
αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνε-
μος· καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξί-

41. τοις μαθ. αυτου . . παραθωσιν 43. κλασματων δωδ. κοφινους πληρεις 44. ωσει πεντ. 45. ευθεως . . απολυση 48. ειδεν et και περι 49. (επι τ. θαλ. περ. ειδ. οτι φαντ. εστιν) 50. ευθεως 51. (om λιαν) . . (om εκ περ.)

45—52 Mt. 14, 22—33. Io. 6, 15—21.

dit discipulis suis ut ponerent ante eos,
et duos pisces divisit omnibus. **42** Et
manducaverunt omnes et saturati sunt:
43 et sustulerunt reliquias fragmento-
rum duodecim cophinos plenos, et de
piscibus. **44** Erant autem qui mandu-
caverunt quinque milia virorum.

45 (65. 6) Et statim coegit discipulos
suos ascendere navem ut praecederent
eum trans fretum ad Bethsaidam, dum
ipse dimitteret populum. **46** (66. 2) Et
cum dimisisset eos, abiit in montem
orare. **47** (67. 4) Et cum sero esset,
erat navis in medio mari, et ipse solus
in terra. **48** Et videns eos laborantes
in remigando, erat enim ventus contra-
rius eis, et circa quartam vigiliam no-
ctis venit ad eos ambulans super mare,
et volebat praeterire eos. **49** At illi ut
viderunt eum ambulantem super mare,
putaverunt phantasma esse, et exclama-
verunt: **50** omnes enim eum viderunt
et conturbati sunt. Et statim locutus
est cum eis et dixit illis Confidite, ego
sum, nolite timere. **51** (68. 6) Et ascen-
dit ad illos in navem, et cessavit ven-
tus: et plus magis intra se stupebant.

48. *et* 49. supra mare 50. viderunt eum . . dixit eis

45—52 Mt. 14, 22—33. Io. 6, 15—21.

σταντο. 52 οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρ-
τοις· ἦν γὰρ αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.
53 (69. 2) Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ
τὴν γῆν Γεννησαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν.
54 καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου
εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν 55 περιδραμόντες
ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς
κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν
ὅπου ἤκουον ὅτι ἐκεῖ ἐστίν. 56 καὶ ὅπου
ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ
εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς
ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν
τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψων-
ται· καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

VII.

De lotione manuum, traditionis abusu veraque contaminatione. Mulier Syra Phoenissa. Auribus et lingua captus.

1 (70. 10) Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ
Φαρισαῖοι καί τινες τῶν γραμματέων ἐλ-
θόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων. 2 καὶ ἰδόντες
τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κοιναῖς χερσίν,
τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίοντας τοὺς ἄρ-
τους, — 3 οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες
οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς

51. add in f. και εθαυμαζον 52. (αλλ ην) . . η καρδ. αυτ. 53. (επι τ. γ. ηλθ. εις Γενν.) 54. ευθεως 55. περιχωρον . . κραββατοις . . (om εκει) 56. (εισεπορευοντο) . . om εις sec. et tert. . . ετιθουν . . (ηψαντο)
VII. 2. (οτι κοιν. χ. τ. ε. α. εσθιουσιν) . . om τους . . add in f. εμεμψαντο

53—56 Mt. 14, 34—36.
VII. 1—16 Mt. 15, 1—11

52 Non enim intellexerant de panibus:
erat enim cor illorum obcaecatum.
53 (69. 2) Et cum transfretassent, per-
venerunt in terram Gennesareth et appli-
cuerunt. 54 Cumque egressi essent de
navi, continuo cognoverunt eum, 55 et
percurrentes universam regionem illam
coeperunt in grabattis eos qui se male
habebant circumferre ubi audiebant eum
esse. 56 Et quocumque introibat in
vicos vel in villas aut in civitates, in
plateis ponebant infirmos, et depreca-
bantur eum ut vel fimbriam vestimenti
eius tangerent, et quotquot tangebant
eum salvi fiebant.

VII.

De lotione manuum, traditionis abusu veraque contaminatione. Mulier Syra Phoenissa. Auribus et lingua captus.

1 (70. 10) Et conveniunt ad eum Pha-
risaei et quidam de scribis, venientes
ab Hierosolymis. 2 Et cum vidissent
quosdam ex discipulis eius communibus
manibus, id est non lotis, manducare
panes, vituperaverunt. 3 Pharisaei enim
et omnes Iudaei, nisi crebro laverint

52. intellexerunt . . cor eorum 53. venerunt . . Genesareth 56. aut civitates

53—56 Mt. 14, 34—36.
VII. 1—16 Mt. 15, 1—11.

χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν πα-
ράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ ἀπ' ἀγο-
ρᾶς ἐὰν μὴ βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν,
καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν,
βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλ-
κίων καὶ κλινῶν — 5 ([71. 6]) καὶ ἐπερωτῶ-
σιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς
Διὰ τί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου
κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ
κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6 ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας
περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται
Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ
καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·
7 μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες δι-
δασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 8 ἀφέν-
τες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν πα-
ράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. 9 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα
τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. 10 Μωυ-
σῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ
τὴν μητέρα σου, καί Ὁ κακολογῶν πατέρα
ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. 11 ὑμεῖς δὲ
λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ
μητρί Κορβᾶν, ὅ ἐστιν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ

4. απο . . (om και κλινων) 5. επειτα επερωτ. . . οι μαθ. σ. ου περιπατ. . . κοιναις : ανιπτοις 6. ο δε αποκριθεις . . Οτι καλ. προεφητευσεν . . (Ο λα. ουτ.) 8. αφεντ. γαρ . . add in f. βαπτισμους ξεστων και ποτηριων, και αλλα παρομοια τοιαυτα πολλα ποιειτε 9. (om κ. ελεγ. αυτ.)

6 s. * Es. 29, 13. 10 * Ex. 20, 12. 21, 10.

manus, non manducant, tenentes tradi-
tionem seniorum, 4 et a foro nisi ba-
ptizentur non comedunt: et alia multa
sunt quae tradita sunt illis servare, ba-
ptismata calicum et urceorum et aera-
mentorum et lectorum. 5 ([71. 6]) Et in-
terrogant eum Pharisaei et scribae Quare
discipuli tui non ambulant iuxta tradi-
tionem seniorum, sed communibus ma-
nibus manducant panem? 6 At ille re-
spondens dixit eis Bene prophetavit
Esaias de vobis hypocritis, sicut scriptum
est Populus hic labiis me honorat, cor
autem eorum longe est a me: 7 in va-
num autem me colunt, docentes doctri-
nas praecepta hominum. 8 Relinquentes
enim mandatum dei tenetis traditionem
hominum, baptismata urceorum et cali-
cum, et alia similia his facitis multa.
9 Et dicebat illis Bene irritum facitis
praeceptum dei ut traditionem vestram
servetis. 10 Moyses enim dixit Honora
patrem tuum et matrem tuam, et Qui
maledixerit patri aut matri, morte mo-
riatur: 11 vos autem dicitis Si dixerit
homo patri aut matri Corban, quod est
donum, quodcumque ex me tibi profuc-

VII. 5. interrogabant 7. et praecepta 8. (mandata) 10 patri vel matri

6 s. * Es. 29, 13. 10 * Ex. 20, 12. 21, 16.

ἐμοῦ ὠφεληθῇς· 12 καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐ-
τὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί,
13 ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ πα-
ραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε. καὶ παρό-
μοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. 14 καὶ προσ-
καλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς
Ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. 15 οὐδέν
ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμε-
νον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι·
ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενα,
ἐκεῖνά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον.
17 (72. 6) Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ
τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ τὴν παραβολήν. 18 καὶ λέγει αὐτοῖς
Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε
ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν
ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, 19 ὅτι
οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν
ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα
ἐκπορεύεται, καθαρίζων πάντα τὰ βρώ-
ματα; 20 ἔλεγεν δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀν-
θρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν
ἄνθρωπον. 21 ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας
τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ
ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι,
22 μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος,

12. (om και) . . τω πα. αυτου η τη μη. αυτου 14. παλιν : παντα . . Ακουετε . . συνιετε 15. τα εκπορ. απ αυτου 16. Ει τις εχει ωτα ακουειν, ακουετω 17. περι της παραβολης 18. Ουτω 19. καθαριζον 21. μοιχειαι, πορνειαι, φονοι, [22] κλοπαι

17—23 Mt. 15, 12—20.

rit, 12 et ultra non dimittitis eum quic-
quam facere patri suo aut matri, 13 re-
scindentes verbum dei per traditionem
vestram quam tradidistis: et similia
huiusmodi multa facitis. 14 Et advocans
iterum turbam dicebat illis Audite me
omnes et intellegite. 15 Nihil est extra
hominem introiens in eum quod possit
eum coinquinare, sed quae de homine
procedunt, illa sunt quae communicant
hominem. 16 Si quis habet aures au-
diendi, audiat. 17 (72. 6) Et cum in-
troisset in domum a turba, interrogabant
eum discipuli eius parabolam. 18 Et ait
illis Sic et vos inprudentes estis? non
intellegitis quia omne extrinsecus in-
troiens in hominem non potest eum
communicare, 19 quia non introit in
cor eius sed in ventrem, et in secessum
exit, purgans omnes escas? 20 Dicebat
autem quoniam quae de homine exeunt,
illa communicant hominem: 21 ab in-
tus enim de corde hominum cogitatio-
nes malae procedunt, adulteria, fornica-
tiones, homicidia, 22 furta, avaritiae,

19. intrat . . in ventrem vadit 21. malae cogitationes

17—23 Mt. 15, 12—20.

ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία,
ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· **23** πάντα ταῦτα
τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ
τὸν ἄνθρωπον.

24 Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ
μεθόρια Τύρου. καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν
οὐδένα ἤθελεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη
λαθεῖν· **25** ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ
αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα
ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς
πόδας αὐτοῦ· **26** ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς,
Σύρα Φοινίκισσα τῷ γένει· (73. 6) καὶ ἠρώ-
τα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς
θυγατρὸς αὐτῆς. **27** καὶ ἔλεγεν αὐτῇ Ἄφες
πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γάρ ἐστιν
καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς
κυναρίοις βαλεῖν. **28** ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ
λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνά-
ρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ
τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. **29** καὶ εἶπεν
αὐτῇ Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελή-
λυθεν ἐκ τῆς θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον.
30 καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗ-
ρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην
καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

24. Και εκειθεν . . (ορια) . . Τυρου και Σιδωνος . . εις την οικ. 25. αλλ etc. : ακουσασα γαρ γυνη 26. ην δε η γυνη . . Συροφοινισσα (-νικισσα) . . εκβαλλη 27. ο δε Ιησους ειπεν αυτη . . καλ. εστι . . βαλ. τοις κυν. 28. εσθιει 29. το δαιμ. εκ της θυγ. σου 30. ευρε το δαιμ. εξεληλ. και την θυγατερα βεβλημενην επι της κλινης

24—30 Mt. 15, 21—28.

nequitiae, dolus, inpudicitia, oculus ma-
lus, blasphemia, superbia, stultitia:
23 omnia haec mala ab intus procedunt
et communicant hominem.

24 Et inde surgens abiit in fines Tyri
et Sidonis: et ingressus domum nemi-
nem voluit scire, et non potuit latere.
25 Mulier enim statim ut audivit de eo,
cuius habebat filia spiritum immundum,
intravit et procidit ad pedes eius: **26** erat
autem mulier gentilis, Syrophoenissa ge-
nere, (73. 6) et rogabat eum ut daemo-
nium eiiceret de filia eius. **27** Qui dixit
illi Sine prius saturari filios: non est
enim bonum sumere panem filiorum et
mittere canibus. **28** At illa respondit et
dicit ei Utique, domine: nam et catelli
sub mensa comedunt de micis puerorum.
29 Et ait illi Propter hunc sermonem
vade: exiit daemonium de filia tua.
30 Et cum abisset domum suam, inve-
nit puellam iacentem supra lectum et
daemonium exisse.

22. impudicitiae 25. filia habebat 26. erat enim 28. dixit illi . . comedunt sub mensa 29. a filia

24—30 Mt. 15, 21—28.

31 ([74. 10]) Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν
ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν
θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν
ὁρίων Δεκαπόλεως. **32** καὶ φέρουσιν αὐτῷ
κωφὸν μογγιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν
ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. **33** καὶ ἀπο-
λαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν
ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα
αὐτοῦ καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐ-
τοῦ, **34** καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν
ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφφαθά, ὅ
ἐστιν Διανοίχθητι. **35** καὶ ἠνοίγησαν αὐ-
τοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς
γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. **36** καὶ
διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν·
([75. 8]) ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλ-
λον περισσότερον ἐκήρυσσον· **37** καὶ ὑπερ-
περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες ([76. 6]) Κα-
λῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς
ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

VIII.

Cibat quattuor milia. Signum caeleste recusat. Fermentum Pharisaeorum. Caecus Bethsaidae. Iudicia de Christo. Imminens Christi mors. Veri discipuli verae vitae compotes.

1 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολ-
λοῦ ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγω-

31. Τυρου και Σιδωνος ηλθε προς 32. (κωφ. και μογ.) . . μογιλαλον 35. και ευθεως διηνοιχθησαν 36. ειπωσιν . . αυτος αυτοις . . om αυτοι 37. τους αλαλους
VIII. 1. παλ. πολλου : παμπολλου

31 Mt. 15, 29. 37 Mt. 15, 30 s.
VIII. 1—9 Mt. 15, 32—39.

31 ([74. 10]) Et iterum exiens de finibus
Tyri venit per Sidonem ad mare Gali-
laeae inter medios fines Decapoleos.
32 Et adducunt ei surdum et mutum,
et deprecantur eum ut inponat illi ma-
num. **33** Et apprehendens eum de turba
seorsum misit digitos suos in auriculas
eius, et expuens tetigit linguam eius,
34 et suspiciens in caelum ingemuit, et
ait illi Effetha, quod est Adaperire. **35** Et
statim apertae sunt aures eius, et solu-
tum est vinculum linguae eius, et loque-
batur recte. **36** Et praecepit illis ne cui
dicerent: ([75. 8]) quanto autem eis prae-
cipiebat, tanto magis plus praedicabant;
37 et eo amplius admirabantur dicentes
([76. 6]) Bene omnia fecit, et surdos fecit
audire et mutos loqui.

VIII.

Cibat quattuor milia. Signum caeleste recusat. Fermentum Pharisaeorum. Caecus Bethsaidae. Iudicia de Christo. Imminens Christi mors. Veri discipuli verae vitae compotes.

1 In illis diebus iterum cum turba
multa esset nec haberent quod mandu-

32. deprecabantur 33. FA *om* eius *prius* 34. Ephpheta
VIII. 1. In diebus illis

31 Mt. 15, 29. 37 Mt. 15, 30 s.
VIII. 1—9 Mt. 15, 32—39.

σιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει
αὐτοῖς 2 Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι
ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσιν καὶ οὐκ
ἔχουσιν τί φάγωσιν. 3 καὶ ἐὰν ἀπολύσω
αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθή-
σονται ἐν τῇ ὁδῷ· καί τινες αὐτῶν ἀπὸ
μακρόθεν εἰσίν. 4 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι πόθεν τούτους δυνή-
σεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρη-
μίας; 5 καὶ ἠρώτα αὐτούς Πόσους ἔχετε
ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτά. 6 καὶ παραγ-
γέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς·
καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας
ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ἵνα παρατιθῶσιν· καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.
7 καὶ εἶχαν ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας
εἶπεν παρατιθέναι καὶ αὐτά. 8 ἔφαγον δὲ
καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα
κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας. 9 ἦσαν δὲ ὡς
τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

10 Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη
Δαλμανουθά. 11 (77. 4) καὶ ἐξῆλθον οἱ
Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζη-
τοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐ-

1. προσκ. ο Ιησους τους μαθ. αυτου 2. °ημερας . : προσμ. μοι 3. τινες γαρ . . om απο . . εισιν . ς ηκασι, ς^e ηκουσι 4. om οτι 5. επηρωτα . . ειπον 6. παρηγγειλε . . παραθωσι 7. ειχον . . ευλογησας : (add αυτα vel praem ταυτα) . . παραθειναι . . (και ταυτα παραθετε) 8. (και εφαγον) 9. ησ. δε οι φαγοντες 10. ευθεως 11. συζητειν

10 Mt. 15, 30. 11—13 Mt. 16, 1—4.

carent, convocatis discipulis ait illis
2 Misereor super turbam, quia ecce iam
triduo sustinent me nec habent quod
manducent, 3 et si dimisero eos ieiu-
nos in domum suam, deficient in via:
quidam enim ex eis de longe venerunt.
4 Et responderunt ei discipuli sui Unde
istos poterit quis hic saturare panibus
in solitudine? 5 Et interrogavit eos
Quot panes habetis? Qui dixerunt Se-
ptem. 6 Et praecepit turbae discum-
bere supra terram: et accipiens septem
panes gratias agens fregit, et dabat dis-
cipulis suis ut apponerent; et apposue-
runt turbae. 7 Et habebant pisciculos
paucos: et ipsos benedixit et iussit ap-
poni. 8 Et manducaverunt et saturati
sunt, et sustulerunt quod superaverat de
fragmentis, septem sportas. 9 Erant au-
tem qui manducaverant quasi quattuor
milia: et dimisit eos.

10 Et statim ascendens navem cum
discipulis suis venit in partes Dalmanu-
tha. 11 (77. 4) Et exierunt Pharisaei et
coeperunt conquirere cum eo, quaeren-
tes ab illo signum de caelo, temptantes

2. (super turba) 4. Unde illos quis poterit 6. super terram

10 Mt. 15, 30. 11—13 Mt. 16, 1—4.

ρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. 12 (78.6) καὶ
ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει Τί
ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω
ὑμῖν εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.
13 καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν
εἰς τὸ πέραν.

14 Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ
εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν
τῷ πλοίῳ. 15 (79.2) καὶ διεστέλλετο αὐ-
τοῖς λέγων Ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου.
16 (80.6) καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους
ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν. 17 καὶ γνοὺς λέ-
γει αὐτοῖς Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ
ἔχετε; οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρω-
μένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; 18 ὀφθαλ-
μοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα ἔχοντες
οὐκ ἀκούετε, καὶ οὐ μνημονεύετε; 19 ὅτε
τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντα-
κισχιλίους, πόσους κοφίνους κλασμάτων
πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ Δώδεκα.
20 ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχι-
λίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλα-
σμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἑπτά.
21 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Οὔπω συνίετε;

12. σημ. επιζητει; 13. εμβας παλιν εις το πλοιον 16. πρ. αλληλ. λεγοντες . . εχομεν 17. γνους ο Ιησους . . ετι πεπωρ. 19. πληρ. κλασμ. ηρατε 20. οι δε ειπον Επτ. 21. (λεγει) . . Πως ου (Πως ουπω)

14—21 Mt. 16, 5—12. Lc. 12, 1.

eum. 12 (78.6) Et ingemiscens spiritu
ait Quid generatio ista quaerit signum?
Amen dico vobis si dabitur generationi
isti signum. 13 Et dimittens eos ascen-
dens iterum abiit trans fretum.

14 Et obliti sunt sumere panes, et nisi
unum panem non habebant secum in
navi. 15 (79.2) Et praecipiebat eis di-
cens Videte, cavete a fermento Phari-
saeorum et fermento Herodis. 16 (80.6) Et
cogitabant ad alterutrum dicentes quia
panes non habemus. 17 Quo cognito
Iesus ait illis Quid cogitatis quia panes
non habetis? nondum cognoscitis nec
intellegitis? adhuc caecatum habetis cor
vestrum? 18 oculos habentes non vide-
tis, et aures habentes non auditis, nec
recordamini? 19 quando quinque panes
fregi in quinque milia, quot cophinos
fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt
ei Duodecim. 20 Quando et septem
panes in quattuor milia, quot sportas
fragmentorum tulistis? Et dicunt ei Se-
ptem. 21 Et dicebat eis Quomodo non-
dum intellegitis?

12. signum quaerit 13. ascendit iterum navim et abiit 14. panes sumere 15. et cavete 17. ait illis Iesus . . (neque intelleg.) 18. nec recordamini, 19 quando 19. FA et quot

14—21 Mt. 16, 5—12. Lc. 12, 1.

22 ([81. 10]) Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν.
καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακα-
λοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται. **23** καὶ
ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξή-
νεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας
εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖ-
ρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν Εἴ τι βλέπεις;
24 καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀν-
θρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦν-
τας. **25** εἶτα πάλιν ἔθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν καὶ
ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαν-
τα. **26** καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐ-
τοῦ λέγων Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς.

27 ([82. 1]) Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρείας
τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς Τίνα με
λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; **28** οἱ δὲ εἶ-
παν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βα-
πτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι
εἷς τῶν προφητῶν. **29** καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα
αὐτούς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀπο-
κριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ Χρι-
στός. **30** ([83. 2]) καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα

22. ερχεται 23. εξηγαγεν . . βλεπει 24. ς^e (non ς) ανθρ. ως δενδρα περιπ. 25. επεθηκε . . διεβλεψεν: εποιησεν αυτον αναβλεψαι . . αποκατεσταθη . . ενεβλεψε . . απαντας 26. τον οικον . . add in f. μηδε ειπης τινι εν τη κωμη 28. οι δε απεκριθησαν Ιωανν. . . οτι εις : ενα 29. κ. αυτ. λεγει αυτοις . . αποκρ. δε

27—30 Mt. 16, 13—20. Lc. 9, 18—21.

22 ([81. 10]) Et veniunt Bethsaida: et ad-
ducunt ei caecum, et rogabant eum ut
illum tangeret. **23** Et apprehendens ma-
num caeci eduxit eum extra vicum, et
expuens in oculos eius inpositis manibus
suis interrogavit eum si aliquid videret.
24 Et aspiciens ait Video homines velut
arbores ambulantes. **25** Deinde iterum
inposuit manus super oculos eius, et
coepit videre, et restitutus est ita ut vi-
deret clare omnia. **26** Et misit illum in
domum suam dicens Vade in domum
tuam, et si in vicum introieris, nemini
dixeris.

27 ([82. 1]) Et egressus est Iesus et dis-
cipuli eius in castella Caesareae Philippi:
et in via interrogabat discipulos suos
dicens eis Quem me dicunt esse homi-
nes? **28** Qui responderunt illi dicentes
Iohannem baptistam, alii Heliam, alii
vero quasi unum de prophetis. **29** Tunc
dicit illis Vos vero quem me dicitis esse?
Respondens Petrus ait ei Tu es Christus.
30 ([83. 2]) Et comminatus est eis ne cui

22. Bethsaidam 23. apprehensa manu . . si quid 25. clare videret 27. (in castello) 29. esse dicitis

27—30 Mt. 16, 13—20. Lc. 9, 18—21.

μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ. **31** Καὶ ἤρξατο
διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀν-
θρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι
ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων
καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ
μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι, **32** καὶ παρ-
ρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. (84. 6) καὶ προσ-
λαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν
αὐτῷ. **33** ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέ-
γει Ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, ὅτι οὐ
φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

34 (85. 2) Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον
σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Ὅστις
θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω
ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ
ἀκολουθείτω μοι. **35** ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς
δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν
ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν.
36 τί γὰρ ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον κερδῆσαι
τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ; **37** τί γὰρ ἀντάλλαγμα τῆς
ψυχῆς αὐτοῦ; **38** (86. 2) ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαι-

31. απο . . om των sec. ac tert. 32. αυτ. ο Πετρ. 33. τω Πετρω λεγων 34. (Ει τις) . . οπ. μου ελθειν 35. γαρ αν . . απολεση την ψυχ. αυτου . . ουτος σωσει αυτ. 36. ωφελησει ανθρωπον (-πος) εαν κερδηση . . και ζημιωθη 37. τι γαρ : η τι δωσει ανθρωπος 38. γαρ αν

31—33 Mt. 16, 21—23. Lc. 9, 22. **34—38** Mt. 16, 24—27. Lc. 9, 23—26. **35** Mt. 10, 39. Lc. 17, 33. **38** Mt. 10, 33. Lc. 12, 9.

dicerent de illo. **31** Et coepit docere
illos quoniam oportet filium hominis
multa pati et reprobari a senioribus et
a summis sacerdotibus et scribis et oc-
cidi et post tres dies resurgere, **32** et
palam verbum loquebatur. (84. 6) Et ap-
prehendens eum Petrus coepit increpare
eum. **33** Qui conversus et videns disci-
pulos suos comminatus est Petro dicens
Vade retro me, satana, quoniam non
sapis quae dei sunt sed quae sunt ho-
minum.

34 (85. 2) Et convocata turba cum dis-
cipulis suis dixit eis Si quis vult me se-
qui, deneget semet ipsum et tollat cru-
cem suam, et sequatur me. **35** Qui
enim voluerit animam suam salvam fa-
cere, perdet eam: qui autem perdiderit
animam suam propter me et evangelium,
salvam faciet eam. **36** Quid enim prod-
erit homini, si lucretur mundum totum
et detrimentum faciat animae suae?
37 aut quid dabit homo commutationem
pro anima sua? **38** (86. 2) Qui enim me

31. docere eos . . pati multa 34. (post me sequi) . . (se ipsum) 35. FA eam faciet 36. animae suae faciat (faciet animae suae) 37. commutationis

31—38 Mt. 16, 21—23. Lc. 9, 22. **34—38** Mt. 16, 24—27. Lc. 9, 23—26. **35** Mt. 10, 39. Lc. 17, 33. **38** Mt. 10, 33. Lc. 12, 9.

σχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ
γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ,
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται
αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.
IX. 1 (87. 2) καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες ὧδε τῶν ἑστηκότων
οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν
ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν
ἐν δυνάμει.

IX.

Transfiguratio Christi. De Iohanne altero Elia. Sanatio lunatici apostolorumque diffidentia. Messiae moriendum esse. Discipulorum ambitio. Cavenda offensio. Salitura ignis.

2 Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ
Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ
Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος
ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους, καὶ μετεμορ-
φώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· 3 καὶ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ ἐγένοντο στίλβοντα λευκὰ λίαν, οἷα
γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως
λευκᾶναι. 4 καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν
Μωυσῇ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ.
5 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ
Ῥαββί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ
ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ
Μωυσῇ μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν. 6 οὐ γὰρ

IX. 1. των ωδε . . (γευσονται) 2. μεθ ημερας . . τον Ιω. 3. εγενετο . . λ. λιαν ως χιων . . om ουτως 4. Ἠλιας . . Μωσει 5. σκ. τρεις . . Μωσει . . Ἠλια

IX. 1 Mt. 16, 28. Lc. 9. 27. 2—8 Mt. 17, 1—8. Lc. 9, 28—36.

confusus fuerit et mea verba in genera-
tione ista adultera et peccatrice, et filius
hominis confundetur eum, cum venerit
in gloria patris sui cum angelis sanctis.
(IX. 1) 39 (87. 2) Et dicebat illis Amen dico
vobis quia sunt quidam de hic stantibus
qui non gustabunt mortem donec videant
regnum dei veniens in virtute.

IX.

Transfiguratio Christi. De Iohanne altero Elia. Sanatio lunatici apostolorumque diffidentia. Messiae moriendum esse. Discipulorum ambitio. Cavenda offensio. Salitura ignis.

(2) 1 Et post dies sex adsumit Iesus
Petrum et Iacobum et Iohannem, et ducit
illos in montem excelsum seorsum solos,
et transfiguratus est coram ipsis: (3) 2 et
vestimenta eius facta sunt splendentia
candida nimis velut nix, qualia fullo su-
per terram non potest candida facere.
(4) 3 Et apparuit illis Helias cum Moyse,
et erant loquentes cum Iesu. (5) 4 Et
respondens Petrus ait Iesu Rabbi, bonum
est nos hic esse, et faciamus tria taber-
nacula, tibi unum et Moysi unum et
Heliae unum. (6) 5 Non enim sciebat

38. verba mea
IX. 1. (solus) 2. et candida . . non potest super terram 4. (hic nos)

39 Mt. 16, 28. Lc. 9, 27.
IX. 1—7 Mt. 17, 1—8. Lc. 9, 28—36.

ᾔδει τί ἀποκριθῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.
7 καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς,
καὶ ἦλθεν φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης Οὗτός
ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐ-
τοῦ. 8 καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι
οὐδένα εἶδον ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ'
ἑαυτῶν. 9 Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ
τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἃ
εἶδον διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. 10 (88.10) καὶ
τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συνζη-
τοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
11 (89.6) καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες
Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἡλίαν δεῖ
ἐλθεῖν πρῶτον; 12 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἡλίας
ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα· καὶ
πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῇ; 13 ἀλλὰ
λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθεν, καὶ
ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγρα-
πται ἐπ' αὐτόν.

14 (90.10) Καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθη-
τὰς εἶδεν ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς καὶ

6. τι λαληση (-σει)· ησαν γαρ εκφ. 7. (κ. εγενετο φων.) . . λεγουσα Ουτος . . αυτ. ακουετε 8. (ειδον ει μη) 9. (Και κατ. αυτ. εκ τ. ορ.) . . διηγησωνται (-σονται) α ειδ. 10. συζητουντες . . (οταν εκ νε. αναστη) 11. Ἡλιαν 12. αποκριθεις ειπεν αυτ. Ἡλ. μεν . . αποκαθιστα . . (παντα, καθως) . . εξουδενωθη 13. Ἡλιας . . (εν αυτω) . . ηθελησαν

7 2 Pet. 1, 17. 9—13 Mt. 17, 9—12. 9 Lc. 9, 30 s. 11 *Mal. 4, 4. (3, 22.) 14—29 Mt. 17, 14—21. Lc. 9, 37—42.

quid diceret: erant enim timore exterriti.
(7) 6 Et facta est nubes obumbrans eos,
et venit vox de nube dicens Hic est
filius meus carissimus, audite illum.
(8) 7 Et statim circumspicientes nemi-
nem amplius viderunt nisi Iesum tantum
secum. (9) 8 Et descendentibus illis de
monte, praecepit illis ne cui quae vidis-
sent narrarent, nisi cum filius hominis a
mortuis resurrexerit. (10) 9 (88.10) Et
verbum continuerunt apud se, conqui-
rentes quid esset Cum a mortuis resur-
rexerit. (11) 10 (89.6) Et interrogabant
eum dicentes Quid ergo dicunt Pharisaei
et scribae quia Heliam oporteat venire
primum? (12) 11 Qui respondens ait illis
Helias cum venerit primo restituet omnia:
et quomodo scriptum est in filium homi-
nis ut multa patiatur et contemnatur?
(13) 12 Sed dico vobis quia et Helias
venit, et fecerunt illi quaecumque volue-
runt, sicut scriptum est de eo.

(14) 13 (90.10) Et veniens ad discipulos
suos vidit turbam magnam circa eos et

5. (erant autem) 8. ne cuiquam quae 10. oportet

6 2 Pet. 1, 17. 8—12 Mt. 17, 9—12. 8 Lc. 9, 36 s. 10 *Mal. 4, 4. (3, 22.) 13—28 Mt. 17, 14—21. Lc. 9, 37—42.

γραμματεῖς συνζητοῦντας αὐτοῖς. **15** καὶ
εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβή-
θησαν, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐ-
τόν. **16** καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς Τί συν-
ζητεῖτε πρὸς αὐτούς; **17** (91. 2) καὶ ἀπε-
κρίθη αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου Διδάσκαλε,
ἤνεγκα τὸν υἱόν μου προς σέ, ἔχοντα πνεῦμα
ἄλαλον· **18** καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ,
ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς
ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μα-
θηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ
ἴσχυσαν. **19** ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει
Ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς
ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε
αὐτὸν πρὸς μέ. **20** καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν
πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦμα
εὐθὺς ἐσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς
γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. **21** καὶ ἐπηρώτη-
σεν τὸν πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν
ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ
παιδιόθεν· **22** καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ
αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ
αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν
σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. **23** ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ τὸ Εἰ δύνῃ; πάντα δυνατὰ τῷ
πιστεύοντι. **24** εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ

14. συζητουντας 15. ευθεως . . ιδων α. εξεθαμβηθη . . (προτρεχ.) 16. αυτούς : τους γραμματεις . πρ. αὐτους 17. αποκριθεις εις ε. τ. ο. ειπε 18. οπ. αν . . τ. οδοντ. αυτου . . ειπον 19. αυτω λεγ. 20. ευθεως το πν. . . (συνεσπαρ.) 21. om Εκ 22. αυτ. και εις π. εβ. κ. εις υδ. . . δυνασαι 23. Το (om) ει δυνασαι πιστευσαι 24. και ευθεως

scribas conquirentes cum illis. (15) **14** Et
confestim omnis populus videns eum
stupefactus est, et expaverunt, et accur-
rentes salutabant eum. (16) **15** Et inter-
rogavit eos Quid inter vos conquiritis?
(17) **16** (91. 2) Et respondens unus de turba
dixit Magister, attuli filium meum ad te
habentem spiritum mutum, (18) **17** qui
ubicumque eum apprehenderit allidit eum,
et spumat et stridet dentibus et arescit:
et dixi discipulis tuis ut eiicerent illum,
et non potuerunt. (19) **18** Qui respondens
eis dicit O generatio incredula, quamdiu
apud vos ero? quamdiu vos patiar? af-
ferte illum ad me. (20) **19** Et attulerunt
eum. Et cum vidisset illum, statim spi-
ritus conturbavit eum, et elisus in ter-
ram volutabatur spumans. (21) **20** Et
interrogavit patrem eius Quantum tempo-
ris est ex quo hoc ei accidit? At ille ait
Ab infantia: (22) **21** et frequenter eum
et in ignem et in aquas misit ut eum
perderet: sed si quid potes, adiuva nos,
misertus nostri. (23) **22** Iesus autem ait
illi Si potes credere: omnia possibilia
credenti. (24) **23** Et continuo exclamans

14. videns Iesum . . FA est, expaverunt 17. allidit illum 18. dixit 19. vidisset eum . . conturbavit illum 20. ei hoc 21. eum in ignem 22. possibilia sunt

παιδίου ἔλεγεν Πιστεύω· βοήθει μου τῇ
ἀπιστίᾳ. **25** ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπι-
συντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι
τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλαλον καὶ
κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε
ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν.
26 καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλ-
θεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς
πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. **27** ὁ δὲ
Ἰησοῦς κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς ἤγειρεν
αὐτόν, καὶ ἀνέστη. **28** ([92. 10]) καὶ εἰσελ-
θόντα αὐτὸν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν Ὅτι ἡμεῖς οὐκ
ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; **29** καὶ εἶπεν
αὐτοῖς Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται
ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

30 ([93. 2]) Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπο-
ρεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθε-
λεν ἵνα τις γνοῖ· **31** ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας
ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ
ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσε-
ται. **32** οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφο-
βοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

---

24. μετα δακρυων ελ. Πιστευω, κυριε 25. (ο οχλ.) . . Το πν. το αλ κ. κωφον . . σοι επιτασσω . . (απ αυτου) 26. κραξαν . . σπαραξαν αυτον . . om τους 27. (της χ. αυτου) 28. επηρ. αυτ. κατ. ιδ. 29. add in f. και νηστεια 30. και εκειθεν . γνω 31. τη τριτη ημερα

30—32 Mt. 17, 22 s. Lc. 9, 43—45.

pater pueri cum lacrimis aiebat Credo,
adiuva incredulitatem meam. (25) **24** Et
cum videret Iesus concurrentem turbam,
comminatus est spiritui immundo dicens
illi Surde et mute spiritus, ego tibi prae-
cipio, exi ab eo et amplius ne introeas
in eum. (26) **25** Et exclamans et multum
discerpens eum exiit ab eo, et factus est
sicut mortuus, ita ut multi dicerent quia
mortuus est. (27) **26** Iesus autem tenens
manum eius elevavit eum, et surrexit.
(28) **27** ([92. 10]) Et cum introisset in do-
mum, discipuli eius secreto interroga-
bant eum Quare nos non potuimus eiicere
eum? (29) **28** Et dixit illis Hoc genus
in nullo potest exire nisi in oratione et
ieiunio.

(30) **29** ([93. 2]) Et inde profecti prae-
tergrediebantur Galilaeam, nec volebat
quemquam scire. (31) **30** Docebat au-
tem discipulos suos, et dicebat illis quon-
iam filius hominis tradetur in manus ho-
minum, et occident eum, et occisus ter-
tia die resurget. (32) **31** At illi ignora-
bant verbum, et timebant eum interro-
gare.

---

23. Credo, domine 24. ego praecipio tibi 25. (exclamans, multum) 26. (elevavit illum) 31. interrogare eum

---

29—31 Mt. 17, 22 s. Lc. 9, 43—45.

33 (94. 10) Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ.
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς
Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; **34** (95. 2) οἱ
δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθη-
σαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. **35** καὶ καθί-
σας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα· καὶ λέγει αὐ-
τοῖς Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάν-
των ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. **36** καὶ
λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐ-
τῶν, καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐ-
τοῖς **37** Ὃς ἂν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων
δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχε-
ται· (96. 1) καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ
ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.
38 (97. 8) Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης λέγων
Διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί
σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολου-
θεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν. **39** ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς
γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνό-
ματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί
με· **40** ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν,
ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν. **41** (98. 6) ὃς γὰρ ἂν
ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι

33. ηλθεν .. Καπερναουμ .. προς εαυτους διελογ. 34. (om εν τη οδω) 37. Ος εαν bis .. δεχηται : δεξηται 38. Απεκριθη δε αυτω .. (om ὁ) .. ς (non ς[e]) om εν .. εκωλυσαμεν .. add in f. οτι ουκ ακολουθει ημιν 40. ς (non ς[e]) υμων bis 41. εν τω ον. μου οτι

33—37 Mt. 18, 1—5. Lc. 9, 46—48. **35** 10, 43. **37** Mt. 10, 40. Io. 13, 20. **38—40** Lc. 9, 49 s. **41** Mt. 10, 42.

(33) **32** (94. 10) Et venerunt Capharnaum.
Qui cum domi esset, interrogabat eos
Quid in via tractabatis? (34) **33** (95. 2) At
illi tacebant, siquidem inter se in via
disputaverant quis esset illorum maior.
(35) **34** Et residens vocavit duodecim et
ait illis Si quis vult primus esse, erit
omnium novissimus et omnium minister.
(36) **35** Et accipiens puerum statuit eum
in medio eorum; quem cum complexus
esset, ait illis (37) **36** Quisquis unum ex
huiusmodi pueris receperit in nomine
meo, me recipit; (96. 1) et quicumque
me susceperit, non me suscipit sed
eum qui misit me. (38) **37** (97. 8) Re-
spondit illi Iohannes dicens Magister, vi-
dimus quendam in nomine tuo eiicien-
tem daemonia, qui non sequitur nos,
et prohibuimus eum. (39) **38** Iesus au-
tem ait Nolite prohibere eum: nemo est
enim qui faciat virtutem in nomine meo et
possit cito male loqui de me. (40) **39** Qui
enim non est adversum vos, pro vobis
est. (41) **40** (98. 6) Quisquis enim potum
dederit vobis calicem aquae in nomine

32. essent 33. in via inter se .. quis eorum maior esset 35. (quem ut) 36 FA *aliique* me misit

32—36 Mt. 18, 1—5. Lc. 9, 46—48. **34** 10, 43. **36** Mt. 10, 40. Io. 13, 20. **37—39** Lc. 9, 49 s. **40** Mt. 10, 42.

ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ
ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ. **42** (99. 2) Καὶ
ὃς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τῶν
πίστιν ἐχόντων, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον
εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχη-
λον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.
43 (100. 6) καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ
σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν ἐστίν σε κυλ-
λὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, ἢ τὰς δύο χεῖ-
ρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς
τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. **45** καὶ ἐὰν ὁ πούς
σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· κα-
λόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν,
ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν
γέενναν. **47** καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκαν-
δαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν ἐστίν σε
μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βλη-
θῆναι εἰς γέενναν, **48** ὅπου ὁ σκώληξ αὐ-
τῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.
49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, καὶ πᾶσα
θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται. **50** (102. 2) καλὸν
τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται,

41. om οτι sec. . . απολεση 42. ος αν . . (τ. μικρ. τουτων) . . τ. πιστευοντων εις εμε . . λιθος μυλικος 43. (σκανδαλιση) . . καλ. σοι εστι . . εις τ. ζ. εισελθ. . . (om ε. το π. το ασβ.) 44. (101. 10) Οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα, και το πυρ ου σβεννυται. 45. εστι σοι . . add in f. εις το πυρ το ασβεστον 46. Οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα, και το πυρ ου σβεννυται. 47. καλ. σοι εστι . . εις την γεενν. του πυρος 49. (om και πασα usq. αλισθ.)

42—47 Mt. 18, 6—9. **42** Lc. 17, 2. **43** Mt. 5, 30. **47** Mt. 5, 29. **48** * Es. 66, 24. **49** * Lev. 2, 13. **50** Mt. 5, 13. Lc. 14, 34.

meo, quia Christi estis, amen dico
vobis, non perdet mercedem suam.
(42) **41** (99. 2) Et quisquis scandalizaverit
unum ex his pusillis credentibus in me,
bonum est ei magis si circumdaretur
mola asinaria collo eius et in mare mit-
teretur. (43) **42** (100. 6) Et si scandaliza-
verit te manus tua, abscide illam: bonum
est tibi debilem introire in vitam, quam
duas manus habentem ire in gehennam, in
ignem inextinguibilem, (44) **43** (101. 10) ubi
vermis eorum non moritur et ignis non
extinguitur. (45) **44** Et si pes tuus te
scandalizat, amputa illum: bonum est
tibi claudum introire in vitam aeternam,
quam duos pedes habentem mitti in ge-
hennam ignis inextinguibilis, (46) **45** ubi
vermis eorum non moritur et ignis non
extinguitur. (47) **46** Quod si oculus tuus
scandalizat te, eiice eum: bonum est
tibi luscum introire in regnum dei,
quam duos oculos habentem mitti in
gehennam ignis, (48) **47** ubi vermis eo-
rum non moritur et ignis non extinguitur.
(49) **48** Omnis enim igne salietur, et omnis
victima sale salietur. (50) **49** (102. 2) Bo-
num est sal: quod si sal insulsum fuerit,

42. abscinde 48. (*om* sale)

41—46 Mt. 18, 6—9. **41** Lc. 17, 2. **42** Mt. 5, 30. **46** Mt. 5, 29. **47** * Es. 66, 24. **48** * Lev. 2, 13. **49** Mt. 5, 13. Lc. 14, 34.

ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

X.

De repudio. Infantes afferuntur. Iuvenis dives. De discipulorum praemiis. Proxima Christi mors. Filiorum Zebedaei ambitio coercetur. Bartimaeus.

1 (103. 6) Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται
εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου, καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι
πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδα-
σκεν αὐτούς. 2 καὶ προσελθόντες Φαρι-
σαῖοι ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυ-
ναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. 3 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Τί ὑμῖν ἐνετείλατο
Μωυσῆς; 4 οἱ δὲ εἶπαν Ἐπέτρεψεν Μωυ-
σῆς βιβλίον ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπο-
λῦσαι. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πρὸς
τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν
ἐντολὴν ταύτην. 6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως
ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· 7 ἕνε-
κεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πα-
τέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, 8 καὶ ἔσον-
ται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι
εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σάρξ. 9 ὃ οὖν ὁ
θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

50. αλα : αλας
X. 1. Κακειθεν . . και περαν : δια του περαν 2. οι Φαρ. επηρωτησαν 3. Μωσης 4. ειπον· Μωσης επετρ. 5. και αποκριθεις ο Ιησ. 6. add in f. ο θεος 7. add in f. και προσκολληθησεται προς την γυναικα αυτου 8. (σαρξ μια) 9. (°χωριζεσθω)

X. 1—12 Mt. 19, 1—9. 4 *Deut. 24, 1. Mt. 5, 31. 6 ss. *Gen. 1, 27. 2, 24.

in quo illud condietis? Habete in vobis sal, et pacem habete inter vos.

X.

De repudio. Infantes afferuntur. Iuvenis dives. De discipulorum praemiis. Proxima Christi mors. Filiorum Zebedaei ambitio coercetur. Bartimaeus.

1 (103. 6) Et inde exsurgens venit in
fines Iudaeae ultra Iordanen, et conve-
niunt iterum turbae ad eum, et sicut
consueverat iterum docebat illos. 2 Et
accedentes Pharisaei interrogabant eum
si licet viro uxorem dimittere temptantes
eum. 3 At ille respondens dixit eis Quid
vobis praecepit Moyses? 4 Qui dixerunt
Moyses permisit libellum repudii scribere
et dimittere. 5 Quibus respondens Iesus
ait Ad duritiam cordis vestri scripsit vo-
bis praeceptum istud; 6 ab initio autem
creaturae masculum et feminam fecit eos
deus: 7 propter hoc relinquet homo
patrem suum et matrem et adhaerebit
ad uxorem suam, 8 et erunt duo in
carne una. Itaque iam non sunt duo
sed una caro. 9 Quod ergo deus con-
iunxit, homo non separet.

X. 9. (iunxit)

X. 1—12 Mt. 19, 1—9. 4 *Deut. 24, 1. Mt. 5, 31. 6 ss. *Gen. 1, 27. 2, 24.

10 (104. 10) καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ
μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν.
11 (105. 2) καὶ λέγει αὐτοῖς Ὃς ἐὰν ἀπο-
λύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλ-
λην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν· 12 καὶ ἐὰν γυ-
νὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ γαμηθῇ
ἄλλῳ, μοιχᾶται.

13 (106. 2) Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία
ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετί-
μων τοῖς προσφέρουσιν. 14 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἄφετε
τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός μέ, μὴ κωλύετε
αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ
δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παι-
δίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. 16 καὶ
ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει, τιθεὶς
τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.

17 (107. 2) Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς
ὁδόν, προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν
ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω
ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν;
οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 19 τὰς
ἐντολὰς οἶδας Μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς,

10. εν τη οικια . . οι μαθ. αυτου πε. του αυτου επηρωτησαν 11. Ος αν 12. (και εαν αυτη απολυσασα τ. ανδρ. αυτ. γαμηση αλλον) 13. (αυτ. αψ.) . . (επετιμησαν αυτοις) 14. και μη 15. (ος αν) 16. αυτ., τιθεις τας χ. επ αυτ. ηυλογει (ευλ.) αυτα 19. (Μη φον., μη μοιχ.) . . (om μ. φον.)

11 Mt. 5, 32. Lc. 16, 18. 13—16 Mt. 19, 13—15. Lc. 18, 15—17. 17—27 Mt. 19, 16—26. Lc. 18, 18—27. 19 * Ex. 20, 12—16.

10 (104. 10) Et in domo iterum disci-
puli eius de eodem interrogaverunt eum.
11 (105. 2) Et dicit illis Quicumque dimi-
serit uxorem suam et aliam duxerit, ad-
ulterium committit super eam: 12 et si
uxor dimiserit virum suum et alii nupse-
rit, moechatur.

13 (106. 2) Et offerebant illi parvulos
ut tangeret illos: discipuli autem com-
minabantur offerentibus. 14 Quos cum
videret Iesus, indigne tulit et ait illis
Sinite parvulos venire ad me, et ne pro-
hibueritis eos: talium est enim regnum
dei. 15 Amen dico vobis, quisquis non
receperit regnum dei velut parvulus, non
intrabit in illud. 16 Et complexans eos
et inponens manus super illos benedice-
bat eos.

17 (107. 2) Et cum egressus esset in
viam, procurrens quidam genu flexo ante
eum rogabat eum Magister bone, quid
faciam ut vitam aeternam percipiam?
18 Iesus autem dixit ei Quid me dicis
bonum? nemo bonus nisi unus deus.
19 Praecepta nosti Ne adulteres, ne oc-

11. Et ait illis 14. enim est 15. (quisque non)

11 Mt. 5, 32. Lc. 16, 18. 13—16 Mt. 19, 13—15. Lc. 18, 15—17. 17—27 Mt. 19, 16—26. Lc. 18, 18—27. 19 *Ex. 20, 12—16.

μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ
ἀποστερήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ
τὴν μητέρα. **20** ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην
ἐκ νεότητός μου. **21** (108. 2) ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν
αὐτῷ Ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις
πώλησον καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θη-
σαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει
μοι ἄρας τὸν σταυρόν. **22** (109. 2) ὁ δὲ
στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμε-
νος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλα. **23** καὶ
περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα
ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύ-
σονται. **24** οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ
τοῖς λόγοις αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀπο-
κριθεὶς λέγει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν
ἐστιν τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. **25** εὐκοπώ-
τερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς
ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
λείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. **26** οἱ δὲ περισ-
σῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς
Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; **27** ἐμβλέψας
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει Παρὰ ἀνθρώποις
ἀδύνατον, ἀλλ᾽ οὐ παρὰ θεῷ· πάντα γὰρ
δυνατά ἐστιν παρὰ τῷ θεῷ.

19. (om μ. αποστ.) 21. Εν σοι . . τοις πτωχ. . . (om αρ. τ. στ.) 24. επι τοις χρ. . . (om τους πεπ. επι χρ.) 25. (om της bis). . (ραφ. εισελθ.) 26. (πρ. αυτον) 27. εμβλ. δε . . ου πα. τω θ. . . (om παντ. γαρ usq. θεω)

cidas, ne fureris, ne falsum testimonium
dixeris, ne fraudem feceris, honora pa-
trem tuum et matrem. **20** At ille re-
spondens ait illi Magister, haec omnia
observavi a iuventute mea. **21** (108. 2) Ie-
sus autem intuitus eum dilexit eum et
dixit illi Unum tibi deest: vade, quae-
cumque habes· vende et da pauperibus,
et habebis thesaurum in caelo, et veni
sequere me. **22** (109. 2) Qui contristatus
in verbo abiit moerens: erat enim ha-
bens possessiones multas. **23** Et circum-
spiciens Iesus ait discipulis suis Quam
difficile qui pecunias habent in regnum
dei introibunt. **24** Discipuli autem ob-
stupescebant in verbis eius. At Iesus
rursus respondens ait illis Filioli, quam
difficile est confidentes in pecuniis in
regnum dei introire. **25** Facilius est
camelum per foramen acus transire quam
divitem intrare in regnum dei. **26** Qui
magis admirabantur, dicentes ad semet
ipsos Et quis potest salvus fieri? **27** Et
intuens illos Iesus ait Apud homines in-
possibile est, sed non apud deum: omnia
enim possibilia sunt apud deum.

20. (Et ille) . . (*om* illi) 21. dixit ei 22. multas possessiones

28 Ἤρξατο λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ Ἰδοὺ
ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν
σοι. **29** (110. 2) ἔφη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ
ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα
ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν
τοῦ εὐαγγελίου, **30** ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατον-
ταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας
καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας
καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ
ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
31 (111. 2) πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχα-
τοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

32 (112. 2) Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαί-
νοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων
αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο καὶ
ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν
πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ
μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, **33** ὅτι ἰδοὺ
ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιε-
ρεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατα-
κρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν
αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, **34** καὶ ἐμπαίξουσιν
αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώ-

---

28. Και ηρξ. ο Πε. λεγ... ηκολουθησαμεν 29. αποκριθεις δε ο Ιησ. ειπεν .. η πατ. η μητ. η γυναικα .. om ενεκεν sec. 31. (om οι) 32. (οι δε ακολουθ.) .. (om και ακολ. εφοβ.) 33. (om τοις sec.) 34. κ. μαστ. αυτ. κ. εμπτ. αυτω

28—31 Mt. 19, 27—30. Lc. 18, 28—30. **32—34** Mt. 20, 17—19. Lc. 18, 31—33.

28 Coepit Petrus ei dicere Ecce nos
dimisimus omnia et secuti sumus te.
29 (110. 2) Respondens Iesus ait Amen
dico vobis, nemo est qui reliquerit do-
mum aut fratres aut sorores aut matrem
aut patrem aut filios aut agros propter
me et propter evangelium, **30** qui non
accipiat centies tantum nunc in tempore
hoc domos et fratres et sorores et ma-
tres et filios et agros cum persecutioni-
bus, et in saeculo futuro vitam aeter-
nam. **31** (111. 2) Multi autem erunt primi
novissimi, et novissimi primi.

32 (112. 2) Erant autem in via ascen-
dentes in Hierosolymam, et praecedebat
illos Iesus, et stupebant et sequentes ti-
mebant. Et adsumens iterum duodecim
coepit illis dicere quae essent ei even-
tura, **33** quia ecce ascendimus in Hie-
rosolymam, et filius hominis tradetur
principibus sacerdotum et scribis, et
damnabunt eum morte et tradent eum
gentibus, **34** et inludent ei et conspuent

---

28. Et coepit ei Petrus 29. aut patrem aut matrem 32. ascendentes Ierosolymam {in Hierosolyma} 33. ascendimus Ierosolymam {in Hierosolyma} .. scribis : *add* et senioribus

---

28—31 Mt. 19, 27—30. Lc. 18, 28—30. **32—34** Mt. 20, 17—19. Lc. 18, 31—33.

σουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ
μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.
35 ([113. 6]) Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ
Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου λέ-
γοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν
αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν. **36** ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς Τί θέλετέ με ποιῆσαι ὑμῖν; **37** οἱ
δὲ εἶπαν αὐτῷ Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς σου ἐκ
δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν
τῇ δόξῃ σου. **38** ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
τοῖς Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν
τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα
ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; **39** οἱ δὲ
εἶπαν αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε,
καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτι-
σθήσεσθε· **40** τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν
μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦ-
ναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.
41 ([114. 2]) Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρ-
ξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάν-
νου. **42** καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ
Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦν-
τες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐ-
τῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζου-
σιν αὐτῶν. **43** οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν

34. τη τριτη ημερα 35. οι υιοι . . om αυτω sec. . . om σε 36. ποιησαι με (ποιησω) 37. ειπον . . εκ δεξ. σου κ. ε. εξ ευωνυμων σου 38. η : και 39. ειπον . . Το μεν ποτ. 40. η εξ : και εξ . . ευων. μου 42. Ο δε Ιησ. προσκ. αυτ. 43. ουτω δ. εσται

35—40 Mt. 20, 20—23. **41—45** Mt. 20, 24—28. Lc. 22, 25—27.

eum et flagellabunt eum et interficient
eum, et tertia die resurget.
35 ([113. 6]) Et accedunt ad eum Iacobus
et Iohannes filii Zebedaei dicentes Magi-
ster, volumus ut quodcumque petierimus
facias nobis. **36** At ille dixit eis Quid
vultis ut faciam vobis? **37** Et dixerunt
Da nobis ut unus ad dextram tuam et
alius ad sinistram tuam sedeamus in
gloria tua. **38** Iesus autem ait eis Ne-
scitis quid petatis: potestis bibere cali-
cem quem ego bibo? aut baptismum
quo ego baptizor baptizari? **39** At illi
dixerunt ei Possumus. Iesus autem ait
eis Calicem quidem quem ego bibo bi-
betis, et baptismum quo ego baptizor
baptizabimini: **40** sedere autem ad
dextram meam vel ad sinistram, non
est meum dare, sed quibus paratum
est.
41 ([114. 2]) Et audientes decem coepe-
runt indignari de Iacobo et Iohanne.
42 Iesus autem vocans eos ait illis Sci-
tis quia hi qui videntur principari gen-
tibus dominantur eis, et principes eo-
rum potestatem habent ipsorum: **43** non
ita est autem in vobis, sed quicumque

34. (eum, interficient) 38. baptismo 39. baptismo 40. meum dare vobis

35—40 Mt. 20, 20—23. **41—45** Mt. 20, 24—28. Lc. 22, 25—27.

ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν
ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, **44** καὶ ὃς
ἐὰν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται
πάντων δοῦλος. **45** (115. 4) καὶ γὰρ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι,
ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

46 (116. 2) Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ. καὶ
ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχὼ καὶ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς
Τιμαίου Βαρτίμαιος τυφλὸς προσαίτης ἐκά-
θητο παρὰ τὴν ὁδόν. **47** καὶ ἀκούσας ὅτι
Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν
καὶ λέγειν Ὁ υἱὸς Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν
με. **48** καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιω-
πήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ
Δαυίδ, ἐλέησόν με. **49** καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσιν τὸν
τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει, ἔγειρε, φω-
νεῖ σε. **50** ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐ-
τοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.
51 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
Τί θέλεις ποιήσω σοι; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν
αὐτῷ· Ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω. **52** ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ὕπαγε, ἡ πίστις σου

43. (ος αν) . . (μεγ. γεν. εν υμ.) . . διακ. υμ.
44. ος αν . . (εν υμιν ειναι πρωτ.) 46. (ερχεται)
. . om ὁ . . ο τυφλος . . εκ. π. τ. οδ. προσαιτων
47. Ναζωραιος 49. ειπεν αυτον φωνηθηναι . . εγει-
ραι 50. αναστας ηλθ. 51. λεγει αυτω ο Ιησους . .
(σοι θελ. ποιησω) . . Ῥαββονι 52. (και ο Ιησ.)

46 – 52 Mt. 20, 29—34. Lc. 18, 35—43.

voluerit fieri maior erit vester minister,
44 et quicumque voluerit in vobis primus
esse erit omnium servus. **45** (115. 4) Nam
et filius hominis non venit ut ministra-
retur ei, sed ut ministraret et daret ani-
mam suam redemptionem pro multis.

46 (116. 2) Et veniunt Hiericho: et
proficiscente eo de Hiericho et discipu-
lis eius et plurima multitudine filius Ti-
maei Bartimaeus caecus sedebat iuxta
viam mendicans. **47** Qui cum audisset
quia Iesus Nazarenus est, coepit clamare
et dicere Fili David Iesu, miserere mei.
48 Et comminabantur ei multi ut tace-
ret. At ille multo magis clamabat Fili
David, miserere mei. **49** Et stans Iesus
praecepit illum vocari. Et vocant cae-
cum dicentes ei Animaequior esto, surge,
vocat te. **50** Qui proiecto vestimento
suo exiliens venit ad eum. **51** Et re-
spondens Iesus dixit illi Quid vis tibi
faciam? Caecus autem dixit ei Rabboni,
ut videam. **52** Iesus autem ait illi Vade,

46. (veniunt Hierichum) . . (*om* de) 47. Iesu,
fili David (Filii David Iesus) 48. (clamavit)
51. tibi vis

46—52 Mt. 20, 29—34. Lc. 18, 35—43.

σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ
ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

XI.

Pulli adductio. Solemnis ingressio. Ficus. Templi purgatio. Potestas fidei. De baptismo Iohannis.

1 (117. 2) Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερο-
σόλυμα, εἰς Βηθφαγῆ καὶ Βηθανίαν πρὸς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ 2 καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπά-
γετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν,
καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρή-
σετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀν-
θρώπων κεκάθικεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέ-
ρετε. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Τί ποιεῖτε
τοῦτο; εἴπατε Ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν
ἔχει· καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει ὧδε.
4 (118. 2) καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δε-
δεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου,
καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 καί τινες τῶν ἐκεῖ
ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύον-
τες τὸν πῶλον; 6 οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς κα-
θὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς.
7 καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰη-
σοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐ-
τῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. 8 καὶ πολλοὶ

52. ευθεως . . ηκολ. τω Ιησου
XI. 1. Ιερουσαλημ . . (και εις Βηθανιαν omisso Βηθφ.) 2. ευθεως . . (ουδεις ουπω ανθρ.) . . (εκαθισεν) . . λυσαντες αυτον αγαγετε 3. Οτι ο κυρ. . . ευθεως . . αποστελει 4. απηλθον δε . . τον πωλον . . πρ. την θυρ. 6. ειπον . . καθ. ενετειλατο 7. ηγαγον . . επεβαλον . . επ αυτω 8. πολλοι δε

XI. 1—10 Mt. 21, 1—11. Lc. 19, 29—38. Io. 12, 12—15.

fides tua te salvum fecit. Et confestim
vidit, et sequebatur eum in via.

XI.

Pulli adductio. Solemnis ingressio. Ficus. Templi purgatio. Potestas fidei. De baptismo Iohannis.

1 (117. 2) Et cum appropinquarent Hie-
rosolymae et Bethaniae ad montem oli-
varum, mittit duos ex discipulis suis 2 et
ait illis Ite in castellum quod est contra
vos, et statim introeuntes illud invenie-
tis pullum ligatum, super quem nemo
adhuc hominum sedit: solvite illum et
adducite. 3 Et si quis vobis dixerit Quid
facitis? dicite quia domino necessarius
est, et continuo illum dimittet huc.
4 (118. 2) Et abeuntes invenerunt pullum
ligatum ante ianuam foris in bivio, et
solvunt eum. 5 Et quidam de illic stan-
tibus dicebant illis Quid facitis solventes
pullum? 6 Qui dixerunt eis sicut prae-
ceperat illis Iesus, et dimiserunt eis.
7 Et duxerunt pullum ad Iesum: et in-
ponunt illi vestimenta sua, et sedit su-
per eum. 8 Multi autem vestimenta sua

52. (in viam)
XI. 2. contra vos est . . introeuntes illuo

XI. 1—10 Mt. 21, 1—11. Lc. 19, 29—38. Io. 12, 12—15.

τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν,
ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν.
9 ([119.1]) καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκο-
λουθοῦντες ἔκραζον Ὡσαννά, εὐλογημένος
ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· 10 εὐλο-
γημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς
ἡμῶν Δαυίδ, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

11 ([120.6]) Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα
εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα,
ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς
Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν
ἀπὸ Βηθανίας ἐπείνασεν. 13 καὶ ἰδὼν
συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἦλ-
θεν εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν
ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· ὁ γὰρ
καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. 14 καὶ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτῇ Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ
μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ.

15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. ([121.1])
καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλ-
λειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας
ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυ-
βιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων

8. στοιβαδας εκοπτον εκ των δενδρων και εστρωννυον εις την οδον 9. εκρ. λεγοντες 10. (και ευλογ.) . . βασ. : add εν ονοματι κυριου 11. εις Ιερ. ο Ιησους και εις 13. om απο . . ευρησ. τι . . ου γαρ ην καιρ. συκ. 14. κ. αποκρ. ο Ιησους . . εκ σ. εις τ. αι. ουδεις 15. εισ. ο Ιησους . . om τους sec.

11 (Mt. 21, 17.) 12—14 Mt. 21, 18 ss. 15—18 Mt. 21, 12—16. Lc. 19, 45—48. Io. 2, 14—17.

straverunt in via, alii autem frondes
caedebant de arboribus et sternebant in
via. 9 ([119.1]) Et qui praeibant et qui
sequebantur clamabant dicentes Osanna,
10 benedictus qui venit in nomine do-
mini, benedictum quod venit regnum
patris nostri David, osanna in excelsis.

11 ([120.6]) Et introivit Hierosolymam
in templum: et circumspectis omnibus,
cum iam vespera esset hora, exiit in
Bethaniam cum duodecim.

12 Et alia die cum exirent a Bethania,
esuriit, 13 cumque vidisset a longe ficum
habentem folia, venit si quid forte inve-
niret in ea, et cum venisset ad eam,
nihil invenit praeter folia: non enim erat
tempus ficorum. 14 Et respondens dixit
ei Iam non amplius in aeternum quis-
quam fructum ex te manducet. Et au-
diebant discipuli eius.

15 Et veniunt Hierosolymam. ([121.1]) Et
cum introisset templum, coepit eiicere
vendentes et ementes in templo, et men-
sas nummulariorum et cathedras venden-

11. (Hierosolyma) . . (vespere) . . (exivit) 12. (irent) 14. ex te fructum quisquam 15. in templum

11 (Mt. 21, 17.) 12—14 Mt. 21, 18 ss. 15—18 Mt. 21, 12—16. Lc. 19, 45—48. Io. 2, 14—17.

τὰς περιστερὰς κατέστρεψεν, 16 καὶ οὐκ
ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ
ἱεροῦ, 17 καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν Οὐ
γέγραπται ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευ-
χῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς
δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν.
18 (122. 1) καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπο-
λέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ
ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

19 (123. 10) Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, ἐξε-
πορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

20 Καὶ παραπορευόμενοι πρωὶ εἶδον τὴν
συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. 21 καὶ ἀνα-
μνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Ῥαββί,
ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω ἐξήρανται.
22 (124. 6) καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει
αὐτοῖς Ἔχετε πίστιν θεοῦ. 23 ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ἄρ-
θητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ
μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ
πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ.
24 (125. 4) διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα
ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε
ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. 25 (126. 6) καὶ

17. εδ. λεγων αυτοις . . εποιησατε 18. οι γρ. κ. οι αρχ. . . απολεσουσιν . . οτι πας 19. οτε . . (εγινετο) . . (εξεπορευοντο) 20. πρωι παραπ. 21. (εξηρανθη) 22. om ὁ 23. αμην γαρ . . πιστευση οτι α λεγει . . add in f. ο εαν ειπη. 24. οσα αν προσευχομενοι αιτεισθε . . λαμβανετε

17 *Es. 56, 7. Ier. 7, 11. 19 (Mt. 21, 17.) 20—24 Mt. 21, 20—22. 23 (Lc. 17, 6.) 25 Mt. 6, 14.

tium columbas evertit, 16 et non sine-
bat ut quisquam transferret vas per tem-
plum, 17 et docebat dicens eis Non
scriptum est quia domus mea domus
orationis vocabitur omnibus gentibus?
Vos autem fecistis eam speluncam latro-
num. 18 (122. 1) Quo audito principes
sacerdotum et scribae quaerebant quo-
modo eum perderent: timebant enim
eum, quoniam universa turba admira-
batur super doctrina eius.

19 (123. 10) Et cum vespera facta es-
set, egrediebatur de civitate.

20 Et cum mane transirent, viderunt
ficum aridam factam a radicibus. 21 Et
recordatus Petrus dicit ei Rabbi, ecce
ficus cui maledixisti aruit. 22 (124. 6) Et
respondens Iesus ait illis Habete fidem
dei: 23 amen dico vobis quia quicum-
que dixerit huic monti Tollere et mittere
in mare, et non haesitaverit in corde
suo, sed crediderit quia quodcumque
dixerit fiat, fiet ei. 24 (125. 4) Propterea
dico vobis, omnia quaecumque orantes
petitis, credite quia accipietis, et veniet
vobis. 25 (126. 6) Et cum stabitis ad

17. Nonne 21. dixit 24. evenient

17 *Es. 56, 7. Ier. 7, 11. 19 (Mt. 21, 17.) 20—24 Mt. 21, 20—22. 23 (Lc. 17, 6.) 25 Mt. 6, 14.

ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι
ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώ-
ματα ὑμῶν.

27 ([127. 2]) Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱερο-
σόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐ-
τοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, **28** καὶ
ἔλεγον αὐτῷ Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;
ἢ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα
ταῦτα ποιῇς; **29** ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
τοῖς Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ
ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ
ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. **30** τὸ βάπτισμα τὸ
Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων;
ἀποκρίθητέ μοι. **31** καὶ διελογίζοντο πρὸς
ἑαυτοὺς λέγοντες Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρα-
νοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
32 ἀλλὰ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων; ἐφοβοῦντο
τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην
ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. **33** καὶ ἀποκρι-
θέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν Οὐκ οἴδαμεν.

---

25. στηκητε 26. Ει δε υμεις ουκ αφιετε, ουδε ο πατηρ υμων ο εν τοις ουρανοις αφησει τα παραπτωματα υμων 28. λεγουσιν . . η : και . . (εδωκ. τ. εξ. τ.) 29. ο δε Ιησ. αποκριθεις . . υμας καγω 30. om το sec. 31. ελογιζοντο . . ουν ουκ 32. αλλ εαν . . οτι οντως 33. λεγ. τω Ιησ.

[26 Mt. 6, 15.] 27—33 Mt. 21, 23—27. Lc. 20, 1—8.

orandum, dimittite si quid habetis ad-
versus aliquem, ut et pater vester qui in
caelis est dimittat vobis peccata vestra.
26 Quod si vos non dimiseritis, nec pa-
ter vester qui in caelis est dimittet vobis
peccata vestra.

27 ([127. 2]) Et veniunt rursus Hieroso-
lymam. Et cum ambularet in templo,
accedunt ad eum summi sacerdotes et
scribae et seniores **28** et dicunt illi In
qua potestate haec facis? et quis tibi
dedit hanc potestatem ut ista facias?
29 Iesus autem respondens ait illis In-
terrogabo vos et ego unum verbum, et
respondete mihi, et dicam vobis in qua
potestate haec faciam. **30** Baptismum
Iohannis de caelo erat an ex homini-
bus? respondete mihi. **31** At illi cogi-
tabant secum dicentes Si dixerimus De
caelo, dicet Quare ergo non credidistis
ei? **32** si dixerimus Ex hominibus, ti-
mebant populum: omnes enim habebant
Iohannem quia vere propheta esset.
33 Et respondentes dicunt Iesu Nesci-
mus. Et respondens Iesus ait illis Ne-

---

25. (adversum) 28. dicunt ei . . dedit tibi 30. Baptismus 32. timemus 33. (Nescimus. Respondens)

---

26 Mt. 6, 15. 27—33 Mt. 21, 23—27. Lc. 20, 1—8.

καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

XII.

Parabola de vinitoribus. Lapis angularis. De censu Caesari solvendo. De resurrectione mortuorum coram Sadducaeis. Summa lex. Filius Davidis. Scribarum ambitio. Viduae munus.

1 ([126. 2]) Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παρα-
βολαῖς λαλεῖν Ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύ-
τευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὤρυ-
ξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ
ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.
2 καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ
καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ
ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος· 3 καὶ
λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κε-
νόν. 4 καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς
ἄλλον δοῦλον· κἀκεῖνον ἐκεφαλαίωσαν καὶ
ἠτίμησαν. 5 καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κἀκεῖνον
ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέ-
ροντες, οὓς δὲ ἀποκτέννοντες. 6 ἔτι ἕνα εἶχεν
υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον
πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι ἐντραπήσονται τὸν
υἱόν μου. 7 ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυ-
τοὺς εἶπαν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος·

33. κ. ο Ι. αποκριθεις
XII. 1. λεγειν . . εφυτ. ανθρ. . . εξεδοτο 2. του καρπου 3. οι δε λαβ. 4. λιθοβολησαντες εκεφ. κ. απεστειλαν ητιμωμενον 5. κ. παλιν αλλον . . ους bis: τους . . αποκτεινοντες 6. ετι ουν ενα υι. εχων αγ. αυτου απεστ. και αυτ. πρ. αυτ. εσχ. 7. ειπον πρ. εαυτ.

XII. 1—12 Mt. 21, 33—46. Lc. 20, 9—19.

que ego dico vobis in qua potestate haec faciam.

XII.

Parabola de vinitoribus. Lapis angularis. De censu Caesari solvendo. De resurrectione mortuorum coram Sadducaeis. Summa lex. Filius Davidis. Scribarum ambitio. Viduae munus.

1 ([126. 2]) Et coepit illis in parabolis
loqui. Vineam pastinavit homo, et cir-
cumdedit sepem et fodit lacum et aedi-
ficavit turrem, et locavit eam agricolis,
et peregre profectus est. 2 Et misit ad
agricolas in tempore servum ut ab agri-
colis acciperet de fructu vineae: 3 qui
apprehensum eum ceciderunt et dimise-
runt vacuum. 4 Et iterum misit ad illos
alium servum: et illum in capite vulne-
raverunt et contumeliis affecerunt. 5 Et
rursum alium misit: et illum occiderunt,
et plures alios, quosdam caedentes, alios
vero occidentes. 6 Adhuc ergo unum
habens filium carissimum et illum misit
ad eos novissimum, dicens quia revere-
buntur filium meum. 7 Coloni autem
dixerunt ad invicem Hic est heres: ve-

XII. 1—12 Mt. 21, 33—46. Lc. 20, 9—19.

δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται
ἡ κληρονομία. 8 καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν
αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπε-
λῶνος. 9 τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπε-
λῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωρ-
γούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.
10 οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε Λί-
θον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗ-
τος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· 11 παρὰ
κυρίου ἐγένετο αὕτη καί ἐστιν θαυμαστὴ ἐν
ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; 12 (129. 1) καὶ ἐζήτουν
αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον·
ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβο-
λὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

13 (130. 2) Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐ-
τόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρω-
διανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. 14 καὶ
ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οἴδαμεν
ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδε-
νός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώ-
πων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ
διδάσκεις· ἔξεστιν κῆνσον Καίσαρι δοῦναι ἢ
οὔ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; 15 ὁ δὲ εἰδὼς αὐ-
τῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς Τί με πειρά-

8. αυτ. απεκτ. . . om αυτον sec. 9. τι ουν 14. οι δε ελθ. . . (ανθρωπου) . . (δουν. κηνσ. Κ.)

10 ss. * Ps. 118, 22 ss. 13—17 Mt. 22, 16—23. Lc. 20, 20—26.

nite occidamus eum, et nostra erit he-
reditas. 8 Et apprehendentes eum occi-
derunt et eiecerunt extra vineam. 9 Quid
ergo faciet dominus vineae? Veniet et
perdet colonos, et dabit vineam aliis.
10 Nec scripturam hanc legistis Lapidem
quem reprobaverunt aedificantes, hic fa-
ctus est in caput anguli: 11 a domino
factum est istud et est mirabile in ocu-
lis nostris? 12 (129. 1) Et quaerebant
eum tenere, et timuerunt turbam: co-
gnoverunt enim quoniam ad eos para-
bolam hanc dixerit. Et relicto eo abie-
runt.

13 (130. 2) Et mittunt ad eum quos-
dam ex Pharisaeis et Herodianis ut eum
caperent in verbo. 14 Qui venientes
dicunt ei Magister, scimus quia verax
es et non curas quemquam: nec enim
vides in faciem hominum, sed in veri-
tate viam dei doces: licet dari tributum
Caesari, an non dabimus? 15 Qui sciens
versutiam eorum ait illis Quid me tem-

XII. 11. (admirabile) 14. (hominis) . . (viam domini) 15. versutiam illorum

10 ss. * Ps. 118, 22 ss. 13—17 Mt. 22, 16—22. Lc. 20, 20—26.

ζετε; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. 16 οἱ
δὲ ἤνεγκαν· καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν
αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ
Καίσαρος. 17 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τὰ Καί-
σαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ
τῷ θεῷ. καὶ ἐθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.

18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐ-
τόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι,
καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες 19 Διδά-
σκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τι-
νος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖ-
κα καὶ μὴ ἀφῇ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελ-
φὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ
σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 20 ἑπτὰ ἀδελ-
φοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα,
καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα.
21 καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέ-
θανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος
ὡσαύτως 22 καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν
σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέ-
θανεν. 23 ἐν τῇ ἀναστάσει, ὅταν ἀνα-
στῶσιν, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ
ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. 24 ἔφη αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰ-
δότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ

16. (om οι δε) . . ειπον 17. και αποκριθεις ο Ιησ. ειπ. αυτοις Απ. τα Καισ. . . εθαυμασαν 18. επηρωτησαν 19. Μωσης . . τεκνα μη αφη . . τ. γυν. αυτου 20. $ς^{e}$ (non ς) επτα ουν 21. μη etc. : και ουδε αυτος αφηκε σπερμα 22. και ελαβον αυτην οι επτα και ουκ . . εσχατη . . απεθ. και η γ. 23. εν τη ουν 24. και αποκριθεις ο Ι. ειπεν αυτ.

18—27 Mt. 22, 23—33. Lc. 20, 27—38. 19 * Deut. 25, 5.

ptatis? afferte mihi denarium ut videam.
16 At illi attulerunt. Et ait illis Cuius
est imago haec et inscriptio? Dicunt illi
Caesaris. 17 Respondens autem Iesus
dixit illis Reddite igitur quae sunt Cae-
saris Caesari, et quae sunt dei deo. Et
mirabantur super eo.

18 Et venerunt ad eum Sadducaei, qui
dicunt resurrectionem non esse, et in-
terrogabant eum dicentes 19 Magister,
Moyses nobis scripsit ut si cuius frater
mortuus fuerit et dimiserit uxorem et
filios non reliquerit, accipiat frater eius
uxorem ipsius et resuscitet semen fratri
suo. 20 Septem ergo fratres erant: et
primus accepit uxorem, et mortuus est
non relicto semine: 21 et secundus ac-
cepit eam et mortuus est, et nec iste
reliquit semen: et tertius similiter. 22 Et
acceperunt eam similiter septem et non
reliquerunt semen: novissima omnium
defuncta est et mulier. 23 In resurre-
ctione ergo cum resurrexerint, cuius de
his erit uxor? septem enim habuerunt
eam uxorem. 24 Et respondens Iesus
ait illis Non ideo erratis non scientes

16. attulerunt ei . . Dicunt ei 22. (est mulier) 24. Nonne ideo

18—27 Mt. 22, 23—33. Lc. 20, 27—38. 19 * Deut. 25, 5.

ϑεοῦ; **25** ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν,
οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν
ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. **26** περὶ δὲ
τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε
ἐν τῇ βίβλῳ Μωυσέως ἐπι τοῦ βάτου πῶς
εἶπεν αὐτῷ ὁ ϑεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ ϑεὸς
Ἀβραὰμ καὶ ϑεὸς Ἰσαὰκ καὶ ϑεὸς Ἰακώβ;
27 οὐκ ἔστιν ϑεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων·
πολὺ πλανᾶσϑε.

28 (131. 6) Καὶ προσελϑὼν εἷς τῶν γραμ-
ματέων, ἀκούσας αὐτῶν συνζητούντων, εἰ-
δὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίϑη αὐτοῖς, ἐπηρώ-
τησεν αὐτόν Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάν-
των; **29** ἀπεκρίϑη ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρώτη
ἐστίν Ἄκουε Ἰσραήλ, κύριος ὁ ϑεὸς ἡμῶν
κύριος εἷς ἐστίν, **30** καὶ ἀγαπήσεις κύριον
τὸν ϑεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ
ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς
ἰσχύος σου. **31** δευτέρα αὕτη Ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τού-
των ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. **32** (132. 10) καὶ
εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς Καλῶς, διδά-
σκαλε, ἐπ' ἀληϑείας εἶπας ὅτι εἷς ἐστιν

25. γαμισκονται . . (om οι) 26. Μωσεως ε. της β. ως . . θεος bis : ο θε. 27. ο θεος . . αλλ. θεος ζω. υμεις ουν πολυ πλ. 28. συζητουντων . . (ιδων) . . αυτ. απεκρ. . . πρ. πασων εντολη 29. ο δε Ι. απ. αυτω . . πρωτη πασων των εντολων (οτι πρ. παντων εντολη) 30. ψυχ. σου : add και εξ ολης της διανοιας σου . . add in f. αυτη πρωτη εντολη 31. και δευτ. ομοια αυτη 32. οτι εις εστι θεος

26 *Ex. 3, 6. **28—34** Mt. 22, 35—40. **28** (Lc. 20, 39.) **29** s. *Deut. 6, 4 s. **30** Lc. 10, 27. **31** *Lev. 19, 18.

scripturas neque virtutem dei? **25** Cum
enim a mortuis resurrexerint, neque nu-
bent neque nubentur, sed sunt sicut
angeli in caelis. **26** De mortuis autem,
quod resurgant, non legistis in libro
Moysi super rubum quomodo dixerit illi
deus inquiens Ego sum deus Abraham
et deus Isaac et deus Iacob? **27** Non
est deus mortuorum sed vivorum. Vos
ergo multum erratis.

28 (131. 6) Et accessit unus de scribis,
qui audierat illos conquirentes, et videns
quoniam bene illis responderit, interro-
gavit eum quod esset primum omnium
mandatum. **29** Iesus autem respondit
ei quia primum omnium mandatum est
Audi Israhel, dominus deus noster deus
unus est, **30** et diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo et ex tota ani-
ma tua et ex tota mente tua et ex tota
virtute tua. Hoc est primum mandatum.
31 Secundum autem simile est illi Dili-
ges proximum tuum tamquam te ipsum.
Maius horum aliud mandatum non est.
32 (132. 10) Et ait illi scriba Bene, magi-
ster, in veritate dixisti quia unus est et

29. noster : tuus . . ((dominus unus est)) 32. unus est deus

26 *Ex. 3, 6. **28—34** Mt. 22, 35—40. **28** (Lc. 20, 39.) **29** s. *Deut. 6, 4 s. **30** Lc. 10, 27. **31** *Lev. 19, 18.

καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. 33 καὶ
τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ
ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς
ἰσχύος καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυ-
τὸν πλεῖόν ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμά-
των καὶ θυσιῶν. 34 καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν
αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ
Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.
(133. 2) καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπε-
ρωτῆσαι.

35 (134. 2) Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς λέγουσιν
οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱός ἐστιν
Δαυίδ; 36 αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύ-
ματι τῷ ἁγίῳ Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου
Κάθισον ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου.
37 αὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ
πόθεν αὐτοῦ ἐστὶν υἱός; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος
ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

38 (135. 2) Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλε-
γεν Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν
θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπα-
σμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς 39 καὶ πρωτοκαθε-
δρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλι-

33. συνεσεως : add και εξ ολης της ψυχης . . των θυσιων 35. (Δαυ. εστ.) 36. αυτος γαρ . . (om τω bis) . . (Λεγει) . . ο κυριος . . Καθου . . υποποδιον 37. αυτος ουν . . υι. αυτ. εστι 38. Και ελ. αυτοις εν τη διδ. αυτ.

34 Mt. 22, 46. Lc. 20, 40. 35—37 Mt. 22, 41—45. Lc. 20. 41—44. 36 *Ps. 110. 1. 38—40 Lc. 20, 46 s. Mt. 23, 6 s. Lc. 11, 43.

non est alius praeter eum: 33 et ut
diligatur ex toto corde et ex toto intel-
lectu et ex tota anima et ex tota fortitu-
dine, et diligere proximum tamquam se
ipsum maius est omnibus holocautoma-
tibus et sacrificiis. 34 Iesus autem
videns quod sapienter respondisset,
dixit illi Non es longe a regno dei.
(133. 2) Et nemo iam audebat eum inter-
rogare.

35 (134. 2) Et respondens Iesus dicebat
docens in templo Quomodo dicunt scri-
bae Christum filium esse David? 36 Ipse
enim David dicit in spiritu sancto Dixit
dominus domino meo Sede a dextris
meis, donec ponam inimicos tuos sca-
bellum pedum tuorum. 37 Ipse ergo
David dicit eum dominum, et unde est
filius eius? Et multa turba eum libenter
audivit.

38 (135. 2) Et dicebat eis in doctrina
sua Cavete a scribis, qui volunt in sto-
lis ambulare et salutari in foro 39 et in
primis cathedris sedere in synagogis et

34 Mt. 22, 46. Lc. 20, 40. 35—37 Mt. 22, 41—45. Lc. 20, 41—44. 36 *Ps. 110, 1. 38—40 Lc. 20, 46 s. Mt. 23, 6 s. 38 Lc. 11, 43.

σίας ἐν τοῖς δείπνοις· **40** (136. 8) οἱ κατέσθοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρῖμα.

41 Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά, **42** καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. **43** καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· **44** πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

XIII.

De interitu Hierosolymae, deque rebus ultimis. Angustiae, Pseudochristi, signa caelestia, adventus Christi.

1 (137. 2) Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. **2** καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ

---

40. κατεσθιοντες . . ληψ. 41. καθισ. ο Ιησους. 42. (om πτωχη) 43. (ειπεν αυτοις) . . (εβαλεν) . . βαλοντων

XIII. 1. om εκ sec. 2. κ. ο Ιησ. αποκριθεις . . (αφεθη ωδε) . . (επι λιθον)

---

40 Mt. 23, 14. **41—44** Lc. 21, 1—4.
XIII. **1—9** Mt. 24, 1—8. Lc. 21, 5—11.

primos discubitus in caenis: **40** (136. 8) qui devorant domos viduarum sub obtentu prolixae orationis, hi accipient prolixius iudicium.

41 Et sedens Iesus contra gazophylacium aspiciebat quomodo turba iactaret aes in gazophylacium, et multi divites iactabant multa: **42** cum venisset autem una vidua pauper, misit duo minuta, quod est quadrans. **43** Et convocans discipulos suos ait illis Amen dico vobis quoniam vidua haec pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazophylacium: **44** omnes enim ex eo quod abundabat illis miserunt, haec vero de penuria sua omnia quae habuit misit, totum victum suum.

XIII.

De interitu Hierosolymae, deque rebus ultimis. Angustiae, Pseudochristi, signa caelestia, adventus Christi.

1 (137. 2) Et cum egrederetur de templo, ait illi unus ex discipulis suis Magister, aspice quales lapides et quales structurae. **2** Et respondens Iesus ait illi Vides has omnes magnas aedificationes? non relinquetur lapis super lapidem

---

42. vidua una pauper

---

40 Mt. 23, 14. **41—44** Lc. 21, 1—4.
XIII. **1—8** Mt. 24, 1—8. Lc. 21, 5—11.

μὴ καταλυθῇ. 3 (138. 2) καὶ καθημένου
αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι
τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέ-
τρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀν-
δρέας 4 Εἰπὸν ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται,
καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συν-
τελεῖσθαι πάντα; 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο
λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανή-
σῃ. 6 πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
μου λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ πολλοὺς
πλανήσουσιν. 7 ὅταν δὲ ακούετε πολέμους
καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γε-
νέσθαι, ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος. 8 ἐγερθήσε-
ται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ
βασιλείαν, ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους,
ἔσονται λιμοί. 9 ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα.
(139. 1) Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παρα-
δώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συνα-
γωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ
βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρ-
τύριον αὐτοῖς. 10 (140. 6) καὶ εἰς πάντα
τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγ-
γέλιον. 11 (141. 2) καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς
παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλή-

3. επηρωτων 4. Ειπε . . παντ. ταυτ. (τ. π.) συντ. 5. ο δε Ιησ. αποκριθεις αυτοις ηρξ. λεγ. 6. πολλοι γαρ 7. ακουσητε . . δει γαρ 8. και εσοντ. σεισμ. κατα τοπ., και εσ. λιμ. και ταραχαι 9. (αρχη) . . παραδωσ. γαρ . . ς^e (non ς) συναγωγας· 10. δει πρ. 11. οταν δε . . αγαγωσιν

9—13 Lc. 21, 12—19. Mt. 10, 17—22. 9 Mt. 24, 9. 11 Lc. 12, 11 s.

qui non destruatur. 3 (138. 2) Et cum
sederet in montem olivarum contra tem-
plum, interrogabant eum separatim Pe-
trus et Iacobus et Iohannes et Andreas
4 Dic nobis, quando ista fient, et quod
signum erit quando haec omnia incipient
consummari? 5 Et respondens Iesus
coepit dicere illis Videte ne quis vos se-
ducat: 6 multi enim venient in nomine
meo, dicentes quia ego sum, et multos
seducent. 7 Cum audieritis autem bella
et opiniones bellorum, ne timueritis:
oportet enim fieri; sed nondum finis.
8 Exsurget enim gens contra gentem et
regnum super regnum, et erunt terrae
motus per loca et fames. Initium dolo-
rum haec. 9 (139. 1) Videte autem vos-
met ipsos: tradent enim vos in conci-
liis, et in synagogis vapulabitis, et ante
praesides et reges stabitis propter me,
in testimonium illis. 10 (140. 6) Et in
omnes gentes primum oportet praedicari
evangelium. 11 (141. 2) Et cum duxerint
vos tradentes, nolite praecogitare quid

XIII. 3. in monte 7. haec fieri 8. FA *aliique* Exsurget autem 9. (*om* in *primum*)

9—13 Lc. 21, 12—19. Mt. 10, 17—22. 9 Mt. 24, 9. 11 Lc. 12, 11 s.

σητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ
λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. **12** καὶ
παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον
καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέ-
κνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
13 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ
τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος,
οὗτος σωθήσεται. **14** (142. 6) Ὅταν δὲ
ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστη-
κὸς ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω,
(143. 2) τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτω-
σαν εἰς τὰ ὄρη, **15** ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώ-
ματος μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν μηδὲ
εἰσελθάτω τι ἆραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ,
16 καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω
εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
17 (144. 2) οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
ραις. **18** (145. 6) προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ
γένηται χειμῶνος. **19** (146. 2) ἔσονται γὰρ
αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, οἵα οὐ γέγονεν
τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως, ἧς ἔκτισεν ὁ
θεός, ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται.
20 (147. 6) καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν κύριος

11. λαλησητε : add μηδε μελετατε 12. παραδ. δε 14. ερημωσεως το ρηθεν απο Δανιηλ του προφητου . . ς^e εστως, ς εστος 15. (om δε) . . (om εις τ. οικ.) . . εισελθετω αραι τι 16. αγρον : add ων 18. γενητ. η φυγη υμων χειμ. 19. (ην) 20. κυρ. εκολοβ.

13 Mt. 24, 9. 13. 14—23 Mt. 24, 15 25. Lc. 21, 20—24. 14 * Dan. 9, 27.

loquamini; sed quod datum vobis fuerit
in illa hora, id loquimini: non enim
estis vos loquentes sed spiritus sanctus.
12 Tradet autem frater fratrem in mor-
tem et pater filium, et consurgent filii in
parentes et morte afficient eos, **13** et
eritis odio omnibus propter nomen
meum: qui autem sustinuerit in finem,
hic salvus erit. **14** (142. 6) Cum autem
videritis abominationem desolationis stan-
tem ubi non debet, qui legit intellegat,
(143. 2) tunc qui in Iudaea sunt fugiant
in montes, **15** et qui super tectum ne
descendat in domum nec introeat ut tol-
lat quid de domo sua, **16** et qui in
agro erit non revertatur retro tollere ve-
stimentum suum. **17** (144. 2) Vae autem
praegnantibus et nutrientibus in illis die-
bus. **18** (145. 6) Orate vero ut hieme
non fiant. **19** (146. 2) Erunt enim dies
illi tribulationes tales quales non fuerunt
ab initio creaturae quam condidit deus
usque nunc neque fient. **20** (147. 6) Et nisi
breviasset dominus dies, non fuisset salva

11. vos estis 19. (tribulationis)

13 Mt. 24, 9. 13. 14—23 Mt. 24, 15—25. Lc. 21, 20—24. 14 * Dan. 9, 27.

τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ·
ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο
ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. **21** (148. 2) καὶ
τότε ἐάν τις εἴπῃ ὑμῖν· Ἴδε ὧδε ὁ Χριστός,
ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. **22** (149. 6) ἐγερ-
θήσονται γὰρ ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσου-
σιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ
δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. **23** ὑμεῖς δὲ βλέ-
πετε· προείρηκα ὑμῖν πάντα. **24** (150. 2) Ἀλ-
λὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖ-
ψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ
σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος. αὐτῆς, **25** καὶ
οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτον-
τες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
σαλευθήσονται. **26** (151. 2) καὶ τότε ὄψον-
ται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν
νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης.
27 καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ
ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν τεσσά-
ρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐ-
ρανοῦ. **28** Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν
παραβολήν. ὅταν αὐτῆς ἤδη ὁ κλάδος ἁπα-
λὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώ-
σκεται ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· **29** οὕ-
τως καὶ ὑμεῖς ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα,

21. υμ. ειπη· Ιδου ωδε ο Χρ.· η· Ιδου . . πιστευσητε 22. ψευδοχριστοι και ψευδοπρ.· και δωσουσι . . και τους εκλ. 23. βλεπετε· ιδου 24. Αλλ εν 25. οι αστ. του ουρ. εσ. εκπιπτοντες 26. (δυν. κ. δοξ. πολλ.) 27. τ. αγγ. αυτου . . (επισυναξουσιν) . . εκλεκτ. αυτου 28. (ηδη ο κλ. αυτ.) . . (εκφυῇ) . . γινωσκετε 29. ουτω . . (ιδ. ταυτ.)

21 Lc. 17, 23. **24—27** Mt. 24, 29—31. Lc. 21 25—28. **28—31** Mt. 24, 32—35. Lc. 21, 29—33.

omnis caro: sed propter electos quos
elegit breviavit dies. **21** (148. 2) Et tunc
si quis vobis dixerit Ecce hic est Christus,
ecce illic, ne credideritis. **22** (149. 6) Ex-
surgent enim pseudochristi et pseudo-
prophetae, et dabunt signa et portenta
ad seducendos, si potest fieri, etiam
electos. **23** Vos ergo videte: ecce prae-
dixi vobis omnia. **24** (150. 2) Sed in illis
diebus post tribulationem illam sol con-
tenebrabitur, et luna non dabit splendo-
rem suum, **25** et stellae caeli erunt de-
cidentes, et virtutes quae sunt in caelis
movebuntur. **26** (151. 2) Et tunc vide-
bunt filium hominis venientem in nubi-
bus cum virtute multa et gloria. **27** Et
tunc mittet angelos suos et congregabit
electos suos a quattuor ventis, a summo
terrae usque ad summum caeli. **28** A
ficu autem discite parabolam. Cum iam
ramus eius tener fuerit et nata fuerint
folia, cognoscitis quia in proximo sit
aestas: **29** sic et vos cum videritis

22. fieri potest 25. in coelis sunt

21 Lc. 17, 23. **24—27** Mt. 24, 29—31. Lc. 21, 25—28. **28—31** Mt. 24, 32—35. Lc. 21, 29—33.

γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις.
30 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ
γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται.
31 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται,
οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.
32 (152. 6) Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ
τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ ἄγγελος ἐν
οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.
33 (153. 6) βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδα-
τε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν. **34** (154. 2) ὡς
ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐ-
τοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξου-
σίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυ-
ρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. **35** (155. 2) γρη-
γορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος
τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον
ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ· **36** μὴ ἐλθὼν
ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. **37** ὃ δὲ
ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω· γρηγορεῖτε.

XIV.

Sacerdotum consilium. Femina ungens. Iudae pactio. Caena ultima. Petri confidentia. Iesu anxietas in horto et captio. Iudicium coram Caiapha et illusio. Petri lapsus.

1 (156. 1) Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυ-
μα μετὰ δύο ἡμέρας, (157. 6) καὶ ἐζήτουν

30. παντ. ταυτ. 31. (γη παρελευσεται) . . ου μη παρελθωσι 32. και pro η . . (om της sec.) . . οι αγγελοι οι εν ουρ. 33. αγρ. και προσευχεσθε 34. και εκαστω 35. η οψε : om η . . μεσονυκτιου 37. ὅ : ἅ

32 Mt. 24, 36. **33** Mt. 25, 13. **34** (Mt. 25, 14 ss. Lc. 19, 12 ss.) **35** Mt. 24, 42. (Lc. 21, 34 ss.)
XIV. 1—2 Mt. 26, 3—5. Io. 11, 47 ss.

haec fieri, scitote quod in proximo sit
in ostiis. **30** Amen dico vobis quoniam
non transibit generatio haec donec omnia
ista fiant. **31** Caelum et terra trans-
ibunt, verba autem mea non transibunt.
32 (152. 6) De die autem illo vel hora
nemo scit, neque angeli in caelo neque
filius, nisi pater. **33** (153. 6) Videte, vi-
gilate et orate: nescitis enim quando
tempus sit. **34** (154. 2) Sicut homo qui
peregre profectus reliquit domum suam
et dedit servis suis potestatem cuiusque
operis, et ianitori praecepit ut vigilet.
35 (155. 2) Vigilate ergo: nescitis enim
quando dominus domus veniat, sero an
media nocte an galli cantu an mane,
36 ne cum venerit repente, inveniat
vos dormientes. **37** Quod autem vobis
dico, omnibus dico, vigilate.

XIV.

Sacerdotum consilium. Femina ungens. Iudae pactio. Caena ultima. Petri confidentia. Iesu anxietas in horto et captio. Iudicium coram Caiapha et illusio. Petri lapsus.

1 (156. 1) Erat autem pascha et azyma
post biduum, (157. 6) et quaerebant sum-

34. FA praecipiat 36. (et cum)

32 Mt. 24, 36. **33** Mt. 25, 13. **34** (Mt. 25, 14 ss. Lc. 19, 12 ss.) **35** Mt. 24, 42. (Lc. 21, 34 ss.)
XIV. 1—2 Mt. 26, 3—5. Io. 11, 47 ss.

οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν
ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν· 2 ἔλε-
γον γάρ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μή ποτε ἔσται
θόρυβος τοῦ λαοῦ.
3 (158. 1) Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ
ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακει-
μένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβα-
στρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς,
συντρίψασα τὴν ἀλάβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ
τῆς κεφαλῆς. 4 ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦν-
τες πρὸς ἑαυτούς Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη
τοῦ μύρου γέγονεν; 5 ἠδύνατο γὰρ τοῦτο
τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω δηναρίων τρια-
κοσίων καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνε-
βριμῶντο αὐτῇ. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
Ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε;
καλὸν ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί. 7 πάν-
τοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν,
καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆ-
σαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. 8 (159. 4) ὃ
ἔσχεν ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι μου τὸ
σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. 9 ἀμὴν δὲ
λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέ-
λιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν
αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

XIV. 2. ελ. δε . . θορ. εστ. 3. και συντριψ. . . την : το (τον) . . αυτου κατα της 4. προς εαυτ. και λεγοντες 5. om το μυρον . . τριακ. δην. 6. εις εμε 7. αυτους . . (παντοτε ευ) 8. ειχεν αυτη, εποιησε . . (το σω. μου) 9. om δε . . (οπ. εαν) . . το ευαγγ. τουτο

3—9 Mt. 26, 6—13. Io. 12, 1—8. (Lc. 7, 36 ss.)

mi sacerdotes et scribae quomodo eum
dolo tenerent et occiderent. 2 Dicebant
enim Non in die festo, ne forte tumultus
fieret populi.
3 (158. 1) Et cum esset Bethaniae in
domo Simonis leprosi et recumberet, ve-
nit mulier habens alabastrum unguenti
nardi spicati pretiosi, et fracto alabastro
effudit super caput eius. 4 Erant autem
quidam indigne ferentes intra semet ipsos
et dicentes Ut quid perditio ista unguenti
facta est? 5 Poterat enim unguentum
istud veniri plus quam trecentis denariis
et dari pauperibus. Et fremebant in eam.
6 Iesus autem dixit Sinite eam: quid illi
molesti estis? bonum opus operata est
in me. 7 Semper enim pauperes habe-
tis vobiscum, et cum volueritis potestis
illis bene facere, me autem non semper
habetis. 8 (159. 4) Quod habuit haec fe-
cit, praevenit ungere corpus meum in
sepulturam. 9 Amen dico vobis, ubi-
cumque praedicatum fuerit evangelium
istud in universo mundo, et quod fecit
haec narrabitur in memoriam eius.

XIV. 2. Dicebant autem . . fieret in populo
5. vaenundari

3—9 Mt. 26, 6—13. Io. 12, 1—8. (Lc. 7, 36 ss.)

10 (160. 2) Καὶ Ἰούδας Ἰσχαριώτης ὁ εἷς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. 11 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

12 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; 13 καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων, ἀκολουθήσατε αὐτῷ, 14 καὶ ὅπου ἂν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει Ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 15 καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. 16 καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

17 (161. 4) Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. 18 καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν

---

10. ο Ιουδ. ο Ισκαρ. εις . . παραδω αυτον 11. (αργυρια) .. ευκ. αυτ. παραδω 14. κ. οπου εαν .. om μου pr. 15. °ανωγεον (αναγαιον) . . (om ετοιμ.) .. om και 16. (om αυτου)

---

10 s. Mt. 26. 14—16. Lc. 22. 3—6. 12—16 Lc. 22, 7—13. Mt. 26, 17—19. 17—21 Mt. 26. 20—25. Lc. 22. 14. 21—23.

10 (160. 2) Et Iudas Scariotes, unus de duodecim, abiit ad summos sacerdotes ut proderet eum illis. 11 Qui audientes gavisi sunt, et promiserunt ei pecuniam se daturos: et quaerebat quomodo illum oportune traderet.

12 Et primo die azymorum, quando pascha immolabant, dicunt ei discipuli Quo vis eamus et paremus tibi ut manduces pascha? 13 Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis Ite in civitatem: et occurret vobis homo laguenam aquae baiulans, sequimini eum, 14 et quocumque introierit dicite domino domus quia magister dicit Ubi est refectio mea ubi pascha cum discipulis meis manducem? 15 Et ipse vobis demonstrabit caenaculum grande stratum, et illic parate nobis. 16 Et abierunt discipuli eius et venerunt in civitatem, et invenerunt sicut dixerat illis, et paraverunt pascha.

17 (161. 4) Vespere autem facto venit cum duodecim. 18 Et discumbentibus eis et manducantibus ait Iesus Amen dico

---

10. Iscariotes (Scariotis) 13. (occurrit)

---

10 s. Mt. 26, 14—16. Lc. 22, 3—6. 12—16 Lc. 22, 7—13. Mt. 26, 17—19. 17—21 Mt. 26, 20—25. Lc. 22, 14. 21—23.

λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με,
ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. **19** ([162. 1]) ἤρξαντο λυ-
πεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς Μήτι
ἐγώ; καὶ ἄλλος Μήτι ἐγώ; **20** ([163. 2]) ὁ
δὲ εἶπεν αὐτοῖς Εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ
ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον·
21 ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει
καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ
ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που παραδίδοται· ([164. 6]) καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ
ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. **22** ([165. 1]) Καὶ
ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας
ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν Λάβετε·
τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. **23** ([166. 2]) καὶ
λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐ-
τοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. **24** καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς
διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν.
25 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω
ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς
ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν
τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

26 ([167. 6]) Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. **27** ([168. 4]) καὶ λέγει

19. οι δε ηρξαντο . . εις καθ εις . . (om κ. αλλ. Μ. εγω) 20. ο δε αποκριθεις . . (om εκ) 21. om οτι . . καλ. ην αυτ. 22. λαβων ο Ιησους . . Λαβετε, φαγετε 23. το ποτ. 24. το της καινης διαθ. το περι πολλ. εκχυνομ. 25. (om ουκετι) . . (προσθω πειν) . . γεννημ.

22—25 Mt. 26, 26—29. Lc. 22, 18—20. 1 Cor. 11, 23 ss. **26—31** Mt. 26, 30—35. **26** Lc. 22, 39. **27** Io. 16, 32. * Zach. 13, 7.

vobis quia unus ex vobis tradet me, qui
manducat mecum. **19** ([162. 1]) At illi coe-
perunt contristari et dicere ei singillatim
Numquid ego? **20** ([163. 2]) Qui ait illis
Unus ex duodecim, qui intingit mecum
manum in catino. **21** Et filius quidem
hominis vadit sicut scriptum est de eo:
vae autem homini illi per quem filius
hominis traditur: ([164. 6]) bonum erat ei
si non esset natus homo ille. **22** ([165. 1]) Et
manducantibus illis accepit Iesus panem
et benedicens fregit et dedit eis, et ait
Sumite, hoc est corpus meum. **23** ([166. 2]) Et
accepto calice gratias agens dedit eis, et
biberunt ex illo omnes. **24** Et ait illis
Hic est sanguis meus novi testamenti,
qui pro multis effunditur. **25** Amen dico
vobis quod iam non bibam de genimine
vitis usque in diem illum cum illud bi-
bam novum in regno dei.

26 ([167. 6]) Et hymno dicto exierunt in
montem olivarum. **27** ([168. 4]) Et ait eis

18. FA *aliique* me tradet 19. singulatim 20. (*om* manum) 21. tradetur . . (bonum est) 24. effundetur 25. quia iam . . de hoc genimine

22—25 Mt. 26, 26—29. Lc. 22, 18—20. 1 Cor. 11, 23 ss. **26—31** Mt. 26, 30—35. **26** Lc. 22, 39. **27** Io. 16, 32. * Zach. 13, 7.

αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντες σκανδαλισθή-
σεσθε, ὅτι γέγραπται Πατάξω τὸν ποιμέ-
να, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται.
28 (169.6) ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προ-
άξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. **29** (170.1) ὁ
δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ Εἰ καὶ πάντες σκαν-
δαλισθήσονται, ἀλλ᾽ οὐκ ἐγώ. **30** καὶ λέ-
γει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι
σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὶς
ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ.
31 (171.6) ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει Ἐάν
με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρ-
νήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

32 (172.1) Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ
τὸ ὄνομα Γεθσημανεῖ, (173.6) καὶ λέγει
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως
προσεύξωμαι. **33** καὶ παραλαμβάνει τὸν
Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετ᾽
αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδη-
μονεῖν, **34** (174.4) καὶ λέγει αὐτοῖς Πε-
ρίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου·
μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. **35** (175.1) καὶ
προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ

27. σκανδαλ. εν εμοι εν τη νυκτι ταυτη . . διασκορπισθησεται τα πρ. 29. και ει 30. om συ . . εν τη νυ. ταυτη . . απαρν. με 31. (ο δε Πετρος) . . εκ περισσου ελεγε μαλλον . . (δεη με) . . (απαρνησωμαι) 32. Γεθσημανη . . (προσευξομαι) 33. τον Ιακ. . . μεθ εαυτ. 35. (προσελθων) . . επεσεν

29 ss. Lc. 22, 33 s. Io. 13, 36 ss. **30** 14, 72. **32—42** Mt. 26, 36—46. Lc. 22, 40—46. **32** Io. 18, 1.

Iesus Omnes scandalizabimini in nocte
ista, quia scriptum est Percutiam pasto-
rem, et dispergentur oves. **28** (169.6) Sed
postea quam surrexero, praecedam vos
in Galilaeam. **29** (170.1) Petrus autem ait
ei Etsi omnes scandalizati fuerint, sed
non ego. **30** Et ait illi Iesus Amen dico
tibi quia tu hodie in nocte hac, prius
quam bis gallus vocem dederit, ter me
es negaturus. **31** (171.6) At ille amplius
loquebatur Etsi oportuerit me simul com-
mori tibi, non te negabo. Similiter au-
tem et omnes dicebant.

32 (172.1) Et veniunt in praedium cui
nomen Gethsemani, (173.6) et ait disci-
pulis suis Sedete hic donec orem. **33** Et
adsumit Petrum et Iacobum et Iohannem
secum, et coepit pavere et taedere.
34 (174.4) Et ait illis Tristis est anima
mea usque ad mortem: sustinete hic et
vigilate. **35** (175.1) Et cum processisset
paululum, procidit super terram, et ora-
bat ut si fieri posset transiret ab eo hora,

27. scandalizabimini in me 28. postquam resurrexero 29. ait illi . . fuerint in te 30. gallus vocem bis 32. (Gesemani)

29 ss. Lc. 22, 33 s. Io. 13, 36 ss. **30** 14, 72. **32—42** Mt. 26, 36—46. Lc. 22, 40—46. **32** Io. 18, 1.

ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, **36** καὶ ἔλεγεν Ἀββᾶ
ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ
ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ([176.1]) ἀλλ' οὐ
τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. **37** ([177.2]) καὶ
ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας,
καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σίμων, καθεύδεις; οὐκ
ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; **38** γρη-
γορεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς
πειρασμόν· ([178.4]) τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυ-
μον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. **39** ([179.6]) καὶ
πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λό-
γον εἰπών. **40** καὶ πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐ-
τοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ
αὐτῶν καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν
τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ. **41** ([180.4]) καὶ ἔρ-
χεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε
λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ
ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. **42** ἐγεί-
ρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγ-
γικεν.

43 ([181.1]) Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦν-
τος παραγίνεται ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης
εἷς ὢν τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος
μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρ-
χιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν
πρεσβυτέρων. **44** ([182.2]) δεδώκει δὲ ὁ

36. το ποτ. απ εμ. τουτο 38. εισελθητε 40. κ. υποστρεψας ευρεν αυτ. παλιν . . (αυτ. οι οφθ.) . . βεβαρημενοι . . αυτω αποκρ. 41. το λοιπον 43. ευθεως . . om ὁ bis . . (om ων) . . οχλ. πολυς

43—50 Mt. 26, 47—56. Lc. 22, 47—53. Io. 18, 1—12.

36 et dixit Abba pater, omnia tibi pos-
sibilia sunt, transfer calicem hunc a me:
([176.1]) sed non quod ego volo sed quod
tu. **37** ([177.2]) Et venit et invenit eos
dormientes, et ait Petrò Simon, dormis?
non potuisti una hora vigilare? **38** Vigi-
late et orate ut non intretis in tempta-
tionem: ([178.4]) spiritus quidem promptus,
caro vero infirma. **39** ([179.6]) Et iterum
abiens oravit eundem sermonem dicens.
40 Et reversus denuo invenit eos dor-
mientes: erant enim oculi illorum ingra-
vati, et ignorabant quid responderent ei.
41 ([180.4]) Et venit tertio et ait illis Dor-
mite iam et requiescite: sufficit: venit
hora: ecce traditur filius hominis in ma-
nus peccatorum. **42** Surgite, eamus:
ecce qui me tradit prope est.

43 ([181.1]) Et adhuc eo loquente venit
Iudas Scarioth unus ex duodecim, et
cum illo turba multa cum gladiis et li-
gnis, a summis sacerdotibus et scribis et
senioribus. **44** ([182.2]) Dederat autem

40. oculi eorum gravati 41. filius hominis tradetur 42. tradet 43. Iscariotes (*om*) . . unus de . . cum eo . . (et a scribis et a senioribus)

43—50 Mt. 26, 47—56. Lc. 22, 47—53. Io. 18. 1—12.

παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων
Ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε
αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. **45** καὶ ἐλ-
θὼν εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει Ῥαββὶ
ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· **46** οἱ δὲ
ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν
αὐτόν. **47** ([183.1]) εἷς δέ τις τῶν παρεστηκό-
των σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν
δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ
τὸ ὠτάριον. **48** ([184.1]) καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλ-
θατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν
με· **49** καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ
ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατεῖτέ με· ἀλλ'
ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. **50** ([185.6]) καὶ
ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες.

51 ([186.10]) Καὶ εἷς τις νεανίσκος συνη-
κολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ
γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· **52** ὁ δὲ
καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ'
αὐτῶν.

53 ([187.1]) Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν
πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται αὐτῷ
πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ
οἱ γραμματεῖς. **54** ([188.4]) καὶ ὁ Πέτρος

---

44. απαγαγετε **45.** ευθεως . . (αυτω λεγ. αυτω) . . (om ραββ. alterum) **46.** επεβ. επ αυτον τας χ. αυτων **47.** (om τις) . . ωτιον **48.** εξηλθετε **49.** εκρατησατε **50.** παντ. εφυγ. **51.** (Και νεαν. τις) . . ηκολουθει (-θησεν) . . add in f. οι νεανισκοι **52.** (om απ αυτ.) **53.** (om αυτω) . . (κ. οι γρ. κ. οι πρ.)

---

53 s. Mt. 26, 57 s. Lc. 22, 54 s. Io. 18, 13 ss.

traditor eius signum eis dicens Quem-
cumque osculatus fuero, ipse est: tenete
eum et ducite caute. **45** Et cum ve-
nisset, statim accedens ad eum ait Rabbi,
et osculatus est eum. **46** At illi manus
iniecerunt in eum et tenuerunt eum.
47 ([183.1]) Unus autem quidam de cir-
cumstantibus educens gladium percussit
servum summi sacerdotis et amputavit
illi auriculam. **48** ([184.1]) Et respondens
Iesus ait illis Tamquam ad latronem ex-
istis cum gladiis et lignis comprehendere
me: **49** cotidie eram apud vos in tem-
plo docens, et non me tenuistis. Sed ut
adimpleantur scripturae. **50** ([185.6]) Tunc
discipuli eius relinquentes eum omnes
fugerunt.

51 ([186.10]) Adolescens autem quidam
sequebatur eum amictus sindone super
nudo, et tenuerunt eum: **52** at ille re-
iecta sindone nudus profugit ab eis.

53 ([187.1]) Et adduxerunt Iesum ad
summum sacerdotem, et conveniunt
omnes sacerdotes et scribae et seniores.
54 ([188.4]) Petrus autem a longe secutus

---

44. (caute ducite) **45.** Ave, rabbi **49.** impleantur **53.** convenerunt

---

53 s. Mt. 26, 57 s. Lc. 22, 54 s. Io. 18, 13 ss.

189

ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω
εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συγ-
καθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερ-
μαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.
55 (189. 2) Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ
συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυ-
ρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ηὕρι-
σκον· **56** πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν
κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν.
57 (190. 6) καί τινες ἀναστάντες ἐψευδο-
μαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες **58** ὅτι
ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐγὼ
καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίη-
τον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειρο-
ποίητον οἰκοδομήσω. **59** καὶ οὐδὲ οὕ-
τως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. **60** καὶ
ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώ-
τησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων Οὐκ ἀποκρίνῃ
οὐδὲν τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; **61** ὁ
δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πά-
λιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει
αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογη-
τοῦ; **62** (191. 1) ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐγώ
εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ
ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.
63 (192. 6) ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς

55. ευρισκον 60. εις το μεσον .. ουδεν; τι 61. και ουδεν απεκριν. 62. καθ. εκ δεξ.

55—64 Mt. 26, 59—66. **58** Io. 2, 19. **61** ss. Lc. 22, 67 ss.

est eum usque intro in atrium summi
sacerdotis, et sedebat cum ministris et
calefaciebat se ad ignem.
55 (189. 2) Summi vero sacerdotes et
omne concilium quaerebant adversus Ie-
sum testimonium ut eum morti trade-
rent, nec inveniebant: **56** multi enim
testimonium falsum dicebant adversus
eum, et convenientia testimonia non
erant. **57** (190. 6) Et quidam surgentes
falsum testimonium ferebant adversus
eum dicentes **58** quoniam nos audivi-
mus eum dicentem Ego dissolvam tem-
plum hoc manu factum, et per triduum
aliud non manu factum aedificabo. **59** Et
non erat conveniens testimonium illorum.
60 Et exsurgens summus sacerdos in
medium interrogavit Iesum dicens Non
respondes quicquam ad ea quae tibi ob-
iiciuntur ab his? **61** Ille autem tacebat
et nihil respondit. Rursum summus sa-
cerdos interrogabat eum et dicit ei Tu es
Christus, filius benedicti? **62** (191. 1) Iesus
autem dixit illi Ego sum: et videbitis
filium hominis a dextris sedentem virtu-
tis et venientem cum nubibus caeli.
63 (192. 6) Summus autem sacerdos scin-

54. (*om* intro) . . ad ignem et calefaciebat se 61. dixit . . dei benedicti 62. sedentem a dextris virtutis dei

55—64 Mt. 26, 59—66. **58** Io. 2, 19. **61** ss. Lc. 22, 67 ss.

χιτῶνας αὐτοῦ λέγει ([193. 2]) Τί ἔτι χρείαν
ἔχομεν μαρτύρων; 64 ἠκούσατε τῆς βλασ-
φημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες
κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.

65 ([194. 1]) Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν
αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐ-
τοῦ καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ
Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμα-
σιν αὐτὸν ἔλαβον.

66 ([195. 1]) Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω
ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ
ἀρχιερέως, 67 καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερ-
μαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει Καὶ σὺ
μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ.
68 ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων Οὐκ οἶδα οὔτε
ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις. ([196. 1]) καὶ ἐξῆλθεν
ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώ-
νησεν. 69 καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν
ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστῶσιν ὅτι οὗτος ἐξ
αὐτῶν ἐστίν. 70 ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ
μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον
τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ
Γαλιλαῖος εἶ. 71 ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματί-
ζειν καὶ ὀμνύναι ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρω-
πον τοῦτον ὃν λέγετε. 72 καὶ ἐκ δευτέρου

64. (την βλασφημιαν) . . ειν. ενοχ. 65. εβαλλον
66. εν τ. αυλ. κατω 67. του Ναζ. Ιησου ησθα
68. (Ουτε οιδα) . . ουδε . . τι συ . . (om κ. αλ. εφων.)
69. ιδ. αυτον παλιν . . παρεστηκοσιν 70. add in f.
και η λαλια σου ομοιαζει 71. ομνυειν 72. (κ. ευ-
θυς εκ)

65 Mt. 26, 67 s. Lc. 22, 63 s. 66—72 Mt. 26,
69—75. Lc. 22, 54—62. Io. 18, 15—18. 25—27.
72 14, 30.

dens vestimenta sua ait ([193. 2]) Quid ad-
huc desideramus testes? 64 Audistis
blasphemiam: quid vobis videtur? Qui
omnes condemnaverunt eum esse reum
mortis.

65 ([194. 1]) Et coeperunt quidam con-
spuere eum et velare faciem eius et co-
laphis eum caedere et dicere ei Prophe-
tiza: et ministri alapis eum caedebant.

66 ([195. 1]) Et cum esset Petrus in atrio
deorsum, venit una ex ancillis summi
sacerdotis, 67 et cum vidisset Petrum
calefacientem se, aspiciens illum ait Et
tu cum Iesu Nazareno eras. 68 At ille
negavit dicens Neque scio neque novi
quid dicas. ([196. 1]) Et exiit foras ante
atrium, et gallus cantavit. 69 Rursus
autem cum vidisset illum ancilla, coepit
dicere circumstantibus quia hic ex illis
est. 70 At ille iterum negavit. Et post
pusillum rursus qui adstabant dicebant
Petro Vere ex illis es: nam et Galilaeus
es. 71 Ille autem coepit anathematizare
et iurare quia nescio hominem istum
quem dicitis. 72 Et statim iterum gallus

72. gallus iterum

65 Mt. 26, 67 s. Lc. 22, 63 s. 66—72 Mt. 26,
69—75. Lc. 22, 54—62. Io. 18, 15—18. 25—27.
72 14, 30.

ἀλέκτωρ ἐφώνησεν, (197. 2) καὶ ἀνεμνήσθη
ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰη-
σοῦς ὅτι πρὶν ἀλέκτορα δὶς φωνῆσαι τρίς
με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

XV.

Iesus coram Pilato interrogatur, Barabbae posthabitus damnatur, illuditur, ducitur, cruci affigitur. Mors; portenta; sepultura.

1 (198. 2) Καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὸ πρωὶ συμ-
βούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν
πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον
τὸ συνέδριον, (199. 1) δήσαντες τὸν Ἰη-
σοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ.
2 (200. 1) καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλᾶ-
τος Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει Σὺ λέγεις. 3 (201. 4) καὶ
κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. 4 ὁ
δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν λέγων
Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατη-
γοροῦσιν. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν
ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλᾶτον.

6 (202. 2) Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐ-
τοῖς ἕνα δέσμιον ὅν περ ᾐτοῦντο. 7 (203. 4) ἦν
δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στα-
σιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει
φόνον πεποιήκεισαν. 8 καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος

72. του ρηματος ου . . φων. δις απαρν. με τρ.
XV. 1. ευθεως . . (om επι το) . . τω Πιλ. 2. ειπεν αυτω 4. επηρωτησεν . . καταμαρτυρουσιν 7. συστασιαστων 8. αναβοησας

XV. 1—5 Mt. 27, 1 s. 11—14. Lc. 23, 1 ss. Io. 18, 28 ss. 6—15 Mt. 27, 15—26. Lc. 23, 17—25. Io. 18, 39 ss.

cantavit: (197. 2) et recordatus est Petrus
verbi quod dixerat ei Iesus Prius quam
gallus cantet bis, ter me negabis: et
coepit flere.

XV.

Iesus coram Pilato interrogatur, Barabbae posthabitus damnatur, illuditur, ducitur, cruci affigitur. Mors; portenta; sepultura.

1 (198. 2) Et confestim mane consilium
facientes summi sacerdotes cum seniori-
bus et scribis et universo concilio,
(199. 1) vincientes Iesum duxerunt et tra-
diderunt Pilato. 2 (200. 1) Et interrogavit
eum Pilatus Tu es rex Iudaeorum? At ille
respondens ait illi Tu dicis. 3 (201. 4) Et
accusabant eum summi sacerdotes in
multis. 4 Pilatus autem rursum interro-
gavit eum dicens Non respondes quic-
quam? vide in quantis te accusant. 5 Ie-
sus autem amplius nihil respondit, ita ut
miraretur Pilatus.

6 (202. 2) Per diem autem festum di-
mittere solebat illis unum ex vinctis quem-
cumque petissent. 7 (203. 4) Erat autem
qui dicebatur Barabbas, qui cum seditio-
sis erat vinctus, qui in seditione fecerat
homicidium. 8 Et cum ascendisset turba,

XV. 6. solebat dimittere

XV. 1—5 Mt. 27, 1 s. 11—14. Lc. 23, 1 ss. Io. 18, 28 ss. 6—15 Mt. 27, 15—26. Lc. 23, 17—25. Io. 18, 39 ss.

ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς.
9 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων Θέ-
λετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰου-
δαίων; **10** ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθό-
νον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς.
11 (204. 1) οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν
ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ
αὐτοῖς. **12** (205. 1) ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν
ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς Τί οὖν θέλετε
ποιήσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰου-
δαίων; **13** οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν Σταύρω-
σον αὐτόν. **14** ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς
Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς
ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. **15** (206. 1) ὁ
δὲ Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν
ποιῆσαι ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν,
καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας
ἵνα σταυρωθῇ.

16 (207. 4) Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον
αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστιν πραιτώριον,
καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν· **17** καὶ
ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτι-
θέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφα-
νον· **18** καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν
Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· **19** καὶ
ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ
ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα

10. (επεγινωσκεν) 12. αποκρ. παλ. ειπεν . . (om ον) . . (om ον λεγετε) . . om τον 13. (π. εκρ. λεγοντες) 14. κακ. εποι. . . περισσοτερως . . (εκραζον) 17. ενδυουσιν 18. βασιλευ

16—20 Mt. 27, 27—31. Io. 19, 2 s.

coepit rogare sicut semper faciebat illis.
9 Pilatus autem respondit eis et dixit
Vultis dimittam vobis regem Iudaeorum?
10 Sciebat enim quod per invidiam
tradidissent eum summi sacerdotes.
11 (204. 1) Pontifices autem concitave-
runt turbam ut magis Barabban dimit-
teret eis. **12** (205. 1) Pilatus autem ite-
rum respondens ait illis Quid ergo vultis
faciam regi Iudaeorum? **13** At illi ite-
rum clamaverunt Crucifige eum. **14** Pi-
latus vero dicebat illis Quid enim mali
fecit? At illi magis clamabant Crucifige
eum. **15** (206. 1) Pilatus autem volens
populo satisfacere dimisit illis Barabban,
et tradidit Iesum flagellis caesum ut cru-
cifigeretur.

16 (207. 4) Milites autem duxerunt eum
in atrium praetorii, et convocant totam
cohortem, **17** et induunt eum purpura,
et inponunt ei plectentes spineam coro-
nam, **18** et coeperunt salutare eum Have
rex Iudaeorum: **19** et percutiebant ca-
put eius arundine et conspuebant eum,
et ponentes genua adorabant eum.

14. (dicebat eis)

16—20 Mt. 27, 27—31. Io. 19, 2 s.

προσεκύνουν αὐτῷ. **20** (208. 6) καὶ ὅτε ἐνέ-
παιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύ-
ραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια.
Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσουσιν
αὐτόν. **21** (209. 1) καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγον-
τά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπὸ
ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου,
ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. **22** (210. 1) καὶ
φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον, ὅ
ἐστιν μεθερμηνευόμενον κρανίου τόπος.
23 (211. 4) καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμέ-
νον οἶνον· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν. **24** (212. 1) καὶ
σταυροῦσιν αὐτὸν καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμά-
τια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ᾽ αὐτὰ τίς
τί ἄρῃ. **25** (213. 10) ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ
ἐσταύρωσαν αὐτόν. **26** (214. 1) καὶ ἦν ἡ
ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη
Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.
27 (215. 1) Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο
λῃστάς, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύ-
μων αὐτοῦ. **29** (217. 6) καὶ οἱ παραπορευό-
μενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς
κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες Οὐὰ ὁ κατα-
λύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν τρισὶν ἡμέ-
ραις, **30** σῶσον σεαυτὸν καταβὰς ἀπὸ τοῦ

20. σταυρωσωσιν 21. απ 22. (επι τον) . . (Γολγοθαν) . . (μεθερμηνευομενος) 23. εδιδ. αυτω πιειν 24. και σταυρωσαντες αυτον διεμεριζον 25. (τρ. ωρ.) 28. (216. 8) Και επληρωθη η γραφη η λεγουσα· Και μετα ανομων ελογισθη. 29. εν τρ. ημερ. οικοδ. 30. και καταβα

21—26 Mt. 27, 31—37. Lc. 23, 26—31. Io. 19, 17 ss. **26** Io. 19, 19. **27—32** Mt. 27, 38—44. Lc. 23, 32—43. **27** Io. 19, 18.

20 (208. 6) Et postquam inluserunt ei,
exuerunt illum purpura et induerunt eum
vestimentis suis.
Et educunt illum ut crucifigerent eum.
21 (209. 1) Et angariaverunt praetereun-
tem quempiam, Simonem Cyrenaeum,
venientem de villa, patrem Alexandri et
Rufi, ut tolleret crucem eius. **22** (210. 1) Et
perducunt illum in Golgotha locum,
quod est interpretatum calvariae locus.
23 (211. 4) Et dabant ei bibere murra-
tum vinum, et non accepit. **24** (212. 1) Et
crucifigentes eum diviserunt vestimenta
eius, mittentes sortem super eis, quis
quid tolleret. **25** (213. 10) Erat autem hora
tertia et crucifixerunt eum. **26** (214. 1) Et
erat titulus causae eius inscriptus Rex
Iudaeorum.
27 (215. 1) Et cum eo crucifigunt duos
latrones, unum a dextris et alium a si-
nistris eius. **28** (216. 8) Et adimpleta est
scriptura quae dicit Et cum iniquis re-
putatus est. **29** (217. 6) Et praetereuntes
blasphemabant eum, moventes capita sua
et dicentes Va qui destruit templum et
in tribus diebus aedificat: **30** salvum

27. (duo) 28. impleta 29. Vah qui destruis templum dei . . reaedificas

21—26 Mt. 27, 31—37. Lc. 23, 26—31. Io. 19, 17 ss. **26** Io. 19, 19. **27—32** Mt. 27, 38—44. Lc. 23, 32—43. **27** Io. 19, 18. **28** *Es. 53, 12. Lc. 22, 37.

σταυροῦ. **31** ([218.2]) ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιε-
ρεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν
γραμματέων ἔλεγον Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν
οὐ δύναται σῶσαι, **32** ὁ Χριστὸς ὁ βα-
σιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ· καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ
σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν.
([219.2]) καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ ὠνεί-
διζον αὐτόν.

33 ([220.2]) Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης
σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας
ἐνάτης. **34** ([221.6]) καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ
ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ Ἐλωὶ
ἐλωὶ λαμὰ σαβαχθανί, ὅ ἐστιν μεθερμη-
νευόμενον Ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί
ἐγκατέλιπές με; **35** καί τινες τῶν παρε-
στηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον Ἴδε Ἡλίαν
φωνεῖ. **36** ([222.2]) δραμὼν δέ τις γεμίσας
σπόγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν
αὐτόν, λέγων Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται
Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν. **37** ([223.1]) ὁ δὲ
Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν.
38 ([224.2]) καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ
ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω.
39 ([225.2]) ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρε-
στηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέ-

31. ομοι. δε και 32. (om του pr.) . . (πιστευσ. αυτω) . . (συν αυτω) 33. Γενομενης δε 34. τη ωρ. τη εννατη . . μεγαλη λεγων . . Ἐλωι Ἐλωι λαμμα . . με εγκ. 35. Ιδου Ηλιαν 36. τις : εις και . . περιθεις τε 38. απο 39. οτι ουτω κραξας

33—39 Mt. 27, 45—54. Lc. 23, 44—47. **36** s. Io. 19, 29 s.

fac temet ipsum descendens de cruce.
31 ([218.2]) Similiter et summi sacerdotes
ludentes ad alterutrum cum scribis dice-
bant Alios salvos fecit, se ipsum non
potest salvum facere, **32** Christus rex
Israhel: descendat nunc de cruce, ut
videamus et credamus. ([219.2]) Et qui
cum eo crucifixi erant conviciaban-
tur ei.

33 ([220.2]) Et facta hora sexta tenebrae
factae sunt per totam terram usque in
horam nonam. **34** ([221.6]) Et hora nona
exclamavit Iesus voce magna dicens Heloi
heloi lama sabacthani, quod est inter-
pretatum Deus meus deus meus, ut quid
dereliquisti me? **35** Et quidam de cir-
cumstantibus audientes dicebant Ecce
Heliam vocat. **36** ([222.2]) Currens autem
unus et implens spongiam aceto circum-
ponensque calamo potum dabat ei, di-
cens Sinite videamus si veniat Helias
ad deponendum eum. **37** ([223.1]) Iesus
autem emissa voce magna exspiravit.
38 ([224.2]) Et velum templi scissum est in
duo a sursum usque deorsum. **39** ([225.2]) Vi-
dens autem centurio qui ex adverso sta-

31. illudentes 34. Eloi Eloi lamma 38. a summo

33—39 Mt. 27, 45—54. Lc. 23, 44—47. **36** s. Io. 19, 29 s.

πνευσεν, εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος
υἱὸς ἦν θεοῦ.
40 ([226.6]) Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ
μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς ἦν καὶ Μαρία
ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ
μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη,
41 αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολού-
θουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι
πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.
42 ([227.1]) Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης,
ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστιν προσάββατον,
43 ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐ-
σχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσ-
δεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμή-
σας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον καὶ ᾐτή-
σατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44 ὁ δὲ Πι-
λᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ
προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτη-
σεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν· 45 καὶ
γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ
πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. 46 ([228.1]) καὶ ἀγο-
ράσας σινδόνα, καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν
τῇ σινδόνι καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνη-
μείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ
προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνη-

39. ο ανθρ. ουτ. 40. (om ην) . . (om και sec.) . . η του Ιακ. . . Ιωση 41. (om αι) . . (om και) . . (om κ. διηκ. αυτ.) 42. (προσσαββατον) 43. ηλθεν Ιωσ. . . om τον 44. (παλαι : ηδη) 45. σωμα 46. και καθελων . . (εθηκεν)

40 s. Mt. 27, 55 s. Lc. 23, 49. **42—47** Mt. 27 57—61. Lc. 23, 50—55. Io. 19, 38—42.

bat quia sic clamans exspirasset, ait Vere
homo hic filius dei erat.
40 ([226.6]) Erant autem et mulieres de
longe aspicientes, inter quas et Maria
Magdalene, et Maria Iacobi minoris et
Ioseph mater, et Salome, 41 et cum
esset in Galilaea sequebantur eum et
ministrabant ei, et aliae multae quae
simul cum eo ascenderant Hierosoly-
mam.
42 ([227.1]) Et cum iam sero esset fa-
ctum, quia erat parasceve, quod est ante
sabbatum, 43 venit Ioseph ab Arimathia
nobilis decurio, qui et ipse erat expe-
ctans regnum dei, et audacter introiit ad
Pilatum et petiit corpus Iesu. 44 Pilatus
autem mirabatur si iam obisset, et ac-
cersito centurione interrogavit eum si
iam mortuus esset. 45 Et cum cogno-
visset a centurione, donavit corpus Io-
seph. 46 ([228.1]) Ioseph autem mercatus
sindonem et deponens eum involvit sin-
done, et posuit eum in monumento quod
erat excisum de petra, et advolvit lapidem

39. hic homo 40. inter quas erat Maria 43. Arimathaea . . introivit . . (petit)

40 s. Mt. 27, 55 s. Lc. 23, 49. **42—47** Mt. 27, 57—61. Lc. 23, 50—55. Io. 19, 38—42.

μείου. 47 (229. 6) ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδα-
ληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ
τέθειται.

XVI.

Mulieres ad sepulcrum Christi redivivi.
[Quibus apparuerit, quae mandaverit ac promiserit. Sublatio in caelum.]

1 (230. 8) Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββά-
του Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ
Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα,
ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. 2 (231. 1) καὶ
λίαν πρωὶ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ
τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. 3 καὶ
ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν
λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; 4 καὶ
ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται
ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. 5 καὶ ἐλ-
θοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον κα-
θήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στο-
λὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 6 (232. 2) ὁ
δὲ λέγει αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦν
ζητεῖτε τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ
ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.
7 ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν
Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν

47. Μαρια Ιωση . . τιθεται
XVI. 1. (om του) 2. (τη μια) . . (των σαββ.)
3. (απο της) 4. αποκεκυλισται 5. εισελθουσαι
7. αλλ

XVI. 1—8 Mt. 28, 1—10. Lc 24, 1—10.
7 14, 28.

ad ostium monumenti. 47 (229. 6) Maria
autem Magdalene et Maria Ioseph aspi-
ciebant ubi poneretur.

XVI.

Mulieres ad sepulcrum Christi redivivi. Quibus apparuerit, quae mandaverit ac promiserit. Sublatio in caelum.

1 (230. 8) Et cum transisset sabbatum,
Maria Magdalene et Maria Iacobi et Sa-
lome emerunt aromata, ut venientes un-
gerent eum. 2 (231. 1) Et valde mane
una sabbatorum veniunt ad monumen-
tum, orto iam sole, 3 et dicebant ad
invicem Quis revolvet nobis lapidem ab
ostio monumenti? 4 Et respicientes vi-
dent revolutum lapidem: erat quippe
magnus valde. 5 Et introeuntes in mo-
numentum viderunt iuvenem sedentem in
dextris, coopertum stola candida, et ob-
stupuerunt. 6 (232. 2) Qui dicit illis No-
lite expavescere: Iesum quaeritis Nazare-
num crucifixum: surrexit, non est hic:
ecce locus ubi posuerunt eum. 7 Sed
ite dicite discipulis eius et Petro quia
praecedit vos in Galilaeam: ibi eum vi-

XVI. 1. ungerent Iesum 4. viderunt 5. (in monumento)

XVI. 1—8 Mt. 28, 1—10. Lc. 24, 1—10.
7 14, 28.

ὑμῖν. 8 (233. 2) καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχεν δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

8. ταχυ εφυγον

[9 Ἀναστὰς δὲ πρωὶ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. (Io. 20, 1 ss.) 10 ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι καὶ κλαίουσι· 11 κἀκεῖνοι, ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν. 12 Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. (Lc. 24, 13 ss.) 13 κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. 14 Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. (Mt. 28, 19 s. Lc. 24, 47 ss.) 16 ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατα-

debitis, sicut dixit vobis. 8 (233. 2) At illae exeuntes fugerunt de monumento: invaserat enim eas tremor et pavor, et nemini quicquam dixerunt: timebant enim. 9 Surgens autem mane prima sabbati apparuit primo Mariae Magdalene, de qua eiecerat septem daemonia. 10 Illa vadens nuntiavit his qui cum eo fuerant, lugentibus et flentibus. 11 Et illi audientes quia viveret et visus esset ab ea, non crediderunt. 12 Post haec autem duobus ex eis ambulantibus ostensus est in alia effigie, euntibus in villam. 13 Et illi euntes nuntiaverunt ceteris: nec illis crediderunt. 14 Novissime recumbentibus illis undecim apparuit, et exprobravit incredulitatem illorum et duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse non crediderant. 15 Et dixit eis Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae. 16 Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit, qui vero non crediderit condemnabitur.

12. ex his 14. incredulitatem eorum .. quia iis .. crediderunt

9 ss. Io. 20, 1 ss. 12 Lc. 24, 13 ss. 15 Mt. 28, 19 s. Lc. 24, 47 ss.

χρισθήσεται. 17 σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύ-
σασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνό-
ματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις
λαλήσουσι καιναῖς· 18 ὄφεις ἀροῦσι· κἂν
θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλά-
ψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι,
καὶ καλῶς ἕξουσιν. 19 Ὁ μὲν οὖν κύριος
μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήφθη εἰς τὸν
οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ·
(Lc. 24, 50 ss. Act. 1, 9.) 20 ἐκεῖνοι δὲ ἐξ-
ελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου
συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ
τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. (ς, non ς[e],
add ἀμήν.)]

17 Signa autem eos qui crediderint haec
sequentur: in nomine meo daemonia
eiicient, linguis loquentur novis, 18 ser-
pentes tollent, et si mortiferum quid bi-
berint non eos nocebit, super aegros
manus inponent et bene habebunt.

19 Et dominus quidem postquam locu-
tus est eis, adsumptus est in caelum et
sedit a dextris dei. 20 Illi autem pro-
fecti praedicaverunt ubique, domino co-
operante et sermonem confirmante se-
quentibus signis.

18. eis . . (egrotos) 19. quidem Iesus . . sedet
20. (*add in fine* Amen)

19 Lc. 24, 50 ss. Act. 1, 9.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ.

I.

Praefatio. Gabrielis nuntius ad Zachariam et ad Mariam. Maria et Elisabet. Mariae hymnus. Iohannes baptista nascitur; Zacharias vaticinatur.

1 (1.10) Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν
ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληρο-
φορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, 2 καθὼς
παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ
ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, 3 ἔδοξεν
κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκρι-
βῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεό-
φιλε, 4 ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης
λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ
βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι
Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ
αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ
ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. 6 ἦσαν δὲ δί-
καιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πο-
ρευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δι-
καιώμασιν τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. 7 καὶ
οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλι-
σάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. 8 ἐγένετο
δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς

I. 5. και η γυνη αυτου 6. ενωπιον τ. θε. 7. η Ελισ. ην

I. 3 Act. 1, 1. 5 *1 Chr. 24, 10.

EVANGELIUM
SECUNDUM LUCAM.

I.

Praefatio. Gabrielis nuntius ad Zachariam et ad Mariam. Maria et Elisabet. Mariae hymnus. Iohannes baptista nascitur; Zacharias vaticinatur.

1 (1.10) Quoniam quidem multi conati
sunt ordinare narrationem quae in nobis
completae sunt rerum, 2 sicut tradide-
runt nobis qui ab initio ipsi viderunt et
ministri fuerunt sermonis, 3 visum est
et mihi adsecuto a principio omnia dili-
genter ex ordine tibi scribere, optime
Theophile, 4 ut cognoscas eorum ver-
borum de quibus eruditus es veritatem.

5 Fuit in diebus Herodis regis Iudaeae
sacerdos quidam nomine Zacharias de
vice Abia, et uxor illi de filiabus Aaron,
et nomen eius Elisabet. 6 Erant autem
iusti ambo ante deum, incedentes in omni-
bus mandatis et iustificationibus domini
sine querela. 7 Et non erat illis filius,
eo quod esset Elisabet sterilis et ambo
processissent in diebus suis. 8 Factum
est autem cum sacerdotio fungeretur in

I. 3. omnia a principio 5. uxor illius . . Elisabeth (*ita semper*)

I. 3 Act. 1, 1. 5 *1 Chr. 24, 10.

200

ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ, 9 κατὰ
τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχεν τοῦ θυμιᾶσαι
εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, 10 καὶ
πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον
ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. 11 ὤφθη
δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν
τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. 12 καὶ
ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέ-
πεσεν ἐπ᾽ αὐτόν. 13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν
ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰση-
κούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου
Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις
τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· 14 καὶ ἔσται
χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ
τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. 15 ἔσται γὰρ
μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ οἶνον καὶ
σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου
πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ,
16 καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέ-
ψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν· 17 καὶ
αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύ-
ματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρ-
δίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν
φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν
κατεσκευασμένον. 18 καὶ εἶπεν Ζαχαρίας
πρὸς τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο;
ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου
προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. 19 καὶ

8. (εναντιον) 10. του λαου ην 14. γεννησει 15. (om του) 17. Ἡλιου

17 * Mal. 4, 5 s.

ordine vicis suae ante deum, 9 secun-
dum consuetudinem sacerdotii forte exiit
ut incensum poneret ingressus in tem-
plum domini, 10 et omnis multitudo
erat populi orans foris hora incensi.
11 Apparuit autem illi angelus domini
stans a dextris altaris incensi. 12 Et
Zacharias turbatus est videns, et timor
inruit super eum. 13 Ait autem ad il-
lum angelus Ne timeas, Zacharia, quon-
iam exaudita est deprecatio tua, et uxor
tua Elisabet pariet tibi filium, et vocabis
nomen eius Iohannem, 14 et erit gau-
dium tibi et exultatio, et multi in nati-
vitate eius gaudebunt: 15 erit enim ma-
gnus coram domino, et vinum et sicera
non bibet, et spiritu sancto replebitur
adhuc ex utero matris suae, 16 et mul-
tos filiorum Israhel convertet ad domi-
num deum ipsorum: 17 et ipse praece-
det ante illum in spiritu et virtute He-
liae, ut convertat corda patrum in filios
et incredibiles ad prudentiam iustorum,
parare domino plebem perfectam. 18 Et
dixit Zacharias ad angelum Unde hoc
sciam? ego enim sum senex, et uxor
mea processit in diebus suis. 19 Et re-

10. populi erat 15. siceram 17. incredulos

17 * Mal. 4, 5 s.

ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ Ἐγώ εἰμι
Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,
καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγ-
γελίσασθαί σοι ταῦτα· **20** καὶ ἰδοὺ ἔσῃ
σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς
ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπί-
στευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθή-
σονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. **21** καὶ ἦν
ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύ-
μαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ.
22 ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐ-
τοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν
ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς,
καὶ διέμενεν κωφός. **23** καὶ ἐγένετο ὡς
ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐ-
τοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. **24** μετὰ
δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ
ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆ-
νας πέντε, λέγουσα **25** ὅτι οὕτως μοι πε-
ποίηκεν ὁ κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν
ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη
ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς
πόλιν τῆς Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρέθ,
27 πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ
ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαυίδ, καὶ τὸ
ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. **28** καὶ εἰσελ-
θὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν Χαῖρε κεχαριτωμένη,

20. (πλησθησονται) 22. ηδυνατο 25. ουτω 26. υπο . . Ναζαρετ 27. μεμνηστευμενην 28. εισελθ. ο αγγελος

27 Mt. 1, 18 ss.

spondens angelus dixit ei Ego sum Ga-
brihel qui adsto ante deum, et missus
sum loqui ad te et haec tibi evangeli-
zare. **20** Et ecce eris tacens et non po-
teris loqui usque in diem quo haec fiant,
pro eo quod non credidisti verbis meis,
quae implebuntur in tempore suo. **21** Et
erat plebs expectans Zachariam, et mi-
rabantur quod tardaret ipse in templo.
22 Egressus autem non poterat loqui ad
illos, et cognoverunt quod visionem vi-
disset in templo: et ipse erat innuens
illis et permansit mutus. **23** Et factum
est ut impleti sunt dies officii eius, ab-
iit in domum suam. **24** Post hos autem
dies concepit Elisabet uxor eius, et oc-
cultabat se mensibus quinque, dicens
25 quia sic fecit mihi dominus in diebus
quibus respexit auferre opprobrium meum
inter homines.

26 In mense autem sexto missus est
angelus Gabrihel a deo in civitatem Ga-
lilaeae cui nomen Nazareth, **27** ad vir-
ginem desponsatam viro cui nomen erat
Ioseph, de domo David, et nomen virgi-
nis Maria. **28** Et ingressus angelus ad eam
dixit Have, gratia plena: dominus tecum:

19. Gabriel (*ita semper; plura eiusmodi vide in Prolegg.*)

27 Mt. 1, 18 ss.

ὁ κύριος μετὰ σοῦ. **29** ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λό-
γῳ διεταράχθη, καὶ διελογίζετο ποταπὸς
εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. **30** καὶ εἶπεν ὁ
ἄγγελος αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες
γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. **31** καὶ ἰδοὺ συλ-
λήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ κα-
λέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. **32** οὗτος
ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται,
καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον
Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, **33** καὶ βασι-
λεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται
τέλος. **34** εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγ-
γελον Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ
γινώσκω; **35** καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος
εἶπεν αὐτῇ Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ
σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι·
διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται
υἱὸς θεοῦ. **36** καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγ-
γενίς σου καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν
γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν
αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· **37** ὅτι οὐκ
ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα.
38 εἶπεν δὲ Μαριάμ Ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου.
γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλ-
θεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

---

28. add in f. ευλογημενη συ εν γυναιξιν 29. η δε ιδουσα 31. συλληψη 34. (εσται μοι) 35. (γεννωμ. εκ σου) 36. συγγενης . . γηρα 37. παρα τω θεω

---

31 * Es. 7, 14. Mt. 1, 21 ss. **32** * Mich. 4, 7.

benedicta tu in mulieribus. **29** Quae cum
audisset, turbata est in sermone eius, et
cogitabat qualis esset ista salutatio. **30** Et
ait angelus ei Ne timeas, Maria: inve-
nisti enim gratiam apud deum. **31** Ecce
concipies in utero et paries filium, et
vocabis nomen eius Iesum: **32** hic erit
magnus et filius altissimi vocabitur, et
dabit illi dominus deus sedem David pa-
tris eius, et regnabit in domo Iacob in
aeternum, **33** et regni eius non erit
finis. **34** Dixit autem Maria ad angelum
Quomodo fiet istud, quoniam virum non
cognosco? **35** Et respondens angelus
dixit ei Spiritus sanctus superveniet in
te, et virtus altissimi obumbrabit tibi:
ideoque et quod nascetur sanctum voca-
bitur filius dei. **36** Et ecce Elisabet co-
gnata tua et ipsa concepit filium in se-
necta sua, et hic mensis sextus est illi
quae vocatur sterilis: **37** quia non erit
inpossibile apud deum omne verbum.
38 Dixit autem Maria Ecce ancilla do-
mini, fiat mihi secundum verbum tuum.
Et discessit ab illa angelus.

---

32. FA *om* deus 35. nascetur ex te 36. senectute . . FA est sextus 29. audisset: F vidisset

---

31 * Es. 7, 14. Mt. 1, 21 ss. **32** * Mich. 4, 7.

39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν με-
τὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, **40** καὶ εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο
τὴν Ἐλισάβετ. **41** καὶ ἐγένετο ὡς ἤκου-
σεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισά-
βετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ
Ἐλισάβετ, **42** καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ
μεγάλῃ καὶ εἶπεν Εὐλογημένη σὺ ἐν γυ-
ναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς
κοιλίας σου. **43** καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα
ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς μέ;
44 ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπα-
σμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν
ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου.
45 καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τε-
λείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.

46 Καὶ εἶπεν Μαριάμ Μεγαλύνει ἡ ψυχή
μου τὸν κύριον, **47** καὶ ἠγαλλίασεν τὸ
πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου,
48 ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς
δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μα-
καριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, **49** ὅτι
ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός. καὶ ἅγιον
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, **50** καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ
εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐ-

41. η Ελισ. τ. ασπ. τ. Μαρ. 42. (ανεβοησεν) .. φωνη μεγ. 44. (το βρ. εν αγ.) 49. (μεγαλα) .. ο δυνατος, και .. αγ. το ον. αυτου· 50. εις γενεας γενεων τοις

46 ss. *1 Sam. 2, 1 ss.

39 Exsurgens autem Maria in diebus
illis abiit in montana cum festinatione in
civitatem Iuda, **40** et intravit in domum
Zachariae et salutavit Elisabet. **41** Et
factum est ut audivit salutationem Mariae
Elisabet, exultavit infans in utero eius:
et repleta est spiritu sancto Elisabet,
42 et exclamavit voce magna et dixit Be-
nedicta tu inter mulieres, et benedictus
fructus ventris tui. **43** Et unde hoc
mihi ut veniat mater domini mei ad me?
44 Ecce enim ut facta est vox salutatio-
nis tuae in auribus meis, exultavit in
gaudio infans in utero meo. **45** Et beata
quae credidit quoniam perficientur ea
quae dicta sunt ei a domino.

46 Et ait Maria Magnificat anima mea
dominum, **47** et exultavit spiritus meus
in deo salutari meo, **48** quia respexit
humilitatem ancillae suae: ecce enim ex
hoc beatam me dicent omnes generatio-
nes, **49** quia fecit mihi magna qui potens
est: et sanctum nomen eius, **50** et mi-
sericordia eius in progenies et progenies

45. credidisti .. sunt tibi 50. a progenie in progenies

46 ss. *1 Sam. 2, 1 ss.

τόν. 51 ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ,
διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας
αὐτῶν· 52 καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων
καὶ ὕψωσεν ταπεινούς, 53 πεινῶντας ἐνέ-
πλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστει-
λεν κενούς. 54 ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς
αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, 55 καθὼς ἐλά-
λησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

56 Ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ
μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον
αὐτῆς.

57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος
τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν.
58 καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγε-
νεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος
αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ.
59 καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλ-
θον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ
ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχα-
ρίαν. 60 καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ
εἶπεν Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.
61 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι οὐδεὶς ἐστιν
ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνό-
ματι τούτῳ. 62 ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐ-
τοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. 63 καὶ
αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων Ἰωάν-
νης ἐστὶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν
πάντες. 64 ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ

55. εις τον αιωνα 59. εν τη ογδ. ημερα 61. ειπον . . εν τη συγγενεια 62. καλ. αυτον

timentibus eum. 51 Fecit potentiam in
brachio suo, dispersit superbos mente
cordis sui: 52 deposuit potentes de sede
et exaltavit humiles, 53 esurientes im-
plevit bonis et divites dimisit inanes.
54 Suscepit Israhel puerum suum me-
morari misericordiae, 55 sicut locutus
est ad patres nostros, Abraham et se-
mini eius in saecula.

56 Mansit autem Maria cum illa quasi
mensibus tribus, et reversa est in do-
mum suam.

57 Elisabet autem impletum est tem-
pus pariendi, et peperit filium. 58 Et
audierunt vicini et cognati eius quia ma-
gnificavit dominus misericordiam suam
cum illa, et congratulabantur ei. 59 Et
factum est in die octavo venerunt cir-
cumcidere puerum, et vocabant eum
nomine patris eius Zachariam. 60 Et
respondens mater eius dixit Nequaquam,
sed vocabitur Iohannes. 61 Et dixerunt
ad illam quia nemo est in cognatione tua
qui vocetur hoc nomine. 62 Innuebant
autem patri eius quem vellet vocari eum.
63 Et postulans pugillarem scripsit di-
cens Iohannes est nomen eius. Et mi-
rati sunt universi. 64 Apertum est autem

54. recordatus misericordiae suae 59. (vocant) . . patris sui

παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλά-
λει εὐλογῶν τὸν θεόν. 65 καὶ ἐγένετο ἐπὶ
πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς,
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελα-
λεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, 66 καὶ
ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο
ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλή-
σθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν
λέγων 68 Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ
Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύ-
τρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, 69 καὶ ἤγειρεν κέ-
ρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς
αὐτοῦ, 70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος
τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ,
71 σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χει-
ρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, 72 ποιῆ-
σαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνη-
σθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, 73 ὅρκον
ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν,
τοῦ δοῦναι ἡμῖν 74 ἀφόβως ἐκ χειρὸς
ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ 75 ἐν
ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ
πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. 76 καὶ σὺ δὲ
παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προ-
πορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἑτοι-

64. (om παραχρ. κ. η γλ. αυτ.) 66. om γαρ 67. προεφητευσε 69. εν τω οικω . . του παιδος 70. των αγ. των απ αιων. προφ. αυτ. 74. των εχθρ. ημων 75. ημερας της ζωης ημων 76. om δε

70 Act 3, 21. 73 * Gen. 22, 16.

illico os eius et lingua eius, et loqueba-
tur benedicens deum. 65 Et factus est
timor super omnes vicinos eorum, et
super omnia montana Iudaeae divulga-
bantur omnia verba haec, 66 et po-
suerunt omnes qui audierant in corde
suo, dicentes Quid putas puer iste erit?
Etenim manus domini erat cum illo.

67 Et Zacharias pater eius impletus
est spiritu sancto et prophetavit dicens
68 Benedictus dominus deus Israhel, quia
visitavit et fecit redemptionem plebi suae,
69 et erexit cornu salutis nobis in domo
David pueri sui, 70 sicut locutus est per
os sanctorum qui a saeculo sunt pro-
phetarum eius, 71 salutem ex inimicis
nostris et de manu omnium qui oderunt
nos, 72 ad faciendam misericordiam
cum patribus nostris et memorari testa-
menti sui sancti, 73 iusiurandum quod
iuravit ad Abraham patrem nostrum, da-
turum se nobis 74 ut sine timore de
manu inimicorum nostrorum liberati ser-
viamus illi 75 in sanctitate et iustitia
coram ipso omnibus diebus nostris. 76 Et
tu puer propheta altissimi vocaberis:
praeibis enim ante faciem domini parare

66. Quis 67. repletus 68. (*om* dominus) . . plebis 71. (nos oderunt)

70 Act. 3, 21. 73 * Gen. 22, 16.

μάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, 77 τοῦ δοῦναι γνῶ-
σιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει
ἁμαρτιῶν αὐτῶν 78 διὰ σπλάγχνα ἐλέους
θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνα-
τολὴ ἐξ ὕψους 79 ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκό-
τει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κα-
τευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰ-
ρήνης.

80 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκρα-
ταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις
ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν
Ἰσραήλ.

II.

Census. Iesus Bethleemi nascitur. Angeli et pastores. Infans circumciditur et deo sistitur. Symeon et Anna. Puer duodennis in templo.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου,
ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, 2 αὕτη
ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος
τῆς Συρίας Κυρηνίου. 3 καὶ ἐπορεύοντο
πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν
πόλιν. 4 ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν εἰς πόλιν Δαυίδ ἥτις καλεῖται Βηθ-
λεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πα-
τριᾶς Δαυίδ, 5 ἀπογράψασθαι σὺν Μα-

77. (αμαρτ. ημων)
II. 2. αὕτη . . (om ἡ) 4. Ναζαρετ

80 2, 40.
II. 2 Act. 5, 37.

vias eius, 77 ad dandam scientiam sa-
lutis plebi eius in remissionem peccato-
rum eorum 78 per viscera misericor-
diae dei nostri, in quibus visitavit nos
oriens ex alto, 79 inluminare his qui
in tenebris et in umbra mortis sedent,
ad dirigendos pedes nostros in viam
pacis.

80 Puer autem crescebat et conforta-
batur spiritu, et erat in desertis usque
in diem ostensionis suae ad Israhel.

II.

Census. Iesus Bethleemi nascitur. Angeli et pastores. Infans circumciditur et deo sistitur. Symeon et Anna. Puer duodennis in templo.

1 Factum est autem in diebus illis ex-
iit edictum a Caesare Augusto ut descri-
beretur universus orbis: 2 haec descri-
ptio prima facta est praeside Syriae Cy-
rino: 3 et ibant omnes ut profiterentur
singuli in suam civitatem. 4 Ascendit
autem et Ioseph a Galilaea de civitate
Nazareth in Iudaeam, in civitatem David
quae vocatur Bethleem, eo quod esset de
domo et familia David, 5 ut profitere-

80. (deserto) 77. F *aliique* in remissione
II. 4. (*om* in *secundum*)

80 2, 40.
II. 2 Act. 5, 37.

ριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ.
6 (2. 5) Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς
ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐ-
τήν, 7 καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν
πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ
ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν
αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

8 (3. 10) Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ
τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυ-
λακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν.
9 καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς
καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ
ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ
εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις
ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν
σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστιν Χριστὸς κύριος,
ἐν πόλει Δαυίδ. 12 καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ
σημεῖον, εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον
κείμενον ἐν φάτνῃ. 13 καὶ ἐξαίφνης ἐγέ-
νετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐ-
ρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων·
14 Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰ-
ρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. 15 Καὶ ἐγέ-
νετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρα-
νὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμέ-
νες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, Διέλθωμεν δὴ
ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο

3. τ. μεμνηστευμενη αυτω γυναικι 7. εν τη φατνη 12. (και κειμ.) . . εν τη φατνη 14. (εν ανθρ. ευδοκιας) 15. (om κ. οι ανθρ.)

6 s. Mt. 1, 25 et 2, 1.

tur cum Maria desponsata sibi uxore
praegnante. 6 (2. 5) Factum est autem
cum essent ibi, impleti sunt dies ut pa-
reret, 7 et peperit filium suum primo-
genitum, et pannis eum involvit et re-
clinavit eum in praesepio, quia non erat
eis locus in diversorio.

8 (3. 10) Et pastores erant in regione
eadem vigilantes et custodientes vigilias
noctis supra gregem suum. 9 Et ecce
angelus domini stetit iuxta illos, et cla-
ritas dei circumfulsit illos, et timuerunt
timore magno. 10 Et dixit illis angelus
Nolite timere: ecce enim evangelizo vo-
bis gaudium magnum, quod erit omni
populo, 11 quia natus est vobis hodie
salvator, qui est Christus dominus, in
civitate David. 12 Et hoc vobis signum:
invenietis infantem pannis involutum et
positum in praesepio. 13 Et subito fa-
cta est cum angelo multitudo militiae
caelestis laudantium deum et dicentium
14 Gloria in altissimis deo, et in terra
pax in hominibus bonae voluntatis. 15 Et
factum est ut discesserunt ab eis angeli
in caelum, pastores loquebantur ad in-
vicem Transeamus usque Bethleem et

8. super 14. pax hominibus

6 s. Mt. 1, 25 et 2, 1.

τὸ γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.
16 καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦραν τήν
τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος
κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· 17 ἰδόντες δὲ διε-
γνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος
αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. 18 καὶ
πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν
λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐ-
τούς· 19 ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει
τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρ-
δίᾳ αὐτῆς. 20 καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμέ-
νες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ
πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλα-
λήθη πρὸς αὐτούς.

21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ
τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα
αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου
πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.
22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ
καθαρισμοῦ αὐτῶν, κατὰ τὸν νόμον Μωυ-
σέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα πα-
ραστῆσαι τῷ κυρίῳ, 23 καθὼς γέγραπται
ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον
μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, 24 καὶ
τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν
νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νοσ-
σοὺς περιστερῶν.

16. ανευρον 20. °επεστρεψαν 21. τ. περιτ. το παι-
διον . . συλληφθηναι 22. (του καθ. αυτου) 23. (εν
τω νομ.) 24. (εν τω νομ.) . . νεοσσους

21 * Lev. 12, 3. 22 * Lev. 12, 4. 23 * Ex. 13, 2.
24 * Lev. 12, 8.

videamus hoc verbum quod factum est,
quod dominus ostendit nobis. 16 Et ve-
nerunt festinantes, et invenerunt Mariam
et Ioseph et infantem positum in prae-
sepio. 17 Videntes autem cognoverunt
de verbo quod dictum erat illis de puero
hoc. 18 Et omnes qui audierunt mirati
sunt et de his quae dicta erant a pasto-
ribus ad ipsos: 19 Maria autem con-
servabat omnia verba haec conferens in
corde suo. 20 Et reversi sunt pastores,
glorificantes et laudantes deum in omni-
bus quae audierant et viderant sicut di-
ctum est ad illos.

21 Et postquam consummati sunt dies
octo ut circumcideretur, vocatum est
nomen eius Iesus, quod vocatum est ab
angelo prius quam in utero conciperetur.

22 Et postquam impleti sunt dies pur-
gationis eius secundum legem Moysi,
tulerunt illum in Hierusalem ut sisterent
eum domino, 23 sicut scriptum est in
lege domini quia omne masculinum ad-
aperiens vulvam sanctum domino voca-
bitur, 24 et ut darent hostiam secun-
dum quod dictum est in lege domini,
par turturum aut duos pullos columba-
rum.

15. (est, quod fecit dom. et ostend. nob.) 21. cir-
cumcideretur puer 24. (*om* domini)

21 * Lev. 12, 3. 22 * Lev. 12, 4. 23 * Ex. 13, 2.
24 * Lev. 12, 8.

25 Καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσα-
λὴμ ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος
οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος
παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν
ἅγιον ἐπ' αὐτόν· **26** καὶ ἦν αὐτῷ κεχρη-
ματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου,
μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν
κυρίου. **27** καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς
τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς
τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς
κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ,
28 καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκά-
λας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν
29 Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα,
κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, **30** ὅτι εἶ-
δον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου,
31 ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων
τῶν λαῶν, **32** φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν
καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. **33** καὶ ἦν
ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες
ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. **34** καὶ
εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς
Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰδοὺ οὗτος κεῖ-
ται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν
τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον·
35 καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσε-
ται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ
πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. **36** Καὶ ἦν
Αννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυ-

25. αγιον ην 28. αγκαλας αυτου 33. κ. ην Ιωσηφ κ. η μητ. αυτου

25 Et ecce homo erat in Hierusalem
cui nomen Symeon, et homo iste iustus
et timoratus, expectans consolationem
Israhel, et spiritus sanctus erat in eo:
26 et responsum acceperat ab spiritu
sancto, non visurum se mortem nisi
prius videret Christum domini. **27** Et
venit in spiritu in templum: et cum in-
ducerent puerum Iesum parentes eius ut
facerent secundum consuetudinem legis
pro eo, **28** et ipse accepit eum in ul-
nas suas et benedixit deum et dixit
29 Nunc dimittis servum tuum, domine,
secundum verbum tuum in pace, **30** quia
viderunt oculi mei salutare tuum, **31** quod
parasti ante faciem omnium populorum,
32 lumen ad revelationem gentium et
gloriam plebis tuae Israhel. **33** Et erat
pater eius et mater mirantes super his
quae dicebantur de illo. **34** Et benedi-
xit illis Symeon, et dixit ad Mariam
matrem eius Ecce positus est hic in
ruinam et resurrectionem multorum in
Israhel et in signum cui contradicetur:
35 et tuam ipsius animam pertransibit
gladius, ut revelentur ex multis cordibus
cogitationes. **36** Et erat Anna prophe-
tissa, filia Phanuel, de tribu Aser: haec

25. Simeon. *Item v. 34.* 26. a spiritu 34. et in resurrectionem

λῆς Ἀσήρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις
πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ
ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, **37** καὶ αὐτὴ
χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ
οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ δεή-
σεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. **38** καὶ
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ
θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσ-
δεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ.

39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ
τὸν νόμον κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γα-
λιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέθ. **40** τὸ
δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πλη-
ρούμενον σοφίᾳ, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ'
ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα.
42 καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαι-
νόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς,
43 καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑπο-
στρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν
Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐ-
τοῦ. **44** νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ
συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν
αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς,
45 καὶ μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου-

36. ετη μετ. ανδρ. επτα 37. αὕτη . . εως : ως . . αφ. απο του 38. και αὕτη αυτῇ . . θεω : κυριω . . εν Ιερουσαλημ 39. εις την π. αυτων Ναζαρετ 40. εκρατ. πνευματι πληρ. σοφιας 42. αναβαντων αυτων εις Ιεροσολυμα 43. εγνω Ιωσηφ και η μητηρ αυτου 44. εν τη συνοδ. ειναι . . (συγγενευσιν) . . και εν τοις γν. 45. ευροντ. αυτον

39 Mt. 2, 22 s. **40** 1, 80.

processerat in diebus multis et vixerat
cum viro suo annis septem a virginitate
sua, **37** et haec vidua usque ad annos
octoginta quattuor, quae non discedebat
de templo ieiuniis et obsecrationibus ser-
viens nocte ac die. **38** Et haec ipsa
hora superveniens confitebatur domino
et loquebatur de illo omnibus qui expe-
ctabant redemptionem Hierusalem.

39 Et ut perfecerunt omnia secundum
legem domini, reversi sunt in Galilaeam
in civitatem suam Nazareth. **40** Puer
autem crescebat et confortabatur plenus
sapientia, et gratia dei erat in illo.

41 Et ibant parentes eius per omnes
annos in Hierusalem in die sollemni pa-
schae. **42** Et cum factus esset annorum
duodecim, ascendentibus illis in Hiero-
solymam secundum consuetudinem diei
festi, **43** consummatisque diebus cum red-
irent, remansit puer Iesus in Hierusalem,
et non cognoverunt parentes eius. **44** Ex-
istimantes autem illum esse in comitatu,
venerunt iter diei, et requirebant eum
inter cognatos et notos, **45** et non in-
venientes regressi sunt in Hierusalem

38. Hierusalem : Israel 42. illis Ierosolymam

39 Mt. 2, 22 s. **40** 1, 80.

σαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. **46** καὶ ἐγένετο
μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ
καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ
ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς·
47 (4. 2) ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες
αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν
αὐτοῦ. **48** καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν,
(5. 10) καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐ-
τοῦ· Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ
ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν
σε. **49** καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί ὅτι ἐζη-
τεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πα-
τρός μου δεῖ εἶναί με; **50** καὶ αὐτοὶ οὐ
συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. **51** καὶ
κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέθ,
καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν
τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. **52** καὶ Ἰησοῦς προέκο-
πτεν σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ
θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

III.

Iohannes prodit docens paenitentiam et baptizans; capitur ab Herode. De Iesu baptismo. Genealogia Iesu.

1 (6. 3) Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρ-

45. ζητουντες 46. μεθ ημερας 48. ειπεν post αυτου pon. 51. (om κ. ηλθεν) . . Ναζαρετ . . (η δε) . . (om ταυτα)

requirentes eum. **46** Et factum est post
triduum invenerunt illum in templo se-
dentem in medio doctorum, audientem
illos et interrogantem eos: **47** (4. 2) stu-
pebant autem omnes qui eum audiebant
super prudentia et responsis eius. **48** Et
videntes admirati sunt, (5. 10) et dixit
mater eius ad illum Fili, quid fecisti no-
bis sic? ecce pater tuus et ego dolentes
quaerebamus te. **49** Et ait ad illos Quid
est quod me quaerebatis? nesciebatis
quia in his quae patris mei sunt oportet
me esse? **50** Et ipsi non intellexerunt
verbum quod locutus est ad illos. **51** Et
descendit cum eis et venit Nazareth, et
erat subditus illis: et mater eius conser-
vabat omnia verba haec in corde suo.
52 Et Iesus proficiebat sapientia et aetate
et gratia apud deum et homines.

III.

Iohannes prodit docens paenitentiam et baptizans; capitur ab Herode. De Iesu baptismo. Genealogia Iesu.

1 (6. 3) Anno autem quintodecimo imperii Tiberii Caesaris, procurante Pontio Pilato Iudaeam, tetrarcha autem Galilaeae Herode, Philippo autem fratre eius te-

46. (*om* eos) 48. FA *om* sic 50. ad eos 52. FA sapientia, aetate

χοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος
χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τε-
τραρχοῦντος, 2 ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ
Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην
τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 3 ([7.1]) καὶ
ἦλθεν εἰς πᾶσαν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου
κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν, 4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λό-
γων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου Φωνὴ βοῶντος
ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· 5 πᾶσα
φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ
βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκο-
λιὰ εἰς εὐθείας καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς
λείας· 6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτή-
ριον τοῦ θεοῦ. 7 ([8.5]) Ἔλεγεν οὖν τοῖς
ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐ-
τοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν
φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιή-
σατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας,
καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα
ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι
δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖ-
ραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 9 ἤδη δὲ καὶ ἡ
ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται.

III. 2. επ αρχιερεων . . τον του Ζαχ. 3. πασαν την 4. του προφ. λεγοντος 5. ευθειαν

III. 2 ss. Mt. 3, 1 ss. Mc. 1, 1 ss. Io. 1, 6 ss. 4—6 *Es. 40, 3—5. 7—9 Mt. 3, 7—10.

trarcha Ituraeae et Trachonitidis regio-
nis, et Lysania Abilinae tetrarcha, 2 sub
principibus sacerdotum Anna et Caiapha,
factum est verbum dei super Iohannem
Zachariae filium in deserto. 3 ([7.1]) Et
venit in omnem regionem Iordanis
praedicans baptismum paenitentiae in
remissionem peccatorum, 4 sicut scri-
ptum est in libro sermonum Esaiae
prophetae Vox clamantis in deserto
Parate viam domini, rectas facite se-
mitas eius: 5 omnis vallis implebitur
et omnis mons et collis humiliabitur,
et erunt prava in directa et aspera in
vias planas, 6 et videbit omnis caro
salutare dei. 7 ([8.5]) Dicebat ergo ad
turbas quae exiebant ut baptizarentur
ab ipso Genimina viperarum, quis
ostendit vobis fugere a ventura ira?
8 Facite ergo fructus dignos paeniten-
tiae, et ne coeperitis dicere Patrem
habemus Abraham: dico enim vobis
quia potest deus de lapidibus istis sus-
citare filios Abrahae. 9 Iam enim se-
curis ad radicem arborum posita est:

III. 2. Caipha . . verbum domini 7. exibant 8. quia potens est

III. 2 ss. Mt. 3, 1 ss. Mc. 1, 1 ss. Io. 1, 6 ss. 4—6 *Es. 40, 3—5. 7—9 Mt. 3, 7—10.

πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκ-
κόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. **10** (9.10) Καὶ
ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες Τί οὖν
ποιήσωμεν; **11** ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ
μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως
ποιείτω. **12** ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτι-
σθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν Διδάσκαλε,
τί ποιήσωμεν; **13** ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς
Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν
πράσσετε. **14** ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ
στρατευόμενοι λέγοντες Τί ποιήσωμεν καὶ
ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μηδένα διασεί-
σητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε
τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν. **15** Προσδοκῶντος δὲ
τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν
ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μή
ποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, **16** (10.1) ἀπε-
κρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασιν λέγων Ἐγὼ μὲν
ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυ-
ρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν
ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ, αὐτὸς
ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί·
17 (11.5) οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ,
καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ
συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ,
τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

10. ποιησομεν 11. λεγει 12. ειπον . . ποιησομεν
14. Και ημεις τι ποιησομεν . . ειπ. προς αυτους

15 ss. Io. 1, 15 ss. 16 s. Mt 3, 11 s. Mc. 1, 7 s.

omnis ergo arbor non faciens fructum
exciditur et in ignem mittitur. **10** (9.10) Et
interrogabant eum turbae dicentes Quid
ergo faciemus? **11** Respondens autem
dicebat illis Qui habet duas tunicas det
non habenti, et qui habet escas simili-
ter faciat. **12** Venerunt autem et publi-
cani ut baptizarentur, et dixerunt ad
illum Magister, quid faciemus? **13** At
ille dixit ad eos Nihil amplius quam
constitutum est vobis faciatis. **14** In-
terrogabant autem eum et milites dicen-
tes Quid faciemus et nos? Et ait illis
Neminem concutiatis neque calumniam
faciatis, et contenti estote stipendiis ve-
stris. **15** Existimante autem populo et
cogitantibus omnibus in cordibus suis
de Iohanne, ne forte ipse esset Christus,
16 (10.1) respondit Iohannes dicens omni-
bus Ego quidem aqua baptizo vos: ve-
niet autem fortior me, cuius non sum
dignus solvere corrigiam calciamento-
rum eius, ipse vos baptizabit in spiritu
sancto et igni: **17** (11.5) cuius ventila-
brum in manu eius, et purgabit aream
suam, et congregabit triticum in hor-
reum suum, paleas autem comburet igni
inextinguibili.

9. fructum bonum excidetur . . mittetur 13. quam
quod

15 ss. Io. 1, 15 ss. 16 s. Mt. 3, 11 s. Mc. 1, 7 s.

18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν
εὐηγγελίζετο τὸν λαόν· **19** ([12. 2]) ὁ δὲ
Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ'
αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίη-
σεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, **20** προσέθηκεν
καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν καὶ κατέκλεισεν τὸν
Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

21 ([13. 1]) Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆ-
ναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέν-
τος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν ου-
ρανόν, **22** καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περιστερὰν ἐπ'
αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι Σὺ
εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

23 ([14. 3]) Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ἀρ-
χόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱός,
ὡς ἐνομίζετο, τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἠλὶ
24 τοῦ Ματθὰτ τοῦ Λευὶ τοῦ Μελχὶ
τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσὴφ **25** τοῦ Ματ-
ταθίου τοῦ Ἀμὼς τοῦ Ναοὺμ τοῦ
Ἐσλὶ τοῦ Ναγγαὶ **26** τοῦ Μαὰθ τοῦ
Ματταθίου τοῦ Σεμεῒν τοῦ Ἰωσὴχ
τοῦ Ἰωδὰ **27** τοῦ Ἰωανὰν τοῦ Ῥη-

19. Φιλιππου τ. αδελφ. αυτ. 20. εν τη φυλ. 22. ωσει . . γενεσθ. λεγουσαν . . ηυδοκησα . . (Υιος μου ει συ, εγω σημερον γεγεννηκα σε) 23. ωσει ετων τριακ. αρχομενος, ων ως ενομιζετο υιος Ιωσηφ, του Ηλι 24. (Ματθαν) . . Ιαννα 26. Σεμει . . Ιωσηχ : Ιωσηφ . . Ιωδα : Ιουδα 27. Ιωαννα

19 s. Mt. 14, 3 ss. Mc. 6, 17 ss. 20 Mt. 4, 12. Mc. 1, 14. 21 s. Mt. 3, 13 ss. Mc. 1, 9 ss. Io. 1, 29 ss. 22 9, 35. 23 ss. Mt. 1, 1—17. 27 * 1 Chr. 3, 17. * Esr. 3, 2.

18 Multa quidem et alia exhortans
evangelizabat populum: **19** ([12. 2]) Hero-
des autem tetrarcha cum corriperetur
ab illo de Herodiade uxore fratris sui,
et de omnibus malis quae fecit Herodes,
20 adiecit et hoc supra omnia et inclu-
sit Iohannem in carcere.

21 ([13. 1]) Factum est autem cum ba-
ptizaretur omnis populus, et Iesu bapti-
zato et orante apertum est caelum,
22 et descendit spiritus sanctus corpo-
rali specie sicut columba in ipsum, et
vox de caelo facta est Tu es filius meus
dilectus, in te complacuit mihi.

23 ([14. 3]) Et ipse Iesus erat incipiens
quasi annorum triginta, ut putabatur,
filius Ioseph, qui fuit Heli, **24** qui
fuit Matthat, (24) qui fuit Levi, qui
fuit Melchi, qui fuit Iannae, qui fuit
Ioseph, **25** qui fuit Matthathiae, qui
fuit Amos, qui fuit Naum, qui fuit
Esli, qui fuit Naggae, **26** qui fuit
Mahath, qui fuit Matthathiae, qui fuit
Semei, qui fuit Iosec, qui fuit Ioda,
27 qui fuit Iohanna, qui fuit Resa,

18. populo 20. super 22. complacui mibi 23. (putaretur) 24. (Mattat) . . Ianne 25. Nahum . . Hesli . . Nagge 26. (Maath) . . Ioseph . . Iuda 27. Ioanna

19 s. Mt. 14, 3 ss. Mc. 6, 17 ss. 20 Mt. 4, 12. Mc. 1, 14. 21 s. Mt. 3, 13 ss. Mc. 1, 9 ss. Io. 1, 29 ss. 22 9, 35. 23 ss. Mt. 1, 1—17. 27 * 1 Chr. 3, 17. * Esr. 3, 2.

σᾶ τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ
τοῦ Νηρὶ **28** τοῦ Μελχὶ τοῦ
Ἀδδὶ τοῦ Κωσὰμ τοῦ Ἑλμαδὰμ
τοῦ Ἤρ **29** τοῦ Ἰησοῦ τοῦ
Ἐλιέζερ τοῦ Ἰωρεὶμ τοῦ Ματ-
θὰτ τοῦ Λευὶ **30** τοῦ Συμεὼν
τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἰω-
νὰν τοῦ Ἐλιακεὶμ **31** τοῦ Με-
λεᾶ τοῦ Μεννᾶ τοῦ Ματταθὰ
τοῦ Ναθὰν τοῦ Δαυὶδ **32** τοῦ
Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβὴδ τοῦ Βοὸς
τοῦ Σαλμὼν τοῦ Ναασσὼν **33** τοῦ
Ἀμιναδὰβ τοῦ Ἀδμεὶν τοῦ Ἀρνὶ
τοῦ Ἐσρὼν τοῦ Φάρες τοῦ Ἰού-
δα **34** τοῦ Ἰακὼβ τοῦ Ἰσαὰκ
τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Θάρα τοῦ Να-
χὼρ **35** τοῦ Σεροὺχ τοῦ Ῥαγαῦ
τοῦ Φάλεκ τοῦ Ἔβερ τοῦ Σάλα
36 τοῦ Καϊνὰμ τοῦ Ἀρφαξὰδ τοῦ
Σὴμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ **37** τοῦ

---

28. Ἐλμωδαμ 29. Ιησου : Ιωση 31. Μεννα : Μαϊναν 32. Ωβηδ . . Βοοζ 33. του Αδμειν του Αρνι : του Αραμ . . Εσρωμ 35. Σαρουχ . . (Φαλεγ) 36. Καϊναν

---

31 *2 Sam. 5, 14. **32** s. *Ruth 4, 18—22. **33** *1 Chr. 2, 1 ss. **34** s. *1 Chr. 17, 24 ss. **36—38** *1 Chr. 1—4.

qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel,
qui fuit Neri, **28** qui fuit Melchi, qui
fuit Addi, qui fuit Cosam, qui fuit
Helmadam, qui fuit Her, **29** qui fuit
Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Io-
rim, qui fuit Matthat, qui fuit Levi,
30 qui fuit Symeon, qui fuit Iuda,
qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui
fuit Eliakim, **31** qui fuit Melea, qui
fuit Menna, qui fuit Matthatha, qui
fuit Nathan, qui fuit David, **32** qui
fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit
Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naas-
son, **33** qui fuit Aminadab, qui fuit
Aram, qui fuit Esrom, qui fuit Pha-
res, qui fuit Iudae, **34** qui fuit Ia-
cob, qui fuit Isaac, qui fuit Abra-
ham, qui fuit Thare, qui fuit Nachor,
35 qui fuit Seruch, qui fuit Ragau,
qui fuit Phalec, qui fuit Eber, qui
fuit Sale, **36** qui fuit Cainan, qui
fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit
Noe, qui fuit Lamech, **37** qui fuit

---

28. Cosan . . Elmadam 29. (Ihesu) . . (Matthad) 30. Simeon . . (Eliachim) 31. (Matthata) 33. (Aran) . . Esron 34. Abrahae . . (Tharae) 35. Sarug . . Phaleg . . Heber 36. (Chainan) . . (Arfaxat)

---

31 *2 Sam. 5, 14. **32** s. *Ruth 4, 18—22. **33** *1 Chr. 2, 1 ss. **34** s. *1 Chr. 17, 24 ss. **36—38** *1 Chr. 1—4.

Μαθουσάλα τοῦ Ἐνὼχ τοῦ Ἰάρεδ
τοῦ Μαλελεὴλ τοῦ Καϊνὰν 38 τοῦ
Ἐνὼς τοῦ Σὴθ τοῦ Ἀδὰμ τοῦ
θεοῦ.

IV.

Iesus a diabolo temptatur. Abit in Galilaeam et docet Nazarethi. Spretus transit Capharnaumum. Docet Capharnaumi et sanat daemoniacum, item socrum Petri et alios.

1 (16. 2) Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος
ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ
ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ 2 ἡμέ-
ρας τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ
διαβόλου. (16. 5) καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν
αὐτῶν ἐπείνασεν. 3 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διά-
βολος Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ
τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. 4 καὶ ἀπεκρίθη
πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Γέγραπται ὅτι οὐκ
ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. 5 καὶ
ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς
βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρό-
νου. 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος Σοὶ
δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν
δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ
ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· 7 σὺ οὖν ἐὰν
προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ

IV. 1. πνευμ. αγ. πληρης . . εις την ερημον 2. τεσσαρακοντα . . υστερον επεινασε 3. και ειπεν 4. Ιησους πρ. αυτ. λεγων . . (om ὁ) . . add in f. αλλ επι παντι ρηματι θεου 5. αναγ. αυτον ο διαβολος εις ορος υψηλον 6. (ω αν) 7. ενωπ. μου

IV. 1—13 Mt. 4, 1—11. Mc. 1, 12 s. 4 * Deut. 8, 3.

Mathusale, qui fuit Enoch, qui fuit
Iared, qui fuit Malelehel, qui fuit Cai-
nan, 38 qui fuit Enos, qui fuit Seth,
qui fuit Adam, qui fuit dei.

IV.

Iesus a diabolo temptatur. Abit in Galilaeam et docet Nazarethi. Spretus transit Capharnaumum. Docet Capharnaumi et sanat daemoniacum, item socrum Petri et alios.

1 (15. 2) Iesus autem plenus spiritu
sancto regressus est ab Iordane, et age-
batur in spiritu in desertum 2 diebus
quadraginta, et temptabatur a diabolo.
(10. 5) Et nihil manducavit in diebus illis,
et consummatis illis esuriit. 3 Dixit au-
tem illi diabolus Si filius dei es, dic la-
pidi huic ut panis fiat. 4 Et respondit
ad illum Iesus Scriptum est quia non in
pane solo vivet homo sed in omni verbo
dei. 5 Et duxit illum diabolus et osten-
dit illi omnia regna orbis terrae in mo-
mento temporis, 6 et ait ei Tibi dabo
potestatem hanc universam et gloriam
illorum, quia mihi tradita sunt et cui
volo do illa: 7 tu ergo si adoraveris

37. (Matthusale) . . Henoch . . Malaleel 38. Henos IV. 1. a Iordane . . a spiritu 4. in solo pane vivit 5. diabolus in montem excelsum 6. ait illi 7. (procidens si adoraveris)

IV. 1—13 Mt. 4, 1—11. Mc. 1, 12 s. 4 * Deut. 8, 3.

πᾶσα. 8 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰη-
σοῦς Γέγραπται Προσκυνήσεις κύριον τὸν
θεόν σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. 9 ἤγα-
γεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν
ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐν-
τεῦθεν κάτω· 10 γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς
ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ δια-
φυλάξαι σε, 11 καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦ-
σίν σε μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν
πόδα σου. 12 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς ὅτι εἴρηται Οὐκ ἐκπειράσεις κύ-
ριον τὸν θεόν σου. 13 καὶ συντελέσας πάντα
πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ᾽ αὐτοῦ
ἄχρι καιροῦ.

14 ([17. 1]) Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν
τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ᾽ ὅλης τῆς
περιχώρου περὶ αὐτοῦ. 15 καὶ αὐτὸς ἐδί-
δασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζό-
μενος ὑπὸ πάντων.

16 ([18. 10]) Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέθ,
οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ
εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων
εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.
17 καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφή-

7. παντα 8. Υπαγε οπισω μου σατανα· γεγραπται γαρ . . (κυρ. τ. θ. σ. προσκ.) 9. και ηγαγεν . . εστησεν αυτον . . Ει ο υιος 11. (om οτι) 14. (om ο) 16. (om την) . . Ναζαρετ 17. βιβλιον Ησαιου τ. πρ.

8 * Deut. 6, 13. 10 s. * Ps. 91, 11 s. 12 * Deut. 6, 16. 14 s. Mt. 4, 12. 24. Mc. 1, 14. 16 ss. (Mt. 13, 54 ss. Mc. 6, 1 ss.)

coram me, erunt tua omnia. 8 Et re-
spondens Iesus dixit illi Scriptum est
Dominum deum tuum adorabis et illi soli
servies. 9 Et duxit illum in Hierusalem
et statuit eum supra pinnam templi, et
dixit illi Si filius dei es, mitte te hinc
deorsum: 10 scriptum est enim quod
angelis suis mandabit de te ut conser-
vent te, 11 et quia in manibus tollent
te ne forte offendas ad lapidem pedem
tuum. 12 Et respondens Iesus ait illi
Dictum est Non temptabis dominum deum
tuum. 13 Et consummata omni tempta-
tione diabolus recessit ab illo usque ad
tempus.

14 ([17. 1]) Et regressus est Iesus in vir-
tute spiritus in Galilaeam, et fama exiit
per universam regionem de illo: 15 et
ipse docebat in synagogis eorum, et
magnificabatur ob omnibus.

16 ([18. 10]) Et venit Nazareth, ubi erat
nutritus, et intravit secundum consuetu-
dinem suam die sabbati in synagogam,
et surrexit legere. 17 Et traditus est illi

9. super 10. mandavit 14. (egressus)

8 * Deut. 6, 13. 10 s. * Ps. 91, 11 s. 12 * Deut. 6, 16. 14 s. Mt. 4, 12. 24. Mc. 1, 14. 16 ss. (Mt. 13, 54 ss. Mc. 6, 1 ss.)

του Ἡσαΐου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον
εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον
18 Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν
ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέ-
σταλκέν με 19 κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφε-
σιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τε-
θραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν
κυρίου δεκτόν. 20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον
ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν, καὶ πάντων
ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀτενί-
ζοντες αὐτῷ. 21 ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς
αὐτοὺς ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ
αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. 22 (19. 1) καὶ
πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ
τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον Οὐχὶ
ὁ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; 23 (20. 10) καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν
παραβολὴν ταύτην Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυ-
τόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Κα-
φαρναούμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι
σου. 24 (21. 1) εἶπεν δέ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ
πατρίδι αὐτοῦ. 25 (22. 10) ἐπ' ἀληθείας
δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς
ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλεί-
σθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ,

17. (ανοιξας) 18. ενεκεν . . ευαγγελιζεσθαι . . add in f. ιασασθαι τους συντετριμμενους την καρδιαν 20. οι οφθ. ησαν 22. Ουχ ουτος εστιν ο υι. Ιωσηφ 23. εν τη Καπερναουμ

18 *Es. 61, 1 s. 24 Io. 4, 44. 25 *1 Reg, 17, 1. Iac. 5, 17.

liber prophetae Esaiae: et ut revolvit li-
brum, invenit locum ubi scriptum erat
18 Spiritus domini super me, propter
quod unxit me evangelizare pauperibus,
misit me 19 praedicare captivis remis-
sionem et caecis visum, dimittere con-
fractos in remissionem, praedicare an-
num domini acceptum et diem retribu-
tionis. 20 Et cum plicuisset librum,
reddidit ministro et sedit, et omnium in
synagoga oculi erant intendentes in eum.
21 Coepit autem dicere ad illos quia
hodie impleta est haec scriptura in auri-
bus vestris. 22 (19. 1) Et omnes testimo-
nium illi dabant, et mirabantur in verbis
gratiae quae procedebant de ore ipsius,
et dicebant Nonne hic filius est Ioseph?
23 (20. 10) Et ait illis Utique dicetis mihi
hanc similitudinem Medice, cura te ipsum:
quanta audivimus facta in Capharnaum,
fac et hic in patria tua. 24 (21. 1) Ait
autem Amen dico vobis quia nemo
propheta acceptus est in patria sua.
25 (22. 10) In veritate dico vobis, multae
viduae erant in diebus Heliae in Israhel,
quando clausum est caelum annis tribus

17. Isaiae prophetae 18. misit me sanare contritos corde 22. est filius

18 *Es. 61, 1 s. 24 Io. 4, 44. 25 *1 Reg. 17, 1. Iac. 5, 17.

ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν,
26 καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας
εἰ μὴ εἰς Σάρεφθα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυ-
ναῖκα χήραν. **27** καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν
ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφή-
του, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ
Ναιμὰν ὁ Σύρος. **28** καὶ ἐπλήσθησαν
πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες
ταῦτα, **29** καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐ-
τὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν
ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκο-
δόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν·
30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν
ἐπορεύετο.

31 ([23. 8]) Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ
πόλιν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν διδάσκων αὐ-
τοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· **32** ([24. 2]) καὶ ἐξε-
πλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν
ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.

33 Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος
ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ
ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ **34** Ἔα, τί ἡμῖν
καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι
ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.
35 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων
Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥί-
ψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξ-

26. Σαρεπτα .. Σιδωνος 27. εν τω Ισρ. pon. post προφητου .. Ἐλισσ. (Ελισαιου) .. Νεεμαν 29. εως της .. αυτων ωκοδομητο .. εις το κατακρ. 34. λεγων· Εα 35. εξελθε εξ αυτου .. (εις μεσον)

26 *1 Reg. 17, 9. **27** *2 Reg. 5, 14. **31** s. Mt. 7, 28 s. Mc. 1, 21 s. **33—37** Mc. 1, 23—28.

et mensibus sex, cum facta est fames
magna in omni terra, **26** et ad nullam
illarum missus est Helias nisi in Sarepta
Sidoniae ad mulierem viduam. **27** Et
multi leprosi erant in Israhel sub Heli-
saeo propheta, et nemo eorum munda-
tus est nisi Neman Syrus. **28** Et repleti
sunt omnes in synagoga ira haec audien-
tes, **29** et surrexerunt et eiecerunt illum
extra civitatem, et duxerunt illum usque
ad supercilium montis, supra quem ci-
vitas illorum erat aedificata, ut praeci-
pitarent eum: **30** ipse autem transiens
per medium illorum ibat.

31 ([23. 8]) Et descendit in Capharnaum
civitatem Galilaeae, ibique docebat illos
sabbatis: **32** ([24. 2]) et stupebant in do-
ctrina eius, quia in potestate erat sermo
ipsius.

33 ([25. 8]) Et in synagoga erat homo
habens daemonium immundum, et ex-
clamavit voce magna **34** dicens Sine,
quid nobis et tibi, Iesu Nazarene? veni-
sti perdere nos? scio te qui sis, sanctus
dei. **35** Et increpavit illi Iesus dicens
Obmutesce et exi ab illo. Et cum pro-
iecisset illum daemonium in medium,

26. (Sareptha Sydonae) 27. Elisaeo .. Naaman 29. super 35. increpavit illum .. ab eo

26 *1 Reg. 17, 9. **27** *2 Reg. 5, 14. **31** s. Mt. 7, 28 s. Mc. 1, 21 s. **33—37** Mc. 1, 23—28.

ἦλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν.
36 καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ
συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τίς ὁ
λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπι-
τάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν καὶ ἐξ-
έρχονται; **37** καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ
αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

38 (26. 2) Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγω-
γῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος.
πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη
πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ
αὐτῆς. **39** καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπε-
τίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν·
παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι
εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον
αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐ-
τῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευσεν αὐ-
τούς. **41** (27. 8) ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμό-
νια ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ λέγοντα
ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν
οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χρι-
στὸν αὐτὸν εἶναι.

42 (28. 8) Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν
ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι
ἐπεζήτουν αὐτόν· καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ,
καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ'
αὐτῶν. **43** ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι

38. απο : εκ . . η πενθ. δε 40. επιθεις 41. κρα-
ζοντα . . ο Χριστος ο υι. τ. θεου 42. εζητουν

38 s. Mt. 8, 14 s. Mc. 1, 29—31. 40 s. Mt. 8, 16
Mc. 1, 32—34. 42—44 Mc. 1, 35—39.

exiit ab illo nihilque illum nocuit. **36** Et
factus est pavor in omnibus, et conlo-
quebantur ad invicem dicentes Quod est
hoc verbum, quia in potestate et virtute
imperat immundis spiritibus et exeunt?
37 Et divulgabatur fama de illo in omnem
locum regionis.

38 (26. 2) Surgens autem de synagoga
introivit in domum Simonis. Socrus au-
tem Simonis tenebatur magnis febribus,
et rogaverunt illum pro ea. **39** Et stans
super illam imperavit febri, et dimisit
illam: et continuo surgens ministrabat
illis.

40 Cum sol autem occidisset, omnes
qui habebant infirmos variis languoribus
ducebant illos ad eum: at ille singulis
manus inponens curabat eos. **41** (27. 8) Ex-
iebant etiam daemonia a multis claman-
tia et dicentia quia tu es filius dei: et
increpans non sinebat ea loqui: quia
sciebant ipsum esse Christum.

42 (28. 8) Facta autem die egressus ibat
in desertum locum, et turbae require-
bant eum: et venerunt usque ad ipsum,
et detinebant illum ne discederet ab eis.
43 Quibus ille ait quia et aliis civitatibus

36. (spiritibus inmundis) 38. autem Iesus 40. au-
tem sol 41. Exibant autem daem.

38 s. Mt. 8, 14 s. Mc. 1, 29—31. 40 s. Mt. 8, 16.
Mc. 1, 32—34. 42—44 Mc. 1, 35—39.

καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με
δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο
ἀπεστάλην. 44 καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς
συναγωγὰς τῆς Γαλιλαίας.

V.

Piscatus Petri cum Iacobo et Iohanne. Leprosus. Paralyticus. Levi. Epulum cum portitoribus. De discipulorum ieiunio; de veterum et novorum inconvenientia.

1 (29. 10) Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον
ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην
Γεννησαρέτ, 2 καὶ εἶδεν δύο πλοιάρια
ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀπ'
αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον τὰ δίκτυα. 3 ἐμ-
βὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων ὃ ἦν Σίμωνος,
ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν
ὀλίγον· καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδα-
σκεν τοὺς ὄχλους. 4 (30. 9) ὡς δὲ ἐπαύ-
σατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπα-
νάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ
δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. 5 καὶ ἀποκριθεὶς
Σίμων εἶπεν αὐτῷ Ἐπιστάτα, δι' ὅλης
νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ
δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον.
6 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν ἰχθύων
πλῆθος πολύ· διερήσσετο δὲ τὸ δίκτυον

43. επι : εις . . απεσταλμαι 44. εν ταις συναγωγαις V. 1. αυτω του ακουειν 2. πλοια . . αποβ. απ αυτων απεπλυναν 3. του Σιμωνος . . και καθισας . . εδιδ. εκ τ. πλ. 5. ο Σιμων . . ολης της 6. (πληθ. ιχθ.) . . διερρηγνυτο

V. 1—11 (Mt. 4, 18—22. Mc. 1, 16—20.) 6 (Io. 21, 6.)

oportet me evangelizare regnum dei, quia
ideo missus sum. 44 Et erat praedicans
in synagogis Galilaeae.

V.

Piscatus Petri cum Iacobo et Iohanne. Leprosus Paralyticus. Levi. Epulum cum portitoribus. De discipulorum ieiunio; de veterum et novorum inconvenientia.

1 (29. 10) Factum est autem cum tur-
bae inruerent in eum ut audirent ver-
bum dei, et ipse stabat secus stagnum
Gennesareth: 2 et vidit duas naves stan-
tes secus stagnum, piscatores autem
descenderant et lavabant retia. 3 Ascen-
dens autem in unam navem quae erat
Simonis, rogavit eum a terra reducere
pusillum, et sedens docebat de navicula
turbas. 4 (30. 9) Ut cessavit autem loqui,
dixit ad Simonem Duc in altum, et laxate
retia vestra in capturam. 5 Et respon-
dens Simon dixit illi Praeceptor, per to-
tam noctem laborantes nihil cepimus: in
verbo autem tuo laxabo rete. 6 Et cum
hoc fecissent, concluserunt piscium mul-
titudinem copiosam, rumpebatur autem

V. 1. *VA* Genesareth, *F* Genessareth

V. 1—11 (Mt. 4, 18—22. Mc. 1, 16—20.) 6 (Io. 21, 6.)

αὐτῶν. 7 καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις
ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλα-
βέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν
ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.
8 (31.10) ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπε-
σεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ἔξελθε ἀπ'
ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε.
9 θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας
τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων
ᾗ συνέλαβον, 10 ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον
καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν
κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. (32.2) καὶ εἶπεν πρὸς
τὸν Σίμωνα Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ
νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. 11 καὶ κατα-
γαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες
ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

12 (33.2) Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν
ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης
λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ
πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν
θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. 13 καὶ
ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ εἰπὼν
Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα
ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. 14 καὶ αὐτὸς παρήγ-
γειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν
δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε
περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν

7. τ. μετοχοις τοις 8. του Ιησου 10. ο Ιησους 13. (λεγων)

12—16 Mt. 8, 2—4. Mc. 1, 40—45. 14 * Lev. 14, 2.

rete eorum. 7 Et annuerunt sociis qui
erant in alia navi ut venirent et adiuva-
rent eos: et venerunt, et impleverunt
ambas naviculas ita ut mergerentur.
8 (31.10) Quod cum videret Simon Pe-
trus, procidit ad genua Iesu dicens Exi
a me, quia homo peccator sum, domine.
9 Stupor enim circumdederat eum et
omnes qui cum illo erant in captura pi-
scium quam ceperant, 10 similiter au-
tem Iacobum et Iohannem filios Zebe-
daei, qui erant socii Simonis. (32.2) Et
ait ad Simonem Iesus Noli timere, ex
hoc iam homines eris capiens. 11 Et
subductis ad terram navibus, relictis
omnibus secuti sunt illum.

12 (33.2) Et factum est cum esset in
una civitatum, et ecce vir plenus lepra:
et videns Iesum et procidens in faciem
rogavit eum dicens Domine, si vis, po-
tes me mundare. 13 Et extendens ma-
num tetigit illum dicens Volo, mun-
dare. Et confestim lepra discessit ab
illo. 14 Et ipse praecepit illi ut nemini
diceret, sed vade ostende te sacerdoti,
et offer pro emundatione tua sicut prae-
cepit Moyses, in testimonium illis.

7. ut pene mergerentur 11. sunt eum 12. (et rogavit) 13. tetigit eum

12—16 Mt. 8, 2—4. Mc. 1, 40—45. 14 * Lev. 14, 2.

Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 15 ([34.1]) διήρ-
χετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ
συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θε-
ραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν·
16 ([35.2]) αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς
ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

17 ([36.2]) Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμε-
ρῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν κα-
θήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ
ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γα-
λιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ·
καὶ δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐ-
τούς. 18 ([37.1]) καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες
ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος,
καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι
ἐνώπιον αὐτοῦ. 19 καὶ μὴ εὑρόντες ποίας
εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάν-
τες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆ-
καν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον
ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. 20 καὶ ἰδὼν τὴν
πίστιν αὐτῶν εἶπεν Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί
σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. 21 καὶ ἤρξαντο δια-
λογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
λέγοντες Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφη-
μίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ μὴ
μόνος ὁ θεός; 22 ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς
τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν

15. θεραπ. υπ αυταυ απο 17. (οι Φαρισαιοι) . . (συνεληλυθ.) 19. δια ποιας 20. ειπεν αυτω 21. αφιεναι αμαρτιας . . μονος : (εις) 22. om αποκριθεις

17—26 Mt. 9, 1—8. Mc. 2, 1—12.

15 ([34.1]) Perambulabat autem magis
sermo de illo, et conveniebant turbae
multae ut audirent et curarentur ab in-
firmitatibus suis: 16 ([35.2]) ipse autem
secedebat in desertum et orabat.

17 ([36.2]) Et factum est in una dierum
et ipse sedebat docens, et erant Phari-
saei sedentes et legis doctores, qui ve-
nerant ex omni castello Galilaeae et Iu-
daeae et Hierusalem, et virtus erat do-
mini ad sanandum eos. 18 ([37.1]) Et
ecce viri portantes in lecto hominem qui
erat paralyticus, et quaerebant eum in-
ferre et ponere ante eum: 19 et non
invenientes qua parte illum inferrent prae
turba, ascenderunt supra tectum et per
tegulas summiserunt illum cum lecto in
medium ante Iesum. 20 Quorum fidem
ut vidit, dixit Homo, remittuntur tibi
peccata tua. 21 Et coeperunt cogitare
scribae et Pharisaei dicentes Quis est
hic qui loquitur blasphemias? quis potest
dimittere peccata nisi solus deus? 22 Ut
cognovit autem Iesus cogitationes eorum,

17. domini erat 19. et per tegulas : (per tegulas et) . . illum : eum

17—26 Mt. 9, 1—8. Mc. 2, 1—12.

πρὸς αὐτούς Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρ-
δίαις ὑμῶν; **23** τί ἐστιν εὐκοπώτερον,
εἰπεῖν Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ
εἰπεῖν Ἔγειρε καὶ περιπάτει; **24** ἵνα δὲ
εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν
ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶπεν
τῷ παραλελυμένῳ Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ
ἄρας τὸ κλινίδιόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶ-
κόν σου. **25** καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώ-
πιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν.
26 καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδό-
ξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου
λέγοντες ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

27 ([38. 2]) Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ
ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν καθήμε-
νον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀκο-
λούθει μοι. **28** καὶ καταλιπὼν ἅπαντα
ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. **29** ([39. 2]) καὶ
ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς
καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμε-
νοι. **30** καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ
γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐ-
τοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν
ἐσθίετε καὶ πίνετε; **31** ([40. 2]) καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς Οὐ

23. Εγειραι 24. εξ. εχει pon. post οτι . . (τω παραλυτικω) . . εγειραι 25. εφ ω 28. ηκολουθησεν 29. ο Λευις 30. οι γραμμ. αυτ. και οι Φαρισ. . . om των . . τελωνων και αμαρτωλων

27—32 Mt. 9, 9—13. Mc. 2, 13—17.

respondens dixit ad illos Quid cogitatis
in cordibus vestris? **23** Quid est facilius
dicere Dimittuntur tibi peccata, an di-
cere Surge et ambula? **24** Ut autem
sciatis quia filius hominis potestatem ha-
bet in terra dimittere peccata, ait para-
lytico Tibi dico, surge, tolle lectum tuum
et vade in domum tuam. **25** Et con-
festim surgens coram illis tulit in quo
iacebat, et abiit in domum suam magni-
ficans deum. **26** Et stupor apprehendit
omnes, et magnificabant deum: et re-
pleti sunt timore, dicentes quia vidimus
mirabilia hodie.

27 ([38. 2]) Et post haec exiit et vidit
publicanum nomine Levi sedentem ad
teloneum, et ait illi Sequere me. **28** Et
relictis omnibus surgens secutus est eum.
29 ([39. 2]) Et fecit ei convivium magnum
Levi in domo sua, et erat turba multa
publicanorum et aliorum qui cum illis
erant discumbentes. **30** Et murmurabant
Pharisaei et scribae eorum dicentes ad
discipulos eius Quare cum publicanis
et peccatoribus manducatis et bibitis?
31 ([40. 2]) Et respondens Iesus dixit ad

24. habet potestatem . . dimittendi 25. consurgens . . tulit lectum in

27—32 Mt. 9, 9—13. Mc. 2, 13—17.

χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ
οἱ κακῶς ἔχοντες· **32** οὐκ ἐλήλυθα καλέ-
σαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετά-
νοιαν.

33 Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν Οἱ μαθηταὶ
Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις
ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων,
οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. **34** ὁ δὲ
εἶπεν πρὸς αὐτούς Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς
τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν
ἐστίν, ποιῆσαι νηστεύειν; **35** ἐλεύσονται
δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ
νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς
ἡμέραις. **36** Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν
πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱμα-
τίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον
παλαιόν· εἰ δὲ μή γε, καὶ τὸ καινὸν σχί-
σει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἀπὸ
τοῦ καινοῦ. **37** καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον
νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή γε,
ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐ-
τὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται·
38 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλη-
τέον. **39** καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν θέλει
νέον· λέγει γάρ Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.

---

31. αλλ οι 33. ειπον . . Δια τι οι μαθ. 55. (om και) 38. om απο . . om σχισας . . σχιζει . . ου συμφωνει επιβλημα το απο 37. ο νεος οινος 38. add in f. και αμφοτεροι συντηρουνται 39. ευθεως θελει . . χρηστοτερος

33—35 Mt. 9, 14 s. Mc. 2, 18—20. **36—39** Mt. 9, 16 s. Mc. 2, 21 s.

illos Non egent qui sani sunt medico, sed
qui male habent: **32** non veni vocare
iustos sed peccatores in paenitentiam.

33 At illi dixerunt ad eum Quare dis-
cipuli Iohannis ieiunant frequenter et
obsecrationes faciunt, similiter et Pha-
risaeorum, tui autem edunt et bibunt?
34 Quibus ipse ait Numquid potestis
filios sponsi, dum cum illis est sponsus,
facere ieiunare? **35** Venient autem dies
cum ablatus fuerit ab illis sponsus, tunc
ieiunabunt in illis diebus. **36** Dicebat
autem et similitudinem ad illos quia ne-
mo commissuram a vestimento novo im-
mittit in vestimentum vetus: alioquin et
novum rumpit, et veteri non convenit
commissura a novo. **37** Et nemo mittit
vinum novum in utres veteres: alioquin
rumpet vinum novum utres, et ipsum
effundetur et utres peribunt: **38** sed vi-
num novum in utres novos mittendum
est, et utraque conservantur. **39** Et
nemo bibens vetus statim vult novum:
dicit enim Vetus melius est.

---

32. ad poenitentiam 36. a novo vestimento 37. (rumpit) . . FA effunditur

---

33—35 Mt. 9, 14 s. Mc. 2, 18—20. **36—39** Mt. 9, 16 s. Mc. 2, 21 s.

VI.

Discipuli sabbato spicas vellunt. Manus tabida. Delectis duodecim apostolis Iesus orationem habet ad populos: macarismi; diligendos esse hostes; de caeco duce; de trabe et festuca; de arbore bona; de domo in rupe.

1 (41. 2) Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευ-
τεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπο-
ρίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς
στάχυας καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσίν.
2 τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον Τί ποιεῖτε
ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν; 3 καὶ ἀπο-
κριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ
τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὁπότε
ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες;
4 εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς
ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβεν καὶ ἔφαγεν
καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξ-
εστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς.
5 (42. 2) καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

6 Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ
εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ δι-
δάσκειν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ
αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· 7 παρετηροῦντο
δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν

VI. 1. (om δευτεροπρωτῳ) . . δια των 2. ειπον αυτοις . . εξεστι ποιειν εν 3. (οτε) . . (om οντες) 4. ως εισηλθεν . . κ. εδωκ. και 6. (om και prim.) . . εκει ανθρ. 7. παρετηρουν . . (om αυτον) . . θεραπευσει

VI. 1—5 Mc. 2, 23—28. Mt. 12, 1—8. 3 * 1 Sam. 21, 6. 6—11 Mc. 3, 1—6. Mt. 12, 9—14.

VI.

Discipuli sabbato spicas vellunt. Manus tabida. Delectis duodecim apostolis Iesus orationem habet ad populos: macarismi; diligendos esse hostes; de caeco duce; de trabe et festuca; de arbore bona; de domo in rupe.

1 (41. 2) Factum est autem in sabbato
secundo primo, cum transiret per sata,
vellebant discipuli eius spicas et mandu-
cabant confricantes manibus. 2 Quidam
autem Pharisaeorum dicebant illis Quid
facitis quod non licet in sabbatis? 3 Et
respondens Iesus ad eos dixit Nec hoc
legistis quod fecit David cum esurisset
ipse et qui cum eo erant? 4 quomodo
intravit in domum dei et panes proposi-
tionis sumpsit et manducavit et dedit
his qui cum ipso erant, quos non licet
manducare nisi tantum sacerdotibus?
5 (42. 2) Et dicebat illis quia dominus est
filius hominis etiam sabbati.

6 Factum est autem et in alio sabbato
ut intraret in synagogam et doceret: et
erat ibi homo, et manus eius dextra
erat arida. 7 Observabant autem scri-
bae et Pharisaei si in sabbato curaret,

VI. 3. cum illo 6. FA *om* erat *alterum* 7. (*om* in)

VI. 1—5 Mc. 2, 23—28. Mt 12, 1—8. 3 * 1 Sam. 21, 6. 6—11 Mc. 3, 1—6. Mt. 12, 9—14.

κατηγορεῖν αὐτοῦ. 8 αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς
διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ
ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἔγειρε καὶ στῆθι
εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀναστὰς ἔστη. 9 εἶπεν
δὲ ὁ Ἰσοῦς πρὸς αὐτούς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς
εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ
κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι;
10 καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶ-
πεν αὐτῷ Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ
ἐποίησεν οὕτως, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ
αὐτοῦ. 11 αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας,
καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιή-
σειαν τῷ Ἰησοῦ.

12 (43. 2) Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις
ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύ-
ξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσ-
ευχῇ τοῦ θεοῦ. 13 (44. 2) καὶ ὅτε ἐγένετο
ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,
καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς
καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, 14 Σίμωνα ὃν
καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην
καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον 15 καὶ
Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον Ἀλ-
φαίου, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον ζη-

7. κατηγοριαν 8. και ειπε τω ανθρωπω . . Εγειραι . . ο δε αναστας 9. δε : ουν . . Επερωτησω υμας τι· Εξεστι τοις σαββασι . . (σωσ. η αποκτειναι) 10. ειπ. τω ανθρωπω . . ουτω (om) . . αποκατεσταθη . add in f. υγιης ως η αλλη 12. εξηλθεν εις 14. om και ante Iax. et Φιλιππ. 15. om και prim. et tert. . . τον του Αλφ.

12 s. Mc. 3, 13—15. 14—16 Mc. 3, 16—19. Mt. 10, 2—4. Act. 1, 13.

ut invenirent accusare illum. 8 Ipse vero
sciebat cogitationes eorum, et ait homini
qui habebat manum aridam Surge et sta
in medium. Et surgens stetit. 9 Ait au-
tem ad illos Iesus Interrogo vos si licet
sabbato bene facere an male, animam
salvam facere an perdere? 10 Et
circumspectis omnibus dixit homini
Extende manum tuam. Et extendit, et
restituta est manus eius. 11 Ipsi au-
tem repleti sunt insipientia, et conlo-
quebantur ad invicem quidnam facerent
Iesu.

12 (43. 2) Factum est autem in illis die-
bus exiit in montem orare, et erat per-
noctans in oratione dei. 13 (44. 2) Et
cum dies factus esset, vocavit discipulos
suos, et elegit duodecim ex ipsis, quos
et apostolos nominavit, 14 Simonem
quem cognominavit Petrum et Andream
fratrem eius, Iacobum et Iohannem,
Philippum et Bartholomaeum, 15 Mat-
thaeum et Thoman, Iacobum Alphaei et

7. unde accusarent eum 9. sabbatis 14. (Andrean) 15. Thomam

12 s. Mc. 3, 13—15. 14—16 Mc. 3, 16—19. Mt. 10, 2—4. Act. 1, 13.

228

λωτήν, 16 καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ
Ἰούδαν Ἰσκαριὼθ ὃς ἐγένετο προδότης,
17 (45. 1) καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη
ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐ-
τοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης
τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς πα-
ραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦ-
σαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐ-
τῶν· 18 καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμά-
των ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο, 19 καὶ πᾶς
ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύ-
ναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας.

20 (46. 5) Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν
Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 (47. 5) μακάριοι οἱ
πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. (48. 5) μα-
κάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.
22 (49. 5) μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν
ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν
ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ
ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου. 23 χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς
ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ
γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐ-
τῶν. 24 (50. 10) Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλου-

16. om και pr. . . Ισκαριωτην, ος και 18. οχλουμενοι υπο . και εθεραπ. 19. εζητει 23. χαιρετε 23 et 26, κατα ταυτα (τ'αυτά)

17—19 Mc. 3, 7 ss. Mt. 4, 24 s. 20 s. Mt. 5 3—6. 22—26 Mt. 5, 11 s.

Simonem qui vocatur Zelotes, 16 Iudam
Iacobi et Iudam Scarioth qui fuit prodi-
tor: 17 (45. 1) et descendens cum illis
stetit in loco campestri, et turba disci-
pulorum eius et multitudo copiosa plebis
ab omni Iudaea et Hierusalem et mari-
tima et Tyri et Sidonis, (18) qui vene-
rant ut audirent eum et sanarentur a
languoribus suis: 18 et qui vexabantur
a spiritibus immundis curabantur: 19 et
omnis turba quaerebant eum tangere,
quia virtus de illo exiebat et sanabat
omnes.

20 (46. 5) Et ipse elevatis oculis in dis-
cipulos suos dicebat Beati pauperes, quia
vestrum est regnum dei. 21 (47. 5) Beati
qui nunc esuritis, quia saturabimini.
(48. 5) Beati qui nunc fletis, quia ridebi-
tis. 22 (49. 5) Beati eritis cum vos ode-
rint homines, et cum separaverint vos
et exprobraverint et eiecerint nomen ve-
strum tamquam malum propter filium
hominis. 23 Gaudete in illa die et exul-
tate: ecce enim merces vestra multa in
caelo: secundum haec enim faciebant
prophetis patres eorum. 24 (50. 10) Verum

16. et Iudam Iacobi . . Iscariotem (Scariot) 18. (venerunt) 19. quaerebat . . exibat 23. multa est

17—19 Mc. 3. 7 ss. Mt. 4, 24 s. 20 s. Mt. 5 3—6. 22—26 Mt. 5, 11 s.

σίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν.
25 (51.10) οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι
πεινάσετε. οὐαὶ οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πεν-
θήσετε καὶ κλαύσετε. **26** οὐαὶ ὅταν κα-
λῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι·
κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπρο-
φήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. **27** (52.5) Ἀλλὰ
ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· ἀγαπᾶτε τοὺς
ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦ-
σιν ὑμᾶς, **28** εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμέ-
νους ὑμῖν, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεα-
ζόντων ὑμᾶς. **29** (53.5) τῷ τύπτοντί σε
ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην,
καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ
τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. **30** παντὶ δὲ τῷ
αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος
τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. **31** (54.5) καὶ καθὼς
θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ
ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. **32** (55.5) καὶ
εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία
ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ
τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. **33** καὶ
ἐὰν ἀγαθοποιεῖτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς,
ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρ-
τωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. **34** καὶ ἐὰν δα-
νείζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν

25. (οι εμπεπλ. νυν) .. ουαι υμιν οι γ. ν. 26. ουαι υμιν .. (om παντες) 27. Αλλ 28. (υμας) .. και προσευχ. υπερ 33. αγαθοποιητε 34. δανειζητε .. απολαβειν

27—30 Mt. 5, 39—42. **31** Mt. 7, 12. **32—36** Mt. 5, 44—48.

tamen vae vobis divitibus, quia habetis
consolationem vestram. **25** (51.10) Vae
vobis qui saturati estis, quia esurietis.
Vae vobis qui ridetis nunc, quia lugebi-
tis et flebitis. **26** Vae cum bene vobis
dixerint omnes homines: secundum haec
faciebant pseudoprophetis patres eorum.
27 (52.5) Sed vobis dico qui auditis Di-
ligite inimicos vestros, bene facite his
qui oderunt vos, **28** benedicite male-
dicentibus vobis, orate pro calumnianti-
bus vos. **29** (53.5) Et qui te percutit in
maxillam praebe et alteram, et ab eo
qui aufert tibi vestimentum etiam tuni-
cam noli prohibere: **30** omni autem pe-
tenti te tribue, et qui aufert quae tua
sunt ne repetas. **31** (54.5) Et prout vul-
tis ut faciant vobis homines, et vos fa-
cite illis similiter. **32** (55.5) Et si diligitis
eos qui vos diligunt, quae vobis est gra-
tia? nam et peccatores diligentes se di-
ligunt. **33** Et si bene feceritis his qui
vobis bene faciunt, quae vobis est gra-
tia? siquidem et peccatores hoc faciunt.
34 Et si mutuum dederitis his a quibus
speratis recipere, quae gratia est vobis?

26. bene dixerint vobis homines .. secundum haec enim .. (prophetis) 27. FA vos oderunt 28. et orate 29. (auferet) 30. (auferet)

27—30 Mt. 5, 39—42. **31** Mt. 7, 12. **32—36** Mt. 5, 44—48.

χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς
δανείζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. **35** Πλὴν
ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποι-
εῖτε καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ
ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε
υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ
τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. **36** γίνεσθε
οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρ-
μων ἐστίν. **37** (56. 2) καὶ μὴ κρίνετε, καὶ
οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ
οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπο-
λυθήσεσθε· **38** δίδοτε, καὶ δοθήσεται
ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευ-
μένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν
κόλπον ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ με-
τρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. **39** (57. 5) Εἶ-
πεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι δύνα-
ται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότε-
ροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; **40** (58. 3) οὐκ
ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κα-
τηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος
αὐτοῦ. **41** (59. 5) τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς;
42 πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου
'Αδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ

34. και γαρ οι αμαρτ. 35. του υψιστ. 36. γιν. ουν . . καθως και 37. om και tert. 38. και σεσαλ. και υπερεκχυνομ. 39. om και . . πεσουνται 40. υπ. τον διδ. αυτου 42. η πως

37 s. Mt. 7, 1 s. **38** Mc. 4, 24. **39** Mt. 15, 14. **40** Mt. 10, 24. Io. 13 16. 15, 20. **41** s. Mt. 7, 3—5.

nam et peccatores peccatoribus faeneran-
tur ut recipiant aequalia. **35** Verum ta-
men diligite inimicos vestros et bene
facite et mutuum date nihil inde spe-
rantes: et erit merces vestra multa, et
eritis filii altissimi, quia ipse benignus
est super ingratos et malos. **36** Estote
ergo misericordes, sicut et pater vester
misericors est. **37** (56. 2) Nolite iudicare,
et non iudicabimini: nolite condemnare,
et non condemnabimini: dimittite, et di-
mittemini: **38** date, et dabitur vobis,
mensuram bonam confertam et coagitatam
et supereffluentem dabunt in sinum ve-
strum: eadem quippe mensura qua mensi
fueritis remetietur vobis. **39** (57. 5) Dice-
bat autem illis et similitudinem. Numquid
potest caecus caecum ducere? nonne
ambo in foveam cadent? **40** (58. 3) Non
est discipulus super magistrum: perfectus
autem omnis erit sicut magister eius
41 (59. 5) Quid autem vides festucam in
oculo fratris tui, trabem autem quae in
oculo tuo est non consideras? **42** Aut
quomodo potes dicere fratri tuo Frater,
sine eiiciam festucam de oculo tuo, ipse

35. *om* et *primum* 37. FA dimittimini 38. et confertam 39. cadunt 40. si sit sicut 42. (Et quomodo)

37 s. Mt. 7, 1 s. **38** Mc. 4, 24. **39** Mt. 15. 14. **40** Mt. 10, 24. Io. 13, 16. 15. 20. **41** s. Mt. 7, 3—5.

ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
σοῦ δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε
πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
σοῦ, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.
43 (60. 5) Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν
ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον
σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. **44** ἕκαστον
γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκε-
ται· (61. 5) οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν
σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν.
45 (62. 5) ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγα-
θοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει
τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονη-
ροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισ-
σεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.
46 (63. 3) Τί δέ με καλεῖτε Κύριε κύριε,
καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; **47** (64. 5) πᾶς ὁ
ἐρχόμενος πρός μὲ καὶ ἀκούων μου τῶν
λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν
τίνι ἐστὶν ὅμοιος. **48** ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώ-
πῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ
ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέ-
τραν· πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν
ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυ-
σεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδο-

42. εκβαλειν pon. post διαβλ. 43. om παλιν 44. τρυγ. σταφ. 45. ο πονηρ. ανθρωπος ε. τ. πονηρου θησαυρου της καρδιας αυτου . . του περισσ. της καρδ. 48. δια το etc. : τεθεμελιωτο γαρ επι την πετραν

43 s. Mt. 7, 16 s. 12, 33. **45** Mt. 12 34 s. **46** Mt. 7. 21. **47—49** Mt. 7. 24—27.

in oculo tuo trabem non videns? Hypo-
crita, eiice primum trabem de oculo tuo,
et tunc perspicies ut educas festucam de
oculo fratris tui. **43** (60. 5) Non est enim
arbor bona quae facit fructus malos,
neque arbor mala faciens fructum bonum.
44 Unaquaeque enim arbor de fructu suo
cognoscitur: (61. 5) neque enim de spinis
colligunt ficus, neque de rubo vinde-
miant uvam. **45** (62. 5) Bonus homo de
bono thesauro cordis sui profert bonum,
et malus homo de malo profert malum:
ex abundantia enim cordis os loquitur.
46 (63. 3) Quid autem vocatis me Do-
mine domine, et non facitis quae dico?
47 (64. 5) Omnis qui venit ad me et au-
dit sermones meos et facit eos, osten-
dam vobis cui similis sit. **48** Similis est
homini aedificanti domum, qui fodit in
altum et posuit fundamentum supra pe-
tram; inundatione autem facta inlisum
est flumen domui illi, et non potuit eam
movere: fundata enim erat supra petram.

42. (respicies) 45. de malo thesauro 48. (funda-menta) . . super *bis*

43 s. Mt. 7, 16 s. 12, 33. **45** Mt. 12, 34 s. **46** Mt. 7, 21. **47—49** Mt. 7, 24—27.

μεῖσθαι αὐτήν. 49 ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ
ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομή-
σαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου,
ᾗ προσέρρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέ-
πεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας
ἐκείνης μέγα.

VII.

Centurionis servus Capharnaumi. Iuvenis Naiuensis. Legati Iohannis ad Iesum. De Iohanne baptista et aequalibus. Mulier peccatrix Iesum ungens. Parabola de duobus debitoribus.

1 (65, 8) Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ
ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ,
εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

2 Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς
ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντι-
μος. 3 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέ-
στειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰου-
δαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ
τὸν δοῦλον αὐτοῦ. 4 οἱ δὲ παραγενόμενοι
πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπου-
δαίως λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ
τοῦτο· 5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ
τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν.
6 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη
δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς
οἰκίας, ἔπεμψεν πρὸς αὐτὸν φίλους ὁ ἑκα-
τόνταρχος λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκύλλου·
οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην

49. ευθεως επεσε
VII. 1. Επει δε . . Καπερναουμ 4. παρεξει 6. ο εκατοντ. φιλους . . ειμι ικανος . . (μου υπο τ. στεγ.)

VII. 1 Mt. 7, 28. 2—10 Mt. 8, 5—13.

49 Qui autem audivit et non fecit, simi-
lis est homini aedificanti domum suam
supra terram sine fundamento, in quam
inlisus est fluvius, et continuo cecidit, et
facta est ruina domus illius magna.

VII.

Centurionis servus Capharnaumi. Iuvenis Nainensis. Legati Iohannis ad Iesum. De Iohanne baptista et aequalibus. Mulier peccatrix Iesum ungens. Parabola de duobus debitoribus.

1 (65, 8) Cum autem implesset omnia
verba sua in aures plebis, intravit Ca-
pharnaum.

2 Centurionis autem cuiusdam servus
male habens erat moriturus, qui illi erat
pretiosus. 3 Et cum audisset de Iesu,
misit ad eum seniores Iudaeorum, ro-
gans eum ut veniret et salvaret servum
eius. 4 At illi cum venissent ad Iesum,
rogabant eum sollicite dicentes ei quia
dignus est ut hoc illi praestes: 5 diligit
enim gentem nostram, et synagogam ipse
aedificavit nobis. 6 Iesus autem ibat
cum illis: et cum iam non longe esset a
domo, misit ad eum centurio amicos
dicens Domine, noli vexari: non enim
dignus sum ut sub tectum meum intres;

49. audit . . facit . . super . . (in qua)
VII. 6. sum dignus

VII. 1 Mt. 7, 28. 2—10 Mt. 8, 5—13.

μου εἰσέλθῃς· 7 διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα
πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰα-
θήτω ὁ παῖς μου. 8 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρω-
πός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων
ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ
Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρ-
χου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίη-
σον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 9 ἀκούσας δὲ ταῦτα
ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς
τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν Λέγω
ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν
εὗρον. 10 (66. 5) καὶ ὑποστρέψαντες οἱ
πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον εὗρον τὸν ἀσθε-
νοῦντα δοῦλον ὑγιαίνοντα.

11 (67. 10) Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς ἐπο-
ρεύετο εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνε-
πορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ
καὶ ὄχλος πολύς. 12 ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ
πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο
τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ,
καὶ αὕτη χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως
ἱκανὸς σὺν αὐτῇ. 13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ
κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν
αὐτῇ Μὴ κλαῖε. 14 καὶ προσελθὼν ἥψατο
τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ
εἶπεν Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. 15 καὶ
ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ
ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. 16 ἔλαβεν

7. ιαθησεται 9. (ουτε) 10. (εις τ. οικ. οι πε.) . . (om ασθεν.) 11. (εν τω) . . (om ικανοι) 12. υιος μονογ. . . ς (non ςe) αυτη ην . . ςe (non ς) ικανος ην

7 propter quod et me ipsum non sum
dignum arbitratus ut venirem ad te: sed
dic verbo, et sanabitur puer meus.
8 Nam et ego homo sum sub potestate
constitutus, habens sub me milites, et
dico huic Vade, et vadit, et alio Veni,
et venit, et servo meo Fac hoc, et facit.
9 Quo audito Iesus miratus est, et con-
versus sequentibus se turbis dixit Amen
dico vobis, nec in Israhel tantam fidem
inveni. 10 (66. 5) Et reversi qui missi
fuerant domum invenerunt servum qui
languerat sanum.

11 (67. 10) Et factum est deinceps ibat
in civitatem quae vocatur Naim, et ibant
cum illo discipuli eius et turba copiosa.
12 Cum autem appropinquaret portae
civitatis, et ecce defunctus efferebatur
filius unicus matris suae, et haec vidua
erat, et turba civitatis multa cum illa.
13 Quam cum vidisset dominus, miseri-
cordia motus super eam dixit illi Noli
flere. 14 Et accessit et tetigit loculum,
hi autem qui portabant steterunt, et ait
Adolescens, tibi dico, surge. 15 Et re-
sedit qui erat mortuus et coepit loqui,
et dedit illum matri suae. 16 Accepit

8. et alii 11. cum eo 12. VA** *om* et *primum* 13. (super ea) 15. (fuerat)

δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν
λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν
ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν
αὐτοῦ. **17** (68. 10) καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗ-
τος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν
πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

18 (69. 5) Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. **19** καὶ
προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον
λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσ-
δοκῶμεν; **20** παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐ-
τὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς
ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων Σὺ εἶ ὁ
ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; **21** ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ
νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονη-
ρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέ-
πειν. **22** καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Πο-
ρευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἴδετε
καὶ ἠκούσατε, ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν,
χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται,
κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτω-
χοὶ εὐαγγελίζονται· **23** καὶ μακάριός ἐστιν
ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάν-

---

16. (παντας) . . εγηγερται 17. (om εν sec.) 19. πρ. τον Ιησουν . . η ετερον 20. ειπον . . (η ετερον) 21. εν αυτη δε τη . . το βλεπειν 22. κ. αποκρ. ο Ιησους

18—23 Mt. 11, 2—6. 19 * Deut. 18, 15. 22 * Es. 35, 5 s. 24—35 Mt. 11, 7—19.

autem omnes timor, et magnificabant
deum dicentes quia propheta magnus
surrexit in nobis, et quia deus visitavit
plebem suam. **17** (68. 10) Et exiit hic
sermo in universam Iudaeam de eo et
omnem circa regionem.

18 (69. 5) Et nuntiaverunt Iohanni dis-
cipuli eius de omnibus his. **19** Et con-
vocavit duos de discipulis suis Iohannes
et misit ad dominum dicens Tu es qui
venturus es, an alium expectamus?
20 Cum autem venissent ad eum viri,
dixerunt Iohannes baptista misit nos ad
te dicens Tu es qui venturus es, an
alium expectamus? **21** In ipsa autem
hora curavit multos a languoribus et
plagis et spiritibus malis, et caecis mul-
tis donavit visum. **22** Et respondens
dixit illis Euntes nuntiate Iohanni quae
vidistis et audistis, quia caeci vident,
claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi
audiunt, mortui resurgunt, pauperes
evangelizantur: **23** et beatus est qui-
cumque non fuerit scandalizatus in me.

24 Et cum discessissent nuntii Iohan-

---

17. et in omnem 19. misit ad Iesum 21. multos curavit 22. renuntiate . . audistis et vidistis

---

18—23 Mt. 11, 2—6. 19 * Deut. 18, 15. 22 * Es. 35, 5 s. 24—35 Mt. 11, 7—19.

νου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ
Ἰωάννου Τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον
θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευό-
μενον; 25 ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄν-
θρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμέ-
νον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ
τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν.
26 ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην;
ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.
27 (70. 2) οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται
Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ
προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν
σου ἔμπροσθέν σου. 28 (71. 5) λέγω ὑμῖν,
μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης
Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν
τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν.
29 (72. 10) καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ
τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέν-
τες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· 30 οἱ δὲ Φα-
ρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ
ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες
ὑπ' αὐτοῦ. 31 (73. 5) Τίνι οὖν ὁμοιώσω
τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ
τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 32 ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις
τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦ-
σιν ἀλλήλοις λέγοντες Ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ

24. (τοις οχλοις) . . (εξηλθατε) 25. (εξηλθατε) . . (υπαρχ. : διαγοντες) 26. (εξηλθατε) 27. Ιδου εγω 28. λεγω γαρ . . (om προφ.) . . Ιωανν. του βαπτιστου 31. ειπε δε ο κυριος· Τινι ουν 32. αλληλ. και λεγουσιν

27 * Mal. 3, 1.

nis, coepit dicere de Iohanne ad turbas
Quid existis in desertum videre? arun-
dinem vento moveri? 25 Sed quid ex-
istis videre? hominem mollibus vestimen-
tis indutum? ecce qui in veste pretiosa
sunt et deliciis, in domibus regum sunt.
26 Sed quid existis videre? prophetam?
utique dico vobis, et plus quam prophe-
tam. 27 (70. 2) Hic est de quo scriptum
est Ecce mitto angelum meum ante fa-
ciem tuam, qui praeparabit viam tuam
ante te. 28 (71. 5) Dico enim vobis, maior
inter natos mulierum propheta Iohanne
baptista nemo est; qui autem minor est
in regno dei, maior est illo. 29 (72. 10) Et
omnis populus audiens et publicani iu-
stificaverunt deum, baptizati baptismo
Iohannis: 30 Pharisaei autem et legis
periti consilium dei spreverunt in semet
ipsos, non baptizati ab eo. 31 (73. 5) Cui
ergo similes dicam homines generationis
huius, et cui similes sunt? 32 Similes
sunt pueris sedentibus in foro et loquen-
tibus ad invicem et dicentibus Cantavi-

24. de Ioanne dicere . . moveri : agitatam 31. Ait autem dominus Cui ergo

27 * Mal. 3, 1.

οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν καὶ
οὐκ ἐκλαύσατε. **33** ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης
ὁ βαπτιστὴς μήτε ἔσθων ἄρτον μήτε πίνων
οἶνον, καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει. **34** ἐλή-
λυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔσθων καὶ πί-
νων, καὶ λέγετε Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ
οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν.
35 καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων
τῶν τέκνων αὐτῆς.

36 (74. 1) Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φα-
ρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελ-
θὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλί-
θη. **37** καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ
πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατά-
κειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομί-
σασα ἀλάβαστρον μύρου **38** καὶ στᾶσα
ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα,
τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας
αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς
ἐξέμασσεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐ-
τοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. **39** ἰδὼν δὲ ὁ
Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ
λέγων Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν
ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται
αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. **40** καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Σίμων,
ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ Διδάσκαλε εἰπέ,
φησίν. **41** Δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανει-

33. αρτον εσθιων . . οινον πινων 34. εσθιων . . τελωνων φιλ. 35. των τε. αυτ. παντ. . . (om παντ.) 36. την οικιαν . . ανεκλιθη 37. εν τ. πολ. ητις ην . . om και sec. . . ανακειται 38. π. τους ποδ. αυτ. οπισω. 40. φησιν Διδ. ειπ. 41. χρεωφειλεται

mus vobis tibiis et non saltastis, lamen-
tavimus et non plorastis. **33** Venit enim
Iohannes baptista neque manducans pa-
nem neque bibens vinum, et dicitis Dae-
monium habet: **34** venit filius hominis
manducans et bibens, et dicitis Ecce
homo devorator et bibens vinum, ami-
cus publicanorum et peccatorum. **35** Et
iustificata est sapientia ab omnibus filiis
suis.

36 (74.1) Rogabat autem illum quidam
de Pharisaeis ut manducaret cum illo:
et ingressus domum Pharisaei discubuit.
37 Et ecce mulier quae erat in civitate
peccatrix, ut cognovit quod accubuit in
domo Pharisaei, attulit alabastrum un-
guenti, **38** et stans retro secus pedes
eius lacrimis coepit rigare pedes eius et
capillis capitis sui tergebat, et oscula-
batur pedes eius et unguento ungebat.
39 Videns autem Pharisaeus qui vocave-
rat eum ait intra se dicens Hic si esset
propheta, sciret utique quae et qualis
mulier esset quae tangit eum, quia pec-
catrix est. **40** Et respondens Iesus dixit
ad illum Simon, habeo tibi aliquid di-
cere. At ille ait Magister, dic. **41** Duo

37. quod accubuisset 39. est mulier

στῇ τινί· ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πενταχό-
σια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. 42 μὴ ἐχόν-
των αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρί-
σατο. τίς οὖν αὐτῶν, εἰπέ, πλεῖον ἀγαπή-
σει αὐτόν; 43 ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν
Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὀρθῶς ἔκρινας. 44 καὶ
στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη
Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου
εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ
ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν
μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέ-
μαξεν. 45 φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη
δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλιπεν καταφι-
λοῦσά μου τοὺς πόδας. 46 ἐλαίῳ τὴν κε-
φαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ
ἤλειψεν τοὺς πόδας μου. 47 οὗ χάριν,
λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ
πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον
ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. 48 εἶπεν δὲ αὐτῇ
Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 49 καὶ ἤρ-
ξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς
Τίς οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν;
50 εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα Ἡ πίστις
σου σέσωκέν σε, πορεύου εἰς εἰρήνην.

42. μη εχ. δε . . (om ειπε) . . αυτ. αγαπ. 43. αποκρ. δε 44. υδωρ επι τους ποδ. μου . . θριξι της κεφαλης α. 45. (εισηλθεν) 46. μου τους ποδας . . (om τ. ποδ. μου)

debitores erant cuidam faeneratori, unus
debebat denarios quingentos, alius quin-
quaginta: 42 non habentibus illis unde
redderent, donavit utrisque. Quis ergo
eum plus diliget? 43 Respondens Simon
dixit Aestimo quia is cui plus donavit.
At ille dixit ei Recte iudicasti. 44 Et
conversus ad mulierem dixit Simoni Vi-
des hanc mulierem? intravi in domum
tuam, aquam pedibus meis non dedisti:
haec autem lacrimis rigavit pedes meos
et capillis suis tersit. 45 Osculum mihi
non dedisti: haec autem ex quo intra-
vit non cessavit osculari pedes meos.
46 Oleo caput meum non unxisti: haec
autem unguento unxit pedes meos.
47 Propter quod, dico tibi, remittentur
ei peccata multa, quoniam dilexit mul-
tum: cui autem minus dimittitur, minus
diligit. 48 Dixit autem ad illam Remit-
tuntur tibi peccata. 49 Et coeperunt
qui simul discumbebant dicere intra se
Quis est hic qui etiam peccata dimittit?
50 Dixit autem ad mulierem Fides tua
te salvam fecit: vade in pace.

41. et alius 42. diligit 47. remittuntur 49. accumbebant

VIII.

Feminae ministrantes. Parabola de seminatore; de lychno. Mater et fratres. Tempestas in lacu. Daemoniacus Gerasenus. Iairi filia. Mulier sanguine fluens.

1 (75.10) Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς
καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην
κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασι-
λείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ,
2 καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευ-
μέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθε-
νειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή,
ἀφ᾽ ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, 3 καὶ
Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου
καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες
διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.
4 (76.2) Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ
τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐ-
τὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς 5 Ἐξῆλθεν ὁ
σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ.
καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ
τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· 6 καὶ ἕτερον
κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξη-
ράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· 7 καὶ ἕτε-
ρον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμ-
φυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό· 8 καὶ
ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ
φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα.

VIII. 3. διηκ. αυτω απο 6. επεσεν 8. επι την γην

VIII. 4—8 Mt. 13, 1—9. Mc. 4, 1—9.

VIII.

Feminae ministrantes. Parabola de seminatore; de lychno. Mater et fratres. Tempestas in lacu. Daemoniacus Gerasenus. Iairi filia. Mulier sanguine fluens.

1 (75.10) Et factum est deinceps et ipse
iter faciebat per civitatem et castellum
praedicans et evangelizans regnum dei,
et duodecim cum illo, 2 et mulieres
aliquae quae erant curatae ab spiritibus
malignis et infirmitatibus, Maria quae
vocatur Magdalene, de qua daemonia
septem exierant, 3 et Iohanna uxor
Chuza procuratoris Herodis, et Susanna,
et aliae multae quae ministrabant eis de
facultatibus suis.
4 (76.2) Cum autem turba plurima con-
veniret et de civitatibus properarent ad
eum, dixit per similitudinem 5 Exiit qui
seminat seminare semen suum: et dum
seminat, aliud cecidit secus viam, et
conculcatum est, et volucres caeli come-
derunt illud. 6 Et aliud cecidit supra
petram, et natum aruit, quia non habe-
bat humorem. 7 Et aliud cecidit inter
spinas, et simul exortae spinae suffoca-
verunt illud. 8 Et aliud cecidit in ter-
ram bonam, et ortum fecit fructum cen-

VIII. 1. per civitates et castella 2. a spiritibus . . septem daemonia 3. Ioanna uxor Chusae . . ei 4. convenirent 6. (super) 7. (secus spinas)

VIII. 4—8 Mt. 13, 1—9. Mc. 4, 1—9.

ταῦτα λέγων ἐφώνει Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν
ἀκουέτω.
9 Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη. 10 ὁ δὲ
εἶπεν Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια
τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, (77.1) τοῖς δὲ
λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ
βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.
11 (78.2) ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. ὁ
σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. 12 οἱ δὲ
παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούοντες, εἶτα
ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ
τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες
σωθῶσιν. 13 οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἳ ὅταν
ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον,
καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς και-
ρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ
ἀφίστανται. 14 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας
πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ
μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου
πορευόμενοι συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφο-
ροῦσιν. 15 τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί
εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ
ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρ-
ποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. 16 (79.2) Οὐδεὶς
δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ
ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας

9. οι μαθ. αυτ. λεγοντες 16. (επι την λυχνιαν)

9 s. Mt. 13, 10 s. Mc. 4, 10—12. 10 *Es. 6, 9. 11—15 Mt. 13, 18—23. Mc. 4, 13—20. 16 11, 33. Mc. 4, 21. Mt. 5, 15.

tuplum. Haec dicens clamabat Qui habet
aures audiendi audiat.
9 Interrogabant autem eum discipuli
eius quae esset haec parabola. 10 Qui-
bus ipse dixit Vobis datum est nosse
mysterium regni dei, (77.1) ceteris autem
in parabolis, ut videntes non videant et
audientes non intellegant. 11 (78.2) Est
autem haec parabola. Semen est verbum
dei. 12 Qui autem secus viam, sunt
qui audiunt, deinde venit diabolus et tol-
lit verbum de corde eorum, ne creden-
tes salvi fiant. 13 Nam qui supra pe-
tram, qui cum audierint cum gaudio
suscipiunt verbum, et hi radicem non
habent, qui ad tempus credunt et in
tempore temptationis recedunt. 14 Quod
autem in spinis cecidit, hi sunt qui au-
dierunt et a sollicitudinibus et divitiis et
voluptatibus vitae euntes suffocantur et
non referunt fructum. 15 Quod autem
in bonam terram, hi sunt qui in corde
bono et optimo audientes verbum reti-
nent et fructum afferunt in patientia.
16 (79.2) Nemo autem lucernam accen-
dens operit eam vase aut subtus lectum

12. hi sunt qui (**sunt hi qui) 13. radices 14. in spinas . . (*om* a)

9 s. Mt. 13, 10 s. Mc. 4, 10—12. 10 *Es. 6, 9. 11—15 Mt. 13, 18—23. Mc. 4, 13—20. 16 11, 33. Mc. 4, 21. Mt. 5, 15.

τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ
φῶς. 17 ([80. 2]) οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ
οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ
οὐ γνωσθήσεται καὶ εἰς φανερὸν ἔλθη.
18 ([81. 5]) βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς ἂν
γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ
ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ

19 ([82. 2]) Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν
ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ
ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον.
20 ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ λεγόντων Ἡ μήτηρ
σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω
ἰδεῖν σε θέλοντες. 21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν πρὸς αὐτούς Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί
μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

22 ([83. 2]) Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμε-
ρῶν καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς
Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ
ἀνήχθησαν. 23 πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύ-
πνωσεν· καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν
λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον.
24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγον-
τες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ

16. επιτιθησιν, ινα 17. (ο ου μη γνωσθη) 18. ος γαρ αν (εαν) . . (ος εαν μη) 20. και απηγγ. αυτω . . (om λεγοντ.) 21. in f. add αυτον 22. Και εγενετο . . ενεβη

17 12, 2. Mc. 4, 22. Mt. 10, 26. 18 19, 26. Mc. 4, 24. Mt. 13, 12. 25, 29. 19—21 Mc. 3, 31—35. Mt. 12, 46—50. 22—25 Mc. 4, 35—41. Mt. 8, 18. 23—27.

ponit, sed supra candelabrum ponit, ut
intrantes videant lumen. 17 ([80. 2]) Non
enim est occultum quod non manifeste-
tur, nec absconditum quod non cogno-
scatur et in palam veniat. 18 ([81. 5]) Vi-
dete ergo quomodo auditis: qui enim
habet, dabitur illi, et quicumque non
habet, etiam quod putat se habere au-
feretur ab illo.

19 ([82. 2]) Venerunt autem ad illum
mater et fratres eius, et non poterant
adire ad eum prae turba. 20 Et nun-
tiatum est illi Mater tua et fratres tui
stant foris volentes te videre. 21 Qui
respondens dixit ad eos Mater mea et
fratres mei hi sunt qui verbum dei au-
diunt et faciunt.

22 ([83. 2]) Factum est autem in una
dierum et ipse ascendit in naviculam et
discipuli eius, et ait ad illos Transfrete-
mus trans stagnum. Et ascenderunt.
23 Navigantibus autem illis obdormivit:
et descendit procella venti in stagnum, et
complebantur et periclitabantur. 24 Ac-
cedentes autem suscitaverunt eum dicen-
tes Praeceptor, perimus. At ille surgens

17. est enim 18. audiatis 19. *om* ad 22. (in una navicula) 23. Et navigantibus illis

17 12, 2. Mc. 4, 22. Mt. 10, 26. 18 19, 26. Mc. 4, 24. Mt. 13, 12. 25, 29. 19—21 Mc. 3, 31—35. Mt. 12, 46—50. 22—25 Mc. 4, 35—41. Mt. 8, 18. 23—27.

διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ
κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ
ἐγένετο γαλήνη. 25 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ
ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν,
λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός
ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ
τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν
Γερασηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντιπέρα τῆς Γα-
λιλαίας. 27 ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν
γῆν, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πό-
λεως ὃς εἶχεν δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν,
καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐν οἰκίᾳ
οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. 28 ἰδὼν
δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ
καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ σοί,
Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί
σου, μή με βασανίσῃς. 29 παρήγγελλεν
γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν
ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις
συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἁλύσε-
σιν καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρήσ-
σων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος
εἰς τὰς ἐρήμους. 30 ἐπηρώτησεν δὲ αὐ-
τὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοί ἐστιν ὄνομα;
ὁ δὲ εἶπεν Λεγεών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια
πολλὰ εἰς αὐτόν. 31 καὶ παρεκάλει αὐτὸν

24. εγερθεις . . (επαυσατο) 26. Γαδαρηνων . . αντικεραν 28. και ανακρ. 29. παρηγγειλε . . εδεσμειτο . . διαρρησσων 30. (σοι ον. εστ.) . . δαιμ. πο. εισηλθ. 31. (παρεκαλουν)

26 – 39 Mc. 5, 1—20. Mt. 8, 28—34.

increpavit ventum et tempestatem aquae:
et cessavit, et facta est tranquillitas.
25 Dixit autem illis Ubi est fides vestra?
Qui timentes mirati sunt dicentes ad in-
vicem Quis putas hic est, quia et ventis
imperat et mari, et oboediunt ei?

26 Enavigaverunt autem ad regionem
Gerasenorum, quae est contra Galilaeam.
27 Et cum egressus esset ad terram, oc-
currit illi vir quidam qui habebat dae-
monium iam temporibus multis, et ve-
stimento non induebatur, neque in domo
manebat sed in monumentis. 28 Is ut
vidit Iesum, procidit ante illum et ex-
clamans voce magna dixit Quid mihi et
tibi est, Iesu fili dei altissimi? obsecro
te ne me torqueas. 29 Praecipiebat enim
spiritui immundo ut exiret ab homine:
multis enim temporibus arripiebat illum,
et vinciebatur catenis et compedibus cu-
stoditus, et ruptis vinculis agebatur a
daemonio in deserta. 30 Interrogavit
autem illum Iesus dicens Quod tibi no-
men est? At ille dixit Legio, quia intra-
verant daemonia multa in eum. 31 Et
rogabant illum ne imperaret illis ut in

25. ad invicem dicentes . . et mari imperat 26. Et navigaverunt ad 31. (rogabant eum)

26—39 Mc. 5, 1—20. Mt. 8, 28—34.

ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον
ἀπελϑεῖν. **32** ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων
ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρε-
κάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκεί-
νους εἰσελϑεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. **33** ἐξ-
ελϑόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνϑρώπου
εἰσῆλϑον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ
ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην
καὶ ἀπεπνίγη. **34** ἰδόντες δὲ οἱ βόσκον-
τες τὸ γεγονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς
τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. **35** ἐξῆλ-
ϑον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός καὶ ἦλϑον πρὸς
τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καϑήμενον τὸν
ἄνϑρωπον, ἀφ᾽ οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύ-
ϑει, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ
τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήϑησαν.
36 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες
πῶς ἐσώϑη ὁ δαιμονισϑείς. **37** καὶ ἠρώ-
τησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆϑος τῆς περιχώ-
ρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελϑεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν,
ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· (84. 8) αὐ-
τὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὑπέστρεψεν.
38 ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ᾽ οὗ ἐξελη-
λύϑει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέ-
λυσεν δὲ αὐτὸν λέγων **39** Ὑπόστρεφε εἰς
τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν
ὁ ϑεός. καὶ ἀπῆλϑεν, καϑ᾽ ὅλην τὴν πόλιν
κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

32. (βοσκομενη) . . παρεκαλουν 33. εισηλθεν 34. το γεγενημενον . . κ. απελθοντες απηγγειλ. 37. (ηρωτησεν) . . Γαδαρηνων (Γεργεσηνων) . . (εις πλοιον) 38. (εδειτο) . . ο Ιησους λεγων 39. εποιησε σοι

abyssum irent. **32** Erat autem ibi grex
porcorum multorum pascentium in monte:
et rogabant eum ut permitteret eis in
illos ingredi. Et permisit illis. **33** Exie-
runt ergo daemonia ab homine et intra-
verunt in porcos, et impetu abiit grex
per praeceps in stagnum et suffocatus
est. **34** Quod ut viderunt factum qui
pascebant, fugerunt et nuntiaverunt in
civitatem et in villas. **35** Exierunt autem
videre quod factum est, et venerunt ad
Iesum, et invenerunt hominem seden-
tem, a quo daemonia exierant, vestitum
ac sana mente ad pedes eius, et timue-
runt: **36** nuntiaverunt autem illis et qui
viderant quomodo sanus factus esset a
Legione. **37** Et rogaverunt illum omnis
multitudo regionis Gerasenorum ut disce-
deret ab ipsis, quia timore magno tene-
bantur: (84. 8) ipse autem ascendens na-
vem reversus est. **38** Et rogabat illum
vir a quo daemonia exierant ut cum eo
esset. Dimisit autem eum Iesus dicens
39 Redi domum tuam, et narra quanta
tibi fecit deus. Et abiit per universam
civitatem praedicans quanta illi fecisset
Iesus.

37. maguo timore 39. Redi in

40 (85. 2) Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέψαι
τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν
γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. 41 καὶ
ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ
αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν· καὶ
πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρε-
κάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
42 ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς
ἐτῶν δώδεκα καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. καὶ
ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν οἱ ὄχλοι
συνέπνιγον αὐτόν. 43 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν
ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις
ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ
ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, 44 προσ-
ελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ
ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. 45 καὶ εἶπεν ὁ
Ἰησοῦς Τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων
δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐ-
τῷ Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ
ἀποθλίβουσιν, καὶ λέγεις Τίς ὁ ἁψάμενός
μου; 46 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἥψατό μού
τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν
ἀπ' ἐμοῦ. 47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ
ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα
αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγει-
λεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη

40. (Εν δε τω υπ.) 41. (και ουτος) 42. απεθν. εν δε τω υπαγειν αυτ. 43. °εις ιατρους . . υπ ουδ. 45. οι μετ αυτου . . (om κ. λεγεις usq. μου) 46. εξελθουσαν 47. απηγγειλ. αυτω

40—48 Mc. 5, 21—34. Mt. 9, 18—22.

40 (85. 2) Factum est autem cum red-
isset Iesus, excepit illum turba: erant
enim omnes expectantes eum. 41 Et
ecce venit vir cui nomen Iairus, et ipse
princeps synagogae erat, et cecidit ad
pedes Iesu, rogans eum ut intraret in
domum eius: 42 quia filia unica erat
illi fere annorum duodecim, et haec mo-
riebatur. Et contigit dum iret, a turbis
comprimebatur. 43 Et mulier quaedam
erat in fluxu sanguinis ab annis duode-
cim, quae in medicos erogaverat omnem
substantiam suam nec ab ullo potuit cu-
rari: 44 accessit retro et tetigit fim-
briam vestimenti eius, et confestim stetit
fluxus sanguinis eius. 45 Et ait Iesus
Quis est qui me tetigit? Negantibus au-
tem omnibus dixit Petrus et qui cum illo
erant Praeceptor, turbae te comprimunt
et affligunt, et dicis Quis me tetigit?
46 Et dixit Iesus Tetigit me aliquis: nam
ego novi virtutem de me exisse. 47 Vi-
dens autem mulier quia non latuit, tre-
mens venit et procidit ante pedes illius,
et ob quam causam tetigerit eum indi-
cavit coram omni populo, et quemadmo-

42. unica filia erat ei . . (a turba) 43. ((medicis)) 46. (*nam et ego) 47. pedes eius

40—48 Mc. 5, 21—34. Mt. 9, 18—22.

παραχρῆμα. 48 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ,
ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰ-
ρήνην. 49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί
τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι
τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ σκύλλε τὸν
διδάσκαλον. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας
ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευ-
σον, καὶ σωθήσεται. 51 εἰσελθὼν δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινὰ σὺν
αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰά-
κωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν
μητέρα. 52 ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκό-
πτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε· οὐκ
ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 53 καὶ κατεγέ-
λων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. 54 αὐ-
τὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώ-
νησεν λέγων Ἡ παῖς, ἔγειρε. 55 καὶ
ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη
παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι
φαγεῖν. 56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐ-
τῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν
τὸ γεγονός.

IX.

Legatio apostolorum. Herodes de Iesu. Quinque milia. Confessiones de Iesu. Christi et discipulorum crux. Transfiguratio. Pater cum puero

48. Θαρσει θυγατερ 49. (απο του αρχ.) . . λεγων αυτω 50. απ. αυτω λεγων . . πιστευε 51. εισελθων (ελθ.) . . ουδενα ει μη . . Ιακ. κ. Ιωανν. 52. ου γαρ απεθ. 54. αυτος δε εκβαλων εξω παντας και κρατ. . . εγειρου

49—56 Mc. 5, 35—43. Mt. 9, 23—26.

dum confestim sanata sit. 48 At ipse
dixit illi Filia, fides tua salvam te fecit:
vade in pace. 49 Adhuc illo loquente
venit a principe synagogae dicens ei quia
mortua est filia tua, noli vexare illum.
50 Iesus autem audito hoc verbo respon-
dit patri puellae Noli timere: crede tan-
tum, et salva erit. 51 Et cum venisset
domum, non permisit intrare secum
quemquam nisi Petrum et Iacobum et
Iohannem et patrem et matrem puellae.
52 Flebant autem omnes et plangebant
illam. At ille dixit Nolite flere: non est
mortua sed dormit. 53 Et deridebant
eum, scientes quia mortua esset. 54 Ipse
autem tenens manum eius clamavit di-
cens Puella, surge. 55 Et reversus est
spiritus eius, et surrexit continuo: et
iussit illi dari manducare. 56 Et stupue-
runt parentes eius; quibus praecepit ne
alicui dicerent quod factum erat.

IX.

Legatio apostolorum. Herodes de Iesu. Quinque milia. Confessiones de Iesu. Christi et discipulorum crux. Transfiguratio. Pater cum puero

48. dixit ei . . (te salvam) 49. venit quidam ad principem 51. (Petrum, Iacobum) 52. mortua puella 53. scientes quod 56. (praecipit)

49—56 Mc. 5, 35—43. Mt. 9, 23—26.

daemoniaco. Praedicit mortem. Apostolorum ambitio et iracundia. Tria sectandi impedimenta.

1 (86. 2) Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα
ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ
πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν.
2 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθε-
νεῖς, 3 (87. 2) καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Μη-
δὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε
πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ
δύο χιτῶνας ἔχειν. 4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν
εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρ-
χεσθε. 5 (88. 2) καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται
ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης
τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτι-
νάξατε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. 6 (89. 8) ἐξ-
ερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας
εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.
7 (90. 2) Ἤκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τε-
τράρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει
διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινῶν ὅτι Ἰωάννης
ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, 8 ὑπὸ τινῶν δὲ ὅτι
Ἠλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις
τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 9 εἶπεν δὲ Ἡρώ-
δης Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ
ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα;
καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

IX. 1. τους δωδ. μαθητας αυτου 2. τ. ασθενουντας (om τ. ασθ.) 3. ραβδους . . (om ανα) 5. (οσοι εαν) . . δεξωνται . . και τον κον. 7. γινομενα υπ αυτου . . εγηγερται 8. Ἠλιας semper . . τις : εις 9. και ειπ. ο Ηρωδης . . (om εγω sec.)

IX. 1—6 Mc. 6. 7—13. Mt. 10, 1. 5 ss. 7—9 Mc. 6, 14—16. Mt. 14, 1 s.

daemoniaco. Praedicit mortem. Apostolorum ambitio et iracundia. Tria sectandi impedimenta.

1 (86. 2) Convocatis autem duodecim
apostolis dedit illis virtutem et potesta-
tem super omnia daemonia et ut lan-
guores curarent, 2 et misit illos prae-
dicare regnum dei et sanare infirmos,
3 (87. 2) et ait ad illos Nihil tuleritis in
via, neque virgam neque peram neque
panem neque pecuniam, neque duas tuni-
cas habeatis, 4 et in quamcumque do-
mum intraveritis, ibi manete et inde ne
exeatis. 5 (88. 2) Et quicumque non re-
ceperint vos, exeuntes de civitate illa
etiam pulverem pedum vestrorum excutite
in testimonium supra illos. 6 (89. 8) Egressi
autem circumibant per castella evangeli-
zantes et curantes ubique.
7 (90. 2) Audivit autem Herodes te-
trarcha omnia quae fiebant ab eo, et
haesitabat eo quod diceretur 8 a qui-
busdam quia Iohannes surrexit a mor-
tuis, (8) a quibusdam vero quia Helias
apparuit, ab aliis autem quia propheta
unus de antiquis surrexit. 9 Et ait He-
rodes Iohannem ego decollavi: quis au-
tem est iste de quo audio ego talia? Et
quaerebat videre eum.

IX. 9. est autem . . ego talia audio

IX. 1—6 Mc. 6, 7—13. Mt. 10, 1. 5 ss. 7—9 Mc. 6, 14—16. Mt. 14, 1 s.

10 (91.8) Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι
διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. (92.3) καὶ
παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν
εἰς πόλιν καλουμένην Βηϑσαϊδά. **11** οἱ δὲ
ὄχλοι γνόντες ἠκολούϑησαν αὐτῷ, καὶ ἀπο-
δεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς
βασιλείας τοῦ ϑεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν ἔχον-
τας ϑεραπείας ἰᾶτο. **12** (93.1) ἡ δὲ ἡμέρα
ἤρξατο κλίνειν· προσελϑόντες δὲ οἱ δώδεκα
εἶπον αὐτῷ Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πο-
ρευϑέντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας κὰὶ τοὺς
ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτι-
σμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.
13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Δότε αὐτοῖς φα-
γεῖν ὑμεῖς. οἱ δὲ εἶπαν Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν
πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ ἰχϑύες δύο, εἰ
μήτι πορευϑέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς
πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. **14** ἦσαν
γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ
πρὸς τοὺς μαϑητὰς αὐτοῦ Κατακλίνατε αὐ-
τοὺς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα. **15** καὶ
ἐποίησαν οὕτως καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας.
16 λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς
δύο ἰχϑύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν
εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδί-
δου τοῖς μαϑηταῖς παραϑεῖναι τῷ ὄχλῳ.
17 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσϑησαν πάντες,

10. εις τοπον ερημον πολεως καλουμενης . . (Βηϑσαιδαν) 11. δεξαμενος 12. ινα απελϑοντες 13. υμ. φαγειν . . ειπον . . δυο ιχϑ. 14. (ωσει ανα) 16. παρατιϑεναι

10—17 Mc. 6, 30—44. Mt. 14, 13—21. Io. 6, 1—13.

10 (91.8) Et reversi apostoli narrave-
runt illi quaecumque fecerunt: (92.3) et
assumptis illis secessit seorsum in locum
desertum qui est Bethsaidae. **11** Quod
cum cognovissent turbae, secutae sunt
illum: et excepit illos, et loquebatur illis
de regno dei, et eos qui cura indigebant
sanabat. **12** (93.1) Dies autem coeperat
declinare: et accedentes duodecim dixe-
runt illi Dimitte turbas, ut euntes in ca-
stella villasque quae circa sunt devertant
et inveniant escas, quia hic in loco de-
serto sumus. **13** Ait autem ad illos Vos
date illis manducare. At illi dixerunt
Non sunt nobis plus quam quinque pa-
nes et duo pisces, nisi forte nos eamus
et emamus in omnem hanc turbam escas.
14 Erant autem fere viri quinque milia.
Ait autem ad discipulos suos Facite illos
discumbere per convivia quinquagenos.
15 Et ita fecerunt, et discumbere fece-
runt omnes. **16** Acceptis autem quinque
panibus et duobus piscibus respexit in
caelum et benedixit illis et fregit, et dis-
tribuit discipulis suis ut ponerent ante
turbas. **17** Et manducaverunt omnes et

10. (Bethsaida) 11. excepit eos

10—17 Mc. 6, 30—44. Mt. 14, 13—21. Io. 6 1—13.

καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς, κλασμά-
των κόφινοι δώδεκα.

18 ([94. 1]) Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν
προσευχόμενον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ
μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων
Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; **19** οἱ δὲ
ἀποκριθέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν,
ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης
τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. **20** εἶπεν δὲ αὐ-
τοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέ-
τρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν Χριστὸν τοῦ
θεοῦ. **21** ([95. 2]) ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς
παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο, **22** εἰπὼν
ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ πα-
θεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυ-
τέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ
ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνα-
στῆναι.

23 ([96. 2]) Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας Εἴ τις
θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω
ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ'
ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. **24** ὃς γὰρ
ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέ-
σει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.
25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας
τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ

19. ειπον 20. αποκριθεις δε ο Πε. 21. ειπειν τουτο
22. εγερθηναι 23. ελθειν, απαρνησασθω . . (om
καθ ημερ.)

18—22 Mt. 16, 13—23. Mc. 8, 27—33. (Io. 6,
68 ss.) **23—27** Mt. 16, 24—28. Mc. 8, 34—9, 1

saturati sunt: et sublatum est quod su-
perfuit illis, fragmentorum cophini duo-
decim.

18 ([94. 1]) Et factum est cum solus es-
set orans, erant cum illo et discipuli: et
interrogavit illos dicens Quem me dicunt
esse turbae? **19** At illi responderunt et
dixerunt Iohannem baptistam, alii autem
Heliam, alii vero quia propheta unus de
prioribus surrexit. **20** Dixit autem illis
Vos autem quem me esse dicitis? Re-
spondens Simon Petrus dixit Christum
dei. **21** ([95. 2]) At ille increpans illos
praecepit ne cui dicerent hoc, **22** di-
cens quia oportet filium hominis multa
pati et reprobari a senioribus et princi-
pibus sacerdotum et scribis et occidi et
tertia die resurgere.

23 ([96. 2]) Dicebat autem ad omnes Si
quis vult post me venire, abneget se
ipsum et tollat crucem suam cotidie et
sequatur me. **24** Qui enim voluerit ani-
mam suam salvam facere, perdet illam:
nam qui perdiderit animam suam pro-
pter me, salvam faciet illam. **25** Quid
enim proficit homo si lucretur universum
mundum, se autem ipsum perdat et de-

19. (*om* vero) . . unus propheta 21. (praecipit)
23. semet ipsum

18—22 Mt. 16, 13—23. Mc. 8, 27—33. (Io. 6,
68 ss.) **23—27** Mt. 16, 24—28. Mc. 8, 34—9, 1.

ζημιωθείς; **26** (97. 2) ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυν-
θῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν
ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ
τῶν ἁγίων ἀγγέλων. **27** (98. 2) λέγω δὲ
ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστώ-
των οἳ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν
ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τού-
τους, ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν
Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην ἀνέβη
εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. **29** καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ
προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς
αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. **30** καὶ ἰδοὺ
ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν
Μωυσῆς καὶ Ἡλίας, **31** οἳ ὀφθέντες ἐν
δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἣν ἔμελλεν
πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ. **32** ὁ δὲ Πέτρος
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ·
διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐ-
τοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας
αὐτῷ. **33** καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζε-
σθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς
τὸν Ἰησοῦν Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς
ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς,
μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωυσεῖ καὶ μίαν Ἡλίᾳ,
μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. **34** ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέ-

27. των ωδε εστηκοτων, οι ου μη γευσονται 28. τον Πετρ. και Ιω. και Ιακ. 30. Ἡλιας semper 33. (ειπεν Πετρος) . . Μωσει μιαν

28—36 Mt. 17, 1—8. Mc. 9, 2—8.

trimentum sui faciat? **26** (97. 2) Nam qui
me erubuerit et meos sermones, hunc
filius hominis erubescet, cum venerit in
maiestate sua et patris et sanctorum
angelorum. **27** (98. 2) Dico autem vobis
vere, sunt aliqui hic stantes qui non
gustabunt mortem donec videant re-
gnum dei.

28 Factum est autem post haec verba
fere dies octo, et assumpsit Petrum et
Iacobum et Iohannem et ascendit in
montem ut oraret. **29** Et facta est dum
oraret species vultus eius altera et ve-
stitus eius albus refulgens. **30** Et ecce
duo viri loquebantur cum illo: erant au-
tem Moyses et Helias, **31** visi in maie-
state, et dicebant excessum eius quem
completurus erat in Hierusalem. **32** Pe-
trus vero et qui cum illo gravati erant
somno: et evigilantes viderunt maiesta-
tem eius et duos viros qui stabant cum
illo. **33** Et factum est dum discederent
ab illo, ait Petrus ad Iesum Praeceptor,
bonum est nos hic esse, et faciamus tria
tabernacula, unum tibi et unum Moysi
et unum Heliae, nesciens quid diceret.
34 Haec autem illo loquente facta est

26. (fil. hom. erubescit) 27. (vobis, vere) 29. et refulgens 30. (cum eo) 32. cum illo erant 33. cum discederent

28—36 Mt. 17, 1—8. Mc. 9, 2—8.

γοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐ-
τούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐ-
τοὺς εἰς τὴν νεφέλην. **35** καὶ φωνὴ ἐγέ-
νετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν
ὁ υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκούετε.
36 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη
Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐ-
δενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις
οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

37 (99. 2) Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ
κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήν-
τησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. **38** καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ
ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησεν λέγων Διδάσκαλε,
δέομαί σου, ἐπίβλεψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου,
ὅτι μονογενής μοί ἐστιν, **39** καὶ ἰδοὺ
πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης κρά-
ζει καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ
μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρῖβον αὐτόν.
40 καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα
ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.
41 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὦ γενεὰ
ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσο-
μαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσ-
άγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. **42** ἔτι δὲ προσ-
ερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμό-
νιον καὶ συνεσπάραξεν· ἐπετίμησεν δὲ ὁ

34. επεσκιασεν . . εκεινους εισελθειν 35. εκλελεγμενος : αγαπητος 36. ο Ιησους . . εωρακασιν 37. δε εν τη 38. (εβοησεν) . . επιβλεψον . . μονογ. εστι μοι 40. °εκβαλλωσιν

35 2 Pe. 1, 17. **37—43** Mt. 17, 14—23. Mc. 9, 14—29.

nubes et obumbravit eos: et timuerunt
intrantibus illis in nubem. **35** Et vox
facta est de nube dicens Hic est filius
meus dilectus, ipsum audite. **36** Et
dum fieret vox, inventus est Iesus so-
lus. Et ipsi tacuerunt et nemini dixe-
runt in illis diebus quicquam ex his
quae viderant.

37 (99. 2) Factum est autem in sequenti
die descendentibus illis de monte occur-
rit illi turba multa. **38** Et ecce vir de
turba exclamavit dicens Magister, obse-
cro te, respice in filium meum, quia
unicus est mihi, **39** et ecce spiritus ap-
prehendit illum et subito clamat et elidit
et dissipat eum cum spuma, et vix dis-
cedit dilanians eum. **40** Et rogavi dis-
cipulos tuos ut eiicerent illum, et non
potuerunt. **41** Respondens autem Iesus
dixit O generatio infidelis et perversa,
usque quo ero apud vos et patiar vos?
Adduc huc filium tuum. **42** Et cum ac-
cederet, elisit illum daemonium et dissi-
pavit. **43** Et increpavit Iesus spiritum

37. occurrit illis 39. apprehendit eum 41. (*om autem) . . (*om* huc)

35 2 Pe. 1, 17. **37—43** Mt. 17, 14—23. Mc. 9, 14—29.

Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
43 ([100. 8]) ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ.

([101. 2]) Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει, εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
44 Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.
45 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

46 ([102. 2]) Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν.
47 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίου ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ,
48 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας.
49 ([103. 8]) Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης εἶπεν Ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν.
50 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ

43. εποιησεν ο Ιησους 45. (επερωτησαι) 48. ουτος εσται 49. ο Ιωαννης .. τα δαιμ. 50. και ειπε προς

43—45 Mc. 9, 30—32. Mt. 17, 22 s. **46—48** Mc. 9, 33—37. Mt. 18, 1—5. **48** Mt. 10, 40. Io. 13, 20. **49—50** Mc. 9, 38—40.

immundum, et sanavit puerum et reddidit illum patri eius. (43)
44 ([100. 8]) Stupebant autem omnes in magnitudine dei.

([101. 2]) Omnibusque mirantibus in omnibus quae faciebat, dixit ad discipulos suos (44) Ponite vos in cordibus vestris sermones istos: filius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum.
45 At illi ignorabant verbum istud, et erat velatum ante eos ut non sentirent illud, et timebant interrogare eum de hoc verbo.

46 ([102. 2]) Intravit autem cogitatio in eos, quis eorum maior esset.
47 At Iesus videns cogitationes cordis illorum, apprehendens puerum statuit eum secus se,
48 et ait illis Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo, me recipit, et quicumque me receperit, recipit eum qui me misit: nam qui minor est inter omnes vos, hic maior est.
49 ([103. 8]) Respondens autem Iohannes dixit Praeceptor, vidimus quendam in nomine tuo eiicientem daemonia, et prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum.
50 Et ait ad illum Iesus Nolite

44. (futurus) 45. eum interrogare 47. apprehendit puerum et statuit illum 48. receperit : (recepit) . . vos omnes

43—45 Mc. 9, 30—32. Mt. 17, 22 s. **46—48** Mc. 9, 33—37. Mt. 18, 1—5. **48** Mt. 10, 40. Io. 13, 20. **49—50** Mc. 9, 38—40.

Ἰησοῦς Μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ'
ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.
51 (104. 10) Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπλη-
ροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως αὐ-
τοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρι-
σεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, **52** καὶ
ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ.
καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σα-
μαρειτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ· **53** καὶ
οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐ-
τοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ.
54 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος
καὶ Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις εἴπωμεν
πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀνα-
λῶσαι αὐτούς; **55** στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν
αὐτοῖς. **56** καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν
κώμην.
57 (105. 5) Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ
ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν Ἀκολουθήσω σοι
ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. **58** καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ
δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν
κεφαλὴν κλίνῃ. **59** εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον
Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν Κύριε, ἐπίτρε-

50. καθ ημων, υπερ ημων 51. αναληψεως.. εστηριξε 54. ειπον . . in f. add ως και Ηλιας εποιησε 55. add in f. και ειπεν· Ουκ οιδατε οιου πνευματος εστε υμεις; 56. praem Ο γαρ υιος του ανθρωπου ουκ ηλθε ψυχας ανθρωπων απολεσαι, αλλα σωσαι 57. Και: Εγενετο δε . . οπου αν . . add in f. κυριε

57—60 Mt. 8, 19—22.

prohibere: qui *enim non est adversum
vos, pro vobis est.
51 (104. 10) Factum est autem dum
complerentur dies adsumptionis eius, et
ipse faciem suam firmavit ut iret Hieru-
salem, **52** et misit nuntios ante con-
spectum suum: et euntes intraverunt in
civitatem Samaritanorum ut pararent illi:
53 et non receperunt eum, quia facies
eius erat euntis Hierusalem. **54** Cum
vidissent autem discipuli eius Iacobus et
Iohannes, dixerunt Domine, vis dicimus
ut ignis descendat de caelo et consumat
illos? **55** Et conversus increpavit illos
et dixit Nescitis cuius spiritus estis?
56 Filius hominis non venit animas per-
dere sed salvare. Et abierunt in aliud
castellum.
57 (105. 5) Factum est autem ambulan-
tibus illis in via dixit quidam ad illum
Sequar te quocumque ieris. **58** Et ait
illi Iesus Vulpes foveas habent et volu-
cres caeli nidos, filius autem hominis
non habet ubi caput reclinet. **59** Ait
autem ad alterum Sequere me. Ille au-

50. (adversus) 51. 53. *bis* in Ierusalem 54. (* *om* autem) 55. illos dicens . . F *om* et dixit *usque* salvare 58. Dixit illi, *omisso* Et

57—60 Mt. 8, 19—22.

ψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου. **60** εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. **61** (106. 10) εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. **62** εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὔθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

X.

Septuaginta apostolorum legatio et reditus. Vae urbibus obstinatis. Iesus exultans spiritu. Quaestio de vita aeterna et proximo. Parabola de Samarita misericorde. Martha et Maria.

1 (107. 10) Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομήκοντα καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. **2** (108. 5) ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. **3** (109. 5) ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. **4** (110. 2) μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πή-

59. (απελθειν πρωτ.) 60. αυτω ο Ιησους 62. προς αυτον ο Ιησους . . (επιβαλλων) . . εις την βασιλειαν

X. 1. (om και) . . (εβδομ. δυο) . . εμελλεν 2. ελεγεν ουν . . εκβαλλη εργατας 3. ιδου εγω 4. βαλαντιον

X. 2 Mt. 9, 37 s. 3 Mt. 10, 16. 4 ss. 9, 3—5. 4—12 Mt. 10, 9—15.

tem dixit Domine, permitte mihi primum ire et sepelire patrem meum. **60** Dixitque ei Iesus Sine ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade adnuntia regnum dei. **61** (106. 10) Et ait alter Sequar te, domine, sed primum permitte mihi renuntiare his qui domi sunt. **62** Ait ad illum Iesus Nemo mittens manum suam in aratrum et aspiciens retro aptus est regno dei.

X.

Septuaginta apostolorum legatio et reditus. Vae urbibus obstinatis. Iesus exultans spiritu. Quaestio de vita aeterna et proximo. Parabola de Samarita misericorde. Martha et Maria.

1 (107. 10) Post haec autem designavit dominus et alios septuaginta duos, et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus. **2** (108. 5) Et dicebat illis Messis quidem multa, operarii autem pauci: rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam. **3** (109. 5) Ite: ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. **4** (110. 2) Nolite portare sacculum

60. (*om* ei) . . vade et annuntia 61. (Et ait illi Seq.) . . permitte mihi primum . . his quae 62. ad aratrum . . respiciens retro

X. 2 Mt. 9, 37 s. 3 Mt. 10, 16. 4 ss. 9, 3—5. 4—12 Mt. 10, 9—15.

ραν μηδὲ ὑποδήματα, καὶ μηδένα κατὰ
τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. 5 (111. 5) εἰς ἣν δ'
ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε Εἰρήνη
τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6 καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς
εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη
ὑμῶν· εἰ δὲ μή γε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει.
7 (112. 2) ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἔσθον-
τες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ
ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. (113. 10) μὴ
μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. 8 καὶ
εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχων-
ται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν,
9 καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς,
καὶ λέγετε αὐτοῖς Ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βα-
σιλεία τοῦ θεοῦ. 10 (114. 2) εἰς ἣν δ' ἂν
πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς,
ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε
11 Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν
ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν
ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε
ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 12 λέγω
ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.
13 (115. 5) Οὐαί σοι Χοραζείν, οὐαί σοι
Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγε-
νήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν,

5. οικιαν εισερχησθε 6. εαν μεν η . . ςᵉ (non ς) ο υιος 7. εσθιοντες . . αυτου εστι 8. (εις ην αν) . . (δεχονται) 10. εισερχησθε 11. om εις τους ποδας ημων . . (om ημων) . . ηγγικ. εφ υμας 12. λεγω δε 13. Χοραζιν . . εγενοντο

13—15 Mt. 11, 21—23.

neque peram neque calciamenta, et ne-
minem per viam salutaveritis. 5 (111. 5) In
quamcumque domum intraveritis, pri-
mum dicite Pax huic domui. 6 Et si
ibi fuerit filius pacis, requiescet super
illum pax vestra: sin autem, ad vos re-
vertetur. 7 (112. 2) In eadem autem do-
mo manete, edentes et bibentes quae
apud illos sunt: dignus enim est opera-
rius mercede sua. (113. 10) Nolite transire
de domo in domum. 8 Et in quamcum-
que civitatem intraveritis et susceperint
vos, manducate quae apponuntur vobis,
9 et curate infirmos qui in illa sunt, et
dicite illis Appropinquavit in vos regnum
dei. 10 (114. 2) In quamcumque civitatem
intraveritis et non receperint vos, ex-
euntes in plateas eius dicite 11 Etiam pul-
verem qui adhaesit nobis de civitate ve-
stra extergimus in vos: tamen hoc scitote
quia appropinquavit regnum dei. 12 Dico
vobis quia Sodomis in die illa remissius
erit quam illi civitati. 13 (115. 5) Vae tibi
Corazain, vae tibi Bethsaida: quia si in
Tyro et Sidone factae fuissent virtutes
quae in vobis factae sunt, olim in cili-

X. 6. (super illam) 7. est enim 10. autem civitatem . . susceperint 11. (appropiavit) 13. Corozain . . factae sunt in vobis

13—15 Mt. 11, 21—23.

πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι
μετενόησαν. 14 πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν.
15 καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως τοῦ οὐρα-
νοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως τοῦ ᾅδου καταβιβασθήσῃ.
16 (116. 1) Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει,
καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ
ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

17 (117. 10) Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομή-
κοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες Κύριε, καὶ τὰ
δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί
σου. 18 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐθεώρουν τὸν σα-
τανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα.
19 ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πα-
τεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν
ἡμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. 20 πλὴν ἐν τούτῳ
μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσ-
σεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν
ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

21 (118. 5) Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο
τῷ πνεύματι καὶ εἶπεν Ἐξομολογοῦμαί σοι
πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι
ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν,
καὶ ἀποκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναὶ ὁ πα-
τήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν

13. καθημεναι 15. μη : ἡ . . (om του) . . υψω-
θεισα . . om του sec. 17. (εβδομ. δυο) 19. δι-
δωμι . . ς (non ςe) αδικηση 20. χαιρ. δε μαλλον
. . εγραφη 21. (εν τω πν.; etiam add τω αγιω) .
πνευμ. ο Ιησους . . εγεν. ευδ.

16 Mt. 10, 40. Io. 13, 20. 21 Mt. 11, 25—27.

cio et cinere sedentes paeniterent. 14 Ve-
rum tamen Tyro et Sidoni remissius erit
in iudicio quam vobis. 15 Et tu Caphar-
naum, usque in caelum exaltata, usque
ad infernum demergeris. 16 (116. 1) Qui
vos audit me audit, et qui vos spernit
me spernit: qui autem me spernit, sper-
nit eum qui misit me.

17 (117. 10) Reversi sunt autem septua-
ginta duo cum gaudio dicentes Domine,
etiam daemonia subiiciuntur nobis in
nomine tuo. 18 Et ait illis Videbam sa-
tanan sicut fulgur de caelo cadentem.
19 Ecce dedi vobis potestatem calcandi
supra serpentes et scorpiones, et supra
omnem virtutem inimici, et nihil vobis
nocebit. 20 Verum tamen in hoc nolite
gaudere quia spiritus vobis subiiciuntur,
gaudete autem quod nomina vestra scri-
pta sunt in caelis.

21 (118. 5) In ipsa hora exultavit spi-
ritu sancto et dixit Confiteor tibi pater,
domine caeli et terrae, quod abscondi-
sti haec a sapientibus et prudentibus, et
revelasti ea parvulis: etiam pater, quia

15. usque ad coelum 16. *FA aliique* me misit
19. super omnem 21. quoniam sic

16 Mt. 10, 40. Io. 13, 20. 21 Mt. 11, 25—27.

σου. **22** (119. 3) καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς
μαθητὰς εἶπεν Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ
τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς
ἐστιν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν
ὁ πατὴρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἂν βούληται
ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. **23** (120. 5) καὶ στρα-
φεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν
Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέ-
πετε. **24** λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προ-
φῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς
βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ
ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25 (121. 2) Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη
ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων Διδάσκαλε, τί
ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; **26** ὁ
δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἐν τῷ νόμῳ τί γέ-
γραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; **27** ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν
σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης
τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος
σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν
πλησίον σου ὡς σεαυτόν. **28** εἶπεν δὲ αὐ-
τῷ Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει, καὶ
ζήσῃ. **29** (122. 10) ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι
ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Καὶ τίς ἐστίν
μου πλησίον; **30** ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς

22. (om και στραφ. πρ. τ. μαθ. ειπεν) . . παρεδ. μοι . . ω εαν 24. ειδον 25. και λεγων 27. (κ. εν ολη τη ψυχη σ. κ. εν ολη τη ισχυι σ. κ. εν ολη τη διανοια σ.) 29. δικαιουν

23 s. Mt. 13, 16 s. **25** ss. 18, 18 ss. Mt. 22, 35 ss. 19, 16. Mc. 12, 28 ss. **27** * Deut. 6, 5. * Lev. 19, 18.

sic placuit ante te. **22** (119. 3) Omnia
mihi tradita sunt a patre meo: et nemo
scit qui sit filius, nisi pater, et qui sit
pater, nisi filius et cui voluerit filius re-
velare. **23** (120. 5) Et conversus ad dis-
cipulos suos dixit Beati oculi qui vident
quae videtis: **24** dico enim vobis quod
multi prophetae et reges voluerunt vi-
dere quae vos videtis, et non vide-
runt, et audire quae auditis, et non au-
dierunt.

25 (121. 2) Et ecce quidam legis peri-
tus surrexit temptans illum et dicens
Magister, quid faciendo vitam aeternam
possidebo? **26** At ille dixit ad eum In
lege quid scriptum est? quomodo legis?
27 Ille respondens dixit Diliges domi-
num deum tuum ex toto corde tuo et
ex tota anima tua et ex omnibus viribus
tuis et ex omni mente tua, et proximum
tuum sicut te ipsum. **28** Dixitque illi
Recte respondisti: hoc fac, et vives.
29 (122. 10) Ille autem volens iustificare se
ipsum dixit ad Iesum Et quis est meus
proximus? **30** Suscipiens autem Iesus

22. (*om* meo) . . quis sit *bis* 23. vos videtis 25. (temtans cum) 30. (Suspiciens)

23 s. Mt. 13, 16 s. **25** ss. 18, 18 ss. Mt. 22, 35 ss. 19, 16. Mc. 12, 28 ss. **27** * Deut. 6, 5. * Lev. 19, 18.

εἶπεν Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱε-
ρουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ λησταῖς περιέ-
πεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πλη-
γὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ
τυγχάνοντα. 31 κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς
τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν
αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. 32 ὁμοίως δὲ καὶ
Λευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν
καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. 33 Σαμαρείτης
δέ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν
ἐσπλαγχνίσθη, 34 καὶ προσελθὼν κατέδη-
σεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ
οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον
κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ
ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35 καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον
ἐξελθὼν ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ
πανδοχεῖ καὶ εἶπεν Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ,
καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ
ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. 36 τίς
τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγο-
νέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς;
37 ὁ δὲ εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ'
αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου
καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

38 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς
καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ
δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς

30. (om τυγχ.) 32. (om γενομ.) .. (om ελθ.) .. (ιδ. αυτον) 33. ιδων αυτον 35. (om εξελθων[a]) .. ειπεν αυτω 36. τις ουν .. δοκ. σοι πλησ. 37. ειπεν ουν

38 s. Io. 11, 1 ss 12, 1 ss.

dixit Homo quidam descendebat ab Hie-
rusalem in Hiericho, et incidit in latro-
nes, qui etiam despoliaverunt eum, et
plagis inpositis abierunt semivivo relicto.
31 Accidit autem ut sacerdos quidam
descenderet eadem via, et viso illo prae-
terivit. 32 Similiter et Levita, cum esset
secus locum et videret eum, pertransiit.
33 Samaritanus autem quidam iter fa-
ciens venit secus eum, et videns eum
misericordia motus est, 34 et appro-
pinquans alligavit vulnera eius infundens
oleum et vinum, et inponens illum in
iumentum suum duxit in stabulum et
curam eius egit: 35 et altera die pro-
tulit duos denarios et dedit stabulario
et ait Curam illius habe, et quodcum-
que supererogaveris, ego cum rediero
reddam tibi. 36 Quis horum trium vi-
detur tibi proximus fuisse illi qui incidit
in latrones? 37 At ille dixit Qui fecit
misericordiam in illum. Et ait illi Iesus
Vade et tu fac similiter.

38 Factum est autem dum irent, et
ipse intravit in quoddam castellum, et
mulier quaedam Martha nomine excepit

32. (transiit) 34. (appropians).

38 s. Io. 11, 1 ss. 12, 1 ss.

τὸν οἶκον αὐτῆς. **39** καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ
καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ παρακαθεσθεῖσα
πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν
λόγον αὐτοῦ· **40** ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο
περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν
Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου
μόνην με κατέλιπεν διακονεῖν; εἰπὸν οὖν
αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. **41** ἀποκρι-
θεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος Μάρθα Μάρθα,
μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά, **42** ἑνὸς
δέ ἐστιν χρεία· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν με-
ρίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται
ἀπ' αὐτῆς.

XI.

Oratio dominica. Precandi assiduitas et fiducia. Calumnia auxilii diabolici. De redeunte daemone. Generatio signorum avida. Lucerna et lux. Sermones contra Pharisaeos et legis peritos.

1 (123. 5) Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν
ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο,
εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν
Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς
καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐ-
τοῦ. **2** εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὅταν προσεύχησθε,
λέγετε Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· **3** τὸν ἄρτον ἡμῶν
τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·

---

39. παρακαθισασα παρα τ. π. του Ιησου 40. ειπε ουν 41. αυτη ο Ιησους . . (θορυβαζη) 42. (ολιγων δε εστ. χρ. η ενος) . . (om απ)
XI. 2. Πατερ : add ημων ο εν τοις ουρανοις . . ελθετω . . add in f. γενηθητω το θελημα σου ως εν ουρανω και επι της γης

XI. 2—4 Mt. 6, 9—13.

illum in domum suam. **39** Et huic erat
soror nomine Maria, quae etiam sedens
secus pedes domini audiebat verbum il-
lius; **40** Martha autem satagebat circa
frequens ministerium: quae stetit et ait
Domine, non est tibi curae quod soror
mea reliquit me solam ministrare? dic
ergo illi ut me adiuvet. **41** Et respon-
dens dixit illi dominus Martha Martha,
sollicita es et turbaris circa plurima:
42 porro unum est necessarium. Maria
optimam partem elegit, quae non aufe-
retur ab ea.

XI.

Oratio dominica. Precandi assiduitas et fiducia. Calumnia auxilii diabolici. De reduente daemone. Generatio signorum avida. Lucerna et lux. Sermones contra Pharisaeos et legis peritos.

1 (123. 5) Et factum est cum esset in
loco quodam orans, ut cessavit, dixit
unus ex discipulis eius ad eum Domine,
doce nos orare, sicut et Iohannes do-
cuit discipulos suos. **2** Et ait illis Cum
oratis, dicite Pater, sanctificetur nomen
tuum: adveniat regnum tuum: **3** panem
nostrum cotidianum da nobis hodie:

---

40. FA adiuvet me 41. erga plurima
XI. 1. in quodam loco . . docuit et Ioannes 3. *A aliique* nobis cotidie

---

XI. 2—4 Mt. 6, 9—13.

4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ
γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν·
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.
5 (124. 10) Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τίς
ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς
αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἴπῃ αὐτῷ Φίλε,
χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, 6 ἐπειδὴ φίλος
παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς μὲ καὶ οὐκ ἔχω
ὃ παραθήσω αὐτῷ· 7 κἀκεῖνος ἔσωθεν
ἀποκριθεὶς εἴπῃ Μή μοι κόπους πάρεχε·
ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου
μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύνα-
μαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. 8 λέγω ὑμῖν, εἰ
καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι
αὐτοῦ φίλον, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐ-
τοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει.
9 (125. 5) Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ
δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε·
κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν. 10 πᾶς
γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρί-
σκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιχθήσεται. 11 τίνα
δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρ-
τον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν,
μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει;

---

4. αφιεμεν . . add in f. αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου 5. (κ. ερει αυτ.) 6. φιλ. μου 8. (οσον) 9. 10. ανοιγησεται bis 11. (τις) . . om εξ . . ει και ιχθυν . . οφιν επιδ. αυτω

9—13 Mt. 7, 7—11.

4 et dimitte nobis peccata nostra, si-
quidem et ipsi dimittimus omni debenti
nobis: et ne nos inducas in temptatio-
nem.
5 (124. 10) Et ait ad illos Quis vestrum
habebit amicum, et ibit ad illum media
nocte et dicet illi Amice, commoda mihi
tres panes, 6 quoniam amicus meus
venit de via ad me et non habeo quod
ponam ante illum; 7 et ille de intus
respondens dicat Noli mihi molestus
esse: iam ostium clausum est, et pueri
mei mecum sunt in cubili: non possum
surgere et dare tibi. 8 Et ille si per-
severaverit pulsans, dico vobis, etsi non
dabit illi surgens eo quod amicus eius
sit, propter inprobitatem tamen eius
surget et dabit illi quotquot habet ne-
cessarios. 9 (125. 5) Et ego vobis dico
Petite, et dabitur vobis: quaerite, et in-
venietis: pulsate, et aperietur vobis.
10 Omnis enim qui petit accipit, et qui
quaerit invenit, et pulsanti aperietur.
11 Quis autem ex vobis patrem petit
panem, numquid lapidem dabit illi? aut
si piscem, numquid pro pisce serpentem

---

7. FA *om* respondens 8. si ille . . FA quot habet 9. dico vobis 11. *om* si

---

9—13 Mt. 7, 7—11.

12 ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει
αὐτῷ σκορπίον; 13 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ
ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι
τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ
ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰ-
τοῦσιν αὐτόν.

14 (126. 5) Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον,
καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαι-
μονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ
ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι· 15 (127. 2) τινὲς δὲ
ἐξ αὐτῶν εἶπον Ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι
τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια·
16 (128. 5) ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ
οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ. 17 (129. 2) αὐ-
τὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν
αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμε-
ρισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον
πίπτει. 18 εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυ-
τὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασι-
λεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκ-
βάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν
Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ
ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ
ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. 20 εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ
θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν

12. (om εαν) . . αιτηση 13. αγαθα δομ. 14. (εκβληθεντος) 15. om τω . . (add in f. ο δε αποκριθεις ειπεν Πως δυναται σατανας σαταναν εκβαλλειν) 16. παρ αυτ. εζητ. εξ ουρ. 19. κριτ. υμ. αυτ. (αυτ. κρ. υμ.)

14 s. Mt. 9, 32—34. 12, 22 ss. Mc. 3, 22. 16 Mt. 12, 38. 16, 1. Mc. 8, 11. 17—23 Mt. 12, 25—30. Mc. 3, 23—27.

dabit illi? 12 aut si petierit ovum, num-
quid porriget illi scorpionem? 13 Si
ergo vos, cum sitis mali, nostis bona
data dare filiis vestris, quanto magis
pater vester de caelo dabit spiritum bo-
num petentibus se.

14 (126. 5) Et erat eiiciens daemonium,
et illud erat mutum: et cum eiecisset
daemonium, locutus est mutus, et ad-
miratae sunt turbae. 15 (127. 2) Quidam
autem ex eis dixerunt In Beelzebub
principe daemoniorum eiicit daemonia:
16 (128. 5) et alii temptantes signum de
caelo quaerebant ab eo. 17 (129. 2) Ipse
autem ut vidit cogitationes eorum, dixit
eis Omne regnum in se ipsum divisum
desolatur, et domus supra domum ca-
det. 18 Si autem et satanas in se ipsum
divisus est, quomodo stabit regnum
ipsius? quia dicitis in Beelzebub eiicere
me daemonia. 19 Si autem ego in Beel-
zebub eiicio daemonia, filii vestri in quo
eiiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.
20 Porro si in digito dei eiicio daemo-
nia, profecto pervenit in vos regnum

12. FA porrigit 15. (In Belzebub principem) 17. (in se ipso) . . desolabitur . . ((cadit)) 18. regnum eius . . (Belzebub. *Item v. 19.*) . . me eiicere 20. (praevenit)

14 s. Mt. 9, 32—34. 12, 22 ss. Mc. 3, 22. 16 Mt. 12, 38. 16, 1. Mc. 8, 11. 17—23 Mt. 12, 25—30. Mc. 3, 23—27.

ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. **21** Ὅταν
ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν
ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῦ· **22** ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος
αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν
αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα
αὐτοῦ διαδίδωσιν. **23** ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ
κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ
σκορπίζει. **24** (130. 5) Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον
πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρ-
χεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυ-
σιν, καὶ μὴ εὑρίσκον λέγει Ὑποστρέψω εἰς
τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· **25** καὶ ἐλ-
θὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.
26 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα
πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτά, καὶ ἐλ-
θόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα
τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

27 (131. 10) Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐ-
τὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ ἐκ
τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ Μακαρία ἡ κοιλία
ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας.
28 αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοῦνγε μακάριοι οἱ
ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσ-
σοντες.

29 (132. 5) Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομέ-
νων ἤρξατο λέγειν Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ

21. (φυλασσει) 22. (om ὁ) 24. (ευρισκων) .. (τοτε λεγ.) 25. (ελθων) 26. επτα pon. ante ετερα .. εισελθοντα 27. τις γυνη φωνην 28. φυλασσ. αυτον 29. om γενεα sec.

23 9, 50. Mc. 9, 40. **24—26** Mt. 12, 43—45. **29—32** Mt. 12, 38—42.

dei. **21** Cum fortis armatus custodit
atrium suum, in pace sunt ea quae pos-
sidet: **22** si autem fortior illo super-
veniens vicerit eum, universa arma eius
aufert in quibus confidebat, et spolia
eius distribuit. **23** Qui non est mecum
adversum me est, et qui non colligit
mecum dispergit. **24** (130. 5) Cum im-
mundus spiritus exierit de homine, per-
ambulat per loca inaquosa quaerens re-
quiem, et non inveniens dicit Revertar
in domum meam unde exivi. **25** Et cum
venerit, invenit scopis mundatam et or-
natam: **26** tunc vadit et adsumit septem
alios spiritus nequiores se, et ingressi
habitant ibi, et sunt novissima hominis
illius peiora prioribus.

27 (131. 10) Factum est autem cum
haec diceret, extollens vocem quaedam
mulier de turba dixit illi Beatus venter
qui te portavit, et ubera quae suxisti.
28 At ille dixit Quippini beati qui au-
diunt verbum dei et custodiunt.

29 (132. 5) Turbis autem concurrenti-
bus coepit dicere Generatio haec gene-

22. fortior eo .. AV auferet .. distribuet 23. contra me 24. ambulat 25. invenit eam .. FA *aliique om* et ornatam 26. FA *aliique* et tunc .. spiritus secum 28. Quin immo beati .. custodiunt illud

23 9, 50. Mc. 9, 40. **24—26** Mt. 12, 43—45. **29—32** Mt. 12, 38—42.

πονηρά ἐστιν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον
οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.
30 καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευί-
ταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. **31** βασίλισσα
νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν
ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ
αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς
ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ
πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. **32** ἄνδρες Νι-
νευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ
τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐ-
τήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ,
καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. **33** (133.2) Οὐ-
δεὶς δὲ λύχνον ἅψας εἰς κρυπτὴν τίθησιν
οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσιν.
34 (134.5) ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ
ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου
ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτει-
νόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ
σῶμά σου σκοτεινόν. **35** σκόπει οὖν μὴ
τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. **36** εἰ οὖν
τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον μέ-
ρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς
ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

29. επιζητει . . Ιωνα του προφητου 30. σημ. τοις Νιν. 31. Σολομωντος 32. Νινευι 33. (om δε) . . ς (idem ς° 1633. aliaeque, non ςᵉ 1624.) εις κρυπτον° . . (το φως βλ.) 34. om σου prim. . . οταν ουν 36. (om vers.) . . τι μερος

31 * 1 Reg. 10, 1. **32** * Ion. 3, 5. **33** 8, 16. Mt. 5, 15. Mc. 4, 21. **34** Mt. 6, 22 s.

ratio nequam est: signum quaerit, et
signum non dabitur illi nisi signum
Ionae. **30** Nam sicut fuit Ionas signum
Ninevitis, ita erit et filius hominis ge-
nerationi isti. **31** Regina austri sur-
get in iudicio cum viris generationis
huius et condemnabit illos, quia venit a
finibus terrae audire sapientiam Salomo-
nis: et ecce plus Salomone hic. **32** Viri
Ninevitae surgent in iudicio cum gene-
ratione hac et condemnabunt illam, quia
paenitentiam egerunt ad praedicationem
Ionae: et ecce plus Iona hic. **33** (133.2) Ne-
mo lucernam accendit et in abscondito
ponit neque sub modio, sed supra can-
delabrum, ut qui ingrediuntur lumen vi-
deant. **34** (134.5) Lucerna corporis tui
est oculus tuus: si oculus tuus fuerit
simplex, totum corpus tuum lucidum
erit; si autem nequam fuerit, etiam cor-
pus tuum tenebrosum erit. **35** Vide ergo
ne lumen quod in te est tenebrae sint.
36 Si ergo corpus tuum totum lucidum
fuerit, non habens aliquam partem tene-
brarum, erit lucidum totum et sicut lu-
cerna fulgoris inluminabit te.

29. dabitur ei . . Ionae prophetae 30. (Ionas fuit) . . Ninivitis 31. plus quam Salomon 32. Ninivitae . . plus quam Ionas

31 * 1 Reg. 10, 1. **32** * Ion. 3, 5. **33** 8, 16. Mt. 5, 15. Mc. 4, 21. **34** Mt. 6, 22 s.

37 (135. 5) Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ
αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ᾽ αὐ-
τῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. 38 ὁ δὲ Φα-
ρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον
ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. 39 εἶπεν δὲ
ὁ κύριος πρὸς αὐτόν Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρι-
σαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πί-
νακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέ-
μει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. 40 ἄφρονες,
οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν
ἐποίησεν; 41 πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεη-
μοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.
42 (136. 5) ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις,
ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πή-
γανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν
κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα ἔδει
ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. 43 (137. 2) οὐαὶ
ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρω-
τοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς
ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. 44 (138. 5) οὐαὶ
ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα,
καὶ οἱ ἄνθρωποι περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ
οἴδασιν. 45 (139. 5) Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν
νομικῶν λέγει αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα λέ-
γων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. 46 ὁ δὲ εἶπεν
Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε

37. ηρωτα . . Φαρισ. τις 42. αλλ . . (ταυτα δε) . . αφιεναι 44. ουαι υμ. γραμματεις και Φαρισαιοι, υποκριται . . οι περιπατ.

39 Mt. 23, 25. 42 Mt. 23, 23. 43 20, 46. Mt. 23, 6 s. 44 Mt. 23, 27. 46 Mt. 23, 4.

37 (135. 5) Et cum loqueretur, rogavit
illum quidam Pharisaeus ut pranderet
apud se: et ingressus recubuit. 38 Pha-
risaeus autem coepit intra se reputans
dicere quare non baptizatus esset ante
prandium. 39 Et ait dominus ad illum
Nunc vos Pharisaei quod de foris est
calicis et catini mundatis, quod autem
intus est vestrum plenum est rapina et
iniquitate. 40 Stulti, nonne qui fecit
quod de foris est, etiam id quod de in-
tus est fecit? 41 Verum tamen quod
superest date elemosynam, et ecce
omnia munda sunt vobis. 42 (136. 5) Sed
vae vobis Pharisaeis, quia decimatis
mentham et rutam et omne olus, et
praeteritis iudicium et caritatem dei:
haec autem oportuit facere, et illa non
omittere. 43 (137. 2) Vae vobis Pharisaeis,
quia diligitis primas cathedras in syn-
agogis et salutationes in foro. 44 (138. 5) Vae
vobis, quia estis ut monumenta quae
non parent, et homines ambulantes su-
pra nesciunt. 45 (139. 5) Respondens au-
tem quidam ex legis peritis ait illi Ma-
gister, haec dicens etiam nobis contu-
meliam facis. 46 At ille ait Et vobis
legis peritis vae, quia oneratis homines

43. (qui diligitis) 44. apparent 45. contumeliam nobis

39 Mt. 23, 25. 42 Mt. 23, 23. 43 20, 46. Mt. 23 6 s. 44 Mt. 23, 27. 46 Mt. 23, 4.

τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ
αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσ-
ψαύετε τοῖς φορτίοις. **47** (140. 5) οὐαὶ ὑμῖν,
ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν,
οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς.
48 ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε
τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ
μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδο-
μεῖτε. **49** (141. 5) διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία
τοῦ θεοῦ εἶπεν Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προ-
φήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπο-
κτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, **50** ἵνα ἐκζη-
τηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ
ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ
τῆς γενεᾶς ταύτης, **51** ἀπὸ αἵματος Ἄβελ
ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου με-
ταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναὶ
λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς
ταύτης. **52** (142. 5) οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι
ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ
εἰσήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

53 (143. 10) Κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ
ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν
περὶ πλειόνων, **54** ἐνεδρεύοντες αὐτόν, θη-
ρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

48. αρα μαρτυρειτε . . οικοδομ. αυτων τα μνημεια 50. εκχυνομενον 51. απο του αιμ. Αβελ εως του αιμ. Ζαχ. 52. εισηλθετε 53. Κακ. εξελθ. αυτου : Λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους 54. και ζητουντες θηρευσαι . . add in f. ινα κατηγορησωσιν αυτου

47 s. Mt. 23, 29—31. **49—51** Mt. 23, 34—36. **51** * Gen. 4, 8. * 2 Chr. 24, 21 **52** Mt. 23, 13.

oneribus quae portari non possunt, et
ipsi uno digito vestro non tangitis sarci-
nas. **47** (140. 5) Vae vobis, quia aedifi-
catis monumenta prophetarum, patres
autem vestri occiderunt illos. **48** Pro-
fecto testificamini quod consentitis ope-
ribus patrum vestrorum, quoniam ipsi
quidem eos occiderunt, vos autem aedi-
ficatis eorum sepulchra. **49** (141. 5) Pro-
pterea et sapientia dei dixit Mittam ad
illos prophetas et apostolos, et ex illis
occident et persequentur, **50** ut inqui-
ratur sanguis omnium prophetarum qui
effusus est a constitutione mundi a gene-
ratione ista, **51** a sanguine Abel usque
ad sanguinem Zachariae, qui periit inter
altare et aedem: ita dico vobis, require-
tur ab hac generatione. **52** (142. 5) Vae
vobis legis peritis, quia tulistis clavem
scientiae: ipsi non introistis, et eos qui
introibant prohibuistis.

53 (143. 10) Cum autem haec ad illos
diceret, coeperunt Pharisaei et legis
periti graviter insistere et os eius oppri-
mere de multis, **54** insidiantes ei et
quaerentes capere aliquid ex ore eius ut
accusarent eum.

46. portare 47. qui aedificatis 48. FA *aliique* quidem ipsi 52. (introiebant) 53. FA *om* autem 54. (*om* ei) . . aliquid capere de ore

47 s. Mt. 23, 29—31. **49—51** Mt. 23, 34—36. **51** * Gen. 4, 8. * 2 Chr. 24, 21. **52** Mt. 23, 13.

XII.

Fermentum Pharisaeorum. Quis sit timendus. Peccatum in spiritum sanctum. Lis hereditatis. De divite vana meditante. Curae inanes, aeternae divitiae. De servo vigilante et fideli. Dissidia propter Christum. Signa temporum.

1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων
τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους,
ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
πρῶτον (144. 2) Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς
ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρι-
σις. 2 (145. 5) οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον
ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυ-
πτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 3 ἀνθ' ὧν ὅσα
ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκου-
σθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν
τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δω-
μάτων. 4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου,
μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ
σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισ-
σότερόν τι ποιῆσαι. 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν
τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ
ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς
τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβή-
θητε. 6 οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται
ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν
ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 7 ἀλλὰ
καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι

XII. 1. ς° (non ς) πρωτον cum προσεχετε coni. 4. αποκτεινοντων (αποκτενοντ.) . . (περισσον) 5. εξουσ. εχοντα 6. πωλειται

XII. 1 Mt. 16, 6. 2 8, 17. Mc. 4, 22. Mt. 10 26 s. 4—9 Mt. 10, 28—33.

XII.

Fermentum Pharisaeorum. Quis sit timendus. Peccatum in spiritum sanctum. Lis hereditatis. De divite vana meditante. Curae inanes, aeternae divitiae. De servo vigilante et fideli. Dissidia propter Christum. Signa temporum.

1 Multis autem turbis circumstantibus,
ita ut se invicem conculcarent, coepit
dicere ad discipulos suos (144. 2) Atten-
dite a fermento Pharisaeorum, quod est
hypocrisis. 2 (145. 5) Nihil autem oper-
tum est quod non reveletur, neque abs-
conditum quod non sciatur: 3 quon-
iam quae in tenebris dixistis, in lumine
dicentur, et quod in aurem locuti estis
in cubiculis, praedicabitur in tectis.
4 Dico autem vobis amicis meis, ne ter-
reamini ab his qui occidunt corpus et
post haec non habent amplius quod fa-
ciant. 5 Ostendam autem vobis quem
timeatis: timete eum qui postquam oc-
ciderit habet potestatem mittere in ge-
hennam: ita dico vobis, hunc timete.
6 Nonne quinque passeres veneunt di-
pondio? et unus ex illis non est in ob-
livione coram deo. 7 Sed et capilli ca-
pitis vestri omnes numerati sunt. Nolite

XII. 4. quid faciant 6. (veniunt)

XII. 1 Mt. 16, 6. 2 8, 17. Mc. 4, 22. Mt. 10, 26 s. 4—9 Mt. 10, 28—33.

ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρου-
θίων διαφέρετε. 8 λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς
ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀν-
θρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολο-
γήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ
θεοῦ· 9 (146. 2) ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώ-
πιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώ-
πιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. 10 (147. 2) καὶ
πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον
πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται.
11 (148. 2) ὅταν δὲ φέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς
συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξου-
σίας, μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἀπολογήσησθε ἢ
τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα δι-
δάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

13 (149. 10) Εἶπεν δέ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ
ὄχλου Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου
μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν.
14 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄνθρωπε, τίς με κα-
τέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς;
15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁρᾶτε καὶ φυ-
λάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ
ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν
ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. 16 Εἶπεν δὲ
παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων Ἀνθρώπου
τινὸς πλουσίου ηὐφόρησεν ἡ χώρα. 17 καὶ

7. μη ουν 11. προσφερωσιν (εισφ.)..(μεριμνησητε)
.. πως η τι 14. κριτην : δικαστην 15. πασης :
της..(η ζωη αυτω)..υπαρχ. αυτου 16. ευφορησεν

10 Mt. 12, 32. Mc. 3, 20. 11 s. Mt. 10, 10 s.
Mc. 13, 11.

ergo timere: multis passeribus pluris
estis. 8 Dico autem vobis, omnis qui-
cumque confessus fuerit in me coram
hominibus, et filius hominis confitebitur
in illo coram angelis dei: 9 (146. 2) qui
autem negaverit me coram hominibus,
denegabitur coram angelis dei. 10 (147. 2) Et
omnis qui dicit verbum in filium homi-
nis, remittetur illi: ei autem qui in spi-
ritum sanctum blasphemaverit non re-
mittetur. 11 (148. 2) Cum autem inducent
vos in synagogas et ad magistratus et
potestates, nolite solliciti esse qualiter
aut quid respondeatis aut quid dicatis:
12 spiritus enim sanctus docebit vos in
ipsa hora quae oporteat dicere.

13 (149. 10) Ait autem quidam ei de
turba Magister, dic fratri meo ut dividat
mecum hereditatem. 14 At ille dixit ei
Homo, quis me constituit iudicem aut
divisorem supra vos? 15 Dixitque ad
illos Videte et cavete ab omni avaritia:
quia non in abundantia cuiusquam vita
eius est ex his quae possidet. 16 Dixit
autem similitudinem ad illos dicens Ho-
minis cuiusdam divitis uberes fructus
ager attulit: 17 et cogitabat intra se

7. estis vos 8. fuerit me .. confitebitur illum
9. negabitur 12. quid oporteat vos dicere 13. ei
quidam 14. dixit illi .. super

10 Mt. 12, 52. Mc. 3, 20. 11 s. Mt. 10, 19 s.
Mc. 13, 11.

διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων Τί ποιήσω,
ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς
μου; 18 καὶ εἶπεν Τοῦτο ποιήσω· καθε-
λῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκο-
δομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενή-
ματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, 19 καὶ ἐρῶ
τῇ ψυχῇ μου Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ
κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε,
πίε, εὐφραίνου. 20 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός
Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου
ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας,
τίνι ἔσται; 21 οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ
καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

22 (150. 5) Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε
τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί
ἐνδύσησθε. 23 ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς
τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. 24 κα-
τανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπεί-
ρουσιν οὔτε θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν τα-
μεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει
αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν
πετεινῶν. 25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δύναται ἐπὶ
τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ προσθεῖναι πῆχυν; 26 εἰ
οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν
λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ

18. $ς^e$ (non ς) γεννηματα 19. (om κειμενα) 20. $ς^e$ (non ς) Αφρον 21. (om vers.) 22. υμιν λεγω . . τη ψυχη υμων 23. (η γαρ ψυχ.) 24. ου σπειρ. ουδε 25. μεριμνων δυνατ. προσθ. επι . . πηχυν ενα 26. ουτε

22—31 Mt. 6, 25—33.

dicens Quid faciam, quod non habeo
quo congregem fructus meos? 18 Et
dixit Hoc faciam: destruam horrea mea
et maiora faciam, et illuc congregabo
omnia quae nata sunt mihi et bona mea,
19 et dicam animae meae Anima, habes
multa bona posita in annos plurimos:
requiesce, comede, bibe, epulare. 20 Di-
xit autem illi deus Stulte, hac nocte
animam tuam repetunt a te: quae au-
tem parasti, cuius erunt? 21 Sic est
qui sibi thesaurizat et non est in deum
dives.

22 (150. 5) Dixitque ad discipulos suos
Ideo dico vobis, nolite solliciti esse ani-
mae quid manducetis, neque corpori
quid vestiamini: 23 anima plus est quam
esca, et corpus quam vestimentum.
24 Considerate corvos, quia non semi-
nant neque metunt, quibus non est cel-
larium neque horreum, et deus pascit
illos: quanto magis vos pluris estis illis.
25 Quis autem vestrum cogitando potest
adiicere ad staturam suam cubitum
unum? 26 Si ergo neque quod mini-
mum est potestis, quid de ceteris solli-
citi estis? 27 Considerate lilia, quomodo

17. quia non 22. animae vestrae . . induamini 23. corpus plus

22—31 Mt. 6, 25—33.

κρίνα, πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει· λέγω δὲ
ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ
περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. **28** εἰ δὲ ἐν
ἀγρῷ τὸν χόρτον σήμερον ὄντα καὶ αὔριον
εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμ-
φιέζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι.
29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί
πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· **30** ταῦτα
γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦ-
σιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε
τούτων. **31** πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν
αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.
32 (151.10) Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον·
ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν
τὴν βασιλείαν. **33** (152.2) Πωλήσατε τὰ
ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην·
(153.5) ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ πα-
λαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς
οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ
σὴς διαφθείρει. **34** ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θη-
σαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν
ἔσται. **35** (154.10) Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ
ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιό-
μενοι, **36** καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσ-
δεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσῃ
ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαν-
τος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. **37** (155.5) μα-

27. τα κρ. πως αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει· λεγ 28. τ. χορτ. ε. τ. αγρω . . αμφιεννυσι (αμφιαζει) 29. και τι : η τι 30. επιζητει 31. τ. βασ. του θεου . . ταυτα παντα 33. βαλαντια 36. αναλυσει

33 s. Mt. 6, 19—21.

crescunt: non laborant neque nent:
dico autem vobis, nec Salomon in omni
gloria sua vestiebatur sicut unum ex
istis. **28** Si autem faenum, quod hodie
in agro est et cras in clibanum mittitur,
deus sic vestit, quanto magis vos, pu-
sillae fidei. **29** Et vos nolite quaerere
quid manducetis aut quid bibatis, et
nolite in sublime tolli: **30** haec enim
omnia gentes mundi quaerunt, pater
autem vester scit quoniam his indi-
getis. **31** Verum tamen quaerite regnum
dei, et haec omnia adiicientur vobis.
32 (151.10) Nolite timere, pusillus grex:
quia complacuit patri vestro dare vobis
regnum. **33** (152.2) Vendite quae possi-
detis et date elemosynam: (153.5) facite
vobis sacculos qui non veterescunt, the-
saurum non deficientem in caelis, quo
fur non appropiat neque tinea corrum-
pit. **34** Ubi enim thesaurus vester est,
ibi et cor vestrum erit. **35** (154.10) Sint
lumbi vestri praecincti et lucernae ar-
dentes, **36** et vos similes hominibus ex-
pectantibus dominum suum, quando rever-
tatur a nuptiis, ut cum venerit et pulsa-
verit confestim aperiant ei. **37** (155.5) Beati

27. (non nent [*neunt] 28. est in agro 31. quaerite primum regnum dei et iustitiam eius 33. veterascunt 35. ardentes in manibus vestris

33 s. Mt. 6, 19—21.

κάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύ-
ριος εὑρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ
παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. 38 καὶ ἐὰν
ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ καὶ ἐν τῇ
τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μα-
κάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι. 39 (156. 2) τοῦτο δὲ
γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης
ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν
ἂν καὶ οὐκ ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον
αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ
ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.
41 (157. 5) Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε,
πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ
καὶ πρὸς πάντας; 42 εἶπεν δὲ ὁ κύριος
Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ὁ φρό-
νιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θε-
ραπείας αὐτοῦ διδόναι ἐν καιρῷ σιτομέ-
τριον; 43 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν
ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα
οὕτως. 44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν
τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.
45 (158. 5) ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν
τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει ὁ κύριός μου
ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας
καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν

38. (καν εν τη δευτ. καν εν τ. τρ. φυλ. ελθη και ευρη ουτ.) . . ουτω . . οι δουλοι εκεινοι 39. ουκ αν . . διορυγηναι 40. και υμ. ουν 41. Ειπε δε αυτω 42. οικ. και φρονιμ. . . του διδοναι . . το σιτομετρ.

39 s. Mt. 24, 43 s. 42—46 Mt. 24, 45—51.

servi illi, quos cum venerit dominus in-
venerit vigilantes: amen dico vobis quod
praecinget se et faciet illos discumbere
et transiens ministrabit illis. 38 Et si
venerit in secunda vigilia et si in tertia
vigilia venerit et ita invenerit, beati sunt
servi illi. 39 (156. 2) Hoc autem scitote,
quoniam si sciret pater familias qua hora
fur veniret, vigilaret utique et non sine-
ret perfodiri domum suam. 40 Et vos
estote parati, quia qua hora non putatis
filius hominis veniet.
41 (157. 5) Ait autem ei Petrus Domine,
ad nos dicis hanc parabolam, an et ad
omnes? 42 Dixit autem dominus Quis
putas est fidelis dispensator et prudens,
quem constituet dominus super familiam
suam, ut det illis in tempore tritici men-
suram? 43 Beatus ille servus, quem cum
venerit dominus invenerit ita facientem:
44 vere dico vobis quia supra omnia quae
possidet constituet illum. 45 (158. 5) Quod
si dixerit servus ille in corde suo Moram
facit dominus meus venire, et coeperit
percutere pueros et ancillas, et edere et

37. FA praecingit 38. FA *om* sunt 39. perfodi (item A**) 41. (*om* et) 42. constituit . . supra 44. quoniam supra 45. servos et ancillas

39 s. Mt. 24, 43 s. 42—46 Mt. 24, 45—51.

καὶ μεθύσκεσθαι· 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ
δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ
καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομή-
σει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν
ἀπίστων θήσει. 47 ([159. 10]) ἐκεῖνος δὲ ὁ
δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐ-
τοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς
τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· 48 ὁ
δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν,
δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ,
πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ πα-
ρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐ-
τόν. 49 ([160. 5]) Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν
γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. 50 βά-
πτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς
συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. 51 δοκεῖτε ὅτι
εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ
λέγω ὑμῖν ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται
γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ διαμε-
μερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ
τρισὶν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ
υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ τὴν
θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα,
πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη
ἐπὶ τὴν πενθεράν.

---

47. τ. κυριου εαυτου 49. (επι τ. γ.) 50. οτου : ου 52. (εν ενι οικω) 53. τρισιν. 53 διαμερισθησεται . . εφ υιω . . επι θυγατρι . . επι μητρι . . πενθεραν αυτης

51—53 Mt. 10, 34 s. 53 * Mich. 7, 6.

bibere et inebriari, 46 veniet dominus
servi illius in die qua non sperat et hora
qua nescit, et dividet eum partemque
eius cum infidelibus ponet. 47 ([159. 10]) Ille
autem servus qui cognovit voluntatem
domini sui et non praeparavit et non
fecit secundum voluntatem eius, vapu-
labit multis; 48 qui autem non cogno-
vit et fecit digna plagis, vapulabit pau-
cis. Omni autem cui multum datum
est, multum quaeretur ab eo; et cui
commendaverunt multum, plus petent
ab eo. 49 ([160. 5]) Ignem veni mittere
in terram, et quid volo nisi accenda-
tur. 50 Baptisma autem habeo bapti-
zari, et quomodo coarctor usque dum
perficiatur. 51 Putatis quia pacem veni
dare in terram? non dico vobis sed se-
parationem. 52 Erunt enim ex hoc quin-
que in domo una divisi, tres in duo et
duo in tres 53 dividentur, pater in filium
et filius in patrem suum, mater in filiam
et filia in matrem, socrus in nurum suam
et nurus in socrum suam.

---

49. volo nisi ut ((volo si)) 50. Baptismo 52. in duos

51—53 Mt. 10, 34 s. 53 * Mich. 7, 6.

54 (161. 5) Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις
Ὅταν ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ
δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχε-
ται, καὶ γίνεται οὕτως· **55** καὶ ὅταν νό-
τον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται, καὶ
γίνεται. **56** ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς
γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν,
τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;
57 Τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ
δίκαιον; **58** (162. 5) ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ
τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ
δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μή
ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ
κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ
πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν. **59** λέγω
σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ καὶ
τὸν ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

XIII.

Galilaeorum caesorum exemplum. Ficus in vinea sterilis. Mulier sabbato sanata. Granum sinapis et fermentum. Angusta porta. Ad Herodem vulpem. Prophetarum interfectrix.

1 (163. 10) Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ
καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλι-
λαίων ὧν τὸ αἷμα Πιλᾶτος ἔμιξεν μετὰ
τῶν θυσιῶν αὐτῶν. **2** καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτοῖς Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρ-

54. (om την) . . om οτι . . ουτω 56. (του ουρ. κ. τ. γης) 58. παραδω . . βαλλη 59. το εσχ.
XIII. 2. αποκρ. ο Ιησους

54—56 Mt. 16, 2 s. **58** s. Mt. 5, 25 s.

54 (161. 5) Dicebat autem et ad turbas
Cum videritis nubem orientem ab oc-
casu, statim dicitis Nimbus venit, et ita
fit: **55** et cum austrum flantem, dicitis
quia aestus erit, et fit. **56** Hypocritae,
faciem terrae et caeli nostis probare,
hoc autem tempus quomodo non proba-
tis? **57** Quid autem et a vobis ipsis non
iudicatis quod iustum est? **58** (162. 5) Cum
autem vadis cum adversario tuo ad prin-
cipem, in via da operam liberari ab illo,
ne forte trahat te apud iudicem et iudex
tradat te exactori et exactor mittat te in
carcerem. **59** Dico tibi, non exies inde
donec etiam novissimum minutum red-
das.

XIII.

Galilaeorum caesorum exemplum. Ficus in vinea sterilis. Mulier sabbato sanata. Granum sinapis et fermentum. Angusta porta. Ad Herodem vulpem. Prophetarum interfectrix.

1 (163. 10) Aderant autem quidam ipso
in tempore nuntiantes illi de Galilaeis
quorum sanguinem Pilatus miscuit cum
sacrificiis eorum. **2** Et respondens dixit
illis Putatis quod hi Galilaei prae omni-

55. (quia ventus erit) 56. coeli et terrae 57. (quid iustum est) 58. ad iudicem

54—56 Mt. 16, 2 s. **58** s. Mt. 5, 25 s.

τωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγέ-
νοντο, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασιν; 3 οὐχὶ
λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσητε, πάν-
τες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. 4 ἢ ἐκεῖνοι οἱ
δέκα καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος
ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δο-
κεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ
πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας
Ἱερουσαλήμ; 5 οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν
μὴ μετανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπο-
λεῖσθε.

6 (164. 10) Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παρα-
βολήν. Συκῆν εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν
τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρ-
πὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὗρεν. 7 εἶπεν δὲ
πρὸς τὸν ἀμπελουργόν Ἰδοὺ τρία ἔτη ἔρ-
χομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ
οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ
τὴν γῆν καταργεῖ; 8 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει
αὐτῷ Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος,
ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κό-
πρια, 9 κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν· εἰ δὲ
μή γε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν.

10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συνα-
γωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 11 καὶ ἰδοὺ γυνὴ
πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ
ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυνα-
μένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. 12 ἰδὼν

3. μετανοητε . . (παντες ομοιως) 4. αυτοι : ουτοι . . om τους prius . . εν Ιερουσ. 5. μετανοητε . . παντ. ομοιως 6. εν τ. α. α. πεφυτ. . . καρπ. ζητων 8. ς'' κοπριαν 11. γυνη ην

bus Galilaeis peccatores fuerunt, quia
talia passi sunt? 3 Non dico vobis, sed
nisi paenitentiam habueritis, omnes si-
militer peribitis. 4 Sicut illi decem et
octo supra quos cecidit turris in Siloam
et occidit eos, putatis quia et ipsi debi-
tores fuerunt praeter omnes homines ha-
bitantes in Hierusalem? 5 Non dico vo-
bis, sed si non paenitentiam egeritis,
omnes similiter peribitis.

6 (164. 10) Dicebat autem hanc simili-
tudinem. Arborem fici habebat quidam
plantatam in vinea sua, et venit quae-
rens fructum in illa et non invenit. 7 Di-
xit autem ad cultorem vineae Ecce anni
tres sunt ex quo venio quaerens fructum
in ficulnea hac et non invenio: succide
ergo illam: ut quid etiam terram occu-
pat? 8 At ille respondens dicit illi Do-
mine, dimitte illam et hoc anno, usque
dum fodiam circa illam et mittam ster-
cora; 9 et si quidem fecerit fructum:
sin autem, in futurum succides eam.

10 Erat autem docens in synogoga
eorum sabbatis. 11 Et ecce mulier quae
habebat spiritum infirmitatis annis decem
et octo, et erat inclinata, nec omnino
poterat sursum respicere. 12 Quam cum

XIII. 2. fuerint 4. Siloe . . fueriut 5. poenitentiam non 6. autem et 8. FA *aliique* dixit

δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶ-
πεν αὐτῇ Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας
σου, 13 καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας·
καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ ἐδόξαζεν
τὸν θεόν. 14 (165. 2) ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχι-
συνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ
ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ
ὅτι ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι·
ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ
μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. 15 ἀπεκρίθη
δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί,
ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν
βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης
καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; 16 ταύτην δὲ θυ-
γατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατα-
νᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει
λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ
τοῦ σαββάτου; 17 (166. 10) καὶ ταῦτα λέ-
γοντος αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀν-
τικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν
ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ'
αὐτοῦ.

18 (167. 2) Ἔλεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐ-
τήν; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν
λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ,
καὶ ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα,

12. (απολ. απο της) 13. ανωρθωθη 14. om οτι sec. . . εν ταυταις ουν 15. δε : ουν . . Υποκριτα 18. ουν : δε

XIII. 15 14, 5. Mt. 12, 11. 18 s. Mc. 4, 30—32. Mt. 13, 31 s.

vidisset Iesus, vocavit ad se et ait illi
Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. 13 et
inposuit illi manus: et confestim erecta
est, et glorificabat deum. 14 (165. 2) Re-
spondens autem archisynagogus, indi-
gnans quia sabbato curasset Iesus, dice-
bat turbae Sex dies sunt in quibus opor-
tet operari: in his ergo venite et cura-
mini, et non in die sabbati. 15 Respon-
dit autem ad illum dominus et dixit Hy-
pocritae, unusquisque vestrum sabbato
non solvit bovem suum aut asinum a
praesepio et ducit adaquare? 16 Hanc
autem filiam Abrahae, quam alligavit sa-
tanas ecce decem et octo annis, non
oportuit solvi a vinculo isto die sabbati?
17 (166. 10) Et cum haec diceret, erubesce-
bant omnes adversarii eius, et omnis
populus gaudebat in universis quae glo-
riose fiebant ab eo.

18 (167. 2) Dicebat ergo Cui simile est
regnum dei, et cui simile esse existi-
mabo illud? 19 Simile est grano sina-
pis, quod acceptum homo misit in hor-
tum suum, et crevit et factum est in

12. videret . . vocavit eam 15. Respondens - - dixit (Respondens - - et dixit) 18. simile aestumabo illud

XIII. 15 14, 5. Mt. 12, 11. 18 s. Mc. 4, 30—32. Mt. 13, 31 s.

καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν
ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. **20** (168. 5) Πάλιν
εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ;
21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ
ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ
ἐζυμώθη ὅλον.

22 (169. 2) Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις
καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορείαν ποιούμε-
νος εἰς Ἱερουσαλήμ. **23** (170. 5) Εἶπεν δέ
τις αὐτῷ Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ
δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς **24** Ἀγωνίζεσθε
εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολ-
λοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ
οὐκ ἰσχύσουσιν, **25** (171. 5) ἀφ᾽ οὗ ἂν ἐγερ-
θῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύ-
ραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν
τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν.
καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς
πόθεν ἐστέ. **26** τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφά-
γομεν ἐνώπιον σοῦ καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς
πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. **27** καὶ ἐρεῖ Λέγω
ὑμῖν, οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ᾽
ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. **28** ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων,

20. Και παλιν 21. ενεκρυψεν 24. θυρας : πυλης.
25. Κυριε, κυριε 26. (αρξησθε) 27. ουκ οιδα υμας
. . παντ. οι εργ. της αδ.

21 Mt. 13, 33. 24 Mt. 7, 13 s. 25 ss. Mt. 25,
10—12. 27 Mt. 7, 23. 28 Mt. 8, 11 s.

arborem magnam, et volucres caeli re-
quieverunt in ramis eius. **20** (168. 5) Et
iterum dixit Cui simile aestimabo regnum
dei? **21** Simile est fermento, quod ac-
ceptum mulier abscondit in farinae sata
tria, donec fermentaretur totum.

22 (169. 2) Et ibat per civitates et ca-
stella docens et iter faciens in Hierusa-
lem. **23** (170. 5) Ait autem illi quidam
Domine, si pauci sunt qui salvantur?
Ipse autem dixit ad illos **24** Contendite
intrare per angustam portam: quia multi,
dico vobis, quaerent intrare et non po-
terunt. **25** (171. 5) Cum autem intraverit
pater familias et clauserit ostium, et in-
cipietis foris stare et pulsare ostium di-
centes Domine, aperi nobis: et respon-
dens dicet vobis Nescio vos unde sitis.
26 Tunc incipietis dicere Manducavimus
coram te et bibimus, et in plateis no-
stris docuisti. **27** Et dicet vobis Nescio
vos unde sitis: discedite a me omnes
operarii iniquitatis. **28** Ibi erit fletus et
stridor dentium, (172. 5) cum videritis

21. (et cui simile) 24. FA quaerunt 25. ostium.
incipietis

21 Mt. 13, 33. 24 Mt. 7, 13 s. 25 ss. Mt. 25,
10—12. 27 Mt. 7, 23. 28 Mt. 8, 11 s.

(172. 5) ὅταν ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν
τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλο-
μένους ἔξω. 29 καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατο-
λῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ
ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
30 (173. 2) καὶ ἰδού εἰσιν ἔσχατοι οἳ ἔσονται
πρῶτοι, καί εἰσιν πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

31 (174. 10) Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλ-
θόν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ Ἔξελθε
καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρῴδης θέλει
σε ἀποκτεῖναι. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πο-
ρευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ Ἰδοὺ
ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σή-
μερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦ-
μαι. 33 πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον
καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέ-
χεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσα-
λήμ. 34 (175. 5) Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλήμ,
ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθο-
βολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν,
ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου
ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ
τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 35 ἰδοὺ
ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

29. απο βορρα 31. (ωρα) 32. επιτελω 34. (τα εαυτ. νοσσια) 35. ο οικ. υμ. ερημος. αμην δε λ. υμιν . . με ιδητε εως αν ηξη

30 Mt. 19, 30. 20, 16. Mc. 10, 31. 34 s. Mt. 23, 37—39. 35 * Ps. 118, 26.

Abraham et Isaac et Iacob et omnes
prophetas in regno dei, vos autem ex-
pelli foras. 29 Et venient ab oriente et
occidente et aquilone et austro, et ac-
cumbent in regno dei. 30 (173. 2) Et
ecce sunt novissimi qui erunt primi, et
sunt primi qui erunt novissimi.

31 (174. 10) In ipsa die accesserunt qui-
dam Pharisaeorum dicentes illi Exi et
vade hinc, quia Herodes vult te occi-
dere. 32 Et ait illis Ite dicite vulpi illi
Ecce eiicio daemonia et sanitates perfi-
cio hodie et cras, et tertia consummor.
33 Verum tamen oportet me hodie et
cras et sequenti ambulare, quia non ca-
pit prophetam perire extra Hierusalem.
34 (175. 5) Hierusalem Hierusalem, quae
occidis prophetas et lapidas eos qui mit-
tuntur ad te, quoties volui congregare
filios tuos, quemadmodum avis nidum
suum sub pennis, et noluisti. 35 Ecce
relinquitur vobis domus vestra. Dico
autem vobis quia non videbitis me do-
nec veniat cum dicetis Benedictus qui
venit in nomine domini.

28. (prophetas introire in) 32. Ite et dicite . . tertia die 33. sequenti die 35. relinquetur . . vestra deserta

30 Mt. 19, 30. 20, 16. Mc. 10, 31. 34 s. Mt. 23, 37—39. 35 * Ps. 118, 26.

XIV.

Hydropicus sabbato sanatus. De primis locis vitandis et invitandis pauperibus. Parabola de spreto convivio. Christus super omnia diligendus. Exempla turris struendae, regis bellum parantis; salis putidi.

1 (176. 10) Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐ-
τὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φα-
ρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ
ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. 2 καὶ ἰδοὺ
ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐ-
τοῦ. 3 (177. 2) καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους
λέγων Ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ
οὔ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. 4 καὶ ἐπιλαβόμενος
ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. 5 καὶ ἀπο-
κριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τίνος ὑμῶν υἱὸς
ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐ-
θέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
σαββάτου; 6 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκρι-
θῆναι πρὸς ταῦτα.

7 (178. 10) Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλη-
μένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρω-
τοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς
8 Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ
κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή ποτε
ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ,
9 καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ
σοι Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ

XIV. 3. Ει εξεστι . . θεραπευειν . . om η ου 5. (om αποκριθ.) . . υιος : ονος . . εμπεσειται . . (om εν) 6. ανταποκρ. αυτω 9. μετ

XIV. 3 Mt. 12, 10. 5 13, 15.

XIV.

Hydropicus sabbato sanatus. De primis locis vitandis et invitandis pauperibus. Parabola de spreto convivio. Christus super omnia diligendus. Exempla turris struendae, regis bellum parantis; salis putidi.

1 (176. 10) Et factum est cum intraret
in domum cuiusdam principis Phari-
saeorum sabbato manducare panem,
et ipsi observabant eum. 2 Et ecce
homo quidam hydropicus erat ante il-
lum. 3 (177. 2) Et respondens Iesus dixit
ad legis peritos et Pharisaeos Licet sab-
bato curare? 4 At illi tacuerunt: (4) ipse
vero apprehensum sanavit eum ac dimi-
sit. 5 Et respondens ad illos dixit Cuius
vestrum asinus aut bos in puteum cadet,
et non continuo extrahet illum die sab-
bati? 6 Et non poterant ad haec re-
spondere illi.

7 (178. 10) Dicebat autem et ad invita-
tos parabolam, intendens quomodo pri-
mos accubitus eligerent, dicens ad illos
8 Cum invitatus fueris ad nuptias, non
discumbas in primo loco, ne forte ho-
noratior te sit invitatus ab eo, 9 et ve-
niens is qui te et illum vocavit dicat tibi
Da huic locum, et tunc incipias cum ru-

XIV. 1. intraret Iesus 3. dicens Si licet 4. (om eum) 8. ab illo

XIV. 3 Mt. 12. 10. 5 13. 15.

αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν.
10 ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε
εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ
κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι Φίλε, προσανάβηθι
ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον
τῶν συνανακειμένων σοι. 11 (179. 5) ὅτι πᾶς
ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

12 (180. 10) Ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μή ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά
σοι. 13 ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει
πτωχούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς,
14 καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ Μακάριος ὃς φάγεται
ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 16 (181. 5) ὁ
δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγαν, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς, 17 καὶ
ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις Ἔρχεσθε,

---

10. αναπεσον (αναπεσαι) . . ερει : ειπη 12. σε αντικ. κ. γ. σοι αντ. 15. (οστις) . . (αριστον) 16. εποιησε . . μεγα

---

11 18, 14. Mt. 23, 12. 16 ss. Mt. 22, 1 ss.

bore novissimum locum tenere. 10 Sed
cum vocatus fueris, vade recumbe in novissimo loco, ut cum venerit qui te invitavit dicat tibi Amice, ascende superius: tunc erit tibi gloria coram simul
discumbentibus: 11 (179. 5) quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur.

12 (180. 10) Dicebat autem et ei qui se invitaverat Cum facis prandium aut caenam, noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos neque vicinos divites, ne forte et ipsi te reinvitent et
fiat tibi retributio. 18 Sed cum facis
convivium, voca pauperes debiles claudos caecos, 14 et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum.

15 Haec cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi Beatus qui manducabit panem in regno dei.
16 (181. 5) At ipse dixit ei Homo quidam fecit caenam magnam et vocavit
multos, 17 et misit servum suum hora caenae dicere invitatis ut venirent, quia

---

12. te et ipsi 13. et caecos 15. (dixit ei)

---

11 18, 14. Mt. 23, 12. 16 ss. Mt. 22, 1 ss.

ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστιν πάντα. **18** καὶ ἤρ-
ξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. ὁ
πρῶτος εἶπεν αὐτῷ Ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ
ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ
σε, ἔχε με παρῃτημένον. **19** καὶ ἕτερος
εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πο-
ρεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε
με παρῃτημένον. **20** καὶ ἕτερος εἶπεν Γυ-
ναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι
ἐλθεῖν. **21** καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος
ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε
ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ
αὐτοῦ Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας
καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς
καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς
εἰσάγαγε ὧδε. **22** καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος Κύ-
ριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος
ἐστίν. **23** καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν
δοῦλον Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φρα-
γμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμι-
σθῇ μου ὁ οἶκος· **24** λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι
οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημέ-
νων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

25 (182. 5) Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι
πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς
26 Εἴ τις ἔρχεται πρὸς μὲ καὶ οὐ μισεῖ
τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ
τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελ-

18. (παντ. παραιτ.) . . εξελθ. και ιδ. 21. ο δουλ. εκεινος . . και χωλ. κ. τυφλ. 22. (γεγ. ο επετ.) 23. ο οικ. μου 26. τ. πατ. εαυτου

26 s. Mt. 10, 37 s.

iam parata sunt omnia. **18** Et coeperunt
simul omnes excusare. Primus dixit ei
Villam emi et necesse habeo exire et
videre illam: rogo te, habe me excusa-
tum. **19** Et alter dixit Iuga boum emi
quinque et eo probare illa: rogo te, habe
me excusatum. **20** Et alius dixit Uxorem
duxi et ideo non possum venire. **21** Et
reversus servus nuntiavit haec domino
suo. Tunc iratus pater familias dixit
servo suo Exi cito in plateas et vicos
civitatis, et pauperes ac debiles et cae-
cos et claudos introduc huc. **22** Et ait
servus Domine, factum est ut imperasti,
et adhuc locus est. **23** Et ait dominus
servo Exi in vias et sepes et compelle
intrare, ut impleatur domus mea: **24** di-
co autem vobis quod nemo virorum il-
lorum qui vocati sunt gustabit caenam
meam.

25 (182. 5) Ibant autem turbae multae
cum eo, et conversus dixit ad illos **26** Si
quis venit ad me et non odit patrem
suum et matrem et uxorem et filios et

21. (*om* huc)

26 s. Mt. 10, 37 s.

278

φοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν
ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναται εἶναί μου μα-
θητής. **27** καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν
σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ
δύναται εἶναί μου μαθητής. **28** (183. 10) Τίς
γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι
οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπά-
νην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; **29** ἵνα μή
ποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύον-
τος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξων-
ται αὐτῷ ἐμπαίζειν, **30** λέγοντες ὅτι οὗ-
τος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ
οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. **31** Ἢ τίς βασι-
λεὺς πορευόμενος ἑτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν
εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύε-
ται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαν-
τῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ
ἐπ' αὐτόν; **32** εἰ δὲ μή γε, ἔτι αὐτοῦ
πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ
τὰ πρὸς εἰρήνην. **33** (184. 5) οὕτως οὖν πᾶς
ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς
ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναταί μου εἶναι
μαθητής. **34** (185. 2) Καλὸν οὖν τὸ ἅλας·
ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρ-
τυθήσεται; **35** οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κο-
πρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό.
ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

26. ετι δε και . . μου μαθ. ειναι 27. τ. στ. αυτου . . μου ειναι μαθ. 28. (ο θελων) . . εις : τα προς (τα εις) 29. εμπαιζ. αυτω 31. συμβ. ετ. βασιλει . . απαντησαι 32. (πορρω αυτου) 33. (ειν. μ. μαθ.) 34. om ουν . . om και

34 Mt. 5, 13. Mc. 9, 50.

fratres et sorores, adhuc autem et ani-
mam suam, non potest meus esse disci-
pulus. **27** Et qui non baiulat crucem
suam et venit post me, non potest meus
esse discipulus. **28** (183. 10) Quis enim
ex vobis volens turrem aedificare non
prius sedens computat sumptus qui ne-
cessarii sunt, si habet ad perficiendum?
29 ne postea quam posuerit fundamen-
tum et non potuerit perficere, omnes
qui vident incipiant inludere ei **30** di-
centes quia hic homo coepit aedificare,
et non potuit consummare. **31** Aut qui
rex iturus committere bellum adversum
alium regem non sedens prius cogitat si
possit cum decem milibus occurrere ei
qui cum viginti milibus venit ad se?
32 Alioquin adhuc illo longe agente le-
gationem mittens rogat ea quae pacis
sunt. **33** (184. 5) Sic ergo omnis ex vo-
bis qui non renuntiat omnibus quae
possidet non potest meus esse discipu-
lus. **34** (185. 2) Bonum est sal: si autem
sal quoque evanuerit, in quo condietur?
35 Neque in terram neque in sterquili-
nium utile est, sed foras mittetur. Qui
habet aures audiendi audiat.

26. ((esse meus)) 27. (**esse meus) 28. (*nonne prius) . . habeat 29. (poterit) 31. quis rex . . adversus 34. *om* quoque 35. (sterculinum)

34 Mt. 5, 13. Mc. 9, 50.

XV.

Parabolae de ove perdita, de dragma perdita, de filio degenere ad patrem redeunte.

1 (186. 2) Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάν-
τες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν
αὐτοῦ. 2 καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι
καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρ-
τωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.
3 (187. 5) εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παρα-
βολὴν ταύτην λέγων 4 Τίς ἄνθρωπος ἐξ
ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας
ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα
ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ
ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; 5 καὶ εὑρὼν
ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων,
6 καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς
φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς
Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου
τὸ ἀπολωλός. 7 λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ
ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ
μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δι-
καίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.
8 (188. 10) Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα
δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ
ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζη-
τεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ; 9 καὶ εὑ-
ροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας
λέγουσα Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν

XV. 1. εγγιζ. αυτω 2. om τε 4. απολ. εν εξ αυτων 7. ουτω . . εσται post χαρα pon. 9. συγκαλειται . . τας γειτονας

XV. 1 s. Mt. 9, 10 s. 4—7 Mt. 18, 12—14.

XV.

Parabolae de ove perdita, de dragma perdita, de filio degenere ad patrem redeunte.

1 (186. 2) Erant autem appropinquantes
ei publicani et peccatores ut audirent
illum. 2 Et murmurabant Pharisaei et
scribae dicentes quia hic peccatores re-
cipit et manducat cum illis. 3 (187. 5) Et
ait ad illos parabolam istam, dicens
4 Quis ex vobis homo qui habet cen-
tum oves, et si perdiderit unam ex illis,
nonne dimittit nonaginta novem in de-
serto et vadit ad illam quae perierat,
donec inveniat illam? 5 Et cum inve-
nerit eam, inponit in humeros suos gau-
dens, 6 et veniens domum convocat
amicos et vicinos, dicens illis Congratu-
lamini mihi, quia inveni ovem meam
quae perierat. 7 Dico vobis quod ita
gaudium erit in caelo super uno pecca-
tore paenitentiam habente quam super
nonaginta novem iustis qui non indigent
paenitentia. 8 (188. 10) Aut quae mulier
habens dragmas decem, si perdiderit
dragmam unam, nonne accendit lucer-
nam et everrit domum et quaerit dili-
genter, donec inveniat? 9 Et cum in-
venerit, convocat amicas et vicinas di-
cens Congratulamini mihi, quia inveni

XV. 4. inveniat eam 5. (invenerit illam) 7. habente : agente 8. FA *et plurimi* evertit

XV. 1 s. Mt. 9, 10 s. 4—7 Mt. 18, 12—14.

δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. 10 (189. 5) οὕτως, λέ-
γω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων
τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

11 (190. 10) Εἶπεν δέ Ἄνθρωπός τις εἶχεν
δύο υἱούς. 12 καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐ-
τῶν τῷ πατρί Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλ-
λον μέρος τῆς οὐσίας. ὁ δὲ διεῖλεν αὐτοῖς
τὸν βίον. 13 καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας
συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπε-
δήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διε-
σκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως.
14 δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο
λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ
αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. 15 καὶ πορευ-
θεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας
ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς
αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· 16 καὶ ἐπεθύμει
γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερα-
τίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδί-
δου αὐτῷ. 17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη
Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύον-
ται ἄρτων· ἐγὼ δὲ ὧδε λιμῷ ἀπόλλυμαι.
18 ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα
μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ Πάτερ, ἥμαρτον εἰς
τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιον σοῦ, 19 οὐκέτι
εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με
ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. 20 καὶ ἀναστὰς
ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐ-

10. ουτω . . χαρα γιν. 12. ο δε : και 14. ισχυρος 16. (επεθ. χορτασθηναι εκ των) 17. ειπε . . περισσευουσιν . . om ωδε 19. και ουκετι 20. (τ. πατ. αυτου)

dragmam quam perdideram. 10 (189. 5) Ita,
dico vobis, gaudium erit coram angelis
dei super uno peccatore paenitentiam
agente.

11 (190. 10) Ait autem Homo quidam
habuit duos filios. 12 Et dixit ado-
lescentior ex illis patri Pater, da mihi
portionem substantiae quae me contingit.
Et divisit illis substantiam. 13 Et non
post multos dies congregatis omnibus
adolescentior filius peregre profectus est
in regionem longinquam, et ibi dissipa-
vit substantiam suam vivendo luxuriose.
14 Et postquam omnia consummasset,
facta est fames valida in regione illa, et
iqse coepit egere: 15 et abiit et adhae-
sit uni civium regionis illius, et misit
illum in villam suam ut pasceret porcos.
16 Et cupiebat implere ventrem suum
de siliquis quas porci manducabant; et
nemo illi dabat. 17 In se autem rever-
sus dixit Quanti mercennarii patris mei
abundant panibus, ego autem hic fame
pereo. 18 Surgam et ibo ad patrem
meum et dicam illi Pater, peccavi in
caelum et coram te, 19 et iam non
sum dignus vocari filius tuus: fac me
sicut unum de mercennariis tuis. 20 Et
surgens venit ad patrem suum. Cum au-

17. mercenarii in domo patris mei 18. dicam ei
19. *om* et

τοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πα-
τὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν
ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κα-
τεφίλησεν αὐτόν. **21** εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ
Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώ-
πιον σοῦ, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός
σου. **22** εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δού-
λους αὐτοῦ Ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώ-
την καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύ-
λιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα
εἰς τοὺς πόδας, **23** καὶ φέρετε τὸν μόσχον
τὸν σιτευτόν, θύσατε καὶ φαγόντες εὐφραν-
θῶμεν, **24** ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς
ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη.
καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. **25** ἦν δὲ ὁ
υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ
ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν
συμφωνίας καὶ χορῶν, **26** καὶ προσκαλε-
σάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί εἴη
ταῦτα. **27** ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελ-
φός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου
τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα
αὐτὸν ἀπέλαβεν. **28** ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ
ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελ-
θὼν παρεκάλει αὐτόν. **29** ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν τῷ πατρί Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω

21. αυτω ο υιος . . και ουκετι . . (add in f. ποιησον με ως ενα των μισθιων σου) 22. την στολην 23. φερετε : ενεγκαντες 24. και απολωλως ην και 26. ς (non ςe) των παιδ. αυτου° . . (τι αν) 28. (ηθελησεν) . . ο δε : ο ουν 29. (τω πα. αυτου)

24 32.

tem adhuc longe esset, vidit illum pater
ipsius et misericordia motus est, et ac-
currens cecidit supra collum eius et os-
culatus est eum. **21** Dixitque ei filius
Pater, peccavi in caelum et coram te,
iam non sum dignus vocari filius tuus.
22 Dixit autem pater ad servos suos Cito
proferte stolam primam et induite illum,
et date anulum in manum eius et cal-
ciamenta in pedes, **23** et adducite vi-
tulum saginatum et occidite, et mandu-
cemus et epulemur, **24** quia hic filius
meus mortuus erat et revixit, perierat
et inventus est. Et coeperunt epulari.
25 Erat autem filius eius senior in agro:
et cum veniret et appropinquaret domui,
audivit symphoniam et chorum, **26** et
vocavit unum de servis et interrogavit
quae haec essent. **27** Isque dixit illi
Frater tuus venit, et occidit pater tuus
vitulum saginatum, quia salvum illum
recepit. **28** Indignatus est autem et no-
lebat introire. Pater ergo illius egressus
coepit rogare illum. **29** At ille respon-
dens dixit patri suo Ecce tot annis ser-

20. super 22. in pedes eius 26. quid haec

24 32.

σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον,
καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ
τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· **30** ὅτε δὲ ὁ
υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον
μετὰ τῶν πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν
σιτευτὸν μόσχον. **31** ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ᾽ ἐμοῦ εἶ, καὶ
πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· **32** εὐφρανθῆναι
δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου
οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς
καὶ εὑρέθη.

XVI.

De vilico iniusto. Aut deo aut mamonae serviendum. De Pharisaeis, Iohanne et lege, divortio. De divite et Lazaro.

1 Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς
Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκο-
νόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς δια-
σκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. **2** καὶ
φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ Τί τοῦτο ἀκούω
περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονο-
μίας σου· οὐ γὰρ δυνήσῃ ἔτι οἰκονομεῖν.
3 εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος Τί ποιή-
σω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκο-
νομίαν ἀπ᾽ ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω,
ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. **4** ἔγνων τί ποιή-
σω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας
δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν.
5 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν

30. om των . . τον μοσχ. τον σιτ. 32. ανεζησε· και απολωλως ην . . (ηυρεθη)
XVI. 1. μαθητας αυτου 2. (om σου sec.) . . (δυνη) 4. (εκ της οικ., απο της οικ.) . . αυτων

vio tibi et numquam mandatum tuum
praeterii, et numquam dedisti mihi hae-
dum ut cum amicis meis epularer:
30 sed postquam filius tuus hic qui de-
voravit substantiam suam cum meretri-
cibus venit, occidisti illi vitulum sagina-
tum. **31** At ipse dixit illi Fili, tu semper
mecum es, et omnia mea tua sunt:
32 epulari autem et gaudere oportebat,
quia frater tuus hic mortuus erat et re-
vixit, perierat et inventus est.

XVI.

De vilico iniusto. Aut deo aut mamonae serviendum. De Pharisaeis, Iohanne et lege, divortio. De divite et Lazaro.

1 Dicebat autem et ad discipulos suos
Homo quidam erat dives qui habebat
vilicum, et hic diffamatus est apud illum
quasi dissipasset bona ipsius. **2** Et vo-
cavit illum et ait illi Quid hoc audio de
te? redde rationem vilicationis tuae: iam
enim non poteris vilicare. **3** Ait autem
vilicus intra se Quid faciam, quia domi-
nus meus aufert a me vilicationem? fo-
dere non valeo, mendicare erubesco.
4 Scio quid faciam, ut cum amotus
fuero a vilicatione recipiant me in do-
mos suas. **5** Convocatis itaque singulis

29. praeterivi
XVI. 3. FA auferet

χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ
πρώτῳ Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου;
6 ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτῷ Δέξαι σου τὸ γράμμα καὶ κα-
θίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. 7 ἔπει-
τα ἑτέρῳ εἶπεν Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ
δὲ εἶπεν Ἑκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ
Δέξαι σου τὸ γράμμα καὶ γράψον ὀγδοή-
κοντα. 8 καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκο-
νόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν·
ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτε-
ροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν
γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. 9 καὶ ἐγὼ ὑμῖν
λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μα-
μωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλείπῃ δέ-
ξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.
10 ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ
πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος
καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. 11 εἰ οὖν ἐν
τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε,
τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; 12 καὶ
εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ
ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; 13 (191. 5) οὐ-
δεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δου-
λεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν
ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ
τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ
δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

5. χρεωφειλετων 6. ελαιου. και ειπ. αυτω . . (τα γραμματα) 7. και λεγει αυτω . . (τα γραμματα) 9. καγω . . ποιησ. εαυτοις . . εκλιπητε

XVI. 13 Mt. 6, 24.

debitoribus domini sui dicebat primo
Quantum debes domino meo? 6 At ille
dixit Centum cados olei. Dixitque illi
Accipe cautionem tuam et sede cito
scribe quinquaginta. 7 Deinde alio dixit
Tu vero quantum debes? Qui ait Cen-
tum coros tritici. Ait illi Accipe litteras
tuas et scribe octoginta. 8 Et laudavit
dominus vilicum iniquitatis, quia pruden-
ter fecisset: quia filii huius saeculi pru-
dentiores filiis lucis in generatione sua
sunt. 9 Et ego vobis dico, facite vobis
amicos de mamona iniquitatis, ut cum
defeceritis recipiant vos in aeterna ta-
bernacula. 10 Qui fidelis est in minimo,
et in maiori fidelis est, et qui in modico
iniquus est, et in maiori iniquus est.
11 Si ergo in iniquo mamona fideles
non fuistis, quod verum est quis credet
vobis? 12 Et si in alieno fideles non
fuistis, quod vestrum est quis dabit vo-
bis? 13 (191. 5) Nemo servus potest duo-
bus dominis servire: aut enim unum
odiet et alterum diliget, aut uni adhae-
rebit et alterum contemnet: non potestis
deo servire et mamonae.

7. alii 9. (*item* 11.) mammona 11. FA mamonae . . FA credit 13. mammonae

XVI. 13 Mt. 6, 24.

14 ([192. 10]) Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ
οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ
ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. **15** καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Ὑμεῖς ἐστὲ οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον
τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς
καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψη-
λὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. **16** ([193. 5]) ὁ
νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου·
ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγε-
λίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.
17 ([194. 5]) εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρα-
νὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου
μίαν κεραίαν πεσεῖν. **18** ([195. 2]) πᾶς ὁ
ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν
ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ
ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει. **19** ([196. 10]) Ἄν-
θρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύ-
σκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος
καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. **20** πτωχὸς δέ τις
ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυ-
λῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος **21** καὶ ἐπιθυμῶν
χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς
τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες
ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. **22** ἐγέ-
νετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπε-
νεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν

15. add in f. εστιν 16. μεχρι : εως 18. και ο : και πας ο . . (om απο ανδρ.) 20. δε τις ην . . ος εβεβλητο . . ηλκωμενος 21. απο των ψιχιων τ. πιπτ. . . απελειχον

16 Mt. 11, 12 s. **17** Mt. 5, 18. **18** Mt. 5, 32; 19, 9. Mc. 10, 11 s.

14 ([192. 10]) Audiebant autem omnia
haec Pharisaei, qui erant avari, et de-
ridebant illum. **15** Et ait illis Vos estis
qui iustificatis vos coram hominibus,
deus autem novit corda vestra: quia
quod hominibus altum est, abominatio
est ante deum. **16** ([193. 5]) Lex et pro-
phetae usque ad Iohannem: ex eo re-
gnum dei evangelizatur et omnis in illud
vim facit. **17** ([194. 5]) Facilius est autem
caelum et terram praeterire quam de lege
unum apicem cadere. **18** ([195. 2]) Omnis
qui dimittit uxorem suam et ducit alteram
moechatur, et qui dimissam a viro ducit
moechatur. **19** ([196. 10]) Homo quidam
erat dives, et induebatur purpura et
bysso, et epulabatur cotidie splendide:
20 et erat quidam mendicus nomine La-
zarus, qui iacebat ad ianuam eius ulce-
ribus plenus, **21** cupiens saturari de
micis quae cadebant de mensa divitis;
sed et canes veniebant et lingebant ul-
cera eius. **22** Factum est autem ut mo-
reretur mendicus et portaretur ab ange-

18. alteram ducit 19. qui induebatur 21. divitis; et nemo illi dabat

16 Mt. 11, 12 s. **17** Mt. 5, 18. **18** Mt. 5, 32; 19, 9. Mc. 10, 11 s.

κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλού-
σιος καὶ ἐτάφη. **23** καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπά-
ρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν
βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ
Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. **24** καὶ
αὐτὸς φωνήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ,
ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ
τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ
καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι
ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. **25** εἶπεν δὲ Ἀβραάμ
Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά
σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως
τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ
ὀδυνᾶσαι. **26** καὶ ἐπὶ πᾶσιν τούτοις με-
ταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστή-
ρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν
πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν
πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. **27** εἶπεν δέ Ἐρω-
τῶ σε οὖν, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς
τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· **28** ἔχω γὰρ
πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐ-
τοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν
τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. **29** λέγει δὲ
Ἀβραάμ Ἔχουσιν Μωυσέα καὶ τοὺς προ-
φήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. **30** ὁ δὲ εἶπεν
Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ
νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσου-
σιν. **31** εἶπεν δὲ αὐτῷ Εἰ Μωυσέως καὶ

22. του Αβρααμ 23. τον Αβρααμ 25. απελαβες συ . ωδε : °οδε 26. ενθεν : °εντευθεν . . (om οι sec.) 27. ουν σε 29. λεγει αυτω Αβρ.

lis in sinum Abrahae: mortuus est autem
et dives et sepultus est (23) in inferno.
23 Elevans autem oculos suos, cum es-
set in tormentis, videbat Abraham a
longe et Lazarum in sinu eius, **24** et
ipse clamans dixit Pater Abraham, mi-
serere mei et mitte Lazarum ut intingat
extremum digiti sui in aquam ut refri-
geret linguam meam, quia crucior in hac
flamma. **25** Et dixit illi Abraham Fili,
recordare quia recepisti bona in vita tua
et Lazarus similiter mala: nunc autem
hic consolatur, tu vero cruciaris. **26** Et
in his omnibus inter nos et vos chaos
magnum firmatum est, ut hi qui volunt
hinc transire ad vos non possint, neque
inde huc transmeare. **27** Et ait Rogo
ergo te, pater, ut mittas eum in domum
patris mei, **28** habeo enim quinque fra-
tres, ut testetur illis ne et ipsi veniant
in locum hunc tormentorum. **29** Et ait
illi Abraham Habent Moysen et prophe-
tas, audiant illos. **30** At ille dixit Non,
pater Abraham, sed si quis ex mortuis
ierit ad eos, paenitentiam agent. **31** Ait
autem illi Si Moysen et prophetas non

23. ((Et elevans)) . . vidit . . F*A in sinum 26. FA inter vos et nos 28. in hunc locum

τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ᾽ ἐάν τις
ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

XVII.

De offensionibus, placabilitate, vi fidei, servis inutilibus. Decem leprosi. Regnum dei quando et quomodo sit venturum.

1 (197. 2) Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς
Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ
ἐλθεῖν, οὐαὶ δὲ δι᾽ οὗ ἔρχεται· 2 λυ-
σιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς
τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μι-
κρῶν τούτων ἕνα. 3 (198. 5) προσέχετε
ἑαυτοῖς. ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπι-
τίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες
αὐτῷ. 4 (199. 5) καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέ-
ρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέ-
ψῃ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

5 (200. 5) Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ
κυρίῳ Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. 6 εἶπεν δὲ
ὁ κύριος Εἰ εἴχετε πίστιν ὡς κόκκον σινά-
πεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκρι-
ζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ
ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. 7 (201. 10) Τίς δὲ ἐξ
ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαί-
νοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ

31. ουδε
XVII. 1. (μαθητ. αυτου) . . ς^e (non ς) om του . . μη ελθ. τα σκανδ. . . (πλην ουαι δι) 2. μυλος ονικος . . ενα των μι. τ. 3. εαν δε αμαρτη εις σε 4. αμαρτη . . κ. επτ. της ημερας επιστρ. επι σε (προς σε) 5. ειπον 6. (ει εχετε)

XVII. 1 Mt. 18, 7. 2 Mt. 18, 6. Mc. 9, 42. 3 s. Mt. 18, 15. 21. 22. 6 Mt. 17, 20; 21, 21.

audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit credent.

XVII.

De offensionibus, placabilitate, vi fidei, servis inutilibus. Decem leprosi. Regnum dei quando et quomodo sit venturum.

1 (197. 2) Et ad discipulos suos ait In-
possibile est ut non veniant scandala,
vae autem illi per quem veniunt: 2 uti-
lius est illi si lapis molaris inponatur
circa collum eius et proiiciatur in mare,
quam ut scandalizet unum de pusillis
istis. 3 (198. 5) Attendite vobis. Si pec-
caverit frater tuus, increpa illum, et si
paenitentiam egerit, dimitte illi: 4 (199. 5) et
si septies in die peccaverit in te et se-
pties in die conversus fuerit ad te dicens
Paenitet me, dimitte illi.

5 (200. 5) Et dixerunt apostoli domino
Adauge nobis fidem. 6 Dixit autem do-
minus Si haberetis fidem sicut granum
sinapis, diceretis huic arbori moro Era-
dicare et transplantare in mare, et
oboediret vobis. 7 (201. 10) Quis autem
vestrum habens servum arantem aut
pascentem, qui regresso de agro dicet

31. (surrexerit)
XVII. 1. ait ad discipulos suos 3. peccaverit in te 6. habueritis . . dicetis . . obediet 7. dicat

XVII. 1 Mt. 18, 7. 2 Mt. 18, 6. Mc. 9, 42. 3 s. Mt. 18, 15. 21. 22. 6 Mt. 17, 20; 21, 21.

αὐτῷ Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε; 8 ἀλλ'
οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ Ἑτοίμασον τί δειπνήσω,
καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω
καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίε-
σαι σύ; 9 μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι
ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; 10 οὕτως καὶ
ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα
ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ
ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν
εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ
μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. 12 καὶ
εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ἀπήν-
τησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστη-
σαν πόρρωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν
λέγοντες Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς.
14 καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἐπι-
δείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἷς
δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν
μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν,
16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς
πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς
ἦν Σαμαρείτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπεν Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν;
οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; 18 οὐχ εὑρέθησαν ὑπο-
στρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ

7. om αυτω . . ευθεως coni. cum ερει . . αναπεσαι 9. χαρ. εχει τω δ. εκεινω . . τα διατ. αυτω; ου δοκω 10. ουτω . . (om οτι) . . οτι ο . . (οφειλομεν) 11. (δια μεσον) 12. (om αυτω) 17. (Ουχ) . . (om δε sec.)

14 *Lev. 14, 2.

illi Statim transi recumbe? 8 et non
dicet ei Para quod caenem, et praecinge
te et ministra mihi donec manducem et
bibam, et post haec tu manducabis et
bibes? 9 Numquid gratiam habet servo
illi, quia fecit quae ei imperaverat?
10 Non puto. Sic et vos, cum feceritis
omnia quae praecepta sunt vobis, dicite
Servi inutiles sumus: quod debuimus
facere fecimus.

11 Et factum est dum iret in Hieru-
salem, transiebat per mediam Sama-
riam et Galilaeam. 12 Et cum ingre-
deretur quoddam castellum, occurrerunt
ei decem viri leprosi, qui steterunt a
longe, 13 et levaverunt vocem dicen-
tes Iesu praeceptor, miserere nostri.
14 Quos ut vidit, dixit Ite ostendite
vos sacerdotibus. Et factum est dum
irent, mundati sunt. 15 Unus autem
ex illis ut vidit quia mundatus est, re-
gressus est cum magna voce magnifi-
cans deum, 16 et cecidit in faciem ante
pedes eius gratias agens: et hic erat Sa-
maritanus. 17 Respondens autem Iesus
dixit Nonne decem mundati sunt? et no-
vem ubi sunt? 18 Non est inventus qui
rediret et daret gloriam deo nisi hic alie-

8. dicat 9. ei : (sibi) 11. transibat

14 *Lev. 14, 2.

ἀλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀνα-
στὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.
20 (202.5) Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φα-
ρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ,
ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχεται ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως,
21 οὐδὲ ἐροῦσιν Ἰδοὺ ὧδε ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ
γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.
22 (203.10) Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς
Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν
τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν,
καὶ οὐκ ὄψεσθε. 23 (204.2) καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν
Ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ
διώξητε. 24 (205.5) ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ
ἡ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς
τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.
25 (206.2) πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ πα-
θεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς
ταύτης. 26 (207.5) καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν
ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν
ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·
27 ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο,
ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κι-
βωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώ-
λεσεν ἅπαντας. 28 (208.10) ὁμοίως καὶ ὡς

21. η ιδου εκει 23. Ιδου ωδε, η ιδου εκει 24. υπ ουρανον εις . . εσται και . . (om εν τη ημ. αυτ.) 26. του Νωε 27. εξεγαμιζοντο

23 Mc. 13, 21. Mt. 24, 23. 26. 24 Mt. 24, 27.
25 9, 22. 26 Mt. 24, 37—39. 27 *Gen. 7, 7.
28 *Gen. 18, 20 ss.

nigena? 19 Et ait illi Surge vade, quia
fides tua te salvum fecit.
20 (202.5) Interrogatus autem a Phari-
saeis quando venit regnum dei, respon-
dit eis et dixit Non venit regnum dei cum
observatione, 21 neque dicent Ecce hic,
aut ecce illic: ecce enim regnum dei in-
tra vos est.
22 (203.10) Et ait ad discipulos Venient
dies quando desideretis videre unum diem
filii hominis, et non videbitis. 23 (204.2) Et
dicent vobis Ecce hic. ecce illic: nolite
ire, neque sectemini. 24 (205.5) Nam
sicut fulgur coruscans de sub caelo in
ea quae sub caelo sunt fulget, ita erit
filius hominis in die sua. 25 (206.2) Pri-
mum autem oportet illum multa pati et
reprobari a generatione hac. 26 (207.5) Et
sicut factum est in diebus Noe, ita erit
et in diebus filii hominis: 27 edebant
et bibebant, uxores ducebant et daban-
tur ad nuptias, usque in diem qua intra-
vit Noe in arcam, et venit diluvium et
perdidit omnes. 28 (208.10) Similiter sicut

20. respondens eis dixit 22. ad discipulos suos 23. et ecce illic (26. **et in die)

23 Mc. 13, 21. Mt. 24, 23. 26. 24 Mt. 24, 27.
25 9, 22. 26 Mt. 24, 37—39. 27 *Gen. 7, 7.
28 *Gen. 18, 20 ss.

ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπι-
νον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδό-
μουν· **29** ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ
Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐ-
ρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. **30** κατὰ τὰ
αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἀποκαλύπτεται. **31** (209. 2) ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ
σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω
ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπι-
στρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. **32** (210. 10) μνη-
μονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. **33** (211. 3) ὃς
ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσα-
σθαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ,
ζωογονήσει αὐτήν. **34** (212. 5) λέγω ὑμῖν,
ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης
μιᾶς, εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος
ἀφεθήσεται· **35** δύο ἔσονται ἀλήθουσαι
ἐπὶ τὸ αὐτό, μία παραλημφθήσεται, ἡ δὲ
ἑτέρα ἀφεθήσεται. **37** (213. 5) καὶ ἀποκρι-
θέντες λέγουσιν αὐτῷ Ποῦ, κύριε; ὁ δὲ

30. τα αυτα : ταῦτα (ταύτά) 31. εν τω αγρω 33. περιπ. : σωσαι . . απολεση αυτην 34. (δυο εσοντ.) . . ο εις παραληφθ. 35. (εσοντ. δυο) . . ςe (non ς) η μια . . παραληφθ. . . η δε : και η 36. ςe (non ς) δυο εσονται εν τω αγρω· ο εις παραληφθησεται, και ο ετερος αφεθησεται.

29 *Gen. 19, 24. **31** Mt. 24, 17 s. **32** *Gen. 19, 26. **33** 9, 24. Mc. 8, 35. Mt. 10, 39. Io. 12, 25. **35** Mt. 24, 40 s. **37** Mt. 24, 28.

factum est in diebus Loth: edebant et
bibebant, emebant et vendebant, planta-
bant et aedificabant: **29** qua die autem
exiit Loth a Sodomis, pluit ignem et sul-
phur de caelo et omnes perdidit. **30** Se-
cundum haec erit qua die filius hominis
revelabitur. **31** (209. 2) In illa hora qui
fuerit in tecto et vasa eius in domo, ne
descendat tollere illa, et qui in agro si-
militer non redeat retro. **32** (210. 10) Me-
mores estote uxoris Loth. **33** (211. 3) Qui-
cumque quaesierit animam suam salvam
facere, perdet illam, et quicumque perdi-
derit illam, vivificabit eam. **34** (212. 5) Dico
vobis, illa nocte erunt duo in lecto uno,
unus adsumetur et alter relinquetur:
35 duae erunt molentes in unum, una
adsumetur et altera relinquetur: (36) duo
in agro, unus adsumetur et alter relin-
quetur. (37) **36** (213. 5) Respondentes di-
cunt illi Ubi, domine? **37** Qui dixit eis

28. 29. 32. Lot 34. in illa . . (tecto) 37. dixit illis

29 *Gen. 19, 24. **31** Mt. 24, 17 s. **32** *Gen. 19, 26. **33** 9, 24. Mc. 8, 35. Mt. 10, 39. Io. 12, 25. **35** Mt. 24, 40 s. **37** Mt. 24, 28.

εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

XVIII.

De iudice et vidua. De Pharisaeo et portitore. Afferuntur infantes. Dives vitam aeternam appetens. De Christi morte. Caecus Hierichunticus.

1 (214. 10) Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐ-
τοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι
αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν, 2 λέγων Κριτής
τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβού-
μενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος.
3 χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρ-
χετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα Ἐκδίκησόν με
ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. 4 καὶ οὐκ ἤθε-
λεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν
ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι καὶ
ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, 5 διά γε τὸ
παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκ-
δικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη
ὑπωπιάζῃ με. 6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος Ἀκού-
σατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· 7 ὁ
δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν
ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας
καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς;
8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐ-
τῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐλθὼν ἄρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

---

37. εκει συναχθ. οι αετοι
XVIII. 1. (om και) . . om αυτους . . εκκακειν 3. ςe (non ς) χηρα δε τις 4. ηθελησεν 5. (υποπιαζη) 7. ποιησει . . αυτω : προς αυτον . . και μακροθυμων

Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur aquilae.

XVIII.

De iudice et vidua. De Pharisaeo et portitore. Afferuntur infantes. Dives vitam aeternam appetens. De Christi morte. Caecus Hierichunticus.

1 (214. 10) Dicebat autem et parabolam
ad illos, quoniam oportet semper orare
et non deficere, 2 dicens Iudex quidam
erat in quadam civitate, qui deum non
timebat et hominem non reverebatur.
3 Vidua autem quaedam erat in civitate
illa, et veniebat ad eum dicens Vindica
me de adversario meo. 4 Et nolebat
per multum tempus. Post haec autem
dixit intra se Etsi deum non timeo nec
hominem revereor, 5 tamen quia mo-
lesta est mihi haec vidua, vindicabo il-
lam, ne in novissimo veniens suggillet me.
6 Ait autem dominus Audite quid iudex
iniquitatis dicit: 7 deus autem non faciet
vindictam electorum suorum clamantium
ad se die ac nocte, et patientiam habe-
bit in illis? 8 Dico vobis quia cito fa-
ciet vindictam illorum. Verum tamen filius
hominis veniens, putas, inveniet fidem in
terra?

---

37. et aquilae

9 Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθό-
τας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξου-
θενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύ-
την. 10 Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ
ἱερὸν προσεύξασθαι, εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ
ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς
πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο Ὁ θεός, εὐ-
χαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ
τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ
καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· 12 νηστεύω δὶς
τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶ-
μαι. 13 καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς
οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς
τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐ-
τοῦ λέγων Ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρ-
τωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαι-
ωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος,
(215. 5) ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινω-
θήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
15 (216. 2) Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ
βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ
μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. 16 ὁ δὲ Ἰησοῦς
προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν Ἄφετε τὰ
παιδία ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ κωλύετε
αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ. 17 (217. 2) ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς
ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς
παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

9. (om και) 10. ο εις 13. εις τον ουρ. επαραι . . (ετυπτεν το) 14. °η εκεινος (παρ εκεινον) 15. επετιμησαν 17. ος εαν

XVIII. 14 14, 11. Mt. 23, 12. 15—17 Mt. 19, 13—15. Mc. 10, 13—16.

9 Dixit autem et ad quosdam, qui
in se confidebant tamquam iusti et
aspernabantur ceteros, parabolam istam.
10 Duo homines ascenderunt in templum
ut orarent, unus Pharisaeus et alter pu-
blicanus. 11 Pharisaeus stans haec apud
se orabat Deus, gratias ago tibi quia
non sum sicut ceteri hominum, raptores,
iniusti, adulteri, velut etiam hic publica-
nus: 12 ieiuno bis in sabbato, decimas
do omnium quae possideo. 13 Et publi-
canus a longe stans nolebat nec oculos
ad caelum levare, sed percutiebat pectus
suum dicens Deus, propitius esto mihi
peccatori. 14 Dico vobis, descendit hic
iustificatus in domum suam ab illo:
(215. 5) quia omnis qui se exaltat humi-
liabitur, et qui se humiliat exaltabitur.
15 (216. 2) Afferebant autem ad illum et
infantes ut eos tangeret: quod cum vi-
derent discipuli, increpabant illos. 16 Ie-
sus autem convocans illos dixit Sinite
pueros venire ad me, et nolite eos
vetare: talium est enim regnum dei.
17 (217. 2) Amen dico vobis, quicumque
non acceperit regnum dei sicut puer,
non intrabit in illud.

XVIII. 16. vetare eos

XVIII. 14 14, 11. Mt. 23, 12. 15—17 Mt. 19, 13—15. Mc. 10, 13—16.

18 ([218. 2]) Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν
ἄρχων λέγων Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας
ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐ-
δεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 20 τὰς
ἐντολὰς οἶδας, Μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύ-
σῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς,
τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.
21 ὁ δὲ εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ
νεότητος. 22 ([219. 2]) ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ Ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα
ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ
ἕξεις θησαυρὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο
ἀκολούθει μοι. 23 ([220. 2]) ὁ δὲ ἀκούσας
ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη· ἦν γὰρ πλούσιος
σφόδρα. 24 ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶ-
πεν Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται·
25 εὐκοπώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ
τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. 26 εἶπον
δὲ οἱ ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σωθῆ-
ναι; 27 ὁ δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀν-
θρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν. 28 Εἶ-
πεν δὲ Πέτρος Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια

20. (om σου sec.) 21. εφυλαξαμην ε. νεοτ. μου 22. ακουσ. δε ταυτα . . (δος) . . εν ουρανω 23. εγενετο 24. ο Ιησους περιλυπον γενομενον . . εισελευσονται εις τ. β. τ. θεου 25. (καμιλον) . . δια τρυμαλιας ραφιδος . . (διελθειν η πλ.) 27. εστι παρα τ. θ. 28. ο Πετρ. Ιδ. ημ. αφηκαμεν παντα και ηκ. σ.

18—27 Mt. 19, 16—26. Mc. 10, 17—27. 20 * Ex. 20, 12—16. 28—30 Mt. 19, 27—29. Mc. 10, 28—30.

18 ([218. 2]) Et interrogavit eum quidam
princeps dicens Magister bone, quid fa-
ciens vitam aeternam possidebo? 19 Di-
xit autem ei Iesus Quid me dicis bo-
num? nemo bonus nisi solus deus.
20 Mandata nosti, Non occides, Non
moechaberis, Non furtum facies, Non
falsum testimonium dices, Honora pa-
trem tuum et matrem. 21 Qui ait
Haec omnia custodivi a iuventute mea.
22 ([219. 2]) Quo audito Iesus ait ei Adhuc
unum tibi deest: omnia quaecumque ha-
bes vende et da pauperibus, et habebis
thesaurum in caelo, et veni sequere me.
23 ([220. 2]) His ille auditis contristatus
est, quia dives erat valde. 24 Videns
autem illum Iesus tristem factum dixit
Quam difficile qui pecunias habent in
regnum dei intrabunt: 25 facilius est
enim camelum per foramen acus transire
quam divitem intrare in regnum dei.
26 Et dixerunt qui audiebant Et quis
potest salvus fieri? 27 Ait illis Quae
inpossibilia sunt apud homines, possi-
bilia sunt apud deum. 28 Ait autem
Petrus Ecce nos dimisimus omnia et

18. (om dicens) 24. Iesus illum

18—27 Mt. 19, 16—26. Mc. 10, 17—27. 20 * Ex. 20, 12—16. 28—30 Mt. 19, 27—29. Mc. 10, 28—30.

ἠκολουθήσαμέν σοι. **29** (221. 2) ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδείς ἐστιν
ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς
ἢ γονεῖς ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ
θεοῦ, **30** ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλα-
σίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι
τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

31 (222. 2) Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα
εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς
Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ
γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ
ἀνθρώπου· **32** παραδοθήσεται γὰρ τοῖς
ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσε-
ται καὶ ἐμπτυσθήσεται, **33** καὶ μαστιγώ-
σαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ
τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. **34** (223. 10) καὶ αὐτοὶ
οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα
τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγί-
νωσκον τὰ λεγόμενα.

35 (224. 2) Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν
αὐτὸν εἰς Ἱεριχὼ τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ
τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν. **36** ἀκούσας δὲ ὄχλου
διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο.
37 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Να-
ζωραῖος παρέρχεται. **38** καὶ ἐβόησεν λέγων
Ἰησοῦ υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. **39** καὶ οἱ
προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ·

29. η γονεις η αδ. η γυναικα 30. ος ου μη . . (λαβη) 31. Ιεροσολυμα 35. προσαιτων 36. (τι αν) 39. ινα σιωπηση

31—34 Mt 20, 17—19. Mc. 10, 32—34. **35—43** Mt. 20, 29—34. Mc. 10, 46—52.

secuti sumus te. **29** (221. 2) Qui dixit
eis Amen dico vobis, nemo est qui reli-
quit domum aut parentes aut fratres aut
uxorem aut filios propter regnum dei,
30 et non recipiat multo plura in hoc
tempore, et in saeculo venturo vitam
aeternam.

31 (222. 2) Adsumpsit autem Iesus duo-
decim et ait illis Ecce ascendimus Hie-
rosolymam, et consummabuntur omnia
quae scripta sunt per prophetas de
filio hominis: **32** tradetur enim genti-
bus, et inludetur et flagellabitur et con-
spuetur, **33** et postquam flagellaverint
occident eum, et die tertia resurget.
34 (223. 10) Et ipsi nihil horum intellexe-
runt, et erat verbum istud absconditum
ab eis, et non intellegebant quae dice-
bantur.

35 (224. 2) Factum est autem cum
appropinquaret Hiericho, caecus qui-
dam sedebat secus viam mendicans,
36 et cum audiret turbam praetereun-
tem, interrogabat quid hoc esset. **37** Di-
xerunt autem ei quod Iesus Nazarenus
transiret. **38** Et clamavit dicens Iesu fili
David, miserere mei. **39** Et qui prae-
ibant increpabant eum ut taceret: ipse

33. tertia die

31—34 Mt. 20, 17—19. Mc. 10, 32—34. **35—43** Mt. 20, 29—34. Mc. 10, 46—52.

αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυίδ,
ἐλέησόν με. 40 σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέ-
λευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαν-
τος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν 41 Τί
σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν Κύριε, ἵνα
ἀναβλέψω. 42 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ
Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.
43 καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολού-
θει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. καὶ πᾶς ὁ
λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

XIX.

Zacchaeus. De pecunia servis commissa. Solemnis introitus. Iesus deplorat urbem, purgat templum.

1 (225. 10) Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν
Ἰεριχώ. 2 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλού-
μενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώ-
νης, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος· 3 καὶ ἐζή-
τει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ
ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μι-
κρὸς ἦν. 4 καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν
ἀνέβη ἐπὶ συκομωρέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι
ἐκείνης ἤμελλεν διέρχεσθαι. 5 καὶ ὡς
ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς
εἶδεν αὐτὸν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε,
σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴ-
κῳ σου δεῖ με μεῖναι. 6 καὶ σπεύσας
κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων.
7 καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον, λέγον-

41. επ. αυτ. λεγων· Τι
XIX. 4. ς συκομωραιαν, ς^e συκομωρεαν . . δι
εκεινης 7. °απαντες

vero multo magis clamabat Fili David,
miserere mei. 40 Stans autem Iesus ius-
sit illum adduci ad se: et cum appro-
pinquasset, interrogavit illum 41 dicens
Quid tibi vis faciam? At ille dixit Do-
mine, ut videam. 42 Et Iesus dixit illi
Respice, fides tua te salvum fecit. 43 Et
confestim vidit, et sequebatur illum ma-
gnificans deum. Et omnis plebs ut vidit,
dedit laudem deo.

XIX.

Zacchaeus. De pecunia servis commissa. Solemnis introitus. Iesus deplorat urbem, purgat templum.

1 (225. 10) Et ingressus perambulabat Hie-
richo. 2 Et ecce vir nomine Zacchaeus,
et hic erat princeps publicanorum, et
ipse dives, 3 et quaerebat videre Iesum
quis esset, et non poterat prae turba,
quia statura pusillus erat. 4 Et prae-
currens ascendit in arborem sycomorum
ut videret illum, quia inde erat transitu-
rus. 5 Et cum venisset ad locum, su-
spiciens Iesus vidit illum et dixit ad eum
Zacchaee, festinans descende, quia hodie
in domo tua oportet me manere. 6 Et
festinans descendit, et excepit illum gau-
dens. 7 Et cum viderent omnes, mur-

39. (clamavit)
XIX. 2. Zachaeus (Zaccheus): *ita semper* . . princeps erat 4. videret eum

τες ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν
καταλῦσαι. 8 σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν
πρὸς τὸν κύριον Ἰδοὺ τὰ ἡμίσειά μου τῶν
ὑπαρχόντων, κύριε, πτωχοῖς δίδωμι, καὶ
εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τε-
τραπλοῦν. 9 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰη-
σοῦς ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ
ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ
ἐστιν· 10 ([226. 5]) ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

11 ([227. 10]) Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα
προσθεὶς εἶπεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς
εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς
ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
ἀναφαίνεσθαι. 12 ([228. 2]) εἶπεν οὖν Ἄν-
θρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν
μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑπο-
στρέψαι. 13 ([229. 5]) καλέσας δὲ δέκα δού-
λους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς Πραγματεύσασθε ἐν ᾧ
ἔρχομαι. 14 οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν
αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω
αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον βασι-
λεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν,
καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους
τούτους οἷς ἔδωκεν τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ

8. τα ημιση των υπαρχ. μου . . διδωμι τοις πτωχ. 11. αυτον ειναι Ιερ. 13. εν ω : εως 15. (δεδωκει) . . γνω

XIX. 10 [Mt. 18, 11.] 1 Tim. 1, 15 12 ss. Mt. 25, 14—30. Mc. 13, 34.

murabant dicentes quod ad hominem
peccatorem divertisset. 8 Stans autem
Zacchaeus dixit ad dominum Ecce dimi-
dium bonorum meorum, domine, do
pauperibus, et si quid aliquem defrau-
davi, reddo quadruplum. 9 Ait Iesus ad
eum quia hodie salus domui huic facta
est, eo quod et ipse filius sit Abrahae:
10 ([226. 5]) venit enim filius hominis quae-
rere et salvum facere quod perierat.

11 ([227. 10]) Haec illis audientibus ad-
iiciens dixit parabolam, eo quod esset
prope Iierusalem, et quia existimarent
quod confestim regnum dei manifestare-
tur. 12 ([228. 2]) Dixit ergo Homo quidam
nobilis abiit in regionem longinquam acci-
pere sibi regnum et reverti. 13 ([229. 5]) Vo-
catis autem decem servis suis dedit illis
decem mnas, et ait ad illos Negotiamini
dum venio. 14 Cives autem eius oderant
illum, et miserunt legationem post illum
dicentes Nolumus hunc regnare super
nos. 15 Et factum est ut rediret acce-
pto regno, et iussit vocari servos quibus
dedit pecuniam, ut sciret quantum quis-

10. (salvare) 13. dedit eis 14. oderant eum

XIX. 10 Mt. 18, 11. 1 Tim. 1, 15. 12 ss. Mt. 25, 14—30. Mc. 13, 34.

τίς τί διεπραγματεύσατο. **16** παρεγένετο
δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα
προσηργάσατο μνᾶς. **17** καὶ εἶπεν αὐτῷ
Εὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πι-
στὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω
δέκα πόλεων. **18** καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος
λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου ἐποίησεν πέντε
μνᾶς. **19** εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ Καὶ σὺ
ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. **20** καὶ ὁ ἕτε-
ρος ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου,
ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· **21** ἐφο-
βούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ,
αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ
ἔσπειρας. **22** λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόμα-
τός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ᾔδεις ὅτι
ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ
ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; **23** καὶ
διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ
τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ
ἔπραξα. **24** καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν
Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ
τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. **25** καὶ εἶπαν αὐ-
τῷ Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. **26** (230. 2) λέγω
ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ
δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται.

---

16. προσειργ. δεκα μνας 17. Ευ 19. γινου επανω
20. και ετερος 22. λεγει δε 23. το αργ. μου ε.
την τραπεζαν . . και εγω . . επρ. αυτο 25. (om
vers.) . . ειπον 26. λεγω γαρ . . αρθ. απ αυτου

---

26 8, 18. Mt. 13, 12. Mc. 4, 25.

que negotiatus esset. **16** Venit autem
primus dicens Domine, mna tua decem
mnas adquisivit. **17** Et ait illi Euge, bone
serve, quia in modico fidelis fuisti, eris
potestatem habens supra decem civitates.
18 Et alter venit dicens Domine, mna
tua fecit quinque mnas. **19** Et huic ait
Et tu esto supra quinque civitates. **20** Et
alter venit dicens Domine, ecce mna
tua, quam habui repositam in sudario:
21 timui enim te, quia homo austerus
es, tollis quod non posuisti, et metis
quod non seminasti. **22** Dicit ei De ore
tuo te iudico, serve nequam. Sciebas
quod ego homo austerus sum, tollens
quod non posui, et metens quod non
seminavi? **23** et quare non dedisti pe-
cuniam meam ad mensam? et ego ve-
niens cum usuris utique exegissem il-
lud. **24** Et adstantibus dixit Auferte ab
illo mnam et date illi qui decem mnas
habet. **25** Et dixerunt ei Domine, habet
decem mnas. **26** (230. 2) Dico autem
vobis quia omni habenti dabitur, ab eo
autem qui non habet, et quod habet au-

---

17. fuisti fidelis . . super 19. super 21. FA *om* te . .
(**austeris) 22. (austeris homo) 23. illud : illam
26. dabitur, et abundabit

---

26 8, 18. Mt. 13, 12. Mc. 4, 25.

27 (231.5) πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου τούτους
τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐ-
τοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε αὐτοὺς
ἔμπροσθέν μου.

28 (232.2) Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο
ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.
29 καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγῆ
καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον
ἐλαιών, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν 30 εἰ-
πὼν Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην,
ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδε-
μένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων
ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.
31 καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ Διὰ τί λύετε;
οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ
χρείαν ἔχει. 32 (233.2) ἀπελθόντες δὲ οἱ
ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.
33 λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ
κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν
πῶλον; 34 οἱ δὲ εἶπαν ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ
χρείαν ἔχει. 35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τον
Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες ἑαυτῶν τὰ ἱμά-
τια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν.
36 πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ
ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. 37 (234.1) ἐγγί-
ζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει
τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ

27. τουτους : εκεινους . . om αυτους sec. 29. ἐλαιῶν . . μαθητ. αυτου 30. (λεγων) . . om και 33. ειπον 34. ειπον . . om οτι 35. επιρριψαντες

28—38 Mt. 21, 1—9. Mc. 11, 1—10. Io. 12, 12 ss.

feretur ab eo. 27 (231.5) Verum tamen
inimicos meos illos, qui noluerunt me
regnare super se, adducite huc et inter-
ficite ante me.

28 (232.2) Et his dictis praecedebat
ascendens Hierosolymam. 29 Et factum
est cum appropinquasset ad Bethfage et
Bethaniam ad montem qui vocatur oli-
veti, misit duos discipulos suos 30 di-
cens Ite in castellum quod contra est,
in quod introeuntes invenietis pullum
asinae alligatum, cui nemo umquam ho-
minum sedit: solvite illum et adducite.
31 Et si quis vos interrogaverit Quare
solvitis? sic dicetis ei, quia dominus ope-
ram eius desiderat. 32 (233.2) Abierunt
autem qui missi erant, et invenerunt
sicut dixit illis stantem pullum. 33 Sol-
ventibus autem illis pullum dixerunt do-
mini eius ad illos Quid solvitis pullum?
34 At illi dixerunt quia dominus eum
necessarium habet. 35 Et duxerunt il-
lum ad Iesum, et iactantes vestimenta
sua supra pullum inposuerunt Iesum.
36 Eunte autem illo substernebant vesti-
menta sua in via. 37 (234.1) Et cum
appropinquaret iam ad descensum mon-
tis oliveti, coeperunt omnes turbae dis-

28. FA Hierosolyma 29. (Bethania) 31. (opera) 37. discipulorum : FA descendentium (F. disc.)

28—38 Mt. 21, 1—9. Mc. 11, 1—10. Io. 12, 12 ss.

πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν
θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον
δυνάμεων, **38** λέγοντες Εὐλογημένος ὁ ἐρ-
χόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου· ἐν
οὐρανῷ εἰρήνη, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.
39 ([235. 5]) Καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ
τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν Διδάσκαλε,
ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. **40** καὶ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι
σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν.

41 ([236. 10]) Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν
πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, λέγων **42** ὅτι
εἰ ἔγνως καὶ σὺ καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου
ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σου· νῦν δὲ ἐκρύβη
ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. **43** ὅτι ἥξουσιν ἡμέ-
ραι ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου
χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ
συνέξουσίν σε πάντοθεν, **44** καὶ ἐδαφιοῦ-
σιν σὲ καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, ([237. 2]) καὶ
οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθῳ ἐν σοί, ἀνθ'
ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

45 ([238. 1]) Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρ-
ξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας, **46** λέγων
αὐτοῖς Γέγραπται Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου
οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιή-
σατε σπήλαιον λῃστῶν.

38. ειρ. εν ουρ. **39.** ειπον **40.** ειπεν αυτοις .. σιωπησωσιν .. κεκραξονται **41.** επ αυτη **42.** (om και γε) .. (om σου pr.) .. (om σου sec.) **44.** εν σοι λιθ. ε. λιθ. **45.** πωλουντ. εν αυτω και αγοραζοντας **46.** Γεγραπται Ο (ς[e] praem οτι, non ς) οικος μου οικος προσευχης εστιν· υμεις δε

45 s. Mt. 21, 12 s. Mc. 11, 15—17. **46** *Es. 56, 7 *Ier. 7, 11.

cipulorum gaudentes laudare deum voce
magna super omnibus quas viderant vir-
tutibus, **38** dicentes Benedictus qui ve-
nit rex in nomine domini: pax in caelo
et gloria in excelsis. **39** ([235. 5]) Et qui-
dam Pharisaeorum de turbis dixerunt ad
illum Magister, increpa discipulos tuos.
40 Quibus ipse ait Dico vobis quia si hi
tacuerint, lapides clamabunt.

41 ([236. 10]) Et ut appropinquavit, vi-
dens civitatem flevit super illam, dicens
42 quia si cognovisses et tu, et quidem
in hac die tua, quae ad pacem tibi;
nunc autem abscondita sunt ab oculis
tuis: **43** quia venient dies in te, et cir-
cumdabunt te inimici tui vallo, et cir-
cumdabunt te et coangustabunt te undi-
que, **44** et ad terram prosternent te et
filios tuos qui in te sunt, ([237. 2]) et non
relinquent in te lapidem super lapidem,
eo quod non cognoveris tempus visita-
tionis tuae.

45 ([238. 1]) Et ingressus in templum
coepit eiicere vendentes in illo et emen-
tes, **46** dicens illis Scriptum est quia
domus mea domus orationis est: vos
autem fecistis illam speluncam latronum.

44. FA *om* et *prius* .. (*om* tuos)

45 s. Mt. 21, 12 s. Mc. 11, 15—17. **46** *Es. 56, 7. *Ier. 7, 11.

299

47 ([239. 1]) Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ'
ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ
οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, 48 καὶ οὐχ εὕρισκον
τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξε-
κρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

XX.

Unde sit Iohannis baptismus. De vinitoribus heredis occisoribus. Quaestiones de tributo Caesaris, de muliere septem fratrum, de filio Davidis. De legis peritorum fastu et avaritia.

1 ([240. 2]) Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμε-
ρῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ
ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἱε-
ρεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέ-
ροις, 2 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν Εἰπὸν ἡμῖν
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν
ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; 3 ἀπο-
κριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐρωτήσω
ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἴπατέ μοι 4 Τὸ
βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ
ἀνθρώπων; 5 οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς
ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐ-
ρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
6 ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς
ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ
ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι. 7 καὶ ἀπε-

48. (ποιησουσιν)
XX. 1. των ημερ. εκεινων . . ιερεις : αρχιερεις . . (om οι sec.) 2. ειπον πρ. αυτ. λεγοντες Ειπε 3. ενα λογον 5. (συνελογιζοντο) . . Δια τι ουν 6. πας ο λαος

47 s. Mc. 11, 18.
XX. 1—8 Mt. 21, 23—27. Mc. 11, 27—33.

47 ([239. 1]) Et erat docens cotidie in
templo. Principes autem sacerdotum et
scribae et principes plebis quaerebant
illum perdere, 48 et non inveniebant
quid facerent illi: omnis enim populus
suspensus erat audiens illum.

XX.

Unde sit Iohannis baptismus. De vinitoribus heredis occisoribus. Quaestiones de tributo Caesaris, de muliere septem fratrum, de filio Davidis. De legis peritorum fastu et avaritia.

1 ([240. 2]) Et factum est in una dierum
docente illo populum in templo et evan-
gelizante convenerunt principes sacerdo-
tum et scribae cum senioribus, 2 et
aiunt dicentes ad illum Dic nobis, in qua
potestate haec facis, aut quis est qui de-
dit tibi hanc potestatem? 3 Respondens
autem dixit ad illos Interrogabo vos et
ego unum verbum, respondete mihi:
4 baptismum Iohannis de caelo erat an
ex hominibus? 5 At illi cogitabant inter
se dicentes quia si dixerimus De caelo,
dicet Quare ergo non credidistis illi?
6 si autem dixerimus Ex hominibus,
plebs universa lapidabit nos: certi sunt
enim Iohannem prophetam esse. 7 Et

48. (quod facerent)
XX. 3. autem Iesus 4. baptismus 5. intra se . . (credidistis ei)

47 s. Mc. 11, 18.
XX. 1—8 Mt. 21, 23—27. Mc. 11, 27—33.

κρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. 8 καὶ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν
ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
9 ([241. 2]) Ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς τὸν
λαὸν τὴν παραβολὴν ταύτην Ἄνθρωπος
ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδετο αὐτὸν
γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς.
10 καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωρ-
γοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμ-
πελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ
δείραντες αὐτὸν ἐξαπέστειλαν κενόν. 11 καὶ
προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον· οἱ δὲ
κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξα-
πέστειλαν κενόν. 12 καὶ προσέθετο τρίτον
πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες
ἐξέβαλον. 13 εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμ-
πελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου
τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἰδόντες ἐντρα-
πήσονται. 14 ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ
διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Οὗτός
ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν,
ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. 15 καὶ
ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέ-
κτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος
τοῦ ἀμπελῶνος; 16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέ-
σει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν
ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν Μὴ

9. Ανθρωπ. τις . . εξεδοτο 10. και εν καιρω . . δω-
σιν 11. πεμψ. ετερον 12. πεμψ. τριτον 13. (om
ιδοντες) 14. (διελογισαντο) . . προς εαυτους . .
δευτε αποκτεινωμεν 16. ειπον

9—19 Mt. 21, 33—46. Mc. 12, 1—12.

responderunt se nescire unde esset. 8 Et
Iesus ait illis Neque ego dico vobis in
qua potestate haec facio.
9 ([241. 2]) Coepit autem dicere ad ple-
bem parabolam hanc. Homo plantavit
vineam et locavit eam colonis, et ipse
peregre fuit multis temporibus. 10 Et
in tempore misit ad cultores servum ut
de fructu vineae darent illi: qui caesum
dimiserunt eum inanem. 11 Et addidit
alterum servum mittere: illi autem hunc
quoque caedentes et afficientes contume-
lia dimiserunt inanem. 12 Et addidit
tertium mittere: qui et illum vulnerantes
eiecerunt. 13 Dixit autem dominus vi-
neae Quid faciam? mittam filium meum
dilectum: forsitan cum hunc viderint ve-
rebuntur. 14 Quem cum vidissent co-
loni, cogitaverunt inter se dicentes Hic
est heres: occidamus illum, ut nostra
fiat hereditas. 15 Et eiectum illum extra
vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis
dominus vineae? 16 Veniet et perdet
colonos istos, et dabit vineam aliis. Quo

14. (in se)

9—19 Mt. 21, 33—46. Mc. 12, 1—12.

γένοιτο. **17** ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν
Τί οὖν ἐστιν τὸ γεγραμμένον τοῦτο Λίθον
ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος
ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; **18** πᾶς ὁ
πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσε-
ται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.
19 ([242. 1]) καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ
οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖ-
ρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν
τὴν παραβολὴν ταύτην.

20 ([243. 2]) Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστει-
λαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δι-
καίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου,
ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ
ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. **21** καὶ ἐπηρώτη-
σαν αὐτὸν λέγοντες Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι
ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβά-
νεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν
τοῦ θεοῦ διδάσκεις· **22** ἔξεστιν ἡμᾶς
Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὔ; **23** κατα-
νοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν
πρὸς αὐτούς **24** Δείξατέ μοι δηνάριον.
τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; ἀποκρι-
θέντες δὲ εἶπαν Καίσαρος. **25** ὁ δὲ εἶπεν
πρὸς αὐτούς Τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος
τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.

19. (εζητουν) . . οι αρχ. κ. οι γραμμ. . . την παρ. ταυτ. ειπε 20. ωστε : εις το 22. ημας : ημιν 23. add in f. Τι με πειραζετε; 24. επιδειξατε . . ειπον 25. ειπ. αυτοις . . Αποδοτε τοινυν . . om τω prius

17 * Ps. 118, 22. 18 [Mt. 21, 44.] 20—26 Mt. 22, 16—22. Mc. 12, 13—17.

audito dixerunt illi Absit. **17** Ille autem
aspiciens eos ait Quid est ergo hoc quod
scriptum est Lapidem quem reprobave-
runt aedificantes, hic factus est in caput
anguli? **18** Omnis qui ceciderit supra
illum lapidem conquassabitur: supra
quem autem ceciderit, comminuet illum.
19 ([242. 1]) Et quaerebant principes sacer-
dotum et scribae mittere in illum manus
illa hora, et timuerunt populum: cogno-
verunt enim quod ad ipsos dixerit simi-
litudinem istam.

20 ([243. 2]) Et observantes miserunt in-
sidiatores qui se iustos simularent, ut
caperent eum in sermone, ut traderent
illum principatui et potestati praesidis.
21 Et interrogaverunt illum dicentes Ma-
gister, scimus quia recte dicis et doces
et non accipis personam, sed in veritate
viam dei doces: **22** licet nobis dare tri-
butum Caesari an non? **23** Considerans
autem dolum illorum dixit ad eos Quid
me temptatis? **24** Ostendite mihi dena-
rium: cuius habet imaginem et inscri-
ptionem? Respondentes dixerunt Caesa-
ris. **25** Et ait illis Reddite ergo quae
Caesaris sunt Caesari, et quae dei sunt

18. super *bis* 19. similitudinem hanc 20. (in sermone et traderent) 21. cum dicentes . . viam dei in veritate 22. tributum dare 24. dixerunt ei 25. sunt Caesaris . . sunt dei .

17 * Ps. 118, 22. 18 Mt. 21, 44. 20—26 Mt. 22, 16—22. Mc. 12, 13—17.

26 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ
ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαν-
τες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδου-
καίων, οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι,
ἐπηρώτησαν αὐτὸν 28 λέγοντες Διδάσκαλε,
Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς
ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος
ἀποθάνῃ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν
γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελ-
φῷ αὐτοῦ. 29 ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν.
καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν
ἄτεκνος· 30 καὶ ὁ δεύτερος 31 καὶ ὁ
τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ
ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον.
32 ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. 33 ἡ
γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνε-
ται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.
34 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οἱ υἱοὶ τοῦ
αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται,
35 οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου
τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν
οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται· 36 οὐδὲ
γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γάρ

27. (οι λεγοντες) 28. (ατεκνος ῃ) 30. και ο δευτε-
ρος : και ελαβεν ο δευτερος την γυναικα, και ουτος
απεθανεν ατεκνος. 31. (ωσαυτως· ωσαυτως δε)
. . οι επτα : ς οι επτα· et ς^{e} (non ς) add και 32.
υστερον δε παντων απεθ. κ. η γ. 33. η γυ. ουν εν
etc. : εν τη ουν αναστασει 34. κ. αποκριθεις ειπ.
. . εκγαμισκονται (-ζονται) 35. °εκγαμισκονται (-ζον-
ται, εκγαμιζ.) 36. ουδε : ουτε

27—38 Mc. 12, 18—27. Mt. 22, 23—33. 28
* Deut. 25, 5.

deo. 26 Et non potuerunt verbum eius
reprehendere coram plebe, et mirati in
responso eius tacuerunt.

27 Accesserunt autem quidam Saddu-
caeorum, qui negant esse resurrectio-
nem, et interrogaverunt eum 28 dicen-
tes Magister, Moyses scripsit nobis Si
frater alicuius mortuus fuerit habens
uxorem, et hic sine filiis fuerit, ut acci-
piat eam frater eius uxorem et suscitet
semen fratri suo. 29 Septem ergo fra-
tres erant: et primus accepit uxorem et
mortuus est sine filiis: 30 et sequens
accepit illam, et ipse mortuus est sine
filio: 31 et tertius accepit illam, simili-
ter et omnes septem, et non reliquerunt
semen et mortui sunt. 32 Novissime
omnium mortua est et mulier. 33 In re-
surrectione ergo cuius eorum erit uxor?
siquidem septem habuerunt eam uxo-
rem. 34 Et ait illis Iesus Filii saeculi
huius nubunt et traduntur ad nuptias,
35 illi autem qui digni habebuntur saeculo
illo et resurrectione ex mortuis neque
nubunt neque ducunt uxores: 36 neque
enim ultra mori poterunt, aequales enim

26. (in responsis) 28. sine liberis 32. (novissima)
34. huius saeculi 35. illi vero . . nubent . . ducent

27—38 Mc. 12, 18—27. Mt. 22, 23—33. 28
* Deut. 25, 5.

303

εἰσιν, καὶ υἱοί εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως
υἱοὶ ὄντες. 37 ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί,
καὶ Μωυσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς
λέγει κύριον τὸν θεὸν Ἀβραὰμ καὶ θεὸν
Ἰσαὰκ καὶ θεὸν Ἰακώβ· 38 θεὸς δὲ οὐκ
ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ αὐ-
τῷ ζῶσιν. 39 Ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν
γραμματέων εἶπαν Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.
40 ([244.2]) οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν
αὐτὸν οὐδέν.

41 ([245.2]) Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Πῶς
λέγουσιν τὸν Χριστὸν εἶναι Δαυὶδ υἱόν,
42 καὶ αὐτὸς Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλ-
μῶν Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ
δεξιῶν μου 43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς
σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; 44 Δαυὶδ
οὖν αὐτὸν κύριον καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ
υἱός ἐστιν;

45 ([246.2]) Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ
λαοῦ εἶπεν πρὸς αὐτούς 46 Προσέχετε ἀπὸ
τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν
ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν
ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς
συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεί-
πνοις· 47 ([247.8]) οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰ-
κίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύ-

36. του θεου 37. τον θ. Ισ. κ. τον θ. Ιακ. 39. ειπον 40. γαρ : δε 41. υιον Δαυ. ειναι 42. ο κυριος 44. κυρ. αυτον . . υιος αυτου 45. ειπ. τοις μαθηταις αυτου 47. (οι κατεσθιοντες et προσευχομενοι)

37 *Ex. 3, 6. 40 Mt. 22, 46. 41—44 Mc. 12, 35—37. Mt. 22, 41—45. 42 s. *Ps. 110, 1. Act. 2, 34 s. 45—47 Mt. 23, 1. 6. 7. 14. Mc. 12, 38—40. 46 11, 43.

angelis sunt, et filii sunt dei cum sint
filii resurrectionis. 37 Quia vero resur-
gant mortui, et Moyses ostendit secus
rubum, sicut dicit dominum deum Abra-
ham et deum Isaac et deum Iacob:
38 deus autem non est mortuorum sed
vivorum: omnes enim vivunt ei. 39 Re-
spondentes autem quidam scribarum di-
xerunt Magister, bene dixisti. 40 ([244.2]) Et
amplius non audebant eum quicquam in-
terrogare.

41 ([245.2]) Dixit autem ad illos Quo-
modo dicunt Christum filium David esse,
42 et ipse David dicit in libro psalmo-
rum Dixit dominus domino meo Sede a
dextris meis 43 donec ponam inimicos
tuos scabellum pedum tuorum? 44 Da-
vid ergo dominum illum vocat, et quo-
modo filius eius est?

45 ([246.2]) Audiente autem omni po-
pulo dixit discipulis suis 46 Attendite a
scribis, qui volunt ambulare in stolis et
amant salutationes in foro et primas ca-
thedras in synagogis et primos discubi-
tus in conviviis, 47 ([247.8]) qui devorant
domos viduarum simulantes longam ora-

39. dixerunt ei 41. esse David

37 *Ex. 3, 6. 40 Mt. 22, 46. 41—44 Mc. 12, 35—37. Mt. 22, 41—45. 42 s. *Ps. 110, 1. Act. 2, 34 s. 45—47 Mt. 23, 1. 6. 7. 14. Mc. 12, 38—40. 46 11, 43.

304

χονται, οὗτοι λήμψονται περισσότερον
κρῖμα.

XXI.

Viduae munusculum. De Hierosolymae desolatione et apostolorum vexationibus, deque repentino Christi adventu.

1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας
εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλου-
σίους. 2 εἶδεν δέ τινα καὶ χήραν πενιχρὰν
βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, 3 καὶ εἶπεν
Ἀληϑῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ
αὕτη πλείω πάντων ἔβαλεν· 4 ἅπαντες γὰρ
οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον
εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος
αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.
5 ([248. 2]) Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ
ἱεροῦ, ὅτι λίϑοις καλοῖς καὶ ἀναϑήμασιν
κεκόσμηται, εἶπεν 6 Ταῦτα ἃ ϑεωρεῖτε,
ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεϑήσεται
λίϑος ἐπὶ λίϑῳ, ὃς οὐ καταλυϑήσεται.
7 ([249. 2]) ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες
Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί
τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσϑαι;
8 ὁ δὲ εἶπεν Βλέπετε μὴ πλανηϑῆτε· πολ-
λοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι καὶ ὁ καιρὸς ἤγγι-
κεν· μὴ πορευϑῆτε ὀπίσω αὐτῶν. 9 ὅταν

47. ληψ.
XXI. 1. τα δ. αυτ. εις το γαζ. 2. και τινα 3. (αυτη η πτωχ.) . . πλειον 4. τα δωρα του θεου 5. (αναθεμασιν) 8. μη ουν

XXI. 1—4 Mc. 12, 41—44. 5—11 Mt. 24, 1—7. Mc. 13, 1—8.

tionem: hi accipient maiorem damna-
tionem.

XXI.

Viduae munusculum. De Hierosolymae desolatione et apostolorum vexationibus, deque repentino Christi adventu.

1 Respiciens autem vidit eos qui mit-
tebant munera sua in gazophylacium di-
vites: 2 vidit autem et quandam viduam
pauperculam mittentem aera minuta duo,
3 et dixit Vere dico vobis quia vidua
haec pauper plus quam omnes misit.
4 Nam omnes hi ex abundanti sibi mi-
serunt in munera dei: haec autem ex
eo quod deest illi, omnem victum suum
quem habuit misit.
5 ([248. 2]) Et quibusdam dicentibus de
templo, quod lapidibus bonis et donis
ornatum esset, dixit 6 Haec quae vide-
tis, venient dies in quibus non relinque-
tur lapis super lapidem qui non destrua-
tur. 7 ([249. 2]) Interrogaverunt autem il-
lum dicentes Praeceptor, quando haec
erunt, et quod signum cum fieri inci-
pient? 8 Qui dixit Videte ne seduca-
mini: multi enim venient in nomine meo,
dicentes quia ego sum et tempus appro-
pinquavit: nolite ergo ire post illos.
9 Cum autem audieritis proelia et sedi-

47. VA damnationem maiorem
XXI. 5. bonis lapidibus 8. post eos

XXI. 1—4 Mc. 12, 41—44. 5—11 Mt. 24, 1—7. Mc. 13, 1—8.

δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας,
μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ γενέσθαι ταῦτα
πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. **10** τότε
ἔλεγεν αὐτοῖς Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος
καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, **11** σεισμοί τε
μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λοιμοὶ καὶ λιμοὶ
ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐ-
ρανοῦ μεγάλα ἔσται. **12** (250. 1) Πρὸ δὲ
τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς
χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες
εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους
ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνό-
ματός μου· **13** ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς
μαρτύριον. **14** (251. 2) θέτε οὖν ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆ-
ναι· **15** ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ
σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀν-
τειπεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. **16** πα-
ραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελ-
φῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανα-
τώσουσιν ἐξ ὑμῶν, **17** καὶ ἔσεσθε μισού-
μενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. **18** καὶ
θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόλη-
ται· **19** ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε
τὰς ψυχὰς ὑμῶν. **20** (252. 10) Ὅταν δὲ

9. ταυτα γεν. 10. επι εθν. 11. μεγαλοι κατα τοπ. και λιμ. και λοιμ. 12. °απαντων . . αγομενους 14. θεσθε ουν εις τας καρδιας 15. αντειπ. ουδε (η) αντιστ. παντες 19. κτησασθε

12 ss. Mt. 10, 17 ss. 24, 9. Mc. 13, 9—13. **14** 12, 11. **20** ss. Mt. 24, 15—19. Mc. 13, 14—17.

tiones, nolite terreri: oportet primum
haec fieri, sed non statim finis. **10** Tunc
dicebat illis Surget gens contra gentem
et regnum adversus regnum, **11** et ter-
rae motus magni erunt per loca et pe-
stilentiae et fames, terroresque de caelo
et signa magna erunt. **12** (250. 1) Sed
ante haec omnia iniicient vobis manus
suas et persequentur, tradentes in syn-
agogas et custodias, trahentes ad reges
et praesides, propter nomen meum.
13 Continget autem vobis in testimo-
nium. **14** (251. 2) Ponite ergo in cordi-
bus vestris non praemeditari quemadmo-
dum respondeatis: **15** ego enim dabo
vobis os et sapientiam, cui non poterunt
resistere et contradicere omnes adver-
sarii vestri. **16** Trademini autem a pa-
rentibus et fratribus et cognatis et ami-
cis, et morte afficient ex vobis, **17** et
eritis odio omnibus propter nomen meum.
18 Et capillus de capite vestro non per-
ibit: **19** in patientia vestra possidebitis
animas vestras. **20** (252. 10) Cum autem

9. nondum statim 11. (*om* et *primum*) 12. trahentes : (tradentes) . . (et ad praesides) 15. (poterint) 19. FA et in

12 ss. Mt. 10, 17 ss. 24, 9. Mc. 13, 9—13. **14** 12, 11. **20** ss. Mt. 24, 15—19. Mc. 13, 14—17.

ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν
Ἱερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ
ἐρήμωσις αὐτῆς. **21** (253.2) τότε οἱ ἐν τῇ
Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν
μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς
χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, **22** ὅτι
ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν τοῦ πλη-
σθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. **23** (254.2) οὐαὶ
ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζού-
σαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· (255.2) ἔσται
γὰρ ἀνάγκη μεγαλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ
τῷ λαῷ τούτῳ, **24** (256.10) καὶ πεσοῦνται
στόματι μαχαίρας καὶ αἰχμαλωτισθήσονται
εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται
πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶ-
σιν καιροὶ ἐθνῶν. **25** (257.2) Καὶ ἔσονται
σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις,
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ
ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, **26** ἀποψυ-
χόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδο-
κίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ
γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.
27 (258.2) καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυ-
νάμεως καὶ δόξης πολλῆς. **28** ἀρχομένων
δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπά-
ρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ

22. πληρωθηναι 23. ουαι δε . . οργη εν τω 24. παντ. τα εθνη . . om ου 25. εσται . . ηχους : ηχουσης

25 ss. Mt. 24, 29 s. Mc. 13, 24—26.

videritis circumdari ab exercitu Hierusa-
lem, tunc scitote quia appropinquavit
desolatio eius. **21** (253.2) Tunc qui in
Iudaea sunt fugiant in montes, et qui in
medio eius discedant, et qui in regioni-
bus non intrent in eam, **22** quia dies
ultionis hi sunt, ut impleantur omnia
quae scripta sunt. **23** (254.2) Vae au-
tem praegnantibus et nutrientibus in il-
lis diebus: (255.2) erit enim pressura
magna supra terram et ira populo huic,
24 (255.10) et cadent in ore gladii et ca-
ptivi ducentur in omnes gentes, et Hie-
rusalem calcabitur a gentibus, donec im-
pleantur tempora nationum. **25** (257.2) Et
erunt signa in sole et luna et stellis, et
in terris pressura gentium prae confu-
sione sonitus maris et fluctuum, **26** are-
scentibus hominibus prae timore et ex-
pectatione quae supervenient universo
orbi: nam virtutes caelorum movebun-
tur. **27** (258.2) Et tunc videbunt filium
hominis venientem in nube cum pote-
state magna et maiestate. **28** His autem
fieri incipientibus respicite et levate ca-
pita vestra, quoniam appropinquat re-

21. ad montes 23. super 25. FA et in stellis

25 ss. Mt. 24, 29 s. Mc. 13, 24—26.

ἀπολύτρωσις ὑμῶν. 29 Καὶ εἶπεν παρα-
βολὴν αὐτοῖς Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα
τὰ δένδρα· 30 ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέ-
ποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγ-
γὺς τὸ θέρος ἐστίν· 31 οὕτως καὶ ὑμεῖς,
ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι
ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 32 ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη
ἕως ἂν πάντα γένηται. 33 ὁ οὐρανὸς καὶ
ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ
μὴ παρελεύσονται. 34 (259. 10) Προσέχετε
δὲ ἑαυτοῖς μή ποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ
καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερί-
μναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς
αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη· 35 ὡς παγὶς
γὰρ ἐπεισελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθη-
μένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.
36 ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι
ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα ταῦτα τὰ
μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας διδάσκων ἐν τῷ
ἱερῷ, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο
εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιών. 38 καὶ
πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ
ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

31. ουτω 33. (η γη παρελευσεται) . . ου μη παρελθωσι 34. βαρυνθωσιν . . αιφνιδ. ε. υμ. επιστη 35. (εκεινη 35 ως παγις· επ. γαρ επι) . . επελευσεται 36. δε : ουν . . (ινα κατισχυσητε) . . (om ταυτα) 37. εν τω ιερ. διδασκων . . ἐλαιῶν

29—33 Mt. 24, 32—35. Mc. 13, 28—31. 37 s. Mt. 21, 17. Io. 8, 1 s.

demptio vestra. 29 Et dixit illis simili-
tudinem. Videte ficulneam et omnes ar-
bores: 30 cum producunt iam ex se
fructum, scitis quoniam prope est aestas:
31 ita et vos cum videritis haec fieri,
scitote quoniam prope est regnum dei.
32 Amen dico vobis quia non praeter-
ibit generatio haec donec omnia fiant.
33 Caelum et terra transibunt, verba
autem mea non transibunt. 34 (259. 10) At-
tendite autem vobis ne forte graventur
corda vestra in crapula et ebrietate et
curis huius vitae, et superveniat in vos
repentina dies illa: 35 tamquam laqueus
enim superveniet in omnes qui sedent
super faciem omnis terrae. 36 Vigilate
itaque omni tempore orantes ut digni
habeamini fugere ista omnia quae futura
sunt et stare ante filium hominis.

37 Erat autem diebus docens in tem-
plo, noctibus vero exiens morabatur in
monte qui vocatur oliveti. 38 Et omnis
populus manicabat ad eum in templo au-
dire eum.

33. (non transient) 36. (*om* ista)

29—33 Mt. 24, 32—35. Mc. 13, 28—31. 37 s. Mt. 21, 17. Io. 8, 1 s.

XXII.

Proditoris pactio. Caena paschalis et eucharistia. Discipulorum ambitio; Petrus lapsurus. Duo gladii. Agonia, captio et abductio. Petri abnegatio. Irrisio et damnatio coram synedrio.

1 (260. 1) Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύ-
μων ἡ λεγομένη πάσχα, 2 (261. 1) καὶ
ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ
πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν
λαόν.

3 (262. 9) Εἰσῆλθεν δὲ σατανᾶς εἰς Ἰού-
δαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ
τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα· 4 (263. 2) καὶ
ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ
στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῷ αὐτόν.
5 καὶ ἐχάρησαν καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύ-
ριον δοῦναι· 6 καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζή-
τει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ
ὄχλου αὐτοῖς.

7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἡ
ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα· 8 καὶ ἀπέστειλεν
Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών Πορευθέντες
ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν.
9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσω-
μεν; 10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰδοὺ εἰσελθόν-
των ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσει ὑμῖν
ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκο-

XXII. 3. °ο σατανας . . επικαλουμενον 4. και τοις στρατ. . . αυτον παρ. αυτοις 6. (om κ. εξωμολ.) . . αυτοις ατερ οχλ. 7. εν η 9. ειπον

XXII. 1 s. Mc. 14, 1 s. Mt. 26, 1 ss. 3—6 Mt. 26, 14—16. Mc. 14, 10 s. 3 Io. 13, 2. 27. 7—13 Mt. 26, 17—19. Mc. 14, 12—16

XXII.

Proditoris pactio. Caena paschalis et eucharistia. Discipulorum ambitio; Petrus lapsurus. Duo gladii. Agonia, captio et abductio. Petri abnegatio. Irrisio et damnatio coram synedrio.

1 (260. 1) Appropinquabat autem dies
festus azymorum qui dicitur pascha,
2 (261. 1) et quaerebant principes sacer-
dotes et scribae quomodo eum interfice-
rent; timebant vero plebem.

3 (262. 9) Intravit autem satanas in Iu-
dam qui vocatur Scarioth, unum de duo-
decim: 4 (263. 2) et abiit et locutus est
cum principibus sacerdotum et magistra-
tibus quemadmodum illum traderet eis.
5 Et gavisi sunt et pacti sunt pecuniam
illi dare: 6 et spopondit, et quaerebat
oportunitatem ut traderet illum sine
turbis.

7 Venit autem dies azymorum, in qua
necesse erat occidi pascha: 8 et misit
Petrum et Iohannem dicens Euntes pa-
rate nobis pascha ut manducemus. 9 At
illi dixerunt Ubi vis paremus? 10 Et di-
xit ad eos Ecce introeuntibus vobis in
civitatem occurret vobis homo ampho-

XXII. 2. quomodo Iesum 3. qui cognominabatur Iscariotes 10. (occurrit) . . homo quidam

XXII. 1 s. Mc. 14, 1 s. Mt. 26, 1 ss. 3—6 Mt. 26, 14—16. Mc. 14, 10 s. 3 Io. 13, 2. 27. 7—13 Mt. 26, 17—19. Mc. 14, 12—16.

λουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ εἰσπο-
ρεύεται. 11 καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ
τῆς οἰκίας Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ
ἔστιν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ
τῶν μαθητῶν μου φάγω; 12 κἀκεῖνος
ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον·
ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. 13 ἀπελθόντες δὲ εὗρον
καθὼς εἴρηκεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ
πάσχα.

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν,
καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. 15 (264.10) καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα
τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ
με παθεῖν· 16 (265.2) λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι
οὐκέτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πλη-
ρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 17 καὶ
δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν
Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς·
18 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ
γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου ἡ βασι-
λεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. 19 (266.1) Καὶ λα-
βὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδω-
κεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά
μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε
εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 20 (267.2) καὶ τὸ
ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέ-

10. (ου : εις ην) 12. °ανωγεον 13. (ειρηκει) 14. οι δωδεκα αποστ. 16. (om ουκετι) . . αυτο : εξ αυτου 17. (το ποτηρ.) . . (διαμ. εις εαυτους) 18. υμιν, οτι . . °γεννηματος 20. ωσαυτ. κ. το ποτ.

4 ss. Mt. 26, 20 ss. Mc. 14, 17 ss. 18 Mt. 26, 29. Mc. 14, 25. 19 s. Mt. 26, 26 ss. Mc. 14, 22 ss. 1 Co. 11, 23—25.

ram aquae portans: sequimini eum in
domum in qua intrat, 11 et dicetis pa-
tri familias domus Dicit tibi magister
Ubi est diversorium ubi pascha cum dis-
cipulis meis manducem? 12 Et ipse vo-
bis ostendet caenaculum magnum stra-
tum, et ibi parate. 13 Euntes autem
invenerunt sicut dixit illis, et paraverunt
pascha.

14 Et cum facta esset hora, discubuit,
et duodecim apostoli cum eo. 15 (264.10) Et
ait illis Desiderio desideravi hoc pascha
manducare vobiscum ante quam patiar:
16 (265.2) dico enim vobis quia ex hoc
non manducabo illud donec impleatur in
regno dei. 17 Et accepto calice gratias
egit et dixit Accipite et dividite inter
vos: 18 dico enim vobis quod non bi-
bam de generatione vitis donec regnum
dei veniat. 19 (266.1) Et accepto pane
gratias egit et fregit et dedit eis dicens
Hoc est corpus meum quod pro vobis
datur: hoc facite in meam commemora-
tionem. 20 (267.2) Similiter et calicem
postquam caenavit, dicens Hic est calix

10. in quam 11. (Dicet) 12. ostendet vobis

14 ss. Mt. 26, 20 ss. Mc. 14, 17 ss. 18 Mt. 26, 29. Mc. 14, 25. 19 s. Mt. 26, 26 ss. Mc. 14, 22 ss. 1 Co. 11, 23—25.

γων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη
ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννό-
μενον. **21** ([268.2]) Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ
παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τρα-
πέζης. **22** ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου
κατὰ τὸ ὡρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ
τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται.
23 ([269.1]) καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συνζητεῖν πρὸς
ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο
μέλλων πράσσειν.

24 ([270.2]) Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν
αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων.
25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν
κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐ-
τῶν εὐεργέται καλοῦνται· **26** ὑμεῖς δὲ οὐχ
οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς
ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακο-
νῶν. **27** ([271.10]) τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνα-
κείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμε-
νος; ἐγὼ δέ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ δια-
κονῶν. **28** ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενη-
κότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου.
29 κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό
μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, **30** ἵνα ἔσθητε
καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ
βασιλείᾳ μου, ([272.5]) καὶ καθίσεσθε ἐπὶ

20. εκχυνομενον **22.** οτι : και . . ο μεν υιος . . πορ. κατα το ωρ. **23.** συζητειν **30.** εσθιητε . . (om εν τη βασ. μου) . . °καθισησθε

21 ss. Mt. 26, 21 ss. Mc. 14, 18 ss. Io. 13, 21 ss. **24** 9, 46. **25** ss. Mt. 20, 25 ss. Mc. 10, 42 ss. **30** Mt. 19, 28.

novum testamentum in sanguine meo,
qui pro vobis fundetur. **21** ([268.2]) Ve-
rum tamen ecce manus tradentis me
mecum est in mensa. **22** Et quidem
filius hominis secundum quod definitum
est vadit, verum tamen vae homini illi
per quem tradetur. **23** ([269.1]) Et ipsi
coeperunt quaerere inter se quis esset
ex eis qui hoc facturus esset.

24 ([270.2]) Facta est autem et conten-
tio inter eos, quis eorum videretur esse
maior. **25** Dixit autem eis Reges gen-
tium dominantur eorum, et qui potesta-
tem habent super eos benefici vocantur:
26 vos autem non sic, sed qui maior est
in vobis fiat sicut iunior, et qui praeces-
sor est sicut ministrator. **27** ([271.10]) Nam
quis maior est, qui recumbit an qui mi-
nistrat? nonne qui recumbit? Ego autem
in medio vestrum sum sicut qui mini-
strat. **28** Vos autem estis qui perman-
sistis mecum in temptationibus meis.
29 Et ego dispono vobis, sicut disposuit
mihi pater meus regnum, **30** ut edatis
et bibatis super mensam meam in re-
gno meo, ([272.5]) et sedeatis super thro-

20. (quod pro) 22. FA illi homini 26. iunior : minor 30. (*om* meo)

21 ss. Mt. 26, 21 ss. Mc. 14, 18 ss. Io. 13, 21 ss. **24** 9, 46. **25** ss. Mt. 20, 25 ss. Mc. 10, 42 ss. **30** Mt. 19, 28.

θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ
Ἰσραήλ. **31** ([273.10]) Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ
σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς
τὸν σῖτον· **32** ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ
ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. ([274.9]) καὶ
σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελ-
φούς σου. **33** ([275.1]) ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυ-
λακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. **34** ὁ
δὲ εἶπεν Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει
σήμερον ἀλέκτωρ ἕως τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ
εἰδέναι με.

35 ([276.10]) Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε ἀπέ-
στειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας
καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε;
οἱ δὲ εἶπαν Οὐθενός. **36** εἶπεν οὖν αὐτοῖς
Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίως
καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ
ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν.
37 ([277.8]) λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ
γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό
Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὰ
περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. **38** ([278.10]) οἱ δὲ εἶ-
παν Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς Ἱκανόν ἐστιν.

39 ([279.1]) Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ

31. Σιμων : praem ειπε δε ο κυριος 32. (εκλιπη) . . στηριξον 34. ου : ου μη . . εως : πριν η 35. °βαλαντιου . . ειπον· Ουδενος 36. °βαλαντιον . . (πωλησει et αγορασει) 37. (om ετι) . . (το Και : οτι και) 38. ειπον

33 s. Mt. 26, 33—35. Mc. 14, 29—31. Io. 13, 36—38. **37** *Es. 53, 12. **39** Mt. 26, 30. Mc. 14, 26. Io. 18, 1.

nos iudicantes duodecim tribus Israhel.
31 ([273.10]) Ait autem dominus Simon
Simon, ecce satanas expetivit vos ut cri-
braret sicut triticum, **32** ego autem
rogavi pro te ut non deficiat fides tua
([274.9]) et tu aliquando conversus confir-
ma fratres tuos. **33** ([275.1]) Qui dixit ei
Domine, tecum paratus sum et in car-
cerem et in mortem ire. **34** At ille di-
xit Dico tibi, Petre, non cantabit hodie
gallus donec ter abneges nosse me.

([276.10]) Et dixit eis **35** Quando misi
vos sine sacculo et pera et calciamentis,
numquid aliquid defuit vobis? **36** At illi
dixerunt Nihil. Dixit ergo eis Sed nunc
qui habet sacculum tollat, similiter et
peram, et qui non habet vendat tunicam
suam et emat gladium. **37** ([277.8]) Dico
enim vobis quoniam adhuc hoc quod scri-
ptum est oportet impleri in me, Et cum
iniustis deputatus est. Etenim ea quae
sunt de me finem habent. **38** ([278.10]) At
illi dixerunt Domine, ecce gladii duo hic.
At ille dixit eis Sat est.

39 ([279.1]) Et egressus ibat secundum

34. At : FA Et 37. (Dico autem) . . (Et quod cum) . . cum iniquis 38. duo gladii . . Satis

33 s. Mt. 26, 33—35. Mc. 14, 29—31. Io. 13, 36—38. **37** *Es. 53, 12. **39** Mt. 26, 30. Mc. 14, 26. Io. 18, 1.

τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθη-
σαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. **40** ([280.2]) γε-
νόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς
Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.
41 ([281.1]) καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐ-
τῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα
προσηύχετο **42** λέγων Πάτερ, εἰ βούλει
παρενεγκεῖν τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ·
([282.1]) πλὴν μὴ τὸ θέλημα μοῦ ἀλλὰ τὸ
σὸν γενέσθω. **43** ([283.10]) ὤφθη δὲ αὐτῷ
ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. **44** καὶ
γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύ-
χετο. ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμ-
βοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.
45 ([284.2]) καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευ-
χῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοι-
μωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, **46** καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδετε; ἀναστάντες
προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

47 ([285.1]) Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ
ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν
δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ
Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν. **48** ([286.2]) Ἰησοῦς δὲ
εἶπεν αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδως; **49** ([287.1]) ἰδόντες δὲ
οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν Κύριε, εἰ

39. οι μαθ. αυτου 42. (παρενεγκε s. -γκαι) . . το ποτ. τουτο . . (γινεσθω) 43. 44. (om ωφθη usque γην) 45. ς^e (non ς) μαθητ. αυτου . . αυτ. κοιμωμ. 47. Ετι δε . . αυτους : αυτων 48. ο δε Ιησους 49. ειπον αυτω

40 ss. Mc. 14, 32 ss. Mt. 26, 36 ss. 47—53 Mt. 26, 47—56. Mc. 14, 43—52. Io. 18, 1—12.

consuetudinem in montem olivarum:
secuti sunt autem illum et discipuli.
40 ([280.2]) Et cum pervenisset ad locum,
dixit illis Orate ne intretis in temptatio-
nem. **41** ([281.1]) Et ipse avulsus est ab
eis quantum iactus est lapidis, et positis
genibus orabat **42** dicens Pater, si vis,
transfer calicem istum a me: ([282.1]) ve-
rum tamen non mea voluntas sed tua
fiat. **43** ([283.10]) Apparuit autem illi an-
gelus de caelo confortans eum. Et factus
in agonia prolixius orabat. **44** Et factus
est sudor eius sicut guttae sanguinis de-
currentes in terram. **45** ([284.2]) Et cum
surrexisset ab oratione et venisset ad
discipulos suos, invenit eos dormientes
prae tristitia, **46** et ait illis Quid dor-
mitis? surgite, orate ne intretis in tem-
ptationem.

47 ([285.1]) Adhuc eo loquente, ecce tur-
ba, et qui vocabatur Iudas unus de duo-
decim antecedebat eos, et appropinquavit
Iesu ut oscularetur eum. **48** ([286.2]) Iesus
autem dixit ei Iuda, osculo filium homi-
nis tradis? **49** ([287.1]) Videntes autem
hi qui circa ipsum erant quod futurum
erat, dixerunt ei Domine, si percutimus

43. (factus est in agonia et) 44. VA decurrentis 48. dixit illi

40 ss. Mc. 14, 32 ss. Mt. 26, 36 ss. 47—53 Mt. 26, 47—56. Mc. 14, 43—52. Io. 18, 1—12.

πατάξομεν ἐν μαχαίρῃ; **50** καὶ ἐπάταξεν
εἷς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦ-
λον καὶ ἀφεῖλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν.
51 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐᾶτε
ἕως τούτου, ([288.10]) καὶ ἁψάμενος τοῦ
ὠτίου ἰάσατο αὐτόν. **52** ([289.1]) εἶπεν δὲ
Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ᾽ αὐ-
τὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ
πρεσβυτέρους Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε
μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων· **53** καθ᾽ ἡμέραν
ὄντος μου μεθ᾽ ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετεί-
νατε τὰς χεῖρας ἐπ᾽ ἐμέ. ἀλλὰ αὕτη ὑμῶν
ἐστὶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

54 ([290.1]) Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον
καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιε-
ρέως· ([291.1]) ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μα-
κρόθεν. **55** περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ
τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάντων ἐκάθητο ὁ
Πέτρος μέσος αὐτῶν. **56** ἰδοῦσα δὲ αὐ-
τὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς
καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν Καὶ οὗτος σὺν
αὐτῷ ἦν. **57** ([292.1]) ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν
λέγων Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. **58** καὶ μετὰ
βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη Καὶ σὺ ἐξ
αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη Ἄνθρωπε, οὐκ

49. εν μαχαιρα 50. τον δουλ. του αρχ. . . αυτου το ους 51. του ωτιου αυτου 52. ο Ιησους . . (εξηλθατε) 53. αλλ . . (εστιν υμων) 54. εισηγαγ. αυτον εις τον οικον 55. αψαντων . . συγκαθισαντων (περικαθ.) αυτων . . μεσος : εν μεσω 57. (om αυτον pr.) . . Γυναι, ουκ ο. α. 58. ο δε Πε. ειπεν

54 s. Mt. 26, 57 s. Mc. 14, 53 s. Io. 18, 13 ss. **56—62** Mt. 26, 69—75. Mc. 14, 66—72. Io. 18, 25—27.

in gladio? **50** Et percussit unus ex illis
servum principis sacerdotum et amputa-
vit auriculam eius dextram. **51** Respon-
dens autem Iesus ait Sinite usque huc:
([288.10]) et cum tetigisset auriculam eius,
sanavit eum. **52** ([289.1]) Dixit autem Ie-
sus ad eos qui venerant ad se, princi-
pes sacerdotum et magistratus templi et
seniores Quasi ad latronem existis cum
gladiis et fustibus: **53** cum cotidie vo-
biscum fuerim in templo, non extendistis
manus in me: sed haec est hora vestra
et potestas tenebrarum.

54 ([290.1]) Comprehendentes autem eum
duxerunt ad domum principis sacerdo-
tum; ([291.1]) Petrus vero sequebatur a
longe. **55** Accenso autem igni in medio
atrii et circumsedentibus illis erat Petrus
in medio eorum. **56** Quem cum vidisset
ancilla quaedam sedentem ad lumen et
eum fuisset intuita, dixit Et hic cum illo
erat. **57** ([292.1]) At ille negavit eum di-
cens Mulier, non novi illum. **58** Et post
pusillum alius videns eum dixit Et tu de
illis es. Petrus vero ait O homo, non

55. igne . . (atrio)

54 s. Mt. 26, 57 s. Mc. 14, 53 s. Io. 18, 13 ss. **56—62** Mt. 26, 69—75. Mc. 14, 66—72. Io. 18, 25—27.

εἰμί. **59** καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς
ἄλλος τις διισχυρίζετο λέγων Ἐπ᾽ ἀληθείας
καὶ οὗτος μετ᾽ αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλι-
λαῖός ἐστιν. **60** εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἄν-
θρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα
ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ,
61 ([293. 2]) καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλε-
ψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος
τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι
πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ
με τρίς. **62** καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ Πέτρος
ἔκλαυσεν πικρῶς.

63 ([294. 1]) Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες
αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, **64** καὶ
περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες
Προφήτευσον, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;
65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον
εἰς αὐτόν.

66 ([295. 2]) Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνή-
χθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ ἀρχιερεῖς
τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς
τὸ συνέδριον ἑαυτῶν, λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ
Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. **67** ([296. 10]) εἶπεν δὲ
αὐτοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε·
68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε.
69 ([297. 1]) ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς

60. ο αλεκτωρ 61. om σημερον 62. (om ο Πετρος) 63. αυτον : τον Ιησουν 64. περικαλ. αυτ. ετυπτον αυτου το προσωπον· και επηρ. αυτον λεγοντες 66. (αυτων) . . ειπε ημιν 68. εαν δε και . . αποκρ. μοι η απολυσητε 69. om δε

63 s. Mt. 26, 67 s. Mc. 14, 65. **66** Io. 18, 24.
67 ss. Mt. 26, 63 ss. Mc. 14, 61 ss.

sum. **59** Et intervallo facto quasi horae
unius alius quidam affirmabat dicens Vere
et hic cum illo erat: nam et Galilaeus
est. **60** Et ait Petrus Homo, nescio quid
dicis. Et continuo adhuc illo loquente
cantavit gallus, **61** ([293. 2]) et conversus
dominus respexit Petrum, et recordatus
est Petrus verbi domini, sicut dixit quia
prius quam gallus cantet ter me nega-
bis: **62** et egressus foras Petrus flevit
amare.

63 ([294. 1]) Et viri qui tenebant eum
inludebant ei caedentes, **64** et velave-
runt eum et percutiebant faciem eius,
et interrogabant eum dicentes Prophe-
tiza, quis est qui te percussit? **65** Et
alia multa blasphemantes dicebant in
eum.

66 ([295. 2]) Et ut factus est dies, con-
venerunt seniores plebis et principes sa-
cerdotum et scribae et duxerunt illum
in concilium suum, dicentes Si tu es
Christus, dic nobis. **67** ([296. 10]) Et ait
illis Si vobis dixero, non credetis mihi:
68 si autem et interrogavero, non respon-
debitis mihi neque dimittetis. **69** ([297. 1]) Ex
hoc autem erit filius hominis sedens a

61. sicut dixerat 63. tenebant illum 67. (non cre-ditis)

63 s. Mt. 26, 67 s. Mc. 14, 65. **66** Io. 18, 24.
67 ss. Mt. 26, 63 ss. Mc. 14, 61 ss.

315

τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. 70 (298. 10) εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι. 71 (299. 2) οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρείαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

XXIII.

Christus coram Pilato interrogatur, item coram Herode; damnatur, ducitur, affigitur cruci. Latro paenitens. Mors et sepultura.

1 (300. 1) Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλᾶτον. 2 (301. 10) ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὕρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. 3 (302. 1) ὁ δὲ Πιλᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη Σὺ λέγεις. 4 (303. 9) ὁ δὲ Πιλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους Οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. 5 (304. 10) οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι ἀνασείει τὸν λαόν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. 6 Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας

---

70. ειπον 71. ειπον . . χρ. εχομ. μαρτ.
XXIII. 1. °ηγαγεν 2. om ημων . . Καισαρι φορ. διδοναι . . (και λεγοντα) 3. επηρωτησεν 5. om και

XXIII. 1 ss. Mt. 27, 2. 11—14. Mc. 15, 1 ss. Io. 18, 28 ss.

dextris virtutis dei. 70 (298. 10) Dixerunt autem omnes Tu ergo es filius dei? Qui ait Vos dicitis, quia ego sum. 71 (299. 2) At illi dixerunt Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audivimus de ore eius.

XXIII.

Christus coram Pilato interrogatur, item coram Herode; damnatur, ducitur, affigitur cruci. Latro paenitens. Mors et sepultura.

1 (300. 1) Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad Pilatum. 2 (301. 10) Coeperunt autem illum accusare dicentes Hunc invenimus subvertentem gentem nostram et prohibentem tributa dare Caesari et dicentem se Christum regem esse. 3 (302. 1) Pilatus autem interrogavit eum dicens Tu es rex Iudaeorum? At ille respondens ait Tu dicis. 4 (303. 9) Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum et turbas Nihil invenio causae in hoc homine. 5 (304. 10) At illi invalescebant dicentes Commovet populum docens per universam Iudaeam et incipiens a Galilaea usque huc. 6 Pilatus autem audiens

---

XXIII. 5. Iudaeam, incipiens

XXIII. 1 ss. Mt. 27, 2. 11—14. Mc. 15, 1 ss. Io. 18, 28 ss.

Γαλιλαίαν ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γα-
λιλαῖός ἐστιν, 7 καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς
ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν
πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσο-
λύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. 8 ὁ δὲ
Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν
γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ
ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι σημεῖον
ἰδεῖν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινόμενον. 9 ἐπηρώτα δὲ
αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν
ἀπεκρίνατο αὐτῷ. 10 (305. 2) εἱστήκεισαν
δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως
κατηγοροῦντες αὐτοῦ. 11 (306. 10) ἐξουθε-
νήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρα-
τεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν
ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πι-
λάτῳ. 12 ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Πιλᾶτος
καὶ ὁ Ἡρώδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ᾽
ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες
πρὸς ἑαυτούς.

13 (307. 9) Πιλᾶτος δὲ συγκαλεσάμενος
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν
λαὸν 14 εἶπεν πρὸς αὐτούς Προσηνέγκατέ
μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα
τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν
ἀνακρίνας οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ᾽ αὐτοῦ.
15 (308. 10) ἀλλ᾽ οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψα
γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον

8. ακουειν πολλα 11. περιβ. αυτον 12. (ο τε Ηρωδ. κ. ο Πιλ.) 15. (ανεπεμψεν γαρ αυτον προς ημας)

Galilaeam interrogavit si homo Galilaeus
esset, 7 et ut cognovit quod de Hero-
dis potestate esset, remisit eum ad He-
rodem, qui et ipse Hierosolymis erat il-
lis diebus. 8 Herodes autem viso Iesu
gavisus est valde: erat enim cupiens ex
multo tempore videre eum, eo quod au-
diret multa de illo, et sperabat signum
aliquod videre ab eo fieri. 9 Interroga-
bat autem illum multis sermonibus: at
ipse nihil illi respondebat. 10 (305. 2) Sta-
bant autem principes sacerdotum et scri-
bae constanter accusantes eum. 11 (306. 10)
Sprevit autem illum Herodes cum exer-
citu suo, et inlusit indutum veste alba,
et remisit ad Pilatum. 12 Et facti sunt
amici Herodes et Pilatus in ipsa die:
nam antea inimici erant ad invicem.

13 (307. 9) Pilatus autem convocatis
principibus sacerdotum et magistratibus
et plebe 14 dixit ad illos Optulistis mihi
hunc hominem quasi avertentem popu-
lum, et ecce ego coram vobis interro-
gans nullam causam inveni in homine
isto ex his in quibus eum accusatis.
15 (308. 10) Sed neque Herodes: nam re-
misi vos ad illum, et ecce nihil dignum

8. audierat multa de eo 9. autem eum 10. autem : FA etiam

θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. **16** (309.2)
παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. **18** (310.1)
ἀνέκραγον δὲ παμπληθεὶ λέγοντες Αἶρε
τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν·
19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν
τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ.
20 (311.1) πάλιν οὖν ὁ Πιλᾶτος προσεφώ-
νησεν, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν. **21** οἱ
δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου σταύρου
αὐτόν. **22** (312.9) ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς
αὐτούς Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐ-
δὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύ-
σας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. **23** (313.1) οἱ δὲ
ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐ-
τὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ
αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων. **24** (314.1) καὶ
Πιλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐ-
τῶν· **25** ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ
φόνον βεβλημένον εἰς φυλακήν, ὃν ᾐτοῦντο,
τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι
αὐτῶν.

26 (315.1) Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπι-
λαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχόμε-

17. Αναγκην δε ειχεν απολυειν αυτοις κατα εορτην ενα. 18. ανεκραξαν . . (om τον) 19. βεβλημενος εις φυλακην 20. (ουν : δε) . . (προσεφ. αυτοις) 21. Σταυρωσον bis 24. ο δε Πιλατος 25. απελυσε δε αυτοις . . εις την 26. Σιμωνος τινος Κυρηναιου του ερχομενου

16 Io. 19, 1. [**17** Mt. 27, 15. Mc. 15, 6. Io. 18, 39.] **18—25** Mt. 27, 16—26. Mc. 15, 7—15. Io. 18, 40 ss. **26** Mt. 27, 32. Mc. 15, 21. Io. 19, 17.

morte actum est ei. **16** (309.2) Emenda-
tum ergo illum dimittam. **18** (310.1) Excla-
mavit autem simul universa turba dicens
Tolle hunc, et dimitte nobis Barabban:
19 qui erat propter seditionem quandam
factam in civitate et homicidium missus in
carcerem. **20** (311.1) Iterum autem Pilatus
locutus est ad illos volens dimittere Ie-
sum. **21** At illi succlamabant dicentes
Crucifige, crucifige eum. **22** (312.9) Ille
autem tertio dixit ad illos Quid enim
mali fecit iste? nullam causam mortis
inveni in eo: corripiam ergo illum et di-
mittam. **23** (313.1) At illi instabant vo-
cibus magnis postulantes ut crucifige-
retur, et invalescebant voces eorum.
24 (314.1) Et Pilatus adiudicavit fieri pe-
titionem eorum: **25** dimisit autem illis
eum qui propter homicidium et seditio-
nem missus fuerat in carcerem, quem
petebant, Iesum vero tradidit voluntati
eorum.

26 (315.1) Et cum ducerent eum, ap-
prehenderunt Simonem quendam Cyre-
nensem venientem de villa, et inposue-

17. VA Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum. 19. quandam : FA quondam 20. ad eos 21. eum : (illum) 23. invenio

16 Io. 19, 1. **17** Mt. 27, 15. Mc. 15, 6. Io. 18, 39. **18—25** Mt. 27, 16—26. Mc. 15, 7—15. Io. 18, 40 ss. **26** Mt. 27, 32. Mc. 15, 21. Io. 19, 17.

νον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν
φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. **27** (316.10) ἠκο-
λούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ
γυναικῶν, αἳ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν
αὐτόν. **28** στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς
εἶπεν Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ κλαίετε
ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ
τὰ τέκνα ὑμῶν, **29** ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέ-
ραι ἐν αἷς ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ
αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ
οἳ οὐκ ἔθρεψαν. **30** τότε ἄρξονται λέγειν
τοῖς ὄρεσιν Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς
βουνοῖς Καλύψατε ἡμᾶς· **31** ὅτι εἰ ἐν τῷ
ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί
γένηται; **32** (317.1) ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι
δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

33 (318.1) Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τό-
πον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύ-
ρωσαν αὐτὸν (319.1) καὶ τοὺς κακούργους,
ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.
34 (320.10) ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ,
ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν
(321.1) διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
ἔβαλον κλήρους. **35** καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς
θεωρῶν· (322.2) ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ
ἄρχοντες λέγοντες Ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω

28. ο Ιησους 29. om αι pr. . . οι ουκ εθηλασαν 30. Πεσετε 31. (om τω pr.) 33. (ηλθον) 34. (om ο δε usq. ποιουσιν) . . κληρον 35. συν αυτοις λεγοντες

30 *Hos. 10, 8. Apoc. 6, 16. **32** Mt. 27, 33. Mc. 15, 27. Io. 19, 18. **33—38** Mt. 27, 33 ss. Mc. 15, 22 ss. Io. 19, 17 ss.

runt illi crucem portare post Iesum.
27 (316.10) Sequebatur autem illum multa
turba populi et mulierum, quae plange-
bant et lamentabantur eum. **28** Con-
versus autem ad illas Iesus dixit Filiae
Hierusalem, nolite flere super me, sed
super vos ipsas flete et super filios ve-
stros: **29** quoniam ecce venient dies in
quibus dicent Beatae steriles, et ven-
tres qui non genuerunt, et ubera quae
non lactaverunt. **30** Tunc incipient di-
cere montibus Cadite super nos, et
collibus Operite nos: **31** quia si in vi-
ridi ligno haec faciunt, in arido quid
fiet? **32** (317.1) Ducebantur autem et
alii duo nequam cum eo ut interfice-
rentur.

33 (318.1) Et postquam venerunt in lo-
cum qui vocatur calvariae, ibi crucifixe-
runt eum (319.1) et latrones, unum a dex-
tris et alterum a sinistris. **34** (320.10) Ie-
sus autem dicebat Pater, dimitte illis:
non enim sciunt quid faciunt. (321.1) Di-
videntes vero vestimenta eius miserunt
sortes. **35** Et stabat populus spectans;
(322.2) et deridebant eum principes cum
eis dicentes Alios salvos fecit, se salvum

5. (deridebant illum)

30 *Hos. 10, 8. Apoc. 6, 16. **32** Mt. 27, 33. Mc. 15, 27. Io. 19, 18. **33—38** Mt. 27, 33 ss. Mc. 15, 22 ss. Io. 19, 17 ss.

ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ θεοῦ
ὁ ἐκλεκτός. 36 ([323. 2]) ἐνέπαιξαν δὲ αὐ-
τῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος
προσφέροντες αὐτῷ 37 καὶ λέγοντες Εἰ
σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον
σεαυτόν. 38 ([324. 1]) ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ
ἐπ' αὐτῷ Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗ-
τος. 39 ([325. 2]) Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέν-
των κακούργων ἐβλασφήμει αὐτόν Οὐχὶ
σὺ εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.
40 ([326. 10]) ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτι-
μῶν αὐτῷ ἔφη Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν θεόν,
ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; 41 καὶ ἡμεῖς
μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπο-
λαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπρα-
ξεν. 42 καὶ ἔλεγεν Ἰησοῦ, μνήσθητί μου
ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 43 καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ Ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ'
ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

44 ([327. 2]) Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη
καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως
ὥρας ἐνάτης, 45 καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος,
([328. 2]) καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ
ναοῦ μέσον. 46 ([329. 1]) καὶ φωνήσας φωνῇ

35. ο του θε. εκλ. 36. ενεπαιζον . . και οξος 38. (η επιγραφη) . . γεγραμμενη (επιγεγρ.) επ αυτω γραμμασιν Ελληνικοις και Ρωμαικοις και Εβραικοις· Ουτος εστιν ο βασ. τ. Ιουδ. 39. Ουχι : λεγων· Ει 40. επετιμα αυτω λεγων 42. τω Ιησου· Μνησθ. μου, κυριε 43. αυτω ο Ιησους . . λεγω σοι 44. Ην δε ωσει 45. (κ. εσκ. ο ηλ. : του ηλιου εκλειποντος) . . (εσχ. δε)

39 Mt. 27, 44. Mc. 15, 32. 44—49 Mt. 27, 45—56. Mc. 15, 33—41. 46 *Ps. 30 (31), 6.

faciat, si hic est Christus dei electus.
36 ([323. 2]) Inludebant autem ei et milites
accedentes et acetum offerentes illi, 37 di-
centes Si tu es rex Iudaeorum, salvum
te fac. 38 ([324. 1]) Erat autem et super-
scriptio inscripta super illum litteris grae-
cis et latinis et hebraicis Hic est rex Iu-
daeorum. 39 ([325. 2]) Unus autem de his
qui pendebant latronibus blasphemabat
eum dicens Si tu es Christus, salvum fac
temet ipsum et nos. 40 ([326. 10]) Respon-
dens autem alter increpabat eum dicens
Neque tu times deum, quod in eadem
damnatione es? 41 Et nos quidem iuste,
nam digna factis recipimus: hic vero ni-
hil mali gessit. 42 Et dicebat ad Iesum
Domine, memento mei cum veneris in
regnum tuum. 43 Et dixit illi Iesus Amen
dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

44 ([327. 2]) Erat autem fere hora sexta
et tenebrae factae sunt in universa terra
usque in horam nonam, 45 et obscu-
ratus est sol, ([328. 2]) et velum templi
scissum est medium. 46 ([329. 1]) Et cla-

36. offerentes ei 37. et dicentes 38. scripta super eum 40. (increpabat illum) 41. (recepimus) 44. in universam terram . . (nonam horam)

39 Mt. 27, 44. Mc. 15, 32. 44—49 Mt. 27, 45—56. Mc. 15, 33—41. 46 *Ps. 30 (31), 6.

μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς χεῖράς
σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ
εἰπὼν ἐξέπνευσεν. 47 (330. 2) ἰδὼν δὲ ὁ
ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν
λέγων Ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος
ἦν. 48 (331. 10) καὶ πάντες οἱ συμπαρα-
γενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην,
θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ
στήθη ὑπέστρεφον. 49 εἱστήκεισαν δὲ πάν-
τες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ μακρόθεν, καὶ γυναῖ-
κες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

50 (332. 1) Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰω-
σὴφ βουλευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ
δίκαιος, 51 οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθει-
μένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ
Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσ-
εδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, 52 οὗτος
προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα
τοῦ Ἰησοῦ, 53 (333. 1) καὶ καθελὼν ἐνε-
τύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν
μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὔπω
κείμενος. 54 (334. 10) καὶ ἡμέρα ἦν πα-
ρασκευή· σάββατον ἐπέφωσκεν.

55 Κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵ-

46. παραθησομαι . . και ταυτα ειπων 47. εδοξασε
48. θεωρουντες . . εαυτων τα στηθη 49. οι γνω-
στοι αυτου . . (απο μακροθ.) . . συνακολουθησασαι
51. (συγκατατιθεμενος) . . ος και προσεδεχετο και
αυτος (ος και αυτος πρ.) 53. καθελων : add αυτο
. . εθηκεν αυτο . . ουδεπω ουδεις 54. (παρασκευης)
. . και σαββατον 55. Κατακολ. δε και (κ. δε αι)

49 Io. 19, 25. 50—54 Mt. 27. 57—60. Mc. 15,
42—46. Io. 19, 38—42. 55 Mt. 27, 61. Mc. 15, 47.

mans voce magna Iesus ait Pater, in
manus tuas commendo spiritum meum.
Et haec dicens exspiravit. 47 (330. 2) Vi-
dens autem centurio quod factum fuerat,
glorificavit deum dicens Vere hic homo
iustus erat. 48 (331. 10) Et omnis turba
eorum qui simul aderant ad spectaculum
istud et videbant quae fiebant, percutien-
tes pectora sua revertebantur. 49 Stabant
autem omnes noti eius a longe, et mu-
lieres quae secutae erant eum a Galilaea,
haec videntes.

50 (332. 1) Et ecce vir nomine Ioseph,
qui erat decurio, vir bonus et iustus,
51 hic non consenserat concilio et acti-
bus eorum, ab Arimathia civitate Iu-
daeae, qui expectabat et ipse regnum
dei: 52 hic accessit ad Pilatum et petiit
corpus Iesu, 53 (333. 1) et depositum
involvit sindone, et posuit eum in mo-
numento exciso, in quo nondum quis-
quam positus fuerat. 54 (334. 10) Et dies
erat parasceves, et sabbatum inlucesce-
bat.

55 Subsecutae autem mulieres, quae

47. (iustus est) 49. eum erant 51. Arimathaea
54. (** parasceve)

49 Io. 19, 25. 50—54 Mt. 27, 57—60. Mc. 15,
42—46. Io. 19, 38—42. 55 Mt. 27, 61. Mc. 15, 47.

τινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γα-
λιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς
ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, **56** (335. 8) ὑπο-
στρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύ-
ρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ
τὴν ἐντολήν.

XXIV.

Feminae et angeli, item Petrus ad sepulchrum. Viatores Emmauntini. Christus redivivus in mediis discipulis. Ultima mandata et discessio in caelum.

1 (336. 1) Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρ-
θρου βαθέως ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα φέρου-
σαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα. **2** εὗρον δὲ
τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνη-
μείου, **3** εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ
σῶμα. **4** καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι
αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο
ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτού-
σαις· **5** (337. 2) ἐμφόβων δὲ γενομένων
αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν
γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς Τί ζητεῖτε τὸν ζῶν-
τα μετὰ τῶν νεκρῶν; **6** οὐκ ἔστιν ὧδε,
ἀλλὰ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν
ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, **7** λέγων τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖ-
ρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆ-

XXIV. 1. βαθεος . . αρωματα· και τινες συν αυταις. 3. και εισελθουσαι . . το σωμα του κυριου Ιησου 4. διαπορεισθαι . . δυο ανδρες . . (εν εσθητι αστραπτουση) 5. το προσωπον . . ειπον 6. αλλ 7. οτι δει ante τον υιον pon.

56 * Ex. 20, 10.
XXIV. 1 ss. Mt. 28, 1 ss. Mc. 16, 1 ss. Io. 20, 1 ss. 6 s. 18, 32 s.

cum ipso venerant de Galilaea, viderunt
monumentum et quemadmodum positum
erat corpus eius, **56** (335. 8) et rever-
tentes paraverunt aromata et unguenta:
et sabbato quidem siluerunt secundum
mandatum.

XXIV.

Feminae et angeli, item Petrus ad sepulchrum. Viatores Emmauntini. Christus redivivus in mediis discipulis. Ultima mandata et discessio in caelum.

1 (336. 1) Una autem sabbati valde dilu-
culo venerunt ad monumentum portantes
quae paraverant aromata. **2** Et invene-
runt lapidem revolutum a monumento,
3 et ingressae non invenerunt corpus
domini Iesu. **4** Et factum est dum mente
consternatae essent de isto, ecce duo
viri steterunt secus illas in veste fulgenti:
5 (337. 2) cum timerent autem et decli-
narent vultum in terram, dixerunt ad
illas Quid quaeritis viventem cum mor-
tuis? **6** Non est hic, sed surrexit: re-
cordamini qualiter locutus est vobis cum
adhuc in Galilaea esset, **7** dicens quia
oportet filium hominis tradi in manus
hominum peccatorum et crucifigi et die

55. cum eo
XXIV. 6. (resurrexit)

56 * Ex. 20, 10.
XXIV. 1 ss. Mt. 28, 1 ss. Mc. 16, 1 ss. Io. 20, 1 ss. 6 s. 18, 32 s.

ναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. 8 καὶ
ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, 9 (338.2)
καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγ-
γειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν
τοῖς λοιποῖς. 10 (339.10) ἦσαν δὲ ἡ Μα-
γδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ
Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς αἳ ἔλε-
γον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. 11 καὶ
ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ
ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.

13 Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευό-
μενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέ-
χουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσα-
λήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαούς, 14 καὶ αὐτοὶ
ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν
συμβεβηκότων τούτων. 15 καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συνζητεῖν, καὶ
αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς·
16 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ
μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. 17 εἶπεν δὲ πρὸς
αὐτούς Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλ-
λετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες σκυθρω-
ποί; 18 ἀποκριθεὶς δὲ εἷς, ᾧ ὄνομα Κλεό-
πας, εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος παροικεῖς
Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα

9. (om απο τ. μν.) . . (παντα ταυτα) 10. (ην δε, etiam plane om) . . η Ιακωβου : om η . . (om αι) 11. αυτων sec. : (ταυτα) 12. Ο δε Πετρος αναστας εδραμεν επι το μνημειον· και παρακυψας βλεπει τα οθονια κειμενα μονα· και απηλθε, προς εαυτον θαυμαζων το γεγονος. 15. συζητειν . . ο Ιησους 17. σκυθρωποι : praem και εστε 18. ο εις . . εν Ιερουσαλημ

12 Io. 20, 5 ss. 13 [Mc. 16, 12 s.]

tertia resurgere. 8 Et recordatae sunt ver-
borum eius, 9 (338. 2) et regressae a mo-
numento nuntiaverunt haec omnia illis un-
decim et ceteris omnibus. 10 (339. 10) Erat
autem Maria Magdalene et Iohanna et
Maria Iacobi et ceterae quae cum eis
erant, quae dicebant ad apostolos haec.
11 Et visa sunt ante illos sicut delira-
mentum verba ista, et non credebant
illis. 12 Petrus autem surgens cucurrit
ad monumentum, et procumbens vidit
linteamina sola posita, et abiit secum
mirans quod factum fuerat.

13 Et ecce duo ex illis ibant ipsa die
in castellum, quod erat in spatio stadio-
rum sexaginta ab Hierusalem, nomine
Emmaus, 14 et ipsi loquebantur ad in-
vicem de his omnibus quae acciderant.
15 Et factum est dum fabularentur et
secum quaererent, et ipse Iesus appro-
pinquans ibat cum illis: 16 oculi autem
eorum tenebantur ne eum agnoscerent.
17 Et ait ad illos Qui sunt hi sermo-
nes quos confertis ad invicem ambulan-
tes, et estis tristes? 18 Et respondens
unus, cui nomen Cleopas, dixit ei Tu
solus peregrinus es in Hierusalem et non

11. crediderunt 12. (*om* sola) 16. illorum 18. Cleophas

12 Io. 20, 5 ss. 13 Mc. 16, 12 s.

ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; **19** καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ Τὰ
περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ
προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναν-
τίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, **20** ὅπως
τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρ-
χοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου καὶ ἐσταύ-
ρωσαν αὐτόν. **21** ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι
αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσ-
ραήλ· ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις τρί-
την ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ
ταῦτα ἐγένετο. **22** ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες
ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρ-
θριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, **23** καὶ μὴ εὑ-
ροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ
ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν
αὐτὸν ζῆν. **24** καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν
ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως
καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ
εἶδον. **25** καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς
Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πι-
στεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆ-
ται. **26** οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χρι-
στὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;
27 καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ ἀπὸ
πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευεν αὐτοῖς
ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ.
28 καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύ-
οντο, καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρώτερον

19. (Ναζαρηνου) 21. om και 22. ορθριαι 24. ουτω
27. διηρμηνευεν (διερμηνευσεν) . . αυτου : ς (non
ςe) εαυτου 28. (προσεποιησατο) . . πορρωτερω

cognovisti quae facta sunt in illa his die-
bus? **19** Quibus ille dixit Quae? Et di-
xerunt De Iesu Nazareno, qui fuit vir
propheta potens in opere et sermone
coram deo et omni populo, **20** et quo-
modo eum tradiderunt summi sacerdo-
tes et principes nostri in damnationem
mortis et crucifixerunt eum. **21** Nos
autem sperabamus quia ipse esset re-
dempturus Israhel: et nunc super haec
omnia tertia dies est hodie quod haec
facta sunt. **22** Sed et mulieres quaedam
ex nostris terruerunt nos, quae ante lu-
cem fuerunt ad monumentum, **23** et
non invento corpore eius venerunt di-
centes se etiam visionem angelorum vi-
disse, qui dicunt eum vivere. **24** Et
abierunt quidam ex nostris ad monu-
mentum, et ita invenerunt sicut mulieres
dixerunt, ipsum vero non invenerunt.
25 Et ipse dixit ad eos O stulti et tardi
corde ad credendum in omnibus quae
locuti sunt prophetae. **26** Nonne haec
oportuit pati Christum et ita intrare in
gloriam suam? **27** Et incipiens a Moyse
et omnibus prophetis interpretabatur illis
in omnibus scripturis quae de ipso erant.
28 Et appropinquaverunt castello quo

20. (sacerdotum) 21. (*om* est)

πορεύεσθαι· 29 καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν
λέγοντες Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέ-
ραν ἐστὶ καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ
εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. 30 καὶ
ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐ-
τῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας
ἐπεδίδου αὐτοῖς· 31 αὐτῶν δὲ διηνοίχθη-
σαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ
αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. 32 καὶ
εἶπαν πρὸς ἀλλήλους Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν
καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν
τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;
33 Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρε-
ψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμέ-
νους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς,
34 λέγοντας ὅτι ἠγέρθη ὁ κύριος ὄντως
καὶ ὤφθη Σίμωνι. 35 καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦν-
το τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς
ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

36 (340. 9) Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων
αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν. 37 πτοηθέν-
τες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦ-
μα θεωρεῖν. 38 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί τε-
ταραγμένοι ἐστέ, καὶ τί διαλογισμοὶ ἀνα-
βαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; 39 ἴδετε
τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι

29. om ηδη 32. ειπον . . ως secundum : και ως 33. συνηθροισμενους 34. (οντως ηγ. ο κυρ.) 36. αυτος ο Ιησους . . add in f. και λεγει αυτοις· Ειρηνη υμιν. 38. και δια τι . . εν ταις καρδιαις

36. Io. 20, 19 ss. [Mc. 16, 14.]

ibant, et ipse se finxit longius ire, 29 et
coegerunt illum dicentes Mane nobiscum,
quoniam advesperascit et declinata est
iam dies. Et intravit cum illis. 30 Et
factum est dum recumberet cum illis,
accepit panem et benedixit ac fregit, et
porrigebat illis: 31 et aperti sunt oculi
eorum, et cognoverunt eum: et ipse
evanuit ex oculis eorum. 32 Et dixerunt
ad invicem Nonne cor nostrum ardens
erat in nobis, dum loqueretur in via et
aperiret nobis scripturas? 33 Et surgen-
tes eadem hora regressi sunt in Hieru-
salem, et invenerunt congregatos unde-
cim et eos qui cum ipsis erant, 34 di-
centes quod surrexit dominus vere et
apparuit Simoni. 35 Et ipsi narrabant
quae gesta erant in via, et quomodo
cognoverunt eum in fractione panis.

36 (340. 9) Dum haec autem loquuntur,
Iesus stetit in medio eorum et dicit eis
Pax vobis: ego sum, nolite timere.
37 Conturbati vero et conterriti existi-
mabant se spiritum videre. 38 Et dixit
eis Quid turbati estis et cogitationes
ascendunt in corda vestra? 39 Videte
manus meas et pedes, quia ipse ego

29. inclinata 30. cum eis 33. qui cum illis 36. autem haec . . stetit Iesus 39. ego ipse

36 Io. 20, 19 ss. Mc. 16, 14.

ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε,
ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει κα-
θὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. 41 (341. 9) ἔτι
δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ
θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς Ἔχετέ τι βρώ-
σιμον ἐνθάδε; 42 οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ
ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος καὶ ἀπὸ μελισσίου
κηρίου· 43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν
ἔφαγεν.

44 (342. 10) Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Οὗ-
τοι οἱ λόγοι μου, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς
ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα
τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ
προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. 45 τότε
διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς
γραφάς, 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως
γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆ-
ναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, 47 καὶ
κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετά-
νοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ
ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. 48 ὑμεῖς
μάρτυρες τούτων. 49 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαπο-
στέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ'
ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἕως
οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

---

39. αυτος εγω ειμι 40. Και τουτο ειπων επεδειξεν αυτοις τας χειρας και τους ποδας. 42. (om και απο μελισσιου κηριου) 44. Ειπ. δε αυτοις . . om μου 46. οτι ουτω γεγραπται και ουτως εδει παθειν 47. αρξαμενον 48. υμ. δε εστε μαρτ. 49. αποστελλω . . πολει Ιερουσαλημ . . δυν. εξ υψ.

[40 Io. 20, 20.]

sum: palpate et videte, quia spiritus car-
nem et ossa non habet sicut me videtis
habere. 40 Et cum hoc dixisset, osten-
dit eis manus et pedes. 41 (341. 9) Ad-
huc autem illis non credentibus et mi-
rantibus prae gaudio, dixit Habetis hic
aliquid quod manducetur? 42 At illi op-
tulerunt ei partem piscis assi et favum
mellis: 43 et cum manducasset coram
eis, sumens reliquias dedit eis.

44 (342. 10) Et dixit ad eos Haec sunt
verba quae locutus sum ad vos cum
adhuc essem vobiscum, quoniam ne-
cesse est impleri omnia quae scripta
sunt in lege Moysi et prophetis et psal-
mis de me. 45 Tunc aperuit illis sen-
sum ut intellegerent scripturas, 46 et
dixit eis quoniam sic scriptum est, et
sic oportebat Christum pati et resurgere
a mortuis tertia die, 47 et praedicari
in nomine eius paenitentiam et remis-
sionem peccatorum in omnes gentes,
incipientibus ab Hierosolyma. 48 Vos
autem estis testes horum. 49 Et ego
mitto promissum patris mei in vos: vos
autem sedete in civitate, quoad usque
induamini virtutem ex alto.

---

44. (*om* ad vos) 46. AF *aliique* die tertia (A -tuo) 48. testes estis 49. virtute

---

40 Io. 20, 20.

50 Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἔξω ἕως εἰς
Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ
εὐλόγησεν αὐτούς. 51 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν.
52 καὶ αὐτοὶ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ
μετὰ χαρᾶς μεγάλης, 53 καὶ ἦσαν διὰ
παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ αἰνοῦντες τὸν θεόν.

---

50. (om εξω) . . (εως προς) 51. add in f. και ανεφερετο εις τον ουρανον 52. και αυτ. προσκυνησαντες αυτον 53. αινουντ. και ευλογουντες . . add in fine Αμην.

---

50 Act. 1, 12. 51 Act. 1, 9 ss. [Mc. 16, 19.]

50 Eduxit autem eos foras in Betha-
niam, et elevatis manibus suis benedixit
eis. 51 Et factum est dum benediceret
illis, recessit ab eis, et ferebatur in
caelum. 52 Et ipsi adorantes regressi
sunt in Hierusalem cum gaudio magno,
53 et erant semper in templo laudan-
tes et benedicentes deum.

---

53. VA *add in fine* Amen.

---

50 Act. 1, 12. 51 Act. 1, 9 ss. Mc. 16, 19.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ.

I.

Verbum dei caro factum. Iohannis baptistae de Christo testimonia. De vocatione Andreae et socii, item Petri, Philippi et Nathanabelis.

1 (1. 3) Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λό-
γος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος.
2 οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. 3 πάντα
δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο
οὐδὲ ἕν. ὃ γέγονεν. 4 ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ
ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· 5 καὶ
τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία
αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. 6 (2. 3) Ἐγένετο ἄν-
θρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα
αὐτῷ Ἰωάννης· 7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυ-
ρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα
πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. 8 οὐκ ἦν
ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ
τοῦ φωτός. 9 (3. 3) Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθι-
νόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον
εἰς τὸν κόσμον. 10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ
ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 (4. 10) εἰς τὰ ἴδια ἦλ-
θεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.
12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς
ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύ-

I. 3. (ουδε εν. ο γεγονεν) 4. (ην prim.: εστιν)

I. 6 Mt. 3, 1. Mc. 1, 4. Lc. 3, 2.

EVANGELIUM

SECUNDUM IOHANNEM.

I.

Verbum dei caro factum. Iohannis baptistae de Christo testimonia. De vocatione Andreae et socii, item Petri, Philippi et Nathanabelis.

1 (1. 3) In principio erat verbum, et
verbum erat apud deum, et deus erat
verbum. 2 Hoc erat in principio apud
deum. 3 Omnia per ipsum facta sunt,
et sine ipso factum est nihil quod factum
est. 4 In ipso vita erat, et vita erat lux
hominum: 5 et lux in tenebris lucet,
et tenebrae eam non comprehenderunt.
6 (2. 3) Fuit homo missus a deo, cui no-
men erat Iohannes: 7 hic venit in testi-
monium, ut testimonium perhiberet de
lumine, ut omnes crederent per illum.
8 Non erat ille lux, sed ut testimonium
perhiberet de lumine. 9 (3. 3) Erat lux
vera, quae inluminat omnem hominem
venientem in mundum. 10 In mundo
erat, et mundus per ipsum factus est, et
mundus eum non cognovit. 11 (4. 10) In
propria venit, et sui eum non receperunt.
12 Quotquot autem receperunt eum, de-
dit eis potestatem filios dei fieri, his qui

I. 9. in hunc mundum 12. (dedit illis)

I. 6 Mt. 3, 1. Mc. 1, 4. Lc. 3, 2.

ουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 18 οἳ οὐκ ἐξ
αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ
ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννή-
θησαν. 14 (5. 3) καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο
καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα
τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ
πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.
15 (6. 1) Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ
κέκραγεν λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον Ὁ ὀπίσω
μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι
πρῶτός μου ἦν. 16 (7. 10) ὅτι ἐκ τοῦ πλη-
ρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ
χάριν ἀντὶ χάριτος· 17 ὅτι ὁ νόμος διὰ
Μωυσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. 18 (8. 3) θεὸν
οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς
ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος
ἐξηγήσατο.

19 (9. 10) Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία
τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι
ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας, ἵνα
ἐρωτήσωσιν αὐτόν Σὺ τίς εἶ; 20 καὶ
ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολό-
γησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. 21 καὶ
ἠρώτησαν αὐτόν Τί οὖν; Ἡλίας εἶ σύ; καὶ
λέγει Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ
ἀπεκρίθη Οὔ. 22 εἶπαν οὖν αὐτῷ Τίς εἶ;

16. οτι: και 18. (υιος: θεος) 19. (απεστειλ. προς αυτον) 20. ουκ ειμι εγω 21. (συ ουν τι; ηλιας ει, item τι ουν συ ηλ. ει) 22. ειπον

15 27. 30. 18 6, 46. 19 5, 33.

credunt in nomine eius, 18 qui non ex
sanguinibus neque ex voluntate carnis ne-
que ex voluntate viri sed ex deo nati
sunt. 14 (5. 3) Et verbum caro factum
est et habitavit in nobis, et vidimus glo-
riam eius, gloriam quasi unigeniti a patre,
plenum gratiae et veritatis. 15 (6. 1) Io-
hannes testimonium perhibet de ipso et
clamat dicens Hic erat quem dixi Qui
post me venturus est, ante me factus est,
quia prior me erat. 16 (7. 10) Et de ple-
nitudine eius nos omnes accepimus, et
gratiam pro gratia: 17 quia lex per
Moysen data est, gratia et veritas per Ie-
sum Christum facta est. 18 (8. 3) Deum
nemo vidit umquam: unigenitus filius qui
est in sinu patris, ipse enarravit.

19 (9. 10) Et hoc est testimonium Io-
hannis, quando miserunt Iudaei ab Hiero-
solymis sacerdotes et Levitas ad eum, ut
interrogarent eum Tu quis es? 20 Et
confessus est et non negavit, et confes-
sus est quia non sum ego Christus.
21 Et interrogaverunt eum Quid ergo?
Helias es tu? Et dicit Non sum. Pro-
pheta es tu? Et respondit Non. 22 Di-

15. AF (dixi vobis) 16. (*om et secundum*) 19. (*om* est) 21. dixit

15 27. 30. 18 6, 46. 19 5, 33.

ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς·
τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; **23** (10. 1) ἔφη
Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Εὐθύ-
νατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας
ὁ προφήτης. **24** (11. 10) καὶ ἀπεσταλμένοι
ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων, **25** καὶ ἠρώτη-
σαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί οὖν βαπτί-
ζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὲ Ἡλίας
οὐδὲ ὁ προφήτης; **26** (12. 1) ἀπεκρίθη αὐ-
τοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων Ἐγὼ βαπτίζω ἐν
ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει ὃν ὑμεῖς οὐκ
οἴδατε, **27** ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ
οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν
ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. **28** (13. 10) Ταῦτα
ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχό-
μενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει Ἴδε ὁ ἀμνὸς
τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.
30 (14. 1) οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον
Ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν
μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. **31** κἀγὼ
οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ
Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι
βαπτίζων. **32** (15. 1) καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάν-

24. οι απεσταλμενοι 25. ειπον . . ουδε bis: ουτε
26. μεσος δε . . εστηκεν 27. αυτος εστιν ο οπ. μ.
ερχομενος, ος εμπροσθεν μου γεγονεν . . εγω ουκ
ειμι 28. εν Βηθαβαρα° 29. βλεπει ο Ιωαννης°
30. υπερ: περι 31. (εν υδατι)

23 *Es. 40, 3. Mt. 3, 3. Mc. 1, 3. Lc. 3, 4. **26** s.
Mt. 3, 11. Mc. 1, 7 s. Lc. 3, 16. **27** 15. Act. 13,
25. **28** 10, 40. **29** 36. **30** 15. 27. **32** Mt. 3, 16.
Mc. 1, 10. Lc. 3, 22.

xerunt ergo ei Quis es? ut responsum
demus his qui miserunt nos: quid dicis
de te ipso? **23** (10. 1) Ait Ego vox cla-
mantis in deserto Dirigite viam domini,
sicut dixit Esaias propheta. **24** (11. 10.) Et
qui missi fuerant, erant ex Pharisaeis,
25 et interrogaverunt eum et dixerunt ei
Quid ergo baptizas, si tu non es Christus
neque Helias neque propheta? **26** (12. 1) Re-
spondit eis Iohannes dicens Ego baptizo
in aqua, medius autem vestrum stetit
quem vos non scitis: **27** ipse est qui
post me venturus est, qui ante me factus
est, cuius ego non sum dignus ut solvam
eius corrigiam calciamenti. **28** (13. 10) Haec
in Bethania facta sunt trans Iordanen, ubi
erat Iohannes baptizans.

29 Altera die videt Iohannes Iesum ve-
nientem ad se, et ait Ecce agnus dei qui
tollit peccatum mundi. **30** (14. 1) Hic est
de quo dixi Post me venit vir qui ante
me factus est, quia prior me erat. **31** Et
ego nesciebam eum, sed ut manifestare-
tur in Israhel, propterea veni ego in aqua
baptizans. **32** (15. 1.) Et testimonium per-

25. AF *om* ei 26. vos nescitis 29. vidit . . dei,
ecce qui tollit 31. manifestetur

23 *Es. 40, 3. Mt. 3, 3. Mc. 1, 3. Lc. 3, 4. **26** s.
Mt. 3, 11. Mc. 1, 7 s. Lc. 3, 16. **27** 15. Act. 13,
25. **28** 10, 40. **29** 36. **30** 15. 27. **32** Mt. 3, 16.
Mc. 1, 10. Lc. 3, 22.

νης λέγων ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα κατα-
βαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμει-
νεν ἐπ' αὐτόν. **33** κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν,
ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖ-
νός μοι εἶπεν Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα
καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός
ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. **34** κἀ-
γὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

35 (16. 10) Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει
Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο,
36 καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι
λέγει Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. **37** καὶ ἤκου-
σαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ
ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. **38** στραφεὶς δὲ ὁ
Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολου-
θοῦντας λέγει αὐτοῖς **39** Τί ζητεῖτε; οἱ
δὲ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃ λέγεται ἑρμηνευό-
μενον διδάσκαλε, ποῦ μένεις; **40** λέγει
αὐτοῖς Ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν
καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν
τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη.
41 ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέ-
τρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων
παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ·
42 (17. 1) εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελ-
φὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ Εὑ-

32. ωσει περιστ.° 35. ο Ιωαννης 38. (om δε) 39. ει-
πον . . (μεθερμηνευομενον) 40. οψεσθε: ιδετε . .
ηλθον και ειδον . . ωρα δε° 42. (πρωτον)

hibuit Iohannes dicens quia vidi spiritum
descendentem quasi columbam de caelo,
et mansit super eum. **33** Et ego nescie-
bam eum, sed qui misit me baptizare in
aqua, ille mihi dixit Super quem videris
spiritum descendentem et manentem su-
per eum, hic est qui baptizat in spiritu
sancto. **34** Et ego vidi, et testimonium
perhibui quia hic est filius dei.

35 (16. 10) Altera die iterum stabat Io-
hannes et ex discipulis eius duo, **36** et
respiciens Iesum ambulantem dicit Ecce
agnus dei. **37** Et audierunt eum duo
discipuli loquentem, et secuti sunt Iesum.
38 Conversus autem Iesus et videns eos
sequentes se dicit eis (39) Quid quaeritis?
Qui dixerunt ei Rabbi, quod dicitur
interpretatum magister, ubi habitas?
(40) **39** Dicit eis Venite et videte. Vene-
runt et viderunt ubi maneret, et apud
eum manserunt die illo; hora autem erat
quasi decima. (41) **40** Erat autem An-
dreas frater Simonis Petri unus ex duo-
bus qui audierant ab Iohanne et secuti
fuerant eum. (42) **41** (17. 1) Invenit hic
primum fratrem suum Simonem, et dicit
ei Invenimus Messiam, quod est inter-

40. a Ioanne

ρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὅ ἐστιν μεθερμη-
νευόμενον Χριστός. 43 ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς
τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶ-
πεν Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ, σὺ κλη-
θήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

44 (18. 10) Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελ-
θεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσκει Φίλιπ-
πον. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀκολούθει
μοι. 45 ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά,
ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου.
46 εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ
λέγει αὐτῷ Ὃν ἔγραψεν Μωυσῆς ἐν τῷ
νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν
τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ.
47 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ Ἐκ Ναζαρὲτ
δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ ὁ Φί-
λιππος Ἔρχου καὶ ἴδε. 48 εἶδεν Ἰησοῦς
τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέ-
γει περὶ αὐτοῦ Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης,
ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. 49 λέγει αὐτῷ Να-
θαναήλ Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιπ-
πον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε.
50 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναήλ Ῥαββί, σὺ
εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ ὁ βασιλεὺς εἶ τοῦ
Ἰσραήλ. 51 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτῷ Ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑπο-
κάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων

42. (Μεσιαν) . . ο Χριστος° 43. και ηγαγεν . . εμβλεψ. δε 44. ηθελ. ο Ιησους° . om ο Ιησ. 46. (Ιησουν υιον) . . (om του) . . Ναζαρεθ 47. Ναζαρεθ . . om ο 48. ο Ιησ. 49. ο Ιησ. 50. απεκρ. Ναθ. και λεγει αυτω . . συ ει ;ο βασ. 51. om οτι secundum

pretatum Christus, (43) 42 et adduxit
eum ad Iesum. Intuitus autem eum Ie-
sus dixit Tu es Simon filius Iohanna, tu
vocaberis Cephas, quod interpretatur
Petrus.

(44) 43 (18. 10) In crastinum voluit ex-
ire in Galilaeam, et invenit Philippum. et
dicit ei Iesus Sequere me. (45) 44 Erat
autem Philippus a Bethsaida, civitate An-
dreae et Petri. (46) 45 Invenit Philippus
Nathanahel et dicit ei Quem scripsit
Moyses in lege et prophetae, invenimus,
Iesum filium Ioseph a Nazareth. (47) 46 Et
dixit ei Nathanahel A Nazareth potest ali-
quid boni esse? Dicit ei Philippus Veni
et vide. (48) 47 Vidit Iesus Nathanahel
venientem ad se et dicit de eo Ecce vere
Israhelita, in quo dolus non est. (49) 48 Di-
cit ei Nathanahel Unde me nosti? Re-
spondit Iesus et dixit ei Prius quam te
Philippus vocaret, cum esses sub ficu,
vidi te. (50) 49 Respondit ei Nathanahel
et ait Rabbi, tu es filius dei, tu es rex
Israhel. (51) 50 Respondit Iesus et dixit
ei Quia dixi tibi Vidi te sub ficu, credis?

42. filius Iona 43. AF *om* Iesus 50. credis; maius

ὄψῃ. 52 καὶ λέγει αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέ-
γω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ
τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ
καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

II.

Canae ex aqua vinum factum. Templi purgatio. De templo tribus diebus restituendo.

1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο
ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ
τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· 2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰη-
σοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον.
3 καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ
τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν Οἶνον οὐκ ἔχουσιν.
4 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Τί ἐμοὶ καὶ σοί,
γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. 5 λέγει ἡ
μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις Ὅ τι ἂν λέγῃ
ὑμῖν, ποιήσατε. 6 ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι
ὑδρίαι ἓξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰου-
δαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς
δύο ἢ τρεῖς. 7 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Γε-
μίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν
αὐτὰς ἕως ἄνω. 8 καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀν-
τλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ.
καὶ ἤνεγκαν. 9 ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχι-
τρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ
οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδει-
σαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμ-

51. οψει° 52. απ αρτι οψεσθε
II. 4. (και λεγει) 5. (λεγει υμιν) 6. υδριαι λιθι-
ναι . . κειμεναι post εξ pon.

maius his videbis. (52) 51 Et dicit ei
Amen amen dico vobis, videbitis caelum
apertum et angelos dei ascendentes et
descendentes supra filium hominis.

II.

Canae ex aqua vinum factum. Templi purgatio. De templo tribus diebus restituendo.

1 Et die tertio nuptiae factae sunt in
Cana Galilaeae, et erat mater Iesu ibi:
2 vocatus est autem et Iesus et discipuli
eius ad nuptias. 3 Et deficiente vino
dicit mater Iesu ad eum Vinum non ha-
bent. 4 Et dicit ei Iesus Quid mihi et
tibi est, mulier? nondum venit hora mea.
5 Dicit mater eius ministris Quodcum-
que dixerit vobis, facite. 6 Erant autem
ibi lapideae hydriae sex positae secun-
dum purificationem Iudaeorum, capien-
tes singulae metretas binas vel ternas.
7 Dicit eis Iesus Implete hydrias aqua.
Et impleverunt eas usque ad summum.
8 Et dicit eis Iesus Haurite nunc et ferte
architriclino. Et tulerunt. 9 Ut autem
gustavit architriclinus aquam vinum fac-
tam, et non sciebat unde esset, mini-
stri autem sciebant qui hauserant aquam,

II. 1. tertia 2. AF autem ibi et 4. AF tibi et
mihi

φίον ὁ ἀρχιτρίκλινος 10 καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν, τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. 11 Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 12 (19.7) μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

13 (20.1) Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. 14 (21.1) καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους, 15 καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν, 16 καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. 17 (22.10) ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με. 18 (23.4) ἀπε-

10. (om τοτε) 11. την αρχην 12. Καπερναουμ . . (εμεινεν) 15. (τα κερματα) 16. (και μη) 17. εμνησθ. δε . . κατεφαγε°

II. 14 ss. Mt. 21, 12 ss. Mc. 11, 13 ss. Lc. 19, 45 s. 17 *Ps. 68 (69), 10.

vocat sponsum architriclinus 10 et dicit ei Omnis homo primum bonum vinum ponit, et cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est: tu servasti bonum vinum usque adhuc. 11 Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilaeae, et manifestavit gloriam suam, et crediderunt in eum discipuli eius. 12 (19.7) Post hoc descendit Capharnaum ipse et mater eius et fratres eius et discipuli eius, et ibi manserunt non multis diebus.

13 (20.1) Et prope erat pascha Iudaeorum, et ascendit Hierosolymam Iesus. 14 (21.1) Et invenit in templo vendentes boves et oves et columbas et nummularios sedentes, 15 et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo, oves quoque et boves, et nummulariorum effudit aes et mensas subvertit, 16 et his qui columbas vendebant dixit Auferte ista hinc, nolite facere domum patris mei domum negotiationis. 17 (22.10) Recordati vero sunt discipuli eius quia scriptum est Zelus domus tuae comedit me. 18 (23.4) Responderunt ergo

10. tu autem 13. (Et properabat) . . Iesus Ierosolymam (Hierosolyma Iesus) 16. et nolite 17. sunt vero

II. 14 ss. Mt. 21, 12 ss. Mc. 11, 13 ss. Lc. 19, 45 s. 17 *Ps. 68 (69), 10.

κρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ
Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;
19 (²⁴·¹⁰) ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν
ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. 20 εἶπαν οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι Τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκο-
δομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν
ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; 21 ἐκεῖνος δὲ ἔλε-
γεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ.
22 ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ
ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν
ὁ Ἰησοῦς.

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν
τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν
εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ
σημεῖα ἃ ἐποίει· 24 αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ
ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώ-
σκειν πάντας, 25 καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν
ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐ-
τὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

III.

Colloquium cum Nicodemo de regeneratione vitae aeternae et de exaltatione filii hominis ad instar serpentis aenei. Iesus et Iohannes baptizantes. Sponsus et amicus.

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων,
Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰου-

18. ειπον 19. ο Ιησ. 20. ειπον . . Τεσσαρακοντα 22. ελεγεν αυτοις° 23. om τοις° 24. ο Ιησους . . εαυτον αυτοις . (παντα)

19 Mt. 26, 61.

Iudaei et dixerunt ei Quod signum osten-
dis nobis, quia haec facis? 19 (²⁴·¹⁰) Re-
spondit Iesus et dixit eis Solvite templum
hoc, et in tribus diebus excitabo illud.
20 Dixerunt ergo Iudaei Quadraginta et
sex annis aedificatum est templum hoc,
et tu in tribus diebus excitabis illud?
21 Ille autem dicebat de templo corpo-
ris sui. 22 Cum ergo resurrexisset a
mortuis, recordati sunt discipuli eius quia
hoc dicebat, et crediderunt scripturae et
sermoni quem dixit Iesus.

23 Cum autem esset Hierosolymis in
pascha in die festo, multi crediderunt in
nomine eius, videntes signa eius quae
faciebat: 24 ipse autem Iesus non cre-
debat semet ipsum eis, eo quod ipse
nosset omnes, 25 et quia opus ei non
erat ut quis testimonium perhiberet de
homine: ipse enim sciebat quid esset in
homine.

III.

Colloquium cum Nicodemo de regeneratione vitae aeternae et de exaltatione filii hominis ad instar serpentis aenei. Iesus et Iohannes baptizantes. Sponsus et amicus.

1 Erat autem homo ex Pharisaeis, Ni-
codemus nomine, princeps Iudaeorum:

20. AF *aliique om* in

19 Mt. 26, 61.

δαίων· 2 οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ
θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύ-
ναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς,
ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. 3 ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύνα-
ται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 4 λέγει
πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος Πῶς δύναται ἄν-
θρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται
εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον
εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; 5 ἀπεκρίθη Ἰη-
σοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις
γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύ-
ναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
6 τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ
ἐστιν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύμα-
τος πνεῦμά ἐστιν. 7 μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶ-
πόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν.
8 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φω-
νὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν
ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς
ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. 9 ἀπε-
κρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ Πῶς δύ-
ναται ταῦτα γενέσθαι; 10 ἀπεκρίθη Ἰη-
σοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος

III. 2. προς τον Ιησουν° . . ταυτ. τ. σημ. δυνατ. 3. ο Ιησ. 5. ο Ιησ. 8. (η που υπ.) 10. ο Ιησ.

III 2 7, 50. 19, 39.

2 hic venit ad eum nocte et dixit ei
Rabbi, scimus quia a deo venisti magi-
ster: nemo enim potest haec signa fa-
cere quae tu facis, nisi fuerit deus cum
eo. 3 Respondit Iesus et dixit ei Amen
amen dico tibi, nisi quis natus fuerit
denuo, non potest videre regnum dei.
4 Dicit ad eum Nicodemus Quomodo
potest homo nasci cum senex sit? num-
quid potest in ventrem matris suae ite-
rato introire et nasci? 5 Respondit Iesus
Amen amen dico tibi, nisi quis renatus
fuerit ex aqua et spiritu, non potest in-
troire in regnum dei. 6 Quod natum est
ex carne caro est, et quod natum est
ex spiritu spiritus est. 7 Non mireris
quia dixi tibi Oportet vos nasci denuo.
8 Spiritus ubi vult spirat, et vocem eius
audis, sed non scis unde veniat et quo
vadat: sic est omnis qui natus est ex
spiritu. 9 Respondit Nicodemus et dixit
ei Quomodo possunt haec fieri? 10 Re-
spondit Iesus et dixit ei Tu es magister

III. 2. venit ad Iesum 3. renatus 4. sit senex . . et renasci 5. spiritu sancto 8. sed nescis . . aut quo

III. 2 7, 50, 19, 39.

τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις;
11 ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λα-
λοῦμεν καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ
τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. 12 εἰ
τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε,
πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύ-
σετε; 13 καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν
οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς,
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.
14 καὶ καθὼς Μωυσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν
ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου, 15 ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν
αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. 16 οὕτως γὰρ
ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν
αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πι-
στεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ
ζωὴν αἰώνιον. 17 οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ
θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἵνα
κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος
δι' αὐτοῦ. 18 ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ
κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται,
ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονο-
γενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. 19 αὕτη δέ ἐστιν
ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσ-
μον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ
σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ
ἔργα. 20 πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ
τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα

13. (om ο ων εν τω ουρ.) 15. εις αυτον .. μη απο-
ληται, αλλ εχη 16. ουτω 17. (om αυτου) 18. (om
δε) 19. πονηρα αυτων

14 *Num. 21, 8 s. 8, 28. 17 12, 47. 18 5, 24.

Israhel et haec ignoras? 11 Amen amen
dico tibi quia quod scimus loquimur
et quod vidimus testamur, et testimo-
nium nostrum non accipitis. 12 Si ter-
rena dixi vobis et non creditis, quomodo
si dixero vobis caelestia credetis? 13 Et
nemo ascendit in caelum nisi qui de-
scendit de caelo, filius hominis qui est
in caelo. 14 Et sicut Moyses exaltavit
serpentem in deserto, ita exaltari oportet
filium hominis, 15 ut omnis qui credit
in ipso non pereat, sed habeat vitam
aeternam. 16 Sic enim dilexit deus mun-
dum ut filium suum unigenitum daret, ut
omnis qui credit in eum non pereat, sed
habeat vitam aeternam. 17 Non enim
misit deus filium suum in mundum ut
iudicet mundum, sed ut salvetur mun-
dus per ipsum: 18 qui credit in eum
non iudicatur; qui autem non credit iam
iudicatus est, quia non credidit in no-
mine unigeniti filii dei. 19 Hoc est au-
tem iudicium quia lux venit in mundum,
et dilexerunt homines magis tenebras
quam lucem: erant enim eorum mala
opera. 20 Omnis enim qui male agit
odit lucem et non venit ad lucem, ut

10. in Israel (*item* in Israhel) 15. in ipsum 16. deus
dilexit 18. quia non credit

14 *Num. 21, 8 s. 8, 28. 17 12, 47. 18 5, 24.

μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· 21 ὁ δὲ ποιῶν
τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φα-
νερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν
εἰργασμένα.

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ
ἐκεῖ διέτριβεν μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν.
23 (25. 3) ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν
Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ
ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο·
24 (26. 4) οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν
φυλακὴν ὁ Ἰωάννης. 25 (27. 10) ἐγένετο
οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ
Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. 26 καὶ ἦλθον
πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ Ῥαββί,
ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ
μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάν-
τες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. 27 ἀπεκρίθη
Ἰωάννης καὶ εἶπεν Οὐ δύναται ἄνθρωπος
λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. 28 (28. 1) αὐτοὶ ὑμεῖς μοι
μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χρι-
στός, ἀλλ᾽ ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν
ἐκείνου. 29 (29. 10) ὁ ἔχων τὴν νύμφην
νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ
ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει
διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ
χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. 30 ἐκεῖνον δεῖ

25. Ιουδαιων° 28. (om μοι)

24 Mt. 4, 12. 26 1, 26 ss. 28 1, 20.

non arguantur opera eius: 21 qui autem
facit veritatem venit ad lucem, ut mani-
festentur eius opera, quia in deo sunt
facta.

22 Post haec venit Iesus et discipuli
eius in Iudaeam terram, et illic demora-
batur cum eis et baptizabat. 23 (25. 3) Erat
autem et Iohannes baptizans in Aenon
iuxta Salim, quia aquae multae erant
illic, et adveniebant et baptizabantur·
24 (26. 4) nondum enim missus fuerat in
carcerem Iohannes. 25 (27. 10) Facta est
ergo quaestio ex discipulis Iohannis cum
Iudaeis de purificatione. 26 Et venerunt
ad Iohannem et dixerunt ei Rabbi, qui
erat tecum trans Iordanen, cui tu testi-
monium perhibuisti, ecce hic baptizat,
et omnes veniunt ad eum. 27 Respon-
dit Iohannes et dixit Non potest homo
accipere quicquam nisi fuerit ei datum
de caelo. 28 (28. 1) Ipsi vos mihi testi-
monium perhibetis quod dixerim Ego non
sum Christus, sed quia missus sum ante
illum. 29 (29. 10) Qui habet sponsam
sponsus est: amicus autem sponsi, qui
stat et audit eum, gaudio gaudet propter
vocem sponsi: hoc ergo gaudium meum
impletum est. 30 Illum oportet crescere,

21. opera eius 22. in terram Iudaeam . . (morabatur) 23. Aennon . . veniebant 24. Ioannes in carcerem 25. est autem 27. AF ei fuerit 28. Non sum ego

24 Mt. 4, 12. 26 1, 26 ss. 28 1, 20.

αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. **31** ὁ ἄνω-
θεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν
ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστιν καὶ ἐκ τῆς
γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος
ἐπάνω πάντων ἐστίν, **32** καὶ ὃ ἑώρακεν
καὶ ἤκουσεν τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρ-
τυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. **33** ὁ λαβὼν
αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς
ἀληθής ἐστιν. **34** ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ
θεός, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ
μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. **35** (30. 3) ὁ πα-
τὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ. **36** (31. 10) ὁ πιστεύων εἰς
τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν
τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ
θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

IV.

Colloquium cum muliere Samaritana de aqua viva veroque cultu. Messis. Sichemitarum fides. Absens sanat filium ministri regii Capharnaitici.

1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ
Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς
ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, **2** καίτοιγε
Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, **3** (32. 7) ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν
καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
4 (33. 10) ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς
Σαμαρείας. **5** ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς

31. (om επ. παντ. εστ. in fine) 32. (om και pr.) . . (om τουτο) 34. διδωσιν ο θεος
IV. 3. (om παλιν)

31 8, 23. **36** 1 Io. 5, 12.
IV. **1** 3, 22. 26. **5** *Gen. 33, 10. 48. 22. *Ios. 24, 32.

3, 31. SECUNDUM IOHANNEM. 4, 5.

me autem minui. **31** Qui de sursum ve-
nit, supra omnes est. Qui est de terra,
de terra est et de terra loquitur: qui de
caelo venit, supra omnes est, **32** et quod
vidit et audivit, hoc testatur: et testimo-
nium eius nemo accipit. **33** Qui accepit
eius testimonium, signavit quia deus ve-
rax est. **34** Quem enim misit deus, verba
dei loquitur: non enim ad mensuram dat
deus spiritum. **35** (30. 3) Pater diligit
filium et omnia dedit in manu eius.
36 (31. 10) Qui credit in filium, habet
vitam aeternam: qui autem incredulus
est filio, non videbit vitam, sed ira dei
manet super eum.

IV.

Colloquium cum muliere Samaritana de aqua viva veroque cultu. Messis. Sichemitarum fides. Absens sanat filium ministri regii Capharnaitici.

1 Ut ergo cognovit Iesus quia audie-
runt Pharisaei quia Iesus plures disci-
pulos facit et baptizat quam Iohannes,
2 quamquam Iesus non baptizaret sed
discipuli eius, **3** (32. 7) reliquit Iudaeam et
abiit iterum in Galilaeam. **4** (33. 10) Opor-
tebat autem eum transire per Samariam.
5 Venit ergo in civitatem Samariae quae

31. super *bis* 33. (accipit) 36. (*om* filio)
IV. 1. quod Iesus . . (*magis quam)

31 8, 23. **36** 1 Io. 5, 12.
IV. **1** 3, 22. 26. **5** *Gen. 33, 19. 48, 22. *Ios. 24, 32.

Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ
χωρίου οὗ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ
αὐτοῦ. 6 ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ.
ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπο-
ρίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα
ἦν ὡς ἕκτη. 7 ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σα-
μαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη-
σοῦς Δός μοι πῖν. 8 οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τρο-
φὰς ἀγοράσωσιν. 9 λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ
ἡ Σαμαρεῖτις Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ'
ἐμοῦ πῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρείτιδος οὔ-
σης; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμα-
ρείταις. 10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτῇ Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ
τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι Δός μοι πῖν, σὺ ἂν
ᾔτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.
11 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή Κύριε, οὔτε ἄντλημα
ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις
τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; 12 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ
πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ
φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; 13 ἀπε-
κρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς ὁ πίνων
ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· 14 ὃς
δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω
αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ

5. ς^e (non ς) Σιχαρ° .. ου: ο 6. ωσει εκτη 7. πιειν 9. πιειν .. ουσ. γυν. Σαμαρ. 10. πιειν 13. ο Ιησ.° 14. διψηση

12 8, 53.

dicitur Sychar, iuxta praedium quod de-
dit Iacob Ioseph filio suo. 6 Erat autem
ibi fons Iacob. Iesus ergo fatigatus ex
itinere sedebat sic super fontem: hora
erat quasi sexta. 7 Venit mulier de Sa-
maria haurire aquam: dicit ei Iesus Da
mihi bibere. 8 Discipuli enim eius abie-
rant in civitatem, ut cibos emerent.
9 Dicit ergo ei mulier illa Samaritana
Quomodo tu, Iudaeus cum sis, bibere a
me poscis, quae sum mulier Samaritana?
non enim coutuntur Iudaei Samaritanis.
10 Respondit Iesus et dixit ei Si scires
donum dei, et quis est qui dicit tibi Da
mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo,
et dedisset tibi aquam vivam. 11 Dicit
ei mulier Domine, neque in quo haurias
habes, et puteus altus est: unde ergo
habes aquam vivam? 12 Numquid tu
maior es patre nostro Iacob, qui dedit
nobis puteum et ipse ex eo bibit et filii
eius et pecora eius? 13 Respondit Iesus
et dixit ei Omnis qui bibit ex aqua hac
sitiet iterum: (14) qui autem biberit ex
aqua quam ego dabo ei, non sitiet in

5. Sichar 6. supra 12. (ex eo ipse)

12 8, 53.

τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ
πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.
15 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή Κύριε, δός μοι
τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχω-
μαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. 16 λέγει αὐτῇ Ὕπαγε
φώνησόν σου τὸν ἄνδρα καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε.
17 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν Οὐκ ἔχω
ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπας
ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18 πέντε γὰρ ἄνδρας
ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ.
τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. 19 λέγει αὐτῷ ἡ
γυνή Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.
20 οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσε-
κύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱερο-
σολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ.
21 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Πίστευέ μοι, γύ-
ναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει
τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε
τῷ πατρί. 22 ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ
οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν, ὅτι
ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· 23 ἀλλὰ
ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ
προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν
πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ
τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν.
24 πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας
αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσ-

15. (ερχομαι) 16. αυτη ο Ιησους . . τον ανδρ. σου
20. εν τουτ. τ. ορει° . . δει προσκ. 21. Γυναι, πι-
στευσον μοι 23. αλλ

aeternum, 14 sed aqua quam ego dabo
ei fiet in eo fons aquae salientis in vitam
aeternam. 15 Dicit ad eum mulier Do-
mine, da mihi hanc aquam, ut non si-
tiam neque veniam huc haurire. 16 Di-
cit ei Iesus Vade voca virum tuum et
veni huc. 17 Respondit mulier et dixit
Non habeo virum. Dicit ei Iesus Bene
dixisti quia non habeo virum: 18 quin-
que enim viros habuisti, et nunc quem
habes non est tuus vir: hoc vere dixisti.
19 Dicit ei mulier Domine, video quia
propheta es tu. 20 Patres nostri in monte
hoc adoraverunt, et vos dicitis quia in
Hierosolymis est locus ubi adorare opor-
tet. 21 Dicit ei Iesus Mulier, crede mihi
quia veniet hora quando neque in monte
hoc neque in Hierosolymis adorabitis pa-
trem. 22 Vos adoratis quod nescitis,
nos adoramus quod scimus, quia salus
ex Iudaeis est: 23 sed venit hora et
nunc est, quando veri adoratores adora-
bunt patrem in spiritu et veritate: nam
et pater tales quaerit qui adorent eum.
24 Spiritus est deus, et eos qui adorant
eum in spiritu et veritate oportet ado-

16. AF *om* huc 20. *om* in 21. venit

χυνεῖν. 25 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή Οἶδα ὅτι
Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν
ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. 26 λέ-
γει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.

27 Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλά-
λει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν Τί ζητεῖς ἢ τί λα-
λεῖς μετ᾽ αὐτῆς; 28 ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν
αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν
καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις 29 Δεῦτε ἴδετε
ἄνθρωπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα·
μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; 30 ἐξῆλθον
ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.

31 Ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μα-
θηταὶ λέγοντες Ῥαββί, φάγε. 32 ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐτοῖς Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν
ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. 33 ἔλεγον οὖν οἱ μαθη-
ταὶ πρὸς ἀλλήλους Μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ
φαγεῖν; 34 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐμὸν
βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμ-
ψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.
35 οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός
ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω
ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ
θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς
θερισμόν. 36 ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμ-
βάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον,

25. (Μεσιας) 27. εθαυμασαν° 29. α: οσα 30. εξηλθον ουν° 31. Εν δε 34. (ποιησω) 35. τετραμηνον° . . ηδη. 36. και ο θεριζων

34 5, 30. 17, 4.

rare. 25 Dicit ei mulier Scio quia Mes-
sias venit, qui dicitur Christus: cum
ergo venerit ille, nobis adnuntiabit omnia.
26 Dicit ei Iesus Ego sum, qui loquor tecum.

27 Et continuo venerunt discipuli eius,
et mirabantur quia cum muliere lo-
quebatur; nemo tamen dixit Quid quae-
ris aut quid loqueris cum ea? 28 Re-
liquit ergo hydriam suam mulier et abiit
in civitatem, et dicit illis hominibus
29 Venite et videte hominem qui dixit
mihi omnia quaecumque feci: numquid
ipse est Christus? 30 Exierunt de civi-
tate, et veniebant ad eum.

31 Interea rogabant eum discipuli dicen-
tes Rabbi, manduca. 32 Ille autem dixit eis
Ego cibum habeo manducare quem vos non
scitis. 33 Dicebant ergo discipuli ad in-
vicem Numquid aliquis attulit ei mandu-
care? 34 Dicit eis Iesus Meus cibus est
ut faciam voluntatem eius qui misit me,
ut perficiam opus eius. 35 Nonne vos
dicitis quod adhuc quattuor menses sunt
et messis venit? Ecce dico vobis, levate
oculos vestros et videte regiones, quia
albae sunt iam ad messem. 36 Et qui
metit mercedem accipit et congregat fru-

30. Exierunt ergo 32. dicit . . vos nescitis

34 5, 30. 17, 4.

ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων.
37 ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός,
ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θε-
ρίζων. **38** ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ
οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν,
καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ
ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ
τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι εἶ-
πέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. **40** ὡς οὖν ἦλ-
θον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐ-
τὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ
δύο ἡμέρας. **41** καὶ πολλῷ πλείους ἐπί-
στευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, **42** τῇ τε
γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λα-
λιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ
οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ
τοῦ κόσμου.

43 (34.7) Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλ-
θεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. **44** (35.1) αὐ-
τὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφή-
της ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει.
45 (36.10) ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρα-
κότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ
ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.
46 ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γα-
λιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον.

36. ινα και 37. (om ο sec.) 39. α: οσα 42. add in fine ο Χριστος 43. εκειθεν, και απηλθεν εις 44. ο Ιησ. 45. οσα: α 46. ο Ιησους παλιν

44 Mt. 13, 57. Mc. 6, 4. Lc. 4, 24. 46 2, 1 ss.

ctum in vitam aeternam, ut et qui se-
minat simul gaudeat et qui metit. **37** In
hoc enim est verbum verum, quia alius
est qui seminat, et alius est qui metit.
38 Ego misi vos metere quod vos non
laborastis: alii laboraverunt, et vos in
laborem eorum introistis.

39 Ex civitate autem illa multi credide-
runt in eum Samaritanorum propter ver-
bum mulieris testimonium perhibentis quia
dixit mihi omnia quaecumque feci. **40** Cum
venissent ergo ad illum Samaritani, roga-
verunt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi
duos dies, **41** et multo plures credide-
runt propter sermonem eius, **42** et mu-
lieri dicebant quia iam non propter tuam
loquelam credimus: ipsi enim audivimus,
et scimus quia hic est vere salvator
mundi.

43 (34.7) Post duos autem dies exiit
inde et abiit in Galilaeam. **44** (35.1) Ipse
enim Iesus testimonium perhibuit quia
propheta in sua patria honorem non ha-
bet. **45** (36.10) Cum ergo venisset in
Galilaeam, exceperunt eum Galilaei, cum
omnia vidissent quae fecerat Hierosoly-
mis in die festo: et ipsi enim venerant
ad diem festum. **46** Venit ergo iterum
in Cana Galilaeae, ubi fecit aquam vinum.

38. labores 41. crediderunt in eum 42. AF vere hic est 45. (exceperunt illum)

44 Mt. 13, 57. Mc. 6, 4. Lc. 4, 24. 46 2, 1 ss.

(37. 3) Καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς
ἠσθένει, ἐν Καφαρναούμ· 47 οὗτος ἀκού-
σας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς
τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ
ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν
υἱόν· ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. 48 εἶπεν
οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν Ἐὰν μὴ σημεῖα
καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε.
49 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός Κύριε, κα-
τάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.
50 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου· ὁ υἱός
σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ
ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο.
51 ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ καὶ ἀπήγγειλαν λέ-
γοντες ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ. 52 ἐπύθετο οὖν
τὴν ὥραν παρ᾽ αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον
ἔσχεν· εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι ἐχθὲς ὥραν ἑβ-
δόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. 53 ἔγνω
οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ
εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ υἱός σου ζῇ·
καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.
54 Τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν
ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν
Γαλιλαίαν.

V.

Aegrotus ad piscinam Bethesda sabbato sanatus.

46. Καπερναουμ 47. ηρωτα αυτον 50. και επιστευσεν .. αυτω Ιησους 51. απηντησαν 52. παρ αυτ. την ωραν .. και ειπον αυτω .. χθες 53. (om οτι sec.) 54. (Τουτο δε)

47 ss. (Mt. 8, 5 ss. Lc. 7, 1 ss.)

(37. 3) Et erat quidam regulus, cuius
filius infirmabatur, Capharnaum: 47 hic
cum audisset quia Iesus adveniret a Iu-
daea in Galilaeam, abiit ad eum et ro-
gabat eum ut descenderet et sanaret
filium eius: incipiebat enim mori. 48 Di-
xit ergo Iesus ad eum Nisi signa et pro-
digia videritis, non creditis. 49 Dicit
ad eum regulus Domine, descende prius
quam moriatur filius meus. 50 Dicit ei
Iesus Vade, filius tuus vivit. Credidit
homo sermoni quem dixit ei Iesus, et
ibat. 51 Iam autem eo descendente servi
occurrerunt ei et nuntiaverunt dicentes
quia filius eius viveret. 52 Interrogabat
ergo horam ab eis in qua melius ha-
buerit: et dixerunt ei quia heri hora se-
ptima reliquit eum febris. 53 Cognovit
ergo pater quod illa hora erat in qua
dixit ei Iesus Filius tuus vivit, et credi-
dit ipse et domus eius tota. 54 Hoc
iterum secundum signum fecit Iesus cum
venisset a Iudaea in Galilaeam.

V.

Aegrotus ad piscinam Bethesda sabbato sanatus.

53. quod: quia

47 ss. (Mt. 8, 5 ss. Lc. 7, 1 ss.)

De filio et patre mortuos suscitantibus. De baptistae, dei et Mosis testimoniis.

1 (38. 1) Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰου-
δαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.
2 ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προ-
βατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραΐ-
στὶ Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα. 3 ἐν
ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων,
τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν. 5 ἦν δέ τις ἄν-
θρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων
ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· 6 τοῦτον ἰδὼν ὁ
Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν
ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ Θέλεις ὑγιὴς
γενέσθαι; 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν
Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν ταραχθῇ
τὸ ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν
ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ κατα-
βαίνει. 8 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἔγειρε
ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει.
9 καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος,
καὶ ἦρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπά-

V. 1. (ην η εορτη°) . . ο Ιησ. 2. (εν τη προβ.) 3. 4. πληθος πολυ . . ξηρων: add εκδεχομενων την του υδατος κινησιν ⁴ Αγγελος γαρ κατα καιρον κατεβαινεν εν τη κολυμβηθρα, και εταρασσε (-σσετο) το υδωρ· ο ούν πρωτος εμβας μετα την ταραχην του υδατος, υγιης εγινετο, ω δηποτε κατειχετο νοσηματι 5. om και et αυτου 7. βαλλη° 8. εγειραι° . . κραββατον° 9. κραββατον°

V. *2 Neh. 3, 1.

De filio et patre mortuos suscitantibus. De baptistae, dei et Mosis testimoniis.

1 (38. 1) Post haec erat dies festus Iu-
daeorum, et ascendit Iesus Hierosoly-
mam. 2 Est autem Hierosolymis super
probatica piscina quae cognominatur he-
braice Bethsaida, quinque porticus ha-
bens: 3 in his iacebat multitudo magna
languentium, caecorum, claudorum, ari-
dorum, expectantium aquae motum.
4 Angelus autem domini secundum tem-
pus descendebat in piscinam et movebat
aquam: qui ergo primus descendisset
post motum aquae, sanus fiebat a qua-
cumque tenebatur infirmitate. 5 Erat au-
tem quidam homo ibi triginta et octo
annos habens in infirmitate sua: 6 hunc
cum vidisset Iesus iacentem et cogno-
visset quia multum iam tempus habet.
dicit ei Vis sanus fieri? 7 Respondit ei
languidus Domine, hominem non habeo
ut cum turbata fuerit aqua mittat me in
piscinam: dum venio enim ego, alius
ante me descendit. 8 Dicit ei Iesus Surge
tolle grabattum tuum et ambula. 9 Et
statim sanus factus est homo, et sustulit

I. 1. AF Hierosolymis 2. *om* super 4. descendebat secundum tempus et movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem . . a quac. detinebatur infirm., AF a quocumque languore teneb. 5. (triginta octo) 6. iam multum . . haberet 9. homo ille

V. 2 *Neh. 3, 1.

τει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.
10 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευ-
μένῳ Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι
τὸν κράβαττον. 11 (39. 10) ἀπεκρίθη αὐ-
τοῖς Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν
Ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει.
12 ἠρώτησαν αὐτόν Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος
ὁ εἰπών σοι Ἆρον καὶ περιπάτει; 13 ὁ δὲ
ἀσθενῶν οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς
ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. 14 μετὰ
ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι
ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται.
15 ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰου-
δαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν
ὑγιῆ. 16 καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰου-
δαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν
σαββάτῳ.

17 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς Ὁ
πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐρ-
γάζομαι. 18 διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζή-
τουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ
μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα
ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν
τῷ θεῷ. 19 ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ

---

10. 11. κραββατον 10. (και ουκ) 12. ηρωτησαν ουν.. Αρον: add τον κραββατον σου 13. ασθενων: ιαθεις 14. χειρ. τι σοι° 15. ειπεν: ανηγγειλεν 16. τον Ιησ. οι Ιουδ. και εζητουν αυτον αποκτειναι', οτι

---

10 *Exod. 20, 10. 14 *Deut. 18, 15. 15 6, 3. 16 ss. Mt. 14, 22 ss. Mc. 6, 45 ss.

grabattum suum et ambulabat: erat au-
tem sabbatum in illo die. 10 Dicebant
ergo Iudaei illi qui sanatus fuerat Sab-
batum est, non licet tibi tollere grabat-
tum tuum. 11 (39. 10) Respondit eis Qui
me fecit sanum, ille mihi dixit Tolle gra-
battum tuum et ambula. 12 Interroga-
verunt ergo eum Quis est ille homo qui
dixit tibi Tolle grabattum tuum et am-
bula? 13 Is autem qui sanus fuerat ef-
fectus nesciebat quis esset: Iesus enim
declinavit a turba constituta in loco.
14 Postea invenit eum Iesus in templo
et dixit illi Ecce sanus factus es: iam
noli peccare, ne deterius tibi aliquid con-
tingat. 15 Abiit ille homo et nuntiavit
Iudaeis quia Iesus esset qui fecit eum
sanum. 16 Propterea persequebantur
Iudaei Iesum, quia haec faciebat in sabbato.

17 Iesus autem respondit eis Pater
meus usque modo operatur, et ego ope-
ror. 18 Propterea ergo magis quae-
rebant eum Iudaei interficere, quia non
solum solvebat sabbatum, sed et patrem
suum dicebat deum, aequalem se faciens
deo. Respondit itaque Iesus et dixit eis
19 Amen amen dico vobis, non potest
filius a se facere quicquam nisi quod

---

9. in die illo 10. AF *om* ergo 11. sanum fecit

---

10 *Exod. 20, 10. 14 *Deut. 18, 15. 15 6, 3. 16 ss. Mt. 14, 22 ss. Mc. 6, 45 ss.

346

δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν,
ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ
γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς
ὁμοίως ποιεῖ. **20** ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν
υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς
ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα,
ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. **21** ὥσπερ γὰρ ὁ πα-
τὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕ-
τως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. **22** οὐδὲ
γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρί-
σιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, **23** ἵνα πάν-
τες τιμῶσιν τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσιν τὸν
πατέρα. ([40. 1]) ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ
τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.
24 ([41. 10]) ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν
λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμ-
ψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν
οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θα-
νάτου εἰς τὴν ζωήν. **25** ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ
νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ
θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν. **26** ὥσπερ
γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως
ἔδωκεν καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ·
27 καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν
ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. **28** μὴ

21. ουτω 25. ζησονται 27. (om και sec.)

22 Act. 17, 31. **23** 1 Io. 2, 23. **24** 3, 18. 8, 51.

viderit patrem facientem: quaecumque
enim ille fecerit, haec et filius similiter
facit. **20** Pater enim diligit filium et
omnia demonstrat ei quae ipse facit: et
maiora his demonstrabit ei opera, ut
vos miremini. **21** Sicut enim pater sus-
citat mortuos et vivificat, sic et filius
quos vult vivificat. **22** Neque enim pa-
ter iudicat quemquam, sed iudicium
omne dedit filio, **23** ut omnes honori-
ficent filium sicut honorificant patrem:
([40. 1]) qui non honorificat filium, non
honorificat patrem qui misit illum.
24 ([41. 10]) Amen amen dico vobis quia
qui verbum meum audit et credit ei
qui misit me, habet vitam aeternam, et
in iudicium non venit sed transiit a
morte in vitam. **25** Amen amen dico
vobis quia venit hora et nunc est, quan-
do mortui audient vocem filii dei, et qui
audierint vivent. **26** Sicut enim pater
habet vitam in semet ipso, sic dedit et
filio vitam habere in semet ipso, **27** et
potestatem dedit ei et iudicium facere,
quia filius hominis est. **28** Nolite mi-

22. omne iudicium 24. (non veniet, sed transiet)
26. habere vitam 27. *om* et *secundum*

22 Act. 17, 31. **23** 1 Io. 2, 23. **24** 3, 18. 8, 51.

θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ
πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς
φωνῆς αὐτοῦ, **29** καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ
ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ
τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.
30 οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ-
δέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ
ἐμὴ δικαία ἐστίν, (42. 1) ὅτι οὐ ζητῶ τὸ
θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμ-
ψαντός με. **31** (43. 10) Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ
περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν
ἀληθής· **32** ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ
ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυ-
ρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. **33** ὑμεῖς ἀπε-
στάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν
τῇ ἀληθείᾳ· **34** ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώ-
που τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα
λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. **35** ἐκεῖνος ἦν ὁ
λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ
ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ
φωτὶ αὐτοῦ. **36** ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυ-
ρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ
δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά,
αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ
ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκεν. **37** καὶ
ὁ πέμψας με πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν
περὶ ἐμοῦ· (44. 3) οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκη-
κόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε,

29. οι δε τα φαυλα 30. add in fine πατρος 35. αγαλ-
λιασθηναι 36. εδωκ .. (om εγω sec.) 37. εκεινος:
αυτος

29 Mt. 25, 46. **33** 1, 19 ss. **36** 10, 25. 14, 11.

rari hoc, quia venit hora in qua omnes
qui in monumentis sunt audient vocem
eius, **29** et procedent qui bona fece-
runt in resurrectionem vitae, qui vero
mala egerunt in resurrectionem iudicii.
30 Non possum ego a me ipso facere
quicquam: sicut audio iudico; et iudi-
cium meum iustum est, (42. 1) quia non
quaero voluntatem meam sed voluntatem
eius qui misit me; **31** (43. 10) Si ego te-
stimonium perhibeo de me, testimonium
meum non est verum: **32** alius est qui
testimonium perhibet de me, et scio quia
verum est testimonium quod perhibet de
me. **33** Vos misistis ad Iohannem, et
testimonium perhibuit veritati: **34** ego
autem non ab homine testimonium ac-
cipio, sed haec dico ut vos salvi sitis.
35 Ille erat lucerna ardens et lucens, vos
autem voluistis exultare ad horam in
luce eius. **36** Ego autem habeo testimo-
nium maius Iohanne: opera enim quae
dedit mihi pater ut perficiam ea, ipsa
opera quae ego facio testimonium perhi-
bent de me quia pater me misit. **37** Et
qui misit me pater, ipse testimonium
perhibuit de me: (44. 3) neque vocem
eius umquam audistis, neque speciem

28. vocem filii dei 30. (me misit) 31. de me ipso
35. ad horam exultare 36. misit me

29 Mt. 25, 46. **33** 1, 19 ss. **36** 10, 25. 14, 11.

38 (45. 10) καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε
ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος,
τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. **39** ἐρευνᾶτε
τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς
ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ
μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· **40** καὶ οὐ θέλετε
ἐλθεῖν πρός μὲ ἵνα ζωὴν ἔχητε. **41** δόξαν
παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, **42** ἀλλὰ
ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ
ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. **43** ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ
ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ
με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ,
ἐκεῖνον λήμψεσθε. **44** πῶς δύνασθε ὑμεῖς
πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνον-
τες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου
θεοῦ οὐ ζητεῖτε; **45** μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ
κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν
ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς
ἠλπίκατε. **46** εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωυσεῖ,
ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος
ἔγραψεν. **47** εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν
οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πι-
στεύσετε;

VI.

Quinque milium cibatio. Incessio maris. De Christo caelesti pane vitae. De filii hominis carne edenda bibendoque sanguine. Petri professio.

1 (46. 1) Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς

38. μενοντ. εν υμιν 42. αλλ 43. ληψεσθε 46. Μωση

39 * Ps. 39 (40), 8. **44** 12, 43. **46** * Gen. 3, 15. * Deut. 18, 15.

eius vidistis, **38** (45. 10) et verbum eius
non habetis in vobis manens: quia quem
misit ille, huic vos non creditis. **39** Scru-
tamini scripturas, quia vos putatis in ipsis
vitam aeternam habere, et illae sunt quae
testimonium perhibent de me; **40** et non
vultis venire ad me ut vitam habeatis.
41 Claritatem ab hominibus non accipio,
42 sed cognovi vos quia dilectionem dei
non habetis in vobis. **43** Ego veni in
nomine patris mei, et non accipitis me:
si alius venerit in nomine suo, illum ac-
cipietis. **44** Quomodo potestis vos cre-
dere, qui gloriam ab invicem accipitis,
et gloriam quae a solo est deo non quae-
ritis? **45** Nolite putare quia ego accusa-
turus sim vos apud patrem: est qui ac-
cusat vos Moyses, in quo vos speratis.
46 Si enim crederetis Moysi, crederetis
forsitan et mihi: de me enim ille scri-
psit. **47** Si autem illius litteris non cre-
ditis, quomodo meis verbis credetis?

VI.

Quinque milium cibatio. Incessio maris. De Christo caelesti pane vitae. De filii hominis carne edenda bibendoque sanguine. Petri professio.

1 (46. 1) Post haec abiit Iesus trans

44. vos potestis . . deo est 47. verbis meus

39 * Ps. 39 (40), 8. **44** 12, 43. **46** * Gen. 3, 15. * Deut. 18, 15.

πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τι-
βεριάδος· 2 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πο-
λύς, ὅτι ἑώρων τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν
ἀσθενούντων. 3 (47. 3) ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ
ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ. 4 (48. 1) ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ
πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. 5 (49. 1) ἐπά-
ρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ
θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς
αὐτόν, λέγει πρὸς Φίλιππον Πόθεν ἀγορά-
σωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; 6 τοῦτο
δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει
τί ἔμελλεν ποιεῖν. 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ Φί-
λιππος Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρ-
κοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος βραχύ τι λάβῃ.
8 λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου,
9 Ἔστιν παιδάριον ἓν ὧδε ὃς ἔχει πέντε
ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ
ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; 10 εἶπεν
ὁ Ἰησοῦς Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀνα-
πεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ
πεντακισχίλιοι. 11 ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους
ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν τοῖς
ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων
ὅσον ἤθελον. 12 ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν,

VI. 2. και ηκολ. αυτω . . αυτου τα σημ. α 5. ο Ιησ. τ. οφθαλμους . . τον Φιλιππον . . αγορασομεν ° 7. εκαστος αυτων 9. (om εν) . . ος : ο 10. ειπε δε . . ανεπεσον 11. ουν : δε . . διεδωκε τοις μαθηταις, οι δε μαθηται τοις ανακειμ.

mare Galilaeae quod est Tiberiadis: 2 et
sequebatur eum multitudo magna, quia
videbant signa quae faciebat super his
qui infirmabantur. 3 (47. 3) Subiit ergo
in montem Iesus, et ibi sedebat cum
discipulis suis. 4 (48. 1) Erat autem pro-
ximum pascha, dies festus Iudaeorum.
5 (49. 1) Cum sublevasset ergo oculos Ie-
sus et vidisset quia multitudo maxima ve-
nit ad eum, dicit ad Philippum Unde eme-
mus panes ut manducent hi? 6 Hoc au-
tem dicebat temptans eum: ipse enim
sciebat quid esset facturus. 7 Respondit
ei Philippus Ducentorum denariorum pa-
nes non sufficiunt eis, ut unusquisque
modicum quid accipiat. 8 Dicit ei unus
ex discipulis eius, Andreas frater Simo-
nis Petri, 9 Est puer unus hic qui habet
quinque panes hordeacios et duos pisces:
sed haec quid sunt inter tantos? 10 Di-
xit ergo Iesus Facite homines discum-
bere. Erat autem faenum multum in loco.
Discubuerunt ergo viri numero quasi
quinque milia. 11 Accepit ergo panes
Iesus, et cum gratias egisset distribuit
discumbentibus, similiter et ex piscibus
quantum volebant. 12 Ut autem impleti

VI. 2. (videbat) 3. (Subit) . . (in monte) 5. dixit 11. Iesus panes . . (similiter ex) 12. (saturati sunt)

λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Συναγάγετε τὰ
περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπό-
ληται. 13 συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν
δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε
ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς
βεβρωκόσιν.

14 (50. 10) Οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες ὃ
ἐποίησεν σημεῖον, ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν
ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν
κόσμον. 15 Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλου-
σιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιή-
σωσιν βασιλέα, (51. 4) ἀνεχώρησεν εἰς τὸ
ὄρος αὐτὸς μόνος.

16 Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, 17 καὶ
ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς
θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία
ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς
ὁ Ἰησοῦς, 18 ἥ τε θάλασσα ἀνέμου με-
γάλου πνέοντος διεγείρετο. 19 ἐληλακότες
οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα
θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς
θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον,
καὶ ἐφοβήθησαν. 20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς
Ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 21 ἤθελον οὖν
λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως
ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

22 (52. 10) Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστη-

13. επερισσευσεν 14. σημειον ο Ιησους 15. ποιησωσιν αυτον . . ανεχωρησε παλιν 17. ουκ: (ουπω) 18. διηγειρετο 21. το πλ. εγενετο

sunt, dixit discipulis suis Colligite quae
superaverunt fragmenta, ne pereant.
13 Collegerunt ergo et impleverunt duo-
decim cophinos fragmentorum ex quin-
que panibus hordeaciis, quae superfue-
runt his qui manducaverunt.

14 (50. 10) Illi ergo homines cum vidis-
sent quod fecerat signum, dicebant quia
hic est vere propheta qui venturus est
in mundum. 15 Iesus ergo cum cogno-
visset quia venturi essent ut raperent
eum et facerent eum regem, (51. 4) fugit
iterum in montem ipse solus.

16 Ut autem sero factum est, descen-
derunt discipuli eius ad mare, 17 et
cum ascendissent navem, venerunt trans
mare in Capharnaum. Et tenebrae iam
factae erant, et non venerat ad eos Ie-
sus, 18 mare autem vento magno flante
exsurgebat. 19 Cum remigassent ergo
quasi stadia viginti quinque aut triginta,
vident Iesum ambulantem super mare
et proximum navi fieri, et timuerunt.
20 Ille autem dicit eis Ego sum, nolite
timere. 21 Voluerunt ergo accipere eum
in navem, et statim fuit navis ad terram
quam ibant.

22 (52. 10) Altera die turba quae stabat

12. (fragmentorum) 13. manducaverant 14. Iesus fecerat 19. supra 21. navis fuit . in quam . . (ibat)

κὼς πέραν τῆς θαλάσσης, ἰδὼν ὅτι πλοιά-
ριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, καὶ ὅτι
οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰη-
σοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἀπῆλθον, **23** ἄλλα δὲ ἦλθεν πλοιά-
ρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου
ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυ-
ρίου· **24** ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰη-
σοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἦλθον εἰς
Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. **25** καὶ
εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον
αὐτῷ Ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας; **26** ἀπε-
κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε
σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων
καὶ ἐχορτάσθητε. **27** ἐργάζεσθε μὴ τὴν
βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν
τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ
πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ θεός. **28** εἶπον οὖν
πρὸς αὐτόν Τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ
ἔργα τοῦ θεοῦ; **29** ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ
ἵνα πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.
30 (53. 4.) εἶπον οὖν αὐτῷ Τί οὖν ποιεῖς
σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν

---

22. ει μη εν εκεινο εις ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου .. εις το πλοιαριον αλλα 24. ενεβ. και αυτοι° .. (ε. τ. πλοιαρια) 28. ς (non ςe) ποιουμεν° 29. ο Ιησ.

trans mare vidit quia navicula alia non
erat ibi nisi una, et quia non introisset
cum discipulis suis Iesus in navem sed
soli discipuli eius abissent, **23** aliae vero
supervenerunt naves a Tiberiade iuxta
locum ubi manducaverant panem gratias
agente domino: **24** cum ergo vidisset
turba quia Iesus non esset ibi neque
discipuli eius, ascenderunt naviculas et
venerunt Capharnaum quaerentes Iesum.
25 Et cum invenissent eum trans mare,
dixerunt ei Rabbi, quando huc venisti?
26 Respondit eis Iesus et dixit Amen
amen dico vobis, quaeritis me non quia
vidistis signa, sed quia manducastis ex
panibus et saturati estis. **27** Operamini
non cibum qui perit, sed qui permanet
in vitam aeternam, quem filius hominis
vobis dabit: hunc enim pater signavit
deus. **28** Dixerunt ergo ad eum Quid
faciemus ut operemur opera dei? **29** Re-
spondit Iesus et dixit eis Hoc est opus
dei ut credatis in eum quem misit ille.
30 (53. 4) Dixerunt ergo ei Quod ergo tu
facis signum ut videamus et credamus

---

23. (agentes) 24. in naviculas 27. dabit vobis

σοι, τί ἐργάζῃ; **31** (54. 10) οἱ πατέρες
ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, κα-
θώς ἐστιν γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. **32** εἶπεν οὖν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν.
οὐ Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν
τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν.
33 ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαί-
νων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ
κόσμῳ. **34** εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Κύ-
ριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.
35 (55. 1) εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι
ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς μὲ
οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ
μὴ διψήσῃ πώποτε. **36** ἀλλ' εἶπον ὑμῖν
ὅτι καὶ ἑωράκατέ με καὶ οὐ πιστεύετε.
37 (56. 10.) πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ
πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς μὲ
οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, **38** (57. 1) ὅτι κατα-
βέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ
θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμ-
ψαντός με. **39** (58. 10) τοῦτο δέ ἐστιν τὸ
θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὁ δέ-
δωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀνα-
στήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. **40** τοῦτο
γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα
πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς

32. (εδωκεν) 35. ειπε δε 38. απο: εκ 39. του πεμψ. με πατρος . . (om εν) 40. γαρ: δε . . τ. πατρ. μου: του πεμψαντος με

VI. 31 ᵃPs. 78, 24. ᵇExod. 16, 15.

tibi? quid operaris? **31** (54. 10) Patres
nostri manna manducaverunt in deserto,
sicut scriptum est Panem de caelo dedit
eis manducare. **32** Dixit ergo eis Iesus
Amen amen dico vobis, non Moyses de-
dit vobis panem de caelo, sed pater
meus dat vobis panem de caelo verum.
33 Panis enim dei est qui descendit de
caelo et dat vitam mundo. **34** Dixerunt
ergo ad eum Domine, semper da nobis
panem hunc. **35** (55. 1) Dixit autem eis
Iesus Ego sum panis vitae: qui venit
ad me non esuriet, et qui credit in
me non sitiet umquam. **36** Sed dixi
vobis quia et vidistis me et non creditis.
37 (56. 10) Omne quod dat mihi pater ad
me veniet, et eum qui venit ad me non
eiiciam foras, **38** (57. 1) quia descendi
de caelo non ut faciam voluntatem
meam sed voluntatem eius qui misit me.
39 (58. 10) Haec est autem voluntas eius
qui misit me patris, ut omne quod de-
dit mihi non perdam ex eo, sed resusci-
tem illum novissimo die. **40** Haec est
enim voluntas patris mei qui misit me,
ut omnis qui videt filium et credit in

31. manducav. manna, AF mannam manducav. 33. de coelo descendit 35. (veniet) 39. illud in novissimo 40. est autem

VI. 31 ᵃPs. 78, 24. ᵇExod. 16, 15.

αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσω αὐ-
τὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
41 (59. 1) Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι
περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ
καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, **42** καὶ ἔλεγον
Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ,
οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μη-
τέρα; πῶς νῦν λέγει οὗτος ὅτι ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ καταβέβηκα; **43** (60. 10) ἀπεκρίθη ὁ
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μὴ γογγύζετε μετ'
ἀλλήλων. **44** οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός
ἐμὲ ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ
αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ. **45** ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προ-
φήταις Καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ.
πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μα-
θὼν ἔρχεται πρὸς μέ. **46** (61. 3) οὐχ ὅτι
τὸν πατέρα ἑώρακέν τις εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ
τοῦ θεοῦ, οὗτος ἑώρακεν τὸν πατέρα.
47 (62. 10) ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πι-
στεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. **48** (63. 1) ἐγώ
εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. **49** (64. 10) οἱ πα-
τέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα
καὶ ἀπέθανον· **50** οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα τις ἐξ αὐ-
τοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. **51** (65. 1) ἐγώ
εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα-

---

40. (om εγω) .. om εν **42.** νυν : ουν **43.** απ. ουν **44.** πρ. με .. και εγω .. om εν° **45.** του θε.° .. πας ουν .. (ο ακουων) **46.** τις εωρ. **47.** ο πιστ. εις εμε **49.** το μ. εν τη ερ.

---

42 Mt. 13, 55. pp. Lc. 4, 22. **44** 65. **45** *Es. 54 13. **49** 31.

eum habeat vitam aeternam, et resusci-
tabo ego eum in novissimo die.
41 (59. 1) Murmurabant ergo Iudaei de
illo, quia dixisset Ego sum panis qui de
caelo descendi, **42** et dicebant Nonne
hic est Iesus filius Ioseph, cuius nos
novimus patrem et matrem? quomodo
ergo dicit hic quia de caelo descendi?
43 (60. 10) Respondit ergo Iesus et dixit
eis Nolite murmurare in invicem. **44** Ne-
mo potest venire ad me nisi pater qui
misit me traxerit eum, et ego resusci-
tabo eum in novissimo die. **45** Est scri-
ptum in prophetis Et erunt omnes doci-
biles dei. Omnis qui audivit a patre et
didicit venit ad me. **46** (61. 3) Non quia
patrem vidit quisquam nisi is qui est a
deo, hic vidit patrem. **47** (62. 10) Amen
amen dico vobis, qui credit in me habet
vitam aeternam. **48** (63. 1) Ego sum pa-
nis vitae. **49** (64. 10) Patres vestri man-
ducaverunt in deserto manna et mortui
sunt. **50** hic est panis de caelo descen-
dens, ut si quis ex ipso manducaverit
non moriatur. **51** (65. 1) Ego sum panis

---

40. ego resuscitabo **41.** panis vivus **44.** (*om* in) **49.** manna in deserto

---

42 Mt. 13, 55. pp. Lc. 4, 22. **44** 65. **45** *Es. 54, 13. **49** 31.

βάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου,
ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν
ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ
κόσμου ζωῆς.
52 (66. 10) Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους
οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς δύναται οὗτος
ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; 53 εἶπεν
οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα,
οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. 54 ὁ τρώγων
μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει
ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν
τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 55 (67. 1) ἡ γὰρ σάρξ
μου ἀληθής ἐστιν βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου
ἀληθής ἐστιν πόσις. 56 (68. 10) ὁ τρώγων
μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν
ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. 57 καθὼς ἀπέ-
στειλέν με ὁ ζῶν πατὴρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν
πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσει
δι' ἐμέ. 58 οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐ-
ρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέ-
ρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν
ἄρτον ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. 59 Ταῦτα εἶπεν
ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ.
60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθη-

51. εστιν: add ην εγω δωσω 52. (οι Ιουδ. πρ. αλλ.) .. (τ. σαρκ. αυτου) 54. και εγω .. om εν 55. αληθως bis 57. ζησεται 58. εξ: εκ του . . οι πατερες υμων το μαννα . . ζησεται

58 33.

vivus qui de caelo descendi: 52 si quis
manducaverit ex hoc pane, vivet in ae-
ternum: et panis quem ego dabo caro
mea est pro mundi vita.
(52) 53 (66. 10) Litigabant ergo Iudaei
ad invicem dicentes Quomodo potest hic
nobis carnem suam dare ad manducan-
dum? (53) 54 Dixit ergo eis Iesus Amen
amen dico vobis, nisi manducaveritis
carnem filii hominis et biberitis eius
sanguinem, non habebitis vitam in vo-
bis. (54) 55 Qui manducat meam car-
nem et bibit meum sanguinem, habet
vitam aeternam, et ego resuscitabo eum
in novissimo die. (55) 56 (67. 1) Caro
enim mea vere est cibus, et sanguis
meus vere est potus. (56) 57 (68. 10) Qui
manducat meam carnem et bibit meum
sanguinem, in me manet et ego in illo.
(57) 58 Sicut misit me vivens pater et
ego vivo propter patrem, et qui man-
ducat me et ipse vivet propter me.
(58) 59 Hic est panis qui de caelo de-
scendit, non sicut manducaverunt patres
vestri manna et mortui sunt: qui man-
ducat hunc panem, vivet in aeternum.
(59) 60 Haec dixit in synagoga docens in
Capharnaum.
(60) 61 Multi ergo audientes ex disci-

53. (carnem suam nobis) 55. AF bibet

58 33.

τῶν αὐτοῦ εἶπον Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος
οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; **61** εἰ-
δὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν
περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς
Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; **62** (69. 1) ἐὰν
οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀνα-
βαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; **63** (70. 4) τὸ
πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ
ὠφελεῖ οὐδέν· (71. 10) τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ
λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν.
64 ἀλλὰ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἳ οὐ πιστεύ-
ουσιν. (72. 4) ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς
τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν
ὁ παραδώσων αὐτόν. **65** (73. 10) καὶ ἔλεγεν
Διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται
ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ
ἐκ τοῦ πατρός.

66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ'
αὐτοῦ περιεπάτουν. **67** εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;
68 (74. 1) ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε,
πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰω-
νίου ἔχεις· **69** καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ
ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. **70** (75.
10) ἀπεκρίθη αὐτοῖς Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώ-
δεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός

60. ουτος ο λογος 63. λαλω 64. αλλ 65. ε. τ. πατρος μου
68. απεκρ. ουν 69. οτι συ ει ο Χριστος ο υιος του
θεου του ζωντος 70. αυτοις: add ο Ιησους

63 2 Cor. 3, 6. **65** 44. **69** 11, 27. Mt. 16, 16.
70 15, 16.

pulis eius dixerunt Durus est hic sermo:
quis potest eum audire? (61) **62** Sciens
autem Iesus apud semet ipsum quia mur-
murarent de hoc discipuli eius, dixit eis
Hoc vos scandalizat? (62) **63** (69. 1) Si
ergo videritis filium hominis ascendentem
ubi erat prius? (63) **64** (70. 4) Spiritus
est qui vivificat, caro non prodest quic-
quam: (71. 10) verba quae ego locutus sum
vobis spiritus et vita sunt. (64) **65** Sed
sunt quidam ex vobis qui non credunt.
(72. 4) Sciebat enim ab initio Iesus qui
essent non credentes, et quis traditurus
esset eum. (65) **66** (73. 10) Et dicebat Pro-
pterea dixi vobis quia nemo potest venire
ad me nisi fuerit ei datum a patre meo.

(66) **67** Ex hoc multi discipulorum eius
abierunt retro, et iam non cum illo am-
bulabant. (67) **68** Dixit ergo Iesus ad
duodecim Numquid et vos vultis abire?
(68) **69** (74. 1) Respondit ergo ei Simon
Petrus Domine, ad quem ibimus? verba
vitae aeternae habes: (69) **70** et nos
credidimus et cognovimus quia tu es
Christus filius dei. (70) **71** (75. 10) Re-
spondit eis Iesus Nonne ego vos duode-
cim elegi? et ex vobis unus diabolus est.

61. et quis 65. (*om* non *secundum*)

63 2 Cor. 3, 6. **65** 44. **69** 11, 27. Mt. 16, 16.
70 15, 16.

ἐστιν. 71 Ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος
Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδό-
ναι αὐτόν, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

VII.

Iesu fratres increduli. Disserit diebus tabernaculorum festis de doctrina sua. Populi, synedrii et Nicodemi iudicia.

1 Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰου-
δαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰου-
δαῖοι ἀποκτεῖναι. 2 ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ
τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. 3 εἶπον οὖν
πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Μετάβηθι ἐν-
τεῦθεν καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ
οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν τὰ ἔργα σου
ἃ ποιεῖς· 4 οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ
καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ
ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.
5 οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς
αὐτόν. 6 λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὁ
καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς
ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. 7 οὐ
δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μι-
σεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ
ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. 8 ὑμεῖς ἀνάβητε
εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν
ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πε-

71. Ισκαριωτην .. ημελλεν αυτ. παραδ. .. (om ων)
VII. 1. Και περ. ο Ιησ. με. ταυτα 2. θεωρησωσι
8. ε. τ. εορτ. ταυτην .. ουκ: ουπω .. ο καιρ. ο εμος

VII. 1 5, 18. 2 *Lev. 23, 34. 7 15, 18.

(71) 72 Dicebat autem Iudam Simonis
Scariotis: hic enim erat traditurus eum,
cum esset unus ex duodecim.

VII.

Iesu fratres increduli. Disserit diebus tabernaculorum festis de doctrina sua. Populi, synedrii et Nicodemi iudicia.

1 Post haec ambulabat Iesus in Gali-
laeam: non enim volebat in Iudaeam
ambulare, quia quaerebant eum Iudaei
interficere. 2 Erat autem in proximo
dies festus Iudaeorum scenopegia. 3 Di-
xerunt autem ad eum fratres eius Transi
hinc et vade in Iudaeam, ut et discipuli
tui videant opera tua quae facis: 4 ne-
mo quippe in occulto aliquid facit et
quaerit ipse in palam esse: si haec facis,
manifesta te ipsum mundo. 5 Neque
enim fratres eius credebant in eum.
6 Dicit ergo eis Iesus Tempus meum
nondum advenit, tempus autem vestrum
semper est paratum. 7 Non potest mun-
dus odisse vos, me autem odit, quia
ego testimonium perhibeo de illo quia
opera eius mala sunt. 8 Vos ascendite
ad diem festum hunc: ego non ascendo
ad diem festum istum, quia meum tem-

71. Iscariotem
VII. 1. autem ambulabat 4. quippe: (enim) .. quid 6. (venit) 7. quod opera 8. ego autem

VII. 1 5, 18. 2 *Lev. 23, 34. 7 15, 18.

πλήρωται. 9 ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν
τῇ Γαλιλαίᾳ. 10 Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν
ἑορτήν, οὐ φανερῶς ἀλλὰ ὡς ἐν κρυπτῷ.
11 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ
ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; 12 καὶ
γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν τοῖς
ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγαθός ἐστιν·
ἄλλοι ἔλεγον Οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον.
13 οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐ-
τοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

14 Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη
Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. 15 ἐθαύ-
μαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς οὗτος
γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; 16 ἀπε-
κρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἡ
ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμ-
ψαντός με· 17 ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα
αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς
πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυ-
τοῦ λαλῶ. 18 ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν
δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δό-
ξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθής
ἐστιν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 19 οὐ
Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐ-
δεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζη-

9. ταυτα δε . . αυτος: αυτοις 10. αλλ 12. πολ. πε. αυτ. ην . . αλλοι δε 14. ο Ιησ. 15. και εθαυμαζ. οι 16. om ουν 19. Μωσης, item vv. sqq. . . (εδωκεν)

13 9, 22. 16 14, 24. 19 * Exod. 24, 3 s.

pus nondum impletum est. 9 Haec cum
dixisset, ipse mansit in Galilaea. 10 Ut
autem ascenderunt fratres eius, tunc et
ipse ascendit ad diem festum, non mani-
feste sed quasi in occulto. 11 Iudaei
ergo quaerebant eum in die festo et di-
cebant Ubi est ille? 12 Et murmur mul-
tus de eo erat in turba. Quidam enim
dicebant quia bonus est; alii autem di-
cebant Non, sed seducit turbas: 13 ne-
mo tamen palam loquebatur de illo pro-
pter metum Iudaeorum.

14 Iam autem die festo mediante ascen-
dit Iesus in templum et docebat. 15 Et
mirabantur Iudaei dicentes Quomodo hic
litteras scit cum non didicerit? 16 Re-
spondit eis Iesus et dixit Mea doctrina
non est mea, sed eius qui misit me.
17 Si quis voluerit voluntatem eius fa-
cere, cognoscet de doctrina utrum ex
deo sit, an ego a me ipso loquar.
18 Qui a semet ipso loquitur, gloriam
propriam quaerit: qui autem quaerit glo-
riam eius qui misit illum, hic verax est,
et iniustitia in illo non est. 19 Nonne
Moyses dedit vobis legem? et nemo ex

12. multum erat in turba de eo 18. misit eum

13 9, 22. 16 14, 24. 19 * Exod. 24, 3 s.

τεῖτε ἀποκτεῖναι; 20 ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος
Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;
21 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἓν
ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε 22 διὰ
τοῦτο. Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτο-
μήν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυσέως ἐστὶν ἀλλ'
ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέ-
μνετε ἄνθρωπον. 23 εἰ περιτομὴν λαμβά-
νει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ
νόμος Μωυσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄν-
θρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; 24 μὴ
κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν
κρίνατε.

25 Ἔλεγον οὖν τινὲς ἐκ τῶν Ἱεροσολυ-
μιτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀπο-
κτεῖναι; 26 καὶ ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ
οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μή ποτε ἀληθῶς
ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χρι-
στός; 27 ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν·
ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώ-
σκει πόθεν ἐστίν. 28 (76. 3) ἔκραξεν οὖν
ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων
Κἀμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ
ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀλη-
θινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε·

20. απ. ο οχλ. και ειπεν 21. ο Ιησ. 22. θαυμαζετε 22. Δια τουτο Μωσης 24. τ. δ. κρ. κρινετε 26. αληθως ο Χριστος

20 8, 48. 10, 20. 22 *Lev. 12, 3. *Gen. 17, 10. 25 5, 18. 28 8, 14.

vobis facit legem. 20 Quid me quae-
ritis interficere? Respondit turba et di-
xit Daemonium habes: quis te quaerit
interficere? 21 Respondit Iesus et dixit
eis Unum opus feci, et omnes miramini.
22 Propterea Moyses dedit vobis circum-
cisionem, non quia ex Moyse est sed ex
patribus, et in sabbato circumciditis ho-
minem. 23 Si circumcisionem accipit
homo in sabbato ut non solvatur lex
Moysi, mihi indignamini quia totum ho-
minem sanum feci in sabbato? 24 No-
lite iudicare secundum faciem, sed iu-
stum iudicium iudicate.

25 Dicebant ergo quidam ex Hieroso-
lymis Nonne hic est quem quaerunt in-
terficere? 26 et ecce palam loquitur et
nihil ei dicunt: numquid vere cognove-
runt principes quia hic est Christus?
27 Sed hunc scimus unde sit; Christus
autem cum venerit, nemo scit unde sit.
28 (76. 3) Clamabat ergo docens in tem-
plo Iesus et dicens Et me scitis et unde
sim scitis: et a me ipso non veni, sed
est verus qui misit me, quem vos ne-

28. Iesus in templo docens

20 8, 48. 10, 20. 22 *Lev. 12, 3. *Gen. 17, 10. 25 5, 18. 28 8, 14.

29 ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι κά-
κεῖνός με ἀπέστειλεν. **30** (77. 1) ἐζήτουν οὖν
αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν
τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
31 (78. 10) Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπί-
στευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον ὅτι ὁ Χρι-
στὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει
ὧν οὗτος ἐποίησεν; **32** ἤκουσαν οἱ Φαρι-
σαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ
ταῦτα, (79. 1) καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἵνα πιάσωσιν
αὐτόν. **33** (80. 10) εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἔτι
χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ ὑπάγω
πρὸς τὸν πέμψαντά με. **34** (81. 10) ζητή-
σετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ
ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. **35** εἶπον
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς Ποῦ οὗτος
μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσο-
μεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλ-
λήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς
Ἕλληνας; **36** τίς ἐστιν ὁ λόγος οὗτος ὃν
εἶπεν Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;
37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ
τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξεν
λέγων Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ

29. εγω δε 31. Πολλοι δε εκ του οχλου . . μη: μητι . . σημεια: add τουτων 32. οι Φαρ. κ. οι αρχ. υπηρ. 33. ειπεν ουν αυτοις . . μικρ. χρον. 36. ουτος ο λογος . . (ευρησ. με)

30 8, 20. **33** s. 12, 35. 13, 33.

scitis: **29** ego scio eum, quia ab ipso
sum et ipse me misit. **30** (77. 1) Quae-
rebant ergo eum apprehendere, et nemo
misit in illum manus, quia nondum ve-
nerat hora eius.
31 (78. 10) De turba autem multi cre-
diderunt in eum, et dicebant Christus
cum venerit, numquid plura signa faciet
quam quae hic facit? **32** Audierunt Pha-
risaei turbam murmurantem de illo haec,
(79. 1) et miserunt principes et Phari-
saei ministros ut apprehenderent eum.
33 (80. 10) Dixit ergo Iesus Adhuc modi-
cum tempus vobiscum sum, et vado ad
eum qui misit me. **34** (81. 10) Quaeretis
me et non invenietis, et ubi sum ego
vos non potestis venire. **35** Dixerunt
ergo Iudaei ad se ipsos Quo hic iturus
est, quia non inveniemus eum? num-
quid in dispersionem gentium iturus est
et docturus gentes? **36** Quis est hic ser-
mo quem dixit Quaeretis me et non in-
venietis, et ubi sum ego vos non pote-
stis venire?
37 In novissimo autem die magno fe-
stivitatis stabat Iesus et clamabat dicens
Si quis sitit, veniat ad me et bibat.

33. ergo eis . . me misit 34. (Quaeritis) . . ego sum 35. ad semet ipsos 36. (Quaeritis) . . (*om* vos) 37. AF dicens Qui

30 8, 20. **33** s. 12, 35. 13, 33.

πινέτω. 38 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς
εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας
αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. 39 τοῦτο
δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἔμελλον
λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω
γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδο-
ξάσθη. 40 (82. 7) Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκού-
σαντες τῶν λόγων ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ἀλη-
θῶς ὁ προφήτης· 41 ἄλλοι ἔλεγον Οὗτός
ἐστιν ὁ Χριστός· (83. 7) ἄλλοι ἔλεγον Μὴ
γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται;
42 οὐχ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρμα-
τος Δαυίδ καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης,
ὅπου ἦν Δαυίδ, ἔρχεται ὁ Χριστός;
43 (84. 10) σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ
δι' αὐτόν· 44 (85. 1) τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ
αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἔβαλεν ἐπ'
αὐτὸν τὰς χεῖρας.

45 (86. 10) Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον
αὐτοῖς ἐκεῖνοι Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν;
46 ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται Οὐδέποτε ἐλά-
λησεν οὕτως ἄνθρωπος. 47 ἀπεκρίθησαν
αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλά-
νησθε; 48 μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπί-

39. (οι πιστευσαντες) . . πνευμα αγιον . . ο Ιησ. 40. Πολλοι ουν εκ τ. οχλου . . τον λογον (τ. λογ. τουτων) 41. αλλοι sec.: add δε (οι δε) 42. ουχι . . ο Χριστ. ερχ. 43. εν τ. οχλω εγεν. 44. επεβαλεν 46. Ουδ. ουτ. ελαλ. ανθρ. ως ουτος ο ανθρωπος 47. απεκρ. ουν

38 *Zach. 14, 8. *Es. 58, 11. 39 *Ioel 2, 28 (3, 1). 40 1, 21. 42 *Ps. 88 (89), 4. *Mich. 5, 1. Mt. 2, 5. 43 10, 19. 44 30.

38 Qui credit in me, sicut dixit scri-
ptura, flumina de ventre eius fluent
aquae vivae. 39 Hoc autem dixit de
spiritu quem accepturi erant credentes
in eum: nondum enim erat spiritus,
quia Iesus nondum fuerat glorifica-
tus. 40 (82. 7) Ex illa ergo turba cum
audissent hos sermones eius, dicebant
Hic est vere propheta; 41 alii dicebant
Hic est Christus; (83. 7) quidam autem
dicebant Numquid a Galilaea Christus ve-
nit? 42 Nonne scriptura dicit quia ex
semine David et de Bethleem castello, ubi
erat David, venit Christus? 43 (84. 10) Dis-
sensio itaque facta est in turba propter
eum. 44 (85. 1) Quidam autem ex ipsis
volebant apprehendere eum, sed nemo
misit super illum manus.

45 (86. 10) Venerunt ergo ministri ad
pontifices et Pharisaeos, et dixerunt eis
illi Quare non adduxistis eum? 46 Re-
sponderunt ministri Numquam sic locu-
tus est homo sicut hic homo. 47 Re-
sponderunt ergo eis Pharisaei Numquid
et vos seducti estis? 48 Numquid aliquis

38. dicit 39. (non enim) . . VA spiritus datus . . nondum erat 41. venit Christus 44. super eum 45. adduxistis illum 48. ex principibus aliquis

38 *Zach. 14, 8. *Es. 58, 11. 39 *Ioel 2, 28 (3, 1). 40 1, 21. 42 *Ps. 88 (80), 4. *Mich. 5, 1. Mt. 2, 5. 43 10, 19. 44 30.

στευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων;
49 ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν
νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. 50 λέγει Νικόδημος
πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν, εἷς ὢν
ἐξ αὐτῶν, 51 Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν
ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐ-
τοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ; 52 ἀπεκρίθησαν
καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλι-
λαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς
Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

VIII.

Adultera. Christus de se, suo munere suoque abitu disserit; de vera libertate et servitute. Iudaei progenies diaboli, non Abrahami.

49. αλλ 50. ο ελθων νυκτος . . (προς αυτον: add προτερον) 51. παρ αυτ. προτερον 52. ειπον . . προφ. εκ της Γαλ. ουκ εγηγερται

53. Καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

VIII. 1. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 2. Ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. 3. Ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν (om πρ. αυτ.) γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ κατειλημμένην (καταληφθεισαν)· καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ, 4. λέγουσιν αὐτῷ (add πειραζοντες) Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατειλήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένη· 5. ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι (λιθαζειν)· σὺ οὖν τί λέγεις (add περι αυτης); 6. τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν

50 3, 1. 51 *Deut. 19, 15 ss.
VIII. [5 *Lev. 20, 10.]

ex principibus credidit in eum aut ex
Pharisaeis? 49 Sed turba haec quae non
novit legem maledicti sunt. 50 Dicit Ni-
codemus ad eos, ille qui venit ad eum
nocte, qui unus erat ex ipsis, 51 Num-
quid lex nostra iudicat hominem nisi au-
dierit ab ipso prius et cognoverit quid
faciat? 52 Responderunt et dixerunt ei
Numquid et tu Galilaeus es? Scrutare et
vide quia a Galilaea propheta non surgit.
53 Et reversi sunt unusquisque in do-
mum suam.

VIII.

Adultera. Christus de se, suo munere suoque abitu disserit; de vera libertate et servitute. Iudaei progenies diaboli, non Abrahami.

1 Iesus autem perrexit in montem oli-
veti. 2 Et diluculo iterum venit in tem-
plum, et omnis populus venit ad eum,
et sedens docebat eos. 3 Adducunt au-
tem scribae et Pharisaei mulierem in
adulterio deprehensam, et statuerunt eam
in medio 4 et dixerunt ei Magister, haec
mulier modo deprehensa est in adulte-
rio. 5 In lege autem Moyses mandavit
nobis huiusmodi lapidare: tu ergo quid
dicis? 6 Haec autem dicebant temptan-
tes eum, ut possent accusare eum. Ie-

50. Dixit 51. prius audierit ab ipso 52. Scrutare scripturas . . AF *aliique* propheta a Galilaea
VIII. 6. Hoc autem

50 3, 1. 51 *Deut. 19, 15 ss.
VIII. 5 *Lev. 20, 10.

12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς
λέγων Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ
ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ
σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. 13 εἶ-
πον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι Σὺ περὶ σεαυ-
τοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν
ἀληθής. 14 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτοῖς Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ,
ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα

(-γόριαν κατ.) αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν (κατεγρ.) εἰς τὴν γῆν. 7. ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος (-τον) τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ (-την) βαλέτω. 8. καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 9. οἱ δὲ ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι (om και usq. ελεγχ.) ἐξήρχοντο εἷς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων (om ε. τ. εσχ.) καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἑστῶσα (ουσα). 10. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς εἶπεν αὐτῇ Ἡ γυνή (om Η γυ.), ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου (om που usq. σου); οὐδείς σε κατέκρινεν; 11. ἡ δὲ εἶπεν Οὐδείς, κύριε. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω. πορεύου, καὶ μηκέτι ἁμάρτανε.

12. ο Ιησους αυτοις ελαλησε . . περιπατησει

---

12 9, 5. 12, 46.

sus autem inclinans se deorsum digito
scribebat in terra. 7 Cum autem perse-
verarent interrogantes eum, erexit se et
dixit eis Qui sine peccato est vestrum,
primus in illam lapidem mittat. 8 Et
iterum se inclinans scribebat in terra.
9 Audientes autem unus post unum exie-
bant incipientes a senioribus, et reman-
sit solus et mulier in medio stans. 10 Eri-
gens autem se Iesus dixit ei Mulier, ubi
sunt? nemo te condemnavit? 11 Quae
dixit Nemo, domine. Dixit autem Iesus
Nec ego te condemnabo: vade et am-
plius iam noli peccare.

12 Iterum ergo locutus est eis Iesus di-
cens Ego sum lux mundi: qui sequitur me,
non ambulabit in tenebris sed habebit lu-
cem vitae. 13 Dixerunt ergo ei Pharisaei Tu
de te ipso testimonium perhibes: testimo-
nium tuum non est verum. 14 Respondit
Iesus et dixit eis Et si ego testimonium per-
hibeo de me ipso, verum est testimonium

---

7. Cum ergo 9. (*incipiens) . . solus Iesus 10. ubi sunt qui te accusabant 11. iam amplius 12. ambulat . . lumen

---

12 9, 5. 12, 46.

πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ
οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω
15 ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ
κρίνω οὐδένα. 16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ,
ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μόνος
οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ.
17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγρα-
πται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής
ἐστιν. 18 ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυ-
τοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με
πατήρ. 19 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Ποῦ ἐστιν ὁ
πατήρ σου; (87. 3) ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε
ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ
ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε.
20 (88. 1) Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν
τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ
οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ
ὥρα αὐτοῦ.

21 (89. 10) Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ
ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρ-
τίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω
ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 22 ἔλεγον οὖν
οἱ Ἰουδαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι
λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε
ἐλθεῖν; 23 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐκ
τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί·
ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ

14. η που: και που 16. αληθης 19. ο Ιησους . . μου ηδειτε αν 20. ελαλ. ο Ιησους 21. αυτοις ο Ιησους 23. ειπεν αυτοις . . εκ του κοσμ. τουτ. εστε

15 7, 24. 3, 17. **16** 16, 32. **17** * Deut. 19, 15. Mt. 18, 16. **19** 14, 7—9. **20** 7, 30. **21** 7, 33 s. **23** 3, 31. 1 Io. 4, 5.

meum, quia scio unde veni et quo vado: vos
autem nescitis unde venio aut quo vado.
15 Vos secundum carnem iudicatis, ego
non iudico quemquam: 16 et si iudico
ego, iudicium meum verum est, quia
solus non sum, sed ego et qui misit me
pater. 17 Et in lege vestra scriptum
est quia duorum hominum testimonium
verum est. 18 Ego sum qui testimonium
perhibeo de me ipso, et testimonium
perhibet de me qui misit me pater.
19 Dicebant ergo ei Ubi est pater tuus?
(87. 3) Respondit Iesus Neque me scitis ne-
que patrem meum: si me sciretis, forsitan
et patrem meum sciretis. 20 (88. 1) Haec
verba locutus est in gazophylacio docens
in templo. et nemo apprehendit eum,
quia necdum venerat hora eius.

21 (89. 10) Dixit ergo iterum eis Iesus
Ego vado, et quaeretis me, et in pec-
cato vestro moriemini: quo ego vado
vos non potestis venire. 22 Dicebant
ergo Iudaei Numquid interficiet semet
ipsum, quia dicit Quo ego vado vos non
potestis venire? 23 Et dicebat eis Vos
de deorsum estis, ego de supernis sum:
vos de mundo hoc estis, ego non sum

16. AF me misit 20. locutus est Iesus 21. AF quaeritis 22. dixit

15 7, 24. 3, 17. **16** 16, 32. **17** * Deut. 19, 15. Mt. 18, 16. **19** 14, 7—9. **20** 7, 30. **21** 7, 33 s. **23** 3, 31. 1 Io. 4, 5.

εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. 24 εἶπον οὖν
ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ
εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ Σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ
ὑμῖν. 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ
κρίνειν· ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν,
κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ᾽ αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς
τὸν κόσμον. 27 οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πα-
τέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 28 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ᾽
ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν
με ὁ πατήρ, ταῦτα λαλῶ. 29 καὶ ὁ πέμ-
ψας με μετ᾽ ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφῆκέν με
μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάν-
τοτε.

30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπί-
στευσαν εἰς αὐτόν. 31 ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰη-
σοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰου-
δαίους Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ
ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μού ἐστε, 32 καὶ
γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευ-
θερώσει ὑμᾶς. 33 ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐ-
τόν Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δε-
δουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι

25. και ειπεν . . ο τι: οτι 26. ταυτα λεγω 28. (om αυτοις) . . ο πατηρ μου 29. μονον ο πατηρ 33. απεκρ. αυτω

28 3, 14. 12, 32. 29 16.

de hoc mundo. 24 Dixi ergo vobis quia
moriemini in peccatis vestris: si enim
non credideritis quia ego sum, moriemini
in peccato vestro. 25 Dicebant ergo ei
Tu quis es? Dixit eis Iesus Principium
quia et loquor vobis. 26 Multa habeo
de vobis loqui et iudicare: sed qui misit
me verax est, et ego quae audivi ab eo,
haec loquor in mundo. 27 Et non co-
gnoverunt quia patrem eis dicebat. 28 Di-
xit ergo eis Iesus Cum exaltaveritis filium
hominis, tunc cognoscetis quia ego sum,
et a me ipso facio nihil, sed sicut do-
cuit me pater, haec loquor. 29 Et qui
me misit mecum est: non reliquit me
solum, quia ego quae placita sunt ei fa-
cio semper.

30 Haec illo loquente multi crediderunt
in eum. 31 Dicebat ergo Iesus ad eos
qui crediderunt ei Iudaeos Si vos man-
seritis in sermone meo, vere discipuli
mei eritis, 32 et cognoscetis veritatem,
et veritas liberabit vos. 33 Responde-
runt ei Semen Abrahae sumus et nemini
servivimus umquam: quomodo tu dicis

25. Principium qui 26. me misit 27. patrem eius dicebat deum 29. et non reliquit

28 3, 14. 12, 32. 29 16.

ἐλεύθεροι γενήσεσθε; **34** ἀπεκρίθη αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς
ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς
ἁμαρτίας· **35** ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ
οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν
αἰῶνα. **36** ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ,
ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. **37** οἶδα ὅτι σπέρμα
Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι,
ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν.
38 ἐγὼ ἃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ·
καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς
ποιεῖτε. **39** ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ
Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἦτε,
τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε· **40** νῦν δὲ
ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν
ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ
τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν.
41 ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν.
εἶπον αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννή-
μεθα, ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. **42** εἶ-
πεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν
ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ
ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ
ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. **43** διὰ
τί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι

34. (om της αμαρτ.) 36. (ελευθερωσει) 38. (α εγω) . . ο εωρ. π. τω πα. μου . . ο εωρακατε παρα τω πατρι υμων ποι. 39. ειπον . . (εστε) . . εποι. αν 41. ειπον ουν 42. ειπεν ουν αυτ.

34 Rom. 6, 16 s. **35** *Gen. 21, 10. **39** Mt. 3, 9.

Liberi eritis? **34** Respondit eis Iesus
Amen amen dico vobis quia omnis qui
facit peccatum servus est peccati; **35** ser-
vus autem non manet in domo in aeter-
num, filius manet in aeternum: **36** si
ergo filius vos liberaverit, vere liberi
eritis. **37** Scio quia filii Abrahae estis:
sed quaeritis me interficere, quia sermò
meus non capit in vobis. **38** Ego quod
vidi apud patrem loquor, et vos quae
vidistis apud patrem vestrum facitis.
39 Responderunt et dixerunt ei Pater
noster Abraham est. Dicit eis Iesus Si
filii Abrahae estis, opera Abrahae facite.
40 Nunc autem quaeritis me interficere,
hominem qui veritatem vobis locutus
sum quam audivi a deo: hoc Abraham
non fecit. **41** Vos facitis opera patris
vestri. Dixerunt itaque ei Nos ex forni-
catione non sumus nati, unum patrem
habemus deum. **42** Dixit ergo eis Iesus
Si deus pater vester esset, diligeretis uti-
que me: ego enim ex deo processi et
veni; neque enim a me ipso veni, sed
ille me misit. **43** Quare loquelam meam
non cognoscitis? quia non potestis au-

35. filius autem 36. vos filius. 38. meum loquor 39. (Dixit)

34 Rom. 6, 16 s. **35** *Gen. 21, 10. **39** Mt. 3, 9.

οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.
44 ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ
καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε
ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρ-
χῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν, ὅτι
οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ
ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης
ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. 45 ἐγὼ δὲ ὅτι
τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι.
46 τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας;
εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ
μοι; 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ
θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε,
ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. 48 ἀπεκρίθη-
σαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ καλῶς
λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ καὶ
δαιμόνιον ἔχεις; 49 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐγὼ
δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα
μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. 50 ἐγὼ δὲ
οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ
κρίνων. 51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις
τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ
θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. 52 εἶπον αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον
ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται,
καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν λόγον μου τη-

---

44. εκ πατρος° 46. ει δε 48. απεκρ. ουν οι . . ειπον 51. τον λογ. τον εμον 52. ειπον ουν

---

44 1 Io. 3, 8. 46 1 Io. 3, 5. 47 18, 37. 1 Io. 4, 6. 48 7, 20. Mt. 10, 25. 51 5, 24. 11, 25.

dire sermonem meum. 44 Vos ex patre
diabolo estis, et desideria patris vestri
vultis facere: ille homicida erat ab initio
et in veritate non stetit, quia non est ve-
ritas in eo: cum loquitur mendacium, ex
propriis loquitur, quia mendax est et pater
eius. 45 Ego autem quia veritatem dico,
non creditis mihi. 46 Quis ex vobis ar-
guit me de peccato? Si veritatem dico,
quare vos non creditis mihi? 47 Qui est
ex deo, verba dei audit: propterea vos
non auditis, quia ex deo non estis. 48 Re-
sponderunt igitur Iudaei et dixerunt ei
Nonne bene dicimus nos quia Samarita-
nus es tu et daemonium habes? 49 Re-
spondit Iesus Ego daemonium non ha-
beo, sed honorifico patrem meum, et
vos inhonoratis me. 50 Ego autem non
quaero gloriam meam: est qui quaerit
et iudicat. 51 Amen amen dico vobis,
si quis sermonem meum servaverit, mor-
tem non videbit in aeternum. 52 Dixe-
runt ergo Iudaei Nunc cognovimus quia
daemonium habes: Abraham mortuus est
et prophetae, et tu dicis Si quis sermo-

---

45. autem si 46. arguet . . dico vobis . . *om* vos 47. ex deo est 48. Responderunt ergo 49. inhonorastis 50. quaerat et iudicet

---

44 1 Io. 3, 8. 46 1 Io. 3, 5. 47 18, 37. 1 Io. 4, 6. 48 7, 20. Mt. 10, 25. 51 5, 24. 11, 25.

ρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν
αἰῶνα· **53** μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς
ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προ-
φῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς;
54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυ-
τόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πα-
τήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι
θεὸς ἡμῶν ἐστίν, **55** καὶ οὐκ ἐγνώκατε
αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. καὶ ἐὰν εἴπω
ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν
ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτὸν καὶ τὸν λόγον
αὐτοῦ τηρῶ. **56** Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν,
καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. **57** εἶπον οὖν οἱ Ἰου-
δαῖοι πρὸς αὐτόν Πεντήκοντα ἔτη οὔπω
ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; **58** εἶπεν αὐ-
τοῖς Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν
Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. **59** ἦραν οὖν
λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ
ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

IX.

Opus dei in caecigeno manifestum. Maligna Pharisaeorum iudicia de sanatione sabbato facta: item sanati professio ac fides. Huius mundi caeci et videntes.

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν
ἐκ γενετῆς. **2** καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μα-

52. γευσεται 53. σεαυτον συ 54. δοξαζω . . θεος υμων 55. αλλ 58. ο Ιησ. 59. add in fine διελθων δια μεσου αυτων· και παρηγεν ουτως.

53 4, 12. **56** (*Gen. 18, 17.) **59** 10, 31.

nem meum servaverit, non gustabit mor-
tem in aeternum: **53** numquid tu maior
es patre nostro Abraham, qui mortuus
est? et prophetae mortui sunt: quem te
ipsum facis? **54** Respondit Iesus Si ego
glorifico me ipsum, gloria mea nihil est:
est pater meus qui glorificat me, quem
vos dicitis quia deus noster est, **55** et
non cognovistis eum, ego autem novi
eum. Et si dixero quia non scio eum,
ero similis vobis mendax: sed scio eum
et sermonem eius servo. **56** Abraham
pater vester exultavit ut videret diem
meum, et vidit et gavisus est. **57** Dixe-
runt ergo Iudaei ad eum Quinquaginta
annos nondum habes et Abraham vidi-
sti? **58** Dixit eis Iesus Amen amen dico
vobis, ante quam Abraham fieret ego
sum. **59** Tulerunt ergo lapides ut iace-
rent in eum: Iesus autem abscondit se
et exivit de templo.

IX.

Opus dei in caecigeno manifestum. Maligna Pharisaeorum iudicia de sanatione sabbato facta; item sanati professio ac fides. Huius mundi caeci et videntes.

1 Et praeteriens vidit hominem cae-
cum a nativitate. **2** Et interrogaverunt

54. deus vester 56. *om* et *prius*
IX. 1. praeteriens Iesus

53 4, 12. **56** (*Gen. 18, 17.) **59** 10, 31.

θηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν,
οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεν-
νηθῇ; 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε οὗτος
ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φα-
νερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. 4 ἐμὲ
δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με
ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς
δύναται ἐργάζεσθαι. 5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ
ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. 6 ταῦτα εἰπὼν
ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ
πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν
ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, 7 καὶ εἶπεν αὐτῷ
Ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σι-
λωάμ, ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλ-
θεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων.
8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν
τὸ πρότερον, ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον Οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;
9 ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλε-
γον Οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος
ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι. 10 ἔλεγον οὖν αὐτῷ
Πῶς οὖν ἠνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί;
11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος Ἄνθρωπος λεγόμενος
Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου
τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπέν μοι ὅτι Ὕπαγε
εἰς τὸν Σιλωὰμ καὶ νίψαι. ἀπελθὼν οὖν

IX. 3. ο Ιησ. 6. om αυτου .. επι τ. οφθ. του τυ-
φλου 8. προσαιτης: τυφλος 9. εστιν· αλλοι δε οτι
ομοιος .. (εκειν. δε ελ.) 10. Πως ανεωχθησαν .. σου:
ς^e (non ς) σοι 11. απεκρ. εκ. και ειπεν .. om οτι ..
εις την κολυμβηθραν του Σιλωαμ .. απελθ. δε και νιψ.

IX. 5 8, 12. 7 *Neh. 3, 15.

eum discipuli sui Rabbi, quis peccavit,
hic aut parentes eius, ut caecus nasce-
retur? 3 Respondit Iesus Neque hic pec-
cavit neque parentes eius, sed ut mani-
festentur opera dei in illo. 4 Me opor-
tet operari opera eius qui misit me,
donec dies est: venit nox quando nemo
potest operari. 5 Quamdiu in mundo
sum, lux sum mundi. 6 Haec cum dixis-
set, expuit in terram et fecit lutum ex
sputo et levit lutum super oculos eius,
7 et dixit ei Vade lava in natatoria Siloe,
quod interpretatur missus. Abiit ergo et
lavit, et venit videns. 8 Itaque vicini et
qui videbant eum prius quia mendicus
erat, dicebant Nonne hic est qui sedebat
et mendicabat? alii dicebant quia hic est:
9 alii autem Nequaquam, sed similis est
eius: ille dicebat quia ego sum. 10 Di-
cebant ergo ei Quomodo aperti sunt tibi
oculi? 11 Respondit ille Homo qui dici-
tur Iesus lutum fecit et unxit oculos
meos, et dixit mihi Vade ad natatoriam

IX. 2. discipuli eius 3. AF manifestetur opus 5. sum in mundo 6. linivit 7. AF Siloae 8. viderant .. AF et dicebant Nonne 9. est ei. Ille vero 10. (oculi tibi) 11. Resp. Ille homo .. ad natatoria

IX. 5 8, 12. 7 *Neh. 3, 15.

νιψάμενος ἀνέβλεψα. 12 εἶπαν αὐτῷ Ποῦ
ἔστιν ἐκεῖνος; λέγει Οὐκ οἶδα.

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους,
τόν ποτε τυφλόν. 14 ἦν δὲ σάββατον ἐν
ᾗ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ
ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. 15 πάλιν
οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς
ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Πηλὸν ἐπέ-
θηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψά-
μην, καὶ βλέπω. 16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν
Φαρισαίων τινές Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ
ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ.
ἄλλοι ἔλεγον Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρ-
τωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα
ἦν ἐν αὐτοῖς. 17 λέγουσιν τῷ τυφλῷ πά-
λιν Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέν
σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προ-
φήτης ἐστίν. 18 οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ
ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς
αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος, 19 καὶ ἠρώτη-
σαν αὐτοὺς λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη;
πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; 20 ἀπεκρίθησαν οἱ
γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν Οἴδαμεν ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη·
21 πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς
ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ

12. ειπον ουν 14. σαββ. οτε 15. επι τ. οφθ. μου 16. Ουτ. ο ανθρ. ουκ εστι παρα του θεου 18. τυφλος ην 19. αρτι βλεπει 20. απεκρ. αυτοις .. ειπον

17 Lc. 7, 16.

Siloe et lava: et abii et lavi et vidi.
12 Dixerunt ei Ubi est ille? Ait Nescio.

13 Adducunt eum ad Pharisaeos, qui
caecus fuerat: 14 erat autem sabbatum
quando lutum fecit Iesus et aperuit ocu-
los eius. 15 Iterum ergo interrogabant
eum Pharisaei quomodo vidisset. Ille
autem dixit eis Lutum posuit mihi super
oculos, et lavi, et video. 16 Dicebant
ergo ex Pharisaeis quidam Non est hic
homo a deo, quia sabbatum non custo-
dit. Alii dicebant Quomodc potest homo
peccator haec signa facere? Et schisma
erat in eis. 17 Dicunt ergo caeco iterum
Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos
tuos? Ille autem dixit quia propheta est.
18 Non crediderunt ergo Iudaei de illo,
quia caecus fuisset et vidisset, donec vo-
caverunt parentes eius qui viderat, 19 et
interrogaverunt eos dicentes Hic est filius
vester, quem vos dicitis quia caecus
natus est? quomodo ergo nunc videt?
20 Responderunt eis parentes eius et di-
xerunt Scimus quia hic est filius noster
et quia caecus natus est: 21 quomodo
autem nunc videat nescimus, aut quis

11. AF Siloae .. et video 12. Et dixerunt 15. mihi posuit 16. qui sabbatum .. Alii autem .. erat inter eos 17. de illo

17 Lc. 7, 16.

οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς ἡλικίαν
ἔχει, αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λαλήσει. **22** ταῦτα
εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς
Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰου-
δαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν,
ἀποσυνάγωγος γένηται. **23** διὰ τοῦτο οἱ
γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν
ἐρωτήσατε.

24 Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευ-
τέρου, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν αὐτῷ Δὸς
δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄν-
θρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. **25** ἀπε-
κρίθη οὖν ἐκεῖνος Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ
οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω.
26 εἶπον οὖν αὐτῷ Τί ἐποίησέν σοι; πῶς
ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; **27** ἀπεκρίθη
αὐτοῖς Εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε·
τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέ-
λετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; **28** ἐλοιδό-
ρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον Σὺ μαθητὴς εἶ ἐκεί-
νου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμὲν μαθηταί·
29 ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωυσεῖ λελάληκεν ὁ
θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν.
30 ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς
Ἐν τούτῳ γὰρ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς
οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἀνέῳξέν μου

21. αυτ. ηλ. εχ., αυτ. ερωτησ. 23. ειπον 24. εκ δευτ. τ. ανθρωπον . . ειπον 25. (om ουν) . . απ. ουν εκ. και ειπεν 26. ειπον δε αυτω παλιν 28. ελοιδορ. ουν° . . ει μαθ. εκεινου 29. Μωση 30. Εν γαρ τουτω

22 7, 13. 12, 42. **29** *Exod. 3, 4 ss.

eius aperuit oculos nos nescimus: ipsum
interrogate, aetatem habet, ipse de se
loquatur. **22** Haec dixerunt parentes
eius quia timebant Iudaeos: iam enim
conspiraverant Iudaei ut si quis eum con-
fiteretur Christum, extra synagogam fieret.
23 Propterea parentes eius dixerunt quia
aetatem habet, ipsum interrogate.

24 Vocaverunt ergo rursum hominem
qui fuerat caecus, et dixerunt ei Da glo-
riam deo: nos scimus quia hic homo
peccator est. **25** Dixit ergo ille Si pec-
cator est nescio: unum scio, quia caecus
cum essem modo video. **26** Dixerunt
ergo illi Quid fecit tibi? quomodo ape-
ruit tibi oculos? **27** Respondit eis Dixi
vobis iam et audistis: quid iterum vultis
audire? numquid et vos vultis discipuli
eius fieri? **28** Maledixerunt ei et dixe-
runt Tu discipulus illius es, nos autem
Moysi discipuli sumus. **29** Nos scimus
quia Moysi locutus est deus, hunc au-
tem nescimus unde sit. **30** Respondit
ille homo et dixit eis In hoc enim mira-
bile est, quia vos nescitis unde sit, et

22. quoniam timebant . . esse Christum 25. eis ille 28. Maledixerunt ergo ei . . illius sis 29. (scimus quoniam)

22 7, 13. 12, 42. **29** *Exod. 3, 4 ss.

τοὺς ὀφθαλμούς. 31 οἴδαμεν ὅτι ἁμαρτω-
λῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεο-
σεβὴς ᾖ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου
ἀκούει. 32 ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη
ὅτι ἤνοιξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννη-
μένου· 33 εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ
ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. 34 ἀπεκρίθησαν καὶ
εἶπαν αὐτῷ Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης
ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον
αὐτὸν ἔξω.

35 Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐ-
τὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ Σὺ
πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ; 36 ἀπε-
κρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Καὶ τίς ἐστιν, κύ-
ριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; 37 εἶπεν αὐ-
τῷ ὁ Ἰησοῦς Καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ
λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. 38 ὁ δὲ
ἔφη Πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐ-
τῷ. 39 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Εἰς κρῖμα ἐγὼ
εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ
βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ
γένωνται.

40 Ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα
οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπον αὐτῷ Μὴ
καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν; 41 εἶπεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε
ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν· ἡ
ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

31. οιδαμ. δε 34. ειπον 35. (ε. τ. υι. τ. ανθρωπου)
36. om Και 37. ειπε δε 40. Και ηκουσαν . . οντ.
μετ αυτου 41. η ουν αμαρτια

aperuit meos oculos: 31 scimus autem
quia peccatores deus non audit, sed si
quis dei cultor est et voluntatem eius
facit, hunc exaudit. 32 A saeculo non
est auditum quia aperuit quis oculos
caeci nati: 33 nisi esset hic a deo,
non poterat facere quicquam. 34 Re-
sponderunt et dixerunt ei In peccatis
natus es totus, et tu doces nos? Et eie-
cerunt eum foras.

35 Audivit Iesus quia eiecerunt eum
foras, et cum invenisset eum, dixit ei
Tu credis in filium dei? 36 Respondit
ille et dixit Quis est, domine, ut credam
in eum? 37 Et dixit ei Iesus Et vidisti
eum, et qui loquitur tecum ipse est.
38 At ille ait Credo, domine, et proci-
dens adoravit eum. 39 Et dixit Iesus In
iudicium ego in hunc mundum veni, ut
qui non vident videant, et qui vident
caeci fiant.

40 Et audierunt ex Pharisaeis qui cum
ipso erant, et dixerunt ei Numquid et
nos caeci sumus? 41 Dixit eis Iesus Si
caeci essetis, non haberetis peccatum:
nunc vero dicitis quia videmus, peccatum
vestrum manet.

32. quis aperuit 39. AF Dixit ei *omisso* Et. 40. qui-
dam ex

X.

Ianua ovium, fures et latrones. Bonus pastor et oves. Sermones festo encaeniorum habiti. Nomen filii dei scripturae auctoritate vindicatum. Verum baptistae testimonium.

1 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχό-
μενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν
προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖ-
νος κλέπτης ἐστὶν καὶ λῃστής· 2 ὁ δὲ
εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμήν ἐστιν
τῶν προβάτων. 3 τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοί-
γει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ
ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ'
ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. 4 ὅταν τὰ ἴδια
πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται,
καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδα-
σιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· 5 ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ
μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ'
αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν
φωνήν.

6 Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν
ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. 7 εἶπεν οὖν πάλιν ὁ Ἰη-
σοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγώ εἰμι ἡ
θύρα τῶν προβάτων. 8 πάντες ὅσοι ἦλθον
πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί· ἀλλ'
οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9 ἐγώ
εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σω-
θήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται
καὶ νομὴν εὑρήσει. 10 ὁ κλέπτης οὐκ ἔρ-

X. 3. φωνει: καλει 4. και οταν . . παντα: προβατα 5. ακολουθησωσιν 7. παλιν: add αυτοις . . οτι εγω 8. προ εμου ηλθον . . (om πρ. εμ.)

X.

Ianua ovium, fures et latrones. Bonus pastor et oves. Sermones festo encaeniorum habiti. Nomen filii dei scripturae auctoritate vindicatum. Verum baptistae testimonium.

1 Amen amen dico vobis, qui non in-
trat per ostium in ovile ovium sed ascen-
dit aliunde, ille fur est et latro: 2 qui
autem intrat per ostium, pastor est ovium.
3 Huic ostiarius aperit, et oves vocem
eius audiunt, et proprias oves vocat no-
minatim et educit eas. 4 Et cum pro-
prias oves emiserit, ante eas vadit, et
oves illum sequuntur, quia sciunt vocem
eius: 5 alienum autem non sequentur,
sed fugient ab eo, quia non noverunt
vocem alienorum.

6 Hoc proverbium dixit illis Iesus: illi
autem non cognoverunt quid loqueretur
eis. 7 Dixit ergo eis iterum Iesus Amen
amen dico vobis quia ego sum ostium
ovium. 8 Omnes quotquot venerunt fu-
res sunt et latrones, sed non audierunt
eos oves. 9 Ego sum ostium: per me
si quis introierit, salvabitur, et ingredie-
tur et egredietur, et pascua inveniet.
10 Fur non venit nisi ut furetur et ma-

X. 5. sequuntur . . fugiunt 6. dixit eis 8. latrones, et non

χεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπο-
λέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ πε-
ρισσὸν ἔχωσιν. 11 ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ
καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐ-
τοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· 12 ὁ μι-
σθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ
ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον
ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ
φεύγει, καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορ-
πίζει τὰ πρόβατα. 13 ὁ δὲ μισθωτὸς φεύ-
γει, ὅτι μισθωτός ἐστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ
περὶ τῶν προβάτων. 14 ἐγώ εἰμι ὁ ποι-
μὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γι-
νώσκουσιν με τὰ ἐμά, 15 (90. 3) καθὼς
γινώσκει με ὁ πατὴρ κἀγὼ γινώσκω τὸν
πατέρα, (91. 4) καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι
ὑπὲρ τῶν προβάτων. 16 (92. 10) καὶ ἄλλα
πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς
ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς
φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσεται μία
ποίμνη, εἷς ποιμήν. 17 διὰ τοῦτό με ὁ
πατὴρ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν
μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. 18 οὐδεὶς
αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐ-
τὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐ-
τήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν·
ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πα-
τρός μου.

12. εστιν: εισιν . . (om in f. τα προβατα) 13. (om ο δε μισθ. φευγ.) 14. και γινωσκομαι υπο των εμων 16. με δει . . (γενησονται) 17. ο πατηρ με

X. 15 Mt. 11, 27.

ciet et perdat: ego veni ut vitam ha-
beant et abundantius habeant. 11 Ego
sum pastor bonus. Bonus pastor animam
suam dat pro ovibus: 12 mercennarius
autem et qui non est pastor, cuius non
sunt oves propriae, videt lupum venien-
tem et dimittit oves et fugit, et lupus
rapit et dispergit oves; 13 mercenna-
rius autem fugit quia mercennarius est,
et non pertinet ad eum de ovibus.
14 Ego sum pastor bonus, et cognosco
meas et cognoscunt me meae, 15 (90. 3) sic-
ut novit me pater et ego agnosco patrem,
(91. 4) et animam meam pono pro ovi-
bus. 16 (92. 10) Et alias oves habeo quae
non sunt ex hoc ovili: et illas oportet
me adducere, et vocem meam audient,
et fiet unum ovile et unus pastor. 17 Pro-
pterea me pater diligit, quia ego pono
animam meam, ut iterum sumam eam.
18 Nemo tollit eam a me, sed ego pono
eam a me ipso; potestatem habeo po-
nendi eam, et potestatem habeo iterum
sumendi eam: hoc mandatum accepi a
patre meo.

11. pro ovibus suis 12. AF *aliique om* autem . . AF dimittet 15. pro ovibus meis 17. diligit pater . . (meam, et iterum) 18. ipso; et potestatem

X. 15 Mt. 11, 27.

19 Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰου-
δαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. **20** ἔλε-
γον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ
μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; **21** ἄλλοι ἔλε-
γον Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονι-
ζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν
ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

22 Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱε-
ροσολύμοις· χειμὼν ἦν· **23** καὶ περιεπά-
τει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σο-
λομῶνος. **24** ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰου-
δαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἕως πότε τὴν ψυ-
χὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ
ἡμῖν παρρησίᾳ. **25** ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔρ-
γα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός
μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· **26** ἀλλὰ
ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, οὐ γάρ ἐστε ἐκ τῶν
προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν.
27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου
ἀκούει κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολου-
θοῦσίν μοι, **28** κἀγὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι
αὐτοῖς καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα,
καὶ οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός
μου. **29** ὁ πατήρ μου, ὃς δέδωκέν μοι,
πάντων μείζων ἐστίν, καὶ οὐδεὶς δύναται

---

19. Σχισμα ουν 21. ανοιγειν 22. δε: (τοτε) .. (om τοις) . . και χειμων 23. του Σολομωντος 26. αλλ .. ου γαρ: (οτι ουκ) .. (om καθ. ειπ. υμ.) 27. ακουουσιν) 28. (ου μη αρπαση) 29. μειζ. παντ. εστι

---

20 7, 20. **21** 9, 32. **23** Act. 3, 11. **25** 5, 36. **26** 8, 45 ss. **27** 3 s.

19 Dissensio iterum facta est inter Iu-
daeos propter sermones hos. **20** Dice-
bant autem multi ex ipsis Daemonium
habet et insanit: quid eum auditis?
21 Alii dicebant Haec verba non sunt
daemonium habentis: numquid daemo-
nium potest caecorum oculos aperire?

22 Facta sunt autem encaenia in Hie-
rosolymis, et hiems erat, **23** et ambu-
labat Iesus in templo in porticu Salo-
monis. **24** Circumdederunt ergo eum
Iudaei et dicebant ei Quo usque animam
nostram tollis? si tu es Christus, dic no-
bis palam. **25** Respondit eis Iesus Lo-
quor vobis, et non creditis: opera quae
ego facio in nomine patris mei, haec te-
stimonium perhibent de me; **26** sed vos
non creditis, quia non estis ex ovibus
meis. **27** Oves meae vocem meam au-
diunt, et ego cognosco eas et sequuntur
me, **28** et ego vitam aeternam do eis,
et non peribunt in aeternum, et non ra-
piet eas quisquam de manu mea. **29** Pa-
ter meus quod dedit mihi, maius omni-
bus est, et nemo potest rapere de manu

---

28. AF in aeternum, non

---

20 7, 20. **21** 9, 32. **23** Act. 3, 11. **25** 5, 36. **26** 8, 45 ss. **27** 3 s.

ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός. **30** ἐγὼ
καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν.

31 Ἐβάστασαν οὖν πάλιν λίθους οἱ Ἰου-
δαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. **32** ἀπεκρίθη
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα
ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔρ-
γον με λιθάζετε; **33** ἀπεκρίθησαν αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζο-
μέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ
ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. **34** ἀπε-
κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἔστιν γεγραμ-
μένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα Θεοί
ἐστε; **35** εἰ ἐκείνους εἶπεν θεούς, πρὸς
οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύ-
ναται λυθῆναι ἡ γραφή· **36** ὃν ὁ πατὴρ
ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον,
ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον
Υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμί; **37** εἰ οὐ ποιῶ τὰ
ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι·
38 εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε,
τοῖς ἔργοις πιστεύσατε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώ-
σκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ
πατρί. **39** (93. 4) Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πά-
λιν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς
αὐτῶν.

40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορ-
δάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης

29. πατρος μου 32. (εργα καλα) . . πατρος μου . . λιθαζ. με 33. οι Ιουδ. λεγοντες 34. om οτι 38. γινωσκητε: πιστευσητε . . καγω εν αυτω 39. παλιν αυτον

31 8, 59. **34** * Ps. 81 (82), 6. **39** 7, 30.

patris mei. **30** Ego et pater unum su-
mus.

31 Sustulerunt ergo lapides Iudaei ut
lapidarent eum. **32** Respondit eis Iesus
Multa opera bona ostendi vobis ex patre
meo: propter quod eorum opus me la-
pidatis? **33** Responderunt ei Iudaei De
bono opere non lapidamus te sed de
blasphemia, et quia tu, homo cum sis,
facis te ipsum deum. **34** Respondit eis
Iesus Nonne scriptum est in lege vestra
quia ego dixi Dii estis? **35** Si illos dixit
deos, ad quos sermo dei factus est, et
non potest solvi scriptura; **36** quem pa-
ter sanctificavit et misit in mundum, vos
dicitis quia blasphemas, quia dixi Filius
dei sum? **37** Si non facio opera patris
mei, nolite credere mihi: **38** si autem
facio, etsi mihi non vultis credere, ope-
ribus credite, ut cognoscatis et credatis
quia in me est pater et ego in patre.
39 (93. 4) Quaerebant ergo eum prendere,
et exivit de manibus eorum.

40 Et abiit iterum trans Iordanen in
eum locum ubi erat Iohannes baptizans

31. AF *aliique om* ergo 32. bona opera 38. pater in me est 39. apprehendere

31 8, 50. **34** * Ps. 81 (82), 6. **39** 7, 30.

τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ.
41 (94. 10) καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν
καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποί-
ησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης
περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. 42 καὶ ἐπίστευσαν
πολλοὶ εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

XI.

Lazarus moritur et in vitam revocatur. Caiaphae consilium de uno pro multis occidendo. Iesu secessio.

1 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ
Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρ-
θας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. 2 ἦν δὲ Μαρία
ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα
τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ
ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. 3 ἀπέστειλαν
οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι Κύ-
ριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. 4 ἀκούσας δὲ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν
πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ,
ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς.
5 ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν
ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. 6 ὡς οὖν
ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν
ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας· 7 ἔπειτα μετὰ
τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς Ἄγωμεν εἰς τὴν
Ἰουδαίαν πάλιν. 8 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μα-
θηταί Ῥαββί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ
Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; 9 ἀπε-

42. εκει εις αυτον

XI. 1 Lc. 10, 38. 2 12, 3. 3 10, 31.

primum, et mansit illic. 41 (94. 10) Et
multi veniebant ad eum et dicebant quia
Iohannes quidem signum fecit nullum,
42 omnia autem quaecumque dixit Io-
hannes de hoc vera erant. Et multi cre-
diderunt in eum.

XI.

Lazarus moritur et in vitam revocatur. Caiaphae consilium de uno pro multis occidendo. Iesu secessio.

1 Erat autem quidam languens Lazarus
a Bethania, de castello Mariae et Mar-
thae sororis eius. 2 Maria autem erat
quae unxit dominum unguento et exter-
sit pedes eius capillis suis, cuius frater
Lazarus infirmabatur. 3 Miserunt ergo
sorores ad eum dicentes Domine, ecce
quem amas infirmatur. 4 Audiens au-
tem Iesus dixit eis Infirmitas haec non
est ad mortem sed pro gloria dei, ut
glorificetur filius dei per eam. 5 Dilige-
bat autem Iesus Martham et sororem
eius Mariam et Lazarum. 6 Ut ergo
audivit quia infirmabatur, tunc quidem
mansit in eodem loco duobus diebus:
7 deinde post haec dicit discipulis suis
Eamus in Iudaeam iterum. 8 Dicunt ei
discipuli Rabbi, nunc quaerebant te lapi-
dare Iudaei, et iterum vadis illuc? 9 Re-

41. venerunt
XI. 3. sorores eius 7. dixit 8. Iudaei lapidare

XI. 1 Lc. 10, 38. 2 12, 3. 3 10, 31.

κρίθη Ἰησοῦς Οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς
ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ
προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου
βλέπει· 10 ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ
νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν
ἐν αὐτῷ. 11 ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο
λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοί-
μηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐ-
τόν. 12 εἶπον·οὖν αὐτῷ Κύριε, εἰ κεκοί-
μηται, σωθήσεται. 13 εἰρήκει δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ
ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου
λέγει. 14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
παρρησίᾳ Λάζαρος ἀπέθανεν, 15 καὶ χαίρω
δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην
ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 16 εἶπεν
οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμ-
μαθηταῖς Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνω-
μεν μετ' αὐτοῦ.

17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν
τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
18 ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύ-
μων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. 19 πολ-
λοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς
τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα παρα-
μυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. 20 ἡ
οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχε-
ται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ

XI. 9. ο Ιησους° . . εισιν ωραι 12. ουν οι μαθηται αυτου Κυρ. 15. αλλ 17. ημερας ηδη 19. και πολλοι εκ . . Μαριαν . . αδελφου αυτων 20. ο Ιησ.°

spondit Iesus Nonne duodecim horae
sunt diei? Si quis ambulaverit in die,
non offendit, quia lucem huius mundi
videt: 10 si autem ambulaverit in nocte,
offendit, quia lux non est in eo. 11 Haec
ait, et post hoc dicit eis Lazarus amicus
noster dormit: sed vado ut a somno ex-
suscitem eum. 12 Dixerunt ergo disci-
puli eius Domine, si dormit, salvus erit.
13 Dixerat autem Iesus de morte eius,
illi autem putaverunt quia de dormitione
somni diceret. 14 Tunc ergo dixit eis
Iesus manifeste Lazarus mortuus est:
15 et gaudeo propter vos, ut credatis,
quoniam non eram ibi: sed eamus ad
eum. 16 Dixit ergo Thomas qui dicitur
Didymus ad condiscipulos Eamus et nos,
ut moriamur cum eo.

17 Venit itaque Iesus et invenit eum
quattuor dies iam in monumento haben-
tem. 18 Erat autem Bethania iuxta
Hierosolymam quasi stadiis quindecim.
19 Multi autem ex Iudaeis venerant ad
Martham et Mariam, ut consolarentur eas
de fratre suo. 20 Martha ergo ut audi-
vit quia Iesus venit, occurrit illi: Maria

9. sunt horae 10. (*om* in) . . AF offendet 11. post haec dixit . . suscitem 13. AF somnii 14. Iesus dixit eis 18. AF Hierosolyma

οἴκῳ ἐκαθέζετο. **21** εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα
πρὸς τὸν Ἰησοῦν Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ
ἂν ὁ ἀδελφός μου ἐτεθνήκει. **22** ἀλλὰ
καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεόν,
δώσει σοι ὁ θεός. **23** λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη-
σοῦς Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. **24** λέ-
γει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται
ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
25 εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνά-
στασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ
κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, **26** καὶ πᾶς ὁ ζῶν
καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς
τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; **27** λέγει αὐτῷ
Ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ
Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον
ἐρχόμενος. **28** καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν
καὶ ἐφώνησεν Μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς
λάθρα εἰποῦσα Ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ
φωνεῖ σε. **29** ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρε-
ται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν· **30** οὔ-
πω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην,
ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ
ἡ Μάρθα. **31** οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες
μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμε-
νοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως
ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ,
λέγοντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα
κλαύσῃ ἐκεῖ. **32** ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν

21. (om η) . . ο αδ. μου ουκ αν . . (απεθανεν) 24. om η 28. τουτο: ταυτα . . Μαριαν 29. (εκειν. δε) 31. Μαριαν 32. Μαρια

21 32. **25** 8, 51. **27** 6, 69. **32** 21.

autem domi sedebat. **21** Dixit ergo Mar-
tha ad Iesum Domine, si fuisses hic, fra-
ter meus non fuisset mortuus: **22** sed
et nunc scio quia quaecumque poposce-
ris a deo dabit tibi deus. **23** Dicit illi
Iesus Resurget frater tuus. **24** Dicit ei
Martha Scio quia resurget in resurre-
ctione in novissima die. **25** Dixit ei Ie-
sus Ego sum resurrectio et vita: qui cre-
dit in me, etiamsi mortuus fuerit vivet;
26 et omnis qui vivit et credit in me,
non morietur in aeternum. Credis hoc?
27 Ait illi Utique, domine, ego credidi
quia tu es Christus filius dei, qui in
mundum venisti. **28** Et cum haec dixis-
set, abiit et vocavit Mariam sororem
suam silentio dicens Magister adest et
vocat te. **29** Illa ut audivit, surgit cito
et venit ad eum: **30** nondum enim ve-
nerat Iesus in castellum, sed erat adhuc
in illo loco ubi occurrerat ei Martha.
31 Iudaei igitur qui erant cum illa in
domo et consolabantur eam, cum vidis-
sent Mariam quia cito surrexit et exiit,
secuti sunt eam dicentes quia vadit ad
monumentum ut ploret ibi. **32** Maria

22. AF *om* deus 24. novissimo 27. dei vivi . . in hunc mundum 28. (adest, vocat) 31. Iudaei ergo . . cum ea

31 32. **25** 8, 51. **27** 6, 69. **32** 21.

ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐ-
τοῦ εἰς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ Κύριε,
εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελ-
φός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαί-
ουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους
κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ
ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34 καὶ εἶπεν Ποῦ τε-
θείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρ-
χου καὶ ἴδε. 35 ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς.
36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Ἴδε πῶς ἐφί-
λει αὐτόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον
Οὐκ ἠδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ
ἀποθάνῃ; 38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώ-
μενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον·
ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ'
αὐτῷ. 39 λέγει ὁ Ἰησοῦς Ἄρατε τὸν λί-
θον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτη-
κότος Μάρθα Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος
γάρ ἐστιν. 40 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Οὐκ
εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δό-
ξαν τοῦ θεοῦ; 41 ἦραν οὖν τὸν λίθον· ὁ
δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ
εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς
μου. 42 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου
ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιε-
στῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με
ἀπέστειλας. 43 καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ

32. ο Ιησους . . επεσεν εις τ. ποδ. αυτου . . απε-
θανε μου 39. (om ο) . . του τεθνηκοτος 40. οψει
41. λιθον, ου ην ο τεθνηκως κειμενος

ergo cum venisset ubi erat Iesus, videns
eum cecidit ad pedes eius et dixit ei
Domine, si fuisses hic, non esset mor-
tuus frater meus. 33 Iesus ergo ut vidit
eam plorantem et Iudaeos qui venerant
cum ea plorantes, fremuit spiritu et tur-
bavit se ipsum, 34 et dixit Ubi posui-
stis eum? Dicunt ei Domine, veni et vide.
35 Et lacrimatus est Iesus. 36 Dixerunt
ergo Iudaei Ecce quomodo amabat eum.
37 Quidam autem dixerunt ex ipsis Non
poterat hic qui aperuit oculos caeci fa-
cere ut et hic non moreretur? 38 Iesus
ergo rursum fremens in semet ipso ve-
nit ad monumentum: erat autem spe-
lunca, et lapis superpositus erat ei. 39 Ait
Iesus Tollite lapidem. Dicit ei Martha
soror eius qui mortuus fuerat Domine,
iam fetet, quatriduanus enim est. 40 Di-
cit ei Iesus Nonne dixi tibi quoniam si
credideris videbis gloriam dei? 41 Tule-
runt ergo lapidem: Iesus autem elevatis
sursum oculis dixit Pater, gratias ago
tibi quoniam audisti me. 42 Ego autem
sciebam quia semper me audis, sed pro-
pter populum qui circumstat dixi, ut cre-
dant quia tu me misisti. 43 Haec cum

32. dicit 33 infremuit 36. (*om* ergo) 37. ex ipsis
dixerunt . . caeci nati . . ut hic 39. est enim

μεγάλῃ ἐκραύγασεν Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.
44 ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πό-
δας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις
αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει Ἰησοῦς
αὐτοῖς Λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν
ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ
ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι
ἃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 46 τινὲς
δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαί-
ους καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν Ἰησοῦς.

47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον Τί ποιοῦ-
μεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ
σημεῖα; 48 ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως,
πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύ-
σονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ
τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. 49 εἷς δέ τις ἐξ
αὐτῶν, Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυ-
τοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς οὐκ οἴ-
δατε οὐδέν, 50 οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμ-
φέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ
τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.
51 τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ
ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφή-
τευσεν ὅτι ἤμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν
ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, 52 καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ

44. και εξηλθεν . . ο Ιησους . . om αυτον sec. 45. Μαριαν . . εποιησεν ο Ιησους 46. α: (ο) . . ο Ιησ. 47. σημ. ποιει 48. ουτω 50. διαλογιζεσθε 51. προεφητευσεν . . εμελλεν ο Ιησ.

50 18, 14. 52 10, 16.

dixisset, voce magna clamavit Lazare,
veni foras. 44 Et statim prodiit qui fue-
rat mortuus, ligatus pedes et manus in-
stitis, et facies illius sudario erat ligata.
Dicit Iesus eis Solvite eum et sinite
abire.

45 Multi ergo ex Iudaeis, qui venerant
ad Mariam et viderant quae fecit, cre-
diderunt in eum: 46 quidam autem ex
ipsis abierunt ad Pharisaeos et dixerunt
eis quae fecit Iesus.

47 Collegerunt ergo pontifices et Pha-
risaei concilium, et dicebant Quid faci-
mus, quia hic homo multa signa facit?
48 Si dimittimus eum sic, omnes cre-
dunt in eum, et venient Romani et tol-
lent nostrum et locum et gentem. 49 Unus
autem ex ipsis, Caiaphas, cum esset pon-
tifex anni illius, dixit eis Vos nescitis
quicquam, 50 nec cogitatis quia expedit
nobis ut unus moriatur homo pro populo
et non tota gens pereat. 51 Hoc autem
a semet ipso non dixit, sed cum esset
pontifex anni illius, prophetavit quia Ie-
sus moriturus erat pro gente, 52 et non

44. Dixit . . eis Iesus 45. ad Mariam et Martham . . fecit Iesus 48. nostrum locum 49. Caiphas nomine 50. expedit vobis 51. quod Iesus

50 18, 14. 52 10, 16.

ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ
θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν.
53 (95.4) ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνε-
βουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιε-
πάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν
ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου,
εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν· κἀκεῖ διέ-
τριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν. 55 (96.1) ἦν δὲ
ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, (97.10) καὶ
ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς
χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυ-
τούς. 56 ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλε-
γον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες
Τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν
ἑορτήν; 57 δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ
ποῦ ἔστιν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

XII.

Iesus Bethaniae unctus. Lazari fama. Solemnis in urbem ingressio. Graeci Iesum visuri; mors grani; vox de caelo; Messias moriturus. Lux caelestis et Iudaeorum pertinacia.

1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ
πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λά-
ζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν
ὁ Ἰησοῦς. 2 (98.1) ἐποίησαν οὖν αὐτῷ
δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ

54. (ο ουν Ιησους) . . Εφραιμ . . μαθητων αυτου
57. δεδ. δε και . . εντολην
XII. 1. (om ο τεθνηκως) . . om ο Ιησ.

XII. 1 11, 45. 2 Lc. 10, 40.

tantum pro gente, sed et ut filios dei
qui erant dispersi congregaret in unum.
53 (95.4) Ab illo ergo die cogitaverunt ut
interficerent eum.

54 Iesus ergo iam non in palam am-
bulabat apud Iudaeos, sed abiit in regio-
nem iuxta desertum, in civitatem quae
dicitur Ephrem, et ibi morabatur cum
discipulis. 55 (96.1) Proximum autem
erat pascha Iudaeorum, (97.10) et ascen-
derunt multi Hierosolymam de regione
ante pascha, ut sanctificarent se ipsos.
56 Quaerebant ergo Iesum, et conloque-
bantur ad invicem in templo stantes Quid
putatis, quia non veniat ad diem festum?
(57) Dederant autem pontifices et Pharisaei
mandatum ut si quis cognoverit ubi sit
indicet, ut apprehendant eum.

XII.

Iesus Bethaniae unctus. Lazari fama. Solemnis in urbem ingressio. Graeci Iesum visuri; mors grani; vox de caelo; Messias moriturus. Lux caelestis et Iudaeorum pertinacia.

1 Iesus ergo ante sex dies paschae
venit Bethaniam, ubi fuerat Lazarus mor-
tuus, quem suscitavit Iesus. 2 (98.1) Fe-
cerunt autem ei caenam ibi, et Martha

52. sed ut 54. (Efrem) . . cum discipulis suis
55. AF Hierosolyma 56. venit
XII. 1. Lazarus fuerat

XII. 1 11, 43. 2 Lc. 10, 40.

Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν
αὐτῷ. 3 ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύ-
ρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν
τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς
θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰ-
κία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.
4 λέγει δὲ ὁ Ἰσκαριώτης εἷς ἐκ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι,
5 Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τρια-
κοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; 6 εἶ-
πεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν
ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ
γλωσσόκομον εἶχεν καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβά-
σταζεν. 7 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἄφες αὐ-
τήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ
μου τηρήσῃ αὐτό· 8 τοὺς πτωχοὺς γὰρ
πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάν-
τοτε ἔχετε.

9 (99.10) Ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν
Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ
τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζα-
ρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. 10 ἐβου-
λεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λά-
ζαρον ἀποκτείνωσιν, 11 ὅτι πολλοὶ δι'
αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον
εἰς τὸν Ἰησοῦν.

12 (100.1) Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ

2. om εκ . . συνανακειμενων αυτω° 4. δε: ουν . . δε εις εκ τ. μ. α. Ιουδας Σιμωνος Ισκαριωτης 6. ειχ. και: (εχων) 7. om ινα . . τετηρηκεν 12. (ο οχλ.)

3 ss. Mt. 26, 6—12. Mc. 14, 3—8. (Lc. 7, 37 ss.) 9 11, 43 ss. 10 11, 53. 12 ss. Mt. 21, 1 ss. Mc. 11, 1 ss. Lc. 19, 29 ss.

ministrabat, Lazarus vero unus erat ex
discumbentibus cum eo. 3 Maria ergo
accepit libram unguenti nardi pistici pre-
tiosi et unxit pedes Iesu et extersit ca-
pillis suis pedes eius, et domus impleta
est ex odore unguenti. 4 Dicit ergo unus
ex discipulis eius Iudas Scariotis, qui
erat eum traditurus, 5 Quare hoc un-
guentum non veniit trecentis denariis et
datum est egenis? 6 Dixit autem hoc
non quia de egenis pertinebat ad eum,
sed quia fur erat, et loculos habens ea
quae mittebantur portabat. 7 Dixit ergo
Iesus Sine illam, ut in diem sepulturae
meae servet illud: 8 pauperes enim
semper habetis vobiscum, me autem non
semper habetis.

9 (99.10) Cognovit ergo turba multa ex
Iudaeis quia illic est, et venerunt non
propter Iesum tantum, sed ut Lazarum
viderent quem suscitavit a mortuis. 10 Co-
gitaverunt autem principes sacerdotum
ut et Lazarum interficerent, 11 quia multi
propter illum abibant ex Iudaeis et cre-
debant in Iesum.

12 (100.1) In crastinum autem turba

3. (pretiosi, unxit) . . pedes eius capillis suis 4. Dixit . . Iscariotes 7. Sinite . . (in die)

3 ss. Mt. 26, 6—12. Mc. 14, 3—8. (Lc. 7, 37 ss.) 9 11, 43 ss. 10 11, 53. 12 ss. Mt. 21, 1 ss. Mc. 11, 1 ss. Lc. 19, 29 ss.

ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρ-
χεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, 13 ἔλαβον
τὰ βαΐα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς
ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον Ὡσαννά,
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου,
βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. 14 (101. 7) εὑρὼν δὲ
ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθώς
ἐστιν γεγραμμένον 15 Μὴ φοβοῦ, θυγά-
τηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. 16 (102. 10) ταῦ-
τα οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶ-
τον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς, τότε ἐμνή-
σθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα
καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. 17 ἐμαρτύρει
οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτι τὸν Λά-
ζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγει-
ρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 διὰ τοῦτο καὶ
ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν
τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. 19 οἱ
οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς Θεωρεῖτε
ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος
ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀνα-
βαινόντων ἵνα προσκυνήσουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ·
21 οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ
Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν
λέγοντες Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν.

12. ο Ιησ.° 13. εκραζον . . ο βασιλευς 15. θυγατερ
16. ταυτα δε . . ο Ιησ. 17. οτι: (οτε) 18. ηκουσε
20. τινες Ελληνες . . προσκυνησωσιν

13 *Ps. 117 (118), 25 s. 15 *Zach. 9, 9. 17 11, 43.

multa quae venerat ad diem festum, cum
audissent quia venit Iesus Hierosolymam,
13 acceperunt ramos palmarum et pro-
cesserunt obviam ei, et clamabant Osanna,
benedictus qui venit in nomine domini,
rex Israhel. 14 (101. 7) Et invenit Iesus
asellum et sedit super eum, sicut scri-
ptum est 15 Noli timere, filia Sion:
ecce rex tuus venit sedens super pullum
asinae. 16 (102. 10) Haec non cognove-
runt discipuli eius primum, sed quando
glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt
quia haec erant scripta de eo et haec
fecerunt ei. 17 Testimonium ergo perhi-
bebat turba, quae erat cum eo quando
Lazarum vocavit de monumento et sus-
citavit eum a mortuis: 18 propterea et
obviam venit ei turba, quia audierunt
eum fecisse hoc signum. 19 Pharisaei
ergo dixerunt ad semet ipsos Videtis
quia nihil proficimus: ecce mundus totus
post eum abiit.

20 Erant autem gentiles quidam ex his
qui ascenderant ut adorarent in die fe-
sto: 21 hi ergo accesserunt ad Philip-
pum qui erat a Bethsaida Galilaeae, et
rogabant eum dicentes Domine, volumus

12. AF Hierosolyma 20. quidam gentiles

13 *Ps. 117 (118), 25 s. 15 *Zach. 9, 9. 17 11, 43.

22 ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀν-
δρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ
λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 (103. 4) ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων Ἐλήλυθεν ἡ
ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
24 (104. 10) ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ
ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀπο-
θάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ,
πολὺν καρπὸν φέρει. 25 (105. 3) ὁ φιλῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ
μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.
26 (106. 10) ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ
ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ
ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ δια-
κονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. 27 (107. 4) νῦν
ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω;
Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης.
(108. 10) ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν
ταύτην· 28 Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα.
ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Καὶ ἐδό-
ξασα καὶ πάλιν δοξάσω. 29 ὁ οὖν ὄχλος
ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγο-
νέναι· ἄλλοι ἔλεγον Ἄγγελος αὐτῷ λελάλη-
κεν. 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Οὐ
δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι'
ὑμᾶς. 31 νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου

22. om ο . . τω Ανδρ., και παλιν Ανδρ. κ. Φιλ. λεγ. 23. (αποκρινεται) 26. εμοι διακονη τις . . και εαν τις 30. ο Ιησους . . αυτη η φωνη

25 Mt. 10, 39. 16, 25. Lc. 17, 33. 28 17, 4 s. 31 16, 11.

Iesum videre. 22 Venit Philippus et di-
cit Andreae, Andreas rursum et Philip-
pus dicunt Iesu. 23 (103. 4) Iesus autem
respondit eis dicens Venit hora ut clari-
ficetur filius hominis. 24 (104. 10) Amen
amen dico vobis, nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit, 25 ipsum
solum manet: si autem mortuum fuerit,
multum fructum affert. (105. 3) Qui amat
animam suam, perdet eam; et qui odit
animam suam in hoc mundo, in vitam
aeternam custodit eam. 26 (106. 10) Si
quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi
sum ego, illic et minister meus erit: si
quis mihi ministraverit, honorificabit eum
pater meus. 27 (107. 4) Nunc anima mea
turbata est, et quid dicam? Pater, salvifica
me ex hora hac. (108. 10) Sed propterea
veni in horam hanc: 28 Pater, clarifica
tuum nomen. Venit ergo vox de caelo Et
clarificavi et iterum clarificabo. 29 Turba
ergo quae stabat et audierat, dicebat toni-
truum factum esse: alii dicebant Angelus
ei locutus est. 30 Respondit Iesus et dixit
Non propter me vox haec venit sed pro-
pter vos. 31 Nunc iudicium est mundi,

22. dixerunt 23. AF glorificetur 26. AF ministrabit, honorificabit 27. ex hac hora 28. nomen tuum 29. AF audierat, dicebant . . esse factum 30. haec vox

25 Mt. 10, 39. 16, 25. Lc. 17, 33. 28 17, 4 s. 31 16, 11.

τούτου. νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκ-
βληθήσεται ἔξω, **32** κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς
γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. **33** τοῦτο
δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν
ἀποθνήσκειν. **34** ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος
Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς
μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ
ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν
οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; **35** εἶπεν οὖν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ
φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς
ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ
ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ
ὑπάγει. **36** ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε
εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν
ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. **37** τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ
σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ
ἐπίστευον εἰς αὐτόν, **38** ἵνα ὁ λόγος
Ἠσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν
Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;
39 (109. 1) διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύ-
ειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἠσαΐας **40** Τετύφλω-
κεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν
αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς

31. (om τουτου pr.) 32. (παντα) 34. om ουν . . συ λεγεις 35. εν υμιν: μεθ υμων . . ως: εως 36. ως: εως . . ο Ιησ. 40. πεπωρωκεν . .

32 3, 14. **33** 18, 32. **34** *Ps. 88 (89), 29. 109 (110), 4. *Dan. 7, 14. **35** 7, 33. **36** Lc. 16, 8. **38** *Es. 53, 1. Rom. 10, 16. **40** *Es. 6, 9 s. Mt. 13, 14 s. Act. 28, 26 s.

nunc princeps huius mundi eiicietur fo-
ras; **32** et ego si exaltatus fuero a terra,
omnia traham ad me ipsum. **33** Hoc
autem dicebat significans qua morte es-
set moriturus. **34** Respondit ei turba
Nos audivimus ex lege quia Christus ma-
net in aeternum, et quomodo tu dicis
Oportet exaltari filium hominis? quis est
iste filius hominis? **35** Dixit ergo eis
Iesus Adhuc modicum lumen in vobis
est: ambulate dum lucem habetis, ut
non tenebrae vos comprehendant; et qui
ambulat in tenebris, nescit quo vadat.
36 Dum lucem habetis, credite in lucem,
ut filii lucis sitis.

Haec locutus est Iesus, et abiit, et abs-
condit se ab eis. **37** Cum autem tanta
signa fecisset coram eis, non credebant
in eum, **38** ut sermo Esaiae prophetae
impleretur quem dixit Domine, quis cre-
didit auditui nostro? et brachium domini
cui revelatum est? **39** (109. 1) Propterea
non poterant credere, quia iterum dixit
Esaias **40** Excaecavit oculos eorum et
induravit eorum cor, ut non videant ocu-

35. AF *om* eis . . vos tenebrae 36. AF est eis Iesus 40. cor eorum

32 3, 14. **33** 18, 32. **34** *Ps. 88 (89), 29. 109 (110), 4. *Dan. 7, 14. **35** 7, 33. **36** Lc. 16, 8. **38** *Es. 53, 1. Rom. 10, 16. **40** *Es. 6, 9 s. Mt. 13, 14 s. Act. 28, 26 s.

ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ
στραφῶσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούς. **41** (110.10)
ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν
αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. **42** ὅμως
μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπί-
στευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρι-
σαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνά-
γωγοι γένωνται· **43** ἠγάπησαν γὰρ τὴν
δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δό-
ξαν τοῦ θεοῦ.

44 (111.1) Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν Ὁ
πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ
εἰς τὸν πέμψαντά με, **45** καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ
θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. **46** (112.10) ἐγὼ
φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ
πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ.
47 καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων
καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ
γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα
σώσω τὸν κόσμον. **48** ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ
μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρί-
νοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος
κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. **49** ὅτι
ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμ-
ψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδω-
κεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. **50** καὶ οἶδα
ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ

40. επιστραφωσι . . ιασωμαι° 41. οτι: οτε 44. αλλ
47. φυλαξη: πιστευση 49. εδωκε

41 (*Es. 6, 1.) **42** 9, 22. **43** 5, 44. **45** 8, 19.
46 8, 12. **47** 3, 17. **49** 14, 10. **50** 6, 65.

lis et intellegant corde et convertantur et
sanem eos. **41** (110.10) Haec dixit Esaias
quando vidit gloriam eius, et locutus est
de eo. **42** Verum tamen et ex principi-
bus multi crediderunt in eum, sed pro-
pter Pharisaeos non confitebantur, ut de
synagoga non eiicerentur: **43** dilexerunt
enim gloriam hominum magis quam glo-
riam dei.

44 (111.1) Iesus autem clamavit et di-
xit Qui credit in me, non credit in me
sed in eum qui misit me, **45** et
qui videt me, videt eum qui misit me.
46 (112.10) Ego lux in mundum veni, ut
omnis qui credit in me in tenebris non
maneat. **47** Et si quis audierit verba
mea et non custodierit, ego non iudico
eum: non enim veni ut iudicem mun-
dum, sed ut salvificem mundum. **48** Qui
spernit me et non accipit verba mea,
habet qui iudicet eum: sermo quem lo-
cutus sum, ille iudicabit eum in novis-
simo die. **49** Quia ego ex me ipso non
sum locutus, sed qui misit me pater,
ipse mihi mandatum dedit quid dicam
et quid loquar. **50** Et scio quia man-

40. et non intelligant 42. e synagoga 46. (in mundo)

41 (*Es. 6, 1.) **42** 9, 22. **43** 5, 44. **45** 8, 19.
46 8, 12. **47** 3, 17. **49** 14, 10. **50** 6, 65.

ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ
θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν.
53 (95. 4) ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνε-
βουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιε-
πάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν
ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου,
εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν· κἀκεῖ διέ-
τριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν. **55** (96. 1) ἦν δὲ
ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, (97. 10) καὶ
ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς
χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυ-
τούς. **56** ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλε-
γον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες
Τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν
ἑορτήν; **57** δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ
ποῦ ἐστιν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

XII.

Iesus Bethaniae unctus. Lazari fama. Solemnis in urbem ingressio. Graeci Iesum visuri; mors grani; vox de caelo; Messias moriturus. Lux caelestis et Iudaeorum pertinacia.

1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ
πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λά-
ζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν
ὁ Ἰησοῦς. **2** (98. 1) ἐποίησαν οὖν αὐτῷ
δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ

54. (ο ουν Ιησους) . . Εφραιμ . . μαθητων αυτου
57. δεδ. δε και . . εντολην
XII. 1. (om ο τεθνηκως) . . om ο Ιησ.

XII. 1 11, 43. 2 Lc. 10, 40.

tantum pro gente, sed et ut filios dei
qui erant dispersi congregaret in unum.
53 (95. 4) Ab illo ergo die cogitaverunt ut
interficerent eum.

54 Iesus ergo iam non in palam am-
bulabat apud Iudaeos, sed abiit in regio-
nem iuxta desertum, in civitatem quae
dicitur Ephrem, et ibi morabatur cum
discipulis. **55** (96. 1) Proximum autem
erat pascha Iudaeorum, (97. 10) et ascen-
derunt multi Hierosolymam de regione
ante pascha, ut sanctificarent se ipsos.
56 Quaerebant ergo Iesum, et conloque-
bantur ad invicem in templo stantes Quid
putatis, quia non veniat ad diem festum?
(57) Dederant autem pontifices et Pharisaei
mandatum ut si quis cognoverit ubi sit
indicet, ut apprehendant eum.

XII.

Iesus Bethaniae unctus. Lazari fama. Solemnis in urbem ingressio. Graeci Iesum visuri; mors grani; vox de caelo; Messias moriturus. Lux caelestis et Iudaeorum pertinacia.

1 Iesus ergo ante sex dies paschae
venit Bethaniam, ubi fuerat Lazarus mor-
tuus, quem suscitavit Iesus. **2** (98. 1) Fe-
cerunt autem ei caenam ibi, et Martha

52. sed ut 54. (Efrem) . . cum discipulis suis
55. AF Hierosolyma 56. venit
XII. 1. Lazarus fuerat

XII. 1 11, 43. 2 Lc. 10, 40.

Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν
αὐτῷ. 3 ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύ-
ρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν
τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς
θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰ-
κία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.
4 λέγει δὲ ὁ Ἰσκαριώτης εἷς ἐκ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι,
5 Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τρια-
κοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; 6 εἶ-
πεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν
ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ
γλωσσόκομον εἶχεν καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβά-
σταζεν. 7 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἄφες αὐ-
τήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ
μου τηρήσῃ αὐτό· 8 τοὺς πτωχοὺς γὰρ
πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάν-
τοτε ἔχετε.

9 (99.10) Ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν
Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ
τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζα-
ρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. 10 ἐβου-
λεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λά-
ζαρον ἀποκτείνωσιν, 11 ὅτι πολλοὶ δι'
αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον
εἰς τὸν Ἰησοῦν.

12 (100.1) Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ

2. om εκ . . συνανακειμενων αυτω° 4. δε: ουν . . δε εις εκ τ. μ. α. Ιουδας Σιμωνος Ισκαριωτης 6. ειχ. και: (εχων) 7. om ινα . . τετηρηκεν 12. (ο οχλ.)

3 ss. Mt. 26, 6—12. Mc. 14, 3—8. (Lc. 7, 37 ss.) 9 11, 43 ss. 10 11, 53. 12 ss. Mt. 21, 1 ss. Mc. 11, 1 ss. Lc. 19, 29 ss.

ministrabat, Lazarus vero unus erat ex
discumbentibus cum eo. 3 Maria ergo
accepit libram unguenti nardi pistici pre-
tiosi et unxit pedes Iesu et extersit ca-
pillis suis pedes eius, et domus impleta
est ex odore unguenti. 4 Dicit ergo unus
ex discipulis eius Iudas Scariotis, qui
erat eum traditurus, 5 Quare hoc un-
guentum non veniit trecentis denariis et
datum est egenis? 6 Dixit autem hoc
non quia de egenis pertinebat ad eum,
sed quia fur erat, et loculos habens ea
quae mittebantur portabat. 7 Dixit ergo
Iesus Sine illam, ut in diem sepulturae
meae servet illud: 8 pauperes enim
semper habetis vobiscum, me autem non
semper habetis.

9 (99.10) Cognovit ergo turba multa ex
Iudaeis quia illic est, et venerunt non
propter Iesum tantum, sed ut Lazarum
viderent quem suscitavit a mortuis. 10 Co-
gitaverunt autem principes sacerdotum
ut et Lazarum interficerent, 11 quia multi
propter illum abibant ex Iudaeis et cre-
debant in Iesum.

12 (100.1) In crastinum autem turba

3. (pretiosi, unxit) . . pedes eius capillis suis 4. Dixit . . Iscariotes 7. Sinite . . (in die)

3 ss. Mt. 26, 6—12. Mc. 14, 3—8. (Lc. 7, 37 ss.) 9 11, 43 ss. 10 11, 53. 12 ss. Mt. 21, 1 ss. Mc. 11, 1 ss. Lc. 19, 29 ss.

ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρ-
χεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, 13 ἔλαβον
τὰ βαΐα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς
ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον Ὡσαννά,
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου,
βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. 14 (101. 7) εὑρὼν δὲ
ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθώς
ἐστιν γεγραμμένον 15 Μὴ φοβοῦ, θυγά-
τηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. 16 (102. 10) ταῦ-
τα οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶ-
τον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς, τότε ἐμνή-
σθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα
καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. 17 ἐμαρτύρει
οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτι τὸν Λά-
ζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγει-
ρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 διὰ τοῦτο καὶ
ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν
τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. 19 οἱ
οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς Θεωρεῖτε
ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος
ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀνα-
βαινόντων ἵνα προσκυνήσουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ·
21 οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ
Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν
λέγοντες Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν.

12. ο Ιησ.° 13. εκραζον . . ο βασιλευς 15. θυγατερ
16. ταυτα δε . . ο Ιησ. 17. οτι: (οτε) 18. ηκουσε
20. τινες Ελληνες . . προσκυνησωσιν

13 *Ps. 117 (118), 25 s. 15 *Zach. 9, 9. 17 11, 43.

multa quae venerat ad diem festum, cum
audissent quia venit Iesus Hierosolymam,
13 acceperunt ramos palmarum et pro-
cesserunt obviam ei, et clamabant Osanna,
benedictus qui venit in nomine domini,
rex Israhel. 14 (101. 7) Et invenit Iesus
asellum et sedit super eum, sicut scri-
ptum est 15 Noli timere, filia Sion:
ecce rex tuus venit sedens super pullum
asinae. 16 (102. 10) Haec non cognove-
runt discipuli eius primum, sed quando
glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt
quia haec erant scripta de eo et haec
fecerunt ei. 17 Testimonium ergo perhi-
bebat turba, quae erat cum eo quando
Lazarum vocavit de monumento et sus-
citavit eum a mortuis: 18 propterea et
obviam venit ei turba, quia audierunt
eum fecisse hoc signum. 19 Pharisaei
ergo dixerunt ad semet ipsos Videtis
quia nihil proficimus: ecce mundus totus
post eum abiit.

20 Erant autem gentiles quidam ex his
qui ascenderant ut adorarent in die fe-
sto: 21 hi ergo accesserunt ad Philip-
pum qui erat a Bethsaida Galilaeae, et
rogabant eum dicentes Domine, volumus

12. AF Hierosolyma 20. quidam gentiles

13 *Ps. 117 (118), 25 s. 15 *Zach. 9, 9. 17 11, 43.

22 ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀν-
δρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ
λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. **23** (103. 4) ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων Ἐλήλυθεν ἡ
ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
24 (104. 10) ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ
ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀπο-
θάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ,
πολὺν καρπὸν φέρει. **25** (105. 3) ὁ φιλῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ
μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.
26 (106. 10) ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ
ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ
ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ δια-
κονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. **27** (107. 4) νῦν
ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω;
Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης.
(108. 10) ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν
ταύτην· **28** Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα.
ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Καὶ ἐδό-
ξασα καὶ πάλιν δοξάσω. **29** ὁ οὖν ὄχλος
ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγο-
νέναι· ἄλλοι ἔλεγον Ἄγγελος αὐτῷ λελάλη-
κεν. **30** ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Οὐ
δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι'
ὑμᾶς. **31** νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου

22. om ο . . τω Ανδρ., και παλιν Ανδρ. κ. Φιλ. λεγ. 23. (αποκρινεται) 26. εμοι διακονη τις . . και εαν τις 30. ο Ιησους . . αυτη η φωνη

25 Mt. 10, 39. 16, 25. Lc. 17, 33. **28** 17, 4 s. **31** 16, 11.

Iesum videre. **22** Venit Philippus et di-
cit Andreae, Andreas rursum et Philip-
pus dicunt Iesu. **23** (103. 4) Iesus autem
respondit eis dicens Venit hora ut clari-
ficetur filius hominis. **24** (104. 10) Amen
amen dico vobis, nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit, **25** ipsum
solum manet: si autem mortuum fuerit,
multum fructum affert. (105. 3) Qui amat
animam suam, perdet eam; et qui odit
animam suam in hoc mundo, in vitam
aeternam custodit eam. **26** (106. 10) Si
quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi
sum ego, illic et minister meus erit: si
quis mihi ministraverit, honorificabit eum
pater meus. **27** (107. 4) Nunc anima mea
turbata est, et quid dicam? Pater, salvifica
me ex hora hac. (108. 10) Sed propterea
veni in horam hanc: **28** Pater, clarifica
tuum nomen. Venit ergo vox de caelo Et
clarificavi et iterum clarificabo. **29** Turba
ergo quae stabat et audierat, dicebat toni-
truum factum esse: alii dicebant Angelus
ei locutus est. **30** Respondit Iesus et dixit
Non propter me vox haec venit sed pro-
pter vos. **31** Nunc iudicium est mundi,

22. dixerunt 23. AF glorificetur 26. AF ministrabit, honorificabit 27. ex hac hora 28. nomen tuum 29. AF audierat, dicebant . . esse factum 30. haec vox

25 Mt. 10, 39. 16, 25. Lc. 17, 33. **28** 17, 4 s. **31** 16, 11.

τούτου. νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκ-
βληθήσεται ἔξω, 32 κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς
γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. 33 τοῦτο
δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν
ἀποθνήσκειν. 34 ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος
Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς
μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ
ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν
οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; 35 εἶπεν οὖν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ
φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς
ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ
ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ
ὑπάγει. 36 ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε
εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν
ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. 37 τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ
σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ
ἐπίστευον εἰς αὐτόν, 38 ἵνα ὁ λόγος
Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν
Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;
39 (109. 1) διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύ-
ειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας 40 Τετύφλω-
κεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν
αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς

31. (om τουτου pr.) 32. (παντα) 34. om ουν . . συ λεγεις 35. εν υμιν: μεθ υμων . . ως: εως 36. ως: εως . . ο Ιησ. 40. πεπωρωκεν . .

32 3, 14. 33 18, 32. 34 *Ps. 88 (89), 29. 109 (110), 4. *Dan. 7, 14. 35 7, 33. 36 Lc. 16, 8. 38 *Es. 53. 1. Rom. 10, 16. 40 *Es. 6, 9 s. Mt. 13, 14 s. Act. 28, 26 s.

nunc princeps huius mundi eiicietur fo-
ras; 32 et ego si exaltatus fuero a terra,
omnia traham ad me ipsum. 33 Hoc
autem dicebat significans qua morte es-
set moriturus. 34 Respondit ei turba
Nos audivimus ex lege quia Christus ma-
net in aeternum, et quomodo tu dicis
Oportet exaltari filium hominis? quis est
iste filius hominis? 35 Dixit ergo eis
Iesus Adhuc modicum lumen in vobis
est: ambulate dum lucem habetis, ut
non tenebrae vos comprehendant; et qui
ambulat in tenebris, nescit quo vadat.
36 Dum lucem habetis, credite in lucem,
ut filii lucis sitis.

Haec locutus est Iesus, et abiit, et abs-
condit se ab eis. 37 Cum autem tanta
signa fecisset coram eis, non credebant
in eum, 38 ut sermo Esaiae prophetae
impleretur quem dixit Domine, quis cre-
didit auditui nostro? et brachium domini
cui revelatum est? 39 (109. 1) Propterea
non poterant credere, quia iterum dixit
Esaias 40 Excaecavit oculos eorum et
induravit eorum cor, ut non videant ocu-

33. AF *om* eis . . vos tenebrae 36. AF est eis Iesus 40. cor eorum

32 3, 14. 33 18, 32. 34 *Ps. 88 (89), 29. 109 (110), 4. *Dan. 7, 14. 35 7, 33. 36 Lc. 16, 8. 38 *Es. 53, 1. Rom. 10, 16. 40 *Es. 6, 9 s. Mt. 13, 14 s. Act. 28, 26 s.

ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ
στραφῶσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούς. 41 (110. 10)
ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν
αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. 42 ὅμως
μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπί-
στευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρι-
σαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνά-
γωγοι γένωνται· 43 ἠγάπησαν γὰρ τὴν
δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δό-
ξαν τοῦ θεοῦ.

44 (111. 1) Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν Ὁ
πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ
εἰς τὸν πέμψαντά με, 45 καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ
θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. 46 (112. 10) ἐγὼ
φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ
πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ.
47 καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων
καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ
γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα
σώσω τὸν κόσμον. 48 ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ
μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρί-
νοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος
κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 49 ὅτι
ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμ-
ψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδω-
κεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. 50 καὶ οἶδα
ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ

40. επιστραφωσι . . ιασωμαι° 41. οτι: οτε 44. αλλ
47. φυλαξη: πιστευση 49. εδωκε

41 (*Es. 6, 1.) 42 9. 22. 43 5, 44. 45 8, 19.
46 8, 12. 47 3, 17. 49 14, 10. 50 6, 65.

lis et intellegant corde et convertantur et
sanem eos. 41 (110. 10) Haec dixit Esaias
quando vidit gloriam eius, et locutus est
de eo. 42 Verum tamen et ex principi-
bus multi crediderunt in eum, sed pro-
pter Pharisaeos non confitebantur, ut de
synagoga non eicerentur: 43 dilexerunt
enim gloriam hominum magis quam glo-
riam dei.

44 (111. 1) Iesus autem clamavit et di-
xit Qui credit in me, non credit in me
sed in eum qui misit me, 45 et
qui videt me, videt eum qui misit me.
46 (112. 10) Ego lux in mundum veni, ut
omnis qui credit in me in tenebris non
maneat. 47 Et si quis audierit verba
mea et non custodierit, ego non iudico
eum: non enim veni ut iudicem mun-
dum, sed ut salvificem mundum. 48 Qui
spernit me et non accipit verba mea,
habet qui iudicet eum: sermo quem lo-
cutus sum, ille iudicabit eum in novis-
simo die. 49 Quia ego ex me ipso non
sum locutus, sed qui misit me pater,
ipse mihi mandatum dedit quid dicam
et quid loquar. 50 Et scio quia man-

40. et non intelligant 42. e synagoga 46. (in mundo)

41 (*Es. 6, 1.) 42 9. 22. 43 5, 44. 45 8, 19.
46 8, 12. 47 3, 17. 49 14, 10. 50 6, 65.

οὖν λαλῶ ἐγώ, καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πα-
τήρ, οὕτως λαλῶ.

XIII.

Caena ultima cum lavatione pedum. Notatio proditoris; mandatum novum; Petri confidentia.

1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς
ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα με-
ταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν
πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν
τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.
2 (113. 9) καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ δια-
βόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα
παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώ-
της, 3 (114. 3) εἰδὼς ὅτι πάντα δέδωκεν
αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, (115. 10) καὶ
ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν
ὑπάγει, 4 ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ
τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέ-
ζωσεν ἑαυτόν· 5 εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν
νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας
τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ
ἦν διεζωσμένος. 6 ἔρχεται οὖν πρὸς Σί-
μωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ Κύριε, σύ μου
νίπτεις τοὺς πόδας; 7 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας
ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. 8 λέγει αὐτῷ
Πέτρος Οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας εἰς

50. (εγω λαλω) . . ουτω
XIII. 1. εληλυθεν 2. γενομενου . . εις την καρδ. Ιουδα Σιμωνος Ισκαριωτου, ινα αυτον παραδω 3. ειδως ο Ιησους . . (εδωκεν) 6. και λεγει αυτω εκεινος 8. νιψης τ. ποδ. μου

XIII. 1 Mt. 26, 17 pp. 2 27. Mt. 26, 20 pp. 3 3, 35.

datum eius vita aeterna est. Quae ergo
ego loquor, sicut dixit mihi pater, sic lo-
quor.

XIII.

Caena ultima cum lavatione pedum. Notatio proditoris; mandatum novum; Petri confidentia.

1 Ante diem autem festum paschae
sciens Iesus quia venit hora eius ut trans-
eat ex hoc mundo ad patrem, cum di-
lexisset suos qui erant in mundo, in
finem dilexit eos. 2 (113. 9) Et caena fa-
cta, cum diabolus iam misisset in corde
ut traderet eum Iudas Simonis Scariotis,
3 (114. 3) sciens quia omnia dedit ei pa-
ter in manus, (115. 10) et quia a deo
exivit et ad deum vadit, 4 surgit a
caena et ponit vestimenta sua, et cum
accepisset linteum praecinxit se, 5 deinde
mittit aquam in pelvem, et coepit lavare
pedes discipulorum et extergere linteo
quo erat praecinctus. 6 Venit ergo ad
Simonem Petrum, et dicit ei Petrus Do-
mine, tu mihi lavas pedes? 7 Respondit
Iesus et dicit ei Quod ego facio tu ne-
scis modo, scies autem postea. 8 Dicit
ei Petrus Non lavabis mihi pedes in ae-

XIII. 1. *om* autem . . AF *om* eius 2. in cor . . Iscariotae 7. dixit

XIII. 1 Mt. 26, 17 pp. 2 27. Mt. 26, 20 pp. 3 3, 35.

τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἐὰν μὴ νίψω
σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. 9 λέγει
αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πό-
δας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ
τὴν κεφαλήν. 10 λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ
λελουμένος οὐκ ἔχει χρείαν ἢ τοὺς πόδας
νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ
ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες.
11 ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ
τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.

12 Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν
καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν
πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα
ὑμῖν; 13 (116. 3) ὑμεῖς φωνεῖτέ με Ὁ δι-
δάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε·
εἰμὶ γάρ. 14 (117. 10) εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα
ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκα-
λος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν
τοὺς πόδας· 15 ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα
ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ
ὑμεῖς ποιῆτε. 16 (118. 3) ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου
αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαν-
τος αὐτόν. 17 εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί
ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. 18 (119. 10) οὐ περὶ
πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελε-
ξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώ-

8. αυτω ο Ιησους 9. (om μου) 10. ο Ιησους .. η: (ει μη) .. ου χρ. εχει 11. om οτι 12. και ανεπεσεν: αναπεσων (και αναπεσων) 13. (Ο κυρ. κ. ο διδ.) 15. (δεδωκα) .. (ποιειτε) 18. ους: (τινας)

10 15, 3. 11 6, 64. 16 15, 20. Mt. 10, 24. Lc. 6, 40. 22, 27. 18 *Ps. 40 (41), 10. Act. 1, 16.

ternum. Respondit Iesus ei Si non la-
vero te, non habes partem mecum.
9 Dicit ei Simon Petrus Domine, non
tantum pedes meos sed et manus et ca-
put. 10 Dicit ei Iesus Qui lotus est, non
indiget nisi ut pedes lavet, sed est mun-
dus totus: et vos mundi estis, sed non
omnes. 11 Sciebat enim quisnam esset
qui traderet eum· propterea dixit Non
estis mundi omnes.

12 Postquam ergo lavit pedes eorum
et accepit vestimenta sua, cum recubuis-
set iterum, dixit eis Scitis quid fecerim
vobis? 13 (116. 3) Vos vocatis me Ma-
gister et domine, et bene dicitis: sum
etenim. 14 (117. 10) Si ergo ego lavi pe-
des vestros dominus et magister, et vos
debetis alter alterius lavare pedes: 15 ex-
emplum enim dedi vobis, ut quemad-
modum ego feci vobis ita et vos faciatis.
16 (118. 3) Amen amen dico vobis, non
est servus maior domino suo, neque apo-
stolus maior eo qui misit illum. 17 Si
haec scitis, beati eritis si feceritis ea.
18 (119. 10) Non de omnibus vobis dico:
ego scio quos elegerim, sed ut implea-
tur scriptura Qui manducat mecum pa-

8. ei Iesus .. habebis 16. maior est eo 18. adimpleatur

10 15, 3. 11 6, 64. 16 15, 20. Mt. 10, 24. Lc. 6, 40. 22, 27. 18 *Ps. 40 (41), 10. Act. 1, 16.

389

Ἰησοῦς Τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις;
ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φω-
νήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

XIV.

Mansiones caelestes et Christi abitus ad patrem. Christus et pater et opera. Promissio paracleti. Christi unio cum fidelibus. Pax Christi.

1 (127. 10) Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρ-
δία· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ
πιστεύετε. 2 ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου
μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν.
ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· 3 καὶ
ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πά-
λιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψομαι ὑμᾶς πρὸς
ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε.
4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν.

5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς Κύριε, οὐκ οἴδα-
μεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς οἴδαμεν τὴν ὁδόν;
6 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς
καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται
πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. 7 εἰ
ἐγνώκειτε μέ, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώ-
κειτε ἄν· καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ
ἑωράκατε αὐτόν. 8 Λέγει αὐτῷ Φίλιππος
Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ

---

38. αυτω ο Ιησους . . φωνησει . . απαρνηση
XIV. 2. om οτι 3. (om και sec.) . . (τοπον υμιν) . . παραλη‧ψομαι 4. (om εγω) . . οιδατε, και την οδον οιδατε 5. κ. π. δυναμεθα την οδον ειδεναι 7. (μου αν ηδειτε)

XIV. 1 27. 3 18, 28. 12, 26. 17, 24. 4 15, 33. 7 8, 19.

pro me pones? Amen amen dico tibi,
non cantabit gallus donec me ter neges.

XIV.

Mansiones caelestes et Christi abitus ad patrem. Christus et pater et opera. Promissio paracleti. Christi unio cum fidelibus. Pax Christi.

1 (127. 10) Non turbetur cor vestrum:
creditis in deum, et in me credite. 2 In
domo patris mei mansiones multae sunt.
si quo minus, dixissem vobis: quia vado
parare vobis locum. 3 Et si abiero et
praeparavero vobis locum, iterum venio
et accipiam vos ad me ipsum, ut ubi
sum ego et vos sitis. 4 Et quo ego vado
scitis, et viam scitis.

5 Dicit ei Thomas Domine, nescimus
quo vadis, et quomodo possumus viam
scire? 6 Dicit ei Iesus Ego sum via et
veritas et vita: nemo venit ad patrem
nisi per me. 7 Si cognovissetis me, et
patrem meum utique cognovissetis: et a
modo cognoscitis eum et vidistis eum.
8 Dicit ei Philippus Domine, ostende no-

---

38. (ponis) . . ter me
XIV. 7. a modo cognoscetis

XIV. 1 27. 3 18, 28. 12, 26. 17, 24. 4 15, 33. 7 8, 19.

ἡμῖν. 9 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τοσοῦτον
χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμί, καὶ οὐκ ἔγνωκάς
με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν
πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν
πατέρα; 10 οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ
πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥή-
ματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ
λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ
ἔργα αὐτός. 11 πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν
τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή,
διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε.

12 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων
εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιή-
σει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ
πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι, 13 (128. 4) καὶ
ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο
ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ.
14 ἐάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου,
ἐγὼ ποιήσω. 15 ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐν-
τολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε· 16 κἀγὼ ἐρω-
τήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον
δώσει ὑμῖν, ἵνα ᾖ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα,
17 τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ
δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ
γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι
παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. 18 οὐκ
ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.

10. λεγω: λαλω .. ο εν εμοι .. αυτος ποιει τα εργα 11. ς^{e} (non ς) εν εμοι εστιν .. add in f. μοι 12. πατερα μου 15. (τηρησετε) 16. και εγω .. η: μενη 17. υμεις δε .. (εστιν)

9 12, 45. 10 12, 49. 13 16, 23. Mc. 11, 24. 15 21. 15, 10. 16 26. 15, 26.

bis patrem, et sufficit nobis. 9 Dicit ei
Iesus Tanto tempore vobiscum sum, et
non cognovistis me, Philippe? Qui vidit
me, vidit et patrem: quomodo tu dicis
Ostende nobis patrem? 10 Non creditis
quia ego in patre et pater in me est?
Verba quae ego loquor vobis, a me ipso
non loquor: pater autem in me manens,
ipse facit opera. 11 Non creditis quia
ego in patre et pater in me est? 12 Alio-
quin propter opera ipsa credite.

Amen amen dico vobis, qui credit in
me, opera quae ego facio et ipse faciet, et
maiora horum faciet, quia ego ad pa-
trem vado, 13 (128. 4) et quodcumque
petieritis in nomine meo, hoc faciam, ut
glorificetur pater in filio. 14 Si quid pe-
tieritis me in nomine meo, hoc faciam.
15 Si diligitis me, mandata mea servate.
16 Et ego rogabo patrem, et alium pa-
racletum dabit vobis, ut maneat vobis-
cum in aeternum, 17 spiritum veritatis,
quem mundus non potest accipere, quia
non videt eum nec scit eum: vos autem
cognoscitis eum, quia apud vos manebit
et in vobis erit. 18 Non relinquam vos

9. Qui videt me, videt 13. petieritis patrem 17. cognoscetis

9 12, 45. 10 12, 49. 13 16, 23. Mc. 11, 24. 15 21. 15, 10. 16 26. 15, 26.

19 ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεω-
ρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ
ὑμεῖς ζήσετε. **20** ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου
καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. **21** ὁ
ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς,
ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· (129.1) ὁ δὲ
ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός
μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω
αὐτῷ ἐμαυτόν. **22** (130.10) Λέγει αὐτῷ
Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης, Κύριε, καὶ τί
γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυ-
τὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; **23** ἀπεκρίθη Ἰη-
σοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με,
τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου
ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσό-
μεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα.
24 ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ
τηρεῖ· (131.1) καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ
ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.
25 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μέ-
νων· **26** (132.10) ὁ δὲ παράκλητος, τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ
ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα
καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.
27 εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν
δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν

19. ζησεσθε 21. και εγω 22. Κυριε, τι 23. ο Ιη-
σους° . . ποιησομεν

19 16, 16. 24 7, 16. 26 16, 13.

orphanos, veniam ad vos. **19** Adhuc mo-
dicum et mundus me iam non videt:
vos autem videtis me, quia ego vivo et
vos vivetis. **20** In illo die vos cognosce-
tis quia ego sum in patre meo et vos in
me et ego in vobis. **21** Qui habet man-
data mea et servat ea, ille est qui dili-
git me: (129.1) qui autem diligit me, di-
ligetur a patre meo, et ego diligam eum
et manifestabo ei me ipsum. **22** (130.10) Di-
cit ei Iudas, non ille Scariotis, Domine,
quid factum est quia nobis manifestatu-
rus es te ipsum et non mundo? **23** Re-
spondit Iesus et dixit ei Si quis diligit
me, sermonem meum servabit, et pater
meus diliget eum, et ad eum veniemus
et mansionem apud eum faciemus; **24** qui
non diligit me, sermones meos non ser-
vat: (131.1) et sermonem quem audistis,
non est meus, sed eius qui misit me
patris.

25 Haec locutus sum vobis apud vos
manens: **26** (132.10) paracletus autem,
spiritus sanctus quem mittet pater in
nomine meo, ille vos docebit omnia et
suggeret vobis omnia quaecumque dixero
vobis. **27** Pacem relinquo vobis, pacem
meam do vobis: non quomodo mundus

22. Iscariotes . . manifestaturus es nobis 23. AF
mansiones 24 (me misit)

19 16, 16. 24 7, 16. 26 16, 13.

ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν
ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. 28 ἠκούσατε
ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι
πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν
ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πα-
τήρ μείζων μού ἐστιν. 29 καὶ νῦν εἴρηκα
ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πι-
στεύσητε. 30 οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ᾽
ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων,
καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, 31 ἀλλ᾽ ἵνα
γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ
καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ.
ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

XV.

Vitis et palmites. Christi mandatum et summus amor. Amici electi. Mundi odium et culpa. Paracletus.

1 Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ
ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. 2 πᾶν κλῆμα
ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό, καὶ
πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτὸ ἵνα
καρπὸν πλείονα φέρῃ. 3 ἤδη ὑμεῖς καθα-
ροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν·
4 μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς
τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ᾽

28. εχαρ. αν οτι ειπον, πορευομαι . . ο πατηρ μου 30. του κοσμ. τουτου° . . ουκ εχει: (ευρησει) 31. (καθ. εντολην εδωκεν μοι) . . ουτω
XV. 2. πλειονα καρπον

28 3. 10, 29. 29 13, 19. 30 12, 31. 31 Mt. 26, 46. Mc. 14, 42.
XV. 3 13, 10.

dat ego do vobis. Non turbetur cor ve-
strum neque formidet. 28 Audistis quia
ego dixi vobis Vado et venio ad vos.
Si diligeretis me, gauderetis utique quia
vado ad patrem, quia pater maior me
est. 29 Et nunc dixi vobis prius quam
fiat, ut cum factum fuerit credatis. 30 Iam
non multa loquar vobiscum: venit enim
princeps mundi huius, et in me non ha-
bet quicquam, 31 sed ut cognoscat mun-
dus quia diligo patrem, et sicut manda-
tum dedit mihi pater, sic facio. Surgite,
eamus hinc.

XV.

Vitis et palmites. Christi mandatum et summus amor. Amici electi. Mundi odium et culpa. Paracletus.

1 Ego sum vitis vera, et pater meus
agricola est. 2 Omnem palmitem in me
non ferentem fructum, tollet eum, et
omnem qui fert fructum, purgabit eum
ut fructum plus afferat. 3 Iam vos
mundi estis propter sermonem quem lo-
cutus sum vobis: 4 manete in me, et
ego in vobis. Sicut palmes non potest
ferre fructum a semet ipso nisi manserit

28 3. 10, 29. 29 13, 19. 30 12, 31. 31 Mt. 26, 46. Mc. 14, 42.
XV. 3 13, 10.

ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως
οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. 5 ἐγώ
εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μέ-
νων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει
καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε
ποιεῖν οὐδέν. 6 ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοί,
ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη,
καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλ-
λουσιν, καὶ καίεται. 7 ([133. 4]) ἐὰν μείνητε
ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ,
ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται
ὑμῖν. 8 ([134. 10]) ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πα-
τήρ μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γε-
νήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. 9 καθὼς ἠγάπησεν
μὲ ὁ πατήρ, κἀγὼ ὑμᾶς ἠγάπησα. μείνατε
ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. 10 ἐὰν τὰς ἐντολάς
μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου,
καθὼς ἐγὼ τοῦ πατρὸς τὰς ἐντολὰς τετή-
ρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. 11 ταῦτα
λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν
ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. 12 αὕτη
ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλή-
λους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. 13 ([135. 4]) μεί-
ζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐ-
τοῦ. 14 ([136. 10]) ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε ἐὰν
ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. 15 οὐκέτι

4. (μενη) . . (μενητε) 6. (μενη) . . (αυτο) . . εις πυρ 7. αιτησεσθε 9. ηγαπησα υμας 10. καθ. εγω τ. εντ. του πατρ. μου 11. η: μεινη 14. α: οσα

7 14, 13. 10 14, 15. 11 17, 13. 12 13, 34. 13 1 Io. 3, 16. 14 8, 31.

in vite, sic nec vos nisi in me manseri-
tis. 5 Ego sum vitis, vos palmites: qui
manet in me et ego in eo, hic fert fru-
ctum multum, quia sine me nihil potestis
facere. 6 Si quis in me non manserit,
mittetur foras sicut palmes et aruit, et
colligent eos et in ignem mittunt, et ar-
dent. 7 ([133. 4]) Si manseritis in me et
verba mea in vobis manserint, quod-
cumque volueritis petetis, et fiet vobis.
8 ([134. 10]) In hoc clarificatus est pater
meus ut fructum plurimum afferatis et
efficiamini mei discipuli. 9 Sicut dilexit
me pater, et ego dilexi vos: manete in
dilectione mea. 10 Si praecepta mea
servaveritis, manebitis in dilectione mea,
sicut et ego patris mei praecepta servavi
et maneo in eius dilectione. 11 Haec
locutus sum vobis ut gaudium meum in
vobis sit et gaudium vestrum impleatur.
12 Hoc est praeceptum meum, ut diligatis
invicem sicut dilexi vos. 13 ([135. 4]) Maio-
rem hac dilectionem nemo habet, ut ani-
mam suam quis ponat pro amicis suis.
14 ([136. 10]) Vos amici mei estis, si fece-
ritis quae ego praecipio vobis. 15 Iam

XV. 6. arescet . . colligent eum . . mittent . . ardet 13. ponat quis

7 14, 13. 10 14, 15. 11 17, 13. 12 13, 34. 13 1 Io. 3, 16. 14 8, 31.

396

λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν
τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα
φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πα-
τρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. **16** οὐχ ὑμεῖς μὲ
ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ
ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν
φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ([137.4]) ἵνα
ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνό-
ματί μου δώῃ ὑμῖν. **17** ([138.10]) ταῦτα ἐν-
τέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

18 Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε
ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. **19** εἰ ἐκ
τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφί-
λει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ'
ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ
τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. **20** ([139.3]) μνη-
μονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Οὐκ
ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
([140.10]) εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξου-
σιν· εἰ τὸν λόγον μοῦ ἐτήρησαν, καὶ τὸν
ὑμέτερον τηρήσουσιν. **21** ([141.1]) ἀλλὰ ταῦτα
πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά
μου, ([142.3]) ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά
με. **22** ([143.10]) εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα
αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρό-
φασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐ-
τῶν. **23** ([144.1]) ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πα-

15. υμας λεγω 16. δω 21. εις υμας : υμιν 22. αμ. ουκ ειχον

16 6, 70. 14, 13. 17 13, 34. 18 7, 7. 20 13, 16. Mt. 10, 24. Lc. 6, 40. 21 16, 3. 22 9, 41.

non dico vos servos, quia servus nescit
quid faciat dominus eius: vos autem dixi
amicos, quia omnia quaecumque audivi
a patre meo nota feci vobis. **16** Non vos
me elegistis, sed ego elegi vos, et posui
vos ut eatis et fructum afferatis et fru-
ctus vester maneat, ([137.4]) ut quodcum-
que petieritis patrem in nomine meo det
vobis. **17** ([138.10]) Haec mando vobis, ut
diligatis invicem.

18 Si mundus vos odit, scitote quia
me priorem vobis odio habuit. **19** Si de
mundo fuissetis, mundus quod suum erat
diligeret: quia vero de mundo non estis,
sed ego elegi vos de mundo, propterea
odit vos mundus. **20** ([139.3]) Mementote
sermonis mei quem ego dixi vobis Non
est servus maior domino suo: ([140.10]) si
me persecuti sunt, et vos persequentur,
si sermonem meum servaverunt, et ve-
strum servabunt. **21** ([141.1]) Sed haec
omnia facient vobis propter nomen meum,
([142.3]) quia nesciunt eum qui misit me.
22 ([143.10]) Si non venissem et locutus
fuissem eis, peccatum non haberent:
nunc autem excusationem non habent de
peccato suo. **23** ([144.1]) Qui me odit, et

15. non dicam . . (quid facit)

16 6, 70. 14, 13. 17 13, 34. 18 7, 7. 20 13, 16. Mt. 10, 24. Lc. 6, 40. 21 16, 3. 22 9, 41.

ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐ-
τοῦ εἰς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ Κύριε,
εἰ ἧς ὧδε, οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελ-
φός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαί-
ουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους
κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ
ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34 καὶ εἶπεν Ποῦ τε-
θείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρ-
χου καὶ ἴδε. 35 ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς.
36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Ἴδε πῶς ἐφί-
λει αὐτόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον
Οὐκ ἠδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ
ἀποθάνῃ; 38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώ-
μενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον·
ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ'
αὐτῷ. 39 λέγει ὁ Ἰησοῦς Ἄρατε τὸν λί-
θον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτη-
κότος Μάρθα Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος
γάρ ἐστιν. 40 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Οὐκ
εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δό-
ξαν τοῦ θεοῦ; 41 ἦραν οὖν τὸν λίθον· ὁ
δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ
εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς
μου. 42 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου
ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιε-
στῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με
ἀπέστειλας. 43 καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ

32. ο Ιησους . . επεσεν εις τ. ποδ. αυτου . . απε-
θανε μου 39. (om ο) . . του τεθνηκοτος 40. οψει
41. λιθον, ου ην ο τεθνηκως κειμενος

ergo cum venisset ubi erat Iesus, videns
eum cecidit ad pedes eius et dixit ei
Domine, si fuisses hic, non esset mor-
tuus frater meus. 33 Iesus ergo ut vidit
eam plorantem et Iudaeos qui venerant
cum ea plorantes, fremuit spiritu et tur-
bavit se ipsum, 34 et dixit Ubi posui-
stis eum? Dicunt ei Domine, veni et vide.
35 Et lacrimatus est Iesus. 36 Dixerunt
ergo Iudaei Ecce quomodo amabat eum.
37 Quidam autem dixerunt ex ipsis Non
poterat hic qui aperuit oculos caeci fa-
cere ut et hic non moreretur? 38 Iesus
ergo rursum fremens in semet ipso ve-
nit ad monumentum: erat autem spe-
lunca, et lapis superpositus erat ei. 39 Ait
Iesus Tollite lapidem. Dicit ei Martha
soror eius qui mortuus fuerat Domine,
iam fetet, quatriduanus enim est. 40 Di-
cit ei Iesus Nonne dixi tibi quoniam si
credideris videbis gloriam dei? 41 Tule-
runt ergo lapidem: Iesus autem elevatis
sursum oculis dixit Pater, gratias ago
tibi quoniam audisti me. 42 Ego autem
sciebam quia semper me audis, sed pro-
pter populum qui circumstat dixi, ut cre-
dant quia tu me misisti. 43 Haec cum

32. dicit 33 infremuit 36. (*om* ergo) 37. ex ipsis
dixerunt . . caeci nati . . ut hic 39. est enim

μεγάλῃ ἐκραύγασεν Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.
44 ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πό-
δας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις
αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει Ἰησοῦς
αὐτοῖς Λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν
ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ
ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι
ἃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 46 τινὲς
δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαί-
ους καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν Ἰησοῦς.

47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον Τί ποιοῦ-
μεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ
σημεῖα; 48 ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως,
πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύ-
σονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ
τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. 49 εἷς δέ τις ἐξ
αὐτῶν, Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυ-
τοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς οὐκ οἴ-
δατε οὐδέν, 50 οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμ-
φέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ
τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.
51 τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ
ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφή-
τευσεν ὅτι ἤμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν
ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, 52 καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ

44. και εξηλθεν . . ο Ιησους . . om αυτον sec. 45. Μαριαν . . εποιησεν ο Ιησους 46. α: (ο) . . ο Ιησ. 47. σημ. ποιει 48. ουτω 50. διαλογιζεσθε 51. προεφητευσεν . . εμελλεν ο Ιησ.

50 18, 14. 52 10, 16.

dixisset, voce magna clamavit Lazare,
veni foras. 44 Et statim prodiit qui fue-
rat mortuus, ligatus pedes et manus in-
stitis, et facies illius sudario erat ligata.
Dicit Iesus eis Solvite eum et sinite
abire.

45 Multi ergo ex Iudaeis, qui venerant
ad Mariam et viderant quae fecit, cre-
diderunt in eum: 46 quidam autem ex
ipsis abierunt ad Pharisaeos et dixerunt
eis quae fecit Iesus.

47 Collegerunt ergo pontifices et Pha-
risaei concilium, et dicebant Quid faci-
mus, quia hic homo multa signa facit?
48 Si dimittimus eum sic, omnes cre-
dunt in eum, et venient Romani et tol-
lent nostrum et locum et gentem. 49 Unus
autem ex ipsis, Caiaphas, cum esset pon-
tifex anni illius, dixit eis Vos nescitis
quicquam, 50 nec cogitatis quia expedit
nobis ut unus moriatur homo pro populo
et non tota gens pereat. 51 Hoc autem
a semet ipso non dixit, sed cum esset
pontifex anni illius, prophetavit quia Ie-
sus moriturus erat pro gente, 52 et non

44. Dixit . . eis Iesus 45. ad Mariam et Martham . . fecit Iesus 48. nostrum locum 49. Caiphas nomine 50. expedit vobis 51. quod Iesus

50 18, 14. 52 10, 16.

ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. 53 (95. 4) ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν· κἀκεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν. 55 (96. 1) ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, (97. 10) καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. 56 ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες Τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; 57 δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἔστιν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

XII.

Iesus Bethaniae unctus. Lazari fama. Solemnis in urbem ingressio. Graeci Iesum visuri; mors grani; vox de caelo; Messias moriturus. Lux caelestis et Iudaeorum pertinacia.

1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ὁ Ἰησοῦς. 2 (98. 1) ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ

54. (ο ουν Ιησους) . . Εφραιμ . . μαθητων αυτου
57. δεδ. δε και . . εντολην
XII. 1. (om ο τεθνηκως) . . om ο Ιησ.

XII. 1 11, 43. 2 Lc. 10, 40.

tantum pro gente, sed et ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. 53 (95. 4) Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum.

54 Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud Iudaeos, sed abiit in regionem iuxta desertum, in civitatem quae dicitur Ephrem, et ibi morabatur cum discipulis. 55 (96. 1) Proximum autem erat pascha Iudaeorum, (97. 10) et ascenderunt multi Hierosolymam de regione ante pascha, ut sanctificarent se ipsos. 56 Quaerebant ergo Iesum, et conloquebantur ad invicem in templo stantes Quid putatis, quia non veniat ad diem festum? (57) Dederant autem pontifices et Pharisaei mandatum ut si quis cognoverit ubi sit indicet, ut apprehendant eum.

XII.

Iesus Bethaniae unctus. Lazari fama. Solemnis in urbem ingressio. Graeci Iesum visuri; mors grani; vox de caelo; Messias moriturus. Lux caelestis et Iudaeorum pertinacia.

1 Iesus ergo ante sex dies paschae venit Bethaniam, ubi fuerat Lazarus mortuus, quem suscitavit Iesus. 2 (98. 1) Fecerunt autem ei caenam ibi, et Martha

52. sed ut 54. (Efrem) . . cum discipulis suis
55. AF Hierosolyma 56. venit
XII. 1. Lazarus fuerat

XII. 1 11, 43. 2 Lc. 10, 40.

Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν
αὐτῷ. 3 ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύ-
ρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν
τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς
θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰ-
κία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.
4 λέγει δὲ ὁ Ἰσκαριώτης εἷς ἐκ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι,
5 Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τρια-
κοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; 6 εἶ-
πεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν
ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ
γλωσσόκομον εἶχεν καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβά-
σταζεν. 7 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἄφες αὐ-
τήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ
μου τηρήσῃ αὐτό· 8 τοὺς πτωχοὺς γὰρ
πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάν-
τοτε ἔχετε.

9 (99. 10) Ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν
Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ
τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζα-
ρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. 10 ἐβου-
λεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λά-
ζαρον ἀποκτείνωσιν, 11 ὅτι πολλοὶ δι'
αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον
εἰς τὸν Ἰησοῦν.

12 (100. 1) Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ

2. om εκ . . συνανακειμενων αυτω° 4. δε: ουν
. . δε εις εκ τ. μ. α. Ιουδας Σιμωνος Ισκαριωτης
6. ειχ. και: (εχων) 7. om ινα . . τετηρηκεν 12. (ο οχλ.)

3 ss. Mt. 26, 6—12. Mc. 14, 3—8. (Lc. 7, 37 ss.)
9 11, 43 ss. 10 11, 53. 12 ss. Mt. 21, 1 ss. Mc.
11, 1 ss. Lc. 19, 29 ss.

ministrabat, Lazarus vero unus erat ex
discumbentibus cum eo. 3 Maria ergo
accepit libram unguenti nardi pistici pre-
tiosi et unxit pedes Iesu et extersit ca-
pillis suis pedes eius, et domus impleta
est ex odore unguenti. 4 Dicit ergo unus
ex discipulis eius Iudas Scariotis, qui
erat eum traditurus, 5 Quare hoc un-
guentum non veniit trecentis denariis et
datum est egenis? 6 Dixit autem hoc
non quia de egenis pertinebat ad eum,
sed quia fur erat, et loculos habens ea
quae mittebantur portabat. 7 Dixit ergo
Iesus Sine illam, ut in diem sepulturae
meae servet illud: 8 pauperes enim
semper habetis vobiscum, me autem non
semper habetis.

9 (99. 10) Cognovit ergo turba multa ex
Iudaeis quia illic est, et venerunt non
propter Iesum tantum, sed ut Lazarum
viderent quem suscitavit a mortuis. 10 Co-
gitaverunt autem principes sacerdotum
ut et Lazarum interficerent, 11 quia multi
propter illum abibant ex Iudaeis et cre-
debant in Iesum.

12 (100. 1) In crastinum autem turba

3. (pretiosi, unxit) . . pedes eius capillis suis
4. Dixit . . Iscariotes 7. Sinite . . (in die)

3 ss. Mt. 26, 6—12. Mc. 14, 3—8. (Lc. 7, 37 ss.)
9 11, 43 ss. 10 11, 53. 12 ss. Mt. 21, 1 ss. Mc.
11, 1 ss. Lc. 19, 29 ss.

ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρ-
χεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, 13 ἔλαβον
τὰ βαΐα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς
ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον Ὡσαννά,
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου,
βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. 14 (101. 7) εὑρὼν δὲ
ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθώς
ἐστιν γεγραμμένον 15 Μὴ φοβοῦ, θυγά-
τηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. 16 (102. 10) ταῦ-
τα οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶ-
τον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς, τότε ἐμνή-
σθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα
καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. 17 ἐμαρτύρει
οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτι τὸν Λά-
ζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγει-
ρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 διὰ τοῦτο καὶ
ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν
τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. 19 οἱ
οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς Θεωρεῖτε
ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος
ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀνα-
βαινόντων ἵνα προσκυνήσουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ·
21 οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ
Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν
λέγοντες Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν.

---

12. ο Ιησ.° 13. εκραζον . . ο βασιλευς 15. θυγατερ
16. ταυτα δε . . ο Ιησ. 17. οτι: (οτε) 18. ηκουσε
20. τινες Ελληνες . . προσκυνησωσιν

---

13 *Ps. 117 (118), 25 s. 15 *Zach. 9, 9. 17 11, 43.

multa quae venerat ad diem festum, cum
audissent quia venit Iesus Hierosolymam,
13 acceperunt ramos palmarum et pro-
cesserunt obviam ei, et clamabant Osanna,
benedictus qui venit in nomine domini,
rex Israhel. 14 (101. 7) Et invenit Iesus
asellum et sedit super eum, sicut scri-
ptum est 15 Noli timere, filia Sion:
ecce rex tuus venit sedens super pullum
asinae. 16 (102. 10) Haec non cognove-
runt discipuli eius primum, sed quando
glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt
quia haec erant scripta de eo et haec
fecerunt ei. 17 Testimonium ergo perhi-
bebat turba, quae erat cum eo quando
Lazarum vocavit de monumento et sus-
citavit eum a mortuis: 18 propterea et
obviam venit ei turba, quia audierunt
eum fecisse hoc signum. 19 Pharisaei
ergo dixerunt ad semet ipsos Videtis
quia nihil proficimus: ecce mundus totus
post eum abiit.

20 Erant autem gentiles quidam ex his
qui ascenderant ut adorarent in die fe-
sto: 21 hi ergo accesserunt ad Philip-
pum qui erat a Bethsaida Galilaeae, et
rogabant eum dicentes Domine, volumus

---

12. AF Hierosolyma 20. quidam gentiles

---

13 *Ps. 117 (118), 25 s. 15 *Zach. 9, 9. 17 11, 43.

22 ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀν-
δρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ
λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 (103. 4) ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων Ἐλήλυθεν ἡ
ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
24 (104. 10) ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ
ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀπο-
θάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ,
πολὺν καρπὸν φέρει. 25 (105. 3) ὁ φιλῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ
μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.
26 (106. 10) ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ
ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ
ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ δια-
κονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. 27 (107. 4) νῦν
ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω;
Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης.
(108. 10) ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν
ταύτην· 28 Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα.
ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Καὶ ἐδό-
ξασα καὶ πάλιν δοξάσω. 29 ὁ οὖν ὄχλος
ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγο-
νέναι· ἄλλοι ἔλεγον Ἄγγελος αὐτῷ λελάλη-
κεν. 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Οὐ
δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι'
ὑμᾶς. 31 νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου

22. om ο . . τω Ανδρ., και παλιν Ανδρ. κ. Φιλ. λεγ. 23. (αποκρινεται) 26. εμοι διακονη τις . . και εαν τις 30. ο Ιησους . . αυτη η φωνη

25 Mt. 10, 39. 16, 25. Lc. 17, 33. 28 17, 4 s. 31 16, 11.

Iesum videre. 22 Venit Philippus et di-
cit Andreae, Andreas rursum et Philip-
pus dicunt Iesu. 23 (103. 4) Iesus autem
respondit eis dicens Venit hora ut clari-
ficetur filius hominis. 24 (104. 10) Amen
amen dico vobis, nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit, 25 ipsum
solum manet: si autem mortuum fuerit,
multum fructum affert. (105. 3) Qui amat
animam suam, perdet eam; et qui odit
animam suam in hoc mundo, in vitam
aeternam custodit eam. 26 (106. 10) Si
quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi
sum ego, illic et minister meus erit: si
quis mihi ministraverit, honorificabit eum
pater meus. 27 (107. 4) Nunc anima mea
turbata est, et quid dicam? Pater, salvifica
me ex hora hac. (108. 10) Sed propterea
veni in horam hanc: 28 Pater, clarifica
tuum nomen. Venit ergo vox de caelo Et
clarificavi et iterum clarificabo. 29 Turba
ergo quae stabat et audierat, dicebat toni-
truum factum esse: alii dicebant Angelus
ei locutus est. 30 Respondit Iesus et dixit
Non propter me vox haec venit sed pro-
pter vos. 31 Nunc iudicium est mundi,

22. dixerunt 23. AF glorificetur 26. AF ministrabit, honorificabit 27. ex hac hora 28. nomen tuum 29. AF audierat, dicebant . . esse factum 30. haec vox

25 Mt. 10, 39. 16, 25. Lc. 17, 33. 28 17, 4 s. 31 16, 11.

τούτου. νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκ-
βληϑήσεται ἔξω, **32** κἀγὼ ἐὰν ὑψωϑῶ ἐκ τῆς
γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. **33** τοῦτο
δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ ϑανάτῳ ἤμελλεν
ἀποϑνήσκειν. **34** ἀπεκρίϑη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος
Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς
μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ
ὑψωϑῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνϑρώπου; τίς ἐστιν
οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνϑρώπου; **35** εἶπεν οὖν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ
φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς
ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ
ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ
ὑπάγει. **36** ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε
εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησϑε.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελϑὼν
ἐκρύβη ἀπ᾽ αὐτῶν. **37** τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ
σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσϑεν αὐτῶν οὐκ
ἐπίστευον εἰς αὐτόν, **38** ἵνα ὁ λόγος
Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωϑῇ ὃν εἶπεν
Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφϑη;
39 ([109. 1]) διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύ-
ειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας **40** Τετύφλω-
κεν αὐτῶν τοὺς ὀφϑαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν
αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς

31. (om τουτου pr.) 32. (παντα) 34. om ουν . . συ λεγεις 35. εν υμιν: μεϑ υμων . . ως: εως 36. ως: εως . . ο Ιησ. 40. πεπωρωκεν . .

32 3, 14. **33** 18, 32. **34** *Ps. 88 (89), 29. 109 (110), 4. *Dan. 7, 14. **35** 7, 33. **36** Lc. 16, 8. **38** *Es. 53. 1. Rom. 10, 16. **40** *Es. 6, 9 s. Mt. 13, 14 s. Act. 28, 26 s.

nunc princeps huius mundi eiicietur fo-
ras; **32** et ego si exaltatus fuero a terra,
omnia traham ad me ipsum. **33** Hoc
autem dicebat significans qua morte es-
set moriturus. **34** Respondit ei turba
Nos audivimus ex lege quia Christus ma-
net in aeternum, et quomodo tu dicis
Oportet exaltari filium hominis? quis est
iste filius hominis? **35** Dixit ergo eis
Iesus Adhuc modicum lumen in vobis
est: ambulate dum lucem habetis, ut
non tenebrae vos comprehendant; et qui
ambulat in tenebris, nescit quo vadat.
36 Dum lucem habetis, credite in lucem,
ut filii lucis sitis.

Haec locutus est Iesus, et abiit, et abs-
condit se ab eis. **37** Cum autem tanta
signa fecisset coram eis, non credebant
in eum, **38** ut sermo Esaiae prophetae
impleretur quem dixit Domine, quis cre-
didit auditui nostro? et brachium domini
cui revelatum est? **39** ([109. 1]) Propterea
non poterant credere, quia iterum dixit
Esaias **40** Excaecavit oculos eorum et
induravit eorum cor, ut non videant ocu-

35. AF *om* eis . . vos tenebrae 36. AF est eis Iesus 40. cor eorum

32 3, 14. **33** 18, 32. **34** *Ps. 88 (89), 20. 109 (110), 4. *Dan. 7, 14. **35** 7, 33. **36** Lc. 16, 8. **38** *Es. 53, 1. Rom. 10, 16. **40** *Es. 6, 9 s. Mt. 13, 14 s. Act. 28, 26 s.

ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ
στραφῶσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούς. **41** (110. 10)
ταῦτα εἶπεν Ἠσαΐας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν
αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. **42** ὅμως
μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπί-
στευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρι-
σαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνά-
γωγοι γένωνται· **43** ἠγάπησαν γὰρ τὴν
δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δό-
ξαν τοῦ θεοῦ.

44 (111. 1) Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν Ὁ
πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ
εἰς τὸν πέμψαντά με, **45** καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ
θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. **46** (112. 10) ἐγὼ
φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ
πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ.
47 καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων
καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ
γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα
σώσω τὸν κόσμον. **48** ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ
μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρί-
νοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος
κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. **49** ὅτι
ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμ-
ψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδω-
κεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. **50** καὶ οἶδα
ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ

40. επιστραφωσι . . ιασωμαι° 41. οτι : οτε 44. αλλ
47. φυλαξη: πιστευση 49. εδωκε

41 (*Es. 6, 1.) **42** 9, 22. **43** 5, 44. **45** 8, 19.
46 8, 12. **47** 3, 17. **49** 14, 10. **50** 6, 63.

lis et intellegant corde et convertantur et
sanem eos. **41** (110. 10) Haec dixit Esaias
quando vidit gloriam eius, et locutus est
de eo. **42** Verum tamen et ex principi-
bus multi crediderunt in eum, sed pro-
pter Pharisaeos non confitebantur, ut de
synagoga non eicerentur: **43** dilexerunt
enim gloriam hominum magis quam glo-
riam dei.

44 (111. 1) Iesus autem clamavit et di-
xit Qui credit in me, non credit in me
sed in eum qui misit me, **45** et
qui videt me, videt eum qui misit me.
46 (112. 10) Ego lux in mundum veni, ut
omnis qui credit in me in tenebris non
maneat. **47** Et si quis audierit verba
mea et non custodierit, ego non iudico
eum: non enim veni ut iudicem mun-
dum, sed ut salvificem mundum. **48** Qui
spernit me et non accipit verba mea,
habet qui iudicet eum: sermo quem lo-
cutus sum, ille iudicabit eum in novis-
simo die. **49** Quia ego ex me ipso non
sum locutus, sed qui misit me pater,
ipse mihi mandatum dedit quid dicam
et quid loquar. **50** Et scio quia man-

40. et non intelligant 42. e synagoga 46. (in mundo)

41 (*Es. 6, 1.) **42** 9, 22. **43** 5, 44. **45** 8, 19.
46 8, 12. **47** 3, 17. **49** 14, 10. **50** 6, 63.

οὖν λαλῶ ἐγώ, καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πα-
τήρ, οὕτως λαλῶ.

XIII.

Caena ultima cum lavatione pedum. Notatio proditoris; mandatum novum; Petri confidentia.

1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς
ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα με-
ταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν
πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν
τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.
2 (113. 9) καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ δια-
βόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα
παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώ-
της, 3 (114. 3) εἰδὼς ὅτι πάντα δέδωκεν
αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, (115. 10) καὶ
ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν
ὑπάγει, 4 ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ
τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέ-
ζωσεν ἑαυτόν· 5 εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν
νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας
τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ
ἦν διεζωσμένος. 6 ἔρχεται οὖν πρὸς Σί-
μωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ Κύριε, σύ μου
νίπτεις τοὺς πόδας; 7 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας
ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. 8 λέγει αὐτῷ
Πέτρος Οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας εἰς

50. (εγω λαλω) . . ουτω
XIII. 1. εληλυθεν 2. γενομενου . . εις την καρδ. Ιουδα Σιμωνος Ισκαριωτου, ινα αυτον παραδω 3. ειδως ο Ιησους . . (εδωκεν) 6. και λεγει αυτω εκεινος 8. νιψης τ. ποδ. μου

XIII. 1 Mt. 26, 17 pp. 2 27. Mt. 26, 20 pp. 3 3, 35.

datum eius vita aeterna est. Quae ergo
ego loquor, sicut dixit mihi pater, sic lo-
quor.

XIII.

Caena ultima cum lavatione pedum. Notatio proditoris; mandatum novum; Petri confidentia.

1 Ante diem autem festum paschae
sciens Iesus quia venit hora eius ut trans-
eat ex hoc mundo ad patrem, cum di-
lexisset suos qui erant in mundo, in
finem dilexit eos. 2 (113. 9) Et caena fa-
cta, cum diabolus iam misisset in corde
ut traderet eum Iudas Simonis Scariotis,
3 (114. 3) sciens quia omnia dedit ei pa-
ter in manus, (115. 10) et quia a deo
exivit et ad deum vadit, 4 surgit a
caena et ponit vestimenta sua, et cum
accepisset linteum praecinxit se, 5 deinde
mittit aquam in pelvem, et coepit lavare
pedes discipulorum et extergere linteo
quo erat praecinctus. 6 Venit ergo ad
Simonem Petrum, et dicit ei Petrus Do-
mine, tu mihi lavas pedes? 7 Respondit
Iesus et dicit ei Quod ego facio tu ne-
scis modo, scies autem postea. 8 Dicit
ei Petrus Non lavabis mihi pedes in ae-

XIII. 1. *om* autem . . AF *om* eius 2. in cor . . Iscariotae 7. dixit

XIII. 1 Mt. 26, 17 pp. 2 27. Mt. 26, 20 pp. 3 3, 35.

τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἐὰν μὴ νίψω
σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. 9 λέγει
αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πό-
δας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ
τὴν κεφαλήν. 10 λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ
λελουμένος οὐκ ἔχει χρείαν ἢ τοὺς πόδας
νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ
ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες.
11 ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ
τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.

12 Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν
καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν
πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα
ὑμῖν; 13 (116. 3) ὑμεῖς φωνεῖτέ με Ὁ δι-
δάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε·
εἰμὶ γάρ. 14 (117. 10) εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα
ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκα-
λος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν
τοὺς πόδας· 15 ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα
ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ
ὑμεῖς ποιῆτε. 16 (118. 3) ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου
αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαν-
τος αὐτόν. 17 εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί
ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. 18 (119. 10) οὐ περὶ
πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελε-
ξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώ-

8. αυτω ο Ιησους 9. (om μου) 10. ο Ιησους . . η: (ει μη) . . ου χρ. εχει 11. om οτι 12. και ανεπεσεν: αναπεσων (και αναπεσων) 13. (Ο κυρ. κ. ο διδ.) 15. (δεδωκα) . . (ποιειτε) 18. ους: (τινας)

10 15, 3. 11 6, 64. 16 15, 20. Mt. 10, 24. Lc. 6, 40. 22, 27. 18 *Ps. 40 (41), 10. Act. 1, 16.

ternum. Respondit Iesus ei Si non la-
vero te, non habes partem mecum.
9 Dicit ei Simon Petrus Domine, non
tantum pedes meos sed et manus et ca-
put. 10 Dicit ei Iesus Qui lotus est, non
indiget nisi ut pedes lavet, sed est mun-
dus totus: et vos mundi estis, sed non
omnes. 11 Sciebat enim quisnam esset
qui traderet eum· propterea dixit Non
estis mundi omnes.

12 Postquam ergo lavit pedes eorum
et accepit vestimenta sua, cum recubuis-
set iterum, dixit eis Scitis quid fecerim
vobis? 13 (116. 3) Vos vocatis me Ma-
gister et domine, et bene dicitis: sum
etenim. 14 (117. 10) Si ergo ego lavi pe-
des vestros dominus et magister, et vos
debetis alter alterius lavare pedes: 15 ex-
emplum enim dedi vobis, ut quemad-
modum ego feci vobis ita et vos faciatis.
16 (118. 3) Amen amen dico vobis, non
est servus maior domino suo, neque apo-
stolus maior eo qui misit illum. 17 Si
haec scitis, beati eritis si feceritis ea.
18 (119. 10) Non de omnibus vobis dico:
ego scio quos elegerim, sed ut implea-
tur scriptura Qui manducat mecum pa-

8. ei Iesus . . habebis 16. maior est eo 18. adimpleatur

10 15, 3. 11 6, 64. 16 15, 20. Mt. 10, 24. Lc. 6, 40. 22, 27. 18 *Ps. 40 (41), 10. Act. 1, 16.

γων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ
τὴν πτέρναν αὐτοῦ. **19** ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν
πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γέ-
νηται ὅτι ἐγώ εἰμι. **20** (120. 1) ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν τινα πέμψω ἐμὲ
λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν
πέμψαντά με.

21 (121. 4) Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη
τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν πα-
ραδώσει με. **22** (122. 1) ἔβλεπον εἰς ἀλλή-
λους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος
λέγει. **23** (123. 10) ἦν ἀνακείμενος εἷς ἐκ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰη-
σοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· **24** νεύει οὖν
τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ Εἰπὲ
τίς ἐστιν περὶ οὗ λέγει. **25** ἀναπεσὼν
ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέ-
γει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστιν; **26** ἀποκρίνεται
οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω
τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. (124. 9) βάψας
οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ
Σίμωνος Ἰσκαριώτου. **27** καὶ μετὰ τὸ
ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατα-
νᾶς. (125. 10) λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς Ὃ
ποιεῖς ποίησον τάχιον. **28** τοῦτο δὲ οὐδεὶς

18. (Ο τρ. μου τον) 19. οταν γεν. πιστ. 20. εαν 21. ο Ιησ. 22. εβλεπ. ουν 23. ην δε . . om εκ 24. Σ. Πετρ. πυθεσθαι τις αν ειη περι 25. επιπεσων δε . . om ουτως 26. om ουν . . ω εγω βαψας το ψ. επιδωσω. και εμβαψας το . . om λαμβ. και . . Ισκαριωτη 27. ο Ιησ.

19 14, 29. **20** Mt. 10, 40. Lc. 9, 48. **21** ss. Mt. 26, 21—25. Mc. 14, 18—21. Lc. 22, 21—23. **23** 20, 2.

nem, levabit contra me calcaneum suum.
19 A modo dico vobis prius quam fiat,
ut credatis cum factum fuerit quia ego
sum. **20** (120. 1) Amen amen dico vobis,
qui accipit si quem misero, me accipit:
qui autem me accipit, accipit eum qui
me misit.

21 (121. 4) Cum haec dixisset Iesus,
turbatus est spiritu et protestatus est et
dixit Amen amen dico vobis quia unus
ex vobis tradet me. **22** (122. 1) Aspicie-
bant ergo ad invicem discipuli, haesitan-
tes de quo diceret. **23** (123. 10) Erat ergo
recumbens unus ex discipulis eius in
sinu Iesu, quem diligebat Iesus: **24** in-
nuit ergo huic Simon Petrus et dicit ei
Quis est de quo dicit? **25** Itaque cum
recubuisset ille supra pectus Iesu, dicit
ei Domine, quis est? **26** Respondit Ie-
sus Ille est cui ego intinctum panem
porrexero. (124. 9) Et cum intinxisset pa-
nem, dedit Iudae Simonis Scariotis. **27** Et
post buccellam, tunc introivit in illum sa-
tanas. (125. 10) Dicit ei Iesus Quod facis
fac citius. **28** Hoc autem nemo scivit dis-

19. cum factum fuerit credatis 24. dixit 26. AF Cui respondit . . Iscariotae 27. *om* tunc . . in eum . . Et dicit

19 14, 29. **20** Mt. 10, 40. Lc. 9, 48. **21** ss. Mt. 26, 21—25. Mc. 14, 18—21. Lc. 22, 21—23. **23** 20, 2.

ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ·
29 τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον
εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἀγό-
ρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ
τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. 30 λαβὼν οὖν τὸ
ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλϑεν εὐϑύς· ἦν δὲ νύξ.
31 Ὅτε ἐξῆλϑεν, λέγει Ἰησοῦς Νῦν ἐδο-
ξάσϑη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνϑρώπου, καὶ ὁ ϑεὸς
ἐδοξάσϑη ἐν αὐτῷ. 32 εἰ ὁ ϑεὸς ἐδο-
ξάσϑη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ ϑεὸς δοξάσει αὐ-
τὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐϑὺς δοξάσει αὐτόν.
33 τεκνία, ἔτι μικρὸν μεϑ' ὑμῶν εἰμί· ζη-
τήσετέ με, καὶ καϑὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις
ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασϑε ἐλ-
ϑεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. 34 ἐντολὴν και-
νὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους,
καϑὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγα-
πᾶτε ἀλλήλους. 35 ἐν τούτῳ γνώσονται
πάντες ὅτι ἐμοὶ μαϑηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην
ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. 36 ([126.1]) Λέγει αὐτῷ
Σίμων Πέτρος Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπε-
κρίϑη Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ δύνασαί
μοι νῦν ἀκολουϑῆσαι, ἀκολουϑήσεις δὲ ὕστε-
ρον. 37 λέγει αὐτῷ Πέτρος Κύριε, διὰ τί
οὐ δύναμαί σοι ἀκολουϑῆσαι ἄρτι; τὴν ψυ-
χήν μου ὑπὲρ σοῦ ϑήσω. 38 ἀποκρίνεται

29. ο Ιουδας . . ο Ιησ. 30. ευθεως εξηλθεν . . ην δε νυξ: ς (non ςe) cum seqq. οτε εξηλθε conig. 31. ςe (non ς) Οτε ουν . . ο Ιησ. 32. (om ει usq. αυτω) 33. υπαγω εγω° 36. απεκρ. αυτω ο Ιησους . . υστ. δε ακολουθ. μοι 37. ο Πετρος 38. απεκριθη

33 7, 33 s. 34 15, 12. 17. 38 Mt. 26, 34. Mc. 14, 30. Lc. 22, 34.

cumbentium ad quid dixerit ei: 29 qui-
dam enim putabant quia loculos habebat
Iudas quia dicit ei Iesus Eme ea quae
opus sunt nobis ad diem festum, aut
egenis ut aliquid daret. 30 Cum ergo
accepisset ille buccellam, exivit continuo:
erat autem nox.
31 Cum ergo exisset, (31) dicit Iesus
Nunc clarificatus est filius hominis, et
deus clarificatus est in eo. 32 Si deus
clarificatus est in eo, et deus clarificabit
eum in semet ipso, et continuo clarifi-
cabit eum. 33 Filioli, adhuc modicum
vobiscum sum. Quaeretis me, et sicut
dixi Iudaeis Quo ego vado vos non pot-
estis venire, et vobis dico modo. 34 Man-
datum novum do vobis ut diligatis invi-
cem, sicut dilexi vos ut et vos diligatis
invicem. 35 In hoc cognoscent omnes
quia mei discipuli estis, si dilectionem
habueritis ad invicem. 36 ([126.1]) Dicit
ei Simon Petrus Domine, quo vadis? Re-
spondit Iesus Quo ego vado non potes
me modo sequi, sequeris autem postea.
37 Dicit ei Petrus Quare non possum te
sequi modo? animam meam pro te po-
nam. 38 Respondit Iesus Animam tuam

29. quod dixisset ei 31. dixit 35. discipuli mei 38. Respondit ei Iesus

33 7, 33 s. 34 15, 12. 17. 38 Mt. 26, 34. Mc. 14, 30. Lc. 22, 34.

Ἰησοῦς Τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις;
ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φω-
νήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

XIV.

Mansiones caelestes et Christi abitus ad patrem. Christus et pater et opera. Promissio paracleti. Christi unio cum fidelibus. Pax Christi.

1 ([127. 10]) Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρ-
δία· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ
πιστεύετε. 2 ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου
μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν.
ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· 3 καὶ
ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πά-
λιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψομαι ὑμᾶς πρὸς
ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε.
4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν.

5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς Κύριε, οὐκ οἴδα-
μεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς οἴδαμεν τὴν ὁδόν;
6 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς
καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται
πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. 7 εἰ
ἐγνώκειτε μέ, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώ-
κειτε ἄν· καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ
ἑωράκατε αὐτόν. 8 Λέγει αὐτῷ Φίλιππος
Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ

38. αυτω ο Ιησους . . φωνησει . . απαρνηση
XIV. 2. om οτι 3. (om και sec.) . . (τοπον υμιν) . . παραλη·ψομαι 4. (om εγω) . . οιδατε, και την οδον οιδατε 5. κ. π. δυναμεθα την οδον ειδεναι 7. (μου αν ηδειτε)

XIV. 1 27. 3 18, 28. 12, 26. 17, 24. 4 15, 33. 7 8, 10.

pro me pones? Amen amen dico tibi,
non cantabit gallus donec me ter neges.

XIV.

Mansiones caelestes et Christi abitus ad patrem. Christus et pater et opera. Promissio paracleti. Christi unio cum fidelibus. Pax Christi.

1 ([127. 10]) Non turbetur cor vestrum:
creditis in deum, et in me credite. 2 In
domo patris mei mansiones multae sunt.
si quo minus, dixissem vobis: quia vado
parare vobis locum. 3 Et si abiero et
praeparavero vobis locum, iterum venio
et accipiam vos ad me ipsum, ut ubi
sum ego et vos sitis. 4 Et quo ego vado
scitis, et viam scitis.

5 Dicit ei Thomas Domine, nescimus
quo vadis, et quomodo possumus viam
scire? 6 Dicit ei Iesus Ego sum via et
veritas et vita: nemo venit ad patrem
nisi per me. 7 Si cognovissetis me, et
patrem meum utique cognovissetis: et a
modo cognoscitis eum et vidistis eum.
8 Dicit ei Philippus Domine, ostende no-

38. (ponis) . . ter me
XIV. 7. a modo cognoscetis

XIV. 1 27. 3 18, 28. 12, 26. 17, 24. 4 13, 33. 7 8, 10.

ἡμῖν. 9 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τοσοῦτον
χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμί, καὶ οὐκ ἔγνωκάς
με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν
πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν
πατέρα; 10 οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ
πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥή-
ματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ
λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ
ἔργα αὐτός. 11 πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν
τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή,
διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε.

12 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων
εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιή-
σει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ
πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι, 13 (128. 4) καὶ
ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο
ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ.
14 ἐάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου,
ἐγὼ ποιήσω. 15 ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐν-
τολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε· 16 κἀγὼ ἐρω-
τήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον
δώσει ὑμῖν, ἵνα ᾖ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα,
17 τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ
δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ
γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι
παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. 18 οὐκ
ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.

10. λεγω: λαλω .. ο εν εμοι .. αυτος ποιει τα εργα
11. $ς^{e}$ (non ς) εν εμοι εστιν .. add in f. μοι 12. πα-
τερα μου 15. (τηρησετε) 16. και εγω .. η: μενη
17. υμεις δε .. (εστιν)

9 12, 45. 10 12, 49. 13 16, 23. Mc. 11, 24. 15 21.
15, 10. 16 26. 15, 26.

bis patrem, et sufficit nobis. 9 Dicit ei
Iesus Tanto tempore vobiscum sum, et
non cognovistis me, Philippe? Qui vidit
me, vidit et patrem: quomodo tu dicis
Ostende nobis patrem? 10 Non creditis
quia ego in patre et pater in me est?
Verba quae ego loquor vobis, a me ipso
non loquor: pater autem in me manens,
ipse facit opera. 11 Non creditis quia
ego in patre et pater in me est? 12 Alio-
quin propter opera ipsa credite.

Amen amen dico vobis, qui credit in
me, opera quae ego facio et ipse faciet, et
maiora horum faciet, quia ego ad pa-
trem vado, 13 (128. 4) et quodcumque
petieritis in nomine meo, hoc faciam, ut
glorificetur pater in filio. 14 Si quid pe-
tieritis me in nomine meo, hoc faciam.
15 Si diligitis me, mandata mea servate.
16 Et ego rogabo patrem, et alium pa-
racletum dabit vobis, ut maneat vobis-
cum in aeternum, 17 spiritum veritatis,
quem mundus non potest accipere, quia
non videt eum nec scit eum: vos autem
cognoscitis eum, quia apud vos manebit
et in vobis erit. 18 Non relinquam vos

9. Qui videt me, videt 13. petieritis patrem 17. co-
gnoscetis

9 12, 45. 10 12, 49. 13 16, 23. Mc. 11, 24. 15 21.
15, 10. 16 26. 15, 26.

19 ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεω-
ρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ
ὑμεῖς ζήσετε. **20** ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου
καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. **21** ὁ
ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς,
ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· (129.1) ὁ δὲ
ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός
μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω
αὐτῷ ἐμαυτόν. **22** (130.10) Λέγει αὐτῷ
Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης, Κύριε, καὶ τί
γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυ-
τὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; **23** ἀπεκρίθη Ἰη-
σοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με,
τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου
ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσό-
μεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα.
24 ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ
τηρεῖ· (131.1) καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ
ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.
25 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μέ-
νων· **26** (132.10) ὁ δὲ παράκλητος, τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ
ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα
καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.
27 εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν
δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν

---

19. ζησεσθε 21. και εγω 22. Κυριε, τι 23. ο Ιησους° . . ποιησομεν

---

19 16, 16. **24** 7, 16. **26** 16, 13.

orphanos, veniam ad vos. **19** Adhuc mo-
dicum et mundus me iam non videt:
vos autem videtis me, quia ego vivo et
vos vivetis. **20** In illo die vos cognosce-
tis quia ego sum in patre meo et vos in
me et ego in vobis. **21** Qui habet man-
data mea et servat ea, ille est qui dil-
git me: (129.1) qui autem diligit me, di-
ligetur a patre meo, et ego diligam eum
et manifestabo ei me ipsum. **22** (130.10) Di-
cit ei Iudas, non ille Scariotis, Domine,
quid factum est quia nobis manifestatu-
rus es te ipsum et non mundo? **23** Re-
spondit Iesus et dixit ei Si quis diligit
me, sermonem meum servabit, et pater
meus diliget eum, et ad eum veniemus
et mansionem apud eum faciemus; **24** qui
non diligit me, sermones meos non ser-
vat: (131.1) et sermonem quem audistis,
non est meus, sed eius qui misit me
patris.

25 Haec locutus sum vobis apud vos
manens: **26** (132.10) paracletus autem,
spiritus sanctus quem mittet pater in
nomine meo, ille vos docebit omnia et
suggeret vobis omnia quaecumque dixero
vobis. **27** Pacem relinquo vobis, pacem
meam do vobis: non quomodo mundus

---

22. Iscariotes . . manifestaturus es nobis 23. AF mansiones 24 (me misit)

---

19 16. 16. **24** 7, 10. **26** 16, 13.

ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν
ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. 28 ἠκούσατε
ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι
πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν
ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πα-
τήρ μείζων μού ἐστιν. 29 καὶ νῦν εἴρηκα
ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πι-
στεύσητε. 30 οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ'
ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων,
καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, 31 ἀλλ' ἵνα
γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ
καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ.
ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

XV.

Vitis et palmites. Christi mandatum et summus amor. Amici electi. Mundi odium et culpa. Paracletus.

1 Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ
ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. 2 πᾶν κλῆμα
ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό, καὶ
πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτὸ ἵνα
καρπὸν πλείονα φέρῃ. 3 ἤδη ὑμεῖς καθα-
ροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν·
4 μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς
τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ'

28. εχαρ. αν οτι ειπον, πορευομαι . . ο πατηρ μου 30. του κοσμ. τουτου° . . ουκ εχει: (ευρησει) 31. (καθ. εντολην εδωκεν μοι) . . ουτω
XV. 2. πλειονα καρπον

28 3. 10, 29. 29 13, 19. 30 12, 31. 31 Mt. 26, 46. Mc. 14, 42.
XV. 3 13, 10.

dat ego do vobis. Non turbetur cor ve-
strum neque formidet. 28 Audistis quia
ego dixi vobis Vado et venio ad vos.
Si diligeretis me, gauderetis utique quia
vado ad patrem, quia pater maior me
est. 29 Et nunc dixi vobis prius quam
fiat, ut cum factum fuerit credatis. 30 Iam
non multa loquar vobiscum: venit enim
princeps mundi huius, et in me non ha-
bet quicquam, 31 sed ut cognoscat mun-
dus quia diligo patrem, et sicut manda-
tum dedit mihi pater, sic facio. Surgite,
eamus hinc.

XV.

Vitis et palmites. Christi mandatum et summus amor. Amici electi. Mundi odium et culpa. Paracletus.

1 Ego sum vitis vera, et pater meus
agricola est. 2 Omnem palmitem in me
non ferentem fructum, tollet eum, et
omnem qui fert fructum, purgabit eum
ut fructum plus afferat. 3 Iam vos
mundi estis propter sermonem quem lo-
cutus sum vobis: 4 manete in me, et
ego in vobis. Sicut palmes non potest
ferre fructum a semet ipso nisi manserit

28 3. 10, 29. 29 13, 19. 30 12, 31. 31 Mt. 26, 46. Mc. 14, 42.
XV. 3 13, 10.

ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως
οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. 5 ἐγώ
εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μέ-
νων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει
καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε
ποιεῖν οὐδέν. 6 ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοί,
ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη,
καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλ-
λουσιν, καὶ καίεται. 7 (133. 4) ἐὰν μείνητε
ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ,
ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται
ὑμῖν. 8 (134. 10) ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πα-
τήρ μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γε-
νήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. 9 καθὼς ἠγάπησεν
μὲ ὁ πατήρ, κἀγὼ ὑμᾶς ἠγάπησα. μείνατε
ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. 10 ἐὰν τὰς ἐντολάς
μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου,
καθὼς ἐγὼ τοῦ πατρὸς τὰς ἐντολὰς τετή-
ρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. 11 ταῦτα
λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν
ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. 12 αὕτη
ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλή-
λους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. 13 (135. 4) μεί-
ζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐ-
τοῦ. 14 (136. 10) ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε ἐὰν
ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. 15 οὐκέτι

4. (μενη) . . (μενητε) 6. (μενη) . . (αυτο) . . εις πυρ 7. αιτησεσθε 9. ηγαπησα υμας 10. καθ. εγω τ. εντ. του πατρ. μου 11. η: μεινη 14. α: οσα

7 14, 13. 10 14, 15. 11 17, 13. 12 13, 34. 13 1 Io. 3, 16. 14 8, 31.

in vite, sic nec vos nisi in me manseri-
tis. 5 Ego sum vitis, vos palmites: qui
manet in me et ego in eo, hic fert fru-
ctum multum, quia sine me nihil potestis
facere. 6 Si quis in me non manserit,
mittetur foras sicut palmes et aruit, et
colligent eos et in ignem mittunt, et ar-
dent. 7 (133. 4) Si manseritis in me et
verba mea in vobis manserint, quod-
cumque volueritis petetis, et fiet vobis.
8 (134. 10) In hoc clarificatus est pater
meus ut fructum plurimum afferatis et
efficiamini mei discipuli. 9 Sicut dilexit
me pater, et ego dilexi vos: manete in
dilectione mea. 10 Si praecepta mea
servaveritis, manebitis in dilectione mea,
sicut et ego patris mei praecepta servavi
et maneo in eius dilectione. 11 Haec
locutus sum vobis ut gaudium meum in
vobis sit et gaudium vestrum impleatur.
12 Hoc est praeceptum meum, ut diligatis
invicem sicut dilexi vos. 13 (135. 4) Maio-
rem hac dilectionem nemo habet, ut ani-
mam suam quis ponat pro amicis suis.
14 (136. 10) Vos amici mei estis, si fece-
ritis quae ego praecipio vobis. 15 Iam

XV. 6. arescet . . colligent eum . . mittent . . ardet 13. ponat quis

7 14, 13. 10 14, 15. 11 17, 13. 12 13, 34. 13 1 Io. 3, 16. 14 8, 31.

λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν
τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα
φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πα-
τρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. **16** οὐχ ὑμεῖς μὲ
ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ
ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν
φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, (137.4) ἵνα
ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνό-
ματί μου δώῃ ὑμῖν. **17** (138.10) ταῦτα ἐν-
τέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

18 Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε
ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. **19** εἰ ἐκ
τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφί-
λει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ'
ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ
τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. **20** (139.3) μνη-
μονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Οὐκ
ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
(140.10) εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξου-
σιν· εἰ τὸν λόγον μοῦ ἐτήρησαν, καὶ τὸν
ὑμέτερον τηρήσουσιν. **21** (141.1) ἀλλὰ ταῦτα
πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά
μου, (142.3) ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά
με. **22** (143.10) εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα
αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρό-
φασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐ-
τῶν. **23** (144.1) ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πα-

15. υμας λεγω 16. δω 21. εις υμας : υμιν 22. αμ. ουκ ειχον

16 6, 70. 14, 13. **17** 13, 34. **18** 7, 7. **20** 13, 16. Mt. 10, 24. Lc. 6, 40. **21** 16, 3. **22** 9, 41.

non dico vos servos, quia servus nescit
quid faciat dominus eius: vos autem dixi
amicos, quia omnia quaecumque audivi
a patre meo nota feci vobis. **16** Non vos
me elegistis, sed ego elegi vos, et posui
vos ut eatis et fructum afferatis et fru-
ctus vester maneat, (137.4) ut quodcum-
que petieritis patrem in nomine meo det
vobis. **17** (138.10) Haec mando vobis, ut
diligatis invicem.

18 Si mundus vos odit, scitote quia
me priorem vobis odio habuit. **19** Si de
mundo fuissetis, mundus quod suum erat
diligeret: quia vero de mundo non estis,
sed ego elegi vos de mundo, propterea
odit vos mundus. **20** (139.3) Mementote
sermonis mei quem ego dixi vobis Non
est servus maior domino suo: (140.10) si
me persecuti sunt, et vos persequentur,
si sermonem meum servaverunt, et ve-
strum servabunt. **21** (141.1) Sed haec
omnia facient vobis propter nomen meum,
(142.3) quia nesciunt eum qui misit me.
22 (143.10) Si non venissem et locutus
fuissem eis, peccatum non haberent:
nunc autem excusationem non habent de
peccato suo. **23** (144.1) Qui me odit, et

15. non dicam . . (quid facit)

16 6, 70. 14, 13. **17** 13, 34. **18** 7, 7. **20** 13, 16. Mt. 10, 24. Lc. 6, 40. **21** 16, 3. **22** 9, 41.

τέρα μου μισεῖ. **24** (145. 10) εἰ τὰ ἔργα μὴ
ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίη-
κεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑω-
ράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν
πατέρα μου. **25** ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λό-
γος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι
ἐμίσησάν με δωρεάν. **26** ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ
παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ
πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ
τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρή-
σει περὶ ἐμοῦ· **27** καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυ-
ρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

XVI.

Persecutiones futurae. Paracletus vindex et institutor. Tristitia in gaudium cedens. Preces Christi nomine factae. Proxima discipulorum fuga.

1 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκαν-
δαλισθῆτε. **2** ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν
ὑμᾶς· (146. 1) ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ
ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν
τῷ θεῷ. **3** καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ
ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. **4** ἀλλὰ
ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα
μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν.
(147. 10) ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον,
ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. **5** νῦν δὲ ὑπάγω

---

24. (εποιησεν) .. ειχον 25. ο γεγρ. εν τω νομ. αυτ. XVI. 3. ποιησουσιν υμιν 4. (η ωρα αυτων) .. (om αυτων)

---

24 7, 31. 10, 38. 14, 11. **25** *Ps. 34 (35), 19. 68 (69), 5. **26** 14, 16. 16, 7 s. **27** Act. 5, 32. XVI. **2** 9, 22. **5** 13, 36. 14, 5.

patrem meum odit. **24** (145. 10) Si opera
non fecissem in eis quae nemo alius fe-
cit, peccatum non haberent: nunc autem
et viderunt et oderunt et me et patrem
meum. **25** Sed ut impleatur sermo qui
in lege eorum scriptus est quia odio me
habuerunt gratis. **26** Cum autem vene-
rit paracletus quem ego mittam vobis a
patre, spiritum veritatis qui a patre pro-
cedit, ille testimonium perhibebit de me:
27 et vos testimonium perhibetis, quia
ab initio mecum estis.

XVI.

Persecutiones futurae. Paracletus vindex et institutor. Tristitia in gaudium cedens. Preces Christi nomine factae. Proxima discipulorum fuga.

1 Haec locutus sum vobis ut non
scandalizemini. **2** Absque synagogis fa-
cient vos: (146. 1) sed venit hora ut omnis
qui interficit vos arbitretur obsequium se
praestare deo. **3** Et haec facient quia
non noverunt patrem neque me. **4** Sed
haec locutus sum vobis ut cum venerit
hora eorum reminiscamini, quia ego dixi
vobis. **5** (147. 10) Haec autem vobis ab
initio non dixi quia vobiscum eram: (5) at

---

25. adimpleatur . . habuerunt me 27. perhibebitis XVI. 3. facient vobis

---

24 7, 31. 10, 38. 14, 11. **25** *Ps. 34 (35), 10. 68 (69), 5. **26** 14, 16. 16, 7 s. **27** Act. 5, 32. XVI. **2** 9, 22. **5** 15, 36. 14, 5.

πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν
ἐρωτᾷ με Ποῦ ὑπάγεις; 6 ἀλλ' ὅτι ταῦτα
λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν
τὴν καρδίαν. 7 ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν
λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω.
ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ
ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ,
πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. 8 καὶ ἐλθὼν
ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας
καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως.
9 περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν
εἰς ἐμέ· 10 περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς
τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ
με· 11 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ
κόσμου τούτου κέκριται. 12 ἔτι πολλὰ ἔχω
ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι·
13 ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς
ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ
πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ'
ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα
ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει,
ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ
ὑμῖν. 15 ([148. 3]) πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά
ἐστιν· ([149. 10]) διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ
λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 16 μικρὸν καὶ

7. (εαν γ. εγω) 10. πατερα μου 12. λεγειν υμιν 13. εις πασαν την αληθειαν (εις την αλ. πασ.) 14. ληψεται 15. ληψεται

11 12, 31. 15 17, 10. 16 14, 19.

nunc vado ad eum qui misit me, et ne-
mo ex vobis interrogat me Quo vadis?
6 Sed quia haec locutus sum vobis, tri-
stitia implevit cor vestrum. 7 Sed ego
veritatem dico vobis, expedit vobis ut
ego vadam: si enim non abiero, para-
cletus non veniet ad vos; si autem abiero,
mittam eum ad vos. 8 Et cum venerit ille,
arguet mundum de peccato et de iustitia
et de iudicio. 9 De peccato quidem, quia
non credunt in me; 10 de iustitia vero,
quia ad patrem vado et iam non videbi-
tis me; 11 de iudicio autem, quia prin-
ceps mundi huius iudicatus est. 12 Ad-
huc multa habeo vobis dicere, sed non
potestis portare modo: 13 cum autem
venerit ille, spiritus veritatis, docebit vos
in omnem veritatem: non enim loquetur
a semet ipso, sed quaecumque audiet
loquetur, et quae ventura sunt adnun-
tiabit vobis. 14 Ille me clarificabit, quia
de meo accipiet et adnuntiabit vobis.
15 ([148. 3]) Omnia quaecumque habet pa-
ter, mea sunt: ([149. 10]) propterea dixi quia
de meo accipiet et adnuntiabit vobis.
16 Modicum et iam non videbitis me, et

5. et nunc vado .. AF *aliique* me misit 8. (venerit, ille arguet) 9. crediderunt 11. huius mundi iam 13. vos omnem

11 12, 31. 15 17, 10. 16 14, 19.

οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
ὄψεσθέ με.

17 Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
πρὸς ἀλλήλους Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν
Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μι-
κρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω
πρὸς τὸν πατέρα; 18 ἔλεγον οὖν Τοῦτο τί
ἐστιν ὃ λέγει τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί
λαλεῖ. 19 ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν
ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Περὶ τούτου ζη-
τεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον Μικρὸν καὶ
οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
ὄψεσθέ με; 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσ-
μος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε,
ἀλλὰ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται.
21 ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλ-
θεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παι-
δίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ
τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν
κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν
ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσε-
ται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν
οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν. 23 καὶ ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν.

16. ου: (ουκετι) . . add in fine οτι εγω υπαγω προς τον πατερα 19. εγνω ουν ο Ιησ. 20. (om δε sec.) . . αλλ 22. (νυν μεν λυπην) . . (εξετε) . . (αρει)

23 14, 23.

iterum modicum, et videbitis me, quia
vado ad patrem.

17 Dixerunt ergo ex discipulis eius ad
invicem Quid est hoc quod dicit nobis
Modicum et non videbitis me, et iterum
modicum et videbitis me? et quia vado
ad patrem? 18 Dicebant ergo Quid est
hoc quod dicit modicum? nescimus quid
loquitur. 19 Cognovit autem Iesus quia
volebant eum interrogare, et dixit eis De
hoc quaeritis inter vos quia dixi Modi-
cum et non videbitis me, et iterum mo-
dicum et videbitis me? 20 Amen amen
dico vobis quia plorabitis et flebitis vos,
mundus autem gaudebit: vos autem con-
tristabimini, sed tristitia vestra vertetur
in gaudium. 21 Mulier cum parit, tri-
stitiam habet, quia venit hora eius: cum
autem pepererit puerum, iam non me-
minit pressurae propter gaudium, quia
natus est homo in mundum. 22 Et vos
igitur nunc quidem tristitiam habebitis:
iterum autem videbo vos et gaudebit cor
vestrum, et gaudium vestrum nemo tol-
let a vobis. 23 Et in illo die me non
rogabitis quicquam: (150. 4) amen amen

22. habetis . . AF tollit

23 14, 23.

(150. 4) ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἄν τι αἰτή-
σητε τὸν πατέρα, δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί
μου. **24** ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν
τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήμψεσθε,
ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. **25** (151.
10) Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν·
ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λα-
λήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς
ἀπαγγελῶ ὑμῖν. **26** ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν
τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω
ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ
ὑμῶν· **27** αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς,
ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε
ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξῆλθον. **28** ἐξῆλ-
θον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν
κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πο-
ρεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.

29 Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἴδε νῦν
ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν
λέγεις. **30** νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα
καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν
τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες.
31 (152. 4) ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι
πιστεύετε; **32** ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλή-
λυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια
κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος,

---

23. υμιν, οτι οσα αν αιτησητε .. εν τω ον. μ. δωσ. υμ. 24. ληψεσθε 25. αλλ ερχεται .. αναγγελω 27. πατρος: θεου 28. εκ: παρα 29. Λεγουσιν αυτω .. om εν 31. ο Ιησ. 32. νυν εληλυθεν .. και εμε

---

24 15, 11. **30** 2, 25. **32** 8, 16. Mt. 26, 31. 56.

dico vobis, si quid petieritis patrem in
nomine meo, dabit vobis. **24** Usque
modo non petistis quicquam in nomine
meo: petite, et accipietis, ut gaudium
vestrum sit plenum. **25** (151. 10) Haec in
proverbiis locutus sum vobis: venit hora
cum iam non in proverbiis loquar vobis,
sed palam de patre adnuntiabo vobis.
26 In illo die in nomine meo petetis, et
non dico vobis quia ego rogabo patrem
de vobis: **27** ipse enim pater amat vos,
quia vos me amastis et credidistis quia
ego a deo exivi. **28** Exivi a patre et
veni in mundum: iterum relinquo mun-
dum et vado ad patrem.

29 Dicunt ei discipuli eius Ecce nunc
palam loqueris, et proverbium nullum
dicis. **30** Nunc scimus quia scis omnia,
et non opus est tibi ut quis te interro-
get: in hoc credimus quia a deo existi.
31 (152. 4) Respondit eis Iesus Modo cre-
ditis? **32** Ecce venit hora et iam venit,
ut dispergamini unusquisque in propria
et me solum relinquatis: et non sum so-

---

26. AF *aliique om* In 27. (amatis) . . (*om* ego)

---

24 15, 11. **30** 2, 25. **32** 8, 16. Mt. 26, 31. 56.

ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστιν. 33 (153. 10) ταῦτα
λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε.
ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε,
ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

XVII.

Christi precatio sacerdotalis pro se, pro apostolis atque fidelibus omnibus.

1 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπῆρεν
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ
εἶπεν Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου
τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, 2 καθὼς
ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα
πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν
αἰώνιον. 3 αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή,
ἵνα γινώσκουσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν
καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. 4 ἐγώ
σὲ ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα
ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· 5 καὶ νῦν δό-
ξασον μὲ σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ
ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.
6 Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώ-
ποις οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ
ἦσαν κἀμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον
σου τετήρηκαν· 7 νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα
ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσίν· 8 ὅτι

33. θλιψ. εξετε
XVII. 1. (επαρας et ειπεν) . . ινα και ο υιος σου 2. (παν ο εδωκας) . . (δωσει) 3. γινωσκωσι 4. (τελειωσας) . . (εδωκας) 6. και εμοι . . (εδωκας bis) . . τετηρηκασι 7. (εδωκας) . . εισιν : εστιν

33 16, 11.
XVII. 1 11, 41. 2 6, 37 pp. Mt. 11, 27. 3 1 Io. 5, 20. 4 5, 36. 4, 34. 8 25. 16, 30.

lus, quia pater mecum est. 33 (153. 10) Haec
locutus sum vobis ut in me pacem ha-
beatis. In mundo pressuram habebitis:
sed confidite, ego vici mundum.

XVII.

Christi precatio sacerdotalis pro se, pro apostolis atque fidelibus omnibus.

1 Haec locutus est Iesus, et sublevatis
oculis in caelum dixit Pater, venit hora:
clarifica filium tuum, ut filius tuus cla-
rificet te, 2 sicut dedisti ei potestatem
omnis carnis, ut omne quod dedisti ei,
det eis vitam aeternam. 3 Haec est au-
tem vita aeterna, ut cognoscant te so-
lum deum verum et quem misisti Iesum
Christum. 4 Ego te clarificavi super ter-
ram, opus consummavi quod dedisti
mihi ut faciam: 5 et nunc clarifica me
tu, pater, apud temet ipsum claritate
quam habui prius quam mundus esset
apud te. 6 Manifestavi nomen tuum
hominibus quos dedisti mihi de mundo.
Tui erant, et mihi eos dedisti, et ser-
monem tuum servaverunt: 7 nunc co-
gnoverunt quia omnia quae dedisti mihi
abs te sunt, 8 quia verba quae dedisti

33. AF In mundum . . (confidete)

33 16, 11.
XVII. 1 11, 41. 2 6, 37 pp. Mt. 11, 27. 3 1 Io. 5, 20. 4 5, 36. 4, 34. 8 25. 16, 30.

τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς,
καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι
παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ
με ἀπέστειλας. 9 Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ·
οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν
δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, 10 καὶ τὰ ἐμὰ
πάντα σά ἐστιν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδό-
ξασμαι ἐν αὐτοῖς. 11 καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν
τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν,
κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρη-
σον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς
μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς καὶ ἡμεῖς. 12 ὅτε
ἤμην μετ' αὐτῶν, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν
τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύ-
λαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ
ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πλη-
ρωθῇ. 13 νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ
ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν
χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.
14 ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ
ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ
τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
κόσμου. 15 οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς
ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ
τοῦ πονηροῦ. 16 ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶν
καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 17 ἁγία-
σον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ

8. δεδωκας 11. και εγω .. ω: ους° .. καθως ημεις
12. μετ αυτων εν τω κοσμω . . ω: ους . . om και
pr. 16. εκ τ. κ. ουκ ειμι 17. (om σου)

9 14, 16. 10 16, 15. 11 22. 12 18, 9. 13, 18.
13 15, 11. 14 15, 18 s. 15 Mt. 6, 13.

mihi dedi eis, et ipsi acceperunt, et co-
gnoverunt vere quia a te exivi, et cre-
diderunt quia tu me misisti. 9 Ego pro
eis rogo: non pro mundo rogo, sed pro
his quos dedisti mihi, quia tui sunt,
10 et mea omnia tua sunt, et tua mea
sunt, et clarificatus sum in eis. 11 Et
iam non sum in mundo, et hi in mundo
sunt, et ego ad te venio. Pater sancte,
serva eos in nomine tuo, quos dedisti
mihi, ut sint unum sicut et nos. 12 Cum
essem cum eis, ego servabam eos in
nomine tuo: quos dedisti mihi custodivi,
et nemo ex his perivit nisi filius perdi-
tionis, ut scriptura impleatur. 13 Nunc
autem ad te venio, et haec loquor in
mundo ut habeant gaudium meum im-
pletum in semet ipsis. 14 Ego dedi eis
sermonem tuum, et mundus odio eos
habuit, quia non sunt de mundo, sicut
et ego non sum de mundo. 15 Non rogo
ut tollas eos de mundo, sed ut serves
eos ex malo. 16 De mundo non sunt,
sicut et ego non sum de mundo. 17 San-
ctifica eos in veritate: sermo tuus veri-

XVII. 11. quos: F quod 12. periit (peribit) 14. eos
odio 15. eos a malo

9 14, 16. 10 16, 15. 11 22. 12 18, 9. 13, 18.
13 15, 11. 14 15, 18 s. 15 Mt. 6, 13.

σός ἀλήθειά ἐστιν. **18** καθὼς ἐμὲ ἀπέ-
στειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα
αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· **19** καὶ ὑπὲρ αὐ-
τῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐ-
τοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. **20** Οὐ περὶ
τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν
πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ,
21 ἵνα πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς σὺ πάτερ ἐν
ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν
ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με
ἀπέστειλας. **22** κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδω-
κάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς
ἡμεῖς ἕν, **23** ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν
ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετελειωμένοι εἰς ἕν, ἵνα γι-
νώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ
ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας.
24 πάτερ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου
εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεω-
ρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς
μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσ-
μου· **25** (154. 3) πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσ-
μος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, (155.
10) καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστει-
λας· **26** καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου
καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς
με ἐν αὐτοῖς ᾖ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

---

19. και αυτοι ωσιν 20. πιστευσοντων° 21. αοτ. εν ημιν εν 22. και εγω . . (εδωκας et εδωκα) . . ημεις εν εσμεν 23. εις εν, και ινα . . (ηγαπησα αυτ.) 24. (πατηρ) . . ο : ους . . ην εδωκας 25. (πατηρ)

---

19 Heb. 2, 11. **22** 11. **25** 8. 16, 3. **26** 15, 9.

tas est. **18** Sicut me misisti in mun-
dum, et ego misi eos in mundum: **19** et
pro eis ego sanctifico me ipsum, ut sint
et ipsi sanctificati in veritate. **20** Non
pro his autem rogo tantum, sed et pro
eis qui credituri sunt per verbum eorum
in me, **21** ut omnes unum sint, sicut
tu pater in me et ego in te, ut et ipsi
in nobis unum sint, ut mundus credat
quia tu me misisti. **22** Et ego claritatem
quam dedisti mihi dedi illis, ut sint unum
sicut nos unum sumus, **23** ego in eis et
tu in me, ut sint consummati in unum,
et cognoscat mundus quia tu me misisti,
et dilexisti eos sicut et me dilexisti.
24 Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi
sum ego et illi sint mecum, ut videant
claritatem meam quam dedisti mihi, quia
dilexisti me ante constitutionem mundi.
25 (154. 3) Pater iuste, et mundus te non
cognovit, ego autem te cognovi, (155. 10) et
hi cognoverunt quia tu me misisti: **26** et
notum feci eis nomen tuum et notum
faciam, ut dilectio qua dilexisti me in
ipsis sit et ego in ipsis.

---

18. Sicut tu 20. Non pro eis 21. credat mundus 22. dedi eis . . sicut et nos 24. AF *aliique* ego sum 25. iuste, mundus

---

19 Heb. 2, 11. **22** 11. **25** 8. 16, 3. **26** 15, 9.

XVIII.

Iudae adventus et militum terror. Captio Iesu et Malchi vulneratio. Iudicium apud pontificem et Petri lapsus. Iudicium coram Pilato. Rex veritatis. Barabbas.

1 (156. 1) Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν
σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χει-
μάρρου τῶν κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν
εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
2 (157. 10) ᾔδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδι-
δοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη
Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.
3 (158. 1) ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν
καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπη-
ρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπά-
δων καὶ ὅπλων. 4 (159. 10) Ἰησοῦς οὖν εἰ-
δὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξῆλθεν
καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; 5 ἀπεκρί-
θησαν αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει
αὐτοῖς Ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ
παραδιδοὺς αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν. 6 ὡς οὖν εἶπεν
αὐτοῖς ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθαν εἰς τὰ ὀπίσω
καὶ ἔπεσαν χαμαί. 7 πάλιν οὖν ἐπηρώτη-
σεν αὐτούς Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον Ἰη-
σοῦν τὸν Ναζωραῖον. 8 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζη-
τεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν. 9 ἵνα πλη-
ρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδω-

XVIII. 1. ο Ιησους . . (του Κεδρών) 2. ο Ιησ. 4. εξελθων ειπεν αυτοις 5. λεγ. αυτοις ο Ιησους 6. (om οτι) . . απηλθον . . επεσον 7. αυτους επηρωτησε 8. ο Ιησ.

XVIII. 1 ss. Mt. 26, 36 ss. Mc. 14, 32 ss. Lc. 22, 39 ss. 2 Lc. 21, 37. 9 17, 12.

XVIII.

Iudae adventus et militum terror. Captio Iesu et Malchi vulneratio. Iudicium apud pontificem et Petri lapsus. Iudicium coram Pilato. Rex veritatis. Barabbas.

1 (156. 1) Haec cum dixisset Iesus,
egressus est cum discipulis suis trans
torrentem Cedron, ubi erat hortus, in
quem introivit ipse et discipuli eius.
2 (157. 10) Sciebat autem et Iudas, qui
tradebat eum, locum, quia frequenter
Iesus convenerat illuc cum discipulis suis.
3 (158. 1) Iudas ergo cum accepisset co-
hortem et a pontificibus et Pharisaeis
ministros, venit illuc cum lanternis et
facibus et armis. 4 (159. 10) Iesus itaque
sciens omnia quae ventura erant super
eum, processit et dicit eis Quem quae-
ritis? 5 Responderunt ei Iesum Nazare-
num. Dicit eis Iesus Ego sum. Stabat
autem et Iudas, qui tradebat eum, cum
ipsis. 6 Ut ergo dixit eis Ego sum, abie-
runt retrorsum et ceciderunt in terram.
7 Iterum ergo eos interrogavit Quem
quaeritis? Illi autem dixerunt Iesum Na-
zarenum. 8 Respondit Iesus Dixi vobis
quia ego sum: si ergo me quaeritis, si-
nite hos abire. 9 Ut impleretur sermo
quem dixit, quia quos dedisti mihi, non

XVIII. 3. laternis 4. dixit 7. interrogavit eos

XVIII. 1 ss. Mt. 26, 36 ss. Mc. 14, 32 ss. Lc. 22, 39 ss. 2 Lc. 21, 37. 9 17, 12.

κάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.
10 (160.1) Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαι-
ραν εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ
ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ
ὠτάριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ
Μάλχος. **11** (161.1) εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
τῷ Πέτρῳ Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θή-
κην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ,
οὐ μὴ πίω αὐτό;

12 (162.1) Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος
καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν
Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν, **13** (163.10) καὶ
ἀπήγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθε-
ρὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυ-
τοῦ ἐκείνου· **14** ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμ-
βουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα
ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

15 (164.4) Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σί-
μων Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής. (165.10) ὁ
δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιε-
ρεῖ καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐ-
λὴν τοῦ ἀρχιερέως, **16** (166.1) ὁ δὲ Πέ-
τρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. (167.10) ἐξ-
ῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνωστὸς
τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ, καὶ
εἰσήγαγεν τὸν Πέτρον. **17** (168.1) λέγει οὖν

10. ωτιον 11. την μαχ. σου° 13. απηγαγ. αυτον 14. (αποθανειν υπερ) 15. (om ο ante αλλος) 16. ο αλλ. ος ην γνωστος τω αρχιερει

10 s. Mt. 26, 51 ss. Mc. 14, 47. Lc. 22, 50 s. 11 Mt. 26, 42. 12 Mt. 26, 57. Mc. 14, 53. Lc. 22, 54. 14 11, 50. 15 Mt. 26, 58 pp. 20, 2. 17 Mt. 26, 60 pp.

perdidi ex ipsis quemquam. **10** (160.1) Si-
mon ergo Petrus habens gladium eduxit
eum et percussit pontificis servum et ab-
scidit eius auriculam dextram: erat au-
tem nomen servo Malchus. **11** (161.1) Dixit
ergo Iesus Petro Mitte gladium in vagi-
nam: calicem quem dedit mihi pater,
non bibam illum?

12 (162.1) Cohors ergo et tribunus et
ministri Iudaeorum comprehenderunt Ie-
sum et ligaverunt eum, **13** (163.10) et
adduxerunt eum ad Annam primum: erat
enim socer Caiaphae, qui erat pontifex
anni illius: **14** erat autem Caiaphas qui
consilium dederat Iudaeis quia expedit
unum hominem mori pro populo.

15 (164.4) Sequebatur autem Iesum Si-
mon Petrus et alius discipulus: (165.10)
discipulus autem ille erat notus pontifici
et introivit cum Iesu in atrium pontificis,
16 (166.1) Petrus autem stabat ad ostium
foris. (167.10) Exivit ergo discipulus alius
qui erat notus pontifici et dixit ostiariae,
et introduxit Petrum. **17** (168.1) Dicit

9. ex eis 10. auriculam eius 11. gladium tuum .. (bibam illam) 13 Caiphae 14. Caiphas. 16. (discip. ille qui)

10 s. Mt. 26, 51 ss. Mc. 14, 47. Lc. 22, 50 s. 11 Mt. 26, 42. 12 Mt. 26, 57. Mc. 14, 53. Lc. 22, 54. 14 11, 50. 15 Mt. 26, 58 pp. 20, 2. 17 Mt. 26, 60 pp.

τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός Μὴ καὶ
σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τού-
του; λέγει ἐκεῖνος Οὐκ εἰμί. 18 (169. 10) εἱ-
στήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται
ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ
ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος
ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος.

19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰη-
σοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς
διδαχῆς αὐτοῦ. 20 (170. 1) ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς Ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα τῷ κό-
σμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ
καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι
συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν·
21 (171. 10) τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς
ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι
οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. 22 (172. 1) ταῦτα δὲ
αὐτοῦ εἰπόντος εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεστη-
κὼς ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών Οὕ-
τως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; 23 (173. 10) ἀπε-
κρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Εἰ κακῶς ἐλάλησα,
μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς,
τί με δέρεις;

24 (174. 1) Ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας
δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

25 (175. 1) Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς

17. η παιδ. η θυρ. τω Πε. 18. (ην δε και ο Πετρ. μ. αυτ.) 20. λελαληκα: ελαλησα . . εν τη συναγωγη° . . ς^e (non ς) παντοθεν° (παντες) 21. επερωτας; επερωτησον 23. ο Ιησ. 24. ς^e (non ς) Απεστειλεν ουν

20 Mt. 26, 55 pp. 25 ss. Mt. 26, 71 ss. Mc. 14, 70 ss. Lc. 22, 58 ss.

ergo Petro ancilla ostiaria Numquid et
tu ex discipulis es hominis istius? Dicit
ille Non sum. 18 (169. 10) Stabant autem
servi et ministri ad prunas, quia frigus
erat, et calefiebant: erat autem cum eis
et Petrus stans et calefaciens se.

19 Pontifex ergo interrogavit Iesum
de discipulis suis et de doctrina eius.
20 (170. 1) Respondit ei Iesus Ego palam
locutus sum mundo: ego semper docui in
synagoga et in templo, quo omnes Iu-
daei conveniunt, et in occulto locutus
sum nihil. 21 (171. 10) Quid me interro-
gas? interroga eos qui audierunt quid
locutus sum ipsis: ecce hi sciunt quae
dixerim ego. 22 (172. 1) Haec autem cum
dixisset, unus adsistens ministrorum de-
dit alapam Iesu, dicens Sic respondes
pontifici? 23 (173. 10) Respondit ei Iesus
Si male locutus sum, testimonium per-
hibe de malo: si autem bene, quid me
caedis?

24 (174. 1) Et misit eum Annas ligatum
ad Caiaphan pontificem.

25 (175. 1) Erat autem Simon Petrus

18. calefaciebant se 19. AF *om* suis 21. locutus sim 24. Caipham

20 Mt. 26, 55 pp. 25 ss. Mt. 26, 71 ss. Mc. 14, 70 ss. Lc. 22, 58 ss.

καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ Μὴ καὶ
σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο
ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί. 26 λέγει εἷς
ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς
ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον Οὐκ ἐγώ
σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; 27 πά-
λιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέ-
κτωρ ἐφώνησεν.

28 ([176. 1]) Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ
τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ·
([177. 10]) καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραι-
τώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλ' ἵνα φάγω-
σιν τὸ πάσχα. 29 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλᾶτος
πρὸς αὐτοὺς καί φησιν Τίνα κατηγορίαν
φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; 30 ἀπε-
κρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος
κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐ-
τόν. 31 εἶπεν οὖν αὐτοῖς Πιλᾶτος Λάβετε
αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρί-
νατε αὐτόν. εἶπον αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμῖν
οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα. 32 ἵνα ὁ
λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν ση-
μαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

33 ([178. 1]) Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ
πραιτώριον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν
Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς
τῶν Ἰουδαίων; 34 ([179. 10]) ἀπεκρίθη Ἰη-

25. (ηρνησ. ουν) 27. ο Πετρ. 28. (om ουν) .. πρωια .. (αλλα φαγ.) 29. (εξω προς αυτ.) .. και ειπε 30. ειπον .. κακοποιος 31. ο Πιλατος .. ειπον ουν 33. εις τ. πρ. παλιν 34. απεκρ. αυτω ο Ιησ.

28 ss. Mt. 27, 1 ss. Mc. 15, 1 ss Lc. 23. 1 ss.
32 12, 33. Mt. 20, 19 pp.

stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei
Numquid et tu ex discipulis eius es? Ne-
gavit ille et dixit Non sum. 26 Dicit
unus ex servis pontificis, cognatus eius
cuius abscidit Petrus auriculam Nonne
ego te vidi in horto cum illo? 27 Iterum
ergo negavit Petrus, et statim gallus can-
tavit.

28 ([176.1]) Adducunt ergo Iesum a Caia-
pha in praetorium: erat autem mane:
([177.10]) et ipsi non introierunt in prae-
torium, ut non contaminarentur sed man-
ducarent pascha. 29 Exivit ergo Pilatus
ad eos foras et dixit Quam accusationem
affertis adversus hominem hunc? 30 Re-
sponderunt et dixerunt ei Si non esset
hic malefactor, non tibi tradidissemus
eum. 31 Dixit ergo eis Pilatus Accipite
eum vos et secundum legem vestram iu-
dicate eum. Dixerunt ergo ei Iudaei Nobis
non licet interficere quemquam. 32 Ut
sermo Iesu impleretur, quem dixit signi-
ficans qua morte esset moriturus.

33 ([178.1]) Introivit ergo iterum in prae-
torium Pilatus, et vocavit Iesum et dixit
ei Tu es rex Iudaeorum? 34 ([179. 10]) Et

26. Dicit ei 28. Caipha .. sed ut manducarent 31. AF *om* ei 32. (esset morte) 34. *om* Et

28 ss. Mt 27, 1 ss. Mc. 15, 1 ss. Lc. 23, 1 ss.
32 12, 33. Mt. 20, 19 pp.

σοῦς Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι
σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; 35 ἀπεκρίθη ὁ Πι-
λᾶτος Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος
τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε
ἐμοί· τί ἐποίησας; 36 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ
κόσμου τούτου. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τού-
του ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται
ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδο-
θῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ
ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. 37 (180. 1) εἶπεν
οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ
σύ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Σὺ λέγεις, ὅτι βα-
σιλεύς εἰμι ἐγώ. (181. 10) ἐγὼ εἰς τοῦτο γε-
γέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν
κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ
ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φω-
νῆς. 38 λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Τί ἐστιν
ἀλήθεια; Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν
πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, (182. 9) καὶ λέγει
αὐτοῖς Ἐγὼ οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰ-
τίαν. 39 (183. 4) ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν
ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βού-
λεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν
Ἰουδαίων; 40 (184. 1) ἐκραύγασαν οὖν πά-
λιν πάντες λέγοντες Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν
Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

36. ο Ιησ. 37. ο Ιησους . . (om εγω alterum)
38. αιτ. ευρ. εν αυτω 39. (απολ. υμ. bis)

37 8, 40. 47. 38 19, 4. 39 s. Mt. 27, 15 ss. pp.

respondit Iesus A temet ipso hoc dicis,
an alii tibi dixerunt de me? 35 Respondit
Pilatus Numquid ego Iudaeus sum? gens
tua et pontifices tradiderunt te mihi:
quid fecisti? 36 Respondit Iesus Regnum
meum non est de mundo hoc: si ex hoc
mundo esset regnum meum, ministri mei
utique decertarent ut non traderer Iu-
daeis: nunc autem regnum meum non
est hinc. 37 (180. 1) Dixit itaque ei Pi-
latus Ergo rex es tu? Respondit Iesus
Tu dicis, quia rex sum ego. (181. 10) Ego
in hoc natus sum et ad hoc veni in
mundum, ut testimonium perhibeam ve-
ritati: omnis qui est ex veritate audit
meam vocem. 38 Dicit ei Pilatus Quid
est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum
exivit ad Iudaeos (182. 9) et dicit eis Ego
nullam invenio in eo causam. 39 (183. 4) Est
autem consuetudo vobis ut unum dimittam
vobis in pascha: vultis ergo dimittam vo-
bis regem Iudaeorum? 40 (184. 1) Clama-
verunt ergo rursum omnes dicentes Non
hunc, sed Barabban. Erat autem Barab-
bas latro.

34. dixerunt tibi 36. de hoc mundo . . (om utique) . . (meum regnum) 37. vocem meam 40. AF *aliique om* ergo

37 8, 40. 47. 38 19, 4. 39 s. Mt. 27, 15 ss. pp.

XIX.

Ecce homo. Pilati potestas. Damnatio. Crucifixio. Titulus in cruce. Tunica inconsutilis. Mater et Iohannes. Consummatum est. Percussio lateris. Ioseph cum Nicodemo sepelit corpus.

1 (185. 4) Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλᾶτος τὸν
Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. **2** καὶ οἱ στρατιῶ-
ται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέ-
θηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορ-
φυροῦν περιέβαλον αὐτόν, **3** καὶ ἤρχοντο
πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον Χαῖρε ὁ βασιλεὺς
τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπί-
σματα.

4 (186. 9) Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πι-
λᾶτος καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐ-
τὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι αἰτίαν ἐν αὐτῷ οὐ-
δεμίαν εὑρίσκω. **5** (187. 4) ἐξῆλθεν οὖν ὁ
Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφα-
νον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει
αὐτοῖς Ἴδε ὁ ἄνθρωπος. **6** (188. 1) ὅτε οὖν
εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται,
ἐκραύγασαν λέγοντες Σταύρωσον σταύρω-
σον. (189. 10) λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος Λά-
βετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· (190. 9)
ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.
7 (191. 10) ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι
Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον

XIX. 3. om και ηρχ. πρ. αυτον .. εδιδουν 4. (Και εξηλθ. π.) .. εν αυτω ουδ. αιτ. ευρισκω 6. (Στ. σταυρ. αυτον)

XIX. 1 Lc. 23, 16. 2 Mt. 27, 26 ss. Mc. 15, 15 ss. 4 18, 38. 6 18, 31. Mt. 27, 23 ss. 7 10, 33. Mt. 26, 63 pp. *Lev. 24, 16.

XIX.

Ecce homo. Pilati potestas. Damnatio. Crucifixio. Titulus in cruce. Tunica inconsutilis. Mater et Iohannes. Consummatum est. Percussio lateris. Ioseph cum Nicodemo sepelit corpus.

1 (185. 4) Tunc ergo apprehendit Pilatus
Iesum et flagellavit. **2** Et milites ple-
ctentes coronam de spinis inposuerunt
capiti eius et veste purpurea circumde-
derunt eum, **3** et veniebant ad eum et
dicebant Have rex Iudaeorum, et dabant
ei alapas.

4 (186. 9) Exiit iterum Pilatus foras et
dicit eis Ecce adduco vobis eum foras,
ut cognoscatis quia in eo nullam causam
invenio. **5** (187. 4) Exiit ergo Iesus por-
tans spineam coronam et purpureum
vestimentum. Et dicit eis Ecce homo.
6 (188. 1) Cum ergo vidissent eum pon-
tifices et ministri, clamabant dicentes
Crucifige, crucifige. (189. 10) Dicit eis Pi-
latus Accipite eum vos et crucifigite:
(190. 9) ego enim non invenio in eo cau-
sam. **7** (191. 10) Responderunt ei Iudaei

4. Exivit ergo .. nullam invenio in eo causam 5. Exivit .. coronam spineam 6. Cruc. crucifige eum

XIX. 1 Lc. 23, 16. 2 Mt. 27, 26 ss. Mc. 15, 15 ss. 4 18, 38. 6 18, 31. Mt. 27, 23 ss. 7 10, 33. Mt. 26, 63 pp. *Lev. 24, 16.

ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν.

8 (192. 4) Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλᾶτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, 9 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. 10 (193. 10) λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; 11 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. 12 ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλᾶτος ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγαζον λέγοντες Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι.

13 Ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. 14 ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. 15 (194. 1) ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι Ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. (195. 10) λέγει αὐ-

7. (om ημων) .. εαυτ. υι. (ς° add του°, non ς) θεου 10. λεγει ουν .. σταυρωσαι σε, και εξουσ. εχ. απολ. σε 11. ο Ιησους .. (εχεις) .. ουδεμ. κατ εμου .. (παραδους) 12. εκραζον .. αυτον ποιων° 13. τουτον τον λογον .. του βηματος 14. ωρα δε ωσει 15. οι δε εκραυγασαν Αρ.

9 Mt. 27, 12 pp. Mc. 15, 4 s. 14 31. 15 Lc. 23, 18.

Nos legem habemus, et secundum legem debet mori, quia filium dei se fecit.

8 (192. 4) Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit, 9 et ingressus est praetorium iterum et dicit ad Iesum Unde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. 10 (193. 10) Dicit ergo ei Pilatus Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo dimittere te? 11 Respondit Iesus Non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi esset datum de super: propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet. 12 Exinde quaerebat Pilatus dimittere eum: Iudaei autem clamabant dicentes Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris: omnis qui se regem facit contradicit Caesari.

13 Pilatus ergo cum audisset hos sermones, adduxit foras Iesum, et sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos, hebraice autem Gabbatha. 14 Erat autem parasceve paschae, hora quasi sexta. Et dicit Iudaeis Ecce rex vester. 15 (194. 1) Illi autem clamabant Tolle tolle, crucifige eum. (195. 10) Dicit eis Pilatus Regem ve-

9. dixit 11. datum esset .. me tradidit 12. Et exinde .. omnis enim 13. Pilatus autem .. AF in locum .. (Lithostrotus) 15. AF *aliique* Dixit

9 Mt. 27, 12 pp. Mc. 15, 4 s. 14 31. 15 Lc. 23, 18.

τοῖς ὁ Πιλᾶτος Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυ-
ρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς Οὐκ ἔχο-
μεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. **16** (196.1) τότε
οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

(197.1) Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν, **17** καὶ
βαστάζων αὐτῷ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς
τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται
Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ, **18** ὅπου αὐτὸν ἐσταύ-
ρωσαν, (198.1) καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο
ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰη-
σοῦν. **19** (199.1) ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ
Πιλᾶτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν
δὲ γεγραμμένον Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βα-
σιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. **20** (200.10) τοῦτον
οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰου-
δαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως
ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμ-
μένον Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί.
21 ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν
Ἰουδαίων Μὴ γράφε Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεύς
εἰμι τῶν Ἰουδαίων. **22** ἀπεκρίθη ὁ Πι-
λᾶτος Ὃ γέγραφα, γέγραφα.

23 (201.1) Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύ-
ρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσερα μέρη, ἑκάστῳ
στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ

16. Παρελ. δε . . add in f. και απηγαγον (και ηγαγον) 17. κ. βαστ. τον στ. αυτου . . ο: ος 20. της πολ. ο τοπος . . Ελληνιστι, Ρωμαιστι 23. τεσσαρα

16 ss. Mt. 27, 32 ss. Mc. 15, 21 ss. Lc. 23, 26 ss.
23 s. Mt. 27, 35. Mc. 15, 24. Lc. 23, 34.

strum crucifigam? Responderunt pontifi-
ces Non habemus regem nisi Caesarem.
16 (196.1) Tunc ergo tradidit eis illum ut
crucifigeretur.

(197.1) Susceperunt autem Iesum et
eduxerunt, **17** et baiulans sibi crucem
exivit in eum qui dicitur calvariae locum,
hebraice Golgotha, **18** ubi eum crucifixe-
runt, (198.1) et cum eo alios duos hinc et
hinc, medium autem Iesum. **19** (199.1) Scri-
psit autem et titulum Pilatus et posuit
super crucem: erat autem scriptum Iesus
Nazarenus rex Iudaeorum. **20** (200.10) Hunc
ergo titulum multi legerunt Iudaeorum,
quia prope civitatem erat locus ubi cru-
cifixus est Iesus, et erat scriptum hebraice
graece et latine. **21** Dicebant ergo Pilato
pontifices Iudaeorum Noli scribere Rex
Iudaeorum, sed quia ipse dixit Rex sum
Iudaeorum. **22** Respondit Pilatus Quod
scripsi, scripsi.

23 (201.1) Milites ergo cum crucifixis-
sent eum, acceperunt vestimenta eius et
fecerunt quattuor partes, unicuique militi
partem, et tunicam. Erat autem tunica

16. (et duxerunt) 17. hebraice autem 18. crucifixerunt eum 20. Iudaeorum legerunt 21. (*om* Pilato) . . (*om* Iudaeorum)

16 ss. Mt. 27, 32 ss. Mc. 15, 21 ss. Lc. 23, 26 ss.
23 s. Mt. 27, 35. Mc. 15, 24. Lc. 23, 34.

χιτὼν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι'
ὅλου· **24** εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους Μὴ
σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ,
τίνος ἔσται. ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέ-
γουσα Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς
καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον
Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

25 ([202. 10]) Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ
σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ
ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ
Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. **26** Ἰη-
σοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθη-
τὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ
αὐτοῦ Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. **27** εἶτα λέ-
γει τῷ μαθητῇ Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ'
ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς
εἰς τὰ ἴδια.

28 ([203. 4]) Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς
ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ
γραφή, λέγει Διψῶ. **29** σκεῦος οὖν ἔκειτο
ὄξους μεστόν· οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον
ὄξους καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν
αὐτοῦ τῷ στόματι. **30** ([204. 1]) ὅτε οὖν ἔλα-
βεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν Τετέλεσται,
καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ
πνεῦμα.

---

23. αρραφος° 24. ειπον 26. ιδου 27. ιδου . . (ο μαθ. αυτην) 28. (ιδων) . . παντα ηδη 29. (om ουν) . . (σπογγον ουν μεστον του οξους υσσωπω)

---

24 *Ps. 21 (22), 19. **25** Mt. 27, 55 pp. **26** 20, 2. **28** *Ps. 68 (69), 22. **29** Mt. 27, 48 pp. **30** Mt. 27, 50 pp.

inconsutilis, de super contexta per totum:
24 dixerunt ergo ad invicem Non scin-
damus eam, sed sortiamur de illa cuius
sit. Ut scriptura impleretur dicens Par-
titi sunt vestimenta mea sibi, et in ve-
stem meam miserunt sortem. Et milites
quidem haec fecerunt.

25 ([202. 10]) Stabant autem iuxta cru-
cem Iesu mater eius et soror matris eius
Maria Cleopae et Maria Magdalene. **26** Cum
vidisset ergo Iesus matrem et discipulum
stantem quem diligebat, dicit matri suae
Mulier, ecce filius tuus. **27** Deinde dicit
discipulo Ecce mater tua. Et ex illa hora
accepit eam discipulus in sua.

28 ([203. 4]) Postea sciens Iesus quia iam
omnia consummata sunt, ut consumma-
retur scriptura, dicit Sitio. **29** Vas ergo
positum erat aceto plenum: illi autem
spongiam plenam aceto hysopo circumpo-
nentes optulerunt ori eius. **30** ([204. 1]) Cum
ergo accepisset Iesus acetum, dixit Con-
summatum est, et inclinato capite tradi-
dit spiritum.

---

24. (impleatur) 25. Cleophae 28. *om* iam . . dixit 29. erat positum

---

24 *Ps. 21 (22), 19. **25** Mt. 27, 55 pp. **26** 20, 2. **28** *Ps. 68 (69), 22. **29** Mt. 27, 48 pp. **30** Mt. 27, 50 pp.

31 (205. 10) Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ
μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ
σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἦν γὰρ με-
γάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώ-
τησαν τὸν Πιλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ
σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. **32** ἦλθον οὖν οἱ στρα-
τιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ
σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντος
αὐτῷ· **33** ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς
εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν
αὐτοῦ τὰ σκέλη, **34** ἀλλ' εἷς τῶν στρα-
τιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν,
καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. **35** καὶ
ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ
αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κἀκεῖνος οἶδεν
ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε.
36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πλη-
ρωθῇ Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ.
37 καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει Ὄψονται
εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

38 (206. 1) Μετὰ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν
Πιλᾶτον Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν
μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ
τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ
σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶ-
τος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ.

31. εκεινου: ς^e (non ς) εκεινη 32. συσταυρωθ. 33. αυτον ηδη 34. ευθυς εξηλθεν 35. ινα υμεις 38. Μετα δε . . ο Ιωσηφ . . (om ο) . . αυτου: του Ιησου

31 *Deut. 21, 23. Mc. 15, 42. **35** 21, 24. **36** *Exod. 12, 46. *Ps. 33 (34), 21. **37** *Zach. 12, 10. **38** ss. Mt. 27, 57 ss. Mc. 15, 42 ss. Lc. 23, 50 ss.

31 (205. 10) Iudaei ergo, quoniam pa-
rasceve erat, ut non remanerent in cruce
corpora sabbato, erat enim magnus dies
ille sabbati, rogaverunt Pilatum ut fran-
gerentur eorum crura et tollerentur. **32** Ve-
nerunt ergo milites, et primi quidem fre-
gerunt crura et alterius qui crucifixus est
cum eo: **33** ad Iesum autem cum ve-
nissent, ut viderunt eum iam mortuum,
non fregerunt eius crura, **34** sed unus
militum lancea latus eius aperuit, et con-
tinuo exivit sanguis et aqua. **35** Et qui
vidit testimonium perhibuit, et verum est
eius testimonium, et ille scit quia vera
dicit, ut et vos credatis. **36** Facta sunt
enim haec ut scriptura impleretur Os
non comminuetis ex eo. **37** Et iterum
alia scriptura dicit Videbunt in quem
transfixerunt.

38 (206. 1) Post haec autem rogavit Pi-
latum Ioseph ab Arimathia, eo quod es-
set discipulus Iesu, occultus autem pro-
pter metum Iudaeorum, ut tolleret corpus
Iesu: et permisit Pilatus. Venit ergo et

35. testimonium eius 36. AF impleatur 38. Arimathaea

31 *Deut. 21, 23. Mc. 15, 42. **35** 21, 24. **36** *Exod. 12, 46. *Ps. 33 (34), 21. **37** *Zach. 12, 10. **38** ss. Mt. 27, 57 ss. Mc. 15, 42 ss. Lc. 23, 50 ss.

39 (207.10) ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλ-
θὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων
μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν.
40 (208.1) ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ
καὶ ἔδησαν αὐτὸ ἐν ὀθονίοις μετὰ τῶν
ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰου-
δαίοις ἐνταφιάζειν. **41** ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ
ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ
μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη.
42 ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰου-
δαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν
τὸν Ἰησοῦν.

XX.

Resurrectio. Maria, Petrus et Iohannes ad sepulchrum. Duo angeli. Hortulanus et Maria. Dominus in mediis discipulis impertiens spiritum. Thomas incredulus. Conclusio.

1 (209.1) Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων
Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωὶ σκοτίας
ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν
λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. **2** (210.10) τρέ-
χει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον
καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ
Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἦραν τὸν κύριον
ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ
ἔθηκαν αὐτόν. **3** ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος
καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ
μνημεῖον. **4** ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ
ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ

39. ο ελθ. προς τον Ιησουν . . ωσει 40. om εν

XX. 1 Mt. 28, 1 ss. Mc. 16, 1 ss. Lc. 24, 1 ss. 2 13, 23. 18. 15. 19, 26. 21, 7. 3 ss. Lc. 24, 12.

tulit corpus Iesu: **39** (207.10) venit autem
et Nicodemus, qui venerat ad Iesum no-
cte primum, ferens mixturam murrae et
aloes quasi libras centum. **40** (208.1) Ac-
ceperunt ergo corpus Iesu et ligaverunt
eum linteis cum aromatibus, sicut mos
est Iudaeis sepelire. **41** Erat autem in
loco ubi crucifixus est hortus, et in horto
monumentum novum, in quo nondum
quisquam positus erat: **42** ibi ergo pro-
pter parasceven Iudaeorum, quia iuxta
erat monumentum, posuerunt Iesum.

XX.

Resurrectio. Maria, Petrus et Iohannes ad sepulchrum. Duo angeli. Hortulanus et Maria. Dominus in mediis discipulis impertiens spiritum. Thomas incredulus. Conclusio.

1 (209.1) Una autem sabbati Maria
Magdalene venit mane, cum adhuc tene-
brae essent, ad monumentum, et videt
lapidem sublatum a monumento. **2** (210.10)
Cucurrit ergo et venit ad Simonem Pe-
trum et ad alium discipulum quem ama-
bat Iesus, et dicit eis Tulerunt dominum
de monumento, et nescimus ubi posue-
runt eum. **3** Exiit ergo Petrus et ille
alius discipulus, et venerunt ad monu-
mentum: **4** currebant autem duo simul:
et ille alius discipulus praecucurrit citius

40. eum: illud . . (Iudaeis est).
XX. 1. vidit 2. dicit illis

XX. 1 Mt. 28, 1 ss. Mc. 16, 1 ss. Lc. 24, 1 ss. 2 13, 23. 18, 15. 19, 26. 21, 7. 3 ss. Lc. 24, 12.

Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον,
5 καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθό-
νια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. 6 ἔρχεται οὖν
Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια
κείμενα, 7 καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων
κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα
τόπον. 8 τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος
μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον,
καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· 9 οὐδέπω γὰρ
ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νε-
κρῶν ἀναστῆναι. 10 ἀπῆλθον οὖν πάλιν
πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.

11 ([211. 1]) Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ
μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν,
παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, 12 καὶ θεω-
ρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους,
ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς
ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ
13 ([212. 10]) καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι Γύναι,
τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν
μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.
14 ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω,
καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ
ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. 15 λέγει αὐτῇ Ἰη-
σοῦς Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη
δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐτῷ

XX. 10. πρ. εαυτους 11. προς το μνημειον κλαιουσα εξω . . (om εξω) 14. και ταυτα . . ο Ιησ.° 15. ο Ιησους

14 21, 4. 14—18 [Mc. 16, 9 s.]

Petro et venit primus ad monumentum,
5 et cum se inclinasset, videt posita lin-
teamina, non tamen introivit. 6 Venit
ergo Simon Petrus sequens eum et in-
troivit in monumentum, et videt lintea-
mina posita, 7 et sudarium, quod fuerat
supra caput eius, non cum linteaminibus
positum, sed separatim involutum in
unum locum. 8 Tunc ergo introivit et
ille discipulus qui venerat primus ad mo-
numentum, et vidit et credidit. 9 Non-
dum enim sciebant scripturam, quia opor-
teret eum a mortuis resurgere. 10 Abie-
runt ergo iterum ad semet ipsos disci-
puli.

11 ([211. 1]) Maria autem stabat ad mo-
numentum foris plorans. Dum ergo fleret,
inclinavit se et prospexit in monumen-
tum, 12 et vidit duos angelos in albis
sedentes, unum ad caput et unum ad
pedes, ubi positum fuerat corpus Iesu.
13 ([212. 10]) Dicunt ei illi Mulier quid plo-
ras? Dicit eis quia tulerunt dominum
meum, et nescio ubi posuerunt eum.
14 Haec cum dixisset, conversa est re-
trorsum, et videt Iesum stantem, et non
sciebat quia Iesus est. 15 Dicit ei Iesus
Mulier, quid ploras? quem quaeris? Illa
existimans quia hortulanus esset, dicit ei

5. vidit 6. vidit 7. super 9. (sciebat) . . oportebat 10. discipuli ad semet ipsos 14. vidit

14 21, 4. 14—18 Mc. 16, 9 s.

Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι
ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. **16** λέ-
γει αὐτῇ Ἰησοῦς Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη
λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί Ῥαββουνί, ὃ λέγεται
διδάσκαλε. **17** λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς Μή μου
ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πα-
τέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου
καὶ εἰπὲ αὐτοῖς Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα
μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ
θεὸν ὑμῶν. **18** ἔρχεται Μαριὰμ ἡ Μαγδα-
ληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρα-
κεν τὸν κύριον καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

19 (215. 9) Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν
κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ
τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς
καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς
Εἰρήνη ὑμῖν. **20** καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν
καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς.
(214. 10) ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες
τὸν κύριον. **21** εἶπεν οὖν αὐτοῖς πάλιν Εἰ-
ρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πα-
τήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. **22** καὶ τοῦτο
εἰπὼν ἐνεφύσησεν, καὶ λέγει αὐτοῖς Λάβετε
πνεῦμα ἅγιον. **23** (215. 7) ἄν τινων ἀφῆτε

15. αυτον εθηκας 16. ο Ιησους Μαρια . . om Εβραιστι 17. ο Ιησους . . πατερα μου 18. Μαρια . . απαγγελλουσα 19. (om ουν) . . των σαββατων . . οι μαθηται συνηγμενοι 20. εδειξεν αυτοις τας χ. και την πλ. αυτου 21. ο Ιησους παλιν

19 Lc. 24, 36. [Mc. 16, 14.] **20** [Lc. 24, 40.] **21** 17, 18 **23** Mt. 18, 18.

Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi
ubi posuisti eum, et ego eum tollam.
16 Dicit ei Iesus Maria. Conversa illa
dicit ei Rabboni, quod dicitur magister.
17 Dicit ei Iesus Noli me tangere: non-
dum enim ascendi ad patrem meum;
vade autem ad fratres meos et dic eis
Ascendo ad patrem meum et patrem ve-
strum et deum meum et deum vestrum.
18 Venit Maria Magdalene adnuntians
discipulis quia vidi dominum, et haec
dixit mihi.

19 (215. 9) Cum esset ergo sero die illo
una sabbatorum, et fores essent clausae
ubi erant discipuli propter metum Iu-
daeorum, venit Iesus et stetit in me-
dio, et dicit eis Pax vobis. **20** Et hoc
cum dixisset, ostendit eis manus et la-
tus. (214. 10) Gavisi sunt ergo discipuli
viso domino. **21** Dixit ergo eis iterum
Pax vobis: sicut misit me pater, et ego
mitto vos. **22** Hoc cum dixisset, insuffla-
vit, et dicit eis Accipite spiritum san-
ctum: **23** (215. 7) quorum remiseritis pec-

17. vestrum, deum 19. ergo sero esset . . discipuli congregati . . dixit 20. cum hoc 22. Haec cum . . dixit

19 Lc. 24. 36. Mc. 16, 14. **20** Lc. 24, 40. **21** 17, 18. **23** Mt. 18, 18.

τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων
κρατῆτε, κεκράτηνται.

24 (216. 10) Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώ-
δεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ'
αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς. 25 ἔλεγον οὖν
αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί Ἑωράκαμεν τὸν
κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν
ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ
βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τόπον τῶν
ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν
πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. 26 (217. 9)
Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν.
ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμέ-
νων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν Εἰ-
ρήνη ὑμῖν. 27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ Φέρε
τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς
μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς
τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος
ἀλλὰ πιστός. 28 (218. 10) ἀπεκρίθη Θωμᾶς
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός
μου. 29 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅτι ἑώρα-
κάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόν-
τες καὶ πιστεύσαντες.

30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα
ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν,
ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τού-
τῳ· 31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύ-

23. (αφεωνται) 24. ο Ιησ. 25. τοπον: τυπον . την χειρα μου 28. και απεκρ. ο Θωμας 29. Θωμα, πεπιστευκας° 30. μαθητων αυτου

30 21, 25.

cata, remittuntur eis, et quorum reti-
nueritis, retenta sunt.

24 (216. 10) Thomas autem unus ex
duodecim, qui dicitur Didymus, non erat
cum eis quando venit Iesus. 25 Dixe-
runt ergo ei alii discipuli Vidimus domi-
num. Ille autem dixit eis Nisi videro in
manibus eius fixuram clavorum et mit-
tam digitum meum in locum clavorum
et mittam manum meam in latus eius,
non credam. 26 (217. 9) Et post dies octo
iterum erant discipuli eius intus, et Tho-
mas cum eis. Venit Iesus ianuis clau-
sis, et stetit in medio et dixit Pax vobis.
27 Deinde dicit Thomae Infer digitum
tuum huc et vide manus meas, et affer
manum tuam et mitte in latus meum, et
noli esse incredulus sed fidelis. 28 (218. 10)
Respondit Thomas et dixit ei Dominus
meus et deus meus. 29 Dicit ei Iesus
Quia vidisti me, credidisti: beati qui non
viderunt et crediderunt.

30 Multa quidem et alia signa fecit
Iesus in conspectu discipulorum suorum,
quae non sunt scripta in libro hoc:
31 haec autem scripta sunt ut credatis

23. (remittentur) 29. Dixit . . me, Thoma

30 21, 25.

σητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν
τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

XXI.

Tertia redivivi manifestatio ad lacum Tiberiadis. Pisces, Petrus, prandium. Iesus ter Petrum pascere oves iubet. Petrus ab alio cingendus et Iohannes non moriturus. Evangelii auctor.

1 (219. 9) Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυ-
τὸν πάλιν τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης
τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως.
2 ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ
λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ
Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου
καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.
3 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω
ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ Ἐρχόμεθα καὶ
ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς
τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν
οὐδέν. 4 πρωίας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη
Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν
οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. 5 λέγει οὖν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Παιδία, μή τι προσφά-
γιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Οὔ. 6 ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη
τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβα-
λον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον
ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. 7 (220.10) λέ-
γει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰη-

31. ο Ιησ.

XXI. 1. παλιν ο Ιησους 3. ανεβησαν° . . πλοιον: add ευθυς 4. γενομενης . . ο Ιησους . . εις: (επι) 6. ισχυσαν

XXI. 4 20, 14. 7 20, 2.

quia Iesus est Christus filius dei, et ut
credentes vitam habeatis in nomine eius.

XXI.

Tertia redivivi manifestatio ad lacum Tiberiadis. Pisces, Petrus, prandium. Iesus ter Petrum pascere oves iubet. Petrus ab alio cingendus et Iohannes non moriturus. Evangelii auctor.

1 (219. 9) Postea manifestavit se iterum
Iesus discipulis ad mare Tiberiadis. Ma-
nifestavit autem sic. 2 Erant simul Si-
mon Petrus et Thomas qui dicitur Didy-
mus et Nathanahel qui erat a Cana Ga-
lilaeae et filii Zebedaei et alii ex discipu-
lis eius duo. 3 Dicit eis Simon Petrus
Vado piscari. Dicunt ei Venimus et nos
tecum. Et exierunt et ascenderunt in
navem, et illa nocte nihil prendiderunt.
4 Mane autem iam facto stetit Iesus in
litore: non tamen cognoverunt discipuli
quia Iesus est. 5 Dicit ergo eis Iesus
Pueri, numquid pulmentarium habetis?
Responderunt ei Non. 6 Dixit eis Mittite
in dexteram navigii rete, et invenietis.
Miserunt ergo, et iam non valebant illud
trahere a multitudine piscium. 7 (220. 10)
Dicit ergo discipulus ille quem diligebat

XXI. 1. AF *aliique om* discipulis 4. *om* iam 5. Dixit 6. Dicit . . prae multitudine 7. Dixit

XXI. 4 20, 14. 7 20, 2.

σοῦς τῷ Πέτρῳ Ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων
οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν,
τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός,
καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· 8 οἱ
δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ
γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς
ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον
τῶν ἰχθύων. 9 (221.9) ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς
τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ
ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. 10 λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψα-
ρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. 11 (222.9) ἀνέβη
οὖν Σίμων Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ δίκτυον
εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκα-
τὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων
οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. 12 (223.9) λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ἀριστήσατε. (224.10)
οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν
Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν.
13 (225.9) ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει
τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψά-
ριον ὁμοίως. 14 (226.10) τοῦτο ἤδη τρίτον
ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς
ἐκ νεκρῶν.

15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, (227.9) λέγει τῷ
Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς Σίμων Ἰωάννου,
ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ Ναὶ
κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ

8. αλλ 11. om ουν . . επι της γης . . (μεγ. ιχθ.) 12. ουδεις δε 13. ερχεται ουν . . ο Ιησ. 14. ο Ιησους . . μαθηταις αυτου 15. Ιωαννου: Ιωνα . . πλειον

14 20, 19. 26.

Iesus Petro Dominus est. Simon Petrus
cum audisset quia dominus est, tunicam
succinxit se, erat enim nudus, et misit
se in mare: 8 alii autem discipuli na-
vigio venerunt, non enim longe erant a
terra sed quasi cubitis ducentis, trahen-
tes rete piscium. 9 (221.9) Ut ergo de-
scenderunt in terram, viderunt prunas
positas et piscem superpositum et panem.
10 Dicit eis Iesus Afferte de piscibus quos
prendistis nunc. 11 (222.9) Ascendit Si-
mon Petrus et traxit rete in terram ple-
num magnis piscibus centum quinqua-
ginta tribus: et cum tanti essent, non
est scissum rete. 12 (223.9) Dicit eis Ie-
sus Venite prandete. (224.10) Et nemo
audebat discumbentium interrogare eum
Tu quis es? scientes quia dominus est.
13 (225.9) Et venit Iesus et accipit pa-
nem et dat eis, et piscem similiter.
14 (226.10) Hoc iam tertio manifestatus
est Iesus discipulis, cum resurrexisset a
mortuis.

15 Cum ergo prandissent, (227.9) dicit
Simoni Petro Iesus Simon Iohannis, dili-
gis me plus his? Dicit ei Etiam domine,
tu scis quia amo te. Dicit ei Pasce

7. tunica, item A** 10. prendidistis 12. AF dominus esset 13. AF *aliique* accepit 14. discipulis suis

14 20, 19. 26.

Βόσκε τὰ ἀρνία μου. **16** (228. 10) λέγει
αὐτῷ πάλιν δεύτερον Σίμων Ἰωάννου, ἀγα-
πᾷς με; λέγει αὐτῷ Ναὶ κύριε, σὺ οἶδας
ὅτι φιλῶ σε. (229. 9) λέγει αὐτῷ Ποίμαινε
τα πρόβατά μου. **17** (230. 10) λέγει αὐτῷ
τὸ τρίτον Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυ-
πήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον
Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, πάντα
σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. (231.
9) λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Βόσκε τὰ προβάτιά
μου. **18** (232. 10) ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε
ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιε-
πάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκ-
τενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει
καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. **19** τοῦτο δὲ εἶ-
πεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν
θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ Ἀκο-
λούθει μοι.

20 Ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν
μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα,
ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆ-
θος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς ἐστιν ὁ πα-
ραδιδούς σε; **21** τοῦτον ἰδὼν ὁ Πέτρος
λέγει τῷ Ἰησοῦ Κύριε, οὗτος δὲ τί; **22** λέ-
γει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐὰν αὐτὸν θέλω μέ-

16. 17. Ιωαννου: Ιωνα bis 17. (με; λεγει αυτω) .. συ παντα .. ο Ιησους .. προβατα 20. Ἐπιστρ. δε 21. (τουτ. ουν)

17 16, 30. **19** 12, 33. 13, 36. 2 Pe. 1. 14. **20** 7, 13, 23 ss.

agnos meos. **16** (228. 10) Dicit ei iterum
Simon Iohannis, diligis me? Ait illi Etiam
domine, tu scis quia amo te. (229. 9) Di-
cit ei Pasce agnos meos. **17** (230. 10) Di-
cit ei tertio Simon Iohannis, amas me?
Contristatus est Petrus quia dixit ei ter-
tio Amas me? dicit ei Domine, tu omnia
scis, tu scis quia amo te. (231. 9) Dicit
ei Pasce oves meas. **18** (232. 10) Amen
amen dico tibi, cum esses iunior, cin-
gebas te et ambulabas ubi volebas. cum
autem senueris, extendes manus tuas, et
alius te cinget et ducet quo non vis.
19 Hoc autem dixit significans qua morte
clarificaturus esset deum. Et hoc cum
dixisset, dicit ei Sequere me.

20 Conversus Petrus vidit illum disci-
pulum quem diligebat Iesus sequentem,
qui et recubuit in caena super pectus
eius et dixit Domine, quis est qui tradit
te? **21** Hunc ergo cum vidisset Petrus,
dicit Iesu Domine, hic autem quid? **22** Di-
cit ei Iesus Sic eum volo manere donec

17. et dixit ei Domine, tu omnia nosti .. Dixit 18. quo tu non 19. Et cum hoc 20. tradet 21. dixit 22. ((Si sic eum, Si eum))

17 16, 30. **19** 12, 33 13, 36. 2 Pe. 1, 14. **20** 7. 13, 23 ss.

νειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκο-
λούθει. **23** ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς
τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ
ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω
μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν
περὶ τούτων καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδα-
μεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.
25 ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν
ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν,
οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ
γραφόμενα βιβλία.

---

22. ακολουθει μοι 24. εστιν η μαρτ. αυτου 25. add in fine αμην

---

24 19, 35. 3 Io. 12. **25** 20, 30.

veniam, quid ad te? tu me sequere.
23 Exivit ergo sermo iste in fratres quia
discipulus ille non moritur. Et non dixit
ei Iesus Non moritur, sed Sic eum volo
manere donec veniam, quid ad te?

24 Hic est discipulus qui testimonium
perhibet de his et scripsit haec, et sci-
mus quia verum est testimonium eius.
25 Sunt autem et alia multa quae fecit
Iesus, quae si scribantur per singula, nec
ipsum arbitror mundum capere eos qui
scribendi sunt libros.

---

23. Exiit . . inter fratres . . (Si eum) . . AF venio 24. discipulus ille 25. capere posse . . (*add in fine* Amen)

---

24 19, 35. 3 Io. 12. **25** 20, 30.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

I.

Iesus redivivus promisso apostolis sancto spiritu aufertur in caelum. Apostolorum conventus. Petro suasore Matthias Iudae suffectus.

1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ
πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο Ἰησοῦς
ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, 2 ἄχρι ἧς ἡμέ-
ρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύ-
ματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήμφθη· 3 οἷς
καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ πα-
θεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμε-
ρῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ
λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ·
4 καὶ συναλιζόμενος αὐτοῖς παρήγγειλεν
ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ πε-
ριμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκού-
σατέ μου· 5 ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν
ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε
ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. 6 οἱ
μὲν οὖν συνελθόντες ἠρώτων αὐτὸν λέγον-
τες Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκα-

I. 1. ο Ιησ. 2. ανεληφθη 3. τεσσαρακοντα 4. (συναυλιζομ.) . . παρηγγ. αυτοις 5. βαπτισθ. εν πνευμ. 6. επηρωτων

I. 4 Lc. 24, 49. 5 Lc. 3, 16 ss.

LIBER
ACTUUM APOSTOLORUM.

I.

Iesus redivivus promisso apostolis sancto spiritu aufertur in caelum. Apostolorum conventus. Petro suasore Matthias Iudae suffectus.

1 Primum quidem sermonem feci de
omnibus, o Theophile, quae coepit Iesus
facere et docere, 2 usque in diem qua
praecipiens apostolis per spiritum san-
ctum quos elegit adsumptus est: 3 qui-
bus et praebuit se ipsum vivum post pas-
sionem suam in multis argumentis, per
dies quadraginta apparens eis et loquens
de regno dei: 4 (1) et convescens prae-
cepit eis ab Hierosolymis ne discede-
rent, sed expectarent promissionem pa-
tris quam audistis per os meum, 5 quia
Iohannes quidem baptizavit aqua, vos
autem baptizabimini spiritu sancto non
post multos hos dies. 6 Igitur qui con-
venerant interrogabant eum dicentes Do-
mine, si in tempore hoc restitues regnum

I. 4. audistis, inquit, 5. (baptizamini) 6. (convenerunt)

I. 4 Lc. 24, 49. 5 Lc. 3, 16 ss.

θιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; 7 εἶ-
πεν δὲ πρὸς αὐτούς Οὐχ ὑμῶν ἐστιν γνῶ-
ναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο
ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, 8 ἀλλὰ λήμψεσθε δύ-
ναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ'
ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἰε-
ρουσαλὴμ καὶ πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμα-
ρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. 9 καὶ
ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ
νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτῶν. 10 καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς
τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ
ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθή-
σεσιν λευκαῖς, 11 οἳ καὶ εἶπαν Ἄνδρες
Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν
οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς
ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται
ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς
τὸν οὐρανόν.

12 Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ
ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν
ἐγγὺς Ἰερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν.
13 καὶ ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέ-
βησαν, οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὅ τε Πέτρος
καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἀνδρέας,
Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ
Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων
ὁ ζηλωτὴς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. 14 οὗτοι

8. ληψεσθε . . μου: μοι . . και εν παση 10. εν εσθητι λευκη 11. ειπον . . (om εις τ. ουρ. sec.) . . αναληφθεις 13. ανεβ. ε. τ. υπερωον . . Ιακ. κ. Ιωανν.

9 Lc. 24, 51. 13 Lc. 6, 14 ss. pp.

Israhel? 7 Dixit autem eis Non est ve-
strum nosse tempora vel momenta quae
pater posuit in sua potestate, 8 sed ac-
cipietis virtutem supervenientis spiritus
sancti in vos, et eritis mihi testes in
Hierusalem et in omni Iudaea et Sama-
ria et usque ad ultimum terrae. 9 Et
cum haec dixisset, videntibus illis eleva-
tus est, et nubes suscepit eum ab ocu-
lis eorum. 10 Cumque intuerentur in
caelum euntem illum, ecce duo viri ad-
stiterunt iuxta illos in vestibus albis,
11 qui et dixerunt Viri Galilaei, quid
statis aspicientes in caelum? hic Iesus
qui adsumptus est a vobis in caelum, sic
veniet quemadmodum vidistis eum eun-
tem in caelum.

12 Tunc reversi sunt Hierosolymam a
monte qui vocatur oliveti, qui est iuxta
Hierusalem sabbati habens iter. 13 Et
cum introissent, in caenaculum ascende-
runt, ubi manebant Petrus et Iohannes,
Iacobus et Andreas, Philippus et Tho-
mas, Bartholomaeus et Matthaeus, Iaco-
bus Alphei et Simon Zelotes et Iudas
Iacobi: 14 hi omnes erant perseveran-

13. intr. in coenac., asc. . . (Alfei, Simon)

9 Lc. 24, 51. 13 Lc. 6, 14 ss. pp.

πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν
τῇ προσευχῇ σὺν γυναιξὶν καὶ Μαριὰμ τῇ
μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
15 Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς
Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν εἶπεν· ἦν τε
ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴ-
κοσι· **16** Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρω-
θῆναι τὴν γραφὴν ἣν προεῖπεν τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυὶδ περὶ Ἰούδα
τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσιν Ἰη-
σοῦν, **17** ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν ἡμῖν
καὶ ἔλαχεν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.
18 οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μι-
σθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλά-
κησεν μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα
αὐτοῦ· **19** καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσιν τοῖς
κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ, ὥστε κληθῆναι τὸ
χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν
Ἀκελδαμάχ, τοῦτ' ἔστιν χωρίον αἵματος.
20 γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν Γενη-
θήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος καὶ μὴ ἔστω
ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καί Τὴν ἐπισκοπὴν
αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος. **21** δεῖ οὖν τῶν συν-
ελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ᾧ
εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος
Ἰησοῦς, **22** ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσμα-
τος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμφθη

14. τη προσευχη και τη δεησει .. Μαρια .. και συν τοις 15. εν μ. τ. μαθητων .. εικοσιν 16. την γρ. ταυτην .. τον Ιησ. 17. εν: συν° 18. του μισθ.° 19. Ακελδαμα 20. λαβοι 21. ω: εν ω 22. ανεληφθη

18 Mt. 27, 5 ss. 20 *Ps. 68 (69), 26. 108 (109), 8.

tes unanimiter in oratione cum mulieri-
bus et Maria matre Iesu et fratribus eius.
15 ([2]) Et in diebus illis exsurgens Pe-
trus in medio fratrum dixit: erat autem
turba hominum simul fere centum vi-
ginti: **16** Viri fratres, oportet impleri
scripturam quam praedixit spiritus san-
ctus per os David de Iuda, qui fuit
dux eorum qui comprehenderunt Iesum,
17 quia connumeratus erat in nobis et
sortitus est sortem ministerii huius. **18** Et
hic quidem possedit agrum de mercede
iniquitatis, et suspensus crepuit medius,
et diffusa sunt omnia viscera eius: **19** et
notum factum est omnibus habitantibus
Hierusalem, ita ut appellaretur ager ille
lingua eorum Acheldemach, hoc est ager
sanguinis. **20** Scriptum est enim in libro
psalmorum Fiat habitatio eius deserta, et
non sit qui inhabitet in ea; et Episcopa-
tum eius accipiat alter. **21** Oportet ergo
ex his viris qui nobiscum sunt congre-
gati in omni tempore quo intravit et ex-
ivit inter nos dominus Iesus, **22** inci-
piens a baptismate Iohannis usque in diem

15. AV *om* Et 17. quia: VA* qui 19. Haceldama, AF Acheldemac, *alii* Acheldamach 20. Fiat commoratio eorum 21. (congregati sunt)

18 Mt. 27, 5 ss. 20 *Ps. 68 (69). 26. 108 (109), 8.

ἀφ᾽ ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν γενέσθαι ἕνα τούτων.

23 Καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος,
καὶ Ματθίαν. 24 καὶ προσευξάμενοι εἶπαν
Σὺ κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον
ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα 25 λα-
βεῖν τὸν τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ
ἀποστολῆς, ἀφ᾽ ἧς παρέβη Ἰούδας πορευ-
θῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. 26 καὶ ἔδω-
καν κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

II.

Effusio sancti spiritus et linguarum donum. Petrus docet evenisse quae Iohel et David praedixissent. Tria milia ad fidem transeunt. Credentium communio.

1 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν
ἐπὶ τὸ αὐτό. 2 καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν κα-
θεζόμενοι, 3 καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμε-
ριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέν τε
ἐφ᾽ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, 4 καὶ ἐπλήσθησαν
ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λα-

22. γενεσθ. συν ημ. 23. Βαρσαβαν 24. ειπον .. εκ τ. τ. δ. ενα ον εξελ.° 25. τοπον: κληρον .. αφ: εξ 26. αυτοις: αυτων
II. 1. ομοθυμ.: (ομου) 2. καθημενοι

25 17.
II. 1 *Deut. 16, 9 s. 4 10, 46. 19, 6. 1 Cor. 12 ss. [Mc. 16, 17.]

qua adsumptus est a nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis.

23 Et statuerunt duos, Ioseph qui vocatur Barsabas, qui cognominatus est
Iustus, et Matthiam. 24 Et orantes dixe-
runt Tu domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus
unum, 25 accipere locum ministerii huius et apostolatus, de quo praevaricatus est
Iudas ut abiret in locum suum. 26 Et
dederunt sortes eis, et cecidit sors super Matthiam, et adnumeratus est cum undecim apostolis.

II.

Effusio sancti spiritus et linguarum donum. Petrus docet evenisse quae Iohel et David praedixissent. Tria milia ad fidem transeunt. Credentium communio.

1 (*) Et cum complerentur dies pentecostes, erant omnes pariter in eodem
loco. 2 Et factus est repente de caelo sonus tamquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi
erant sedentes, 3 et apparuerunt illis dispertitae linguae tamquam ignis, sedit-
que supra singulos eorum, 4 et repleti
sunt omnes spiritu sancto, et coeperunt

23. vocabatur .. (Barsabba)
II. 1. (pentecosten)

25 17.
II. 1 *Deut. 16, 9 s. 4 10, 46. 19, 6. 1 Cor. 12 ss. Mc. 16, 17.

λεῖν ἑτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδί-
δου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς. 5 Ἦσαν δὲ ἐν
Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες
εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν
οὐρανόν· 6 γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης
συνῆλθεν τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι
ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λα-
λούντων αὐτῶν. 7 ἐξίσταντο δὲ καὶ ἐθαύ-
μαζον λέγοντες Οὐχὶ ἰδοὺ ἅπαντες οὗτοί
εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; 8 καὶ πῶς
ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ
ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν, 9 Πάρθοι καὶ
Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες
τὴν Μεσοποταμίαν Ἰουδαίαν τε καὶ Καπ-
παδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, 10 Φρυ-
γίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ
μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ
οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ
προσήλυτοι, 11 Κρῆτες καὶ Ἄραβες, ἀκούο-
μεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσ-
σαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ; 12 ἐξίσταντο
δὲ πάντες καὶ διηποροῦντο, ἄλλος πρὸς ἄλ-
λον λέγοντες Τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι;
13 ἕτεροι δὲ διαχλευάζοντες ἔλεγον ὅτι γλεύ-
κους μεμεστωμένοι εἰσίν.

14 Σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα
ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγξατο
αὐτοῖς Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦν-
τες Ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνω-

4. αυτοις αποφθ. 7. εξιστ. δε παντες .. λεγοντ. προς αλληλους Ουκ ιδου παντες 12. διηπορουν .. (θελει) 13. χλευαζοντες 14. (ο Πετρ.)

loqui variis linguis prout spiritus sanctus
dabat eloqui illis. 5 Erant autem in Hie-
rusalem habitantes Iudaei, viri religiosi
ex omni natione quae sub caelo est:
6 facta autem hac voce convenit multi-
tudo et mente confusa est, quoniam au-
diebat unusquisque lingua sua illos lo-
quentes. 7 Stupebant autem omnes et
mirabantur dicentes Nonne ecce omnes
isti qui loquuntur Galilaei sunt? 8 et
quomodo nos audivimus unusquisque lin-
gua nostra in qua nati sumus, 9 Parthi
et Medi et Elamitae, et qui habitant Me-
sopotamiam et Iudaeam et Cappadociam,
Pontum et Asiam, 10 Phrygiam et Pam-
phyliam, Aegyptum et partes Libyae quae
est circa Cyrenen, et advenae Romani,
11 Iudaei quoque et proselyti, (11) Cretes
et Arabes, audivimus loquentes eos no-
stris linguis magnalia dei? 12 Stupebant
autem omnes et mirabantur ad invicem
dicentes Quidnam vult hoc esse? 13 Alii
autem inridentes dicebant quia musto
pleni sunt isti.

14 (¹) Stans autem Petrus cum unde-
cim levavit vocem suam et locutus est
eis Viri Iudaei et qui habitatis Hierusa-

7. (** omnes ecce) 8. linguam nostram 9. Aelamitae .. VA** Mesopotamiam, Iudaeam 11. eos loquentes 12. (*om* hoc)

στὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου.
15 οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι
μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας,
16 ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ
προφήτου 17 Ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις
ἡμέραις, λέγει ὁ θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύ-
ματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφη-
τεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες
ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψον-
ται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις
ἐνυπνιασθήσονται· 18 καί γε ἐπὶ τοὺς δού-
λους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός
μου, καὶ προφητεύσουσιν. 19 καὶ δώσω
τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ
τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα
καπνοῦ. 20 ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς
σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα πρὶν ἢ ἐλθεῖν
ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.
21 καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἐὰν ἐπικαλέσηται τὸ
ὄνομα κυρίου σωθήσεται. 22 Ἄνδρες Ἰσ-
ραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους·
Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγ-
μένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσιν καὶ
τέρασιν καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησεν δι' αὐ-
τοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ
οἴδατε, 23 τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ

16. add in fine Ιωηλ 17. Και εσται . . ενυπνια 20. (om η) . . την ημεραν 21. ος αν 22. απο τ. θ. αποδεδ. . . καθως και

16 ss. *Iohel 2, 28 ss. (3, 1 ss.) 21 Rom. 10, 13. 22 10, 38.

lem universi, hoc vobis notum sit, et
auribus percipite verba mea. 15 Non
enim sicut vos aestimatis hi ebrii sunt,
cum sit hora diei tertia, 16 sed hoc est
quod dictum est per prophetam Iohel
17 Et erit in novissimis diebus, dicit do-
minus, effundam de spiritu meo super
omnem carnem, et prophetabunt filii ve-
stri et filiae vestrae, et iuvenes vestri
visiones videbunt, et seniores vestri so-
mnia somniabunt: 18 et quidem super
servos meos et super ancillas meas in
diebus illis effundam de spiritu meo, et
prophetabunt. 19 Et dabo prodigia in
caelo sursum et signa in terra deorsum,
sanguinem et ignem et vaporem fumi.
20 Sol convertetur in tenebras et luna in
sanguinem ante quam veniat dies domini
magnus et manifestus. 21 Et erit, omnis
quicumque invocaverit nomen domini sal-
vus erit. 22 (5) Viri Israhelitae, audite
verba haec. Iesum Nazarenum, virum
approbatum a deo in vobis virtutibus et
prodigiis et signis, quae fecit per illum
deus in medio vestri, sicut vos scitis,
23 hunc definito consilio et praescientia

22. deus per illum . . sicut et vos 23. (consilio, praescientia)

16 ss. *Iohel 2, 28 ss. (3, 1 ss.) 21 Rom. 10, 13. 22 10, 38.

προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον διὰ χειρὸς ἀνό-
μων προσπήξαντες ἀνείλατε, **24** ὃν ὁ θεὸς
ἀνέστησεν λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου,
καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν
ὑπ' αὐτοῦ. **25** Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν
Προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διὰ
παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν ἵνα μὴ
σαλευθῶ. **26** διὰ τοῦτο ηὐφράνθη μου ἡ
καρδία καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου,
ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ'
ἐλπίδι, **27** ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυ-
χήν μου εἰς ᾅδην οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν
σου ἰδεῖν διαφθοράν. **28** ἐγνώρισάς μοι
ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ
τοῦ προσώπου σου. **29** Ἄνδρες ἀδελφοί,
ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ
τοῦ πατριάρχου Δαυίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν
καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν
ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. **30** προφή-
της οὖν ὑπάρχων καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμο-
σεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος
αὐτοῦ καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, **31** προ-
ϊδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ
Χριστοῦ, ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς ᾅδην
οὔτε ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν.
32 τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ θεός,

23. εκδ. λαβοντες δια χειρων . . ανειλετε 24. (τας ωδ. τ. αδου) 25. Προωρωμην 26. ευφρανθη η κ. μου 27. αδου 30. καθισαι: praem το κατα σαρκα αναστησειν τον Χριστον° . . επι του θρονου 31. οτι ου κατελειφθη η ψυχη αυτου εις αδου, ουδε

25—28 *Ps. 15 (16), 8—11. **27** 13, 35. **30** *Ps. 88 (89), 4. **31** 27. **32** 3, 15. 5, 30. 10, 39.

dei traditum per manus iniquorum affi-
gentes interemistis: **24** quem deus sus-
citavit solutis doloribus inferni, iuxta quod
inpossibile erat teneri illum ab eo. **25** Da-
vid enim dicit in eum Providebam do-
minum coram me semper, quoniam a
dextris est mihi, ne commovear: **26** pro-
pter hoc laetatum est cor meum et ex-
ultavit lingua mea, insuper et caro mea
requiescet in spe, **27** quoniam non de-
relinques animam meam in inferno, nec
dabis sanctum tuum videre corruptionem.
28 Notas mihi fecisti vias vitae, replebis
me iucunditate cum facie tua. **29** Viri
fratres, liceat audenter dicere ad vos de
patriarcha David, quoniam et defunctus
est et sepultus est, et sepulchrum eius
est apud nos usque in hodiernum diem.
30 Propheta igitur cum esset et sciret
quia iureiurando iurasset illi deus de fru-
ctu lumbi eius sedere super sedem eius,
31 providens locutus est de resurrectione
Christi, quia neque derelictus est in in-
ferno neque caro eius vidit corruptionem.
32 Hunc Iesum resuscitavit deus, cuius

25. dominum in conspectu meo 26. (delectatum) . . AF requiescit 28. et replebis 29. quoniam defunctus . . sepultus, et 30. (de fructu ventris eius)

25—28 *Ps. 15 (16), 8—11. **27** 13, 35. **30** *Ps. 88 (89), 4. **31** 27. **32** 3, 15. 5, 30. 10, 39.

οὖ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες. 33 τῇ
δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθεὶς τήν τε ἐπαγγε-
λίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ
τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ὃ ὑμεῖς καὶ βλέ-
πετε καὶ ἀκούετε. 34 οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη
εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός Εἶπεν ὁ
κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου
35 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον
τῶν ποδῶν σου. 36 ἀσφαλῶς οὖν γινω-
σκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ κύριον
αὐτὸν καὶ Χριστὸν ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦτον
τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.
37 Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρ-
δίαν, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς
λοιποὺς ἀποστόλους Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες
ἀδελφοί; 38 Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς Με-
τανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν
ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν, καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ
ἁγίου πνεύματος. 39 ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ
ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσιν
τοῖς εἰς μακρὰν ὅσους ἂν προσκαλέσηται
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. 40 ἑτέροις τε λόγοις
πλείοσιν διεμαρτύρατο, καὶ παρεκάλει λέγων
Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύ-
της. 41 οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λό-

33. του αγ. πνευμ. . . ον νυν υμεις βλεπετε 36. ς^e (non ς) om και pr.° . . κυρ. κ. Χρ. αυτ. ο θε. επ. 37. τη καρδια . . ποιησομεν 38. δε εφη . . (εν τω) . . (των αμαρτ. υμων) . . ληψεσθε 40. διεμαρτυρετο . . (παρεκ. αυτους) 41. ασμενως αποδεξ.

34 *Ps. 109 (110), 1. Mt. 22, 44 ss. He. 1, 13. 1 Cor. 15, 25. 37 Lc. 3, 10. 39 Eph. 2, 13. 40 Phil. 2, 15.

omnes nos testes sumus. 33 Dextera
igitur dei exaltatus et promissione spiri-
tus sancti accepta a patre effudit hunc
quem vos videtis et auditis. 34 Non
enim David ascendit in caelos: dicit au-
tem ipse Dixit dominus domino meo Sede
a dextris meis 35 donec ponam inimicos
tuos scabellum pedum tuorum. 36 Cer-
tissime ergo sciat omnis domus Israhel
quia et dominum eum et Christum deus
fecit, hunc Iesum quem vos crucifixistis.
37 His autem auditis compuncti sunt
corde et dixerunt ad Petrum et ad reli-
quos apostolos Quid faciemus, viri fra-
tres? 38 (6) Petrus vero ad illos Paeni-
tentiam, inquit, agite, et baptizetur unus-
quisque vestrum in nomine Iesu Christi
in remissionem peccatorum vestrorum, et
accipietis donum sancti spiritus: 39 vo-
bis enim est repromissio et filiis vestris
et omnibus qui longe sunt, quoscumque
advocaverit dominus deus noster. 40 Aliis
etiam verbis plurimis testificatus est, et
exhortabatur eos dicens Salvamini a ge-
neratione ista prava. 41 (7) Qui ergo

34. in coelum . . dixit autem . . (Dicit) 36. sciat ergo . . fecit deus 38. (domini Iesu Christi) . . spiritus sancti

34 *Ps. 109 (110), 1. Mt. 22, 44 ss. He. 1, 13. 1 Cor. 15, 25. 37 Lc. 3, 10. 39 Eph. 2, 13. 40 Phil. 2, 15.

γον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι.
42 Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ
τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει
τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς. **43** ἐγίνετο
δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρατα καὶ
σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο. **44** πάν-
τες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ
εἶχον ἅπαντα κοινά, **45** καὶ τὰ κτήματα
καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον
αὐτὰ πᾶσιν καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν·
46 καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμο-
θυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶ-
κον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλ-
λιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, **47** αἰνοῦν-
τες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον
τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σω-
ζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

III.

Petrus mendicum claudum sanat et stupentem multitudinem ad paenitentiam ac fidem vocat.

1 Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης
ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς
προσευχῆς τὴν ἐνάτην. **2** καί τις ἀνὴρ
χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων
ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς

41. om εν 42. και τη κλασει 43. Εγενετο 47. (om τη εκκλ.)
III. 1. (επι το αυτο. Πετρ. δε)

44 s. 4, 32 ss. 47 5, 14.
III. 2 14, 8.

receperunt sermonem eius, baptizati sunt,
et appositae sunt in die illa animae cir-
citer tria milia.
42 Erant autem perseverantes in do-
ctrina apostolorum et communicatione
fractionis panis et orationibus. **43** Fiebat
autem omni animae timor; multa quoque
prodigia et signa per apostolos fiebant
in Hierusalem, et metus erat magnus in
universis. **44** Omnes etiam qui crede-
bant erant pariter et habebant omnia
communia, **45** possessiones et substan-
tias vendebant, et dividebant illa omni-
bus prout cuique opus erat: **46** cotidie
quoque perdurantes unanimiter in tem-
plo et frangentes circa domos panem,
sumebant cibum cum exultatione et sim-
plicitate cordis, **47** conlaudantes deum
et habentes gratiam ad omnem plebem.
Dominus autem augebat qui salvi fierent
cotidie in id ipsum.

III.

Petrus mendicum claudum sanat et stupentem multitudinem ad paenitentiam ac fidem vocat.

1 ([8]) Petrus autem et Iohannes ascen-
debant in templum ad horam orationis
nonam. **2** Et quidam vir qui erat clau-
dus ex utero matris suae baiulabatur;
quem ponebant cotidie ad portam tem-

41. (in illa die) 43. in Ierusalem fiebant 44. (Omnes enim) 46. (circa domus)

44 s. 4, 32 ss. 47 5, 14.
III. 2 14, 8.

τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡραίαν
τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπο-
ρευομένων εἰς τὸ ἱερόν· 3 ὃς ἰδὼν Πέτρον
καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν
ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν. 4 ἀτενίσας δὲ
Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν
Βλέψον εἰς ἡμᾶς. 5 ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς
προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. 6 εἶπεν
δὲ Πέτρος Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρ-
χει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι, Ἐν
τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου
περιπάτει. 7 καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς
χειρὸς ἤγειρεν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθη-
σαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά, 8 καὶ
ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει, καὶ εἰσῆλ-
θεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ
ἁλλόμενος αἰνῶν τὸν θεόν. 9 καὶ εἶδεν πᾶς
ὁ λαὸς αὐτὸν περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν
θεόν· 10 ἐπεγίνωσκόν τε αὐτόν, ὅτι αὐτὸς
ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ
τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν
θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβη-
κότι αὐτῷ.

11 Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ
Ἰωάννην συνέδραμεν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐ-
τοὺς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶνος

3. (om λαβειν) 6. εγειραι και περιπατει 7. (ηγειρεν αυτον) 8. και αινων 9. αυτ. π. ο λαος 10. (τε: δε) . . αυτης: ουτος 11. αυτου: του ιαθεντος χωλου . . πρ. αυτ. π. ο λαος . . Σολομωντος

11 5, 12.

pli quae dicitur speciosa, ut peteret ele-
mosynam ab introeuntibus in templum.
3 Is cum vidisset Petrum et Iohannem
incipientes introire in templum, rogabat
ut elemosynam acciperet. 4 Intuens au-
tem in eum Petrus cum Iohanne dixit
Respice in nos. 5 At ille intendebat in
eos, sperans se aliquid accepturum ab
eis. 6 Petrus autem dixit Argentum et
aurum non est mihi; quod autem habeo,
hoc tibi do: In nomine Iesu Christi Na-
zareni surge et ambula. 7 Et apprehensa
eius manu dextera allevavit eum, et pro-
tinus consolidatae sunt bases eius et
plantae, 8 et exiliens stetit, et ambula-
bat, et intravit cum illis in templum am-
bulans et exiliens et laudans deum. 9 Et
vidit omnis populus eum ambulantem et
laudantem deum: 10 cognoscebant au-
tem illum, quoniam ipse erat qui ad ele-
mosynam sedebat ad speciosam portam
templi, et impleti sunt stupore et extasi
in eo quod contigerat illi.

11 Cum teneret autem Petrum et Io-
hannem, concurrit omnis populus ad
eos ad porticum quae appellatur Salo-

III. 3. (in templo) 6. (dabo) 7. manu eius (ei manu) 8. (laudans dominum) 10. quod ipse erat 11. AF* tenerent . . cucurrit . . (qui appellatur)

11 5, 12.

ἔκθαμβοι. 12 ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρί-
νατο πρὸς τὸν λαόν Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί
θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε
ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν
τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; 13 ὁ θεὸς Ἀβραὰμ
καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέ-
ρων ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰη-
σοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἠρνή-
σασθε αὐτὸν κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρί-
ναντος ἐκείνου ἀπολύειν· 14 ὑμεῖς δὲ τὸν
ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασθε
ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, 15 τὸν δὲ
ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ θεὸς
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσ-
μεν. 16 καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστε-
ρέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι
αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην
ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. 17 καὶ νῦν, ἀδελ-
φοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσ-
περ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν· 18 ὁ δὲ θεὸς
ἃ προκατήγγειλεν διὰ στόματος πάντων τῶν
προφητῶν, παθεῖν τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλή-
ρωσεν οὕτως. 19 μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπι-
στρέψατε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς
ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀναψύ-
ξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου 20 καὶ
ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Χρι-

12. om ο 13. (κ. θεος Ισ. κ. θεος Ιακ.) . . om μεν 18. αυτου pon. post προφητων . . ουτω 20. προκεκηρυγμενον

13 Lc. 20, 37 pp. *Ex. 3, 6. 15 5, 31. 4, 10.

monis stupentes. 12 Videns autem Pe-
trus respondit ad populum Viri Israheli-
tae, quid miramini in hoc, aut nos quid
intuemini, quasi nostra virtute aut pie-
tate fecerimus hunc ambulare? 13 Deus
Abraham et deus Isaac et deus Iacob,
deus patrum nostrorum, glorificavit filium
suum Iesum, quem vos quidem tradi-
distis et negastis ante faciem Pilati, iudi-
cante illo dimitti: 14 vos autem san-
ctum et iustum negastis, et petistis virum
homicidam donari vobis, 15 auctorem
vero vitae interfecistis; quem deus susci-
tavit a mortuis, cuius nos testes sumus.
16 Et in fide nominis eius hunc, quem
videtis et nostis, confirmavit nomen eius,
et fides quae per eum est dedit integram
sanitatem istam in conspectu omnium ve-
strum. 17 Et nunc, fratres, scio quia per
ignorantiam fecistis, sicut et principes
vestri: 18 deus autem quae praenuntia-
vit per os omnium prophetarum pati
Christum suum, implevit sic. 19 Paeni-
temini igitur et convertimini, ut delean-
tur vestra peccata; 20 ut cum venerint
tempora refrigerii a conspectu domini,
et miserit eum qui praedicatus est vobis,

12. (ammiramini) .. virtute aut potestate 13. (Abraham, deus) 16. vos vidistis (vos videtis) 18. sic implevit 19. peccata vestra

13 Lc. 20, 37 pp. *Ex. 3, 6. 15 5, 31. 4, 10.

στὸν Ἰησοῦν, **21** ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέ-
ξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάν-
των ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν
ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν. **22** Μωυ-
σῆς μὲν εἶπεν ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστή-
σει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν
ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα
ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. **23** ἔσται δέ,
πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προ-
φήτου ἐκείνου ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.
24 καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ Σα-
μουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ
κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. **25** ὑμεῖς
ἐστὲ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθή-
κης ἧς διέθετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας
ὑμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ Καὶ ἐν τῷ σπέρ-
ματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πα-
τριαὶ τῆς γῆς. **26** ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας
ὁ θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτὸν
εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον
ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

IV.

Petrus et Iohannes capti rursusque coram synedrio causa dicta dimissi cum interdicto. Apostolorum supplicatio; bonorum communitas; Barnabae liberalitas.

1 Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν

20. Ιησ. Χριστ. 21. ˋστομ. παντων (⁰) αγι. αυτου προφ. απ αι. 22. μὲν γαρ προς τους πατερας ειπεν⁰ ..(ο θε. ημων) 23. εαν: αν.. εξολοθρευθ. 24. προκατηγγειλαν 25. om οι . . ημων . . om εν 26. ο θε. αναστ. τον π. αυτου Ιησουν . . (υμων: αυτων)

21 Lc. 1, 70. **22** *Deut. 18, 15 ss. **25** *Gen. 12, 3. 22, 18. Gal. 3, 8.

Iesum Christum, **21** quem oportet cae-
lum quidem suscipere usque in tempora
restitutionis omnium quae locutus est
deus per os sanctorum suorum a sae-
culo prophetarum. **22** Moyses quidem
dixit quia prophetam vobis suscitabit do-
minus deus vester de fratribus vestris
tamquam me: ipsum audietis iuxta omnia
quaecumque locutus fuerit vobis. **23** Erit
autem, omnis anima quae non audierit
prophetam illum, exterminabitur de plebe.
24 Et omnes prophetae a Samuhel et
deinceps qui locuti sunt, et adnuntiave-
runt dies istos. **25** Vos estis filii pro-
phetarum et testamenti quod disposuit
deus ad patres nostros, dicens ad Abra-
ham Et in semine tuo benedicentur omnes
familiae terrae. **26** Vobis primum deus
suscitans filium suum misit eum benedi-
centem vobis, ut convertat se unusquis-
que a nequitia sua.

IV.

Petrus et Iohannes capti rursusque coram synedrio causa dicta dimissi cum interdicto. Apostolorum supplicatio; bonorum communitas; Barnabae liberalitas.

1 (9) Loquentibus autem illis ad po-

21. quidem coelum 22. dixit quoniam . . (*om* dominus) . . AF *aliique* suscitavit 24. sunt, annuntiaverunt

21 Lc. 1, 70. **22** *Deut. 18, 15 ss. **25** *Gen. 12. 3. 22, 18. Gal. 3, 8.

ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς
τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, 2 διαπο-
νούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν
καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστα-
σιν τὴν ἐκ νεκρῶν, 3 καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς
τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν
αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη. 4 πολλοὶ δὲ τῶν
ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ ἐγενήθη
ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡς χιλιάδες πέντε.

5 Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι
αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους
καὶ τοὺς γραμματεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ, 6 καὶ
Ἄνναν τὸν ἀρχιερέα καὶ Καϊάφαν καὶ
Ἰωάννην καὶ Ἀλέξανδρον καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ
γένους ἀρχιερατικοῦ, 7 καὶ στήσαντες αὐ-
τοὺς ἐν μέσῳ ἐπυνθάνοντο Ἐν ποίᾳ δυνά-
μει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο
ὑμεῖς; 8 τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος
ἁγίου εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ
καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ, 9 εἰ ἡμεῖς
σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώ-
που ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται,
10 γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ
λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ
Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυ-
ρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν
τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής.

IV. 2. (την εκ: των) 4. (om ο) . . ως: ωσει 5. τους αρχ. και πρεσβ. και γραμμ. εις Ιερ. 6. (και Αννας ο αρχιερευς κ. Καϊαφας κ. Ιωαννης κ. Αλεξανδρος) 7. εν τω μεσω

IV. 8 5, 18. 10 3, 6. 15.

pulum supervenerunt sacerdotes et ma-
gistratus templi et Sadducaei, 2 dolen-
tes quod docerent populum et adnuntia-
rent in Iesu resurrectionem ex mortuis,
3 et iniecerunt in eos manus, et posue-
runt eos in custodiam in crastinum: erat
enim iam vespera. 4 Multi autem eorum
qui audierant verbum crediderunt, et fa-
ctus est numerus virorum quinque milia.

5 Factum est autem in crastinum ut
congregarentur principes eorum et se-
niores et scribae in Hierusalem, 6 et
Annas princeps sacerdotum et Caiphas et
Iohannes et Alexander et quotquot erant
de genere sacerdotali, 7 et statuentes
eos in medio interrogabant In qua virtute
aut in quo nomine fecistis hoc vos?
8 Tunc Petrus repletus spiritu sancto di-
xit ad eos Principes populi et seniores,
9 si nos hodie diiudicamur in benefacto
hominis infirmi, in quo iste salvus fa-
ctus est, 10 notum sit omnibus vobis
et omni plebi Israhel quia in nomine Ie-
su Christi Nazareni, quem vos crucifixi-
stis, quem deus suscitavit a mortuis, in
hoc iste adstat coram vobis sanus.

IV. 2. in Iesum 3. AF *aliique* in eis 8. repletus spiritu sancto Petrus . . *in fine add* audite 10. domini nostri Iesu Christi . . (*om* Christi)

IV. 3 5, 18. 10 3, 6. 15.

11 οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ'
ὑμῶν τῶν οἰκοδόμων, ὁ γενόμενος εἰς κε-
φαλὴν γωνίας. 12 καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ
οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν
ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀν-
θρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.

13 Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρ-
ρησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι
ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται,
ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν
τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, 14 τόν τε ἄνθρωπον βλέ-
ποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπευ-
μένον, οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. 15 κελεύσαν-
τες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν,
συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους 16 λέγοντες Τί
ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν
γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν,
πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ φανε-
ρόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι· 17 ἀλλ'
ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν,
ἀπειλῇ ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν
ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων.
18 καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν τὸ
καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ
τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. 19 ὁ δὲ Πέτρος
καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς αὐ-
τούς Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,

11. των οικοδομουντων 12. ουδε: ουτε 14. τε: δε 15. συνεβαλον 16. ποιησομεν..(αρνεισθαι) 17. (om απειλη)..(απειλησομεθα) 18. παρηγγ. αυτοις 19. πρ. αυτ. ειπ.

11 *Ps. 117 (118). 22. Mt. 21, 42 pp. 17 5, 28. 40. 19 5, 29.

11 Hic est lapis qui reprobatus est a vobis
aedificantibus, qui factus est in caput an-
guli. 12 Et non est in alio aliquo salus:
nec enim nomen est aliud sub caelo da-
tum hominibus in quo oporteat nos sal-
vos fieri.

13 (10) Videntes autem Petri constan-
tiam et Iohannis, comperto quod homi-
nes essent sine litteris et idiotae, ad-
mirabantur, et cognoscebant eos quon-
iam cum Iesu fuerant, 14 hominem quo-
que videntes stantem cum eis qui curatus
fuerat, nihil poterant contradicere. 15 Ius-
serunt autem eos foras extra concilium
secedere, et conferebant ad invicem 16 di-
centes Quid faciemus hominibus istis?
quoniam quidem notum signum factum
est per eos, omnibus habitantibus Hie-
rusalem manifestum, et non possumus
negare: 17 sed ne amplius divulgetur in
populum, comminemur eis ne ultra lo-
quantur in nomine hoc ulli hominum.
18 Et vocantes eos denuntiaverunt ne
omnino loquerentur neque docerent in
nomine Iesu. 19 Petrus vero et Iohan-
nes respondentes dixerunt ad eos Si iu-
stum est in conspectu dei vos potius

12. (in aliquo alio) .. aliud nomen est 13. (cum Iesu fuissent) 14. (hominemque videntes) 16. VA manifestum est, et

11 *Ps. 117 (118), 22. Mt. 21, 42 pp. 17 5, 28. 40. 19 5, 29.

436

ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρίνατε·
20 οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδαμεν καὶ
ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. **21** οἱ δὲ προσα-
πειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑ-
ρίσκοντες τὸ πῶς κολάσωνται αὐτούς, διὰ
τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ
τῷ γεγονότι· **22** ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων
τεσσεράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν γεγόνει
τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

23 Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους
καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπαν. **24** οἱ δὲ
ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς
τὸν θεὸν καὶ εἶπαν Δέσποτα, σὺ ὁ ποιήσας
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν
καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, **25** ὁ διὰ στόμα-
τος Δαυὶδ παιδός σου εἰπών Ἵνα τί ἐφρύα-
ξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; **26** πα-
ρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρ-
χοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ
κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. **27** συν-
ήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν,
ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλᾶ-
τος σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς Ἰσραήλ, **28** ποιῆ-
σαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώ-

20. ειδομεν 21. (κολασονται) 22. τεσσαρακοντα . . εγεγονει 23. ειπον 24. ειπον . . συ ο θεος 25. (ο του πατρος ημων δια πνευματ. αγιου στοματος Δαυ. παιδος σ. ειπ.) . . του παιδος 27. om εν τη πολ. ταυτ.° 28. (om σου sec.)

24 *Ier. 39 (32), 17. **25** s. *Ps. 2, 1 s.

audire quam deum, iudicate: **20** non
enim possumus nos quae vidimus et au-
divimus non loqui. **21** At illi comminan-
tes dimiserunt eos, non invenientes quo-
modo punirent eos, propter populum,
quia omnes clarificabant id quod factum
fuerat in eo quod acciderat: **22** anno-
rum enim erat amplius quadraginta homo
in quo factum fuerat signum istud sa-
nitatis.

23 ([11]) Dimissi autem venerunt ad suos
et adnuntiaverunt eis quanta ad eos prin-
cipes sacerdotum et seniores dixissent.
24 Qui cum audissent, unanimiter leva-
verunt vocem ad deum et dixerunt Do-
mine, tu qui fecisti caelum et terram et
mare et omnia quae in eis sunt, **25** qui
spiritu sancto per os patris nostri David
pueri tui dixisti Quare fremuerunt gentes
et populi meditati sunt inania? **26** adsti-
terunt reges terrae et principes conven-
runt in unum adversus dominum et adver-
sus Christum eius. **27** Convenerunt enim
vere in civitate ista adversus sanctum pue-
rum tuum Iesum, quem unxisti, Herodes et
Pontius Pilatus cum gentibus et populis
Israhel, **28** facere quae manus tua et

20. VA* *om* nos 24. tu es qui . . terram, mare

24 *Ier. 39 (32), 17. **25** s. *Ps. 2, 1 s.

ρισεν γενέσθαι. **29** καὶ τὰ νῦν, κύριε, ἔφιδε
ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δού-
λοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν
λόγον σου **30** ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτεί-
νειν εἰς ἴασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνε-
σθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου
Ἰησοῦ. **31** καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη
ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλή-
σθησαν ἅπαντες τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ
ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων
ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς
τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι,
ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. **33** καὶ δυ-
νάμει μεγάλῃ ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ
ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰη-
σοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐ-
τούς. **34** οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν
αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν
ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν
πιπρασκομένων **35** καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς
πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδετο δὲ ἑκάστῳ
καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν. **36** Ἰωσὴφ δὲ
ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν ἀποστό-
λων, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον υἱὸς παρα-
κλήσεως, Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει,
37 ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἦνε-

29. επιδε 30. εκτεινειν σε 31. απαντες πνευμ. αγιου
32. (om ἡ bis) 33. μεγ. δυναμει 35. διεδιδοτο
36. Ιωσης . . υπο των

32 ss. 2, 44 s.

consilium decreverunt fieri. **29** Et nunc,
domine, respice in minas eorum, et da
servis tuis cum omni fiducia loqui ver-
bum tuum, **30** in eo quod manum tuam
extendas sanitates et signa et prodigia
fieri per nomen sancti filii tui Iesu. **31** Et
cum orassent, motus est locus in quo
erant congregati, et repleti sunt omnes
sancto spiritu, et loquebantur verbum
dei cum fiducia.

32 (12) Multitudinis autem credentium
erat cor et anima una, nec quisquam
eorum quae possidebat aliquid suum esse
dicebat, sed erant illis omnia communia.
33 Et virtute magna reddebant apostoli
testimonium resurrectionis Iesu Christi
domini, et gratia magna erat in omnibus
illis. **34** Neque enim quisquam egens
erat inter illos: quotquot enim possesso-
res agrorum aut domorum erant, ven-
dentes afferebant pretia eorum quae ven-
debant **35** et ponebant ante pedes apo-
stolorum; dividebatur autem singulis prout
cuique opus erat. **36** Ioseph autem qui
cognominatus est Barnabas ab apostolis,
quod est interpretatum filius consolatio-
nis, Levites, Cyprius genere, **37** cum
haberet agrum, vendidit illum et attulit

28. VA** consilium tuum 30. ad sanitates 31. spi-
ritu sancto 32. cor unum . . (possidebant) . . (di-
cebant) 33. domini nostri 37. vendidit eum

32 ss. 2, 44 s.

γκεν τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκεν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

V.

Ananiae et Saphirae mors subita. Apostolorum miracula. Capti ab angelo liberantur; iterum capti atque lege interrogati Gamalihelis consilio dimittuntur.

1 Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι σὺν
Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα,
2 καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίης
καὶ τῆς γυναικός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι
παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν.
3 εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νοσφίσασθαί σε ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; 4 οὐχὶ
μένον σοὶ ἔμενεν καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ θεῷ. 5 ἀκούων δὲ ὁ Ἀνα-
νίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν ἐξέψυξεν· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς
ἀκούοντας· 6 ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι
συνέστειλαν αὐτὸν καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.
7 Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν διάστημα καὶ
ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. 8 ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ Πέτρος
Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε;

V. 1. (ονομ. Ανaν.) . . (Σαπφειρα) 2. συνειδυιας . . γυναικ. αυτου 3. om ο . . om σε sec. 5. om ο . . ακουοντας ταυτα 8. απεκρ. δε αυτη . . (om ο)

pretium et posuit ante pedes apostolorum.

V.

Ananiae et Saphirae mors subita. Apostolorum miracula. Capti ab angelo liberantur; iterum capti atque lege interrogati Gamalihelis consilio dimittuntur.

1 ([13]) Vir autem quidam nomine Ananias cum Saphira uxore sua vendidit
agrum, 2 et fraudavit de pretio agri,
conscia uxore sua, et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit.
3 Dixit autem Petrus Anania, cur temptavit satanas cor tuum, mentire te spiritui
sancto et fraudare de pretio agri? 4 Nonne
manens tibi manebat et venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus
hominibus sed deo. 5 Audiens autem
Ananias haec verba cecidit et expiravit. Et factus est timor magnus in omnes
qui audierant: 6 surgentes autem iuvenes amoverunt eum et efferentes sepelierunt. 7 Factum est autem quasi horarum trium spatium et uxor ipsius nesciens quod factum fuerat introiit. 8 Re-
spondit autem ei Petrus Dic mihi, si tanti agrum vendidistis? At illa dixit Etiam,

V. 1. (Annanias *ubique*) 3. mentiri . . (et fraudares) 5. super omnes qui audierunt 6. (sepelierunt eum) 7. (uxor eius) . . introivit 8. Respondit: V Dixit, A Respondens . . mihi, mulier

ἡ δὲ εἶπεν Ναί, τοσούτου. **9** ὁ δὲ Πέτρος
πρὸς αὐτήν Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πει-
ράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν
θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ
ἐξοίσουσιν σέ. **10** ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα
πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελ-
θόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν,
καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα
αὐτῆς. **11** καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ'
ὅλην τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
ἀκούοντας ταῦτα.

12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων
ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ
πολλά· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν
τῇ στοᾷ Σολομῶνος· **13** τῶν δὲ λοιπῶν
οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμε-
γάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός· **14** μᾶλλον δὲ προσε-
τίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ, πλήθη ἀν-
δρῶν τε καὶ γυναικῶν· **15** ὥστε κατὰ τὰς
πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι
ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομέ-
νου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐ-
τῶν. **16** συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν
πέριξ πόλεων Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθε-
νεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκα-
θάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

17 Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες

9. ο δε Πετρ. ειπε 10. παρα τοῦς 12. εγινετο: ς (non ςe) εγενετο° .. Σολομωντος 15. κατα: (και εις) .. επι κλινων .. κραββατων 16. εις Ιερουσαλημ

V. 12 3, 11.

tanti. **9** Petrus autem ad eam Quid uti-
que convenit vobis temptare spiritum
domini? Ecce pedes eorum qui sepelie-
runt virum tuum ad ostium, et efferent
te. **10** Confestim cecidit ante pedes eius
et exspiravit: intrantes autem iuvenes
invenerunt illam mortuam, et extulerunt
et sepelierunt ad virum suum. **11** Et fa-
ctus est timor magnus in universa ec-
clesia et in omnes qui audierunt haec.

12 ([14]) Per manus autem apostolorum
fiebant signa et prodigia multa in plebe·
et erant unanimiter omnes in porticu
Salomonis; **13** ceterorum autem nemo
audebat se coniungere illis, sed magni-
ficabat eos populus: **14** magis autem
augebatur credentium in domino multi-
tudo virorum ac mulierum, **15** ita ut in
plateas eiicerent infirmos et ponerent in
lectulis et grabattis, ut veniente Petro
saltem umbra illius obumbraret quem-
quam eorum. **16** Concurrebat autem et
multitudo vicinarum civitatum Hierusalem,
afferentes aegros et vexatos ab spiritibus
immundis; qui curabantur omnes.

17 ([15]) Exsurgens autem princeps sa-

11. (audierant) 15. (in plateis) .. ac grabatis .. quemquam illorum .. V *add in fine* et liberarentur ab infirmitatibus suis, *item* A et liberabantur ab infirmitate 16. a spir.

V. 12 3, 11.

οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδου-
καίων, ἐπλήσθησαν ζήλου 18 καὶ ἐπέβαλον
τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο
αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. 19 ἄγγελος
δὲ κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἀνοίξας τὰς θύ-
ρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶπεν
20 Πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ
ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς
ταύτης. 21 ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ
τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκον.
παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν
αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν
τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἀπέ-
στειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.
22 οἱ δὲ παραγενόμενοι ὑπηρέται οὐχ εὗρον
αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ
ἀπήγγειλαν 23 λέγοντες ὅτι τὸ δεσμωτή-
ριον εὕρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφα-
λείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶτας ἐπὶ τῶν
θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὕρομεν.
24 ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὅ
τε ἱερεὺς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ
ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γέ-
νοιτο τοῦτο. 25 παραγενόμενος δέ τις
ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς
ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ
ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν.

26 Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς

18. τ. χειρ. αυτων 19. (δια νυκτ.) . . ηνοιξε 22. υπηρ. παραγεν. 23. οτι το μεν . . εξω εστωτας° . . επι: προ 24. (ο τε στρ., omissis ο τ. ιερ.) 25. λεγων οτι

18 4, 3.

cerdotum et omnes qui cum illo erant,
quae et haeresis Sadducaeorum, repleti
sunt zelo 18 et iniecerunt manus in
apostolos et posuerunt illos in custodia
publica. 19 Angelus autem domini per
noctem aperiens ianuas carceris et edu-
cens eos dixit 20 Ite et stantes loqui-
mini in templo plebi omnia verba vitae
huius. 21 Qui cum audissent, intrave-
runt diluculo in templum et docebant.
Adveniens autem princeps sacerdotum et
qui cum eo erant convocaverunt conci-
lium et omnes seniores filiorum Israhel,
et miserunt in carcerem ut adduceren-
tur. 22 Cum venissent autem ministri et
aperto carcere non invenissent illos, re-
versi nuntiaverunt 23 dicentes Carcerem
quidem invenimus clausum cum omni di-
ligentia et custodes stantes ad ianuas,
aperientes autem neminem intus inveni-
mus. 24 Ut autem audierunt hos ser-
mones magistratus templi et principes
sacerdotum, ambigebant de illis quidnam
fieret. 25 Adveniens autem quidam nun-
tiavit eis quia ecce viri quos posuistis in
carcere, sunt in templo stantes et docen-
tes populum.

26 Tunc abiit magistratus cum ministris

18. eos 21. ad carcerem 22. autem venissent 23. ante ianuas 24. (audierunt autem) 25. in carcerem

18 4, 3.

ὑπηρέταις ἤγαγεν αὐτούς, οὐ μετὰ βίας,
ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, ἵνα μὴ λιθασθῶσιν·
27 ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ
συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρ-
χιερεὺς **28** λέγων Παραγγελίᾳ παρηγγείλα-
μεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερου-
σαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε
ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου
τούτου. **29** ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ
ἀπόστολοι εἶπαν Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλ-
λον ἢ ἀνθρώποις. **30** ὁ θεὸς τῶν πατέρων
ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρί-
σασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· **31** τοῦτον
ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσεν τῇ
δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ
καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. **32** καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν
αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ
τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς
τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. **33** οἱ δὲ ἀκού-
σαντες διεπρίοντο καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν
αὐτούς.

34 Ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φα-
ρισαῖος ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος
τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ
τοὺς ἀνθρώπους ποιῆσαι, **35** εἶπέν τε πρὸς
αὐτούς Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυ-
τοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις τί μέλλετε

26. (ηγεν) . . (om ινα) 28. Ου παραγγελια 29. ο Πετρος . . ειπον 32. (om αυτου) . . (om δε) 33. (εβουλοντο) 34. βραχυ τι τ. αποστολους ποι.

28 4, 17. **29** 4, 19. **31** 3, 15.

et adduxit illos sine vi: timebant enim
populum, ne lapidarentur: **27** et cum
adduxissent illos, statuerunt in concilio,
et interrogavit eos princeps sacerdotum
28 dicens Praecipiendo praecepimus vo-
bis ne doceretis in nomine isto, et ecce
replestis Hierusalem doctrina vestra, et
vultis inducere super nos sanguinem ho-
minis istius. **29** Respondens autem Petrus
et apostoli dixerunt Oboedire oportet deo
magis quam hominibus. **30** Deus patrum
nostrorum suscitavit Iesum, quem vos in-
teremistis suspendentes in ligno: **31** hunc
deus principem et salvatorem exaltavit
dextera sua ad dandam paenitentiam
Israhel et remissionem peccatorum. **32** Et
nos testes sumus horum verborum, et
spiritus sanctus quem dedit deus omni-
bus oboedientibus sibi. **33** Haec cum
audissent, dissecabantur et cogitabant in-
terficere illos.

34 Surgens autem quidam in concilio
Pharisaeus nomine Gamalihel, legis do-
ctor honorabilis universae plebi, iussit
foras ad breve homines fieri, **35** dixit-
que ad illos Viri Israhelitae, attendite
vobis super hominibus istis, quid acturi

28 (praecipimus) . . AF repletis 31. principem et salvatorem deus . . Israeli 32. sumus testes 34. ** apostolos fieri

28 4, 17. **29** 4, 19. **31** 3, 15.

πράσσειν. **36** πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν
ἀνέστη Θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν,
ᾧ προσεκλίθη ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρα-
κοσίων, ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπεί-
θοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς
οὐδέν. **37** μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ
Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς
καὶ ἀπέστησεν λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος
ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ
διεσκορπίσθησαν. **38** καὶ τὰ νῦν λέγω
ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων
καὶ ἐάσατε αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώ-
πων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, κα-
ταλυθήσεται· **39** εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστίν, οὐ
δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτούς, μή ποτε καὶ
θεομάχοι εὑρεθῆτε. **40** ἐπείσθησαν δὲ αὐ-
τῷ, καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους
δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ
ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν.

41 Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ
προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν
ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθῆναι· **42** πᾶ-
σάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον
οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζό-
μενοι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

36. ω προσεκολληθη . . αριθμ. ανδρ. ωσει 37. λαον ικανον 38. (αφετε αυτ.) . . (om αυτη) 39. δυνασθε . . αυτους: αυτο 40. απελυσαν αυτους 41. υπ. τ. ον. αυτου κατηξιωθ. 42. Ιησουν τον Χριστον

sitis. **36** Ante enim hos dies extitit Theo-
das dicens esse se aliquem, cui consen-
sit numerus virorum circiter quadringen-
torum; qui occisus est, et omnes qui
credebant ei dissipati sunt et redacti
ad nihilum. **37** Post hunc extitit Iudas
Galilaeus in diebus professionis et avertit
populum post se: et ipse periit, et omnes
quotquot consenserunt ei dispersi sunt.
38 Et nunc itaque dico vobis, discedite
ab hominibus istis et sinite illos: quon-
iam si est ex hominibus consilium hoc
aut opus, dissolvetur; **39** si vero ex deo
est, non poteritis dissolvere eos, ne forte
et deo repugnare inveniamini. (40) Con-
senserunt autem illi, **40** (16) et convo-
cantes apostolos caesis denuntiaverunt
ne loquerentur in nomine Iesu, et dimi-
serunt eos.

41 Et illi quidem ibant gaudentes a
conspectu concilii, quoniam digni habiti
sunt pro nomine Iesu contumeliam pati:
42 omni autem die in templo et circa
domos non cessabant docentes et evan-
gelizantes Christum Iesum.

36. hos enim . . se esse . . AF *aliique* redactus est 39. dissolvere illud 40. ne omnino loqueren-tur 42. non cessabant in templo et circa domos . . (Iesum Christum)

VI.

Eliguntur septem diaconi. Stephanus impietatis accusatur.

1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόν-
των τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν
Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι πα-
ρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ
αἱ χῆραι αὐτῶν. 2 προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ
δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπαν
Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. 3 ἐπι-
σκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν
μαρτυρουμένους ἑπτὰ πλήρεις πνεύματος
καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς
χρείας ταύτης· 4 ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ
καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσο-
μεν. 5 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παν-
τὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφα-
νον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος
ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νι-
κάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νι-
κόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, 6 οὓς ἔστη-
σαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευ-
ξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανεν, καὶ
ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν
Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος τῶν
ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

8 Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυ-

VI. 2. ειπον 3. ουν: (δη) .. (om αδελφ.) .. πνευμ. αγιου .. ςe (non ς) καταστησωμεν 8 χαριτος: πιστεως

VI. 5 8, 5. 21, 8. 7 12, 24.

VI.

Eliguntur septem diaconi. Stephanus impietatis accusatur.

1 (17) In diebus autem illis crescente
numero discipulorum factum est murmur
Graecorum adversus Hebraeos, eo quod
despicerentur in ministerio cotidiano vi-
duae eorum. 2 Convocantes autem duo-
decim multitudinem discipulorum dixe-
runt Non est aequum nos derelinquere
verbum dei et ministrare mensis. 3 Con-
siderate ergo, fratres, viros ex vobis boni
testimonii septem plenos spiritu et sa-
pientia, quos constituamus super hoc
opus: 4 nos vero orationi et ministerio
verbi instantes erimus. 5 Et placuit
sermo coram omni multitudine, et ele-
gerunt Stephanum, virum plenum fide et
spiritu sancto, et Philippum et Procho-
rum et Nicanorem et Timonem et Par-
menam et Nicolaum advenam Antioche-
num: 6 hos statuerunt ante conspectum
apostolorum, et orantes inposuerunt eis
manus.

7 Et verbum dei crescebat, et multi-
plicabatur numerus discipulorum in Hie-
rusalem valde: multa etiam turba sacer-
dotum oboediebat fidei.

8 (18) Stephanus autem plenus gratia

VI. 3. spiritu sancto 7. verbum domini

VI. 5 8, 5. 21, 8. 7 12, 24.

νάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα
ἐν τῷ λαῷ. 9 ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ
τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων
καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλεξανδρέων καὶ τῶν
ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συνζητοῦντες τῷ
Στεφάνῳ, 10 καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ
σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. 11 τότε
ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκηκόαμεν
αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς
Μωυσῆν καὶ τὸν θεόν, 12 συνεκίνησάν τε
τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς
γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐ-
τὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, 13 ἔστη-
σάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας Ὁ ἄν-
θρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα λαλῶν
κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου·
14 ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰη-
σοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τό-
πον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέδω-
κεν ἡμῖν Μωυσῆς. 15 καὶ ἀτενίσαντες εἰς
αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνε-
δρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσω-
πον ἀγγέλου.

VII.

Stephanus coram synedrio de dei gratia populique contumacia disserens interpellatur et lapidatur.

1 Εἶπεν δὲ ὁ ἀρχιερεύς Εἰ ἄρα ταῦτα
οὕτως ἔχει; 2 ὁ δὲ ἔφη Ἄνδρες ἀδελφοὶ

9. (om και Ασιας) .. συζητ. 11. (ρημ. βλασφημιας) 13. ρηματα βλασφημα .. (λαλων ρημ.) .. τ. αγιου τουτου 15. (παντες)
VII. 1. (om αρα)

13 21, 28.

et fortitudine faciebat prodigia et signa
magna in populo. 9 Surrexerunt autem
quidam de synagoga quae appellatur Li-
bertinorum et Cyrenensium et Alexandri-
norum et eorum qui erant a Cilicia et
Asia, disputantes cum Stephano, 10 et
non poterant resistere sapientiae et spi-
ritui qui loquebatur. 11 Tunc summise-
runt viros qui dicerent se audisse eum
dicentem verba blasphemiae in Moysen
et deum. 12 Commoverunt itaque ple-
bem et seniores et scribas, et concur-
rentes rapuerunt eum et adduxerunt in
concilium, 13 et statuerunt testes falsos
qui dicerent Homo iste non cessat loqui
verba adversus locum sanctum et legem:
14 audivimus enim eum dicentem quon-
iam Iesus Nazarenus hic destruet locum
istum et mutabit traditiones quas tradi-
dit nobis Moyses. 15 Et intuentes eum
omnes qui sedebant in concilio viderunt
faciem eius tamquam faciem angeli.

VII.

Stephanus coram synedrio de dei gratia populique contumacia disserens interpellatur et lapidatur.

1 Dixit autem princeps sacerdotum Si
haec ita se habent? 2 Qui ait (19) Viri

10. (** *add in fine* propter quod redarguerentur ab eo cum fiducia) 11. audivisse .. et in deum 13. falsos testes 15. (tamquam angeli)
VII. 1. (habeant)

13 21, 28.

καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ θεὸς τῆς δόξης
ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ
Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν
Χαρράν, 3 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἔξελθε
ἐκ τῆς γῆς σου καὶ τῆς συγγενείας σου,
καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω.
4 τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκη-
σεν ἐν Χαρράν. κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθα-
νεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετῴκισεν αὐτὸν εἰς
τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοι-
κεῖτε, 5 καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονο-
μίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδός, καὶ ἐπηγ-
γείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ
ὄντος αὐτῷ τέκνου. 6 ἐλάλησεν δὲ οὕτως
ὁ θεός, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροι-
κον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ
καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια· 7 καὶ τὸ
ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσουσιν κρινῶ ἐγώ, εἶπεν
ὁ θεός, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ
λατρεύσουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. 8 καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕ-
τως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν
αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ ὁ Ἰσαὰκ
τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πα-
τριάρχας. 9 Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαν-
τες τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ

3. σου και εκ της . . om την 5. αυτω δουναι . . (δ. αυτην ε. κ. αυτω) 7. δουλευσωσι 8. (om ο bis)

VII. 3 *Gen. 12, 1. 4 *Gen. 12, 5. 5 *Gen. 12. 7. 6 *Gen. 15, 13 s. 8 *Gen. 17, 10. 9 *Gen. 37, 28. 39, 2.

fratres et patres, audite. Deus gloriae
apparuit patri nostro Abraham, cum
esset in Mesopotamia prius quam mo-
raretur in Charram, 3 et dixit ad
illum Exi de terra tua et de cogna-
tione tua, et veni in terram quam tibi
monstravero. 4 Tunc exiit de terra
Chaldaeorum et habitavit in Charram.
Et inde, postquam mortuus est pater
eius, transtulit illum in terram istam
in qua nunc vos habitatis, 5 et non
dedit illi hereditatem in ea nec pas-
sum pedis, sed repromisit dare illi eam
in possessionem et semini eius post
ipsum, cum non haberet filium. 6 Lo-
cutus est autem deus quia erit semen
eius accola in terra aliena, et servituti
eos subiicient, et male tractabunt eos
annis quadringentis: 7 et gentem cui
servierint iudicabo ego, dixit dominus,
et post haec exibunt et deservient mihi
in loco isto. 8 Et dedit illi testamentum
circumcisionis: et sic genuit Isaac et cir-
cumcidit eum die octava, et Isaac Iacob,
et Iacob duodecim patriarchas. 9 Et pa-
triarchae aemulantes Ioseph vendiderunt

2. Abrahae . . Charan 3. monstravero tibi 4. Charan 6. autem ei 7. (ego iudicabo) . . servient 8. octavo

VII. 3 *Gen. 12, 1. 4 *Gen. 12, 5. 5 *Gen. 12, 7. 6 *Gen. 15, 13 s. 8 *Gen. 17, 10. 9 *Gen. 37, 28. 39, 2.

ἦν ὁ θεὸς μετ᾽ αὐτοῦ, 10 καὶ ἐξείλατο
αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον
Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατέστη-
σεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ᾽ Αἴγυπτον καὶ ὅλον
τὸν οἶκον αὐτοῦ. 11 ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ᾽ ὅλην
τὴν γῆν Αἰγύπτου καὶ Χαναὰν καὶ θλῖψις
μεγάλη, καὶ οὐχ ηὕρισκον χορτάσματα οἱ
πατέρες ἡμῶν. 12 ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ
ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον ἐξαπέστειλεν τοὺς
πατέρας ἡμῶν πρῶτον· 13 καὶ ἐν τῷ δευ-
τέρῳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς
αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ
γένος Ἰωσήφ. 14 ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ
μετεκαλέσατο Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ
πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἑβδομή-
κοντα πέντε. 15 καὶ κατέβη Ἰακώβ, καὶ
ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν,
16 καὶ μετετέθησαν εἰς Συχὲμ καὶ ἐτέθη-
σαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ
τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ τοῦ
Συχέμ. 17 καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος
τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησεν ὁ θεὸς τῷ
Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη
ἐν Αἰγύπτῳ, 18 ἄχρι οὗ ἀνέστη βασιλεὺς

10. εξειλετο 11. (om γην) . . ευρισκον 12. σιτα εν Αιγυπτω 13. το γεν. του Ιωσηφ . . Ιωσηφ: (αυτου) 14. τ. πα. αυτ. Ιαχ. . . συγγενειαν αυτου 15. κατεβη δε . . Ιακωβ εις Αιγυπτον 16. ω: ο . . Εμμορ . . (του εν Συχ., εν Συχ.) 17. ης ωμοσεν 18. αχρις

10 *Gen. 41, 40. 11 *Gen. 41, 54. 12 *Gen. 42, 45. 13 *Gen. 45, 4. 14 *Gen. 45, 9. 46, 27. *Deut. 10, 22. 15 *Gen. 49, 33. 16 *Ios. 24, 32. *Gen. 49, 30. 23, 17. 33, 19. 17 s. *Ex. 1, 7 s.

in Aegyptum: et erat deus cum eo, 10 et
eripuit eum ex omnibus tribulationibus
eius, et dedit ei gratiam et sapientiam in
conspectu Pharaonis regis Aegypti, et
constituit eum propositum super Aegy-
ptum et super omnem domum suam.
11 Venit autem fames in universam Ae-
gyptum et Chanaan et tribulatio magna,
et non inveniebant cibos patres nostri.
12 Cum audisset autem Iacob esse fru-
mentum in Aegypto, misit patres nostros
primum, 13 et in secundo cognitus est
Ioseph a fratribus suis, et manifestatum
est Pharaoni genus eius. 14 Mittens au-
tem Ioseph accersivit Iacob patrem suum
et omnem cognationem in animabus se-
ptuaginta quinque. 15 Et descendit Ia-
cob in Aegyptum, et defunctus est ipse
et patres nostri, 16 et translati sunt in
Sychem et positi sunt in sepulchro quod
emit Abraham pretio argenti a filiis Em-
mor filii Sychem. 17 Cum appropinqua-
ret autem tempus repromissionis quam
confessus erat deus Abrahae, crevit po-
pulus et multiplicatus est in Aegypto,
18 quoad usque surrexit rex alius in Ae-

10. (Aegyptiorum) 14. (arcessiit) . . cognationem suam 16. Sichem *bis* . . Hemor 17. autem appropinquaret . . promissionis 18. alius rex

10 *Gen. 41, 40. 11 *Gen. 41, 54. 12 *Gen. 42, 45. 13 *Gen. 45, 4. 14 *Gen. 45, 9. 46, 27. *Deut. 10, 22. 15 *Gen. 49, 33. 16 *Ios. 24, 32. *Gen. 49, 30. 23, 17. 33, 19. 17 s. *Ex. 1, 7 s.

ἕτερος, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. **19** οὗτος
κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσεν
τοὺς πατέρας τοῦ ποιεῖν τὰ βρέφη ἔκθετα
αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. **20** Ἐν ᾧ
καιρῷ ἐγεννήθη Μωυσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος
τῷ θεῷ. ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ
οἴκῳ τοῦ πατρός· **21** ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν
ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνε-
θρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν. **22** καὶ
ἐπαιδεύθη Μωυσῆς ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυ-
πτίων· ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις
αὐτοῦ. **23** ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσε-
ρακονταέτης χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν
αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. **24** καὶ ἰδών τινα ἀδι-
κούμενον ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν
τῷ καταπονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον.
25 ἐνόμιζεν δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι
ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν σωτηρίαν
αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. **26** τῇ τε ἐπι-
ούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ
συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών Ἄν-
δρες, ἀδελφοί ἐστε· ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλή-
λους; **27** ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώ-
σατο αὐτὸν εἰπών Τίς σε κατέστησεν ἄρ-

18. (ετερος επ Αιγυπτον) 19. τους πατ. ημων .. εκθ. τα βρεφ. 20. τ. πατρ. αυτου 21. (εκτεθεντος δ. αυτου) .. ανειλετο 22. om εν prim. .. εν εργοις .. om αυτου 23. τεσσαρακοντα 25. τ. αδελφ αυτου .. αυτοις σωτ. 26. τη τε: ς^{e} (non ς) τη δε .. συνηλασεν .. εστε υμεις

19 *Ex. 1, 10. 20 ss. *Ex. 2, 2 ss. 24—29 *Ex. 2. 11 ss.

gypto, qui non sciebat Ioseph. **19** Hic
circumveniens genus nostrum afflixit pa-
tres, ut exponerent infantes suos, ne vi-
vificarentur. **20** Eodem tempore natus
est Moyses, et fuit gratus deo. Qui nu-
tritus est tribus mensibus in domo patris
sui: **21** exposito autem illo sustulit eum
filia Pharaonis et enutrivit eum sibi in
filium. **22** Et eruditus est Moyses omni
sapientia Aegyptiorum, et erat potens in
verbis et in operibus suis. **23** Cum au-
tem impleretur ei quadraginta annorum
tempus, ascendit in cor eius ut visitaret
fratres suos filios Israhel. **24** Et cum vi-
disset quendam iniuriam patientem, vin-
dicavit illum, et fecit ultionem ei qui
iniuriam sustinebat percusso Aegyptio.
25 Existimabat autem intellegere fratres
quoniam deus per manum ipsius daret
salutem illis: at illi non intellexerunt.
26 Sequenti vero die apparuit illis liti-
gantibus, et reconciliabat eos in pacem
dicens Viri, fratres estis: ut quid nocetis
alterutrum? **27** Qui autem iniuriam fa-
ciebat proximo, reppulit eum dicens
Quis te constituit principem et iudicem

19. VA** patres nostros 21. nutrivit 26. in pace 27. (proximo suo)

19 *Ex. 1, 10. 20 ss. *Ex. 2, 2 ss. 24—29 *Ex. 2. 11 ss.

χοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; 28 μὴ ἀνελεῖν
με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθὲς τὸν
Αἰγύπτιον; 29 ἔφυγεν δὲ Μωυσῆς ἐν τῷ
λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ
Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. 30 Καὶ
πληρωθέντων ἐτῶν τεσσεράκοντα ὤφθη αὐ-
τῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος
ἐν πυρὶ φλογὸς βάτου. 31 ὁ δὲ Μωυσῆς
ἰδὼν ἐθαύμαζεν τὸ ὅραμα· προσερχομένου
δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο φωνὴ κυρίου
32 Ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς
Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος
δὲ γενόμενος Μωυσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆ-
σαι. 33 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος Λῦσον τὸ
ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐφ'
ᾧ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. 34 ἰδὼν εἶδον
τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ,
καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέ-
βην ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο ἀπο-
στείλω σε εἰς Αἴγυπτον. 35 Τοῦτον τὸν
Μωυσῆν, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες Τίς σε
κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον
ὁ θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλ-
κεν σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ
ἐν τῇ βάτῳ. 36 οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς
ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ
καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ

27. εφ ημας 28. χθες 30. τεσσαρακοντα . . αγγ. κυριου εν φλογι πυρος 31. εθαυμασε . . κυριου προς αυτον 32. κ. ο θεος Ισ. κ. ο θεος Ιακ. 33. εφ ω: εν ω 34. αποστελω 35. ο θεος αρχοντα . . απεσταλκεν . . συν: εν 36. γη Αιγυπτου (τη Αιγυπτω)

30—34 *Ex. 3, 2 ss. 32 Mt. 22, 32 pp. 35 27.

super nos? 28 Numquid interficere me
tu vis, quemadmodum interfecisti heri
Aegyptium? 29 Fugit autem Moyses in
verbo isto, et factus est advena in terra
Madiam, ubi generavit filios duos. 30 Et
expletis annis quadraginta apparuit illi in
deserto montis Sina angelus in igne flam-
mae rubi. 31 Moyses autem videns ad-
miratus est visum, et accedente illo ut
consideraret, facta est vox domini 32 Ego
deus patrum tuorum, deus Abraham et
Isaac et Iacob. Tremefactus autem Moy-
ses, non audebat considerare. 33 Dixit
autem illi dominus Solve calciamentum
pedum tuorum: locus enim in quo stas
terra sancta est. 34 Videns vidi afflictio-
nem populi mei qui est in Aegypto, et
gemitum eorum audivi, et descendi libe-
rare eos: et nunc veni et mittam te in
Aegyptum. 35 Hunc Moysen, quem ne-
gaverunt dicentes Quis te constituit prin-
cipem et iudicem? hunc deus principem
et redemptorem misit cum manu angeli
qui apparuit illi in rubo. 36 Hic eduxit
illos faciens prodigia et signa in terra
Aegypti et in rubro mari et in deserto

29. Madian 31. ad eum vox domini dicens 32. Ego sum deus (Ego dominus) . . Abraham, deus Isaac et deus Iacob (Abr. et deus I. et deus I.) . . autem: (est)

30—34 *Ex. 3, 2 ss. 32 Mt. 22, 32 pp. 35 27.

ἔτη τεσσεράκοντα. 37 οὗτός ἐστιν ὁ Μωυ-
σῆς ὁ εἴπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ Προφήτην
ὑμῖν ἀναστήσει ὁ ϑεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν
ὑμῶν ὡς ἐμέ. 38 οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ
ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει
Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο
λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν, 39 ᾧ οὐκ ἠϑέ-
λησαν ὑπήκοοι γενέσϑαι οἱ πατέρες ἡμῶν,
ἀλλὰ ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ
αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, 40 εἰπόντες τῷ Ἀα-
ρών Ποίησον ἡμῖν ϑεοὺς οἳ προπορεύσον-
ται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωυσῆς οὗτος, ὃς ἐξή-
γαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν
τί γέγονεν αὐτῷ. 41 καὶ ἐμοσχοποίησαν
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον ϑυ-
σίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς
ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. 42 ἔστρεψεν δὲ
ὁ ϑεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ
στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καϑὼς γέγραπται ἐν
βίβλῳ τῶν προφητῶν Μὴ σφάγια καὶ ϑυ-
σίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσεράκοντα
ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ; 43 καὶ ἀνε-
λάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον
τοῦ ϑεοῦ Ῥεφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιή-
σατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς

36. τεσσαρακοντα 37. ο ειπων .. κυριος ο θεος υμων
.. ως εμε· αυτου ακουσεσθε 39. αλλ .. ταις καρ-
διαις (εν ταις κ.) 40. (εγενετο) 42. τεσσαρακοντα
43. τ. θε. υμων Ρεμφαν

37 3, 22. *Deut. 18, 15. 38 *Ex. 19. 3. 40 *Ex.
32, 1. 41 *Ex. 32, 6. 42 *Ier. 19, 13. 42 s. *Am.
5, 25—27.

annis quadraginta. 37 Hic est Moyses
qui dixit filiis Israhel Prophetam vobis
suscitabit deus de fratribus vestris tam-
quam me, ipsum audietis. 38 Hic est
qui fuit in ecclesia in solitudine cum an-
gelo qui loquebatur ei in monte Sina et
cum patribus nostris, qui accepit verba
vitae dare nobis, 39 cui noluerunt oboe-
dire patres nostri, sed reppulerunt et
aversi sunt cordibus suis in Aegyptum,
40 dicentes ad Aaron Fac nobis deos qui
praecedant nos: Moyses enim hic qui
eduxit nos de terra Aegypti, nescimus
quid factum sit ei. 41 Et vitulum fece-
runt in diebus illis et optulerunt hostiam
simulacro, et laetabantur in operibus ma-
nuum suarum. 42 Convertit autem deus
et tradidit eos servire militiae caeli, sicut
scriptum est in libro prophetarum Num-
quid victimas et hostias optulistis mihi
annis quadraginta in deserto, domus Is-
rahel? 43 Et suscepistis tabernaculum
Moloch et sidus dei vestri Rempham,
figuras quas fecistis adorare eas: et trans-

37. suscitabit vobis 41. AF *aliique* in illis diebus
42. AF *aliique* aut hostias 43. (eas. Transferam)

37 3, 22. *Deut. 18, 15. 38 *Ex. 19, 3. 40 *Ex.
32, 1. 41 *Ex. 32, 6. 42 *Ier. 19, 13. 42 s. *Am.
5, 25—27.

ἐπέκεινα Βαβυλῶνος. 44 Ἡ σκηνὴ τοῦ
μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ
ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωυ-
σῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑω-
ράκει, 45 ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι
οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατα-
σχέσει τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ
προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμέ-
ρῶν Δαυίδ· 46 ὃς εὗρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ
θεοῦ καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ θεῷ
Ἰακώβ. 47 Σολομὼν δὲ οἰκοδόμησεν αὐτῷ
οἶκον. 48 ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειρο-
ποιήτοις κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέ-
γει 49 Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰ-
κοδομήσετέ μοι, λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος
τῆς καταπαύσεώς μου; 50 οὐχὶ ἡ χείρ
μου ἐποίησεν πάντα ταῦτα; 51 Σκληρο-
τράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ
τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ
ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ
ὑμεῖς. 52 τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίω-
ξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς
προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ
δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς

44. ην εν τοις . . ς (non ς[e]) om εν[oo] . . Μωση . . (εωρακεν) 46. θεω: (οικω) 47. ωκοδομησεν 48. εν χειροπ. ναοις 50. ταυτα παντα 51. (καρδιαις, καρδιας)

44 *Ex. 25, 40. 45 *Ios. 3, 14. 46 *Ps. 131 (132), 5. 47 *1 Reg. 6, 1. 48 17, 24. 49 s. *Es. 66, 1 s.

feram vos trans Babylonem. 44 Taber-
naculum testimonii fuit patribus nostris
in deserto, sicut disposuit loquens ad
Moysen, ut faceret illud secundum for-
mam quam viderat, 45 quod et induxe-
runt suscipientes patres nostri cum Iesu
in possessionem gentium quas expulit
deus a facie patrum nostrorum, usque in
diebus David, 46 qui invenit gratiam
ante deum et petiit ut inveniret taber-
naculum deo Iacob. 47 Salomon autem
aedificavit illi domum. 48 Sed non ex-
celsus in manufactis habitat, sicut pro-
pheta dicit 49 Caelum mihi sedes est,
terra autem scabellum pedum meorum.
Quam domum aedificabitis mihi, dicit
dominus, aut quis locus requietionis meae
est? 50 Nonne manus mea fecit haec
omnia? 51 Dura cervice et incircumcisi
cordibus et auribus, vos semper spiritui
sancto resistitis, sicut patres vestri et vos.
52 Quem prophetarum non sunt perse-
cuti patres vestri? Et occiderunt eos qui
praenuntiabant de adventu iusti, cuius
vos nunc proditores et homicidae fuistis,

44. VA** cum patribus . . disposuit illis deus 51. (**Duri) . . incircumcisis . . (restitistis) . . ita et vos

44 *Ex. 25, 40. 45 *Ios. 3, 14. 46 *Ps. 131 (132), 5. 47 *1 Reg. 6, 1. 48 17, 24. 49 s. *Es. 66, 1 s.

ἐγένεσθε, 53 οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον
εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.
54 Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς
καρδίαις αὐτῶν καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας
ἐπ' αὐτόν. 55 ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύ-
ματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶ-
δεν δόξαν θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δε-
ξιῶν τοῦ θεοῦ, 56 καὶ εἶπεν Ἰδοὺ θεωρῶ
τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους καὶ τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ.
57 Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον
τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν
ἐπ' αὐτόν, 58 καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς
πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέ-
θεντο τὰ ἱμάτια παρὰ τοὺς πόδας νεανίου
καλουμένου Σαύλου, 59 καὶ ἐλιθοβόλουν
τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα
Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. 60 θεὶς
δὲ τὰ γόνατα ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ Κύριε,
μὴ στήσῃς αὐτοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν.
καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. VIII. 1 Σαῦ-
λος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

VIII.

Persecutio Hierosolymitana. Philippus Samariam fidem docens. Simon magus coram Petro et Iohanne. Philippus in itinere eunuchum Aethiopem docet et baptizat.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διω-

52. γεγενησθε 56. ανεωγμενους 58. τα ιματ. αυτων 60. τ. αμαρτ. ταυτ.
VIII. 1. δε sec.: τε

53 Gal. 3, 10. Heb. 2, 2. 56 Mt. 26, 64. 60 Lc. 23, 34. 46.

53 qui accepistis legem in dispositionem
angelorum et non custodistis.
54 ([20]) Audientes autem haec dissecabantur cordibus suis et stridebant denti-
bus in eum. 55 Cum autem esset ple-
nus spiritu sancto, intendens in caelum
vidit gloriam dei et Iesum stantem a
dextris dei, (56) et ait Ecce video caelos
apertos et filium hominis a dextris stan-
tem dei. (57) 56 Exclamantes autem
voce magna continuerunt aures suas et
impetum fecerunt unanimiter in eum,
(58) 57 et eiicientes eum extra civitatem
lapidabant. Et testes deposuerunt vesti-
menta sua secus pedes adolescentis qui
vocabatur Saulus, (59) 58 et lapida-
bant Stephanum invocantem et dicentem
Domine Iesu, suscipe spiritum meum.
(60) 59 Positis autem genibus clamavit
voce magna Domine, ne statuas illis hoc
peccatum. Et cum hoc dixisset, obdor-
mivit. (VIII. 1) Saulus autem erat consen-
tiens neci eius.

VIII.

Persecutio Hierosolymitana. Philippus Samariam fidem docens. Simon magus coram Petro et Iohanne. Philippus in itinere eunuchum Aethiopem docet et baptizat.

1 ([21]) Facta est autem in illa die per-

53. in dispositione 55. (intuens in) . . hominis stantem a dextris 59. VA voce magna dicens . . obdormivit in domino

53 Gal. 3, 19. Heb. 2, 2. 56 Mt. 26, 64. 59 Lc. 23, 34. 46.

γμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱε-
ροσολύμοις· πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ
τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας
πλὴν τῶν ἀποστόλων. 2 συνεκόμισαν δὲ
τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποιή-
σαντο κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. 3 Σαῦλος
δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς
οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας
καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν.

4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγ-
γελιζόμενοι τὸν λόγον· 5 Φίλιππος δὲ κα-
τελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν
αὐτοῖς τὸν Χριστόν. 6 προσεῖχον δὲ οἱ
ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου
ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέ-
πειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. 7 πολλῶν γὰρ
τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα
φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ παρα-
λελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν· 8 ἐγέ-
νετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

9 Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρ-
χεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ
ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα
ἑαυτὸν μέγαν, 10 ᾧ προσεῖχον ἀπὸ μι-
κροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες Οὗτός ἐστιν
ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ καλουμένη μεγάλη.
11 προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ

2. (εποιησαν) 5. (εις την πολιν) 6. δε: τε 7. (πολλοι) . . μεγ. φων. εξηρχετο 8. και εγεν. χαρα μεγαλη 9. εξιστων 10. παντες απο . . om καλουμενη

VIII. 5 6, 5.

secutio magna in ecclesia quae erat Hie-
rosolymis, et omnes dispersi sunt per
regiones Iudaeae et Samariae praeter
apostolos. 2 Curaverunt autem Stepha-
num viri timorati et fecerunt planctum
magnum super illum. 3 Saulus vero de-
vastabat ecclesiam, per domos intrans,
et trahens viros ac mulieres tradebat in
custodiam.

4 Igitur qui dispersi erant pertransie-
bant evangelizantes verbum. 5 Philippus
autem descendens in civitatem Samariae
praedicabat illis Christum. 6 Intendebant
autem turbae his quae a Philippo dice-
bantur, unanimiter audientes et videntes
signa quae faciebat: 7 multi enim eo-
rum qui habebant spiritus immundos,
clamantes voce magna exiebant, 8 multi
autem paralytici et claudi curati sunt.
(8) 9 ([22]) Factum est ergo magnum gau-
dium in illa civitate.

(9) Vir autem quidam nomine Simon,
qui ante fuerat in civitate magus, seducens
gentem Samariae, dicens esse se aliquem
magnum, 10 cui auscultabant omnes a mi-
nimo usque ad maximum dicentes Hic est
virtus dei quae vocatur magna: 11 atten-
debant autem eum propter quod multo

VIII. 2. super eum 3. Saulus autem 4. pertransibant . . VA verbum dei 7. exibant 9. gaudium magnum . . se esse

VIII. 5 6, 5.

ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς. 12 ὅτι
δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ
περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνό-
ματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες
τε καὶ γυναῖκες. 13 ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐ-
τὸς ἐπίστευσεν, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσ-
καρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε δυνάμεις
καὶ σημεῖα γινόμενα ἐξίστατο. 14 ἀκού-
σαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι
ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ
Ἰωάννην, 15 οἵτινες καταβάντες προσηύ-
ξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν πνεῦμα
ἅγιον· 16 οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐ-
τῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι
ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
17 τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς,
καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. 18 ἰδὼν δὲ
ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χει-
ρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα,
προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα 19 λέγων
Δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ
ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ πνεῦμα
ἅγιον. 20 Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν
Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν,
ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρη-
μάτων κτᾶσθαι. 21 οὐκ ἔστιν σοι μερὶς
οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ

12. τα περι . . τ. ο. του Ιησ. Χρ.° 13. σημ. κ. δυν. μεγαλας γινομενας 14. τον Πετρ. 16. ουπω . . κυριου: (Χριστου) 17. επετιθουν 18. ιδων: θεασαμενος . . το πν. το αγιον 19. εαν: ς (non ς*) αν

tempore magicis suis dementasset eos.
12 Cum vero credidissent Philippo evan-
gelizanti de regno dei et nomine Iesu
Christi, baptizabantur viri ac mulieres.
13 Tunc Simon et ipse credidit, et cum
baptizatus esset, adhaerebat Philippo;
videns etiam signa et virtutes maximas
fieri, stupens admirabatur. 14 Cum au-
tem audissent apostoli qui erant Hiero-
solymis quia recepit Samaria verbum dei,
miserunt ad illos Petrum et Iohannem.
15 Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis
ut acciperent spiritum sanctum: 16 nec-
dum enim in quemquam illorum venerat,
sed baptizati tantum erant in nomine do-
mini Iesu. 17 Tunc inponebant manus
super illos, et accipiebant spiritum san-
ctum. 18 (23) Cum vidisset autem Si-
mon quia per inpositionem manus apo-
stolorum daretur spiritus sanctus, optulit
eis pecuniam 19 dicens Date et mihi
hanc potestatem, ut cuicumque inposuero
manus accipiat spiritum sanctum. (20) Pe-
trus autem dixit ad eum 20 Pecunia tua
tecum sit in perditionem, quoniam do-
num dei existimasti pecunia possideri.
21 Non est tibi pars neque sors in ser-
mone isto: cor enim tuum non est re-

11. magiis 12. (Cum ergo) .. dei in 14. quod recepisset . . ad eos 16. nondum 21. isto: (hoc)

καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἔναντι τοῦ
θεοῦ. **22** μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας
σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου εἰ ἄρα
ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου·
23 εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον
ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. **24** ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ Σίμων εἶπεν Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ
πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ'
ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.

25 Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λα-
λήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου ὑπέστρεφον
εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλάς τε κώμας τῶν Σα-
μαρειτῶν εὐηγγελίζοντο.

26 Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησεν πρὸς
Φίλιππον λέγων Ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ
μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνου-
σαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν
ἔρημος. **27** καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη, καὶ
ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Καν-
δάκης βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ
πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσ-
κυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ, **28** ἦν τε ὑπο-
στρέφων καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ
ἀναγινώσκων τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. **29** εἶ-
πεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ Πρόσελθε
καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. **30** προσ-
δραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀνα-

21. ενωπιον 22. κυριου: θεου 25. υπεστρεψαν εις Ιερουσαλημ .. ευηγγελισαντο 27. της βασιλισσης .. (om ος sec.) 28. τε: (δε) .. και καθημενος .. και ανεγινωσκε

26 *Zeph. 2, 4.

ctum coram deo. **22** Paenitentiam itaque
age ab hac nequitia tua, et roga deum
si forte remittatur tibi haec cogitatio
cordis tui: **23** in felle enim amaritudi-
nis et obligatione iniquitatis video te esse.
24 Respondens autem Simon dixit Pre-
camini vos pro me ad dominum, ut ni-
hil veniat super me horum quae dixistis.

25 Et illi quidem testificati et locuti
verbum domini rediebant Hierosolymam,
et multis regionibus Samaritanorum evan-
gelizabant.

26 (24) Angelus autem domini locutus
est ad Philippum dicens Surge et vade
contra meridianum ad viam quae descen-
dit ab Hierusalem in Gazam; haec est
deserta. **27** Et surgens abiit: et ecce vir
Aethiops eunuchus potens Candacis re-
ginae Aethiopum, qui erat super omnes
gazas eius, venerat adorare in Hierusa-
lem, **28** et revertebatur sedens super cur-
rum suum legensque prophetam Esaiam.
29 Dixit autem spiritus Philippo Accede
et adiunge te ad currum istum. **30** Ad-
currens autem Philippus audivit illum le-

25. redibant .. (Hierosolyma) 28. Isaiam prophetam 30. audivit eum

26 *Zeph. 2, 4.

γινώσκοντος Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, καὶ
εἶπεν Ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;
31 ὁ δὲ εἶπεν Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην ἐὰν
μή τις ὁδηγήσῃ με; παρεκάλεσέν τε τὸν
Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. **32** ἡ
δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν
αὕτη Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ
ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν
ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐ-
τοῦ. **33** ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις
αὐτοῦ ἤρθη· τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διη-
γήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ
αὐτοῦ. **34** ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ
Φιλίππῳ εἶπεν Δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ
προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ
ἑτέρου τινός; **35** ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος
τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς
γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν
Ἰησοῦν. **36** ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν
ὁδόν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ, καί φησιν ὁ εὐ-
νοῦχος Ἰδοὺ ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτι-
σθῆναι; **38** καὶ ἐκέλευσεν στῆναι τὸ ἅρμα,
καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ
τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν
αὐτόν. **39** ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδα-

30. τον προφ. Ησ. 32. κειροντος 33. (om αυτου pr.) . . (om δε) 37. εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος· Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε· Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

32 s. * Es. 53, 7 s.

gentem Esaiam prophetam, et dixit Pu-
tasne intellegis quae legis? **31** Qui ait
Et quomodo possum, si non aliquis
ostenderit mihi? rogavitque Philippum
ut ascenderet et sederet secum. **32** Lo-
cus autem scripturae quem legebat erat
hic Tamquam ovis ad occisionem ductus
est, et sicut agnus coram tondente se
sine voce, sic non aperuit os suum. **33** In
humilitate iudicium eius sublatum est.
Generationem illius quis enarrabit? quon-
iam tollitur de terra vita eius. **34** Re-
spondens autem eunuchus Philippo dixit
Obsecro te, de quo propheta dicit hoc?
de se, an de alio aliquo? **35** Aperiens
autem Philippus os suum et incipiens ab
scriptura ista evangelizavit illi Iesum.
36 Et dum irent per viam, venerunt ad
quandam aquam, et ait eunuchus Ecce
aqua: quid prohibet me baptizari? **38** Et
iussit stare currum, et descenderunt uter-
que in aquam, Philippus et eunuchus, et
baptizavit eum. **39** Cum autem ascen-

32. quam legeat 33. Generationem eus . . VA tolletur . . (a terra) 34. (hoc dicit) 35. a scriptura 37. VA** Dixit autem (A** *om*) Philippus Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait Credo filium dei (A** dei filium) esse Iesum Christum.

32 s. * Es 53, 7 s.

τος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασεν τὸν Φίλιππον,
καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος·
ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.
40 Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον, καὶ
διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας
ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

IX.

Saulus saeviens divina voce tactus, Damasci ab Anania baptizatur; insidiantibus Iudaeis fugit Hierosolymam, inde Tarsum. Petrus Lyddae Aeneam sanat, Ioppes Tabitham in vitam revocat.

1 Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς
καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου,
προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ **2** ᾐτήσατο παρ'
αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς
συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ
ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους
ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. **3** ἐν δὲ τῷ πο-
ρεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμα-
σκῷ, ἐξαίφνης τε περιήστραψεν αὐτὸν φῶς
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, **4** καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν
ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ Σαοὺλ
Σαούλ, τί με διώκεις; **5** εἶπεν δέ Τίς εἶ,
κύριε; ὁ δέ Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώ-
κεις. **6** ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς
τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι ὅ τι σε

IX. 3. και εξαιφν. περιηστρ. (sic ed. 1624; aliae aliquot περιεστρ.) . . (αυτον περιεστρ.) . . εκ: απο 5. ο δε κυριος ειπεν . . (Ιησους ο Ναζωραιος) . . add in f. σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. [6] Τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε· Κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· Ἀνάστηθι . . ο τι: τι

IX. 1 ss. 22, 3 ss. 26, 12 ss. 5 1 Cor. 15, 8.

dissent de aqua, spiritus domini rapuit
Philippum, et amplius non vidit eum eu-
nuchus: ibat enim per viam suam gau-
dens. **40** Philippus autem inventus est
in Azoto, et pertransiens evangelizabat ci-
vitatibus cunctis donec veniret Caesaream.

IX.

Saulus saeviens divina voce tactus, Damasci ab Anania baptizatur; insidiantibus Iudaeis fugit Hierosolymam, inde Tarsum. Petrus Lyddae Aeneam sanat, Ioppes Tabitham in vitam revocat.

1 ([25]) Saulus autem adhuc spirans mi-
narum et caedis in discipulos domini, ac-
cessit ad principem sacerdotum **2** et
petiit ab eo epistulas in Damascum ad
synagogas, ut si quos invenisset huius
viae, viros ac mulieres, vinctos per-
duceret in Hierusalem. **3** Et cum iter
faceret, contigit ut appropinquaret Da-
masco, et subito circumfulsit eum lux de
caelo, **4** et cadens in terram audivit vo-
cem dicentem sibi Saule Saule, quid me
persequeris? **5** Qui dixit Quis es, do-
mine? Et ille Ego sum Iesus quem tu
persequeris. **6** Sed surge et ingredere
civitatem, et dicetur tibi quid te oporteat

39. ibat autem.

IX. 1. (aspirans) 2. (*ad Damascum) 4. (** *in fine add* Durum tibi est contra stimulum calcitrare 5. *add in fine* Durum est tibi contra stimulum calcitrare. *Pergitque* [6] Et tremens ac stupens dixit Domine, quid me vis facere? [7] Et dominus ad eum Surge et . . et ibi dicetur . . (oportet)

IX. 1 ss. 22, 3 ss. 26, 12 ss. 5 1 Cor. 15, 8.

δεῖ ποιεῖν. 7 οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύον-
τες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν
τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. 8 ἠγέρ-
θη δὲ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἠνεῳγμένων
δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν·
χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δα-
μασκόν. 9 καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέ-
πων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

10 Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ
ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν
ὁράματι ὁ κύριος Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν Ἰδοὺ
ἐγώ, κύριε. 11 ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν
Ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν κα-
λουμένην εὐθεῖαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα
Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύ-
χεται, 12 καὶ εἶδεν ἄνδρα Ἀνανίαν ὀνό-
ματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα
ὅπως ἀναβλέψῃ. 13 ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας
Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς
τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἁγίοις σου ἐποίησεν
ἐν Ἱερουσαλήμ· 14 καὶ ὧδε ἔχει ἐξου-
σίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας
τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. 15 εἶ-
πεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος Πορεύου, ὅτι
σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βα-
στάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε

7. εννεοι 8. ο Σαυλος . . ανεωγμενων . . ουδενα 10. ο κυρ. εν ορ. 11. (Αναστα) 12. εν οραματι ανδρα ον. Αν. . . (τας χειρας) 13. ο Ανανιας . . ακηκοα . . εποιησε τοις αγ. σ. 15. μοι εστιν . . (των εθνων) . . om τε

14 2.

facere. 7 Viri autem illi qui comita-
bantur cum eo stabant stupefacti, au-
dientes quidem vocem, neminem autem
videntes. 8 Surrexit autem Saulus de
terra, apertisque oculis nihil videbat: ad
manus autem illum trahentes introduxe-
runt Damascum. 9 Et erat tribus diebus
non videns, et non manducavit neque
bibit.

10 Erat autem quidam discipulus Da-
masci nomine Ananias, et dixit ad illum
in visu dominus Anania. At ille ait Ecce
ego, domine. 11 Et dominus ad illum
Surgens vade in vicum qui vocatur re-
ctus, et quaere in domo Iudae Saulum
nomine Tarsensem: ecce enim orat,
12 et vidit virum Ananiam nomine in-
troeuntem et inponentem sibi manus ut
visum recipiat. 13 Respondit autem Ana-
nias Domine, audivi a multis de viro hoc,
quanta mala sanctis tuis fecerit in Hie-
rusalem, 14 et hic habet potestatem a
principibus sacerdotum alligandi omnes
qui invocant nomen tuum. 15 Dixit autem
ad eum dominus Vade, quoniam vas ele-
ctionis est mihi iste, ut portet nomen

9. erat ibi 11. ad eum Surge et (F *om*) vade 13. fecerit sanctis tuis

14 2.

καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραήλ· 16 ἐγὼ
γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ
τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. 17 Ἀπῆλθεν δὲ
Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ
ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν Σαοὺλ
ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς
ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως
ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου.
18 καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν ὡσεὶ λεπίδες ἀνέβλεψέν τε, καὶ
ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, 19 καὶ λαβὼν τρο-
φὴν ἐνίσχυσεν.

Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μα-
θητῶν ἡμέρας τινάς, 20 καὶ εὐθέως ἐν
ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 21 ἐξίσταντο
δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον Οὐχ
οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς
ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε
εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς
ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; 22 Σαῦλος δὲ
μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνεν τοὺς
Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ,
συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.

23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί,
συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν·
24 ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐ-
τῶν. παρετηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέ-

17. (om Ιησ.) 18. επεπεσον . . απο τ. οφθ. αυτ. . . ανεβλ. τε παραχρημα 19. Εγεν. δε ο Σαυλος 20. Ιησουν : Χριστον 21. εληλυθει 24. παρετηρουν τε τας

21 8, 1 ss. 9, 2. 23 ss. 2 Cor. 11, 32 s.

meum coram gentibus et regibus et filiis
Israhel: 16 ego enim ostendam illi quanta
oporteat eum pro nomine meo pati.
17 Et abiit Ananias et introivit in do-
mum, et inponens ei manus dixit Saule
frater, dominus misit me, Iesus qui ap-
paruit tibi in via qua veniebas, ut videas
et implearis spiritu sancto. 18 Et con-
festim ceciderunt ab oculis eius tamquam
squamae, et visum recepit, et surgens
baptizatus est, 19 et cum accepisset
cibum, confortatus est.

Fuit autem cum discipulis qui erant
Damasci per dies aliquot. 20 Et conti-
nuo in synagogis praedicabat Iesum quon-
iam hic est filius dei. 21 Stupebant au-
tem omnes qui audiebant, et dicebant
Nonne hic est qui expugnabat in Hieru-
salem eos qui invocant nomen istud? et
huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret
ad principes sacerdotum? 22 ([26]) Saulus
autem multo magis convalescebat et con-
fundebat Iudaeos qui habitabant Damasci,
affirmans quoniam hic est Christus.

23 Cum implerentur autem dies multi,
consilium fecerunt Iudaei ut eum interfi-
cerent: 24 notae autem factae sunt Saulo

17. (dominus Iesus misit me) 19. (aliquos) 21. invocabant 23. autem implerentur . . fecerunt in unum

21 8, 1 ss 9. 2. 23 ss. 2 Cor. 11, 32 s.

ρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσιν·
25 λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς
διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν χαλάσαντες ἐν
σπυρίδι.

26 Παραγενόμενος δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ
ἐπειρᾶτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ
πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες
ὅτι ἔστιν μαθητής. **27** Βαρνάβας δὲ ἐπι-
λαβόμενος αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τοὺς ἀποστό-
λους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ
εἶδεν τὸν κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ,
καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ
ὀνόματι Ἰησοῦ. **28** καὶ ἦν μετ' αὐτῶν
εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἱε-
ρουσαλήμ, παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι
τοῦ κυρίου, **29** ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει
πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν
ἀνελεῖν αὐτόν. **30** ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ
κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐξαπέ-
στειλαν εἰς Ταρσόν.

31 Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς
Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας
εἶχεν εἰρήνην, οἰκοδομουμένη καὶ πορευο-
μένη τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρα-
κλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνετο.
32 ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάν-

25. (λαβ. δε οι μαθ. αυτου) . . καθηκ. δια του τειχους . . (καθηκ. αυτον δια) 26. Παραγ. δε ο Σαυλος εις Ιερ. . . (επειραζεν) . . ἐστί 27. του Ιησ. 28. εν Ιερ. και παρρ. . . του κυρ. Ιησου 29. (Ελληνας) . . αυτ. ανελ. 30. εξαπ. αυτον 31. Αι μεν ουν εκκλησιαι . . ειχον . . οικοδομουμεναι . . πορευομεναι . . επληθυνοντο

26 Gal. 1, 18 s. **30** 11, 25.

insidiae eorum. Custodiebant autem et
portas die ac nocte, ut eum interficerent:
25 accipientes autem discipuli eius nocte
per murum dimiserunt eum summittentes
in sporta.

26 Cum autem venisset in Hierusalem,
temptabat iungere se discipulis: et omnes
timebant eum, non credentes quia esset
discipulus. **27** Barnabas autem appre-
hensum illum duxit ad apostolos, et nar-
ravit illis quomodo in via vidisset domi-
num, et quia locutus est ei, et quomodo
in Damasco fiducialiter egerit in nomine
Iesu. **28** Et erat cum illis intrans et
exiens in Hierusalem et fiducialiter agens
in nomine domini: **29** loquebatur quo-
que et disputabat cum Graecis; illi au-
tem quaerebant occidere eum. **30** Quod
cum cognovissent fratres, deduxerunt
eum Caesaream et dimiserunt Tarsum.

31 Ecclesia quidem per totam Iudaeam
et Galilaeam et Samariam habebat pacem,
et aedificabatur ambulans in timore do-
mini, et consolatione sancti spiritus re-
plebatur. **32** (27) Factum est autem ut
Petrus, dum pertransiret universos, deve-

25. eum discipuli nocte 26. se iungere . . quod esset 27. (quomodo Damasco fid. ageret) 28. (Erat autem) 29. quoque gentibus et . . (occidere illum)

26 Gal. 1, 18 s. **30** 11, 25.

των κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς
κατοικοῦντας Λύδδα. **33** εὗρεν δὲ ἐκεῖ
ἄνθρωπόν τινα ὀνόματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ
κατακείμενον ἐπὶ κραβάττου, ὃς ἦν παρα-
λελυμένος. **34** καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος
Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἀνά-
στηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως
ἀνέστη, **35** καὶ εἶδαν αὐτὸν πάντες οἱ κα-
τοικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σάρωνα, οἵτινες
ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.

36 Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνό-
ματι Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται
Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἔργων ἀγαθῶν καὶ
ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. **37** ἐγένετο δὲ ἐν
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν
ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν
ὑπερῴῳ. **38** ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ
Ἰόππῃ, οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος
ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς
αὐτὸν παρακαλοῦντες Μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν
ἕως ἡμῶν. **39** ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλ-
θεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς
τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ
χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας
καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ
Δορκάς. **40** ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ
Πέτρος θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ

52. Λυδδαν 33. Αιν. ονοματι . . επι κραββατω
54. (om ο) 35. ειδον . . Λυδδαν . . ς (non ςe) Σα-
ρωναν° (Ασσαρωνα) 36. αγαθ. εργ. 37. (εν τω υπερ.)
38. (om δυο ανδρ.) . . μη οκνησαι . . ημων: αυτων
40. (και θεις)

40 Mt. 9, 25.

niret ad sanctos qui habitabant Lyddae.
33 Invenit autem ibi hominem quendam
nomine Aeneam ab annis octo iacentem
in grabatto, qui erat paralyticus. **34** Et
ait illi Petrus Aeneas, sanat te Iesus
Christus: surge et sterne tibi. Et con-
tinuo surrexit. **35** Et viderunt illum om-
nes qui habitabant Lyddae et Sarone,
qui conversi sunt ad dominum.

36 In Ioppe autem fuit quaedam disci-
pula nomine Tabitha, quae interpretata
dicitur Dorcas: haec erat plena operibus
bonis et elemosynis quas faciebat. **37** Fa-
ctum est autem in diebus illis ut infir-
mata moreretur: quam cum lavissent,
posuerunt eam in caenaculo. **38** Cum
autem prope esset Lydda ab Ioppe, di-
scipuli audientes quia Petrus esset in ea,
miserunt duos viros ad eum rogantes
Ne pigriteris venire usque ad nos. **39** Ex-
surgens autem Petrus venit cum illis: et
cum advenisset, duxerunt illum in caena-
culum, et circumsteterunt illum omnes
viduae flentes et ostendentes tunicas et
vestes quas faciebat illis Dorcas. **40** Eie-
ctis autem omnibus foras Petrus ponens

34. Aenea . . VA dominus Ies. Chr. 35. viderunt
eum . . VA Saronae 36. (Tabita *et* Dorca, *item vv.*
39. *et* 40.) 38. ad Ioppen 39. ostendentes ei

40 Mt. 9, 25.

ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν Ταβιθὰ
ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισεν.
41 δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν,
φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας
παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. 42 γνωστὸν δὲ
ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ ἐπί-
στευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον. 43 ἐγένετο
δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ
παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

X.

Cornelius ex angelica visione Caesaream accit Petrum, divinitus et ipsum monitum visis animalibus puris atque impuris. Petro de Christo exponente et ipsi gentiles sancto spiritu imbuuntur.

1 Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι
Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ σπείρης τῆς
καλουμένης Ἰταλικῆς, 2 εὐσεβὴς καὶ φο-
βούμενος τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐ-
τοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ
καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντός, 3 εἶδεν
ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ ὥραν ἐνάτην τῆς
ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς
αὐτὸν καὶ εἰπόντα αὐτῷ Κορνήλιε. 4 ὁ δὲ
ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπεν
Τί ἐστιν, κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ Αἱ προσευχαί
σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς
μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ. 5 καὶ νῦν

42. πολλ. επιστ.
X. 1. τις ην 2. (om τε) 3. (ωσει περι) 4. ενωπιον του

43 10, 6.
X. 3 ss. 30 ss. 5 11, 13.

genua oravit, et conversus ad corpus di-
xit Tabitha, surge. At illa aperuit ocu-
los suos, et viso Petro resedit. 41 Dans
autem illi manum erexit eam, et cum
vocasset sanctos et viduas, adsignavit
eam vivam. 42 Notum autem factum est
per universam Ioppen, et crediderunt
multi in domino. 43 Factum est autem
ut dies multos moraretur in Ioppe apud
quendam Simonem coriarium.

X.

Cornelius ex angelica visione Caesaream accit Petrum, divinitus et ipsum monitum visis animalibus puris atque impuris. Petro de Christo exponente et ipsi gentiles sancto spiritu imbuuntur.

1 (28) Vir autem quidam erat in Cae-
sarea nomine Cornelius, centurio cohortis
quae dicitur Italica, 2 religiosus et ti-
mens deum cum omni domo sua, faciens
elemosynas multas plebi et deprecans
deum semper: 3 vidit in visu manifeste,
quasi hora nona diei, angelum dei intro-
euntem ad se et dicentem sibi Corneli.
4 At ille intuens in eum timore correptus
dixit Quid est, domine? Dixit autem illi
Orationes tuae et elemosynae tuae ascen-
derunt in memoriam in conspectu dei.
5 Et nunc mitte viros in Ioppen et ac-

43. Simonem quemdam
X. 2. ac timens 3. is vidit . . diei nona 4. *om* in . . (*Qui es)

43 10, 6.
X. 3 ss. 30 ss. 5 11, 13.

πέμψον ἄνδρας εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμ-
ψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος·
6 οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ,
ᾧ ἐστὶν οἰκία παρὰ θάλασσαν. 7 ὡς δὲ
ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνή-
σας δύο τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐ-
σεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ, 8 καὶ
ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέστειλεν
αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.

9 Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων
καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ
τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην.
10 ἐγένετο δὲ πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύ-
σασθαι· παρασκευαζόντων δὲ αὐτῶν ἐγένετο
ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, 11 καὶ θεωρεῖ τὸν
οὐρανὸν ἀνεῳγμένον καὶ καταβαῖνον σκεῦός
τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς
καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, 12 ἐν ᾧ ὑπῆρ-
χεν πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἑρπετὰ τῆς
γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. 13 καὶ ἐγέ-
νετο φωνὴ πρὸς αὐτόν Ἀναστὰς Πέτρε θῦ-
σον καὶ φάγε. 14 ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν Μη-
δαμῶς, κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν
κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. 15 καὶ φωνὴ πάλιν
ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν Ἃ ὁ θεὸς ἐκαθά-

5. εις Ιοππ. ανδρας . . om τινα . . ος επικ. Πετρος: (τον επικαλουμενον Πετρον) 6. °add in fine ουτος λαλησει σοι τι σε δει ποιειν 7. ο λαλ. τω Κορνηλιω . . τ. οικετ. αυτου 8. αυτοις απαντα 9. εκεινων: (αυτων) 10. αυτων: εκεινων . . επεπεσεν επ 11. καταβ. επ αυτον . . δεδεμενον και καθιεμ. 12. παντα τ. τετραπ. της γης και τα θηρια και τα ερπ. κ. τα πετ. τ. ουρ. 14. και: η

11 ss. 11, 5 ss.

cersi Simonem quendam qui cognomina-
tur Petrus: 6 hic hospitatur apud Si-
monem quendam coriarium, cuius est
domus iuxta mare. 7 Et cum discessis-
set angelus qui loquebatur illi, vocavit
duos domesticos suos et militem metuen-
tem dominum ex his qui illi parebant;
8 quibus cum narrasset omnia, misit il-
los in Ioppen.

9 Postera autem die iter illis facienti-
bus et appropinquantibus civitati, ascen-
dit Petrus in superiora ut oraret circa
horam sextam, 10 et cum esuriret, vo-
luit gustare. Parantibus autem eis cecidit
super eum mentis excessus, 11 et vidit
caelum apertum et descendens vas quod-
dam velut linteum magnum quattuor ini-
tiis summitti de caelo in terram, 12 in
quo erant omnia quadrupedia et serpen-
tia terrae et volatilia caeli. 13 Et facta
est vox ad eum Surge, Petre, occide et
manduca. 14 Ait autem Petrus Absit,
domine, quia numquam manducavi omne
commune et immundum. 15 Et vox ite-
rum secundo ad eum Quae deus purifi-

6. *add in fine* hic dicet tibi quid te oporteat facere 10. autem illis 15. Quod deus

11 ss. 11, 5 ss.

ρισεν σὺ μὴ κοίνου. **16** τοῦτο δὲ ἐγένετο
ἐπὶ τρίς, καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ σκεῦος
εἰς τὸν οὐρανόν.

17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος,
τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ οἱ
ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου
διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος
ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα, **18** καὶ φωνή-
σαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλού-
μενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. **19** τοῦ δὲ
Πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος
εἶπεν τὸ πνεῦμα αὐτῷ Ἰδοὺ ἄνδρες ζητοῦ-
σίν σε· **20** ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ
πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος,
ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. **21** καταβὰς
δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν Ἰδοὺ
ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν
πάρεστε; **22** οἱ δὲ εἶπαν Κορνήλιος ἑκα-
τοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος
τὸν θεόν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ
ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ
ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ.
23 εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισεν. τῇ
δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς,
καί τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης
συνῆλθον αὐτῷ. **24** τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλ-
θεν εἰς τὴν Καισάρειαν· ὁ δὲ Κορνήλιος

16. εὐθυς: παλιν .. ανεληφθη **17.** τ. οικιαν Σιμωνος **19.** ενθυμουμενου .. αυτω το πν. .. ανδρες τρεις **20.** διοτι **21.** τους ανδρ. τους απεσταλμενους απο του Κορνηλιου προς αυτον **22.** ειπον **23.** αναστας ο Πετρος .. της Ιοππης° **24.** τη δε: και τη .. εισηλθον

cavit tu commune ne dixeris. **16** Hoc
autem factum est per ter, et statim re-
ceptum est vas in caelum.

17 Et dum intra se haesitaret Petrus,
quidnam esset visio quam vidisset, ecce
viri qui missi erant a Cornelio inquiren-
tes domum Simonis adstiterunt ad ia-
nuam, **18** et cum vocassent, interroga-
bant si Simon qui cognominatur Petrus
illic haberet hospitium. **19** Petro autem
cogitante de visione, dixit spiritus ei
Ecce viri tres quaerunt te: **20** surge
itaque et descende, et vade cum eis ni-
hil dubitans, quia ego misi illos. **21** De-
scendens autem Petrus ad viros dixit
Ecce ego sum quem quaeritis: quae
causa est propter quam venistis? **22** Qui
dixerunt Cornelius centurio, vir iustus et
timens deum et testimonium habens ab
universa gente Iudaeorum, responsum ac-
cepit ab angelo sancto, accersire te in
domum suam et audire verba abs te.
23 Introducens igitur eos recepit hospi-
tio. Sequenti autem die surgens profe-
ctus est cum eis, et quidam ex fratribus
ab Ioppe comitati sunt eum. **24** Altera
autem die introivit Caesaream. ([29]) Cor-

20. itaque descende **23.** Introducens ergo .. cum illis .. (a Ioppen)

ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς
συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους.
25 Ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέ-
τρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν
ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. **26** ὁ δὲ
Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστηθι·
κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. **27** καὶ συνο-
μιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ εὑρίσκει συνελη-
λυθότας πολλούς, **28** ἔφη τε πρὸς αὐτοὺς
Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ
Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλο-
φύλῳ· κἀμοὶ ἔδειξεν ὁ θεὸς μηδένα κοινὸν
ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον· **29** διὸ καὶ
ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. πυν-
θάνομαι οὖν, τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με;
30 καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη Ἀπὸ τετάρτης
ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην νη-
στεύων καὶ τὴν ἐνάτην προσευχόμενος ἐν
τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν
μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ **31** καί φησιν Κορ-
νήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ καὶ αἱ
ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ
θεοῦ. **32** πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην καὶ με-
τακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος·
οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως
παρὰ θάλασσαν, ὃς παραγενόμενος λαλήσει
σοι. **33** ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σέ, σύ

25. om του° 26. αυτον ηγειρε 28. και εμοι . . ο θε. εδειξε 30. (om νηστ. και) . . εννατην ωραν 32. (om ος παρ. λαλ. σοι)

30 ss. 3 ss.

nelius vero expectabat illos convocatis
cognatis suis et necessariis amicis.
25 Et factum est cum introisset Petrus,
obvius ei Cornelius et procidens ad pe-
des adoravit. **26** Petrus vero levavit eum
dicens Surge: et ego ipse homo sum.
27 Et loquens cum illo intravit, et inve-
nit multos qui convenerant, **28** dixitque
ad illos Vos scitis quomodo abominatum
sit viro Iudaeo coniungi aut accedere ad
alienigenam: et mihi ostendit deus neminem
communem aut immundum dicere homi-
nem; **29** propter quod sine dubitatione
veni accersitus. Interrogo ergo, quam
ob causam accersistis me? **30** ([30]) Et
Cornelius ait A nudius quarta die usque
ad hanc horam orans eram hora nona in
domo mea, et ecce vir stetit ante me in
veste candida et ait **31** Corneli, exaudita
est oratio tua et elemosynae tuae com-
memoratae sunt in conspectu dei. **32** Mitte
ergo in Ioppen et accersi Simonem qui
cognominatur Petrus: hic hospitatur in
domo Simonis coriarii iuxta mare. **33** Con-
festim igitur misi ad te, et tu bene feci-

25. obvius venit . . VA ad pedes eius 26. elevavit 28. sed mihi 30. (quartana) . . (usque in) 33. Confestim ergo

30 ss. 3 ss.

τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν
πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ ϑεοῦ πάρεσμεν
ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ἀπὸ
τοῦ ϑεοῦ.

34 Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν
Ἐπ' ἀληϑείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ
ἔστιν προσωπολήμπτης ὁ ϑεός, **35** ἀλλ' ἐν
παντὶ ἔϑνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργα-
ζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν,
36 τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσ-
ραὴλ εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ· οὗτός ἐστιν πάντων κύριος.
37 ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καϑ'
ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν
Ἰωάννης, **38** Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέϑ,
ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ ϑεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ
δυνάμει, ὃς διῆλϑεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος
πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ
διαβόλου, ὅτι ὁ ϑεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ, **39** καὶ
ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε
τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἱερουσαλήμ,
ὃν καὶ ἀνεῖλαν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.
40 τοῦτον ὁ ϑεὸς ἤγειρεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσϑαι, **41** οὐ
παντὶ τῷ λαῷ ἀλλὰ μάρτυσιν τοῖς προκε-
χειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ ϑεοῦ, ἡμῖν οἵτινες

33. (ενωπιον σου) .. απο: υπο .. ϑεου sec.: (κυριου) 34. προσωποληπτης 36. (om ον) 37. (αρξαμενος) .. (αρξ. γαρ) 38. Ναζαρετ 39. ημεις εσμεν .. κ. εν Ιερουσαλημ· ον ανειλον

34 Rom. 2, 11. **37** Mt. 4, 17. Lc. 23, 5. **39** 2, 32. **41** Lc. 24, 43. Io. 21, 13.

sti veniendo. Nunc ergo omnes nos in
conspectu tuo adsumus audire omnia
quaecumque tibi praecepta sunt a do-
mino.

34 Aperiens autem Petrus os dixit In
veritate comperi quoniam non est per-
sonarum acceptor deus, **35** sed in omni
gente qui timet eum et operatur iusti-
tiam acceptus est illi. **36** Verbum misit
filiis Israhel adnuntians pacem per Iesum
Christum: hic est omnium dominus.
37 Vos scitis quod factum est verbum
per universam Iudaeam, incipiens enim
a Galilaea, post baptismum quod prae-
dicavit Iohannes, **38** Iesum a Nazareth,
quomodo unxit eum deus spiritu sancto
et virtute, qui pertransivit bene faciendo
et sanando omnes oppressos a diabolo,
quoniam deus erat cum illo: **39** et nos
testes sumus omnium quae fecit in re-
gione Iudaeorum et Hierusalem: quem et
occiderunt suspendentes in ligno. **40** Hunc
deus suscitavit tertia die et dedit eum
manifestum fieri, **41** non omni populo
sed testibus praeordinatis a deo, nobis

34. (os Petrus) .. suum dixit .. quia non 36. misit deus 38. pertransiit .. (*om* omnes) 39. (in Hierusalem) .. quem occiderunt

34 Rom. 2, 11. **37** Mt. 4, 17. Lc. 23, 5. **39** 2, 32. **41** Lc. 24, 43. Io. 21, 13.

συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ
ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· 42 καὶ πα-
ρήγγειλεν ἡμῖν κηρῦξαι τῷ λαῷ καὶ δια-
μαρτύρασθαι ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος
ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.
43 τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν,
ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

44 Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥή-
ματα ταῦτα ἐπέπεσεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον.
45 καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ
ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ
ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέ-
χυται· 46 ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων
γλώσσαις καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. τότε
ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος 47 Μήτι τὸ ὕδωρ κω-
λῦσαι δύναταί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τού-
τους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον
καθὼς καὶ ἡμεῖς; 48 προσέταξέν τε αὐ-
τοὺς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου.
τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

XI.

Petrus Hierosolymae de visione animalium et Cornelio narrans fidem gentium defendit. Apostoli per Phoenicem, Cyprum et Antiochiam. Barnabas et Saulus. Primi Christiani Antiochiae. Agabus propheta.

1 Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελ-

42. αυτος: (ουτος) 44. (επεσεν) 45. (του πν. του αγ.) 46. (om ὁ) 48. τε: (δε) . . βαπτισθ.: (ante τοτε pon.) . . τ. κυριου: (Ιησου Χριστου)

42 17, 31. 43 3, 24. 46 2, 4. 47 8, 36.

qui manducavimus et bibimus cum illo
postquam resurrexit a mortuis: 42 et
praecepit nobis praedicare populo et te-
stificari quia ipse est qui constitutus est
a deo iudex vivorum et mortuorum.
43 Huic omnes prophetae testimonium
perhibent, remissionem peccatorum ac-
cipere per nomen eius omnes qui cre-
dunt in eum.

44 Adhuc loquente Petro verba haec,
cecidit spiritus sanctus super omnes qui
audiebant verbum. 45 Et obstupuerunt
ex circumcisione fideles qui venerant cum
Petro, quia et in nationes gratia spiritus
sancti effusa est: 46 audiebant enim il-
los loquentes linguis et magnificantes
deum. 47 Tunc respondit Petrus Num-
quid aquam quis prohibere potest ut non
baptizentur hi qui spiritum sanctum ac-
ceperunt sicut et nos? 48 Et iussit eos
in nomine Iesu Christi baptizari. Tunc
rogaverunt eum ut maneret aliquot diebus.

XI.

Petrus Hierosolymae de visione animalium et Cornelio narrans fidem gentium defendit. Apostoli per Phoenicem, Cyprum et Antiochiam. Barnabas et Saulus. Primi Christiani Antiochiae. Agabus propheta.

1 (31) Audierunt autem apostoli et fra-

43. (omnium peccatorum) 45. (venerunt) 48. baptizari in nomine domini Iesu Christi . . (manerent) . apud eos aliquot

42 17, 31. 43 3, 24. 46 2, 4. 47 8, 36.

φοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ
ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. 2 ὅτε
δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσαλήμ, διεκρί-
νοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς 3 λέ-
γοντες ὅτι εἰσῆλθες πρὸς ἄνδρας ἀκροβυ-
στίαν ἔχοντας καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. 4 ἀρ-
ξάμενος δὲ ὁ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς κα-
θεξῆς λέγων 5 Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ
προσευχόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα,
καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην
τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ· 6 εἰς ἣν ἀτε-
νίσας κατενόουν καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς
γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. 7 ἤκουσα δὲ καὶ
φωνῆς λεγούσης μοι Ἀναστὰς Πέτρε θῦσον
καὶ φάγε. 8 εἶπον δέ Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι
κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς
τὸ στόμα μου. 9 ἀπεκρίθη δὲ φωνὴ ἐκ
δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Ἃ ὁ θεὸς ἐκα-
θάρισεν σὺ μὴ κοίνου. 10 τοῦτο δὲ ἐγέ-
νετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνεσπάσθη πάλιν ἅπαντα
εἰς τὸν οὐρανόν. 11 καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς
ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμην,
ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρὸς μέ.
12 εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι συνελθεῖν

XI. 2. και οτε . . Ιεροσολυμα 3. πρ. α. ακρ. εχ. εισηλθ. 4. (om ὁ) 5. αχρις 7. om και pr. 8. παν κοινον 9. απεκρ. δε μοι 10. παλιν ανεσπ. 11. (ημεν) 12. μοι το πνευμα

XI. 3 10, 25 ss. 5 ss. 10, 9 ss.

tres qui erant in Iudaea quoniam et gentes
receperunt verbum dei. 2 Cum ascendis-
set autem Petrus in Hierosolymam, dis-
ceptabant adversus illum qui erant ex
circumcisione, 3 dicentes Quare intro-
isti ad viros praeputium habentes et man-
ducasti cum illis? 4 Incipiens autem
Petrus exponebat illis ordinem dicens
5 Ego eram in civitate Ioppe orans, et
vidi in excessu mentis visionem, descen-
dens vas quoddam velut linteum magnum
quattuor initiis summitti de caelo, et ve-
nit usque ad me: 6 in quod intuens
considerabam, et vidi quadrupedia terrae
et bestias et reptilia et volatilia caeli.
7 Audivi autem et vocem dicentem mihi
Surge, Petre, occide et manduca. 8 Dixi
autem Nequaquam, domine, quia com-
mune aut immundum numquam introivit
in os meum. 9 Respondit autem vox
secundo de caelo Quae deus mundavit
tu commune ne dixeris. 10 Hoc autem
factum est per ter, et recepta sunt rur-
sum omnia in caelum. 11 Et ecce con-
festim tres viri adstiterunt in domo in
qua eram, missi a Caesarea ad me. 12 Di-
xit autem spiritus mihi ut irem cum illis

XI. 2. autem ascendisset . . *om* in 5. (Ioppen) 6. (in quo) 8. (introiit) 9. ne communo 10. omnia rursum 11. viri tres confestim

XI. 3 10, 25 ss. 5 ss. 10, 9 ss.

αὐτοῖς. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ
οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀν-
δρός. 13 ἀπήγγειλέν τε ἡμῖν πῶς εἶδεν
τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα
καὶ εἰπόντα αὐτῷ Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην
καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον
Πέτρον, 14 ὃς λαλήσει ῥήματα πρὸς σὲ
ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου.
15 ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσεν
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς ὥσπερ καὶ
ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. 16 ἐμνήσθην δὲ τοῦ
ῥήματος κυρίου, ὡς ἔλεγεν Ἰωάννης μὲν
ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε
ἐν πνεύματι ἁγίῳ. 17 εἰ οὖν τὴν ἴσην
δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν,
πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν,
ἐγὼ δὲ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν θεόν;
18 ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν, καὶ ἐδό-
ξαζον τὸν θεὸν λέγοντες Ἄρα γε καὶ τοῖς
ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς
ζωήν.

19 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς
θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλ-
θον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιο-
χείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ
μόνον Ἰουδαίοις. 20 ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐ-
τῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες

12. αυτοις μηδεν διακρινομενον (διακριναντα) 13. τε: (δε) . . . (om αυτω) . . ε. Ιοππ. ανδρας 16. (του κυρ.) 17. (om δε) 18. (εδοξασαν) . . (om γε) . . (εις ζ. εδ.) 19. (επι Στεφανου)

13 10, 5. 32. 15 10, 44. 16 1, 5. 19 8, 1. 4.

nihil haesitans. Venerunt autem mecum
et sex fratres isti, et ingressi sumus in
domum viri. 13 Narravit autem nobis
quomodo vidisset angelum in domo sua
stantem et dicentem sibi Mitte in Ioppen
et accersi Simonem qui cognominatur
Petrus, 14 qui loquetur tibi verba in
quibus salvus eris tu et universa domus
tua. 15 Cum autem coepissem loqui,
decidit spiritus sanctus super eos sicut
et in nos in initio. 16 Recordatus sum
autem verbi domini, sicut dicebat Iohan-
nes quidem baptizavit aqua, vos autem
baptizabimini spiritu sancto. 17 Si ergo
eandem gratiam dedit illis deus sicut et
nobis qui credidimus in dominum Iesum
Christum, ego quis eram qui possem
prohibere deum? 18 His auditis tacue-
runt, et glorificaverunt deum dicentes
Ergo et gentibus deus paenitentiam ad
vitam dedit.

19 Et illi quidem qui dispersi fuerant
a tribulatione quae facta fuerat sub Ste-
phano, perambulaverunt usque Phoenicem
et Cyprum et Antiochiam, nemini loquen-
tes verbum nisi solis Iudaeis. 20 Erant
autem quidam ex eis viri Cyprii et Cy-

15. cecidit 18. poenitentiam dedit deus ad vitam

13 10, 5. 32. 15 10, 44. 16 1, 5. 19 8, 1. 4.

ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς
Ἕλληνας, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰη-
σοῦν. **21** καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν,
πολύς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν
ἐπὶ τὸν κύριον. **22** Ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος
εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἱερουσα-
λὴμ περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνά-
βαν διελθεῖν ἕως Ἀντιοχείας· **23** ὃς πα-
ραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ
ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει
τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ, **24** ὅτι
ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος
ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος
ἱκανὸς τῷ κυρίῳ. **25** ἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρ-
σὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὑρὼν ἤγαγεν
εἰς Ἀντιόχειαν. **26** ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ
ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε
πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χρι-
στιανούς.

27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλ-
θον ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφῆται εἰς Ἀντιό-
χειαν· **28** ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνό-
ματι Ἄγαβος ἐσήμανεν διὰ τοῦ πνεύματος
λιμὸν μεγάλην μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν
οἰκουμένην· ἥτις καὶ ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου.

---

20. εισελθοντες . . (ελαλουν και πρ.) . . Ελληνιστας 21. om ὁ 22. εν Ιεροσολυμοις . . (om διελθειν) 23. (την χαρ. την) 25. εις Ταρσ. ο Βαρναβας . . ευρ. αυτον 26. αυτους . . om και pr. 28. (εσημαινεν) . . μεγαν . . οστις . . (om και) . . Κλαυδ. Καισαρος

---

25 9, 30. Gal. 2, 11. **28** 21, 10.

renaei, qui cum introissent Antiochiam,
loquebantur et ad Graecos adnuntiantes
dominum Iesum. **21** Et erat manus do-
mini cum eis: multusque numerus creden-
tium conversus est ad dominum. **22** Per-
venit autem sermo ad aures ecclesiae
quae erat Hierosolymis super istis, et
miserunt Barnaban usque Antiochiam:
23 qui cum pervenisset et vidisset gra-
tiam dei, gavisus est, et hortabatur omnes
proposito cordis permanere in domino,
24 quia erat vir bonus et plenus spiritu
sancto et fide. Et apposita est turba
multa domino. **25** Profectus est autem
Tarsum ut quaereret Saulum; quem cum
invenisset, perduxit Antiochiam: **26** et
annum totum conversati sunt in ecclesia
et docuerunt turbam multam, ita ut
cognominarentur primum Antiochiae disci-
puli Christiani.

27 ([32]) In his autem diebus superve-
nerunt ab Hierosolymis prophetae An-
tiochiam: **28** et surgens unus ex eis
nomine Agabus significabat per spiritum
famem magnam futuram in universo orbe
terrarum. quae facta est sub Claudio.

---

21. (multus quidem) 22. usque ad 23. in proposito 24. multa turba 25. VA** est autem Barnabas 26. sunt ibi in 28. (** in universum orbem)

---

25 9, 30. Gal. 2, 11. **28** 21, 10.

29 τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις,
ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμ-
ψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελ-
φοῖς· 30 ὃ καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες
πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα
καὶ Σαύλου.

XII.

Iacobus occiditur. Petrus ex custodia per angelum liberatus pulsat fores domus Mariae. Herodes subito moritur.

1 Κατ᾽ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν
Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί
τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. 2 ἀνεῖλεν
δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρῃ.
3 ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστιν τοῖς Ἰουδαίοις,
προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον, ἦσαν δὲ
ἡμέραι τῶν ἀζύμων, 4 ὃν καὶ πιάσας
ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσιν
τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν,
βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν
τῷ λαῷ. 5 ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν
τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινο-
μένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ
αὐτοῦ.

6 Ὅτε δὲ ἤμελλεν προαγαγεῖν αὐτὸν ὁ
Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοι-
μώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμέ-
νος ἁλύσεσιν δυσίν, φύλακές τε πρὸ τῆς
θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν. 7 καὶ ἰδοὺ

29. ηυπορειτο
XII. 3. και ιδων . . (αι ημερ.) 5. (εκτενως) . . περι : υπερ 6. εμελλεν αυτ. προαγειν 2. μαχαιρα

30 12, 25.

29 Discipuli autem, prout quis habebat,
proposuerunt singuli in ministerium mit-
tere habitantibus in Iudaea fratribus:
30 quod et fecerunt, mittentes ad senio-
res per manus Barnabae et Sauli.

XII.

Iacobus occiditur. Petrus ex custodia per angelum liberatus pulsat fores domus Mariae. Herodes subito moritur.

1 (33) Eodem autem tempore misit He-
rodes rex manus ut affligeret quosdam
de ecclesia. 2 Occidit autem Iacobum
fratrem Iohannis gladio. 3 Videns autem
quia placeret Iudaeis, apposuit appreben-
dere et Petrum: erant autem dies azy-
morum: 4 quem cum apprehendisset,
misit in carcerem, tradens quattuor qua-
ternionibus militum custodire eum, vo-
lens post pascha producere eum populo.
5 Et Petrus quidem servabatur in car-
cere: oratio autem fiebat sine intermis-
sione ab ecclesia ad deum pro eo.

6 Cum autem producturus eum esset
Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dor-
miens inter duos milites vinctus catenis
duabus, et custodes ante ostium custo-
diebant carcerem. 7 Et ecce angelus

29. AF *aliique om* singuli
XII. 3. apposuit ut apprehenderet 4. (** tradensque) . . custodiendum, volens

30 12, 25.

ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν
ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν
τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστα
ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις
ἐκ τῶν χειρῶν. 8 εἶπέν τε ὁ ἄγγελος πρὸς
αὐτόν Ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά
σου. ἐποίησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ
Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει
μοι. 9 καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει, καὶ οὐκ
ᾔδει ὅτι ἀληθές ἐστιν τὸ γινόμενον ὑπὸ τοῦ
ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν. 10 διελ-
θόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν
ἦλθαν ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέ-
ρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίγη
αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν,
καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ.
11 καὶ ὁ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν
Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν κύριος
τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χει-
ρὸς Ἡρῴδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας
τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. 12 συνιδών τε
ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μη-
τρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου,
οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευ-
χόμενοι. 13 κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύ-
ραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθεν παιδίσκη ὑπα-
κοῦσαι, ὀνόματι Ῥόδη, 14 καὶ ἐπιγνοῦσα

7. εξεπεσον 8. τε: (δε) . . Περιζωσαι . . ουτω
9. ηκολ. αυτω . . υπο: δια 10. ηλθον . . ηνοιχθη
11. γεν. εν εαυτω . . εξειλετο 12. (συνιδ. δε) . . της
Μαριας: om της 13. αυτου: του Πετρου

domini adstitit, et lumen refulsit in ha-
bitaculo, percussoque latere Petri excita-
vit eum dicens Surge velociter. Et ceci-
derunt catenae de manibus eius. 8 Dixit
autem angelus ad eum Praecingere et
calcia te caligas tuas. Et fecit sic. Et
dixit illi Circumda tibi vestimentum tuum
et sequere me. 9 Et exiens sequebatur,
et nesciebat quia verum est quod fiebat
per angelum, aestimabat autem se visum
videre. 10 Transeuntes autem primam
et secundam custodiam venerunt ad por-
tam ferream quae ducit ad civitatem;
quae ultro aperta est eis, et exeuntes
processerunt vicum unum, et continuo
discessit angelus ab eo. 11 Et Petrus ad
se reversus dixit Nunc scio vere quia
misit dominus angelum suum et eripuit
me de manu Herodis et de omni expe-
ctatione plebis Iudaeorum. 12 Conside-
ransque venit ad domum Mariae matris
Iohannis qui cognominatus est Marcus,
ubi erant multi congregati et orantes.
13 Pulsante autem eo ostium ianuae pro-
cessit puella ad audiendum, nomine Rode,
14 et ut cognovit vocem Petri, prae gau-

7. (suscitavit) 8. (galliculas tuas) 9. VA sequeba-
tur eum . . existimabat 13. Rhode

τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ
ἤνοιξεν τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγ-
γειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος.
15 οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν Μαίνῃ. ἡ δὲ
διισχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον Ὁ
ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ. 16 ὁ δὲ Πέτρος ἐπέ-
μενεν κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν
καὶ ἐξέστησαν. 17 κατασείσας δὲ αὐτοῖς
τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο πῶς ὁ κύριος
αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς, εἶπέν τε
Ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς
ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον
τόπον.

18 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ
ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέ-
τρος ἐγένετο. 19 Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας
αὐτὸν καὶ μὴ εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλα-
κας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν
ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν διέ-
τριβεν. 20 ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ
Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς
αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ
κοιτῶνος τοῦ βασιλέως ᾐτοῦντο εἰρήνην διὰ
τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς
βασιλικῆς. 21 τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρώδης
ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν καὶ καθίσας
ἐπὶ τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς·
22 ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει Θεοῦ φωνὴ

15. ειπον .. αυτου εστιν 16. ειδον 17. διηγ. αυτοις
.. τε: δε 19. (om την) 20. ην δε ο Ηρωδης

dio non aperuit ianuam, sed intro cur-
rens nuntiavit stare Petrum ante ianuam.
15 At illi dixerunt ad eam Insanis. Illa
autem affirmabat sic se habere. Illi au-
tem dicebant Angelus eius est. 16 Petrus
autem perseverabat pulsans. Cum autem
aperuissent, viderunt eum et obstupue-
runt. 17 Adnuens autem eis manu ut
tacerent, narravit quomodo dominus edu-
xisset eum de carcere, dixitque Nuntiate
Iacobo et fratribus haec. Et egressus
abiit in alium locum.

18 (34) Facta autem die erat non parva
turbatio inter milites, quidnam de Petro
factum esset. 19 Herodes autem cum
requisisset eum et non invenisset, inqui-
sitione facta de custodibus iussit eos
duci, descendensque a Iudaea in Caesa-
ream ibi commoratus est. 20 Erat au-
tem iratus Tyriis et Sidoniis: at illi una-
nimes venerunt ad eum, et persuaso Bla-
sto qui erat super cubiculum regis po-
stulabant pacem, eo quod alerentur re-
giones eorum ab illo. 21 Statuto autem
die Herodes vestitus veste regia sedit
pro tribunali, et contionabatur ad eos:
22 populus autem adclamabat Dei voces

15. (vero dicebant) 18. factum esset de Petro
21. (*om* autem) .. (vest. est v. r. seditque) 22. (cla-
mabat)

καὶ οὐκ ἀνθρώπου. 23 παραχρῆμα δὲ ἐπάτα-
ξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδω-
κεν τὴν δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος σκω-
ληκόβρωτος ἐξέψυξεν.
24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανεν καὶ
ἐπληθύνετο. 25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος
ὑπέστρεψαν ἐξ Ἱερουσαλήμ, πληρώσαντες
τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες καὶ Ἰωάν-
νην τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον.

XIII.

Paulus cum Barnaba et Marco primum iter ad docendos gentiles facit. In Cypro insula excaecato Bariesu, Sergius Paulus fidem amplectitur. Pauli oratio Antiochiae Pisidiae habita placet gentibus a Iudaeis reiicitur.

1 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖ-
σαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι ὅ
τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος
Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν
τε Ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος καὶ
Σαῦλος. 2 λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ
κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον Ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ
Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐ-
τούς. 3 τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξά-
μενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέ-
λυσαν. 4 αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ
τοῦ ἁγίου πνεύματος κατῆλθον εἰς τὴν Σε-
λεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν

23. (om την) 25. (om και sec.)
XIII. 1. Ησαν δε τινες 2. τον τε Βαρν. και τον Σαυλον 4. αυτοι: ουτοι . . του πνευμ. του αγ. . . (om την bis)

XII. 24 6, 7. 25 12 ss.

et non hominis. 23 Confestim autem
percussit eum angelus domini, eo quod
non dedisset honorem deo, et consumptus
a vermibus expiravit.
24 Verbum autem domini crescebat et
multiplicabatur. 25 Barnabas autem et
Saulus reversi sunt ab Hierosolymis ex-
pleto ministerio, adsumpto Iohanne qui
cognominatus est Marcus.

XIII.

Paulus cum Barnaba et Marco primum iter ad docendos gentiles facit. In Cypro insula excaecato Bariesu, Sergius Paulus fidem amplectitur. Pauli oratio Antiochiae Pisidiae habita placet gentibus, a Iudaeis reiicitur.

1 (35) Erant autem in ecclesia quae
erat Antiochiae prophetae et doctores, in
quibus Barnabas et Symeon qui vocaba-
tur Niger, et Lucius Cyrenensis, et Ma-
nahen qui erat Herodis tetrarchae con-
lactaneus, et Saulus. 2 Ministrantibus
autem illis domino et ieiunantibus dixit
spiritus sanctus Segregate mihi Barnaban
et Saulum in opus quod adsumpsi eos.
3 Tunc ieiunantes et orantes inponen-
tesque eis manus dimiserunt illos. 4 Et
ipsi quidem missi ab spiritu sancto abie-
runt Seleuciam, et inde navigaverunt Cy-

XIII. 1. V Simon, A Simeon .. (Manaen) 2. dixit illis .. Saulum et Barnabam .. ad quod 4. a spiritu

XII. 24 6, 7. 25 12 ss.

Κύπρον, 5 καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγ-
γελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συνα-
γωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάν-
νην ὑπηρέτην.

6 Διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι
Πάφου εὗρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπρο-
φήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριησοῦς, 7 ὃς
ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ
συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν
καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον
τοῦ θεοῦ· 8 ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας
ὁ μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ
ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύ-
πατον ἀπὸ τῆς πίστεως. 9 Σαῦλος δέ, ὁ
καὶ Παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου ἀτε-
νίσας εἰς αὐτὸν 10 εἶπεν Ὦ πλήρης παν-
τὸς δόλου καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ δια-
βόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ
διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας;
11 καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ
ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι και-
ροῦ. παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐτὸν
ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χει-
ραγωγούς. 12 τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ
γεγονὸς ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ
διδαχῇ τοῦ κυρίου.

13 Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ
περὶ Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμ-

6. om ολην et ανδρα . . (Βαριησουν) 8. ουτω 9. και ατενισας 11.° του κυριου . . δε: (τε) . . (επεσεν) 13. τον Παυλον

XIII. 13 15, 38.

prum, 5 et cum venissent Salamina,
praedicabant verbum dei in synagogis
Iudaeorum: habebant autem et Iohan-
nem in ministerio.

6 Et cum perambulassent universam
insulam usque Paphum, invenerunt virum
quendam magum pseudoprophetam Iu-
daeum, cui nomen erat Bariesu, 7 qui
erat cum proconsule Sergio Paulo, viro
prudente. Hic accersitis Barnaba et Paulo
desiderabat audire verbum dei: 8 resi-
stebat autem illis Elymas magus, sic enim
interpretatur nomen eius, quaerens aver-
tere proconsulem a fide. 9 Saulus au-
tem, qui et Paulus, repletus spiritu san-
cto intuens in eum 10 dixit O plene omni
dolo et omni fallacia, fili diaboli, inimice
omnis iustitiae, non desinis subvertere
vias domini rectas? 11 Et nunc ecce
manus domini super te, et eris caecus
non videns solem usque ad tempus. Et
confestim cecidit in eum caligo et tene-
brae, et circumiens quaerebat qui ei ma-
num daret. 12 Tunc proconsul cum vi-
disset factum, credidit, admirans super
doctrinam domini.

13 (36) Et cum a Papho navigassent
Paulus et qui cum eo, venerunt Pergen

5. Salaminam 6. quendam virum 7. (verbum domini) 10. (*filius) . . A* F omni 12. super doctrina 13. VA** cum eo erant

XIII. 13 15 38.

φυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐ-
τῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. **14** αὐτοὶ
δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο
εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν, καὶ εἰσελθόν-
τες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαβ-
βάτων ἐκάθισαν. **15** μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνω-
σιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστει-
λαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες
Ἄνδρες ἀδελφοί, εἰ ἔστιν λόγος ἐν ὑμῖν
παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. **16** ἀνα-
στὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ
εἶπεν Ἄνδρες Ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμε-
νοι τὸν θεόν, ἀκούσατε. **17** ὁ θεὸς τοῦ
λαοῦ τούτου ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν,
καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ
Αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξή-
γαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, **18** καὶ ὡς τεσ-
σερακονταέτη χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς
ἐν τῇ ἐρήμῳ, **19** καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ
ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς τὴν
γῆν αὐτῶν· **20** καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσιν
τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα ἔδωκεν κριτὰς
ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. **21** κἀκεῖθεν
ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ
θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς
Βενιαμίν, ἔτη τεσσεράκοντα· **22** καὶ με-

14. της Πισιδιας . . (ελθοντες) 15. (ει τις) . . (εν υμ. λογ.) 17. τουτου Ισραηλ . . (Αιγυπτου) 18. τεσσαρακονταετη . . (ετροφοφορ.) 19.[b] κατεκληροδοτησεν 20. ως ετ. τ. κ. πε. και μετ. ταυτ. 21. τεσσαρακοντα

17 ss. 7, 2 ss. 17 *Ex. 6, 1. 18 7, 36. *Deut. 1, 31. 19 *Deut. 7, 1. *Ios. 14, 1. 21 *1 Sam. 8, 15. 10, 21. 22 *1 Sam. 16. 1. *Ps. 88 (89), 21.

Pamphyliae: Iohannes autem discedens
ab eis reversus est Hierosolymam. **14** Illi
vero pertranseuntes Pergen venerunt An-
tiochiam Pisidiae, et ingressi synagogam
die sabbatorum sederunt. **15** Post le-
ctionem autem legis et prophetarum mi-
serunt principes synagogae ad eos dicen-
tes Viri fratres, si quis est in vobis sermo
exhortationis ad plebem, dicite. **16** Sur-
gens autem Paulus et manu silentium
indicens ait Viri Israhelitae et qui time-
tis deum, audite. **17** Deus plebis Israhel
elegit patres nostros, et plebem exaltavit,
cum essent incolae in terra Aegypti, et
in brachio excelso eduxit eos ex ea,
18 et per quadraginta annorum tempus
mores eorum sustinuit in deserto, **19** et
destruens gentes septem in terra Cha-
naan sorte distribuit eis terram eorum,
20 quasi post quadringentos et quinqua-
ginta annos, et post haec dedit iudices
usque ad Samuhel prophetam. **21** Et ex-
inde postulaverunt regem, et dedit illis
deus Saul filium Cis, virum de tribu
Beniamin, annis quadraginta: **22** et amoto

17. excelso: (extento)

17 ss. 7, 2 ss. 17 *Ex. 6, 1. 18 7, 36. *Deut. 1. 31. 19 *Deut. 7, 1. *Ios. 14, 1. 21 *1 Sam. 8, 15. 10, 21. 22 *1 Sam. 16, 1. *Ps. 88 (89), 21.

ταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυὶδ αὐτοῖς
εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας Εὗ-
ρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν
καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελή-
ματά μου. **23** τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ
σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσ-
ραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, **24** προκηρύξαντος
Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ
βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ.
25 ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον,
ἔλεγεν Τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι, οὐκ εἰμὶ
ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ
εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.
26 ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ καὶ
οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ὑμῖν ὁ
λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη.
27 οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ
οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ
τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν
σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλή-
ρωσαν, **28** καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου
εὑρόντες ᾐτήσαντο Πιλᾶτον ἀναιρεθῆναι
αὐτόν· **29** ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ
αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύ-
λου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. **30** ὁ δὲ θεὸς
ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, **31** ὃς ὤφθη ἐπὶ

22. αυτοις τ. Δαυιδ 23. ηγαγεν: ηγειρε . . σω. Ιησ.: (σωτηριαν) 24. (om παντι) . . (om τω λαω) 25. ο Ιωαννης . . Τινα (Τι) με (εμε) υπ. ειναι; ουκ 26. (ημιν ο λογ.) . . απεσταλη 27. (om εν) 29.° απαντα

24 Lc. 3, 3 pp. **25** Lc. 3, 15 pp. **28** Lc. 23, 23. **29** Lc. 23, 53. **31** 1, 3. 10, 40 s.

illo suscitavit illis David regem, cui et te-
stimonium perhibens dixit Inveni David
filium Iesse, virum secundum cor meum,
qui faciet omnes voluntates meas. **23** Huius
deus ex semine secundum promissionem
eduxit Israhel salvatorem Iesum, **24** prae-
dicante Iohanne ante faciem adventus
eius baptismum paenitentiae omni populo
Israhel. **25** Cum impleret autem Iohan-
nes cursum suum, dicebat Quem me ar-
bitramini esse, non sum ego, sed ecce
venit post me cuius non sum dignus cal-
ciamenta pedum solvere. **26** ([37]) Viri
fratres, filii generis Abraham et qui in
vobis timent deum, vobis verbum salutis
huius missum est. **27** Qui enim habita-
bant Hierusalem et principes eius hunc
ignorantes et voces prophetarum quae
per omne sabbatum leguntur iudicantes
impleverunt, **28** et nullam causam mor-
tis invenientes in eo petierunt a Pilato ut
interficerent eum: **29** cumque consum-
massent omnia quae de eo scripta erant,
deponentes eum de ligno posuerunt in
monumento. **30** Deus vero suscitavit eum
a mortuis tertia die, (31) qui visus est
per dies multos his **31** qui simul ascen-

22. cui testimonium 28. AF in eum 29. erant: (*om, **sunt) . . posuerunt eum

24 Lc. 3, 3 pp. **25** Lc. 3, 15 pp. **28** Lc. 23, 23. **29** Lc. 23, 55. **31** 1, 3. 10, 40 s.

ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ
τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλήμ, οἵτινες νῦν
εἰσὶν μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. **32** καὶ
ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς
πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην
ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκεν τοῖς τέκνοις αὐτῶν
ἡμῖν ἀναστήσας Ἰησοῦν, **33** ὡς καὶ ἐν τῷ
πρώτῳ ψαλμῷ γέγραπται Υἱός μου εἶ σύ,
ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. **34** ὅτι δὲ
ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλ-
λοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως
εἴρηκεν ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ
πιστά. **35** διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει Οὐ
δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.
36 Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας
τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσε-
τέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν
διαφθοράν· **37** ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ
εἶδεν διαφθοράν. **38** γνωστὸν οὖν ἔστω
ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν
ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται, **39** καὶ
ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ
Μωυσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πι-
στεύων δικαιοῦται. **40** βλέπετε οὖν μὴ
ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προ-
φήταις **41** Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ

---

31. om νυν 32. (τ. τεκν. ημων αναστ.) 33. ε. τ. ψαλμ. τω δευτερω 35. (διοτι) 39. (om και) . . εν τω νομω 40. (om εφ υμ.)

---

33 *Ps. 2, 7. Heb. 1, 5. **34** *Es. 55, 3. **35** *Ps. 16, 10. **35** ss. 2, 27 ss. **39** Rom. 8, 3. **41** *Hab. 1, 5.

derant cum eo de Galilaea in Hierusalem.
qui usque nunc sunt testes eius ad ple-
bem. **32** Et nos vobis adnuntiamus eam
quae ad patres nostros repromissio facta
est, **33** quoniam hanc deus adimplevit
filiis nostris resuscitans Iesum, (33) sicut
et in psalmo secundo scriptum est Filius
meus es tu, ego hodie genui te. **34** Quod
autem suscitaverit eum a mortuis, am-
plius iam non reversurum in corruptio-
nem, ita dixit quia dabo vobis sancta
David fidelia. **35** Ideoque et alias dicit
Non dabis sanctum tuum videre corru-
ptionem. **36** David enim sua generatione
cum administrasset voluntati dei, dormi-
vit et appositus est ad patres suos et
vidit corruptionem: **37** quem vero deus
suscitavit, non vidit corruptionem. **38** No-
tum igitur sit vobis, viri fratres, quia per
hunc vobis remissio peccatorum adnun-
tiatur: (39) ab omnibus quibus non po-
tuistis in lege Moysi iustificari, **39** in
hoc omnis qui credit iustificatur. **40** Vi-
dete ergo ne superveniat quod dictum
est in prophetis **41** Videte, contempto-

---

32. (*ea quae) 34. suscitavit 36. enim in sua 37. suscitavit a mortuis 39. et ab omnibus 40. superveniat vobis

---

33 *Ps. 2, 7. Heb. 1, 5. **34** *Es. 55, 3. **35** *Ps. 16, 10. **35** ss. 2, 27 ss. **39** Rom. 8, 3. **41** *Hab. 1, 5.

θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐργά-
ζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ὃ
οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.
42 Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς
τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ
ῥήματα ταῦτα. 43 λυθείσης δὲ τῆς συνα-
γωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων
καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ
καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες
ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ
θεοῦ. 44 τῷ τε ἐχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν
πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον
τοῦ κυρίου. 45 ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι
τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέ-
λεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις ἀν-
τιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες. 46 παρρη-
σιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας
εἶπαν Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆ-
ναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπω-
θεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυ-
τοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα
εἰς τὰ ἔθνη. 47 οὕτως γὰρ ἐντέταλται
ἡμῖν ὁ κύριος Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν
τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς
γῆς. 48 ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ
ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ ἐπίστευ-

41. εγω εργαζ. . . (om εργον sec.) . . ο: ω 42. αυτων: εκ της συναγωγης των Ιουδαιων° . . παρεκ. τα εθνη° 43. προσλαλ. αυτοις . . επιμενειν 44. τω δε ερχομενω . . κυριου: θεου 45. (om του) . . (λαλουμενοις) . . (om αντιλ. και) 46. τε: δε . . ειπον (om δε) 47. ουτω 48. κυριου: (θεου)

47 *Es. 49, 6. Lc. 2, 32.

res, et admiramini et disperdimini, quia
opus operor ego in diebus vestris, opus
quod non credetis si quis enarraverit
vobis.
42 Exeuntibus autem illis rogabant ut
sequenti sabbato loquerentur sibi verba
haec. 43 Cumque dimissa esset syna-
goga, secuti sunt multi Iudaeorum et co-
lentium advenarum Paulum et Barnaban,
qui loquentes suadebant eis ut permane-
rent in gratia dei. 44 Sequenti vero sab-
bato paene universa civitas convenit au-
dire verbum domini. 45 Videntes autem
turbas Iudaei repleti sunt zelo, et con-
tradicebant his quae a Paulo dicebantur
blasphemantes. 46 Tunc constanter Pau-
lus et Barnabas dixerunt Vobis oportebat
primum loqui verbum dei: sed quoniam
repellitis illud et indignos vos iudicatis
aeternae vitae, ecce convertimur ad gen-
tes. 47 Sic enim praecepit nobis dominus
Posui te in lumen gentium, ut sis in sa-
lutem usque ad extremum terrae. 48 Au-
dientes autem gentes gavisae sunt, et
glorificabant verbum domini, et credide-

44. verbum dei 46. (reppulistis) . . (deludicastis) 47. in lucem . . AF gentibus

47 *Es. 49, 6. Lc. 2, 32.

σαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώ-
νιον· 49 διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου
δι' ὅλης τῆς χώρας. 50 οἱ δὲ Ἰουδαῖοι
παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς
εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως
καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ
Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν
ὁρίων αὐτῶν. 51 οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν
κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς
Ἰκόνιον, 52 οἵ τε μαθηταὶ ἐπληροῦντο
χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

XIV.

Paulus et Barnabas in itinere evangelizantes: Iconio pulsi Lystrae pro diis habentur. A Derbe redeunt Antiochiam.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ
εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν
Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦ-
σαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆ-
θος. 2 οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπή-
γειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν
κατὰ τῶν ἀδελφῶν. 3 ἱκανὸν μὲν οὖν χρό-
νον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυ-
ρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος
αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι
διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. 4 ἐσχίσθη δὲ τὸ
πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν
τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις.

50. γυναικ. και τας .. °τον Βαρν. 51. των ποδ. αυτων 52. τε: δε
XIV. 2. απειθουντες 3. και διδοντι

51 Lc. 9. 5.
XIV. 3 5, 12.

runt quotquot erant praeordinati ad vitam
aeternam: 49 disseminabatur autem ver-
bum domini per universam regionem.
50 Iudaei autem concitaverunt religiosas
mulieres et honestas et primos civitatis,
et excitaverunt persecutionem in Paulum
et Barnaban, et eiecerunt eos de finibus
suis. 51 At illi excusso pulvere pedum
in eos venerunt Iconium: 52 discipuli
quoque replebantur gaudio et spiritu
sancto.

XIV.

Paulus et Barnabas in itinere evangelizantes: Iconio pulsi Lystrae pro diis habentur. A Derbe redeunt Antiochiam.

1 (38) Factum est autem in Iconio ut
simul introirent in synagogam Iudaeorum
et loquerentur ita ut crederet Iudaeorum
et Graecorum copiosa multitudo. 2 Qui
vero increduli fuerunt Iudaei, suscitave-
runt et ad iracundiam concitaverunt ani-
mas gentium adversus fratres. 3 Multo
igitur tempore demorati sunt fiducialiter
agentes in domino, testimonium perhi-
bente verbo gratiae suae, dante signa et
prodigia fieri per manus eorum. 4 Divisa
est autem multitudo civitatis, et quidam
quidem erant cum Iudaeis, quidam vero

49. (in universam) 50. mulieres religiosas . . (excitav. seditionem)
XIV. 1. Iconii . . (*crederent) 2. (incredibiles fuerant)

51 Lc. 9, 5.
XIV. 3 5, 12.

5 ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ
Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι
καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, 6 συνιδόντες κατέ-
φυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύ-
στραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον·
7 κἀκεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι.

8 Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος
τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μη-
τρὸς αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν.
9 οὗτος ἤκουσεν τοῦ Παύλου λαλοῦντος, ὃς
ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ
σωθῆναι, 10 εἶπεν μεγάλῃ τῇ φωνῇ Ἀνά-
στηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἥλατο,
καὶ περιεπάτει. 11 οἵ τε ὄχλοι ἰδόντες ὃ
ἐποίησεν Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν
Λυκαονιστὶ λέγοντες Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες
ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς, 12 ἐκά-
λουν τε τὸν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον
Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ
λόγου. 13 ὅ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος
πρὸ τῆς πόλεως, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ
τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθε-
λεν θύειν. 14 ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι
Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ
ἱμάτια αὐτῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον,
κράζοντες 15 καὶ λέγοντες Ἄνδρες, τί

---

6. (εις Λυστρ.) 7. (ευαγγ. ησ.) 8. αυτου: add υπαρχων .. ς^e περιπεπατηκει, ς περιεπεπατηκει 9. ηκουε .. πιστ. εχει 10. (om τη) .. ηλλετο 11. τε: δε .. ο Παυλος 12. τον μεν Βαρν. 13. ο δε ιερ. .. της πολ. αυτων .. (ηθελον) 14. (εαυτων) .. εισεπηδησαν

---

8 3, 2.

cum apostolis. 5 Cum autem factus es-
set impetus gentilium et Iudaeorum cum
principibus suis, ut contumeliis afficerent
et lapidarent eos, 6 intellegentes confu-
gerunt ad civitates Lycaoniae Lystram et
Derben et universam in circuitu regio-
nem, (7) et ibi evangelizantes erant.

(8) 7 Et quidam vir in Lystris infir-
mus pedibus sedebat, claudus ex utero
matris suae, qui numquam ambulaverat.
(9) 8 ([39]) Hic audivit Paulum loquentem;
qui intuitus eum et videns quia haberet
fidem ut salvus fieret, (10) 9 dixit ma-
gna voce Surge super pedes tuos rectus.
Et exilivit, et ambulabat. (11) 10 Turbae
autem cum vidissent quod fecerat Pau-
lus, levaverunt vocem suam lycaonice
dicentes Dii similes facti hominibus de-
scenderunt ad nos, (12) 11 et vocabant
Barnaban Iovem, Paulum vero Mercu-
rium, quoniam ipse erat dux verbi:
(13) 12 sacerdos quoque Iovis qui erat
ante civitatem, tauros et coronas ante
ianuas afferens, cum populis volebat sa-
crificare. (14) 13 Quod ubi audierunt
apostoli Barnabas et Paulus, conscissis
tunicis suis exilierunt in turbas, claman-
tes (15) 14 et dicentes Viri, quid haec

---

5. (adfligerent) 7. VA *om* in 8. fidem haberet 14. (terram, mare)

---

8 3, 2.

ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν
ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ
τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ θεὸν
ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐ-
τοῖς, **16** ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς
εἴασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς
αὐτῶν· **17** καίτοιγε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν
ἀφῆκεν ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς δι-
δοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν
τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν.
18 καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν
τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

19 Ἐπῆλθαν δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ
Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχ-
λους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυραν ἔξω
τῆς πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι.
20 κυκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν αὐτὸν
ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ
ἐπαύριον ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρ-
βην. **21** εὐαγγελιζόμενοί τε τὴν πόλιν ἐκεί-
νην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν
εἰς τὴν Λύστραν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιό-
χειαν, **22** ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν
μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει,
καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς
εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. **23** χει-

15. τον θε. τον ζωντα 17. (καιτοι) . . εαυτον: (αυτον) .. αγαθοποιων .. ουρανοθεν ημιν (υμιν) .. τας κ. ημων 19. Επηλθον . . εσυρον . . (νομιζοντες) .. (τεθνηκεναι) .. 20. αυτ. των μαθ. 21. ευαγγελισαμενοι . . (κ. εις Ικ. κ. εις Αντ.)

15 4, 24. **15** ss. 17, 24 ss. **19** 2 Cor. 11, 25.

facitis? et nos mortales sumus similes
vobis homines, adnuntiantes vobis ab his
vanis converti ad deum vivum, qui fecit
caelum et terram et mare et omnia quae
in eis sunt, (16) **15** qui in praeteritis
generationibus dimisit omnes gentes in-
gredi vias suas, (17) **16** et quidem non
sine testimonio semet ipsum reliquit bene
faciens, de caelo dans pluvias et tempora
fructifera, implens cibo et laetitia corda
vestra. (18) **17** Et haec dicentes vix seda-
verunt turbas ne sibi immolarent.

(19) **18** Supervenerunt autem quidam
ab Antiochia et Iconio Iudaei, et persua-
sis turbis lapidantesque Paulum traxerunt
extra civitatem, aestimantes eum mor-
tuum esse. (20) **19** Circumdantibus au-
tem eum discipulis surgens intravit civi-
tatem, et postera die profectus est cum
Barnaba in Derben. (21) **20** Cumque
evangelizassent civitati illi et docuissent
multos, reversi sunt Lystram et Iconium
et Antiochiam, (22) **21** confirmantes ani-
mas discipulorum, exhortantesque ut per-
manerent in fide, et quoniam per multas
tribulationes oportet nos intrare in re-
gnum dei. (23) **22** Et cum constituissent

16. corda nostra 18. existimantes

15 4, 24. **15** ss. 17, 24 ss. **19** 2 Cor. 11, 25.

ροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν
πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν
παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπι-
στεύκεισαν. **24** καὶ διελθόντες τὴν Πισι-
δίαν ἦλθον εἰς τὴν Παμφυλίαν, **25** καὶ
λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν
εἰς Ἀττάλειαν, **26** κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν
εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι
τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρω-
σαν. **27** παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόν-
τες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίη-
σεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς
ἔθνεσιν θύραν πίστεως. **28** διέτριβον δὲ
χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

XV.

Conventus apostolorum hierosolymitanus de circumcidendis gentibus. Petri oratio, item Iacobi. Epistula ad Antiochenos datur. Barnabas cum Marco, Paulus cum Sila iter faciunt.

1 Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰου-
δαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ἐὰν μὴ
περιτμηθῆτε τῷ ἔθει Μωυσέως, οὐ δύνασθε
σωθῆναι. **2** γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζη-
τήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρ-
νάβᾳ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦ-
λον καὶ Βαρνάβαν καί τινας ἄλλους ἐξ αὐ-
τῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέ-

23. πρεσβ. κατ εκκλ. 24. εις Παμφ. 25. (τ. λογον του κυριου) 27. ανηγγειλαν 28. διετρ. δε εκει
XV. 1. περιτεμνησθε . . (τω Μωυσ.) 2. δε: ουν . . °και συζητησεως

27 1 Cor. 16, 9.
XV. 1 Gal. 5, 2. 2 s. Gal. 2, 1.

illis per singulas ecclesias presbyteros et
orassent cum ieiunationibus, commenda-
verunt eos domino in quem crediderunt.
(24) **23** Transeuntesque Pisidiam venerunt
in Pamphyliam, (25) **24** et loquentes in
Pergen verbum domini descenderunt in
Attaliam, (26) **25** et inde navigaverunt
Antiochiam, unde erant traditi gratiae dei
in opus quod compleverunt. (27) **26** Cum
autem venissent et congregassent eccle-
siam, retulerunt quanta fecisset deus cum
illis, et quia aperuisset gentibus ostium
fidei. (28) **27** (60) Morati sunt autem
tempus non modicum cum discipulis.

XV.

Conventus apostolorum hierosolymitanus de circumcidendis gentibus. Petri oratio, item Iacobi. Epistula ad Antiochenos datur. Barnabas cum Marco, Paulus cum Sila iter faciunt.

1 Et quidam descendentes de Iudaea
docebant fratres quia nisi circumcidamini
secundum morem Moysi, non potestis sal-
vari. **2** Facta ergo seditione non minima
Paulo et Barnabae adversus illos, statue-
runt ut ascenderent Paulus et Barnabas
et quidam alii ex illis ad apostolos et

22. (et orantes) 24. verbum domini in Perge
26. (fecisset dominus)
XV. 1. (salvi fieri) 2. VA alii ex aliis

27 1 Cor. 16, 9.
XV. 1 Gal. 5, 2. 2 s. Gal. 2, 1.

ρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος
τούτου. 3 οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ
τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τήν τε Φοινίκην
καὶ Σαμάρειαν, ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστρο-
φὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγά-
λην πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς.

4 Παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ
ἀπεδέχθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν
ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγει-
λάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησεν μετ' αὐτῶν.
5 ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέ-
σεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγον-
τες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν
τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωυσέως. 6 συνήχθη-
σάν τε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι
ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. 7 πολλῆς δὲ
συνζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος
εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς
ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν
ἐξελέξατο ὁ θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου
ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου
καὶ πιστεῦσαι. 8 καὶ ὁ καρδιογνώστης
θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, 9 καὶ οὐθὲν
διέκρινεν μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ
πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. 10 νῦν
οὖν τί πειράζετε τὸν θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν

3. om τε 4. (Ιεροσολυμα) . . (παρεδεχθ.) . . απο: υπο . . (add in f. και οτι ηνοιξεν τοις εθνεσι θυραν πιστεως) 6. τε: δε 7. συζητησεως . . ο θε. εν ημιν εξελ. 8. δους: add αυτοις 9. ουδεν

7 10, 9 ss. 8 11, 15. 10 28. Gal. 5, 1.

presbyteros in Hierusalem super hac quae-
stione. 3 Illi igitur deducti ab ecclesia
pertransiebant Phoenicem et Samariam,
narrantes conversionem gentium, et facie-
bant gaudium magnum omnibus fratribus.

4 Cum autem venissent Hierosolymam,
suscepti sunt ab ecclesia et ab apo-
stolis et senioribus, adnuntiantes quanta
deus fecisset cum illis. 5 Surrexerunt au-
tem quidam de haeresi Pharisaeorum qui
crediderant, dicentes quia oportet circum-
cidi eos, praecipere quoque servare le-
gem Moysi: 6 conveneruntque apostoli
et seniores videre de verbo hoc. 7 Cum
autem magna conquisitio fieret, surgens
Petrus dixit ad eos Viri fratres, vos sci-
tis quoniam ab antiquis diebus in nobis
elegit deus per os meum audire gentes
verbum evangelii et credere. 8 Et qui
novit corda deus testimonium perhibuit,
dans illis spiritum sanctum sicut et no-
bis, 9 et nihil discrevit inter nos et illos,
fide purificans corda eorum. 10 Nunc
ergo quid temptatis deum, inponere iu-

3. Illi ergo . . pertransibant . . AF conversationem 5. crediderunt 7. deus in nobis elegit, 8. (sanctum spiritum)

7 10, 9 ss. 8 11, 15. 10 28. Gal. 5, 1.

ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν ὃν οὔτε οἱ
πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βα-
στάσαι; **11** ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυ-
ρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ᾽ ὃν
τρόπον κἀκεῖνοι. **12** ἐσίγησεν δὲ πᾶν τὸ
πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβα καὶ Παύλου
ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα
καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν δι᾽ αὐτῶν.

13 Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη
Ἰάκωβος λέγων Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ
μου. **14** Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶ-
τον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν
λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. **15** καὶ τούτῳ
συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, κα-
θὼς γέγραπται **16** Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω
καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν
πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς
ἀνοικοδομήσω καὶ ἀνορθώσω αὐτήν, **17** ὅπως
ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώ-
πων τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ᾽
οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτούς,
λέγει κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα **18** γνωστὰ
ἀπ᾽ αἰῶνος. **19** διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρε-
νοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν
ἐπὶ τὸν θεόν, **20** ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς
τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν
εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ

---

11. om του° . . Ιησ. Χριστου 14. επι τω ονομ. 17. ταυτα: add παντα 18. γνωστα απ αιωνος εστι τω θεω παντα τα εργα αυτου (γνωστον απ αι. τω κυριω το εργον αυτου) 20. (om απο) . . (om και του πνικτου)

---

16 s. *Am. 9, 11 s.

gum super cervicem discipulorum quod
neque patres nostri neque nos portare
potuimus? **11** Sed per gratiam domini
Iesu credimus salvari quemadmodum et
illi. **12** Tacuit autem omnis multitudo,
et audiebant Barnaban et Paulum nar-
rantes quanta fecisset deus signa et pro-
digia in gentibus per eos.

13 Et postquam tacuerunt, respondit
Iacobus dicens Viri fratres, audite me.
14 Simon narravit quemadmodum pri-
mum deus visitavit sumere ex gentibus
populum nomini suo. **15** Et huic con-
cordant verba prophetarum, sicut scri-
ptum est **16** Post haec revertar et reae-
dificabo tabernaculum David quod deci-
dit, et diruta eius reaedificabo et erigam
illud, **17** ut requirant ceteri hominum
dominum, et omnes gentes super quas
invocatum est nomen meum, dicit domi-
nus faciens haec. **18** Notum a saeculo
est domino opus suum. **19** Propter quod
ego iudico non inquietari eos qui ex gen-
tibus convertuntur ad deum, **20** sed scri-
bere ad eos ut abstineant se a contami-
nationibus simulacrorum et fornicatione et

---

10. VA cervices 11. dom. Ies. Christi 12. deus fecisset 16. AF aedificabo tabernaculum . . (*om* David) 19. (ad dominum)

---

16 s. *Am. 9, 11 s.

καὶ τοῦ αἵματος. **21** Μωυσῆς γὰρ ἐκ γε-
νεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας
αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν
σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

22 Τότε ἔδοξεν τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς
πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξα-
μένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀν-
τιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰού-
δαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν καὶ Σίλαν,
ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, **23** γρά-
ψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν Οἱ ἀπόστολοι καὶ
οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ
τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν
ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. **24** ἐπειδὴ
ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες
ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς
ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστειλάμεθα, **25** ἔδο-
ξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμέ-
νους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς
ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ,
26 ἀνθρώποις παραδεδωκόσιν τὰς ψυχὰς
αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ. **27** ἀπεστάλκαμεν οὖν
Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου
ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. **28** ἔδοξεν γὰρ τῷ
ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπι-
τίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες,

22. (om τω) . . επικαλουμ. Βαρσαβαν° 23. αυτων: add ταδε . . (om και οι ante αδελφ.) 24. τας ψ. υμων λεγοντες περιτεμνεσθαι και τηρειν τον νομον 25. (εκλεξαμενοις) 28. (τω πν. τω αγ.) .. των επαναγκες τουτων

24 Gal. 1, 7. **28** 5, 32.

suffocatis et sanguine. **21** Moyses enim
a temporibus antiquis habet in singulis
civitatibus qui eum praedicent in syna-
gogis, ubi per omne sabbatum legitur.

22 Tunc placuit apostolis et senioribus
cum omni ecclesia eligere viros ex eis
et mittere Antiochiam cum Paulo et Bar-
naba, Iudam qui cognominatur Barsab-
bas et Silam, viros primos in fratribus,
23 scribentes per manus eorum (41) Apo-
stoli et seniores fratres his qui sunt An-
tiochiae et Syriae et Ciliciae fratribus ex
gentibus salutem. **24** Quoniam audivi-
mus quia quidam ex nobis exeuntes tur-
baverunt vos verbis evertentes animas
vestras, quibus non mandavimus, **25** pla-
cuit nobis collectis in unum eligere viros
et mittere ad vos cum carissimis nostris
Barnaba et Paulo, **26** hominibus qui tra-
diderunt animas suas pro nomine domini
nostri Iesu Christi. **27** Misimus ergo
Iudam et Silam, qui et ipsi vobis verbis
referent eadem. **28** Visum est enim spi-
ritui sancto et nobis nihil ultra inponere

22. cognominabatur . . Barsabas

24 Gal. 1, 7. **28** 5, 32.

29 ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ
πνικτῶν καὶ πορνείας, ἐξ ὧν διατηροῦντες
ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε.

30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἦλθον εἰς
Ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος
ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. **31** ἀναγνόντες
δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. **32** Ἰού-
δας τε καὶ Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄν-
τες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ ἐπεστήρισαν· **33** ποιήσαντες
δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν
ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς.

35 Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον
ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζό-
μενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον
τοῦ κυρίου.

36 Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπεν πρὸς
Βαρνάβαν Παῦλος Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπι-
σκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ πόλιν πᾶ-
σαν ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ
κυρίου, πῶς ἔχουσιν. **37** Βαρνάβας δὲ ἐβου-
λεύσατο συμπαραλαβεῖν καὶ Ἰωάννην τὸν
καλούμενον Μάρκον· **38** Παῦλος δὲ ἠξίου,
τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας
καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ

29. και πνικτου 30. (κατηλθον) 32. τε: ς^e (non ς) δε . . επεστηριξαν 33. αποστ. αυτους: αποστολους 34. Ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ. 36. Παυλ. πρ. Βαρναβαν . . τους αδελφ. ημων . . πασαν πολιν 37. συμπ. τον Ιω.

29 1 Cor. 8, 1 ss. **38** 13, 13.

vobis oneris quam haec necessaria, **29** ut
abstineatis vos ab immolatis simulacro-
rum et sanguine et suffocato et fornica-
tione, a quibus custodientes vos bene
agetis. Valete.

30 ([12]) Illi igitur dimissi descenderunt
Antiochiam, et congregata multitudine
tradiderunt epistulam. **31** Quam cum
legissent, gavisi sunt super consolatione.
32 Iudas autem et Silas, et ipsi cum essent
prophetae, verbo plurimo consolati sunt
fratres et confirmaverunt; **33** facto au-
tem ibi tempore dimissi sunt cum pace
a fratribus ad eos qui miserant illos.

35 Paulus autem et Barnabas demora-
bantur Antiochiae docentes et evangeli-
zantes cum aliis pluribus verbum domini.

36 Post aliquot autem dies dixit ad
Barnaban Paulus Revertentes visitemus
fratres per universas civitates in quibus
praedicavimus verbum domini, quomodo
se habeant. **37** Barnabas autem volebat
secum adsumere et Iohannem qui cogno-
minatur Marcus. **38** Paulus autem roga-
bat eum, ut qui discessisset ab eis a
Pamphylia et non isset cum eis in opus,

28. A*F necessario 29. AF *aliique* sanguine suffocato 30. Illi ergo 33. aliquanto tempore . . (miserunt) 34. Visum est autem Silae ibi remanere; Iudas autem solus abiit Ierusalem. 37. cognominabatur 38. (*om* ut) . . de Pamphylia

29 1 Cor. 8, 1 ss. **38** 13, 13.

συμπαραλαμβάνειν τοῦτον. **39** ἐγένετο δὲ
παροξυσμός, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς
ἀπ' ἀλλήλων, τόν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα
τὸν Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον. **40** Παῦ-
λος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθεν παρα-
δοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελ-
φῶν, **41** διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κι-
λικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

XVI.

Alterum Pauli iter apostolicum. Lystrae adsumit Timotheum. Ex Asia divinitus vocatur in Macedoniam. Lydia et ancilla fatidica. Paulus et Silas Philippis capti carcere mirabiliter aperto et custode baptizato honeste dimittuntur.

1 Κατήντησεν δὲ εἰς Δέρβην καὶ Λύ-
στραν. καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ἐκεῖ ὀνό-
ματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πι-
στῆς πατρὸς δὲ Ἕλληνος, **2** ὃς ἐμαρτυ-
ρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ
ἀδελφῶν. **3** τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος
σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν
αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν
τοῖς τόποις ἐκείνοις· ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες
τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλλην ὑπῆρχεν.

4 Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρε-
δίδοσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ
κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέ-
ρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις.

38. συμπαραλαβειν 39. δε: ουν 40. κυριου: θεου 41. (την Κιλικιαν)
XVI. 1. (δε και εις Δ. κ. εις Λυστρ.) . . γυναικ. τινος 3. (οτι Ελλην ο πατηρ αυτου) 4. παρεδιδουν . . των πρεσβ. . . Ιερουσαλημ

XVI. 4 15, 20. 29.

non debere recipi eum. **39** Facta est
autem dissensio, ita ut discederent ab
invicem, et Barnabas adsumpto Marco
navigaret Cyprum: **40** Paulus vero ele-
cto Sila profectus est, traditus gratiae
domini a fratribus. **41** Perambulabat
autem Syriam et Ciliciam confirmans ec-
clesias.

XVI.

Alterum Pauli iter apostolicum. Lystrae adsumit Timotheum. Ex Asia divinitus vocatur in Macedoniam. Lydia et ancilla fatidica. Paulus et Silas Philippis capti carcere mirabiliter aperto et custode baptizato honeste dimittuntur.

1 Pervenit autem Derben et Lystram.
([43]) Et ecce discipulus quidam erat ibi
nomine Timotheus, filius mulieris Iudaeae
fidelis, patre gentili. **2** Huic testimonium
reddebant qui in Lystris erant et Iconio
fratres. **3** Hunc voluit Paulus secum pro-
ficisci, et adsumens circumcidit eum pro-
pter Iudaeos qui erant in illis locis: scie-
bant enim omnes quod pater eius gen-
tilis esset.

4 Cum autem pertransirent civitates,
tradebant eis custodire dogmata quae
erant decreta ab apostolis et senioribus
qui essent Hierosolymis.

38. *om in fine* eum 39. Barnabas quidem 40. gratiae dei 41. *add in fine* praecipiens custodire praecepta apostolorum et seniorum
XVI. 2. test. bonum 3. erat gentilis 4. erant Ierosolymis

XVI. 4 15, 20. 29.

5 Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ
πίστει καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ'
ἡμέραν.. 6 διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ
Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ
ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ
Ἀσίᾳ, 7 ἐλθόντες κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπεί-
ραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι, καὶ
οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ·
8 παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν
εἰς Τρῳάδα. 9 καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς
τῷ Παύλῳ ὤφθη, ἀνήρ Μακεδών τις ἑστὼς
παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων Διαβὰς εἰς
Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. 10 ὡς δὲ τὸ
ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν
εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι
προσκέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος εὐαγγελίσα-
σθαι αὐτούς.

11 Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Τρῳάδος
εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, τῇ τε
ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν, 12 ἐκεῖθέν τε εἰς
Φιλίππους, ἥτις ἐστὶν πρώτη τῆς μερίδος
τῆς Μακεδονίας πόλις, κολώνεια. ἦμεν δὲ
ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τι-
νάς. 13 τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλ-
θομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμὸν οὗ
ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, καὶ καθίσαντες

6. (διηλθον) . . την Γαλατικην 7. (ελθοντες δε) . . εις: κατα . . πορευεσθαι . . om Ιησου 9. (om της) . . ωφθ. τ. Παυλω· Ανηρ τις ην Μακ. εστως . . (και παρακ.) 10. (om την) 11. δε: ουν . . (om της) . . (τη δε) 12. (κακειθεν) . . (om της μερ.) . . (om της sec.) . . κολωνία . . εν ταυτη τη 13. πυλης: πολεως

6 18, 23.

5 Et ecclesiae quidem confirmaban-
tur fide et abundabant numero cotidie.
6 Transeuntes autem Phrygiam et Gala-
tiae regionem vetati sunt ab sancto spi-
ritu loqui verbum in Asia: 7 cum ve-
nissent autem in Mysiam, temptabant ire
Bithyniam, et non permisit eos spiritus
Iesu. 8 (44) Cum autem pertransissent
Mysiam, descenderunt Troadem. 9 Et
visio per noctem Paulo ostensa est: vir
Macedo quidam erat stans et deprecans
eum et dicens Transiens in Macedoniam
adiuva nos. 10 Ut autem visum vidit,
statim quaesivimus proficisci in Macedo-
niam, certi facti quia vocasset nos deus
evangelizare eis.

11 Navigantes autem a Troade recto
cursu venimus Samothraciam, et sequenti
die Neapolim, 12 et inde Philippos, quae
est prima partis Macedoniae civitas, co-
lonia. Eramus autem in hac urbe diebus
aliquot conferentes. 13 Die autem sab-
batorum egressi sumus foras portam
iuxta flumen, ubi videbatur oratio esse,

6. VA ab (V a) spir. sancto . . verbum dei 7. in Bithyniam 10. quod vocasset 12. AF Philippis . . (parte)

6 18, 25.

ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξίν.
14 καί τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρό-
πωλις πόλεως Θυατείρων σεβομένη τὸν
θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ κύριος διήνοιξεν τὴν
καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ
Παύλου. **15** ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος
αὐτῆς, παρεκάλεσεν λέγουσα Εἰ κεκρίκατέ
με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς
τὸν οἶκόν μου μείνατε· καὶ παρεβιάσατο
ἡμᾶς.

16 Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς
τὴν προσευχήν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν
πνεῦμα πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐρ-
γασίαν πολλὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς
μαντευομένη. **17** αὕτη κατακολουθήσασα
τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα Οὗ-
τοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψί-
στου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν
σωτηρίας. **18** τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς
ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπι-
στρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν Παραγγέλλω
σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ'
αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. **19** ἰδόν-
τες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλ-
πὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν
Παῦλον καὶ Σίλαν εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν
ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, **20** καὶ προσαγαγόντες
αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν Οὗτοι οἱ ἄν-

14. (ηκουσεν) 15. (μενετε) 16. om την . . πυθωνος απαντησαι 17. υμιν: ς (non ς^e) ημιν 18. (om ὁ) . . εν τω ονοματι 19. τον Σιλαν 20. ειπον

20 17, 6.

et sedentes loquebamur mulieribus quae
convenerant. **14** (45) Et quaedam mulier
nomine Lydia, purpuraria civitatis Thya-
tirenorum colens deum, audivit, cuius
dominus aperuit cor intendere his quae
dicebantur a Paulo. **15** Cum autem ba-
ptizata esset et domus eius, deprecata
est dicens Si iudicastis me fidelem do-
mino esse, introite in domum meam et
manete. Et coegit nos.

16 (46) Factum est autem euntibus
nobis ad orationem, puellam quandam
habentem spiritum pythonem obviare no-
bis, quae quaestum magnum praestabat
dominis suis divinando. **17** Haec sub-
secuta Paulum et nos clamabat dicens
Isti homines servi dei excelsi sunt, qui
adnuntiant vobis viam salutis. **18** Hoc
autem faciebat multis diebus. Dolens au-
tem Paulus et conversus spiritui dixit
Praecipio tibi in nomine Iesu Christi exire
ab ea. Et exiit eadem hora. **19** Viden-
tes autem domini eius quia exivit spes
quaestus eorum, apprehendentes Paulum
et Silam perduxerunt in forum ad prin-
cipes, **20** et offerentes eos magistratibus

20 17, 6.

θρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν,
Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, 21 καὶ καταγγέλλου-
σιν ἔθη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι
οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσιν. 22 καὶ συνεπέ-
στη ὁ ὄχλος κατ᾽ αὐτῶν, καὶ οἱ στρατη-
γοὶ περιρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον
ῥαβδίζειν, 23 πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς
πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγγείλαν-
τες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐ-
τούς, 24 ὃς παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφὼς
ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν
καὶ τοὺς πόδας ἠσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ
ξύλον.

25 Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ
Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν θεόν· ἐπη-
κροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι. 26 ἄφνω
δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆ-
ναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου· ἠνεῴχθη-
σαν δὲ παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ
πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. 27 ἔξυπνος δὲ
γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμέ-
νας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος
μάχαιραν ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων
ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους. 28 ἐφώνησεν
δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος λέγων Μηδὲν
πράξῃς σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γάρ ἐσμεν
ἐνθάδε. 29 αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδη-

22. περιρρηξαντες 24. (λαβων) . . αυτων ησφαλ. 26. ανεωχθ. τε 27. (την μαχαιρ.) . . εμελλεν 28. (μεγ. φω.) . . (om ὁ)

22 2 Cor. 11, 25.

dixerunt Hi homines conturbant civita-
tem nostram, cum sint Iudaei, 21 et
adnuntiant morem quem non licet nobis
suscipere neque facere, cum simus Ro-
mani. 22 Et concurrit plebs adversus
eos, et magistratus scissis tunicis eorum
iusserunt virgis caedi, 23 et cum mul-
tas plagas eis inposuissent, miserunt eos
in carcerem, praecipientes custodi ut di-
ligenter custodiret eos; 24 qui cum tale
praeceptum accepisset, misit eos in in-
teriorem carcerem et pedes eorum strin-
xit in ligno.

25 Media autem nocte Paulus et Silas
adorantes laudabant deum; et audiebant
eos qui in custodia erant. 26 Subito
vero terrae motus factus est magnus,
ita ut moverentur fundamenta carceris,
et aperta sunt statim ostia omnia, et uni-
versorum vincula soluta sunt. 27 Ex-
pergefactus autem custos carceris et vi-
dens apertas ianuas carceris, evaginato
gladio volebat se interficere, aestimans
fugisse vinctos. 28 Clamavit autem Pau-
lus magna voce dicens Nihil feceris tibi
mali: universi enim hic sumus. 29 Pe-
titoque lumine introgressus est, et treme-

22. cucurrit . . VA** iusserunt eos 24. strinxit ligno 25. orantes . . (ador. de. hymnum dicebant) 26. et statim aperta sunt omnia ostia 27. ianuas apertas 28. (*om* autem) . . voce magna . . VA tibi mali (A m. t.) feceris

22 2 Cor. 11, 25.

σεν, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσεν τῷ
Παύλῳ καὶ Σίλᾳ, 30 καὶ προαγαγὼν αὐ-
τοὺς ἔξω ἔφη Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα
σωθῶ; 31 οἱ δὲ εἶπαν Πίστευσον ἐπὶ τὸν
κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶ-
κός σου. 32 καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον
τοῦ κυρίου σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
33 καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν,
καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες
παραχρῆμα, 34 ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς
τὸν οἶκον παρέθηκεν τράπεζαν, καὶ ἠγαλ-
λιᾶτο πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ θεῷ.

35 Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ
στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες Ἀπό-
λυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. 36 ἀπήγ-
γειλεν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τού-
τους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι ἀπέσταλκαν οἱ
στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόν-
τες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. 37 ὁ δὲ Παῦλος
ἔφη πρὸς αὐτούς Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ
ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρ-
χοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακήν, καὶ νῦν λάθρα
ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες
αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. 38 ἀπήγγειλαν
δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα
ταῦτα· ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥω-
μαῖοί εἰσιν, 39 καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν

29. τω Σιλα 31. ειπον . . Ιησ. Χριστον 32. συν: και 34. οικον αυτου . . ηγαλλιασατο 36. (om τουτους) . . απεσταλκασιν 37. εβαλον 38. ανηγγειλαν . . και εφοβηθ. ακ.

factus procidit ad pedes Paulo et Silae,
30 et producens eos foras ait Domini,
quid me oportet facere ut salvus fiam?
31 At illi dixerunt Crede in dominum
Iesum, et salvus eris tu et domus tua.
32 Et locuti sunt ei verbum domini cum
omnibus qui erant in domo eius. 33 Et
tollens eos in illa hora noctis lavit pla-
gas eorum, et bapiizatus est ipse et
omnes eius continuo: 34 cumque per-
duxisset eos in domum suam, apposuit
eis mensam, et laetatus est cum omni
domo sua credens deo.

35 Et cum dies factus esset, miserunt
magistratus lictores dicentes Dimitte ho-
mines illos. 36 Nuntiavit autem custos
carceris verba haec Paulo, quia miserunt
magistratus ut dimittamini: nunc igitur
exeuntes ite in pace. 37 Paulus autem
dixit eis Caesos nos publice indemnatos
homines Romanos miserunt in carcerem,
et nunc occulte nos eiiciunt? Non ita,
sed veniant 38 et ipsi nos eiiciant.
(38) Nuntiaverunt autem magistratibus li-
ctores verba haec: timueruntque audito
quod Romani essent, 39 et venientes

29. Paulo et Silae ad pedes 31. (in domino Iesu) 33. VA ipse et omnis domus eius 35. AF Dimittite 37. (nunc abscondite)

αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἀπελθεῖν
ἀπὸ τῆς πόλεως. 40 ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς
φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ
ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλεσαν αὐτούς,
καὶ ἐξῆλθον.

XVII.

Paulus cum Sila et Timotheo Thessalonicae in domo Iasonis, deinde Beroeae, tum Athenis. Pauli oratio in Ariopago habita. Dionysius et Damaris.

1 Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ
Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου
ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. 2 κατὰ δὲ
τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθεν πρὸς αὐ-
τούς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέγετο αὐ-
τοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, 3 διανοίγων καὶ
παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν
καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ Χριστός, Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω
ὑμῖν. 4 καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν
καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ
Σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλῆθος
πολύ, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι.
5 προσλαβόμενοι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι οἱ ἀπει-
θοῦντες τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς πονη-
ρούς καὶ ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν
πόλιν, ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζή-

39. εξελθειν της πολεως 40. προς: εις°
XVII. 1. (την Απολλ.) . . (om ἡ) 2. (διελεξατο, διελεγθη) 3. (om ὁ) 4. (και Ελλην.) . . πολυ πληθ. 5. ζηλωσαντες δε οι απειθουντες (om απειθ.) Ιουδαιοι και προσλαβομενοι των αγορ. τιν. ανδρας . . (και επιστ.)

40 14.
XVII. 3 9, 22. Lc. 24, 26 s.

deprecati sunt eos, et educentes roga-
bant ut egrederentur de urbe. 40 Ex-
euntes autem de carcere introierunt ad
Lydiam, et visis fratribus consolati sunt
eos, et profecti sunt.

XVII.

Paulus cum Sila et Timotheo Thessalonicae in domo Iasonis, deinde Beroeae, tum Athenis. Pauli oratio in Ariopago habita. Dionysius et Damaris.

1 Cum autem perambulassent Amphi-
polim et Apolloniam, venerunt Thessalo-
nicam, ubi erat synagoga Iudaeorum.
2 Secundum consuetudinem autem Pau-
lus introivit ad eos, et per sabbata tria
disserebat eis de scripturis, 3 adaperiens
et insinuans quia Christum oportuit pati
et resurgere a mortuis, et quia hic est
Christus, Iesus quem ego adnuntio vobis.
4 Et quidam ex eis crediderunt et ad-
iuncti sunt Paulo et Silae, et de colenti-
bus gentilibusque multitudo magna et
mulieres nobiles non paucae. 5 (47) Ze-
lantes autem Iudaei adsumentesque de
vulgo viros quosdam malos et turba fa-
cta concitaverunt civitatem, et adsistentes
domui Iasonis quaerebant eos producere

39. (ut et egrederentur urbem)
XVII. 3. Iesus Christus

40 14.
XVII. 3 9, 22. Lc. 24, 26 s.

τουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον· 6 μὴ
εὑρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυραν τὸν Ἰάσονα καί
τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶν-
τες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες
οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν, 7 οὓς ὑποδέ-
δεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι
τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσιν, βασι-
λέα λέγοντες ἕτερον εἶναι Ἰησοῦν. 8 ἐτά-
ραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας
ἀκούοντας ταῦτα, 9 καὶ λαβόντες τὸ ἱκα-
νὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέ-
λυσαν αὐτούς.

10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς
ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν
εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν
συναγωγὴν ἀπῄεσαν τῶν Ἰουδαίων· 11 οὗ-
τοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλο-
νίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πά-
σης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες
τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. 12 πολ-
λοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν
Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ
ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι· 13 ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ
ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν
τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ
λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σαλεύοντες
τοὺς ὄχλους. 14 εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον
ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ

5. (προαγαγ.) 6. εσυρον . . (om τον) 7. πραττουσι 10. των Ιουδ. απηεσαν 11. (om το) 13. (σαλευοντ. και ταρασσοντες). 14. (ως: εως)

7 Lc. 23, 2.

in populum; 6 et cum non invenissent
eos, trahebant Iasonem et quosdam fra-
tres ad principes civitatis, clamantes
quoniam hi qui orbem concitant et huc
venerunt, 7 quos suscepit Iason: et hi
omnes contra decreta Caesaris faciunt,
regem alium dicentes esse Iesum. 8 Con-
citaverunt autem plebem et principes ci-
vitatis audientes haec, 9 et accepto satis
ab Iasone et a ceteris dimiserunt eos.

10 Fratres vero confestim per noctem
dimiserunt Paulum et Silam in Beroeam:
qui cum advenissent, in synagogam Iu-
daeorum introierunt. 11 Hi autem erant
nobiliores eorum qui sunt Thessalonicae,
qui susceperunt verbum cum omni avi-
ditate, cotidie scrutantes scripturas, si
haec ita se haberent. 12 Et multi qui-
dem crediderunt ex eis, et gentilium mu-
lierum honestarum et viri non pauci.
13 Cum autem cognovissent in Thessalo-
nica Iudaei quia et Beroeae praedicatum
est a Paulo verbum dei, venerunt et illic
commoventes et turbantes multitudinem.
14 Statimque tunc Paulum dimiserunt

6. VA urbem 9. et accepta satisfactione a Iasone 10. venissent 12. mulierum gentilium 13. illuc

7 Lc. 23, 2.

τὴν θάλασσαν· ὑπέμεινέν τε ὅ τε Σίλας
καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. 15 οἱ δὲ καθιστά-
νοντες τὸν Παῦλον ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν,
καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ
Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς
αὐτόν, ἐξῄεσαν.

16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου
αὐτοὺς τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα
αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντος κατείδωλον οὖ-
σαν τὴν πόλιν. 17 διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ
συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομέ-
νοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν
πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. 18 τινὲς δὲ
καὶ τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στοϊκῶν φιλο-
σόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καί τινες ἔλεγον
Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν;
οἱ δέ Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς
εἶναι, ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν
εὐηγγελίζετο. 19 ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ
τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγοντες Δυνάμεθα
γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλου-
μένη διδαχή; 20 ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέ-
ρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν
γνῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι. 21 Ἀθη-
ναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι
εἰς οὐδὲν ἕτερον ηὐκαίρουν ἢ λέγειν τι ἢ
ἀκούειν καινότερον.

---

14. υπεμενον δε ο τε 15. καθισταντες .. ηγαγ. αυτον 16. θεωρουντι 18. om και prius .. των Στωικων .. αυτοις ευηγγ.° (ευηγγ. αυτ.) 20. (τινα θελει) 21. ευκαιρουν .. τι και ακ. .. (ακουειν τι)

---

15 18, 5. 19 Mc. 1, 27. 20 2, 12.

fratres ut iret usque ad mare; Silas au-
tem et Timotheus remanserunt ibi. 15 Qui
autem deducebant Paulum, perduxerunt
usque Athenas, et accepto mandato ab
eo ad Silam et Timotheum, ut quam ce-
leriter venirent ad illum, profecti sunt.

16 Paulus autem cum Athenis eos ex-
pectaret, incitabatur spiritus eius in
ipso, videns idolatriae deditam civitatem.
17 Disputabat igitur in synagoga cum Iu-
daeis et colentibus, et in foro per omnes
dies ad eos qui aderant: 18 quidam autem
Epicurei et Stoici philosophi disserebant
cum eo, et quidam dicebant Quid vult
seminiverbius hic dicere? alii vero No-
vorum daemoniorum videtur adnuntiator
esse; quia Iesum et resurrectionem ad-
nuntiabat eis: 19 et apprehensum eum
ad Ariopagum duxerunt, dicentes Possu-
mus scire quae est haec nova quae a te
dicitur doctrina? 20 Nova enim quae-
dam infers auribus nostris: volumus ergo
scire quidnam velint haec esse. 21 Athe-
nienses autem omnes et advenae hospites
ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere
aut audire aliquid novi.

---

15. VA perdux. eum 16. idololatriae 19. Areopagum 21. (Athenienses enim)

---

15 18, 5. 19 Mc. 1, 27. 20 2, 12.

22 Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ
Ἀρείου πάγου ἔφη Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ
πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.
23 διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σε-
βάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπε-
γέγραπτο Ἀγνώστῳ θεῷ. ὃ οὖν ἀγνοοῦντες
εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.
24 ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα
τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρ-
χων κύριος οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κα-
τοικεῖ, 25 οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων
θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς δι-
δοὺς πᾶσιν ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα·
26 ἐποίησέν τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος
ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου
τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς
καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν,
27 ζητεῖν τὸν θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν
αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ
ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. 28 ἐν αὐ-
τῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν,
ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρή-
κασιν Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. 29 γένος
οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν
νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαρά-
γματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου,

22. (om ὁ) 23. ον ουν . . τουτον εγω 24. κυρ. υπαρχ. 25. ανθρωπων . . και τα: ς (non ςe) κατα 26. (om αιματος) . . επι παν το προσωπον . . προτεταγμενους 27. θεον: κυριον . . (η ευρ.) . . και γε: καιτοιγε (καιτοι) 28. (om ποιητων)

24 14, 15. 27 *Es. 55, 6.

22 (48) Stans autem Paulus in medio
Ariopagi ait Viri Athenienses, per omnia
quasi superstitiosiores vos video: 23 prae-
teriens enim et videns simulacra vestra
inveni et aram in qua scriptum erat
Ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis,
hoc ego adnuntio vobis. 24 Deus qui
fecit mundum et omnia quae in eo sunt,
hic caeli et terrae cum sit dominus, non
in manufactis templis inhabitat, 25 nec
manibus humanis colitur indigens aliquo,
cum ipse det omnibus vitam et inspira-
tionem et omnia, 26 fecitque ex uno
omne genus hominum inhabitare super
universam faciem terrae, definiens sta-
tuta tempora et terminos habitationis
eorum, 27 quaerere deum, si forte at-
tractent eum aut inveniant, quamvis non
longe sit ab unoquoque nostrum. 28 In
ipso enim vivimus et movemur et sumus;
sicut et quidam vestrum poetarum dixe-
runt Ipsius enim et genus sumus. 29 Ge-
nus ergo cum simus dei, non debemus
aestimare auro aut argento aut lapidi,
sculpturae artis et cogitationis hominis,

22. Areopagi 24. habitat 27. attrectent 28. vestrorum

24 14, 15. 27 *Es. 55, 6.

τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. **30** τοὺς μὲν οὖν
χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς τὰ
νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις, πάντας
πανταχοῦ μετανοεῖν, **31** καθότι ἔστησεν
ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην
ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν, πίστιν
παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νε-
κρῶν.

32 Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ
μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπαν Ἀκουσόμεθά
σου περὶ τούτου καὶ πάλιν. **33** οὕτως ὁ
Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν· **34** τινὲς
δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν,
ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ
γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐ-
τοῖς.

XVIII.

Paulus Corinthi versatur cum Aquila et Priscilla. Gallion proconsul. Tertium Pauli iter apostolicum. Apollos Ephesi cum Aquila et Priscilla.

1 Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθη-
νῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον. **2** καὶ εὑρών τινα
Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ
γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰτα-
λίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ
τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάν-
τας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης,

30. παντας: πασι 31. διοτι 32. ειπον .. παλιν περι τουτου. [33] Και ουτως
XVIII. 1. (om δε) .. χωρισθ. ο Παυλος 2. εκ της Ρωμης

30 14, 16.
XVIII. 2 Rom. 16, 3. 1 Cor. 16. 19 pp.

divinum esse simile. **30** Et tempora qui-
dem huius ignorantiae despiciens deus
nunc adnuntiat hominibus ut omnes ubi-
que paenitentiam agant, **31** eo quod
statuit diem in qua iudicaturus est orbem
in aequitate, in viro in quo statuit, fidem
praebens omnibus suscitans eum a mor-
tuis.

32 Cum audissent autem resurrectio-
nem mortuorum, quidam quidem inride-
bant, quidam vero dixerunt Audiemus te
de hoc iterum. **33** Sic Paulus exivit de
medio eorum. **34** (49) Quidam vero viri
adhaerentes ei crediderunt; in quibus et
Dionysius Ariopagita et mulier nomine
Damaris et alii cum eis.

XVIII.

Paulus Corinthi versatur cum Aquila et Priscilla. Gallion proconsul. Tertium Pauli iter apostolicum. Apollos Ephesi cum Aquila et Priscilla.

1 Post haec egressus ab Athenis venit
Corinthum, **2** et inveniens quendam Iu-
daeum nomine Aquilam, Ponticum genere,
qui nuper venerat ab Italia, et Priscillam
uxorem eius, eo quod praecepisset Clau-
dius discedere omnes Iudaeos a Roma,

31. diem in quo 33. (illorum) 34. Areopagita

30 14, 16.
XVIII. 2 Rom. 16, 3. 1 Cor. 16, 19 pp.

προσῆλθεν αὐτοῖς, 3 καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον
εἶναι ἔμενεν παρ' αὐτοῖς καὶ ἠργάζετο·
ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ. 4 διελέ-
γετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββα-
τον, ἔπειθέν τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

5 Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας
ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείχετο τῷ
λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰου-
δαίοις τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. 6 ἀντιτασσο-
μένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτι-
ναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτούς Τὸ
αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθα-
ρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύ-
σομαι. 7 καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς
οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Ἰούστου σεβομένου
τὸν θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ
συναγωγῇ. 8 Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος
ἐπίστευσεν τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐ-
τοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες
ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. 9 εἶπεν δὲ ὁ
κύριος δι' ὁράματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ
Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς,
10 διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς
ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός
ἐστίν μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. 11 ἐκάθι-

---

3. ειργαζετο . . την τεχνην 5. τω λογω: τω πνευ-
ματι . . (ειναι τ. Χρ. Ι.) 7. (εισηλθεν)

---

3 20, 34. 5 17, 15. 18, 28. 6 20, 26. 7 Col. 4, 11.
8 1 Cor. 1, 14. 9 16, 9. 23, 11.

accessit ad eos, 3 et quia eiusdem erat
artis, manebat apud eos et operabatur:
erant autem scenofactoriae artis. 4 Et
disputabat in synagoga per omne sabba-
tum, suadebatque Iudaeis et Graecis.

5 Cum venissent autem dé Macedonia
Silas et Timotheus, instabat verbo Paulus,
testificans Iudaeis esse Christum Iesum.
6 Contradicentibus autem eis et blasphe-
mantibus excutiens vestimenta dixit ad
eos Sanguis vester super caput vestrum:
mundus ego ex hoc ad gentes vadam.
7 Et migrans inde intravit in domum
cuiusdam nomine Titi Iusti, colentis deum,
cuius domus erat coniuncta synagogae.
8 Crispus autem archisynagogus credidit
domino cum omni domo sua, et multi
Corinthiorum audientes credebant et ba-
ptizabantur. 9 Dixit autem dominus no-
cte per visionem Paulo Noli timere, sed
loquere et ne taceas: 10 propter quod
ego sum tecum, et nemo apponetur tibi
ut noceat te, quoniam populus est mihi
multus in hac civitate. 11 Sedit autem

XVIII. 3. (*erat autem) . . (scenaefactoriae)
4. A*F *aliique om versum* . . sabbatum: *add* in-
terponens nomen domini Iesu . . A** Iudaeos et
Graecos 5. (a Macedonia) 6. vestimenta sua
7. (*Titi nomine Iusti) 11. autem ibi

---

3 20, 34. 5 17, 15. 18, 28. 6 20, 26. 7 Col. 4, 11.
8 1 Cor. 1, 14. 9 16, 9. 23, 11.

σέν τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ διδάσκων ἐν
αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.

12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς
Ἀχαΐας κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰου-
δαῖοι τῷ Παύλῳ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ
βῆμα, 13 λέγοντες ὅτι παρὰ τὸν νόμον
ἀναπείθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι
τὸν θεόν. 14 μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου
ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς
τοὺς Ἰουδαίους Εἰ μὲν οὖν ἦν ἀδίκημά τι
ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ
λόγον ἂν ἠνεσχόμην ὑμῶν· 15 εἰ δὲ ζη-
τήματά ἐστιν περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ
νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κρι-
τὴς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. 16 καὶ
ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. 17 ἐπι-
λαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθένην τὸν ἀρχι-
συνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήμα-
τος· καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν.

18 Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας
ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει
εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα
καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἐν Κεγχρεαῖς τὴν
κεφαλήν· εἶχεν γὰρ εὐχήν. 19 κατήντη-
σαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν
αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγω-
γὴν διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις. 20 ἐρωτών-

12. (ανθυπατου οντος) 13. ουτ. αναπ. 14. (om ουν) 15. ζητημα . . κριτ. γαρ 17. παντες οι Ελληνες 18. τ. κεφ. εν Κεγχρ. 19. κατηντησε . . (διελεξατο)

15 Mt. 27, 24. 18 2.

annum et sex menses docens in eis ver-
bum dei.

12 ([50]) Gallione autem proconsule Achaiae
insurrexerunt uno animo Iudaei in Pau-
lum et adduxerunt eum ad tribunal, 13 di-
centes quia contra legem hic persuadet
hominibus colere deum. 14 Incipiente
autem Paulo aperire os dixit Gallio ad
Iudaeos Si quidem esset iniquum aliquid
aut facinus pessimum, o viri Iudaei, re-
cte vos sustinerem; 15 si vero quaestio-
nes sunt de verbo et nominibus et legis
vestrae, vos ipsi videritis: iudex ego ho-
rum nolo esse. 16 Et minavit eos a tri-
bunali. 17 Apprehendentes autem omnes
Sosthenen principem synagogae percutie-
bant eum ante tribunal, et nihil eorum
Gallioni curae erat.

18 Paulus vero cum adhuc sustinuis-
set dies multos, fratribus vale faciens
navigavit Syriam, et cum eo Priscilla et
Aquila, qui sibi totonderat in Cenchris
caput: habebat enim votum: 19 devenit-
que Ephesum, et illos ibi reliquit; ipse
vero ingressus synagogam disputabat cum
Iudaeis. 20 Rogantibus autem eis ut am-

11. docens apud eos 15. et lege vestra 16. (eminavit) 18. in Syriam . . (totonderunt) . . AF* habebant 19. (disputavit)

15 Mt. 27, 24. 18 2.

των δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι
οὐκ ἐπένευσεν, **21** ἀλλὰ ἀποταξάμενος καὶ
εἰπών Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ
θεοῦ θέλοντος, ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου,
22 καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς
καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν κατέβη εἰς
Ἀντιόχειαν, **23** καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ
ἐξῆλθεν, διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατι-
κὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάν-
τας τοὺς μαθητάς.

24 Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι,
Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήν-
τησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς
γραφαῖς. **25** οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν
ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι
ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ
Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα
Ἰωάννου, **26** οὗτός τε ἤρξατο παρρησιά-
ζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ
αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας προσελάβοντο
αὐτὸν καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν
ὁδόν. **27** βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς
τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ
ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν.
ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πε-
πιστευκόσιν διὰ τῆς χάριτος· **28** εὐτόνως
γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δημοσίᾳ

20. μειναι παρ αυτοις 21. ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς εἰπών· Δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα· πάλιν δὲ ἀνακάμψω . . και ανηχθη 25. Ιησου: κυριου 26. Ακυλ. κ. Πρισκ. . . την του θεου οδον

23 16, 6. **24** 1 Cor. 3, 5. **25** 19, 3.

pliori tempore maneret, non consensit,
21 sed vale faciens et dicens Iterum re-
vertar ad vos deo volente, profectus est
ab Epheso, **22** et descendens Caesaream
ascendit et salutavit ecclesiam, et de-
scendit Antiochiam, **23** et facto ibi ali-
quanto tempore profectus est, perambu-
lans ex ordine Galaticam regionem et
Phrygiam, confirmans omnes discipulos.

24 ([51]) Iudaeus autem quidam Apollo
nomine, Alexandrinus natione, vir elo-
quens, devenit Ephesum, potens in scri-
pturis. **25** Hic erat edoctus viam domini,
et fervens spiritu loquebatur et docebat
diligenter ea quae sunt Iesu, sciens tan-
tum baptisma Iohannis. **26** Hic ergo
coepit fiducialiter agere in synagoga.
Quem cum audissent Priscilla et Aquila,
adsumpserunt eum et diligentius exposue-
runt ei viam dei. **27** Cum autem vellet
ire Achaiam, exhortati fratres scripserunt
discipulis ut susciperent eum. Qui cum
venisset, contulit multum his qui credi-
derant: **28** vehementer enim Iudaeos

24. Alexandr. genere 26. viam domini

23 16, 6. **24** 1 Cor. 3, 5. **25** 19, 3.

500

ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χρι-
στὸν Ἰησοῦν.

XIX.

Paulus Ephesi docens, baptizans et miracula edens. Schola Tyranni. Scevae filii exorcistae. Libri magici. Ephesinorum seditio duce Demetrio argentario.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι
ἐν Κορίνθῳ, Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ
μέρη ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὑρεῖν τινὰς
μαθητάς, 2 εἶπέν τε πρὸς αὐτούς Εἰ πνεῦμα
ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐ-
τόν Ἀλλ' οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκού-
σαμεν. 3 εἶπέν τε Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε;
οἱ δὲ εἶπαν Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα.
4 εἶπεν δὲ Παῦλος Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν
βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν
ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσιν, τοῦτ'
ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν. 5 ἀκούσαντες δὲ
ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰη-
σοῦ, 6 καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου
χεῖρας ἦλθεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐ-
τούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτευον.
7 ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκαδύο.

8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρ-
ρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ
πείθων περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. 9 ὡς

XIX. 1. ευρειν: ευρων 2. om τε . . οι δε ειπον 3. ειπε τε προς αυτους . . ειπον 4. (om μεν) . . εις τον Χριστον Ιησ. 6. τας χειρας . . προεφητευον 7. (δωδεκα) 8. τα περι

XIX. 1 18, 24. 3 18, 25. 4 1, 5. 11, 16. 13, 24. 6 8, 16 s. 2, 4. 8 8, 12.

revincebat publice ostendens per scriptu-
ras esse Christum Iesum.

XIX.

Paulus Ephesi docens, baptizans et miracula edens. Schola Tyranni. Scevae filii exorcistae. Libri magici. Ephesinorum seditio duce Demetrio argentario.

1 Factum est autem, cum Apollo esset
Corinthi, ut Paulus peragratis superiori-
bus partibus veniret Ephesum et inveni-
ret quosdam discipulos, 2 dixitque ad
eos Si spiritum sanctum accepistis cre-
dentes? At illi ad eum Sed neque si spi-
ritus sanctus est audivimus. 3 Ille vero
ait In quo ergo baptizati estis? Qui di-
xerunt In Iohannis baptismate. 4 Dixit
autem Paulus Iohannes baptizavit bapti-
sma paenitentiae populum, dicens in eum
qui venturus esset post ipsum ut crede-
rent, hoc est in Iesum. 5 His auditis
baptizati sunt in nomine domini Iesu.
6 Et cum inposuisset illis manus Paulus,
venit spiritus sanctus super eos, et loque-
bantur linguis et prophetabant. 7 Erant
autem omnes viri fere duodecim.

8 Introgressus autem synagogam cum
fiducia loquebatur per tres menses dispu-
tans et suadens de regno dei. 9 Cum autem

XIX. 2. dixerunt ad eum 4. baptismo 6. (manum)

XIX. 1 18, 24. 3 18, 25. 4 1, 5. 11, 16. 13, 24. 6 8, 16 s. 2, 4. 8 8, 12.

δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακο-
λογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους,
ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθη-
τάς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ
Τυράννου. 10 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη
δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν
Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου, Ἰου-
δαίους τε καὶ Ἕλληνας. 11 δυνάμεις τε
οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ θεὸς διὰ τῶν χει-
ρῶν Παύλου, 12 ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθε-
νοῦντας ἀποφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ
σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι
ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ
πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι.

13 Ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ τῶν περι-
ερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν
ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ
τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες Ὁρ-
κίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν Παῦλος κηρύσσει.
14 ἦσαν δέ τινες Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιε-
ρέως ἑπτὰ υἱοὶ οἱ τοῦτο ποιοῦντες. 15 ἀπο-
κριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν Τὸν
Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίστα-
μαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; 16 καὶ ἐφαλλό-
μενος ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτούς, ἐν ᾧ ἦν τὸ
πνεῦμα τὸ πονηρόν, κατακυριεύσας ἀμφοτέ-

9. Τυρανν. τινος 10. του κυρ. Ιησου 11. (ο θε. επ.) 12. επιφερεσθαι . . εκπορ.: εξερχεσθαι απ αυτων 13. τινες απο των . . Ορκιζομεν . . ο Παυλος 14. (τινος) . . υιοι Σκ. Ι. α. επτα . . (om οι) 15. (ειπεν αυτοις) 16. (εφαλομενος) . . επ αυτ. ο ανθρ. . . και κατακυρ. αυτων ι. κ. α.

11 5, 12. 12 5, 15. 13 Lc. 9, 49.

quidam indurarentur et non crederent,
maledicentes viam coram multitudine,
discedens ab eis segregavit discipulos,
cotidie disputans in schola Tyranni cuius-
dam. 10 Hoc autem factum est per bien-
nium, ita ut omnes qui habitabant in Asia
audirent verbum domini, Iudaei atque
gentiles. 11 Virtutesque non quaslibet
deus faciebat per manus Pauli, 12 ita ut
etiam super languidos deferrentur a cor-
pore eius sudaria vel semicinctia, et re-
cedebant ab eis languores et spiritus
nequam egrediebantur.

13 ([52]) Temptaverunt autem quidam et
de circumeuntibus Iudaeis exorcistis in-
vocare super eos qui habebant spiritus
malos nomen domini Iesu, dicentes Ad-
iuro vos per Iesum quem Paulus prae-
dicat. 14 Erant autem quidam Scevae
Iudaei principis sacerdotum septem filii
qui hoc faciebant. 15 Respondens autem
spiritus nequam dixit eis Iesum novi et
Paulum scio: vos autem qui estis? 16 Et
insiliens homo in eos, in quo erat dae-
monium pessimum, et dominatus ambo-

9. VA** viam domini 11. faciebat deus per manum 12. sudaria et 14. quidam: ((cuiusdam)) . . Iudaei Scevae 16. in eos homo

11 5, 12. 12 5, 15. 13 Lc. 9, 49.

ρων ἴσχυσεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ
τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου
ἐκείνου. **17** τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶ-
σιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τοῖς κατοι-
κοῦσιν τὴν Ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσεν φόβος
ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ
ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, **18** πολλοί τε
τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμε-
νοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν.
19 ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων
συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώ-
πιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς
αὐτῶν καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε.

20 Οὕτως κατὰ κράτος τοῦ κυρίου ὁ λό-
γος ηὔξανεν καὶ ἴσχυεν.

21 Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦ-
λος ἐν τῷ πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδο-
νίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσό-
λυμα, εἰπὼν ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ
δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. **22** ἀποστείλας
δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούν-
των αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἔραστον, αὐτὸς
ἐπέσχεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

23 Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον
τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. **24** Δη-
μήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος,
ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος παρείχετο

17. (επεσεν) 20. Ουτω .. ο λογ. του κυρ. 21. (διελ-
θειν) .. (την Αχαιαν) .. Ιερουσαλημ

17 5, 11. 20 12, 24. 21 1 Cor. 16. 5. 18, 21. 20,
22. 23, 11. Rom. 15, 23 ss. 22 Rom. 16, 23.

rum invaluit contra eos, ita ut nudi et
vulnerati effugerent de domo illa. **17** Hoc
autem notum factum est omnibus Iudaeis
atque gentilibus qui habitabant Ephesi,
et cecidit timor super omnes illos, et ma-
gnificabatur nomen domini Iesu, **18** mul-
tique credentium veniebant confitentes et
adnuntiantes actus suos. **19** Multi autem
ex his qui fuerant curiosa sectati con-
tulerunt libros et combusserunt coram
omnibus: et computatis pretiis illorum
invenerunt pecuniam denariorum quin-
quaginta milium.

20 Ita fortiter verbum domini cresce-
bat et confirmabatur.

21 His autem expletis proposuit Paulus
in spiritu, transita Macedonia et Achaia
ire Hierosolymam, dicens quoniam post-
quam fuero ibi, oportet me et Romam
videre. **22** Mittens autem in Macedoniam
duos ex ministrantibus sibi, Timotheum
et Erastum, ipse remansit ad tempus in
Asia.

23 ([53]) Facta est autem in illo tem-
pore turbatio non minima de via. **24** De-
metrius enim quidam nomine, argenta-
rius, faciens aedes argenteas Dianae prae-
stabat artificibus non modicum quaestum;

19. ex eis 20. crescebat verbum dei 23. *om* in ..
de via domini

17 5, 11. 20 12, 24. 21 1 Cor. 16. 5. 18, 21. 20,
22. 23, 11. Rom. 15, 23 ss. 22 Rom. 16, 23.

τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην, **25** οὓς
συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρ-
γάτας εἶπεν Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ
ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστίν,
26 καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον
Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ
Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν
ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χει-
ρῶν γινόμενοι. **27** οὐ μόνον δὲ τοῦτο κιν-
δυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν,
ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἱερὸν Ἀρτέ-
μιδος εἰς οὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ
καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν
ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.
28 ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις
θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες Μεγάλη ἡ Ἄρτε-
μις Ἐφεσίων. **29** καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις
τῆς συγχύσεως, ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς
τὸ θέατρον συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρί-
σταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου.

30 Τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν
εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί·
31 τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ
φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν
μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. **32** ἄλ-
λοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκ-

25. ημων 26. (αλλα και) 27. Αρτεμ. ιερον .. εις ουδεν .. (λογισθησεται) .. (μελλει) .. τε: ς (non ς^e) δε .. (της μεγαλειοτητος) 29. η πολις ολη συγχυσεως .. ° του Παυλ. 30. (Παυλ. δε)

27 17, 29. **29** 2 Cor. 1, 8. Rom. 16, 23. 27, 2.

25 quos convocans et eos qui huiusmodi
erant opifices, dixit Viri, scitis quia de
hoc artificio adquisitio est nobis, **26** et
videtis et auditis quia non solum Ephesi
sed paene totius Asiae Paulus hic sua-
dens avertit multam turbam, dicens quon-
iam non sunt dii qui manibus fiunt.
27 Non solum autem haec periclitabitur
nobis pars in redargutionem venire, sed
et magnae deae Dianae templum in ni-
hilum reputabitur, sed et destrui incipiet
maiestas eius, quam tota Asia et orbis
colit. **28** His auditis repleti sunt ira et
exclamaverunt dicentes Magna Diana Ephe-
siorum. **29** Et impleta est civitas confu-
sione, et impetum fecerunt uno animo in
theatrum, rapto Gaio et Aristarcho Mace-
donibus, comitibus Pauli.

30 Paulo autem volente intrare in po-
pulum non permiserunt discipuli: **31** qui-
dam autem et de Asiae principibus, qui
erant amici eius, miserunt ad eum ro-
gantes ne se daret in theatrum. **32** Alii
autem aliud clamabant: erat enim eccle-

25. est nobis acquisitio 26. F sed et paene 27. VA *om* deae .. (deputabitur)

27 17, 29. **29** 2 Cor. 1, 8. Rom. 16, 23. 27, 2.

κλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ
ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν. **33** ἐκ
δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προ-
βαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ Ἀλέ-
ξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα ἤθελεν ἀπο-
λογεῖσθαι τῷ δήμῳ. **34** ἐπιγνόντες δὲ ὅτι
Ἰουδαῖός ἐστιν, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάν-
των, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων Μεγάλη
ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων.

35 Καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν
ὄχλον φησίν Ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ
ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφε-
σίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης
Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διοπετοῦς; **36** ἀναντιρ-
ρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς
κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προ-
πετὲς πράσσειν. **37** ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄν-
δρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφη-
μοῦντας τὴν θεὸν ὑμῶν. **38** εἰ μὲν οὖν
Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχου-
σιν πρός τινα λόγον, ἀγόραιοι ἄγονται καὶ
ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις.
39 εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ
ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. **40** καὶ
γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ
τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος
περὶ οὗ δυνησόμεθα δοῦναι λόγον τῆς συ-

33. (συνεβιβ.) .. ς° (non ς) προβαλλοντων 34. °επι-
γνοντων 35. ανθρωπος .. μεγαλης θεας 36. πρατ-
τειν 37. την θεαν .. (ημων) 38. πρ. τινα λογ. εχ.,
αγοραῖοι 39. (τι περαιτερω) 40. (περι οὗ οὐ) ..
αποδουναι .. (περι της συστρ.)

sia confusa, et plures nesciebant qua ex
causa convenissent. **33** De turba autem
detraxerunt Alexandrum, propellentibus
eum Iudaeis. Alexander ergo manu si-
lentio postulato volebat rationem reddere
populo. **34** Quem ut cognoverunt Iudaeum
esse, vox facta est una omnium quasi
per horas duas clamantium Magna Diana
Ephesiorum.

35 Et cum sedasset scriba turbas, dixit
Viri Ephesii, quis enim est hominum qui
nesciat Ephesiorum civitatem cultricem
esse magnae Dianae Iovisque prolis?
36 Cum ergo his contradici non possit,
oportet vos sedatos esse et nihil temere
agere. **37** Adduxistis enim homines istos
neque sacrilegos neque blasphemantes
deam vestram. **38** Quod si Demetrius et
qui cum eo sunt artifices habent adver-
sus aliquem causam, conventus forenses
aguntur et proconsules sunt, accusent
invicem: **39** si quid autem alterius rei
quaeritis, in legitima ecclesia poterit ab-
solvi. **40** Nam et periclitamur argui se-
ditionis hodiernae, cum nullus obnoxius
sit de quo possimus reddere rationem

33. Alex. autem .. reddere rationem 34. una est
38. A*F *aliique* pro consulibus

στροφῆς ταύτης. 41 καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέ-
λυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

XX.

Paulus per Macedoniam et Graeciam docet. Iturus Hierosolymam Troade Eutycho vitam reddit, item Mileti valedicit presbyteris Ephesinis.

1 Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον
προσκαλεσάμενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς
καὶ ἀσπασάμενος ἐξῆλθεν πορευθῆναι εἰς
τὴν Μακεδονίαν. 2 διελθὼν δὲ τὰ μέρη
ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ
ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, 3 ποιήσας τε μῆ-
νας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ
τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν
Συρίαν ἐγένετο γνώμη τοῦ ὑποστρέφειν διὰ
Μακεδονίας.

4 Συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀσίας
Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος, Θεσσαλονι-
κέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σέκουνδος καὶ
Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ
Τύχικος καὶ Τρόφιμος· 5 οὗτοι προελθόν-
τες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι· 6 ἡμεῖς δὲ
ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων
ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς
εἰς τὴν Τρῳάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὗ
διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

7 Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμέ-
νων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος διελέγετο

XX. 1. (και παρακαλεσας ασπασαμ.) 4. om Πυρρου .. Σεκοῦνδος .. Τυχικός 5. (ουτοι δε) 6. αχρις 7. ημων: των μαθητων .. του κλασαι

XX. 4 19, 29. 27, 2. Rom. 16, 21. 23. Eph. 6, 21. 2 Ti. 4, 20.

concursus istius. (41) Et cum haec dixisset,
dimisit ecclesiam.

XX.

Paulus per Macedoniam et Graeciam docet. Iturus Hierosolymam Troade Eutycho vitam reddit, item Mileti valedicit presbyteris Ephesinis.

1 (54) Postquam autem cessavit tumul-
tus, vocatis Paulus discipulis et exhorta-
tus eos valedixit, et profectus est ut iret
in Macedoniam. 2 Cum autem peram-
bulasset partes illas et exhortatus eos
fuisset multo sermone, venit ad Grae-
ciam; 3 ubi cum fecisset menses tres,
factae sunt illi insidiae a Iudaeis naviga-
turo in Syriam, habuitque consilium ut
reverteretur per Macedoniam.

4 Comitatus est autem eum Sopater
Pyrri Beroensis, Thessalonicensium vero
Aristarchus et Secundus et Gaius Der-
beus et Timotheus, Asiani vero Tychicus
et Trophimus: 5 hi cum praecessissent,
sustinebant nos Troade; 6 nos vero na-
vigavimus post dies azymorum a Philip-
pis, et venimus ad eos Troadem in die-
bus quinque, ubi demorati sumus diebus
septem.

7 In una autem sabbati cum conve-
nissemus ad frangendum panem, Paulus

XX. 3. AF ubi cum fuisset 4. eum: (cum eo) .. Pyrrhi Beroeensis 5. sustinuerunt 7. *om* In

XX. 4 19, 29. 27, 2. Rom. 16, 21. 23. Eph. 6, 21. 2 Ti. 4, 20.

αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέ-
τεινέν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου·
8 ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ
οὗ ἦμεν συνηγμένοι. 9 καθεζόμενος δέ τις
νεανίας ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος,
καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου
τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ
ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω καὶ
ἤρθη νεκρός. 10 καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος
ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συμπεριλαβὼν εἶπεν
Μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ
ἐστίν. 11 ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον
καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας
ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. 12 ἤγαγον δὲ
τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ
μετρίως.

13 Ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον
ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλ-
λοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτως γὰρ
ἦν διατεταγμένος μέλλων αὐτὸς πεζεύειν.
14 ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον,
ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην,
15 κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ
κατηντήσαμεν ἄντικρυς Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ
παρεβάλομεν εἰς Σάμον, καὶ μείναντες ἐν
Τρωγυλίῳ τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλη-
τον. 16 κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦ-

8. ημεν: ησαν 9. καθημενος 11. om τον . . αχρις 13. επι την: εις την . . ουτω . . (διατ. ην) 14. (συνεβαλλεν) 15. αντικρυ . . (τη δε εχ. omissis κ. μειν. εν Τρ.) . . Τρωγυλλιω 16. εκρινε

16 19, 21.

disputabat eis, profecturus in crastinum,
protraxitque sermonem usque in mediam
noctem: 8 erant autem lampades co-
piosae in caenaculo ubi eramus congre-
gati. 9 Sedens autem quidam adolescens
nomine Eutychus super fenestram, cum
mergeretur somno gravi, disputante diu
Paulo, ductus somno cecidit de tertio
caenaculo deorsum et sublatus est mor-
tuus. 10 Ad quem cum descendisset
Paulus, incubuit super eum et complexus
dixit Nolite turbari: anima enim ipsius in
eo est. 11 Ascendens autem frangens-
que panem et gustans, satisque allocutus
usque in lucem, sic profectus est. 12 Ad-
duxerunt autem puerum viventem, et con-
solâti sunt non minime.

13 Nos autem ascendentes navem na-
vigavimus in Asson, inde suscepturi Pau-
lum: sic enim disposuerat ipse per ter-
ram iter facturus. 14 ([55]) Cum autem
convenisset nos in Asson, adsumpto eo
venimus Mytilenen, 15 et inde navigan-
tes sequenti die venimus contra Chium,
et alia die applicuimus Samum, et se-
quenti die venimus Miletum. 16 Propo-

7. cum eis 8. (lampadae) 9. (eductus) 10. ipsius in ipso 11. (usque ad) 13. (enavigavimus) 14. Mitylenen 15. *om* die *secundum*

16 19, 21.

σαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ
χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδεν γάρ,
εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεν-
τηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.
17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς
Ἔφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους
τῆς ἐκκλησίας. 18 ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς
αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ
πρώτης ἡμέρας ἀφ᾽ ἧς ἐπέβην εἰς τὴν
Ἀσίαν, πῶς μεθ᾽ ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον
ἐγενόμην, 19 δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ
πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ δακρύων καὶ
πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπι-
βουλαῖς τῶν Ἰουδαίων, 20 ὡς οὐδὲν ὑπε-
στειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγ-
γεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ
κατ᾽ οἴκους, 21 διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις
τε καὶ Ἕλλησιν τὴν εἰς θεὸν μετάνοιαν καὶ
πίστιν τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν.
22 καὶ νῦν ἰδοὺ δεδεμένος ἐγὼ τῷ πνεύ-
ματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ
συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, 23 πλὴν ὅτι
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύ-
ρεταί μοι λέγον ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψεις με
μένουσιν. 24 ἀλλ᾽· οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι
τὴν ψυχὴν τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς τελειῶσαι τὸν

16. ην: (ειη) 19. πολλων δακρυων 21. τον θεον .. (om την sec.) .. Ιησ. Χριστον 22. εγω δεδ. 23. om μοι .. (λεγων) .. με κ. θλιψ. 24. αλλ ουδενος λογον ποιουμαι, ουδε εχω την ψυχην μου τιμιαν εμαυτω (ουδενος λογον εχω ουδε ποιουμαι τ. ψ. τι. εμ.)

18 31. 22 16. 23 21, 4. 11.

suerat enim Paulus transnavigare Ephe-
sum, ne qua mora illi fieret in Asia:
festinabat enim, si possibile sibi esset,
ut diem pentecosten faceret Hierosolymis.
17 A Mileto autem mittens Ephesum
vocavit maiores natu ecclesiae: 18 qui
cum venissent ad eum et simul essent,
dixit eis Vos scitis, a prima die qua in-
gressus sum in Asiam, qualiter vobiscum
per omne tempus fuerim, 19 serviens
domino cum omni humilitate et lacrimis
et temptationibus quae mihi acciderunt
ex insidiis Iudaeorum, 20 quomodo nihil
subtraxerim utilium, quominus adnuntia-
rem vobis et docerem vos publice et
per domos, 21 testificans Iudaeis atque
gentilibus in deum paenitentiam et fidem
in dominum nostrum Iesum Christum.
22 Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado
in Hierusalem, quae in ea ventura sint
mihi ignorans, 23 nisi quod spiritus san-
ctus per omnes civitates protestatur mihi
dicens quoniam vincula et tribulationes
me manent. 24 Sed nihil horum vereor,
nec facio animam pretiosiorem quam me,

16. Pentecostes 20. (* subtraxerim vobis) 21. (in domino nostro Iesu Christo) 22. (ego alligatus) .. F *aliique* eventura .. (sunt) 23. mihi protestatur .. Ierosolymis me manent, *item* A me (A * F meae) manent + in Hierosolymis *sic* 24. VA animam meam

18 31. 22 16. 23 21, 4. 11.

δρόμον μου καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον
παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ
εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. 25 καὶ
νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ
πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες ἐν οἷς διῆλθον
κηρύσσων τὴν βασιλείαν. 26 διὸ μαρτύρο-
μαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθα-
ρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· 27 οὐ
γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν
πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ. 28 προσέχετε
οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ
ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους,
ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου, ἣν
περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου.
29 ἐγὼ οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν
ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φει-
δόμενοι τοῦ ποιμνίου, 30 καὶ ἐξ ὑμῶν αὐ-
τῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διε-
στραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς
ὀπίσω αὐτῶν. 31 διὸ γρηγορεῖτε, μνημο-
νεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ
ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα
ἕκαστον. 32 καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς
τῷ θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ,
τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι
κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν.
33 ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐθενὸς

24. τον δρ. μου μετα χαρας 25. την βασ. του θεου 26. εγω: (ειμι) 27. (π. τ. β. τ. θε. υμ.) 28. (om ουν) . . κυριου: θεου (κυριου και θεου) . . του ιδιου αιμ. 29. εγω γαρ οιδα τουτο 32. υμας, αδελφοι, . . (οικοδομησαι) . . δουναι υμιν 33. ουδενος

28 1 Pet. 5, 2. 31 19, 1. 8. 10.

dum modo consummem cursum meum et
ministerium quod accepi a domino Iesu,
testificari evangelium gratiae dei. 25 Et
nunc ecce ego scio quia amplius non vi-
debitis faciem meam vos omnes per quos
transivi praedicans regnum dei. 26 Qua-
propter contestor vos hodierna die quia
mundus sum a sanguine omnium: 27 non
enim subterfugi quominus adnuntiarem
omne consilium dei vobis. 28 Attendite
vobis et universo gregi, in quo vos spi-
ritus sanctus posuit episcopos, regere
ecclesiam dei, quam adquisivit sanguine
suo. 29 Ego scio quoniam intrabunt post
discessionem meam lupi graves in vos,
non parcentes gregi, 30 et ex vobis ipsis
exsurgent viri loquentes perversa, ut ab-
ducant discipulos post se. 31 Propter
quod vigilate, memoria retinentes quon-
iam per triennium nocte et die non ces-
savi cum lacrimis monens unumquemque
vestrum. 32 Et nunc commendo vos deo
et verbo gratiae ipsius, qui potens est
aedificare et dare hereditatem in sancti-
ficatis omnibus. 33 Argentum aut aurum

24. ministerium verbi 29. lupi rapaces 33. et aurum

28 1 Pet. 5, 2. 31 19, 1. 8. 10.

ἐπεθύμησα· **34** αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς
χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσιν μετ' ἐμοῦ ὑπη-
ρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. **35** πάντα ὑπέ-
δειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντι-
λαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν
τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς
εἶπεν **Μακάριόν** ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ
λαμβάνειν.

36 Καὶ ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γόνατα
αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο. **37** ἱκα-
νὸς δὲ κλαυθμὸς ἐγένετο πάντων, καὶ ἐπι-
πεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κα-
τεφίλουν αὐτόν, **38** ὀδυνώμενοι μάλιστα
ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλ-
λουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προ-
έπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

XXI.

Paulus Mileto Hierosolymam proficiscitur. Caesareae praedicit Agabus Pauli vincula. Hierosolymae a Iacobo excipitur, a Iudaeis templo eiicitur, plebi tumultuanti a Lysia tribuno eripitur.

1 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀπο-
σπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες
ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν
Ῥόδον, κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα. **2** καὶ εὑρόν-
τες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάν-
τες ἀνήχθημεν. **3** ἀναφανέντες δὲ τὴν
Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον

34. αυτοι δε 35. ουτω . . διδον. μαλλ. 37. εγεν. κλαυθμ.
XXI. 1. Κων 3. ς (non ς*) αναφαναντες°

34 18, 3. **38** 25.

aut vestem nullius concupivi: **34** ipsi
scitis quoniam ad ea quae mihi opus
erant et his qui mecum sunt ministra-
verunt manus istae. **35** Omnia ostendi
vobis, quoniam sic laborantes oportet
suscipere infirmos ac meminisse verbi
domini Iesu, quoniam ipse dixit Beatius
est magis dare quam accipere.

36 Et cum haec dixisset, positis geni-
bus suis cum omnibus illis oravit. **37** Ma-
gnus autem fletus factus est omnium, et
procumbentes super collum Pauli oscu-
labantur eum, **38** dolentes maxime in
verbo quod dixerat, quoniam amplius fa-
ciem eius non essent visuri. Et deduce-
bant eum ad navem.

XXI.

Paulus Mileto Hierosolymam proficiscitur. Caesareae praedicit Agabus Pauli vincula. Hierosolymae a Iacobo excipitur, a Iudaeis templo eiicitur, plebi tumultuanti a Lysia tribuno eripitur.

1 (56) Cum autem factum esset ut na-
vigaremus abstracti ab eis, recto cursu
venimus Cho, et sequenti die Rhodum,
et inde Patara. **2** Et cum invenissemus
navem transfretantem in Phoenicem,
ascendentes navigavimus. **3** Cum paruis-
semus autem Cypro et relinquentes eam

34. sicut ipsi 36. oravit cum omnibus illis 37. (*om* factus)
XXI. 1. Coum . . Pataram 2. (*om* in) 3. apparuissemus . . F Cyprum . . *om* et

34 18, 3. **38** 25.

ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήχθημεν εἰς
Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτι-
ζόμενον τὸν γόμον. 4 ἀνευρόντες δὲ τοὺς
μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά,
οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύμα-
τος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα. 5 ὅτε
δὲ ἐγένετο ἐξαρτίσαι ἡμᾶς τὰς ἡμέρας,
ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς
πάντων σὺν γυναιξὶν καὶ τέκνοις ἕως ἔξω
τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν
αἰγιαλὸν προσευξάμενοι 6 ἀπησπασάμεθα
ἀλλήλους, καὶ ἀνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον,
ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

7 Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ
Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ
ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέ-
ραν μίαν παρ' αὐτοῖς.

8 Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἤλθομεν
εἰς Καισάρειαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν
οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ
τῶν ἑπτά, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. 9 τούτῳ
δὲ ἦσαν θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προ-
φητεύουσαι. 10 ἐπιμενόντων δὲ ἡμέρας
πλείους κατῆλθέν τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας
προφήτης ὀνόματι Ἄγαβος, 11 καὶ ἐλθὼν
πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου,

3. (και κατηλθομεν).. (το πλ. ην) 4. και ανευρ. τους.. (om τους).. αυτου: (αυτοις).. αναβαιν. ε. Ιερουσαλημ 5. ημ. εξαρτ. 5. 6. προσηυξαμεθα. [6] Και ασπασαμενοι αλλ. επεβημεν 8. εξελθοντ. οι περι τον Παυλον.. ς (non ςᶜ) ηλθον .. του οντος 9. (θυγ. τεσσ. παρθ.) 10. επιμεν. δε ημων

XXI. 4 20, 23. 8 6, 5. 10 11, 28.

ad sinistram, navigavimus in Syriam et
venimus Tyrum: ibi enim navis erat ex-
positura onus. 4 Inventis autem disci-
pulis mansimus ibi diebus septem, qui
Paulo dicebant per spiritum ne ascende-
ret Hierosolymam. 5 Et expletis diebus
profecti ibamus deducentibus nos omni-
bus cum uxoribus et filiis usque foras
civitatem, et positis genibus in litore ora-
vimus: 6 et cum vale fecissemus invi-
cem, ascendimus in navem, illi autem
redierunt in sua.

7 Nos vero navigatione explicita a Tyro
descendimus Ptolemaida, et salutatis fra-
tribus mansimus die una apud illos.

8 Alia autem die profecti venimus Cae-
saream, et intrantes in domum Philippi
evangelistae, qui erat de septem, mansi-
mus apud eum. 9 Huic autem erant filiae
quattuor virgines prophetantes. 10 (57) Et
cum moraremur per dies aliquot, super-
venit quidam a Iudaea propheta nomine
Agabus. 11 Is cum venisset ad nos,
tulit zonam Pauli et alligans sibi pedes

3. expositura erat 4. (Hierosolyma) 5. (explicitis) 6. *om* in 7. expleta .. VA Ptolemaidam (AF Ptolom.) 8. *om* in .. unus de septem 9. quatuor filiae

XXI. 4 20, 25. 8 6. 5. 10 11, 28.

δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖ-
ρας εἶπεν Τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη οὕτως
δήσουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. 12 ὡς δὲ
ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε
καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν
εἰς Ἱερουσαλήμ. 13 ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος
Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου
τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι
ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἑτοί-
μως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου
Ἰησοῦ. 14 μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχά-
σαμεν εἰπόντες Τοῦ κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω.

15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπι-
σκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα·
16 συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Και-
σαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶ-
μεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

17 Γενομένων δέ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα,
ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί.
18 τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῄει ὁ Παῦλος σὺν
ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παρεγένοντο
οἱ πρεσβύτεροι. 19 καὶ ἀσπασάμενος αὐ-
τοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν
ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας
αὐτοῦ. 20 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν

11. δησας τε αυτου τ. χειρας κ. τ. ποδας . . ουτω . . εν Ιερ. 13. απεκρ. δε (τοτε απεκρ.) 14. Το θελ. τ. κυρ. γενεσθω 15. αποσκευασαμενοι . . Ιερουσαλημ 17. εδεξαντο 18. δε: (τε)

14 Lc. 22, 42.

et manus dixit Haec dicit spiritus san-
ctus Virum cuius est zona haec sic alli-
gabunt in Hierusalem Iudaei et tradent
in manus gentium. 12 Quod cum audis-
semus, rogabamus nos et qui loci il-
lius erant ne ascenderet Hierosolymam.
13 Tunc respondit Paulus et dixit Quid
facitis flentes et affligentes cor meum?
Ego enim non solum alligari sed et mori
in Hierusalem paratus sum propter no-
men domini Iesu. 14 Et cum ei suadere
non possemus, quievimus dicentes Do-
mini voluntas fiat.

15 (58) Post dies autem istos praepa-
rati ascendebamus Hierusalem: 16 ve-
nerunt autem et ex discipulis a Caesarea
nobiscum, adducentes apud quem hospi-
taremur, Mnasonem quendam Cyprium,
antiquum discipulum.

17 Et cum venissemus Hierosolymam,
libenter exceperunt nos fratres. 18 Se-
quenti autem die introibat Paulus nobis-
cum ad Iacobum, omnesque collecti sunt
seniores. 19 Quos cum salutasset, nar-
rabat per singula quae fecisset deus in
gentibus per ministerium ipsius. 20 At

12. (Hierosolyma) 15. in Ierusalem 16. adducentes secum 17. (Hierosolyma) 19. deus fecisset

14 Lc. 22, 42.

θεόν, εἶπόν τε αὐτῷ Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πό-
σαι μυριάδες εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν
πεπιστευκότων, καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ
νόμου ὑπάρχουσιν· **21** κατηχήθησαν δὲ
περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ
Μωυσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰου-
δαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ
τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθεσιν περιπατεῖν. **22** τί
οὖν ἐστίν; πάντως ἀκούσονται ὅτι ἐλήλυθας.
23 τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν. εἰσὶν
ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ'
ἑαυτῶν· **24** τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι
σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς ἵνα
ξυρήσωνται τὴν κεφαλήν, καὶ γνώσονται
πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν
ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων
τὸν νόμον. **25** περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων
ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν κρίναντες φυλάσ-
σεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα
καὶ πνικτὸν καὶ πορνείαν. **26** τότε ὁ Παῦ-
λος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ
ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ
ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν

20. θεον: κυριον . . (ειποντες αυτω) . . εισιν Ιου-
δαιων των 21. (om παντας) 22. παντως δει πλη-
θος συνελθειν· ακουσονται γαρ 24. γνωσι . . τ. νομ.
φυλασσ. 25. (απεστειλ.) . . κριν. μηδεν τοιουτον τη-
ρειν αυτους, ει μη φυλασσ. . . το αιμα

22 1 Cor. 14, 15. **24** *Num. 6, 21. **25** 15, 28 s.
26 *Num. 6, 5 ss.

illi cum audissent, magnificabant deum,
dixeruntque ei Vides, frater, quot milia
sunt in Iudaeis qui crediderunt, et omnes
aemulatores sunt legis, **21** audierunt au-
tem de te quia discessionem doceas a
Moyse eorum qui per gentes sunt Iudaeo-
rum, dicens non debere eos circumcidere
filios suos neque secundum consuetudi-
nem ingredi. **22** Quid ergo est? utique
oportet convenire multitudinem: audient
enim te supervenisse. **23** Hoc ergo fac
quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quat-
tuor votum habentes super se: **24** his
adsumptis sanctifica te cum illis, et in-
pende in illis ut radant capita, et scient
omnes quia quae de te audierunt falsa
sunt, sed ambulas et ipse custodiens le-
gem. **25** De his autem qui crediderunt
ex gentibus nos scripsimus iudicantes
ut abstineant se ab idolis immolato et
sanguine et suffocato et fornicatione.
26 (59) Tunc Paulus adsumptis viris po-
stera die purificatus cum illis intravit in
templum, adnuntians expletionem dierum

22 1 Cor. 14, 15. **24** *Num. 6, 21. **25** 15, 28 s.
26 *Num. 6, 5 ss.

ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ ἕως οὗ προσηνέχθη
ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.
27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συν-
τελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεα-
σάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ συνέχεον πάντα
τὸν ὄχλον καὶ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖ-
ρας, **28** κράζοντες Ἄνδρες Ἰσραηλῖται,
βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ
τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου
τούτου πάντας πανταχῇ διδάσκων, ἔτι τε
καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ
κεκοίνωκεν τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον. **29** ἦσαν
γὰρ προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον
ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς
τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. **30** ἐκινήθη
τε ἡ πόλις ὅλη καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ
λαοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου εἷλκον
αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθη-
σαν αἱ θύραι.
31 Ζητούντων τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη
φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης ὅτι ὅλη
συγκέχυται Ἱερουσαλήμ, **32** ὃς ἐξαυτῆς
παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχας
κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν
χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο
τύπτοντες τὸν Παῦλον. **33** τότε ἐγγίσας ὁ
χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσεν

27. τ. χειρ. επ αυτ. 28. πανταχου 31. τε: δε . . (συγχυννεται) 32. εκατονταρχους 33. (εγγ. δε)

27 24, 18. **28** 6, 13. **29** 20, 4.

purificationis donec offerretur pro unoquo-
que eorum oblatio.
27 Dum autem septem dies consum-
marentur, hi qui ab Asia erant Iudaei
cum vidissent eum in templo, concita-
verunt omnem populum et iniecerunt ei
manus, clamantes **28** Viri Israhelitae,
adiuvate. Hic est homo qui adversus po-
pulum et legem et locum hunc omnes
ubique docens insuper et gentiles induxit
in templum et violavit sanctum locum
istum. **29** Viderant enim Trophimum
Ephesium in civitate cum ipso, quem
aestimaverunt quoniam in templum in-
troduxisset Paulus. **30** Commotaque est
civitas tota, et facta est concursio po-
puli, et apprehendentes Paulum trahebant
eum extra templum, et statim clausae
sunt ianuae.
31 Quaerentibus autem eum occidere,
nuntiatum est tribuno cohortis quia tota
confunditur Hierusalem: **32** qui statim
adsumptis militibus et centurionibus de-
cucurrit ad illos. Qui cum vidissent tri-
bunum et milites, cessaverunt percutere
Paulum. **33** Tunc accedens tribunus ap-
prehendit eum et iussit alligari catenis

27. (Dum enim) . . de Asia 29. (induxisset) 32. decurrit 33. cum alligari

27 24, 18. **28** 6, 13. **29** 20, 4.

δεθῆναι ἁλύσεσιν δυσίν, καὶ ἐπυνθάνετο τίς
ἂν εἴη καὶ τί ἐστιν πεποιηκώς. 34 ἄλλοι
δὲ ἄλλο τι ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυ-
ναμένου δὲ αὐτοῦ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ
τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς
τὴν παρεμβολήν. 35 ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ
τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐ-
τὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ
ὄχλου· 36 ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ
λαοῦ κράζοντες Αἶρε αὐτόν. 37 μέλλων τε
εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦλος
λέγει τῷ χιλιάρχῳ Εἰ ἔξεστίν μοι εἰπεῖν
πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη Ἑλληνιστὶ γινώσκεις;
38 οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τού-
των τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγα-
γὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους
ἄνδρας τῶν σικαρίων; 39 εἶπεν δὲ ὁ Παῦ-
λος Ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰουδαῖος,
Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσήμου πόλεως
πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λα-
λῆσαι πρὸς τὸν λαόν. 40 ἐπιτρέψαντος δὲ
αὐτοῦ ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν
κατέσεισεν τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ
σιγῆς γενομένης προσεφώνησεν τῇ Ἑβραΐδι
διαλέκτῳ λέγων

XXII.

Paulus vinctus ad populum dicit de caelesti sua visione et legatione ad gentes. Civitate romana verbera a se arcet.

1 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκού-

33. (om αν) 34. εβοων . . μη δυναμενος δε γνωναι
36. κραζον 37. ειπειν τε

36 22, 22. Lc. 23, 18. 39 22, 3. 40 12, 17.

duabus, et interrogabat quis esset et quid
fecisset. 34 Alii autem aliud clamabant
in turba: et cum non posset certum co-
gnoscere prae tumultu, iussit duci eum
in castra. 35 Et cum venisset ad gradus,
contigit ut portaretur a militibus propter
vim populi: 36 sequebatur enim multi-
tudo populi clamans Tolle eum. 37 Et
cum coepisset induci in castra Paulus,
dicit tribuno Si licet mihi loqui aliquid
ad te? Qui dixit Graece nosti? 38 nonne
tu es Aegyptius qui ante hos dies tumul-
tum concitasti et eduxisti in desertum
quattuor milia virorum sicariorum? 39 Et
dixit ad eum Paulus Ego homo sum qui-
dem Iudaeus, a Tarso Ciliciae, non igno-
tae civitatis municeps: rogo autem te,
permitte mihi loqui ad populum. 40 Et
cum ille permisisset, Paulus stans in gra-
dibus annuit manu ad plebem, et magno
silentio facto allocutus est hebraea lingua
dicens:

XXII.

Paulus vinctus ad populum dicit de caelesti sua visione et legatione ad gentes. Civitate romana verbera a se arcet.

1 (60) Viri fratres et patres, audite quam

40. lingua hebraea

36 22, 22. Lc. 23, 18. 39 22, 3. 40 12, 17.

σατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας.
2 ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ
προσφωνεῖ αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυ-
χίαν. καί φησιν 3 Ἐγώ μέν εἰμι ἀνὴρ
Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς
Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ, παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ πεπαι-
δευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νό-
μου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ καθὼς
πάντες ὑμεῖς ἐστὲ σήμερον, 4 ὃς ταύτην
τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων
καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ
γυναῖκας, 5 ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ
μοι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον, παρ' ὧν καὶ
ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς
εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς
ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ
ἵνα τιμωρηθῶσιν. 6 Ἐγένετο δέ μοι πο-
ρευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ
μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πε-
ριαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ, 7 ἔπεσά
τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λε-
γούσης μοι Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις;
8 ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην Τίς εἶ, κύριε; εἶπέν
τε πρός μέ Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος
ὃν σὺ διώκεις. 9 οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ
μὲν φῶς ἐθεάσαντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ
ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. 10 εἶπον δέ

XXII. 1. νυν° 2. προσεφωνει 3. (om μεν) 7. επε-σον 9. εθεασαντο, και εμφοβοι εγενοντο

XXII. 3 5, 34. 4 26, 9 ss. 8, 3. 5 9, 1. 6 ss. 9, 3 ss. 26, 12 ss.

ad vos nunc reddo rationem. 2 Cum au-
dissent autem quia hebraea lingua loqui-
tur ad illos, magis praestiterunt silentium.
3 Et dicit Ego sum vir Iudaeus, natus
Tarso Ciliciae, nutritus autem in ista ci-
vitate, secus pedes Gamalihel eruditus
iuxta veritatem paternae legis, aemulator
legis sicut et vos omnes estis hodie,
4 qui hanc viam persecutus sum usque
ad mortem, alligans et tradens in custo-
dias viros ac mulieres, 5 sicut princeps
sacerdotum testimonium mihi reddit et
omnes maiores natu, a quibus et epistu-
las accipiens ad fratres Damascum per-
gebam, ut adducerem inde vinctos in Hie-
rusalem ut punirentur. 6 Factum est
autem eunte me et appropinquante Da-
masco, media die subito de caelo cir-
cumfulsit me lux copiosa, 7 et decidens
in terram audivi vocem dicentem mihi
Saule Saule, quid me persequeris? 8 Ego
autem respondi Quis es, domine? Dixit-
que ad me Ego sum Iesus Nazarenus
quem tu persequeris. 9 Et qui mecum
erant lumen quidem viderunt, vocem au-
tem non audierunt eius qui loquebatur
mecum. 10 Et dixi Quid faciam, domine?

XXII. 2. loqueretur 3. AF *aliique* dixit .. in Tarso .. (in istam civitatem) 4. (in custodia viros et) 5. mihi testimonium

XXII. 3 5, 34. 4 26, 9 ss. 8, 3. 5 9, 1. 6 ss. 9, 3 ss. 26, 12 ss.

Τί ποιήσω, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν πρὸς
μέ Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν, κἀκεῖ
σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί
σοι ποιῆσαι. 11 ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ
τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγού-
μενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δα-
μασκόν. 12 Ἀνανίας δέ τις ἀνὴρ κατὰ τὸν
νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κα-
τοικούντων Ἰουδαίων, 13 ἐλθὼν πρὸς μὲ
καὶ ἐπιστὰς εἶπέν μοι Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνά-
βλεψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς
αὐτόν. 14 ὁ δὲ εἶπεν Ὁ θεὸς τῶν πατέ-
ρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέ-
λημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον καὶ
ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ,
15 ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀν-
θρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. 16 καὶ
νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπό-
λουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 17 Ἐγένετο δέ μοι ὑπο-
στρέψαντι εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ προσευχο-
μένου μου ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι με ἐν ἐκ-
στάσει 18 καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι
Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσα-
λήμ, διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρ-
τυρίαν περὶ ἐμοῦ. 19 κἀγὼ εἶπον Κύριε,

10. (om κυριος) 12. ανηρ ευσεβης (ευλαβης) 13. (εμε)
16. αυτου: του κυριου 18. (om την)

12 ss. 9, 17 ss. 17 9, 26.

Dominus autem dixit ad me Surgens vade
Damascum, et ibi tibi dicetur de omni-
bus quae te oporteat facere. 11 Et cum
non viderem prae claritate luminis illius,
ad manum deductus a comitibus veni
Damascum. 12 (61) Ananias autem qui-
dam vir secundum legem, testimonium
habens ab omnibus habitantibus Iudaeis,
13 veniens ad me et adstans dixit mihi
Saule frater, respice. Et ego eadem hora
respexi in eum. 14 At ille dixit Deus
patrum nostrorum praeordinavit te ut
cognosceres voluntatem eius et videres
iustum et audires vocem ex ore eius,
15 quia eris testis illius ad omnes ho-
mines eorum quae vidisti et audisti.
16 Et nunc quid moraris? Exsurge ba-
ptizare et ablue peccata tua invocato
nomine ipsius. 17 Factum est autem
revertenti mihi in Hierusalem et oranti
in templo, fieri me in stupore mentis
18 et videre illum dicentem mihi Festina
et exi velociter ex Hierusalem, quoniam
non recipient testimonium tuum de me.
19 Et ego dixi Domine, ipsi sciunt quia

12. cohabitantibus 16. et baptizare

12 ss. 9, 17 ss. 17 9, 26.

αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων
καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πι-
στεύοντας ἐπὶ σέ· **20** καὶ ὅτε ἐξεχύννετο
τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ
αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν καὶ
φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐ-
τόν. **21** καὶ εἶπεν πρός με Πορεύου, ὅτι
ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.

22 Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ
λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέ-
γοντες Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ
γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν. **23** κραυγαζόντων
τε αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια καὶ
κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, **24** ἐκέ-
λευσεν ὁ χιλίαρχος εἰσάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν
παρεμβολήν, εἴπας μάστιξιν ἀνετάζεσθαι
αὐτόν, ἵνα ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως
ἐπεφώνουν αὐτῷ. **25** ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν
τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπεν πρὸς τὸν ἑστῶτα ἑκα-
τόνταρχον Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκα-
τάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; **26** ἀκού-
σας δὲ ὁ ἑκατοντάρχης προσελθὼν τῷ χι-
λιάρχῳ ἀπήγγειλεν λέγων Τί μέλλεις ποιεῖν;
ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν.
27 προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ
Λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη Ναί.

20. εξεχειτο . . (om Στεφ.) . . συνευδοκων τη αναιρησει αυτου 22. °καθηκον 23. τε: δε . . (εις τ. ουρανον) 24. αυτ. ο χιλ. αγεσθαι . . ειπων 25. °προετεινεν . . ο Παυλος Ει 26. εκατονταρχος . . ακηγγ. τω χιλιαρχω λεγων· Ορα τι 27. ει συ

20 7, 58. **21** 9, 15. **22** 21, 36. 25, 24. **25** 16, 37. 23, 27.

ego eram concludens in carcerem et cae-
dens per synagogas eos qui credebant in
te; **20** et cum funderetur sanguis Ste-
phani testis tui, ego adstabam et consen-
tiebam et custodiebam vestimenta inter-
ficientium illum. **21** Et dixit ad me Vade,
quoniam ego in nationes longe mittam te.

22 Audiebant autem eum usque ad hoc
verbum, et levaverunt vocem suam di-
centes Tolle de terra eiusmodi: non enim
fas est eum vivere. **23** Vociferantibus
autem eis et proiicientibus vestimenta
sua et pulverem iactantibus in aerem,
24 iussit tribunus induci eum in castra
et flagellis caedi et torqueri eum, ut sci-
ret propter quam causam sic adclamarent
ei. **25** Et cum adstrinxissent eum loris,
dixit adstanti sibi centurioni Paulus Si
hominem Romanum et indemnatum licet
vobis flagellare? **26** Quo audito centu-
rio accessit ad tribunum et nuntiavit di-
cens Quid acturus es? hic enim homo
civis romanus est. **27** Accedens autem
tribunus dixit illi Dic mihi, tu Romanus

22. huiusmodi 25. dicit 26. ei dicens 27. si tu

20 7, 58. **21** 9, 15. **22** 21, 36. 25, 24. **25** 16, 37. 23, 27.

28 ἀπεκρίθη ὁ χιλίαρχος Ἐγὼ πολλοῦ κε-
φαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην.
ὁ δὲ Παῦλος ἔφη Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννη-
μαι. 29 εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ
οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν· καὶ ὁ χιλίαρ-
χος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός
ἐστιν καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.

XXIII.

Paulus coram synedrio sistitur; verberatus increpat pontificem. Pharisaeorum et Sadducaeorum dissidium. Visio domini. Iudaeorum coniuratione detecta Caesaream abducitur.

30 Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι
τὸ ἀσφαλές, τὸ τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν
Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν καὶ ἐκέλευσεν συνελ-
θεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον,
καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς
αὐτούς.

(XXIII.) 1 Ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ
συνεδρίῳ εἶπεν Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ
συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ
ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. 2 ὁ δὲ ἀρχιε-
ρεὺς Ἀνανίας ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶσιν
αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. 3 τότε ὁ
Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπεν Τύπτειν σε μέλ-
λει ὁ θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ
κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν
κελεύεις με τύπτεσθαι; 4 οἱ δὲ παρεστῶ-

28. απεκρ. τε (δε) 29. (αυτον ην) 30. (υπο των) .. αυτον: add απο των δεσμων .. ελθειν .. ολον το συνεδρ. αυτων
XXIII. 1. (τω συνεδρ. ο Π.)

29 21, 33. 30 23, 28.

es? At ille dixit Etiam. 28 Et respondit
tribunus Ego multa summa civitatem hanc
consecutus sum. Et Paulus ait Ego au-
tem et natus sum. 29 Protinus ergo
discesserunt ab illo qui eum torturi erant:
tribunus quoque timuit, postquam resci-
vit quia civis romanus esset et quia alli-
gasset eum. 30 Postera autem die volens
scire diligentius qua ex causa accusare-
tur a Iudaeis, solvit eum et iussit sacer-
dotes convenire et omne concilium, et
producens Paulum statuit inter illos.

XXIII.

Paulus coram synedrio sistitur; verberatus increpat pontificem. Pharisaeorum et Sadducaeorum dissidium. Visio domini. Iudaeorum coniuratione detecta Caesaream abducitur.

1 (62) Intendens autem concilium Pau-
lus ait Viri fratres, ego omni conscientia
bona conversatus sum ante deum usque
in hodiernum diem. 2 Princeps autem
sacerdotum Ananias praecepit adstantibus
sibi percutere os eius. 3 Tunc Paulus
ad eum dixit Percutiet te deus, paries
dealbate. Et tu sedens iudicas me se-
cundum legem, et contra legem iubes
me percuti? 4 Et qui adstabant dixe-

28. (multa pecunia)
XXIII. 1. in concilium 3. dixit ad eum

29 21, 33. 30 23, 28.

τες εἶπον Τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς;
5 ἔφη τε ὁ Παῦλος Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί,
ὅτι ἔστιν ἀρχιερεύς· γέγραπται γὰρ Ἄρ-
χοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

6 Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος
ἐστὶν Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρι-
σαίων, ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ Ἄνδρες
ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρι-
σαίων· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
ἐγὼ κρίνομαι.
7 τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαν-
τος ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
8 Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσιν μὴ εἶναι
ἀνάστασιν μηδὲ ἄγγελον μήτε πνεῦμα, Φα-
ρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμφότερα.
9 ἐγέ-
νετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες
γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διε-
μάχοντο λέγοντες Οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν
ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλά-
λησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος;
10 πολλῆς δὲ γε-
νομένης στάσεως εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος
μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ᾽ αὐτῶν, ἐκέ-
λευσεν τὸ στράτευμα καταβὰν ἁρπάσαι αὐ-
τὸν ἐκ μέσου αὐτῶν ἄγειν τε εἰς τὴν πα-
ρεμβολήν.

11 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ

5. (οτι αρχοντα) 6. εκραξεν . . υιος Φαρισαιου 7. των Σαδδουκ. 8. (om μεν) . . (μητε αγγ.) 9. οι γραμμ.° . . add in f. μη θεομαχωμεν 10. (φοβηθεις ο χ.) . . (καταβηναι και) . . (απαγειν)

XXIII. 5 *Ex. 22, 28. 6 26, 5. 24, 21. 8 Lc. 20, 27 ss. 11 18, 9.

runt Summum sacerdotem dei maledicis?
5 Dixit autem Paulus Nesciebam, fratres,
quia princeps est sacerdotum: scriptum
est enim Principem populi tui non male-
dices.

6 Sciens autem Paulus quia una pars
esset Sadducaeorum et altera Pharisaeo-
rum, exclamavit in concilio Viri fratres,
ego Pharisaeus sum, filius Pharisaeorum:
de spe et resurrectione mortuorum ego
iudicor.
7 Et cum haec dixisset, facta
est dissensio inter Pharisaeos et Saddu-
caeos, et soluta est multitudo.
8 Saddu-
caei enim dicunt non esse resurrectionem
neque angelum neque spiritum, Pharisaei
autem utraque confitentur.
9 Factus est
autem clamor magnus, et surgentes qui-
dam Pharisaeorum pugnabant dicentes
Nihil mali invenimus in homine isto: quid
si spiritus locutus est ei aut angelus?
10 Et cum magna dissensio facta esset,
timens tribunus ne discerperetur Paulus
ab ipsis, iussit milites descendere et ra-
pere eum de medio eorum ac deducere
eum in castra.

11 Sequenti autem nocte adsistens ei

5. (maledicis) 6. (et de resurrectione)

XXIII. 5 *Ex. 22, 28. 6 26, 5. 24, 21. 8 Lc. 20 27 ss. 11 18, 9.

ὁ κύριος εἶπεν Θάρσει· ὡς γὰρ διεμαρτύρω
τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, οὕτως σε
δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.

12 Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες συ-
στροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς,
λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ
ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. 13 ἦσαν δὲ
πλείους τεσσεράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνω-
μοσίαν ποιησάμενοι, 14 οἵτινες προσελ-
θόντες τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέ-
ροις εἶπαν Ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυ-
τοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτεί-
νωμεν τὸν Παῦλον. 15 νῦν οὖν ὑμεῖς
ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ,
ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς ὡς μέλλον-
τας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐ-
τοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν ἕτοι-
μοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. 16 Ἀκούσας
δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ ἔνεδρον,
παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν πα-
ρεμβολὴν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ. 17 προσ-
καλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατον-
ταρχῶν ἔφη Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε
πρὸς τὸν χιλίαρχον, ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι
αὐτῷ. 18 ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν
ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλίαρχον καί φησιν Ὁ
δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώ-

11. Θαρσει, Παυλε .. ουτω 12. ποι. τινες των Ιου-
δαιων συστρ. 13. τεσσαρακοντα .. πεποιηκοτες
14. ειπον .. μηδενος 15. οπως αυριον αυτ. κατ.
προς υμ. 16. το ενεδρον: ς^e (non ς) την ενεδραν
17. εκατοντάρχων

12 21. 15 20.

dominus ait Constans esto: sicut enim
testificatus es de me in Hierusalem, sic
te oportet et Romae testificari.

12 (63) Facta autem die collegerunt se
quidam ex Iudaeis et devoverunt se, di-
centes neque manducaturos neque bibi-
turos donec occiderent Paulum. 13 Erant
autem plus quam quadraginta qui hanc
coniurationem fecerant: 14 qui acces-
serunt ad principes sacerdotum et se-
niores et dixerunt Devotione devovimus
nos nihil gustaturos donec occidamus
Paulum. 15 Nunc ergo vos notum fa-
cite tribuno cum concilio ut producat
illum ad vos, tamquam aliquid certius
cognituri de eo: nos vero prius quam
appropiet parati sumus interficere illum.
16 Quod cum audisset filius sororis Pauli
insidias, venit et intravit in castra nun-
tiavitque Paulo. 17 Vocans autem Paulus
ad se unum ex centurionibus ait Ado-
lescentem hunc perduc ad tribunum:
habet enim aliquid indicare illi. 18 Et
ille quidem adsumens eum duxit ad tri-
bunum et ait Vinctus Paulus rogavit me

11. AF *om* in 13. quadraginta viri 14. VA *om* ad
16. (narravitque)

12 21. 15 20.

τησεν τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρὸς σέ,
ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. **19** ἐπιλαβόμενος
δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος καὶ ἀνα-
χωρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο Τί ἐστιν
ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι; **20** εἶπεν δὲ ὅτι
οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε
ὅπως αὔριον τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ
συνέδριον ὡς μέλλων τι ἀκριβέστερον πυν-
θάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. **21** σὺ οὖν μὴ πει-
σθῇς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ
αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσεράκοντα, οἵτινες
ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε
πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσὶν
ἕτοιμοι προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγ-
γελίαν.

22 Ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσεν τὸν
νεανίαν, παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι ὅτι
ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς μέ. **23** καὶ προσ-
καλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατονταρχῶν
εἶπεν Ἑτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους
ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἱπ-
πεῖς ἑβδομήκοντα καὶ δεξιολάβους διακο-
σίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός, **24** κτήνη
τε παραστῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦ-
λον διασώσωσιν πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα,
25 γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν τύ-
πον τοῦτον **26** Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρα-

18. (νεανισκον) 20. εις το συν. κατ. τ. Παυλον . . °μελλοντες (μελλοντα) 21. τεσσαρακοντα . . ετοιμ. εισι 22. (νεανισκον) 23. εκατοντάρχων . . (δεξιοβολους) 25. (εχουσαν)

hunc adolescentem perducere ad te, ha-
bentem aliquid loqui tibi. **19** Apprehen-
dens autem tribunus manum illius seces-
sit cum eo seorsum et interrogavit illum
Quid est quod habes indicare mihi?
20 Ille autem dixit Iudaeis convenit ro-
gare te ut crastina die Paulum producas
in concilium, quasi aliquid certius inqui-
situri sint de illo. **21** Tu vero ne cre-
dideris illis: insidiantur enim ei ex eis viri
amplius quadraginta, qui se devoverunt
non manducare neque bibere donec in-
terficiant eum, et nunc parati sunt ex-
pectantes promissum tuum.

22 (64) Tribunus igitur dimisit adole-
scentem, praecipiens ne cui loqueretur
quoniam haec nota sibi fecisset. **23** Et
vocatis duobus centurionibus dixit illis
Parate milites ducentos, ut eant usque
Caesaream, et equites septuaginta et lan-
cearios ducentos, a tertia hora noctis,
24 et iumenta praeparate, ut inponentes
Paulum salvum perducerent ad Felicem
praesidem; **25** scribens epistulam con-
tinentem haec **26** Claudius Lysias optimo

20. producas Paulum . . (*et certius) 21. (*om* ei) . . amplius quam 25. Timuit enim ne forte raperent eum Iudaei et occiderent, et ipse postea calumniam sustineret tamquam accepturus pecuniam. *Tum sequitur* scribens

τίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. **27** τὸν
ἄνδρα τοῦτον συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰου-
δαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν
ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλάμην αὐ-
τόν, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν· **28** βου-
λόμενός τε ἐπιγνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνε-
κάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συν-
έδριον αὐτῶν, **29** ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον
περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν
δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἔγκλημα.
30 μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν
ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι, ἐξαυτῆς ἔπεμψα
πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις
λέγειν αὐτοὺς ἐπὶ σοῦ.

31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ δια-
τεταγμένον αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον
ἤγαγον διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα,
32 τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς
ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν
παρεμβολήν. **33** οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν
Καισάρειαν καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν
τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον
αὐτῷ. **34** ἀναγνοὺς δὲ καὶ ἐπερωτήσας ἐκ
ποίας ἐπαρχίας ἐστίν, καὶ πυθόμενος ὅτι
ἀπὸ Κιλικίας, **35** Διακούσομαί σου, ἔφη,
ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται,

27. συλλημφθεντα .. εξειλομην .. (om αυτον) 28. τε: δε .. γνωναι 29. εγκλ. εχοντα 30. (om μελλειν) .. εσεσθαι υπο των Ιουδαιων (εσ. εξ αυτων) .. (om εξαυτης) .. αυτους: τα προς αυτον .. add in f. ερρωσο 31. (om της) 32. πορευεσθαι συν 34. αναγν. δε ο ηγεμων

27 21, 30. 22, 27. 28 22, 30. 29 6, 9.

praesidi Felici salutem. **27** Virum hunc
comprehensum a Iudaeis et incipientem
interfici ab eis superveniens cum exercitu
eripui, cognito quia Romanus est: **28** vo-
lensque scire causam quam obiiciebant
illi, deduxi eum in concilium eorum;
29 quem inveni accusari de quaestioni-
bus legis ipsorum, nihil vero dignum
morte aut vinculis habentem crimen.
30 Et cum mihi perlatum esset de in-
sidiis quas paraverunt ei, misi ad te,
denuntians et accusatoribus ut dicant
apud te.

31 (65) Milites ergo secundum prae-
ceptum sibi adsumentes Paulum duxerunt
per noctem in Antipatridem, **32** et po-
stera die, dimissis equitibus ut irent cum
eo, reversi sunt ad castra. **33** Qui cum
venissent Caesaream et tradidissent epi-
stulam praesidi, statuerunt ante illum et
Paulum. **34** Cum legisset autem et in-
terrogasset de qua provincia esset, et
cognoscens quia de Cilicia, **35** Audiam
te, inquit, cum et accusatores tui vene-

29. criminis 30. paraverant illi, misi eum .. *add in fine* vale 32. cum eo irent 35. *om* et

27 21, 30. 22, 27. 28 22, 30. 29 6, 9.

κελεύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ Ἡρώδου φυλάσσεσθαι αὐτόν.

XXIV.

Paulus coram Felice accusationem Tertulli Iudaeorumque refutat, item coram Felice et Drusilla disserit.

1 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρ-
χιερεὺς Ἀνανίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ
ῥήτορος Τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν
τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. 2 κληθέντος
δὲ αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος
λέγων 3 Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ
σοῦ καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει
τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας πάντῃ τε καὶ
πανταχοῦ, ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ,
μετὰ πάσης εὐχαριστίας. 4 ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ
πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε
ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. 5 εὑ-
ρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ
κινοῦντα στάσιν πᾶσιν τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς
κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς
τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως, 6 ὃς καὶ τὸ
ἱερὸν ἐπείρασεν βεβηλῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατή-
σαμεν, 8 παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας

35. εκελευσε τε αυτ. εν τ. πρ. του Ηρ. φυλ.

XXIV. 1. (μετα πρ. τινων) 3. (διορθωμ.) 5. (στασεις) 6. add in f. καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν. [7] Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλίαρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε· [8] κελεύσας τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ·

XXIV. 1 23, 2. 6 21, 28.

rint, iussitque in praetorio Herodis custodiri eum.

XXIV.

Paulus coram Felice accusationem Tertulli Iudaeorumque refutat, item coram Felice et Drusilla disserit.

1 (66) Post quinque autem dies de-
scendit princeps sacerdotum Ananias cum
senioribus quibusdam et Tertullo quodam
oratore, qui adierunt praesidem adversus
Paulum. 2 Et citato Paulo coepit accu-
sare Tertullus dicens (3) Cum in multa
pace agamus per te et multa corrigantur
per tuam providentiam 3 semper et ubi-
que, suscipimus, optime Felix, cum omni
gratiarum actione. 4 Ne diutius autem te
protraham, oro breviter audias nos pro
tua clementia. 5 Invenimus hunc homi-
nem pestiferum et concitantem seditiones
omnibus Iudaeis in universo orbe et au-
ctorem seditionis sectae Nazarenorum,
6 qui etiam templum violare conatus est,
quem et apprehendimus: 8 a quo pote-
ris ipse iudicans de omnibus istis cogno-

XXIV. 6. 7. 8. VA** quem et apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare. [7] Superveniens autem tribunus Lysias (A** Lys. trib.) cum vi magna eripuit eum de manibus nostris, [8] iubens accusatores eius ad te venire; a quo

XXIV. 1 23, 2. 6 21, 28.

περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς
κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. 9 συνεπέθεντο δὲ καὶ
οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.
10 Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, νεύσαντος
αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν, Ἐκ πολλῶν ἐτῶν
ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμε-
νος, εὐθύμως τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦ-
μαι, 11 δυναμένου σου ἐπιγνῶναι ὅτι οὐ
πλείους εἰσίν μοι ἡμέραι δεκαδύο ἀφ' ἧς
ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. 12 καὶ
οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλε-
γόμενον ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε
ἐν ταῖς συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν,
13 οὔτε παραστῆσαι δύνανταί περὶ ὧν νυνὶ
κατηγοροῦσίν μου. 14 ὁμολογῶ δὲ τοῦτό
σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν
οὕτως λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ, πιστεύων
πᾶσιν τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς προ-
φήταις γεγραμμένοις, 15 ἐλπίδα ἔχων εἰς
τὸν θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται,
ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι δικαίων τε καὶ
ἀδίκων. 16 ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ
ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν
καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ παντός. 17 δι'
ἐτῶν δὲ πλειόνων ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς
τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην καὶ προσφοράς,

9. συνεθεντο 10. τε: δε . . ευθυμοτερον 11. γνωναι . . °η δεκαδυο . . εις: εν 12. (επιστασιν) 13. (ουδε) . . ς (non $ς^{e}$) με παραστ. . . (δυναντ. σοι) . . νυν 14. ουτω . . $ς^{e}$ (non ς) και εν τοις (και τοις εν τοις) 15. εσεσθαι νεκρων 16. εν τ. δε αυτος . . (εχων) 17. παρεγ. ελ. ποι. εις τ. ε. μ.

11 21, 15. 18. 26. 27. 22, 30. 23. 12. 32. 24. 1. 14 5. 15 23. 6. 17 11, 29 ss. Gal. 2, 10.

scere de quibus nos accusamus eum.
9 Adiecerunt autem et Iudaei dicentes
haec ita se habere.
10 (67) Respondit autem Paulus, ad-
nuente sibi praeside dicere, Ex multis
annis esse te iudicem genti huic sciens,
bono animo pro me satisfaciam. 11 Potes
enim cognoscere quia non plus sunt mihi
dies quam duodecim ex quo ascendi
adorare in Hierusalem: 12 et neque in
templo invenerunt me cum aliquo dispu-
tantem aut concursum facientem turbae,
neque in synagogis 13 neque in civitate;
(13) neque probare possunt tibi de qui-
bus nunc accusant me. 14 Confiteor au-
tem hoc tibi, quod secundum sectam
quam dicunt haeresim sic deservio patri
deo meo, credens omnibus quae in lege
et prophetis scripta sunt, 15 spem ha-
bens in deum quam et hi ipsi expectant,
resurrectionem futuram iustorum et ini-
quorum. 16 In hoc et ipse studeo sine
offendiculo conscientiam habere ad deum
et ad homines semper. 17 Post annos
autem plures elemosynas facturus in gen-
tem meam veni et oblationes et vota,

10. te esse 11. AF dies mihi 13. me accusant 14. et deo

11 21, 15. 18. 26. 27. 22, 30. 23, 12. 32. 24, 1. 14 5. 15 23, 6. 17 11, 29 ss. Gal. 2, 10.

18 ἐν οἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ,
οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου, τινὲς
δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, 19 οὓς ἔδει
ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν
πρὸς ἐμέ. 20 ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν
τί εὗρον ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ
τοῦ συνεδρίου, 21 ἢ περὶ μιᾶς ταύτης
φωνῆς ἧς ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἑστώς, ὅτι
περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σή-
μερον ἐφ' ὑμῶν.

22 Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ, ἀκρι-
βέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἴπας
Ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώ-
σομαι τὰ καθ' ὑμᾶς, 23 διαταξάμενος τῷ
ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι αὐτὸν ἔχειν τε ἄνε-
σιν καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ
ὑπηρετεῖν αὐτῷ.

24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος
ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ γυναικὶ οὔσῃ
Ἰουδαίᾳ μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ
ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πί-
στεως. 25 διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δι-
καιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος
τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος γενόμενος
ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη Τὸ νῦν ἔχον πορεύου,
καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε,

18. (εν αις) . . ς^e (non ς) om δε 19. ς (non ς^e) δει . . προς με 20. °ει τι . . (om εν εμοι) 21. εκραξα . . εστ. εν αυτοις . . εφ: υφ 22. Ακουσας δε ταυτα ο Φ. ανεβαλ. αυτους . . ειπων 23. διαταξ. τε . . αυτον: τον Παυλον . . υπηρετειν η προσερχεσθαι αυτω 24. τη γυναικι αυτου (τη ιδια γυν.) . . (Χριστ. Ιησουν) 25. (του μελλ. κριμ.) . . (om εσεσθ.)

18 21, 26 s. 21 23, 6. 22 23, 26.

18 in quibus invenerunt me purificatum
in templo, non cum turba neque cum
tumultu, 19 quidam autem ex Asia Iu-
daei, (19) quos oportebat apud te praesto
esse et accusare, si quid haberent ad-
versum me. 20 Aut hi ipsi dicant si quid
invenerunt in me iniquitatis, cum stem
in concilio, 21 nisi de una hac solum-
modo voce qua clamavi inter eos stans,
quoniam de resurrectione mortuorum ego
iudicor hodie a vobis.

22 (68) Distulit autem illos Felix, cer-
tissime sciens de via, dicens Cum tri-
bunus Lysias descenderit, audiam vos,
23 iussitque centurioni custodire eum, et
habere requiem, nec quemquam prohi-
bere de suis ministrare ei.

24 Post aliquot autem dies veniens
Felix cum Drusilla uxore sua, quae erat
Iudaea, vocavit Paulum et audivit ab eo
fidem quae est in Christum Iesum:
25 disputante autem illo de iustitia et
castitate et de iudicio futuro, timefactus
Felix respondit Quod nunc attinet, vade,
tempore autem oportuno accersiam te;

22. de via hac . . (descenderit Lysias) 23. de suis prohibere 24. AF *aliique* in Iesum (F -su) Christum (F -sto) 25. (et de castitate) . . tremefactus

18 21, 26 s. 21 23, 6. 22 23, 26.

26 ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσε-
ται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου· διὸ καὶ πυκνό-
τερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ.
27 διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν διάδοχον
ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάρι-
τας καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ
κατέλιπεν τὸν Παῦλον δεδεμένον.

XXV.

Paulus coram Festo et Iudaeis ad Caesarem provocat. Festus Agrippae regi causam Pauli exponit, ipsumque ad Agrippam et Berenicen adducit.

1 Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ μετὰ
τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ
Καισαρείας, 2 ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρ-
χιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ
τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν 3 αἰτού-
μενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψη-
ται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦν-
τες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. 4 ὁ μὲν
οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦ-
λον εἰς Καισάρειαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν
τάχει ἐκπορεύεσθαι· 5 Οἱ οὖν ἐν ὑμῖν,
φησίν, δυνατοὶ συγκαταβάντες, εἴ τί ἐστιν
ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.
6 Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας οὐ
πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισά-
ρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήμα-

26. αμα δε και . . οπως λυση αυτον· διο 27. (χαριτα)
XXV. 2. τε: δε . . ο αρχιερευς 4. εν Καισαρεια
5. δυν. εν υμ. φησ . . (εν τ. ανδρι ατοπον) 6. ημε-
ρας πλειους η δεκα

27 25. 9.
XXV. 3 23, 15 ss.

26 simul et sperans quia pecunia daretur
ei a Paulo, propter quod et frequenter
accersiens eum loquebatur cum eo.
27 Biennio autem expleto accepit suc-
cessorem Felix Porcium Festum: volens
autem gratiam praestare Iudaeis Felix
reliquit Paulum vinctum.

XXV.

Paulus coram Festo et Iudaeis ad Caesarem provocat. Festus Agrippae regi causam Pauli exponit, ipsumque ad Agrippam et Berenicen adducit.

1 Festus ergo cum venisset in provin-
ciam, post triduum ascendit Hierosoly-
mam a Caesarea, 2 adieruntque eum
principes sacerdotum et primi Iudaeorum
adversus Paulum, et rogabant eum 3 po-
stulantes gratiam adversum eum, ut iu-
beret perduci eum Hierusalem, insidias
tendentes ut interficerent eum in via.
4 Festus autem respondit servari Pau-
lum in Caesarea, se autem maturius pro-
fecturum: 5 Qui ergo in vobis, ait, po-
tentes sunt, descendentes simul, si quod
est in viro crimen, accusent eum.
6 Demoratus autem inter eos dies non
amplius quam octo aut decem descendit
Caesaream, et altera die sedit pro tribu-

26. quod pecunia ei daretur 27. Portium
XXV. 3. adversus . . in Ierusalem . . AF *aliique* eum interficerent

27 25, 9.
XXV. 3 23, 15 ss.

τος ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. 7 πα-
ραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν οἱ ἀπὸ
Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ
καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέροντες, ἃ οὐκ
ἴσχυον ἀποδεῖξαι 8 τοῦ Παύλου ἀπολογου-
μένου ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων
οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν οὔτε εἰς Καίσαρά τι
ἥμαρτον. 9 ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰου-
δαίοις χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ
Παύλῳ εἶπεν Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνα-
βὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ' ἐμοῦ;
10 εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος Ἐπὶ τοῦ βήματος
Καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι.
Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλ-
λιον ἐπιγινώσκεις. 11 εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ
καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραι-
τοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν
οὗτοι κατηγοροῦσίν μου, οὐδείς με δύναται
αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι.
12 τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ
συμβουλίου ἀπεκρίθη Καίσαρα ἐπικέκλησαι,
ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

13 Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν
Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήν-
τησαν εἰς Καισάρειαν ἀσπασόμενοι τὸν Φῆ-
στον. 14 ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον
ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ

7. (περιεστ. αυτον) . . αιτιαματα (°) φεροντες κατα του Παυλου 8. αποδ. ⁸ απολογουμενου αυτου οτι 9. τοις Ιουδ. θελων . . κρινεσθαι 11. ουν: γαρ . . αυτοις: (τουτοις) 13. (ασπασαμενοι)

9 24, 27. 12 23, 11. 14 24, 27.

nali et iussit Paulum adduci. 7 Qui cum
perductus esset, circumsteterunt eum qui
ab Hierosolyma descenderant Iudaei, mul-
tas et graves causas obiicientes, quas
non poterant probare, 8 Paulo autem
rationem reddente quoniam neque in le-
gem Iudaeorum neque in templum neque
in Caesarem quicquam peccavi. 9 Festus
autem volens Iudaeis gratiam praestare
respondens Paulo dixit Vis Hierosolymam
ascendere et ibi de his iudicari apud me?
10 Dixit autem Paulus Ad tribunal Cae-
saris sto, ubi me oportet iudicari: Iu-
daeos non nocui, sicut tu melius nosti.
11 Si enim nocui aut dignum morte ali-
quid feci, non recuso mori; si vero nihil
est eorum quae isti accusant me, nemo
potest me illis donare: Caesarem appello.
12 Tunc Festus cum consilio locutus re-
spondit Caesarem appellasti, ad Caesarem
ibis.

13 (69) Et cum dies aliquot transacti
essent, Agrippa rex et Bernice descende-
runt Caesaream ad salutandum Festum.
14 Et cum dies plures ibi demoraren-
tur, Festus regi indicavit de Paulo, dicens

8. *om* autem 9. gratiam praestare Iudaeis . . (respondit Paulo et dixit) . . (Hierosolyma) 10. ibi me . . Iudaeis 11. quae hi 12. concilio 14. (dies aliquot)

9 24, 27. 12 25, 11. 14 24, 27.

τὸν Παῦλον λέγων Ἀνήρ τίς ἐστιν καταλε-
λειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, 15 περὶ
οὗ γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνι-
σαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν
Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην·
16 πρὸς οὓς ἀπεκρίθην ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος
Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον πρὶν
ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι
τοὺς κατηγόρους τόπον τε ἀπολογίας λάβοι
περὶ τοῦ ἐγκλήματος. 17 συνελθόντων οὖν
ἐνθάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος,
τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσα
ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· 18 περὶ οὗ σταθέντες
οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον ὧν
ὑπενόουν ἐγώ, 19 ζητήματα δέ τινα περὶ
τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν
καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφα-
σκεν ὁ Παῦλος ζῆν. 20 ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ
εἰς τὴν περὶ τούτων ζήτησιν ἔλεγον εἰ βού-
λοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα κἀκεῖ κρί-
νεσθαι περὶ τούτων. 21 τοῦ δὲ Παύλου
ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν
τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖ-
σθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω αὐτὸν πρὸς
Καίσαρα. 22 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆ-
στον Ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἀκοῦσαι. Αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ αὐτοῦ.

15. (καταδικην) 16. (τινι) . . ανθρωπ. εις απωλειαν 17. συνελθ. ουν αυτων 18. επεφερον . . (εγ. υπ. πονηραν) 20. εις τ. περι τουτου . . Ιερουσαλημ 21. πεμψω 22. πρ. τ. Φηστ. εφη . . ο δε· Αυριον

15 1 s. 16 11. 5. 17 s. 6 s. 20 9.

Vir quidam est derelictus a Felice vin-
ctus, 15 de quo, cum essem Hieroso-
lymis, adierunt me principes sacerdotum
et seniores Iudaeorum, postulantes ad-
versus illum damnationem; 16 ad quos
respondi quia non est consuetudo Roma-
nis donare aliquem hominem prius quam
is qui accusatur praesentes habeat ac-
cusatores locumque defendendi accipiat
ad abluenda crimina. 17 Cum ergo huc
convenissent sine ulla dilatione, sequenti
die sedens pro tribunali iussi adduci vi-
rum; 18 de quo cum stetissent accusa-
tores nullam causam deferebant de qui-
bus ego suspicabar malam, 19 quae-
stiones vero quasdam de sua superstitione
habebant adversus eum, et de quodam
Iesu defuncto, quem affirmabat Paulus
vivere. 20 Haesitans autem ego de huius-
modi quaestione dicebam si vellet ire
Hierosolymam et ibi iudicari de istis.
21 Paulo autem appellante ut servaretur
ad Augusti cognitionem, iussi servari
eum donec mittam eum ad Caesarem.
22 Agrippa autem ad Festum Volebam et
ipse hominem audire. Cras, inquit, au-
dies eum.

16. Romanis consuetudo damnare 18. malum 20. (Hierosolyma) 22. autem dixit

15 1 s. 16 11. 5. 17 s. 6 s. 20 9.

23 Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα
καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας,
καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν
τε χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσιν τοῖς κατ' ἐξοχὴν
τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου
ἤχθη ὁ Παῦλος.
24 καί φησιν ὁ Φῆστος
Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συμπαρόν-
τες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ
ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν
μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, ἐπι-
βοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι.
25 ἐγὼ
δὲ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον αὐτὸν θα-
νάτου πεπραχέναι καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπι-
καλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν ἔκρινα πέμπειν.
26 περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ
οὐκ ἔχω· διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν
καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα,
ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί
γράψω·
27 ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα
δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας ση-
μᾶναι.

XXVI.

Paulus coram Agrippa et Festo de pristina vita, caelesti visione et fide sua disserit. Agrippa ad fidem inclinat.

1 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη
Ἐπιτρέπεταί σοι περὶ σεαυτοῦ λέγειν. τότε
ὁ Παῦλος ἀπελογεῖτο ἐκτείνας τὴν χεῖρα

23. τοις χιλιαρχοις . . κατ εξοχην ουσι 24. παν . . (βοωντες) . . (αυτ. ζην) 25. (κατελαβομην) . . θαν. αυτον . . (om και) . . πεμπ. αυτον 26. σχ. τι γραψαι XXVI. 1. περι : υπερ . . (εκτ. τ. χειρ. απελογ.)

24 15. 25 11.

23 Altera autem die cum venisset
Agrippa et Bernice cum multa ambitione
et introissent in auditorium cum tribunis
et viris principalibus civitatis, et iubente
Festo adductus est Paulus.
24 Et dicit
Festus Agrippa rex et omnes qui simul
adestis nobiscum viri, videtis hunc de
quo omnis multitudo Iudaeorum interpel-
lavit me Hierosolymis petens et hic cla-
mantes non oportere eum vivere amplius.
25 Ego vero comperi nihil dignum eum
morte admisisse, ipso autem hoc appel-
lante ad Augustum iudicavi mittere.
26 De
quo quid certum scribam domino non
habeo; propter quod produxi eum ad vos
et maxime ad te, rex Agrippa, ut inter-
rogatione facta habeam quid scribam:
27 sine ratione enim mihi videtur mit-
tere vinctum et causas eius non signi-
ficare.

XXVI.

Paulus coram Agrippa et Festo de pristina vita, caelesti visione et sua fide disserit. Agrippa ad fidem inclinat.

1 Agrippa vero ad Paulum ait Permit-
titur tibi loqui pro temet ipso. (70) Tunc
Paulus extenta manu coepit rationem

23. civitatis, iubente 24. AF dixit . . petentes et acclamantes 25. morte eum

24 15. 25 11.

2 Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰου-
δαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἥγημαι ἐμαυτὸν
μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων ἀπολογεῖσθαι σή-
μερον, **3** μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάν-
των τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζη-
τημάτων· διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκοῦσαί
μου. **4** τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου ἐκ νεότη-
τος τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει
μου ἔν τε Ἱεροσολύμοις ἴσασιν πάντες Ἰου-
δαῖοι, **5** προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν
θέλωσιν μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστά-
την αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα
Φαρισαῖος. **6** καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς εἰς
τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ
θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος, **7** εἰς ἣν τὸ δω-
δεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ
ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι· περὶ
ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων.
8 τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς
νεκροὺς ἐγείρει; **9** ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα
ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζω-
ραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι· **10** ὃ καὶ
ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλούς τε
τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα,
τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών,
ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον,

2. °μελλ. απολ. επι σ. σημερον . . (σημ. απολ.) 3. δεομαι σου 4. την εκ νεοτ. την . . om τε . . παντες οι 6. εις: προς . . (πατερ. ημων) 7. εγκ., βασιλευ Αγριππα, υπο των Ιουδ. (εγκ. υπο Ιουδ. βασιλευ) 10. πολλους των . . εγω φυλακαις

XXVI. **5** 22, 3. 23, 6. Phil. 3, 5. **6** 24, 15. **9** 8 3. 9. 1. 22, 4 s.

reddere. **2** De omnibus quibus accusor
a Iudaeis, rex Agrippa, aestimo me bea-
tum apud te cum sim defensurus me
hodie, **3** maxime te sciente omnia quae
apud Iudaeos sunt, consuetudines et
quaestiones: propter quod obsecro pa-
tienter me audias. **4** Et quidem vitam
meam a iuventute, quae ab initio fuit in
gente mea in Hierosolymis, noverunt
omnes Iudaei, **5** praescientes me ab ini-
tio, si velint testimonium perhibere, quon-
iam secundum certissimam sectam no-
strae religionis vixi Pharisaeus. **6** Et
nunc in spe quae ad patres nostros re-
promissionis facta est a deo, sto iudicio
subiectus, **7** in quam duodecim tribus
nostrae nocte ac die deservientes spe-
rant devenire: de qua spe accusor a
Iudaeis, rex. **8** Quid incredibile iudica-
tur apud vos si deus mortuos suscitat?
9 Et ego quidem existimaveram me ad-
versus nomen Iesu Nazareni debere multa
contraria agere; **10** quod et feci Hiero-
solymis, et multos sanctorum ego in
carceribus inclusi, a principibus sacerdo-
tum potestate accepta, et cum occideren-

XXVI. 3. omnia et quae 7. AF *aliique* in qua duod. 9. (Nazarei)

XXVI. **5** 22. 3. 23, 6. Phil. 3, 5. **6** 24, 15. **9** 8, 3. 9, 1. 22, 4 s.

11 καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλά-
κις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν,
περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον
ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις. **12** Ἐν οἷς
καὶ πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ'
ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιε-
ρέων, **13** ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν
εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρό-
τητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ
τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους· **14** πάντων
τε καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα
φωνὴν λαλοῦσαν πρὸς μὲ καὶ λέγουσαν τῇ
Ἑβραΐδι διαλέκτῳ Σαοὺλ Σαούλ, τί με
διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.
15 ἐγὼ δὲ εἶπα Τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος
εἶπεν Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις.
16 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πό-
δας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προ-
χειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν
τε εἶδες ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, **17** ἐξαι-
ρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν,
εἰς οὓς ἐγώ σε ἀποστέλλω **18** ἀνοῖξαι
ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκό-
τους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ
ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις
πίστει τῇ εἰς ἐμέ. **19** ὅθεν, βασιλεῦ

12. (om και pr.) . . (om της παρα) 14. τε: δε . . (φων. λεγουσαν πρ. μ. τη) 15. ειπον . . om κυριος 17. (και εκ των) . . εγω: νυν° . (αποστ. σε) 18. (κ. απο της εξ.)

12 ss. 9, 3 ss. 22, 6 ss. **18** 20, 32.

tur detuli sententiam, **11** et per omnes
synagogas frequenter puniens eos com-
pellebam blasphemare, et amplius insa-
niens in eos persequebar usque in exte-
ras civitates. **12** In quibus dum irem
Damascum cum potestate et permissu
principum sacerdotum, **13** die media in
via vidi, rex, de caelo supra splendorem
solis circumfulsisse me lumen et eos qui
mecum simul erant, **14** omnesque nos
cum decidissemus in terram, audivi vo-
cem loquentem mihi hebraica lingua Saule
Saule, quid me persequeris? durum est
tibi contra stimulum calcitrare. **15** Ego
autem dixi Quis es, domine? Dominus
autem dixit Ego sum Iesus quem tu per-
sequeris. **16** Sed exsurge et sta super
pedes tuos: ad hoc enim apparui tibi ut
constituam te ministrum et testem eorum
quae vidisti et eorum quibus apparebo
tibi, **17** eripiens te de populo et gen-
tibus, in quas nunc ego mitto te **18** ape-
rire oculos eorum, ut convertantur a te-
nebris ad lucem et de potestate satanae
ad deum, ut accipiant remissionem pec-
catorum et sortem inter sanctos per fidem
quae est in me. **19** Unde, rex Agrippa,

13. (vidi in via) 15. (*om* sum) 17. (populis) . . F et de gentibus 18. (uti accip. rem. pecc. suorum)

12 ss. 9, 3 ss. 22, 6 ss. **18** 20, 32.

Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρα-
νίῳ ὀπτασίᾳ, **20** ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ
πρῶτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις εἰς πᾶσάν τε
τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν
ἀπήγγελλον μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ
τὸν θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσ-
σοντας. **21** ἕνεκα τούτων με οἱ Ἰουδαῖοι
συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχει-
ρίσασθαι. **22** ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς
ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης
ἕστηκα μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ,
οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλά-
λησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωυσῆς,
23 εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ
ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλ-
λειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν.

24 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ
Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ φησίν Μαίνῃ,
Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν
περιτρέπει. **25** ὁ δέ Οὐ μαίνομαι, φησίν,
κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφρο-
σύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι. **26** ἐπίσταται
γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεύς, πρὸς ὃν καὶ
παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐ-
τόν τι τούτων οὐ πείθομαι οὐθέν· οὐ γάρ
ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο. **27** πι-
στεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις;

---

20. om τε pr. . . (κ. εν Ιερ.) . . (om εις) . . ς (non ςᶜ) απαγγελλων 22. απο: παρα . . μαρτυρουμενος 23. om τε 24. εφη 25. (ο δε Παυλος) . . αλλ 26. ουδεν

---

21 21, 27. **22** 24, 14.

non fui incredulus caelestis visionis,
20 sed his qui sunt Damasci primum et
Hierosolymis et in omnem regionem Iu-
daeae et gentibus adnuntiabam ut paeni-
tentiam agerent et converterentur ad
deum, digna paenitentiae opera facientes.
21 Hac ex causa me Iudaei, cum essem
in templo, comprehensum temptabant in-
terficere. **22** Auxilio autem adiutus dei
usque in hodiernum diem sto testificans
minori atque maiori, nihil extra dicens
quam ea quae prophetae sunt locuti fu-
tura esse et Moyses, **23** si passibilis
Christus, si primus ex resurrectione mor-
tuorum lumen adnuntiaturus est populo
et gentibus.

24 (71) Haec loquente eo et rationem
reddente Festus magna voce dixit Insa-
nis, Paule: multae te litterae ad insaniam
convertunt. **25** At Paulus Non insanio,
inquit, optime Feste, sed veritatis et so-
brietatis verba loquor. **26** Scit enim de
his rex, ad quem et constanter loquor:
latere enim eum nihil horum arbitror;
neque enim in angulo quicquam horum
gestum est. **27** Credis, rex Agrippa, pro-

---

19. coelesti visioni 20. AF in omni regione 22. locuti sunt 25. At: Et (Ait) . . (*om* inquit)

---

21 21, 27. **22** 24, 14.

οἶδα ὅτι πιστεύεις. **28** ὁ δὲ Ἀγρίππας
πρὸς τὸν Παῦλον Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χρι-
στιανὸν γενέσθαι. **29** ὁ δὲ Παῦλος Εὐξαί-
μην ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ
οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούον-
τάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους ὁποῖος
κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.
30 ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἥ
τε Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς,
31 καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλή-
λους λέγοντες ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δε-
σμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. **32** Ἀγρίπ-
πας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη Ἀπολελύσθαι ἐδύ-
νατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰ μὴ ἐπικέκλητο
Καίσαρα.

XXVII.

Paulus cum comitibus nave Romam deducitur. Magna tempestate iactantur; Paulus nautis animum facit. Naufragi in Melitam insulam se recipiunt.

1 Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς
τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν τε Παῦλον καί
τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ ὀνό-
ματι Ἰουλίῳ σπείρης Σεβαστῆς. **2** ἐπι-
βάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ μέλλοντι
πλεῖν τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνή-
χθημεν ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακε-
δόνος Θεσσαλονικέως· **3** τῇ τε ἑτέρᾳ κατή-

28. πρ. τ. Παυλ. εφη . . γενεσθαι: (ποιησαι) 29. ο δε Π. ειπεν . . μεγαλω: πολλω 30. και ταυτα ειποντος αυτου ανεστη ο βασ. 32. επεκεκλητο
XXVII. 2. μελλοντες . . (εις τους κατα)

31 23, 29. 32 25, 11.
XXVII. 2 19, 29 pp.

phetis? Scio quia credis. **28** Agrippa au-
tem ad Paulum In modico suades me
Christianum fieri. **29** Et Paulus Opto
apud deum et in modico et in magno
non tantum te sed et omnes hos qui au-
diunt hodie fieri tales qualis et ego sum,
exceptis vinculis his. **30** Et exsurrexit
rex et praeses et Bernice et qui adside-
bant eis, **31** et cum secessissent, loque-
bantur ad invicem dicentes quia nihil
morte aut vinculis dignum quid fecit
homo iste. **32** Agrippa autem Festo di-
xit Dimitti poterat homo hic, si non ap-
pellasset Caesarem.

XXVII.

Paulus cum comitibus nave Romam deducitur. Magna tempestate iactantur; Paulus nautis animum facit. Naufragi in Militenen (Melitam) insulam se recipiunt.

1 Ut autem iudicatum est eum navi-
gare in Italiam, et tradi Paulum cum re-
liquis custodiis centurioni nomine Iulio
cohortis Augustae: **2** (72) ascendentes
autem navem Adrumetinam incipientem
navigare circa Asiae loca, sustulimus per-
severante nobiscum Aristarcho Macedone
Thessalonicense. **3** Sequenti autem die

29. sed etiam omnes qui 31. (vinculorum) . . homo hic
XXVII. 1. navigare eum 2. *om* autem . . incipientes . . sustulimus: (cgressi sumus) .. Thessalonicensi

31 23, 29. 32 25, 11.
XXVII. 2 19, 29 pp.

χθημεν εἰς Σιδῶνα, φιλανθρώπως τε ὁ Ἰού-
λιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψεν πρὸς
τοὺς φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν.
4 κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν
Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους,
5 τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ
Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς
Μύρα τῆς Λυκίας. 6 Κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκα-
τοντάρχης πλοῖον Ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς
τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό.
7 ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες
καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ
προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσα-
μεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, 8 μόλις
τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον
τινὰ καλούμενον Καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς
ἦν πόλις Λασαία.

9 Ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ
ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς διὰ τὸ
καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρῄ-
νει ὁ Παῦλος 10 λέγων αὐτοῖς Ἄνδρες,
θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας
οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ
καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν
πλοῦν. 11 ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερ-
νήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον ἢ
τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις. 12 ἀνεu-
θέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς πα-
ραχειμασίαν, οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν

3. ς (non ς^e) om τους° .. (πορευθεντι) 5. (Μυρρα)
6. εκατονταρχος . . Αλεξανδρῖνον 8. (Αλασσα)
10. φορτου° 11. εκατονταρχος 12. πλειους

devenimus Sidonem: humane autem tra-
ctans Iulius Paulum permisit ad amicos
ire et curam sui agere. 4 Et inde cum
sustulissemus, subnavigavimus Cyprum,
propterea quod essent venti contrarii,
5 et pelagus Ciliciae et Pamphyliae na-
vigantes venimus Lystram quae est Ly-
ciae. 6 Et ibi inveniens centurio navem
Alexandrinam navigantem in Italiam,
transposuit nos in eam. 7 Et cum multis
diebus tarde navigaremus et vix deve-
nissemus contra Gnidum, prohibente nos
vento, adnavigavimus Cretae iuxta Sal-
monem, 8 et vix iuxta navigantes veni-
mus in locum quendam qui vocatur
Boni portus, cui iuxta erat civitas Tha-
lassa.

9 Multo autem tempore peracto, et
cum iam non esset tuta navigatio eo
quod et ieiunium iam praeterisset, con-
solabatur Paulus 10 dicens eis Viri, vi-
deo quoniam cum iniuria et multo da-
mno non solum oneris et navis sed etiam
animarum nostrarum incipit esse naviga-
tio. 11 Centurio autem gubernatori et
nauclero magis credebat quam his quae
a Paulo dicebantur. 12 Et cum aptus
portus non esset ad hiemandum, plurimi
statuerunt consilium navigare inde, si

4. (Cypro) 7. (secundum Salmonem) 9. eos Pau-
lus 11. AF nauclerio

ἀναχθῆναι κἀκεῖθεν, εἴ πως δύναιντο κα-
ταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λι-
μένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ
κατὰ χῶρον.

13 Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες
τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσ-
σον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. **14** μετ' οὐ
πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφω-
νικὸς ὁ καλούμενος εὐροκλύδων· **15** συναρ-
πασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμέ-
νου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες
ἐφερόμεθα. **16** νησίον δέ τι ὑποδραμόντες
καλούμενον Κλαύδην ἰσχύσαμεν μόλις πε-
ρικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, **17** ἣν
ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες
τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρ-
τιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕ-
τως ἐφέροντο. **18** σφοδρῶς δὲ χειμαζο-
μένων ἡμῶν τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο,
19 καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ
πλοίου ἐρρίψαμεν· **20** μήτε δὲ ἡλίου μήτε
ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας,
χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν
περιῃρεῖτο ἐλπὶς πᾶσα τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς.
21 Πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε
σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν
Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι

12. (εκειθεν) 13. Ασσον 14. (ευρακυλων, ευρυκλυδων) 16. (Καυδα) . . μολ. ισχυσ. 18. δε: (τε) 19. (ερριψαν) 20. πασα ελπις 21. τε: δε

21 10.

quo modo possent devenientes Phoeni-
cem hiemare, portum Cretae respicien-
tem ad africum et ad chorum.

13 Adspirante autem austro aestiman-
tes propositum se tenere, cum sustulis-
sent de Asson, legebant Cretam. **14** Non
post multum autem misit se contra ipsam
ventus typhonicus qui vocatur euroaquilo:
15 cumque arrepta esset navis et non
posset conari in ventum, data nave flati-
bus ferebamur. **16** Insulam autem quan-
dam decurrentes, quae vocatur Cauda,
potuimus vix obtinere scapham; **17** qua
sublata adiutoriis utebantur, accingentes
navem; timentes ne in syrtim inciderent,
summisso vase sic ferebantur. **18** Valide
autem nobis tempestate iactatis, sequenti
die iactum fecerunt, **19** et tertia die
suis manibus armamenta navis proiece-
runt: **20** neque sole autem neque side-
ribus apparentibus per plures dies, et
tempestate non exigua imminente, iam
ablata erat spes omnis salutis nostrae.
21 Et cum multa ieiunatio fuisset, tunc
stans Paulus in medio eorum dixit Opor-
tebat quidem, o viri, audito me non tol-
lere a Creta lucrique facere iniuriam hanc

12. Corum 13. (de Asso) 16. In insulam 17. (syrtem) 18. Valida 20. autem sole 21. (non egredi a Creta)

21 10.

μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδῆσαί
τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. 22 καὶ
τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ
γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν
τοῦ πλοίου. 23 παρέστη γάρ μοι ταύτῃ
τῇ νυκτὶ τοῦ θεοῦ οὗ εἰμί, ᾧ καὶ λατρεύω,
ἄγγελος 24 λέγων Μὴ φοβοῦ, Παῦλε·
Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι, καὶ ἰδοὺ κε-
χάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας
μετὰ σοῦ. 25 διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πι-
στεύω γὰρ τῷ θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ'
ὃν τρόπον λελάληταί μοι. 26 εἰς νῆσον δέ
τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐπε-
γένετο διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ,
κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται
προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν. 28 καὶ βο-
λίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι, βραχὺ δὲ
διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες εὗρον
ὀργυιὰς δεκαπέντε· 29 φοβούμενοί τε μή
που κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ
πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας εὔχοντο
ἡμέραν γενέσθαι. 30 Τῶν δὲ ναυτῶν ζη-
τούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλα-
σάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προ-
φάσει ὡς ἐκ πρῴρας μελλόντων ἀγκύρας
ἐκτείνειν, 31 εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατον-

23. ° τη νυκτι ταυτη . . (ειμι εγω) . . αγγελος ante του θεου pon. 27. εγενετο . . (προσανεχειν) 29. τε μηπως εις τρ. το. εκπεσωσιν . . ηυχοντο 30. (αγκ. μελλ.)

24 23, 11.

et iacturam. 22 Et nunc suadeo vobis
bono animo esse: amissio enim nullius
animae erit ex vobis praeterquam navis.
23 Adstitit enim mihi hac nocte angelus
dei cuius sum ego et cui deservio, 24 di-
cens Ne timeas, Paule: Caesari te opor-
tet adsistere, et ecce donavit tibi deus
omnes qui navigant tecum. 25 Propter
quod bono animo estote, viri: credo enim
deo quia sic erit quemadmodum dictum
est mihi. 26 In insulam autem quandam
oportet nos devenire.

27 (73) Sed postea quam quarta de-
cima nox supervenit navigantibus nobis
in Adria, circa mediam noctem suspica-
bantur nautae apparere sibi aliquam re-
gionem: 28 qui summittentes invenerunt
passus viginti, et pusillum inde separati
invenerunt passus quindecim; 29 timen-
tes autem ne in aspera loca incideremus,
de puppi mittentes anchoras quattuor,
optabant diem fieri. 30 Nautis vero quae-
rentibus fugere de navi, cum misissent
scapham in mare sub obtentu quasi a
prora inciperent anchoras extendere,
31 dixit Paulus centurioni et militibus

28. qui et summittentes bolidem 30. inciperent a prora

24 23, 11.

τάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις Ἐὰν μὴ οὗτοι
μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ
δύνασθε. **32** τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται
τὰ σχοινία τῆς σκάφης καὶ εἴασαν αὐτὴν
ἐκπεσεῖν. **33** Ἄχρι δὲ οὗ ἤμελλεν ἡμέρα
γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας με-
ταλαβεῖν τροφῆς λέγων Τεσσαρεσκαιδεκά-
την σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι
διατελεῖτε, μηθὲν προσλαβόμενοι. **34** διὸ
παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο
γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει·
οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς
ἀπολεῖται. **35** εἴπας δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν
ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ θεῷ ἐνώπιον πάν-
των καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. **36** εὔθυ-
μοι δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσε-
λάβοντο τροφῆς. **37** ἤμεθα δὲ αἱ πᾶσαι
ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διακόσιαι ἑβδομήκοντα
ἕξ. **38** κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον
τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν
θάλασσαν.

39 Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ
ἐπεγίνωσκον, κόλπον δέ τινα κατενόουν
ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο εἰ δυ-
νατὸν ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. **40** καὶ τὰς ἀγκύ-
ρας περιελόντες εἴων εἰς τὴν θάλασσαν,
ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων,

32. οι στρατ. απεκ. 33. εμελλεν . . (ημ. ημελλ.) . . μηδεν 34. προσλαβειν . . (ημετερας) . . απο: εκ . . απο τ. κ. πεσειται 35. ειπων 37. ημεν δε εν τ. πλ. αι π. ψυχ. 39. (εβουλευοντο) . . δυναιντο

34 *1 Sam. 14, 45. Lc. 21, 18.

Nisi hi in navi manserint, vos salvi fieri
non potestis. **32** Tunc absciderunt mili-
tes funes scaphae, et passi sunt eam ex-
cidere. **33** Et cum lux inciperet fieri,
rogabat Paulus omnes sumere cibum,
dicens Quarta decima hodie die expe-
ctantes ieiuni permanetis, nihil accipien-
tes: **34** propter quod rogo vos accipere
cibum pro salute vestra, quia nullius ve-
strum capillus de capite peribit. **35** Et
cum haec dixisset, sumens panem gratias
egit deo in conspectu omnium, et cum
fregisset, coepit manducare. **36** Animae-
quiores autem facti omnes et ipsi ad-
sumpserunt cibum. **37** Eramus vero uni-
versae animae in navi ducentae septua-
ginta sex. **38** Et satiati cibo alleviabant
navem, iactantes triticum in mare.

39 Cum autem dies factus esset, ter-
ram non agnoscebant, sinum vero quen-
dam considerabant habentem litus, in
quem cogitabant si possent eiicere na-
vem. **40** Et cum anchoras abstulissent,
committebant se mari, simul laxantes
iuncturas gubernaculorum, et levato ar-

33. die hodie 36. sumpserunt 40. sustulissent

34 *1 Sam. 14, 45. Lc. 21, 18.

538

καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ
κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. **41** περιπεσόν-
τες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν τὴν
ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῴρα ἐρείσασα ἔμεινεν
ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς
βίας. **42** Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγέ-
νετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μή
τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ· **43** ὁ δὲ ἑκα-
τοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον
ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευ-
σέν τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορρί-
ψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, **44** καὶ
τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν οὓς δὲ
ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως
ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

XXVIII.

Naufragi apud Melitenses excepti. Vipera. Sanationes. Veniunt Syracusas, Puteolos, Tres tabernas, Romam. Paulus Iudaeos suam et Christi causam docet. Manet biennio captivus.

1 Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι
Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. **2** οἵ τε βάρβα-
ροι παρεῖχαν οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρω-
πίαν ἡμῖν· ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν προσελά-
βοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφε-
στῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. **3** Συστρέψαντος
δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλῆθος καὶ
ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς

40. αρτεμονα 41. εποκειλαν .. (εμενεν) .. βιας των κυματων 42. διαφυγοι 43. εκατονταρχος
XXVIII. 1. επεγνωσαν 2. τε : δε .. παρειχον .. (αψαντες) 3. om τι .. απο : εκ°

temone secundum flatum aurae tende-
bant ad litus. **41** Et cum incidissemus
in locum bithalassum, inpegerunt navem:
et prora quidem fixa manebat immobilis,
puppis vero solvebatur a vi maris. **42** Mi-
litum autem consilium fuit ut custodias
occiderent, ne quis cum enatasset effuge-
ret: **43** centurio autem volens servare
Paulum prohibuit fieri, iussitque eos qui
possent natare mittere se primos et eva-
dere et ad terram exire, **44** et ceteros
alios in tabulis ferebant, quosdam super
ea quae de navi essent. Et sic factum
est ut omnes evaderent ad terram.

XXVIII.

Naufragi apud Melitenses excepti. Vipera. Sanationes. Veniunt Syracusas, Puteolos, Tres tabernas, Romam. Paulus Iudaeos suam et Christi causam docet. Manet biennio captivus.

1 Et cum evasissemus, tunc cognovi-
mus quia Militene insula vocatur. (2) Bar-
bari vero praestabant non modicam hu-
manitatem nobis: **2** accensa enim pyra
reficiebant nos omnes propter imbrem
qui imminebat et frigus. **3** Cum congre-
gasset autem Paulus sarmentorum ali-
quantam multitudinem et inposuisset su-

40. aurae flatum 41. dithalassum 43. (mittere se in mare) 44. de navi erant .. VA** omnes animae
XXVIII. 1. Melita .. vocabatur 2. (enim pruna) 3. (*om* aliquantam)

θέρμης διεξελθοῦσα καθῆψεν τῆς χειρὸς
αὐτοῦ. 4 ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμά-
μενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς
ἀλλήλους ἔλεγον Πάντως φονεύς ἐστιν ὁ
ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θα-
λάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. 5 ὁ μὲν
οὖν ἀποτιναξάμενος τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ
ἔπαθεν οὐδὲν κακόν· 6 οἱ δὲ προσεδόκων
αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν
ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδο-
κώντων καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς
αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον
θεὸν αὐτὸν εἶναι.

7 Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον
ὑπῆρχεν χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνό-
ματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς
ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. 8 ἐγένετο δὲ
τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεν-
τερίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ
Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς
τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν. 9 τούτου
δὲ γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ
ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθερα-
πεύοντο, 10 οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμη-
σαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς
τὰς χρείας.

11 Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν
ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ,

3. εξελθουσα . . (καθηψατο) 4. ελεγ. πρ. αλλ. 5. αποτιναξας 8. δυσεντερια° 9. δε: ουν . . οι εχ. ασθ. εν τ. νησω 10. την χρειαν

per ignem, vipera a calore cum proces-
sisset, invasit manum eius. 4 Ut vero
viderunt barbari pendentem bestiam de
manu eius, ad invicem dicebant Utique
homicida est homo iste, qui cum evase-
rit de mari, ultio eum non dimisit vivere.
5 Et ille quidem excutiens bestiam in
ignem nihil mali passus est: 6 at illi
existimabant eum in tumorem conver-
tendum et subito casurum et mori. Diu
autem illis sperantibus et videntibus nihil
mali in eum fieri, convertentes se dice-
bant eum esse deum.

7 In locis autem illis erant praedia
principis insulae, nomine Puplii, qui nos
suscipiens triduo benigne exhibuit. 8 Con-
tigit autem patrem Puplii febribus et dys-
enteria vexatum iacere: ad quem Paulus
intravit, et cum orasset et inposuisset ei
manus, salvavit eum. 9 Quo facto et
omnes qui in insula habebant infir-
mitates accedebant et curabantur; 10 qui
etiam multis honoribus nos honoraverunt,
et navigantibus inposuerunt quae neces-
saria erant.

11 (74) Post menses autem tres navi-
gavimus in navi Alexandrina, quae in

4. homo hic . . non sinit eum vivere 6. illis expectantibus . . in eo 7. 8. Publii 9. *om* et *prius* . . (in ipsa insula)

Ἀλεξανδρινῷ, παρασήμῳ Διοσκούροις. 12 καὶ
καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν
ἡμέρας τρεῖς, 13 ὅθεν περιελθόντες κα-
τηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ μετὰ μίαν
ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλ-
θομεν εἰς Ποτιόλους, 14 οὗ εὑρόντες ἀδελ-
φοὺς παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι
ἡμέρας ἑπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην
ἤλθαμεν. 15 κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκού-
σαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντη-
σιν ἡμῖν ἄχρι Ἀππίου φόρου καὶ Τριῶν
ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας
τῷ θεῷ ἔλαβεν θάρσος.

16 Ὅτε δὲ ἤλθομεν εἰς Ῥώμην, ὁ ἑκα-
τόνταρχος παρέδωκεν τοὺς δεσμίους τῷ
στρατοπεδάρχῳ, τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη
μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐ-
τὸν στρατιώτῃ.

17 Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγ-
καλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν Ἰου-
δαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλε-
γεν πρὸς αὐτούς Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί,
οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς
ἔθεσιν τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ἱεροσο-
λύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥω-
μαίων, 18 οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβού-
λοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν

11. Αλεξανδρίνῳ 14. επ: (παρ) . . ηλθομεν 15. αχρις 16. (εισηλθομεν) . . στρατοπεδαρχῃ . . (επετρ. τω Παυλω, omissis ο εκατ. usq. στρατοπ.) 17. αυτον: τον Παυλον . . Ανδρ. αδ. εγω

XXVIII. 17—19 25, 8 ss.

insula hiemaverat, cui erat insigne Ca-
storum. 12 Et cum venissemus Syracu-
sas, mansimus ibi triduo: 13 inde cir-
cumlegentes devenimus Regium: et post
unum diem flante austro secunda die
venimus Puteolos, 14 ubi inventis fratri-
bus rogati sumus manere apud eos dies
septem, et sic venimus Romam. 15 Et
inde cum audissent fratres occurrerunt
nobis usque ad Appii forum et Tribus
tabernis; quos cum vidisset Paulus, gra-
tias agens deo accepit fiduciam.

16 Cum venissemus autem Romam,
permissum est Paulo manere sibimet cum
custodiente se milite.

17 Post tertium autem diem convoca-
vit primos Iudaeorum: cumque conve-
nissent, dicebat eis Ego, viri fratres, nihil
adversus plebem faciens aut morem pa-
ternum, vinctus ab Hierosolymis traditus
sum in manus Romanorum; 18 qui cum
interrogationem de me habuissent, vo-
luerunt me dimittere eo quod nulla

11. A*F Castrorum 12. Syracusam 13. Rhegium . . (secundo) . . (Puteolis) 15. ac tres Tabernas 16. autem venissemus . (sibi cum)

XXVIII. 17—19 25. 8 ss.

θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί· 19 ἀντιλεγόν-
των δὲ τῶν Ἰουδαίων ἠναγκάσθην ἐπικα-
λέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου
ἔχων τι κατηγορῆσαι. 20 διὰ ταύτην οὖν
τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ
προσλαλῆσαι· ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ
Ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.
21 οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπαν Ἡμεῖς οὔτε
γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς
Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν
ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ
σοῦ πονηρόν. 22 ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ
ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱ-
ρέσεως ταύτης γνωστόν ἐστιν ἡμῖν ὅτι παν-
ταχοῦ ἀντιλέγεται.

23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἧκον
πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξε-
τίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς περὶ τοῦ Ἰησοῦ
ἀπό τε τοῦ νόμου Μωυσέως καὶ τῶν προ-
φητῶν, ἀπὸ πρωὶ ἕως ἑσπέρας. 24 καὶ
οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ
ἠπίστουν· 25 ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς
ἀλλήλους ἀπελύοντο εἰπόντος τοῦ Παύλου
ῥῆμα ἕν, ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἐλάλησεν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς
τοὺς πατέρας ὑμῶν 26 λέγων Πορεύθητι
πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν Ἀκοῇ ἀκού-

19. (κατηγορειν) 21. ειπον 23. τα περι 25. ημων 26. λεγον . . ειπε

20 26, 6 s. 26 s. *Es. 6, 9 s. Mt. 13, 14 s. Mc. 4, 12. Lc. 8, 10. Io. 12, 40.

causa esset mortis in me: 19 contradicenti-
bus autem Iudaeis coactus sum appellare
Caesarem, non quasi gentem meam ha-
bens aliquid accusare. 20 Propter hanc
igitur causam rogavi vos videre et allo-
qui: propter spem enim Israhel catena
hac circumdatus sum. 21 At illi dixe-
runt ad eum Nos neque litteras accepi-
mus de te a Iudaea, neque adveniens
aliquis fratrum adnuntiavit aut locutus
est quid de te malum. 22 Rogamus au-
tem a te audire quae sentis: nam de
secta hac notum est nobis quia ubique
ei contradicitur.

23 Cum constituissent autem illi diem,
venerunt ad eum in hospitium plures,
quibus exponebat testificans regnum dei
suadensque eis de Iesu ex lege Moysi et
prophetis, a mane usque ad vesperam.
24 Et quidam credebant his quae dice-
bantur, quidam vero non credebant:
25 cumque invicem non essent consen-
tientes, discedebant dicente Paulo unum
verbum, quia bene spiritus sanctus locu-
tus est per Esaiam prophetam ad patres
nostros 26 dicens Vade ad populum
istum et dic Aure audietis et non intel-

18. esset causa 21. nunciavit 23. plurimi . . (suadensque eos) . . (et lege) 26. dic ad eos

20 26, 6 s. 26 s. *Es. 6, 9 s. Mt. 13, 14 s. Mc. 4, 12. Lc. 8, 10. Io. 12, 40.

σετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες
βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε· 27 ἐπαχύνθη
γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς
ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μή ποτε ἴδωσιν
τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,
καὶ ἰάσομαι αὐτούς. 28 γνωστὸν οὖν ἔστω
ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ
σωτήριον τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

30 Ἔμεινεν δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μι-
σθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπο-
ρευομένους πρὸς αὐτόν, 31 κηρύσσων τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρ-
ρησίας ἀκωλύτως.

---

27. ιασωμαι 28. om τουτο 29. Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν 30. Εμ. δε ο Παυλος

---

28 13, 46. 30 16.

legetis, videntes videbitis et non perspi-
cietis: 27 incrassatum est enim cor po-
puli huius, et auribus graviter audierunt
et oculos suos compresserunt, ne forte
videant oculis et auribus audiant et corde
intellegant et convertantur et sanem illos.
28 Notum ergo sit vobis quoniam genti-
bus missum est hoc salutare dei: ipsi et
audient.

30 Mansit autem biennio toto in suo
conducto, et suscipiebat omnes qui in-
grediebantur ad eum, 31 praedicans re-
gnum dei et docens quae sunt de domino
Iesu Christo cum omni fiducia sine pro-
hibitione.

---

26. perspicietis: (videbitis) 27. sanem eos 28. et ipsi audient 29. Et cum haec dixisset, exierunt ab eo Iudaei, multam habentes inter se quaestionem 30. (conductu) 31. AF *add in fine* Amen.

---

28 13, 46. 30 16.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΑΥΛΟΥ.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ.

I.

De evangelio. Laus Romanae ecclesiae et desiderium visendi. Ex fide iustitia. Lux naturae. Et gentes et Iudaei irae dei obnoxii.

1 Παῦλος δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, κλη-
τὸς ἀπόστολος ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον
ϑεοῦ, 2 ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προ-
φητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις, 3 περὶ
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου ἐκ σπέρμα-
τος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, 4 τοῦ ὁρισϑέντος
υἱοῦ ϑεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἁγιω-
σύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, 5 δι' οὗ ἐλάβομεν
χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως
ἐν πᾶσιν τοῖς ἔϑνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ, 6 ἐν οἷς ἐστὲ καὶ ὑμεῖς κλητοὶ
Ἰησοῦ Χριστοῦ, 7 πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν
Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς ϑεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις.
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ϑεοῦ πατρὸς
ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

I. 1. Ιησου Χριστου

I. 1 1 Cor. 1, 1 ss. 2 Tit. 1, 2. 3 2 Tim. 2, 8. 6 s. 1 Cor. 1, 2 s. 1 Thess. 1, 1 pp.

EPISTULA AD ROMANOS.

I.

De evangelio. Laus Romanae ecclesiae et desiderium visendi. Ex fide iustitia. Lux naturae. Et gentes et Iudaei irae dei obnoxii.

1 (1) Paulus servus Christi Iesu, voca-
tus apostolus segregatus in evangelium
dei, 2 quod ante promiserat per prophe-
tas suos in scripturis sanctis, 3 de filio
suo, qui factus est ei ex semine David
secundum carnem, 4 qui praedestina-
tus est filius dei in virtute secundum
spiritum sanctificationis ex resurrectione
mortuorum, Iesu Christi domini nostri,
5 per quem accepimus gratiam et apo-
stolatum ad oboediendum fidei in omni-
bus gentibus pro nomine eius, 6 in qui-
bus estis et vos vocati Iesu Christi,
7 omnibus qui sunt Romae dilectis dei,
vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a
deo patre nostro et domino Iesu Christo.

I. 1. Iesu Christi 7. A in dilectione dei, F* in caritate dei

---

I. 1 1 Cor. 1, 1 ss. 2 Tit. 1, 2. 3 2 Tim. 2, 8. 6 s. 1 Cor. 1, 2 s. 1 Thess. 1, 1 pp.

8 Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι
ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ
κόσμῳ. 9 μάρτυς γάρ μού ἐστιν ὁ θεός,
ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως
μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι, 10 πάντοτε ἐπὶ
τῶν προσευχῶν μου δεόμενος εἴ πως ἤδη
ποτὲ εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ
θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. 11 ἐπιποθῶ γὰρ
ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν
πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς,
12 τοῦτο δέ ἐστιν συμπαρακληθῆναι ἐν
ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως, ὑμῶν
τε καὶ ἐμοῦ. 13 οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν,
ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν
πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο,
ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς
καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. 14 Ἕλλησίν
τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις
ὀφειλέτης εἰμί· 15 οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρό-
θυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελί-
σασθαι. 16 οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγ-
γέλιον· δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτη-
ρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶ-
τον καὶ Ἕλληνι. 17 δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ

8. περι: υπερ 10. ς (aliter ς^e) ante παντοτε non interpg. 13. καρπον τινα° 15. ουτω 16. το ευαγγ. του Χριστου . . (om πρωτον)

8 1 Cor. 1, 4. 1 Thess. 1, 2. 9 Phil. 1, 8. 10 Eph. 1, 16. 11 15, 23. 32. 13 15, 22. 16 1 Cor. 1. 24. Rom. 2, 9. 17 3, 21 s. *Hab. 2, 4. Gal. 3, 11. Heb. 10, 38.

8 ([1]) Primum quidem gratias ago deo
meo per Iesum Christum pro omnibus
vobis, quia fides vestra adnuntiatur in
universo mundo. 9 Testis enim mihi est
deus, cui servio in spiritu meo in evan-
gelio filii eius, quod sine intermissione
memoriam vestri facio, 10 semper in
orationibus meis obsecrans si quo modo
tandem aliquando prosperum iter ha-
beam in voluntate dei veniendi ad vos.
11 Desidero enim videre vos, ut aliquid
inpertiar gratiae vobis spiritalis ad con-
firmandos vos, 12 id est simul conso-
lari in vobis per eam quae invicem est
fidem, vestram atque meam. 13 ([3]) Nolo
autem vos ignorare, fratres, quia saepe
proposui venire ad vos, et prohibitus sum
usque adhuc, ut aliquem fructum habeam
et in vobis, sicut et in ceteris gentibus.
14 Graecis ac barbaris, sapientibus et in-
sipientibus debitor sum: 15 ita quod in
me promptum est et vobis qui Romae estis
evangelizare. 16 Non enim erubesco evan-
gelium: virtus enim dei est in salutem
omni credenti, Iudaeo primum et Graeco.
17 Iustitia enim dei in eo revelatur ex

11. vobis gratiae 13. (sicut in) 15. AF* et in vobis 16. (in salute)

8 1 Cor. 1, 4. 1 Thess. 1, 2. 9 Phil. 1, 8. 10 Eph. 1, 16. 11 15, 23. 32. 13 15, 22. 16 1 Cor. 1. 24. Rom. 2, 9. 17 3, 21 s. *Hab. 2, 4. Gal. 3, 11. Heb. 10, 38.

ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πί-
στιν, καθὼς γέγραπται Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ
πίστεως ζήσεται.

18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ᾽
οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν
ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ
κατεχόντων, 19 διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ
φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς
ἐφανέρωσεν. 20 τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ
κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν νοούμενα
καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ
θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους,
21 διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδό-
ξασαν ἢ ηὐχαρίστησαν, ἀλλ᾽ ἐματαιώθησαν
ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη
ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. 22 φάσκοντες
εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, 23 καὶ ἤλλαξαν
τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώ-
ματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετει-
νῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν.

24 Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν
ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς
ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα

---

19. ο γαρ θεος 21. ευχαριστησαν 24. (om και)

---

18 Eph. 5, 6. 22 1 Cor. 1, 20. 'Ier. 10, 14.

fide in fidem, sicut scriptum est Iustus
autem ex fide vivit.

18 (1) Revelatur enim ira dei de caelo
super omnem impietatem et iniustitiam
hominum eorum qui veritatem in iniusti-
tia detinent; 19 quia quod notum est
dei, manifestum est in illis: deus enim
illis manifestavit. 20 Invisibilia enim ipsius
a creatura mundi per ea quae facta sunt
intellecta conspiciuntur, sempiterna quo-
que eius virtus et divinitas, ita ut sint
inexcusabiles, 21 quia cum cognovissent
deum, non sicut deum glorificaverunt aut
gratias egerunt, sed evanuerunt in cogi-
tationibus suis, et obscuratum est insi-
piens cor eorum. 22 Dicentes enim se
esse sapientes, stulti facti sunt, 23 et
mutaverunt gloriam incorruptibilis dei in
similitudinem imaginis corruptibilis homi-
nis et volucrum et quadrupedum et ser-
pentium.

24 Propter quod tradidit illos deus in
desideria cordis eorum, in immunditiam,
ut contumeliis afficiant corpora sua in

---

17. (in fide, sicut) 18. veritatem dei . . AF** in iniustitiam 20. (ac divinitas) . . F sint ipsi

---

18 Eph. 5, 6. 22 1 Cor. 1, 20. *Ier. 10, 14.

αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, **25** οἵτινες μετήλλαξαν
τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ
ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ
τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς
αἰῶνας, ἀμήν. **26** διὰ τοῦτο παρέδωκεν
αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἵ τε γὰρ
θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν
χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, **27** ὁμοίως τε
καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆ-
σιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει
αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσιν τὴν
ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντι-
μισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυ-
τοῖς ἀπολαμβάνοντες. **28** καὶ καθὼς οὐκ
ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει,
παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν,
ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, **29** πεπληρωμέ-
νους πάσῃ ἀδικίᾳ πονηρίᾳ πλεονεξίᾳ κα-
κίᾳ, μεστοὺς φθόνου φόνου ἔριδος δόλου
κακοηθείας, **30** ψιθυριστάς, καταλάλους,
θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζό-
νας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς,
31 ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνε-
λεήμονας, **32** οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ
ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες

24. εν εαυτοις 27. τε: (δε, item om) . . και οι αρρενες 29. αδικια: add πορνεια 31. αστοργους: add ασπονδους

25 9, 5. 2 Cor. 11, 31. **29** ss. Gal. 5, 19 ss. 1 Cor. 6, 9 ss. 2 Cor. 12, 20. Eph. 5, 3 ss. 2 Tim. 3, 2 ss.

semet ipsis, **25** qui commutaverunt ve-
ritatem dei in mendacio, et coluerunt et
servierunt creaturae potius quam crea-
tori, qui est benedictus in saecula, amen.
26 (5) Propterea tradidit illos deus in
passiones ignominiae. Nam feminae eo-
rum immutaverunt naturalem usum in
eum usum qui est contra naturam: **27** si-
militer autem et masculi relicto naturali
usu feminae exarserunt in desideriis suis
in invicem, masculi in masculos turpitu-
dinem operantes et mercedem quam
oportuit erroris sui in semet ipsis reci-
pientes. **28** Et sicut non probaverunt
deum habere in notitia, tradidit illos deus
in reprobum sensum, ut faciant ea quae
non conveniunt, **29** repletos omni ini-
quitate malitia fornicatione avaritia ne-
quitia, plenos invidia homicidio conten-
tione dolo malignitate, susurrones, **30** de-
tractores, deo odibiles, contumeliosos
superbos elatos, inventores malorum, pa-
rentibus non oboedientes, **31** insipientes,
incompositos, sine affectione, absque foe-
dere, sine misericordia: **32** qui cum iu-
stitiam dei cognovissent, non intellexe-
runt quoniam qui talia agunt digni sunt

25. in mendacium . . (*om amen) 28. AF in notitiam . . (convenit)

25 9, 5. 2 Cor. 11, 31. **29** ss. Gal. 5, 19 ss. 1 Cor. 6, 9 ss. 2 Cor. 12, 20. Eph. 5, 3 ss. 2 Tim. 3, 2 ss.

ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦ-
σιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς πράσσουσιν.

II.

Imminet dei iudicium iustum. Iudaei frustra lege gloriantur et circumcisione.

1 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς
ὁ κρίνων. ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον,
σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις
ὁ κρίνων. 2 οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ
θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοι-
αῦτα πράσσοντας. 3 λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ
ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσ-
σοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ
κρίμα τοῦ θεοῦ; 4 ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρη-
στότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς
μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ
χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει;
5 κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμε-
τανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀρ-
γὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δι-
καιοκρισίας τοῦ θεοῦ, 6 ὃς ἀποδώσει ἑκά-
στῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, 7 τοῖς μὲν καθ'
ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν
καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον·
8 τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπειθοῦσιν μὲν
τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴ

II. 5. (και δικαιοκρισ.) 8. (om μεν) . . θυμ. και
οργ.

II. 1 14, 10. 4 2 Petr. 3, 13. 8 Phil. 1, 16.

morte; non solum ea faciunt, sed et con-
sentiunt facientibus.

II.

Imminet dei iudicium iustum. Iudaei frustra lege gloriantur et circumcisione.

1 (6) Propter quod inexcusabilis es, o
homo omnis qui iudicas. In quo enim
iudicas alterum, te ipsum condemnas:
eadem enim agis qui iudicas. 2 Scimus
enim quoniam iudicium dei est secun-
dum veritatem in eos qui talia agunt.
3 Existimas autem hoc, o homo qui iudi-
cas eos qui talia agunt et facis ea, quia
tu effugies iudicium dei? 4 An divitias bo-
nitatis eius et patientiae et longanimitatis
contemnis, ignorans quoniam benignitas
dei ad paenitentiam te adducit? 5 Secun-
dum duritiam autem tuam et inpaenitens
cor thesaurizas tibi iram in die irae et
revelationis iusti iudicii dei, 6 qui reddet
unicuique secundum opera eius; 7 his
quidem qui secundum patientiam boni
operis gloriam et honorem et incorruptio-
nem quaerentibus vitam aeternam: 8 his
autem qui ex contentione, et qui non
adquiescunt veritati, credunt autem ini-

32. et non solum . . sed etiam . . VFA** qui ea (F illa) faciunt, *item* qui consentiunt
II. 1. agis quae iudicas 4. ignoras 5. autem duritiam 7. iis quidem . . quaerunt 8. iis autem qui sunt ex

II. 1 14, 10. 4 2 Petr. 3. 15. 8 Phil. 1, 16.

καὶ θυμός. 9 θλῖψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ
πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου
τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλλη-
νος· 10 δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ
τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε
πρῶτον καὶ Ἕλληνι.

11 Οὐ γάρ ἐστιν προσωπολημψία παρὰ
τῷ θεῷ. 12 ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον,
ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ
ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· 13 οὐ
γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ
θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιωθήσον-
ται. 14 ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα
φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον
μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος, 15 οἵτινες
ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν
ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης
αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλή-
λων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ
ἀπολογουμένων 16 ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ
θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ
εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 17 εἰ
δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπαναπαύῃ
νόμῳ καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ 18 καὶ γι-
νώσκεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάζεις τὰ
διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου,

11. προσωποληψια 13. bis του νομου 14. ποιη
16. (εν ημ. η κρ.) 17. ει δε: ς^e ιδε, ς ιδε . . τω
νομω

9 1, 18. 11 Eph. 6, 9 ss. 13 Iac. 1, 22. 15 Heb.
8, 10. Rom. 9, 1. 16 16, 25. 18 Phil. 1, 10.

quitati, ira et indignatio. 9 Tribulatio et
angustia in omnem animam hominis ope-
rantis malum, Iudaei primum et Graeci:
10 gloria autem et honor et pax omni
operanti bonum, Iudaeo primum et Graeco.

11 Non est enim personarum acceptio
apud deum. 12 Quicumque enim sine
lege peccaverunt, sine lege et peribunt;
et quicumque in lege peccaverunt, per
legem iudicabuntur. 13 Non enim au-
ditores legis iusti sunt apud deum, sed
factores legis iustificabuntur. 14 Cum
enim gentes, quae legem non habent,
naturaliter quae legis sunt faciunt, eius-
modi legem non habentes ipsi sibi sunt
lex, 15 qui ostendunt opus legis scri-
ptum in cordibus suis, testimonium red-
dente illis conscientia ipsorum et inter se
invicem cogitationum accusantium aut etiam
defendentium, 16 in die cum iudicabit
deus occulta hominum secundum evan-
gelium meum per Iesum Christum. 17 Si
autem tu Iudaeus cognominaris et re-
quiescis in lege et gloriaris in deo, 18 et
nosti voluntatem et probas utiliora, in-

11. enim est acceptio personarum 12. sine lege
peribunt 14. ea quae . . (non habentes legem)
15. cogitationibus accusantibus . . defendentibus
18. VAF** voluntatem eius

9 1, 16. 11 Eph. 6, 9 ss. 13 Iac. 1, 22. 15 Heb.
8, 10. Rom. 9, 1. 16 16, 25. 18 Phil. 1, 10.

19 πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυ-
φλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, 20 παιδευτὴν
ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν
μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν
τῷ νόμῳ· 21 ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυ-
τὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν
κλέπτεις; 22 ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοι-
χεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα ἱερο-
συλεῖς; 23 ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς
παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις;
24 τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλα-
σφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται.

25 Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον
πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ
περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. 26 ἐὰν
οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νό-
μου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ
εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; 27 καὶ κρινεῖ
ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα
σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παρα-
βάτην νόμου. 28 οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ
Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν
σαρκὶ περιτομή· 29 ἀλλὰ ὁ ἐν τῷ κρυ-
πτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν

---

29. αλλ

---

19 Mt. 15, 14. 24 *Es. 52, 6. 25 1 Cor. 7, 19.

structus per legem, 19 confidis te ipsum
ducem esse caecorum, lumen eorum qui
in tenebris sunt, 20 eruditorem insipien-
tium, magistrum infantium, habentem
formam scientiae et veritatis in lege,
21 qui ergo alium doces, te ipsum non
doces? qui praedicas non furandum, fu-
raris? 22 qui dicis non moechandum,
moecharis? qui abominaris idola, sacri-
legium facis? 23 qui in lege gloriaris, per
praevaricationem legis deum inhonoras?
24 Nomen enim dei per vos blasphema-
tur inter gentes, sicut scriptum est.

25 Circumcisio quidem prodest, si le-
gem observes; si autem praevaricator
legis sis, circumcisio tua praeputium fa-
cta est. 26 Si igitur praeputium iustitias
legis custodiat, nonne praeputium illius
in circumcisionem reputabitur? 27 Et
iudicabit quod ex natura est praeputium
legem consummans te, qui per litteram
et circumcisionem praevaricator legis es.
28 Non enim qui in manifesto, Iudaeus
est, neque quae in manifesto in carne,
circumcisio, 29 sed qui in abscondito,
Iudaeus, et circumcisio cordis in spiritu

---

19. A**F* confidens . . esse ducem 21 ss. *haec sine interrogatione leguntur* 27. id quod 28. est circumcisio 29. Iudaeus est

---

19 Mt. 15, 14. 24 *Es. 52, 6. 25 1 Cor. 7, 19.

πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ
ἀνθρώπων ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ θεοῦ.

III.

Valent dei dicta Iudaeis concredita. Omnes pariter sontes dei gratia servat fide Christo expiatori habita. Legem fides non destruit.

1 Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ
τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; 2 πολὺ
κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι
ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. 3 τί γάρ;
εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν
τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει; 4 μὴ
γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς
δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται
Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου
καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. 5 εἰ δὲ
ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστη-
σιν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπι-
φέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω.
6 μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν
κόσμον; 7 εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν
τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δό-
ξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρί-
νομαι; 8 καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα
καὶ καθώς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι

III. 2. (om γαρ) 4. (νικησεις) 8. (om και sec.)

III. 4 Tit. 1, 2. *Ps. 115 (116), 2. *Ps. 50 (51), 6.
5 6, 19. Gal. 3, 15. 8 6, 1.

non littera, cuius laus non ex hominibus
sed ex deo est.

III.

Valent dei dicta Iudaeis concredita. Omnes pariter sontes dei gratia servat fide Christo expiatori habita. Legem fides non destruit.

1 (7) Quid ergo amplius est Iudaeo,
aut quae utilitas circumcisionis? 2 Multum
per omnem modum. Primum quidem quia
credita sunt illis eloquia dei. 3 Quid enim
si quidam illorum non crediderunt? num-
quid incredulitas illorum fidem dei eva-
cuabit? Absit. 4 Est autem deus verax,
omnis autem homo mendax, sicut scri-
ptum est Ut iustificeris in sermonibus
tuis et vincas cum iudicaris. 5 (8) Si
autem iniquitas nostra iustitiam dei com-
mendat, quid dicemus? numquid iniquus
deus qui infert iram? Secundum homi-
nem dico. 6 Absit: alioquin quomodo
iudicabit deus mundum? 7 Si enim ve-
ritas dei in meo mendacio abundavit in
gloriam ipsius, quid adhuc et ego tam-
quam peccator iudicor? 8 et non, sicut
blasphemamur et sicut aiunt quidam nos

III. 1. Iudaeo est . . ((*om* est)) 5. iniquus est
6. hunc mundum 8. AF *aliique* nos quidam

III. 4 Tit. 1, 2. *Ps. 115 (116), 2. *Ps. 50 (51), 6.
5 6, 10. Gal. 3, 15. 8 6, 1.

ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά, ὧν τὸ κρῖμα ἔνδικόν ἐστιν.

9 Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, 10 καθὼς γέγραπται ὅτι οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς, 11 οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν· 12 πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν· οὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. 13 τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. 14 ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει. 15 ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα, 16 σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, 17 καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν. 18 οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 19 οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ. 20 διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.

---

11. (om ὁ bis)

---

9 11, 32. Gal. 3, 22. 10 ss. *Ps. 13 (14), 1—3. 13 *Ps. 5, 10. 139 (140), 4. 14 *Ps. 9, 28. (10, 7.) 15 ss. *Es. 59, 7 s. 18 *Ps. 35 (36), 2. 20 *Ps. 142 (143), 2. Gal. 2, 16. Rom. 7, 7.

dicere, faciamus mala ut veniant bona? quorum damnatio iusta est.

9 (⁹) Quid igitur praecellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus Iudaeos et Graecos omnes sub peccato esse, 10 sicut scriptum est quia non est iustus quisquam, 11 non est intellegens, non est requirens deum: 12 omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. 13 Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labiis eorum: 14 quorum os maledictione et amaritudine plenum est. 15 Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem, 16 contritio et infelicitas in viis eorum, 17 et viam pacis non cognoverunt. 18 Non est timor dei ante oculos eorum. 19 Scimus autem quoniam quaecumque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis mundus deo. 20 Quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo: per legem enim cognitio peccati.

---

9. Quid ergo 19. iis qui

---

9 11, 32. Gal. 3, 22. 10 ss. *Ps. 13 (14), 1—3. 13 *Ps. 5, 10. 139 (140), 4. 14 *Ps. 9, 28. (10, 7.) 15 ss. *Es. 59, 7 s. 18 *Ps. 35 (36), 2. 20 *Ps. 142 (143), 2. Gal. 2, 16. Rom. 7, 7.

552

21 Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ
πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου
καὶ τῶν προφητῶν, **22** δικαιοσύνη δὲ θεοῦ
διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας καὶ
ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας. οὐ γάρ ἐστιν
διαστολή· **23** πάντες γὰρ ἥμαρτον καὶ
ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, **24** δι-
καιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς
ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, **25** ὃν
προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ πίστεως ἐν
τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιο-
σύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγε-
γονότων ἁμαρτημάτων **26** ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ
θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης
αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως.

27 Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη.
διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ
διὰ νόμου πίστεως. **28** λογιζόμεθα οὖν δι-
καιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων
νόμου. **29** ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνων; οὐχὶ
καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, **30** εἴπερ εἷς ὁ

22. (om και επι παντ.) 25. δια της πιστεως 26. om την . . πιστεως Ιησου 28. ουν: (γαρ) . . πιστ. δικαιουσθ. ανθρ. 29. μονον; ουχι δε και 30. επειπερ

21 1, 17. **22** 10, 12. **25** 1 Ioh. 2, 2. **28** Gal. 2, 16. **29** Eph. 4, 6.

21 Nunc autem sine lege iustitia dei
manifestata est, testificata a lege et pro-
phetis, **22** iustitia autem dei per fidem
Iesu Christi, super omnes qui credunt.
Non enim est distinctio: **23** omnes enim
peccaverunt et egent gloria dei, **24** iusti-
ficati gratis per gratiam ipsius, per red-
emptionem quae est in Christo Iesu,
25 quem proposuit deus propitiationem
per fidem in sanguine ipsius, ad osten-
sionem iustitiae suae, propter remissio-
nem praecedentium delictorum **26** in
sustentatione dei, ad ostensionem iusti-
tiae eius in hoc tempore, ut sit ipse
iustus et iustificans eum qui ex fide est
Iesu.

27 (10) Ubi est ergo gloriatio tua? Ex-
clusa est. Per quam legem? factorum?
Non, sed per legem fidei. **28** Arbitramur
enim iustificari hominem per fidem sine
operibus legis. **29** An Iudaeorum deus
tantum? nonne et gentium? Immo et
gentium. **30** Quoniam quidem unus deus

21. testificata: (iustificata) 22. in omnes et super omnes . . credunt in eum 23. AF* gloriam 26. est ex fide Iesu Christi 30. unus est deus

21 1, 17. **22** 10, 12. **25** 1 Ioh. 2, 2. **28** Gal. 2, 16. **29** Eph. 4, 6.

θεὸς ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως
καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. 31 νό-
μον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ
γένοιτο, ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν.

IV.

Ipse Abrahamus ex fide iustus. Gratia dei erga Abrahamum nondum circumcisum.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα
ἡμῶν εὑρηκέναι κατὰ σάρκα; 2 εἰ γὰρ
Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα,
ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν. 3 τί γὰρ ἡ γραφὴ λέ-
γει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ
ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 4 τῷ δὲ
ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χά-
ριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα· 5 τῷ δὲ μὴ ἐρ-
γαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα
τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς
δικαιοσύνην. 6 καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει
τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς
λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων, 7 Μα-
κάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπε-
καλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· 8 μακάριος ἀνὴρ
οὗ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. 9 ὁ

31. ιστωμεν
IV. 1. (ευρηκ. Αβρ. τ. π. ημ.) . . (προπατορα) 2. τον θεον 4. °κατα το οφειλημα 8. ω ου μη

IV. 3 *Gen. 15, 6. Gal. 3, 6. Iac. 2, 23. 7 *Ps. 31 (32), 1 s. 9 3.

qui iustificabit circumcisionem ex fide et
praeputium per fidem. 31 Legem ergo
destruimus per fidem? Absit, sed legem
statuimus.

IV.

Ipse Abrahamus ex fide iustus. Gratia dei erga Abrahamum nondum circumcisum.

1 Quid ergo dicemus invenisse Abra-
ham patrem nostrum secundum carnem?
2 Si enim Abraham ex operibus iustifi-
catus est, habet gloriam, sed non apud
deum. 3 Quid enim scriptura dicit? Cre-
didit Abraham deo, et reputatum est illi
ad iustitiam. 4 Ei autem qui operatur
merces non imputatur secundum gratiam
sed secundum debitum: 5 ei vero qui
non operatur, credenti autem in eum qui
iustificat impium, reputatur fides eius ad
iustitiam. 6 Sicut et David dicit beati-
tudinem hominis cui deus accepto fert
iustitiam sine operibus, 7 Beati quorum
remissae sunt iniquitates et quorum te-
cta sunt peccata: 8 beatus vir cui non
imputabit dominus peccatum. 9 Beati-

30. iustificat
IV. 3. dicit scriptura 5. (ei autem) . . *add in fine* secundum propositum gratiae dei 8. imputavit

IV. 3 *Gen. 15, 6. Gal. 3, 6. Iac. 2, 23. 7 *Ps. 31 (32). 1 s. 9 3.

μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ
καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γὰρ ὅτι
ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιο-
σύνην. 10 πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ
ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ᾽
ἐν ἀκροβυστίᾳ. 11 καὶ σημεῖον ἔλαβεν περι-
τομῆς σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πί-
στεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι
αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων διὰ
ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς
τὴν δικαιοσύνην, 12 καὶ πατέρα περιτομῆς
τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς
στοιχοῦσιν τοῖς ἴχνεσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ
πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ.

13 Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ
Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρο-
νόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιο-
σύνης πίστεως. 14 εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου
κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ κατήρ-
γηται ἡ ἐπαγγελία. 15 ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν
κατεργάζεται· οὗ γὰρ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ
παράβασις. 16 διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως ἵνα
κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγ-

9. (om οτι) 11. (περιτομην) . . δια: δι . . (om και sec.) 12. ἐν τη ακροβυστια (της πιστ. της εν τη ακροβ.) 13. του κοσμου 15. γαρ sec.: (δε)

11 *Gen. 17, 11. 13 *Gen. 22, 17 pp. 14 Gal. 3, 18.

tudo ergo haec in circumcisione, an etiam
in praeputio? dicimus enim quia repu-
tata est Abrahae fides ad iustitiam.
10 Quomodo ergo reputata est? in cir-
cumcisione, an in praeputio? Non in cir-
cumcisione sed in praeputio. 11 Et si-
gnum accepit circumcisionis, signaculum
iustitiae fidei quae est in praeputio, ut
sit pater omnium credentium per prae-
putium, ut reputetur et illis ad iustitiam,
12 et sit pater circumcisionis, non his
tantum qui sunt ex circumcisione, sed et
his qui sectantur vestigia quae est in
praeputio fidei patris nostri Abrahae.

13 Non enim per legem promissio
Abrahae aut semini eius, ut heres esset
mundi, sed per iustitiam fidei. 14 Si
enim qui ex lege heredes sunt, exinanita
est fides, abolita est promissio: 15 lex
enim iram operatur. Ubi enim non est
lex, nec praevaricatio. 16 Ideo ex fide
ut secundum gratiam, ut firma sit pro-

9. (*om* ergo) . . in circumcisione tantum manet 12. non iis tantum . . sed et iis . . fidei quae est in praeputio 16. gratiam firma

11 *Gen. 17, 11. 13 *Gen. 22, 17 pp. 14 Gal. 3, 18.

γελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ νόμου
μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ,
ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν, **17** καθὼς
γέγραπται ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά
σε, κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζωο-
ποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ
μὴ ὄντα ὡς ὄντα, **18** ὅς παρ' ἐλπίδα ἐπ'
ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν
πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον
Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου, **19** καὶ μὴ
ἀσθενήσας τῇ πίστει οὐ κατενόησεν τὸ ἑαυ-
τοῦ σῶμα νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης που
ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας
Σάρρας· **20** εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ
θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυνα-
μώθη τῇ πίστει δοὺς δόξαν τῷ θεῷ, **21** πλη-
ροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν
καὶ ποιῆσαι. **22** διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
δικαιοσύνην. **23** οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν
μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, **24** ἀλλὰ καὶ δι'
ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι τοῖς πιστεύου-
σιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον
ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, **25** ὅς παρεδόθη διὰ τὰ

19. (om ου) . . ηδη νενεκρωμ. 21. και πληροφ.
22. (om και)

17 *Gen. 17. 5. **18** *Gen. 15. 5. **19** *Gen. 17, 17.
20 Ioh. 9. 24. **23** *Gen. 15, 6. **25** *Es. 53, 12.

missio omni semini, non ei qui ex lege
est solum, sed et ei qui ex fide est Abra-
hae, qui est pater omnium nostrum,
17 sicut scriptum est quia patrem mul-
tarum gentium posui te, ante deum, cui
credidit, qui vivificat mortuos et vocat
quae non sunt tamquam ea quae sunt;
18 qui contra spem in spem credidit, ut
fieret pater multarum gentium, secundum
quod dictum est Sic erit semen tuum,
19 et non infirmatus fide consideravit
corpus suum emortuum, cum fere cen-
tum annorum esset, et emortuam vulvam
Sarrae, **20** in repromissione etiam dei
non haesitavit diffidentia, sed confortatus
est fide, dans gloriam deo, **21** plenissime
sciens quia quaecumque promisit potens
est et facere. **22** Ideo et reputatum est
illi ad iustitiam. **23** Non est autem scri-
ptum tantum propter ipsum quia repu-
tatum est illi, **24** sed et propter nos,
quibus reputabitur credentibus in eum
qui suscitavit Iesum dominum nostrum
a mortuis, **25** qui traditus est propter

16. pater est 17. vocat ea quae 18. dictum est ei
19. est fide nec consideravit . . iam fere . . esset
annorum . . Sarae 23. est illi ad iustitiam 24. Ie-
sum Christum

17 *Gen. 17. 5. **18** *Gen. 15, 5. **19** *Gen. 17, 17.
20 Ioh. 9, 24. **23** *Gen. 15, 6. **25** *Es. 53, 12.

παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν
δικαίωσιν ἡμῶν.

V.

Salus iustorum ex fide. Christus pro nobis et mortuus est et vivit. Ut per Adamum mors, ita per Christum vita.

1 Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην
ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, 2 δι᾽ οὗ καὶ τὴν προσα-
γωγὴν ἐσχήκαμεν εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν
ᾗ ἑστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ᾽ ἐλπίδι
τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. 3 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ
καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες
ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, 4 ἡ
δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα·
5 ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη
τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν.
6 ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν
κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν· 7 μό-
λις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ
γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀπο-
θανεῖν· 8 συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην
ὁ θεὸς εἰς ἡμᾶς ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων
ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν· 9 πολλῷ
οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι
αὐτοῦ σωθησόμεθα δι᾽ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς.

V. 1. (εχωμεν) 2. εσχηκ. τη πιστει 6. (ασθενων ετι) 8. εις ημ. ο θε.

V. 2 Eph. 2, 18. 3, 12. 1 Petr. 5, 12. 3 Iac. 1, 3.

delicta nostra et resurrexit propter iusti-
ficationem nostram.

V.

Salus iustorum ex fide. Christus pro nobis et mortuus est et vivit. Ut per Adamum mors, ita per Christum vita.

1 ([11]) Iustificati igitur ex fide pacem
habeamus ad deum per dominum no-
strum Iesum Christum, 2 per quem et
accessum habemus fide in gratiam istam,
in qua stamus, et gloriamur in spe glo-
riae filiorum dei. 3 Non solum autem,
sed et gloriamur in tribulationibus, scien-
tes quod tribulatio patientiam operatur,
4 patientia autem probationem, probatio
vero spem; 5 spes autem non confun-
dit, quia caritas dei diffusa est in cordi-
bus nostris per spiritum sanctum qui datus
est nobis. 6 ([12]) Ut quid enim Christus,
cum adhuc infirmi essemus, secundum
tempus pro impiis mortuus est? 7 Vix
enim pro iusto quis moritur: nam pro
bono forsitan quis audeat mori. 8 Com-
mendat autem suam caritatem deus in
nos, quoniam cum adhuc peccatores es-
semus, Christus pro nobis mortuus est.
9 Multo igitur magis iustificati nunc in
sanguine ipsius salvi erimus ab ira per

V. 1. Iustificati ergo 2. habemus accessum per fidem 8. charitatem suam .. in nobis .. essemus, secundum tempus 9. (magis igitur) .. nunc iustificati

V. 2 Eph. 2, 18. 3, 12. 1 Petr. 5, 12. 3 Iac. 1, 3.

10 εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ
θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ
μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ
ζωῇ αὐτοῦ, 11 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ
καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν
ἐλάβομεν.

12 Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου
ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ
τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς
πάντας ἀνθρώπους διῆλθεν ἐφ' ᾧ πάντες
ἥμαρτον· 13 ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν
ἐν κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ
ὄντος νόμου· 14 ἀλλὰ ἐβασίλευσεν ὁ θά-
νατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωυσέως καὶ ἐπὶ
τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι
τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ
μέλλοντος. 15 ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα,
οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς
παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ
μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν
χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. 16 καὶ
οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα·
τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα,

11. (καυχωμεθα) 12. εις π. α. ο θανατος διηλθ. 14. αλλ . . (om μη) 15. ουτω 16. (δι εν. αμαρτηματος)

12 1 Cor. 15, 21. 13 4, 15. 14 1 Cor. 15, 45.

ipsum. 10 Si enim cum inimici essemus
reconciliati sumus deo per mortem filii
eius, multo magis reconciliati salvi eri-
mus in vita ipsius. 11 Non solum au-
tem, sed et gloriamur in deo per domi-
num nostrum Iesum Christum, per quem
nunc reconciliationem accepimus.

12 Propterea sicut per unum hominem
in hunc mundum peccatum intravit, et
per peccatum mors, et ita in omnes ho-
mines mors pertransiit, in quo omnes
peccaverunt. 13 Usque ad legem enim
peccatum erat in mundo: peccatum au-
tem non imputatur cum lex non est.
14 (13) Sed regnavit mors ab Adam us-
que ad Moysen etiam in eos qui non pec-
caverunt in similitudinem praevaricationis
Adae, qui est forma futuri. 15 (14) Sed
non sicut delictum, ita et donum: si
enim unius delicto multi mortui sunt,
multo magis gratia dei et donum in gra-
tia unius hominis Iesu Christi in plures
abundavit. 16 Et non sicut per unum
peccantem, ita et donum: nam iudicium
quidem ex uno in condemnationem, gra-

12. peccatum in hunc mundum 13. imputabatur . . non esset 15. (donum in gratiam) 16. per unum peccatum . . (*om* quidem)

12 1 Cor. 15, 21. 13 4, 15. 14 1 Cor. 15, 45.

τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων
εἰς δικαίωμα. 17 εἰ γὰρ ἐν ἑνὶ παραπτώ-
ματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἑνός,
πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάρι-
τος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμ-
βάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσιν διὰ τοῦ ἑνὸς
Ἰησοῦ Χριστοῦ. 18 Ἄρα οὖν ὡς δι᾽ ἑνὸς
παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς
κατάκριμα, οὕτως καὶ δι᾽ ἑνὸς δικαιώματος
εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς·
19 ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς
ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολ-
λοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς
δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. 20 νό-
μος δὲ παρεισῆλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ πα-
ράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία,
ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, 21 ἵνα ὥσπερ
ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕ-
τως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης
εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
κυρίου ἡμῶν.

VI.

Nactos per Christum vitam mortuos peccato esse; vindicatis in libertatem deo serviendum.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρ-
τίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; 2 μὴ γένοιτο.

17. εν ενι: τω του ενος . . (om της δωρεας) 18. 19. 21. ουτω ter
VI. 1. °επιμενουμεν

18 1 Cor. 15, 22. 20 Gal. 3, 19.

tia autem ex multis delictis in iustifica-
tionem. 17 Si enim in unius delicto
mors regnavit per unum, multo magis
abundantiam gratiae et donationis et iu-
stitiae accipientes in vita regnabunt per
unum Iesum Christum. 18 Igitur sicut
per unius delictum in omnes homines in
condemnationem, sic et per unius iusti-
tiam in omnes homines in iustificatio-
nem vitae: 19 sicut enim per inoboe-
dientiam unius hominis peccatores con-
stituti sunt multi, ita et per unius oboe-
ditionem iusti constituentur multi. 20 Lex
autem subintravit ut abundaret delictum:
ubi autem abundavit delictum, super-
abundavit gratia; 21 ut sicut regnavit
peccatum in morte, ita et gratia regnet
per iustitiam in vitam aeternam per Iesum
Christum dominum nostrum.

VI.

Nactos per Christum vitam mortuos peccato esse; vindicatis in libertatem deo serviendum.

1 Quid ergo dicemus? permanebimus
in peccato ut gratia abundet? 2 Absit:

17. enim unius . . (in vitam) 21. in mortem

18 1 Cor. 15, 22. 20 Gal. 3, 19.

οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι
ζήσομεν ἐν αὐτῇ; 3 ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι
ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν
θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; 4 συνετάφη-
μεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν
θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ
νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτως
καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.
5 εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώ-
ματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς
ἀναστάσεως ἐσόμεθα, 6 τοῦτο γινώσκον-
τες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνε-
σταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς
ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ
ἁμαρτίᾳ· 7 ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται
ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. 8 εἰ δὲ ἀπεθάνομεν
σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συνζήσο-
μεν αὐτῷ, 9 εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς
ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος
αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. 10 ὃ γὰρ ἀπέθανεν,
τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὃ δὲ ζῇ,
ζῇ τῷ θεῷ. 11 οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε
ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας
δὲ τῷ θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

12 Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ

---

2. (ζησωμεν) 3. (om Ιησουν) 4. ουτω 8. συζησομεν . . αυτω: (τω Χριστω) 11. ουτω . . νεκρ. μεν ειναι . . εν Χρ. Ιησ. τω κυριω ημων

VI. 3 Gal. 3, 27. 4 Col. 2, 12. 5 Phil. 3, 10. 6 Eph. 4, 22. 8 2 Tim. 2, 11.

qui enim mortui sumus peccato, quo-
modo adhuc vivemus in illo? 3 ([15]) An
ignoratis quia quicumque baptizati sumus
in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati
sumus? 4 Consepulti enim sumus cum
illo per baptismum in mortem, ut quo-
modo surrexit Christus a mortuis per
gloriam patris, ita et nos in novitate vi-
tae ambulemus. 5 Si enim complantati
facti sumus similitudini mortis eius, si-
mul et resurrectionis erimus, 6 hoc
scientes, quia vetus homo noster simul
crucifixus est, ut destruatur corpus pec-
cati, ut ultra non serviamus peccato:
7 qui enim mortuus est, iustificatus est
a peccato. 8 Si autem mortui sumus
cum Christo, credimus quia simul etiam
vivemus cum Christo, 9 scientes quod
Christus surgens a mortuis iam non mo-
ritur: mors illi ultra non dominabitur.
10 Quod enim mortuus est peccato, mor-
tuus est semel: quod autem vivit, vivit
deo. 11 Ita et vos existimate vos mor-
tuos quidem esse peccato, viventes autem
deo in Christo Iesu.

12 ([16]) Non ergo regnet peccatum in

VI. 4. Christus surrexit 6. peccati, et ultra 9. resurgens ex mortuis . . (et mors) 10. (est, peccato *sic distincta*) 11. *add in fine* domino nostro

---

VI. 3 Gal. 3, 27. 4 Col. 2, 12. 5 Phil. 3, 10. 6 Eph. 4, 22. 8 2 Tim. 2, 11.

θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν ταῖς
ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, 13 μηδὲ παριστάνετε τὰ
μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ
παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν
ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης
τῷ θεῷ. 14 ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύ-
σει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν.

15 Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν ὅτι οὐκ ἐσμὲν
ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο.
16 οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς
δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπα-
κούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ ὑπα-
κοῆς εἰς δικαιοσύνην; 17 χάρις δὲ τῷ
θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκού-
σατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύ-
πον διδαχῆς, 18 ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ
τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ.
19 ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς
σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ
μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ
ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παρα-
στήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιο-

---

12. υπακ. αυτη εν ταις επιθ. αυτ. (υπακ. αυτη, item υπακ. absque additamento) 13. (ωσει εκ) 14. αλλ 15. αμαρτησομεν . . αλλ 16. (om εις θανατ.) 19. ουτω

---

13 19. 14 Gal. 5, 18. 16 Ioh. 8, 34. 18 1 Cor. 7, 22.

vestro mortali corpore, ut oboediatis con-
cupiscentiis eius, 13 sed neque exhibea-
tis membra vestra arma iniquitatis pec-
cato, sed exhibete vos deo tamquam ex
mortuis viventes, et membra vestra arma
iustitiae deo. 14 Peccatum enim vobis
non dominabitur: non enim sub lege estis
sed sub gratia.

15 Quid ergo? peccabimus, quoniam
non sumus sub lege sed sub gratia? Ab-
sit. 16 Nescitis quoniam cui exhibetis
vos servos ad oboediendum, servi estis
eius cui oboeditis, sive peccati ad mortem
sive oboeditionis ad iustitiam? 17 Gratias
autem deo, quod fuistis servi peccati, ob-
oedistis autem ex corde in eam formam
doctrinae in quam traditi estis. 18 Liberati
autem a peccato, servi facti estis iusti-
tiae. 19 Humanum dico propter infir-
mitatem carnis vestrae. Sicut enim ex-
hibuistis membra vestra servire immun-
ditiae et iniquitati ad iniquitatem, ita
nunc exhibete membra vestra servire

---

16. AF *aliique* cui oboedistis . . (*om* ad mortem)
17. AF *aliique* in qua

---

13 19. 14 Gal. 5, 18. 16 Ioh. 8, 34. 18 1 Cor. 7, 22.

σύνῃ εἰς ἁγιασμόν. **20** ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε
τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ.
21 τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε; ἐφ' οἷς
νῦν ἐπαισχύνεσθε· τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων
θάνατος. **22** νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ
τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ,
ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ
τέλος ζωὴν αἰώνιον. **23** τὰ γὰρ ὀψώνια
τῆς ἁμαρτίας θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ
θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-
ρίῳ ἡμῶν.

VII.

Lege mortua Christo obstricti sumus. Lex sancta ex inbecillitate hominum mors facta. Caro rationi repugnans. Homo peccati servus.

1 Ἢ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ
νόμον λαλῶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀν-
θρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; **2** ἡ γὰρ ὕπαν-
δρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ·
ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, κατήργηται ἀπὸ
τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. **3** ἄρα οὖν ζῶντος
τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίσει ἐὰν γένηται
ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευ-
θέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι
αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ.
4 ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώ-

21. τοτε, εφ οις νυν επ.; . . (το μεν γαρ)
VII. 2. ς^{e} (non ς nec omnes edd Elz) om του νομου^{oo}

21 8, 6. Phil. 3, 19. **22** 1 Petr. 1, 9.
VII. **2** 1 Cor. 7, 39.

iustitiae in sanctificationem. **20** Cum enim
servi essetis peccati, liberi fuistis iusti-
tiae. **21** Quem ergo fructum habuistis
tunc? in quibus nunc erubescitis: nam
finis illorum mors est. **22** Nunc vero
liberati a peccato, servi autem facti deo,
habetis fructum vestrum in sanctificatio-
nem, finem vero vitam aeternam. **23** Sti-
pendia enim peccati mors: gratia autem
dei vita aeterna in Christo Iesu domino
nostro.

VII.

Lege mortua Christo obstricti sumus. Lex sancta ex inbecillitate hominum mors facta. Caro rationi repugnans. Homo peccati servus.

1 (17) An ignoratis, fratres, scientibus
enim legem loquor, quia lex in homine
dominatur quanto tempore vivit? **2** Nam
quae sub viro est mulier, vivente viro
alligata est legi; si autem mortuus fuerit
vir eius, soluta est a lege viri. **3** Igitur
vivente viro vocabitur adultera si fuerit
cum alio viro: si autem mortuus fuerit
vir eius, liberata est a lege viri, ut non
sit adultera si fuerit cum alio viro. **4** Ita-
que, fratres mei, et vos mortificati estis

21. tunc in illis? in

21 8, 6. Phil. 3, 19. **22** 1 Petr. 1, 9.
VII. **2** 1 Cor. 7, 39.

θητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χρι-
στοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ, τῷ ἐκ
νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ
θεῷ. 5 ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ πα-
θήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου
ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρ-
ποφορῆσαι τῷ θανάτῳ· 6 νυνὶ δὲ κατηρ-
γήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου ἀποθανόντες ἐν ᾧ
κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν και-
νότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμ-
ματος.

7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία;
μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων
εἰ μὴ διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν
οὐκ ᾔδειν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν Οὐκ ἐπι-
θυμήσεις. 8 ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρ-
τία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ
πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρ-
τία νεκρά. 9 ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου
ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία
ἀνέζησεν, 10 ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὑρέθη
μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωήν, αὕτη εἰς θάνα-
τον. 11 ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα
διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν με καὶ δι'
αὐτῆς ἀπέκτεινεν. 12 ὥστε ὁ μὲν νόμος
ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ
ἀγαθή.

6. ς^e (non ς) °αποθανοντος (του θανατου) . . (om ημας) 10. αυτη : (αὐτή)

6 2 Cor. 3, 6. 7 *Ex. 20, 17. 8 4, 15. Ioh. 15, 22.

legi per corpus Christi, ut sitis alterius
qui ex mortuis resurrexit, ut fructificare-
mus deo. 5 Cum enim essemus in carne,
passiones peccatorum quae per legem
erant operabantur in membris nostris, ut
fructificarent morti: 6 nunc autem so-
luti sumus a lege morientes in quo de-
tinebamur, ita ut serviamus in novitate
spiritus et non in vetustate litterae.

7 Quid ergo dicemus? lex peccatum est?
Absit: sed peccatum non cognovi nisi
per legem; nam concupiscentiam nescie-
bam nisi lex diceret Non concupisces.
8 Occasione autem accepta peccatum per
mandatum operatum est in me omnem
concupiscentiam: sine lege enim pecca-
tum mortuum erat. 9 Ego autem vive-
bam sine lege aliquando: sed cum venis-
set mandatum, peccatum revixit, 10 ego
autem mortuus sum, et inventum est mihi
mandatum quod erat ad vitam, hoc esse
ad mortem. 11 Nam peccatum occa-
sione accepta per mandatum seduxit me
et per illud occidit. 12 Itaque lex qui-
dem sancta, et mandatum sanctum et
iustum et bonum.

VII. 4. fructificemus 6. VA**F a lege mortis in qua 7. (dicimus)

6 2 Cor. 3, 6. 7 *Ex. 20, 17. 8 4, 15. Ioh. 15, 22.

19 πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυ-
φλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, **20** παιδευτὴν
ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν
μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν
τῷ νόμῳ· **21** ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυ-
τὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν
κλέπτεις; **22** ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοι-
χεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα ἱερο-
συλεῖς; **23** ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς
παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις;
24 τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλα-
σφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται.
25 Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον
πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ῇς, ἡ
περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. **26** ἐὰν
οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νό-
μου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ
εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; **27** καὶ κρινεῖ
ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα
σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παρα-
βάτην νόμου. **28** οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ
Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν
σαρκὶ περιτομή· **29** ἀλλὰ ὁ ἐν τῷ κρυ-
πτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν

20. αλλ

19 Mt. 15, 14. 24 *Es. 52, 6. 25 1 Cor. 7, 19.

structus per legem, **19** confidis te ipsum
ducem esse caecorum, lumen eorum qui
in tenebris sunt, **20** eruditorem insipien-
tium, magistrum infantium, habentem
formam scientiae et veritatis in lege,
21 qui ergo alium doces, te ipsum non
doces? qui praedicas non furandum, fu-
raris? **22** qui dicis non moechandum,
moecharis? qui abominaris idola, sacri-
legium facis? **23** qui in lege gloriaris, per
praevaricationem legis deum inhonoras?
24 Nomen enim dei per vos blasphema-
tur inter gentes, sicut scriptum est.
25 Circumcisio quidem prodest, si le-
gem observes; si autem praevaricator
legis sis, circumcisio tua praeputium fa-
cta est. **26** Si igitur praeputium iustitias
legis custodiat, nonne praeputium illius
in circumcisionem reputabitur? **27** Et
iudicabit quod ex natura est praeputium
legem consummans te, qui per litteram
et circumcisionem praevaricator legis es.
28 Non enim qui in manifesto, Iudaeus
est, neque quae in manifesto in carne,
circumcisio, **29** sed qui in abscondito,
Iudaeus, et circumcisio cordis in spiritu

19. A**F* confidens . . esse ducem 21 ss. *haec sine interrogatione leguntur* 27. id quod 28. est circumcisio 29. Iudaeus est

19 Mt. 15, 14. 24 *Es. 52, 6. 25 1 Cor. 7, 19.

πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ
ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

III.

Valent dei dicta Iudaeis concredita. Omnes pariter sontes dei gratia servat fide Christo expiatori habita. Legem fides non destruit.

1 Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ
τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; 2 πολὺ
κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι
ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. 3 τί γάρ;
εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν
τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει; 4 μὴ
γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς
δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται
Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου
καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. 5 εἰ δὲ
ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστη-
σιν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπι-
φέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω.
6 μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν
κόσμον; 7 εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν
τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δό-
ξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρί-
νομαι; 8 καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα
καὶ καθώς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι

III. 2. (om γαρ) 4. (νικησεις) 8. (om και sec.)

III. 4 Tit. 1, 2. *Ps. 115 (116), 2. *Ps. 50 (51), 6.
5 6, 19. Gal. 3, 15. 8 6, 1.

non littera, cuius laus non ex hominibus
sed ex deo est.

III.

Valent dei dicta Iudaeis concredita. Omnes pariter sontes dei gratia servat fide Christo expiatori habita. Legem fides non destruit.

1 (7) Quid ergo amplius est Iudaeo,
aut quae utilitas circumcisionis? 2 Multum
per omnem modum. Primum quidem quia
credita sunt illis eloquia dei. 3 Quid enim
si quidam illorum non crediderunt? num-
quid incredulitas illorum fidem dei eva-
cuabit? Absit. 4 Est autem deus verax,
omnis autem homo mendax, sicut scri-
ptum est Ut iustificeris in sermonibus
tuis et vincas cum iudicaris. 5 (8) Si
autem iniquitas nostra iustitiam dei com-
mendat, quid dicemus? numquid iniquus
deus qui infert iram? Secundum homi-
nem dico. 6 Absit: alioquin quomodo
iudicabit deus mundum? 7 Si enim ve-
ritas dei in meo mendacio abundavit in
gloriam ipsius, quid adhuc et ego tam-
quam peccator iudicor? 8 et non, sicut
blasphemamur et sicut aiunt quidam nos

III. 1. Iudaeo est . . ((*om* est)) 5. iniquus est
6. hunc mundum 8. AF *aliique* nos quidam

III. 4 Tit. 1, 2. *Ps. 115 (116), 2. *Ps. 50 (51), 6.
5 6, 10. Gal. 3, 15. 8 6, 1.

ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά,
ὧν τὸ κρῖμα ἔνδικόν ἐστιν.
9 Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃ-
τιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας
πάντας ὑφ᾽ ἁμαρτίαν εἶναι, 10 καθὼς γέ-
γραπται ὅτι οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς,
11 οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζη-
τῶν τὸν θεόν· 12 πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα
ἠχρειώθησαν· οὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα,
οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. 13 τάφος ἀνεῳγμένος
ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδο-
λιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν.
14 ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει.
15 ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα,
16 σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς
αὐτῶν, 17 καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν.
18 οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 19 οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ
νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν
στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ
κόσμος τῷ θεῷ. 20 διότι ἐξ ἔργων νόμου
οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐ-
τοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.

---

11. (om ὁ bis)

---

9 11, 32. Gal. 3, 22. 10 ss. *Ps. 13 (14). 1—3. 13 *Ps. 5, 10. 139 (140), 4. 14 *Ps. 9, 28. (10, 7.) 15 ss. *Es. 59, 7 s. 18 *Ps. 35 (36), 2. 20 *Ps. 142 (143), 2. Gal. 2, 16. Rom. 7, 7.

dicere, faciamus mala ut veniant bona?
quorum damnatio iusta est.
9 (9) Quid igitur praecellimus eos? Ne-
quaquam. Causati enim sumus Iudaeos
et Graecos omnes sub peccato esse,
10 sicut scriptum est quia non est iustus
quisquam, 11 non est intellegens, non
est requirens deum: 12 omnes decli-
naverunt, simul inutiles facti sunt: non
est qui faciat bonum, non est usque ad
unum. 13 Sepulchrum patens est guttur
eorum, linguis suis dolose agebant, vene-
num aspidum sub labiis eorum: 14 quo-
rum os maledictione et amaritudine ple-
num est. 15 Veloces pedes eorum ad
effundendum sanguinem, 16 contritio et
infelicitas in viis eorum, 17 et viam pa-
cis non cognoverunt. 18 Non est timor
dei ante oculos eorum. 19 Scimus au-
tem quoniam quaecumque lex loquitur,
his qui in lege sunt loquitur, ut omne os
obstruatur et subditus fiat omnis mundus
deo. 20 Quia ex operibus legis non iu-
stificabitur omnis caro coram illo: per
legem enim cognitio peccati.

---

9. Quid ergo 19. iis qui

---

9 11, 32. Gal. 3, 22. 10 ss. *Ps. 13 (14). 1—3. 13 *Ps. 5, 10. 139 (140), 4. 14 *Ps. 9, 28. (10, 7.) 15 ss. *Es. 59, 7 s. 18 *Ps. 35 (36), 2. 20 *Ps. 142 (143), 2. Gal. 2, 16. Rom. 7, 7.

21 Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ
πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου
καὶ τῶν προφητῶν, **22** δικαιοσύνη δὲ θεοῦ
διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας καὶ
ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας. οὐ γάρ ἐστιν
διαστολή· **23** πάντες γὰρ ἥμαρτον καὶ
ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, **24** δι-
καιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς
ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, **25** ὃν
προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ πίστεως ἐν
τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιο-
σύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγε-
γονότων ἁμαρτημάτων **26** ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ
θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης
αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως.

27 Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη.
διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ
διὰ νόμου πίστεως. **28** λογιζόμεθα οὖν δι-
καιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων
νόμου. **29** ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνων; οὐχὶ
καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, **30** εἴπερ εἷς ὁ

22. (om και επι παντ.) 25. δια της πιστεως 26. om την . . πιστεως Ιησου 28. ουν: (γαρ) . . πιστ. δικαιουσθ. ανθρ. 29. μονον; ουχι δε και 30. επειπερ

21 1, 17. 22 10, 12. 25 1 Ioh. 2, 2. 28 Gal. 2, 16. 29 Eph. 4, 6.

21 Nunc autem sine lege iustitia dei
manifestata est, testificata a lege et pro-
phetis, **22** iustitia autem dei per fidem
Iesu Christi, super omnes qui credunt.
Non enim est distinctio: **23** omnes enim
peccaverunt et egent gloria dei, **24** iusti-
ficati gratis per gratiam ipsius, per red-
emptionem quae est in Christo Iesu,
25 quem proposuit deus propitiationem
per fidem in sanguine ipsius, ad osten-
sionem iustitiae suae, propter remissio-
nem praecedentium delictorum **26** in
sustentatione dei, ad ostensionem iusti-
tiae eius in hoc tempore, ut sit ipse
iustus et iustificans eum qui ex fide est
Iesu.

27 (10) Ubi est ergo gloriatio tua? Ex-
clusa est. Per quam legem? factorum?
Non, sed per legem fidei. **28** Arbitramur
enim iustificari hominem per fidem sine
operibus legis. **29** An Iudaeorum deus
tantum? nonne et gentium? Immo et
gentium. **30** Quoniam quidem unus deus

21. testificata: (iustificata) 22. in omnes et super omnes . . credunt in eum 23. AF* gloriam 26. est ex fide Iesu Christi 30. unus est deus

21 1, 17. 22 10, 12. 25 1 Ioh. 2, 2. 28 Gal. 2, 16. 29 Eph. 4, 6.

θεὸς ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως
καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. 31 νό-
μον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ
γένοιτο, ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν.

IV.

Ipse Abrahamus ex fide iustus. Gratia dei erga Abrahamum nondum circumcisum.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα
ἡμῶν εὑρηκέναι κατὰ σάρκα; 2 εἰ γὰρ
Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα,
ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν. 3 τί γὰρ ἡ γραφὴ λέ-
γει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ
ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 4 τῷ δὲ
ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χά-
ριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα· 5 τῷ δὲ μὴ ἐρ-
γαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα
τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς
δικαιοσύνην. 6 καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει
τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς
λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων, 7 Μα-
κάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπε-
καλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· 8 μακάριος ἀνὴρ
οὗ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. 9 ὁ

31. ιστωμεν
IV. 1. (ευρηκ. Αβρ. τ. π. ημ.) . . (προπατορα) 2. τον θεον 4. °κατα το οφειλημα 8. ω ου μη

IV. 3 *Gen. 15, 6. Gal. 3, 6. Iac. 2, 23. 7 *Ps. 31 (32), 1 s. 9 3.

qui iustificabit circumcisionem ex fide et
praeputium per fidem. 31 Legem ergo
destruimus per fidem? Absit, sed legem
statuimus.

IV.

Ipse Abrahamus ex fide iustus. Gratia dei erga Abrahamum nondum circumcisum.

1 Quid ergo dicemus invenisse Abra-
ham patrem nostrum secundum carnem?
2 Si enim Abraham ex operibus iustifi-
catus est, habet gloriam, sed non apud
deum. 3 Quid enim scriptura dicit? Cre-
didit Abraham deo, et reputatum est illi
ad iustitiam. 4 Ei autem qui operatur
merces non imputatur secundum gratiam
sed secundum debitum: 5 ei vero qui
non operatur, credenti autem in eum qui
iustificat impium, reputatur fides eius ad
iustitiam. 6 Sicut et David dicit beati-
tudinem hominis cui deus accepto fert
iustitiam sine operibus, 7 Beati quorum
remissae sunt iniquitates et quorum te-
cta sunt peccata: 8 beatus vir cui non
imputabit dominus peccatum. 9 Beati-

30. iustificat
IV. 3. dicit scriptura 5. (ei autem) . . *add in fine* secundum propositum gratiae dei 8. imputavit

IV. 3 *Gen. 15, 6. Gal. 3, 6. Iac. 2, 23. 7 *Ps. 31 (32). 1 s. 9 3.

μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ
καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γὰρ ὅτι
ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιο-
σύνην. 10 πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ
ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ'
ἐν ἀκροβυστίᾳ. 11 καὶ σημεῖον ἔλαβεν περι-
τομῆς σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πί-
στεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι
αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων διὰ
ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς
τὴν δικαιοσύνην, 12 καὶ πατέρα περιτομῆς
τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς
στοιχοῦσιν τοῖς ἴχνεσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ
πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ.

13 Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ
Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρο-
νόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιο-
σύνης πίστεως. 14 εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου
κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ κατήρ-
γηται ἡ ἐπαγγελία. 15 ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν
κατεργάζεται· οὗ γὰρ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ
παράβασις. 16 διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως ἵνα
κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγ-

---

9. (om οτι) 11. (περιτομην) . . δια: δι . . (om και sec.) 12. εν τη ακροβυστια (της πιστ. της εν τη ακροβ.) 13. του κοσμου 15. γαρ sec.: (δε)

---

11 *Gen. 17, 11. 13 *Gen. 22, 17 pp. 14 Gal. 3, 18.

tudo ergo haec in circumcisione, an etiam
in praeputio? dicimus enim quia repu-
tata est Abrahae fides ad iustitiam.
10 Quomodo ergo reputata est? in cir-
cumcisione, an in praeputio? Non in cir-
cumcisione sed in praeputio. 11 Et si-
gnum accepit circumcisionis, signaculum
iustitiae fidei quae est in praeputio, ut
sit pater omnium credentium per prae-
putium, ut reputetur et illis ad iustitiam,
12 et sit pater circumcisionis, non his
tantum qui sunt ex circumcisione, sed et
his qui sectantur vestigia quae est in
praeputio fidei patris nostri Abrahae.

13 Non enim per legem promissio
Abrahae aut semini eius, ut heres esset
mundi, sed per iustitiam fidei. 14 Si
enim qui ex lege heredes sunt, exinanita
est fides, abolita est promissio: 15 lex
enim iram operatur. Ubi enim non est
lex, nec praevaricatio. 16 Ideo ex fide
ut secundum gratiam, ut firma sit pro-

---

9. (*om* ergo) . . in circumcisione tantum manet 12. non iis tantum . . sed et iis . . fidei quae est in praeputio 16. gratiam firma

---

11 *Gen. 17, 11. 13 *Gen. 22, 17 pp. 14 Gal. 3, 18.

γελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ νόμου
μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ,
ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν, 17 καθὼς
γέγραπται ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά
σε, κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζωο-
ποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ
μὴ ὄντα ὡς ὄντα, 18 ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ'
ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν
πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον
Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου, 19 καὶ μὴ
ἀσθενήσας τῇ πίστει οὐ κατενόησεν τὸ ἑαυ-
τοῦ σῶμα νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης που
ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας
Σάρρας· 20 εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ
θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυνα-
μώθη τῇ πίστει δοὺς δόξαν τῷ θεῷ, 21 πλη-
ροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν
καὶ ποιῆσαι. 22 διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
δικαιοσύνην. 23 οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν
μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, 24 ἀλλὰ καὶ δι'
ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι τοῖς πιστεύου-
σιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον
ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, 25 ὃς παρεδόθη διὰ τὰ

19. (om ου) . . ηδη νενεκρωμ. 21. και πληροφ.
22. (om και)

17 *Gen. 17. 5. 18 *Gen. 15. 5. 19 *Gen. 17, 17.
20 Ioh. 9. 24. 23 *Gen. 15, 6. 25 *Es. 53, 12.

missio omni semini, non ei qui ex lege
est solum, sed et ei qui ex fide est Abra-
hae, qui est pater omnium nostrum,
17 sicut scriptum est quia patrem mul-
tarum gentium posui te, ante deum, cui
credidit, qui vivificat mortuos et vocat
quae non sunt tamquam ea quae sunt;
18 qui contra spem in spem credidit, ut
fieret pater multarum gentium, secundum
quod dictum est Sic erit semen tuum,
19 et non infirmatus fide consideravit
corpus suum emortuum, cum fere cen-
tum annorum esset, et emortuam vulvam
Sarrae, 20 in repromissione etiam dei
non haesitavit diffidentia, sed confortatus
est fide, dans gloriam deo, 21 plenissime
sciens quia quaecumque promisit potens
est et facere. 22 Ideo et reputatum est
illi ad iustitiam. 23 Non est autem scri-
ptum tantum propter ipsum quia repu-
tatum est illi, 24 sed et propter nos,
quibus reputabitur credentibus in eum
qui suscitavit Iesum dominum nostrum
a mortuis, 25 qui traditus est propter

16. pater est 17. vocat ea quae 18. dictum est ei 19. est fide nec consideravit . . iam fere . . esset annorum . . Sarae 23. est illi ad iustitiam 24. Iesum Christum

17 *Gen. 17. 5. 18 *Gen. 15, 5. 19 *Gen. 17, 17.
20 Ioh. 9, 24. 23 *Gen. 15, 6. 25 *Es. 53, 12.

παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν
δικαίωσιν ἡμῶν.

V.

Salus iustorum ex fide. Christus pro nobis et mortuus est et vivit. Ut per Adamum mors, ita per Christum vita.

1 Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην
ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, 2 δι' οὗ καὶ τὴν προσα-
γωγὴν ἐσχήκαμεν εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν
ᾗ ἑστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι
τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. 3 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ
καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες
ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, 4 ἡ
δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα·
5 ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη
τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν.
6 ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν
κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν· 7 μό-
λις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ
γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀπο-
θανεῖν· 8 συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην
ὁ θεὸς εἰς ἡμᾶς ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων
ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν· 9 πολλῷ
οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι
αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς.

V. 1. (εχωμεν) 2. εσχηκ. τη πιστει 6. (ασθενων ετι) 8. εις ημ. ο θε.

V. 2 Eph. 2, 18. 3, 12. 1 Petr. 5, 12. 3 Iac. 1, 3.

delicta nostra et resurrexit propter iusti-
ficationem nostram.

V.

Salus iustorum ex fide. Christus pro nobis et mortuus est et vivit. Ut per Adamum mors, ita per Christum vita.

1 (11) Iustificati igitur ex fide pacem
habeamus ad deum per dominum no-
strum Iesum Christum, 2 per quem et
accessum habemus fide in gratiam istam,
in qua stamus, et gloriamur in spe glo-
riae filiorum dei. 3 Non solum autem,
sed et gloriamur in tribulationibus, scien-
tes quod tribulatio patientiam operatur,
4 patientia autem probationem, probatio
vero spem; 5 spes autem non confun-
dit, quia caritas dei diffusa est in cordi-
bus nostris per spiritum sanctum qui datus
est nobis. 6 (12) Ut quid enim Christus,
cum adhuc infirmi essemus, secundum
tempus pro impiis mortuus est? 7 Vix
enim pro iusto quis moritur: nam pro
bono forsitan quis audeat mori. 8 Com-
mendat autem suam caritatem deus in
nos, quoniam cum adhuc peccatores es-
semus, Christus pro nobis mortuus est.
9 Multo igitur magis iustificati nunc in
sanguine ipsius salvi erimus ab ira per

V. 1. Iustificati ergo 2. habemus accessum per fidem 8. charitatem suam .. in nobis .. essemus, secundum tempus 9. (magis igitur) .. nunc iustificati

V. 2 Eph. 2, 18. 3, 12. 1 Petr. 5, 12. 3 Iac. 1, 3.

10 εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ
θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ
μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ
ζωῇ αὐτοῦ, 11 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ
καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν
ἐλάβομεν.

12 Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου
ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ
τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς
πάντας ἀνθρώπους διῆλθεν ἐφ' ᾧ πάντες
ἥμαρτον· 13 ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν
ἐν κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ
ὄντος νόμου· 14 ἀλλὰ ἐβασίλευσεν ὁ θά-
νατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωυσέως καὶ ἐπὶ
τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι
τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ
μέλλοντος. 15 ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα,
οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς
παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ
μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν
χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. 16 καὶ
οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα·
τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα,

11. (καυχωμεθα) 12. εις π. α. ο θανατος διηλθ. 14. αλλ . . (om μη) 15. ουτω 16. (δι εν. αμαρτηματος)

12 1 Cor. 15, 21. 13 4, 15. 14 1 Cor. 15, 45.

ipsum. 10 Si enim cum inimici essemus
reconciliati sumus deo per mortem filii
eius, multo magis reconciliati salvi eri-
mus in vita ipsius. 11 Non solum au-
tem, sed et gloriamur in deo per domi-
num nostrum Iesum Christum, per quem
nunc reconciliationem accepimus.

12 Propterea sicut per unum hominem
in hunc mundum peccatum intravit, et
per peccatum mors, et ita in omnes ho-
mines mors pertransiit, in quo omnes
peccaverunt. 13 Usque ad legem enim
peccatum erat in mundo: peccatum au-
tem non imputatur cum lex non est.
14 (13) Sed regnavit mors ab Adam us-
que ad Moysen etiam in eos qui non pec-
caverunt in similitudinem praevaricationis
Adae, qui est forma futuri. 15 (14) Sed
non sicut delictum, ita et donum: si
enim unius delicto multi mortui sunt,
multo magis gratia dei et donum in gra-
tia unius hominis Iesu Christi in plures
abundavit. 16 Et non sicut per unum
peccantem, ita et donum: nam iudicium
quidem ex uno in condemnationem, gra-

12. peccatum in hunc mundum 13. imputabatur . . non esset 15. (donum in gratiam) 16. per unum peccatum . . (*om* quidem)

12 1 Cor. 15, 21. 13 4, 15. 14 1 Cor. 15, 45.

τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων
εἰς δικαίωμα. 17 εἰ γὰρ ἐν ἑνὶ παραπτώ-
ματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἑνός,
πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάρι-
τος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμ-
βάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσιν διὰ τοῦ ἑνὸς
Ἰησοῦ Χριστοῦ. 18 Ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς
παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς
κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος
εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς·
19 ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς
ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολ-
λοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς
δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. 20 νό-
μος δὲ παρεισῆλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ πα-
ράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία,
ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, 21 ἵνα ὥσπερ
ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕ-
τως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης
εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
κυρίου ἡμῶν.

VI.

Nactos per Christum vitam mortuos peccato esse; vindicatis in libertatem deo serviendum.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρ-
τίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; 2 μὴ γένοιτο.

17. εν ενι: τω του ενος . . (om της δωρεας) 18. 19. 21. ουτω ter
VI. 1. °επιμενουμεν

18 1 Cor. 15, 22. 20 Gal. 3, 19.

tia autem ex multis delictis in iustifica-
tionem. 17 Si enim in unius delicto
mors regnavit per unum, multo magis
abundantiam gratiae et donationis et iu-
stitiae accipientes in vita regnabunt per
unum Iesum Christum. 18 Igitur sicut
per unius delictum in omnes homines in
condemnationem, sic et per unius iusti-
tiam in omnes homines in iustificatio-
nem vitae: 19 sicut enim per inoboe-
dientiam unius hominis peccatores con-
stituti sunt multi, ita et per unius oboe-
ditionem iusti constituentur multi. 20 Lex
autem subintravit ut abundaret delictum:
ubi autem abundavit delictum, super-
abundavit gratia; 21 ut sicut regnavit
peccatum in morte, ita et gratia regnet
per iustitiam in vitam aeternam per Iesum
Christum dominum nostrum.

VI.

Nactos per Christum vitam mortuos peccato esse; vindicatis in libertatem deo serviendum.

1 Quid ergo dicemus? permanebimus
in peccato ut gratia abundet? 2 Absit:

17. enim unius . . (in vitam) 21. in mortem

18 1 Cor. 15, 22. 20 Gal. 3, 19.

οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι
ζήσομεν ἐν αὐτῇ; 3 ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι
ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν
θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; 4 συνετάφη-
μεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν
θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ
νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτως
καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.
5 εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώ-
ματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς
ἀναστάσεως ἐσόμεθα, 6 τοῦτο γινώσκον-
τες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνε-
σταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς
ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ
ἁμαρτίᾳ· 7 ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται
ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. 8 εἰ δὲ ἀπεθάνομεν
σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συνζήσο-
μεν αὐτῷ, 9 εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς
ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος
αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. 10 ὃ γὰρ ἀπέθανεν,
τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὃ δὲ ζῇ,
ζῇ τῷ θεῷ. 11 οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε
ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας
δὲ τῷ θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

12 Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ

2. (ζησωμεν) 3. (om Ιησουν) 4. ουτω 8. συζησο μεν . . αυτω: (τω Χριστω) 11. ουτω . . νεκρ. μεν ειναι . . εν Χρ. Ιησ. τω κυριω ημων

VI. 3 Gal. 3, 27. 4 Col. 2, 12. 5 Phil. 3, 10. 6 Eph. 4, 22. 8 2 Tim. 2. 11.

qui enim mortui sumus peccato, quo-
modo adhuc vivemus in illo? 3 ([15]) An
ignoratis quia quicumque baptizati sumus
in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati
sumus? 4 Consepulti enim sumus cum
illo per baptismum in mortem, ut quo-
modo surrexit Christus a mortuis per
gloriam patris, ita et nos in novitate vi-
tae ambulemus. 5 Si enim complantati
facti sumus similitudini mortis eius, si-
mul et resurrectionis erimus, 6 hoc
scientes, quia vetus homo noster simul
crucifixus est, ut destruatur corpus pec-
cati, ut ultra non serviamus peccato:
7 qui enim mortuus est, iustificatus est
a peccato. 8 Si autem mortui sumus
cum Christo, credimus quia simul etiam
vivemus cum Christo, 9 scientes quod
Christus surgens a mortuis iam non mo-
ritur: mors illi ultra non dominabitur.
10 Quod enim mortuus est peccato, mor-
tuus est semel: quod autem vivit, vivit
deo. 11 Ita et vos existimate vos mor-
tuos quidem esse peccato, viventes autem
deo in Christo Iesu.

12 ([16]) Non ergo regnet peccatum in

VI. 4. Christus surrexit 6. peccati, et ultra 9. resurgens ex mortuis . . (et mors) 10. (est, peccato *sic distincta*) 11. *add in fine* domino nostro

VI. 3 Gal. 3, 27. 4 Col. 2, 12. 5 Phil. 3, 10. 6 Eph. 4, 22. 8 2 Tim. 2, 11.

θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν ταῖς
ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, 13 μηδὲ παριστάνετε τὰ
μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ
παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν
ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης
τῷ θεῷ. 14 ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύ-
σει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν.

15 Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν ὅτι οὐκ ἐσμὲν
ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο.
16 οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς
δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπα-
κούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ ὑπα-
κοῆς εἰς δικαιοσύνην; 17 χάρις δὲ τῷ
θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκού-
σατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύ-
πον διδαχῆς, 18 ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ
τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ.
19 ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς
σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ
μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ
ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παρα-
στήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιο-

12. υπακ. αυτη εν ταις επιθ. αυτ. (υπακ. αυτη, item υπακ. absque additamento) 13. (ωσει εκ) 14. αλλ 15. αμαρτησομεν . . αλλ 16. (om εις θανατ.) 19. ουτω

13 19. 14 Gal. 5, 18. 16 Ioh. 8, 34. 18 1 Cor. 7, 22.

vestro mortali corpore, ut oboediatis con-
cupiscentiis eius, 13 sed neque exhibea-
tis membra vestra arma iniquitatis pec-
cato, sed exhibete vos deo tamquam ex
mortuis viventes, et membra vestra arma
iustitiae deo. 14 Peccatum enim vobis
non dominabitur: non enim sub lege estis
sed sub gratia.

15 Quid ergo? peccabimus, quoniam
non sumus sub lege sed sub gratia? Ab-
sit. 16 Nescitis quoniam cui exhibetis
vos servos ad oboediendum, servi estis
eius cui oboeditis, sive peccati ad mortem
sive oboeditionis ad iustitiam? 17 Gratias
autem deo, quod fuistis servi peccati, ob-
oedistis autem ex corde in eam formam
doctrinae in quam traditi estis. 18 Liberati
autem a peccato, servi facti estis iusti-
tiae. 19 Humanum dico propter infir-
mitatem carnis vestrae. Sicut enim ex-
hibuistis membra vestra servire immun-
ditiae et iniquitati ad iniquitatem, ita
nunc exhibete membra vestra servire

16. AF *aliique* cui oboedistis . . (*om* ad mortem) 17. AF *aliique* in qua

13 19. 14 Gal. 5, 18. 16 Ioh. 8, 34. 18 1 Cor. 7, 22.

σύνῃ εἰς ἁγιασμόν. **20** ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε
τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ.
21 τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε; ἐφ' οἷς
νῦν ἐπαισχύνεσθε· τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων
θάνατος. **22** νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ
τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ,
ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ
τέλος ζωὴν αἰώνιον. **23** τὰ γὰρ ὀψώνια
τῆς ἁμαρτίας θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ
θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-
ρίῳ ἡμῶν.

VII.

Lege mortua Christo obstricti sumus. Lex sancta ex inbecillitate hominum mors facta. Caro rationi repugnans. Homo peccati servus.

1 Ἢ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ
νόμον λαλῶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀν-
θρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; **2** ἡ γὰρ ὕπαν-
δρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ·
ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, κατήργηται ἀπὸ
τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. **3** ἄρα οὖν ζῶντος
τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίσει ἐὰν γένηται
ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευ-
θέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι
αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ.
4 ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώ-

21. τοτε, εφ οις νυν επ.; . . (το μεν γαρ)
VII. 2. $ς^e$ (non ς nec omnes edd Elz) om του νο-
μου °°

21 8, 6. Phil. 3, 19. **22** 1 Petr. 1, 9.
VII. **2** 1 Cor. 7, 39.

iustitiae in sanctificationem. **20** Cum enim
servi essetis peccati, liberi fuistis iusti-
tiae. **21** Quem ergo fructum habuistis
tunc? in quibus nunc erubescitis: nam
finis illorum mors est. **22** Nunc vero
liberati a peccato, servi autem facti deo,
habetis fructum vestrum in sanctificatio-
nem, finem vero vitam aeternam. **23** Sti-
pendia enim peccati mors: gratia autem
dei vita aeterna in Christo Iesu domino
nostro.

VII.

Lege mortua Christo obstricti sumus. Lex sancta ex inbecillitate hominum mors facta. Caro rationi repugnans. Homo peccati servus.

1 ([17]) An ignoratis, fratres, scientibus
enim legem loquor, quia lex in homine
dominatur quanto tempore vivit? **2** Nam
quae sub viro est mulier, vivente viro
alligata est legi; si autem mortuus fuerit
vir eius, soluta est a lege viri. **3** Igitur
vivente viro vocabitur adultera si fuerit
cum alio viro: si autem mortuus fuerit
vir eius, liberata est a lege viri, ut non
sit adultera si fuerit cum alio viro. **4** Ita-
que, fratres mei, et vos mortificati estis

21. tunc in illis? in

21 8, 6. Phil. 3, 19. **22** 1 Petr. 1, 9.
VII. **2** 1 Cor. 7, 39.

θητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χρι-
στοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ, τῷ ἐκ
νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ
θεῷ. 5 ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ πα-
θήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου
ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρ-
ποφορῆσαι τῷ θανάτῳ· 6 νυνὶ δὲ κατηρ-
γήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου ἀποθανόντες ἐν ᾧ
κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν και-
νότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμ-
ματος.

7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία;
μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων
εἰ μὴ διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν
οὐκ ᾔδειν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν Οὐκ ἐπι-
θυμήσεις. 8 ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρ-
τία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ
πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρ-
τία νεκρά. 9 ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου
ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία
ἀνέζησεν, 10 ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὑρέθη
μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωήν, αὕτη εἰς θάνα-
τον. 11 ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα
διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν με καὶ δι'
αὐτῆς ἀπέκτεινεν. 12 ὥστε ὁ μὲν νόμος
ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ
ἀγαθή.

6. ς^e (non ς) °αποθανοντος (του θανατου) ... (om ημας) 10. αὕτη: (αὐτῇ)

6 2 Cor. 3, 6. 7 *Ex. 20, 17. 8 4, 15. Ioh. 15, 22.

legi per corpus Christi, ut sitis alterius
qui ex mortuis resurrexit, ut fructificare-
mus deo. 5 Cum enim essemus in carne,
passiones peccatorum quae per legem
erant operabantur in membris nostris, ut
fructificarent morti: 6 nunc autem so-
luti sumus a lege morientes in quo de-
tinebamur, ita ut serviamus in novitate
spiritus et non in vetustate litterae.

7 Quid ergo dicemus? lex peccatum est?
Absit: sed peccatum non cognovi nisi
per legem; nam concupiscentiam nescie-
bam nisi lex diceret Non concupisces.
8 Occasione autem accepta peccatum per
mandatum operatum est in me omnem
concupiscentiam: sine lege enim pecca-
tum mortuum erat. 9 Ego autem vive-
bam sine lege aliquando: sed cum venis-
set mandatum, peccatum revixit, 10 ego
autem mortuus sum, et inventum est mihi
mandatum quod erat ad vitam, hoc esse
ad mortem. 11 Nam peccatum occa-
sione accepta per mandatum seduxit me
et per illud occidit. 12 Itaque lex qui-
dem sancta, et mandatum sanctum et
iustum et bonum.

VII. 4. fructificemus 6. VA**F a lege mortis in qua 7. (dicimus)

6 2 Cor. 3, 6. 7 *Ex. 20, 17. 8 4, 15. Ioh. 15, 22.

13 Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονεν θάνατος;
μὴ γένοιτο, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ
ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη
θάνατον, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρ-
τωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. **14** οἴ-
δαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν·
ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν
ἁμαρτίαν. **15** ὃ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γι-
νώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω πράσσω, ἀλλ' ὃ
μισῶ τοῦτο ποιῶ. **16** εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω
τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός·
17 νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ
ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. **18** οἶδα
γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν
τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν πα-
ράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ κα-
λὸν οὔ· **19** οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν,
ἀλλὰ ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω.
20 εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι
ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν
ἐμοὶ ἁμαρτία. **21** εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον
τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλὸν ὅτι ἐμοὶ
τὸ κακὸν παράκειται· **22** συνήδομαι γὰρ
τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον,
23 βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν
μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός
μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς
ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου.

14. γαρ: (δε) . . σαρκικος 15. ο θελω: add τουτο 17. αλλ 18. ου: ουχ ευρισκω 19. αλλ 20. θελω εγω . . αλλ 23. (με εν τω νομω)

15 19. 17 20.

13 Quod ergo bonum est, mihi factum
est mors? Absit, sed peccatum, ut ap-
pareat peccatum, per bonum mihi ope-
ratum est mortem, ut fiat supra mo-
dum peccans peccatum per mandatum.
14 (18) Scimus enim quod lex spiritalis
est: ego autem carnalis sum, venundatus
sub peccato. **15** Quod enim operor, non
intellego: non enim quod volo hoc ago,
sed quod odi illud facio. **16** Si autem
quod nolo illud facio, consentio legi quon-
iam bona: **17** nunc autem iam non ego
operor illud sed quod habitat in me pec-
catum. **18** Scio enim quia non habitat
in me, hoc est in carne mea, bonum.
Nam velle adiacet mihi, perficere autem
bonum non invenio: **19** non enim quod
volo bonum, hoc facio, sed quod nolo
malum, hoc ago. **20** Si autem quod
nolo, illud facio, non ego operor illud
sed quod habitat in me peccatum. **21** In-
venio igitur legem volenti mihi facere
bonum, quoniam mihi malum adiacet:
22 condelector enim legi dei secundum
interiorem hominem, **23** video autem
aliam legem in membris meis repugnan-
tem legi mentis meae et captivantem me
in lege peccati quae est in membris meis.

13. operatum est mihi 14. quia lex 15. quod volo bonum . . quod odi malum 16. bona est 18. (inhabitat) 20. iam non ego . . (inhabitat)

15 19. 17 20.

24 ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύ-
σεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;
25 χάρις τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
κυρίου ἡμῶν· ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν
νοΐ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ
ἁμαρτίας.

VIII.

Caro et lex atque spiritus Christi vivificans. Filii dei coheredes Christi. Creatura gemens. Spiritus pro sanctis postulans. Unio electorum dei cum Christo patrono.

1 Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ. 2 ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύ-
ματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευ-
θέρωσέν με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας
καὶ τοῦ θανάτου. 3 τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ
νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς
τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρ-
κὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν
τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, 4 ἵνα τὸ δι-
καίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς
μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ
πνεῦμα. 5 οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ
τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα
τὰ τοῦ πνεύματος· 6 τὸ γὰρ φρόνημα τῆς

25. ευχαριστω τω θε. (η χαρις του θεου)
VIII. 1. (om νυν) . . add in f. μη κατα σαρκα περι-
πατουσιν, αλλα κατα πνευμα 2. με: (σε)

25 1 Cor. 15, 57.
VIII. 3 Phil. 2, 7.

24 Infelix ego homo: quis me liberabit
de corpore mortis huius? 25 Gratia dei
per Iesum Christum dominum nostrum.
Igitur ego ipse mente servio legi dei,
carne autem legi peccati.

VIII.

Caro et lex atque spiritus Christi vivificans. Filii dei coheredes Christi. Creatura gemens. Spiritus pro sanctis postulans. Unio electorum dei cum Christo patrono.

1 Nihil ergo nunc damnationis est his
qui sunt in Christo Iesu, qui non secun-
dum carnem ambulant. 2 Lex enim spi-
ritus vitae in Christo Iesu liberavit me a
lege peccati et mortis. 3 Nam quod in-
possibile erat legis, in quo infirmabatur
per carnem, deus filium suum mittens in
similitudinem carnis peccati et de pec-
cato damnavit peccatum in carne, 4 ut
iustificatio legis impleretur in nobis, qui
non secundum carnem ambulamus sed
secundum spiritum. 5 Qui enim secun-
dum carnem sunt, quae carnis sunt sa-
piunt; qui vero secundum spiritum, quae
sunt spiritus sapiunt. 6 (19) Nam pru-

VIII. 1. est iis qui 3. legi . . (peccati et propter
peccatum) 5. secundum spiritum sunt . . spiritus
sentiunt

25 1 Cor. 15. 57.
VIII. 3 Phil. 2, 7.

σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύ-
ματος ζωὴ καὶ εἰρήνη. 7 διότι τὸ φρό-
νημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν· τῷ γὰρ
νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ
δύναται. 8 οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες θεῷ ἀρέ-
σαι οὐ δύνανται. 9 ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν
σαρκὶ ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα θεοῦ
οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ
οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. 10 εἰ δὲ
Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ
ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιο-
σύνην. 11 εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος
Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας
Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ
σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ
πνεύματος ἐν ὑμῖν.

12 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμὲν
οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν. 13 εἰ
γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνή-
σκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώ-
ματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. 14 ὅσοι γὰρ
πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοί εἰσιν θεοῦ.
15 οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν
εἰς φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας,

---

9. αλλ 10. δι αμαρτιαν 11. (τον Ιησ.) . . ο εγ. τον Χρ. (ο εγ. Χρ. Ιησ.) . . ς (non ς*) δια το ενοικουν αυτου πνευμα 13. (τας πρ. της σαρκος) 14. εισιν υιοι θεου (υι. θε. εισ.) 15. αλλ

---

9 1 Cor. 3, 16. 11 1 Cor. 6, 14. 14 Gal. 5, 18. 2 Tim. 1, 7. 15 Gal. 4, 6.

dentia carnis mors est, prudentia autem
spiritus vita et pax. 7 Quoniam sapien-
tia carnis inimicitia est in deum: legi
enim dei non subiicitur, nec enim potest.
8 Qui autem in carne sunt, deo placere
non possunt. 9 Vos autem in carne non
estis sed in spiritu, si tamen spiritus dei
habitat in vobis. Si quis autem spiritum
Christi non habet, hic non est eius.
10 Si autem Christus in vobis est, cor-
pus quidem mortuum est propter pecca-
tum, spiritus vero vita propter iustifica-
tionem. 11 Quod si spiritus eius qui
suscitavit Iesum a mortuis habitat in vo-
bis, qui suscitavit Iesum Christum a mor-
tuis, vivificabit et mortalia corpora vestra
propter inhabitantem spiritum eius in
vobis.

12 Ergo, fratres, debitores sumus non
carni ut secundum carnem vivamus.
13 Si enim secundum carnem vixeritis,
moriemini; si autem spiritu facta carnis
mortificatis, vivetis. 14 Quicumque enim
spiritu dei aguntur, hi filii sunt dei.
15 ([20]) Non enim accepistis spiritum
servitutis iterum in timore, sed accepi-

---

7. inimica est deo . . (legi autem) . . non est subiecta 10. vita: vivit 13. mortificaveritis 14. ii sunt filii

---

9 1 Cor. 3, 16. 11 1 Cor. 6, 14. 14 Gal. 5, 18. 2 Tim. 1, 7. 15 Gal. 4, 6.

566

ἐν ᾧ κράζομεν Ἀββᾶ ὁ πατήρ. 16 αὐτὸ
τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν
ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ. 17 εἰ δὲ τέκνα, καὶ
κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκλη-
ρονόμοι δὲ Χριστοῦ, εἴπερ συμπάσχομεν ἵνα
καὶ συνδοξασθῶμεν.

18 Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ πα-
θήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν
δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. 19 ἡ γὰρ
ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν
τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. 20 τῇ γὰρ
ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα
ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι 21 ὅτι
καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ
τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθε-
ρίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ.
22 οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστε-
νάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν· 23 οὐ
μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ
πνεύματος ἔχοντες καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς
στενάζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν
ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. 24 τῇ
γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπὶς δὲ βλεπομένη
οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ

23. εχ. και ημεις αυτοι εν . . (om υιοθεσιαν) 24. om και)

17 Gal. 4, 7. 23 2 Cor. 5, 2.

stis spiritum adoptionis filiorum, in quo
clamamus Abba pater. 16 Ipse spiritus
testimonium reddit spiritui nostro quod
sumus filii dei. 17 ([20]) Si autem filii, et
heredes; heredes quidem dei, coheredes
autem Christi, si tamen compatimur ut
et conglorificemur.

18 Existimo enim quod non sunt con-
dignae passiones huius temporis ad fu-
turam gloriam quae revelabitur in nobis.
19 Nam expectatio creaturae revelatio-
nem filiorum dei expectat. 20 Vanitati
enim creatura subiecta est, non volens
sed propter eum qui subiecit, in spem
21 quia et ipsa creatura liberabitur a
servitute corruptionis in libertatem glo-
riae filiorum dei. 22 Scimus enim quod
omnis creatura ingemiscit et parturit us-
que adhuc: 23 non solum autem illa,
sed et nos ipsi primitias spiritus haben-
tes et ipsi intra nos gemimus adoptio-
nem filiorum expectantes, redemptionem
corporis nostri. 24 ([21]) Spe enim salvi
facti sumus: spes autem quae videtur
non est spes; nam quod videt quis, quid

16. Ipse enim 20. qui subiecit eam in spe 23. filiorum dei

17 Gal. 4, 7. 23 2 Cor. 5, 2.

ἐλπίζει; **25** εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν ἐλπίζο-
μεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

26 Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντι-
λαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν. τὸ γὰρ τί
προσευξόμεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἴδαμεν, ἀλλὰ
αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς
ἀλαλήτοις· **27** ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας
οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι
κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. **28** οἴ-
δαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν θεὸν πάντα
συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν
κλητοῖς οὖσιν. **29** ὅτι οὓς προέγνω, καὶ
προώρισεν συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν
πολλοῖς ἀδελφοῖς· **30** οὓς δὲ προώρισεν,
τούτους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὓς ἐκάλεσεν,
τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσεν
τούτους καὶ ἐδόξασεν.

31 Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς
ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; **32** ὅς γε τοῦ
ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν
πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ
σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; **33** τίς
ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δι-

---

26. ταις ασθενειαις . . προσευξωμεθα . . αλλ . . υπερεντυγχ. υπερ ημων 28. (συνεργ, ο θεος) . . (το αγαθ.) 32. αλλ

---

26 34.

sperat? **25** Si autem quod non videmus
speramus, per patientiam expectamus.

26 Similiter autem et spiritus adiuvat
infirmitatem nostram. Nam quid oremus
sicut oportet nescimus, sed ipse spiritus
postulat pro nobis gemitibus inenarrabi-
libus: **27** qui autem scrutatur corda,
scit quid desideret spiritus, quia secun-
dum deum postulat pro sanctis. **28** Sci-
mus autem quoniam diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum, his qui
secundum propositum vocati sunt sancti.
29 Nam quos praescivit, et praedestina-
vit conformes fieri imaginis filii sui, ut
sit ipse primogenitus in multis fratribus.
30 ([22]) Quos autem praedestinavit, hos
et vocavit: et quos vocavit, hos et iusti-
ficavit: quos autem iustificavit, illos et
glorificavit.

31 Quid ergo dicemus ad haec? Si
deus pro nobis, quis contra nos? **32** Qui
etiam proprio filio suo non pepercit, sed
pro nobis omnibus tradidit illum, quo-
modo non etiam cum illo omnia nobis
donavit? **33** ([23]) Quis accusabit adver-
sus electos dei? deus qui iustificat?

---

28. iis qui 29. AF* filii eius 30. (illos et magnificavit) 31. (dicimus) 32. AF* *om* proprio. . ((donabit)) 33. (*om* adversus)

---

26 34.

καιῶν· **34** τίς ὁ κατακρίνων; Χριστὸς ὁ
ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὅς καί
ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει
ὑπὲρ ἡμῶν; **35** τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς
ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις ἢ στενοχωρία
ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος
ἢ μάχαιρα; **36** καθὼς γέγραπται ὅτι ἕνε-
κεν σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλο-
γίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. **37** ἀλλ' ἐν
τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπή-
σαντος ἡμᾶς. **38** πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε
θάνατος οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαί,
οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε δυνάμεις,
39 οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις
ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς
ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν.

IX.

De Israhele dolor. Dei promissa stant. Vera proles Abrahami. Libera dei gratia. Iacob et Esau. Moses et Pharao. Figuli imago. Vaticinia in electionem gentium et Israhelis offensionem.

1 Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδο-
μαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς
μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, **2** ὅτι λύπη μοί
ἐστιν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ

34. (Χριστ. Ιησους) . . (om και pr.) . . (om και sec.)
36. ενεκα 38. ουτ. δυναμ. ουτ. ενεστ. ουτ. μελλ.
IX. 1. (εν Χρ. Ιησου)

34 1 Petr. 3, 22. **35** 39. **36** *Ps. 43 (44), 23.
2 Cor. 4, 11.
IX. **1** 1 Tim. 2, 7.

34 Quis est qui condemnet? Christus
Iesus qui mortuus est, immo qui resur-
rexit, qui et est ad dexteram dei, qui
etiam interpellat pro nobis? **35** Quis
nos separabit a caritate Christi? tribula-
tio an angustia, an persecutio, an fames,
an nuditas, an periculum, an gladius?
36 Sicut scriptum est quia propter te
mortificamur tota die, aestimati sumus
ut oves occisionis. **37** Sed in his omni-
bus superamus propter eum qui dilexit
nos. **38** Certus sum enim quia neque
mors neque vita, neque angeli neque
principatus, neque instantia neque futura,
neque fortitudo **39** neque altitudo ne-
que profundum neque creatura alia po-
terit nos separare a caritate dei quae est
in Christo Iesu domino nostro.

IX.

De Israhele dolor. Dei promissa stant. Vera proles Abrahami. Libera dei gratia. Iacob et Esau. Moses et Pharao. Figuli imago. Vaticinia in electionem gentium et Israhelis offensionem.

1 (24) Veritatem dico in Christo, non
mentior, testimonium mihi perhibente con-
scientia mea in spiritu sancto, **2** quoniam
tristitia est mihi magna et continuus do-

34. VA** qui et resurrexit . . qui est 35. Quis ergo . . an persecutio *post* periculum *ponit* 36. sicut oves 38. neque principatus: *add* neque virtutes
IX. 2. mihi magna est

34 1 Petr. 3, 22. **35** 39. **36** *Ps. 43 (44), 23.
2 Cor. 4, 11.
IX. **1** 1 Tim. 2, 7.

καρδίᾳ μου· 3 ηὐχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι
αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελ-
φῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα,
4 οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία
καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ νομο-
θεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι,
5 ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ
κατὰ σάρκα. ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλο-
γητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. 6 Οὐχ οἷον
δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οὐ
γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὗτοι Ἰσραήλ·
7 οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες
τέκνα, ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι
σπέρμα· 8 τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς
σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ
τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.
9 ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος Κατὰ τὸν
καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ
υἱός. 10 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα
ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς
ἡμῶν· 11 μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ
πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ'
ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ
ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, 12 ἐρρέθη

3. αυτ. εγω αναθ. ειν. 4. (η διαθηκη) . . (η επαγ-
γελια) 5. σαρκα, ο ων 11. φαυλον: κακον . . °του
θεου προθ. 12. ερρηθη

5 1, 25. 7 *Gen. 21, 12. Heb. 11, 18. 8 Gal. 4, 28.
9 *Gen. 18, 10. 10 *Gen. 25, 21. 12 *Gen. 25, 23.

lor cordi meo: 3 optabam enim ipse
ego anathema esse a Christo pro fratri-
bus meis, qui sunt cognati mei secun-
dum carnem, 4 qui sunt Israhelitae,
quorum adoptio est filiorum et gloria et
testamenta et legislatio et obsequium et
promissa, 5 quorum patres, et ex qui-
bus Christus secundum carnem, qui est
super omnia deus benedictus in saecula,
amen. 6 (25) Non autem quod excide-
rit verbum dei. Non enim omnes qui
ex Israhel, hi sunt Israhelitae; 7 neque
quia semen sunt Abrahae, omnes filii,
sed In Isaac vocabitur tibi semen. 8 Id
est, non qui filii carnis, hi filii dei, sed
qui filii sunt promissionis aestimantur in
semine. 9 Promissionis enim verbum
hoc est Secundum hoc tempus veniam
et erit Sarrae filius. 10 Non solum au-
tem, sed et Rebecca ex uno concubitu
habens, Isaac patre nostro: 11 cum enim
nondum nati fuissent aut aliquid egissent
bonum aut malum, ut secundum electio-
nem propositum dei maneret, non ex
operibus sed ex vocante, 12 dictum est

3. ego ipse 4. testamentum 5. est Christus 6. (quo
exciderit) . . qui ex Israel sunt, ii sunt 7. neque
qui semen 9. enim: (autem) . . Sarae 10. autem
illa . . patris nostri 11. aliquid boni egissent aut
mali

5 1, 25. 7 *Gen. 21, 12. Heb. 11, 18. 8 Gal. 4, 28.
9 *Gen. 18, 10. 10 *Gen. 25, 21. 12 *Gen. 25, 23.

αὐτῇ ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι,
13 καθὼς γέγραπται Τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα,
τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα.

14 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ
θεῷ; μὴ γένοιτο. 15 τῷ Μωυσεῖ γὰρ λέ-
γει Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω
ὃν ἂν οἰκτείρω. 16 ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλον-
τος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος
θεοῦ. 17 λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ
ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε ὅπως ἐν-
δείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως
διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
18 ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεᾷ, ὃν δὲ θέλει σκλη-
ρύνει. 19 Ἐρεῖς μοι οὖν Τί οὖν ἔτι μέμ-
φεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέ-
στηκεν; 20 μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς
εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ
πλάσμα τῷ πλάσαντι Τί με ἐποίησας οὕ-
τως; 21 ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς
τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι
ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν;
22 εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν
ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν
ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρ-
τισμένα εἰς ἀπώλειαν, 23 καὶ ἵνα γνωρίσῃ

15. τω γαρ Μωση 16. ελεουντος 18. ελεει 19. ουν μοι . . om ουν seo. . . ς° (non ς) om γαρ

13 *Mal. 1, 2 s. 15 *Ex. 33, 19. 17 *Ex. 9, 16. 18 *Ex. 7, 3. 20 *Es. 45, 9. 29, 16.

ei quia maior serviet minori, 13 sicut
scriptum est Iacob dilexi, Esau autem
odio habui.

14 (26) Quid ergo dicemus? numquid
iniquitas apud deum? Absit. 15 Moysi
enim dicit Miserebor cuius misereor, et
misericordiam praestabo cuius misere-
bor. 16 Igitur non volentis neque cur-
rentis, sed miserentis est dei. 17 Dicit
enim scriptura Pharaoni quia in hoc
ipsum excitavi te ut ostendam in te vir-
tutem meam et ut adnuntietur nomen
meum in universa terra. 18 (27) Ergo cuius
vult miseretur, et quem vult indurat.
19 Dicis itaque mihi Quid adhuc quae-
ritur? voluntati enim eius quis resistit?
20 O homo, tu quis es qui respondeas
deo? Numquid dicit figmentum ei qui se
finxit Quid me fecisti sic? 21 An non
habet potestatem figulus luti ex eadem
massa facere aliud quidem vas in ho-
norem, aliud vero in contumeliam?
22 (28) Quod si volens deus ostendere
iram et notam facere potentiam suam
sustinuit in multa patientia vasa irae
aptata in interitum, 23 ut ostenderet

17. (*om* enim) . . (et adnuntietur) 22. deus volens . . VA**F** apta

13 *Mal. 1, 2 s. 15 *Ex. 33, 19. 17 *Ex. 9, 16. 18 *Ex. 7, 3. 20 *Es 45. 9. 29, 16.

τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη
ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, **24** οὓς
καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων
ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν, **25** ὡς καὶ ἐν τῷ
Ὡσηὲ λέγει Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν
μου καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην,
26 καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς
Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
θεοῦ ζῶντος. **27** Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ
τοῦ Ἰσραήλ Ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν
Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπό-
λειμμα σωθήσεται. **28** λόγον γὰρ συντελῶν
καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον
συντετμημένον ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς.
29 καὶ καθὼς προείρηκεν Ἡσαΐας Εἰ μὴ
κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρα
ἂν ὡμοιώθημεν.

30 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ
διώκοντα δικαιοσύνην κατέλαβεν δικαιοσύ-
νην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως,
31 Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης

---

26. ερρηθη 27. καταλειμμα 28. (om εν δικαιοσ. οτι λογ. συντετμ.) 29. ωμοιωθημεν 31. (om δικαιοσ. sec.)

---

25 * Hos. 2, 25. 26 * Hos. 1, 10. 27 * Es. 10, 22 s. 29 * Es. 1, 9.

divitias gloriae suae in vasa misericordiae,
quae praeparavit in gloriam, **24** quos et
vocavit nos non solum ex Iudaeis sed
etiam ex gentibus; **25** sicut in Osee di-
cit Vocabo non plebem meam plebem
meam et non misericordiam consecutam
misericordiam consecutam, **26** et erit in
loco ubi dictum est eis Non plebs mea vos,
ibi vocabuntur filii dei vivi. **27** (29) Esaias
autem clamat pro Israhel Si fuerit nu-
merus filiorum Israhel tamquam arena
maris, reliquiae salvae fient: **28** verbum
enim consummans et brevians in aequi-
tate, quia verbum breviatum faciet do-
minus super terram. **29** Et sicut prae-
dixit Esaias Nisi dominus Sabaoth reli-
quisset nobis semen, sicut Sodoma facti
essemus et sicut Gomorra similes fuis-
semus.

30 (30) Quid ergo dicemus? Quod gen-
tes quae non sectabantur iustitiam ap-
prehenderunt iustitiam, iustitiam autem
quae ex fide est; **31** Israhel vero sec-
tans legem iustitiae in legem iustitiae

---

25. (Vocavi) . . *inter* meam *atque* et non *add* et non dilectam dilectam 26. (*om* eis) 28. abbrevians 31. sectando

---

25 * Hos. 2, 25. 26 * Hos. 1, 10. 27 * Es. 10, 22 s. 29 * Es. 1, 9.

εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασεν. 32 διὰ
τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων
νόμου· προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ
προσκόμματος, 33 καθὼς γέγραπται Ἰδοὺ
τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος καὶ
πέτραν σκανδάλου, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ
οὐ καταισχυνθήσεται.

X.

Iudaeorum iustitia. Verae fidei ratio. Fide omnes salvi. Vaticinia de Iudaeis ac gentibus.

1 Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς
καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ
αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. 2 μαρτυρῶ γὰρ αὐ-
τοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ'
ἐπίγνωσιν· 3 ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ
δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζη-
τοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ
οὐχ ὑπετάγησαν. 4 τέλος γὰρ νόμου Χρι-
στὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.
5 Μωυσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν
ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρω-
πος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. 6 ἡ δὲ ἐκ πίστεως
δικαιοσύνη οὕτως λέγει Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ
καρδίᾳ σου Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρα-

32. (om νομου) . . (om γαρ) 33. πας ο πιστευων
X. 1. η δεησις η . . αυτων: του Ισραηλ . . εστιν εις 3. (om δικαιοσ. sec.) 5. (γρ. οτι την δ. τ. ε. τ. νομ. ο ποι. ανθρ. ζ. εν αυτη) 6. ουτω

33 *Es. 8. 14. 28, 16. Rom. 10, 11.
X. 3 Phil. 3, 9. 5 *Lev. 18, 5. 6 ss. *Deut. 30, 11—14.

non pervenit. 32 Quare? quia non ex
fide, sed quasi ex operibus: offenderunt
in lapidem offensionis, 33 sicut scri-
ptum est Ecce pono in Sion lapidem of-
fensionis et petram scandali, et omnis
qui credit in eum non confundetur.

X.

Iudaeorum iustitia. Verae fidei ratio. Fide omnes salvi. Vaticinia de Iudaeis ac gentibus.

1 ([31]) Fratres, voluntas quidem cordis
mei et obsecratio ad deum fit pro illis
in salutem. 2 Testimonium enim per-
hibeo illis quod aemulationem dei habent,
sed non secundum scientiam. 3 Igno-
rantes enim dei iustitiam et suam quae-
rentes statuere, iustitiae dei non sunt
subiecti. 4 Finis enim legis Christus ad
iustitiam omni credenti. 5 ([32]) Moyses
enim scripsit quoniam iustitiam quae ex
lege est qui fecerit homo, vivet in ea.
6 Quae autem ex fide est iustitia sic di-
cit Ne dixeris in corde tuo Quis ascen-
det in caelum? id est Christum dedu-

32. offenderunt enim
X. 3. iustitiam dei 6. AF *aliique* ascendit

33 *Es. 8, 14. 28, 16. Rom. 10, 11.
X. 3 Phil. 3, 9. 5 *Lev. 18, 5. 6 ss. *Deut. 30, 11—14.

νόν; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν καταγαγεῖν· 7 ἤ
Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτ'
ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. 8 ἀλλὰ
τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ
στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ'
ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν.
9 ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου
κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ
σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,
σωθήσῃ· 10 καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς
δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς
σωτηρίαν. 11 λέγει γὰρ ἡ γραφή Πᾶς ὁ
πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.
12 οὐ γάρ ἐστιν διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ
Ἕλληνος ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων,
πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους
αὐτόν. 13 Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται
τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται. 14 πῶς οὖν
ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς
δὲ πιστεύσουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ
ἀκούσουσιν χωρὶς κηρύσσοντος; 15 πῶς
δὲ κηρύξουσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; καθὼς
γέγραπται Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγε-
λιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ
ἀγαθά.

---

14. (επικαλεσωνται) .. (πιστευσωσιν) .. (ακουσωσιν)
15. (κηρυξωσιν) .. (om των ευαγγ. ειρην. των) ..
(om τα)

---

11 9, 33. *Es. 28, 16. 12 3, 22. 13 *Iohel 2, 32.
(3, 5.) Act. 2, 21. 15 *Es. 52, 7.

cere; 7 aut Quis descendet in abyssum?
hoc est Christum ex mortuis revocare.
8 Sed quid dicit scriptura? Prope est
verbum in ore tuo et in corde tuo: hoc
est verbum fidei quod praedicamus.
9 Quia si confitearis in ore tuo domi-
num Iesum, et in corde tuo credideris
quod deus illum suscitavit a mortuis,
salvus eris: 10 corde enim creditur ad
iustitiam, ore autem confessio fit in salu-
tem. 11 Dicit enim scriptura Omnis qui
credit in illum non confundetur. 12 Non
enim est distinctio Iudaei et Graeci: nam
idem dominus omnium, dives in omnes
qui invocant illum. 13 Omnis enim qui-
cumque invocaverit nomen domini salvus
erit. 14 ([33]) Quomodo ergo invocabunt
in quem non crediderunt? aut quomodo
credent ei quem non audierunt? quo-
modo autem audient sine praedicante?
15 quomodo vero praedicabunt nisi mit-
tantur? sicut scriptum est Quam speciosi
pedes evangelizantium pacem, evangeli-
zantium bona.

---

7. AF *aliique* descendit .. a mortuis 9. (excitavit)
10. ad salutem

---

11 9, 33. *Es 28, 16. 12 3, 22. 13 *Iohel 2, 32.
(3, 5.) Act. 2, 21. 15 *Es. 52, 7.

16 Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγ-
γελίῳ. Ἠσαΐας γὰρ λέγει Κύριε, τίς ἐπί-
στευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; 17 ἄρα ἡ πίστις
ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ.
18 ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε
Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐ-
τῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ
ῥήματα αὐτῶν. 19 ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ
οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωυσῆς λέγει Ἐγὼ πα-
ραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει
ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς. 20 Ἠσαΐας δὲ
ἀποτολμᾷ καὶ λέγει Εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ
ζητοῦσιν, ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ
ἐπερωτῶσιν. 21 πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει
Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς
μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.

XI.

Iudaeorum pars electi, pars reiecti. Incredulitas Iudaeorum salus gentium; sed aliquando omnis Israhel salvus.

1 Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν
λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσ-
ραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυ-
λῆς Βενιαμίν. 2 οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν

17. θεου: (Χριστου) 19. ουκ εγνω Ισραηλ 20. (Ευρεθ. εν) . . (εγεν. εν)
XI. 1. (τον λα. αυτ. ον προεγνω)

16 *Es. 53, 1. Ioh. 12, 38. 18 *Ps. 18 (19), 5.
19 *Deut. 32, 21. 20 s. *Es. 65, 1 s.
XI. 1 *Ps. 93 (94), 14.

16 Sed non omnes oboedierunt evan-
gelio. Esaias enim dicit Domine, quis
credidit auditui nostro? 17 Ergo fides
ex auditu, auditus autem per verbum
Christi. 18 Sed dico, numquid non au-
dierunt? Et quidem In omnem terram
exivit sonus eorum et in fines orbis ter-
rae verba eorum. 19 Sed dico, numquid
Israhel non cognovit? Primus Moyses di-
cit Ego ad aemulationem vos adducam in
non gentem, in gentem insipientem in iram
vos mittam. 20 Esaias autem audet et di-
cit Inventus sum non quaerentibus me, pa-
lam apparui his qui me non interroga-
bant. 21 Ad Israhel autem dicit Tota
die expandi manus meas ad populum
non credentem et contradicentem.

XI.

Iudaeorum pars electi, pars reiecti. Incredulitas Iudaeorum salus gentium; sed aliquando omnis Israhel salvus.

1 ([34]) Dico ergo, numquid reppulit
deus populum suum? Absit: nam et ego
Israhelita sum, ex semine Abraham, tribu
Beniamin. 2 Non reppulit deus plebem

16. obediunt 20. sum a non . . iis qui
XI. 1. deus repulit . . ex tribu

16 *Es. 53, 1. Ioh. 12, 38. 18 *Ps. 18 (19), 5.
19 *Deut. 32, 21. 20 s. *Es. 65, 1 s.
XI. 1 *Ps. 93 (94), 14.

λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν
Ἡλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ
θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ; 3 Κύριε, τοὺς
προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά
σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος
καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχήν μου. 4 ἀλλὰ τί
λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἐμαυτῷ
ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν
γόνυ τῇ Βάαλ. 5 οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ
νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέ-
γονεν· 6 εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων,
ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις· εἰ δὲ
ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἔστιν χάρις, ἐπεὶ τὸ ἔργον
οὐκέτι ἔστιν ἔργον. 7 Τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ
Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ
ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν,
8 καθὼς γέγραπται Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς
πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ
βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς
σήμερον ἡμέρας. 9 καὶ Δαυὶδ λέγει Γενη-
θήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς
θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπό-
δομα αὐτοῖς, 10 σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλ-
μοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον
αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.
11 Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν;

2. add in f. λεγων 3. και τα θυσιαστ. 6. (om ει δε εξ εργων usque εστιν εργον) 7. τουτο: τουτου

3 *1 Reg. 19, 10. 4 *1 Reg. 19, 18. 8 *Es. 29, 11. *Deut. 29, 4. 9 *Ps. 68 (69), 23. 11 10, 19.

suam quam praescit. An nescitis in Helia
quid dicit scriptura, quemadmodum in-
terpellat deum adversum Israhel? 3 Do-
mine, prophetas tuos occiderunt, altaria
tua suffoderunt, et ego relictus sum so-
lus et quaerunt animam meam. 4 Sed
quid dicit illi responsum divinum? Reli-
qui mihi septem milia virorum, qui non
curvaverunt genu Bahal. 5 Sic ergo et
in hoc tempore reliquiae secundum elec-
tionem gratiae factae sunt. 6 Si autem
gratia, non ex operibus: alioquin gratia
iam non est gratia. 7 ([35]) Quid ergo?
quod quaerebat Israhel, hoc non est con-
secutus, electio autem consecuta est: ce-
teri vero excaecati sunt. 8 Sicut scri-
ptum est Dedit illis deus spiritum com-
punctionis, oculos ut non videant, et
aures ut non audiant, usque in hodier-
num diem. 9 Et David dicit Fiat mensa
eorum in laqueum et in captionem et
in scandalum et in retributionem illis,
10 obscurentur oculi eorum ne videant,
et dorsum eorum semper incurva.
11 ([36]) Dico ergo, numquid sic offende-

2. praescivit . . (adversus) 4. divinum responsum . . genua ante Baal 5. salvae factae sunt 6. iam non ex operibus 10. (dorsum illorum)

3 *1 Reg. 19, 10. 4 *1 Reg. 19, 18. 8 *Es. 29, 11. *Deut. 29, 4. 9 *Ps. 68 (69), 23. 11 10, 19.

μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι
ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶ-
σαι αὐτούς. 12 εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐ-
τῶν πλοῦτος κόσμου καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν
πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα
αὐτῶν. 13 ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν.
ἐφ' ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος,
τὴν διακονίαν μου δοξάζω, 14 εἴ πως
παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τι-
νὰς ἐξ αὐτῶν. 15 εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐ-
τῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσλημψις
εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; 16 εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ
ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία,
καὶ οἱ κλάδοι.

17 Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθη-
σαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν
αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ τῆς
πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, 18 μὴ κατα-
καυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι,
οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ.
19 ἐρεῖς οὖν Ἐξεκλάσθησαν οἱ κλάδοι ἵνα
ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ. 20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ
ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας.
μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· 21 εἰ γὰρ

13. γαρ: (δε) . . (om μεν) (μεν ουν) 15. προσληψις 18. αλλ 19. (om οι) 20. (εκλασθησαν) . . (υψηλα φρονει)

runt ut caderent? Absit, sed illorum de-
licto salus gentibus, ut illos aemulentur.
12 Quod si delictum illorum divitiae
sunt mundi et diminutio eorum divitiae
gentium, quanto magis plenitudo eorum.
13 ([37]) Vobis enim dico gentibus. Quam-
diu quidem ego sum gentium apostolus,
ministerium meum honorificabo, 14 si
quo modo ad aemulandum provocem
carnem meam et salvos faciam aliquos
ex illis. 15 Si enim amissio eorum re-
conciliatio est mundi, quae adsumptio
nisi vita ex mortuis? 16 Quod si deli-
batio sancta est, et massa; et si radix
sancta, et rami.

17 Quod si aliqui ex ramis fracti sunt,
tu autem cum oleaster esses, insertus es
in illis et socius radicis et pinguedinis
olivae factus es, 18 noli gloriari adver-
sus ramos: quod si gloriaris, non tu ra-
dicem portas sed radix te. 19 Dices
ergo Fracti sunt rami ut ego inserar.
20 Bene: propter incredulitatem fracti
sunt, tu autem fide stas. Noli altum sa-
pere, sed time: 21 si enim deus natu-

11 salus est gentibus

ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφεί-
σατο, μή πως οὐδὲ σοῦ φείσεται. **22** ἴδε
οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ
μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ
χρηστότης θεοῦ, ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ χρηστό-
τητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. **23** κἀκεῖνοι
δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσιν τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεν-
τρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πά-
λιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. **24** εἰ γὰρ σὺ ἐκ
τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ
παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον,
πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρι-
σθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ.

25 Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί,
τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε ἑαυτοῖς
φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσ-
ραὴλ γέγονεν ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν
ἐθνῶν εἰσέλθῃ, **26** καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ
σωθήσεται, καθὼς γέγραπται Ἥξει ἐκ Σιὼν
ὁ ῥυόμενος, ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰα-
κώβ. **27** καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ
διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐ-
τῶν. **28** κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι'
ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ
τοὺς πατέρας· **29** ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ
χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ. **30** ὥσπερ
γὰρ ὑμεῖς ποτὲ ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ

21. (om μη πως) . . φεισηται 22. αποτομιαν . . χρηστοτητα . . om θεου 23. και εκειγοι 25. παρ εαυτοις (εν εαυτ.) 26. ουτω . . και αποστρεψει 30. και υμεις

23 14, 4. **26** *Es. 59, 20 s. 27, 9. **27** *Ier. 31, 33 s.

ralibus ramis non pepercit, ne forte nec
tibi parcat. **22** Vide ergo bonitatem et
severitatem dei, in eos quidem qui ceci-
derunt severitatem, in te autem bonita-
tem dei, si permanseris in bonitate: alio-
quin et tu excideris. **23** Sed et illi, si
non permanserint in incredulitate, inse-
rentur: potens est enim deus iterum in-
serere illos. **24** Nam si tu ex naturali
excisus es oleastro et contra naturam
insertus es in bonam olivam, quanto ma-
gis hi secundum naturam inserentur suae
olivae.

25 ([38]) Nolo enim vos ignorare, fra-
tres, mysterium hoc, ut non sitis vobis
ipsis sapientes, quia caecitas ex parte
contigit in Israhel donec plenitudo gen-
tium intraret, **26** et sic omnis Israhel
salvus fieret: sicut scriptum est Veniet
ex Sion qui eripiat, et advertet impieta-
tes ab Iacob. **27** Et hoc illis a me te-
stamentum, cum abstulero peccata eo-
rum. **28** Secundum evangelium quidem
inimici propter vos, secundum electionem
autem carissimi propter patres: **29** sine
paenitentia enim sunt dona et vocatio
dei. **30** Sicut enim aliquando et vos non
credidistis deo, nunc autem misericor-

22. AF permanseris in bonitatem 24. magis ii qui 26. avertat impietatem . . (*om* ab)

23 14, 4. **26** *Es. 59, 20 s. 27, 9. **27** *Ier. 31, 33 s.

ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, 31 οὕτως
καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει
ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσιν. 32 συνέκλεισεν
γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν ἵνα
τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

33 Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ
γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα
αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.
34 τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμ-
βουλος αὐτοῦ ἐγένετο; 35 ἢ τίς προέδω-
κεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;
36 ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐ-
τὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας, ἀμήν.

XII.

Sancte vivendum gratiaeque donis variis recte utendum. Amori, modestiae, mansuetudini studendum.

1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν
οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα
ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ
θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν· 2 καὶ
μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ
μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός,

---

31. ουτω .. (ινα και αυτοι νυν) 32. (τα παντα εις απ.)
XII. 2. (συσχηματιζεσθαι et μεταμορφουσθαι) . . τ. νοος υμων

---

32 Gal. 3, 22. **34** *Es. 40, 13. 1 Cor. 2, 16. **35** *Iob. 41, 2. *Es. 40, 14. **36** 1 Cor. 8, 6. Col. 1, 16. Rom. 16, 27.
XII. **2** Eph. 5, 10. 17.

diam consecuti estis propter illorum in-
credulitatem, 31 ita et isti nunc non cre-
diderunt in vestram misericordiam, ut et
ipsi misericordiam consequantur: 32 con-
clusit enim deus omnia in incredulitatem
ut omnium misereatur.

33 ([39]) O altitudo divitiarum sapientiae
et scientiae dei: quam incomprehensibilia
sunt iudicia eius et investigabiles viae
eius. 34 Quis enim cognovit sensum
domini? aut quis consiliarius eius fuit?
35 aut quis prior dedit illi et retribuetur
ei? 36 Quoniam ex ipso et per ipsum
et in ipso omnia: ipsi gloria in saecula,
amen.

XII.

Sancte vivendum gratiaeque donis variis recte utendum. Amori, modestiae, mansuetudini studendum.

1 ([40]) Obsecro itaque vos, fratres, per
misericordiam dei, ut exhibeatis corpora
vestra hostiam viventem sanctam deo pla-
centem, rationabile obsequium vestrum.
2 Et nolite conformari huic saeculo, sed
reformamini in novitate sensus vestri, ut

---

30. incredulitatem illorum 32. in incredulitate
36. sunt omnia

---

32 Gal. 3, 22. **34** *Es. 40, 13. 1 Cor. 2, 16. **35** *Iob. 41, 2. *Es. 40. 14. **36** 1 Cor. 8, 6. Col. 1, 16. Rom. 16, 27.
XII. **2** Eph. 5, 10. 17.

εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ
θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.
3 λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης
μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν
παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ
σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισεν μέ-
τρον πίστεως. 4 καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώ-
ματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα
οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, 5 οὕτως οἱ
πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ
καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη, 6 ἔχοντες δὲ χα-
ρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν
διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλο-
γίαν τῆς πίστεως, 7 εἴτε διακονίαν ἐν τῇ
διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκα-
λίᾳ, 8 εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλή-
σει, ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλότητι, ὁ προϊστά-
μενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι.

9 Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες
τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ, 10 τῇ
φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ
τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, 11 τῇ σπουδῇ
μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ

3. (εμερ. ο θε.) 4. (πολλ. μελη) 5. το δε: ο δε
8. (om ειτε)

3 1 Cor. 7, 17. 4 1 Cor. 12, 12. 5 1 Cor. 12, 27.
Eph. 4, 25. 6 Eph. 4, 11. 11 14, 18. 16, 18.

probetis quae sit voluntas dei bona et
placens et perfecta. 3 ([41]) Dico enim
per gratiam quae data est mihi omnibus
qui sunt inter vos, non plus sapere quam
oportet sapere, sed sapere ad sobrieta-
tem, et unicuique sicut divisit deus men-
suram fidei. 4 ([42]) Sicut enim in uno
corpore multa membra habemus, omnia
autem membra non eundem actum ha-
bent, 5 ita multi unum corpus sumus
in Christo, singuli autem alter alterius
membra, 6 habentes autem donationes
secundum gratiam quae data est nobis
differentes, sive prophetiam secundum ra-
tionem fidei, 7 sive ministerium in mi-
nistrando, sive qui docet in doctrina,
8 qui exhortatur in exhortando, qui tri-
buit in simplicitate, qui praeest in solli-
citudine, qui miseretur in hilaritate.

9 Dilectio sine simulatione. Odientes
malum, adhaerentes bono, 10 caritatem
fraternitatis invicem diligentes, honore
invicem praevenientes, 11 sollicitudine
non pigri, spiritu ferventes, domino ser-

XII. 2. (*om et *secundum*) . . beneplacens
3. deus divisit 10. caritate

3 1 Cor. 7, 17. 4 1 Cor. 12, 12. 5 1 Cor. 12, 27.
Eph. 4, 25. 6 Eph. 4, 11. 11 14, 18. 10, 18.

κυρίῳ δουλεύοντες, **12** τῇ ἐλπίδι χαίροντες,
τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσ-
καρτεροῦντες, **13** ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων
κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες.
14 εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας, εὐλογεῖτε καὶ
μὴ καταρᾶσθε. **15** χαίρειν μετὰ χαιρόν-
των, κλαίειν μετὰ κλαιόντων. **16** τὸ αὐτὸ
εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ
φρονοῦντες ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγό-
μενοι· μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ᾽ ἑαυτοῖς.
17 μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες,
προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώ-
πων, **18** εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ
πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες, **19** μὴ
ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε
τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ Ἐμοὶ ἐκ-
δίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος.
20 ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε
αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ
ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ. **21** μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κα-
κοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

XIII.

Magistratibus parendum, suum cuique amanter tribuendum, vigilandum.

1 Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις

11. κυριω: ς (non ςe) καιρω 13. (ταις μνειαις) 14. τους διωκ. υμας 15. και κλαιειν 17. παντων: (των) 20. (εαν πεινα, item αλλα εαν π.)
XIII. 1. (Πασαις εξ. υ. υποτασσεσθε)

12 Col. 4, 2. **14** Mt. 5, 44. 1 Cor. 4, 12. **16** 15, 5. **17** 2 Cor. 8, 21. *Prov. 3, 4. **19** *Deut. 32, 35. Heb. 10, 30. **20** *Prov. 25, 21 s.
XIII. **1** 1 Petr. 2, 13 s.

vientes, **12** spe gaudentes, in tribula-
tione patientes, orationi instantes, **13** ne-
cessitatibus sanctorum communicantes,
hospitalitatem sectantes. **14** Benedicite
persequentibus, benedicite et nolite ma-
ledicere. **15** Gaudere cum gaudentibus,
flere cum flentibus. **16** Id ipsum invi-
cem sentientes, non alta sapientes, sed
humilibus consentientes: nolite esse pru-
dentes apud vosmet ipsos. **17** Nulli
malum pro malo reddentes, providen-
tes bona non tantum coram deo sed
etiam coram omnibus hominibus; **18** si
fieri potest, quod ex vobis est, cum
omnibus hominibus pacem habentes;
19 non vosmet ipsos defendentes, caris-
simi, sed date locum irae: scriptum est
enim Mihi vindictam, ego retribuam, di-
cit dominus. **20** Sed Si esurierit inimi-
cus tuus, ciba illum: si sitit, potum da
illi: hoc enim faciens carbones ignis con-
geres supra caput eius. **21** Noli vinci a
malo, sed vince in bono malum.

XIII.

Magistratibus parendum, suum cuique amanter tribuendum, vigilandum.

1 (43) Omnis anima potestatibus subli-

13. necessitatibus: (memoriis) 14. persequentibus vos 19. vindicta 20. super

12 Col. 4, 2. **14** Mt. 5, 44. 1 Cor. 4, 12. **16** 15, 5. **17** 2 Cor. 8, 21. *Prov. 3, 4. **19** *Deut. 32, 35. Heb. 10, 30. **20** *Prov. 25, 21 s.
XIII. **1** 1 Petr. 2, 13 s.

ὑποτασσέσθω. οὐ γάρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ
ἀπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ τε-
ταγμέναι εἰσίν. **2** ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος
τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστη-
κεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρῖμα
λήμψονται. **3** οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν
φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ ἀλλὰ τῷ κακῷ.
θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ
ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς·
4 θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ἀγα-
θόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ
εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ· θεοῦ γὰρ διά-
κονός ἐστιν ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
πράσσοντι. **5** διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι,
οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν
συνείδησιν. **6** διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους
τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσὶν εἰς αὐτὸ
τοῦτο προσκαρτεροῦντες.

7 Ἀπόδοτε πᾶσιν τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν
φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος,
τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν
τὴν τιμήν. **8** Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ
μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν· ὁ γὰρ ἀγαπῶν
τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. **9** τὸ γὰρ
Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις,

1. απο: (υπο) . . ουσαι: add εξουσιαι . . (om του) 3. των αγαθων εργων α. των κακων 4. (om εις οργην) 5. (υποτασσεσθε) 7. Αποδοτε ουν 8. αγαπ. αλληλ. 9. κλεψεις: add Ου ψευδομαρτυρησεις

8 Mt. 22, 37 ss. 9 *Ex. 20, 13 ss. *Lev. 19, 18. Gal. 5, 14. Iac. 2, 8.

mioribus subdita sit. Non est enim po-
testas nisi a deo: quae autem sunt, a
deo ordinatae sunt. **2** Itaque qui resistit
potestati, dei ordinationi resistit: qui au-
tem resistunt, ipsi sibi damnationem ad-
quirunt. **3** Nam principes non sunt timori
boni operis sed mali. Vis autem non
timere potestatem? Bonum fac, et habe-
bis laudem ex illa: **4** dei enim minister
est tibi in bonum. Si autem malum fe-
ceris, time: non enim sine causa gla-
dium portat: dei enim minister est, vin-
dex in iram ei qui malum agit. **5** Ideo
necessitate subditi estote, non solum
propter iram sed et propter conscien-
tiam. **6** Ideo enim et tributa praestatis:
ministri enim dei sunt, in hoc ipsum ser-
vientes.

7 (44) Reddite omnibus debita; cui tri-
butum, tributum; cui vectigal, vectigal;
cui timorem, timorem; cui honorem, ho-
norem. **8** Nemini quicquam debeatis,
nisi ut invicem diligatis: qui enim diligit
proximum, legem implevit. **9** Nam Non
adulterabis, Non occides, Non furaberis,

XIII. 4. (male feceris) 5. sed etiam 7. Reddite ergo 9. furaberis: *add* Non falsum testimonium dices

8 Mt. 22, 37 ss. 9 *Ex. 20, 13 ss. *Lev. 19, 18. Gal. 5, 14. Iac. 2, 8.

Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή,
ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν
τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
τόν. 10 ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ
ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.
11 Καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα
ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι· νῦν γὰρ
ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύ-
σαμεν. 12 ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα
ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκό-
τους, ἐνδυσώμεθα δὲ τὰ ὅπλα τοῦ φωτός.
13 ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσω-
μεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις
καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, 14 ἀλλὰ
ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ
τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπι-
θυμίας.

XIV.

Inbecillis parcendum. Cavenda offensio in ciborum ac dierum usu. Non temere iudicandum: Christus iudex. Sequenda cuique conscientia fidei.

1 Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσ-
λαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν.
2 ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθε-
νῶν λάχανα ἐσθίει. 3 ὁ ἐσθίων τὸν μὴ
ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω· ὁ δὲ μὴ ἐσθίων
τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ θεὸς γὰρ αὐ-

9. εν τουτω τω λογω . . (om εν τω) . . ως εαυτον 11. ηδ. ημ. 12. και ενδυσ. τα 14. αλλ
XIV. 3. και ο μη

10 1 Cor. 13, 4. 11 1 Thess. 5, 6 ss. Eph. 5, 11. 14. 14 Gal. 3, 27.
XIV. 1 15, 1. 7. 3 15, 7.

Non concupisces, et si quod est aliud
mandatum, in hoc verbo instauratur Di-
liges proximum tuum sicut te ipsum.
10 Dilectio proximi malum non operatur:
plenitudo ergo legis est dilectio. 11 (45) Et
hoc scientes tempus; quia hora est iam
nos de somno surgere: nunc enim pro-
pior est nostra salus quam cum credidi-
mus. 12 Nox praecessit, dies autem ap-
propiavit: abiiciamus ergo opera tenebra-
rum, et induamur arma lucis. 13 Sicut
in die honeste ambulemus, non in come-
sationibus et ebrietatibus, non in cubili-
bus et inpudicitiis, non in contentione et
aemulatione; 14 sed induimini dominum
Iesum Christum, (46) et carnis curam ne
feceritis in desideriis.

XIV.

Inbecillis parcendum. Cavenda offensio in ciborum ac dierum usu. Non temere iudicandum; Christus iudex. Sequenda cuique conscientia fidei.

1 Infirmum autem in fide adsumite, non
in disceptationibus cogitationum. 2 Alius
enim credit manducare omnia: qui autem
infirmus est, olus manducet. 3 Is qui
manducat non manducantem non sper-
nat, et qui non manducat manducantem

11. (nunc autem) . . AF* proprior 12. appropinquavit . . (armis)
XIV. 2. credit se

10 1 Cor. 13. 4. 11 1 Thess. 5, 6 ss. Eph. 5, 11. 14. 14 Gal. 3, 27.
XIV. 1 15, 1. 7. 3 15, 7.

τὸν προσελάβετο. 4 σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων
ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ
πίπτει· σταθήσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ ὁ κύριος
στῆσαι αὐτόν. 5 ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ'
ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκα-
στος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω. 6 ὁ
φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ, καὶ ὁ
μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ οὐ φρονεῖ.
καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ
τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ
ἐσθίει καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. 7 οὐδεὶς
γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ
ἀποθνήσκει· 8 ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυ-
ρίῳ ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυ-
ρίῳ ἀποθνήσκομεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν
τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. 9 εἰς
τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν
ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.
10 σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ
καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου;
πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ
θεοῦ. 11 γέγραπται γάρ Ζῶ ἐγώ, λέγει
κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ καὶ
πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ.

4. δυνατος γαρ εστιν ο θεος 5. (ος μεν γαρ) 6. (om και ο μη usque ου φρον.) .. και ο εσθ.: om και° 8. (εαν τε αποθνησκομεν bis) 9. Χρ. και απεθ. και ανεστη και ανεζησεν ινα 10. θεου: Χριστου 11. (εξομολ. πα. γλ.)

4 10. Iac. 4, 12. Rom. 11, 23. 9 2 Cor. 5, 15. 1 Thess. 4, 14. 10 2 Cor. 5, 10. 11 *Es. 45, 23. Phil. 2, 10 s.

non iudicet: deus enim illum adsumpsit.
4 Tu quis es qui iudices alienum ser-
vum? Suo domino stat aut cadit: stabit
autem, potens est enim deus statuere
illum. 5 Nam alius iudicat diem plus
inter diem, alius autem iudicat omnem
diem: unusquisque in suo sensu abun-
det. 6 Qui sapit diem, domino sapit, et
qui manducat, domino manducat: gratias
enim agit deo: et qui non manducat,
domino non manducat et gratias agit deo.
7 (47) Nemo enim nostrum sibi vivit, et
nemo sibi moritur. 8 Sive enim vivi-
mus, domino vivimus; sive morimur,
domino morimur: sive ergo vivimus sive
morimur, domini sumus. 9 (48) In hoc
enim Christus et mortuus est et resur-
rexit, ut et mortuorum et vivorum do-
minetur. 10 Tu autem quid iudicas fra-
trem tuum? aut tu quare spernis fratrem
tuum? Omnes enim stabimus ante tribu-
nal dei. 11 Scriptum est enim Vivo ego,
dicit dominus, quoniam mihi flectetur
omne genu, et omnis lingua confitebitur

4. iudicas .. domino suo 5. *om* plus .. (*om* autem) 9. *om* et *primum* 10. tribunal Christi 11. F *aliique* flectet .. A** flectent omnes

4 10. Iac. 4, 12. Rom. 11, 23. 9 2 Cor. 5. 15. 1 Thess. 4, 14. 10 2 Cor. 5, 10. 11 *Es. 45, 23. Phil. 2, 10 s.

12 ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ
λόγον δώσει τῷ θεῷ.

13 Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν, ἀλλὰ
τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσ-
κομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. 14 οἶδα
καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν
κοινὸν δι' αὐτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι
κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. 15 εἰ γὰρ διὰ
βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ
ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου
ἐκεῖνον ἀπόλλυε ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέ-
θανεν.

16 Μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγα-
θόν. 17 οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ
εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ· 18 ὁ
γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρε-
στος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.
19 ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ
τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. 20 μὴ
ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ.
πάντα μὲν καθαρά, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ
τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι· 21 καλὸν τὸ
μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν

12. (om ουν) .. (αποδωσει) .. (om τω θεω) 14. δι εαυτου 15. γαρ: δε 18. εν τουτοις .. (om τω pr.) 19. (διωκομεν)

12 Mt. 12, 36. 15 1 Cor. 8 11. 17 1 Cor. 8, 8. 20 Tit. 1, 15. 21 1 Cor. 8, 13.

deo. 12 Itaque unusquisque nostrum pro
se rationem reddet deo.

13 Non ergo amplius invicem iudice-
mus, sed hoc iudicate magis, ne po-
natis offendiculum fratri vel scandalum.
14 ([49]) Scio et confido in domino Iesu
quia nihil commune per ipsum, nisi ei
qui existimat quid commune esse, illi
commune est. 15 ([50]) Si enim propter
cibum frater tuus contristatur, iam non
secundum caritatem ambulas. Noli cibo
tuo illum perdere, pro quo Christus mor-
tuus est.

16 Non ergo blasphemetur bonum no-
strum. 17 Non est enim regnum dei esca
et potus, sed iustitia et pax et gaudium
in spiritu sancto: 18 qui enim in hoc ser-
vit Christo, placet deo et probatus est
hominibus. 19 Itaque quae pacis sunt
sectemur, et quae aedificationis sunt in
invicem custodiamus. 20 Noli propter
escam destruere opus dei. Omnia qui-
dem munda sunt, sed malum est homini
qui per offendiculum manducat. 21 Bo-
num est non manducare carnem et non
bibere vinum neque in quo frater tuus
offendit aut scandalizatur aut infirmatur.

13. (iudicate hoc) 17. AF *aliique om* enim 20. sunt munda 21. offenditur

12 Mt. 12, 36. 15 1 Cor. 8, 11. 17 1 Cor. 8, 8. 20 Tit. 1, 15. 21 1 Cor. 8, 13.

ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει. 22 σὺ πί-
στιν ἔχεις· κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ
θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ
δοκιμάζει· 23 ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν
φάγῃ κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως·
πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

XV.

Mutuae aedificationi studendum, unanimiter deus colendus. De epistulae severitate. Romanos visurus est. De collecta Hierosolymam perferenda.

1 Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ
ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν καὶ
μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. 2 ἕκαστος ἡμῶν τῷ
πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰ-
κοδομήν· 3 καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ
ἤρεσεν, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἱ ὀνειδι-
σμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ.
4 ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν
διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομο-
νῆς καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν
ἐλπίδα ἔχωμεν. 5 ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομο-
νῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ
αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν
Ἰησοῦν, 6 ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι
δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
7 Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς

21. προσκ. η σκανδαλιζεται η ασθενει 22. (ην εχεις) . . ς (non ς^e) κατα σαυτον
XV. 2. °εκαστος γαρ 4. εγραφη: προεγραφη . . (κ. δια της παρ.)

XV. 1 14, 1. 3 *Ps. 68 (69), 10. 7 14, 1.

22 Tu fidem habes? penes temet ipsum
habe coram deo. Beatus qui non iudi-
cat semet ipsum in eo quod probat.
23 Qui autem discernit, si manducaverit,
damnatus est, quia non ex fide: omne
autem quod non est ex fide peccatum
est.

XV.

Mutuae aedificationi studendum, unanimiter deus colendus. De epistulae severitate. Romanos visurus est. De collecta Hierosolymam perferenda.

1 Debemus autem nos firmiores inbe-
cillitates infirmorum sustinere et non no-
bis placere. 2 Unusquisque vestrum pro-
ximo suo placeat in bonum ad aedifica-
tionem: 3 etenim Christus non sibi pla-
cuit, sed sicut scriptum est Inproperia
inproperantium tibi ceciderunt super me.
4 (51) Quaecumque enim scripta sunt, ad
nostram doctrinam scripta sunt, ut per
patientiam et consolationem scripturarum
spem habeamus. 5 Deus autem patientiae
et solacii det vobis id ipsum sapere in
alterutrum secundum Iesum Christum,
6 ut unanimes uno ore honorificetis deum
et patrem domini nostri Iesu Christi.
7 Propter quod suscipite invicem, sicut

22. (*in eo quo)

XV. 1 14, 1. 3 *Ps. 68 (69), 10. 7 14, 1.

καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν
τοῦ θεοῦ. 8 λέγω γὰρ Χριστὸν διάκονον
γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ,
εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πα-
τέρων, 9 τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι
τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται Διὰ τοῦτο ἐξο-
μολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσιν καὶ τῷ ὀνόματί
σου ψαλῶ. 10 καὶ πάλιν λέγει Εὐφράν-
θητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. 11 καὶ
πάλιν Αἰνεῖτε πάντα τὰ ἔθνη τὸν κύριον,
καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.
12 καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει Ἔσται ἡ ῥίζα
τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν
ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. 13 ὁ δὲ
θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης
χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ
περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει
πνεύματος ἁγίου.

14 Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐ-
τὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί
ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώ-
σεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν·
15 τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν ἀπὸ μέ-
ρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν
χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ 16 εἰς
τὸ εἶναί με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς

7. ημας . . om του 8. γαρ: δε . . Ιησουν Χριστον . . (γενεσθαι) 11. (παλιν λεγει) . . τον κυρ. πα. τα εθνη, κ. επαινεσατε 13. (υμας τη ελπ.) 14. (κ. αλλους νουθ.) 15. υμιν, αδελφοι 16. Ιησ. Χρ.

9 *2 Sam. 22, 50. *Ps. 17 (18), 50. 10 *Deut. 32, 43. 11 *Ps. 116 (117), 1. 12 *Es. 11, 10. Mt. 12, 21.

et Christus suscepit vos in honorem dei.
8 Dico enim Christum Iesum ministrum
fuisse circumcisionis propter veritatem
dei. ad confirmandas promissiones pa-
trum, 9 gentes autem super misericor-
diam honorare deum, sicut scriptum est
Propter hoc confitebor tibi in gentibus,
et nomini tuo cantabo. 10 Et iterum
dicit Laetamini gentes cum plebe eius.
11 Et iterum Laudate omnes gentes do-
minum, et magnificate eum omnes po-
puli. 12 Et rursum Esaias ait Erit radix
Iesse, et qui exsurget regere gentes, in
eo gentes sperabunt. 13 Deus autem spei
repleat vos omni gaudio et pace in cre-
dendo, ut abundetis in spe et virtute spi-
ritus sancti.

14 Certus sum autem, fratres mei, et
ego ipse de vobis, quoniam et ipsi pleni
estis dilectione, repleti omni scientia, ita
ut possitis alterutrum monere: 15 auda-
cius autem scripsi vobis, fratres, ex parte,
tamquam in memoriam vos reducens pro-
pter gratiam quae data est mihi a deo,
16 ut sim minister Christi Iesu in gen-
tibus, sanctificans evangelium dei, ut fiat

XV. 9. super misericordia . . Propterea . . in gentibus, domine 12. rursus . . in eum

9 *2 Sam. 22, 50. *Ps. 17 (18), 50. 10 *Deut. 32, 43. 11 *Ps. 116 (117), 1. 12 *Es. 11, 10. Mt. 12, 21.

τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν
εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
17 ἔχω οὖν τὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν· **18** οὐ γὰρ τολμήσω
τι λαλεῖν ὧν οὐ κατηργάσατο Χριστὸς δι'
ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ,
19 ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν
δυνάμει πνεύματος, ὥστε με ἀπὸ Ἱερου-
σαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ
πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.
20 οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι
οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ'
ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ, **21** ἀλλὰ
καθὼς γέγραπται Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ
αὐτοῦ, ὄψονται, καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασιν,
συνήσουσιν.

22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, **23** νυνὶ δὲ μηκέτι τό-
πον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασιν τούτοις, ἐπιπο-
θίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ
ἱκανῶν ἐτῶν, **24** ὡς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν
Σπανίαν, ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐλπίζω γὰρ
διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ἀφ'
ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον

17. om την et τον 18. λαλειν τι . . κατειργασατο 19. πνευμ. θεου (πν. αγιου) 20. ουτω . . (φιλοτιμουμαι) 23. ικανων : πολλων 24. αν : εαν . . (πορευομαι) . . (om ελευσ. πρ. υμ.) . . (om γαρ) . . αφ : υφ

21 ° Es. 52, 15. **23** Act. 19, 21. **24** 28.

oblatio gentium accepta, sanctificata in
spiritu sancto. **17** Habeo igitur gloriam
in Christo Iesu ad deum: **18** non enim
audeo aliquid loqui eorum quae per me
non effecit Christus in oboedientiam gen-
tium, verbo et factis, **19** in virtute si-
gnorum et prodigiorum, in virtute spiri-
tus sancti, ita ut ab Hierusalem per cir-
cuitum usque ad Illyricum repleverim
evangelium Christi. **20** Sic autem hoc
praedicavi evangelium, non ubi nomina-
tus est Christus, ne super alienum fun-
damentum aedificarem, **21** sed sicut scri-
ptum est Quibus non est adnuntiatum
de eo, videbunt, et qui non audierunt,
intellegent.

22 Propter quod et inpediebar pluri-
mum venire ad vos: **23** nunc vero ul-
terius locum non habens in his regioni-
bus, cupiditatem autem habens veniendi
ad vos ex multis iam praecedentibus an-
nis, **24** cum in Hispaniam proficisci coe-
pero, spero quod praeteriens videam vos
et a vobis deducar illuc, si vobis primum

16. et sanctificata 18. VA efficit 20. praedicavi evangelium hoc 22. *add in fine* et prohibitus sum usque adhuc

21 ° Es. 52, 15. **23** Act. 19, 21. **24** 28.

ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ. **25** νυνὶ δὲ πο-
ρεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς
ἁγίοις. **26** εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ
Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς
πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ.
27 εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφειλέται εἰσὶν αὐ-
τῶν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοι-
νώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς
σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. **28** τοῦτο
οὖν ἐπιτελέσας καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς
τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν
εἰς Σπανίαν· **29** οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος
πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας Χριστοῦ
ἐλεύσομαι.

30 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς διὰ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης
τοῦ πνεύματος συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς
προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, **31** ἵνα
ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰου-
δαίᾳ καὶ ἡ διακονία μου ἡ εἰς Ἱερουσα-
λὴμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγίοις,
32 ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς διὰ θε-
λήματος θεοῦ καὶ συναναπαύσωμαι ὑμῖν.
33 ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων
ὑμῶν· ἀμήν.

27. αυτων εισιν 28. εις την Σπαν. 29. του ευαγγελιου του Χριστου 30. υμας, αδελφοι 31. και: add ινα . . (η δωροφορια) . . η εις: (η εν) . . (τοις αγ. γεν.) 32. (ελθων omisso και seq.) . . θεου: (κυριου Ιησου, item Χριστου Ιησου) . . (om και συναναπ. υμ.) 33. (om αμην)

25 Act. 20, 16. 21. 17. **26** 1 Cor. 16. 2 Cor. 8, 9. **27** 1 Cor. 9, 11. **30** Col. 4, 12.

ex parte fruitus fuero. **25** Nunc igitur
proficiscar in Hierusalem ministrare san-
ctis. **26** Probaverunt enim Macedonia et
Achaia conlationem aliquam facere in
pauperes sanctorum qui sunt in Hieru-
salem. **27** Placuit enim eis, et debitores
sunt eorum: nam si spiritalium eorum
participes facti sunt gentiles, debent et
in carnalibus ministrare eis. **28** Hoc igi-
tur cum consummavero et adsignavero
eis fructum hunc, proficiscar per vos in
Hispaniam: **29** scio autem quoniam ve-
niens ad vos in abundantia benedictionis
Christi veniam.

30 Obsecro igitur vos, fratres, per do-
minum nostrum Iesum Christum et per
caritatem spiritus, ut adiuvetis me in
orationibus pro me ad deum, **31** ut li-
berer ab infidelibus qui sunt in Iudaea,
et obsequii mei oblatio accepta fiat in
Hierusalem sanctis, **32** ut veniam ad
vos in gaudio per voluntatem dei et re-
frigerer vobiscum. **33** Deus autem pacis
sit cum omnibus vobis. Amen.

25. (*om* in) 26. (*om* in *sec.*) 27. ministrare illis 28. per vos proficiscar 29. benedictionis evangelii Christi 30. Obsecro ergo . . sancti spiritus . . vestris pro me 31. (in Hierusolyma)

25 Act. 20, 16. 21. 17. **26** 1 Cor. 16. 2 Cor. 8, 9. **27** 1 Cor. 9, 11. **30** Col. 4, 12.

XVI.

Phoebe commendatur. Salutationes variae. Vitanda dissidia. Doxologia.

1 Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελ-
φὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας
τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, 2 ἵνα προσδέξησθε
αὐτὴν ἐν κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων καὶ πα-
ραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρῄζῃ πρά-
γματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν
ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

3 Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς
συνεργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 4 οἵτι-
νες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τρά-
χηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχα-
ριστῶ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν
ἐθνῶν, 5 καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκ-
κλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγα-
πητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας
εἰς Χριστόν. 6 ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἥτις
πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ἡμᾶς. 7 ἀσπάσασθε
Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου
καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν ἐπί-
σημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ
γέγοναν ἐν Χριστῷ. 8 ἀσπάσασθε Ἀμ-
πλίαν τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. 9 ἀσπά-
σασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν
Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου.
10 ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν

XVI. 2. αυτ. προσδεξ. . . αὐτή: αυτη . . και αυτου εμου 3. Πρισκιλλαν 5. Ασιας: Αχαιας 6. (Μαριαν) . . (εις υμας) 7. γεγονασιν

XVI. 1 Act. 18, 2. 5 1 Cor. 16, 10. 15.

XVI.

Phoebe commendatur. Salutationes variae. Vitanda dissidia. Doxologia.

1 Commendo autem vobis Phoebem
sororem nostram, quae est in ministerio
ecclesiae quae est Cenchris, 2 ut eam
suscipiatis in domino digne sanctis et ad-
sistatis ei in quocumque negotio vestri
indiguerit: etenim ipsa quoque adstitit
multis et mihi ipsi.

3 Salutate Priscam et Aquilam adiu-
tores meos in Christo Iesu, 4 qui pro
anima mea suas cervices supposuerunt,
quibus non solus ego gratias ago sed et
cunctae ecclesiae gentium, 5 et dome-
sticam eorum ecclesiam. Salutate Epae-
netum dilectum mihi, qui est primitivus
Asiae in Christo. 6 Salutate Mariam, quae
multum laboravit in vobis. 7 Salutate
Andronicum et Iuniam cognatos et con-
captivos meos, qui sunt nobiles in apo-
stolis, qui et ante me fuerunt in Christo.
8 Salutate Ampliatum dilectissimum mihi
in domino. 9 Salutate Urbanum adiuto-
rem nostrum in Christo, et Stachyn di-
lectum meum. 10 Salutate Apellen pro-

XVI. 1. Phoeben . . in Cenchris 2. A*F* adsistit 5. ecclesiam eorum . . A Ephaenetum, F Ephenitum 7. (Iuliam) 9. in Christo Iesu

XVI. 1 Act. 18, 2. 5 1 Cor. 16, 19. 15.

Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστο-
βούλου. 11 ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα τὸν
συγγενῆ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν
Ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. 12 ἀσπά-
σασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κο-
πιώσας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν
ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ.
13 ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν
κυρίῳ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ.
14 ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρ-
μῆν, Πατρόβαν, Ἑρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐ-
τοῖς ἀδελφούς. 15 ἀσπάσασθε Φιλόλογον
καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐ-
τοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς
πάντας ἁγίους. 16 ἀσπάσασθε ἀλλήλους
ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκ-
κλησίαι πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ.

17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκο-
πεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάν-
δαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε
ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν· 18 οἱ
γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ
δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ
διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπα-
τῶσιν τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. 19 ἡ γὰρ
ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο· ἐφ' ὑμῖν
οὖν χαίρω, θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς εἶναι εἰς

14. Ερμαν Πατρ. Ερμην 16. °om πασαι .. (om ασπαζονται usq. τ. Χρ., sed v. 21. add και αι εκκλ. π. τ. Χρ.) 18. τ. κ. ημ. Ιησου Χρ. (τ. κυρ. Χρ. ημων) 19. χαιρω ουν το εφ υμιν .. (και θελω) .. σοφους μεν

13 (Mc. 15, 21.) 16 1 Cor. 16. 20. 2 Cor. 13, 12. 1 Thess. 5, 26. 1 Pet. 5, 14. 18 Phil. 3, 19.

bum in Christo. 11 Salutate eos qui
sunt ex Aristoboli. Salutate Herodionem
cognatum meum. Salutate eos qui sunt
ex Narcissi, qui sunt in domino. 12 Sa-
lutate Tryphaenam et Tryphosam, quae
laborant in domino. Salutate Persidam
carissimam, quae multum laboravit in
domino. 13 Salutate Rufum electum in
domino, et matrem eius et meam. 14 Sa-
lutate Asyncritum, Phlegonta, Hermen,
Patrobam, Hermam, et qui cum eis sunt
fratres. 15 Salutate Philologum et Iuliam,
Nereum et sororem eius, et Olimpiadem,
et omnes qui cum eis sunt sanctos. 16 Sa-
lutate invicem in osculo sancto. Salutant
vos omnes ecclesiae Christi.

17 Rogo autem vos, fratres, ut obser-
vetis eos qui dissensiones et offendicula
praeter doctrinam quam vos didicistis
faciunt, et declinate ab illis: 18 huius-
cemodi enim Christo domino nostro non
serviunt sed suo ventri, et per dulces
sermones et benedictiones seducunt corda
innocentium. 19 Vestra enim oboedien-
tia in omnem locum divulgata est: gau-
deo igitur in vobis, sed volo vos sapien-

11. ex Aristobuli (Arestoboli) domo .. ex Narcissi domo 12. Persidem 14. Phlegontem Hermam Patrobam Hermen

13 (Mc. 15, 21.) 16 1 Cor. 16, 20. 2 Cor. 13, 12. 1 Thess. 5, 26. 1 Pet. 5, 14. 18 Phil. 3, 19.

τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν.
20 ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν
σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

21 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου.
22 ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ.
23 ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.

24 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν.

25 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου,
26 φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος,
27 μόνῳ σοφῷ θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

20. (συντριψαι) . . ς[e] (non ς) add in f. αμην 21. Ασπαζονται 23. της εκκλ. ολης 24. (om vers.) 25. 26. 27. (Τω δε usq. αμην transp. post 14, 23., alii plane om) 26. (om τε) 27. (αιωνας των αιωνων)

21 (Act. 13. 1. 17. 5. 20, 4.) 23 (Act. 20, 4. 19, 22. 1 Cor. 1, 14. 2 Tim. 4. 20.) 25 Iud. 24 s. Eph. 3. 20 s. 27 1 Tim. 1, 17. Rom. 11, 36 pp.

tes esse in bono et simplices in malo.
20 Deus autem pacis conterat satanan
sub pedibus vestris velociter.

Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum.

21 Salutat vos Timotheus adiutor meus, et Lucius et Iason et Sosipater cognati mei.
22 Saluto vos ego Tertius, qui scripsi epistulam, in domino.
23 Salutat vos Gaius hospes meus et universae ecclesiae. Salutat vos Erastus arcarius civitatis et Quartus frater

25 Ei autem qui potens est vos confirmare iuxta evangelium meum et praedicationem Iesu Christi, secundum revelationem mysterii temporibus aeternis taciti,
26 quod nunc patefactum est per scripturas prophetarum secundum praeceptum aeterni dei, ad oboeditionem fidei in cunctis gentibus cogniti,
27 solo sapienti deo, per Iesum Christum, cui honor in saecula saeculorum, amen.

23. Caius . . universa ecclesia . . (*om* vos *secundum*) 24. Gratia domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen. 26. AF *aliique* cognito 27. soli . . honor et gloria . . (*om* amen)

21 (Act. 13. 1. 17, 5. 20, 4.) 23 (Act. 20, 4. 19, 22. 1 Cor. 1, 14. 2 Tim. 4, 20.) 25 Iud. 24 s. Eph. 3, 20 s. 27 1 Tim. 1, 17. Rom. 11, 36 pp.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α.

I.

Salutatio. Gratiarum actio pro Corinthiorum fide. Abiiciendae factiones. Salus per Christum parta non nititur humana sapientia aut arte.

1 Παῦλος, κλητὸς ἀπόστολος Χριστοῦ
Ἰησοῦ διὰ ϑελήματος ϑεοῦ, καὶ Σωσϑένης
ὁ ἀδελφὸς 2 τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ϑεοῦ, ἡγια-
σμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῇ οὔσῃ ἐν Κο-
ρίνϑῳ, κλητοῖς ἁγίοις σὺν πᾶσιν τοῖς ἐπι-
καλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν τε
καὶ ἡμῶν. 3 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
ϑεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ.

4 Εὐχαριστῶ τῷ ϑεῷ μου πάντοτε περὶ
ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ ϑεοῦ τῇ δοϑείσῃ
ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 5 ὅτι ἐν παντὶ
ἐπλουτίσϑητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ
πάσῃ γνώσει, 6 καϑὼς τὸ μαρτύριον τοῦ
Χριστοῦ ἐβεβαιώϑη ἐν ὑμῖν, 7 ὥστε ὑμᾶς
μὴ ὑστερεῖσϑαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκ-
δεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, 8 ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς

I. 1. (om κλητ.) . . Ιησ. Χρ. 2. τη ουση εν Κορ. ηγιασμ. εν Χρ. Ι. . . (om ημων pr.) . . (om τε)

I. 1 ss. 2 Cor. 1, 1 s. 1 Act. 18, 17. 5 2 Cor 8, 7. 8 1 Thess. 5, 23 s.

EPISTULA

AD CORINTHIOS I.

I.

Salutatio. Gratiarum actio pro Corinthiorum fide. Abiiciendae factiones. Salus per Christum parta non nititur humana sapientia aut arte.

1 (1) Paulus vocatus apostolus Christi
Iesu per voluntatem dei et Sosthenes fra-
ter 2 ecclesiae dei quae est Corinthi,
sanctificatis in Christo Iesu, vocatis san-
ctis cum omnibus qui invocant nomen
domini nostri Iesu Christi in omni loco
ipsorum et nostro. 3 Gratia vobis et
pax a deo patre nostro et domino Iesu
Christo.

4 Gratias ago deo meo semper pro
vobis in gratia dei quae data est vobis
in Christo Iesu, 5 quia in omnibus di-
vites facti estis in illo, in omni verbo et
in omni scientia, 6 sicut testimonium
Christi confirmatum est in vobis, 7 ita
ut nihil vobis desit in ulla gratia, expe-
ctantibus revelationem domini nostri Iesu
Christi; 8 qui et confirmabit vos usque ad

I. 1. Iesu Christi . . A*F* Sostinens, (F* Sust.), A** Sostenens 5. quod in omnibus 8. usque in

I. 1 ss. 2 Cor. 1, 1 s. 1 Act. 18, 17. 5 2 Cor. 8, 7. 8 1 Thess. 5, 23 s.

ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 9 πιστὸς ὁ
θεὸς δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

10 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ
τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες καὶ μὴ ᾖ
ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι
ἐν τῷ αὐτῷ νοΐ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ.
11 ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί
μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν
εἰσίν. 12 λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος ὑμῶν
λέγει Ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, Ἐγὼ δὲ
Ἀπολλώ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χρι-
στοῦ. 13 μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦ-
λος ἐσταυρώθη περὶ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα
Παύλου ἐβαπτίσθητε; 14 εὐχαριστῶ τῷ
θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρί-
σπον καὶ Γάϊον· 15 ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι
εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε. 16 ἐβάπτισα
δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα
εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα.

17 Οὐ γὰρ ἀπέστειλέν με Χριστὸς βα-
πτίζειν ἀλλὰ εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ

13. περι : υπερ 14. (τω θεω μου) (om τ. θεω) 15. εβα-
πτισα 17. αλλ

10 Phil. 2, 2. 12 3, 4. 14 Act. 18, 3. Rom. 16,
23. 16 16, 15.

finem sine crimine, in die adventus
domini nostri Iesu Christi. 9 Fidelis
deus, per quem vocati estis in societa-
tem filii eius Iesu Christi domini nostri.
10 (²) Obsecro autem vos, fratres, per
nomen domini nostri Iesu Christi, ut id
ipsum dicatis omnes, et non sint in vo-
bis schismata, sitis autem perfecti in
eodem sensu et in eadem scientia.
11 (³) Significatum est enim mihi de
vobis, fratres mei, ab his qui sunt Chloes,
quia contentiones inter vos sunt. 12 Hoc
autem dico quod unusquisque vestrum dicit
Ego quidem sum Pauli, Ego autem Apollo,
Ego vero Cephae, Ego autem Christi.
13 Divisus est Christus? numquid Paulus
crucifixus est pro vobis, aut in nomine
Pauli baptizati estis? 14 (⁴) Gratias ago
deo quod neminem vestrum baptizavi
nisi Crispum et Gaium, 15 ne quis di-
cat quod in nomine meo baptizati sitis.
16 Baptizavi autem et Stephanae domum:
ceterum nescio si quem alium baptiza-
verim.

17 Non enim misit me Christus bapti-
zare sed evangelizare, non in sapientia

10. et non: (ut non) .. in eadem sententia 11. ab
iis qui .. (Cloes) .. sunt inter vos 14. Caium
15. estis

10 Phil. 2, 2. 12 3, 4. 14 Act. 18, 8. Rom. 16,
23. 16 16, 15.

594

λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χρι-
στοῦ. **18** ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς
μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σω-
ζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστιν. **19** γέ-
γραπται γάρ Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σο-
φῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω.
20 ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συν-
ζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν
ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου; **21** ἐπειδὴ
γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κό-
σμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν
ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος
σῶσαι τοὺς πιστεύοντας· **22** ἐπειδὴ καὶ
Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σο-
φίαν ζητοῦσιν, **23** ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν
Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάν-
δαλον, ἔθνεσιν δὲ μωρίαν, **24** αὐτοῖς δὲ
τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν,
Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν·
25 ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν
ἀνθρώπων ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ
ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν.

26 Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελ-
φοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ
πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· **27** ἀλλὰ

---

18. (om ημιν) 20. συζητητης . . του κοσμ. τουτου
22. σημειον 23. εθνεσιν: Ελλησι

---

18 2 Cor. 2, 15. 19 *Es. 29, 14.

verbi, ut non evacuetur crux Christi.
18 ([5]) Verbum enim crucis pereuntibus
quidem stultitia est, his autem qui salvi
fiunt, id est nobis, virtus dei est. **19** Scri-
ptum est enim Perdam sapientiam sa-
pientium, et prudentiam prudentium re-
probabo. **20** Ubi sapiens? ubi scriba?
ubi conquisitor huius saeculi? Nonne stul-
tam fecit deus sapientiam huius mundi?
21 Nam quia in dei sapientia non cogno-
vit mundus per sapientiam deum, placuit
deo per stultitiam praedicationis salvos
facere credentes; **22** quoniam et Iudaei
signa petunt et Graeci sapientiam quae-
runt, **23** nos autem praedicamus Chri-
stum crucifixum, Iudaeis quidem scan-
dalum, gentibus autem stultitiam, **24** ipsis
autem vocatis, Iudaeis atque Graecis,
Christum dei virtutem et dei sapientiam;
25 quia quod stultum est dei sapientius
est hominibus, et quod infirmum est dei
fortius est hominibus.

26 ([6]) Videte enim vocationem ve-
stram, fratres, quia non multi sapientes
secundum carnem, non multi potentes,
non multi nobiles: **27** sed quae stulta

---

18. iis autem . . dei virtus 20. (inquisitor) 21. AF* in dei sapientiam

---

18 2 Cor. 2, 15. 19 *Es. 29, 14.

595 [38*]

τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα
καταισχύνῃ τοὺς σοφούς, καὶ τὰ ἀσθενῆ
τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα καται-
σχύνῃ τὰ ἰσχυρά, 28 καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ
κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ
θεός, τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ,
29 ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώ-
πιον τοῦ θεοῦ. 30 ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν
ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ
ἀπολύτρωσις, 31 ἵνα καθὼς γέγραπται Ὁ
καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

II.

Christi doctrina simplex, sed caelesti plena vi et spiritu, nec humane sed spiritu iudicanda.

1 Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλ-
θον οὐ καθ᾽ ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας κα-
ταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ.
2 οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ
Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον.
3 καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ
ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, 4 καὶ
ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν
πειθοῖς σοφίας λόγοις, ἀλλ᾽ ἐν ἀποδείξει
πνεύματος καὶ δυνάμεως, 5 ἵνα ἡ πίστις

27. °τους σοφ. καταισχ. 28. και τα μη οντα 29. του θεου: αυτου 30. ημιν σοφια
II. 1. μαρτ.: (μυστηριον) 2. εκρινα του ειδεναι τι 4. πειθοις et λογοις: (πειθοι, item πειθοι et λογου s. λογων) . . ανθρωπινης σοφιας

29 Eph. 2, 9. 31 *Ier. 9, 23. 2 Cor. 10, 17.
II. 4 13. 5 1 Thess. 1, 5.

sunt mundi elegit deus ut confundat sa-
pientes, et infirma mundi elegit deus ut
confundat fortia, 28 et ignobilia mundi
et contemptibilia elegit deus, et ea quae
non sunt, ut ea quae sunt destrueret;
29 ut non glorietur omnis caro in con-
spectu eius. 30 Ex ipso autem vos estis
in Christo Iesu, qui factus est sapientia
nobis a deo et iustitia et sanctificatio et
redemptio, 31 ut quemadmodum scri-
ptum est Qui gloriatur, in domino glo-
rietur.

II.

Christi doctrina simplex, sed caelesti plena vi et spiritu, nec humane sed spiritu iudicanda.

1 (7) Et ego cum venissem ad vos,
fratres, veni non per sublimitatem ser-
monis aut sapientiae adnuntians vobis
testimonium Christi. 2 Non enim iudi-
cavi me scire aliquid inter vos nisi Ie-
sum Christum, et hunc crucifixum. 3 Et
ego in infirmitate et timore et tremore
multo fui apud vos, 4 et sermo meus
et praedicatio mea non in persuasibilibus
sapientiae verbis, sed in ostensione spi-
ritus et virtutis; 5 ut fides vestra non

28. (*om* ea *prius*) 30. nobis sapientia
II. 1. in sublimitate 2. (Christum Iesum) 4. (in persuasione) . . humanae sapientiae . . (verbi)

29 Eph. 2, 9. 31 *Ier. 9, 23. 2 Cor. 10, 17.
II. 4 13. 5 1 Thess. 1, 5.

ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυ-
νάμει θεοῦ.
6 Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις,
σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν
ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργου-
μένων· 7 ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν
μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρι-
σεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν,
8 ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τού-
του ἔγνωκεν, εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν
κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν· 9 ἀλλὰ
καθὼς γέγραπται Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν
καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀν-
θρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς
ἀγαπῶσιν αὐτόν· 10 ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψεν
ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. τὸ γὰρ
πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ
θεοῦ. 11 τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ
ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου
τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐ-
δεὶς ἔγνωκεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ.
12 ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλά-
βομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα
εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν,
13 ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρω-
πίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς
πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρί-

7. σοφ. θεού 10. ο θε. απεκαλυψε . . (om αυτου)
11. ουτω . . εγνωκεν: οιδεν 12. (ιδωμεν) 13. πνευ-
ματος αγιου

7 Eph. 3, 5. Rom. 16, 25. 9 * Es. 64, 4. 11 Mt. 11, 27.
13 4.

sit in sapientia hominum sed in virtute
dei.
6 Sapientiam autem loquimur inter
perfectos; sapientiam vero non huius sae-
culi neque principum huius saeculi, qui
destruuntur, 7 sed loquimur dei sapien-
tiam in mysterio, quae abscondita est,
quam praedestinavit deus ante saecula in
gloriam nostram, 8 quam nemo princi-
pum huius saeculi cognovit: si enim
cognovissent, numquam dominum gloriae
crucifixissent. 9 (8) Sed sicut scriptum
est Quod oculus non vidit nec auris au-
divit nec in cor hominis ascendit, quae
praeparavit deus his qui diligunt illum.
10 (9) Nobis autem revelavit deus per
spiritum suum: spiritus enim omnia scru-
tatur, etiam profunda dei. 11 Quis enim
scit hominum quae sint hominis nisi spi-
ritus hominis qui in ipso est? Ita et quae
dei sunt nemo cognovit nisi spiritus dei.
12 (10) Nos autem non spiritum huius
mundi accepimus, sed spiritum qui ex
deo est, ut sciamus quae a deo donata
sunt nobis; 13 quae et loquimur non
in doctis humanae sapientiae verbis, sed
in doctrina spiritus, spiritalibus spiritalia

9. iis qui 11. hominum scit quae sunt 13. AF*
spiritus et virtutis

7 Eph. 3, 5. Rom. 16, 25. 9 * Es. 64, 4. 11 Mt. 11, 27.
13 4.

νοντες. 14 ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέ-
χεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία
γὰρ αὐτῷ ἐστίν, καὶ οὐ δύναται γνῶναι ὅτι
πνευματικῶς ἀνακρίνεται. 15 ὁ δὲ πνευ-
ματικὸς ἀνακρίνει τὰ πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ'
οὐδενὸς ἀνακρίνεται. 16 τίς γὰρ ἔγνω νοῦν
κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν
Χριστοῦ ἔχομεν.

III.

Corinthiorum inbecillitas dissidiis conspicua. Unus Christus fundamentum, Christiani templum dei. Sapientia mundi.

1 Κἀγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆ-
σαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς σαρκί-
νοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. 2 γάλα ὑμᾶς
ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἐδύνασθε.
ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε· 3 ἔτι γάρ ἐστε
σαρκικοί. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις,
οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον πε-
ριπατεῖτε; 4 ὅταν γὰρ λέγῃ τις Ἐγὼ μέν
εἰμι Παύλου, ἕτερος δέ Ἐγὼ Ἀπολλώ, οὐκ
ἄνθρωποί ἐστε; 5 τίς οὖν ἐστιν Ἀπολλώς;
τίς δέ ἐστιν Παῦλος; ἀλλ' ἢ διάκονοι δι'
ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ κύριος
ἔδωκεν. 6 ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλὼς ἐπό-

14. (om του θεου) 15. ανακρινει μεν παντα 16. Χριστου: (κυριου)
III. 1. Και εγω . . (υμιν λαλησ.) . . σαρκικοις 2. και ου βρωμα . . ηδυνασθε . . ουδε: ουτε 3. ετι γ. σαρκ. εστε . . (σαρκινοι) . . ερις: add και διχοστασιαι 4. ουχι σαρκικοι εστε 5. τις: (bis τι) . . primum Παυλος, tum Απολλως . . om εστιν sec. . . (om αλλ η)

14 Ioh. 14, 17. 16 *Es. 40, 13. Rom. 11, 34.
III. 1 s. Heb. 5, 12 s. 1 Pet. 2, 2. 3 s. 1, 11 ss. 11, 18. Gal. 5, 20. 2 Cor. 12, 20. 5 7, 17. Rom. 12, 3.

comparantes. 14 Animalis autem homo
non percipit ea quae sunt spiritus dei:
stultitia est enim illi, et non potest in-
tellegere, quia spiritaliter examinatur.
15 Spiritalis autem iudicat omnia; ipse
autem a nemine iudicatur. 16 Quis enim
cognovit sensum domini, qui instruat
eum? Nos autem sensum Christi habe-
mus.

III.

Corinthiorum inbecillitas dissidiis conspicua. Unus Christus fundamentum, Christiani templum dei. Sapientia mundi.

1 ([11]) Et ego, fratres, non potui vobis
loqui quasi spiritalibus, sed quasi carna-
libus, tamquam parvulis in Christo. 2 Lac
vobis potum dedi, non escam: nondum
enim poteratis. Sed nec nunc quidem po-
testis: adhuc enim estis carnales. 3 Cum
enim sit inter vos zelus et contentio,
nonne carnales estis et secundum homi-
nem ambulatis? 4 Cum enim quis dicit
Ego quidem sum Pauli, alius autem Ego
Apollo, nonne homines estis? Quid igi-
tur est Apollo? quid vero Paulus? 5 Mi-
nistri eius cui credidistis, et unicuique
sicut dominus dedit. 6 Ego plantavi,

14. enim est 15. ipse autem: V et ipse, A ipse
III. 2. carnales estis 4. dicat

14 Ioh. 14, 17. 16 *Es. 40, 13. Rom. 11, 34.
III. 1s. Heb. 5, 12s. 1 Pet. 2, 2. 3 s. 1, 11 ss. 11, 18. Gal. 5, 20. 2 Cor. 12, 20. 5 7, 17. Rom. 12, 3.

τισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ηὔξανεν· 7 ὥστε οὔτε
ὁ φυτεύων ἔστιν τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ
αὐξάνων θεός. 8 ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ πο-
τίζων ἕν εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν
λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. 9 θεοῦ
γάρ ἐσμεν συνεργοί· θεοῦ γεώργιον, θεοῦ
οἰκοδομή ἐστε.

10 Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖ-
σάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέ-
θεικα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ
βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ. 11 θεμέλιον
γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν
κείμενον, ὅς ἐστιν Χριστὸς Ἰησοῦς. 12 εἰ
δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦ-
τον χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα,
χόρτον, καλάμην, 13 ἑκάστου τὸ ἔργον
φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει,
ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἑκάστου τὸ
ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει.
14 εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ ὃ ἐποικοδόμησεν,
μισθὸν λήμψεται· 15 εἴ τινος τὸ ἔργον
κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σω-
θήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.

6. αλλ 8. ληψ. 10. (εθηκα) 11. ο Ιησ. ο Χρ. (Ιησ. Χρ.) 12. (om τουτον) 13. om αυτο 14. μένει . . εποικοδομησε . . ληψεται 15. ουτω

11 Eph. 2, 20. 15 Iud. 23.

Apollo rigavit, sed deus incrementum de-
dit. 7 Itaque neque qui plantat est ali-
quid, neque qui rigat, sed qui incremen-
tum dat deus. 8 Qui plantat autem et
qui rigat unum sunt, unusquisque autem
propriam mercedem accipiet secundum
suum laborem. 9 (12) Dei enim sumus
adiutores: dei agricultura estis, dei aedi-
ficatio estis.

10 Secundum gratiam dei quae data
est mihi ut sapiens architectus funda-
mentum posui, alius autem superaedifi-
cat. Unusquisque autem videat quomodo
superaedificet. 11 Fundamentum enim
aliud nemo potest ponere praeter id
quod positum est, quod est Christus Ie-
sus. 12 Si quis autem superaedificat
supra fundamentum hoc aurum, argen-
tum, lapides pretiosos, ligna, faenum,
stipulam, 13 uniuscuiusque opus mani-
festum erit: dies enim declarabit, quia
in igne revelabitur, et uniuscuiusque opus
quale sit ignis probabit. 14 Si cuius
opus manserit quod superaedificavit, mer-
cedem accipiet: 15 si cuius opus arse-
rit, detrimentum patietur, ipse autem sal-
vus erit, sic tamen quasi per ignem.

8. autem plantat 12. supra: super 13. dies enim domini

11 Eph. 2, 20. 15 Iud. 23.

16 Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστὲ καὶ
τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; 17 εἴ
τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦ-
τον ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός
ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.

18 Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δο-
κεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ,
μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. 19 ἡ
γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ
θεῷ ἐστίν. γέγραπται γάρ Ὁ δρασσόμενος
τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. 20 καὶ
πάλιν Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς
τῶν σοφῶν ὅτι εἰσὶν μάταιοι. 21 ὥστε
μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ
ὑμῶν ἐστίν, 22 εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολ-
λῶς εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε
θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα
ὑμῶν, 23 ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ
θεοῦ.

IV.

Ministri Christi. Paulus apostolus et quos generavit Corinthii. Timotheus Pauli praecursor.

1 Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς
ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστη-
ρίων θεοῦ. 2 ὃ δὲ λοιπόν, ζητεῖται ἐν τοῖς
οἰκονόμοις ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. 3 ἐμοὶ

17. (φθειρει) . . τουτον: (αυτον) 19. τω θεω
22. υμων εστιν
IV. 2. ο δε: (ωδε) . . (ζητειτε)

16 6, 19. 2 Cor. 6, 16. Eph. 2, 21. 19 *Iob. 5, 13.
20 *Ps. 93 (94), 11.
IV. 1 1 Pet. 4, 10.

16 (13) Nescitis quia templum dei estis
et spiritus dei habitat in vobis? 17 Si
quis autem templum dei violaverit, dis-
perdet illum deus: templum enim dei
sanctum est, quod estis vos.

18 (14) Nemo se seducat: si quis vi-
detur inter vos sapiens esse in hoc sae-
culo, stultus fiat, ut sit sapiens. 19 Sa-
pientia enim huius mundi stultitia est
apud deum. Scriptum est enim Compre-
hendam sapientes in astutia eorum. 20 Et
iterum Dominus novit cogitationes sapien-
tium quoniam vanae sunt. 21 (15) Itaque
nemo glorietur in hominibus: 22 omnia
enim vestra sunt, sive Paulus sive Apollo
sive Cephas, sive mundus sive vita sive
mors, sive praesentia sive futura: omnia
enim vestra sunt, 23 vos autem Chri-
sti, Christus autem dei.

IV.

Ministri Christi. Paulus apostolus et quos generavit Corinthii. Timotheus Pauli praecursor.

1 (16) Sic nos existimet homo ut mi-
nistros Christi et dispensatores mysterio-
rum dei. 2 Hic iam quaeritur inter
dispensatores ut fidelis quis inveniatur.
3 Mihi autem pro minimo est ut a vobis

17. (disperdit) 18. se: (vos) 20. (cogitationes hominum) 21. Nemo itaque

16 6, 19. 2 Cor. 6, 16. Eph. 2, 21. 19 *Iob. 5, 13.
20 *Ps. 93 (94), 11.
IV. 1 1 Pet. 4, 10.

δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω· 4 οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. 5 ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

6 Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλὼ δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. 7 τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; 8 ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ· ἤδη ἐπλουτήσατε· χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. 9 δοκῶ γάρ, ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν, ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. 10 ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χρι-

---

6. α: ο . . γεγραπτ. φρονειν 9. δοκω γαρ οτι

---

5 Rom. 2, 29. 6 Rom. 12, 3. 9 Rom. 8, 36.

iudicer aut ab humano die: sed neque me ipsum iudico: 4 nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, dominus est. 5 Itaque nolite ante tempus iudicare, quoad usque veniat dominus, qui et inluminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium: et tunc laus erit unicuique a deo.

6 (17) Haec autem, fratres, transfiguravi in me et Apollo propter vos, ut in nobis discatis ne supra quam scriptum est unus adversus alterum infletur pro alio. 7 Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? 8 Iam saturati estis, iam divites facti estis, sine nobis regnastis: et utinam regnaretis, ut et nos vobiscum regnaremus. 9 (18) Puto enim, deus nos apostolos novissimos ostendit, tamquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus. 10 Nos stulti propter Christum, vos au-

---

IV. 3. (sed neque ego) 8. regnatis . . regnetis . . regnemus 9. enim quod . . (nos deus novissimos apostolos)

---

5 Rom. 2, 29. 6 Rom. 12, 3. 9 Rom. 8, 36.

στόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ·
ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς
ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. 11 ἄχρι τῆς
ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν
καὶ γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ
ἀστατοῦμεν 12 καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι
ταῖς ἰδίαις χερσίν, λοιδορούμενοι εὐλογοῦ-
μεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, 13 δυσφη-
μούμενοι παρακαλοῦμεν, ὡς περικαθάρματα
τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα
ἕως ἄρτι.

14 Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα,
ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ.
15 ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν
Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ
Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς
ἐγέννησα. 16 παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμη-
ταί μου γίνεσθε. 17 διὰ τοῦτο ἔπεμψα
ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστίν μου τέκνον ἀγα-
πητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀνα-
μνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ, κα-
θὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω.
18 ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς
ἐφυσιώθησάν τινες· 19 ἐλεύσομαι δὲ τα-
χέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ
γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων

11. γυμνητευομεν 13. βλασφημουμενοι 17. τεκνον
μου . . (εν Χρ. Ιησου)

11 2 Cor. 11, 27 s. 14 1 Thess. 2, 11. 16 11, 1.
17 16, 10. 19 16, 7. Iac. 4, 15.

tem prudentes in Christo: nos infirmi,
vos autem fortes; vos nobiles, nos autem
ignobiles. 11 Usque in hanc horam et
esurimus et sitimus et nudi sumus et co-
laphis caedimur et instabiles sumus 12 et
laboramus operantes manibus nostris,
maledicimur et benedicimus, persecutio-
nem patimur et sustinemus, 13 blasphe-
mamur et obsecramus, tamquam purga-
menta huius mundi facti sumus, omnium
peripsima usque adhuc.

14 Non ut confundam vos, haec scribo,
sed ut filios meos carissimos moneo.
15 ([19]) Nam si decem milia paedagogo-
rum habeatis in Christo, sed non multos
patres: nam in Christo Iesu per evange-
lium ego vos genui. 16 Rogo ergo vos,
imitatores mei estote. 17 Ideo misi ad
vos Timotheum, qui est filius meus ca-
rissimus et fidelis in domino, qui vos
commonefaciat vias meas quae sunt in
Christo, sicut ubique in omni ecclesia
doceo. 18 ([20]) Tamquam non venturus
sim ad vos, sic inflati sunt quidam:
19 veniam autem cito ad vos, si domi-
nus voluerit, et cognoscam non sermo-
nem eorum qui inflati sunt sed virtutem:

13. peripsema 16. *add in fine* sicut et ego Christi
17. commonefaciet . . in Christo Iesu 19. ad vos
cito

11 2 Cor. 11, 27 s. 14 1 Thess. 2, 11. 16 11, 1.
17 16, 10. 19 16, 7. Iac. 4, 15.

ἀλλὰ τὴν δύναμιν· 20 οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. 21 τί
θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν
ἀγάπῃ πνεύματί τε πραΰτητος;

V.

Contra flagitiosum coniugium. Contra mala consortia.

1 Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ
τοιαύτη πορνεία ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν,
ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. 2 καὶ
ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον
ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ
ἔργον τοῦτο πράξας; 3 ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς
ἀπὼν τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύματι,
ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν οὕτως τοῦτο
κατεργασάμενον, 4 ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ συναχθέντων ὑμῶν καὶ
τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 5 παραδοῦναι τὸν
τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρ-
κός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
κυρίου. 6 Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν.
οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα
ζυμοῖ; 7 ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην,
ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι·
καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστός.

21. πραοτητος
V. 1. εθνεσιν: add ονομαζεται 2. εξαρθη.. πραξας: ποιησας 3. (om ως pr.) .. ουτω 4. Ιησου bis: add Χριστου 5. τ. κυρ. Ιησου 6. ζυμοι: (δολοι) 7. εκκαθ. ουν .. το π. ημ. υπερ ημων .. ς[θ] (non ς) εθυθη[οο]

V. 1 *Lev. 18, 7 s. 3 Col. 2, 5. 5 1, 8. 6 Gal. 5, 9.

20 non enim in sermone est regnum dei
sed in virtute. 21 Quid vultis? in virga
veniam ad vos, an in caritate et spiritu
mansuetudinis?

V.

Contra flagitiosum coniugium. Contra mala consortia.

1 ([21]) Omnino auditur inter vos for-
nicatio, et talis fornicatio qualis nec in-
ter gentes, ita ut uxorem patris aliquis
habeat. 2 Et vos inflati estis, et non
magis luctum habuistis, ut tolleretur de
medio vestrum qui hoc opus fecit?
3 ([22]) Ego quidem absens corpore, prae-
sens autem spiritu, iam iudicavi ut prae-
sens eum qui sic operatus est, 4 in no-
mine domini nostri Iesu Christi congre-
gatis vobis et meo spiritu cum virtute
domini Iesu, 5 tradere huiusmodi sata-
nae in interitum carnis, ut spiritus sal-
vus sit in die domini Iesu. 6 ([23]) Non
bona gloriatio vestra. Nescitis quia mo-
dicum fermentum totam massam cor-
rumpit? 7 Expurgate vetus fermentum,
ut sitis nova conspersio, sicut estis azy-
mi: etenim pascha nostrum immolatus

21. an: (aut)
V. 1. patris sui 2. tollatur .. fecit. 4. domini: *add* nostri 5. domini nostri Iesu Christi. 6. Non est

V. 1 *Lev. 18, 7 s. 3 Col. 2, 5. 5 1, 8. 6 Gal. 5, 9.

8 ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ
μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ'
ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.
9 Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ
συναναμίγνυσθαι πόρνοις, 10 οὐ πάντως
τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς
πλεονέκταις καὶ ἅρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις,
ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν.
11 νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι
ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ πόρνος ἢ
πλεονέκτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ λοίδορος ἢ
μέθυσος ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συν-
εσθίειν. 12 τί γάρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρί-
νειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; 13 τοὺς
δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρινεῖ. ἐξάρατε τὸν πονη-
ρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

VI.

Contra lites, inprimis coram exteris. Ipsorum corporum sanctitas Christianis colenda.

1 Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς
τὸν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ

---

8. (εορταζωμεν) 10. και ου παντως . . και: η . . οφειλετε 11. (νυν) . . ῃ: ῄ ;12. (om και) 13. κρίνει . . και εξαρειτε
VI. 1. (εξ υμων)

---

13 *Deut. 17, 7.

est Christus. 8 Itaque epulemur non in
fermento veteri neque in fermento ma-
litiae et nequitiae, sed in azymis since-
ritatis et veritatis.
9 ([24]) Scripsi vobis in epistula ne com-
misceamini fornicariis; 10 non utique
fornicariis huius mundi aut avaris aut
rapacibus aut idolis servientibus: alio-
quin debueratis de hoc mundo exisse.
11 Nunc autem scripsi vobis non com-
misceri, si is qui frater nominatur est
fornicator aut avarus aut idolis serviens
aut maledicus aut ebriosus aut rapax,
cum eiusmodi nec cibum sumere. 12 Quid
enim mihi de his qui foris sunt iudicare?
Nonne de his qui intus sunt vos iudica-
tis? 13 Nam eos qui foris sunt deus
iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis.

VI.

Contra lites, inprimis coram exteris. Ipsorum corporum sanctitas Christianis colenda.

1 ([25]) Audet aliquis vestrum habens
negotium adversus alterum iudicari apud

---

12. de iis *bis*

---

13 *Deut. 17, 7.

οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; 2 ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι
οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν
ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κρι-
τηρίων ἐλαχίστων; 3 οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέ-
λους κρινοῦμεν, μήτιγε βιωτικά; 4 βιωτικὰ
μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθε-
νημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε;
5 πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ
ἔνι ἐν ὑμῖν σοφὸς οὐδὲ εἷς ὃς δυνήσεται
διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ;
6 ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται,
καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; 7 ἤδη μὲν οὖν
ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστίν, ὅτι κρίματα ἔχετε
μεθ᾽ ἑαυτῶν. διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε;
διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; 8 ἀλλὰ
ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο
ἀδελφούς. 9 ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ
βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν; μὴ πλανᾶσθε·
οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ
οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται 10 οὔτε
κλέπται οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ
λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες, βασιλείαν θεοῦ οὐ
κληρονομήσουσιν. 11 καὶ ταῦτά τινες ἦτε·

2. om η 5. (λαλω) . . ενι: εστιν . . (ουδεις σοφ.) . . (om ουδε εις) 7. °εν υμιν 8. τουτο: ταυτα 9. βασ. θεου 10. (ουτε πλεον. ο. κλεπτ.) . . ουτε μεθυσοι . . om ου extr.

VI. 5 15, 34. 9 s. Gal. 5, 19 ss. Rom. 1, 29 ss.

iniquos et non apud sanctos? 2 An ne-
scitis quoniam sancti de mundo iudica-
bunt? et si in vobis iudicabitur mundus,
indigni estis qui de minimis iudicetis?
3 Nescitis quoniam angelos iudicabimus,
quanto magis saecularia? 4 Saecularia
igitur iudicia si habueritis, contemptibi-
les qui sunt in ecclesia, illos constituite
ad iudicandum. 5 Ad verecundiam ve-
stram dico. Sic non est inter vos sapiens
quisquam qui possit iudicare inter fra-
trem suum? 6 sed frater cum fratre
iudicio contendit, et hoc apud infideles?
7 (26) Iam quidem omnino delictum est
in vobis quod iudicia habetis inter vos.
Quare non magis iniuriam accipitis? quare
non magis fraudem patimini? 8 Sed vos
iniuriam facitis et fraudatis, et hoc fra-
tribus. 9 (27) An nescitis quia iniqui
regnum dei non possidebunt? Nolite er-
rare: neque fornicarii neque idolis ser-
vientes neque adulteri 10 neque molles
neque masculorum concubitores neque
fures neque avari neque ebriosi neque
maledici neque rapaces regnum dei pos-
sidebunt. 11 Et haec quidam fuistis:

VI. 2. de hoc mundo

VI. 5 15, 34. 9 s. Gal. 5, 10 ss. Rom. 1, 29 ss.

ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ
ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰη-
σοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

12 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα
συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐχ ἐγὼ
ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. 13 τὰ βρώματα
τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ
δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει.
τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ,
καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι· 14 ὁ δὲ θεὸς
καὶ τὸν κύριον ἤγειρεν καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ
διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. 15 οὐκ οἴδατε
ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν;
ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω
πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. 16 οὐκ οἴδατε
ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν;
"Εσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
17 ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά
ἐστιν. 18 φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν
ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς
τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ
ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. 19 ἢ οὐκ οἴδατε
ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν
ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ,
καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; 20 ἠγοράσθητε γὰρ

11. αλλα tert.: αλλ 14. ς[e] (non ς) υμας°° .. (εξεγειρει) 16. η ουχ 19. το σωμα

12 10, 23. 14 Rom. 8, 11. 2 Cor. 4, 14. 15 12, 27.
16 *Gen. 2, 24. Mt. 19, 5. Eph. 5, 31. 19 3, 16.
2 Cor. 6, 16. 20 7, 23.

sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed
iustificati estis in nomine domini nostri
Iesu Christi et in spiritu dei nostri.

12 ([28]) Omnia mihi licent, sed non
omnia expediunt: omnia mihi licent, sed
ego sub nullius redigar potestate. 13 Esca
ventri, et venter escis: deus autem et
hunc et haec destruet. Corpus autem
non fornicationi sed domino, et dominus
corpori: 14 deus vero et dominum susci-
tavit et nos suscitabit per virtutem suam.
15 ([29]) Nescitis quoniam corpora vestra
membra Christi sunt? tollens ergo mem-
bra Christi faciam membra meretri-
cis? Absit. 16 An nescitis quoniam qui
adhaeret meretrici unum corpus effici-
tur? Erunt enim, inquit, duo in carne
una. 17 Qui autem adhaeret domino,
unus spiritus est. 18 ([30]) Fugite forni-
cationem. Omne peccatum quodcumque
fecerit homo extra corpus est: qui au-
tem fornicatur, in corpus suum peccat.
19 An nescitis quoniam membra vestra
templum est spiritus sancti, qui in vobis
est, quem habetis a deo, et non estis
vestri? 20 Empti enim estis pretio magno;

13. et hunc et has 14. AF et nos suscitavit 15. sunt Christi 18. (Omne enim) 19. templum sunt

12 10, 23. 14 Rom. 8, 11. 2 Cor. 4, 14. 15 12, 27.
16 *Gen. 2, 24. Mt. 19, 5. Eph. 5, 31. 19 3, 16.
2 Cor. 6, 16. 20 7, 23.

606

τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

VII.

De coniugio, caelibatu, viduitate, divortio, coniugio dispari. De circumcisione. De servis. De virginibus. Continentia commendatur. De nuptis et innuptis, filia nubili, nuptiis iteratis.

1 Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ
γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι· 2 διὰ δὲ τὰς πορ-
νείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω,
καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. 3 τῇ
γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω,
ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. 4 ἡ γυνὴ
τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ὁ
ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώ-
ματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή. 5 μὴ
ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμ-
φώνου πρὸς καιρὸν ἵνα σχολάσητε τῇ
προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ
πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν
ὑμῶν. 6 τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην,
οὐ κατ' ἐπιταγήν. 7 θέλω δὲ πάντας ἀν-
θρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλὰ ἕκαστος
ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως,
ὁ δὲ οὕτως.

8 Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις,
καλὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ· 9 εἰ

20. add in f. και εν τω πνευματι υμων, ατινα εστι του θεου.

VII. 1. εγραψ. μοι 3. την οφειλομενην ευνοιαν .. (om δε) 4. αλλ bis 5. σχολαζητε τη νηστεια και τη προσευχη .. ητε: ς^e συνερχεσθε°, ς συνερχησθε 7. δε: γαρ .. αλλ .. χαρ. εχει .. ο bis: ος 8. αυτοις εστιν

VII. 5 *Ex. 19, 15.

glorificate et portate deum in corpore vestro.

VII.

De coniugio, caelibatu, viduitate, divortio, coniugio dispari. De circumcisione. De servis. De virginibus. Continentia commendatur. De nuptis et innuptis, filia nubili, nuptiis iteratis.

1 ([31]) De quibus autem scripsistis, bo-
num est homini mulierem non tangere:
2 propter fornicationem autem unusquis-
que suam uxorem habeat, et unaquae-
que suum virum habeat. 3 Uxori vir
debitum reddat, similiter autem et uxor
viro. 4 Mulier sui corporis potestatem
non habet sed vir: similiter autem et vir
sui corporis potestatem non habet sed
mulier. 5 Nolite fraudare invicem, nisi
forte ex consensu ad tempus, ut vacetis
orationi: et iterum revertimini in id
ipsum, ne temptet vos satanas propter
incontinentiam vestram. 6 ([32]) Hoc au-
tem dico secundum indulgentiam, non se-
cundum imperium. 7 Volo autem omnes
homines esse sicut me ipsum: sed unus-
quisque proprium habet donum ex deo,
alius quidem sic, alius vero sic.

8 ([33]) Dico autem non nuptis et vi-
duis, bonum est illis si sic maneant
sicut et ego. 9 quod si non se conti-

VII. 1. scripsistis mihi 4. (habeat sed vir) 7. Volo enim omnes vos esse .. donum habet 8. permaneant

VII. 5 *Ex. 19, 15.

δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖσ-
σον γάρ ἐστιν γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι.

10 Τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν παραγγέλλω,
οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς
μὴ χωρισθῆναι, 11 ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ,
μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω,
καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι.

12 Τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ, οὐχ ὁ κύ-
ριος,. εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον
καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ
ἀφιέτω αὐτήν· 13 καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει
ἄνδρα ἄπιστον καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν
μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα. 14 ἡγία-
σται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί,
καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ
ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά
ἐστιν, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. 15 εἰ δὲ ὁ ἄπι-
στος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται
ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις·
ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς ὁ θεός. 16 τί
γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ
τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;
17 εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ κύριος,
ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεός, οὕτως περι-

9. (γαμειν) 10. αλλ . . (χωριζεσθαι) 12. εγω λεγω . . αὕτη: αὐτή 13. ουτος: αυτος . . τον ανδρα: αυτον 14. αδελφω: ανδρι 15. ημας 17. εμερ. ο θεος . . κεκλ. ο κυριος

10 Mt. 5, 32. 17 3, 5. Rom. 12, 3.

nent, nubant: melius est enim nubere
quam uri.

10 ([34]) His autem qui matrimonio iuncti
sunt praecipio non ego sed dominus,
uxorem a viro non discedere; 11 quod
si discesserit, manere innuptam aut viro
suo reconciliari: et vir uxorem ne di-
mittat.

12 Nam ceteris ego dico, non domi-
nus. ([35]) Si quis frater uxorem habet
infidelem et haec consentit habitare cum
illo, non dimittat illam; 13 et si qua
mulier habet virum infidelem et hic con-
sentit habitare cum illa, non dimittat vi-
rum. 14 Sanctificatus est enim vir infi-
delis in muliere fideli, et sanctificata
est mulier infidelis per virum fidelem:
alioquin filii vestri immundi essent, nunc
autem sancti sunt. 15 Quod si infi-
delis discedit, discedat: non est enim
servituti subiectus frater aut soror in
eiusmodi; in pace autem vocavit nos
deus. 16 Unde enim scis, mulier, si vi-
rum salvum facies? aut unde scis, vir,
si mulierem salvam facies? 17 Nisi uni-
cuique sicut divisit dominus, unumquem-

10. His: iis . . autem; (enim) 11. ne: non 13. mulier fidelis 14. per mulierem fidelem 15. non enim serv. sub. est . . huiusmodi

10 Mt. 5, 32. 17 3, 5. Rom. 12, 3.

πατείτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
πάσαις διατάσσομαι.

18 Περιτετμημένος τις ἐκλήθη, μὴ ἐπι-
σπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληταί τις, μὴ
περιτεμνέσθω. **19** ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστιν,
καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρη-
σις ἐντολῶν θεοῦ. **20** ἕκαστος ἐν τῇ κλή-
σει ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. **21** δοῦ-
λος ἐκλήθης, μή σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ
δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι.
22 ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύ-
θερος κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κλη-
θεὶς δοῦλός ἐστιν Χριστοῦ. **23** τιμῆς ἠγο-
ράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων.
24 ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ
μενέτω παρὰ θεῷ.

25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυ-
ρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεη-
μένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. **26** νομίζω
οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶ-
σαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως
εἶναι. **27** δέδεσαι γυναικί, μὴ ζήτει λύσιν·
λέλυσαι ἀπὸ γυναικός, μὴ ζήτει γυναῖκα.
28 ἐὰν δὲ καὶ γαμήσῃς, οὐχ ἥμαρτες, καὶ
ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτεν· θλῖψιν

17. ουτω 18. εν ακρ. τις εκληθη 22. ομοιως και
24. τω θεω 28. γαμησης: γημης

19 Gal. 5, 6. 6, 15. **20** 24. **22** Rom. 6, 18.
23 6, 20.

que sicut vocavit deus, ita ambulet, et
sicut in omnibus ecclesiis doceo.

18 Circumcisus aliquis vocatus est?
non adducat praeputium: in praeputio
aliquis vocatus est? non circumcidatur.
19 Circumcisio nihil est, et praeputium
nihil est, sed observatio mandatorum dei.
20 ([36]) Unusquisque in qua vocatione vo-
catus est, in ea permaneat. **21** Servus
vocatus es? non sit tibi curae; sed et si
potes liber fieri, magis utere. **22** Qui
enim in domino vocatus est servus, li-
bertus est domini: similiter qui liber vo-
catus est, servus est Christi. **23** Pretio
empti estis: nolite fieri servi hominum.
24 Unusquisque in quo vocatus est, fra-
tres, in hoc permaneat apud deum.

25 ([37]) De virginibus autem praece-
ptum domini non habeo; consilium au-
tem do tamquam misericordiam conse-
cutus a domino ut sim fidelis. **26** Exi-
stimo ergo hoc bonum esse propter in-
stantem necessitatem, quoniam bonum
est homini sic esse. **27** Alligatus es uxori?
noli quaerere solutionem: solutus es ab
uxore? noli quaerere uxorem. **28** Si au-
tem acceperis uxorem, non peccasti, et
si nupserit virgo, non peccavit: tribula-

17. (et sicut ubique in) 21. fieri liber 26. (*om* hoc)
28. (peccabit)

19 Gal. 5, 6. 6, 15. **20** 24. **22** Rom. 6, 18.
23 6, 20.

δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ
ὑμῶν φείδομαι. **29** τοῦτο δέ φημι, ἀδελ-
φοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν, τὸ λοι-
πὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ
ἔχοντες ὦσιν, **30** καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ
κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίρον-
τες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες,
31 καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ
καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ
κόσμου τούτου. **32** θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερί-
μνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυ-
ρίου, πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ· **33** ὁ δὲ γα-
μήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει
τῇ γυναικί. **34** μεμέρισται καὶ ἡ γυνὴ καὶ
ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυ-
ρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι·
ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου,
πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. **35** τοῦτο δὲ πρὸς
τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα
βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχη-
μον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως.
36 εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον
αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως
ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω· οὐχ

29. ς^e (non ς) οτι ο καιρος .. ς^e συνεσταλμενος το λοιπον εστιν· , ς συνεσταλμενος· το λοιπον εστιν .. ς^e (non ς nec omnes edd Elz.) om οι^oo 31. οι χρωμ. τω κοσμω τουτω 32. (αρεση) 33. sq. (αρεση) 34. ^o γυναικι. ^34 μεμερισται η γυνη (γυν. και μεμερισται. και η γ. sive γυναικι. και μεμερισται και η γ.) .. η γυνη: (add η αγαμος, vel omisso vel retento η αγ. seq.) 35. συμφερον .. ευπροσεδρον

31 1 Ioh. 2, 17.

tionem tamen carnis habebunt huiusmodi,
ego autem vobis parco. **29** Hoc itaque
dico, fratres, tempus breve est: reliquum
est ut et qui habent uxores tamquam
non habentes sint, **30** et qui flent tam-
quam non flentes, et qui gaudent tam-
quam non gaudentes, et qui emunt tam-
quam non possidentes, **31** et qui utun-
tur hoc mundo tamquam non utantur:
praeterit enim figura huius mundi. **32** Volo
autem vos sine sollicitudine esse. Qui
sine uxore est, sollicitus est quae domini
sunt, quomodo placeat deo: **33** qui au-
tem cum uxore est, sollicitus est quae
sunt mundi, quomodo placeat uxori, et
divisus est. **34** Et mulier innupta et virgo
cogitat quae domini sunt, ut sit sancta
et corpore et spiritu: quae autem nupta
est, cogitat quae sunt mundi, quomodo
placeat viro. **35** Porro hoc ad utilitatem
vestram dico, non ut laqueum vobis in-
iiciam, sed ad id quod honestum est et
facultatem praebeat sine inpedimento do-
minum obsecrandi. **36** ([38]) Si quis au-
tem turpem se videri existimat super vir-
ginem suam, quod sit superadulta, et ita
oportet fieri, quod vult faciat: non pec-

28. (parcam) 29. (*om* et) 33. (huius mundi) .. F est ^34 mulier et virgo: quae innupta est, cogitat 34. sancta corpore 35. et quod facultatem .. (^* dom. observandi) 36. super virgine sua

31 1 Ioh. 2, 17.

ἁμαρτάνει, γαμείτωσαν. 37 ὃς δὲ ἕστηκεν
ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν
δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο
κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν
ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιεῖ. 38 ὥστε
καὶ ὁ ἐκγαμίζων καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ
ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ. 39 γυνὴ δέδεται
ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ
καὶ κοιμηθῇ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέ-
λει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. 40 μακα-
ριωτέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτως μείνῃ, κατὰ
τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα
θεοῦ ἔχειν.

VIII.

In carnibus victimarum edendis aliorum offensio vitanda.

1 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι
πάντες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ,
ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. 2 εἴ τις δοκεῖ
ἐγνωκέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκεν καθὼς
δεῖ γνῶναι· 3 εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν,
οὗτος ἔγνωσται ὑπ᾽ αὐτοῦ. 4 περὶ τῆς
βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι
οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς
θεὸς ἕτερος εἰ μὴ εἷς. 5 καὶ γὰρ εἴπερ

37. εστηκεν εδραιος . . (εν τη καρδ. αυτου) . . ιδια καρδ.: καρδ. αυτου . . του τηρειν . . (ποιησει) 38. bis γαμιζων et ποιησει . . ο δε μη 39. δεδετ. νομω . . om και . . ο ανηρ αυτης 40. ουτω
VIII. 1. τ. ειδωλοθ., οιδαμεν 2. ει δε τις . . εγνωκεναι: ειδεναι . . (ουπω) . . (om ουδεν) . . (εγνω) 4. (om ετερος)

39 Rom. 7. 2.
VIII. 2 Gal. 6, 3.

cat si nubat. 37 Nam qui statuit in corde
suo firmus, non habens necessitatem, po-
testatem autem habens suae voluntatis,
et hoc iudicavit in corde suo, servare
virginem suam, bene facit. 38 Igitur et
qui matrimonio iungit virginem suam,
bene facit, et qui non iungit, melius facit.
39 Mulier alligata est quanto tempore vir
eius vivit; quod si dormierit vir eius,
liberata est: cui vult nubat, tantum in
domino. 40 Beatior autem erit si sic
permanserit, secundum meum consilium:
puto autem quod et ego spiritum dei
habeo.

VIII.

In carnibus victimarum edendis aliorum offensio vitanda.

1 (39) De his autem quae idolis sacri-
ficantur, scimus quoniam omnes scien-
tiam habemus. Scientia inflat, caritas
vero aedificat. 2 Si quis se existimat
scire aliquid, nondum cognovit quemad-
modum oporteat eum scire: 3 si quis
autem diligit deum, hic cognitus est ab
eo. 4 De escis autem quae idolis immo-
lantur, scimus quia nihil est idolum in
mundo, et quod nullus deus nisi unus:
5 nam etsi sunt qui dicantur dii sive in

39. alligata est legi . . (*om est sec.) 40. habeam
VIII. 1. De iis . . scimus quia 2. Si quis autem
4. nullus est deus

39 Rom. 7, 2.
VIII. 2 Gal. 6, 3.

εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ
γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι
πολλοί, 6 ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ
οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ εἷς
κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα
καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. 7 ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν
ἡ γνῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει ἕως ἄρτι
τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ
ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνε-
ται. 8 βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ
θεῷ· οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα,
οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν. 9 βλέ-
πετε δὲ μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη
πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. 10 ἐὰν
γάρ τις ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδω-
λείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐ-
τοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς
τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; 11 ἀπόλλυται
γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελ-
φὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. 12 οὕτως
δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ
τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν
εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. 13 διόπερ εἰ
βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ

5. °της γης 7. (τη συνηθεια) . . του ειδ. εως αρτι 8. παριστησι . . ουτε prius: add γαρ . . ο. ε. φαγ. περισσ., ο. ε. μη φαγ. υστ. 9. ασθενουσιν 10. (om σε) 11. και απολειται ο ασθ. αδελφος επι τ. σ. γν., δι ον 12. ουτω

6 Rom. 11, 36. 9 Rom. 14, 13. 11 Rom. 14, 15. 13 Rom 14, 21.

caelo sive in terra, siquidem sunt dii
multi et domini multi, 6 nobis tamen
unus deus pater, ex quo omnia et nos
in illum, et unus dominus Iesus Christus,
per quem omnia et nos per ipsum.
7 Sed non in omnibus est scientia: qui-
dam autem conscientia usque nunc idoli
quasi idolothytum manducant, et con-
scientia ipsorum, cum sit infirma, pol-
luitur. 8 Esca autem nos non commen-
dat deo: neque si non manducaverimus
deficiemus, neque si manducaverimus
abundabimus. 9 Videte autem ne forte
haec licentia vestra offendiculum fiat in-
firmis. 10 Si enim quis viderit eum qui
habet scientiam in idolio recumbentem,
nonne conscientia eius, cum sit infirma,
aedificabitur ad manducandum idolothyta?
11 et peribit infirmus in tua scientia,
frater propter quem Christus mortuus
est. 12 Sic autem peccantes in fratres
et percutientes conscientiam eorum in-
firmam in Christo peccatis. 13 Quapro-
pter si esca scandalizat fratrem meum

6. est deus . . (et pater) 7. cum conscientia 8. neque enim si manducaverimus, abundabimus; neque si non manducaverimus, deficiemus 10. (in idolo) 12. in Christum

6 Rom. 11, 36. 9 Rom. 14, 13. 11 Rom. 14, 15. 13 Rom. 14, 21.

μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

IX.

Paulus de se suoque apostolatu ac iure suo. Abstinuit a mercede docendi debita, omnibus se accommodavit Christi causa. Certamen laudis.

1 Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστο-
λος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα;
οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ; 2 εἰ
ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν
εἰμί· ἡ γὰρ σφραγίς μου τῆς ἀποστολῆς
ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ. 3 ἡ ἐμὴ ἀπολογία
τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστίν. 4 Μὴ
οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν;
5 μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα
περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ
οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κηφᾶς; 6 ἢ
μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξου-
σίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; 7 τίς στρατεύε-
ται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμ-
πελῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει;
τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος
τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; 8 μὴ κατὰ ἄν-
θρωπον ταῦτα λαλῶ, ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα
οὐ λέγει; 9 ἐν γὰρ τῷ Μωυσέως νόμῳ
γέγραπται Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα.

IX. 1. Ουκ ειμι αποστ.; ο. ε. ελευθ.; . . Ιησ. Χριστον 2. σφρ. της εμης 3. (εστ. αυτη) 6. (om του) 7. κ. εκ του καρπου α. . . η τις ποιμαινει 8. η ουχι και ο νομ. ταυτα λεγει; 9. (γεγρ. γαρ, omissis ε. τ. Μω. νομ.) . . (κημωσεις)

IX. 1 19. 15. 8. 2 2 Cor. 3, 2. 6 Act. 4, 36. 9 *Deut. 25, 4. 1 Tim. 5, 18.

non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem.

IX.

Paulus de se suoque apostolatu ac iure suo. Abstinuit a mercede docendi debita, omnibus se accommodavit Christi causa. Certamen laudis.

1 (10) Non sum liber? non sum apo-
stolus? nonne Iesum dominum nostrum
vidi? nonne opus meum vos estis in do-
mino? 2 Si aliis non sum apostolus,
sed tamen vobis sum: nam signaculum
apostolatus mei vos estis in domino.
3 Mea defensio apud eos qui me inter-
rogant haec est. 4 Numquid non habe-
mus potestatem manducandi et bibendi?
5 Numquid non habemus potestatem so-
rorem mulierem circumducendi, sicut et
ceteri apostoli et fratres domini et Ce-
phas? 6 Aut solus ego et Barnabas
non habemus potestatem hoc operandi?
7 Quis militat suis stipendiis umquam?
Quis plantat vineam et de fructu eius
non edit? Quis pascit gregem et de lacte
gregis non manducat? 8 Numquid se-
cundum hominem haec dico, an et lex
haec non dicit? 9 Scriptum est enim in
lege Moysi Non alligabis os bovi tritu-
ranti. Numquid de bubus cura est deo,

IX. 1. Christum Iesum 2. Et si aliis 5. mulierem sororem 6. ego solus 7. A*F de fructum .. (pascet) 9. bobus

IX. 1 19. 15, 8. 2 2 Cor. 3, 2. 6 Act. 4, 36. 9 *Deut. 25, 4. 1 Tim. 5, 18.

μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ, 10 ἢ δι'
ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη,
ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν,
καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. 11 Εἰ
ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα
εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσωμεν;
12 εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν,
οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα
τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν
ἵνα μή τινα ἐγκοπὴν δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ
τοῦ Χριστοῦ. 13 οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ
ἱερὰ ἐργαζόμενοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; οἱ
τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσια-
στηρίῳ συμμερίζονται; 14 οὕτως καὶ ὁ
κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγ-
γέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν· 15 ἐγὼ
δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ τούτων. οὐκ ἔγρα-
ψα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί·
καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ τὸ καυ-
χημά μου ἵνα τις κενώσει. 16 ἐὰν γὰρ
εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα·
ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοί
ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι. 17 εἰ γὰρ
ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ
ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. 18 τίς οὖν

10. οτι επ ελπιδι οφ. ο αρ. αρ.· και ο αλ., της ελπιδος αυτου μετεχειν, επ ελπιδι. 11. θερισομεν 12. της εξ. υμων . . εγκ. τινα 13. προσεδρευοντες 14. ουτω 15. εγ. δε ουδενι εχρησαμην τ. . . ουτω . . ινα τις: (ουδεις) . . κενωση 16. ουαι δε . . ευαγγελιζωμαι

11 Rom. 15, 27. 13 *Deut. 18, 1. *Num. 18, 31.
14 Mt. 10, 10. Lc. 10, 7.

10 an propter nos utique dicit? Nam
propter nos scripta sunt, quoniam debet
in spe qui arat arare, et qui triturat in
spe fructus percipiendi. 11 Si nos vo-
bis spiritalia seminavimus, magnum est
si nos carnalia vestra metamus? 12 Si
alii potestatis vestrae participes sunt, non
potius nos? Sed non usi sumus hac po-
testate, sed omnia sustinemus ne quod
offendiculum demus evangelio Christi.
13 Nescitis quoniam qui in sacrario ope-
rantur quae de sacrario sunt edunt? qui
altario deserviunt, cum altario partici-
pantur? 14 Ita et dominus ordinavit his
qui evangelium adnuntiant de evangelio
vivere: 15 ego autem nullo horum usus
sum. Non scripsi autem haec ut ita fiant
in me: bonum est enim mihi magis
mori quam ut gloriam meam quis eva-
cuet. 16 Nam si evangelizavero, non est
mihi gloria: necessitas enim mihi in-
cumbit: vae enim mihi est si non evan-
gelizavero. 17 Si enim volens hoc ago,
mercedem habeo; si autem invitus, dis-
pensatio mihi credita est. 18 Quae est

10. utique hoc 12. quare non potius 13. et qui altari . . cum altari participant 14. iis qui 15. autem scripsi

11 Rom. 15, 27. 13 *Deut. 18, 1. *Num. 18, 31.
14 Mt. 10, 10. Lc. 10, 7.

μού ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

19 Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· **20** καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· **21** τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάνω τοὺς ἀνόμους· **22** ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. **23** πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι.

24 Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. **25** πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον.

---

18. τις ουν μοι . . τη ευαγγ. του Χριστου 20. om μη ων αυτ. υ. ν. 21. θεω et Χριστω . . κερδησω . . om τους 22. ως ασθενης . . τα παντα . . (ιν. παντας σω.) 23. παντα: τουτο 24. ουτω

---

20 Act. 16, 3. 21, 26. **21** Act. 11, 3. Gal. 2, 3. **22** Rom. 11, 14. **25** 2 Tim. 4, 8. Iac. 1, 12.

ergo merces mea? ut evangelium praedicans sine sumptu ponam evangelium, ut non abutar potestate mea in evangelio.

19 ([41]) Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci ut plures lucri facerem: **20** et factus sum Iudaeis tamquam Iudaeus, ut Iudaeos lucrarer; his qui sub lege sunt quasi sub lege essem, cum ipse non essem sub lege, ut eos qui sub lege erant lucri facerem; **21** his qui sine lege erant tamquam sine lege essem, cum sine lege dei non essem sed in lege essem Christi, ut lucri facerem eos qui sine lege erant: **22** factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucri facerem: omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. **23** Omnia autem facio propter evangelium, ut particeps eius efficiar.

24 ([42]) Nescitis quod hi qui in stadio currunt omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic currite ut comprehendatis. **25** Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinet; et illi quidem ut corruptibilem coronam acci-

---

20. his: iis 21. his: iis 24. ii qui

---

20 Act. 16, 3. 21, 26. **21** Act. 11, 3. Gal. 2, 3. **22** Rom. 11, 14. **25** 2 Tim. 4, 8. Iac. 1, 12.

26 ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδή-
λως, οὕτως πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων·
27 ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δου-
λαγωγῶ, μή πως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς
ἀδόκιμος γένωμαι.

X.

Iudaeorum in deserto interitus exemplum severitatis divinae. Caena sacra cum epulis profanis non convenit. Cautio vescendi carnibus immolatis.

1 Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί,
ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νε-
φέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης
διῆλθον, 2 καὶ πάντες εἰς τὸν Μωυσῆν
ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θα-
λάσσῃ, 3 καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα
πνευματικὸν ἔφαγον 4 καὶ πάντες τὸ αὐτὸ
πνευματικὸν ἔπιον πόμα· ἔπινον γὰρ ἐκ
πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ πέ-
τρα δὲ ἦν ὁ Χριστός· 5 ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς
πλείοσιν αὐτῶν ηὐδόκησεν ὁ θεός· κατε-
στρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. 6 Ταῦτα
δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶ-
ναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖ-
νοι ἐπεθύμησαν. 7 μηδὲ εἰδωλολάτραι γί-
νεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται
Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέ-
στησαν παίζειν. 8 μηδὲ πορνεύωμεν, καθὼς

26. ουτω bis 27. (υποπιαζω)
X. 1. γαρ: δε 2. (εβαπτισθησαν) 4. πομ. πνευμ. επιον . . η δε πετρα 5. ευδοκησεν 7. ως γεγρ.

X. 1 *Ex. 13, 21. 14, 22. 2 *Num. 9, 15 ss. 3 *Ex. 16, 15. 4 *Ex. 17, 6. 5 *Num. 14, 30. 26, 64 s. 6 11. *Num. 11, 4. 7 *Ex. 32, 6. 8 *Num. 25, 1. 9.

piant, nos autem incorruptam. 26 ([43]) Ego
igitur sic curro non quasi in incertum,
sic pugno non quasi aerem verberans,
27 sed castigo corpus meum et in ser-
vitutem redigo, ne forte, cum aliis prae-
dicaverim, ipse reprobus efficiar.

X.

Iudaeorum in deserto interitus exemplum severitatis divinae. Caena sacra cum epulis profanis non convenit. Cautio vescendi carnibus immolatis.

1 ([44]) Nolo enim vos ignorare, fratres,
quoniam patres nostri omnes sub nube
fuerunt et omnes mare transierunt, 2 et
omnes in Moyse baptizati sunt in nube
et in mari, 3 et omnes eandem escam
spiritalem manducaverunt 4 et omnes
eundem potum spiritalem biberunt: bi-
bebant autem de spiritali consequenti
eos petra, petra autem erat Christus:
5 sed non in pluribus eorum beneplaci-
tum est deo, nam prostrati sunt in de-
serto. 6 ([45]) Haec autem in figura facta
sunt nostri, ut non simus concupiscentes
malorum, sicut et illi concupierunt. 7 Ne-
que idololatrae efficiamini, sicut quidam
ex ipsis; quemadmodum scriptum est
Sedit populus manducare et bibere, et
surrexerunt ludere. 8 Neque fornicemur,

X. 4. consequente 6. (mala)

X. 1 *Ex. 13, 21. 14, 22. 2 *Num. 9, 15 ss. 3 *Ex. 16, 15. 4 *Ex. 17, 6. 5 *Num. 14, 30. 26, 64 s. 6 11. *Num. 11, 4. 7 *Ex. 32, 6. 8 *Num. 25, 1. 9.

τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν καὶ ἔπεσαν ἐν μιᾷ
ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. 9 μηδὲ ἐκπει-
ράζωμεν τὸν Χριστόν, καθώς τινες αὐτῶν
ἐπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο.
10 μηδὲ γογγύζετε, καθώς τινες αὐτῶν
ἐγόγγυσαν καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευ-
τοῦ. 11 ταῦτα δὲ τύποι συνέβαινον ἐκεί-
νοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς
οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν.
12 ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ
πέσῃ. 13 πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ
μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ
ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε,
ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν
ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.

14 Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ
τῆς εἰδωλολατρείας. 15 ὡς φρονίμοις λέ-
γω· κρίνατε ὑμεῖς ὅ φημι. 16 τὸ ποτή-
ριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοι-
νωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ; τὸν
ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ
σώματος τοῦ Χριστοῦ; 17 ὅτι εἷς ἄρτος,
ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες

8. επεσον 9. (τον κυριον) . . καθως και 10. καθως και 11. ταυτα δε παντα . . (τυπικως συνεβαινεν) . . κατηντησεν 13. υμας υπενεγκ. 16. τ. αιμ. τ. Χρ. εστιν . . τ. σωμ. τ. Χρ. εστιν

9 *Num. 21, 5 s. 10 *Num. 14. 2. 37. 11 Rom. 15, 4. Heb. 9. 26. 13 1, 9. 14 1 Ioh. 5, 21. 16 11, 24 ss. 17 12, 12. Rom. 12, 5.

sicut quidam ex ipsis fornicati sunt et
ceciderunt una die viginti tria milia.
9 Neque temptemus Christum, sicut qui-
dam eorum temptaverunt et a serpenti-
bus perierunt. 10 Neque murmuraveritis,
sicut quidam eorum murmuraverunt et
perierunt ab exterminatore. 11 ([46]) Haec
autem omnia in figura contingebant illis,
scripta sunt autem ad correptionem no-
stram, in quos fines saeculorum deve-
nerunt. 12 Itaque qui se existimat stare,
videat ne cadat. 13 Temptatio vos non
apprehendat nisi humana. ([47]) Fidelis
autem deus est, qui non patietur vos
temptari super id quod potestis, sed fa-
ciet cum temptatione etiam proventum,
ut possitis sustinere.

14 Propter quod, carissimi mihi, fugite
ab idolorum cultura. 15 ([48]) Ut pruden-
tibus loquor: vos iudicate quod dico.
16 Calix benedictionis cui benedicimus,
nonne communicatio sanguinis Christi
est? Et panis quem frangimus, nonne par-
ticipatio corporis domini est? 17 Quon-
iam unus panis, unum corpus multi su-

13. supra id . . etiam cum tentatione 15. vos ipsi

9 *Num. 21, 5 s. 10 *Num. 14, 2. 37. 11 Rom. 15, 4. Heb. 9, 26. 13 1, 9. 14 1 Ioh. 5, 21. 16 11, 24 ss. 17 12, 12. Rom. 12, 5.

ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. 18 βλέπετε
τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχ οἱ ἐσθίοντες
τὰς θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσίν;
19 τί οὖν φημί; ὅτι εἰδωλόθυτόν τι ἔστιν.
ἢ ὅτι εἴδωλόν τι ἔστιν; 20 ἀλλ' ὅτι ἃ θύου-
σιν, δαιμονίοις θύουσιν καὶ οὐ θεῷ· οὐ θέλω
δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι.
21 οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ
ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης
κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.
22 ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυ-
ρότεροι αὐτοῦ ἐσμέν;

23 Πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμ-
φέρει· πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκο-
δομεῖ. 24 μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω ἀλλὰ
τὸ τοῦ ἑτέρου. 25 πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ
πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ
τὴν συνείδησιν· 26 τοῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ
καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. 27 εἰ δέ τις κα-
λεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύε-
σθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε
μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.

18. ουχι 19. primum ειδωλον, tum ειδωλοθυτον 20. bis θυει . . τα εθνη, δαιμονιοις . . (δ. κ. ου θε. θυ.) 23. bis μοι εξεστιν 24. add in f. εκαστος 26. γαρ κυριου 27. (om δε)

18 *Lev. 7, 6. 19 8, 4. 22 *Deut. 32, 21. 23 6, 12. 24 Phil. 2, 4. 26 *Ps. 23 (24), 1. 27 Lc. 10, 7.

mus, omnesque de uno pane participa-
mur. 18 ([49]) Videte Israhel secundum car-
nem: nonne qui edunt hostias participes
sunt altaris? 19 Quid ergo dico? quod
idolis immolatum sit aliquid, aut quod
idolum sit aliquid? 20 Sed quae immo-
lant gentes daemoniis immolant et non
deo: nolo autem vos socios fieri dae-
moniorum. 21 Non potestis calicem do-
mini bibere et calicem daemoniorum,
non potestis mensae domini participes
esse et mensae daemoniorum. 22 An
aemulamur dominum? numquid fortiores
illo sumus?

23 Omnia licent, sed non omnia ex-
pediunt: omnia licent, sed non omnia
aedificant. 24 Nemo quod suum est quae-
rat, sed quod alterius. 25 ([50]) Omne
quod in macello venit manducate, nihil
interrogantes propter conscientiam. 26 Do-
mini est terra et plenitudo eius. 27 ([51]) Si
quis vocat vos infidelium et vultis ire,
omne quod vobis apponitur manducate,
nihil interrogantes propter conscientiam:

17. omnes qui de .. participamus 22. (aemulemur) 23. mihi licent *bis*

18 *Lev. 7, 6. 19 8, 4. 22 *Deut. 32, 21. 23 6, 12. 24 Phil. 2, 4. 26 *Ps. 23 (24), 1. 27 Lc. 10, 7.

28 ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ Τοῦτο ἱερόθυτόν
ἐστιν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύ-
σαντα καὶ τὴν συνείδησιν. **29** συνείδησιν
δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέ-
ρου. ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται
ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; **30** εἰ ἐγὼ χάριτι
μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐ-
χαριστῶ; **31** εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε
εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποι-
εῖτε. **32** ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνε-
σθε καὶ Ἕλλησιν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ
θεοῦ, **33** καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέ-
σκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ σύμφορον ἀλλὰ
τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν.

XI. **1** Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ
Χριστοῦ.

XI.

Viro orandum capite nudo, mulieri velato. De agapis. De institutione usuque caenae sacrae.

2 Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ὅτι πάντα μου μέ-
μνησθε καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς
παραδόσεις κατέχετε. **3** θέλω δὲ ὑμᾶς εἰ-
δέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χρι-

28. ειδωλοθυτον . . add in f. Του γαρ κυριου η γη και το πληρωμα αυτης. 30. ει δε 32. γιν. και Ιουδ. 33. συμφερον
XI. 2. υμας, αδελφοι, οτι

31 Col. 3, 17.
XI. 1 4, 16. 3 Eph. 5, 23.

28 si quis autem dixerit Hoc immolaticium
est idolis, nolite manducare propter illum
qui indicavit et propter conscientiam.
29 Conscientiam autem dico non tuam sed
alterius: ut quid enim libertas mea iudi-
catur ab alia conscientia? **30** Si ego cum
gratia participo, quid blasphemor pro eo
quod gratias ago? **31** (52) Sive ergo
manducatis sive bibitis vel aliud quid fa-
citis, omnia in gloriam dei facite. **32** Sine
offensione estote Iudaeis et gentibus et
ecclesiae dei; **33** sicut et ego per omnia
omnibus placeo, non quaerens quod mihi
utile est sed quod multis, ut salvi fiant.

XI. **1** (53) Imitatores mei estote, sicut
et ego Christi.

XI.

Viro orandum capite nudo, mulieri velato. De agapis. De institutione usuque caenae sacrae.

2 Laudo autem vos, fratres, quod omnia
mei memores estis et sicut tradidi vobis
praecepta mea tenetis. **3** (54) Volo au-
tem vos scire quod omnis viri caput

28. immolatum, A* -tium, A** -tivum 29. ad aliena 31. sive aliud quid
XI. 2. quod per omnia

31 Col. 3, 17.
XI. 1 4, 16. 3 Eph. 5, 23.

στός ἐστιν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ,
κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεός. 4 πᾶς ἀνὴρ
προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφα-
λῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
5 πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφη-
τεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καται-
σχύνει τὴν κεφαλὴν ἑαυτῆς· ἓν γάρ ἐστιν
καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. 6 εἰ γὰρ οὐ
κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ
αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι,
κατακαλυπτέσθω. 7 ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ
ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν, εἰ-
κὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ
δόξα ἀνδρός ἐστιν. 8 οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ
ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· 9 καὶ
γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα,
ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα. 10 διὰ τοῦτο
ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. 11 πλὴν οὔτε
γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναι-
κὸς ἐν κυρίῳ· 12 ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ
τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυ-
ναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. 13 ἐν
ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶν γυ-
ναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ Θεῷ προσεύχε-
σθαι; 14 οὐδὲ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει
ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ
ἐστίν, 15 γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ

3. om του 5. (αυτης) 7. om η 11. ο. αν. χ. γυν. ο. γυν. χ. ανδρ. 12. ουτω 14. η ουδε αυτη η φυσις

9 * Gen. 2, 23. 18.

Christus est, caput autem mulieris vir,
caput vero Christi deus. 4 (55) Omnis
vir orans aut prophetans velato capite
deturpat caput suum. 5 Omnis autem
mulier orans aut prophetans non velato
capite deturpat caput suum: unum est
enim atque si decalvetur. 6 Nam si non
velatur mulier, et tondeatur: si vero
turpe est mulieri tonderi aut decalvari,
velet caput suum. 7 Vir quidem non de-
bet velare caput, quoniam imago et glo-
ria est dei: mulier autem gloria viri est.
8 Non enim vir ex muliere est, sed mu-
lier ex viro: 9 etenim non est creatus
vir propter mulierem, sed mulier propter
virum. 10 Ideo debet mulier potesta-
tem habere supra caput propter angelos.
11 Verum tamen neque vir sine muliere
neque mulier sine viro in domino: 12 nam
sicut mulier de viro, ita et vir per mu-
lierem, omnia autem ex deo. 13 In vo-
bis ipsis iudicate: decet mulierem non
velatam orare deum? 14 Nec ipsa na-
tura docet vos quod vir quidem si co-
mam nutriat, ignominia est illi, 15 mu-

5. enim est ac si 6. *om* et 7. caput suum .. dei est 13. V Vos ipsi, A Vos autem

9 * Gen. 2, 23. 18.

ἐστίν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέ-
δοται.

16 Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς
τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ
ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

17 Τοῦτο δὲ παραγγέλλω οὐκ ἐπαινῶν
ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖσσον ἀλλὰ εἰς τὸ ἧσσον
συνέρχεσθε. 18 πρῶτον μὲν γὰρ συνερχο-
μένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα
ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέρος τι πιστεύω.
19 δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα
οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν.
20 συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ
ἔστιν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν· 21 ἕκαστος
γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ
φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει.
22 μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν
καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ κα-
ταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχον-
τας; τί εἴπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τού-
τῳ οὐκ ἐπαινῶ.

23 Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου
ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς
ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον
24 καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν
Τοῦτό μού ἐστιν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν·

15. δεδοτ. αυτη 17. παραγγελλων ουκ επαινω .. κρειττον αλλ .. ηττον 18. °εν τη εκκλ. 19. (om εν υμιν pr.) .. (ινα και) .. (om εν υμιν sec.) 20. (om ουν) 22. υμιν ειπω .. (επαινω) .. ς (non ς^e) υμας εν τουτω; 23. παρεδιδοτο 24. ειπε· Λαβετε, φαγετε .. το υπερ υμ. κλωμενον

17 22. 18 1, 11. 3, 3. 23 15, 3. 23 ss. Lc. 22, 19 s. Mt. 26, 26 ss. Mc. 14, 22 ss.

lier vero si comam nutriat, gloria est
illi? quoniam capilli pro velamine ei dati
sunt.

16 Si quis autem videtur contentiosus
esse, nos talem consuetudinem non ha-
bemus, neque ecclesiae dei.

17 Hoc autem praecipio, non laudans
quod non in melius sed in deterius con-
venitis. 18 ([56]) Primum quidem conve-
nientibus vobis in ecclesia audio scissu-
ras esse, et ex parte credo. 19 Nam
oportet et haereses esse, ut et qui
probati sunt manifesti fiant in vobis.
20 Convenientibus ergo vobis in unum
iam non est dominicam caenam mandu-
care: 21 unusquisque enim suam caenam
praesumit ad manducandum, et alius qui-
dem esurit, alius autem ebrius est.
22 Numquid domos non habetis ad man-
ducandum et bibendum? aut ecclesiam
dei contemnitis, et confunditis eos qui
non habent? Quid dicam vobis? laudo
vos? in hoc non laudo.

23 ([57]) Ego enim accepi a domino
quod et tradidi vobis, quoniam dominus
Iesus in qua nocte tradebatur accepit
panem 24 et gratias agens fregit et di-
xit Hoc est corpus meum, quod pro vo-

16. ecclesia 18. in ecclesiam .. esse inter vos 24. dixit Accipite et manducate, hoc est

17 22. 18 1, 11. 3, 3. 23 15, 3. 23 ss. Lc. 22, 19 s. Mt. 26, 26 ss. Mc. 14, 22 ss.

τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
25 ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δει-
πνῆσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ
διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο
ποιεῖτε, ὁσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν
ἀνάμνησιν. 26 ὁσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν
ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν
θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ
ἔλθῃ. 27 ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ
πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνο-
χος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος
τοῦ κυρίου. 28 δοκιμαζέτω δὲ ἑαυτὸν ἄν-
θρωπος, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω
καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· 29 ὁ γὰρ
ἐσθίων καὶ πίνων κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ
πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα. 30 διὰ τοῦτο
ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ
κοιμῶνται ἱκανοί. 31 εἰ δὲ ἑαυτοὺς διε-
κρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· 32 κρινόμε-
νοι δὲ ὑπὸ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν
τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. 33 ὥστε, ἀδελ-
φοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλ-
λήλους ἐκδέχεσθε. 34 εἴ τις πεινᾷ, ἐν

25. εαν: αν 26. εαν: αν . . το ποτ. τουτο . . αχρις ου αν 27. τ. αρτ. τουτον . . και αιματος 28. ανθρ. εαυτον 29. πινων αναξιως . . το σωμ. του κυριου 31. δε: γαρ 32. (του κυριου) 34. ει δε

25 *Ex. 24, 8.

bis tradetur: hoc facite in meam com-
memorationem. 25 Similiter et calicem,
postquam caenavit, dicens Hic calix no-
vum testamentum est in meo sanguine:
hoc facite, quotiescumque bibitis, in meam
commemorationem. 26 Quotiescumque
enim manducabitis panem hunc et cali-
cem bibetis, mortem domini adnuntiatis,
donec veniat. 27 (58) Itaque quicumque
manducaverit panem vel biberit calicem
domini indigne, reus erit corporis et
sanguinis domini. 28 Probet autem se
ipsum homo, et sic de pane illo edat et
de calice bibat. 29 Qui enim manducat
et bibit indigne, iudicium sibi manducat
et bibit non diiudicans corpus. 30 Ideo
inter vos multi infirmi et inbecilles, et
dormiunt multi. 31 Quod si nosmet
ipsos diiudicaremus, non utique iudica-
remur: 32 dum iudicamur autem, a do-
mino corripimur, ut non cum hoc mundo
damnemur. 33 (59) Itaque, fratres mei,
cum convenitis ad manducandum, invi-
cem expectate. 34 Si quis esurit, domi

25. bibetis 26. annuntiabitis 27. panem hunc 29. VA** corpus domini 30. (inbecilles sunt)

25 *Ex. 24, 8.

οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρῖμα συνέρχη-
σθε. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

XII.

Donorum spiritus sancti varietas et unitas. Multa membra in corpore uno.

1 Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί,
οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. 2 οἴδατε ὅτι ὅτε
ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν
ἤγεσθε ἀπαγόμενοι. 3 διὸ γνωρίζω ὑμῖν
ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει
Ἀνάθεμα Ἰησοῦς, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰ-
πεῖν Κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν πνεύματι
ἁγίῳ.

4 Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσίν, τὸ δὲ
αὐτὸ πνεῦμα· 5 καὶ διαιρέσεις διακονιῶν
εἰσίν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· 6 καὶ διαιρέ-
σεις ἐνεργημάτων εἰσίν, καὶ ὁ αὐτὸς θεὸς
ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. 7 ἑκάστῳ
δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς
τὸ συμφέρον. 8 ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύ-
ματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος
γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, 9 ἑτέρῳ
δὲ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ
χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἑνὶ πνεύματι,
10 ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ
προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων,
ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμη-

XII. 2. om οτε 3. Ιησουν .. κυριον Ιησουν 6. ο δε αυτος .. εστι θεος 9. (om δε sec.) .. ενι: αυτω 10. (om δε sec. tert. quart.)

XII. 3 1 Ioh. 4, 2 s. 4 Rom. 12, 6.

manducet, ut non in iudicium convenia-
tis. Cetera autem cum venero disponam.

XII.

Donorum spiritus sancti varietas et unitas. Multa membra in corpore uno.

1 ([60]) De spiritalibus autem nolo vos
ignorare, fratres. 2 Scitis quoniam cum
gentes essetis, ad simulacra muta prout
ducebamini euntes. 3 Ideo notum vobis
facio quod nemo in spiritu dèi loquens
dicit Anathema Iesu, et nemo potest
dicere Dominus Iesus, nisi in spiritu
sancto.

4 Divisiones vero gratiarum sunt, idem
autem spiritus: 5 et divisiones ministra-
tionum sunt, idem autem dominus: 6 et
divisiones operationum sunt, idem vero
deus qui operatur omnia in omnibus.
7 Unicuique autem datur manifestatio
spiritus ad utilitatem. 8 Alii quidem
per spiritum datur sermo sapientiae, alii
autem sermo scientiae secundum eundem
spiritum, 9 alteri fides in eodem spi-
ritu, alii gratia sanitatum in uno spi-
ritu, 10 alii operatio virtutum, alii pro-
phetia, alii discretio spirituum, alii ge-
nera linguarum, alii interpretatio sermo-

XII. 3. (*potens)

XII. 3 1 Ioh. 4, 2 s. 4 Rom. 12, 6.

623

νεία γλωσσῶν· 11 πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ
τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ
ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.

12 Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστιν καὶ
μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ
σώματος πολλὰ ὄντα ἕν ἐστιν σῶμα, οὕτως
καὶ ὁ Χριστός· 13 καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύ-
ματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτί-
σθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε
δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες ἓν πνεῦμα
ἐποτίσθημεν. 14 καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ
ἔστιν ἓν μέλος ἀλλὰ πολλά. 15 ἐὰν εἴπῃ
ὁ πούς Ὅτι οὐκ εἰμὶ χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ
τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ
τοῦ σώματος. 16 καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς
Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ
σώματος. 17 εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός,
ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρη-
σις; 18 νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἓν
ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέ-
λησεν. 19 εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος,
ποῦ τὸ σῶμα; 20 νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη,
ἓν δὲ σῶμα. 21 οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλ-
μὸς εἰπεῖν τῇ χειρί Χρείαν σου οὐκ ἔχω,
ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν Χρείαν ὑμῶν

12. (πολλ. εχ.) . . του σωμ. του ενος . . ουτω
13. εις εν πνευμ. εποτ. 18. ·(νυν) 19. (om τα)
21. (om δε) . . om ο

12 27. 6, 15. Rom. 12, 4 s. 13 Gal. 3, 28.

num: 11 haec autem omnia operatur
unus atque idem spiritus, dividens sin-
gulis prout vult.

12 Sicut enim corpus unum est et
membra habet multa, omnia autem mem-
bra corporis cum sint multa unum cor-
pus sunt, ita et Christus: 13 etenim in
uno spiritu omnes nos in unum corpus
baptizati sumus, sive Iudaei sive genti-
les, sive servi sive liberi, et omnes unum
spiritum potati sumus. 14 Nam et cor-
pus non est unum membrum sed multa.
15 Si dixerit pes Quoniam non sum ma-
nus, non sum de corpore: non ideo non
est de corpore. 16 Et si dixerit auris
Quia non sum oculus, non sum de cor-
pore: non ideo non est de corpore.
17 Si totum corpus oculus, ubi auditus?
si totum auditus, ubi odoratus? 18 Nunc
autem posuit deus membra, unumquod-
que eorum in corpore sicut voluit.
19 Quod si essent omnia unum mem-
brum, ubi corpus? 20 Nunc autem multa
quidem membra, unum autem corpus.
21 Non potest autem oculus dicere ma-
nui Opera tua non indigeo, aut iterum
caput pedibus Non estis mihi necessarii:

12. unum tamen corpus 13. et omn. in uno spiritu potati 15. num ideo non 16. (*om* Et) . . Quoniam non . . num ideo non 21. F *aliique om* autem . . AF dicere oculus

12 27. 6, 15. Rom. 12, 4 s. 13 Gal. 3, 28.

οὐκ ἔχω· **22** ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δο-
κοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα
ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, **23** καὶ ἃ δο-
κοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τού-
τοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ
τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισ-
σοτέραν ἔχει, **24** τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν
οὐ χρείαν ἔχει. ἀλλὰ ὁ θεὸς συνεκέρασεν
τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δοὺς
τιμήν, **25** ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώ-
ματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μερι-
μνῶσιν τὰ μέλη. **26** καὶ εἴτε πάσχει ἓν
μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε
δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ
μέλη. **27** ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ
καὶ μέλη ἐκ μέρους. **28** καὶ οὓς μὲν ἔθετο
ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους,
δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους,
ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμά-
των, ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσ-
σῶν. **29** μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάν-
τες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ
πάντες δυνάμεις; **30** μὴ πάντες χαρίσματα
ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λα-
λοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; **31** ζη-

24. αλλ .. (υστερουμενω) 25. (σχισματα) 26. (ει τε πασχ. εν) 28. ειτα χαρισμ. . . αντιληψεις

28 9. 10. Eph. 4, 11. 31 14, 1.

22 sed multo magis quae videntur mem-
bra corporis infirmiora esse necessariora
sunt, **23** et quae putamus ignobiliora
membra esse corporis, his honorem abun-
dantiorem circumdamus, et quae inho-
nesta sunt nostra, abundantiorem hone-
statem habent, **24** honesta autem nostra
nullius egent. Sed deus temperavit cor-
pus, ei cui deerat abundantiorem tri-
buendo honorem, **25** ut non sit schisma
in corpore, sed id ipsum pro invicem
sollicita sint membra. **26** Et si quid
patitur unum membrum, compatiuntur
omnia membra; sive gloriatur unum
membrum, congaudent omnia membra.
27 Vos autem estis corpus Christi et
membra de membro. **28** Et quosdam
quidem posuit deus in ecclesia primum
apostolos, secundo prophetas, tertio do-
ctores, deinde virtutes, exinde gratias
curationum, opitulationes, gubernationes,
genera linguarum. **29** Numquid omnes
apostoli? numquid omnes prophetae?
numquid omnes doctores? **30** numquid
omnes virtutes? numquid omnes gratiam
habent curationum? numquid omnes lin-
guis loquuntur? numquid omnes inter-
pretantur? **31** Aemulamini autem cha-

23. (ignorabiliora) 25. (*sollicita sunt) 28. (*exin) . . A*F gratia . . *add in fine* interpretationes linguarum

28 9. 10. Eph. 4, 11. 31 14, 1.

λοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα· καὶ ἔτι
καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

XIII.

Caritas praestat omnibus, ipsis fide et spe maior.

1 Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων
λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω,
γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον.
2 καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ
μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν,
καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη
μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν
εἰμι. 3 καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρ-
χοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου
ἵνα καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐ-
δὲν ὠφελοῦμαι. 4 ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ,
χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη
οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, 5 οὐκ ἀσχη-
μονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται
οὐ λογίζεται τὸ κακόν, 6 οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ
ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· 7 πάντα
στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα
ὑπομένει.

8 Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ
προφητεῖαι, καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσ-
σαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθή-
σεται. 9 ἐκ μέρους δὲ γινώσκομεν καὶ ἐκ

31. τ. χ. τα κρειττονα
XIII. 2. (μεθισταναι) . . ς^e (non ς) ουδεν 3. ς^e (non ς) ψωμιζω . . καυθησωμαι (καυχησωμαι) 4. (om η αγαπη tert.) 8. (πιπτει) . . (om δε) 9. δε: γαρ

XIII. 2 14, 3 ss. 5 10, 24. Phil. 2, 4. 9 12.

rismata maiora. (61) Et adhuc excellen-
tiorem viam vobis demonstro.

XIII.

Caritas praestat omnibus, ipsis fide et spe maior.

1 Si linguis hominum loquar et ange-
lorum, caritatem autem non habeam,
factus sum velut aes sonans aut cymba-
lum tinniens. 2 Et si habuero prophetiam
et noverim mysteria omnia et omnem
scientiam, et si habuero omnem fidem
ita ut montes transferam, caritatem au-
tem non habuero, nihil sum. 3 Et si
distribuero in cibos pauperum omnes
facultates meas, et si tradidero corpus
meum ut ardeam, caritatem autem non
habuero, nihil mihi prodest. 4 Caritas
patiens est, benigna est, caritas non ae-
mulatur, non agit perperam, non inflatur,
5 non est ambitiosa, non quaerit quae
sua sunt, non irritatur, non cogitat ma-
lum, 6 non gaudet super iniquitatem,
congaudet autem veritati, 7 omnia suf-
fert, omnia credit, omnia sperat, omnia
sustinet.

8 Caritas numquam excidit: sive pro-
phetiae, evacuabuntur: sive linguae, ces-
sabunt: sive scientia, destruetur. 9 Ex
parte enim cognoscimus et ex parte pro-

31. meliora
XIII. 2. (*om si secundum*) 3. ita ut . . (ardeat) 6. super iniquitate 8. (excedit)

XIII. 2 14, 3 ss. 5 10, 24. Phil. 2, 4. 9 12.

μέρους προφητεύομεν· 10 ὅταν δὲ ἔλθῃ
τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.
11 ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος,
ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος·
ὅτε γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου.
12 βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰ-
νίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον·
ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώ-
σομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. 13 νυνὶ δὲ
μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα·
μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

XIV.

Donum linguarum et donum prophetiae. De donorum gratiae in conventibus sacris usu et abusu. Mulieri tacendum in ecclesia.

1 Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ
πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε.
2 ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ οὐκ ἀνθρώποις λα-
λεῖ ἀλλὰ τῷ θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύ-
ματι δὲ λαλεῖ μυστήρια· 3 ὁ δὲ προφη-
τεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ πα-
ράκλησιν καὶ παραμυθίαν. 4 ὁ λαλῶν γλώσσῃ
ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλη-
σίαν οἰκοδομεῖ. 5 θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς
λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφη-
τεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λα-

10. τοτε το εκ 11. ως νηπ. ελαλ., ως νηπ. εφρ., ως νηπ. ελογ.· οτε δε
XIV. 2. (om τω) 5. μειζων γαρ

12 8, 3.
XIV. 1 12, 31. 5 13.

phetamus: 10 cum autem venerit quod
perfectum est, evacuabitur quod ex parte
est. 11 Cum essem parvulus, loquebar
ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogi-
tabam ut parvulus: quando factus sum
vir, evacuavi quae erant parvuli. 12 Vi-
demus nunc per speculum in aenigmate,
tunc autem facie ad faciem: nunc cogno-
sco ex parte, tunc autem cognoscam
sicut et cognitus sum. 13 Nunc autem
manet fides, spes, caritas, tria haec: maior
autem his est caritas.

XIV.

Donum linguarum et donum prophetiae. De donorum gratiae in conventibus sacris usu et abusu. Mulieri tacendum in ecclesia.

1 (62) Sectamini caritatem, aemulamini
spiritalia, magis autem ut prophetetis.
2 Qui enim loquitur lingua, non homini-
bus loquitur sed deo: nemo enim audit,
spiritu autem loquitur mysteria. 3 Nam
qui prophetat, hominibus loquitur aedifi-
cationem et exhortationem et consolatio-
nem. 4 Qui loquitur lingua, semet ipsum
aedificat; qui autem prophetat, ecclesiam
aedificat. 5 Volo autem omnes vos lo-
qui linguis, magis autem prophetare: nam

11. quando autem 13. manent .. maior autem horum
XIV. 2. A*F spiritus 3. ad aedificationem .. (consolationes) 4. ecclesiam dei 5. (linguis loqui)

12 8, 3.
XIV. 1 12 31. 5 13

λῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ,
ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. 6 νυνὶ
δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσ-
σαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν
λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ
ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; 7 ὅμως τὰ
ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κι-
θάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ διδῷ,
πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κι-
θαριζόμενον; 8 καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν
σάλπιγξ δῷ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλε-
μον; 9 οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης
ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθή-
σεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα
λαλοῦντες. 10 τοσαῦτα εἰ τύχοι γένη φω-
νῶν εἰσὶν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον·
11 ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φω-
νῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ
λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. 12 οὕτως καὶ
ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς
τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα
περισσεύητε. 13 διόπερ ὁ λαλῶν γλώσσῃ
προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. 14 Ἐὰν
γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου

5. (διερμηνευει) 6. (νυν) 7. μη δω 9. ουτω
10. εστιν εν . . ουδεν αυτων 12. ουτω 13. (διο)
14. (om γαρ)

maior est qui prophetat quam qui loqui-
tur linguis; nisi forte interpretetur, ut
ecclesia aedificationem accipiat. 6 Nunc
autem, fratres, si venero ad vos linguis
loquens, quid vobis prodero, nisi si vo-
bis loquar aut in revelatione aut in scien-
tia aut in prophetia aut in doctrina?
7 Tamen quae sine anima sunt vocem
dantia, sive tibia sive cithara, nisi di-
stinctionem sonituum dederint, quomodo
scietur quod canitur aut quod cithariza-
tur? 8 Etenim si incertam vocem det
tuba, quis parabit se ad bellum? 9 Ita
et vos per linguam nisi manifestum ser-
monem dederitis, quomodo scietur id
quod dicitur? eritis enim in aera loquen-
tes. 10 Tam multa ut puta genera lin-
guarum sunt in mundo, et nihil sine voce
est: 11 si ergo nesciero virtutem vocis,
ero ei cui loquor barbarus, et qui lo-
quitur mihi barbarus. 12 Sic et vos
quoniam aemulatores estis spirituum, ad
aedificationem ecclesiae quaerite ut ab-
undetis. 13 Et ideo qui loquitur lingua
oret ut interpretetur. 14 Nam si orem
lingua, spiritus meus orat, mens autem

5. AF nisi forte ut int. 6. nisi vobis . . (*in reve-
lationem) . . (aut scientia aut prophetia) 7. id
quod canitur 9. (in aere) 10. in hoc mundo

προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν.
15 τί οὖν ἐστίν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι,
προσεύξομαι καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ πνεύματι,
ψαλῶ καὶ τῷ νοΐ. 16 ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς πνεύ-
ματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς
ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ
τί λέγεις οὐκ οἶδεν· 17 σὺ μὲν γὰρ κα-
λῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδο-
μεῖται. 18 εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, πάντων ὑμῶν
μᾶλλον γλώσσῃ λαλῶ· 19 ἀλλὰ ἐν ἐκκλη-
σίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός μου
λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυ-
ρίους λόγους ἐν γλώσσῃ.

20 Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς
φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ
φρεσὶν τέλειοι γίνεσθε. 21 ἐν τῷ νόμῳ
γέγραπται ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεί-
λεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ
οὐδ' οὕτως εἰσακούσονταί μου, λέγει κύ-
ριος. 22 ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν
οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἡ
δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς
πιστεύουσιν. 23 ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκ-
κλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ λαλῶσιν γλώσ-

15. (προσευξωμαι bis) . . δε και τω νοι bis 16. (ευλογης) . . τω πνευματι 18. τω θεω μου . . γλωσσαις λαλων 19. αλλ . . (τω νοι μου) 21. (εν χειλ. ετερων) 23. παντ. γλ. λαλ. (πα. λα. γλ.)

21 *Es. 28, 11 s.

mea sine fructu est. 15 Quid ergo est?
orabo spiritu, orabo et mente; psallam
spiritu, psallam et mente. 16 Ceterum si
benedixeris spiritu, qui supplet locum
idiotae, quomodo dicet Amen super tuam
benedictionem? quoniam quid dicas ne-
scit: 17 nam tu quidem bene gratias
agis, sed alter non aedificatur. 18 Gra-
tias ago deo quod omnium vestrum lin-
gua loquor: 19 sed in ecclesia volo quin-
que verba sensu meo loqui, ut et alios
instruam, quam decem milia verborum
in lingua.

20 Fratres, nolite pueri effici sensibus,
sed malitia parvuli estote, sensibus au-
tem perfecti estote. 21 In lege scriptum
est quoniam in aliis linguis et labiis aliis
loquar populo huic, et nec sic exaudient
me, dicit dominus. 22 Itaque linguae in
signum sunt non fidelibus sed infideli-
bus, prophetiae autem non infidelibus sed
fidelibus. 23 Si ergo conveniat universa
ecclesia in unum et omnes linguis lo-

16. AF *aliique* quis supplet 18. deo meo

21 *Es. 28, 11 s.

σαις πάντες, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπι-
στοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; **24** ἐὰν δὲ
πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἄπι-
στος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων,
ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, **25** τὰ κρυπτὰ τῆς
καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται, καὶ οὕτως
πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ θεῷ,
ἀπαγγέλλων ὅτι ὄντως ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν.

26 Τί οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε,
ἕκαστος ὑμῶν ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀπο-
κάλυψιν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει·
πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. **27** εἴτε
γλώσσῃ τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον
τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἷς διερμηνευέτω·
28 ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν
ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ θεῷ.
29 προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν,
καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν· **30** ἐὰν δὲ
ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος
σιγάτω. **31** δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες
προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσιν καὶ
πάντες παρακαλῶνται. **32** καὶ πνεύματα
προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται· **33** οὐ
γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης.

---

25. και ουτω τα κρυπτα . . ουτω . . ο θε. οντ.
26. (om υμων) . . γλ. εχει, αποκ. εχει . . γενεσθω
32. (πνευμα) 33. αλλ

---

26 Eph. 4, 12. **33** Rom. 15, 33.

quantur, intrent autem idiotae aut infide-
les, nonne dicent quod insanitis? **24** Si
autem omnes prophetent, intret autem
quis infidelis vel idiota, convincitur ab
omnibus, diiudicatur ab omnibus, **25** oc-
culta cordis eius manifesta fiunt, et ita
cadens in faciem adorabit deum, pronun-
tians quod vere deus in vobis sit.

26 Quid ergo est, fratres? cum con-
venitis, unusquisque vestrum psalmum
habet, doctrinam habet, apocalypsin habet,
linguam habet, interpretationem habet:
omnia ad aedificationem fiant. **27** Sive
lingua quis loquitur, secundum duos aut
ut multum tres, et per partes, et unus
interpretetur: **28** si autem non fuerit in-
terpres, taceat in ecclesia, sibi autem
loquatur et deo. **29** (63) Prophetae au-
tem duo aut tres dicant, et ceteri diiu-
dicent: **30** quod si alii revelatum fuerit
sedenti, prior taceat. **31** Potestis enim
omnes per singulos prophetare, ut omnes
discant et omnes exhortentur. **32** Et
spiritus prophetarum prophetis subiecti
sunt: **33** non enim est dissensionis deus
sed pacis.

---

25. (autem et) 29. (*om* autem).

---

26 Eph. 4, 12. **33** Rom. 15, 33.

Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων,
34 αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς λα-
λεῖν, ἀλλὰ ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νό-
μος λέγει. 35 εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν,
ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν·
αἰσχρὸν γάρ ἐστιν γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλη-
σίᾳ. 36 ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ
ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν;

37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευ-
ματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν ὅτι
κυρίου ἐστίν· 38 εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνο-
είτω. 39 ὥστε, ἀδελφοί, ζηλοῦτε τὸ προ-
φητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κωλύετε ἐν
γλώσσαις· 40 πάντα δὲ εὐσχημόνως καὶ
κατὰ τάξιν γινέσθω.

XV.

Christi resurrectio fundamentum fidei nostrae. Mors ultimus hostis. Baptisma pro mortuis. Resurrectio mortuorum. Novum corpus caeleste. Mysterium de subita immutatione superstitum.

1 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέ-
λιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελά-
βετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, 2 δι' οὗ καὶ
σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ
κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε.

33. Ως εν etc cum antecedd. conig. 34. (om υμων) ..επιτετραπται .. αλλ.. (υποτασσεσθωσαν) 35. γυναιξιν εν εκκλ. λαλ. 37. του κυριου .. κυρ. εισιν εντολαι (κυρ. εστ. εντολη) 38. (αγνοειται) 39. κ. το λαλειν γλωσσαις μη κωλ. 40. om δε

34 1 Tim. 2, 11 s. *Gen. 3, 16.
XV. 1 Gal. 1, 11.

Sicut in omnibus ecclesiis sanctorum,
34 (64) mulieres in ecclesiis taceant: non
enim permittitur eis loqui, sed subditas
esse, sicut et lex dicit. 35 Si quid au-
tem volunt discere, domi viros suos in-
terrogent: turpe est enim mulieri loqui
in ecclesia. 36 An a vobis verbum dei
processit, aut in vos solos pervenit?

37 Si quis videtur propheta esse aut
spiritalis, cognoscat quae scribo vobis,
quia domini sunt mandata: 38 si quis
autem ignorat, ignorabitur. 39 Itaque,
fratres, aemulamini prophetare, et loqui
linguis nolite prohibere: 40 omnia autem
honeste et secundum ordinem fiant.

XV.

Christi resurrectio fundamentum fidei nostrae. Mors ultimus hostis. Baptisma pro mortuis. Resurrectio mortuorum. Novum corpus caeleste. Mysterium de subita immutatione superstitum.

1 (65) Notum vobis facio, fratres, evan-
gelium quod praedicavi vobis, quod et
accepistis, in quo et statis, 2 per quod
et salvamini, qua ratione praedicaverim
vobis si tenetis, nisi si frustra credidistis.

33. pacis, sicut et in omn. eccl. sanct. doceo. [34] Mulieres
XV. 2. nisi frustra

34 1 Tim. 2, 11 s. *Gen. 3, 16.
XV. 1 Gal. 1, 11.

3 παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ
παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, 4 καὶ
ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ
τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, 5 καὶ ὅτι ὤφθη
Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα. 6 ἔπειτα ὤφθη
ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ
ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ
καὶ ἐκοιμήθησαν. 7 ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ,
ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. 8 ἔσχατον
δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη
κἀμοί. 9 ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν
ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι
ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ
θεοῦ· 10 χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ
ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη,
ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα,
οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σὺν
ἐμοί. 11 εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως
κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

12 Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ἐκ νεκρῶν
ὅτι ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινὲς

XV. 4. τη τριτ. ημ. 5. (ενδεκα) 6. πλειους . . (om και) 7. ειτα τοις 8. (ωσπερεί τω) 10. αλλ η χαρις . . (om η ante συν) 11. ουτω κηρυσσ. 12. οτι εκ νεκρων . . τιν. εν υμιν

---

3 11, 23. 3 s. Lc. 24, 26 s. *Es. 53, 8 ss. *Ps. 15 (16), 10. 5 Lc. 24, 34. 36. 8 Act. 9, 4. 9 Eph. 3, 8. Act. 9, 1 ss.

3 Tradidi enim vobis in primis, quod et
accepi, quoniam Christus mortuus est
pro peccatis nostris secundum scripturas,
4 et quia sepultus est, et quia resurrexit
tertia die secundum scripturas, 5 et quia
visus est Cephae et post haec undecim.
6 Deinde visus est plus quam quingentis
fratribus simul, ex quibus multi manent
usque adhuc, quidam autem dormie-
runt. 7 Deinde visus est Iacobo, deinde
apostolis omnibus. 8 Novissime autem
omnium tamquam abortivo visus est et
mihi. 9 Ego enim sum minimus aposto-
lorum, qui non sum dignus vocari apo-
stolus, quoniam persecutus sum ecclesiam
dei: 10 gratia autem dei sum id quod
sum, et gratia eius in me vacua non fuit,
sed abundantius illis omnibus laboravi;
non ego autem, sed gratia dei mecum.
11 Sive enim ego sive illi, sic praedica-
mus et sic credidistis.

12 Si autem Christus praedicatur, quod
resurrexit a mortuis, quomodo quidam
dicunt in vobis quoniam resurrectio mor-

---

4. (surrexit) 5. (*om* et *prius*) . . post hoc 7. (est et Iacobo)

---

3 11, 23. 3 s. Lc. 24, 26 s. *Es. 53, 8 ss. *Ps. 15 (16), 10. 5 Lc. 24, 34. 36. 8 Act. 9, 4. 9 Eph. 3, 8. Act. 9, 1 ss.

ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; 13 εἰ δὲ
ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς
ἐγήγερται· 14 εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερ-
ται, κενὸν ἄρα καὶ τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ
δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν· 15 εὑρισκόμεθα
δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρ-
τυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν
Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ
οὐκ ἐγείρονται. 16 εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγεί-
ρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· 17 εἰ δὲ
Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις
ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν,
18 ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώ-
λοντο. 19 εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ
ἠλπικότες ἐσμὲν μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων
ἀνθρώπων ἐσμέν.

20 Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νε-
κρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. 21 ἐπειδὴ
γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀν-
θρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. 22 ὥσπερ γὰρ
ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως
καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται.
23 ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ
Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ πα-
ρουσίᾳ αὐτοῦ, 24 εἶτα τὸ τέλος ὅταν πα-
ραδιδοῖ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί,

14. om και pr. . . (om δε sec.) 19. ηλπ. εσμ. εν Χρ. 20. add in f. εγενετο 21. (om ὁ) 22. ουτω 23. ς, item ς° (sed non omn. edd.) om του°° 24. παραδω

13 s. 16 s. 20 Col. 1. 8. 21 s. Rom. 5, 12 ss.

tuorum non est? 13 Si autem resurrectio
mortuorum non est, neque Christus resur-
rexit: 14 si autem Christus non resurre-
xit, inanis ergo est praedicatio nostra,
inanis est et fides vestra, 15 invenimur
autem et falsi testes dei, quoniam testi-
monium diximus adversus deum quod
suscitaverit Christum, quem non suscita-
vit si mortui non resurgunt. 16 Nam
si mortui non resurgunt, neque Christus
resurrexit. 17 Quod si Christus non re-
surrexit, vana est fides vestra: adhuc
enim estis in peccatis vestris: 18 ergo
et qui dormierunt in Christo, perierunt.
19 Si in hac vita tantum in Christo spe-
rantes sumus, miserabiliores sumus omni-
bus hominibus.

20 Nunc autem Christus resurrexit a
mortuis, primitiae dormientium. 21 Quon-
iam enim per hominem mors, et per ho-
minem resurrectio mortuorum. 22 Et
sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in
Christo omnes vivificabuntur. 23 Unus-
quisque autem in suo ordine: primitiae
Christus, deinde hi qui sunt Christi in
adventu eius, 24 deinde finis, cum tra-
diderit regnum deo et patri, cum eva-

14. est ergo . . (ergo est et fides) 16. AF *om* Nam si mortui non resurgunt 21. Quoniam quidem per 23. deinde ii . . Christi qui in adventu eius crediderunt

13 s. 16 s. 20 Col. 1, 8. 21 s. Rom. 5, 12 ss.

ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν
ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. **25** δεῖ γὰρ αὐτὸν
βασιλεύειν ἄχρις οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς
ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. **26** ἔσχατος ἐχθρὸς
καταργεῖται ὁ θάνατος. **27** πάντα γὰρ ὑπέ-
ταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ
ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς
τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα· **28** ὅταν
δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐ-
τὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι
αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐν
πᾶσιν.

29 Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι
ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγεί-
ρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν;
30 τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν;
31 καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμε-
τέραν καύχησιν ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ κυρίῳ ἡμῶν. **32** εἰ κατὰ ἄνθρωπον
ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφε-
λος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ
πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. **33** μὴ
πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι
κακαί. **34** ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ
ἁμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς ἔχου-
σιν. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ.

25. αχρις ου αν . . (εχθρ. αυτου) 28. (om και) . . (om τα tert.) 29. νεκρων, ει . . αυτων: των νεκρων 31. ς (non ςe) ημετεραν . . (καυχησιν, αδελφοι,) 33. χρῆσθ' 34. λεγω

25 *Ps. 109 (110), 1. Mt. 22, 44. Heb. 10, 13 pp. 27 *Ps. 8, 7 (6). Eph. 1. 22. Heb. 2, 8. 31 Rom. 8, 36. 32 *Es. 22, 13. 34 6, 5.

cuaverit omnem principatum et potesta-
tem et virtutem. **25** Oportet autem illum
regnare donec ponat omnes inimicos sub
pedibus eius. **26** Novissima autem ini-
mica destruetur mors. **27** Omnia enim
subiecit sub pedibus eius. Cum autem
dicat Omnia subiecta sunt ei, sine du-
bio praeter eum qui subiecit ei omnia:
28 cum autem subiecta fuerint illi omnia,
tunc ipse filius subiectus erit illi qui sibi
subiecit omnia, ut sit deus omnia in
omnibus.

29 Alioquin quid facient qui baptizan-
tur pro mortuis, si omnino mortui non
resurgunt? ut quid et baptizantur pro
illis? **30** Ut quid et nos periclitamur
omni hora? **31** Cotidie morior, per ve-
stram gloriam, fratres, quam habeo in
Christo Iesu domino nostro. **32** Si se-
cundum hominem ad bestias pugnavi
Ephesi, quid mihi prodest? Si mortui non
resurgunt, Manducemus et bibamus, cras
enim moriemur. **33** Nolite seduci. Cor-
rumpunt mores bonos conloquia mala.
34 Evigilate iuste et nolite peccare: igno-
rantiam enim dei quidam habent. Ad re-
verentiam vobis loquor.

25. (*om omnes) 28. tunc et ipse . . ei qui subiecit sibi 31. per: AF propter 34. iusti . . (dei enim)

25 *Ps. 109 (110), 1. Mt. 22, 44. Heb. 10. 13 pp. 27 *Ps. 8, 7 (6). Eph. 1, 22. Heb. 2, 8. 31 Rom. 8, 36. 32 *Es. 22, 13. 34 6, 5.

35 Ἀλλ' ἐρεῖ τις Πῶς ἐγείρονται οἱ νε-
κροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; **36** ἄφρων,
σὺ ὃ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀπο-
θάνῃ· **37** καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ
γενησόμενον σπείρεις ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον
εἰ τύχοι σίτου ἤ τινος τῶν λοιπῶν· **38** ὁ
δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλη-
σεν, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων, τὸ ἴδιον
σῶμα. **39** οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σάρξ,
ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ
κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ
ἰχθύων. **40** καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ
σώματα ἐπίγεια· ἀλλὰ ἑτέρα μὲν ἡ τῶν
ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων.
41 ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελή-
νης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ
ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. **42** οὕτως καὶ
ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν
φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· **43** σπεί-
ρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρε-
ται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει·
44 σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα
πνευματικόν. εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν
καὶ πνευματικόν. **45** οὕτως καὶ γέγραπται

36. αφρον 38. αυτω διδωσι . . (om το) 39. αλλα αλλη μεν σαρξ° . . αλλη δε ιχθ. αλλη δε πτην. 40. αλλ 42. ουτω 44. ει usq. πνευματικον: εστι σωμα ψυχικον, και εστι σωμα πνευματικον 45. ουτω

45 *Gen. 2, 7.

35 Sed dicet aliquis Quomodo resur-
gunt mortui? quali autem corpore ve-
niunt? **36** Insipiens, tu quod seminas,
non vivificatur nisi prius moriatur: **37** et
quod seminas, non corpus quod futurum
est seminas, sed nudum granum ut puta
tritici aut alicuius ceterorum: **38** deus
autem dat illi corpus sicut voluit, et uni-
cuique seminum proprium corpus. **39** Non
omnis caro eadem caro, sed alia homi-
num alia pecorum, alia caro volucrum,
alia autem piscium. **40** Et corpora cae-
lestia, et corpora terrestria: sed alia qui-
dem caelestium gloria, alia autem terre-
strium. **41** Alia claritas solis, alia cla-
ritas lunae, et alia claritas stellarum:
stella enim a stella differt in claritate.
42 Sic et resurrectio mortuorum. Semi-
natur in corruptione, surgit in incorru-
ptione: **43** seminatur in ignobilitate, sur-
git in gloria: seminatur in infirmitate,
surgit in virtute: **44** seminatur corpus
animale, surgit corpus spiritale. Si est
corpus animale, est et spiritale. Sic et
scriptum est **45** Factus est primus homo

35. qualive corpore venient 38. sicut vult 39. alia quidem hominum, alia vero pecorum, alia volucrum 41. (*om* e°) 42. 43. VA surget *ter* 44. surget . . sicut scriptum est

45 *Gen 2, 7.

Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς
ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα
ζωοποιοῦν. **46** ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευμα-
τικὸν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευμα-
τικόν. **47** ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊ-
κός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ.
48 οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί,
καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ
ἐπουράνιοι· **49** καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν
εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα
τοῦ ἐπουρανίου.

50 Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ
καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ
δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν
κληρονομεῖ. **51** ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω·
πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλα-
γησόμεθα, **52** ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλ-
μοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει γάρ,
καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι καὶ
ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. **53** δεῖ γὰρ τὸ φθαρ-
τὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ
θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. **54** ὅταν
δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν
καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν,
τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος

45. (om ανθρ.) 47. ανθρ. ο κυριος εξ ουρ. 49. (φορεσωμεν) 50. (τ. αφθ. κληρονομησει) 51. παντ. μεν ου . . (κοιμηθ., ου πα. δε αλλαγ.) (αναστησομεθα, ου πα. δε αλλαγ.) 52. (οι νε. αναστησονται) 54. (om το φθ. τ. ενδ. αφθ. και)

50 6, 9 s. 52 1 Thess. 4, 15 s. 54 *Es. 25, 8.

Adam in animam viventem, novissimus
Adam in spiritum vivificantem. **46** Sed
non prius quod spiritale est, sed quod
animale est, deinde quod spiritale. **47** Pri-
mus homo de terra terrenus, secundus
homo de caelo. **48** Qualis terrenus, tales
et terreni, et qualis caelestis, tales et
caelestes: **49** igitur sicut portavimus
imaginem terreni, portemus et imaginem
caelestis.

50 Hoc autem dico, fratres, quoniam
caro et sanguis regnum dei possidere
non possunt, neque corruptio incorrupte-
lam possidebit. **51** Ecce mysterium vo-
bis dico. Omnes quidem resurgemus, sed
non omnes immutabimur, **52** in mo-
mento, in ictu oculi, in novissima tuba:
canet enim, et mortui resurgent incor-
rupti, et nos immutabimur. **53** Oportet
enim corruptibile hoc induere incorrupte-
lam, et mortale hoc induere immortali-
tatem. **54** Cum autem mortale hoc in-
duerit immortalitatem, tunc fiet sermo
qui scriptus est Absorpta est mors in

46. *om* est *sec.* 47. VA**F *add in fine* caelestis 48. (**om* et *sec.*) 50. quia caro . . (incorruptelam possidere) 51. (resurgimus) 52. canet enim tuba 53. incorruptionem

50 6, 9 s. 52 1 Thess. 4, 15 s. 54 *Es. 25, 8.

Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. **55** ποῦ σου
θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου θάνατε τὸ νῖ-
κος; **56** τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ
ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νό-
μος· **57** τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν
τὸ νῖκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ. **58** ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί,
ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες
ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι
ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

XVI.

De stipe pro sanctis colligenda. De Timotheo, Apollo, domo Stephanae. Salutationes.

1 Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους,
ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλα-
τίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. **2** κατὰ
μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ
τιθέτω θησαυρίζων ὅ τι ἂν εὐοδῶται, ἵνα
μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνωνται. **3** ὅταν
δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε, δι'
ἐπιστολῶν τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν
χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ· **4** ἐὰν δὲ ἦ
ἄξιον τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πο-
ρεύσονται. **5** ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν
Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρ-

55. (prim. νικ., tum κεντρ.) . . θανατε sec.: αδη
XVI. 1. ουτω 2. σαββατων 3. δι επιστολων cum antecdd. conig.

55 *Hos. 13, 14. 56 Rom. 5, 12. 20.
XVI. 1 Rom. 15, 26. 5 Act. 19, 21. 20, 2 s.

victoria. **55** Ubi est, mors, victoria tua?
ubi est, mors, stimulus tuus? **56** Sti-
mulus autem mortis peccatum est, vir-
tus vero peccati lex. **57** Deo autem gra-
tias, qui dedit nobis victoriam per do-
minum nostrum Iesum Christum. **58** Ita-
que, fratres mei dilecti, stabiles estote et
immobiles, abundantes in opere domini
semper, scientes quod labor vester non
est inanis in domino.

XVI.

De stipe pro sanctis colligenda. De Timotheo, Apollo, domo Stephanae. Salutationes.

1 (66) De collectis autem quae fiunt in
sanctos, sicut ordinavi ecclesiis Galatiae,
ita et vos facite. **2** Per unam sabbati
unusquisque vestrum apud se ponat re-
condens quod ei placuerit, ut non cum
venero tunc collectae fiant. **3** Cum au-
tem praesens fuero, quos probaveritis per
epistulas, hos mittam perferre gratiam
vestram in Hierusalem: **4** quod si di-
gnum fuerit ut et ego eam, mecum ibunt.
5 Veniam autem ad vos cum Macedo-
niam pertransiero: nam Macedoniam per-

58. (in opera)
XVI. 1. (in sanctis) 2. seponat . . bene placuerit 4. (*om* et)

55 *Hos. 13, 14. 56 Rom. 5, 12. 20.
XVI. 1 Rom. 15, 26. 5 Act. 19, 21. 20, 2 s.

χομαι, 6 πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ
ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμ-
ψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. 7 οὐ θέλω γὰρ
ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω γὰρ
χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύ-
ριος ἐπιτρέψῃ. 8 ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ
ἕως τῆς πεντηκοστῆς· 9 θύρα γάρ μοι
ἀνέῳγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικεί-
μενοι πολλοί.

10 Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα
ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον
κυρίου ἐργάζεται ὡς κἀγώ· 11 μή τις οὖν
αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν
ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με· ἐκδέχομαι
γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.

12 Περὶ δὲ Ἀπολλὼ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ
παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ
τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα
ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.

13 Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει,
ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. 14 πάντα ὑμῶν
ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.

15 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε
τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἔστιν ἀπαρχὴ τῆς
Ἀχαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν

7. ελπιζω δε . . επιτρεπη 10. και εγω 11. (προς εμε)

7 4, 19. 8 Act. 19. 8. 9 2 Cor. 2, 12. 10 4, 17. Act. 19. 22. 11 1 Tim. 4, 12. 12 3, 5. Act. 19, 1. 15 1. 16. Rom. 16, 5.

transibo. 6 Apud vos autem forsitan
manebo vel etiam hiemabo, ut vos me
deducatis quocumque iero. 7 Nolo enim
vos modo in transitu videre; spero enim
me aliquantum temporis manere apud
vos, si dominus permiserit. 8 Perma-
nebo autem Ephesi usque ad penteco-
sten: 9 ostium enim mihi apertum est
magnum et evidens, et adversarii multi.

10 Si autem venerit Timotheus, videte
ut sine timore sit apud vos: opus enim
domini operatur sicut et ego: 11 ne quis
ergo illum spernat. Deducite autem illum
in pace, ut veniat ad me: expecto enim
illum cum fratribus.

12 ([67]) De Apollo autem fratre, mul-
tum rogavi eum ut veniret ad vos cum
fratribus: et utique non fuit voluntas ut
nunc veniret, veniet autem cum ei va-
cuum fuerit.

13 ([68]) Vigilate, state in fide, viriliter
agite et confortamini. 14 Omnia vestra
in caritate fiant.

15 ([69]) Obsecro autem vos, fratres:
nostis domum Stephanae et Fortunati,
quoniam sunt primitiae Achaiae et in mi-
nisterium sanctorum ordinaverunt se

6. (*om* autem) . . (hiemabo, et vos) 7. (in transitum) . . aliquantulum 12. vobis notum facio quoniam multum rogavi 15. Fortunati: *add* et Achaici

7 4, 19. 8 Act. 19. 8. 9 2 Cor. 2, 12. 10 4, 17. Act. 19. 22. 11 1 Tim. 4, 12. 12 3, 5. Act. 19, 1. 15 1, 16. Rom. 16, 5.

ἑαυτούς· 16 ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε
τοῖς τοιούτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ
κοπιῶντι. 17 χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ
Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ,
ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα αὐτοὶ ἀνεπλήρω-
σαν· 18 ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα
καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιού-
τους.

19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς
Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ
Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐ-
τῶν ἐκκλησίᾳ. 20 ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ
ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν
φιλήματι ἁγίῳ.

21 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου.
22 εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον, ἤτω ἀνάθεμα.
μαραναθά. 23 ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ
μεθ' ὑμῶν. 24 ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων
ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

---

17. Φουρτουνατου . . οτι το υμων υστ. ουτοι 19. ασπαζεται: ασπαζονται . . Πρισκιλλα 22. τον κυρ. Ιησουν Χριστον . . μαράν ἀθά 23. Ιησ. Χριστου 24. add in f. αμην

---

17 2 Cor. 11, 9. 19 Act. 18, 2. Rom. 16, 5. 20 Rom. 16, 16 ss. 21 2 Thess. 3, 17. Col. 4, 18. 23 Rom. 16, 24.

ipsos; 16 ut et vos subditi sitis eius-
modi et omni cooperanti et laboranti.
17 ([70]) Gaudeo autem in praesentia Ste-
phanae et Fortunati et Achaici, quoniam
id quod vobis deerat ipsi suppleverunt:
18 refecerunt enim et meum spiritum et
vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi
sunt.

19 ([71]) Salutant vos ecclesiae Asiae.
Salutant vos in domino multum Aquila
et Prisca cum domestica sua ecclesia.
20 Salutant vos fratres omnes. Salutate
invicem in osculo sancto.

21 ([72]) Salutatio mea manu Pauli. 22 Si
quis non amat dominum Iesum Christum,
sit anathema. Maranatha. 23 Gratia do-
mini Iesu vobiscum. 24 Caritas mea
cum omnibus vobis in Christo Iesu.

---

18. (eiusmodi) 19. Priscilla . . *add in fine* apud quos et hospitor 20. omnes fratres 22. dominum nostrum 23. domini nostri Iesu Christi 24. VA *add in fine* Amen

---

17 2 Cor. 11, 9. 19 Act. 18, 2. Rom. 16, 5. 20 Rom. 16, 16 ss. 21 2 Thess. 5, 17. Col. 4, 18. 23 Rom. 16, 24.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β.

I.

Pauli calamitates deo iuvante perlatae. Consilium revisendi Corinthios. Promissa dei rata in Christo.

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ
θελήματος θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς
τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ
σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ
Ἀχαΐᾳ. 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ
πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν
οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως,
4 ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει
ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν
τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως
ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ,
5 ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ
Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ Χριστοῦ
περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. 6 εἴτε
δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως
καὶ σωτηρίας τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ
τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πά-
σχομεν, καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ
ὑμῶν· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν

I. 1. Ιησ. Χρ. 5. ουτω . . °om του sec. 6. ειτε παραχ. usq. σωτ. ante και η ελπ. pon.° (ante της ενεργουμ. pon. omissis κ. σωτ.)

I. 1 s. 1 Cor. 1, 1 pp. 3 Eph. 1, 3. Rom. 15, 5. 5 Col. 1, 24.

EPISTULA AD CORINTHIOS II.

I.

Pauli calamitates deo iuvante perlatae. Consilium revisendi Corinthios. Promissa dei rata in Christo.

1 (1) Paulus apostolus Iesu Christi per
voluntatem dei et Timotheus frater eccle-
siae dei quae est Corinthi, cum sanctis
omnibus qui sunt in universa Achaia.
2 Gratia vobis et pax a deo patre nostro
et domino Iesu Christo.

3 Benedictus deus et pater domini no-
stri Iesu Christi, pater misericordiarum
et deus totius consolationis, 4 qui con-
solatur nos in omni tribulatione nostra,
ut possimus et ipsi consolari eos qui in
omni pressura sunt, per exhortationem
qua exhortamur et ipsi a deo; 5 quon-
iam sicut abundant passiones Christi in
nobis, ita et per Christum abundat
consolatio nostra. 6 Sive autem tribu-
lamur, pro vestra exhortatione et salute:
sive exhortamur, pro vestra exhortatione
et salute, quae operatur in tolerantia ea-
rundem passionum quas et nos patimur,

I. 1. cum omnibus sanctis 6. exhortamur: VA consolamur . . exhortatione: VA consolatione . . et salute: A *om*; V sive exhortamur pro vestra exhortatione et salute . . operatur tolerantiam

I. 1 s. 1 Cor. 1, 1 pp. 3 Eph. 1, 3. Rom. 15, 5. 5 Col. 1, 24.

παρακλήσεως καὶ σωτηρίας, 7 εἰδότες ὅτι
ὡς κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως
καὶ τῆς παρακλήσεως.

8 Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί,
ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν
ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρήθη-
μεν ὑπὲρ δύναμιν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς
καὶ τοῦ ζῆν· 9 ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ
ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ
πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ
θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς, 10 ὃς ἐκ
τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύ-
σεται, εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται,
11 συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν
τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ
εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ
ὑπὲρ ἡμῶν.

12 Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν,
τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ὅτι ἐν
ἁγιότητι καὶ εἰλικρινείᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐν
σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ ἀνεστρά-
φημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς
ὑμᾶς. 13 οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ'
ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλ-
πίζω δὲ ὅτι καὶ ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε,

7. ωσπερ . . ουτω 8. (περι της) . . (om ημιν) . . . . (υπερ δυν. εβαρηθ.) 10. ερρ. ημ. και ρυεται . . (om κ. ρυσ.) . . (om οτι) 12. αγιοτητι: απλοτητι . . om του 13. (οτι εως)

7 Phil. 3, 10. 10 2 Tim. 4, 18. 11 Rom. 15, 30. 12 1 Cor. 2, 4 s.

et spes nostra firma pro vobis, 7 scien-
tes quoniam sicut socii passionum estis,
sic eritis et consolationis.

8 (²) Non enim volumus vos ignorare,
fratres, de tribulatione nostra quae facta
est in Asia, quoniam supra modum gra-
vati sumus supra virtutem, ita ut taede-
ret nos etiam vivere: 9 sed ipsi in no-
bis ipsis responsum mortis habuimus, ut
non simus fidentes in nobis sed in deo,
qui suscitat mortuos, 10 qui de tantis
periculis eripuit nos et eruet, in quem
speramus quoniam et adhuc eripiet, 11 ad-
iuvantibus et vobis in oratione pro nobis,
ut ex multorum facie eius quae in nobis
est donationis per multos gratiae agantur
pro nobis.

12 Nam gloria nostra haec est, testi-
monium conscientiae nostrae, quod in
simplicitate et sinceritate dei, et non in
sapientia carnali, sed in gratia dei con-
versati sumus in mundo, abundantius au-
tem ad vos. 13 (³) Non enim alia scri-
bimus vobis quam quae legistis et cogno-
scitis: spero autem quod usque in finem

6. firma sit 7. scientes quod 8. ignorare vos 9. in nobismet ipsis 10. nos eripuit . . eruit 11. (multarum) . . facie: V personis, A facierum, *alii* personis facierum 12. in simplicitate cordis . . in hoc mundo 13. legistis ((legitis)) et cognovistis

7 Phil. 3, 10. 10 2 Tim. 4, 18. 11 Rom. 15, 30. 12 1 Cor. 2, 4 s.

14 καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους
ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμὲν καθάπερ καὶ ὑμεῖς
ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

15 Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην
πρότερον ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἵνα δευτέραν
χάριν σχῆτε, **16** καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς
Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμ-
φθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. **17** τοῦτο οὖν
βουλευόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρη-
σάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βου-
λεύομαι, ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ
οὒ οὔ; **18** πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι ὁ λόγος
ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν ναὶ καὶ οὔ.
19 ὁ τοῦ θεοῦ γὰρ υἱὸς Χριστὸς Ἰησοῦς
ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ
Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ
καὶ οὔ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν· **20** ὅσαι
γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί, καὶ
ἐν αὐτῷ τὸ ἀμὴν τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι'
ἡμῶν. **21** ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν
εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός, **22** ὁ
καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρ-
ραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν.

23 Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦ-

15. πρ. υμ. ελθ. προτερον .. εχητε 16. (απελθειν εις) 17. (βουλομενος) 18. εστιν· εγενετο 19. ο γαρ του θεου .. Ιησ. Χρ. 20. (ε. α. τ. ναι, διο και δι αυτου, 22. (om ὁ)

14 1 Cor. 1, 8. **16** 1 Cor. 16, 5. **17** Mt. 5, 37. Iac. 5, 12. **18** 1 Cor. 1, 9. **21** 1 Cor. 1, 8. **22** 5, 5.

cognoscetis, **14** sicut et cognovistis nos
ex parte, quia gloria vestra sumus, sicut
et vos nostra, in die domini nostri Iesu
Christi.

15 Et hac confidentia volui prius ve-
nire ad vos, ut secundam gratiam habe-
retis, **16** et per vos transire in Mace-
doniam, et iterum a Macedonia venire
ad vos et a vobis deduci in Iudaeam.
17 Cum hoc ergo voluissem, numquid le-
vitate usus sum? aut quae cogito secun-
dum carnem cogito, ut sit apud me est et
non? **18** Fidelis autem deus, quia sermo
noster qui fit apud vos, non est in illo est
et non. **19** Dei enim filius Iesus Christus,
qui in vobis per nos praedicatus est, per
me et Silvanum et Timotheum, non fuit
est et non, sed est in illo fuit. **20** Quot-
quot enim promissiones dei sunt, in illo
est: ideo et per ipsum amen deo ad glo-
riam nostram. **21** Qui autem confirmat
nos vobiscum in Christum et qui unxit
nos deus, **22** et qui signavit nos et de-
dit pignus spiritus in cordibus nostris.

23 (¹) Ego autem testem deum invoco

14. quod gloria 17. ergo hoc 18. qui fuit 21. in Christo 22. et qui: qui et

14 1 Cor. 1, 8. **16** 1 Cor. 16, 5. **17** Mt. 5, 37. Iac. 5, 12. **18** 1 Cor. 1, 9. **21** 1 Cor. 1, 8. **22** 5, 5.

μαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν, ὅτι φειδόμενος
ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. 24 οὐχ
ὅτι κυριευομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ
συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ
πίστει ἑστήκατε.

II.

Parcendo Corinthiis distulit reditum. De incesto homine qui resipuerat. Pauli itinera et successus.

1 Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πά-
λιν ἐν λύπῃ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. 2 εἰ γὰρ
ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με
εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; 3 καὶ ἔγραψα
τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ' ὧν
ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς
ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν. 4 ἐκ
γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας
ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα
λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν
ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπη-
κεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ,
πάντας ὑμᾶς. 6 ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπι-
τιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων, 7 ὥστε
τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ
παρακαλέσαι, μή πως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ
καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. 8 διὸ παρακαλῶ

II. 1. ° παλ. ελθ. εν λυπη . . (πρ. υμ. ελθ.) 2. και τις εστιν 3. εγρ. υμιν . . εγω 5. αλλ 7. (om μαλλον)

II. 2 Phil. 2, 27. 6 1 Cor. 5, 3 ss.

in animam meam, quod parcens vobis
non veni ultra Corinthum, 24 non quia
dominamur fidei vestrae, sed adiutores
sumus gaudii vestri: nam fide stetistis.

II.

Parcendo Corinthiis distulit reditum. De incesto homine qui resipuerat. Pauli itinera et successus.

1 (5) Statui autem hoc ipse apud me,
ne iterum in tristitia venirem ad vos.
2 Si enim ego contristo vos, et quis est
qui me laetificet, nisi qui contristatur ex
me? 3 Et hoc ipsum scripsi ut non cum
venero tristitiam super tristitiam habeam
de quibus oportuerat me gaudere, con-
fidens in omnibus vobis quia meum gau-
dium omnium vestrum est. 4 Nam ex
multa tribulatione et angustia cordis scri-
psi vobis per multas lacrimas, non ut
contristemini, sed ut sciatis quam cari-
tatem habeo abundantius in vobis.

5 Si quis autem contristavit, non me
contristavit, sed ex parte, ut non one-
rem, omnes vos. 6 Sufficit illi qui
eiusmodi est obiurgatio haec quae fit
a pluribus, 7 ita ut e contrario magis
donetis et consolemini, ne forte abun-
dantiori tristitia absorbeatur qui eius-
modi est. 8 Propter quod obsecro vos

24. statis
II. 1. ipsum . . AF in tristitiam 3. scripsi vobis 4. (lacrimas multas) . . habeam

II. 2 Phil. 2, 27. 6 1 Cor. 5, 3 ss.

ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην· 9 εἰς
τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν
ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. 10 ᾧ
δέ τι χαρίζεσθε, κἀγώ· καὶ γὰρ ἐγὼ ὃ κε-
χάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν
προσώπῳ Χριστοῦ, 11 ἵνα μὴ πλεονεκτη-
θῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ
νοήματα ἀγνοοῦμεν.

12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρῳάδα εἰς τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι
ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ, 13 οὐκ ἔσχηκα ἄνε-
σιν τῷ πνεύματί μου τῷ μὴ εὑρεῖν με Τί-
τον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος
αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

14 Τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμ-
βεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὴν ὀσμὴν
τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν
παντὶ τόπῳ· 15 ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσ-
μὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς
ἀπολλυμένοις, 16 οἷς μὲν ὀσμὴ ἐκ θανά-
του εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς
ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; 17 οὐ
γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ καπηλεύοντες τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας,
ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἐν
Χριστῷ λαλοῦμεν.

10. και εγω . . και γαρ εγω ει τι κεχ., ω κεχ. 13. ς versum incipit ab αλλα 16. om εκ bis 17. (ως οι λοιποι) . . (κατεναντι) . . (om του sec.)

12 Act. 16, 8. 13 7, 5 ss. 14 Col. 2, 15.

ut confirmetis in illum caritatem: 9 ideo
enim et scripsi ut cognoscam experimen-
tum vestrum, an in omnibus oboedientes
sitis. 10 Cui autem aliquid donatis, et
ego: nam et ego quod donavi, si quid
donavi, propter vos in persona Christi,
11 ut non circumveniamur a satana: non
enim ignoramus cogitationes eius.

12 (6) Cum venissem autem Troadem
propter evangelium Christi et ostium mihi
apertum esset in domino, 13 non habui
requiem spiritui meo eo quod non inve-
nerim Titum fratrem meum, sed vale
faciens eis profectus sum in Macedoniam.

14 Deo autem gratias, qui semper trium-
phat nos in Christo Iesu et odorem no-
titiae suae manifestat per nos in omni
loco, 15 quia Christi bonus odor sumus
deo in his qui salvi fiunt et in his qui
pereunt, 16 aliis quidem odor mortis in
mortem, aliis autem odor vitae in vitam.
Et ad haec quis tam idoneus? 17 Non
enim sumus sicut plurimi adulterantes
verbum dei, sed ex sinceritate, sed sicut
ex deo coram deo in Christo loquimur.

9. (*om* et) 10. donastis 15. in iis *bis*

12 Act. 16, 8. 13 7, 5 ss. 14 Col. 2, 15.

III.

Ipsi Corinthii commendatio Pauli. Littera et spiritus. Velum Mosis in Christo sublatum.

1 Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν;
ἢ μὴ χρῄζομεν ὥς τινες συστατικῶν ἐπι-
στολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; 2 ἡ ἐπι-
στολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστέ, ἐγγεγραμμένη ἐν
ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀνα-
γινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, 3 φα-
νερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ δια-
κονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέ-
λανι ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν
πλαξὶν λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶν καρδίας σαρ-
κίναις. 4 πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν
διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν. 5 οὐχ ὅτι
ἱκανοί ἐσμεν λογίσασθαί τι ἀφ' ἑαυτῶν ὡς
ἐξ αὑτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ
θεοῦ, 6 ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους
καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος ἀλλὰ πνεύ-
ματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτέννει, τὸ δὲ
πνεῦμα ζωοποιεῖ. 7 εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ
θανάτου ἐν γράμματι ἐντετυπωμένη λίθοις
ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενί-
σαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον
Μωυσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐ-
τοῦ τὴν καταργουμένην, 8 πῶς οὐχὶ μᾶλ-

III. 1. (συνισταν) . . η μη: ει μη . . add in f. συστατικων 3. αλλ: ς[e] (non ς) αλλα . . (καρδιαις) 5. (λογιζεσθαι) . . λογ. τι αφ εαυτ. 6. αποκτεινει 7. εν γραμμασιν εντετ. εν λιθοις

III. 1 5. 12. 2 1 Cor. 9, 2. 3 *Ex. 31. 18. 6 Ioh. 6, 63. 7 *Ex. 34, 29 ss.

III.

Ipsi Corinthii commendatio Pauli. Littera et spiritus. Velum Mosis in Christo sublatum.

1 (7) Incipimus iterum nosmet ipsos
commendare? aut numquid egemus sicut
quidam commendaticiis epistulis ad vos
aut ex vobis? 2 Epistula nostra vos
estis, scripta in cordibus nostris, quae
scitur et legitur ab omnibus hominibus,
3 manifestati quoniam epistula estis Chri-
sti ministrata a nobis, et scripta non atra-
mento sed spiritu dei vivi, non in tabulis
lapideis sed in tabulis cordis carnalibus.
4 (8) Fiduciam autem talem habemus per
Christum ad deum. 5 Non quod suffi-
cientes simus cogitare aliquid a nobis
quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex
deo est, 6 qui et idoneos nos fecit mi-
nistros novi testamenti, non litterae sed
spiritus: littera enim occidit, spiritus au-
tem vivificat. 7 Quod si ministratio mor-
tis litteris deformata in lapidibus fuit in
gloria, ita ut non possent intendere filii
Israhel in faciem Moysi propter gloriam
vultus eius quae evacuatur, 8 quomodo

III. 3. quod epistola 6. (facit) . . non littera sed spiritu

III. 1 5, 12. 2 1 Cor. 9, 2. 3 *Ex. 31, 18. 6 Ioh. 6, 63. 7 *Ex. 34, 29 ss.

645

λον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν
δόξῃ; 9 εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρί-
σεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ δια-
κονία τῆς δικαιοσύνης δόξῃ. 10 καὶ γὰρ
οὐ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ
τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης.
11 εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης,
πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ.

12 Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ
παρρησίᾳ χρώμεθα, 13 καὶ οὐ καθάπερ
Μωυσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσ-
ραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου.
14 ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι
γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα
ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης
μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ
καταργεῖται· 15 ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα
ἀναγινώσκεται Μωυσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὴν
καρδίαν αὐτῶν κεῖται· 16 ἡνίκα δ' ἂν
ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κά-
λυμμα. 17 ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν·
οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐλευθερία. 18 ἡμεῖς
δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν
δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν
εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δό-
ξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

---

9. (τη διακ.) . . εν δοξη 10. ου: ουδε . . ενεκεν
13. αυτου: εαυτου 14. om ημερας . . οτι: ο, τι
15. (ηνικ. αν) . . (αναγινωσκηται) 17. εκει ελευθερια

---

13 *Ex. 34, 33.

non magis ministratio spiritus erit in glo-
ria? 9 Nam si ministerio damnationis
gloria est, multo magis abundat ministe-
rium iustitiae in gloria. 10 Nam nec glo-
rificatum est quod claruit in hac parte,
propter excellentem gloriam. 11 Si enim
quod evacuatur per gloriam est, multo
magis quod manet in gloria est.

12 (9) Habentes igitur talem spem
multa fiducia utimur, 13 et non sicut
Moyses ponebat velamen super faciem
suam, ut non intenderent filii Israhel in
faciem eius quod evacuatur. 14 Sed ob-
tusi sunt sensus eorum. Usque in ho-
diernum enim diem id ipsum velamen in
lectione veteris testamenti manet, non re-
velatum quoniam in Christo evacuatur;
15 sed usque in hodiernum diem, cum
legitur Moyses, velamen est positum su-
per cor eorum: 16 cum autem conver-
sus fuerit ad dominum, aufertur velamen.
17 Dominus autem spiritus est: ubi au-
tem spiritus domini, ibi libertas. 18 Nos
vero omnes revelata facie gloriam domini
speculantes, in eandem imaginem trans-
formamur a claritate in claritatem, tam-
quam a domini spiritu.

---

8. (in gloriam) 9. ministratio damnationis 15. po-
situm est 16. AF ad deum . . auferetur 18. (om
omnes)

---

13 *Ex. 34, 33.

IV.

Evangelium alteris apertum, alteris tectum. Calamitates omnes victae spe aeternae gloriae.

1 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύ-
την, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν,
2 ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύ-
νης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ
δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φα-
νερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάντες ἑαυτοὺς
πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. 3 εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμμένον
τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις
ἐστὶν κεκαλυμμένον, 4 ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ
αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα τῶν
ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν
τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς
ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. 5 οὐ γὰρ ἑαυτοὺς
κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον,
ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. 6 ὅτι
ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι,
ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς
φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
ἐν προσώπῳ Χριστοῦ.

7 Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν
ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς
δυνάμεως ᾖ τοῦ θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν, 8 ἐν
παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ᾽ οὐ στενοχωρούμενοι,

IV. 1. εκκακουμεν 2. αλλ απειπ. . . συνιστωντες 4. αυγασαι αυτοις 5. (Ιησ. Χρ.) 6. (λαμψει) .. του θεου: (αυτου) . . Ιησ. Χρ.

IV. 4 Col. 1, 15. 6 *Gen. 1, 3.

IV.

Evangelium alteris apertum, alteris tectum. Calamitates omnes victae spe aeternae gloriae.

1 Ideo habentes hanc ministrationem
iuxta quod misericordiam consecuti su-
mus, non deficimus, 2 sed abdicamus
occulta dedecoris, non ambulantes in
astutia neque adulterantes verbum dei,
sed in manifestatione veritatis commen-
dantes nosmet ipsos ad omnem conscien-
tiam hominum coram deo. 3 (10) Quod
si etiam opertum est evangelium no-
strum, in his qui pereunt est opertum,
4 in quibus deus huius saeculi excaeca-
vit mentes infidelium, ut non fulgeat in-
luminatio evangelii gloriae Christi, qui
est imago dei. 5 Non enim nosmet ipsos
praedicamus, sed Iesum Christum domi-
num, nos autem servos vestros per Ie-
sum; 6 quoniam deus qui dixit de te-
nebris lucem splendescere, qui inluxit in
cordibus nostris ad inluminationem scien-
tiae claritatis dei in facie Christi Iesu.

7 Habemus autem thesaurum istum in
vasis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis
dei et non ex nobis. 8 In omnibus tri-
bulationem patimur, sed non angustia-

IV. 1. habentes administrationem 3. in iis 4. fulgeat illis . . (quae est) 5. dominum nostrum 6. qui inluxit: ipse illuxit

IV. 4 Col. 1, 15. 6 *Gen. 1, 3.

14 καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους
ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμὲν καθάπερ καὶ ὑμεῖς
ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

15 Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην
πρότερον ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἵνα δευτέραν
χάριν σχῆτε, **16** καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς
Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμ-
φθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. **17** τοῦτο οὖν
βουλευόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρη-
σάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βου-
λεύομαι, ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ
οὒ οὔ; **18** πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι ὁ λόγος
ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν ναὶ καὶ οὔ.
19 ὁ τοῦ θεοῦ γὰρ υἱὸς Χριστὸς Ἰησοῦς
ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ
Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ
καὶ οὔ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν· **20** ὅσαι
γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί, καὶ
ἐν αὐτῷ τὸ ἀμὴν τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι'
ἡμῶν. **21** ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν
εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός, **22** ὁ
καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρ-
ραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν.

23 Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦ-

15. πρ. υμ. ελθ. προτερον . . εχητε 16. (απελθειν εις) 17. (βουλομενος) 18. εστιν· εγενετο 19. ο γαρ του θεου . . Ιησ. Χρ. 20. (ε. α. τ. ναι, διο και δι αυτου) 22. (om ὁ)

14 1 Cor. 1, 8. **16** 1 Cor. 16, 5. **17** Mt. 5, 37. Iac. 5, 12. **18** 1 Cor. 1, 9. **21** 1 Cor. 1, 8. **22** 5, 5.

cognoscetis, **14** sicut et cognovistis nos
ex parte, quia gloria vestra sumus, sicut
et vos nostra, in die domini nostri Iesu
Christi.

15 Et hac confidentia volui prius ve-
nire ad vos, ut secundam gratiam habe-
retis, **16** et per vos transire in Mace-
doniam, et iterum a Macedonia venire
ad vos et a vobis deduci in Iudaeam.
17 Cum hoc ergo voluissem, numquid le-
vitate usus sum? aut quae cogito secun-
dum carnem cogito, ut sit apud me est et
non? **18** Fidelis autem deus, quia sermo
noster qui fit apud vos, non est in illo est
et non. **19** Dei enim filius Iesus Christus,
qui in vobis per nos praedicatus est, per
me et Silvanum et Timotheum, non fuit
est et non, sed est in illo fuit. **20** Quot-
quot enim promissiones dei sunt, in illo
est: ideo et per ipsum amen deo ad glo-
riam nostram. **21** Qui autem confirmat
nos vobiscum in Christum et qui unxit
nos deus, **22** et qui signavit nos et de-
dit pignus spiritus in cordibus nostris.

23 (1) Ego autem testem deum invoco

14. quod gloria 17. ergo hoc 18. qui fuit 21. in Christo 22. et qui: qui et

14 1 Cor. 1, 8. **16** 1 Cor. 16, 5. **17** Mt. 5, 37. Iac. 5, 12. **18** 1 Cor. 1, 9. **21** 1 Cor. 1, 8. **22** 5, 5.

μαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν, ὅτι φειδόμενος
ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. 24 οὐχ
ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ
συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ
πίστει ἑστήκατε.

II.

Parcendo Corinthiis distulit reditum. De incesto homine qui resipuerat. Pauli itinera et successus.

1 Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πά-
λιν ἐν λύπῃ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. 2 εἰ γὰρ
ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με
εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; 3 καὶ ἔγραψα
τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ' ὧν
ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς
ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστιν. 4 ἐκ
γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας
ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα
λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν
ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπη-
κεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ,
πάντας ὑμᾶς. 6 ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπι-
τιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων, 7 ὥστε
τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ
παρακαλέσαι, μή πως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ
καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. 8 διὸ παρακαλῶ

II. 1. °παλ. ελθ. εν λυπη . . (πρ. υμ. ελθ.) 2. και τις εστιν 3. εγρ. υμιν . . εγω 5. αλλ 7. (om μαλλον)

II. 3 Phil. 2, 27. 6 1 Cor. 5, 3 ss.

in animam meam, quod parcens vobis
non veni ultra Corinthum, 24 non quia
dominamur fidei vestrae, sed adiutores
sumus gaudii vestri: nam fide stetistis.

II.

Parcendo Corinthiis distulit reditum. De incesto homine qui resipuerat. Pauli itinera et successus.

1 (5) Statui autem hoc ipse apud me,
ne iterum in tristitia venirem ad vos.
2 Si enim ego contristo vos, et quis est
qui me laetificet, nisi qui contristatur ex
me? 3 Et hoc ipsum scripsi ut non cum
venero tristitiam super tristitiam habeam
de quibus oportuerat me gaudere, con-
fidens in omnibus vobis quia meum gau-
dium omnium vestrum est. 4 Nam ex
multa tribulatione et angustia cordis scri-
psi vobis per multas lacrimas, non ut
contristemini, sed ut sciatis quam cari-
tatem habeo abundantius in vobis.

5 Si quis autem contristavit, non me
contristavit, sed ex parte, ut non one-
rem, omnes vos. 6 Sufficit illi qui
eiusmodi est obiurgatio haec quae fit
a pluribus, 7 ita ut e contrario magis
donetis et consolemini, ne forte abun-
dantiori tristitia absorbeatur qui eius-
modi est. 8 Propter quod obsecro vos

24. statis
II. 1. ipsum . . AF in tristitiam 3. scripsi vobis 4. (lacrimas multas) . . habeam

II. 3 Phil. 2, 27. 6 1 Cor. 5, 3 ss.

ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην· 9 εἰς
τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν
ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. 10 ᾧ
δέ τι χαρίζεσθε, κἀγώ· καὶ γὰρ ἐγὼ ὃ κε-
χάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν
προσώπῳ Χριστοῦ, 11 ἵνα μὴ πλεονεκτη-
θῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ
νοήματα ἀγνοοῦμεν.

12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρῳάδα εἰς τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι
ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ, 13 οὐκ ἔσχηκα ἄνε-
σιν τῷ πνεύματί μου τῷ μὴ εὑρεῖν με Τί-
τον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος
αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

14 Τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμ-
βεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὴν ὀσμὴν
τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν
παντὶ τόπῳ· 15 ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσ-
μὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς
ἀπολλυμένοις, 16 οἷς μὲν ὀσμὴ ἐκ θανά-
του εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς
ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; 17 οὐ
γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ καπηλεύοντες τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας,
ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἐν
Χριστῷ λαλοῦμεν.

---

10. και εγω . . και γαρ εγω ει τι κεχ., ω κεχ. 13. ς versum incipit ab αλλα 16. om εκ bis 17. (ως οι λοιποι) . . (κατεναντι) . . (om του sec.)

---

12 Act. 16, 8. 13 7, 5 ss. 14 Col. 2, 15.

ut confirmetis in illum caritatem: 9 ideo
enim et scripsi ut cognoscam experimen-
tum vestrum, an in omnibus oboedientes
sitis. 10 Cui autem aliquid donatis, et
ego: nam et ego quod donavi, si quid
donavi, propter vos in persona Christi,
11 ut non circumveniamur a satana: non
enim ignoramus cogitationes eius.

12 (6) Cum venissem autem Troadem
propter evangelium Christi et ostium mihi
apertum esset in domino, 13 non habui
requiem spiritui meo eo quod non inve-
nerim Titum fratrem meum, sed vale
faciens eis profectus sum in Macedoniam.

14 Deo autem gratias, qui semper trium-
phat nos in Christo Iesu et odorem no-
titiae suae manifestat per nos in omni
loco, 15 quia Christi bonus odor sumus
deo in his qui salvi fiunt et in his qui
pereunt, 16 aliis quidem odor mortis in
mortem, aliis autem odor vitae in vitam.
Et ad haec quis tam idoneus? 17 Non
enim sumus sicut plurimi adulterantes
verbum dei, sed ex sinceritate, sed sicut
ex deo coram deo in Christo loquimur.

---

9. (*om* et) 10. donastis 15. in iis *bis*

---

12 Act. 16, 8. 13 7, 5 ss. 14 Col. 2, 15.

III.

Ipsi Corinthii commendatio Pauli. Littera et spiritus. Velum Mosis in Christo sublatum.

1 Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν;
ἢ μὴ χρῄζομεν ὥς τινες συστατικῶν ἐπι-
στολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; 2 ἡ ἐπι-
στολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστέ, ἐγγεγραμμένη ἐν
ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀνα-
γινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, 3 φα-
νερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ δια-
κονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέ-
λανι ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν
πλαξὶν λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶν καρδίας σαρ-
κίναις. 4 πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν
διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν. 5 οὐχ ὅτι
ἱκανοί ἐσμεν λογίσασθαί τι ἀφ' ἑαυτῶν ὡς
ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ
θεοῦ, 6 ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους
καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος ἀλλὰ πνεύ-
ματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτέννει, τὸ δὲ
πνεῦμα ζωοποιεῖ. 7 εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ
θανάτου ἐν γράμματι ἐντετυπωμένη λίθοις
ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενί-
σαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον
Μωυσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐ-
τοῦ τὴν καταργουμένην, 8 πῶς οὐχὶ μᾶλ-

III. 1. (συνισταν) . . η μη: ει μη . . add in f. συστατικων 3. αλλ: ς^{e} (non ς) αλλα . . (καρδιαις) 5. (λογιζεσθαι) . . λογ. τι αφ εαυτ. 6. αποκτεινει 7. εν γραμμασιν εντετ. εν λιθοις

III. 1 5. 12. 2 1 Cor. 9, 2. 3 *Ex. 31. 18. 6 Ioh. 6, 63. 7 *Ex. 34, 29 ss.

III.

Ipsi Corinthii commendatio Pauli. Littera et spiritus. Velum Mosis in Christo sublatum.

1 (7) Incipimus iterum nosmet ipsos
commendare? aut numquid egemus sicut
quidam commendaticiis epistulis ad vos
aut ex vobis? 2 Epistula nostra vos
estis, scripta in cordibus nostris, quae
scitur et legitur ab omnibus hominibus,
3 manifestati quoniam epistula estis Chri-
sti ministrata a nobis, et scripta non atra-
mento sed spiritu dei vivi, non in tabulis
lapideis sed in tabulis cordis carnalibus.
4 (8) Fiduciam autem talem habemus per
Christum ad deum. 5 Non quod suffi-
cientes simus cogitare aliquid a nobis
quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex
deo est, 6 qui et idoneos nos fecit mi-
nistros novi testamenti, non litterae sed
spiritus: littera enim occidit, spiritus au-
tem vivificat. 7 Quod si ministratio mor-
tis litteris deformata in lapidibus fuit in
gloria, ita ut non possent intendere filii
Israhel in faciem Moysi propter gloriam
vultus eius quae evacuatur, 8 quomodo

III. 3. quod epistola 6. (facit) . . non littera sed spiritu

III. 1 5, 12. 2 1 Cor. 9, 2. 3 *Ex. 31, 18. 6 Ioh. 6, 63. 7 *Ex. 34, 29 ss.

λον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν
δόξῃ; 9 εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρί-
σεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ δια-
κονία τῆς δικαιοσύνης δόξῃ. 10 καὶ γὰρ
οὐ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ
τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης.
11 εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης,
πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ.

12 Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ
παρρησίᾳ χρώμεθα, 13 καὶ οὐ καθάπερ
Μωυσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσ-
ραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου.
14 ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι
γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα
ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης
μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ
καταργεῖται· 15 ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα
ἀναγινώσκεται Μωυσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὴν
καρδίαν αὐτῶν κεῖται· 16 ἡνίκα δ' ἂν
ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κά-
λυμμα. 17 ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν·
οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐλευθερία. 18 ἡμεῖς
δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν
δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν
εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δό-
ξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

9. (τη διακ.) . . εν δοξη 10. ου: ουδε . . ενεκεν
13. αυτου: εαυτου 14. om ημερας . . οτι: ο, τι
15. (ηνικ. αν) . . (αναγινωσκηται) 17. εκει ελευθερια

13 * Ex. 34, 33.

non magis ministratio spiritus erit in glo-
ria? 9 Nam si ministerio damnationis
gloria est, multo magis abundat ministe-
rium iustitiae in gloria. 10 Nam nec glo-
rificatum est quod claruit in hac parte,
propter excellentem gloriam. 11 Si enim
quod evacuatur per gloriam est, multo
magis quod manet in gloria est.

12 (9) Habentes igitur talem spem
multa fiducia utimur, 13 et non sicut
Moyses ponebat velamen super faciem
suam, ut non intenderent filii Israhel in
faciem eius quod evacuatur. 14 Sed ob-
tusi sunt sensus eorum. Usque in ho-
diernum enim diem id ipsum velamen in
lectione veteris testamenti manet, non re-
velatum quoniam in Christo evacuatur;
15 sed usque in hodiernum diem, cum
legitur Moyses, velamen est positum su-
per cor eorum: 16 cum autem conver-
sus fuerit ad dominum, aufertur velamen.
17 Dominus autem spiritus est: ubi au-
tem spiritus domini, ibi libertas. 18 Nos
vero omnes revelata facie gloriam domini
speculantes, in eandem imaginem trans-
formamur a claritate in claritatem, tam-
quam a domini spiritu.

8. (in gloriam) 9. ministratio damnationis 15. po-
situm est 16. AF ad deum . . auferetur 18. (om
omnes)

13 * Ex. 34, 33.

IV.

Evangelium alteris apertum, alteris tectum. Calamitates omnes victae spe aeternae gloriae.

1 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύ-
την, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν,
2 ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύ-
νης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ
δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φα-
νερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάντες ἑαυτοὺς
πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. 3 εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμμένον
τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις
ἐστὶν κεκαλυμμένον, 4 ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ
αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα τῶν
ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν
τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς
ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. 5 οὐ γὰρ ἑαυτοὺς
κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον,
ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. 6 ὅτι
ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι,
ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς
φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
ἐν προσώπῳ Χριστοῦ.

7 Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν
ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς
δυνάμεως ᾖ τοῦ θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν, 8 ἐν
παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι,

IV. 1. εκκακουμεν 2. αλλ απειπ. . . συνιστωντες 4. αυγασαι αυτοις 5. (Ιησ. Χρ.) 6. (λαμψει) .. του θεου: (αυτου) . . Ιησ. Χρ.

IV. 4 Col. 1, 15. 6 *Gen. 1, 3.

IV.

Evangelium alteris apertum, alteris tectum. Calamitates omnes victae spe aeternae gloriae.

1 Ideo habentes hanc ministrationem
iuxta quod misericordiam consecuti su-
mus, non deficimus, 2 sed abdicamus
occulta dedecoris, non ambulantes in
astutia neque adulterantes verbum dei,
sed in manifestatione veritatis commen-
dantes nosmet ipsos ad omnem conscien-
tiam hominum coram deo. 3 ([10]) Quod
si etiam opertum est evangelium no-
strum, in his qui pereunt est opertum,
4 in quibus deus huius saeculi excaeca-
vit mentes infidelium, ut non fulgeat in-
luminatio evangelii gloriae Christi, qui
est imago dei. 5 Non enim nosmet ipsos
praedicamus, sed Iesum Christum domi-
num, nos autem servos vestros per Ie-
sum; 6 quoniam deus qui dixit de te-
nebris lucem splendescere, qui inluxit in
cordibus nostris ad inluminationem scien-
tiae claritatis dei in facie Christi Iesu.

7 Habemus autem thesaurum istum in
vasis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis
dei et non ex nobis. 8 In omnibus tri-
bulationem patimur, sed non angustia-

IV. 1. habentes administrationem 3. in iis 4. fulgeat illis .. (quae est) 5. dominum nostrum 6. qui inluxit: ipse illuxit

IV. 4 Col. 1, 15. 6 *Gen. 1, 3.

ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, 9 διω-
κόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, κατα-
βαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι, 10 πάν-
τοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι
περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν
τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. 11 ἀεὶ γὰρ
ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα
διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φα-
νερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. 12 ὥστε
ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν
ὑμῖν. 13 ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς
πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον Ἐπίστευσα,
διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ
λαλοῦμεν, 14 εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύ-
ριον Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ
παραστήσει σὺν ὑμῖν. 15 τὰ γὰρ πάντα δι'
ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν
πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς
τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

16 Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ
ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ
ἔσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ.
17 τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως
ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον
βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, 18 μὴ

10. την νεκρ. τ. κυριου Ιησου 12. ωστε ο μεν 14. (om κυριον).. συν Ιησου: δια Ιησου 16. (εκκακουμεν . . (αλλ ο εσω ημων)

11 Rom. 8, 36. 13 *Ps. 115 (116), 10. 14 1 Cor. 6, 14.

mur; aporiamur, sed non destituimur;
9 persecutionem patimur, sed non dere-
linquimur; deiicimur, sed non perimus;
10 semper mortificationem Iesu in cor-
pore circumferentes, ut et vita Iesu in cor-
poribus nostris manifestetur. 11 (11) Sem-
per enim nos qui vivimus in mortem tra-
dimur propter Iesum, ut et vita Iesu ma-
nifestetur in carne nostra mortali. 12 Ergo
mors in nobis operatur, vita autem in
vobis. 13 Habentes autem eundem spi-
ritum fidei, sicut scriptum est Credidi,
propter quod locutus sum, et nos credi-
mus, propter quod et loquimur, 14 scien-
tes quoniam qui suscitavit Iesum et nos
cum Iesu suscitabit et constituet vobiscum.
15 Omnia enim propter vos, ut gratia
abundans per multos gratiarum actione
abundet in gloriam dei.

16 Propter quod non deficimus, sed
licet is qui foris est noster homo cor-
rumpitur, tamen is qui intus est renova-
tur de die in diem. 17 Id enim quod
in praesenti est momentaneum et leve
tribulationis nostrae supra modum in
sublimitate aeternum gloriae pondus ope-
ratur nobis, 18 non contemplantibus no-

10. VA**F in corpore nostro . . manifestetur in corporibus nostris 14. (suscitavit cum Iesu) 15. in gratiarum actione 16. corrumpatur 17. operatur in nobis

11 Rom. 8, 36. 13 *Ps. 115 (116), 10. 14 1 Cor. 6, 14.

σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.

V.

Vestis nova caelestis terrenae superinduenda. Desiderium vitae aeternae. De expiatione et reconciliatione.

1 Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν
οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ
θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον
ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 2 καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στε-
νάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ
ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, 3 εἴ γε καὶ
ἐκδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα. 4 καὶ
γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βα-
ρούμενοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι ἀλλ'
ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ
τῆς ζωῆς. 5 ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς
εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρρα-
βῶνα τοῦ πνεύματος. 6 θαρροῦντες οὖν
πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ
σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου· 7 διὰ
πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους·
8 θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκ-
δημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι
πρὸς τὸν κύριον. 9 διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα,

V. 3. γε: (περ) . . ενδυσαμενοι 4. εφ ω: ς (nos ς°) επειδη° 5. ο και δους

V. 2 Rom. 8, 23. 4 1 Cor. 15, 53. 5 1, 22 Eph. 1. 13 s. 8 Phil. 1, 23.

bis quae videntur sed quae non videntur: quae enim videntur, temporalia sunt, quae autem non videntur, aeterna sunt.

V.

Vestis nova caelestis terrenae superinduenda. Desiderium vitae aeternae. De expiatione et reconciliatione.

1 Scimus enim quoniam si terrestris
domus nostra huius habitationis dissolva-
tur, quod aedificationem ex deo habea-
mus, domum non manu factam aeternam
in caelis. 2 Nam et in hoc ingemisci-
mus, habitationem nostram quae de caelo
est superindui cupientes, 3 si tamen
vestiti non nudi inveniamur. 4 Nam et
qui sumus in tabernaculo ingemiscimus
gravati, eo quod nolumus expoliari, sed
supervestiri, ut absorbeatur quod mortale
est a vita. 5 Qui autem efficit nos in
hoc ipsum, deus, qui dedit nobis pignus
spiritus. 6 (13) Audentes igitur semper et
scientes quoniam dum sumus in corpore
peregrinamur a domino: 7 per fidem
enim ambulamus et non per speciem:
8 audemus autem et bonam voluntatem
habemus magis peregrinari a corpore et
praesentes esse ad dominum. 9 Et ideo

V. 1. habemus 4. in hoc tabernaculo .. (*ingravati) 6. *om* et 8. (esse ad deum)

V. 2 Rom. 8, 23. 4 1 Cor. 15, 53. 5 1, 22. Eph. 1, 13 s. 8 Phil. 1, 23.

εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρε-
στοι αὐτῷ εἶναι. 10 τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς
φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος
τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ
τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν
εἴτε φαῦλον.

11 Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου
ἀνθρώπους πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερώμε-
θα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν
ὑμῶν πεφανερῶσθαι. 12 οὐ γὰρ πάλιν
ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν
διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα
ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους
καὶ οὐ καρδίᾳ. 13 εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ·
εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. 14 ἡ γὰρ ἀγάπη
τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, 15 κρίναντας
τοῦτο, ὅτι εἰ εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα
οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέ-
θανεν ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν
ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερ-
θέντι. 16 ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα
οἴδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν
κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώ-
σκομεν. 17 ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ
κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν

10. φαυλον: κακον 12. (om γαρ) . . (και μη [ουκ] εν καρδ.) 15. (om ει) 16. (om δε)

10 Rom. 14. 10. Eph. 6, 8. Ioh. 5, 29. 12 3, 1.
17 Gal. 6, 15.

contendimus, sive absentes sive praesen-
tes, placere illi. 10 Omnes enim nos
manifestari oportet ante tribunal Christi,
ut referat unusquisque propria corporis,
prout gessit, sive bonum sive malum.

11 (14) Scientes ergo timorem domini
hominibus suademus, deo autem mani-
festi sumus: spero autem et in conscien-
tiis vestris manifestos nos esse. 12 (15) Non
iterum nos commendamus vobis, sed oc-
casionem damus vobis gloriandi pro no-
bis, ut habeatis ad eos qui in facie glo-
riantur et non in corde. 13 Sive enim
mente excedimus, deo; sive sobrii sumus,
vobis. 14 Caritas enim Christi urget nos,
15 aestimantes hoc, quoniam si unus pro
omnibus mortuus est, ergo omnes mortui
sunt, et pro omnibus mortuus est ut et
qui vivunt iam non sibi vivant, sed ei
qui pro ipsis mortuus est et resurrexit.
16 (16) Itaque nos ex hoc neminem no-
vimus secundum carnem: et si cognovi-
mus secundum carnem Christum, sed
nunc iam non novimus. 17 Si qua ergo
in Christo, nova creatura: vetera transie-

12. commendamus nos 15. est Christus ut et
16. A*F* *om* ex hoc

10 Rom. 14. 10. Eph. 6, 8. Ioh. 5, 29. 12 3, 1.
17 Gal. 6, 15.

καινὰ τὰ πάντα. 18 τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ
θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ
Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς
καταλλαγῆς, 19 ὡς ὅτι θεὸς ἦν ἐν Χρι-
στῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογι-
ζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν καὶ
θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς.
20 Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ
θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα
ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ. 21 τὸν
μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν
ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη
θεοῦ ἐν αὐτῷ.

VI.

Ministri dei in omnibus rebus deo se probantes. Christus et Beliar. Sancti dei et profani.

1 Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ
εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς,
2 λέγει γάρ Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου
καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ
νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα
σωτηρίας· 3 μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες
προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία,
4 ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς
θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλι-

17. (om τα παντα) 18. δια Ιησου Χρ. 21. τον γαρ μη . . γινωμεθα
VI. 4. συνιστωντες

20 Eph. 6, 20. 21 1 Pet. 2, 22 ss.
VI. 2 *Es. 49, 8. 4 4, 2.

runt, ecce facta sunt nova. 18 Omnia
autem ex deo, qui reconciliavit nos sibi
per Christum et dedit nobis ministerium
reconciliationis, 19 quoniam quidem deus
erat in Christo mundum reconcilians sibi,
non reputans illis delicta ipsorum, et po-
suit in nobis verbum reconciliationis.
20 Pro Christo ergo legationem fungi-
mur, tamquam deo exhortante per nos:
obsecramus pro Christo, reconciliamini
deo. 21 Eum qui non noverat peccatum
pro nobis peccatum fecit, ut nos effice-
remur iustitia dei in ipso.

VI.

Ministri dei in omnibus rebus deo se probantes. Christus et Beliar. Sancti dei et profani.

1 Adiuvantes autem et exhortamur ne
in vacuum gratiam dei recipiatis. 2 Ait
enim Tempore accepto exaudivi te, et in
die salutis adiuvavi te. (17) Ecce nunc
tempus acceptabile, ecce nunc dies sa-
lutis. 3 Nemini dantes ullam offensionem,
ut non vituperetur ministerium nostrum,
4 sed in omnibus exhibeamus nosmet
ipsos sicut dei ministros, in multa patien-

17. sunt omnia nova 18. nos reconciliavit 20. legatione
VI. 1. *om* et 2. (et die) . . adiuvi

20 Eph. 6, 20. 21 1 Pet. 2, 22 ss.
VI. 2 *Es. 49, 8. 4 4, 2.

ψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, 5 ἐν
πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις,
ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, 6 ἐν
ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν
χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ
ἀνυποκρίτῳ, 7 ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυ-
νάμει θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύ-
νης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, 8 διὰ δό-
ξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφη-
μίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, 9 ὡς ἀγνο-
ούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνή-
σκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι
καὶ μὴ θανατούμενοι, 10 ὡς λυπούμενοι
ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ
πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα
κατέχοντες.

11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγεν πρὸς ὑμᾶς,
Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται·
12 οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖ-
σθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν· 13 τὴν
δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω,
πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.

14 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις·
τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ,

9. παιδευομενοι: (πειραζομενοι) 14. (μετα απιστων) . . (δικαιοσυνης μετα vel και ανομιας)

5 11, 23 ss. 6 Rom. 12, 9. 9 1 Cor. 15, 31. 13 1 Cor. 4, 14. 14 Eph. 5, 8. 11.

tia, in tribulationibus, in necessitatibus,
in angustiis, 5 in plagis, in carceribus,
in seditionibus, in laboribus, in vigiliis,
in ieiuniis, 6 in castitate, in scientia, in
longanimitate, in suavitate, in spiritu
sancto, in caritate non ficta, 7 in verbo
veritatis, in virtute dei, per arma iustitiae
a dextris et sinistris, 8 per gloriam et
ignobilitatem, per infamiam et bonam fa-
mam, ut seductores et veraces, sicut qui
ignoti et cogniti, 9 quasi morientes et
ecce vivimus, ut castigati et non morti-
ficati, 10 quasi tristes semper autem
gaudentes, sicut egentes multos autem lo-
cupletantes, tamquam nihil habentes et
omnia possidentes.

11 ([18]) Os nostrum patet ad vos, o
Corinthii, cor nostrum dilatatum est.
12 Non angustiamini in nobis, angustia-
mini autem in visceribus vestris. 13 Ean-
dem autem habentes remunerationem,
tamquam filiis dico, dilatamini et vos.

14 Nolite iugum ducere cum infideli-
bus: quae enim participatio iustitiae
cum iniquitate? aut quae societas luci ad

7. et a sinistris

5 11, 23 ss. 6 Rom. 12, 9. 9 1 Cor. 15, 31. 13 1 Cor. 4, 14. 14 Eph. 5, 8. 11.

652

ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; 15 τίς δὲ
συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαρ, ἢ τίς
μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; 16 τίς δὲ συγ-
κατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ὑμεῖς
γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστὲ ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ
θεὸς ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπερι-
πατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς καὶ αὐτοὶ
ἔσονταί μοι λαός. 17 Διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέ-
σου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύριος,
καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· κἀγὼ εἰσδέ-
ξομαι ὑμᾶς, 18 καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πα-
τέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ
θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.
VII. 1 Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγε-
λίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ
παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,
ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ.

VII.

Titi nuntium de Corinthiis. Tristitia salutaris ex priore reprehensione.

2 Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν,
οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσα-
μεν. 3 οὐ πρὸς κατάκρισιν λέγω· προείρηκα
γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς τὸ
συναποθανεῖν καὶ συνζῆν. 4 πολλή μοι παρ-

14. η τις: τις δε 15. Χριστω . . Βελιαρ: ςe (non ς) °Βελιαλ . . (πιστου) 16. (ημεις . . εσμεν) . . (μου λαος) 17. εξελθετε
VII. 3. συζην

15 1 Cor. 10, 20. 16 1 Cor. 3, 16. *Lev. 26, 11 ss. Heb. 8, 10. 17 *Es. 52, 11. *Zeph. 3, 19 s. 18 *Ier. 31, 9. *2 Sam. 7, 14.

tenebras? 15 quae autem conventio Chri-
sti ad Beliar? aut quae pars fideli cum
infidele? 16 qui autem consensus tem-
plo dei cum idolis? Vos enim estis tem-
plum dei vivi, sicut dicit deus quoniam
inhabitabo in illis et inambulabo, et ero
illorum deus et ipsi erunt mihi populus.
17 Propter quod exite de medio eorum
et separamini, dicit dominus, et immun-
dum ne tetigeritis: 18 et ego recipiam
vos, et ero vobis in patrem, et vos eritis
mihi in filios et filias, dicit dominus
omnipotens.

VII.

Titi nuntium de Corinthiis. Tristitia salutaris ex priore reprehensione.

1 ([19]) Has igitur habentes promissio-
nes, carissimi, mundemus nos ab omni
inquinamento carnis et spiritus, perfi-
cientes sanctificationem in timore dei.
2 Capite nos: neminem laesimus, nemi-
nem corrupimus, neminem circumveni-
mus. 3 Non ad condemnationem dico:
praedixi enim quod in cordibus nostris
estis ad commoriendum et ad conviven-
dum. 4 ([20]) Multa mihi fiducia est apud

15. VA Belial .. cum infideli 16. inambulabo inter eos
VII. 1. Has ergo 3. ad condemnationem vestram .. praediximus

15 1 Cor. 10, 20. 16 1 Cor. 3, 16. *Lev. 26, 11 ss. Heb. 8, 10. 17 *Es. 52, 11. *Zeph. 3, 19 s. 18 *Ier 31, 9. *2 Sam. 7, 14.

ρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ
ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερ-
περισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει
ἡμῶν.

5 Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδο-
νίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν,
ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι,
ἔσωθεν φόβοι. 6 ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς
ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ
παρουσίᾳ Τίτου· 7 οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ
παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλή-
σει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων
ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρ-
μόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με
μᾶλλον χαρῆναι. 8 ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα
ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ
καὶ μετεμελόμην· βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπι-
στολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν
ὑμᾶς, 9 νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε,
ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπή-
θητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιω-
θῆτε ἐξ ἡμῶν. 10 ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη
μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργά-
ζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κα-
τεργάζεται. 11 ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ
κατὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς πόσην κατειρ-
γάσατο ὑμῖν σπουδήν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ
ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν,

5. (ανεσιν εσχεν) 8. (om γαρ) 10. αμεταμ. κατερ-
γαζεται 11. (om υμας) . . (κατ. εν υμιν)

VII. 5 2, 12. 9 2, 4.

vos, multa mihi gloriatio pro vobis: re-
pletus sum consolatione, superabundo
gaudio in omni tribulatione nostra.

5 Nam et cum venissemus Macedoniam,
nullam requiem habuit caro nostra, sed
omnem tribulationem passi: foris pugnae,
intus timores. 6 Sed qui consolatur hu-
miles, consolatus est nos deus in adventu
Titi; 7 non solum autem in adventu eius,
sed etiam in solacio quo consolatus est
in vobis, referens nobis vestrum deside-
rium, vestrum fletum, vestram aemula-
tionem pro me, ita ut magis gauderem.
8 Quoniam etsi contristavi vos in epistula,
non me paenitet: etsi paeniteret, videns
quod epistula illa etsi ad horam vos contri-
stavit, 9 nunc gaudeo, non quia contristati
estis, sed quia contristati estis ad paeniten-
tiam: contristati enim estis secundum deum,
ut in nullo detrimentum patiamini ex no-
bis. 10 Quae enim secundum deum tri-
stitia est, paenitentiam in salutem stabi-
lem operatur; saeculi autem tristitia mor-
tem operatur. 11 Ecce enim hoc ipsum,
secundum deum contristari vos, quan-
tam in vobis operatur sollicitudinem: sed
defensionem, sed indignationem, sed ti-

5. in Macedoniam . . passi sumus 6. (deus nos)
7. in consolatione qua

VII. 5 2, 12. 9 2, 4.

ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνε-
στήσατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι.
12 ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ εἵνεκεν
τοῦ ἀδικήσαντος οὐδὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικη-
θέντος, ἀλλ' εἵνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν
σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

13 Διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα. ἐπὶ δὲ τῇ
παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχά-
ρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυ-
ται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν·
14 ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι,
οὐ κατῃσχύνθην, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ
ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις
ὑμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. 15 καὶ
τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς
ἐστὶν ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν
ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέ-
ξασθε αὐτόν. 16 χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ
ἐν ὑμῖν.

VIII.

Macedonum exemplo commendat stipem pro sanctis colligendam. Item commendat Titum collectionis causa venturum.

1 Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χά-
ριν τοῦ θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλη-
σίαις τῆς Μακεδονίας, 2 ὅτι ἐν πολλῇ

11. αλλ εκδ. . . εν τω πραγματι 12. (ενεκεν) . . (αλλ ουδε pro ουδε) . . ς^e (non ς) ημων την υπερ υμων 13. επι τη π. υμων. περ. δε 14. ουτω . . η καυχ. ημων 16. ς^e (non ς) χαιρω ουν

14 9, 2. 15 Eph. 6, 5.

morem, sed desiderium, sed aemulatio-
nem, sed vindictam. In omnibus exhi-
buistis vos incontaminatos esse negotio.
12 Igitur etsi scripsi vobis, non propter
eum qui fecit iniuriam, nec propter eum
qui passus est, sed ad manifestandam
sollicitudinem nostram quam pro vobis
habemus ad vos coram deo.

13 Ideo consolati sumus: in consola-
tione autem nostra abundantius magis
gavisi sumus super gaudium Titi, quia
refectus est spiritus eius ab omnibus vo-
bis; 14 et si quid apud illum de vobis
gloriatus sum, non sum confusus, sed
sicut omnia vobis in veritate locuti su-
mus, ita et gloriatio nostra quae fuit ad
Titum veritas facta est. 15 Et viscera
eius abundantius in vos sunt, reminiscen-
tis omnium vestrum oboedientiam, quo-
modo cum timore et tremore excepistis
eum. 16 Gaudeo quod in omnibus con-
fido in vobis.

VIII.

Macedonum exemplo commendat stipem pro sanctis colligendam. Item commendat Titum collectionis causa venturum.

1 (21) Notam autem facimus vobis,
fratres, gratiam dei quae data est in ec-
clesiis Macedoniae, 2 quod in multo ex-

12. habemus pro vobis . . VA *om* ad vos 13. super gaudio 15. in vobis . excepistis illum

14 9, 2. 15 Eph. 6, 5.

δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς
αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν
ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος
αὐτῶν· 3 ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ
παρὰ δύναμιν αὐθαίρετοι, 4 μετὰ πολλῆς
παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ
τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς
ἁγίους, 5 καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ'
ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν
διὰ θελήματος θεοῦ, 6 εἰς τὸ παρακαλέ-
σαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο
οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χά-
ριν ταύτην. 7 ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισ-
σεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ
πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν
ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισ-
σεύητε. 8 οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ
διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμε-
τέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων· 9 γι-
νώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν
πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ
πλουτήσητε. 10 καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δί-
δωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ

VIII. 2. εις τον πλουτον 3. παρα: υπερ 4. add in f. δεξασθαι ημας 6. ουτω

VIII. 4 9. 1. 5 Rom. 15, 32. 7 1 Cor. 1, 5 8 1 Cor. 7, 6.

perimento tribulationis abundantia gaudii
ipsorum et altissima paupertas eorum ab-
undavit in divitias simplicitatis eorum,
3 quia secundum virtutem, testimonium
illis reddo, et supra virtutem voluntarii
fuerunt, 4 cum multa exhortatione ob-
secrantes nos gratiam et communicatio-
nem ministerii quod fit in sanctos, 5 et
non sicut speravimus, sed semet ipsos
dederunt primum domino, deinde nobis
per voluntatem dei, 6 ita ut rogaremus
Titum, ut quemadmodum coepit ita et
perficiat in vos etiam gratiam istam.
7 (22) Sed sicut in omnibus abundatis,
fide et sermone et scientia et omni sol-
licitudine, insuper et caritate vestra in
nos, ut et in hac gratia abundetis. 8 Non
quasi imperans dico, sed per aliorum sol-
licitudinem etiam vestrae caritatis inge-
nium bonum comprobans: 9 scitis enim
gratiam domini nostri Iesu Christi, quon-
iam propter vos egenus factus est, cum
esset dives, ut illius inopia vos divites
essetis. 10 Et consilium in hoc do: hoc
enim vobis utile est, qui non solum

VIII. 2. ipsorum. *add* fuit 6. VA in vobis

VIII. 4 9, 1. 5 Rom. 15, 32. 7 1 Cor. 1, 5. 8 1 Cor. 7, 6.

μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προ-
ενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι· 11 νυνὶ δὲ καὶ τὸ
ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προ-
θυμία τοῦ θέλειν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι
ἐκ τοῦ ἔχειν. 12 εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρό-
κειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ εὐπρόσδεκτος, οὐ
καθὸ οὐκ ἔχει. 13 οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνε-
σις, ὑμῖν δὲ θλῖψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος·
ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς
τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, 14 ἵνα καὶ τὸ ἐκεί-
νων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέ-
ρημα, ὅπως γένηται ἰσότης, 15 καθὼς γέ-
γραπται Ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ
τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησεν.

16 Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐ-
τὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου,
17 ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπου-
δαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθεν
πρὸς ὑμᾶς. 18 συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐ-
τοῦ τὸν ἀδελφόν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγ-
γελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, 19 οὐ
μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν
ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν ἐν τῇ χάριτι
ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν
αὐτοῦ τοῦ κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν,

11. ουτω 12. εχη τις 13. (om δε) 16. (δοντι)
19. εν : συν . . (om αυτου) . . κ. προθ. υμων°

15 *Ex. 16, 18. 16 1 Cor. 15, 57 ss.

facere sed et velle coepistis ab anno priore:
11 nunc vero et facto perficite, ut quemad-
modum promptus est animus voluntatis,
ita sit et perficiendi ex eo quod habetis.
12 Si enim voluntas prompta est, secun-
dum id quod habet accepta est, non se-
cundum quod non habet. 13 Non enim
ut aliis sit remissio, vobis autem tribu-
latio, sed ex aequalitate: 14 in praesenti
tempore vestra abundantia illorum ino-
piam suppleat, ut et illorum abundantia
vestrae inopiae sit supplementum, ut fiat
aequalitas, 15 sicut scriptum est Qui mul-
tum, non abundavit, et qui modicum,
non minoravit.

16 Gratias autem deo, qui dedit ean-
dem sollicitudinem pro vobis in corde
Titi, 17 quoniam exhortationem quidem
suscepit, sed cum sollicitior esset, sua
voluntate profectus est ad vos. 18 Mi-
simus etiam cum illo fratrem, cuius laus
est in evangelio per omnes ecclesias:
19 non solum autem, sed et ordinatus
ab ecclesiis comes peregrinationis no-
strae in hac gratia, quae ministratur a
nobis ad domini gloriam et destinatam

12. non sec. id quod non 13. (sed et ex) 19. or-
dinatus est . . in hanc gratiam

15 *Ex. 16, 18. 16 1 Cor. 15, 57 ss.

20 στελλόμενοι τοῦτο μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν· 21 προνοούμενοι γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. 22 συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. 23 εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. 24 τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνύμενοι εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

IX.

Collectio prompte instituenda. De beneficentiae praemiis.

1 Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν μοί ἐστιν τὸ γράφειν ὑμῖν· 2 οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισεν τοὺς πλείονας. 3 ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε,

21. (προνοουμεν γαρ) . . om γαρ 24. ενδειξασθε . °και εις προσωπον
IX. 2. (om εξ)

20 6, 3. 21 Rom. 12, 17. 24 7, 14.
IX. 1 8, 4. 2 8, 10. 3 8, 18 ss.

voluntatem nostram, 20 devitantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine quae ministratur a nobis. 21 Providemus enim bona non solum coram deo sed etiam coram hominibus. 22 Misimus autem cum illis et fratrem nostrum, quem probavimus in multis saepe sollicitum esse, nunc autem multo sollicitiorem confidentia multa in vos. 23 Sive pro Tito, qui est socius meus et in vos adiutor, sive fratres nostri, apostoli ecclesiarum, gloria Christi. 24 Ostensionem ergo quae est caritatis vestrae et nostrae gloriae pro vobis in illos ostendite in faciem ecclesiarum.

IX.

Collectio prompte instituenda. De beneficentiae praemiis.

1 Nam de ministerio quod fit in sanctos ex abundanti est mihi scribere vobis: 2 scio enim promptum animum vestrum, pro quo de vobis glorior apud Macedones, quoniam Achaia parata est ab anno praeterito, et vestra aemulatio provocavit plurimos. 3 Misi autem fratres, ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte, ut quemadmodum

23. AF gloriae 24. (in facie)
IX. 2. quoniam et Achaia

20 6, 3. 21 Rom. 12, 17. 24 7, 14.
IX. 1 8, 4. 2 8, 10. 3 8, 18 ss.

4 μή πως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδό
νες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους κα-
ταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς,
ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ. 5 ἀναγκαῖον οὖν
ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφοὺς ἵνα
προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσιν
τὴν προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύ-
την ἑτοίμην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ
μὴ ὡς πλεονεξίαν.

6 Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φει-
δομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐ-
λογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. 7 ἕκα-
στος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ
λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην
ἀγαπᾷ ὁ θεός. 8 δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν
χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ
πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισ-
σεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, 9 καθὼς
γέγραπται Ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένη-
σιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
10 ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι
καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει καὶ πλη-
θυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξήσει τὰ γε-
νήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· 11 ἐν
παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα,
ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ
θεῷ. 12 ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας

4. add in f. της καυχησεως 5. (προς υμας) . . προκατηγγελμενην . . ωσπερ πλεονεξ.° 7. (προηρηται) 8. (δυνατει) 10. (ο δε επιχ. σπορον) . . χορηγησαι et πληθυναι et αυξησαι . . °γεννηματα

4 11, 17. 6 Gal. 6, 7 s. 7 *Prov. 22, 8. 9 *Ps. 111 (112), 9. 10 *Es. 55, 10. 12 Phil. 2, 30.

dixi parati sitis, 4 ne cum venerint me-
cum Macedones et invenerint vos inpa-
ratos, erubescamus nos, ut non dicamus
vos, in hac substantia. 5 Necessarium
ergo existimavi rogare fratres ut praeve-
niant ad vos et praeparent repromissam
benedictionem hanc paratam esse, sic
quasi benedictionem, non quasi avaritiam.

6 Hoc autem Qui parce seminat, parce
et metet, et qui seminat in benedictionibus,
de benedictionibus et metet. 7 Unusquisque
prout destinavit corde suo, non ex tristitia
aut ex necessitate: Hilarem enim datorem
diligit deus. 8 Potens est autem deus
omnem gratiam abundare facere in vobis,
ut in omnibus semper omnem sufficien-
tiam habentes abundetis in omne opus
bonum, 9 sicut scriptum est Dispersit,
dedit pauperibus, iustitia eius manet in
aeternum. 10 Qui autem administrat se-
men seminanti, et panem ad manducan-
dum praestabit et multiplicabit semen
vestrum et augebit incrementa frugum
iustitiae vestrae, 11 ut in omnibus lo-
cupletati abundetis in omnem simplicitatem,
quae operatur per nos gratiarum actio-
nem deo: 12 quoniam ministerium huius

4. Macedones mecum 5. (promissam) . . non tamquam avar. 6. Hoc autem dico 7. V in corde, A de corde 9. manet in saeculum saeculi

4 11, 17. 6 Gal. 6, 7 s. 7 *Prov. 22, 8. 9 *Ps. 111 (112), 9. 10 *Es. 55, 10. 12 Phil. 2, 30.

ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπληροῦσα τὰ
ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισ-
σεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ·
13 διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης
δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς
ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χρι-
στοῦ καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς
καὶ εἰς πάντας, 14 καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ
ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλ-
λουσαν χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. 15 χάρις
τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

X.

Apostolus idem praesens et absens. Vera gloria.

1 Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς
διὰ τῆς πραΰτητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χρι-
στοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν
ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· 2 δέομαι
δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει
ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογι-
ζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦν-
τας. 3 ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ
σάρκα στρατευόμεθα, 4 τὰ γὰρ ὅπλα τῆς
στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ
τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, 5 λο-
γισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαι-

15. χαρις δε
X. 1. πραοτητος

15 8, 16.
X. 1 Rom. 12, 1.

officii non solum supplet ea quae desunt
sanctis, sed etiam abundat per multas gra-
tiarum actiones in domino; 13 per pro-
bationem ministerii huius glorificantes
deum in oboedientia confessionis vestrae
in evangelium Christi et simplicitate com-
municationis in illos et in omnes, 14 et
ipsorum obsecratione pro vobis, deside-
rantium vos propter eminentem gratiam
dei in vobis. 15 Gratias deo super in-
enarrabili dono eius.

X.

Apostolus idem praesens et absens. Vera gloria.

1 Ipse autem ego Paulus obsecro vos
per mansuetudinem et modestiam Christi,
qui in faciem quidem humilis inter vos,
absens autem confido in vobis. 2 ([23]) Rogo
autem ne praesens audeam per eam con-
fidentiam qua existimor audere in quos-
dam, qui arbitrantur nos tamquam se-
cundum carnem ambulemus. 3 In carne
enim ambulantes non secundum carnem
militamus: 4 nam arma militiae nostrae
non carnalia, sed potentia deo ad de-
structionem munitionum, 5 consilia de-
struentes et omnem altitudinem extollen-

14. et in . . (observatione)
X. 1. in facie . . humilis sum 2. autem vos . .
F existimo 4. non carnalia sunt

15 8, 16.
X. 1 Rom. 12, 1.

ρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ
αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπα-
κοὴν τοῦ Χριστοῦ, 6 καὶ ἐν ἑτοίμῳ
ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν
πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

7 Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε. εἴ τις
πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογι-
ζέσθω πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς
Χριστοῦ οὕτως καὶ ἡμεῖς. 8 ἐάν τε γὰρ
περισσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξου-
σίας ἡμῶν ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος εἰς οἰκοδο-
μὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ
αἰσχυνθήσομαι. 9 ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκ-
φοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. 10 ὅτι
αἱ μὲν ἐπιστολαί, φησίν, βαρεῖαι καὶ ἰσχυ-
ραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς
καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. 11 τοῦτο λο-
γιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ
δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόν-
τες τῷ ἔργῳ. 12 οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖ-
ναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτούς τισιν τῶν ἑαυτοὺς
συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυ-
τοὺς μετροῦντες καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς
ἑαυτοῖς οὐ συνιοῦσιν. 13 ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς
τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ
μέτρον τοῦ κανόνος, οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ
θεὸς μέτρου, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν.

7. βλεπετε; . . (εφ εαυτου) . . ουτω και ημεις Χριστου 8. και περισσοτερον . . ο κυρ. ημιν 10. (οτι Αι επιστολαι μεν φασιν) 12. (om ου συνι. [13] ημ. δε) . . (συνιασιν) 13. ουκ: ουχι . . (om καυχησομεθα)

8 12, 6. 13, 10. 13 Rom. 12, 3.

tem se adversus scientiam dei, et in
captivitatem redigentes omnem intelle-
ctum in obsequium Christi, 6 et in
promptu habentes ulcisci omnem inoboe-
dientiam, cum impleta fuerit vestra oboe-
dientia.

7 Quae secundum faciem sunt, videte.
Si quis confidit sibi Christi se esse, hoc
cogitet iterum apud se, quia sicut ipse
Christi est, ita et nos. 8 Nam etsi am-
plius aliquid gloriatus fuero de potestate
nostra, quam dedit dominus in aedifica-
tionem et non in destructionem vestram,
non erubescam. 9 Ut autem non existi-
mer tamquam terrere vos per epistulas.
10 Quoniam quidem epistulae, inquiunt,
graves sunt et fortes, praesentia autem
corporis infirma et sermo contemptibilis.
11 Hoc cogitet qui eiusmodi est, quia
quales sumus verbo per epistulas absen-
tes, tales et praesentes in facto. 12 Non
enim audemus inserere aut comparare
nos quibusdam qui se ipsos commendant,
sed ipsi in nobis nosmet ipsos metien-
tes et comparantes nosmet ipsos nobis.
13 Nos autem non in immensum gloria-
bimur, sed secundum mensuram regulae
quam mensus est nobis deus mensuram

7. (confidet) 8. VA** dedit nobis 13. (*om* sed) . . qua mensus . . (*om* mensuram *secundum*)

8 12, 6. 13, 10. 13 Rom. 12, 3.

14 οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς
ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν
ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ,
15 οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλο-
τρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες αὐξανο-
μένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγαλυν-
θῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν,
16 εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι,
οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυ-
χήσασθαι. 17 ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ
καυχάσθω· 18 οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστά-
νων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, ἀλλὰ ὃν ὁ κύ-
ριος συνίστησιν.

XI.

De Pauli circa Corinthios studiis et non accepta mercede. Adversus calumniatores gloriatur virtutes et aerumnas.

1 Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι
ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. 2 ζηλῶ
γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλῳ, ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς
ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ
Χριστῷ· 3 φοβοῦμαι δὲ μή πως ὡς ὁ
ὄφις ἐξηπάτησεν Εὕαν ἐν τῇ πανουργίᾳ
αὐτοῦ, οὕτως φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ
τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν. 4 εἰ
μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει

14. (ως γαρ sine ου) 18. συνιστων
XI. 1. (ωφελον) . . ς^e (non ς) ^oηνειχεσθε (ανεχεσθε) . . ς (non ςe) om τι . . ςe της αφροσυνης, ς τη αφροσυνη 3. Ευαν εξηπατησεν . . ουτω (om ουτ.) . . της απλ.: (add και της αγνοτητος)

17 1 Cor. 1, 31. *Ier. 9, 23.
XI. 2 Eph. 5, 26 s. 3 Eph. 3, 4. 4 Gal. 1. 6 ss

pertingendi usque ad vos. 14 Non enim
quasi non pertingentes ad vos super-
extendimus nos: usque ad vos enim per-
venimus in evangelio Christi, 15 non in
immensum gloriantes in alienis laboribus,
spem autem habentes crescentis fidei ve-
strae, in vobis magnificari secundum re-
gulam nostram in abundantiam, 16 etiam
in illa quae ultra vos sunt evangelizare,
non in aliena regula in his quae prae-
parata sunt gloriari. 17 Qui autem glo-
riatur, in domino glorietur: 18 non enim
qui se ipsum commendat, ille probatus
est, sed quem dominus commendat.

XI.

De Pauli circa Corinthios studiis et non accepta mercede. Adversus calumniatores gloriatur virtutes et aerumnas.

1 (24) Utinam sustineretis modicum
quid insipientiae meae: sed et supportate
me. 2 Aemulor enim vos dei aemula-
tione: despondi enim vos uni viro vir-
ginem castam exhibere Christo. 3 Timeo
autem ne sicut serpens Evam seduxit
astutia sua, ita corrumpantur sensus ve-
stri et excidant a simplicitate quae est
in Christo. 4 (25) Nam si is qui venit
alium Christum praedicat quem non prae-

16. in iis quae . . (parata) 18. quem deus comm.
XI. 3. Hevam

17 1 Cor. 1, 31. *Ier. 9, 23.
XI. 2 Eph. 5, 26 s. 3 Eph. 3, 4. 4 Gal. 1, 6 ss.

ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμ-
βάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον
ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἀνείχεσθε· 5 λογί-
ζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν
ἀποστόλων. 6 εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ,
ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' ἐν παντὶ φανερώ-
σαντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. 7 ἢ ἁμαρτίαν
ἐποίησα ἐμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψω-
θῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον
εὐηγγελισάμην ὑμῖν; 8 ἄλλας ἐκκλησίας
ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν
διακονίαν, καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστε-
ρηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐθενός· 9 τὸ γὰρ
ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ
ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ
ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτήρησα καὶ τηρήσω.
10 ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ
καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν
τοῖς κλίμασιν τῆς Ἀχαΐας. 11 διὰ τί;
ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν. 12 ὃ
δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν
ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμήν, ἵνα ἐν ᾧ
καυχῶνται εὑρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς.
13 οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται
δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους

4. °ηνειχεσθε (ανέχεσθε) 6. φανερωθεντες 8. ουδενος 10. ς (non ςe) ου σφραγισεται°°

5 12, 11. 8 12, 13. 9 Act. 18, 5.

dicavimus, aut alium spiritum accipitis
quem non accepistis, aut aliud evange-
lium quod non recepistis, recte patere-
mini: 5 existimo enim nihil me minus
fecisse magnis apostolis. 6 Sed etsi im-
peritus sermone, sed non scientia, in
omnibus autem manifestatus sum vobis.
7 Aut numquid peccatum feci, me ipsum
humilians ut vos exaltemini, quoniam
gratis evangelium dei evangelizavi vobis?
8 Alias ecclesias expoliavi, accipiens sti-
pendium ad ministerium vestrum, 9 et
cum essem apud vos et egerem, nulli
onerosus fui: nam quod mihi deerat sup-
pleverunt fratres qui venerunt a Mace-
donia: et in omnibus sine onere me
vobis servavi et servabo. 10 Est veritas
Christi in me, quoniam haec gloria non
infringetur in me in regionibus Achaiae.
11 Quare? quia non diligo vos? Deus
scit. 12 Quod autem facio, et faciam,
ut amputem occasionem eorum qui vo-
lunt occasionem, ut in quo gloriantur in-
veniantur sicut et nos. 13 ([26]) Nam
eiusmodi pseudoapostoli, operarii sub-
doli, transfigurantes se in apostolos Chri-

5. a magnis 6. Sed: V Nam, A *om* . . manifestati sumus 9. (meme) 10. haec gloriatio 13. pseudoapostoli sunt

5 12, 11. 8 12, 13. 9 Act. 18, 5.

Χριστοῦ. 14 καὶ οὐ θαῦμα· αὐτὸς γὰρ ὁ
σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φω-
τός. 15 οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι
αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δι-
καιοσύνης·' ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ
ἔργα αὐτῶν.

16 Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα
εἶναι· εἰ δὲ μή γε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ
με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι καυχήσωμαι.
17 ὃ λαλῶ, οὐ κατὰ κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς
ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς
καυχήσεως. 18 ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ
τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι. 19 ἡδέως
γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες·
20 ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ,
εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις
ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει.
21 κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθε-
νήσαμεν· ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφρο-
σύνῃ 'λέγω, τολμῶ κἀγώ. 22 Ἑβραῖοί
εἰσιν; κἀγώ. Ἰσραηλῖταί εἰσιν; κἀγώ.
σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν; κἀγώ. 23 διάκονοι
Χριστοῦ εἰσίν; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ
ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς
ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως,

14. θαυμαστον 16. °μικρ. τι καγω 17. (ου λαλ. κατ. κυρ.) 20. υμας εις πρ. 22. 23. ς (non ς[c]) quater εισιν,

sti. 14 Et non mirum: ipse enim sata-
nas transfigurat se in angelum lucis:
15 non est ergo magnum si ministri eius
transfigurentur velut ministri iustitiae;
quorum finis erit secundum opera ipso-
rum.

16 Iterum dico, ne quis me putet in-
sipientem esse: alioquin velut insipientem
accipite me, ut et ego modicum quid
glorier. 17 Quod loquor, non loquor se-
cundum dominum sed quasi in insipien-
tia in hac substantia 'gloriae. 18 Quon-
iam multi gloriantur 'secundum carnem,
et ego gloriabor. 19 Libenter enim suf-
fertis insipientes, cum sitis ipsi sapien-
tes: 20 sustinetis enim si quis vos in
servitutem redigit, si quis devorat, si quis
accipit, si quis extollitur, si quis in fa-
ciem vos caedit. 21 Secundum ignobili-
tatem dico, quasi nos infirmi fuerimus: in
quo quis audet, in insipientia dico, audeo et
ego. 22 Hebraei sunt? et ego. Israhelitae
sunt? et ego. Semen Abrahae sunt? et ego.
23 Ministri Christi sunt? ut minus sapiens
dico, plus ego; in laboribus plurimis, in car-
ceribus abundantius, in plagis supra mo-

16. AF* *om* esse 17. 'secundum deum . . (in insipientiam) 21. fuerimus in hac parte . . (in insipientiam)

ἐν θανάτοις πολλάκις· **24** ὑπὸ Ἰουδαίων
πεντάκις τεσσεράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον,
25 τρὶς ἐραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς
ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πε-
ποίηκα· **26** ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύ-
νοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις
ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν
πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θα-
λάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, **27** κόπῳ
καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ
καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει
καὶ γυμνότητι. **28** χωρὶς τῶν παρεκτὸς ἡ
ἐπισύστασίς μου ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα
πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. **29** τίς ἀσθενεῖ,
καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ
οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; **30** εἰ καυχᾶσθαι δεῖ,
τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι. **31** ὁ
θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ οἶδεν,
ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ
ψεύδομαι. **32** ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης
Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Δαμα-

24. τεσσαρακοντα 25. ερραβδισθην 27. εν κοπω 28. (επιστασις) . . (μοι) 31. τ. κυρ. ημων Ιησου Χριστου

24 *Deut. 25, 3. **25** Act. 16, 22. 14, 19. 27. 41. 2 Tim. 3, 11. **25** ss. 6, 4 ss. **30** 12, 5. **31** Rom. 1, 25. 9, 5. Gal. 1, 20.

dum, in mortibus frequenter: **24** a Iu-
daeis quinquies quadragenas una minus
accepi, **25** ter virgis caesus sum, semel
lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte
et die in profundo maris fui, **26** in iti-
neribus saepe, periculis fluminum, peri-
culis latronum, periculis ex genere, peri-
culis ex gentibus, periculis in civitate,
periculis in solitudine, periculis in mari,
periculis in falsis fratribus, **27** in labore
et aerumna, in vigiliis multis, in fame et
siti, in ieiuniis multis, in frigore et nu-
ditate. **28** Praeter illa quae extrinsecus
sunt instantia mea cotidiana, sollicitudo
omnium ecclesiarum. **29** Quis infirma-
tur, et ego non infirmor? quis scandali-
zatur, et ego non uror? **30** Si gloriari
oportet, quae infirmitatis meae sunt glo-
riabor. **31** Deus et pater domini Iesu
scit, qui est benedictus in saecula, quod
non mentior. **32** Damasci praepositus
gentis Aretae regis custodiebat civitatem
Damascenorum ut me comprehenderet,

25. AF in profundum 31. domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in saecula, scit

24 *Deut. 25, 3. **25** Act. 16, 22. 14, 19. 27. 41. 2 Tim. 3, 11. **25** ss. 6, 4 ss. **30** 12, 5. **31** Rom. 1, 25. 9, 5. Gal. 1, 20.

σκηνῶν πόλιν πιάσαι με, 33 καὶ διὰ θυ-
ρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τεί-
χους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

XII.

Visa Pauli caelestia. Sudes in carne. Pauli liberalitas in Corinthios; propediem venturi cura.

1 Καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύ-
σομαι γὰρ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις
κυρίου. 2 οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ
ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι οὐκ
οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα,
ὁ θεὸς οἶδεν, ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως
τρίτου οὐρανοῦ. 3 καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον
ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ
σώματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, 4 ὅτι
ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν
ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λα-
λῆσαι. 5 ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι,
ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν
ταῖς ἀσθενείαις μου. 6 ἐὰν γὰρ θελήσω
καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν
γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμὲ λο-
γίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει τι ἐξ

32. πιασ. με θελων
XII. 1. δη: (δει) . . (συμφερον μεν sine μοι) . . γαρ: (δε και) 3. χωρις: εκτος . . (om ουκ οιδα) 5. (om μου) 6. (om τι)

33 Act. 9, 25.
XII. 1 11, 30. 3 11. 11. 5 9. 11, 30.

33 et per fenestram in sporta dimissus
sum per murum et effugi manus eius.

XII.

Visa Pauli caelestia. Sudes in carne. Pauli liberalitas in Corinthios; propediem venturi cura.

1 Si gloriari oportet, non expedit qui-
dem, veniam autem ad visiones et re-
velationes domini. 2 Scio hominem in
Christo ante annos quattuordecim, sive
in corpore nescio, sive extra corpus ne-
scio, deus scit, raptum huiusmodi usque
ad tertium caelum. 3 Et scio huiusmodi
hominem, sive in corpore sive extra cor-
pus nescio, deus scit, 4 quoniam raptus
est in paradisum et audivit arcana verba,
quae non licet homini loqui. 5 Pro huius-
modi gloriabor, pro me autem nihil glo-
riabor nisi in infirmitatibus meis. 6 Nam
etsi voluero gloriari, non ero insipiens,
veritatem enim dicam: parco autem ne
quis in me existimet supra id quod

33. AF in sportam . . et sic effugi
XII. 2. (eiusmodi) 4. (licebat) 5. (eiusmodi) 6. ne quis me

33 Act. 9, 25.
XII. 1 11, 30. 3 11, 11. 5 9. 11, 30.

ἐμοῦ. 7 καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύ-
ψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκό-
λοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με κο-
λαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. 8 ὑπὲρ τού-
του τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ
ἀπ' ἐμοῦ. 9 καὶ εἴρηκέν μοι Ἀρκεῖ σοι
ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ
τελεῖται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι
ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ'
ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. 10 διὸ εὐδοκῶ
ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν
διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ·
ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

11 Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε.
ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι·
οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστό-
λων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι. 12 τὰ μὲν σημεῖα
τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ
ὑπομονῇ, σημείοις καὶ τέρασιν καὶ δυνά-
μεσιν. 13 τί γάρ ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ
τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ
οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν
ἀδικίαν ταύτην. 14 ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοί-
μως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ κατα-
ναρκήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς.

---

7. (διο ινα) . . (σατανα) . . (om ινα μη υπ.) 9. η γαρ δυν. μου . . τελειουται 11. αφρων καυχωμενος 12. εν σημειοις 13. (ησσωθητε) 14. om τουτο . . καταναρκησω υμων . . αλλα: αλλ

---

11 6. 11, 5. 12 1 Cor. 9, 2. 13 11, 8. 14 13, 1.

videt me aut audit ex me. 7 Et ne magni-
tudo revelationum extollat me, datus est
mihi stimulus carnis meae, angelus sata-
nae, ut me colaphizet. 8 Propter quod
ter dominum rogavi ut discederet a me.
9 Et dixit mihi Sufficit tibi gratia mea:
nam virtus in infirmitate perficitur. Li-
benter igitur gloriaber in infirmitatibus
meis, ut inhabitet in me virtus Christi.
10 Propter quod placeo mihi in infirmita-
tibus, in contumeliis, in necessitatibus, in
persecutionibus, in angustiis pro Christo:
cum enim infirmor, tunc potens sum.

11 Factus sum insipiens: vos me coe-
gistis. Ego enim a vobis debui commen-
dari: nihil enim minus fui ab his qui
sunt supra modum apostoli, tametsi nihil
sum. 12 Signa tamen apostoli facta sunt
super vos in omni patientia, signis et
prodigiis et virtutibus. 13 Quid est enim
quod minus habuistis prae ceteris eccle-
siis, nisi quod ego ipse non gravavi vos?
(27) Donate mihi hanc iniuriam. 14 Ecce
tertio hoc paratus sum venire ad vos, et
non ero gravis vobis: non enim quaero

---

6. videt in me aut aliquid audit 7. ut: qui 10. in infirmitatibus meis 11. ab iis qui . . (super) . . (tamen etsi) 12. apostolatus mei . . (in omni potentia) . . in signis

---

11 6. 11, 5. 12 1 Cor. 9, 2. 13 11, 8. 14 13, 1.

οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θη-
σαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις.
15 ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπα-
νηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, εἰ καὶ
περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν ἧττον ἀγαπῶμαι.

16 Ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς·
ἀλλὰ ὑπάρχων πανοῦργος δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον.
17 μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι'
αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; **18** παρεκάλεσα
Τίτον καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν· μήτι
ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ
πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς
ἴχνεσιν;

19 Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα.
κατέναντι θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ
πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς.
20 φοβοῦμαι γὰρ μή πως ἐλθὼν οὐχ οἵους
θέλω εὕρω ὑμᾶς κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον
οὐ θέλετε, μή πως ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐρι-
θεῖαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις,
ἀκαταστασίαι· **21** μὴ πάλιν ἐλθόντος μου
ταπεινώσει με ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ
πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ

---

15. (om και sec.) . . (ησσον) 16. αλλ 19. Παλιν . . απολογουμεθα; . . κατενωπιον του θεου 20. ερεις, ζηλοι 21. ελθοντα με . . ταπεινωση

---

18 8, 6. 18. **20** 1 Cor. 3, 3 ss. **21** 13, 2.

quae vestra sunt sed vos. Nec enim de-
bent filii parentibus thesaurizare, sed pa-
rentes filiis. **15** Ego autem libentissime
impendam et superimpendar ipse pro
animabus vestris, licet plus diligens mi-
nus diligar.

16 Sed esto, ego vos non gravavi: sed
cum essem astutus, dolo vos cepi. **17** Num-
quid per aliquem eorum quos misi ad vos
circumveni vos? **18** Rogavi Titum et
misi cum illo fratrem: numquid Titus vos
circumvenit? nonne eodem spiritu ambu-
lavimus? nonne iisdem vestigiis?

19 Olim putatis quod excusemus nos
apud vos. Coram deo in Christo loqui-
mur; omnia autem, carissimi, propter
vestram aedificationem. **20** Timeo enim
ne forte cum venero non quales volo in-
veniam vos, et ego inveniar a vobis qua-
lem non vultis, ne forte contentiones ae-
mulationes animositates dissensiones de-
tractiones susurrationes inflationes sedi-
tiones sint inter vos, **21** ne iterum cum
venero humiliet me deus apud vos et
lugeam multos ex his qui ante peccave-
runt et non egerunt paenitentiam super

---

15. (Ego enim) 19. aedificationem vestram 21. ex iis

---

18 8, 6. 18. **20** 1 Cor. 3, 3 ss. **21** 13, 2.

μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν.

XIII.

Apostoli propediem venturi Corinthum de disciplina severa hortatio.

1 Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ
στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθή-
σεται πᾶν ῥῆμα. 2 προείρηκα καὶ προλέγω
ὡς παρὼν τὸ δεύτερον καὶ ἀπὼν νῦν τοῖς
προημαρτηκόσιν καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι
ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι. 3 ἐπεὶ
δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χρι-
στοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνα-
τεῖ ἐν ὑμῖν· 4 καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ
ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ· καὶ
γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσο-
μεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς.
5 ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει,
ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε
ἑαυτοὺς ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἐν ὑμῖν; εἰ
μήτι ἀδόκιμοί ἐστε. 6 ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώ-
σεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι. 7 εὐ-
χόμεθα δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς
κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶ-
μεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς

XIII. 2. απων νυν γραφω 4. (om ει) . . ςe (non ς) και γαρ και ημεις . . ζησομεθα . . (om εις υμας) 5. Ιησ. Χρ. εν υμ. εστιν 7. ευχομαι

XIII. 1 12, 14. *Deut. 19, 15.

immunditia et fornicatione et inpudicitia quam gesserunt.

XIII.

Apostoli propediem venturi Corinthum de disciplina severa hortatio.

1 Ecce tertio hoc venio ad vos: in
ore duorum vel trium testium stabit
omne verbum. 2 Praedixi et praedico ut
praesens bis et nunc absens, his qui ante
peccaverunt et ceteris omnibus, quoniam
si venero iterum non parcam. 3 An ex-
perimentum quaeritis eius qui in me lo-
quitur Christus, qui in vos non infirma-
tur, sed potens est in vobis? 4 Nam
etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vi-
vit ex virtute dei: nam et nos infirmi
sumus in illo, sed vivemus cum eo ex
virtute dei in vobis. 5 Vosmet ipsos
temptate si estis in fide, ipsi vos probate.
An non cognoscitis vos ipsos, quia Chri-
stus Iesus in vobis est? nisi forte reprobi
estis. 6 Spero autem quod cognoscetis
quia nos non sumus reprobi. 7 Oramus
autem deum ut nihil mali faciatis, non
ut nos probati pareamus, sed ut vos quod
bonum est faciatis, nos autem ut reprobi

XIII. 2. bis: V *om*, A vobis . . iis qui 3. in vobis 4. (vivet) 5. cognosc. vosmet ipsos 7. appareamus

---

XIII. 1 12, 14. *Deut. 19, 15.

δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. 8 οὐ γὰρ δυνάμεθά
τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀλη-
θείας. 9 χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθε-
νῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε· τοῦτο καὶ
εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. 10 διὰ
τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ
ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν
ἔδωκέν μοι ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ
εἰς καθαίρεσιν.

11 Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτί-
ζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰ-
ρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰ-
ρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. 12 ἀσπάσασθε
ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήματι. ἀσπάζονται
ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.

13 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ
ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

8. αλλ 9. τουτ. δε και 13. add in f. αμην

10 10, 8. 11 Rom. 15, 33. 12 Rom. 16, 16 pp.

simus. 8 Non enim possumus aliquid
adversus veritatem, sed pro veritate.
9 Gaudeamus enim quando nos infirmi
sumus, vos autem potentes estis: hoc
et oramus, vestram consummationem.
10 Ideo haec absens scribo ut non prae-
sens durius agam secundum potestatem
quam dominus dedit mihi in aedificatio-
nem et non in destructionem.

11 ([28]) De cetero, fratres, gaudete, per-
fecti estote, exhortamini, idem sapite, pa-
cem habete, et deus dilectionis et pacis
erit vobiscum. 12 Salutate invicem in
osculo sancto. Salutant vos sancti omnes.

13 Gratia domini nostri Iesu Christi et
caritas dei et communicatio sancti spiri-
tus cum omnibus vobis, amen.

7. (sumus) 9. quoniam nos 11. pacis et dilectionis 12. omnes sancti 13. (spiritus sancti) . . sit cum

10 10, 8. 11 Rom. 15, 33. 12 Rom. 16, 16 pp.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ.

I.

Gravis salutatio. Galatarum carpit defectum a divina evangelii veritate. De pristina sua vita et apostolatu exponit.

1 Παῦλος ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων
οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ
νεκρῶν, 2 καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελ-
φοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας. 3 χά-
ρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 4 τοῦ δόν-
τος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως
ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος
πονηροῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πα-
τρὸς ἡμῶν, 5 ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων· ἀμήν.

6 Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατί-
θεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι
Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, 7 ὃ οὐκ
ἔστιν ἄλλο, εἰ μή τινές εἰσιν οἱ ταράσσον-
τες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. 8 ἀλλὰ καὶ ἐὰν
ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται
ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα

I. 4. περι: υπερ . . (τ. αιων. του ενεστ.) 6. (om Χριστ.) . . ουτω

I. 2 Act. 16, 6. 3 Rom. 1, 7 ss. 4 2, 20. Tit. 2, 14. 5 Rom. 16, 27 ss. 7 5, 10.

EPISTULA

AD GALATAS.

I.

Gravis salutatio. Galatarum carpit defectum a divina evangelii veritate. De pristina sua vita et apostolatu exponit.

1 ([1]) Paulus apostolus, non ab homi-
nibus neque per hominem, sed per Iesum
Christum et deum patrem qui suscitavit
eum a mortuis, 2 et qui mecum sunt
omnes fratres, ecclesiis Galatiae. 3 Gratia
vobis et pax a deo patre et domino no-
stro Iesu Christo, 4 qui dedit semet ipsum
pro peccatis nostris, ut eriperet nos de
praesenti saeculo nequam secundum vo-
luntatem dei et patris nostri, 5 cui est
gloria in saecula saeculorum, amen.

6 ([2]) Miror quod sic tam cito trans-
ferimini, ab eo qui vos vocavit in gra-
tiam Christi, in aliud evangelium, 7 quod
non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos
conturbant et volunt convertere evange-
lium Christi. 8 Sed licet nos aut ange-
lus de caelo evangelizet vobis praeter-
quam quod evangelizavimus vobis, ana-

I. 6. AF *aliique* transferemini

I. 2 Act. 16, 6. 3 Rom. 1, 7 ss. 4 2, 20. Tit. 2, 14. 5 Rom. 16, 27 ss. 7 5, 10.

ἔστω. 9 ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν
λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρʼ ὃ πα-
ρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. 10 ἄρτι γὰρ
ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀν-
θρώποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρε-
σκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.

11 Γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγ-
γέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπʼ ἐμοῦ ὅτι οὐκ
ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον· 12 οὐδὲ γὰρ ἐγὼ
παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ οὔτε ἐδι-
δάχθην, ἀλλὰ διʼ ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ. 13 ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστρο-
φήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθʼ
ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ
καὶ ἐπόρθουν αὐτήν· 14 καὶ προέκοπτον
ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώ-
τας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς
ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων.
15 ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ ἀφορίσας με ἐκ
κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς
χάριτος αὐτοῦ 16 ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν
τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ
καὶ αἵματι, 17 οὐδὲ ἀπῆλθον εἰς Ἱεροσό-
λυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ

10. ει γαρ ετι 11. γαρ: δε 12. ουτε: (ουδε) 15. ευ-
δοκ. ο θεος 17. ουδε ανηλθον . . αλλ

13 Act. 8, 3. 9, 21. 14 Act. 22, 3.

thema sit. 9 Sicut praediximus, et nunc
iterum dico, si quis vobis evangelizaverit
praeter id quod accepistis, anathema sit.
10 (3) Modo enim hominibus suadeo an
deo? aut quaero hominibus placere? Si
adhuc hominibus placerem, Christi ser-
vus non essem.

11 (4) Notum enim vobis facio, fratres,
evangelium quod evangelizatum est a me,
quia non est secundum hominem: 12 ne-
que enim ego ab homine accepi illud ne-
que didici, sed per revelationem Iesu
Christi. 13 (5) Audistis enim conversa-
tionem meam aliquando in iudaismo,
quoniam supra modum persequebar ec-
clesiam dei et expugnabam illam, 14 et
proficiebam in iudaismo supra multos
coaetaneos in genere meo, abundantius
aemulator existens paternarum mearum
traditionum. 15 Cum autem placuit ei
qui me segregavit de utero matris meae
et vocavit per gratiam suam, 16 ut re-
velaret filium suum in me, ut evangeli-
zarem illum in gentibus, continuo non
adquievi carni et sanguini, 17 neque veni
Hierosolyma ad antecessores meos apo-

10. (aut deo) . . an quaero 14. coaetaneos meos
15. ex utero 17. Ierosolymam

13 Act. 8, 3. 9, 21. 14 Act. 22, 3.

ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα
εἰς Δαμασκόν. 18 ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία
ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Κηφᾶν,
καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε·
19 ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ
μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. 20 ἃ
δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι
οὐ ψεύδομαι. 21 ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ
κλίματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας.
22 ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς
ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ,
23 μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι ὁ διώκων
ἡμᾶς ποτὲ νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἥν
ποτε ἐπόρθει, 24 καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ
τὸν θεόν.

II.

De apostolorum conventu hierosolymitano et Pauli cum Petro controversia antiochena. De lege et fide.

1 Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πά-
λιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα,
συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον· 2 ἀνέβην δὲ
κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ
εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ'
ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μή πως εἰς κενὸν
τρέχω ἢ ἔδραμον. 3 ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ
σὺν ἐμοί, Ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη περιτμη-

---

18. Κηφαν: Πετρον

---

18 Act. 9, 28. 21 Act. 9, 30. 15, 41.
II. 2 Act. 15, 2. 11, 30. Phil. 2, 16.

stolos, sed abii in Arabiam, et iterum
reversus sum Damascum. 18 Deinde post
annos tres veni Hierosolyma videre Pe-
trum, et mansi apud eum diebus quinde-
cim: 19 alium autem apostolorum vidi
neminem nisi Iacobum fratrem domini.
20 Quae autem scribo vobis, ecce coram
deo quia non mentior. 21 Deinde veni
in partes Syriae et Cilieiae. 22 Eram
autem ignotus facie ecclesiis Iudaeae quae
erant in Christo, 23 tantum autem au-
ditum habebant quoniam qui perseque-
batur nos aliquando, nunc evangelizat
fidem quam aliquando expugnabat, 24 et
in me clarificabant deum.

II.

De apostolorum conventu hierosolymitano et Pauli cum Petro controversia antiochena. De lege et fide.

1 (6) Deinde post annos quattuorde-
cim iterum ascendi Hierosolyma cum
Barnaba, adsumpto et Tito: 2 ascendi
autem secundum revelationem, et contuli
cum illis evangelium quod praedico in
gentibus, seorsum autem his qui vide-
bantur, ne forte in vacuum currerem aut
cucurrissem. 3 Sed neque Titus, qui
mecum erat, cum esset gentilis, compul-

---

17. (in Arabia) 18. Ierosolymam 20. (quoniam non ment.)
II. 1. Ierosolymam 2. iis qui videbantur aliquid esse

---

18 Act. 9, 26. 21 Act. 9, 30. 15, 41.
II. 2 Act. 15, 2. 11, 30. Phil. 2, 16.

θῆναι· 4 διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδα-
δέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι
τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν· 5 οἷς
οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα
ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς
ὑμᾶς. 6 ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι,
ὁποῖοί ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσω-
πον θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει· ἐμοὶ
γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο, 7 ἀλλὰ
τοὐναντίον ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγ-
γέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέτρος τῆς
περιτομῆς, 8 ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς
ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησεν κἀμοὶ
εἰς τὰ ἔθνη, 9 καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν
δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ
Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς
ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας, ἵνα
ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περι-
τομήν· 10 μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημο-
νεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο
ποιῆσαι.

11 Ὅτε δὲ ἦλθεν Κηφᾶς εἰς Ἀντιό-

Π. 4. καταδουλωσωνται 5. (om οις ουδε) 8. και εμοι 9. (Πετρ. κ. Ιακ.) .. (ημεις μεν) 11. Κηφας: Πετρος

---

6 Rom. 2. 11. 9 Act. 15, 12 ss. 10 Act. 11, 29 s. 11 Act. 15, 35.

sus est circumcidi; 4 sed propter sub-
introductos falsos fratres, qui subintroie-
runt explorare libertatem nostram quam
habemus in Christo Iesu, ut nos in ser-
vitutem redigerent; 5 quibus neque ad
horam cessimus subiectioni, ut veritas
evangelii permaneat apud vos. 6 Ab his
autem qui videbantur esse aliquid: qua-
les aliquando fuerint, nihil mea interest;
deus personam hominis non accipit: mihi
enim qui videbantur nihil contulerunt,
7 sed e contrario cum vidissent quod
creditum est mihi evangelium praeputii,
sicut Petro circumcisionis: 8 qui enim
operatus est Petro in apostolatum cir-
cumcisionis, operatus est et mihi inter
gentes: 9 et cum cognovissent gratiam
quae data est mihi Iacobus et Cephas et
Iohannes, qui videbantur columnae esse,
dextras dederunt mihi et Barnabae so-
cietatis, ut nos in gentes, ipsi autem in
circumcisionem; 10 tantum ut paupe-
rum memores essemus, quod etiam sol-
licitus fui hoc ipsum facere.

11 (7) Cum autem venisset Cephas

---

4. (autem falsos) 5. subiectione 6. Ab iis .. mihi enim qui videbantur esse aliquid 7. e contra .. sicut et Petro 9. (*om* et *sec.*)

---

6 Rom. 2, 11. 9 Act. 15, 12 ss. 10 Act. 11, 29 s. 11 Act. 15, 35.

χειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι
κατεγνωσμένος ἦν. 12 πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν
τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνή-
σθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλεν καὶ ἀφώ-
ριζεν ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς·
13 καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ
Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη
αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. 14 ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι
οὐκ ὀρθοποδοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ
εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν
πάντων Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς
ζῇς καὶ οὐχ' Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγ-
κάζεις ἰουδαΐζειν; 15 ἡμεῖς φύσει Ἰου-
δαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, 16 εἰ-
δότες δὲ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ
ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ
Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν
ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως
καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, διότι ἐξ ἔργων
νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σάρξ. 17 εἰ
δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὑρέ-
θημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα Χριστὸς
ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο. 18 εἰ γὰρ
ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παρα-
βάτην ἐμαυτὸν συνιστάνω. 19 ἐγὼ γὰρ

12. (ηλθεν) 14. τω Πετρω .. (ε. κ. ο. Ιουδ. ζης) .. ουχ: ουκ .. (πως τα) 16. αμαρτωλοι. [16] ειδοτες οτι .. (Χριστου Ιησου) .. εκ πιστ.: add Χριστου .. (οτι) .. ου δικ. εξ εργ. νομ. 18. συνιστημι

12 Act. 11, 3. 16 3, 11. Rom. 3, 20. * Ps. 142 (143), 2.

Antiochiam, in faciem ei restiti, quia re-
prehensibilis erat. 12 Prius enim quam
venirent quidam ab Iacobo, cum genti-
bus edebat: cum autem venissent, sub-
trahebat et segregabat se, timens eos qui
ex circumcisione erant; 13 et simulationi
eius consenserunt ceteri Iudaei, ita ut et
Barnabas duceretur ab eis in illam si-
mulationem. 14 Sed cum vidissem quod
non recte ambularent ad veritatem evan-
gelii, dixi Cephae coram omnibus Si tu,
cum Iudaeus sis, gentiliter et non iudaice
vivis, quomodo gentes cogis iudaizare?
15 Nos natura Iudaei et non ex gentibus
peccatores, 16 scientes autem quod non
iustificatur homo ex operibus legis, nisi
per fidem Iesu Christi, et nos in Christo
Iesu credimus, ut iustificemur ex fide
Christi et non ex operibus legis; propter
quod ex operibus legis non iustificabitur
omnis caro. 17 ([8]) Quod si quaerentes
iustificari in Christo inventi sumus et
ipsi peccatores, numquid Christus pec-
cati minister est? Absit. 18 Si enim quae
destruxi haec iterum aedifico, praevari-
catorem me constituo. 19 Ego enim per

12. a Iacobo 13. AF in illa simulatione 14. vivis et non iudaice 18. iterum haec .. (reaedifico)

12 Act. 11, 3. 16 3, 11. Rom. 3, 20. * Ps. 142 (143), 2.

διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον ἵνα θεῷ ζήσω.
20 Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι
ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ
ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ
θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος
ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. 21 οὐκ ἀθετῶ τὴν χά-
ριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη,
ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

III.

Spiritus ex fide. Abrahami fides ac filii. Dei promissio, lex, Christus. Lex educator. Christiani et Abraham.

1 Ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβά-
σκανεν, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χρι-
στὸς προεγράφη ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος;
2 τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ
ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε ἢ ἐξ ἀκοῆς
πίστεως; 3 οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξά-
μενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; 4 το-
σαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. 5 ὁ
οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνερ-
γῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ
ἀκοῆς πίστεως; 6 καθὼς Ἀβραὰμ ἐπί-

20. (ζω τη του θε. και Χριστου τ. αγ.)
III. 1. εβασκανεν: add τη αληθεια μη πειθεσθαι . . (om εν υμιν)

20 1, 4. Eph. 5, 2.
III. 2 5. Rom. 10, 17. 6 *Gen. 15, 6. Rom. 4. 3. Iac. 2, 23.

legem legi mortuus sum ut deo vivam;
Christo confixus sum cruci. 20 Vivo au-
tem iam non ego, vivit vero in me Chri-
stus: quod autem nunc vivo in carne, in
fide vivo filii dei, qui dilexit me et tra-
didit semet ipsum pro me. 21 Non abii-
cio gratiam dei: si enim per legem iusti-
tia, ergo Christus gratis mortuus est.

III.

Spiritus ex fide. Abrahami fides ac filii. Dei promissio, lex, Christus. Lex educator. Christiani et Abraham.

1 (9) O insensati Galatae, quis vos fa-
scinavit, ante quorum oculos Iesus Chri-
stus praescriptus est crucifixus? 2 Hoc
solum volo a vobis discere, ex operibus
legis spiritum accepistis, an ex auditu
fidei? 3 Sic stulti estis? cum spiritu
coeperitis, nunc carne consummamini?
4 Tanta passi estis sine causa? si tamen
sine causa. 5 Qui ergo tribuit vobis spi-
ritum et operatur virtutes in vobis, ex ope-
ribus legis an ex auditu fidei? 6 Sicut Abra-

21. gratis Christus
III. 1. fascinavit: V *add* non obedire veritati, *item* A ver. non ob. . . in vobis crucifixus 2. a vobis volo 3. VA** ut cum spiritu . . consummemini 6. Sicut scriptum est Abraham

20 1, 4. Eph. 5, 2.
III. 2 5. Rom. 10, 17. 6 *Gen. 15, 6. Rom. 4. 3. Iac. 2, 23.

στευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
δικαιοσύνην. 7 γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ
πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. 8 προϊ-
δοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ
τὰ ἔθνη ὁ θεός, προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραὰμ
ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη.
9 ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ
πιστῷ Ἀβραάμ. 10 ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων
νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσίν· γέγραπται
γὰρ ὅτι ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει
ἐν πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ
τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά. 11 ὅτι δὲ
ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ θεῷ
δῆλον, ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται,
12 ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ'
ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. 13 Χρι-
στὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ
νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, ὅτι
γέγραπται Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος
ἐπὶ ξύλου, 14 ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία
τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν
διὰ τῆς πίστεως.

15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω. ὅμως

8. ς^e (non ς) ευλογηθησονται 10. om οτι 12. ο ποι. αυτα ανθρωπος 13. γεγραπτ. γαρ

8 *Gen. 12, 3. Act. 3, 25. 10 *Deut. 27, 26. 11 *Hab. 2, 4. Heb. 10, 38. Rom. 1, 17. 12 *Lev. 18, 5. Rom. 10, 5. 13 4, 5. *Deut. 21, 23. 15 Rom. 3, 5 ss.

ham credidit deo, et reputatum est
ei ad iustitiam. 7 Cognoscite ergo quia
qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahae.
8 Providens autem scriptura quia ex fide
iustificat gentes deus, praenuntiavit Abra-
hae quia benedicentur in te omnes gen-
tes. 9 ([10]) Igitur qui ex fide sunt, bene-
dicentur cum fideli Abraham. 10 Qui-
cumque enim ex operibus legis sunt, sub
maledicto sunt. Scriptum est enim Male-
dictus omnis qui non permanserit in
omnibus quae scripta sunt in libro legis
ut faciat ea. 11 ([11]) Quoniam autem in
lege nemo iustificatur apud deum, mani-
festum est, quia iustus ex fide vivit.
12 Lex autem non est ex fide, sed Qui
fecerit ea, vivet in illis. 13 ([12]) Christus
nos redemit de maledicto legis, factus
pro nobis maledictum, quia scriptum est
Maledictus omnis qui pendet in ligno;
14 ut in gentibus benedictio Abrahae fie-
ret in Christo Iesu, ut pollicitationem
spiritus accipiamus per fidem.

15 ([13]) Fratres, secundum hominem

6. est illi ad 7. ii sunt

8 *Gen. 12, 3. Act. 3, 25. 10 *Deut. 27, 26. 11 *Hab. 2, 4. Heb. 10, 38. Rom. 1, 17. 12 *Lev. 18, 5. Rom. 10, 5. 13 4, 5. *Deut. 21, 23. 15 Rom. 3, 5 ss.

ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς
ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. 16 τῷ δὲ Ἀβραὰμ
ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι
αὐτοῦ. οὐ λέγει Καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς
ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός Καὶ τῷ σπέρ-
ματί σου, ὅς ἐστιν Χριστός. 17 τοῦτο δὲ
λέγω· διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ
θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη
γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆ-
σαι τὴν ἐπαγγελίαν. 18 εἰ γὰρ ἐκ νόμου
ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ
Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός.
19 Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων
χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα
ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι' ἀγγέλων, ἐν
χειρὶ μεσίτου. 20 ὁ δὲ μεσίτης ἑνὸς οὐκ
ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστίν. 21 ὁ οὖν νόμος
κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; μὴ γένοιτο.
εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆ-
σαι, ὄντως ἐκ νόμου ἂν ἦν ἡ δικαιοσύνη·
22 ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα
ὑπὸ ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως

---

16. ερρηθησαν 17. υ. τ. θεου εις Χριστον . . ετη τετρ. και τριακ. 19. (ετεθη) 21. (om του θεου) . . αν εκ νομου

---

16 8. *Gen. 22, 18 pp. 17 *Ex. 12, 41. 18 Rom. 4. 14. 19 Rom. 5. 20. Heb. 2, 2. Act. 7, 53. 20 1 Tim. 2, 5. 22 Rom. 11, 32.

dico. Tamen hominis confirmatum testa-
mentum nemo spernit aut superordinat.
16 Abrahae dictae sunt promissiones et
semini eius. Non dicit Et seminibus,
quasi in multis, sed quasi in uno Et se-
mini tuo, qui est Christus. 17 Hoc au-
tem dico. Testamentum confirmatum a
deo quae post quadringentos et triginta
annos facta est lex non irritum facit ad
evacuandam promissionem. 18 Nam si
ex lege hereditas, iam non ex repromis-
sione: Abrahae autem per repromissio-
nem donavit deus.
19 (14) Quid igitur lex? Propter trans-
gressiones posita est, donec veniret se-
men cui promiserat, ordinata per ange-
los in manu mediatoris. 20 Mediator
autem unius non est, deus autem unus
est. 21 (15) Lex ergo adversus promissa
dei? Absit. Si enim data esset lex quae
posset vivificare, vere ex lege esset iusti-
tia: 22 sed conclusit scriptura omnia
sub peccato, ut promissio ex fide Iesu

---

17. AF *aliique* irritam 18. ex promissione

---

16 8. *Gen. 22, 18 pp. 17 *Ex. 12, 41. 18 Rom. 4, 14. 19 Rom. 5, 20. Heb. 2, 2. Act. 7, 53. 20 1 Tim. 2, 5. 22 Rom. 11, 32.

Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.
23 πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον
ἐφρουρούμεθα συγκεκλεισμένοι εἰς τὴν μέλ-
λουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. 24 ὥστε ὁ
νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χρι-
στόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν· 25 ἐλ-
θούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδα-
γωγόν ἐσμεν. 26 πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ
ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ·
27 ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χρι-
στὸν ἐνεδύσασθε. 28 οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος
οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθε-
ρος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ
ὑμεῖς εἷς ἐστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 29 εἰ δὲ
ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα
ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

IV.

Heres parvulus. Servi legis et dei filii. Pristini amoris recordatio. Hagar et Sara duo foedera.

1 Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρο-
νόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου
κύριος πάντων ὤν, 2 ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους
ἐστὶν καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας
τοῦ πατρός. 3 οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν

23. (συγκλειομενοι) 28. (απαντες) 29. και κατ
IV. 3. ουτω

23 1 Pet. 1, 5. 27 Rom. 6, 3. 13, 14. 28 s. 1 Cor. 12, 13. Col. 3, 11. 29 Rom. 9, 7 s.
IV 3 9. Col. 2, 20.

Christi daretur credentibus. 23 Prius au-
tem quam veniret fides sub lege custo-
diebamur conclusi in eam fidem, quae
revelanda erat. 24 Itaque lex paedago-
gus noster fuit in Christo, ut ex fide iu-
stificemur: 25 at ubi venit fides, iam
non sumus sub paedagogo. 26 Omnes
enim filii dei estis per fidem in Christo
Iesu. 27 (16) Quicumque enim in Chri-
sto baptizati estis, Christum induistis.
28 Non est Iudaeus neque Graecus, non
est servus neque liber, non est masculus
neque femina: omnes enim vos unum
estis in Christo Iesu. 29 (17) Si autem
vos Christi, ergo Abrahae semen estis,
secundum promissionem heredes.

IV.

Heres parvulus. Servi legis et dei filii. Pristini amoris recordatio. Hagar et Sara duo foedera.

1 (18) Dico autem, quanto tempore he-
res parvulus est, nihil differt a servo,
cum sit dominus omnium. 2 sed sub
tutoribus est et actoribus usque ad prae-
finitum tempus a patre. 3 (19) Ita et nos

26. per fidem quae est 29. semen Abrahae
IV. 2. sub tut. et act. est

23 1 Pet. 1, 5. 27 Rom. 6, 3. 13, 14. 28 s. 1 Cor. 12, 13. Col. 3, 11. 29 Rom. 9, 7 s.
IV. 3 9. Col. 2, 20.

νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἤμεν
δεδουλωμένοι· 4 ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα
τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱόν
αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον
ὑπὸ νόμον, 5 ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγο-
ράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. 6 ὅτι
δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, κρᾶ-
ζον Ἀββᾶ ὁ πατήρ. 7 ὥστε οὐκέτι εἶ
δοῦλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρο-
νόμος διὰ θεοῦ.

8 Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδου-
λεύσατε τοῖς φύσει μὴ οὖσιν θεοῖς· 9 νῦν
δὲ γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ
θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ
καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δου-
λεύειν θέλετε; 10 ἡμέρας παρατηρεῖσθε
καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς.
11 φοβοῦμαι ὑμᾶς μή πως εἰκῇ κεκοπίακα
εἰς ὑμᾶς.

12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς,
ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν. οὐδέν με ἠδική-
σατε· 13 οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς
σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον,
14 καὶ τὸν πειρασμόν μου τὸν ἐν τῇ σαρκί

4. (γεννωμενον εκ) 6. υμων 7. αλλ..κ. κληρ. θεου δια Χριστου 8. τοις μη φυσει 10. ενιαυτους; 14. (τ. πειρ. τον εν) (τ. πειρ. υμων εν)

4 Eph. 1, 10. Rom. 1, 3. 5 3. 13. 6 Rom. 8, 15. 7 Rom. 8, 17. 10 Col. 2, 16. Rom. 14, 5.

cum essemus parvuli, sub elementis mundi
eramus servientes: 4 at ubi venit pleni-
tudo temporis, misit deus filium suum,
factum ex muliere, factum sub lege, 5 ut
eos qui sub lege erant redimeret, ut ado-
ptionem filiorum reciperemus. 6 ([20]) Quon-
iam autem estis filii, misit deus spiritum
filii sui in corda nostra, clamantem Abba
pater. 7 Itaque iam non es servus sed
filius: quod si filius, et heres per deum.

8 Sed tunc quidem ignorantes deum
his qui natura non sunt dii serviebatis:
9 nunc autem cum cognoveritis deum,
immo cogniti sitis a deo, quomodo con-
vertimini iterum ad infirma et egena
elementa, quibus denuo servire vultis?
10 Dies observatis et menses et tempora
et annos. 11 Timeo vos, ne forte sine
causa laboraverim in vobis.

12 Estote sicut ego, quia et ego sicut
vos. ([21]) Fratres, obsecro vos. Nihil me
laesistis: 13 scitis autem quia per infir-
mitatem carnis evangelizavi vobis iam
pridem, 14 et temptationem vestram in

6. in corda vestra 7. iam non est 8. iis qui 12. (sicut et ego)

4 Eph. 1, 10. Rom. 1, 3. 5 3. 13. 6 Rom. 8, 15. 7 Rom. 8, 17. 10 Col. 2, 16. Rom. 14, 5.

μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε,
ἀλλὰ ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς
Χριστὸν Ἰησοῦν. 15 τίς οὖν ὁ μακαρισμὸς
ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατὸν
τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἐδώκατέ
μοι. 16 ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀλη-
θεύων ὑμῖν; 17 ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς,
ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς
ζηλοῦτε. 18 καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν
καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖ-
ναί με πρὸς ὑμᾶς. 19 τεκνία μου, οὓς
πάλιν ὠδίνω ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν
ὑμῖν, 20 ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς
ἄρτι καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀπο-
ροῦμαι ἐν ὑμῖν.

21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες
εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; 22 γέγρα-
πται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν,
ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευ-
θέρας. 23 ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης
κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευ-
θέρας διὰ τῆς ἐπαγγελίας. 24 ἅτινά ἐστιν
ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ εἰσιν δύο δια-
θῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δου-

14. αλλ 15. ουν ην . . αν εδωκατε 17. ς^c (non ς) °εκκλ. ημας 18. (om το) 19. (τεκνα) 23. (om μεν) 24. °αι δυο

19 1 Cor. 4, 15. 22 *Gen. 21, 2. 9. 23 Rom. 9, 9.

carne mea non sprevistis neque respui-
stis, sed sicut angelum dei excepistis
me, sicut Christum Iesum. 15 Ubi est
ergo beatitudo vestra? Testimonium enim
perhibeo vobis, quia si fieri posset ocu-
los vestros eruissetis et dedissetis mihi.
16 Ergo inimicus vobis factus sum verum
dicens vobis? 17 (22) Aemulantur vos
non bene, sed excludere vos volunt, ut
illos aemulemini. 18 Bonum autem ae-
mulamini in bono semper, et non tantum
cum praesens sum apud vos. 19 (23) Fi-
lioli mei, quos iterum parturio, donec
formetur Christus in vobis: 20 vellem
autem esse apud vos modo et mu-
tare vocem meam, quoniam confundor in
vobis.

21 Dicite mihi, qui sub lege vultis esse,
legem non legistis? 22 Scriptum est
enim quoniam Abraham duos filios ha-
buit, unum de ancilla et unum de libera.
23 Sed qui de ancilla, secundum carnem
natus est; qui autem de libera, per re-
promissionem. 24 Quae sunt per alle-
goriam dicta. Hacc enim sunt duo testa-
menta, unum quidem a monte Sina, in

24. in monte

19 1 Cor. 4, 15. 22 *Gen. 21, 2. 9. 23 Rom. 9, 9.

λείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ. 25 τὸ
γὰρ Ἄγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ·
συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ, δουλεύει
γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. 26 ἡ δὲ
ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν
μήτηρ ἡμῶν· 27 γέγραπται γάρ Εὐφράν-
θητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόη-
σον ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα
τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.
28 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγ-
γελίας τέκνα ἐστέ. 29 ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ
κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν τὸν κατὰ
πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. 30 ἀλλὰ τί λέγει
ἡ γραφή; Ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν
υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς
τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.
31 διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης
τέκνα ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

V.

Standum christiana libertate contra iudaizantes seductores. Libertatis lex impletur fide, caritate, morum sanctitate.

1 Τῇ ἐλευθερίᾳ ᾗ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευ-
θέρωσεν στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δου-
λείας ἐνέχεσθε.

2 Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν πε-

25. γαρ: (δε) .. (om Αγαρ) .. δουλ. δε 26. παντων ημων 28. ημεις δε .. εσμεν 29. ουτω 30. (κληρονομησει) 31. δια: αρα (ημεις δε)
V. 1. Τη ελευθ. ουν, η Χρ. ημας .. (om η) .. (στηκ. ουν) 2. ἰδέ

26 Heb. 12, 22. Apoc. 3, 12. 27 *Es. 54, 1.
28 Rom. 9, 7 s. 30 *Gen. 21, 10. 12.

servitutem generans, quae est Agar.
25 Sina enim mons est in Arabia, qui
coniunctus est ei quae nunc est Hieru-
salem et servit cum filiis suis: 26 illa
autem quae sursum est Hierusalem libera
est, quae est maior nostra. 27 Scriptum
est enim Laetare sterilis quae non paris,
erumpe et clama quae non parturis, quia
multi filii desertae magis quam eius quae
habet virum. 28 Nos autem, fratres, se-
cundum Isaac promissionis filii sumus.
29 Sed quomodo tunc qui secundum
carnem natus fuerat persequebatur eum
qui secundum spiritum, ita et nunc.
30 Sed quid dicit scriptura? Eiice ancil-
lam et filium eius: non enim heres erit
filius ancillae cum filio liberae. 31 Ita-
que, fratres, non sumus ancillae filii sed
liberae.

V.

Standum christiana libertate contra iudaizantes seductores. Libertatis lex impletur fide, caritate, morum sanctitate.

1 Qua libertate nos Christus liberavit,
state, et nolite iterum iugo servitutis con-
tineri.

2 ([24]) Ecce ego Paulus dico vobis

25. suis: (eius) 29. tunc is qui 31. V, 1. liberae: qua libertate Christus nos liberavit. [1] State

26 Heb. 12, 22. Apoc. 3, 12. 27 *Es. 54, 1.
28 Rom. 9, 7 s. 30 *Gen. 21, 10. 12.

ριτέμνησθε Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει.
3 μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ
περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν
νόμον ποιῆσαι. 4 κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ
Χριστοῦ οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς
χάριτος ἐξεπέσατε. 5 ἡμεῖς γὰρ πνεύματι
ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχό-
μεθα. 6 ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περι-
τομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πί-
στις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

7 Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν
τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; 8 ἡ πεισμονὴ
οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. 9 μικρὰ ζύμη
ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. 10 ἐγὼ πέποιθα
εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονή-
σετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ
κρίμα, ὅστις ἂν ᾖ. 11 ἐγὼ δέ, ἀδελφοί,
εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκο-
μαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ
σταυροῦ. 12 ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ
ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

13 Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε,
ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορ-
μὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δου-

3. (om παλιν) 4. (om του) 7. ανεκοψε 9. ζυμοι: (δολοι) 10. (οστ. εαν)

V. 3 Iac. 2, 10. 6 6, 15. 1 Cor. 7, 19. 7 3, 1. 1 Cor. 7, 6. 9 1 Cor. 5, 6.

quoniam si circumcidamini, Christus vo-
bis nihil proderit: 3 testificor autem
rursum omni homini circumcidenti se
quoniam debitor est universae legis fa-
ciendae. 4 Evacuati estis a Christo, qui
in lege iustificamini, a gratia excidistis.
5 Nos enim spiritu ex fide spem iustitiae
expectamus. 6 ([25]) Nam in Christo Iesu
neque circumcisio aliquid valet neque
praeputium, sed fides quae per caritatem
operatur.

7 ([26]) Currebatis bene: quis vos in-
pedivit veritati non oboedire? 8 Persua-
sio non est ex eo qui vocat vos. 9 Mo-
dicum fermentum totam massam corrum-
pit. 10 Ego confido in vobis in domino,
quod nihil aliud sapietis: qui autem con-
turbat vos, portabit iudicium, quicumque
est ille. 11 ([27]) Ego autem, fratres, si
circumcisionem adhuc praedico, quid ad-
huc persecutionem patior? ergo evacua-
tum est scandalum crucis. 12 Utinam et
abscindantur qui vos conturbant.

13 Vos enim in libertatem vocati estis,
fratres: tantum ne libertatem in occasio-
nem detis carnis, sed per caritatem ser-

V 3. rursus 8. Persuasio haec 10. (*om in *prius*) 13. per charitatem spiritus

V. 3 Iac. 2, 10. 6 6, 15. 1 Cor. 7, 19. 7 3, 1. 1 Cor. 7, 6. 9 1 Cor. 5, 6.

λεύετε ἀλλήλοις. **14** ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν
ἑνὶ λόγῳ πεπλήρωται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. **15** εἰ δὲ ἀλ-
λήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε
μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

16 Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ
ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. **17** ἡ
γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ
δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀλ-
λήλοις ἀντίκειται, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε ταῦτα
ποιῆτε. **18** εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ
ἐστὲ ὑπὸ νόμον. **19** φανερὰ δέ ἐστιν τὰ
ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν πορνεία, ἀκα-
θαρσία, ἀσέλγεια, **20** εἰδωλολατρεία, φαρ-
μακεία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐρι-
θεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις, **21** φθόνοι,
μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προ-
λέγω ὑμῖν καθὼς καὶ προεῖπον ὅτι οἱ τὰ
τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κλη-
ρονομήσουσιν. **22** ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύ-
ματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακρο-
θυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις,
23 πραΰτης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιού-
των οὐκ ἔστιν νόμος. **24** οἱ δὲ τοῦ Χρι-
στοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς
παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

14. πληρουται . . (σεαυτον) 17. (ταυτα γαρ) αντικ. αλλ. 19. μοιχεια, πορνεια 20. ερεις, ζηλοι 21. φθονοι, φονοι . . (om και sec.) 23. πραοτης 24. om Ιησου

14 *Lev. 19, 18. Mt. 22, 39. Rom. 15, 8 s. **18** Rom. 8, 14. 6, 14. **19** ss. Rom. 1, 29 ss. **22** Eph. 5, 9.

vite invicem. **14** ([28]) Omnis enim lex in
uno sermone impletur, Diliges proximum
tuum sicut te ipsum. **15** Quod si invi-
cem mordetis et comeditis, videte ne ab
invicem consumamini.

16 ([29]) Dico autem, spiritu ambulate,
et desiderium carnis non perficietis.
17 Caro enim concupiscit adversus spi-
ritum, spiritus autem adversus carnem:
haec enim invicem adversantur, ut non
quaecumque vultis illa faciatis. **18** Quod
si spiritu ducimini, non estis sub lege.
19 Manifesta autem sunt opera carnis,
quae sunt fornicatio, immunditia, luxuria,
20 idolorum servitus, veneficia, inimicitiae,
contentiones, aemulationes, irae, rixae, dis-
sensiones, sectae, **21** invidiae, homicidia,
ebrietates, comesationes, et his similia;
quae praedico vobis sicut praedixi, quon-
iam qui talia agunt regnum dei non con-
sequentur. **22** Fructus autem spiritus est
caritas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas
benignitas, fides, **23** modestia, continen-
tia: adversus huiusmodi non est lex.
24 Qui autem sunt Christi, carnem cru-
cifixerunt cum vitiis et concupiscentiis.

14. AF Diligis 16. desideria 17. sibi invicem 18. (ducemini) 19. sunt autem . . immunditia: *add* impudicitia 22. pax patientia benignitas bonitas longanimitas mansuetudo fides 23. continentia: *add* castitas 24. VA**F carnem suam

14 *Lev. 19, 18. Mt. 22, 39. Rom. 13, 8 s. **18** Rom. 8, 14. 6, 14. **19** ss. Rom. 1, 29 ss. **22** Eph. 5, 9.

25 Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ
στοιχῶμεν. 26 μὴ γινώμεθα κενόδοξοι,
ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθο-
νοῦντες.

VI.

Errantibus fratribus consulendum. Seminatio carnalium et spiritalium. De falsorum doctorum ambitione. Gloriandum cruce Christi. Stigmata Iesu.

1 Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προλημφθῇ ἄνθρω-
πος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευ-
ματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύ-
ματι πραΰτητος, σκοπῶν σεαυτόν, μὴ καὶ
σὺ πειρασθῇς. 2 ἀλλήλων τὰ βάρη βαστά-
ζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον
τοῦ Χριστοῦ. 3 εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι
μηδὲν ὤν, φρεναπατᾷ ἑαυτόν. 4 τὸ δὲ ἔρ-
γον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε
εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει καὶ οὐκ
εἰς τὸν ἕτερον· 5 ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον
φορτίον βαστάσει.

6 Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν
λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς.
7 μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. ὃ
γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερί-
σει· 8 ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυ-
τοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ

26. (αλληλους)
VI. 1. προληφθη .. πραοτητος 2. (αναπληρωσατε) 3. εαυτ. φρεν. 7. (αν)

VI. 1 Rom. 15, 1. 4 1 Cor. 11, 28. 7 Iac. 1, 16 ss. 2 Cor. 9, 6.

25 (30) Si vivimus spiritu, spiritu et am-
bulemus. 26 Non efficiamur inanis glo-
riae cupidi, invicem provocantes, invicem
invidentes.

VI.

Errantibus fratribus consulendum. Seminatio carnalium et spiritalium. De falsorum doctorum ambitione. Gloriandum cruce Christi. Stigmata Iesu.

1 (31) Fratres, etsi praeoccupatus fue-
rit homo in aliquo delicto, vos qui spi-
ritales estis instruite huiusmodi in spiritu
lenitatis, considerans te ipsum, ne et tu
tempteris. 2 Alter alterius onera portate,
et sic adimplebitis legem Christi. 3 Nam
si quis existimat se aliquid esse, cum ni-
hil sit, ipse se seducit. 4 Opus autem
suum probet unusquisque, et sic in se-
met ipso tantum gloriam habebit et non
in altero: 5 unusquisque enim onus suum
portabit.

6 (32) Communicet autem is qui cate-
chizatur verbum ei qui se catechizat in
omnibus bonis. 7 (33) Nolite errare,
deus non inridetur. 8 Quae enim semi-
naverit homo, haec et metet; quoniam
qui seminat in carne sua, de carne et

25. spiritu vivimus
VI. 1. huiusmodi instruite 3. (sit nihil) 4. (non altero) 6. verbo

VI. 1 Rom. 15, 1. 4 1 Cor. 11, 28. 7 Iac. 1, 16 ss 2 Cor. 9, 6.

σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος
θερίσει ζωὴν αἰώνιον. 9 τὸ δὲ καλὸν ποι-
οῦντες μὴ ἐγκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θε-
ρίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι. 10 ἄρα οὖν ὡς
καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς
πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς
πίστεως.

11 Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγρα-
ψα τῇ ἐμῇ χειρί. 12 ὅσοι θέλουσιν εὐ-
προσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν
ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ
τοῦ Χριστοῦ μὴ διώκονται. 13 οὐδὲ γὰρ
οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν,
ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι ἵνα ἐν
τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. 14 ἐμοὶ
δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ
σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κἀγὼ τῷ
κόσμῳ· 15 οὔτε γὰρ περιτομή τι ἔστιν
οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. 16 καὶ
ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχοῦσιν, εἰρήνη
ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ
τοῦ θεοῦ. 17 τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μη-

9. εκκακωμεν 10. (ἄρα .. πίστεως;) .. (εργαζομεθα) 12. μη τω στ. τ. Χρ. .. διωκωνται 13. (περιτετμημενοι) 14. (om τω sec.) 15. ουτε γαρ: εν γαρ Χριστω Ιησου ουτε .. εστιν: ισχυει 16. στοιχησουσιν

9 2 Thess. 3, 13. 2 Cor. 4, 16. 15 5, 6. 1 Cor. 7, 19. 2 Cor. 5, 17. 16 Phil. 3, 16.

metet corruptionem. qui autem seminat
in spiritu, de spiritu metet vitam aeter-
nam. 9 Bonum autem facientes non de-
ficiamus: tempore enim suo metemus
non deficientes. 10 ([34]) Ergo dum tem-
pus habemus, operemur bonum ad omnes,
maxime autem ad domesticos fidei.

11 ([35]) Videte qualibus litteris scripsi
vobis mea manu. 12 Quicumque volunt
placere in carne, hi cogunt vos circum-
cidi, tantum ut crucis Christi persecutio-
nem non patiantur: 13 neque enim qui
circumciduntur legem custodiunt, sed vo-
lunt vos circumcidi ut in carne vestra
glorientur. 14 ([36]) Mihi autem absit glo-
riari, nisi in cruce domini nostri Iesu
Christi, per quem mihi mundus crucifixus
est et ego mundo: 15 in Christo enim
Iesu neque circumcisio aliquid valet ne-
que praeputium, sed nova creatura.
16 Et quicumque hanc regulam secuti
fuerint, pax super illos et misericordia,
et super Israhel dei. 17 ([37]) De cetero

12. Quicumque enim

9 2 Thess. 3, 13. 2 Cor. 4, 16. 15 5, 6. 1 Cor. 7, 19. 2 Cor. 5, 17. 16 Phil. 3, 16.

δεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ
Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.
18 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί·
ἀμήν.

17. τ. κυριου Ιησου

18 Phil. 25. 2 Tim. 4, 22.

nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata
Iesu in corpore meo porto.
18 Gratia domini nostri Iesu Christi
cum spiritu vestro, fratres, amen.

17. domini Iesu

18 Phil. 25. 2 Tim. 4, 22.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ.

I.

Beneficia dei in electos celebrat. Precatur ut perveniant ad intellegendam miram per Christum salutem ipsiusque Christi caelestem maiestatem.

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ
θελήματος θεοῦ τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν
Ἐφέσῳ καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς
ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας
ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς
ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ,
4 καθὼς ἐξελέξατο
ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον
αὐτοῦ, ἐν ἀγάπῃ
5 προορίσας ἡμᾶς εἰς
υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν,
κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,
6 εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν
ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ,
7 ἐν
ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων,

I. 1. Ιησ. Χρ. . . (om εν Εφεσω) 3. ς (non ς[e]) om εν extr. 4. εν αγαπη cum antecedd. conig. 6. εν η: (ης)

I. 1 s. Col. 1, 1 s. 3 2 Cor. 1, 3. 4 Col. 1, 22. 7 Col. 1, 14.

EPISTULA

AD EPHESIOS.

I.

Beneficia dei in electos celebrat. Precatur ut perveniant ad intellegendam miram per Christum salutem ipsiusque Christi caelestem maiestatem.

1 ([1]) Paulus apostolus Christi Iesu per
voluntatem dei sanctis omnibus qui sunt
Ephesi et fidelibus in Christo Iesu.
2 Gratia vobis et pax a deo patre nostro et
domino Iesu Christo.

3 Benedictus deus et pater domini
nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in
omni benedictione spiritali in caelestibus
in Christo,
4 sicut elegit nos in ipso
ante mundi constitutionem, ut essemus
sancti et immaculati in conspectu eius in
caritate,
5 qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in
ipsum, secundum propositum voluntatis
suae,
6 in laudem gloriae gratiae suae,
in qua gratificavit nos in dilecto,
7 in
quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum,

I. 1. Iesu Christi . . omnibus sanctis 6. VA**F *add in fine* filio suo

I. 1 s. Col. 1, 1 s. 3 2 Cor. 1, 3. 4 Col. 1, 22. 7 Col. 1, 14.

κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ, 8 ἧς
ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ
φρονήσει 9 γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον
τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν
αὐτοῦ ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ 10 εἰς οἰκο-
νομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνα-
κεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ,
τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς,
ἐν αὐτῷ 11 ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορι-
σθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνερ-
γοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐ-
τοῦ, 12 εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δό-
ξης αὐτοῦ, τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ Χρι-
στῷ· 13 ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν
λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σω-
τηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφρα-
γίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ
ἁγίῳ, 14 ὅς ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονο-
μίας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιή-
σεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

15 Διὰ τοῦτο κἀγώ, ἀκούσας τὴν καθ'
ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν
ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, 16 οὐ
παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, μνείαν
ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου,
17 ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-

7. κατα τον πλουτον 10. τα τε εν°..(επι τοις ουρ.) 11. (εκληθημεν) 12. της δοξης 14. (ο εστιν) 16. (om υμων sec.)

9 3, 3. Col. 1, 28. 10 Gal. 4, 4. Col. 1. 16. 19 s. 11 3, 11. 13 4, 30. 2 Cor. 1, 22 pp. 15 Col. 1, 9. 16 1 Thess. 1, 2. Rom. 1. 9 s.

secundum divitias gratiae eius, 8 quae
superabundavit in nobis in omni sapien-
tia et prudentia, 9 ut notum faceret no-
bis sacramentum voluntatis suae, secun-
dum bonum placitum eius quod proposuit
in eo 10 in dispensationem plenitudinis
temporum, instaurare omnia in Christo,
quae in caelis et quae in terra sunt, in
ipso, 11 in quo etiam sorte vocati su-
mus, praedestinati secundum propositum
eius qui omnia operatur secundum con-
silium voluntatis suae; 12 ut simus in
laudem gloriae eius, qui ante speravimus
in Christo, 13 in quo et vos, cum au-
dissetis verbum veritatis, evangelium sa-
lutis vestrae, in quo et credentes signati
estis spiritu promissionis sancto, 14 qui
est pignus hereditatis nostrae in redem-
ptionem adquisitionis, in laudem gloriae
ipsius.

15 (²) Propterea et ego, audiens fidem
vestram quae est in domino Iesu et di-
lectionem in omnes sanctos, 16 non cesso
gratias agens pro vobis, memoriam vestri
faciens in orationibus meis, 17 ut deus

9. secundum beneplacitum 10. in dispensatione 11. etiam et nos . . operatur omnia 12. eius nos qui 13. (*om* et *sec.*) 14. (gloriae eius)

9 3, 3. Col. 1, 28. 10 Gal. 4, 4. Col. 1, 16. 19 s. 11 3, 11. 13 4, 30. 2 Cor. 1, 22 pp. 15 Col. 1, 9 16 1 Thess. 1, 2. Rom. 1, 9 s.

στοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῴη ὑμῖν πνεῦ-
μα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει
αὐτοῦ, **18** πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς
τῆς καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς
ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ τίς
ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐ-
τοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, **19** καὶ τί τὸ ὑπερβάλ-
λον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς
τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ
κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, **20** ἣν ἐνήργη-
σεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν,
καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπου-
ρανίοις **21** ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξου-
σίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παν-
τὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ
αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, **22** καὶ
πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ
αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκ-
κλησίᾳ, **23** ἥτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ
πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν πληρου-
μένου.

II.

Christus peccatorum salus ex gratia et fide. Ipsi gentiles ad pacem Christi vocati.

1 Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παρα-
πτώμασιν καὶ ταῖς ἁμαρτίαις, **2** ἐν αἷς ποτὲ
περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου

18. καρδιας: °διανοιας . . (om και) 20. (ενηργηκεν) . . (κ. καθισας) 23. °om τα
II. 1. (add in f. υμων).

18 1 Pet. 1, 13. Col. 1, 27. 20 2, 6. 21 Col. 2, 10. 22 1 Cor. 15, 27. Heb. 2, 8. *Ps. 8, 7 (6). 23 Col. 1, 18.
II. 1 Col. 2, 13. 2 Col. 3, 7. 6.

domini nostri Iesu Christi, pater gloriae,
det vobis spiritum sapientiae et revela-
tionis in agnitione eius, **18** inluminatos
oculos cordis vestri, ut sciatis quae sit
spes vocationis eius, quae divitiae gloriae
hereditatis eius in sanctis, **19** et quae
sit supereminens magnitudo virtutis eius
in nos qui credidimus secundum opera-
tionem potentiae virtutis eius, **20** quam
operatus est in Christo, suscitans illum a
mortuis et constituens ad dexteram suam
in caelestibus **21** supra omnem princi-
patum et potestatem et virtutem et do-
minationem et omne nomen quod nomi-
natur non solum in hoc saeculo sed et
in futuro, **22** et omnia subiecit sub pe-
dibus eius, et ipsum dedit caput supra
omnia ecclesiae, **23** quae est corpus
ipsius, plenitudo eius quia omnia in omni-
bus adimpletur.

II.

Christus peccatorum salus ex gratia et fide. Ipsi gentiles ad pacem Christi vocati.

1 (3) Et vos, cum essetis mortui de-
lictis et peccatis vestris, **2** in quibus
aliquando ambulastis secundum saeculum

18. et quae divitiae 19. credimus 21. sed etiam in 22. supra omnem ecclesiam 23. et plenitudo
II. 1. (*om* et)

18 1 Pet. 1, 13. Col. 1, 27. 20 2, 6. 21 Col. 2, 10. 22 1 Cor. 15, 27. Heb. 2, 8. *Ps. 8, 7 (6). 23 Col. 1, 18.
II. 1 Col. 2, 13. 2 Col. 3, 7. 6.

τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ
ἀέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος
ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας, 3 ἐν οἷς καὶ
ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς
ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ
θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν,
καὶ ἤμεν τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοι-
ποί· 4 ὁ δὲ θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει,
διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν
ἡμᾶς, 5 καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς πα-
ραπτώμασιν συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ,
χάριτί ἐστε σεσωσμένοι, 6 καὶ συνήγειρεν
καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ, 7 ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶ-
σιν τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦ-
τος τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ'
ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 8 τῇ γὰρ χάριτί
ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως, καὶ
τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον· 9 οὐκ
ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχήσηται· 10 αὐ-
τοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοί-
μασεν ὁ θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

11 Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ
ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ

3. (φυσ. τεκν.) 5. (συνεζ. εν τω) 7. τον υπερβαλλοντα πλουτον 8. (om της) 11. υμεις ποτε

5 Col. 2, 13. 6 1, 20. 10 Col. 1, 10. 11 Rom. 2, 28.

mundi huius, secundum principem pote-
statis aeris huius, spiritus qui nunc ope-
ratur in filios diffidentiae; 3 in quibus
et nos omnes aliquando conversati sumus
in desideriis carnis nostrae, facientes vo-
luntatem carnis et cogitationum, et era-
mus natura filii irae sicut et ceteri.
4 (4) Deus autem qui dives est in mise-
ricordia, propter nimiam caritatem suam
qua dilexit nos, 5 et cum essemus mor-
tui peccatis, convivificavit nos Christo,
gratia estis salvati, 6 et conresuscitavit
et consedere fecit in caelestibus in Chri-
sto Iesu, 7 ut ostenderet in saeculis su-
pervenientibus abundantes divitias gra-
tiae suae in bonitate super nos in Christo
Iesu. 8 (5) Gratia enim estis salvati per
fidem; et hoc non ex vobis, dei enim
donum est: 9 non ex operibus, ut ne
quis glorietur: 10 ipsius enim sumus
factura, creati in Christo Iesu in operi-
bus bonis, quae praeparavit deus ut in
illis ambulemus.

11 (6) Propter quod memores estote
quod aliquando vos gentes in carne, qui

3. (cogitationem) 4. (in misericordiam) 5. in Christo, cuius 8. ((om enim sec.))

5 Col. 2, 13. 6 1, 20. 10 Col. 1, 10. 11 Rom. 2, 26.

τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειρο-
ποιήτου, **12** ὅτι ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χω-
ρὶς Χριστοῦ ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας
τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς
ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι
ἐν τῷ κόσμῳ· **13** νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ ὑμεῖς οἵ ποτε ὄντες μακρὰν ἐγγὺς ἐγε-
νήθητε ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. **14** αὐ-
τὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας
τὰ ἀμφότερα ἓν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ
φραγμοῦ λύσας, **15** τὴν ἔχθραν, ἐν τῇ
σαρκὶ αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δό-
γμασιν καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν
ἑαυτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρή-
νην, **16** καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέ-
ρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυ-
ροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ. **17** καὶ
ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μα-
κρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς, **18** ὅτι δι'
αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι
ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. **19** Ἄρα
οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλ'
ἐστὲ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ
θεοῦ, **20** ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμε-
λίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος

12. εν τω καιρω 13. (εγεν. εγγ.) 15. λυσας· [15] την εχθραν.. (εν αυτω) 17. om ειρηνην sec. 19. αλλα συμπ.

12 Rom. 9, 4. Heb. 11, 13. 15 Col. 2, 14. 16 Col. 1, 20. 22. 17 *Es. 57, 19. 18 3, 12. Rom. 5, 2.

dicimini praeputium ab ea quae dicitur
circumcisio in carne manu facta, **12** quia
eratis illo in tempore sine Christo, alie-
nati a conversatione Israhel et hospites
testamentorum promissionis, spem non
habentes et sine deo in mundo: **13** (7) nunc
autem in Christo Iesu vos qui aliquando
eratis longe, facti estis prope in sanguine
Christi. **14** Ipse est enim pax nostra, qui
fecit utraque unum, et medium parietem
maceriae solvens, **15** inimicitias in carne
sua, legem mandatorum decretis eva-
cuans, ut duos condat in semet ipso in
unum novum hominem, faciens pacem,
16 et reconciliet ambos in uno corpore
deo per crucem, interficiens inimicitiam
in semet ipso. **17** Et veniens evangeli-
zavit pacem vobis qui longe fuistis et
pacem his qui prope, **18** quoniam per
ipsum habemus accessum ambo in uno
spiritu ad patrem. **19** (8) Ergo iam non
estis hospites et advenae, sed estis cives
sanctorum et domestici dei, **20** super-
aedificati super fundamentum apostolo-
rum et prophetarum, ipso summo angu-

12. (a conversione) . . in hoc mundo 14. enim est 15. AF *aliique* ipsum 16. inimicitias 17. iis qui

12 Rom. 9, 4. Heb. 11, 13. 15 Col. 2, 14. 16 Col. 1, 20. 22. 17 *Es. 57, 19. 18 3, 12. Rom. 5, 2.

ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, 21 ἐν
ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει
εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, 22 ἐν ᾧ καὶ
ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον
τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

III.

Mysterium de salute gentium. Paulus gentium apostolus. Evangelii sublimitas, Christi in animis habitatio.

1 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος
τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν
2 εἴ γε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χά-
ριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς,
3 ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ
μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ,
4 πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι
τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χρι-
στοῦ, 5 ὃ ἑτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη
τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν ἀπεκαλύ-
φθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προ-
φήταις ἐν πνεύματι, 6 εἶναι τὰ ἔθνη συγ-
κληρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ συμμέτοχα
τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ
εὐαγγελίου, 7 οὗ ἐγενήθην διάκονος κατὰ
τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τὴν δο-
θεῖσάν μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνά-
μεως αὐτοῦ. 8 ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ

20. Ιησ. Χρ. 21. πασα η
III. 3. εγνωρισε 5. °εν ετεραις 6. τ. επαγγ. αυτου ..εν τω Χριστω δια 7. εγενομην .. (της δοθεισης)

21 4, 16. 1 Cor. 3, 16. 22 1 Pet. 2, 5.
III. 1 4, 1. 3 1, 9. Gal. 1, 12. 4 Col. 4, 3. 5 2, 20. Col. 1, 26. 7 Col. 1, 25. 8 1 Cor. 15, 9. 8 s. Col. 1, 27 s.

lari lapide Christo Iesu, 21 in quo omnis
aedificatio constructa crescit in templum
sanctum in domino, 22 in quo et vos
coaedificamini in habitaculum dei in spi-
ritu.

III.

Mysterium de salute gentium. Paulus gentium apostolus. Evangelii sublimitas, Christi in animis habitatio.

1 (9) Huius rei gratia ego Paulus vin-
ctus Christi Iesu pro vobis gentibus, 2 si
tamen audistis dispensationem gratiae dei
quae data est mihi in vobis, 3 quoniam
secundum revelationem notum mihi fa-
ctum est sacramentum, sicut supra scri-
psi in brevi, 4 prout potestis legentes
intellegere prudentiam meam in mysterio
Christi, 5 quod aliis generationibus non
est agnitum filiis hominum, sicuti nunc
revelatum est sanctis apostolis eius et
prophetis in spiritu, 6 esse gentes co-
heredes et concorporales et conparticipes
promissionis in Christo Iesu per evange-
lium, 7 cuius factus sum minister se-
cundum donum gratiae dei, quae data
est mihi secundum operationem virtutis
eius. 8 Mihi omnium sanctorum minimo

III. 6. gentes esse . . promissionis eius

21 4, 16. 1 Cor. 3, 16. 22 1 Pet. 2, 5.
III. 1 4, 1. 3 1, 9. Gal. 1, 12. 4 Col. 4, 3. 5 2, 20. Col. 1, 26. 7 Col. 1, 25. 8 1 Cor. 15, 9. 8 s. Col. 1, 27 s.

πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς
ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον
πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ, 9 καὶ φωτίσαι πάν-
τας τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀπο-
κεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ
τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, 10 ἵνα γνωρισθῇ
νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς
ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποί-
κιλος σοφία τοῦ θεοῦ, 11 κατὰ πρόθεσιν
τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ κυρίῳ ἡμῶν, 12 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρ-
ρησίαν καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει
διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ.

13 Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν ἐν ταῖς
θλίψεσίν μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶν δόξα
ὑμῶν. 14 τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά
μου πρὸς τὸν πατέρα, 15 ἐξ οὗ πᾶσα πα-
τριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται,
16 ἵνα δῴη ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δό-
ξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ
πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον,
17 κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πί-
στεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, 18 ἐν ἀγάπῃ

8. παντων των . . (om εν) . . τον ανεξιχνιαστον πλουτον 9. τις η κοινωνια° . . add in f. δια Ιησου Χριστου 11. (εν τω Χρ. Ι.) 13. εκκακειν 14. πατερα του κυριου ημων Ιησου Χριστου 16. (δω) . . τον πλουτον

11 1, 11. 12 2, 18. Rom. 5, 2. 16 Col. 1, 11.

data est gratia haec, in gentibus evange-
lizare investigabiles divitias Christi, 9 et
inluminare omnes quae sit dispensatio
sacramenti absconditi a saeculis in deo
qui omnia creavit; 10 ut innotescat prin-
cipibus et potestatibus in caelestibus per
ecclesiam multiformis sapientia dei, 11 se-
cundum praefinitionem saeculorum quam
fecit in Christo Iesu domino nostro; 12 in
quo habemus fiduciam et accessum in
confidentia per fidem eius.

13 (10) Propter quod peto ne deficiatis
in tribulationibus meis pro vobis, quae
est gloria vestra. 14 (11) Huius rei gra-
tia flecto genua mea ad patrem domini
nostri Iesu Christi, 15 ex quo omnis
paternitas in caelis et in terra nomina-
tur, 16 ut det vobis secundum divitias
gloriae suae virtute conroborari per spi-
ritum eius in interiorem hominem, 17 ha-
bitare Christum per fidem in cordibus
vestris, 18 in caritate radicati et fun-

10. principatibus 16. (in interiore homine) 17. Christum habitare

11 1, 11. 12 2, 18. Rom. 5, 2. 16 Col. 1, 11.

ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, ἵνα ἐξισχύ-
σητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις
τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ βάθος καὶ
ὕψος, 19 γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν
τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πλη-
ρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ.

20 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆ-
σαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦ-
μεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν
ἡμῖν, 21 αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ
αἰῶνος τῶν αἰώνων· ἀμήν.

IV.

Unitas servanda fidei in varietate munerum gratiae. Ecclesia corpus Christi. Nova vita integris moribus conspicua.

1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν
κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς
ἐκλήθητε, 2 μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης
καὶ πραΰτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχό-
μενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, 3 σπουδάζοντες
τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ
συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. 4 ἓν σῶμα καὶ ἓν
πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι
τῆς κλήσεως ὑμῶν· 5 εἷς κύριος, μία

18. υψ. κ. βαθ. 21. (και εν Χρ. Ι.)
IV. 2. πραοτητος

20 s. Rom. 16, 25 ss.
IV. 1 3, 1. Col. 1, 10. 2 Col. 3, 12 ss. 5 1 Cor. 8, 6. 12, 5 s. 1 Tim. 2, 5.

dati, ut possitis comprehendere cum
omnibus sanctis quae sit latitudo et
longitudo et sublimitas et profundum,
19 scire etiam supereminentem scientiae
caritatem Christi, ut impleamini in omnem
plenitudinem dei.

20 ([12]) Ei autem qui potens est omnia
facere superabundanter quam petimus
aut intellegimus secundum virtutem quae
operatur in nobis, 21 ipsi gloria in ec-
clesia et in Christo Iesu in omnes gene-
rationes saeculi saeculorum, amen.

IV.

Unitas servanda fidei in varietate munerum gratiae. Ecclesia corpus Christi. Nova vita integris moribus conspicua.

1 ([13]) Obsecro itaque vos ego vinctus
in domino ut digne ambuletis vocatione
qua vocati estis, 2 cum omni humilitate
et mansuetudine, cum patientia, suppor-
tantes invicem in caritate, 3 solliciti ser-
vare unitatem spiritus in vinculo pacis.
4 Unum corpus et unus spiritus, sicut
vocati estis in una spe vocationis vestrae.
5 ([14]) Unus dominus, una fides, unum

20. (**quam operatur)

20 s. Rom. 16, 25 ss.
IV. 1 3, 1. Col. 1, 10. 2 Col. 3, 12 ss. 5 1 Cor. 8, 6. 12, 5 s. 1 Tim. 2, 5.

πίστις, ἓν βάπτισμα· 6 εἷς θεὸς καὶ πα-
τὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων
καὶ ἐν πᾶσιν. 7 ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη
ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ
Χριστοῦ. 8 διὸ λέγει Ἀναβὰς εἰς ὕψος
ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκεν δόματα
τοῖς ἀνθρώποις. 9 τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστιν εἰ
μὴ ὅτι καὶ κατέβη εἰς τὰ κατώτερα τῆς
γῆς; 10 ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν καὶ ὁ
ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα
πληρώσῃ τὰ πάντα. 11 καὶ αὐτὸς ἔδωκεν
τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας,
τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας
καὶ διδασκάλους, 12 πρὸς τὸν καταρτι-
σμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς
οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ,
13 μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν
ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως
τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς
μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ,
14 ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι
καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδα-
σκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν
πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης,

6. πασιν: add υμιν° (ημιν) 7. (om ἡ) 8. και εδωκε
9. κατεβη πρωτον . . κατωτ. μερη

8 * Ps. 67 (68), 19. 11 1 Cor. 12, 28.

baptisma, 6 unus deus et pater omnium,
qui super omnes et per omnia et in omni-
bus nobis. 7 (15) Unicuique autem no-
strum data est gratia secundum mensu-
ram donationis Christi. 8 Propter quod
dicit Ascendens in altum captivam duxit
captivitatem, dedit dona hominibus. 9 Quod
autem ascendit, quid est nisi quod et de-
scendit in inferiores partes terrae? 10 Qui
descendit, ipse est et qui ascendit super
omnes caelos, ut impleret omnia. 11 Et
ipse dedit quosdam quidem apostolos,
quosdam autem prophetas, alios vero
evangelistas, alios autem pastores et do-
ctores, 12 ad consummationem sancto-
rum, in opus ministerii, in aedificationem
corporis Christi, 13 donec occuramus
omnes in unitatem fidei et agnitionis filii
dei, in virum perfectum, in mensuram
aetatis plenitudinis Christi, 14 ut iam
non simus parvuli fluctuantes et circum-
feramur omni vento doctrinae in nequi-
tia hominum, in astutia ad circumventio-

IV. 6. qui est super 9. nisi quia et . . VA**
descendit primum

8 * Ps. 67 (68), 19. 11 1 Cor. 12, 28.

15 ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν
εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή,
Χριστός, 16 ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρ-
μολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πά-
σης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν
ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν
τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ
ἐν ἀγάπῃ.

17 Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν
κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ
τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ
νοὸς αὐτῶν, 18 ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ
ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ,
διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ
τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, 19 οἵ-
τινες ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ
ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης
ἐν πλεονεξίᾳ. 20 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμά-
θετε τὸν Χριστόν, 21 εἴ γε αὐτὸν ἠκού-
σατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε καθώς ἐστιν
ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, 22 ἀποθέσθαι ὑμᾶς
κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν
ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυ-
μίας τῆς ἀπάτης, 23 ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ
πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν 24 καὶ ἐνδύσασθαι
τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτι-

15. ο Χριστος 16. (εν. εκ. μελους) 17. (om λοιπα) 18. (εσκοτωμενοι) . . οντες cum seqq. conig.

15 1, 22. 5, 23. Col. 1, 18. 16 Col. 2, 19. 18 Col. 1, 21. 22 Col. 3, 9. 24 Col. 3, 10.

nem erroris, 15 veritatem autem fa-
cientes in caritate crescamus in illo per
omnia, qui est caput, Christus, 16 ex
quo totum corpus compactum et conne-
xum per omnem iuncturam subministra-
tionis secundum operationem in mensu-
ram uniuscuiusque membri augmentum
corporis facit in aedificationem sui in
caritate.

17 ([16]) Hoc igitur dico et testificor in
domino, ut iam non ambuletis sicut et
gentes ambulant in vanitate sensus sui,
18 tenebris obscúratum habentes intelle-
ctum, alienati a vita dei, per ignorantiam
quae est in illis, propter caecitatem cor-
dis ipsorum, 19 qui desperantes semet
ipsos tradiderunt inpudicitiae in opera-
tionem immunditiae omnis in avaritia.
20 ([17]) Vos autem non ita didicistis Chri-
stum, 21 si tamen illum audistis et in
ipso edocti estis sicut est veritas in Iesu,
22 deponere vos secundum pristinam
conversationem veterem hominem, qui
corrumpitur secundum desideria erroris:
23 renovamini autem spiritu mentis ve-
strae, 24 et induite novum hominem

17. AF *aliique om* et *sec.* 19. in avaritiam

15 1, 22. 5, 23. Col. 1, 18. 16 Col. 2, 19. 18 Col. 1, 21. 22 Col. 3, 9. 24 Col. 3, 10.

σθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀλη-
θείας.
25 Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε
ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ,
ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. 26 ὀργίζεσθε καὶ
μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ
τῷ παροργισμῷ ὑμῶν, 27 μηδὲ δίδοτε
τόπον τῷ διαβόλῳ. 28 ὁ κλέπτων μηκέτι
κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος
τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι
τῷ χρείαν ἔχοντι. 29 πᾶς λόγος σαπρὸς
ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω,
ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς
χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. 30 καὶ
μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν
ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως.
31 πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ
κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν
σὺν πάσῃ κακίᾳ. 32 γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλή-
λους χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι
ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχα-
ρίσατο ὑμῖν.

V.

Amore deus et Christus imitandi. Vitae puritati studendum. Fructus lucis. Prudenter ac pie versandum. Ad uxores et maritos. Mysterium matrimonii.

1 Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς

25. ς (non ς^e) αλληλοιν°° 26. (om τω) 27. °μητε
29. αλλ . . (πρ. οικ. τ. πιστεως) 32. (om δε) . .
(ημιν)

25 *Zach. 8, 16. 26 *Ps. 4, 5 (4). 30 1, 13.
31 Col. 3, 8. 32 Col. 3, 12 s.

qui secundum deum creatus est in iusti-
tia et sanctitate veritatis.
25 Propter quod deponentes menda-
cium loquimini veritatem unusquisque
cum proximo suo, quoniam sumus invi-
cem membra. 26 (18) Irascimini et no-
lite peccare: sol non occidat super ira-
cundiam vestram. 27 Nolite locum dare
diabolo. 28 Qui furabatur, iam non fu-
retur, magis autem laboret operando ma-
nibus quod bonum est, ut habeat unde
tribuat necessitatem patienti. 29 (19) Omnis
sermo malus ex ore vestro non procedat,
sed si quis bonus ad aedificationem opor-
tunitatis, ut det gratiam audientibus. 30 Et
nolite contristare spiritum sanctum dei,
in quo signati estis in diem redemptio-
nis. 31 Omnis amaritudo et ira et in-
dignatio et clamor et blasphemia tollatur
a vobis cum omni malitia: 32 estote au-
tem invicem benigni, misericordes, do-
nantes invicem sicut et deus in Christo
donavit nobis.

V.

Amore deus et Christus imitandi. Vitae puritati studendum. Fructus lucis. Prudenter ac pie versandum. Ad uxores et maritos. Mysterium matrimonii.

1 (20) Estote ergo imitatores dei, sicut

25. (in invicem) 28. manibus suis 29. ad aedif. fidei ut 30. AF *alüque* in die 32. donavit vobis

25 *Zach. 8, 16. 26 *Ps. 4, 5 (4). 30 1, 13.
31 Col. 3, 8. 32 Col. 3, 12 s.

698

τέκνα ἀγαπητά, 2 καὶ περιπατεῖτε ἐν
ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν
ὑμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ὑμῶν
προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς ὀσμὴν
εὐωδίας.

3 Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἢ
πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς
πρέπει ἁγίοις, 4 καὶ αἰσχρότης καὶ μωρο-
λογία ἢ εὐτραπελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα, ἀλλὰ
μᾶλλον εὐχαριστία. 5 τοῦτο γὰρ ἴστε γι-
νώσκοντες ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ
πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ
ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χρι-
στοῦ καὶ θεοῦ. 6 μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω
κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ
ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.
7 μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν. 8 ἦτε
γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ·
ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε, 9 ὁ γὰρ
καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ
δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, 10 δοκιμάζοντες
τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, 11 καὶ μὴ
συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ
σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. 12 τὰ
γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ᾽ αὐτῶν αἰσχρόν
ἐστιν καὶ λέγειν· 13 τὰ δὲ πάντα ἐλεγχό-
μενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ

V. 2. υμας: ημας .. υπ. ημων 3. πασα ακαθ. 4. και bis: (ἢ) .. (α ουκ ανηκεν) 5. ιστε: εστε .. ος: (ο) 9. φωτος: πνευματος

V. 2 Gal. 2, 20. 3 Col. 3, 5. 15. 5 Gal. 5, 21. 1 Cor. 6, 9 s. 6 2 Thess. 2, 3. Col. 3, 6. Rom. 1, 18. 8 1 Thess. 5, 5. 9 Gal. 5, 22. 10 Rom. 12, 2.

filii carissimi, 2 et ambulate in dilectione,
sicut et Christus dilexit nos et tradidit
semet ipsum pro nobis oblationem et
hostiam deo in odorem suavitatis.

3 (21) Fornicatio autem et omnis im-
munditia aut avaritia nec nominetur in
vobis, sicut decet sanctos, 4 aut turpi-
tudo aut stultiloquium aut scurrilitas,
quae ad rem non pertinent, sed magis
gratiarum actio. 5 Hoc enim scitote in-
tellegentes, quod omnis fornicator aut
immundus aut avarus, quod est idolo-
rum servitus, non habet hereditatem in
regno Christi et dei. 6 (22) Nemo vos
seducat inanibus verbis: propter haec
enim venit ira dei in filios diffidentiae.
7 Nolite ergo effici participes eorum.
8 Eratis enim aliquando tenebrae, nunc
autem lux in domino: ut filii lucis am-
bulate; 9 fructus enim lucis est in omni
bonitate et iustitia et veritate; 10 pro-
bantes quid sit beneplacitum deo, 11 et
nolite communicare operibus infructuosis
tenebrarum, magis autem et redarguite.
12 Quae enim in occulto fiunt ab ipsis,
turpe est et dicere: 13 omnia autem
quae arguuntur a lumine manifestantur:

V. 2. (se ipsum) 4. pertinet 10. (quod sit) 11. autem redarguite

V. 2 Gal. 2, 20. 3 Col. 3, 5. 15. 5 Gal. 5, 21. 1 Cor. 6, 9 s. 6 2 Thess. 2, 3. Col. 3, 6. Rom. 1, 18. 8 1 Thess. 5, 5. 9 Gal. 5, 22. 10 Rom. 12, 2.

τὸ φανερούμενον φῶς ἐστίν. 14 διὸ λέγει
Ἔγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν
νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.

15 Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε,
μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, 16 ἐξαγο-
ραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονη-
ραί εἰσιν. 17 διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρο-
νες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου.
18 καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν
ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι,
19 λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις
καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλ-
λοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ,
20 εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν
ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
τῷ θεῷ καὶ πατρί, 21 ὑποτασσόμενοι ἀλ-
λήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. 22 Αἱ γυναῖκες
τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ κυρίῳ, 23 ὅτι
ἀνήρ ἐστιν κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ
Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς σω-
τὴρ τοῦ σώματος. 24 ἀλλ' ὡς ἡ ἐκκλησία
ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυ-
ναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. 25 Οἱ ἄν-
δρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ
Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυ-
τὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, 26 ἵνα αὐτὴν

14. °Εγειραι 17. (συνιετε) 19. (εν ταις καρδιαις) 21. Χριστου: θεου 22. ανδρασιν υποτασσεσθε (-σεσθωσαν) 23. ο ανηρ . . και αυτος εστι 24. ωσπερ . . ουτω . . τοις ιδιοις ανδρ. 25. τ. γυναικ. εαυτων

14 [°Es. 60, 1. 26, 19.] 15 Col. 4, 5. 19 s. Col. 3, 16 s. 22 Col. 3, 18. 1 Pet. 3, 1. 23 1, 22. 1 Cor. 11, 3. 25 Col. 3, 19. 1 Pet. 3, 7.

omne enim quod manifestatur, lumen est.
14 Propter quod dicit Surge qui dormis
et exsurge a mortuis, et inluminabit tibi
Christus.

15 (23) Videte itaque, fratres, quomodo
caute ambuletis, non quasi insipientes,
sed ut sapientes, 16 redimentes tempus,
quoniam dies mali sunt. 17 Propterea
nolite fieri inprudentes, sed intellegentes
quae sit voluntas domini. 18 Et nolite
inebriari vino, in quo est luxuria, sed
implemini spiritu, 19 loquentes vobis-
met ipsis in psalmis et hymnis et canti-
cis spiritalibus, cantantes et psallentes in
cordibus vestris domino, 20 gratias agen-
tes semper pro omnibus in nomine do-
mini nostri Iesu Christi deo et patri,
21 subiecti invicem in timore Christi.
22 (24) Mulieres viris suis subditae sint
sicut domino, 23 quoniam vir caput est
mulieris, sicut Christus caput est eccle-
siae, ipse salvator corporis. 24 Sed ut
ecclesia subiecta est Christo, ita et mu-
lieres viris suis in omnibus. 25 (25) Viri,
diligite uxores vestras, sicut et Christus di-
lexit ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea,
26 ut illam sanctificaret mundans lavacro

14. tibi: te 17. VA* voluntas dei 18. (omnis luxuria) . . spiritu sancto 19. (vosmet) 22. (subiectae sint) 23. corporis eius 24. Sed sicut

14 [°Es. 60, 1. 26, 19.] 15 Col. 4, 5. 19 s. Col. 3, 16 s. 22 Col. 3, 18. 1 Pet. 3, 1. 23 1, 22. 1 Cor. 11, 3. 25 Col. 3, 19. 1 Pet. 3, 7.

ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος
ἐν ῥήματι, 27 ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ
ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον
ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ
ἁγία καὶ ἄμωμος. 28 οὕτως καὶ οἱ ἄνδρες
ὀφείλουσιν ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς
τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ
γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· 29 οὐδεὶς γάρ ποτε
τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει
καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς
τὴν ἐκκλησίαν, 30 ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ
σώματος αὐτοῦ. 31 ἀντὶ τούτου καταλείψει
ἄνθρωπος πατέρα καὶ μητέρα καὶ προσκολ-
ληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ
ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 32 τὸ μυ-
στήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς
Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 33 πλὴν
καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ
γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ
γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

VI.

Liberis et parentibus. Servis et dominis. Armatura dei; militia Christi. Tychicus. Votum.

1 Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν
ὑμῶν ἐν κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστιν δίκαιον.
2 τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα,

27. αυτος: αυτην 28. ουτ. οφειλ. οι ανδρ. 29. αλλ . . Χριστος: κυριος 30. add in f.: εκ της σαρκος αυτου και εκ των οστεων αυτου 31. τον πατ. αυτου κ. την μητερα . . (προσκ. τη γυναικι)
VI. 1. (om εν κυρ.)

27 2 Cor. 11, 2. Col. 1, 22. 31 *Gen. 2, 24. Mt. 19, 5. 1 Cor. 6, 15 s.
VI. 1 Col. 3, 20. 2 *Ex. 20, 12.

aquae in verbo, 27 ut exhiberet ipse
sibi gloriosam ecclesiam, non habentem
maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi,
sed ut sit sancta et immaculata. 28 Ita
et viri debent diligere uxores suas ut
corpora sua. Qui suam uxorem diligit,
se ipsum diligit: 29 nemo enim um-
quam carnem suam odio habuit, sed nu-
trit et fovet eam, sicut et Christus ec-
clesiam, 30 quia membra sumus corpo-
ris eius, de carne eius et de ossibus eius.
31 Propter hoc relinquet homo patrem
et matrem suam et adhaerebit uxori
suae, et erunt duo in carne una. 32 Sa-
cramentum hoc magnum est, ego autem
dico in Christo et in ecclesia. 33 Verum
tamen et vos singuli unusquisque suam
uxorem sicut se ipsum diligat, uxor au-
tem ut timeat virum.

VI.

Liberis et parentibus. Servis et dominis. Armatura dei; militia Christi. Tychicus. Votum.

1 (26) Filii, oboedite parentibus vestris
in domino: hoc enim iustum est. 2 Ho-

26. in verbo vitae 27. huiusmodi 33. uxorem suam . . autem timeat virum suum

27 2 Cor. 11, 2. Col. 1, 22. 31 *Gen. 2, 24. Mt. 19, 5. 1 Cor. 6, 15 s.
VI. 1 Col. 3, 20. 2 *Ex. 20, 12.

ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ,
3 ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος
ἐπὶ τῆς γῆς. 4 Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου.

5 Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἁπλότητι
τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, 6 μὴ
κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δοῦλοι Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς,
λημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς, 7 μετ' εὐνοίας
δουλεύοντες ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώ-
ποις, 8 εἰδότες ὅτι ὃ ἐάν τι ἕκαστος
ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομίσεται παρὰ κυ-
ρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. 9 Καὶ
οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστιν παρ' αὐτῷ.

10 Τὸ λοιπόν, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ
καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. 11 ἐν-
δύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας
τοῦ διαβόλου, 12 ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ
πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κο-

4. αλλ 5. τ. κα. σαρκ. κυρ. 6. του Χρ. 7. om ως 8. (εκαστ. ο ε. τι) .. κομιειται .. του κυριου 9. οτι και υμων αυτων ο .. προσωποληψια 10. (του λοιπου) .. αδελφοι μου, ενδυναμ. 12. (υμιν)

4 Col. 3, 21. 5 Col. 3, 22. 2 Cor. 7, 15. Phil. 2, 12. 6 ss. Col. 3, 23 ss. 9 Col. 4, 1. 3, 25.

nora patrem tuum et matrem, quod est
mandatum primum in promissione, 3 ut
bene sit tibi et sis longaevus super ter-
ram. 4 (27) Et patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in disciplina et correptione domini.

5 (28) Servi, oboedite dominis carnalibus cum timore et tremore, in simpli-
citate cordis vestri, sicut Christo, 6 non
ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes
voluntatem dei ex animo, 7 cum bona
voluntate servientes sicut domino et non
hominibus, 8 scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a domino, sive servus sive liber.
9 (29) Et domini, eadem facite illis, remittentes minas, scientes quia et illorum et vester dominus est in caelis, et personarum acceptio non est apud eum.

10 (30) De cetero, fratres, confortamini
in domino et in potentia virtutis eius.
11 Induite vos arma dei, ut possitis stare
adversus insidias diaboli; 12 quia non
est nobis conluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et

VI. 2. matrem tuam 4. Et vos, patres 6. (placeatis) 8. recipiet 9. Et vos, domini 11. armaturam 12. quoniam non est

4 Col. 3, 21. 5 Col. 3, 22. 2 Cor. 7, 15. Phil. 2, 12. 6 ss. Col. 3, 23 ss. 9 Col. 4, 1. 3, 25.

σμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ
πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.
13 διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ
θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆ-
ναι. **14** στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν
ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν
θώρακα τῆς δικαιοσύνης, **15** καὶ ὑποδη-
σάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγ-
γελίου τῆς εἰρήνης, **16** ἐπὶ πᾶσιν ἀναλα-
βόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυ-
νήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ
πεπυρωμένα σβέσαι. **17** καὶ τὴν περικε-
φαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν
μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστιν ῥῆμα
θεοῦ, **18** διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεή-
σεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύ-
ματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ
προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων
τῶν ἁγίων, **19** καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι
δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου,
ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ
εὐαγγελίου, **20** ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύ-
σει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι ὡς δεῖ με
λαλῆσαι.

21 Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ'
ἐμέ, τί πράσσω, πάντα ὑμῖν γνωρίσει Τύ-
χικος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διά-

12. τ. σκ. του αιωνος τουτ. 17. (om δεξασθε) 18. εις αυτο τουτο 19. °δοθειη . . (om του ευαγγ.)

14—17 1 Thess. 5, 8. 19 s. Col. 4, 3 s. 21 Col. 4, 7 s.

potestates, adversus mundi rectores tene-
brarum harum, contra spiritalia nequitiae
in caelestibus. **13** Propterea accipite arma
dei, ut possitis resistere in die malo et
omnibus perfectis stare. **14** State ergo
succincti lumbos vestros in veritate, et
induti loricam iustitiae, **15** et calciati
pedes in praeparatione evangelii pacis,
16 in omnibus sumentes scutum fidei, in
quo possitis omnia tela nequissimi ignea
extinguere. **17** Et galeam salutis adsu-
mite, et gladium spiritus, quod est ver-
bum dei, **18** per omnem orationem et
obsecrationem orantes omni tempore in
spiritu, et in ipso vigilantes in omni in-
stantia et obsecratione pro omnibus san-
ctis, **19** et pro me, ut detur mihi sermo
in apertione oris mei cum fiducia notum
facere mysterium evangelii, **20** pro quo
legatione fungor in catena, ita ut in ipso
audeam prout oportet me loqui.

21 ([31]) Ut autem et vos sciatis quae
circa me sunt, quid agam, omnia nota
vobis faciet Tychicus carissimus frater et

13. armaturam . . et in omnibus . . VAF perfecti 14. (lorica) 21. vobis nota faciet, F not. fac. vob.

14—17 1 Thess. 5, 8. 19 s. Col. 4, 3 s. 21 Col. 4, 7 s.

χονος ἐν κυρίῳ, **22** ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς
εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ
παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.

23 Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ
πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ. **24** ἡ χάρις μετὰ πάντων
τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

---

24. add in f. αμην

fidelis minister in domino, **22** quem
misi ad vos in hoc ipsum, ut cognosca-
tis quae circa nos sunt et consoletur
corda vestra.

23 Pax fratribus et caritas cum fide a
deo patre et domino Iesu Christo. **24** Gra-
tia cum omnibus qui diligunt dominum
nostrum Iesum Christum in incorruptione.

---

24. (*om nostrum) . VA** *add in fine* Amen.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ.

I.

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum Pauli. Ecclesiae causa praestat vivere quam mori. Pro Christo patiendum.

1 Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ
Ἰησοῦ πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ
διακόνοις. 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

3 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ
μνείᾳ ὑμῶν 4 πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει
μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν
δέησιν ποιούμενος 5 ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν
εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἄχρι
τοῦ νῦν, 6 πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο ὅτι ὁ
ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέ-
σει ἄχρις ἡμέρας Χριστοῦ Ἰησοῦ, 7 κα-
θώς ἐστιν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ
πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρ-
δίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν
τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου
συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς
ὄντας. 8 μάρτυς γάρ μου ὁ θεός, ὡς ἐπι-

I. 1. Ιησ. Χρ. 5. (απο της πρ.) 6. Ιησ. Χρ. 7. om εν tert. 8. γαρ μου εστιν

I. 1 2 Cor. 1, 1 pp. Act. 16, 12 ss. 2 Rom. 1, 7 pp. 3 Rom. 1, 8. 8 Rom. 1, 9.

EPISTULA

AD PHILIPPENSES.

I.

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum Pauli. Ecclesiae causa praestat vivere quam mori. Pro Christo patiendum.

1 ([1]) Paulus et Timotheus servi Iesu
Christi omnibus sanctis in Christo Iesu
qui sunt Philippis cum episcopis et dia-
conibus. 2 Gratia vobis et pax a deo
patre nostro et domino Iesu Christo.

3 ([2]) Gratias ago deo meo in omni
memoria vestri 4 semper in cunctis ora-
tionibus meis pro omnibus vobis cum
gaudio deprecationem faciens 5 super
communicatione vestra in evangelio a
prima die usque nunc, 6 confidens hoc
ipsum, quia qui coepit in vobis opus bo-
num perficiet usque in diem Christi Iesu,
7 sicut est mihi iustum hoc sentire pro
omnibus vobis, eo quod habeam in corde
vos, et in vinculis meis et in defensione
et confirmatione evangelii socios gaudii
mei omnes vos esse. 8 Testis enim mihi

I. 5. in evangelio Christi 6. (* Iesu Christi) 7. vos in corde

I. 1 2 Cor. 1, 1 pp. Act. 16, 12 ss. 2 Rom. 1, 7 pp. 3 Rom. 1, 8. 8 Rom. 1, 9.

705 [45]

μένων, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας,
ὑμῖν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ·
29 ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ
μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ καὶ τὸ
ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, 30 τὸν αὐτὸν ἀγῶνα
ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε
ἐν ἐμοί.

II.

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni studio curanda. Timothei et Epaphroditi laudes.

1 Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ
τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία
πνεύματος, εἴ τινα σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί,
2 πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ
φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμ-
ψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, 3 μηδὲν κατὰ
ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ
ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερ-
έχοντας ἑαυτῶν, 4 μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι
σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι.
5 τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ, 6 ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων
οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ,
7 ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου
λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος
καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, 8 ἐτα-

28. ητ. αυτ. μεν εστιν . . (υμων δε) 30. ιδετε
II. 1. τι: (τις) . . τινα: (τις) 3. μηδε κατα: η 4. bis εκαστος . . σκοπειτε 5. τουτο γαρ . . (φρονειτε) 7. αλλ

II. 2 3, 16. 4 1 Cor. 10, 24. 7 Rom. 8, 3.

causa perditionis, vobis autem salutis, et
hoc a deo: 29 quia vobis donatum est
pro Christo, non solum ut in eum cre-
datis, sed ut etiam pro illo patiamini,
30 idem certamen habentes quale et vi-
distis in me et nunc audistis de me.

II.

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni studio curanda. Timothei et Epaphroditi laudes.

1 ([5]) Si qua ergo consolatio in Chri-
sto, si quod solacium caritatis, si qua
societas spiritus, si quid viscera et mi-
serationes, 2 implete gaudium meum, ut
idem sapiatis, eandem caritatem haben-
tes, unanimes, id ipsum sentientes, 3 ni-
hil per contentionem neque per inanem
gloriam, sed in humilitate superiores sibi
invicem arbitrantes, 4 non quae sua sunt
singuli considerantes, sed et ea quae alio-
rum. 5 Hoc enim sentite in vobis, quod
et in Christo Iesu, 6 qui cum in forma
dei esset, non rapinam arbitratus est esse
se aequalem deo, 7 sed semet ipsum
exinanivit formam servi accipiens, in si-
militudinem hominum factus, et habitu
inventus ut homo, 8 humiliavit semet

II. 1. (*si quod societas) . . si qua viscera ((si quis visc.)) . . viscera miserationis 4. *om* et

II. 2 3, 16. 4 1 Cor. 10, 24. 7 Rom. 8, 3.

πείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι
θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. 9 διὸ καὶ
ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν καὶ ἐχαρίσατο
αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, 10 ἵνα
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ
ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων,
11 καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι
κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός.

12 Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε
ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου
μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ
μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν
σωτηρίαν κατεργάζεσθε· 13 θεὸς γάρ
ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ
τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. 14 πάντα
ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν,
15 ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι,
τέκνα θεοῦ ἀμώμητα μέσον γενεᾶς σκολιᾶς
καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς
φωστῆρες ἐν κόσμῳ, 16 λόγον ζωῆς ἐπέ-
χοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χρι-
στοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς
κενὸν ἐκοπίασα. 17 ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι
ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως

9. (τω ονομ. το) 11. εξομολογησηται 13. ο θεος
15. (ινα ητε) . . (αμωμα) . . εν μεσω 17 αλλ

10 *Es. 45, 23. Rom. 14, 11. 12 Eph. 6, 5.
14 1 Pet. 4, 9. 16 Gal. 2, 2. 2 Tim. 4, 6. 18 3, 1.
4, 4.

ipsum factus oboediens usque ad mor-
tem, mortem autem crucis. 9 Propter
quod et deus illum exaltavit et donavit
illi nomen quod est super omne nomen,
10 ut in nomine Iesu omne genu flecta-
tur caelestium et terrestrium et inferno-
rum, 11 et omnis lingua confiteatur quia
dominus Iesus Christus in gloria est dei
patris.

12 (6) Itaque, carissimi mei, sicut
semper oboedistis, non ut in praesentia
mei tantum, sed multo magis nunc in ab-
sentia mea cum metu et tremore vestram
salutem operamini: 13 deus enim est
qui operatur in vobis et velle et perfi-
cere, pro bona voluntate. 14 Omnia au-
tem facite sine murmurationibus et hae-
sitationibus, 15 ut sitis sine querela et
simplices, filii dei sine reprehensione in
medio nationis pravae et perversae, inter
quos lucetis sicut luminaria in mundo,
16 verbum vitae continentes, ad gloriam
meam in die Christi, quia non in va-
cuum cucurri neque in vacuum laboravi.
17 Sed etsi immolor supra sacrificium et
obsequium fidei vestrae, gaudeo et con-

9. exaltavit illum . . (*om quod est) 10. (*flectat)
. . *om* et *prius* 13. est enim

10 *Es. 45, 23. Rom. 14, 11. 12 Eph. 6, 5.
14 1 Pet. 4, 9. 16 Gal. 2, 2. 2 Tim. 4, 6. 18 3, 1.
4, 4.

ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν·
18 τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγ-
χαίρετέ μοι.

19 Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμό-
θεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ
γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. 20 οὐδένα γὰρ ἔχω
ἰσόψυχον ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν με-
ριμνήσει· 21 οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν
ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. 22 τὴν
δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ
τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέ-
λιον. 23 τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι
ὡς ἂν ἀφίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· 24 πέ-
ποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως
ἐλεύσομαι.

25 Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, Ἐπαφρό-
διτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συν-
στρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ
λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς
ὑμᾶς, 26 ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας
ὑμᾶς καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι
ἠσθένησεν. 27 καὶ γὰρ ἠσθένησεν παρα-
πλήσιον θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐ-
τόν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα
μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ. 28 σπουδαιο-
τέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν

19. (εν Χριστω Ιησ.) 21. ° τα του'. . (Ιησου Χρι-
στου) 23. απιδω 25. συστρατ. 26. (παντ. υμ. ιδειν)
27. αλλ ο θε. αυτ. ηλεησεν . . λυπ. επι λυπη

22 1 Tim. 1, 2.

gratulor omnibus vobis: 18 (7) id ipsum
autem et vos gaudete et congratulamini
mihi.

19 (7) Spero autem in domino Iesu
Timotheum cito me mittere ad vos, ut
et ego bono animo sim cognitis quae
circa vos sunt. 20 Neminem enim ha-
beo tam unanimem, qui sincera affectione
pro vobis sollicitus sit: 21 omnes enim
sua quaerunt, non quae sunt Iesu Christi.
22 Experimentum autem eius cognoscite,
quoniam sicut patri filius mecum servivit
in evangelio. 23 Hunc igitur spero me
mittere mox ut videro quae circa me
sunt: 24 confido autem in domino quon-
iam et ipse veniam ad vos cito.

25 (8) Necessarium autem existimavi
Epaphroditum fratrem et cooperatorem
et commilitonem meum, vestrum autem
apostolum et ministrum necessitatis meae,
mittere ad vos, 26 quoniam quidem omnes
vos desiderabat, et moestus erat propterea
quod audieratis illum infirmatum. 27 Nam
et infirmatus est usque ad mortem: sed
deus misertus est eius, non solum autem
eius verum etiam et mei, ne tristitiam
super tristitiam haberem. 28 Festinan-
tius ergo misi illum, ut viso eo iterum

19. me cito 21. quae sua sunt 22. quia sicut
23. mittere ad vos 25. (vestrum apostolum)

22 1 Tim. 1, 2.

πάλιν χαρῆτε κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. 29 προσ-
δέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης
χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε,
30 ὅτι διὰ τὸ ἔργον μέχρι θανάτου ἤγγισεν
παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπλη-
ρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λει-
τουργίας.

III.

Contra iudaizantes Pauli adversarios. Fiducia carnis. Severum Pauli studium atque spes caelestis.

1 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν
κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ
ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. 2 βλέπετε τοὺς
κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέ-
πετε τὴν κατατομήν. 3 ἡμεῖς γάρ ἐσμεν
ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες
καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ
ἐν σαρκὶ πεποιθότες, 4 καίπερ ἐγὼ ἔχων
πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ ἄλ-
λος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, 5 πε-
ριτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραήλ, φυ-
λῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ
νόμον Φαρισαῖος, 6 κατὰ ζῆλος διώκων
τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν
νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. 7 ἀλλ' ἅτινα

30. εργον του Χριστου . . (παραβολευσ.)
III. 3. θεω 5. ς (item ς[e], sed non omn. edd.) περιτομη 6. ζηλον

30 1 Cor. 16, 17.
III. 1 2, 18. 4, 4. 5 Rom. 11, 1. 6 Gal. 1, 13 s.

gaudeatis et ego sine tristitia sim. 29 Ex-
cipite itaque illum cum omni gaudio in
domino, et eiusmodi cum honore habe-
tote, 30 quoniam propter opus Christi
usque ad mortem accessit tradens ani-
mam suam, ut impleret id quod ex vo-
bis deerat erga meum obsequium.

III.

Contra iudaizantes Pauli adversarios. Fiducia carnis. Severum Pauli studium atque spes caelestis.

1 (9) De cetero, fratres mei, gaudete
in domino. Eadem vobis scribere mihi
quidem non pigrum, vobis autem neces-
sarium. 2 (10) Videte canes, videte ma-
los operarios, videte concisionem. 3 Nos
enim sumus circumcisio, qui spiritu deo
servimus et gloriamur in Christo Iesu, et
non in carne fiduciam habentes; 4 quam-
quam ego habeam confidentiam et in
carne. (11) Si quis alius videtur confi-
dere in carne, ego magis, 5 circumcisus
octava die, ex genere Israhel, de tribu
Beniamin, Hebraeus ex Hebraeis, secun-
dum legem Pharisaeus, 6 secundum
aemulationem persequens ecclesiam dei,
secundum iustitiam quae in lege est con-
versatus sine querela. 7 Sed quae mihi

III. 3. servimus deo 5. octavo

30 1 Cor. 16, 17.
III. 1 2, 18. 4, 4. 5 Rom. 11, 1. 6 Gal. 1, 15 s.

ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν Χρι-
στὸν ζημίαν. 8 ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ ἡγοῦμαι
πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς
γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου,
δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι
σκύβαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσω, 9 καὶ
εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύ-
νην τὴν ἐκ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως
Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ
πίστει, 10 τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύ-
ναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν κοι-
νωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφι-
ζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, 11 εἴ πως κα-
ταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν.

12 Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείω-
μαι, διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ
καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ. 13 ἀδελ-
φοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέ-
ναι· 14 ἓν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανό-
μενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος,
κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς
ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
15 ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ
εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς

---

8. μενουνγε .. (om ειναι sec.) 10. συμμορφουμενος
11. την εκ: των 12. κατεληφθ. υπο του Χρ. Ιησου
14. εις: επι

---

10 Gal. 6, 17.

fuerunt lucra, haec arbitratus sum pro-
pter Christum detrimenta. 8 Verum ta-
men et existimo omnia detrimentum esse
propter eminentem scientiam Iesu Christi
domini mei, propter quem omnia detri-
mentum feci, et arbitror ut stercora, ut
Christum lucri faciam, 9 et inveniar in
illo non habens meam iustitiam quae ex
lege est, sed illam quae ex fide est Christi,
quae ex deo est iustitia in fide, 10 ad
agnoscendum illum et virtutem resurre-
ctionis eius et societatem passionum illius
configuratus morti eius, 11 si quo modo
occurram ad resurrectionem quae est ex
mortuis.

12 Non quod iam acceperim aut iam
perfectus sim: sequor autem si compre-
hendam in quo et comprehensus sum a
Christo Iesu. 13 Fratres, ego me non
arbitror comprehendisse: (13) unum au-
tem, quae quidem retro sunt obliviscens,
ad ea vero quae sunt priora extendens
me, 14 ad destinatum persequor, ad
bravium supernae vocationis dei in Chri-
sto Iesu. 15 Quicumque ergo perfecti,
hoc sentiamus: et si quid aliter sapitis,

---

8 *om* et *prius* 9. Christi Iesu 10. cognoscendum
12. si quo modo comprehendam 13. extendens me
ipsum 15. VA** perfecti sumus

---

10 Gal. 6, 17.

ὑμῖν ἀποκαλύψει· 16 πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσα-
μεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν.
17 Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί,
καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτως περιπατοῦντας κα-
θὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. 18 πολλοὶ γὰρ πε-
ριπατοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν
δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ
σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, 19 ὧν τὸ τέλος
ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα
ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρο-
νοῦντες. 20 ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν
οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδε-
χόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, 21 ὃς με-
τασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως
ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐ-
τοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐ-
τὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

IV.

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et salutationes.

1 Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπι-
πόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως
στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.
2 Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην πα-
ρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. 3 ναὶ
ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύνζυγε, συλλαμβά-
νου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνή-
θλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν

16. στοιχειν κανονι, το αυτο φρονειν 17. ουτω 21. ημ. εις το γενεσθαι αυτο συμμορφ. . . υποτ. εαυτω
IV. 1. ουτω 2. ς (non ς^e) °Ευωδιαν 3. ναι: και . . συζυγε γνησιε

et hoc vobis deus revelabit: 16 verum
tamen ad quod pervenimus, ut idem sa-
piamus et in eadem permaneamus regula.
17 (12) Imitatores mei estote, fratres,
et observate eos qui ita ambulant sicut
habetis formam nos. 18 Multi enim am-
bulant, quos saepe dicebam vobis, nunc
autem et flens dico, inimicos crucis Chri-
sti, 19 quorum finis interitus, quorum
deus venter et gloria in confusione ipso-
rum, qui terrena sapiunt. 20 Nostra au-
tem conversatio in caelis est, unde etiam
salvatorem expectamus dominum Iesum
Christum, 21 qui reformabit corpus hu-
militatis nostrae configuratum corpori
claritatis suae, secundum operationem
qua possit etiam subiicere sibi omnia.

IV.

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et salutationes.

1 Itaque, fratres mei carissimi et desi-
derantissimi, gaudium meum et corona
mea, sic state in domino, carissimi.
2 Evodiam rogo et Syntychen depre-
cor id ipsum sapere in domino. 3 Etiam,
rogo et te, germane conpar, adiuva illas
quae mecum laboraverunt in evangelio

17. nos: nostram 19. venter est 20. dominum nostrum 21. etiam possit
IV. 1. desideratissimi 2. (*Evhodiam)

ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ,
3 ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος
ἐπὶ τῆς γῆς. 4 Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου.

5 Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἁπλότητι
τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, 6 μὴ
κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δοῦλοι Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς, 7 μετ' εὐνοίας
δουλεύοντες ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, 8 εἰδότες ὅτι ὃ ἐάν τι ἕκαστος
ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομίσεται παρὰ κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. 9 Καὶ
οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστιν παρ' αὐτῷ.

10 Τὸ λοιπόν, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ
καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. 11 ἐν-
δύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας
τοῦ διαβόλου, 12 ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ
πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κο-

4. αλλ 5. τ. κα. σαρκ. κυρ. 6. του Χρ. 7. om ως 8. (εκαστ. ο ε. τι) . . κομιειται . . του κυριου 9. οτι και υμων αυτων ο . . προσωποληψια 10. (του λοιπου) . . αδελφοι μου, ενδυναμ. 12. (υμιν)

4 Col. 3, 21. 5 Col. 3, 22. 2 Cor. 7, 15. Phil. 2, 12. 6 ss. Col. 3, 23 ss. 9 Col. 4, 1. 3, 25.

nora patrem tuum et matrem, quod est
mandatum primum in promissione, 3 ut
bene sit tibi et sis longaevus super terram. 4 ([27]) Et patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in disciplina et correptione domini.

5 ([28]) Servi, oboedite dominis carnalibus cum timore et tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo, 6 non
ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes
voluntatem dei ex animo, 7 cum bona
voluntate servientes sicut domino et non
hominibus, 8 scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a domino, sive servus sive liber.
9 ([29]) Et domini, eadem facite illis, remittentes minas, scientes quia et illorum et vester dominus est in caelis, et personarum acceptio non est apud eum.

10 ([30]) De cetero, fratres, confortamini
in domino et in potentia virtutis eius.
11 Induite vos arma dei, ut possitis stare
adversus insidias diaboli; 12 quia non
est nobis conluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et

VI. 2. matrem tuam 4. Et vos, patres 6. (placeatis) 8. recipiet 9. Et vos, domini 11. armaturam 12. quoniam non est

4 Col. 3, 21. 5 Col. 3, 22. 2 Cor. 7, 15. Phil. 2, 12. 6 ss. Col. 3, 23 ss. 9 Col. 4, 1. 3, 25.

σμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ
πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.
13 διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ
ϑεοῦ, ἵνα δυνηϑῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆ-
ναι. 14 στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν
ὑμῶν ἐν ἀληϑείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν
ϑώρακα τῆς δικαιοσύνης, 15 καὶ ὑποδη-
σάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγ-
γελίου τῆς εἰρήνης, 16 ἐπὶ πᾶσιν ἀναλα-
βόντες τὸν ϑυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυ-
νήσεσϑε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ
πεπυρωμένα σβέσαι. 17 καὶ τὴν περικε-
φαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασϑε, καὶ τὴν
μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστιν ῥῆμα
ϑεοῦ, 18 διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεή-
σεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύ-
ματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ
προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων
τῶν ἁγίων, 19 καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι
δοϑῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου,
ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ
εὐαγγελίου, 20 ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύ-
σει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι ὡς δεῖ με
λαλῆσαι.

21 Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ'
ἐμέ, τί πράσσω, πάντα ὑμῖν γνωρίσει Τύ-
χικος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διά-

12. τ. σκ. του αιωνος τουτ. 17. (om δεξασθε) 18. εις αυτο τουτο 19. °δοθειη . . (om του ευαγγ.)

14—17 1 Thess. 5, 8. 19 s. Col. 4, 3 s. 21 Col. 4, 7 s.

potestates, adversus mundi rectores tene-
brarum harum, contra spiritalia nequitiae
in caelestibus. 13 Propterea accipite arma
dei, ut possitis resistere in die malo et
omnibus perfectis stare. 14 State ergo
succincti lumbos vestros in veritate, et
induti loricam iustitiae, 15 et calciati
pedes in praeparatione evangelii pacis,
16 in omnibus sumentes scutum fidei, in
quo possitis omnia tela nequissimi ignea
extinguere. 17 Et galeam salutis adsu-
mite, et gladium spiritus, quod est ver-
bum dei, 18 per omnem orationem et
obsecrationem orantes omni tempore in
spiritu, et in ipso vigilantes in omni in-
stantia et obsecratione pro omnibus san-
ctis, 19 et pro me, ut detur mihi sermo
in apertione oris mei cum fiducia notum
facere mysterium evangelii, 20 pro quo
legatione fungor in catena, ita ut in ipso
audeam prout oportet me loqui.

21 ([31]) Ut autem et vos sciatis quae
circa me sunt, quid agam, omnia nota
vobis faciet Tychicus carissimus frater et

13. armaturam . . et in omnibus . . VAF perfecti 14. (lorica) 21. vobis nota faciet, F not. fac. vob.

14—17 1 Thess. 5, 8. 19 s. Col. 4, 3 s. 21 Col. 4, 7 s.

χονος ἐν κυρίῳ, 22 ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς
εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ
παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.

23 Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ
πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ. 24 ἡ χάρις μετὰ πάντων
τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

---

24. add in f. αμην

fidelis minister in domino, 22 quem
misi ad vos in hoc ipsum, ut cognosca-
tis quae circa nos sunt et consoletur
corda vestra.

23 Pax fratribus et caritas cum fide a
deo patre et domino Iesu Christo. 24 Gra-
tia cum omnibus qui diligunt dominum
nostrum Iesum Christum in incorruptione.

---

24. (*om nostrum) . VA** *add in fine* Amen.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ.

I.

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum Pauli. Ecclesiae causa praestat vivere quam mori. Pro Christo patiendum.

1 Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ
Ἰησοῦ πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ
διακόνοις. 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

3 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ
μνείᾳ ὑμῶν 4 πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει
μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν
δέησιν ποιούμενος 5 ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν
εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἄχρι
τοῦ νῦν, 6 πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο ὅτι ὁ
ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέ-
σει ἄχρις ἡμέρας Χριστοῦ Ἰησοῦ, 7 κα-
θώς ἐστιν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ
πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρ-
δίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν
τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου
συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς
ὄντας. 8 μάρτυς γάρ μου ὁ θεός, ὡς ἐπι-

I. 1. Ιησ. Χρ. 5. (απο της πρ.) 6. Ιησ. Χρ. 7. om εν tert. 8. γαρ μου εστιν

I. 1 2 Cor. 1, 1 pp. Act. 16, 12 ss. 2 Rom. 1, 7 pp. 3 Rom. 1, 8. 8 Rom. 1, 9.

EPISTULA

AD PHILIPPENSES.

I.

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum Pauli. Ecclesiae causa praestat vivere quam mori. Pro Christo patiendum.

1 (1) Paulus et Timotheus servi Iesu
Christi omnibus sanctis in Christo Iesu
qui sunt Philippis cum episcopis et dia-
conibus. 2 Gratia vobis et pax a deo
patre nostro et domino Iesu Christo.

3 (2) Gratias ago deo meo in omni
memoria vestri 4 semper in cunctis ora-
tionibus meis pro omnibus vobis cum
gaudio deprecationem faciens 5 super
communicatione vestra in evangelio a
prima die usque nunc, 6 confidens hoc
ipsum, quia qui coepit in vobis opus bo-
num perficiet usque in diem Christi Iesu,
7 sicut est mihi iustum hoc sentire pro
omnibus vobis, eo quod habeam in corde
vos, et in vinculis meis et in defensione
et confirmatione evangelii socios gaudii
mei omnes vos esse. 8 Testis enim mihi

I. 5. in evangelio Christi 6. (* Iesu Christi) 7. vos in corde

---

I. 1 2 Cor. 1, 1 pp. Act. 16, 12 ss. 2 Rom. 1 7 pp. 3 Rom. 1, 8. 8 Rom. 1, 9.

μένων, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας,
ὑμῖν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ·
29 ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ
μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ καὶ τὸ
ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, 30 τὸν αὐτὸν ἀγῶνα
ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε
ἐν ἐμοί.

II.

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni studio curanda. Timothei et Epaphroditi laudes.

1 Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ
τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία
πνεύματος, εἴ τινα σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί,
2 πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ
φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμ-
ψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, 3 μηδὲν κατὰ
ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ
ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερ-
έχοντας ἑαυτῶν, 4 μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι
σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι.
5 τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ, 6 ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων
οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ,
7 ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου
λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος
καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, 8 ἐτα-

28. ητ. αυτ. μεν εστιν . . (υμων δε) 30. ιδετε
II. 1. τι: (τις) . . τινα: (τις) 3. μηδε κατα: η 4. bis εκαστος . . σκοπειτε 5. τουτο γαρ . . (φρονειτε) 7. αλλ

II. 2 3, 16. 4 1 Cor. 10, 24. 7 Rom. 8, 3.

causa perditionis, vobis autem salutis, et
hoc a deo: 29 quia vobis donatum est
pro Christo, non solum ut in eum cre-
datis, sed ut etiam pro illo patiamini,
30 idem certamen habentes quale et vi-
distis in me et nunc audistis de me.

II.

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni studio curanda. Timothei et Epaphroditi laudes.

1 (5) Si qua ergo consolatio in Chri-
sto, si quod solacium caritatis, si qua
societas spiritus, si quid viscera et mi-
serationes, 2 implete gaudium meum, ut
idem sapiatis, eandem caritatem haben-
tes, unanimes, id ipsum sentientes, 3 ni-
hil per contentionem neque per inanem
gloriam, sed in humilitate superiores sibi
invicem arbitrantes, 4 non quae sua sunt
singuli considerantes, sed et ea quae alio-
rum. 5 Hoc enim sentite in vobis, quod
et in Christo Iesu, 6 qui cum in forma
dei esset, non rapinam arbitratus est esse
se aequalem deo, 7 sed semet ipsum
exinanivit formam servi accipiens, in si-
militudinem hominum factus, et habitu
inventus ut homo, 8 humiliavit semet

II. 1. (*si quod societas) . . si qua viscera ((si quis visc.)) . . viscera miserationis 4. *om* et

II. 2 3, 16. 4 1 Cor. 10, 24. 7 Rom. 8, 3.

πείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι
θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. 9 διὸ καὶ
ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν καὶ ἐχαρίσατο
αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, 10 ἵνα
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ
ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων,
11 καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι
κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός.

12 Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε
ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου
μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ
μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν
σωτηρίαν κατεργάζεσθε· 13 θεὸς γάρ
ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ
τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. 14 πάντα
ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν,
15 ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι,
τέκνα θεοῦ ἀμώμητα μέσον γενεᾶς σκολιᾶς
καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς
φωστῆρες ἐν κόσμῳ, 16 λόγον ζωῆς ἐπέ-
χοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χρι-
στοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς
κενὸν ἐκοπίασα. 17 ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι
ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως

---

9. (το ονομ. το) 11. εξομολογησηται 13. ο θεος
15. (ινα ητε) . . (αμωμα) . . εν μεσω 17. αλλ

---

10 *Es. 45, 23. Rom. 14, 11. 12 Eph. 6, 5.
14 1 Pet. 4, 9. 16 Gal. 2, 2. 2 Tim. 4, 6. 18 3, 1.
4, 4.

ipsum factus oboediens usque ad mor-
tem, mortem autem crucis. 9 Propter
quod et deus illum exaltavit et donavit
illi nomen quod est super omne nomen,
10 ut in nomine Iesu omne genu flecta-
tur caelestium et terrestrium et inferno-
rum, 11 et omnis lingua confiteatur quia
dominus Iesus Christus in gloria est dei
patris.

12 (6) Itaque, carissimi mei, sicut
semper oboedistis, non ut in praesentia
mei tantum, sed multo magis nunc in ab-
sentia mea cum metu et tremore vestram
salutem operamini: 13 deus enim est
qui operatur in vobis et velle et perfi-
cere, pro bona voluntate. 14 Omnia au-
tem facite sine murmurationibus et hae-
sitationibus, 15 ut sitis sine querela et
simplices, filii dei sine reprehensione in
medio nationis pravae et perversae, inter
quos lucetis sicut luminaria in mundo,
16 verbum vitae continentes, ad gloriam
meam in die Christi, quia non in va-
cuum cucurri neque in vacuum laboravi.
17 Sed etsi immolor supra sacrificium et
obsequium fidei vestrae, gaudeo et con-

---

9. exaltavit illum . . (*om quod est) 10. (*flectat)
. . *om* et *prius* 13. est enim

---

10 *Es. 45, 23. Rom. 14, 11. 12 Eph. 6, 5.
14 1 Pet. 4, 9. 16 Gal. 2, 2. 2 Tim. 4, 6. 18 3, 1.
4, 4.

709

ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν·
18 τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγ-
χαίρετέ μοι.

19 Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμό-
θεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ
γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. 20 οὐδένα γὰρ ἔχω
ἰσόψυχον ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν με-
ριμνήσει· 21 οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν
ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. 22 τὴν
δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ
τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέ-
λιον. 23 τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι
ὡς ἂν ἀφίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· 24 πέ-
ποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως
ἐλεύσομαι.

25 Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, Ἐπαφρό-
διτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συν-
στρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ
λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς
ὑμᾶς, 26 ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας
ὑμᾶς καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι
ἠσθένησεν. 27 καὶ γὰρ ἠσθένησεν παρα-
πλήσιον θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐ-
τόν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα
μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ. 28 σπουδαιο-
τέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν

19. (εν Χριστω Ιησ.) 21. ° τα του'.. (Ιησου Χριστου) 23. απιδω 25. συστρατ. 26. (παντ. υμ. ιδειν) 27. αλλ ο θε. αυτ. ηλεησεν .. λυπ. επι λυπη

22 1 Tim. 1, 2.

gratulor omnibus vobis: 18 (7) id ipsum
autem et vos gaudete et congratulamini
mihi.

19 (7) Spero autem in domino Iesu
Timotheum cito me mittere ad vos, ut
et ego bono animo sim cognitis quae
circa vos sunt. 20 Neminem enim ha-
beo tam unanimem, qui sincera affectione
pro vobis sollicitus sit: 21 omnes enim
sua quaerunt, non quae sunt Iesu Christi.
22 Experimentum autem eius cognoscite,
quoniam sicut patri filius mecum servivit
in evangelio. 23 Hunc igitur spero me
mittere mox ut videro quae circa me
sunt: 24 confido autem in domino quon-
iam et ipse veniam ad vos cito.

25 (8) Necessarium autem existimavi
Epaphroditum fratrem et cooperatorem
et commilitonem meum, vestrum autem
apostolum et ministrum necessitatis meae,
mittere ad vos, 26 quoniam quidem omnes
vos desiderabat, et moestus erat propterea
quod audieratis illum infirmatum. 27 Nam
et infirmatus est usque ad mortem: sed
deus misertus est eius, non solum autem
eius verum etiam et mei, ne tristitiam
super tristitiam haberem. 28 Festinan-
tius ergo misi illum, ut viso eo iterum

19. me cito 21. quae sua sunt 22. quia sicut 23. mittere ad vos 25. (vestrum apostolum)

22 1 Tim. 1, 2.

πάλιν χαρῆτε κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. 29 προσ-
δέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης
χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε,
30 ὅτι διὰ τὸ ἔργον μέχρι θανάτου ἤγγισεν
παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπλη-
ρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς μὲ λει-
τουργίας.

III.

Contra iudaizantes Pauli adversarios. Fiducia carnis. Severum Pauli studium atque spes caelestis.

1 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν
κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ
ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. 2 βλέπετε τοὺς
κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέ-
πετε τὴν κατατομήν. 3 ἡμεῖς γάρ ἐσμεν
ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες
καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ
ἐν σαρκὶ πεποιθότες, 4 καίπερ ἐγὼ ἔχων
πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ ἄλ-
λος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, 5 πε-
ριτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραήλ, φυ-
λῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ
νόμον Φαρισαῖος, 6 κατὰ ζῆλος διώκων
τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν
νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. 7 ἀλλ' ἅτινα

---

30. εργον του Χριστου . . (παραβολευσ.)
III. 3. θεω 5. ς (item ς[c], sed non omn. edd.) περιτομη 6. ζηλον

---

30 1 Cor. 16, 17.
III. 1 2, 18. 4, 4. 5 Rom. 11, 1. 6 Gal. 1, 13 s.

gaudeatis et ego sine tristitia sim. 29 Ex-
cipite itaque illum cum omni gaudio in
domino, et eiusmodi cum honore habe-
tote, 30 quoniam propter opus Christi
usque ad mortem accessit tradens ani-
mam suam, ut impleret id quod ex vo-
bis deerat erga meum obsequium.

III.

Contra iudaizantes Pauli adversarios. Fiducia carnis. Severum Pauli studium atque spes caelestis.

1 ([9]) De cetero, fratres mei, gaudete
in domino. Eadem vobis scribere mihi
quidem non pigrum, vobis autem neces-
sarium. 2 ([10]) Videte canes, videte ma-
los operarios, videte concisionem. 3 Nos
enim sumus circumcisio, qui spiritu deo
servimus et gloriamur in Christo Iesu, et
non in carne fiduciam habentes; 4 quam-
quam ego habeam confidentiam et in
carne. ([11]) Si quis alius videtur confi-
dere in carne, ego magis, 5 circumcisus
octava die, ex genere Israhel, de tribu
Beniamin, Hebraeus ex Hebraeis, secun-
dum legem Pharisaeus, 6 secundum
aemulationem persequens ecclesiam dei,
secundum iustitiam quae in lege est con-
versatus sine querela. 7 Sed quae mihi

III. 3. servimus deo 5. octavo

---

30 1 Cor. 16, 17.
III. 1 2, 18. 4, 4. 5 Rom. 11, 1. 6 Gal. 1, 13 s.

ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν Χρι-
στὸν ζημίαν. 8 ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ ἡγοῦμαι
πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς
γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου,
δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι
σκύβαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσω, 9 καὶ
εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύ-
νην τὴν ἐκ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως
Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ
πίστει, 10 τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύ-
ναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν κοι-
νωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφι-
ζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, 11 εἴ πως κα-
ταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν.

12 Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείω-
μαι, διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ
καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ. 13 ἀδελ-
φοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέ-
ναι· 14 ἓν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανό-
μενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος,
κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς
ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
15 ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ
εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς

8. μενουνγε .. (om ειναι sec.) 10. συμμορφουμενος
11. την εκ: των 12. κατεληφθ. υπο του Χρ. Ιησου
14. εις: επι

10 Gal. 6, 17.

fuerunt lucra, haec arbitratus sum pro-
pter Christum detrimenta. 8 Verum ta-
men et existimo omnia detrimentum esse
propter eminentem scientiam Iesu Christi
domini mei, propter quem omnia detri-
mentum feci, et arbitror ut stercora, ut
Christum lucri faciam, 9 et inveniar in
illo non habens meam iustitiam quae ex
lege est, sed illam quae ex fide est Christi,
quae ex deo est iustitia in fide, 10 ad
agnoscendum illum et virtutem resurre-
ctionis eius et societatem passionum illius
configuratus morti eius, 11 si quo modo
occurram ad resurrectionem quae est ex
mortuis.

12 Non quod iam acceperim aut iam
perfectus sim: sequor autem si compre-
hendam in quo et comprehensus sum a
Christo Iesu. 13 Fratres, ego me non
arbitror comprehendisse: (13) unum au-
tem, quae quidem retro sunt obliviscens,
ad ea vero quae sunt priora extendens
me, 14 ad destinatum persequor, ad
bravium supernae vocationis dei in Chri-
sto Iesu. 15 Quicumque ergo perfecti,
hoc sentiamus: et si quid aliter sapitis,

8 *om* et *prius* 9. Christi Iesu 10. cognoscendum
12. si quo modo comprehendam 13. extendens me
ipsum 15. VA** perfecti sumus

10 Gal. 6, 17.

ὑμῖν ἀποκαλύψει· 16 πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν.

17 Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί,
καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτως περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. 18 πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν
δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ
σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, 19 ὧν τὸ τέλος
ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα
ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. 20 ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν
οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, 21 ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως
ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

IV.

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et salutationes.

1 Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.

2 Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. 3 ναὶ
ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύνζυγε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν

16. στοιχειν κανονι, το αυτο φρονειν 17. ουτω 21. ημ. εις το γενεσθαι αυτο συμμορφ. . . υποτ. εαυτω

IV. 1. ουτω 2. ς (non ςᵉ) °Ευωδιαν 3. ναι: και . . συζυγε γνησιε

et hoc vobis deus revelabit: 16 verum tamen ad quod pervenimus, ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula.

17 (12) Imitatores mei estote, fratres,
et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nos. 18 Multi enim ambulant, quos saepe dicebam vobis, nunc
autem et flens dico, inimicos crucis Christi, 19 quorum finis interitus, quorum
deus venter et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. 20 Nostra autem conversatio in caelis est, unde etiam
salvatorem expectamus dominum Iesum
Christum, 21 qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae, secundum operationem qua possit etiam subiicere sibi omnia.

IV.

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et salutationes.

1 Itaque, fratres mei carissimi et desiderantissimi, gaudium meum et corona mea, sic state in domino, carissimi.

2 Evodiam rogo et Syntychen deprecor id ipsum sapere in domino. 3 Etiam,
rogo et te, germane conpar, adiuva illas quae mecum laboraverunt in evangelio

17. nos: nostram 19. venter est 20. dominum nostrum 21. etiam possit

IV. 1. desideratissimi 2. (*Evhodiam)

τὸ φανερούμενον φῶς ἐστίν. **14** διὸ λέγει
Ἔγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν
νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.

15 Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε,
μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, **16** ἐξαγο-
ραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονη-
ραί εἰσιν. **17** διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρο-
νες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου.
18 καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν
ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι,
19 λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις
καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλ-
λοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ,
20 εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν
ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
τῷ θεῷ καὶ πατρί, **21** ὑποτασσόμενοι ἀλ-
λήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. **22** Αἱ γυναῖκες
τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ κυρίῳ, **23** ὅτι
ἀνήρ ἐστιν κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ
Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς σω-
τὴρ τοῦ σώματος. **24** ἀλλ' ὡς ἡ ἐκκλησία
ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυ-
ναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. **25** Οἱ ἄν-
δρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ
Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυ-
τὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, **26** ἵνα αὐτὴν

14. °Εγειραι 17. (συνιετε) 19. (εν ταις καρδιαις)
21. Χριστου: θεου 22. ανδρασιν υποτασσεσθε (-σε-
σθωσαν) 23. ο ανηρ . . και αυτος εστι 24. ωσπερ
. . ουτω . . τοις ιδιοις ανδρ. 25. τ. γυναικ. εαυτων

14 [*Es. 60, 1. 26, 19.] **15** Col. 4, 5. **19** s. Col.
3, 16 s. **22** Col. 3, 18. 1 Pet. 3, 1. **23** 1, 22. 1 Cor.
11, 3. **25** Col. 3, 19. 1 Pet. 3, 7.

omne enim quod manifestatur, lumen est.
14 Propter quod dicit Surge qui dormis
et exsurge a mortuis, et inluminabit tibi
Christus.

15 ([23]) Videte itaque, fratres, quomodo
caute ambuletis, non quasi insipientes,
sed ut sapientes, **16** redimentes tempus,
quoniam dies mali sunt. **17** Propterea
nolite fieri inprudentes, sed intellegentes
quae sit voluntas domini. **18** Et nolite
inebriari vino, in quo est luxuria, sed
implemini spiritu, **19** loquentes vobis-
met ipsis in psalmis et hymnis et canti-
cis spiritalibus, cantantes et psallentes in
cordibus vestris domino, **20** gratias agen-
tes semper pro omnibus in nomine do-
mini nostri Iesu Christi deo et patri,
21 subiecti invicem in timore Christi.
22 ([24]) Mulieres viris suis subditae sint
sicut domino, **23** quoniam vir caput est
mulieris, sicut Christus caput est eccle-
siae, ipse salvator corporis. **24** Sed ut
ecclesia subiecta est Christo, ita et mu-
lieres viris suis in omnibus. **25** ([25]) Viri,
diligite uxores vestras, sicut et Christus di-
lexit ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea,
26 ut illam sanctificaret mundans lavacro

14. tibi: te 17. VA* voluntas dei 18. (omnis lu-
xuria) . . spiritu sancto 19. (vosmet) 22. (subiectae
sint) 23. corporis eius 24. Sed sicut

14 [*Es. 60, 1. 26, 19.] **15** Col. 4, 5. **19** s. Col.
3, 16 s. **22** Col. 3, 18. 1 Pet. 3, 1. **23** 1, 22. 1 Cor.
11, 3. **25** Col. 3, 19. 1 Pet. 3, 7.

ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος
ἐν ῥήματι, 27 ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ
ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον
ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ
ἁγία καὶ ἄμωμος. 28 οὕτως καὶ οἱ ἄνδρες
ὀφείλουσιν ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς
τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ
γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· 29 οὐδεὶς γάρ ποτε
τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει
καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς
τὴν ἐκκλησίαν, 30 ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ
σώματος αὐτοῦ. 31 ἀντὶ τούτου καταλείψει
ἄνθρωπος πατέρα καὶ μητέρα καὶ προσκολ-
ληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ
ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 32 τὸ μυ-
στήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς
Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 33 πλὴν
καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ
γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ
γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

VI.

Liberis et parentibus. Servis et dominis. Armatura dei; militia Christi. Tychicus. Votum.

1 Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν
ὑμῶν ἐν κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστιν δίκαιον.
2 τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα,

27. αυτης: αυτην 28. ουτ. οφειλ. οι ανδρ. 29. αλλ . . Χριστος: κυριος 30. add in f.: εκ της σαρκος αυτου και εκ των οστεων αυτου 31. τον πατ. αυτου κ. την μητερα . . (προσκ. τη γυναικι)
VI. 1. (om εν κυρ.)

27 2 Cor. 11, 2. Col. 1, 22. 31 *Gen. 2, 24. Mt. 19, 5. 1 Cor. 6, 15 s.
VI. 1 Col. 3, 20. 2 *Ex. 20, 12.

aquae in verbo, 27 ut exhiberet ipse
sibi gloriosam ecclesiam, non habentem
maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi,
sed ut sit sancta et immaculata. 28 Ita
et viri debent diligere uxores suas ut
corpora sua. Qui suam uxorem diligit,
se ipsum diligit: 29 nemo enim um-
quam carnem suam odio habuit, sed nu-
trit et fovet eam, sicut et Christus ec-
clesiam, 30 quia membra sumus corpo-
ris eius, de carne eius et de ossibus eius.
31 Propter hoc relinquet homo patrem
et matrem suam et adhaerebit uxori
suae, et erunt duo in carne una. 32 Sa-
cramentum hoc magnum est, ego autem
dico in Christo et in ecclesia. 33 Verum
tamen et vos singuli unusquisque suam
uxorem sicut se ipsum diligat, uxor au-
tem ut timeat virum.

VI.

Liberis et parentibus. Servis et dominis. Armatura dei; militia Christi. Tychicus. Votum.

1 (26) Filii, oboedite parentibus vestris
in domino: hoc enim iustum est. 2 Ho-

26. in verbo vitae 27. huiusmodi 33. uxorem suam . . autem timeat virum suum

27 2 Cor. 11, 2. Col. 1, 22. 31 *Gen. 2, 24. Mt. 19, 5. 1 Cor. 6, 15 s.
VI. 1 Col. 3, 20. 2 *Ex. 20, 12.

ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ,
3 ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος
ἐπὶ τῆς γῆς. 4 Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου.

5 Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἁπλότητι
τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, 6 μὴ
κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δοῦλοι Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς, 7 μετ' εὐνοίας
δουλεύοντες ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώ-
ποις, 8 εἰδότες ὅτι ὃ ἐάν τι ἕκαστος
ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομίσεται παρὰ κυ-
ρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. 9 Καὶ
οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστιν παρ' αὐτῷ.

10 Τὸ λοιπόν, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ
καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. 11 ἐν-
δύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας
τοῦ διαβόλου, 12 ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ
πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κο-

4. αλλ 5. τ. κα. σαρκ. κυρ. 6. του Χρ. 7. om ως 8. (εκαστ. ο ε. τι) .. κομιειται .. του κυριου 9. οτι και υμων αυτων ο .. προσωποληψια 10. (του λοιπου) .. αδελφοι μου, ενδυναμ. 12. (υμιν)

4 Col. 3, 21. 5 Col. 3, 22. 2 Cor. 7, 15. Phil. 2, 12. 6 ss. Col. 3, 23 ss. 9 Col. 4, 1. 3, 25.

nora patrem tuum et matrem, quod est mandatum primum in promissione, 3 ut
bene sit tibi et sis longaevus super ter-
ram. 4 ([27]) Et patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in disciplina et correptione domini.

5 ([28]) Servi, oboedite dominis carnalibus cum timore et tremore, in simpli-
citate cordis vestri, sicut Christo, 6 non
ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem dei ex animo, 7 cum bona
voluntate servientes sicut domino et non
hominibus, 8 scientes quoniam unus-
quisque quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a domino, sive servus sive liber.
9 ([29]) Et domini, eadem facite illis, remittentes minas, scientes quia et illorum et vester dominus est in caelis, et personarum acceptio non est apud eum.

10 ([30]) De cetero, fratres, confortamini in domino et in potentia virtutis eius.
11 Induite vos arma dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli; 12 quia non
est nobis conluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et

VI. 2. matrem tuam 4. Et vos, patres 6. (placeatis) 8. recipiet 9. Et vos, domini 11. armaturam 12. quoniam non est

4 Col. 3, 21. 5 Col. 3, 22. 2 Cor. 7, 15. Phil. 2, 12. 6 ss. Col. 3, 23 ss. 9 Col. 4, 1. 3, 25.

σμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ
πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.
13 διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ
θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆ-
ναι. 14 στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν
ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν
θώρακα τῆς δικαιοσύνης, 15 καὶ ὑποδη-
σάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγ-
γελίου τῆς εἰρήνης, 16 ἐπὶ πᾶσιν ἀναλα-
βόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυ-
νήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ
πεπυρωμένα σβέσαι. 17 καὶ τὴν περικε-
φαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν
μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστιν ῥῆμα
θεοῦ, 18 διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεή-
σεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύ-
ματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ
προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων
τῶν ἁγίων, 19 καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι
δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου,
ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ
εὐαγγελίου, 20 ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύ-
σει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι ὡς δεῖ με
λαλῆσαι.

21 Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ'
ἐμέ, τί πράσσω, πάντα ὑμῖν γνωρίσει Τύ-
χικος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διά-

12. τ. σκ.του αιωνος τουτ. 17. (om δεξασθε) 18. εις αυτο τουτο 19. °δοθειη . . (om του ευαγγ.)

14—17 1 Thess. 5, 8. 19 s. Col. 4, 3 s. 21 Col. 4, 7 s.

potestates, adversus mundi rectores tene-
brarum harum, contra spiritalia nequitiae
in caelestibus. 13 Propterea accipite arma
dei, ut possitis resistere in die malo et
omnibus perfectis stare. 14 State ergo
succincti lumbos vestros in veritate, et
induti loricam iustitiae, 15 et calciati
pedes in praeparatione evangelii pacis,
16 in omnibus sumentes scutum fidei, in
quo possitis omnia tela nequissimi ignea
extinguere. 17 Et galeam salutis adsu-
mite, et gladium spiritus, quod est ver-
bum dei, 18 per omnem orationem et
obsecrationem orantes omni tempore in
spiritu, et in ipso vigilantes in omni in-
stantia et obsecratione pro omnibus san-
ctis, 19 et pro me, ut detur mihi sermo
in apertione oris mei cum fiducia notum
facere mysterium evangelii, 20 pro quo
legatione fungor in catena, ita ut in ipso
audeam prout oportet me loqui.

21 ([31]) Ut autem et vos sciatis quae
circa me sunt, quid agam, omnia nota
vobis faciet Tychicus carissimus frater et

13. armaturam . . et in omnibus . . VAF perfecti 14. (lorica) 21. vobis nota faciet, F not. fac. vob.

14—17 1 Thess. 5. 8. 19 s. Col. 4, 3 s. 21 Col. 4, 7 s.

κονος ἐν κυρίῳ, 22 ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.

23 Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. 24 ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

24. add in f. αμην

fidelis minister in domino, 22 quem misi ad vos in hoc ipsum, ut cognoscatis quae circa nos sunt et consoletur corda vestra.

23 Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre et domino Iesu Christo. 24 Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum Iesum Christum in incorruptione.

24. (*om nostrum) . VA** *add in fine* Amen.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ.

I.

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum Pauli. Ecclesiae causa praestat vivere quam mori. Pro Christo patiendum.

1 Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ
Ἰησοῦ πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ
διακόνοις. 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

3 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ
μνείᾳ ὑμῶν 4 πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει
μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν
δέησιν ποιούμενος 5 ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν
εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἄχρι
τοῦ νῦν, 6 πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο ὅτι ὁ
ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέ-
σει ἄχρις ἡμέρας Χριστοῦ Ἰησοῦ, 7 κα-
θώς ἐστιν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ
πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρ-
δίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν
τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου
συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς
ὄντας. 8 μάρτυς γάρ μου ὁ θεός, ὡς ἐπι-

I. 1. Ιησ. Χρ. 5. (απο της πρ.) 6. Ιησ. Χρ. 7. om εν tert. 8. γαρ μου εστιν

I. 1 2 Cor. 1, 1 pp. Act. 16. 12 ss. 2 Rom. 1, 7 pp. 3 Rom. 1, 8. 8 Rom. 1, 9.

EPISTULA

AD PHILIPPENSES.

I.

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum Pauli. Ecclesiae causa praestat vivere quam mori. Pro Christo patiendum.

1 (1) Paulus et Timotheus servi Iesu
Christi omnibus sanctis in Christo Iesu
qui sunt Philippis cum episcopis et dia-
conibus. 2 Gratia vobis et pax a deo
patre nostro et domino Iesu Christo.

3 (2) Gratias ago deo meo in omni
memoria vestri 4 semper in cunctis ora-
tionibus meis pro omnibus vobis cum
gaudio deprecationem faciens 5 super
communicatione vestra in evangelio a
prima die usque nunc, 6 confidens hoc
ipsum, quia qui coepit in vobis opus bo-
num perficiet usque in diem Christi Iesu,
7 sicut est mihi iustum hoc sentire pro
omnibus vobis, eo quod habeam in corde
vos, et in vinculis meis et in defensione
et confirmatione evangelii socios gaudii
mei omnes vos esse. 8 Testis enim mihi

I. 5. in evangelio Christi 6. (* Iesu Christi) 7. vos in corde

---

I. 1 2 Cor. 1, 1 pp. Act. 16, 12 ss. 2 Rom. 1 7 pp. 3 Rom. 1, 8. 8 Rom. 1, 9.

ποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Χριστοῦ
Ἰησοῦ. 9 καὶ τοῦτο προσεύχομαι ἵνα ἡ
ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισ-
σεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει,
10 εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα,
ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέ-
ραν Χριστοῦ, 11 πεπληρωμένοι καρπὸν
δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς
δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.

12 Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελ-
φοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν
τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, 13 ὥστε τοὺς
δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι
ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶ-
σιν, 14 καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν
ἐν κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου πε-
ρισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον λαλεῖν.
15 Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τι-
νὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσ-
σουσιν· 16 οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι
εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι, 17 οἱ
δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν
οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν ἐγείρειν τοῖς
δεσμοῖς μου. 18 τί γάρ; πλὴν παντὶ
τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χρι-
στὸς καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω.

8. Ιησ. Χρ. 9. (περισσευση) 11. °καρπων δικ. των 14. (λογον του θεου) 16. 17. οι μεν εξ αγ. usq. κειμαι, [17] οι δε usq. μου: οι μεν εξ εριθ. usq. μου [17] οι δε εξ αγ. usq. κειμαι . . εγειρειν: επιφερειν 18. (πλην οτι)

10 Rom. 2, 18.

est deus, quomodo cupiam omnes vos in
visceribus Christi Iesu. 9 Et hoc oro ut
caritas vestra magis ac magis abundet in
scientia et in omni sensu, 10 ut probe-
tis potiora, ut sitis sinceres et sine of-
fensa in diem Christi, 11 repleti fructu
iustitiae per Christum Iesum, in gloriam
et laudem dei.

12 ([3]) Scire autem vos volo, fratres,
quia quae circa me sunt magis ad pro-
fectum venerunt evangelii, 13 ita ut vin-
cula mea manifesta fierent in Christo in
omni praetorio et in ceteris omnibus,
14 ([4]) et plures e fratribus in domino
confidentes vinculis meis abundantius
audere sine timore verbum dei loqui.
15 Quidam quidem et propter invidiam
et contentionem, quidam autem et pro-
pter bonam voluntatem Christum prae-
dicant; 16 quidam ex caritate, scientes
quoniam in defensionem evangelii positus
sum, 17 quidam autem ex contentione
Christum adnuntiant non sincere, existi-
mantes pressuram se suscitare vinculis
meis. 18 Quid enim? dum omni modo,
sive per occasionem sive per veritatem,
Christus adnuntietur, et in hoc gaudeo,

8. Iesu Christi 10. sinceri 11. per Iesum Christum (*invitis* AF *demid. aliisque*) 14. auderent

10 Rom. 2, 18.

ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι· 19 οἶδα γὰρ ὅτι
τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς
ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύ-
ματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, 20 κατὰ τὴν ἀπο-
καραδοχίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν οὐδενὶ
αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς
πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν
τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ
θανάτου.

21 Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀπο-
θανεῖν κέρδος. 22 εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί,
τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἱρήσομαι
οὐ γνωρίζω. 23 συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο,
τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ
σὺν Χριστῷ εἶναι· πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσ-
σον· 24 τὸ δὲ ἐπιμένειν ἐν τῇ σαρκὶ
ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. 25 καὶ τοῦτο πε-
ποιθὼς οἶδα, ὅτι μενῶ καὶ συμπαραμενῶ
πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ
χαρὰν τῆς πίστεως, 26 ἵνα τὸ καύχημα
ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ
διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.

27 Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χρι-
στοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν
ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι
στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συνα-
θλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, 28 καὶ
μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικει-

21. Χριστος: (χρηστον, sed °°) 23. δε: °γαρ . . ς (non ς^c) om γαρ 24. (om εν) 25. (παραμενω) 27. (ακουω)

sed et gaudebo: 19 scio enim quia hoc
mihi proveniet in salutem per vestram
orationem et subministrationem spiritus
Iesu Christi, 20 secundum expectatio-
nem et spem meam, quia in nullo con-
fundar, sed in omni fiducia sicut semper
et nunc magnificabitur Christus in cor-
pore meo, sive per vitam sive per mor-
tem.

21 Mihi enim vivere Christus est et
mori lucrum: 22 quod si vivere in carne,
hic mihi fructus operis est, et quid eli-
gam ignoro. 23 Coartor autem e duobus,
desiderium habens dissolvi et cum Chri-
sto esse, multo magis melius; 24 per-
manere autem in carne necessarium est
propter vos. 25 Et hoc confidens scio,
quia manebo et permanebo omnibus vo-
bis ad profectum vestrum et gaudium
fidei, 26 ut gratulatio vestra abundet in
Christo Iesu in me per meum adventum
iterum ad vos.

27 Tantum digne evangelio Christi con-
versamini, ut sive cum venero et videro
vos, sive absens audiam de vobis, quia
statis in uno spiritu unanimes, conlabo-
rantes fidei evangelii, 28 et in nullo ter-
reamini ab adversariis; quae est illis

19. ad salutem 21. (vivere enim) 23. esse cum Christo 24. *om* est 28. quae illis est

μένων, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας,
ὑμῖν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ·
29 ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ
μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ καὶ τὸ
ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, 30 τὸν αὐτὸν ἀγῶνα
ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε
ἐν ἐμοί.

II.

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni studio curanda. Timothei et Epaphroditi laudes.

1 Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ
τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία
πνεύματος, εἴ τινα σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί,
2 πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ
φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμ-
ψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, 3 μηδὲν κατὰ
ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ
ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερ-
έχοντας ἑαυτῶν, 4 μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι
σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι.
5 τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ, 6 ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων
οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ,
7 ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου
λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος
καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, 8 ἐτα-

28. ητ. αυτ. μεν εστιν . . (υμων δε) 30. ιδετε
II. 1. τι: (τις) . . τινα: (τις) 3. μηδε κατα: η 4. bis εκαστος . . σκοπειτε 5. τουτο γαρ . . (φρονειτε) 7. αλλ

II. 2 3, 16. 4 1 Cor. 10, 24. 7 Rom. 8, 3.

causa perditionis, vobis autem salutis, et
hoc a deo: 29 quia vobis donatum est
pro Christo, non solum ut in eum cre-
datis, sed ut etiam pro illo patiamini,
30 idem certamen habentes quale et vi-
distis in me et nunc audistis de me.

II.

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni studio curanda. Timothei et Epaphroditi laudes.

1 (5) Si qua ergo consolatio in Chri-
sto, si quod solacium caritatis, si qua
societas spiritus, si quid viscera et mi-
serationes, 2 implete gaudium meum, ut
idem sapiatis, eandem caritatem haben-
tes, unanimes, id ipsum sentientes, 3 ni-
hil per contentionem neque per inanem
gloriam, sed in humilitate superiores sibi
invicem arbitrantes, 4 non quae sua sunt
singuli considerantes, sed et ea quae alio-
rum. 5 Hoc enim sentite in vobis, quod
et in Christo Iesu, 6 qui cum in forma
dei esset, non rapinam arbitratus est esse
se aequalem deo, 7 sed semet ipsum
exinanivit formam servi accipiens, in si-
militudinem hominum factus, et habitu
inventus ut homo, 8 humiliavit semet

II. 1. (*si quod societas) . . si qua viscera ((si quis visc.)) . . viscera miserationis 4. *om* et

II. 2 3, 16. 4 1 Cor. 10, 24. 7 Rom. 8, 3.

κείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι
θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. 9 διὸ καὶ
ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν καὶ ἐχαρίσατο
αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, 10 ἵνα
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ
ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων,
11 καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι
κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός.

12 Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε
ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου
μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ
μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν
σωτηρίαν κατεργάζεσθε· 13 θεὸς γάρ
ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ
τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. 14 πάντα
ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν,
15 ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι,
τέκνα θεοῦ ἀμώμητα μέσον γενεᾶς σκολιᾶς
καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς
φωστῆρες ἐν κόσμῳ, 16 λόγον ζωῆς ἐπέ-
χοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χρι-
στοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς
κενὸν ἐκοπίασα. 17 ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι
ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως

9. (το ονομ. το) 11. εξομολογησηται 13. ο θεος
15. (ινα ητε) . . (αμωμα) . . εν μεσω 17. αλλ

10 *Es. 45, 23. Rom. 14, 11. 12 Eph. 6, 5.
14 1 Pet. 4, 9. 16 Gal. 2, 2. 2 Tim. 4, 6. 18 3, 1.
4, 4.

ipsum factus oboediens usque ad mor-
tem, mortem autem crucis. 9 Propter
quod et deus illum exaltavit et donavit
illi nomen quod est super omne nomen,
10 ut in nomine Iesu omne genu flecta-
tur caelestium et terrestrium et inferno-
rum, 11 et omnis lingua confiteatur quia
dominus Iesus Christus in gloria est dei
patris.

12 (6) Itaque, carissimi mei, sicut
semper oboedistis, non ut in praesentia
mei tantum, sed multo magis nunc in ab-
sentia mea cum metu et tremore vestram
salutem operamini: 13 deus enim est
qui operatur in vobis et velle et perfi-
cere, pro bona voluntate. 14 Omnia au-
tem facite sine murmurationibus et hae-
sitationibus, 15 ut sitis sine querela et
simplices, filii dei sine reprehensione in
medio nationis pravae et perversae, inter
quos lucetis sicut luminaria in mundo,
16 verbum vitae continentes, ad gloriam
meam in die Christi, quia non in va-
cuum cucurri neque in vacuum laboravi.
17 Sed etsi immolor supra sacrificium et
obsequium fidei vestrae, gaudeo et con-

9. exaltavit illum . . (**om* quod est) 10. (*flectat)
. . *om* et *prius* 13. est enim

10 *Es. 45, 23. Rom. 14. 11. 12 Eph. 6, 5.
14 1 Pet. 4, 9. 16 Gal. 2, 2. 2 Tim. 4, 6. 18 3, 1.
4, 4.

ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν·
18 τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγ-
χαίρετέ μοι.

19 Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμό-
θεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ
γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. 20 οὐδένα γὰρ ἔχω
ἰσόψυχον ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν με-
ριμνήσει· 21 οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν
ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. 22 τὴν
δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ
τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέ-
λιον. 23 τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι
ὡς ἂν ἀφίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· 24 πέ-
ποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως
ἐλεύσομαι.

25 Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, Ἐπαφρό-
διτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συν-
στρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ
λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς
ὑμᾶς, 26 ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας
ὑμᾶς καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι
ἠσθένησεν. 27 καὶ γὰρ ἠσθένησεν παρα-
πλήσιον θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐ-
τόν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα
μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ. 28 σπουδαιο-
τέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν

19. (εν Χριστω Ιησ.) 21. ° τα του'.. (Ιησου Χριστου) 23. απιδω 25. συστρατ. 26. (παντ. υμ. ιδειν) 27. αλλ ο θε. αυτ. ηλεησεν .. λυπ. επι λυπη

22 1 Tim. 1, 2.

gratulor omnibus vobis: 18 ([7]) id ipsum
autem et vos gaudete et congratulamini
mihi.

19 ([7]) Spero autem in domino Iesu
Timotheum cito me mittere ad vos, ut
et ego bono animo sim cognitis quae
circa vos sunt. 20 Neminem enim ha-
beo tam unanimem, qui sincera affectione
pro vobis sollicitus sit: 21 omnes enim
sua quaerunt, non quae sunt Iesu Christi.
22 Experimentum autem eius cognoscite,
quoniam sicut patri filius mecum servivit
in evangelio. 23 Hunc igitur spero me
mittere mox ut videro quae circa me
sunt: 24 confido autem in domino quon-
iam et ipse veniam ad vos cito.

25 ([8]) Necessarium autem existimavi
Epaphroditum fratrem et cooperatorem
et commilitonem meum, vestrum autem
apostolum et ministrum necessitatis meae,
mittere ad vos, 26 quoniam quidem omnes
vos desiderabat, et moestus erat propterea
quod audieratis illum infirmatum. 27 Nam
et infirmatus est usque ad mortem: sed
deus misertus est eius, non solum autem
eius verum etiam et mei, ne tristitiam
super tristitiam haberem. 28 Festinan-
tius ergo misi illum, ut viso eo iterum

19. me cito 21. quae sua sunt 22. quia sicut 23. mittere ad vos 25. (vestrum apostolum)

22 1 Tim. 1, 2.

πάλιν χαρῆτε κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. 29 προσ-
δέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης
χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε,
30 ὅτι διὰ τὸ ἔργον μέχρι θανάτου ἤγγισεν
παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπλη-
ρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λει-
τουργίας.

III.

Contra iudaizantes Pauli adversarios. Fiducia carnis. Severum Pauli studium atque spes caelestis.

1 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν
κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ
ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. 2 βλέπετε τοὺς
κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέ-
πετε τὴν κατατομήν. 3 ἡμεῖς γάρ ἐσμεν
ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες
καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ
ἐν σαρκὶ πεποιθότες, 4 καίπερ ἐγὼ ἔχων
πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ ἄλ-
λος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, 5 πε-
ριτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραήλ, φυ-
λῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ
νόμον Φαρισαῖος, 6 κατὰ ζῆλος διώκων
τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν
νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. 7 ἀλλ' ἅτινα

30. εργον του Χριστου . . (καραβολευσ.)
III. 3. θεω 5. ς (item ς[e], sed non omn. edd.) περιτομή 6. ζηλον

30 1 Cor. 16, 17.
III. 1 2, 18. 4, 4. 5 Rom. 11, 1. 6 Gal. 1, 13 s.

gaudeatis et ego sine tristitia sim. 29 Ex-
cipite itaque illum cum omni gaudio in
domino, et eiusmodi cum honore habe-
tote, 30 quoniam propter opus Christi
usque ad mortem accessit tradens ani-
mam suam, ut impleret id quod ex vo-
bis deerat erga meum obsequium.

III.

Contra iudaizantes Pauli adversarios. Fiducia carnis. Severum Pauli studium atque spes caelestis.

1 (9) De cetero, fratres mei, gaudete
in domino. Eadem vobis scribere mihi
quidem non pigrum, vobis autem neces-
sarium. 2 (10) Videte canes, videte ma-
los operarios, videte concisionem. 3 Nos
enim sumus circumcisio, qui spiritu deo
servimus et gloriamur in Christo Iesu, et
non in carne fiduciam habentes; 4 quam-
quam ego habeam confidentiam et in
carne. (11) Si quis alius videtur confi-
dere in carne, ego magis, 5 circumcisus
octava die, ex genere Israhel, de tribu
Beniamin, Hebraeus ex Hebraeis, secun-
dum legem Pharisaeus, 6 secundum
aemulationem persequens ecclesiam dei,
secundum iustitiam quae in lege est con-
versatus sine querela. 7 Sed quae mihi

III. 3. servimus deo 5. octavo

30 1 Cor. 16, 17.
III. 1 2, 18. 4, 4. 5 Rom. 11, 1. 6 Gal. 1, 13 s.

ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν Χρι-
στὸν ζημίαν. 8 ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ ἡγοῦμαι
πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς
γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου,
δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι
σκύβαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσω, 9 καὶ
εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύ-
νην τὴν ἐκ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως
Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ
πίστει, 10 τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύ-
ναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν κοι-
νωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφι-
ζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, 11 εἴ πως κα-
ταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν.
12 Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείω-
μαι, διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ
καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ. 13 ἀδελ-
φοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέ-
ναι· 14 ἓν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανό-
μενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος,
κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς
ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
15 ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ
εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς

8. μενουνγε . . (om ειναι sec.) 10. συμμορφουμενος
11. την εκ: των 12. κατεληφθ. υπο του Χρ. Ιησου
14. εις: επι

10 Gal. 6, 17.

fuerunt lucra, haec arbitratus sum pro-
pter Christum detrimenta. 8 Verum ta-
men et existimo omnia detrimentum esse
propter eminentem scientiam Iesu Christi
domini mei, propter quem omnia detri-
mentum feci, et arbitror ut stercora, ut
Christum lucri faciam, 9 et inveniar in
illo non habens meam iustitiam quae ex
lege est, sed illam quae ex fide est Christi,
quae ex deo est iustitia in fide, 10 ad
agnoscendum illum et virtutem resurre-
ctionis eius et societatem passionum illius
configuratus morti eius, 11 si quo modo
occurram ad resurrectionem quae est ex
mortuis.

12 Non quod iam acceperim aut iam
perfectus sim: sequor autem si compre-
hendam in quo et comprehensus sum a
Christo Iesu. 13 Fratres, ego me non
arbitror comprehendisse: (13) unum au-
tem, quae quidem retro sunt obliviscens,
ad ea vero quae sunt priora extendens
me, 14 ad destinatum persequor, ad
bravium supernae vocationis dei in Chri-
sto Iesu. 15 Quicumque ergo perfecti,
hoc sentiamus: et si quid aliter sapitis,

8 *om* et *prius* 0. Christi Iesu 10. cognoscendum
12. si quo modo comprehendam 13. extendens me
ipsum 15. VA** perfecti sumus

10 Gal. 6, 17.

ὑμῖν ἀποκαλύψει· 16 πλὴν εἰς ὃ ἐφϑάσα-
μεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν.

17 Συμμιμηταί μου γίνεσϑε, ἀδελφοί,
καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτως περιπατοῦντας κα-
ϑὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. 18 πολλοὶ γὰρ πε-
ριπατοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν
δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχϑροὺς τοῦ
σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, 19 ὧν τὸ τέλος
ἀπώλεια, ὧν ὁ ϑεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα
ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρο-
νοῦντες. 20 ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν
οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδε-
χόμεϑα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, 21 ὃς με-
τασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως
ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐ-
τοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασϑαι αὐ-
τὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

IV.

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et salutationes.

1 Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπι-
πόϑητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως
στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.

2 Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην πα-
ρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. 3 ναὶ
ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύνζυγε, συλλαμβά-
νου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνή-
ϑλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν

16. στοιχειν κανονι, το αυτο φρονειν 17. ουτω 21. ημ. εις το γενεσθαι αυτο συμμορφ. . . υποτ. εαυτω

IV. 1. ουτω 2. ς (non ς[e]) °Ευωδιαν 3. ναι: και . . συζυγε γνησιε

et hoc vobis deus revelabit: 16 verum
tamen ad quod pervenimus, ut idem sa-
piamus et in eadem permaneamus regula.

17 (12) Imitatores mei estote, fratres,
et observate eos qui ita ambulant sicut
habetis formam nos. 18 Multi enim am-
bulant, quos saepe dicebam vobis, nunc
autem et flens dico, inimicos crucis Chri-
sti, 19 quorum finis interitus, quorum
deus venter et gloria in confusione ipso-
rum, qui terrena sapiunt. 20 Nostra au-
tem conversatio in caelis est, unde etiam
salvatorem expectamus dominum Iesum
Christum, 21 qui reformabit corpus hu-
militatis nostrae configuratum corpori
claritatis suae, secundum operationem
qua possit etiam subiicere sibi omnia.

IV.

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et salutationes.

1 Itaque, fratres mei carissimi et desi-
derantissimi, gaudium meum et corona
mea, sic state in domino, carissimi.

2 Evodiam rogo et Syntychen depre-
cor id ipsum sapere in domino. 3 Etiam,
rogo et te, germane conpar, adiuva illas
quae mecum laboraverunt in evangelio

17. nos: nostram 19. venter est 20. dominum nostrum 21. etiam possit

IV. 1. desideratissimi 2. (*Evhodiam)

λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

4 Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. 5 τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ κύριος ἐγγύς. 6 μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν θεόν. 7 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· 9 ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

10 Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ. 11 οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμὶ αὐτάρκης εἶναι. 12 οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. 13 πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με.

---

9. (ιδετε) 12. και prim.: °δε 13. add in f. Χριστω

IV. 4 3, 1. 1 Thess. 5, 16. 9 Rom. 15, 33 pp. 13 1 Tim. 1, 12.

cum Clemente et ceteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitae.

4 (13) Gaudete in domino semper: iterum dico, gaudete. 5 Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est. 6 Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrae innotescant apud deum. 7 Et pax dei, quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intellegentias vestras in Christo Iesu.

8 (14) De cetero, fratres, quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae famae, si qua virtus, si qua laus, haec cogitate; 9 quae et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me, haec agite; et deus pacis erit vobiscum.

10 (15) Gavisus sum autem in domino vehementer, quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire; sicut et sentiebatis, occupati autem eratis. 11 Non quasi propter penuriam dico: ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. 12 Scio et humiliari, scio et abundare: ubique et in omnibus institutus sum, et satiari et esurire et abundare et penuriam pati. 13 Omnia possum in eo qui me

---

8. VA** laus disciplinae 12. (*om sec. loc.* et abundare)

IV. 4 3, 1. 1 Thess. 5, 16. 9 Rom. 15, 33 pp. 13 1 Tim. 1, 12.

14 πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαν-
τές μου τῇ θλίψει. **15** οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς,
Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου,
ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι
ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ
λήμψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, **16** ὅτι καὶ
ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν
χρείαν μοι ἐπέμψατε. **17** οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ
τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν
πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. **18** ἀπέχω δὲ
πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι δεξάμε-
νος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν,
ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν εὐάρεστον
τῷ θεῷ. **19** ὁ δὲ θεός μου πληρώσει πᾶ-
σαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν
δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. **20** τῷ δὲ θεῷ καὶ
πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ἀμήν.

21 Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελ-
φοί. **22** ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι,
μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

23 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.

15. ληψεως 16. (om εις) 17. αλλ 19. (πληρωσαι) . . τον πλουτον 23. τ. κυρ. ημων . . μετα παντων υμων . . add in f. αμην

15 2 Cor. 11, 9. **22** 1, 13. **23** Gal. 6, 18.

confortat. **14** Verum tamen bene feci-
stis communicantes tribulationi meae.
15 ([16]) Scitis autem et vos, Philippenses,
quod in principio evangelii, quando pro-
fectus sum a Macedonia, nulla mihi ec-
clesia communicavit in ratione dati et
accepti nisi vos soli, **16** quia et Thes-
salonicam et semel et bis in usum mihi
misistis, **17** Non quia quaero datum,
sed requiro fructum abundantem in ra-
tionem vestram. **18** ([17]) Habeo autem
omnia et abundo: repletus sum acceptis
ab Epaphrodito quae misistis, odorem
suavitatis, hostiam acceptam placentem
deo. **19** Deus autem meus impleat omne
desiderium vestrum secundum divitias
suas in gloria in Christo Iesu. **20** Deo
autem et patri nostro gloria in saecula
saeculorum, amen.

21 ([18]) Salutate omnem sanctum in
Christo Iesu. **22** Salutant vos qui me-
cum sunt fratres. ([19]) Salutant vos omnes
sancti, maxime autem qui de Caesaris
domo sunt.

23 Gratia domini Iesu Christi cum spi-
ritu vestro, amen.

16. VAF *om* et *sec.* 17. (* *om* quia) . . in ratione vestra 23. domini nostri

15 2 Cor. 11, 9. **22** 1, 13. **23** Gal. 6, 18.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ.

I.

Laudat Colossenses ab Epaphra doctos hortaturque ut proficiant. Divina Christi redemptoris omnium dignitas. Paulus laboribus suis laetans.

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ
θελήματος θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς
2 τοῖς ἐν Κολασσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς
ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν.

3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ
ὑμῶν προσευχόμενοι, 4 ἀκούσαντες τὴν
πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν
ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους
5 διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ
τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου 6 τοῦ παρόν-
τος εἰς ὑμᾶς καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κό-
σμῳ, καὶ ἔστιν καρποφορούμενον καὶ αὐξα-
νόμενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας
ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ

I. 1. Ιησ. Χρ. 2. ςe Κολοσσαις (item Κολοσσαεις in inscriptione) . . (εν Χρ. Ιησου) . . πατρ. ημ. και κυριου Ιησου Χριστου 3. και πατρι . . περι: (υπερ) 4. ην εχετε: την 6. (om και sec.) . . om και αυξ.

I. 1 s. Eph. 1, 1 pp. 3 Phil. 1, 3. 4—9 Eph. 1, 15 s. Phil. 5. 5 Eph. 1, 13. 2 Cor. 6, 7.

EPISTULA

AD COLOSSENSES.

I.

Laudat Colossenses ab Epaphra doctos hortaturque ut proficiant. Divina Christi redemptoris omnium dignitas. Paulus laboribus suis laetans.

1 (¹) Paulus apostolus Christi Iesu per
voluntatem dei et Timotheus frater 2 his
qui sunt Colossis sanctis et fidelibus fra-
tribus in Christo Iesu.

3 Gratia vobis et pax a deo patre no-
stro. Gratias agimus deo et patri domini
nostri Iesu Christi semper pro vobis
orantes, 4 audientes fidem vestram in
Christo Iesu et dilectionem quam habe-
tis in sanctos omnes 5 propter spem quae
reposita est vobis in caelis, quam audi-
stis in verbo veritatis evangelii 6 quod
pervenit ad vos, sicut et in universo
mundo est et fructificat et crescit sicut
in vobis, ex ea die qua audistis et

I. 1. Iesu Christi 2. iis qui . . (Colosis, *item in inscriptione* Colesenses) 3. nostro: *add* et domino Iesu Christo 6. (ex ea qua audistis die)

I. 1 s. Eph. 1, 1 pp. 3 Phil. 1, 3. 4—9 Eph. 1, 15 s. Phil. 5. 5 Eph. 1, 13. 2 Cor. 6, 7.

ἐν ἀληθείᾳ· 7 καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπα-
φρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς
ἐστιν πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χρι-
στοῦ, 8 ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν
ἀγάπην ἐν πνεύματι.

9 Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας
ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευ-
χόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν
ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σο-
φίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, 10 περιπατῆσαι
ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν
παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐ-
ξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ, 11 ἐν
πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κρά-
τος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν
καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς, 12 εὐχα-
ριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς
εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν
τῷ φωτί, 13 ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς
ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ,
14 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν
τῶν ἁμαρτιῶν, 15 ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ
τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως,
16 ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν
τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ
καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες

7. καθως και . . (υπ. ημων) 10. (om υμας) . . (τη επιγνωσει) 12. (χαρας. [12] ευχ.) . . (καλεσαντι και ικανωσ.) 14. (εσχομεν) . . απολυτρ. δια του αιματος αυτου° 16. (om τα sec.)

7 4, 12. 9 Eph. 1, 8. 10 1 Thess. 2, 12. Eph. 4, 1. 14 Eph. 1, 7. 15 2 Cor. 4, 4. 16 20. Eph. 1, 10.

cognovistis gratiam dei in veritate, 7 sicut
didicistis ab Epaphra carissimo conservo
nostro, qui est fidelis pro vobis minister
Christi Iesu, 8 qui etiam manifestavit
nobis dilectionem vestram in spiritu.

9 (*) Ideo et nos, ex qua die audivi-
mus, non cessamus pro vobis orantes et
postulantes ut impleamini agnitione vo-
luntatis eius in omni sapientia et intel-
lectu spiritali, 10 ut ambuletis digne deo
per omnia placentes, in omni opere bono
fructificantes et crescentes scientia dei,
11 in omni virtute confortati secundum
potentiam claritatis eius in omni patien-
tia et longanimitate cum gaudio, 12 gra-
tias agentes patri, qui dignos nos fecit
in partem sortis sanctorum in lumine,
13 qui eripuit nos de potestate tenebra-
rum et transtulit in regnum filii dilectio-
nis suae, 14 in quo habemus redemptio-
nem, remissionem peccatorum, 15 qui
est imago dei invisibilis, primogenitus
omnis creaturae, 16 quia in ipso con-
dita sunt universa in caelis et in terra,
visibilia et invisibilia, sive throni sive
dominationes sive principatus sive pote-

9. (*in agnitione) 10. in scientia 12. deo patri . . (vos fecit) 13. (eripuit vos) 14. redemptionem: *add* per sanguinem eius 15. (omni creaturae) 16. quoniam in ipso . . (et in caelis)

7 4, 12. 9 Eph. 1, 8. 10 1 Thess. 2, 12. Eph. 4, 1. 14 Eph. 1, 7. 15 2 Cor. 4, 4. 16 20. Eph. 1, 10.

εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι. τὰ πάντα δι' αὐ-
τοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται, 17 καὶ αὐτός
ἐστιν πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ
συνέστηκεν, 18 καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ
τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρ-
χή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένη-
ται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων, 19 ὅτι ἐν
αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆ-
σαι 20 καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ
πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵ-
ματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, εἴτε
τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
21 καὶ ὑμᾶς ποτὲ ὄντας ἀπηλλοτριωμένους
καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς
πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν 22 ἐν τῷ
σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανά-
του, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους
καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, 23 εἴ
γε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ
ἑδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλ-
πίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ κη-
ρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐ-
ρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

24 Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ
ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα
τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου
ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλη-

19. (ηυδοκ.) 20. (om δι αυτ. sec.) 23. πασῃ τῃ
24. °παθημασι μου

18 Eph. 1, 23. 1 Cor. 15, 20. 19 2, 9. 21 Eph. 4,
18. 2, 16. 22 Eph. 5, 27. 1, 4. 23 Eph. 3, 7

states. Omnia per ipsum et in ipso creata
sunt, 17 et ipse est ante omnes, et omnia
in ipso constant, 18 et ipse est caput
corporis ecclesiae: qui est principium,
primogenitus ex mortuis, ut sit in omni-
bus ipse primatum tenens, 19 quia in
ipso complacuit omnem plenitudinem in-
habitare 20 et per eum reconciliare omnia
in ipsum, pacificans per sanguinem cru-
cis eius sive quae in terris sive quae in
caelis sunt. 21 (3) Et vos cum essetis
aliquando alienati et inimici sensu in ope-
ribus malis, 22 nunc autem reconcilia-
vit in corpore carnis eius per mortem,
exhibere vos sanctos et immaculatos et
inreprehensibiles coram ipso, 23 si ta-
men permanetis in fide fundati et stabi-
les et immobiles a spe evangelii quod
audistis, quod praedicatum est in universa
creatura quae sub caelo est, cuius factus
sum ego Paulus minister:

24 qui nunc gaudeo in passionibus pro
vobis et adimpleo ea quae desunt passio-
num Christi in carne mea pro corpore

19. (habitare) 20. (**reconciliari)

18 Eph. 1, 23. 1 Cor. 15, 20. 19 2, 9. 21 Eph. 4,
18. 2, 16. 22 Eph. 5, 27. 1, 4. 23 Eph. 3, 7.

σία, **25** ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ
τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι
εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ,
26 τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ
τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν, νυνὶ δὲ
ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, **27** οἷς ἠθέ-
λησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς
δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνε-
σιν, ὅς ἐστιν Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς τῆς
δόξης, **28** ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν νουθε-
τοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες
πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παρα-
στήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χρι-
στῷ· **29** εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος
κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμένην
ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

II.

Contra falsos doctores. Cum Christo sepulti iidem reviximus. Deleto chirographo nobis contrario iam a placitis humanis recedendum.

1 Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα
ἔχω περὶ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ
ὅσοι οὐχ ἑώρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν
σαρκί, **2** ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι
αὐτῶν, συμβιβασθέντες ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς
πᾶν τὸ πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συνέ-
σεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ,

27. τι το: τις ο . . (ο εστιν) 28. εν Χρ. Ιησου
II. 1. περι: (υπερ) . . εωρακασι 2. συμβιβασθεντων . . εις παντα πλουτον . . του θεου και πατρος και του Χριστου

25 s. Eph. 3, 2 ss. **27** Eph. 1, 18. **29** 1 Tim. 4, 10.
II. **1** 4, 13 **2** 1, 27.

eius, quod est ecclesia, **25** cuius factus
sum ego minister secundum dispensatio-
nem dei, quae data est mihi in vos ut
impleam verbum dei, **26** mysterium
quod absconditum fuit a saeculis et ge-
nerationibus, nunc autem manifestatum
est sanctis eius, **27** quibus voluit deus
notas facere divitias gloriae sacramenti
huius in gentibus, quod est Christus in
vobis, spes gloriae, **28** quem nos ad-
nuntiamus corripientes omnem hominem
et docentes omnem hominem in omni
sapientia, ut exhibeamus omnem homi-
nem perfectum in Christo Iesu; **29** in
quo et laboro certando secundum ope-
rationem eius, quam operatur in me in
virtute.

II.

Contra falsos doctores. Cum Christo sepulti iidem reviximus. Deleto chirographo nobis contrario iam a placitis humanis recedendum.

1 (*) Volo enim vos scire qualem sol-
licitudinem habeam pro vobis et pro his
qui sunt Laodiciae et quicumque non vi-
derunt faciem meam in carne, **2** ut con-
solentur corda ipsorum, instructi in ca-
ritate et in omnes divitias plenitudinis
intellectus, in agnitionem mysterii dei

II. 1. pro iis . . (*Laudiciae, *item* 4, 15. *non* 4, 13; 4, 16. *semel* Laod., *semel* Laud.) 2. AF in agnitione

25 s. Eph. 3, 2 ss. **27** Eph. 1, 18. **29** 1 Tim. 4, 10.
II. **1** 4, 13. **2** 1, 27.

3 ἐν ᾧ εἰσὶν πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σο-
φίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι. 4 τοῦτο
δὲ λέγω ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν
πιθανολογίᾳ. 5 εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπει-
μι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμί, χαί-
ρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ
στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν.

6 Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰη-
σοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, 7 ἐρ-
ριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ
καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδά-
χθητε, περισσεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. 8 βλέ-
πετε μή τις ἔσται ὑμᾶς ὁ συλαγωγῶν διὰ
τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ
τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ
στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν,
9 ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα
τῆς θεότητος σωματικῶς, 10 καί ἐστε ἐν
αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ
πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, 11 ἐν ᾧ καὶ
περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ, ἐν
τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς σαρκός, ἐν
τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, 12 συνταφέντες
αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνη-
γέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ
θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν·
13 καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παρα-

4. ινα μη τις 7. εν τη πιστει . . περ. εν αυτη εν ευχ. 10. (ο εστιν) 11. σωματος: add των αμαρτιων 12. (om των) 13. (om εν)

4 8. 5 1 Cor. 5, 3. 9 1, 19. 10 Eph. 1, 21 12 Rom. 6, 4. Eph. 1, 19 s. 13 Eph. 2, 1. 5.

patris Christi Iesu, 3 in quo sunt omnes
thesauri sapientiae et scientiae abscon-
diti. 4 ([5]) Hoc autem dico ut nemo vos
decipiat in subtilitate sermonum. 5 Nam
etsi corpore absens sum, sed spiritu vo-
biscum sum, gaudens et videns ordinem
vestrum et firmamentum eius quae in
Christo est fidei vestrae.

6 ([6]) Sicut ergo accepistis Christum
Iesum dominum, in ipso ambulate, 7 ra-
dicati et superaedificati in ipso et con-
firmati fide sicut et didicistis, abundantes
in gratiarum actione. 8 ([7]) Videte ne
quis vos decipiat per philosophiam et
inanem fallaciam secundum traditionem
hominum, secundum elementa mundi et
non secundum Christum, 9 quia in ipso
inhabitat omnis plenitudo divinitatis cor-
poraliter, 10 et estis in illo repleti, qui
est caput omnis principatus et potestatis,
11 in quo et circumcisi estis circumci-
sione non manu facta, in expoliatione
corporis carnis, in circumcisione Christi,
12 consepulti ei in baptismo, in quo et
resurrexistis per fidem operationis dei,
qui suscitavit illum a mortuis. 13 ([8]) Et

2. et Christi Iesu 6. Iesum Christum 7. abundantes: *add* in illo 11. carnis, sed in

4 8. 5 1 Cor. 5, 3. 9 1, 19. 10 Eph. 1, 21. 12 Rom. 6, 4. Eph. 1, 19 s. 13 Eph. 2, 1. 5.

πτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς
ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χα-
ρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα,
14 ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον
τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ
αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ
τῷ σταυρῷ, 15 ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς
καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ,
θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.

16 Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει
καὶ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νουμη-
νίας ἢ σαββάτων, 17 ἅ ἐστιν σκιὰ τῶν
μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα Χριστοῦ. 18 μη-
δεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπει-
νοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ
μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος
ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 19 καὶ
οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ
σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπι-
χορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον αὔξει τὴν
αὔξησιν τοῦ θεοῦ. 20 Εἰ ἀπεθάνετε σὺν
Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί

13. om υμας . . ς^{e} (non ς) χαρισαμ. υμιν 15. ἐν αὐτῷ 16. και: η 17. (ο εστιν) . . του Χρ. 18. (om μη) 20. °Ει ουν . . °συν τω Χρ.

14 Eph. 2, 15. 17 Heb. 10, 1. 8, 5. 19 Eph. 4, 15 s.

vos, cum mortui essetis in delictis et
praeputio carnis vestrae, convivificavit
cum illo, donans vobis omnia delicta.
14 delens quod adversum nos erat chi-
rographum decretis, quod erat contra-
rium nobis, et ipsum tulit de medio, af-
figens illud cruci, 15 expolians princi-
patus et potestates traduxit confidenter,
palam triumphans illos in semet ipso.

16 (9) Nemo ergo vos iudicet in cibo
aut in potu aut in parte diei festi aut
neomeniae aut sabbatorum, 17 quae
sunt umbra futurorum, corpus autem
Christi. 18 (10) Nemo vos seducat volens
in humilitate et religione angelorum,
quae non vidit ambulans, frustra inflatus
sensu carnis suae, 19 et non tenens ca-
put, ex quo totum corpus per nexus et
coniunctiones subministratum et constru-
ctum crescit in augmentum dei. 20 Si
mortui estis cum Christo ab elementis
mundi, quid adhuc tamquam viventes in

14. adversus . . decreti 15. et exspolians 16. (nominiae) 18. (*in humilitatem et religiones) 20. Si ergo . . huius mundi

14 Eph. 2, 15. 17 Heb. 10, 1. 8, 5. 19 Eph. 4, 15 s.

ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε **21** Μὴ
ἅψῃ μηδὲ γεύσῃ μηδὲ θίγῃς, **22** ἅ ἐστιν
πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ
ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων;
23 ἅτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν
ἐθελοθρησκείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφει-
δίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλη-
σμονὴν τῆς σαρκός.

III.

Electis dei caelestia sectanda novusque nova vita homo induendus. Officia coniugum, liberorum, patrum, servorum, dominorum.

1 Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ
ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ
τοῦ θεοῦ καθήμενος· **2** τὰ ἄνω φρονεῖτε,
μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. **3** ἀπεθάνετε γάρ, καὶ
ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν
τῷ θεῷ· **4** ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ
ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φα-
νερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς
γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυ-
μίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν ἥτις ἐστὶν
εἰδωλολατρεία, **6** δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ
τοῦ θεοῦ. **7** ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατή-

III. 4. (η ζω. υμων) 5. τ. μελη υμων 6. (δι ο) . . θεου: add επι τους υιους της απειθειας

21 *Lev. 5, 2. **22** Mt. 15, 9.
III. **5** Eph. 5, 3. **6** Eph. 5, 6. Rom. 1, 18.
7 s. Eph. 2, 3. 4, 31.

mundo decernitis, **21** Ne tetigeris neque
gustaveris neque contrectaveris, **22** quae
sunt omnia in interitum ipso usu, secun-
dum praecepta et doctrinas hominum?
23 quae sunt rationem quidem habentia
sapientiae in superstitione et humilitate,
et ad non parcendum corpori, non in
honore aliquo ad saturitatem carnis.

III.

Electis dei caelestia sectanda novusque nova vita homo induendus. Officia coniugum, liberorum, patrum. servorum, dominorum.

1 (11) Igitur si conresurrexistis Christo,
quae sursum sunt quaerite, ubi Christus
est in dextera dei sedens: **2** quae sur-
sum sunt sapite, non quae super terram.
3 Mortui enim estis, et vita vestra abs-
condita est cum Christo in deo: **4** cum
Christus apparuerit, vita vestra, tunc et
vos apparebitis cum ipso in gloria.

5 (12) Mortificate ergo membra vestra
quae sunt super terram, fornicationem,
immunditiam, libidinem, concupiscentiam
malam et avaritiam, quae est simulacro-
rum servitus, **6** propter quae venit ira
dei super filios incredulitatis: **7** in qui-

21. tetigeritis . . gustaveritis . . contrectaveritis 22. AF in interitu 23. et non ad parcendum
III. 1. consurrexistis cum 3. est abscondita 5. (**om* ergo)

21 *Lev. 5, 2. **22** Mt. 15, 9.
III. **5** Eph. 5, 3. **6** Eph. 5, 6. Rom. 1, 18.
7 s. Eph. 2, 3. 4, 31.

σατέ ποτε ὅτε ἐζῆτε ἐν τούτοις· 8 νυνὶ
δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν θυ-
μὸν κακίαν βλασφημίαν αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ
στόματος ὑμῶν. 9 μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλή-
λους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον
σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ 10 καὶ ἐνδυσά-
μενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπί-
γνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν,
11 ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, πε-
ριτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης,
δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν
πᾶσιν Χριστός.

12 Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ
ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ,
χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραΰτητα,
μακροθυμίαν, 13 ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ
χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ
μομφήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο
ὑμῖν οὕτως καὶ ὑμεῖς, 14 ἐπὶ πᾶσιν δὲ
τούτοις τὴν ἀγάπην, ὅ ἐστιν σύνδεσμος τῆς
τελειότητος. 15 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ
βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν
καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι· καὶ εὐχάρι-
στοι γίνεσθε. 16 Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ
ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σο-
φίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς

7. εζ. εν αυτοις 11. (δουλ. και) . . (om τα) 12. (om του) . . οικτιρμων . . πραοτητα 13. (ο κυριος εχ.) . . ουτω 14. ο: ητις 15. Χριστου: θεου

9 Eph. 4, 22 ss. 11 Gal. 3, 28. 12 ss. Eph. 4, 2 ss. 32. 15 Phil. 4, 7. 16 Eph. 5, 19 ss.

bus et vos ambulastis aliquando, cum
viveretis in illis. 8 ([13]) Nunc autem de-
ponite et vos omnia, iram indignationem
malitiam blasphemiam turpem sermonem
de ore vestro, 9 nolite mentiri invicem,
expoliantes vos veterem hominem cum
actibus eius, 10 et induentes novum,
eum qui renovatur in agnitionem secun-
dum imaginem eius qui creavit eum,
11 ubi non est gentilis et Iudaeus, cir-
cumcisio et praeputium, barbarus et Scy-
tha, servus et liber, sed omnia et in
omnibus Christus.

12 ([14]) Induite vos ergo sicut electi dei
sancti et dilecti viscera misericordiae,
benignitatem, humilitatem, modestiam,
patientiam, 13 supportantes invicem et
donantes vobis ipsis, si quis adversus
aliquem habet querelam, sicut et domi-
nus donavit vobis ita et vos: 14 ([15]) su-
per omnia autem haec caritatem, quod
est vinculum perfectionis. 15 Et pax
Christi exultet in cordibus vestris, in qua
et vocati estis in uno corpore, et grati
estote. 16 Verbum Christi habitet in vo-
bis abundanter, in omni sapientia docen-
tes et commonentes vosmet ipsos psal-

7. V vixeritis, A viveritis 9. eius: suis 10. creavit illum 13. vobismet . . (*om* et *prius*) 14. charitatem habete

9 Eph. 4, 22 ss. 11 Gal. 3, 28. 12 ss. Eph. 4, 2 ss. 32. 15 Phil. 4, 7. 16 Eph. 5, 19 ss.

ψαλμοῖς ὕμνοις ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν τῇ
χάριτι ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ θεῷ,
17 καὶ πᾶν ὅ τι ἐὰν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν
ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐ-
χαριστοῦντες τῷ θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

18 Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδρά-
σιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν κυρίῳ. 19 οἱ ἄνδρες,
ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε
πρὸς αὐτάς.

20 Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν
κατὰ πάντα· τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον ἐν
κυρίῳ. 21 οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ
τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.

22 Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα
τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμο-
δουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἁπλό-
τητι καρδίας φοβούμενοι τὸν κύριον. 23 ὃ
ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε ὡς τῷ
κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, 24 εἰδότες ὅτι
ἀπὸ κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν
τῆς κληρονομίας. τῷ κυρίῳ Χριστῷ δου-
λεύετε· 25 ὁ γὰρ ἀδικῶν κομίσεται ὃ
ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωπολημψία.

16. ψαλμ. και υμν. και ..: εν χαριτι .. (εν ταις καρδιαις) .. θεω: κυριω 17. εαν: αν .. (εν ον. Ιησ. Χριστου) .. και πατρι 18. τ. ιδιοις ανδρασιν 19. (τ. γυν. υμων) 20. (ευαρ. εστ.) .. °εν τω κυριω 21. (μη παροργιζετε) 22. (εν οφθαλμοδουλεια) .. φοβ. τ. θεον 23. και παν ο, τι εαν 24. αποληψεσθε (λημψεσθε) .. τω γαρ 25. .γαρ: δε .. κομιειται .. προσωποληψια

17 23. 18 Eph. 5, 22. 1 Pet. 3, 1. 19 Eph. 5, 25. 1 Pet. 3, 7. 20 s. Eph. 6, 1. 4. 22 Eph. 6, 5. Tit. 2, 9. 1 Pet. 2, 18. 23 ss. Eph. 6, 7 ss.

mis hymnis canticis spiritalibus, in gra-
tia cantantes in cordibus vestris deo.
17 Omne quodcumque facitis in verbo
aut in opere, omnia in nomine domini
Iesu, gratias agentes deo et patri per
ipsum.

18 ([16]) Mulieres, subditae estote viris,
sicut oportet in domino. 19 ([17]) Viri,
diligite uxores vestras, et nolite amari
esse ad illas.

20 ([18]) Filii, oboedite parentibus per
omnia: hoc enim placitum est in domino.
21 ([19]) Patres, nolite ad indignationem
provocare filios vestros, ut non pusillo
animo fiant.

22 ([20]) Servi, oboedite per omnia do-
minis carnalibus, non ad oculum servien-
tes quasi hominibus placentes, sed in
simplicitate cordis timentes dominum.
23 Quodcumque facitis, ex animo ope-
ramini sicut domino et non hominibus,
24 scientes quod a domino accipietis re-
tributionem hereditatis. Domino Christo
servite: 25 qui enim iniuriam facit, re-
cipiet id quod inique gessit, et non est
personarum acceptio.

16. et canticis 17. Iesu Christi 22. timentes deum 25. acceptio apud deum

17 23. 18 Eph. 5, 22. 1 Pet. 3, 1. 19 Eph. 5, 25. 1 Pet. 3, 7. 20 s. Eph. 6, 1. 4. 22 Eph. 6, 5. Tit. 2, 9. 1 Pet. 2, 18. 23 ss. Eph. 6, 7 ss.

IV.

Precandum. Prudenter versandum. Tychicus et Onesimus. Salutationes. Epistula ex Laodicea.

1 Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσό-
τητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι
καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.

2 Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε γρηγο-
ροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ, 3 προσευ-
χόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς
ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου λαλῆσαι τὸ
μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι,
4 ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλῆσαι.
5 Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω,
τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. 6 ὁ λόγος ὑμῶν
πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέ-
ναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

7 Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τύ-
χικος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διά-
κονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ, 8 ὃν ἔπεμψα
πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῷ τὰ περὶ
ὑμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν,
9 σὺν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ
ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν
γνωριοῦσιν τὰ ὧδε.

10 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συν-
αιχμάλωτός μου, καὶ Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς

IV. 1. εν ουρανοις 3. (δι ον) 8. (γνωτε τ. π. ημων) 9. (γνωρισουσιν)

IV. 2 s. Eph. 6, 18 s. 5 Eph. 5, 15 s. 6 Eph. 4, 29. 7 s. Eph. 6, 21 s. 9 Phil. 10. 10 Act. 27, 2. 15, 37.

IV.

Precandum. Prudenter versandum. Tychicus et Onesimus. Salutationes. Epistula ex Laodicea.

1 (21) Domini, quod iustum est et
aequum servis praestate, scientes quon-
iam et vos dominum habetis in caelo.

2 (22) Orationi instate, vigilantes in ea in
gratiarum actione, 3 orantes simul et
pro nobis, ut deus aperiat nobis ostium
sermonis ad loquendum mysterium Christi,
propter quod etiam vinctus sum, 4 ut
manifestem illud ita ut oportet me loqui.
5 (23) In sapientia ambulate ad eos qui
foris sunt, tempus redimentes. 6 Sermo
vester semper in gratia sale sit conditus,
ut sciatis quomodo oporteat vos unicui-
que respondere.

7 (24) Quae circa me sunt omnia vo-
bis nota faciet Tychicus carissimus fra-
ter et fidelis minister et conservus in do-
mino, 8 quem misi ad vos ad hoc ipsum,
ut cognoscat quae circa vos sunt et con-
soletur corda vestra, 9 cum Onesimo
carissimo et fideli fratre, qui est ex vo-
bis: omnia quae hic aguntur nota facient
vobis.

10 (25) Salutat vos Aristarchus conca-
ptivus meus, et Marcus consobrinus Bar-

IV. 1. quoniam: quod 3. (mysteria) 9. ex vobis est . . (faciet)

IV. 2 s. Eph. 6, 18 s. 5 Eph. 5, 15 s. 6 Eph. 4, 29. 7 s. Eph. 6, 21 s. 9 Phil. 10. 10 Act. 27, 2. 15, 37.

Βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς, ἐὰν
ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν, 11 καὶ
Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ
περιτομῆς· οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι
παρηγορία. 12 ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς
ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε
ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευ-
χαῖς, ἵνα στῆτε τέλειοι καὶ πεπληροφορη-
μένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ. 13 μαρ-
τυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολὺν πόνον ὑπὲρ
ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν
Ἱεραπόλει. 14 ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ
ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς. 15 ἀσπά-
σασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς καὶ
Νυμφᾶν καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτοῦ ἐκκλη-
σίαν. 16 καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν
ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαο-
δικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ
Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. 17 καὶ
εἴπατε Ἀρχίππῳ Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν
παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.

18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου.
μνημονεύετέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις
μεθ' ὑμῶν.

---

12. ante δουλος non interpg. .. om Ιησου .. πεπληρωμενοι 13. εχει ζηλον πολυν 15. (Νύμφαν) .. (κ. οικ. αυτης) 18. add in f. αμην

---

12 1, 7. Phil. 23. 13 2, 1. 14 Phil. 24. 15 Rom. 16, 5. 17 Phil. 2. 18 2 Thess. 3, 17.

nabae, de quo accepistis mandata: si ve-
nerit ad vos, excipite illum: 11 et Iesus
qui dicitur Iustus, qui sunt ex circumci-
sione: hi soli sunt adiutores in regno dei,
qui mihi fuerunt solacio. 12 ([26]) Salutat
vos Epaphras qui ex vobis est, servus
Christi Iesu, semper sollicitus pro vobis
in orationibus, ut stetis perfecti et pleni
in omni voluntate dei. 13 Testimonium
enim illi perhibeo quod habet multum
laborem pro vobis et pro his qui sunt
Laodiciae et qui Hierapoli. 14 ([27]) Salu-
tat vos Lucas medicus carissimus et De-
mas. 15 ([28]) Salutate fratres qui sunt
Laodiciae et Nympham et quae in domo
eius est ecclesiam. 16 ([29]) Et cum lecta
fuerit apud vos epistula, facite ut et in
Laodicensium ecclesia legatur, et eam
quae Laodicensium est vos legatis. 17 Et
dicite Archippo Vide ministerium quod
accepisti in domino, ut illud impleas.

18 Salutatio mea manu Pauli. Memo-
res estote vinculorum meorum. Gratia
vobiscum, amen.

---

11. adiutores mei 13. pro iis 16. epistola haec

---

12 1, 7. Phil. 23. 13 2, 1. 14 Phil. 24. 15 Rom. 16, 5. 17 Phil. 2. 18 2 Thess. 3, 17.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α.

I.

Thessalonicenses egregium fidei exemplar facti.

1 Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος
τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ
καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ
εἰρήνη.
2 Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ
πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ
τῶν προσευχῶν ἡμῶν, **3** ἀδιαλείπτως μνη-
μονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως
καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπο-
μονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς
ἡμῶν, **4** εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ
θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, **5** ὅτι τὸ εὐαγγέ-
λιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ
μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν πνεύματι
ἁγίῳ καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴ-
δατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς.
6 καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ
τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει

I. 1. add in f. απο θεου πατρος ημων και κυριου Ιησου Χριστου 2. (om υμων sec.) 5. εις: (προς)

I. 1 2 Thess. 1, 1 s. Act. 17, 1. 2 Col. 1, 3. 2 Thess. 1, 3 pp. 4 2 Thess. 2, 13. 5 1 Cor. 4, 20. 6 2 Thess. 3, 7 ss.

EPISTULA

AD THESSALONICENSES I.

I.

Thessalonicenses egregium fidei exemplar facti.

1 (1) Paulus et Silvanus et Timotheus
ecclesiae Thessalonicensium in deo patre
et domino Iesu Christo. Gratia vobis et
pax.
2 Gratias agimus deo semper pro omni-
bus vobis, memoriam facientes in oratio-
nibus nostris, sine intermissione **3** me-
mores operis fidei vestrae et laboris et
caritatis et sustinentiae spei domini no-
stri Iesu Christi ante deum et patrem
nostrum, **4** (2) scientes, fratres dilecti a
deo, electionem vestram, **5** quia evan-
gelium nostrum non fuit ad vos in ser-
mone tantum sed et in virtute et in spi-
ritu sancto et in plenitudine multa, sicut
scitis quales fuerimus in vobis propter
vos. **6** Et vos imitatores nostri facti
estis et domini, excipientes verbum in
tribulatione multa cum gaudio spiritus

I. 2. memoriam vestri . . sin. interm., 3 mem. 5. AF *aliique* sed in virtute . . (fuerimus vobis)

I. 1 2 Thess. 1, 1 s. Act. 17, 1. 2 Col. 1, 3. 2 Thess. 1, 3 pp. 4 2 Thess. 2, 13. 5 1 Cor. 4, 20. 6 2 Thess. 3, 7 ss.

πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου, 7 ὥστε
γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσιν τοῖς πιστεύου-
σιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ.
8 ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυ-
ρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ,
ἀλλ' ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς
τὸν θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἔχειν
ἡμᾶς λαλεῖν τι· 9 αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν
ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς
ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν
ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ
ἀληθινῷ, 10 καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ
ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν,
Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς
τῆς ἐρχομένης.

II.

Sincera et liberalis Pauli institutio. Fide constantes invitis popularibus. Visendi desiderium.

1 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσο-
δον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέ-
γονεν, 2 ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες
καθὼς οἴδατε ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασά-
μεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς
τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι.
3 ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης
οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὔτε ἐν δόλῳ, 4 ἀλλὰ
καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευ-

7. τυπους . . om εν sec. 8. (κ. εν τη Αχ.) . . αλλα και εν . . ημας εχειν 9. °εχομεν 10. om των sec.
II. 2. °αλλα και 3. ουτε: (ουδε)

9 Act. 14, 15.
II. 2 Act. 16, 12 ss. 4 Gal. 1, 10.

sancti, 7 ita ut facti sitis forma omni-
bus credentibus in Macedonia et in Achaia.
8 A vobis enim diffamatus est sermo do-
mini non solum in Macedonia et in Achaia,
sed in omni loco fides vestra quae est
ad deum profecta est, ita ut non sit no-
bis necesse quicquam loqui: 9 ipsi enim
de nobis adnuntiant, qualem introitum
habuerimus ad vos, et quomodo conversi
estis ad deum a simulacris, servire deo
vivo et vero, 10 et expectare filium eius
de caelis, quem suscitavit ex mortuis,
Iesum, qui eripuit nos ab ira ventura.

II.

Sincera et liberalis Pauli institutio. Fide constantes invitis popularibus. Visendi desiderium.

1 (3) Nam ipsi scitis, fratres, introitum
nostrum ad vos, quia non inanis fuit,
2 sed ante passi et contumeliis affecti,
sicut scitis, in Philippis, fiduciam habui-
mus in deo nostro loqui ad vos evange-
lium dei in multa sollicitudine. 3 (4) Ex-
hortatio enim nostra non de errore ne-
que de immunditia neque in dolo, 4 sed
sicut probati sumus a deo ut crederetur

8. sed et in

9 Act. 14, 15.
II. 2 Act. 16, 12 ss. 4 Gal. 1, 10.

θῆναι τὸ εὐαγγέλιον οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ
ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες ἀλλὰ θεῷ τῷ δο-
κιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. 5 οὔτε γάρ
ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, κα-
θὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας,
θεὸς μάρτυς, 6 οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων
δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυ-
νάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστο-
λοι· 7 ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ
ὑμῶν, ὡς ἐὰν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς
τέκνα, 8 οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦ-
μεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον
τοῦ θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι
ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. 9 μνημονεύετε
γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν
μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς
τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν ἐκηρύξαμεν
εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. 10 ὑμεῖς
μάρτυρες καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαίως
καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενή-
θημεν, 11 καθάπερ οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκα-
στον ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ παρα-
καλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι 12 καὶ
μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως
τοῦ θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυ-
τοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.

4. ουτω .. τω θεω 7. (νηπιοι) .. εαν : αν 8. °ιμειρομενοι .. °γεγενησθε 9. νυκτος γαρ 12. μαρτυρουμενοι .. περιπατησαι

5 Phil. 1, 8. 6 Ioh. 5, 41. 44. 9 2 Thess. 3, 8
12 Col. 1, 10. Eph. 4, 1.

nobis evangelium, ita loquimur, non quasi
hominibus placentes sed deo, qui probat
corda nostra. 5 (5) Neque enim aliquando
fuimus in sermone adulationis, sicut sci-
tis, neque in occasione avaritiae, deus
testis est, 6 nec quaerentes ab homini-
bus gloriam, neque a vobis neque ab
aliis, cum possimus oneri esse ut Christi
apostoli: 7 sed facti sumus parvuli in
medio vestrum, tamquam si nutrix foveat
filios suos, 8 ita desiderantes vos cupide
volebamus tradere vobis non solum evan-
gelium dei sed etiam animas nostras,
quoniam carissimi nobis facti estis.
9 (6) Memores enim estis, fratres, labo-
rem nostrum et fatigationem: nocte et
die operantes, ne quem vestrum grava-
remus, praedicavimus in vobis evange-
lium dei. 10 Vos testes estis et deus,
quam sancte et iuste et sine querela vo-
bis qui credidistis fuimus, 11 sicut sci-
tis qualiter unumquemque vestrum, tam-
quam pater filios suos, deprecantes vos
et consolantes 12 testificati sumus ut
ambularetis digne deo, qui vocavit vos in
suum regnum et gloriam.

II. 6. possemus vobis 9. laboris nostri et fatigationis .. ac die .. (praedicavimus vobis) 10. (testis) 11. tamquam : sicut

5 Phil. 1, 8. 6 Ioh. 5, 41. 44. 9 2 Thess. 3, 8.
12 Col. 1, 10. Eph. 4, 1.

13 Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦ-
μεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες
λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ ἐδέξασθε
οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθώς ἐστιν ἀλη-
θῶς λόγον θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν
τοῖς πιστεύουσιν. 14 ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ
ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ
θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ
τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ
ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων 15 τῶν καὶ τὸν κύριον
ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφήτας,
καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ θεῷ μὴ ἀρε-
σκόντων καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων,
16 κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι
ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν
τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ ἐπ'
αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

17 Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες
ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας προσώπῳ οὐ
καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ
πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ.
18 διὸ ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ
μὲν Παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέκο-
ψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. 19 τίς γὰρ ἡμῶν
ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως, ἢ
οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν

---

13. om Και 14. τα αυτα: ταυτα 15. τ. ιδιους προ-
φητας . . ς (non ςe) υμας°° 16. (εφθακεν) 18. (διοτι)

---

13 1, 2.

13 Ideo et nos gratias agimus deo sine
intermissione, quoniam cum accepissetis
a nobis verbum auditus dei, accepistis non
ut verbum hominum, sed sicut est vere
verbum dei, qui operatur in vobis qui
credidistis. 14 (7) Vos enim imitatores
facti estis, fratres, ecclesiarum dei quae
sunt in Iudaea in Christo Iesu, quia ea-
dem passi estis et vos a contribulibus
vestris sicut et ipsi a Iudaeis, 15 qui et
dominum occiderunt Iesum et prophetas,
et nos persecuti sunt, et deo non pla-
cent et omnibus hominibus adversantur,
16 prohibentes nos gentibus loqui ut sal-
vae fiant, ut impleant peccata sua sem-
per: praevenit enim ira dei super illos
usque in finem.

17 (8) Nos autem, fratres, desolati
a vobis ad tempus horae, aspectu non
corde, abundantius festinavimus faciem
vestram videre cum multo desiderio,
18 quoniam voluimus venire ad vos, ego
quidem Paulus et semel et iterum, sed
inpedivit nos satanas. 19 Quae est enim
nostra spes aut gaudium aut corona glo-
riae? nonne vos ante dominum nostrum

---

13. accepistis illud 16. pervenit

---

13 1, 2.

Ἰησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; 20 ὑμεῖς
γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά.

III.

Inpeditus ab itinere Paulus iterum misit Timotheum. Laetatur nuntiatis. Votum.

1 Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν
καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι, 2 καὶ
ἐπέμψαμεν Τιμόθεον, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
καὶ συνεργὸν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρα-
καλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν 3 τὸ μη-
δένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις.
αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα·
4 καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγο-
μεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς
καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε. 5 διὰ τοῦτο κἀγὼ
μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν
πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ
πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος
ἡμῶν.

6 Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς
ἀφ' ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν
πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε
μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες
ἡμᾶς ἰδεῖν καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, 7 διὰ
τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ
πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς

19. Ιησ. Χριστου
III. 2. και συνεργον του θεου: και διακονον του θεου και συνεργον ημων (κ. διακονον τ. θε.) .. παρακ. υμας .. υπερ: περι 3. το: τω° 7. θλιψ. κ. αναγκ.

III. 1 Act. 17, 16. 2 Rom. 16, 21. 6 Act. 18, 5.

Iesum estis in adventum eius? 20 Vos
enim estis gloria nostra et gaudium.

III.

Inpeditus ab itinere Paulus iterum misit Timotheum. Laetatur nuntiatis. Votum.

1 (9) Propter quod non sustinentes am-
plius, placuit nobis remanere Athenis so-
lis, 2 et misimus Timotheum fratrem
nostrum et ministrum dei in evangelio
Christi ad confirmandos vos et exhortan-
dos pro fide vestra, 3 ut nemo movea-
tur in tribulationibus istis. Ipsi enim sci-
tis quod in hoc positi sumus: 4 nam et
cum apud vos essemus, praedicebamus
vobis passuros nos tribulationes, sicut et
factum est et scitis. 5 (10) Propterea et
ego amplius non sustinens misi ad cogno-
scendam fidem vestram, ne forte tempta-
verit vos is qui temptat, et inanis fiat
labor noster.

6 (11) Nunc autem veniente Timotheo
ad nos a vobis et adnuntiante nobis fidem
et caritatem vestram, et quia memoriam
nostri habetis bonam semper, desideran-
tes nos videre sicut nos quoque vos,
7 ideo consolati sumus, fratres, in vobis
in omni necessitate et tribulatione nostra

19. Iesum Christum .. in adventu
III. 6. sicut et

III. 1 Act. 17, 16. 2 Rom. 16, 21. 6 Act. 18, 5.

ὑμῶν πίστεως, 8 ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς
στήκητε ἐν κυρίῳ. 9 τίνα γὰρ εὐχαριστίαν
δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν
ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς
ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, 10 νυκτὸς καὶ
ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ
ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ
ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν;

11 Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ
ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς κατευθύναι τὴν ὁδὸν
ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· 12 ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος
πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς
ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς
εἰς ὑμᾶς, 13 εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς
καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν
τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ
τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν
ἁγίων αὐτοῦ.

IV.

In castitate et caritate pergendum. De mortuis et superstitibus redeunte Christo.

1 Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς
καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, καθὼς
παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς
περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, ἵνα περισ-
σεύητε μᾶλλον. 2 οἴδατε γὰρ τίνας παραγ-
γελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου Ἰη-

8. (στηκετε) 11. Ιησ. Χριστος 13. Ιησ. Χριστου
IV. 1. Το λοιπον . . (ινα καθως) . . (θεω, καθως και περιπατειτε, ινα)

per vestram fidem, 8 quoniam nunc vivi-
mus, si vos statis in domino. 9 ([12]) Quam
enim gratiarum actionem possumus deo
retribuere pro vobis in omni gaudio quo
gaudemus propter vos ante deum no-
strum, 10 nocte et die abundantius
orantes ut videamus faciem vestram et
compleamus ea quae desunt fidei vestrae?

11 Ipse autem deus et pater noster et
dominus Iesus dirigat viam nostram ad
vos: 12 vos autem dominus multiplicet
et abundare faciat caritatem in invicem
et in omnes, quemadmodum et nos in
vobis, 13 ad confirmanda corda vestra
sine querela in sanctitate ante deum et
patrem nostrum in adventum domini no-
stri Iesu cum omnibus sanctis eius.

IV.

In castitate et caritate pergendum. De mortuis et superstitibus redeunte Christo.

1 ([13]) De cetero ergo, fratres, rogamus
vos et obsecramus in domino Iesu, ut
quemadmodum accepistis a nobis quo-
modo oporteat vos ambulare et placere
deo, sicut et ambulatis, ut abundetis ma-
gis. 2 Scitis enim quae praecepta de-
derimus vobis per dominum Iesum.

7. per fidem vestram 10. ac die 11. dominus noster Iesus Christus 12. charitatem vestram 13. in adventu . . Iesu Christi . . VAF** *add* Amen
IV. 1. AF *aliique* vos oporteat . . sic et ambuletis . . ut: (ut et) 2. dederim

σοῦ. 3 τοῦτο γάρ ἐστιν θέλημα τοῦ θεοῦ,
ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς
πορνείας, 4 εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυ-
τοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ,
5 μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ
ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν, 6 τὸ μὴ
ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος κύριος
περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν
ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. 7 οὐ γὰρ ἐκά-
λεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ ἀλλὰ ἐν
ἁγιασμῷ. 8 τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἄν-
θρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν καὶ δόντα
τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς.

9 Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν
ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεο-
δίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους·
10 καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς
ἀδελφοὺς τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. πα-
ρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν
μᾶλλον 11 καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν
καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς
χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν,
12 ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς
ἔξω καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε.

3. (το θελημ.) 4. (ενα εκαστ.) 6. ο κυριος .. (προειπομεν) 7. αλλ 8. (om και) .. (διδοντα) .. εις ημας 9. (εχομεν) 10. (om τους sec.) 11. τ. ιδιαις χερσιν υμ.

IV. 3 5, 18. 5 Eph. 2, 12. 8 Lc. 10, 16. 9 5, 1. Ioh. 6, 45. 11 2 Thess. 3, 12. Eph. 4, 28. 12 Col. 4, 5.

3 (14) Haec est enim voluntas dei, san-
ctificatio vestra, ut abstineatis vos a for-
nicatione, 4 ut sciat unusquisque ve-
strum suum vas possidere in sanctifica-
tione et honore, 5 non in passione de-
siderii, sicut et gentes quae ignorant
deum, 6 ut ne quis supergrediatur ne-
que circumveniat in negotio fratrem suum,
quoniam vindex est dominus de his omni-
bus, sicut praediximus vobis et testificati
sumus. 7 Non enim vocavit nos deus in
immunditia sed in sanctificatione. 8 Ita-
que qui haec spernit, non hominem sper-
nit sed deum, qui etiam dedit spiritum
suum sanctum in vobis.

9 (15) De caritate autem fraternitatis
non necesse habemus scribere vobis:
ipsi enim vos a deo didicistis ut diliga-
tis invicem: 10 etenim facitis illud in
omnes fratres in universa Macedonia.
(16) Rogamus autem vos, fratres, ut ab-
undetis magis 11 et operam detis ut
quieti sitis et vestrum negotium agatis et
operemini manibus vestris, sicut praece-
pimus vobis, (12) et ut honeste ambule-
tis ad eos qui foris sunt, et nullius ali-
quid desideretis.

4. vas suum 6. ut ne: et ne 7. in immunditiam sed in sanctificationem 8. in nobis 9. (habuimus) 10. illud facitis 11. et ut vestrum

IV. 3 5, 18. 5 Eph. 2, 12. 8 Lc. 10, 16. 9 5, 1. Ioh. 6, 45. 11 2 Thess. 3, 12. Eph. 4, 28. 12 Col. 4, 5.

13 Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελ-
φοί, περὶ τῶν κοιμωμένων, ἵνα μὴ λυπῆ-
σθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλ-
πίδα. **14** εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς
ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ ὁ θεὸς τοὺς
κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ.
15 τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου,
ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς
τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσω-
μεν τοὺς κοιμηθέντας, **16** ὅτι αὐτὸς ὁ κύ-
ριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου
καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐ-
ρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστή-
σονται πρῶτον, **17** ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες
οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγη-
σόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυ-
ρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυ-
ρίῳ ἐσόμεθα. **18** ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλή-
λους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

V.

Dies subito ventura; filiis lucis vigilandum est. Praesides colendi. Admonitiones variae. Vota.

1 Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν,
ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι

13. °θελω .. κεκοιμημενων .. (λυπεισθε) 14. ουτω
17. ουτω

13 Col. 2, 12. **14** 1 Cor. 6, 14. Rom. 8, 11.
15 s. 1 Cor. 15, 51 s. 23.
V. 1 4, 9. Mt. 24, 36.

(13) **12** ([17]) Nolumus autem vos igno-
rare, fratres, de dormientibus, ut non
contristemini sicut et ceteri qui spem
non habent. (14) **13** Si enim credimus
quod Iesus mortuus est et resurrexit, ita
et deus eos qui dormierunt per Iesum
adducet cum eo. (15) **14** Hoc enim vobis
dicimus in verbo domini, quia nos qui
vivimus, qui residui sumus in adventum
domini, non praeveniemus eos qui dor-
mierunt, (16) **15** quoniam ipse dominus
in iussu et in voce archangeli et in tuba
dei descendet de caelo, et mortui qui in
Christo sunt resurgent primi, (17) **16** dein-
de nos qui vivimus, qui relinquimur, si-
mul rapiemur cum illis in nubibus ob-
viam domino in aera, et sic semper cum
domino erimus. (18) **17** Itaque consola-
mini invicem in verbis istis.

V.

Dies subito ventura; filiis lucis vigilandum est. Praesides colendi. Admonitiones variae. Vota.

1 ([18]) De temporibus autem et mo-
mentis, fratres, non indigetis ut scriba-

16 (17). obviam Christo 17 (18). (*om* in)

13 Col. 2, 12. **14** 1 Cor. 6, 14. Rom. 8, 11.
15 s. 1 Cor. 15, 51 s. 23.
V. 1 4, 9. Mt. 24, 36.

2 αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡμέρα
κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται.
3 ὅταν λέγωσιν Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε
αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος ὥσπερ
ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ
ἐκφύγωσιν. 4 Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ
ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέ-
πτης καταλάβῃ· 5 πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ
φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν
νυκτὸς οὐδὲ σκότους. 6 ἄρα οὖν μὴ κα-
θεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγο-
ρῶμεν καὶ νήφωμεν. 7 οἱ γὰρ καθεύδοντες
νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι
νυκτὸς μεθύουσιν· 8 ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες
νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ
ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας,
9 ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν ἀλλὰ
εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 10 τοῦ ἀποθανόντος
ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε κα-
θεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. 11 διὸ
παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς
τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

V. 2. η ημερα 3. οταν γαρ (οτ. δε) 4. (υμ. η ημερ.) 5. om γαρ 6. (om και pr.) 9. αλλ

2 2 Pet. 3, 10. 5 Eph. 5, 8. 8 Eph. 6, 14. 17
10 2 Cor. 5, 15.

mus vobis: 2 ipsi enim diligenter scitis
quia dies domini sicut fur in nocte ita
veniet. 3 Cum enim dixerint Pax et
securitas, tunc repentinus eis superve-
niet interitus, sicut dolor in utero ha-
benti, et non effugient. 4 ([19]) Vos autem,
fratres, non estis in tenebris, ut vos dies
illa tamquam fur comprehendat: 5 omnes
enim vos filii lucis estis et filii diei; non
sumus noctis neque tenebrarum. 6 ([20]) Igi-
tur non dormiamus sicut et ceteri, sed
vigilemus et sobrii simus. 7 Qui enim
dormiunt, nocte dormiunt, et qui ebrii
sunt, nocte ebrii sunt. 8 Nos autem, qui
diei sumus, sobrii simus, induti loricam
fidei et caritatis et galeam spem salutis,
9 quoniam non posuit nos deus in iram,
sed in adquisitionem salutis per dominum
nostrum Iesum Christum, 10 qui mor-
tuus est pro nobis, ut sive vigilemus
sive dormiamus simul cum illo vivamus.
11 Propter quod consolamini invicem et
aedificate alterutrum, sicut et facitis.

V. 4. (dies ille) 5. (om enim) 6. (sicut ceteri)

2 2 Pet. 3, 10. 5 Eph. 5, 8. 8 Eph. 6, 14. 17.
10 2 Cor. 5, 15.

12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέ-
ναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊστα-
μένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας
ὑμᾶς, **13** καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπε-
ρισσῶς ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰ-
ρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. **14** παρακαλοῦμεν δὲ
ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους,
παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε
τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας.
15 ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ
ἀποδῷ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε
καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. **16** πάν-
τοτε χαίρετε, **17** ἀδιαλείπτως προσεύ-
χεσθε, **18** ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο
γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς
ὑμᾶς. **19** τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, **20** προ-
φητείας μὴ ἐξουθενεῖτε. **21** πάντα δὲ
δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε· **22** ἀπὸ
παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. **23** Αὐτὸς
δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλο-
τελεῖς, καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ
ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ
παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
τηρηθείη. **24** πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς
καὶ ποιήσει.

25 Ἀδελφοί, προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν.
26 ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φι-

---

13. υπερεκπερισσου .. (ειρ. εν αυτοις) 15. (om και pr.) 21. om δε

---

12 1 Tim. 5, 17. **13** Mc. 9, 50. **15** Rom. 12, 17. 1 Pet. 3, 9. **16** Phil. 4, 4. **18** 4, 3. **23** Heb. 13, 20 s. **24** 2 Thess. 3, 3. **25** 2 Thess. 3, 1. **26** Rom. 16, 16 pp.

12 ([21]) Rogamus autem vos, fratres,
ut noveritis eos qui laborant inter vos et
praesunt vobis in domino et monent vos,
13 ut habeatis illos abundantius in cari-
tate propter opus illorum. Pacem habete
cum eis. **14** Rogamus autem vos, fra-
tres, corripite inquietos, consolamini pu-
sillanimes, suscipite infirmos, patientes
estote ad omnes. **15** Videte ne quis ma-
lum pro malo alicui reddat, sed semper
quod bonum est sectamini et in invicem
et in omnes. **16** Semper gaudete, **17** sine
intermissione orate, **18** in omnibus gra-
tias agite: haec enim voluntas dei est in
Christo Iesu in omnibus vobis. **19** ([22]) Spi-
ritum nolite extinguere, **20** prophetias
nolite spernere: **21** omnia autem pro-
bate, quod bonum est tenete, **22** ab omni
specie mala abstinete vos. **23** ([23]) Ipse
autem deus pacis sanctificet vos per omnia,
et integer spiritus vester et anima et cor-
pus sine querela in adventu domini no-
stri Iesu Christi servetur. **24** Fidelis est
qui vocavit vos, qui etiam faciet.

25 ([24]) Fratres, orate pro nobis. **26** Sa-
lutate fratres omnes in osculo sancto.

---

12. (*om* vos) 15. *om* et *prius* .. A*F* *om* in *prius* 18. enim est voluntas dei 23. ut integer

---

12 1 Tim. 5, 17. **13** Mc. 9, 50. **15** Rom. 12, 17. 1 Pet. 3, 9. **16** Phil. 4, 4. **18** 4, 3. **23** Heb. 13, 20 s. **24** 2 Thess. 3, 3. **25** 2 Thess. 3, 1. **26** Rom. 16, 16 pp.

λήματι ἁγίῳ. **27** ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον, ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς.

28 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

---

27. ορκιζω . . π. τ. αγιοις αδελφοις 28. add in f. αμην

---

28 Rom. 16, 24 pp.

27 (25) Adiuro vos per dominum, ut legatur epistula omnibus sanctis fratribus.

28 Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum.

---

27. epistola haec 28. *add in fine* amen

---

28 Rom. 16, 24 pp.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β.

I.

Laudat fidem Thessalonicensium. Et piis et impiis remunerator Christus.

1 Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος
τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ
ἡμῶν καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. 2 χάρις
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς
ἀλλήλους, 4 ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν ἐγκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε,
5 ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε,
6 εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν
7 καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐ-

I. 2. πατρ. ημων 4. καυχασθαι

I. 1 1 Thess. 1, 1 s. 3 2, 13. 1 Thess. 1, 2. 7 1 Thess. 3, 13.

EPISTULA

AD THESSALONICENSES II.

I.

Laudat fidem Thessalonicensium. Et piis et impiis remunerator Christus.

1 (1) Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesiae Thessalonicensium in deo patre nostro et domino Iesu Christo.
2 Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo.

3 Gratias agere debemus deo semper pro vobis, fratres, ita ut dignum est, quoniam supercrescit fides vestra et abundat caritas uniuscuiusque omnium vestrum in invicem,
4 ita ut nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia vestra et fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas sustinetis
5 in exemplum iusti iudicii dei, ut digni habeamini regno dei, pro quo et patimini;
6 si tamen iustum est apud deum retribuere tribulationem his qui vos tribulant
7 et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in revelatione domini Iesu de caelo cum angelis virtu-

I. 3. semper deo . . VA *om* omnium 4. ita ut et . . et fide et in 5. in regno 6. iis qui

I. 1 1 Thess. 1, 1 s. 3 2, 13. 1 Thess. 1, 2. 7 1 Thess. 3, 13.

ρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ 8 ἐν
πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ
εἰδόσιν θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν τῷ
εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, 9 οἵ-
τινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ
προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης
τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, 10 ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξα-
σθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμα-
σθῆναι ἐν πᾶσιν τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπι-
στεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

11 Εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ
ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς
ἡμῶν καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγα-
θωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει,
12 ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ
κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

II.

Christi adventum praecedet Antichristus. Perseverandum bona fide.

1 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ
τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐ-
τόν, 2 εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς
ἀπὸ τοῦ νοὸς μηδὲ θροεῖσθαι, μήτε διὰ
πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπι-

8. (ε. φλογι πυρος) . . Ιησ. Χριστου 9. (ολεθριον) 10. °τ. πιστευουσιν 12. τ. κυρ. ημ. Ιησ. Χριστου
II. 2. μηδε : μητε

8 Act. 7, 30.
II. 2 1 Thess. 5, 2 s.

tis eius 8 in flamma ignis dantis vindi-
ctam his qui non noverunt deum et qui
non oboediunt evangelio domini nostri
Iesu Christi; 9 qui poenas dabunt in
interitu aeternas a facie domini et a glo-
ria virtutis eius, 10 cum venerit glorifi-
cari in sanctis suis et admirabilis fieri in
omnibus qui crediderunt, quia creditum
est testimonium nostrum super vos in
die illo.

11 In quo etiam oramus semper pro
vobis, ut dignetur vos vocatione sua deus
noster et impleat omnem voluntatem bo-
nitatis et opus fidei in virtute, 12 ut
clarificetur nomen domini nostri Iesu
Christi in vobis et vos in illo secundum
gratiam dei nostri et domini Iesu Christi.

II.

Christi adventum praecedet Antichristus. Perseverandum bona fide.

1 (²) Rogamus autem vos, fratres, per
adventum domini nostri Iesu Christi et
nostrae congregationis in ipsum, 2 ut
non cito moveamini a vestro sensu ne-
que terreamini, neque per spiritum ne-
que per sermonem neque per epistulam

8. iis qui 9. (in interitum) 11. (om noster) 12. (*om nostri)

8 Act. 7, 30.
II. 2 1 Thess. 5, 2 s.

στολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ
ἡμέρα τοῦ κυρίου. 3 μή τις ὑμᾶς ἐξαπα-
τήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον, ὅτι ἐὰν μὴ
ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ
ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπω-
λείας, 4 ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος
ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε
αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθίσαι, ἀπο-
δεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἔστιν θεός.

5 Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς
ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; 6 καὶ νῦν τὸ κατέχον
οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ
ἑαυτοῦ καιρῷ. 7 τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη
ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων
ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· 8 καὶ τότε
ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος
ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ
καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρου-
σίας αὐτοῦ, 9 οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ'
ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ
σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους 10 καὶ ἐν
πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις,
ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέ-
ξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς. 11 καὶ διὰ

2. η ημ. του Χριστου 4. ως θεον καθισαι 8. (ο κυρ. Ιησους) . . (ανελει) 10. της αδικιας εν τοις

3 Eph. 5, 6. 4 *Dan. 11, 36. 5 Act. 17, 1. 8 *Es. 11, 4. 10 2 Cor. 2, 15. 4, 3.

tamquam per nos, quasi instet dies do-
mini. 3 Ne quis vos seducat ullo modo,
quoniam nisi venerit discessio primum et
revelatus fuerit homo peccati, filius per-
ditionis, 4 qui adversatur et extollitur
supra omne quod dicitur deus aut quod
colitur, ita ut in templo dei sedeat osten-
dens se tamquam sit deus.

5 Non retinetis quod cum adhuc essem
apud vos haec dicebam vobis? 6 Et nunc
quid detineat scitis, ut reveletur in suo
tempore. 7 Nam mysterium iam opera-
tur iniquitatis, tantum ut qui tenet nunc
teneat donec de medio fiat. 8 Et tunc
revelabitur ille iniquus, quem dominus
Iesus interficiet spiritu oris sui et destruet
inlustratione adventus sui, 9 eum cuius
est adventus secundum operationem sa-
tanae in omni virtute et signis et prodi-
giis mendacibus, 10 et in omni sedu-
ctione iniquitatis his qui pereunt, eo quod
caritatem veritatis non receperunt ut salvi
fierent. (11) Ideo mittit illis deus opera-

II. 2. per nos missam 5. (*om* adhuc) . . AF* essemus . . AF* dicebamus 9. (virtute signis) 10. (*om* et) . . iis qui . . mittet

3 Eph. 5. 6. 4 *Dan. 11, 36. 5 Act. 17, 1. 8 *Es. 11, 4. 10 2 Cor. 2, 15. 4. 3.

τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλά-
νης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει,
12 ἵνα κριθῶσιν ἅπαντες οἱ μὴ πιστεύσαν-
τες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ
ἀδικίᾳ.

13 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ
θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπη-
μένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλατο ὑμᾶς ὁ θεὸς
ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύ-
ματος καὶ πίστει ἀληθείας, 14 εἰς ὃ ἐκά-
λεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς
περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ. 15 ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε,
καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε
εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν·
16 αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χρι-
στὸς καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγα-
πήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν
καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, 17 παρακα-
λέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν
παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.

III.

Precandum pro evangelio. Cavendi fratribus dissoluti ac desides. Nota genuinae epistulae.

1 Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ
ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ
δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, 2 καὶ

11. πεμψει 12. παντες . . (om εν) 13. ειλετο . . (απαρχην) 14. (ημας) 17. στηριξαι υμας . . λογ. κ. εργ.

17 1 Thess. 3, 13.
III. 1 1 Thess. 5, 25. Col. 4, 3 pp.

tionem erroris, ut credant mendacio,
(12) 11 ut iudicentur omnes qui non cre-
diderunt veritati sed consenserunt ini-
quitati.

(13) 12 ([3]) Nos autem debemus gra-
tias agere deo semper pro vobis, fratres
dilecti a deo, quod elegerit vos deus pri-
mitias in salutem in sanctificatione spi-
ritus et fide veritatis, (14) 13 in qua et
vocavit vos per evangelium nostrum in
adquisitionem gloriae domini nostri Iesu
Christi. (15) 14 ([4]) Itaque, fratres, state,
et tenete traditiones quas didicistis sive
per sermonem sive per epistulam no-
stram: (16) 15 ipse autem dominus no-
ster Iesus Christus et deus et pater no-
ster, qui dilexit nos et dedit consolatio-
nem aeternam et spem bonam in gratia,
(17) 16 exhortetur corda vestra et con-
firmet in omni opere et sermone bono.

III.

Precandum pro evangelio. Cavendi fratribus dissoluti ac desides. Nota genuinae epistulae.

1 ([5]) De cetero, fratres, orate pro no-
bis, ut sermo dei currat et clarificetur
sicut et apud vos, 2 et ut liberemur ab

12. AF *aliique* elegerit nos . . et in fide 14. ((in quo))

17 1 Thess. 3, 13.
III. 1 1 Thess. 5, 25. Col. 4, 3 pp.

ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονη-
ρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις.
3 πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος ὃς στηρίξει ὑμᾶς
καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. 4 πεποίθα-
μεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγ-
γέλλομεν καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. 5 ὁ δὲ
κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς
τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν
τοῦ Χριστοῦ.

6 Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν
ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλ-
λεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως
περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν
ἣν παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν. 7 αὐτοὶ γὰρ
οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ
ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν 8 οὐδὲ δωρεὰν ἄρ-
τον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ
μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι πρὸς
τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· 9 οὐχ ὅτι
οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύ-
πον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς.
10 καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο
παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει
ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. 11 ἀκούομεν
γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως,
μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους·

III. 3. (ο θεος ος) 4. παραγγ. υμιν 5. °om την sec. 6. τ. κυρ. ημων . . °παρελαβε (παρελαβον, item -λαβετε) 8. (νυκτος κ. ημερας)

4 Gal. 5, 10. 6 Rom. 16, 17. 1 Cor. 5, 11. 7 1 Thess. 1, 6. 8 1 Thess. 2, 9. 9 1 Cor. 9, 4. Phil. 3, 17.

inportunis et malis hominibus; non enim
omnium est fides. 3 (6) Fidelis autem
dominus est, qui confirmabit vos et cu-
stodiet a malo. 4 Confidimus autem de
vobis in domino, quoniam quae praeci-
pimus et facitis et facietis. 5 Dominus
autem dirigat corda vestra in caritate dei
et patientia Christi.

6 (7) Denuntiamus autem vobis, fra-
tres, in nomine domini nostri Iesu Chri-
sti, ut subtrahatis vos ab omni fratre
ambulante inordinate et non secundum
traditionem quam acceperunt a nobis.
7 Ipsi enim scitis quemadmodum opor-
teat imitari nos, quoniam non inquieti
fuimus inter vos, 8 neque gratis panem
manducavimus ab aliquo, sed in labore
et fatigatione nocte et die operantes,
ne quem vestrum gravaremus; 9 non
quasi non habuerimus potestatem; sed ut
nosmet ipsos formam daremus vobis ad
imitandum nos. 10 Nam et cum esse-
mus apud vos, hoc denuntiabamus vobis,
quoniam si quis non vult operari, nec
manducet. 11 (8) Audimus enim inter
vos quosdam ambulantes inquiete, nihil

III. 3. dominus: deus 7. (*om* enim) 8. et in fatigatione 11. Audivimus . . ambulare

4 Gal. 5, 10. 6 Rom. 16, 17. 1 Cor. 5, 11. 7 1 Thess. 1, 6. 8 1 Thess. 2, 9. 9 1 Cor. 9, 4. Phil. 3, 17.

12 τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ
παρακαλοῦμεν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν
ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. **13** ὑμεῖς δέ, ἀδελ-
φοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. **14** εἰ
δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ
τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε καὶ μὴ
συναναμίγνυσθε αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ· **15** καὶ
μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς
ἀδελφόν. **16** αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρή-
νης δῴη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν
παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου,
ὅ ἐστιν σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως
γράφω. **18** ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

12. (παρακ. εν κυριω Ιησ. Χριστω) 13. εκκακησητε
14. (om και) . . (συναναμιγνυσθαι) 16. (εν π. τοπω)
17. ουτω 18. add in f. αμην

13 Gal. 6, 9. 14 1 Cor. 5, 11. 16 1 Thess. 5, 23 ss.
17 Col. 4, 18 pp. 18 1 Thess. 5, 28 pp.

operantes sed curiose agentes: **12** his
autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et
obsecramus in domino Iesu Christo, ut
cum silentio operantes suum panem man-
ducent. **13** (9) Vos autem, fratres, nolite
deficere bene facientes. **14** Quod si quis
non oboedit verbo nostro per epistulam,
hunc notate et non commisceamini cum
illo, ut confundatur: **15** et nolite quasi
inimicum existimare, sed corripite ut fra-
trem. **16** Ipse autem dominus pacis det
vobis pacem sempiternam in omni loco.
Dominus cum omnibus vobis.

17 Salutatio mea manu Pauli, quod est
signum in omni epistula: ita scribo.
18 Gratia domini nostri Iesu Christi cum
omnibus vobis.

12. iis autem 14. et non: et ne 16. Dominus sit
18. VA *add in fine* amen.

13 Gal. 6, 9. 14 1 Cor. 5, 11. 16 1 Thess. 5, 23 ss.
17 Col. 4, 18 pp. 18 1 Thess. 5, 28 pp.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α.

I.

Evangelii simplicitas a doctrinae vanitate tuenda. Lex et Christi gratia. Pauli exemplum. Hymenaeus et Alexander.

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ'
ἐπιταγὴν ϑεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ
Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν 2 Τιμοϑέῳ γνη-
σίῳ τέκνῳ ἐν πίστει. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη
ἀπὸ ϑεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ
κυρίου ἡμῶν.

3 Καϑὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν
Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα
παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν
4 μηδὲ προσέχειν μύϑοις καὶ γενεαλογίαις
ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσιν
μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν ϑεοῦ τὴν ἐν πίστει·
5 τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη
ἐκ καϑαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγα-
ϑῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, 6 ὧν τινὲς
ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν,
7 ϑέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦν-
τες μήτε ἃ λέγουσιν μήτε περὶ τίνων δια-

I. 1. Ιησ. Χρ. . . σωτ. ημ. κ. κυριου Ιησ. Χρ. 2. πατρ. ημων 4. $ς^{e}$ (non ς) οικοδομιαν° (οικοδομην)

I. 1 2 Tim. 1, 1 pp. 2, 3. 3 Act. 10, 1. 4 Tit. 1, 14. 3, 9.

EPISTULA

AD TIMOTHEUM I.

I.

Evangelii simplicitas a doctrinae vanitate tuenda. Lex et Christi gratia. Pauli exemplum. Hymenaeus et Alexander.

1 (1) Paulus apostolus Iesu Christi se-
cundum imperium dei salvatoris nostri et
Christi Iesu, spei nostrae, 2 Timotheo
dilecto filio in fide. Gratia misericordia
et pax a deo patre et Christo Iesu do-
mino nostro.

3 Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi,
cum irem in Macedoniam, ut denuntia-
res quibusdam ne aliter docerent 4 ne-
que intenderent fabulis et genealogiis in-
terminatis, quae quaestiones praestant
magis quam aedificationem dei quae est
in fide. 5 Finis autem praecepti est ca-
ritas de corde puro et conscientia bona
et fide non ficta: 6 a quibus quidam
aberrantes conversi sunt in vaniloquium,
7 volentes esse legis doctores, non intel-
legentes neque quae loquuntur neque de

I. 3. (et denuntiares)

I. 1 2 Tim. 1, 1 pp. 2, 3. 3 Act. 10, 1. 4 Tit. 1, 14. 3, 9.

βεβαιοῦνται. 8 οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ
νόμος ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται, 9 εἰ-
δὼς τοῦτο ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνό-
μοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσιν καὶ
ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρο-
λῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις, 10 πόρ-
νοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύ-
σταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαι-
νούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, 11 κατὰ τὸ
εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ,
ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ. 12 καὶ χάριν ἔχω τῷ
ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο θέμενος εἰς
διακονίαν, 13 τὸ πρότερον ὄντα βλάσφη-
μον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλὰ ἠλεή-
θην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ, 14 ὑπερ-
επλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετὰ
πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
15 πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς
ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν
κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι
ἐγώ· 16 ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν
ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Χριστὸς Ἰησοῦς τὴν
ἅπασαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν

8. (χρήσηται) 9. °πατραλ. και μητραλ. 12. (om και) 13. το: τον . . (οντα με) . . αλλ 16. Ιησ. Χρ. . . πασαν

8 Rom. 7, 12. 14. 12 Phil. 4, 13. 13 1 Cor. 15, 9. Gal. 1, 13 ss. 15 4, 9. Mt. 18, 11.

quibus affirmant. 8 (²) Scimus autem
quia bona est lex, si quis ea legitime
utatur, 9 sciens hoc quia iusto non est
lex posita, sed iniustis et non subditis,
impiis et peccatoribus, sceleratis et con-
taminatis, patricidis et matricidis, homi-
cidis, 10 fornicariis, masculorum concu-
bitoribus, plagiariis, mendacibus, periuris,
et si quid aliud sanae doctrinae adversa-
tur, 11 quae est secundum evangelium
gloriae beati dei, quod creditum est mihi.
12 Gratias ago ei qui me confortavit,
Christo Iesu domino nostro, quia fide-
lem me existimavit ponens in ministerio,
13 qui prius fui blasphemus et persecu-
tor et contumeliosus, sed misericordiam
consecutus sum, quia ignorans feci in in-
credulitate; 14 superabundavit autem
gratia domini nostri cum fide et dile-
ctione quae est in Christo Iesu. 15 (³) Fi-
delis sermo et omni acceptione dignus,
quia Christus Iesus venit in hunc mun-
dum peccatores salvos facere, quorum
primus ego sum: 16 sed ideo miseri-
cordiam consecutus sum, ut in me primo
ostenderet Christus Iesus omnem patien-

9. VA lex iusto non est posita . . parricidis 10. et periuris 13. blasphemus fui . . misericordiam dei 14. (*om* autem) 15. dignus, quod

8 Rom. 7, 12. 14. 12 Phil. 4, 13. 13 1 Cor. 15, 9. Gal. 1, 13 ss. 15 4, 9. Mt. 18, 11.

μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώ-
νιον. 17 τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρ-
τῳ ἀοράτῳ μόνῳ θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

18 Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί
σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας
ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς
τὴν καλὴν στρατείαν, 19 ἔχων πίστιν καὶ
ἀγαθὴν συνείδησιν, ἥν τινες ἀπωσάμενοι
περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν· 20 ὧν ἐστὶν
Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα
τῷ σατανᾷ ἵνα παιδευθῶσιν μὴ βλασφημεῖν

II.

Preces publicae. Deus unus et unus mediator. Decor precantium. Mulier in ecclesia.

1 Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖ-
σθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχα-
ριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, 2 ὑπὲρ
βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄν-
των, ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν
ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. 3 τοῦτο
γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σω-
τῆρος ἡμῶν θεοῦ, 4 ὃς πάντας ἀνθρώπους
θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας

17. μονω: add σοφω
II. 3. (om γαρ)

17 Rom. 16, 27. Iud. 25 pp. 20 2 Tim. 2, 17. 1 Cor. 5, 5.
II. 4 Pet. 3. 9. 2 Tim. 3, 7.

tiam, ad informationem eorum qui cre-
dituri sunt illi in vitam aeternam. 17 Regi
autem saeculorum, immortali invisibili
soli deo, honor et gloria in saecula sae-
culorum, amen.

18 (4) Hoc praeceptum commendo tibi,
fili Timothee, secundum praecedentes in
te prophetias, ut milites in illis bonam
militiam, 19 habens fidem et bonam
conscientiam, quam quidam repellentes
circa fidem naufragaverunt: 20 ex qui-
bus est Hymenaeus et Alexander, quos
tradidi satanae, ut discant non blasphe-
mare.

II.

Preces publicae. Deus unus et unus mediator Decor precantium. Mulier in ecclesia.

1 (5) Obsecro igitur primo omnium
fieri obsecrationes, orationes, postulatio-
nes, gratiarum actiones, pro omnibus ho-
minibus, 2 pro regibus et omnibus qui
in sublimitate sunt, ut quietam et tran-
quillam vitam agamus in omni pietate et
castitate. 3 Hoc enim bonum est et ac-
ceptum coram salvatore nostro deo, 4 qui
omnes homines vult salvos fieri et ad

16. (ad deformationem) 20. A Hymenius, F Hymineus
II. 1. primum 3. A*F coram salvatori

17 Rom. 16, 27. Iud. 25 pp. 20 2 Tim. 2, 17. 1 Cor. 5. 5.
II. 4 2 Pet. 3, 9. 2 Tim. 3, 7.

ἐλθεῖν. 5 εἷς γὰρ θεός, εἷς καὶ μεσίτης
θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς
Ἰησοῦς, 6 ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ
πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις, 7 εἰς
ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος, ἀλή-
θειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι, διδάσκαλος ἐθνῶν
ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ.

8 Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄν-
δρας ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ὁσίους χεῖ-
ρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν· 9 ὡσαύ-
τως καὶ γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ
μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυ-
τάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ χρυσῷ ἢ μαρ-
γαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, 10 ἀλλ' ὃ
πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν,
δι' ἔργων ἀγαθῶν. 11 Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ
μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· 12 γυναικὶ
δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν
ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. 13 Ἀδὰμ
γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὕα. 14 καὶ
Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατη-
θεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν, 15 σωθήσε-
ται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν
ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ
σωφροσύνης.

7. λεγω εν Χριστω 8. διαλογισμου 9. τας γυναικας . . εν πλ. η χρ. . . (χρυσιω) 12. (διδ. δε γυν.) 14. απατηθεισα

5 Gal. 3, 20. 6 Tit. 2, 14. 7 2 Tim. 1, 11. Rom. 9, 1. 9 1 Pet. 3, 3 ss. 13 1 Cor. 11, 9. *Gen. 2, 7. 22. 14 *Gen. 3, 6.

agnitionem veritatis venire. 5 (6) Unus
enim deus, unus et mediator dei et homi-
num, homo Christus Iesus, 6 qui dedit
redemptionem semet ipsum pro omnibus,
testimonium temporibus suis, 7 in quo
positus sum ego praedicator et apostolus,
veritatem dico, non mentior, doctor gen-
tium in fide et veritate.

8 (7) Volo ergo viros orare in omni
loco levantes puras manus sine ira et
disceptatione; 9 similiter et mulieres in
habitu ornato cum verecundia et sobrie-
tate ornantes se, non in tortis crinibus
aut auro aut margaritis vel veste pre-
tiosa, 10 sed quod decet mulieres pro-
mittentes pietatem per opera bona. 11 Mu-
lier in silentio discat cum omni subie-
ctione: 12 docere autem mulieri non
permitto, neque dominari in virum, sed
esse in silentio. 13 Adam enim primus
formatus est, deinde Eva. 14 Et Adam
non est seductus, mulier autem seducta
in praevaricatione fuit, 15 salvabitur
autem per filiorum generationem, si per-
manserint in fide et dilectione et sancti-
ficatione cum sobrietate.

9. et non in 10. pietatem: (pudicitiam) 13. (prior figuratus est) . . Heva 15. permanserit

5 Gal. 3. 20. 6 Tit. 2, 14. 7 2 Tim. 1, 11. Rom. 9, 1. 9 1 Pet. 3, 3 ss. 13 1 Cor. 11, 9. *Gen. 2, 7. 22. 14 *Gen. 3, 6.

III.

Episcopi et diaconi. Mysterium pietatis.

1 Πιστὸς ὁ λόγος Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέ-
γεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. 2 δεῖ οὖν τὸν
ἐπίσκοπον ἀνεπίλημπτον εἶναι, μιᾶς γυναι-
κὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον,
φιλόξενον, διδακτικόν, 3 μὴ πάροινον, μὴ
πλήκτην, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον,
4 τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον,
τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνό-
τητος, 5 εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προ-
στῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπι-
μελήσεται; 6 μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφω-
θεὶς εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. 7 δεῖ
δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν
ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ
παγίδα τοῦ διαβόλου. 8 Διακόνους ὡσαύ-
τως σεμνούς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ
προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, 9 ἔχοντας
τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνει-
δήσει. 10 καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν
πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄν-
τες. 11 γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ
διαβόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσιν.

III. 2. ανεπιληπτον .. νηφαλεον 3. πληκτην: add μη αισχροκερδη 7. δει δε αυτον 11. νηφαλεους

III. 1 1, 15. 2 Tit. 1, 6 ss. 5 5, 8. 7 2 Tim. 2, 26. 11 Tit. 2, 3.

III.

Episcopi et diaconi. Mysterium pietatis.

1 (8) Fidelis sermo Si quis episcopa-
tum desiderat, bonum opus desiderat.
2 Oportet ergo episcopum inreprehensi-
bilem esse, unius uxoris virum, sobrium,
prudentem, ornatum, hospitalem, docto-
rem, 3 non vinolentum, non percusso-
rem, sed modestum, non litigiosum, non
cupidum, 4 suae domui bene praeposi-
tum, filios habentem subditos cum omni
castitate. 5 Si quis autem domui suae
praeesse nescit, quomodo ecclesiae dei
diligentiam habebit? 6 Non neophytum,
ne in superbia elatus in iudicium incidat
diaboli. 7 Oportet autem illum et testi-
monium habere bonum ab his qui foris
sunt, ut non in opprobrium incidat et
laqueum diaboli. 8 Diaconos similiter
pudicos, non bilingues, non multo vino
deditos, non turpe lucrum sectantes,
9 habentes mysterium fidei in conscien-
tia pura. 10 Et hi autem probentur pri-
mum, et sic ministrent nullum crimen ha-
bentes. 11 Mulieres similiter pudicas, non
detrahentes, sobrias, fideles in omnibus.

III. 2. ornatum: *add* pudicum 3. *add in fine* sed 6. in superbiam 7. ab iis qui . . et in laqueum

III. 1 1, 15. 2 Tit. 1, 6 ss. 5 5, 8.. 7 2 Tim. 2, 26. 11 Tit. 2, 3.

12 διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες,
τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων
οἴκων. 13 οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες
βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται καὶ πολ-
λὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ.

14 Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς
σὲ τάχιον· 15 ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς
πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις
ἐστὶν ἐκκλησία θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ
ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. 16 καὶ ὁμολο-
γουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυ-
στήριον, ὃς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη
ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν
ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήμφθη
ἐν δόξῃ.

IV.

Falsi doctores venturi. Timotheo iuveni dantur praecepta.

1 Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέ-
ροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πί-
στεως, προσέχοντες πνεύμασιν πλάνοις καὶ
διδασκαλίαις δαιμονίων, 2 ἐν ὑποκρίσει
ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν
συνείδησιν, 3 κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι
βρωμάτων, ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάλημ-
ψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπε-

16. ος : θεος . . ανεληφθη
IV. 2. (κεκαυστηρ.) 3. μεταληψιν

IV. 1 2 Tim. 3, 1 ss. 2 Tit. 1, 15.

12 Diacones sint unius uxoris viri, qui
filiis suis bene praesunt et suis domibus.
13 Qui enim bene ministraverint, gra-
dum sibi bonum adquirent et multam
fiduciam in fide quae est in Christo Iesu.

14 (9) Haec tibi scribo, sperans venire
ad te cito; 15 si autem tardavero, ut
scias quomodo oporteat te in domo dei
conversari, quae est ecclesia dei vivi,
columna et firmamentum veritatis. 16 Et
manifeste magnum est pietatis sacramen-
tum, quod manifestatum est in carne,
iustificatum est in spiritu, apparuit ange-
lis, praedicatum est gentibus, creditum
est in mundo, adsumptum est in gloria.

IV.

Falsi doctores venturi. Timotheo iuveni dantur praecepta.

1 (10) Spiritus autem manifeste dicit
quia in novissimis temporibus discedent
quidam a fide, attendentes spiritibus erro-
ris et doctrinis daemoniorum, 2 in hypo-
crisi loquentium mendacium et cauteria-
tam habentium suam conscientiam, 3 pro-
hibentium nubere, abstinere a cibis, quos
deus creavit ad percipiendum cum gra-
tiarum actione fidelibus et his qui cogno-

12. Diaconi . . praesint 13. bonum sibi 14. me ad te venire 15. (te oporteat)
IV. 2. (conscientiam suam) 3. et iis qui

IV. 1 2 Tim. 3, 1 ss. 2 Tit. 1, 15.

γνωκόσιν τὴν ἀλήθειαν. 4 ὅτι πᾶν κτίσμα
θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐ-
χαριστίας λαμβανόμενον· 5 ἁγιάζεται γὰρ
διὰ λόγου θεοῦ καὶ ἐντεύξεως.

6 Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς κα-
λὸς ἔσῃ διάκονος Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντρεφό-
μενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς κα-
λῆς διδασκαλίας ᾗ παρηκολούθηκας· 7 τοὺς
δὲ βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους παραι-
τοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν.
8 ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον
ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα
ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς
τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. 9 πιστὸς ὁ
λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος. 10 εἰς
τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ ὀνειδιζόμεθα,
ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστιν σω-
τὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

11 Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε.
12 μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω,
ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν, ἐν λόγῳ, ἐν
ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ.
13 ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ
παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. 14 μὴ ἀμέλει
τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ
προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ
πρεσβυτερίου. 15 ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις

6. Ιησ. Χρ. . . (ης) . . (παρηκολουθησας) 7. (om δε) 8. (επαγγελιας) 10. (om και pr.) . . (κ. αγωνιζομεθα οτι) 12. εν αγαπη: add εν πνευματι

6 2 Tim. 3. 10. 8 2 Tim. 1. 1. 9 1, 15. 10 Col. 1, 20. 12 Tit. 2, 15. 7. 13 16.

verunt veritatem. 4 Quia omnis creatura
dei bona, et nihil reiiciendum quod cum
gratiarum actione percipitur: 5 sanctifi-
catur enim per verbum dei et orationem.

6 Haec proponens fratribus bonus eris
minister Christi Iesu, enutritus verbis fidei
et bonae doctrinae quam adsecutus es;
7 (11) ineptas autem et aniles fabulas
devita. Exerce te ipsum ad pietatem.
8 Nam corporalis exercitatio ad modi-
cum utilis est: pietas autem ad omnia
utilis est, promissionem habens vitae
quae nunc est et futurae. 9 (12) Fidelis
sermo et omni acceptione dignus. 10 In
hoc enim laboramus et maledicimur, quia
speramus in deum vivum, qui est salva-
tor omnium hominum, maxime fidelium.

11 (13) Praecipe haec et doce. 12 Nemo
adolescentiam tuam contemnat, sed ex-
emplum esto fidelium, in verbo, in con-
versatione, in caritate, in fide, in casti-
tate. 13 Dum venio, attende lectioni, ex-
hortationi, doctrinae. 14 Noli neglegere
gratiam quae in te est, quae data est tibi
per prophetiam cum inpositione manuum
presbyterii. 15 (14) Haec meditare, in

4. bona est 6. (Iesu Christi) 7. Exerce autem 13. et doctrinae

6 2 Tim. 3 10. 8 2 Tim. 1, 1. 9 1, 15. 10 Col. 1, 29. 12 Tit. 2, 15. 7. 13 16.

ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ πᾶσιν.
16 ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπί-
μενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν
σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

V.

Praecipitur de admonitionibus. De viduabus eligendis, de presbyteris, de peccantibus.

1 Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρα-
κάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς,
2 πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς
ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ. 3 Χήρας τίμα
τὰς ὄντως χήρας. 4 εἰ δέ τις χήρα τέκνα
ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν
ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδό-
ναι τοῖς προγόνοις· τοῦτο γάρ ἐστιν ἀπό-
δεκτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 5 ἡ δὲ ὄντως
χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ τὸν
θεὸν καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς
προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· 6 ἡ δὲ σπα-
ταλῶσα ζῶσα τέθνηκεν. 7 καὶ ταῦτα παρ-
άγγελλε ἵνα ἀνεπίλημπτοι ὦσιν. 8 εἰ δέ
τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ
προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπί-
στου χείρων.

9 Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν
ἑξήκοντα γεγονυῖα, ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή, 10 ἐν

15. εν πασιν
V. 4. °καλον και αποδεκτ. 7. ανεπιληπτοι 8. (om των sec.)

V. 4 2, 3. 9 3, 2. Tit. 1, 6.

his esto, ut profectus tuus manifestus sit
omnibus. 16 Attende tibi et doctrinae,
insta in illis: hoc enim faciens et te
ipsum salvum facies et qui te audiunt.

V.

Praecipitur de admonitionibus. De viduabus eligendis, de presbyteris, de peccantibus.

1 ([15]) Seniorem ne increpaveris, sed
obsecra ut patrem, iuvenes ut fratres,
2 anus ut matres, iuvenculas ut sorores
in omni castitate. 3 ([16]) Viduas honora,
quae vere viduae sunt. 4 Si qua autem
vidua filios aut nepotes habet, discant
primum domum suam regere et mutuam
vicem reddere parentibus: hoc enim ac-
ceptum est coram deo. 5 Quae autem
vere vidua est et desolata, speravit in
deum et instat obsecrationibus et oratio-
nibus nocte ac die: 6 nam quae in de-
liciis est, vivens mortua est. 7 Et hoc
praecipe, ut inreprehensibiles sint. 8 Si
quis autem suorum et maxime domesti-
corum curam non habet, fidem negavit
et est infideli deterior.

9 Vidua eligatur non minus sexaginta
annorum, quae fuerit unius viri uxor,
10 in operibus bonis testimonium ha-

16. et eos qui
V. 4. VA** discat 5. speret . . instet

V. 4 2, 5. 9 3, 2. Tit. 1, 6.

ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν.
11 νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσουσιν τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν,
12 ἔχουσαι κρῖμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν·
13 ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα.
14 βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν·
15 ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησάν τινες ὀπίσω τοῦ σατανᾶ.
16 εἴ τις πιστὸς ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.

17 Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ.
18 λέγει γὰρ ἡ γραφή Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις, καί Ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.
19 κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παρα-

11. καταστρηνιασωσι 15. τινες εξετρ. 16. (om πιστος η) . . (επαρκεισθω) 18. (Ου φιμ. β. αλ.)

17 1 Thess. 5, 12 s. 18 1 Cor. 9, 9. *Deut. 25, 4. Lc. 10, 7. Mt. 10, 10. 19 *Deut. 19, 15.

bens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est.
11 ([17]) Adolescentiores autem viduas devita: cum enim luxuriatae fuerint in Christo, nubere volunt,
12 habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt:
13 simul autem et otiosae discunt circumire domos, non solum otiosae sed et verbosae et curiosae, loquentes quae non oportet.
14 Volo ergo iuveniores nubere, filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia.
15 ([18]) Iam enim quaedam conversae sunt retro satanan.
16 Si qua fidelis habet viduas, subministret illis, et non gravetur ecclesia, ut his quae vere viduae sunt sufficiat.

17 ([19]) Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina:
18 dicit enim scriptura Non infrenabis os bovi trituranti, et Dignus est operarius mercedem suam.
19 ([20]) Adversus presbyterum

14. iuniores 16. Si quis . . (illis, ut) . . iis quae 17. (et in doctrina) 18. Non alligabis . . VA** mercede sua

17 1 Thess. 5, 12 s. 18 1 Cor. 9, 9. *Deut. 25, 4. Lc. 10, 7. Mt. 10, 10. 19 *Deut. 19, 15.

δέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρ-
τύρων. **20** Τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον
πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον
ἔχωσιν.

21 Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ
Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων
ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μη-
δὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. **22** Χεῖρας
ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει
ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις. σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει.
23 μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλὰ οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ
διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου
ἀσθενείας. **24** Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρ-
τίαι πρόδηλοί εἰσιν προάγουσαι εἰς κρίσιν,
τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν· **25** ὡσαύτως
καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλ-
λως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύνανται.

VI.

De servis, falsis doctoribus, avaris; de certamine hominis dei; de officiis divitum.

1 Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς
ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγεί-
σθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ ἡ
διδασκαλία βλασφημῆται. **2** οἱ δὲ πιστοὺς
ἔχοντες δεσπότας μὴ καταφρονείτωσαν, ὅτι
ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν

21. κυριου Ιησ. Χρ. . . (προσκλησιν) 23. αλλ . . (om σου) 25. (ωσαυτ. δε κ.) . . τα καλ. εργα . . προδ. εστι . . δυναται

21 2 Tim. 4. 1.
VI. 1 Tit. 2, 9 pp. Tit. 2, 5.

accusationem noli recipere, nisi sub duo-
bus aut tribus testibus. **20** ([21]) Peccan-
tes coram omnibus argue, ut et ceteri
timorem habeant.

21 ([22]) Testor coram deo et Christo Iesu
et electis angelis, ut haec custodias sine
praeiudicio, nihil faciens in aliam partem
declinando. **22** ([23]) Manus cito nemini
inposueris, neque communicaveris pec-
catis alienis. Te ipsum castum custodi.
23 Noli adhuc aquam bibere, sed vino
modico utere propter stomachum tuum et
frequentes tuas infirmitates. **24** ([24]) Quo-
rundam hominum peccata manifesta sunt
praecedentia ad iudicium, quosdam autem
et subsequuntur: **25** similiter et facta bona
manifesta sunt, et quae aliter se habent
abscondi non possunt.

VI.

De servis. falsis doctoribus, avaris; de certamine hominis dei; de officiis divitum.

1 ([25]) Quicumque sunt sub iugo servi,
dominos suos omni honore dignos arbi-
trentur, ne nomen domini et doctrina
blasphemetur. **2** Qui autem fideles ha-
bent dominos, non contemnant, quia fra-
tres sunt, sed magis serviant, quia fide-

19. AF duobus et tribus 20. (Peccantem) 21. in alteram partem 23. modico vino

21 2 Tim. 4. 1.
VI. 1 Tit. 2, 9 pp. Tit. 2, 5.

ὅτι πιστοί εἰσιν καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐερ-
γεσίας ἀντιλαμβανόμενοι.

Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. 3 εἴ τις
ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαί-
νουσιν λόγοις τοῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ,
4 τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νο-
σῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν
γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι
πονηραί, 5 διαπαρατριβαὶ διεφθαρμένων
ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς
ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν
εὐσέβειαν. 6 ἔστιν δὲ πορισμὸς μέγας ἡ
εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας. 7 οὐδὲν γὰρ
εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ
ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· 8 ἔχοντες δὲ δια-
τροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθη-
σόμεθα. 9 οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμ-
πίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ
ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς,
αἵτινες βυθίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλε-
θρον καὶ ἀπώλειαν. 10 ῥίζα γὰρ πάντων
τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινὲς
ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως
καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.

11 Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ταῦτα

VI. 5. °παραδιατριβαι . . add in f. αφιστασο απο των τοιουτων 7. (om δηλον) 11. (om του) . .

5 2 Tim. 3, 8. 11 2 Tim. 3, 17.

les sunt et dilecti qui beneficii participes
sunt.

(26) Haec doce et hortare. 3 Si quis
aliter docet et non adquiescit sanis ser-
monibus domini nostri Iesu Christi et ei
quae secundum pietatem est doctrinae,
4 superbus, nihil sciens, sed languens
circa quaestiones et pugnas verborum,
ex quibus oriuntur invidiae, contentio-
nes, blasphemiae, suspiciones malae,
5 conflictationes hominum mente corru-
ptorum et qui veritate privati sunt,
existimantium quaestum esse pietatem.
6 (27) Est autem quaestus magnus pie-
tas cum sufficientia. 7 Nihil enim intu-
limus in mundum: haud dubium quia
nec auferre quid possumus: 8 habentes
autem alimenta et quibus tegamur, his
contenti sumus. 9 Nam qui volunt divi-
tes fieri, incidunt in temptationem et la-
queum et desideria multa inutilia et no-
civa, quae mergunt homines in interitum
et perditionem. 10 Radix enim omnium
malorum est cupiditas, quam quidam ap-
petentes erraverunt a fide et inseruerunt
se doloribus multis.

11 (28) Tu autem, o homo dei, haec

VI. 2. exhortare 4. superbus est 7. V in hunc mundum, A in mundo . . quod nec 9. et in laqueum diaboli

5 2 Tim. 3, 8. 11 2 Tim. 3, 17.

φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν,
πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραϋπάθειαν.
12 ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως,
ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλή-
θης καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν
ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. **13** παραγγέλλω
σοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τοῦ ζωογονοῦντος τὰ
πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαν-
τος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμο-
λογίαν, **14** τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπι-
λον ἀνεπίλημπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, **15** ἣν και-
ροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυ-
νάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ
κύριος τῶν κυριευόντων, **16** ὁ μόνος ἔχων
ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν
οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ
τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον, ἀμήν.

17 Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι πα-
ράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπικέναι
ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐν τῷ θεῷ τῷ
παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπό-
λαυσιν, **18** ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις
καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς,
19 ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον κα-
λὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ὄν-
τως ζωῆς.

11. πραϋπαθ.: πραοτητα 12. °εις ην και 13. ζωο-
ποιουντος 14. ανεπιληπτον 17. (αλλ επι τω) . . τω
θεω τω ζωντι . . πλουσ. παντα 19. οντως: αιωνιου

13 Rom. 4, 17. 14 Tit. 2, 13. 16 2 Tim. 4, 18.

fuge, sectare vero iustitiam, pietatem,
fidem, caritatem, patientiam, mansuetu-
dinem: **12** certa bonum certamen fidei,
apprehende vitam aeternam, in qua vo-
catus es et confessus bonam confessio-
nem coram multis testibus. **13** Praecipio
tibi coram deo qui vivificat omnia et
Christo Iesu, qui testimonium reddidit
sub Pontio Pilato bonam confessionem,
14 ut serves mandatum sine macula, in-
reprehensibile usque in adventum domini
nostri Iesu Christi, **15** quem suis tem-
poribus ostendet beatus et solus potens,
rex regum et dominus dominantium,
16 qui solus habet immortalitatem, lucem
habitans inaccessibilem, quem vidit nul-
lus hominum sed nec videre potest, cui
honor et imperium sempiternum, amen.

17 (29) Divitibus huius saeculi praecipe
non sublime sapere, neque sperare in
incerto divitiarum, sed in deo qui prae-
stat nobis omnia abunde ad fruendum,
18 bene agere, divites fieri in operibus
bonis, facile tribuere, communicare, **19** the-
saurizare sibi fundamentum bonum in fu-
turum, ut apprehendant veram vitam.

16. et lucem inhabitat . . nullus hominum vidit
17. (non superbe sapere) . . in deo vivo 18 in
bonis operibus

13 Rom. 4, 17. 14 Tit. 2, 13. 16 2 Tim. 4, 18.

20 Ὦ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως,
21 ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν.
22 Ἡ χάρις μετὰ σοῦ.

20. παρακαταθηκην 22. (μεθ υμων) . . add in f. αμην

20 2 Tim. 1, 14. 2, 16. 21 2 Tim. 2, 18.

20 (20) O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae, 21 quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.
(22) Gratia tecum.

21. VAF** *add in fine* amen

20 2 Tim. 1, 14. 2, 16. 21 2 Tim. 2, 18.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β.

I.

Cohortatio et laus Timothei. Lois et Eunice. Fides strenue servanda et sana doctrina. Onesiphori domus.

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ
θελήματος θεοῦ κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ 2 Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ
τέκνῳ. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πα-
τρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.
3 Χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ
προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιά-
λειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς
δεήσεσίν μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, 4 ἐπι-
ποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δα-
κρύων ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, 5 ὑπόμνησιν
λαμβάνων τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως,
ἥτις ἐνῴκησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου
Λωίδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ, πέπεισμαι
δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. 6 Δι' ἣν αἰτίαν ἀνα-
μιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ
θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως
τῶν χειρῶν μου. 7 οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ

I. 1. Ιησ. Χρ. 5. (λαβων) . . ς (non $ς^{e}$) °Ευνεικη

I. 1 s. 1 Tim. 1, 1 s. 2 Cor. 1, 1. 3 Act. 24, 14. Rom. 1, 9. 6 1 Tim. 4, 14. 7 Rom. 8, 15.

EPISTULA AD TIMOTHEUM II.

I.

Cohortatio et laus Timothei. Lois et Eunice. Fides strenue servanda et sana doctrina. Onesiphori domus.

1 (1) Paulus, apostolus Christi Iesu per
voluntatem dei secundum promissionem
vitae quae est in Christo Iesu, 2 Timo-
theo carissimo filio. Gratia misericordia
pax a deo patre et Christo Iesu domino
nostro.

3 Gratias ago deo, cui servio a pro-
genitoribus in conscientia pura, quam
sine intermissione habeam tui memoriam
in orationibus meis nocte ac die, 4 de-
siderans te videre, memor lacrimarum
tuarum, ut gaudio implear, 5 recorda-
tionem accipiens eius fidei quae est in
te non ficta, quae et habitavit primum in
avia tua Loide et matre tua Eunice, cer-
tus sum autem quod et in te. 6 Pro-
pter quam causam admoneo te ut resu-
scites gratiam dei, quae est in te per
inpositionem manuum mearum. 7 Non

I. 1. Iesu Christi 3. quam: quod

I. 1 s. 1 Tim. 1, 1 s. 2 Cor. 1, 1. 3 Act. 24, 14. Rom. 1, 9. 6 1 Tim. 4, 14. 7 Rom. 8, 15.

757

θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ
ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. 8 μὴ οὖν ἐπαι-
σχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου ἡμῶν μηδὲ
ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπά-
θησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ,
9 τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλή-
σει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ
ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων,
10 φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφα-
νείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαν-
τος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγ-
γελίου, 11 εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ
ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν· 12 δι'
ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαι-
σχύνομαι· οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέ-
πεισμαι ὅτι δυνατός ἐστιν τὴν παραθήκην
μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. 13 ὑπο-
τύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ'
ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ· 14 τὴν καλὴν παραθήκην
φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦν-
τος ἐν ἡμῖν.

15 Οἶδας τοῦτο ὅτι ἀπεστράφησάν με
πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστιν Φύγελος

9. κατ ιδ. 10. (Χρ. Ιησ.) 14. °παρακαταθηκην
15. Φυγελλος

9 s. Tit. 1, 2 s. 11 1 Tim. 2, 7. 14 1 Tim. 6, 20.
Rom. 8, 11. 15 4, 10. 16.

enim dedit nobis deus spiritum timoris,
sed virtutis et dilectionis et sobrietatis.
8 (²) Noli itaque erubescere testimonium
domini nostri neque me vinctum eius,
sed conlabora evangelio secundum virtu-
tem dei, 9 qui nos liberavit et vocavit
vocatione sancta, non secundum opera
nostra, sed secundum propositum suum
et gratiam quae data est nobis in Christo
Iesu ante tempora saecularia, 10 mani-
festata est autem nunc per inluminatio-
nem salvatoris nostri Iesu Christi, qui
destruxit quidem mortem, inluminavit au-
tem vitam et incorruptionem per evan-
gelium, 11 in quo positus sum ego prae-
dicator et apostolus et magister gentium;
12 ob quam causam etiam haec patior,
sed non confundor: scio enim cui cre-
didi, et certus sum quia potens est de-
positum meum servare in illum diem.
13 (³) Formam habe sanorum verborum
quae a me audisti in fide et dilectione in
Christo Iesu: 14 bonum depositum custodi
per spiritum sanctum qui habitat in nobis.

15 Scis hoc quod aversi sunt a me
omnes qui in Asia sunt, ex quibus

9. vocatione sua sancta 13. et in dilectione

9 s. Tit. 1, 2 s. 11 1 Tim. 2, 7. 14 1 Tim. 6, 20.
Rom. 8, 11. 15 4, 10. 16.

καὶ Ἑρμογένης. 16 δῴη ἔλεος ὁ κύριος
τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέ-
ψυξεν καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη,
17 ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαιότε-
ρον ἐζήτησέν με καὶ εὗρεν. 18 δῴη αὐτῷ
ὁ κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν,
βέλτιον σὺ γινώσκεις.

II.

Corona militiae Christi. Verbum veritatis recte tractandum. Contra Hymenaeum aliosque vana docentes. Servi domini mores.

1 Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ
χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 2 καὶ ἃ ἤκου-
σας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα
παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ
ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι. 3 Συγκακο-
πάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ
Ἰησοῦ. 4 οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται
ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρα-
τολογήσαντι ἀρέσῃ. 5 ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις,
οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.
6 τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν
καρπῶν μεταλαμβάνειν. 7 νόει ὃ λέγω·
δώσει γάρ σοι ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν.
8 Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον
ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυίδ, κατὰ τὸ

16. επησχυνθη 17. (σπουδαιως)
II 3. Συ ουν κακοπαθησον . . Ιησ. Χρ. 7. ο: α . . δωη

16 4, 19.
II. 3 1, 8. 4, 5. 8 1 Cor. 15, 12. Rom. 1, 3.

est Phygelus et Hermogenes. 16 Det
misericordiam dominus Onesiphori do-
mui, quia saepe me refrigeravit et cate-
nam meam non erubuit, 17 sed cum
Romam venisset, sollicite me quaesivit et
invenit. 18 Det illi dominus invenire
misericordiam a domino in illa die. Et
quanta Ephesi ministravit, melius tu nosti.

II.

Corona militiae Christi. Verbum veritatis recte tractandum. Contra Hymenaeum aliosque vana docentes. Servi domini mores.

1 ([4]) Tu ergo, fili mi, confortare in
gratia quae est in Christo Iesu, 2 et quae
audisti a me per multos testes, haec com-
menda fidelibus hominibus, qui idonei
erunt et alios docere. 3 Labora sicut
bonus miles Christi Iesu. 4 ([5]) Nemo
militans deo implicat se negotiis saecula-
ribus, ut ei placeat cui se probavit. 5 Nam
et qui certat in agone, non coronatur
nisi legitime certaverit. 6 ([6]) Laboran-
tem agricolam oportet primum de fru-
ctibus accipere. 7 Intellege quae dico:
dabit enim tibi dominus intellectum in
omnibus. 8 ([7]) Memor esto Iesum Chri-
stum resurrexisse a mortuis, ex semine

15. Phigelus 17. (venissem) 18. ministravit mihi, tu melius
II. 1. (*in gratiam) 6. percipere 7. VA in omnib. intellect. 8. dominum Iesum Christum

16 4, 19.
II. 3 1, 8. 4, 5. 8 1 Cor. 15, 12. Rom. 1, 3.

εὐαγγέλιόν μου, 9 ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι
δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ
θεοῦ οὐ δέδεται. 10 διὰ τοῦτο πάντα ὑπο-
μένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ
σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
μετὰ δόξης αἰωνίου. 11 Πιστὸς ὁ λόγος· εἰ
γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συνζήσομεν· 12 εἰ
ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρ-
νησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· 13 εἰ
ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνήσα-
σθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται.

14 Ταῦτα ὑπομίμνησκε, διαμαρτυρόμε-
νος ἐνώπιον τοῦ κυρίου μὴ λογομαχεῖν, εἰς
οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκου-
όντων. 15 σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον πα-
ραστῆσαι τῷ θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον,
ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. 16 τὰς
δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιίστασο· ἐπὶ
πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, 17 καὶ
ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει.
ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος, 18 οἵ-
τινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγον-
τες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνα-
τρέπουσιν τήν τινων πίστιν. 19 ὁ μέντοι

9. αλλ 11. συζησομεν 12. ει αρνουμεθα 13. om γαρ 14. (λογομαχει) . . (επ ουδεν)

9 Act. 28, 30 s. 11 1 Tim. 4, 9. Rom. 6, 8. 12 Rom. 8, 17. Mt. 10, 33. 16 Tit. 3, 9. 17 3. 13. 1 Tim. 1, 20. 18 1 Tim. 6, 21. 19 *Num. 16, 5. 26.

David, secundum evangelium meum, 9 in
quo laboro usque ad vincula quasi male
operans, sed verbum dei non est alliga-
tum. 10 Ideo omnia sustineo propter
electos, ut et ipsi salutem consequantur
quae est in Christo Iesu cum gloria cae-
lesti. 11 ([8]) Fidelis sermo. Nam si
commortui sumus, et convivemus: 12 si
sustinemus, et conregnabimus: si nega-
bimus, et ille negabit nos: 13 si non cre-
dimus, ille fidelis manet, negare se ipsum
non potest.

14 Haec commone testificans coram
domino. Noli verbis contendere, ad ni-
hil utile, ad subversionem audientium.
15 Sollicite cura te ipsum probabilem ex-
hibere deo, operarium inconfusibilem, re-
cte tractantem verbum veritatis. 16 ([9]) Pro-
fana autem inaniloquia devita: multum
enim proficient ad impietatem, 17 et
sermo eorum ut cancer serpit. Ex qui-
bus est Hymenaeus et Philetus, 18 qui
a veritate exciderunt, dicentes resurre-
ctionem iam factam, et subvertunt quo-
rundam fidem. 19 ([10]) Sed firmum fun-

12. sustinebimus . . negaverimus 13. permanet 14. contendere verbis . . ad (F *aliique* in) nihil enim utile est nisi ad 16. autem et vaniloquia . . proficiunt 18. esse iam factam . . subverterunt

9 Act. 28, 30 s. 11 1 Tim. 4, 9. Rom. 6, 8. 12 Rom. 8, 17. Mt. 10, 33. 16 Tit. 3, 9. 17 3. 13. 1 Tim. 1, 20. 18 1 Tim. 6, 21. 19 *Num. 16, 5. 26.

στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων
τὴν σφραγῖδα ταύτην Ἔγνω κύριος τοὺς
ὄντας αὐτοῦ, καί Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας
πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου. **20** ἐν
μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον σκεύη
χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ
ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς
ἀτιμίαν· **21** ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν
ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμήν, ἡγια-
σμένον, εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔρ-
γον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. **22** τὰς δὲ νεω-
τερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίωκε δὲ δικαιο-
σύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν
ἐπικαλουμένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρ-
δίας. **23** τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους
ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσιν μά-
χας· **24** δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχε-
σθαι ἀλλὰ ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, δι-
δακτικόν, ἀνεξίκακον, **25** ἐν πραΰτητι παι-
δεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μή ποτε
δώῃ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνω-
σιν ἀληθείας, **26** καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς
τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐ-
τοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.

19. κυριου : °Χριστου 21. και ευχρ. 22. (μ. παντων των) 24. αλλ 25. ε. πραοτητι . . δω

20 1 Cor. 3, 12. Rom. 9, 21. **22** 1 Tim. 6, 11. **23** 1 Tim. 4, 7. **26** 1 Tim. 3, 7.

damentum dei stetit, habens signaculum
hoc Cognovit dominus qui sunt eius, et
Discedat ab iniquitate omnis qui nominat
nomen domini. **20** ([11]) In magna autem
domo non solum sunt vasa aurea et ar-
gentea, sed et lignea et fictilia, et quae-
dam quidem in honorem, quaedam au-
tem in contumeliam: **21** si quis ergo
emundaverit se ab istis, erit vas in ho-
norem, sanctificatum et utile domino, ad
omne opus bonum paratum. **22** ([12]) Iu-
venilia autem desideria fuge, sectare vero
iustitiam, fidem, caritatem, pacem cum
his qui invocant dominum de corde puro.
23 ([13]) Stultas autem et sine disciplina
quaestiones devita, sciens quia generant
lites: **24** servum autem domini non opor-
tet litigare, sed mansuetum esse ad omnes,
docibilem, patientem, **25** cum modestia
corripientem eos qui resistunt, ne quando
det illis deus paenitentiam ad cognoscen-
dam veritatem, **26** et resipiscant a dia-
boli laqueis, a quo capti tenentur ad ipsius
voluntatem.

19. stat 21. AF *mundaverit 22. fidem: *add* spem . . et pacem cum iis 25. resistunt veritati . . deus det illis 26. captivi

20 1 Cor. 3, 12. Rom. 9, 21. **22** 1 Tim. 6, 11. **23** 1 Tim. 4, 7. **26** 1 Tim. 3, 7.

III.

Temporis novissimi malitia ac miseries. Timotheus fidelis Pauli sectator. Scriptura inspirata.

1 Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέ-
ραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. 2 ἔσονται
γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλα-
ζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν
ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, 3 ἄστοργοι,
ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι,
ἀφιλάγαθοι, 4 προδόται, προπετεῖς, τετυ-
φωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι,
5 ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύ-
ναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀπο-
τρέπου. 6 ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύ-
νοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες
γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα
ἐπιθυμίαις ποικίλαις, 7 πάντοτε μανθάνοντα
καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν
δυνάμενα. 8 ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ
Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωυσεῖ, οὕτως καὶ
οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι
κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν
πίστιν. 9 ἀλλ᾽ οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον·
ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν,
ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

10 Σὺ δὲ παρηκολούθηκάς μου τῇ δι-

III. 1. (γινωσκετε) 6. αιχμαλωτευοντες .. τα γυναικαρια° 8. (Μαμβρης) .. ουτω 10. (παρηκολουθησας)

III. 1 1 Tim. 4, 1. 2 ss. Rom. 1, 29 ss. 7 1 Tim. 2, 4. 8 *Ex. 7, 11. 1 Tim. 6, 5. 9 1 Tim. 5, 24. 10 1 Tim. 4, 6.

III.

Temporis novissimi malitia ac miseries. Timotheus fidelis Pauli sectator. Scriptura inspirata.

1 ([14]) Hoc autem scito, quod in no-
vissimis diebus instabunt tempora peri-
culosa, 2 et erunt homines se ipsos aman-
tes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, pa-
rentibus inoboedientes, ingrati, scelesti,
3 sine affectione, sine pace, criminatores,
incontinentes, immites, sine benignitate,
4 proditores, protervi, tumidi, voluptatium
amatores magis quam dei, 5 habentes
speciem quidem pietatis, virtutem autem
eius abnegantes: et hos devita. 6 Ex
his enim sunt qui penetrant domos et
captivas ducunt mulierculas oneratas pec-
catis, quae ducuntur variis desideriis,
7 semper discentes et numquam ad scien-
tiam veritatis pervenientes. 8 Quemad-
modum autem Iamnes et Mambres resti-
terunt Moysi, ita et hi resistunt veritati,
homines corrupti mente, reprobi circa
fidem. 9 Sed ultra non proficient: insi-
pientia enim eorum manifesta erit omni-
bus, sicut et illorum fuit.

10 ([15]) Tu autem adsecutus es meam

III. 2. *om* et .. non obedientes 4. tumidi et .. voluptatum 5. (quidem speciem) 8. Iannes

III. 1 1 Tim. 4, 1. 2 ss. Rom. 1, 29 ss. 7 1 Tim. 2, 4. 8 *Ex. 7, 11. 1 Tim. 6, 5. 9 1 Tim. 5, 24. 10 1 Tim. 4, 6.

διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πί-
στει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπο-
μονῇ, 11 τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν,
οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ,
ἐν Λύστροις· οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ
ἐκ πάντων με ἐρύσατο ὁ κύριος. 12 καὶ
πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται.

13 Πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προ-
κόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλα-
νώμενοι. 14 σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες
καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες,
15 καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα
οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτη-
ρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
16 πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος
πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπα-
νόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ,
17 ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς
πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος.

IV.

Contra malos standum et ministerio apostoli strenue fungendum. Mortem et coronam praesentit. De sociis. De paenula et membranis. De prima defensione. Salutationes.

1 Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ
Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶν-

11. (εγενοντο) . . ερρυσατο 12. (ζ. ευσεβ.) 14. (παρα τινων) 15. (om τα pr.) 16. (πρ. ελεγμον)
IV. 1. Διαμαρτ. ουν εγω . . του κυριου Ιησ. Χρ.

11 Act. 13, 50. 14, 2. 19. 14 Act. 16, 1 ss. 17 1 Tim. 6, 11.
IV. 1 1 Tim. 5, 21. Tit. 2, 13.

doctrinam, institutionem, propositum,
fidem, longanimitatem, dilectionem, pa-
tientiam, 11 persecutiones, passiones,
qualia mihi facta sunt Antiochiae, Iconii,
Lystris, quales persecutiones sustinui, et
ex omnibus me eripuit dominus. 12 Et
omnes qui volunt pie vivere in Christo
Iesu persecutionem patientur.

13 Mali autem homines et seductores
proficient in peius, errantes et in erro-
rem mittentes. 14 ([16]) Tu vero permane
in his quae didicisti et credita sunt tibi,
sciens a quo didiceris, 15 et quia ab
infantia sacras litteras nosti, quae te pos-
sint instruere ad salutem per fidem quae
est in Christo Iesu. 16 ([17]) Omnis scri-
ptura divinitus inspirata et utilis ad docen-
dum, ad arguendum, ad corrigendum, ad
erudiendum in iustitia, 17 ut perfectus sit
homo dei, ad omne opus bonum instructus.

IV.

Contra malos standum et ministerio apostoli strenue fungendum. Mortem et coronam praesentit. De sociis. De paenula et membranis. De prima defensione. Salutationes.

1 ([18]) Testificor coram deo et Christo
Iesu, qui iudicaturus est vivos ac mortuos,

11. et Lystris . . eripuit me 12. pie volunt 14. in iis 15. possunt 16. (inspirata divinitus) . . *om* et . . utilis est . . corrigendum : corripiendum
IV. 1. Iesu Christo . . et mortuos

11 Act. 13, 50. 14, 2. 19. 14 Act. 16, 1 ss. 17 1 Tim. 6, 11.
IV. 1 1 Tim. 5, 21. Tit. 2, 13.

763

τας καὶ νεκροὺς καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ
καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, 2 κήρυξον τὸν
λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον,
ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακρο-
θυμίᾳ καὶ διδαχῇ. 3 ἔσται γὰρ καιρὸς
ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέ-
ξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυ-
τοῖς ἐπισωρεύσουσιν διδασκάλους κνηθόμε-
νοι τὴν ἀκοήν, 4 καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀλη-
θείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ
τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. 5 σὺ δὲ νῆφε
ἐν πᾶσιν, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον
εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφό-
ρησον. 6 Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ
καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκεν.
7 τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρό-
μον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· 8 λοι-
πὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέ-
φανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ
ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσιν τοῖς ἠγαπηκόσιν τὴν
ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

9 Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως.
10 Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας
τὸν νῦν αἰῶνα καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλο-
νίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς

1. κατα (pro και) την επιφ. 3. τας επιθ. τας ιδ. 6. (της αναλ. μου) 7. (τ. καλ. αγ.)

5 2, 3. 6 Phil. 2, 17. 7 1 Tim. 6, 12. 8 Iac. 1, 12. 10 s. Col. 4, 21. 14. 10.

et adventum ipsius et regnum eius,
2 praedica verbum, insta oportune in-
portune, argue, obsecra, increpa in omni
patientia et doctrina. 3 ([19]) Erit enim
tempus cum sanam doctrinam non susti-
nebunt, sed ad sua desideria coacerva-
bunt sibi magistros, prurientes auribus,
4 et a veritate quidem auditum avertent,
ad fabulas autem convertentur. 5 ([20]) Tu
vero vigila in omnibus, labora, opus fac
evangelistae, ministerium tuum imple.
6 Ego enim iam delibor, et tempus meae
resolutionis instat. 7 Bonum certamen
certavi, cursum consummavi, fidem ser-
vavi: 8 in reliquo reposita est mihi co-
rona iustitiae, quam reddet mihi domi-
nus in illa die, iustus iudex; non solum
autem mihi, sed et his qui diligunt ad-
ventum eius.

9 ([21]) Festina venire ad me cito. 10 De-
mas enim me dereliquit, diligens hoc sae-
culum, et abiit Thessalonicam, Crescens

1. et adventum: per adventum 5. vigila, in omnibus labora .. *add in fine* Sobrius esto 6. resolutionis meae 8. sed et iis 9. ad me venire 10. reliquit

5 2, 3. 6 Phil. 2, 17. 7 1 Tim. 6, 12. 8 Iac. 1, 12. 10 s. Col. 4, 21. 14. 10.

Δαλματίαν· 11 Λουκᾶς ἐστὶν μόνος μετ'
ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγαγε μετὰ σεαυ-
τοῦ· ἔστιν γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν.
12 Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον.
13 τὸν φελόνην, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι
παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βι-
βλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. 14 Ἀλέξαν-
δρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο·
ἀποδῴη αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
τοῦ. 15 ὃν καὶ σὺ φυλάσσου· λίαν γὰρ
ἀνθέστηκεν τοῖς ἡμετέροις λόγοις. 16 ἐν
τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμ-
παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον·
μὴ αὐτοῖς λογισθείη· 17 ὁ δὲ κύριός μοι
παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέν με, ἵνα δι' ἐμοῦ
τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσιν
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρύσθην ἐκ στόματος
λέοντος. 18 ῥύσεταί με ὁ κύριος ἀπὸ παν-
τὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βα-
σιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

19 Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ
τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. 20 Ἔραστος ἔμει-
νεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν

11. αγε 13. ς (non ς^e) φαιλονην 14. (αποδωσει)
15. (αντεστη) 16. (παρεγεν.) . . (εγκατελειπον)
17. ακουση . . ερρυσθην 18. και ρυσεται

14 1 Tim. 1, 20. Act. 19, 33. 18 3, 11. 19 1, 16.
Act. 18, 2 pp. 20 Rom. 16, 23. Act. 21, 29.

in Galatiam, Titus in Dalmatiam: 11 Lu-
cas est mecum solus. Marcum adsume
et adduc tecum: est enim mihi utilis in
ministerium. 12 Tychicum autem misi
Ephesum. 13 Paenulam quam reliqui
Troade apud Carpum, veniens affer,
et libros, maxime autem membranas.
14 ([22]) Alexander aerarius multa mala
mihi ostendit: reddet ei dominus secun-
dum opera eius. 15 Quem et tu devita:
valde enim restitit verbis nostris. 16 ([23]) In
prima mea defensione nemo mihi affuit,
sed omnes me dereliquerunt: non illis
reputetur: 17 dominus autem mihi ad-
stitit et confortavit me, ut per me prae-
dicatio impleatur et audiant omnes gen-
tes, et liberatus sum de ore leonis. 18 Li-
berabit me dominus ab omni opere malo
et salvum faciet in regnum suum caele-
ste: cui gloria in saecula saeculorum,
amen.

19 ([24]) Saluta Priscam et Aquilam et
Onesiphori domum. 20 Erastus remansit
Corinthi, Trophimum autem reliqui infir-

10. (*in Galliam) 13. affer tecum 14. (reddat) . .
ei: illi 16. imputetur 18. Liberavit

14 1 Tim. 1, 20. Act. 19, 33. 18 3, 11. 19 1, 16.
Act. 18, 2 pp. 20 Rom. 16, 23. Act. 21, 29.

Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. 21 σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

22 Ὁ κύριος μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

---

22. Ο κυρ. Ιησους Χριστος . add in f. αμην

---

22 Phil. 25. Phil. 4, 23.

mum Mileti. 21 Festina ante hiemem venire. (25) Salutat te Eubulus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes.

22 Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum, amen.

---

21. Salutant 22. AF nobiscum

---

22 Phil. 25. Phil. 4, 23.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ.

I.

Deus spem salutis non mentiens. Tito Cretae agenda. Cretenses mendaces. Puris pura omnia.

1 Παῦλος δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ
Χριστοῦ Ἰησοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ
καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν
2 ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο
ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, 3 ἐφα-
νέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ
ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπι-
ταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, 4 Τίτῳ
γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν. χάρις
καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ
Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

5 Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ
ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ καὶ καταστή-
σῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι
διεταξάμην, 6 εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος,
μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ

I. 1. Ιησ. Χρ. 4. χαρ. ελεος ειρ. . . κ. κυριου Ιησ. Χρ. 5. κατελιπον . . (επιδιορθωσης)

I. 1 Rom. 1, 1 pp. 2 2 Tim. 1, 9 s. 3 1 Tim. 1, 11. 4 1 Tim. 1, 2. 2 Tim. 1, 2. 2 Io. 3 pp. 5 Act. 14, 23.

EPISTULA

AD TITUM.

I.

Deus spem salutis non mentiens. Tito Cretae agenda. Cretenses mendaces. Puris pura omnia.

1 (1) Paulus servus dei, apostolus au-
tem Iesu Christi secundum fidem electo-
rum dei et agnitionem veritatis quae se-
cundum pietatem est 2 in spem vitae
aeternae, quam promisit qui non menti-
tur deus ante tempora saecularia, 3 ma-
nifestavit autem temporibus suis verbum
suum in praedicatione, quae credita est
mihi secundum praeceptum salvatoris no-
stri dei, 4 Tito dilecto filio secundum
communem fidem. Gratia et pax a deo
patre et Christo Iesu salvatore nostro.

5 (2) Huius rei gratia reliqui te Cretae,
ut ea quae desunt corrigas et constituas
per civitates presbyteros, sicut et ego tibi
disposui, 6 si quis sine crimine est,
unius uxoris vir, filios habens fideles, non

I. 5. disposui tibi

I. 1 Rom. 1, 1 pp. 2 2 Tim. 1, 9 s. 3 1 Tim. 1, 11. 4 1 Tim. 1, 2. 2 Tim. 1, 2. 2 Io. 3 pp. 5 Act. 14, 23.

767

ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. 7 δεῖ
γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς
θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ
πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ,
8 ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δί-
καιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, 9 ἀντεχόμενον τοῦ
κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνα-
τὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ
ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

10 Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι
ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ
περιτομῆς, 11 οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτι-
νες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες
ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. 12 εἶπέν
τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης Κρῆ-
τες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες
ἀργαί. 13 ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής.
δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα
ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, 14 μὴ προσέχον-
τες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀν-
θρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν.
15 πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ
μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν,
ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ
συνείδησις. 16 θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι,
τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες

10. (om και pr.) . . ανυποτακτοι, . . (μαλιστ. δε)
15. παντα μεν . . μεμιασμενοις

7 ss. 1 Tim. 3, 2 ss. 15 Rom. 14, 14. 20.

in accusatione luxuriae aut non subditos.
7 Oportet enim episcopum sine crimine
esse sicut dei dispensatorem, non super-
bum, non iracundum, non vinolentum,
non percussorem, non turpilucri cupi-
dum, 8 sed hospitalem, benignum, so-
brium, iustum, sanctum, continentem,
9 amplectentem eum qui secundum do-
ctrinam est fidelem sermonem, ut potens
sit et exhortari in doctrina sana et eos
qui contra dicunt arguere.

10 Sunt enim multi et inoboedientes,
vaniloqui et seductores, maxime qui de
circumcisione sunt, 11 quos oportet red-
argui, qui universas domos subvertunt,
docentes quae non oportet turpis lucri
gratia. 12 Dixit quidam ex illis proprius
ipsorum propheta Cretenses semper men-
daces, malae bestiae, ventres pigri. 13 Te-
stimonium hoc verum est. Quam ob cau-
sam increpa illos dure, ut sani sint in
fide, 14 non intendentes iudaicis fa-
bulis et mandatis hominum aversantium
se a veritate. 15 Omnia munda mundis:
coinquinatis autem et infidelibus nihil
mundum, sed inquinatae sunt eorum et
mens et conscientia. 16 Confitentur se
nosse deum, factis autem negant, cum sunt

7. turpis lucri 8. (sanctum, iustum) 9. sit exhortari 10. et *prius*: V etiam, A** *om* 12. (proprius eorum) 15. nihil est 16. VA** cum sint

7 ss. 1 Tim. 3, 2 ss. 15 Rom. 14, 14. 20.

καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
ἀδόκιμοι.

II.

Senibus, anibus, iuvenibus, servis. Gratia salutaris omnibus.

1 Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ
διδασκαλίᾳ. 2 πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι,
σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει,
τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· 3 πρεσβύτιδας
ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ
διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας,
καλοδιδασκάλους, 4 ἵνα σωφρονίζουσιν τὰς
νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, 5 σώ-
φρονας, ἁγνάς, οἰκουρούς, ἀγαθάς, ὑποτασ-
σομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λό-
γος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται. 6 Τοὺς νεω-
τέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, 7 περὶ
πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν
ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθορίαν, σεμνό-
τητα, 8 λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ
ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ
ἡμῶν φαῦλον. 9 Δούλους δεσπόταις ἰδίοις
ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι,
μὴ ἀντιλέγοντας, 10 μὴ νοσφιζομένους,
ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν,

II. 3. (ιεροπρεπει) 4. σωφρονιζωσι 5. (οικουργους) 7. αδιαφθοριαν . . ς (non ςe) add in f. αφθαρσιαν 8. περι υμων λεγειν 9. ιδιοις δεσπ. 10. (πασ. πιστ.)

II. 3 1 Tim. 2, 9. 3, 11. 4 1 Tim. 5, 14. 5 1 Petr. 3, 1. 7 1 Tim. 4, 12. 9 1 Tim. 6, 1. Eph. 6, 5. 1 Pet. 2, 18.

abominati et incredibiles et ad omne opus
bonum reprobi.

II.

Senibus, anibus, iuvenibus, servis. Gratia salutaris omnibus.

1 (3) Tu autem loquere quae decet
sanam doctrinam; 2 senes ut sobrii sint,
pudici, prudentes, sani fide, dilectione,
patientia; 3 anus similiter in habitu san-
cto, non criminatrices, non vino multo
servientes, bene docentes, 4 ut pruden-
tiam doceant adolescentulas, ut viros suos
ament, filios diligant, 5 prudentes, ca-
stas, domus curam habentes, benignas,
subditas suis viris, ut non blasphemetur
verbum dei. 6 Iuvenes similiter hortare
ut sobrii sint. 7 In omnibus te ipsum
praebe exemplum bonorum operum, in
doctrina integritatem, gravitatem, 8 ver-
bum sanum inreprehensibile, ut is qui ex
adverso est vereatur, nihil habens malum
dicere de nobis. 9 (4) Servos dominis
suis subditos esse, in omnibus placentes,
non contradicentes, 10 non fraudantes,
sed in omnibus fidem bonam ostenden-

II. 1. decent 2. in fide, in dilectione . . VA* in patientia 3. (*criminatores) . . multo vino 4. filios suos 5. castas: *add* sobrias . . viris suis 7. in integritate, in gravitate 8. AF *aliique* inreprehensibilem

II. 3 1 Tim. 2, 9. 3, 11. 4 1 Tim. 5, 14. 5 1 Petr. 3, 1. 7 1 Tim. 4, 12. 9 1 Tim. 6, 1. Eph. 6, 5. 1 Pet. 2, 18.

ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

11 Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ
σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, 12 παιδεύουσα
ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ
τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δι-
καίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν
αἰῶνι, 13 προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλ-
πίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγά-
λου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
14 ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυ-
τρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ
καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν
καλῶν ἔργων.

15 Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε
μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδείς σου περι-
φρονείτω.

III.

Regeneratos Christi quae deceant. De haeretico. Mandata varia.

1 Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις
ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον
ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, 2 μηδένα βλασφη-
μεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐν-
δεικνυμένους πραΰτητα πρὸς πάντας ἀνθρώ-
πους. 3 ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι,
ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυ-
μίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν αχκίᾳ καὶ

10. om την sec. 11. (om ἡ sec.)
III. 1. αρχαις και 2. πραοτητα

14 Gal. 1, 4. 1 Tim. 2, 6. 15 1 Tim. 4, 11 s.
III. 1 s. Rom. 13, 1 ss. 2 Tim. 3, 17. 2, 24 s

tes, ut doctrinam salvatoris nostri dei
ornent in omnibus.

11 Apparuit enim gratia dei salvatoris
omnibus hominibus, 12 erudiens nos, ut
abnegantes impietatem et saecularia de-
sideria sobrie et iuste et pie vivamus in
hoc saeculo, 13 expectantes beatam spem
et adventum gloriae magni dei et salva-
toris nostri Iesu Christi, 14 qui dedit
semet ipsum pro nobis, ut nos redimeret
ab omni iniquitate et mundaret sibi po-
pulum acceptabilem, sectatorem bonorum
operum.

15 ([5]) Haec loquere et exhortare et
argue cum omni imperio. Nemo te con-
temnat.

III.

Regeneratos Christi quae deceant. De haeretico. Mandata varia.

1 Admone illos principibus et potesta-
tibus subditos esse, dicto oboedire, ad
omne opus bonum paratos esse, 2 ne-
minem blasphemare, non litigiosos esse,
modestos, omnem ostendentes mansue-
tudinem ad omnes homines. 3 Eramus
enim et nos aliquando insipientes, incre-
duli, errantes, servientes desideriis et vo-

10. (salvatoris dei nostri) 11. salvatoris nostri
III. 2. VA** sed modestos 3. aliquando et nos

14 Gal. 1, 4. 1 Tim. 2, 6. 15 1 Tim. 4, 11 s.
III. 1 s. Rom. 13, 1 ss. 2 Tim. 3, 17. 2, 24 s.

φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλ-
λήλους· 4 ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φι-
λανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ,
5 οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιή-
σαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος
ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ
ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, 6 οὗ ἐξέ-
χεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, 7 ἵνα δικαιω-
θέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενη-
θῶμεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. 8 πιστὸς
ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε δια-
βεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσιν καλῶν ἔργων
προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. ταῦτά
ἐστιν καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις·
9 μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ
ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶν
γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. 10 αἱρετικὸν
ἄνθρωπον μετὰ μίαν νουθεσίαν καὶ δευτέ-
ραν παραιτοῦ, 11 εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ
τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος.
12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ
Τύχικον, σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς μὲ εἰς
Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι.
13 Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπου-

5. (α εποι.) . . τον αυτου ελεον 7. γενωμεθα 8. ° τω θεω . . τα καλα 10. μι. κ. δευτ. νουθ.

4 2, 11. 5 2 Tim. 1, 9. 8 1 Tim. 4, 9. 2, 3. 9 1 Tim. 1, 4 ss. 12 2 Tim. 4, 9. 13 Act. 18, 24.

luptatibus variis, in malitia et invidia
agentes, odibiles, odientes invicem: 4 cum
autem benignitas et humanitas apparuit
salvatoris nostri dei, 5 non ex operibus
iustitiae quae fecimus nos, sed secundum
suam misericordiam salvos nos fecit per
lavacrum regenerationis et renovationis
spiritus sancti, 6 quem effudit in nos
abunde per Iesum Christum salvatorem
nostrum, 7 ut iustificati gratia ipsius
heredes simus secundum spem vitae ae-
ternae. 8 (6) Fidelis sermo est, et de
his volo te confirmare, ut curent bonis
operibus praeesse qui credunt deo. Haec
sunt bona et utilia hominibus. 9 (7) Stul-
tas autem quaestiones et genealogias et
contentiones et pugnas legis devita: sunt
enim inutiles et vanae. 10 (8) Haereticum
hominem post unam et secundam cor-
reptionem devita, 11 sciens quia sub-
versus est qui eiusmodi est et delinquit
proprio iudicio condemnatus.
12 (9) Cum misero ad te Arteman aut
Tychicum, festina ad me venire Nicopo-
lim: ibi enim statui hiemare. 13 Zenan

6. (per Christum Iesum) 11. cum sit proprio 12. Artemam 13. Zenam

4 2, 11. 5 2 Tim. 1, 9. 8 1 Tim. 4, 9. 2, 3. 9 1 Tim. 1, 4 ss. 12 2 Tim. 4, 9 13 Act. 18, 24.

δαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ.
14 μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.
15 Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.
Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

---

15. add in f. αμην

---

15 Rom. 16, 24 pp.

legis peritum et Apollo sollicite praemitte, ut nihil illis desit. 14 Discant autem et nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios, ut non sint infructuosi.
15 (10) Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta qui nos amant in fide.
Gratia dei cum omnibus vobis.

---

13. (et nihil) 15. eos qui nos . . VA *add in fine* amen

---

15 Rom. 16, 24 pp.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ.

Philemoni, Appiae, Archippo. Laudat Philemonem et orat ut Onesimo servo fugitivo veniam det. Praenuntiat se rediturum.

1 Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ
Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ
καὶ συνεργῷ ἡμῶν 2 καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγα-
πητῇ καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συνστρατιώτῃ ἡμῶν
καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ. 3 χάρις
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ
κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε μνείαν
σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου,
5 ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν
ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς
πάντας τοὺς ἁγίους, 6 ὅπως ἡ κοινωνία
τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπι-
γνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς Χρι-
στὸν Ἰησοῦν. 7 χάριν γὰρ ἔχομεν πολλὴν
καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ
σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ,
ἀδελφέ. 8 Διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρη-

---

1. (Ιησ. Χρ.) 2. αγαπητη: (αδελφη) . . συστρ. 5. (εχεις εις τον) 6. εν υμιν . (om Ιησ.) 7. (χαραν) . . (πολλ. εσχον)

---

1 9. 2 Col. 4, 17. 3 Rom. 1, 7 pp. 4 Eph. 1. 15 pp.

EPISTULA

AD PHILEMONEM.

Philemoni, Appiae, Archippo. Laudat Philemonem et orat ut Onesimo servo fugiuvo veniam det. Praenuntiat se rediturum.

1 (1) Paulus vinctus Christi Iesu et Ti-
motheus frater Philemoni dilecto et ad-
iutori nostro 2 et Appiae sorori et Ar-
chippo commilitoni nostro et ecclesiae
quae in domo tua est. 3 Gratia vobis et
pax a deo patre nostro et domino Iesu
Christo.

4 (2) Gratias ago deo meo semper me-
moriam tui faciens in orationibus meis,
5 audiens caritatem tuam et fidem quam
habes in domino Iesu et in omnes san-
ctos, 6 ut communicatio fidei tuae evi-
dens fiat in agnitione omnis boni in no-
bis in Christo Iesu. 7 Gaudium enim
magnum habui et consolationem in cari-
tate tua, quia viscera sanctorum requie-
verunt per te, frater. 8 (3) Propter quod
multam fiduciam habens in Christo Iesu

---

1. AF *aliique* Iesu Chrsti . . (*om* et *sec.*) 2. sorori charissimae . . (Arcippo) 6. (in agnitionem) . . omnis operis boni quod est . . in nobis: V in vobis, A plane *om*

---

1 9. 2 Col. 4, 17. 3 Rom. 1, 7 pp. 4 Eph. 1, 15 pp.

σίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, 9 διὰ
τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ· τοιοῦτος ὢν
ὡς Παῦλος πρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος
Χριστοῦ Ἰησοῦ, 10 παρακαλῶ σε περὶ τοῦ
ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς,
Ὀνήσιμον, 11 τόν ποτέ σοι ἄχρηστον, νυνὶ
δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον, ὃν ἀνέπεμψα.
12 σὺ δὲ αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγ-
χνα, 13 ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν
κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς
δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου, 14 χωρὶς δὲ τῆς
σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα
μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ ἀλλὰ
κατὰ ἑκούσιον· 15 τάχα γὰρ διὰ τοῦτο
ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέ-
χῃς, 16 οὐκ ἔτι ὡς δοῦλον ἀλλ' ὑπὲρ δοῦ-
λον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ
δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ·
17 εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ
αὐτὸν ὡς ἐμέ· 18 εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ
ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα. 19 ἐγὼ Παῦ-
λος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω·
ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσο-
φείλεις. 20 ναί, ἀδελφέ, ἐγώ σου ὀναίμην

---

9. παρακαλω, .. Ιησ. Χρ. 10. (εγω εγενν.) .. δεσμ. μου 11. (επεμψα) . . (ανεπ. σοι) 12. add in f. προσλαβου 13. διακ. μοι 17. με: εμε 18. ελλογει

---

10 1 Cor. 4, 15.

imperandi tibi quod ad rem pertinet,
9 propter caritatem magis obsecro, cum
sis talis ut Paulus senex, nunc autem et
vinctus Iesu Christi. 10 Obsecro te pro
meo filio, quem genui in vinculis, One-
simo, 11 qui tibi aliquando inutilis fuit,
nunc autem et tibi et mihi utilis, 12 quem
remisi: (12) tu autem illum, id est mea
viscera, suscipe. 13 Quem ego volue-
ram mecum detinere, ut pro te mihi mini-
straret in vinculis evangelii: 14 sine con-
silio autem tuo nihil volui facere, uti ne
velut ex necessitate bonum tuum esset
sed voluntarium. 15 Forsitan enim ideo
discessit ad horam a te ut aeternum
illum reciperes, 16 iam non ut servum,
sed plus servo, carissimum fratrem, ma-
xime mihi, quanto autem magis tibi et in
carne et in domino. 17 Si ergo habes me
socium, suscipe illum sicut me: 18 si au-
tem aliquid nocuit tibi aut debet, hoc mihi
imputa. 19 Ego Paulus scripsi mea manu,
ego reddam; ut non dicam tibi quod et
te ipsum mihi debes. 20 Ita, frater, ego

---

10. pro: (de) 11. et mihi et tibi 12. remisi tibi .. illum ut mea 16. plus: pro

---

10 1 Cor. 4, 15.

ἐν κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν
Χριστῷ.
21 Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά
σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω ποιήσεις.
22 ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλ-
πίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν
χαρισθήσομαι ὑμῖν.
23 Ἀσπάζεταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμά-
λωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 24 Μάρκος,
Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί
μου.
25 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.

---

20. Χριστω: κυριω 21. (υπερ α) 23. Ασπαζονται
25. add in f. αμην

---

23 Col. 1, 7. 24 Act. 12, 12. 27, 2. 2 Tim. 4, 10 s.
Col. 4, 14.

te fruar in domino: refice viscera mea
in domino.
21 Confidens oboedientia tua scripsi
tibi, sciens quoniam et super id quod
dico facies. 22 Simul autem et para mihi
hospitium: nam spero per orationes ve-
stras donari me vobis.
23 (4) Salutat te Epaphras concaptivus
meus in Christo Iesu, 24 Marcus, Ari-
starchus, Demas, Lucas, adiutores mei.
25 Gratia domini nostri Iesu Christi
cum spiritu vestro, amen.

---

21. Confidens in 24. et Lucas

---

23 Col. 1, 7. 24 Act. 12, 12. 27, 2. 2 Tim. 4, 10 s.
Col. 4, 14.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ.

I.

Deus ultimum hominibus impertivit filium suum, omnium summum, longe maiorem ipsis angelis.

1 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ
ϑεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προ-
φήταις ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων
ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, 2 ὃν ἔϑηκεν κλη-
ρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς
αἰῶνας, 3 ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης
καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ φέ-
ρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως
αὐτοῦ, καϑαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρ-
τιῶν ἐκάϑισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης
ἐν ὑψηλοῖς, 4 τοσούτῳ κρείττων γενόμενος
τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐ-
τοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. 5 τίνι γὰρ
εἶπέν ποτε τῶν ἀγγέλων Υἱός μου εἶ σύ,
ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν Ἐγὼ
ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα καὶ αὐτὸς ἔσται
μοι εἰς υἱόν; 6 ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ
τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει
Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγε-
λοι ϑεοῦ. 7 καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους

I. 1. εσχατων 2. τ. αιων. εποιησεν 3. δι εαυτου καϑαρ. π. τ. αμ. ημων . . (τ. αμ. ποιησ.)

I. 3 8, 1 ss. 5 5, 5. *Ps. 2, 7. *2 Sam. 7, 14. 6 *Ps. 96 (97), 7. 7 *Ps. 103 (104), 4.

EPISTULA

AD HEBRAEOS.

I.

Deus ultimum hominibus impertivit filium suum, omnium summum, longe maiorem ipsis angelis.

1 (1) Multifarie et multis modis olim
deus loquens patribus in prophetis, no-
vissime diebus istis locutus est nobis in
filio, 2 quem constituit heredem univer-
sorum, per quem fecit et saecula; 3 qui
cum sit splendor gloriae et figura sub-
stantiae eius, portans quoque omnia verbo
virtutis suae, purgationem peccatorum
faciens sedit ad dexteram maiestatis in
excelsis, 4 tanto melior angelis effectus,
quanto differentius prae illis nomen he-
reditavit. 5 Cui enim dixit aliquando
angelorum Filius meus es tu, ego hodie
genui te? et rursum Ego ero illi in pa-
trem, et ipse erit mihi in filium? 6 Et
cum iterum introducit primogenitum in
orbem terrae, dicit Et adorent eum
omnes angeli dei. 7 Et ad angelos quidem

I. 1. Multifariam multisque 3. portansque omnia . . sedet 5. (in patre) . . (in filio)

I. 3 8, 1 ss. 5 5, 5. *Ps. 2, 7. *2 Sam. 7, 14. 6 *Ps. 96 (97), 7. 7 *Ps. 103 (104), 4.

λέγει Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύ-
ματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς
φλόγα, 8 πρὸς δὲ τὸν υἱόν Ὁ θρόνος σου,
ὁ θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος
εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου.
9 ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνο-
μίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε, ὁ θεός, ὁ θεός
σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετό-
χους σου. 10 καί Σὺ κατ' ἀρχάς, κύριε,
τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν
σού εἰσιν οἱ οὐρανοί· 11 αὐτοὶ ἀπολοῦνται,
σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον
παλαιωθήσονται, 12 καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον
ἑλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγήσονται, σὺ δὲ ὁ
αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν.
13 πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέν ποτε
Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;
14 οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα
εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλ-
λοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

II.

Dei filio parendum magis quam legi per angelos traditae. Christus homo factus fratrum causa passus.

1 Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν
ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μή ποτε παραρυῶ-

11. (διαμενεῖς) 12. (ελ. αυτ. ως ιματιον)
II. 1. ημ. προσεχ. . . παραρρυωμεν

8 *Ps. 44 (45), 6 s. 10 *Ps. 101 (102). 26—28.
13 *Ps. 109 (110), 1. Mt. 22, 44 pp.

dicit Qui facit angelos suos spiritus
et ministros suos flammam ignis: 8 ad
filium autem Thronus tuus, deus, in sae-
culum saeculi, et virga aequitatis virga
regni tui. 9 Dilexisti iustitiam et odisti
iniquitatem: propterea unxit te, deus,
deus tuus oleo exultationis prae partici-
pibus tuis. 10 Et Tu in principio, do-
mine, terram fundasti, et opera manuum
tuarum sunt caeli: 11 ipsi peribunt, tu
autem permanebis: et omnes sicut vesti-
mentum veterescent, 12 et velut ami-
ctum mutabis eos, et mutabuntur: tu
autem idem es, et anni tui non deficient.
13 (²) Ad quem autem angelorum dixit
aliquando Sede a dextris meis, quoad
usque ponam inimicos tuos scabellum pe-
dum tuorum? 14 Nonne omnes sunt ad-
ministratorii spiritus in ministerium missi
propter eos qui hereditatem capient sa-
lutis?

II.

Dei filio parendum magis quam legi per angelos traditae. Christus homo factus fratrum causa passus.

1 Propterea abundantius oportet ob-
servare nos ea quae audivimus, ne forte

8. *om* et 11. AF omnia . . ut vestimentum veterascent 12. F vel. am. involves eos, ut vestimentum, et . . idem ipse

8 *Ps. 44 (45), 6 s. 10 *Ps. 101 (102), 26—28.
13 *Ps. 109 (110), 1. Mt. 22, 44 pp.

μεν. 2 εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λό-
γος ἐγένετο βέβαιος καὶ πᾶσα παράβασις
καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν,
3 πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμε-
λήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα
λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκου-
σάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, 4 συνεπι-
μαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέ-
ρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ πνεύμα-
τος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέ-
λησιν.

5 Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκου-
μένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν.
6 διεμαρτύρατο δέ πού τις λέγων Τί ἐστιν
ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀν-
θρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; 7 ἠλάττω-
σας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ
καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, 8 πάντα
ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν
γὰρ τῷ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν
ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον· νῦν δὲ οὔπω
ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα. 9 τὸν
δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον
βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θα-
νάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως

7. add in f. και κατεστησας αυτον επι τα εργα τῶν χειρων σου 8. (εν τω γαρ)

II. 2 Gal. 3, 19. Act. 7, 53. 6—8 *Ps. 3, 5—7. 8 1 Cor. 15, 27. Eph. 1, 22.

pereffluamus. 2 Si enim qui per angelos
dictus est sermo factus est firmus, et
omnis praevaricatio et inoboedientia ac-
cepit iustam mercedis retributionem,
3 quomodo nos effugiemus, si tantam
neglexerimus salutem? quae cum initium
accepisset enarrari per dominum, ab eis
qui audierunt in nos confirmata est, 4 con-
testante deo signis et portentis et variis
virtutibus et spiritus sancti distributioni-
bus secundum suam voluntatem.

5 (³) Non enim angelis subiecit deus
orbem terrae futurum, de quo loquimur.
6 Testatus est autem in quodam loco
quis dicens Quid est homo quod memor
es eius, aut filius hominis quoniam visi-
tas eum? 7 Minuisti eum paulo minus
ab angelis, gloria et honore coronasti
eum, et constituisti eum super opera
manuum tuarum, 8 omnia subiecisti
sub pedibus eius. In eo enim quod ei
omnia subiecit nihil dimisit non sub-
iectum ei: nunc autem necdum vide-
mus omnia subiecta ei. 9 Eum autem
qui modico quam angeli minoratus est
videmus Iesum propter passionem mor-
tis gloria et honore coronatum, ut gra-

II. 1. (effluamus) 6. (autem est) 8. omnia ei

II. 2 Gal. 3, 19. Act. 7, 53. 6—8 *Ps. 8, 5—7. 8 1 Cor. 15, 27. Eph. 1, 22.

χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου.
10 ἔπρεπεν γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι.
11 ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν,
12 λέγων Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε.
13 καὶ πάλιν Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ. καὶ πάλιν Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ θεός.
14 ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχεν τῶν αὐτῶν ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστιν τὸν διάβολον,
15 καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας.
16 οὐ γὰρ δή που ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται.
17 ὅθεν ὤφειλεν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ.
18 ἐν ᾧ γὰρ

9. χαριτι: (χωρις) 14. σαρκ. κ. αιμ.

10 Rom. 11, 36. 11 Ioh. 20, 17. Mt. 28, 10. 12 *Ps. 21 (22), 23. 13 *2 Sam. 22, 3. *Es. 8, 17 s. 14 1 Cor. 15, 26. 2 Tim. 1, 10.

tia dei pro omnibus gustaret mortem.
10 (¹) Decebat enim eum, propter quem omnia et per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passiones consummare.
11 Qui enim sanctificat et qui sanctificantur, ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare,
12 dicens Nuntiabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiae laudabo te.
13 Et iterum Ego ero fidens in eum. Et iterum Ecce ego et pueri mei, quos mihi dedit deus.
14 Quia ergo pueri communicaverunt sanguini et carni, et ipse similiter participavit iisdem, ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est diabolum,
15 et liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti.
16 Nusquam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahae apprehendit.
17 Unde debuit per omnia fratribus similare, ut misericors fieret et fidelis pontifex ad deum, ut repropitiaret delicta populi.
18 In eo

10. per passionem 11. (*om* qui *sec.*) 13. dedit mihi 14. carni et sanguini.. eisdem 17. (*et per) . . similari

10 Rom. 11, 36. 11 Ioh. 20, 17 Mt. 28, 10. 12 *Ps. 21 (22), 23. 13 *2 Sam. 22, 3. *Es. 8, 17 s. 14 1 Cor. 15, 26. 2 Tim. 1, 10.

πέπονθεν αὐτὸς πειρασθείς, δύναται τοῖς
πειραζομένοις βοηθῆσαι.

III.

Christus Moyse maior. Moyses non impune spretus, multo minus Christus.

1 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπου-
ρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον
καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν,
2 πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ
Μωυσῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. 3 πλείονος γὰρ
οὗτος δόξης παρὰ Μωυσῆν ἠξίωται, καθ'
ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατα-
σκευάσας αὐτόν. 4 πᾶς γὰρ οἶκος κατα-
σκευάζεται ὑπό τινος, ὁ δὲ πάντα κατα-
σκευάσας θεός. 5 καὶ Μωυσῆς μὲν πιστὸς
ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς
μαρτύριον τῶν λαληθησομένων, 6 Χριστὸς
δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἶκός
ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τὴν παρρησίαν καὶ τὸ
καύχημα τῆς ἐλπίδος κατάσχωμεν.

7 Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
8 μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν
τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ
πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 9 οὗ ἐπείρασαν
οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ καὶ εἶδον

III. 1. ° Χριστ. Ιησ. 2. εν ολω τω 3. δοξης ουτος 4. τα παντα 6 ου: (ος) . . εανπερ . . μεχρι τελους βεβαιαν κατασχ. 9. επειρ. με . . εν δοκ.: εδοκιμασαν με

III. 2 3. * Num. 12, 7. 6 14. 7—10 * Ps. 94 (95), 8—11. 8 s. * Ex. 17, 7. * Num. 14, 22 s.

enim in quo passus est ipse temptatus
potens est eis qui temptantur auxiliari.

III.

Christus Moyse maior. Moyses non impune spretus, multo minus Christus.

1 (5) Unde, fratres sancti, vocationis
caelestis participes, considerate aposto-
lum et pontificem confessionis nostrae
Iesum, 2 qui fidelis est ei qui fecit illum,
sicut et Moyses in omni domo illius.
3 Amplioris enim gloriae iste prae Moyse
dignus habitus est, quanto ampliorem
honorem habet domus qui fabricavit illam.
4 Omnis namque domus fabricatur ab
aliquo: qui autem omnia creavit, deus.
5 Et Moyses quidem fidelis erat in tota
domo eius tamquam famulus in testimo-
nium eorum quae dicenda erant, 6 Chri-
stus vero tamquam filius in domo sua:
quae domus sumus nos, si fiduciam et
gloriam spei usque ad finem firmam re-
tineamus.

7 Quapropter sicut dicit spiritus san-
ctus Hodie si vocem eius audieritis, 8 no-
lite obdurare corda vestra sicut in exa-
cerbatione secundum diem temptationis
in deserto, 9 ubi temptaverunt me pa-
tres vestri, probaverunt et viderunt opera

18. ipse et tentatus . . VA est et eis
III. 2. domo eius 3. est habitus 4. deus est

III. 2 3. * Num. 12, 7. 6 14. 7—10 * Ps. 94 (95), 8—11. 8 s. * Ex. 17, 7. * Num. 14, 22 s.

τὰ ἔργα μου τεσσεράκοντα ἔτη. 10 διὸ
προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ καὶ εἶπον Ἀεὶ
πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνω-
σαν τὰς ὁδούς μου, 11 ὡς ὤμοσα ἐν τῇ
ὀργῇ μου Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατά-
παυσίν μου. 12 βλέπετε, ἀδελφοί, μή ποτε
ἔσται ἔν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας
ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος, 13 ἀλλὰ
παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν,
ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκλη-
ρυνθῇ ἐξ ὑμῶν τις ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας·
14 μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν,
ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι
τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. 15 ἐν τῷ
λέγεσθαι Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ
ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν
ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ· 16 τίνες γὰρ
ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες
οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωυσέως;
17 τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσεράκοντα ἔτη;
οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν; ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν
ἐν τῇ ἐρήμῳ. 18 τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ
εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ
μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; 19 καὶ βλέπομεν
ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν διὰ ἀπιστίαν.

---

9. τεσσαρακοντα 10. ταυτη: εκεινη 13. τις εξ υμων
14. γεγον. του Χρ. 16. τίνες: τινές 17. τεσσαρα-
κοντα 19. δι απ.

---

11 4, 3. 17 *Num. 14, 22 ss. 19 4, 6.

mea quadraginta annis. 10 Propter quod
infensus fui generationi huic et dixi Sem-
per errant corde: ipsi autem non cogno-
verunt vias meas, 11 sicut iuravi in ira
mea Si introibunt in requiem meam.
12 (6) Videte, fratres, ne forte sit in ali-
quo vestrum cor malum incredulitatis
discedendi a deo vivo, 13 sed adhorta-
mini vosmet ipsos per singulos dies, do-
nec hodie cognominatur, ut non obdure-
tur quis ex vobis fallacia peccati. 14 par-
ticipes enim Christi effecti sumus, si ta-
men initium substantiae eius usque ad
finem firmum retineamus. 15 Dum di-
citur Hodie si vocem eius audieritis, no-
lite obdurare corda vestra quemadmodum
in illa exacerbatione. 16 Quidam enim
audientes exacerbaverunt: sed non uni-
versi qui profecti sunt ab Aegypto per
Moysen? 17 Quibus autem infensus est
quadraginta annis? nonne illis qui pecca-
verunt? quorum cadavera prostrata sunt
in deserto. 18 Quibus autem iuravit non
introire in requiem ipsius, nisi illis qui
increduli fuerunt? 19 Et videmus quia
non potuerunt introire propter incredu-
litatem.

---

16. ex Aegypto

---

11 4, 3. 17 *Num. 14, 22 ss. 19 4, 6.

IV.

Requies promissa Iudaeis data credentibus per Christum. Verbi divini vis. De Christo pontifice.

1 Φοβηθῶμεν οὖν μή ποτε καταλειπο-
μένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατά-
παυσιν αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέ-
ναι. 2 καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι κα-
θάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος
τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκραμένος τῇ
πίστει τοῖς ἀκούσασιν. 3 εἰσερχόμεθα γὰρ
εἰς κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴ-
ρηκεν Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου Εἰ εἰσε-
λεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου, καίτοι
τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέν-
των. 4 εἴρηκεν γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης
οὕτως Καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ.
5 καὶ ἐν τούτῳ πάλιν Εἰ εἰσελεύσονται εἰς
τὴν κατάπαυσίν μου. 6 ἐπεὶ οὖν ἀπολεί-
πεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρό-
τερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον διὰ
ἀπείθειαν, 7 πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν,
Σήμερον, ἐν Δαυὶδ λέγων μετὰ τοσοῦτον
χρόνον, καθὼς προείρηται Σήμερον ἐὰν τῆς
φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς
καρδίας ὑμῶν. 8 εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς
κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ

IV. 2. (συγκεκερασμενους, item συγκεκραμενους) 3. (εισερχωμεθα ουν).. γαρ εις την 4. ουτω 6. δι απ. 7. ειρηται

IV. 3 3, 11. *Ps. 94 (95), 11. 4 *Gen. 2, 2. 6 3, 19. 7 3, 15. *Ps. 94 (95), 8. 8 *Ios. 22, 4.

IV.

Requies promissa Iudaeis data credentibus per Christum. Verbi divini vis. De Christo pontifice.

1 Timeamus ergo ne forte relicta pol-
licitatione introeundi in requiem eius ex-
istimetur aliqui ex vobis deesse. 2 (7) Et-
enim et nobis nuntiatum est quemadmo-
dum et illis: sed non profuit illis sermo
auditus, non admixtis fidei ex his quae au-
dierunt. 3 Ingrediemur enim in requiem
qui credidimus, quemadmodum dixit Sicut
iuravi in ira mea Si introibunt in requiem
meam, et quidem operibus ab institutione
mundi factis. 4 Dixit enim quodam loco
de die septima sic Et requievit deus die
septima ab omnibus operibus suis. 5 Et
in isto rursum Si introibunt in requiem
meam. 6 Quoniam ergo superest quos-
dam introire in illam, et hi quibus prio-
ribus adnuntiatum est non introierunt
propter incredulitatem, 7 iterum termi-
nat diem quendam, Hodie, in David di-
cendo post tantum temporis, sicut supra
dictum est Hodie si vocem eius audieri-
tis, nolite obdurare corda vestra. 8 Nam
si eis Iesus requiem praestitisset, num-

IV. 1. aliquis 2. non admistus fidei ex iis 3. factis: perfectis 4. in quodam . . (requievit dominus) 6. introire quosdam . . (*om in) . . et ii

IV. 3 3, 11. *Ps. 94 (95), 11. 4 *Gen. 2, 2. 6 3, 19. 7 3, 15. *Ps 94 (95), 8. 8 *Ios. 22, 4.

ταῦτα ἡμέρας. 9 ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. 10 ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός.

11 Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. 12 ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· 13 καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

14 Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. 15 οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειραμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. 16 προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

---

12. ψυχης τε 15. ς^e (non ς) πεπειρασμενον 16. ελεον

---

14 8, 1. 3, 1. 15 2, 17 s. 5, 2. 16 10, 22.

quam de alia loqueretur posthac die. 9 Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. 10 Qui enim ingressus est in requiem eius, etiam ipse requievit ab operibus suis sicut a suis deus.

11 (8) Festinemus ergo ingredi in illam requiem, ut ne in id ipsum quis incidat incredulitatis exemplum. 12 Vivus enim est dei sermo et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis: 13 et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo.

14 Habentes ergo pontificem magnum, qui penetravit caelos, Iesum filium dei, teneamus confessionem. 15 Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. 16 (9) Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

---

12. est enim . . sermo dei . . ac medullarum

---

14 8, 1. 3, 1. 15 2, 17 s. 5, 2. 16 10, 22.

V.

Christus pontifex in aeternum, sacerdos sicut Melchisedech. Grandis sermo, sed lacte parvulorum opus est.

1 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμ-
βανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ
πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ
θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, 2 μετριοπαθεῖν δυ-
νάμενος τοῖς ἀγνοοῦσιν καὶ πλανωμένοις,
ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν, 3 καὶ
δι' αὐτὴν ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ,
οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν περὶ
ἁμαρτιῶν. 4 καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει
τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ,
καθώσπερ καὶ Ἀαρών. 5 οὕτως καὶ ὁ
Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι
ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν Υἱός
μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·
6 καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει Σὺ ἱερεὺς εἰς
τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.
7 ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ
δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμε-
νον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς
ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ εἰσα-
κουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, 8 καίπερ
ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπα-
κοήν, 9 καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπα-
κούουσιν αὐτῷ πᾶσιν αἴτιος σωτηρίας αἰω-

V. 3. δια ταυτην .. ουτω .. (περι αυτου) .. υπερ αμαρτ. 4. αλλα ο .. καθαπερ .. ο Ααρων 5. ουτω 9. (πασ. τ. υπ. α.)

V. 1 8, 3. 9, 9. 2 4, 15. 4 *Ex. 28, 1. 5 *Ps. 2, 7. 6 7, 17. *Ps. 109 (110), 4.

V.

Christus pontifex in aeternum, sacerdos sicut Melchisedech. Grandis sermo, sed lacte parvulorum opus est.

1 Omnis namque pontifex ex homini-
bus adsumptus pro hominibus constitui-
tur in his quae sunt ad deum, ut offerat
dona et sacrificia pro peccatis, 2 qui
condolere possit his qui ignorant et er-
rant, quoniam et ipse circumdatus est
infirmitate, 3 et propterea debet, quem-
admodum et pro populo, ita etiam pro
semet ipso offerre pro peccatis. 4 Nec
quisquam sumit sibi honorem, sed qui
vocatur a deo, tamquam Aaron. 5 Sic et
Christus non semet ipsum clarificavit ut
pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum
Filius meus es tu, ego hodie genui te;
6 quemadmodum et in alio dicit Tu es
sacerdos in aeternum secundum ordinem
Melchisedech. 7 Qui in diebus carnis
suae preces supplicationesque ad eum qui
possit salvum illum a morte facere cum
clamore valido et lacrimis offerens et ex-
auditus pro sua reverentia. 8 (10) et
quidem cum esset filius, didicit ex his
quae passus est oboedientiam, 9 et con-
summatus factus est omnibus obtempe-

V. 1. in iis 2. iis qui . . (ignoranter errant) 3. *om* et *secundum* . . ita etiam et 6. VA** in alio loco 7. illum salvum facere a morte . . offerens exauditus est 8. filius dei . . ex iis

V. 1 8, 3. 9, 9. 2 4, 15. 4 *Ex. 28, 1. 5 *Ps. 2, 7. 6 7, 17. *Ps. 109 (110), 4.

νίου, 10 προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

11 Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. 12 καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος, οὐ στερεᾶς τροφῆς. 13 πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν·
14 τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

VI.

Tarditate omni deposita ad perfecta nitendum. Defectio irreparabilis. Fides Abrahami et iusiurandum dei.

1 Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, 2 βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. 3 καὶ τοῦτο ποιήσομεν ἐάνπερ

12. γαλ. και ου
VI. 2. (om τε sec.) 3. (ποιησωμεν)

12 Gal. 4, 3. 1 Cor. 3, 2.
VI. 3 Iac. 4, 15.

rantibus sibi causa salutis aeternae, 10 appellatus a deo pontifex iuxta ordinem Melchisedech.

11 De quo grandis nobis sermo et ininterpretabilis ad dicendum, quoniam inbecilles facti estis ad audiendum. 12 Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus, rursum indigetis ut vos doceamini quae sint elementa exordii sermonum dei, et facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo. 13 Omnis enim qui lactis est particeps, expers est sermonis iustitiae: parvulus enim est: 14 perfectorum autem est solidus cibus, eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

VI.

Tarditate omni deposita ad perfecta nitendum. Defectio irreparabilis. Fides Abrahami et iusiurandum dei.

1 (11) Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem, ad perfectionem feramur, non rursum iacientes fundamentum paenitentiae ab operibus mortuis et fidei ad deum, 2 baptismatum doctrinae, inpositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii aeterni. 3 Et hoc faciemus, si qui-

12. nobis grandis
VI. 1. ad perfectiora

12 Gal. 4, 3. 1 Cor. 3, 2.
VI. 3 Iac. 4, 15.

ἐπιτρέπῃ ὁ θεός. 4 ἀδύνατον γὰρ τοὺς
ἅπαξ φωτισθέντας γευσαμένους τε τῆς δω-
ρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενη-
θέντας πνεύματος ἁγίου 5 καὶ καλὸν γευ-
σαμένους θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος
αἰῶνος, 6 καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνα-
καινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυ-
τοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματί-
ζοντας. 7 γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς
ἐρχόμενον πολλάκις ὑετὸν καὶ τίκτουσα βο-
τάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωρ-
γεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ
θεοῦ· 8 ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τρι-
βόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ
τέλος εἰς καῦσιν.

9 Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί,
τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ
καὶ οὕτως λαλοῦμεν. 10 οὐ γὰρ ἄδικος ὁ
θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς
ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες.
11 ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐ-
τὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληρο-
φορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, 12 ἵνα
μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ
πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων
τὰς ἐπαγγελίας. 13 τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγ-
γειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν

7. πολλακ. ερχ. 9. κρειττονα . . ουτω 10. του κο-
που της αγαπης

10 1 Thess. 1, 3. 13 s. * Gen. 22, 16 s.

dem permiserit deus. 4 Inpossibile est
enim eos qui semel sunt inluminati, gu-
staverunt etiam donum caeleste et parti-
cipes sunt facti spiritus sancti, 5 gusta-
verunt nihilominus bonum dei verbum
virtutesque saeculi venturi, 6 et prolapsi
sunt, rursus renovari ad paenitentiam,
rursum crucifigentes sibimet ipsis filium
dei et ostentui habentes. 7 Terra enim
saepe venientem super se bibens imbrem
et generans herbam oportunam illis a
quibus colitur, accipit benedictionem a
deo: 8 proferens autem spinas ac tri-
bulos reproba est et maledicto proxima,
cuius consummatio in combustionem.

9 (12) Confidimus autem de vobis, di-
lectissimi, meliora et viciniora saluti, tam-
etsi ita loquimur. 10 Non enim iniustus
deus, ut obliviscatur operis vestri et di-
lectionis quam ostendistis in nomine
ipsius, qui ministrastis sanctis et mini-
stratis. 11 Cupimus autem unumquem-
que vestrum eandem ostentare sollicitu-
dinem ad expletionem spei usque in
finem, 12 ut non segnes efficiamini, ve-
rum imitatores eorum qui fide et patien-
tia hereditabunt promissiones. 13 Abra-
hae namque promittens deus, quoniam

4. facti sunt 6. AF *aliique* renov. rursus (A -sum)
7. AF* *aliique* accepit 9. (tamen si) ((tamen etsi))

10 1 Thess. 1, 3. 13 s. * Gen. 22, 16 s.

μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσεν καθ' ἑαυτοῦ,
14 λέγων Ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ
πληθύνων πληθυνῶ σε· 15 καὶ οὕτως
μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας.
16 ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος
ὀμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέ-
ρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· 17 ἐν ᾧ πε-
ρισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς
κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον
τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, 18 ἵνα
διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς
ἀδύνατον ψεύσασθαι θεόν, ἰσχυρὰν παρά-
κλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι
τῆς προκειμένης ἐλπίδος, 19 ἣν ὡς ἄγκυ-
ραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βε-
βαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ
καταπετάσματος, 20 ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ
ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν
Μελχισεδὲκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν
αἰῶνα.

VII.

Melchisedech Abrahamo Levitisque maior, item Christus pontifex noster perfectus in aeternum.

1 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς
Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ
συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς
κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν,
2 ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν
Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασι-

14. (Ει μην) 15. ουτω 16. (om μεν) 18. (τον θεον)
VII. 1. ς* (non ς) om του sec. . . (ος συναντ.)

VII. 1 * Gen. 14, 18 ss. 2 4.

neminem habuit per quem iuraret maio-
rem, iuravit per semet ipsum, 14 dicens
Nisi benedicens benedicam te et multipli-
cans multiplicabo te: 15 et sic longa-
nimiter ferens adeptus est repromissio-
nem. 16 Homines enim per maiorem
sui iurant, et omnis controversiae eorum
finis ad confirmationem est iuramentum.
17 In quo abundantius volens deus osten-
dere pollicitationis heredibus immobilita-
tem consilii sui, interposuit iusiurandum,
18 ut per duas res immobiles, quibus in-
possibile est mentiri deum, fortissimum
solacium habeamus qui confugimus ad
tenendam propositam spem, 19 quam
sicut anchoram habemus animae tutam
ac firmam et incedentem usque in inte-
riora velaminis, 20 ubi praecursor pro
nobis introiit Iesus, secundum ordinem
Melchisedech pontifex factus in aeternum.

VII.

Melchisedech Abrahamo Levitisque maior, item Christus pontifex noster perfectus in aeternum.

1 (13) Hic enim Melchisedech, rex Salem,
sacerdos dei summi, qui obviavit Abrahae
regresso a caede regum et benedixit ei,
2 cui et decimas omnium divisit Abra-
ham, primum quidem qui interpretatur

19 usque ad 20. introivit
VII. 2. AF *om* et

VII. 1 * Gen. 14, 18 ss. 2 4.

λεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς
Σαλήμ, ὅ ἐστιν βασιλεὺς εἰρήνης, 3 ἀπάτωρ,
ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν
μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφομοιωμένος δὲ τῷ
υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.
4 Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος ᾧ καὶ δε-
κάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων
ὁ πατριάρχης. 5 καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν
Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν
ἔχουσιν ἀποδεκατοῖν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νό-
μον, τοῦτ' ἔστιν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καί-
περ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ·
6 ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδε-
κάτωκεν τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς
ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. 7 χωρὶς δὲ πάσης
ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος
εὐλογεῖται. 8 καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀπο-
θνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ
μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. 9 καὶ ὡς ἔπος εἰ-
πεῖν, διὰ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶς ὁ δεκάτας
λαμβάνων δεδεκάτωται· 10 ἔτι γὰρ ἐν τῇ
ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντησεν αὐτῷ
ὁ Μελχισεδέκ.
11 Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευι-
τικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς
νενομοθέτηται, τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν

3. αφωμοιωμενος 4. (om και) 5. αποδεκατουν
6. (om τον pr.) 9. Λευι 10. (om ὁ) 11. επ αυτη
. . νενομοθετητο

5 *Num. 18, 21 ss.

rex iustitiae, deinde autem et rex Salem,
quod est rex pacis, 3 sine patre, sine
matre, sine genealogia, neque initium
dierum neque finem vitae habens, adsi-
milatus autem filio dei, manet sacerdos
in perpetuum.
4 Intuemini autem quantus sit hic, cui
et decimas dedit de praecipuis Abraham
patriarcha. 5 Et quidem de filiis Levi
sacerdotium accipientes mandatum ha-
bent decimas sumere a populo secundum
legem, id est a fratribus suis, quamquam
et ipsi exierint de lumbis Abrahae: 6 cuius
autem generatio non adnumeratur in eis,
decimas sumpsit Abraham, et hunc qui
habebat repromissiones benedixit. 7 Sine
ulla autem contradictione quod minus est
a meliore benedicitur. 8 Et hic quidem
decimas morientes homines accipiunt, ibi
autem contestatus quia vivit. 9 Et ut ita
dictum sit, per Abraham et Levi, qui de-
cimas accepit, decimatus est: 10 adhuc
enim in lumbis patris erat, quando ob-
viavit ei Melchisedech.
11 (11) Si ergo consummatio per sa-
cerdotium leviticum erat, populus enim
sub ipso legem accepit, quid adhuc

6. ab Abraham 8. contestatur

5 *Num. 18, 21 ss.

Μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ
κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; 12 με-
τατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης
καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. 13 ἐφ' ὃν
γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχη-
κεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκεν τῷ θυσια-
στηρίῳ· 14 πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα
ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν
περὶ ἱερέων οὐδὲν Μωυσῆς ἐλάλησεν. 15 καὶ
περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ
τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς
ἕτερος, 16 ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρ-
κίνης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκα-
ταλύτου. 17 μαρτυρεῖται γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς
εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

18 Ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγού-
σης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνω-
φελές, 19 οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος,
ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς
ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. 20 καὶ καθ' ὅσον οὐ
χωρὶς ὁρκωμοσίας, οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρ-
κωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, 21 ὁ δὲ
μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐ-
τόν Ὤμοσεν κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθή-

13. (προσεσχεν) 14. ουδεν περι ιερωσυνης 16. σαρκικης 17. μαρτυρει

15 5, 6. 17 *Ps. 109 (110), 4.

necessarium secundum ordinem Melchise-
dech alium surgere sacerdotem et non
secundum ordinem Aaron dici? 12 Trans-
lato enim sacerdotio necesse est ut et
legis translatio fiat. 13 In quo enim
haec dicuntur, de alia tribu est, de qua
nullus altario praesto fuit: 14 manife-
stum enim quod ex Iuda ortus sit do-
minus noster, in qua tribu nihil de sa-
cerdotibus Moyses locutus est. 15 Et
amplius adhuc manifestum est, si secun-
dum similitudinem Melchisedech exsurgat
alius sacerdos, 16 qui non secundum
legem mandati carnalis factus est, sed
secundum virtutem vitae insolubilis:
17 contestatur enim quoniam tu es sa-
cerdos in aeternum secundum ordinem
Melchisedech.

18 Reprobatio quidem fit praecedentis
mandati propter infirmitatem eius et in-
utilitatem: 19 nihil enim ad perfectum
adduxit lex: (15) introductio vero melio-
ris spei, per quam proximamus ad deum.
20 Et quantum est non sine iureiurando:
alii quidem sine iureiurando sacerdotes
facti sunt, 21 hic autem cum iureiurando
per eum qui dixit ad illum Iuravit do-
minus, et non paenitebit eum, tu es sa-

11. necessarium fuit 13. altari 14. est enim .. (ortus est) 15. AF exurget 19. (maximamus)

15 5, 6. 17 *Ps. 109 (110), 4.

σεται Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα· **22** κατὰ
τοσοῦτο κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος
Ἰησοῦς. **23** Καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν γε-
γονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι
παραμένειν· **24** ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν
εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερω-
σύνην, **25** ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντε-
λὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ
τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν
ὑπὲρ αὐτῶν.

26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν καὶ ἔπρεπεν ἀρ-
χιερεύς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρι-
σμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότε-
ρος τῶν οὐρανῶν γενόμενος, **27** ὃς οὐκ ἔχει
καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς,
πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας
ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ
ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀνενέγκας. **28** ὁ
νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς
ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκω-
μοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν
αἰῶνα τετελειωμένον.

VIII.

Caelestis pontifex noster mediator novi cum deo foederis multo melioris vetere.

1 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις,
τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα ὃς ἐκάθισεν ἐν δε-
ξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς

21. add in f. κατα την ταξιν Μελχισεδεκ 22. τοσουτον 23. (ιερ. γεγον.) 26. om και pr.

22 8, 6. **27** 5, 3. 9, 7. 12.

cerdos in aeternum: **22** in tantum me-
lioris testamenti sponsor factus est Iesus.
23 Et alii quidem plures facti sunt sacer-
dotes, idcirco quod morte prohiberentur
permanere: **24** hic autem eo quod ma-
neat in aeternum sempiternum habet sa-
cerdotium, **25** unde et salvare in per-
petuo potest accedentes per semet ipsum
ad deum, semper vivens ad interpellan-
dum pro eis.

26 Talis enim decebat ut nobis esset
pontifex, sanctus, innocens, inpollutus,
segregatus a peccatoribus, et excelsior
caelis factus, **27** qui non habet cotidie
necessitatem, quemadmodum sacerdotes,
prius pro suis delictis hostias offerre,
deinde pro populi: hoc enim fecit semel
se offerendo. **28** Lex enim homines con-
stituit sacerdotes infirmitatem habentes,
sermo autem iurisiurandi, qui post legem
est, filium in aeternum perfectum.

VIII.

Caelestis pontifex noster mediator novi cum deo foederis multo melioris vetere.

1 ([16]) Capitulum autem super ea quae
dicuntur, talem habemus pontificem, qui
consedit in dextera sedis magnitudinis in

25. in perpetuum .. pro nobis 26. (a peccatis) 27. necessitatem quotidie .. se ipsum

22 8, 6. **27** 5, 3. 9, 7. 12.

790

οὐρανοῖς, 2 τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς
σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος,
οὐκ ἄνθρωπος. 3 πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς
τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθί-
σταται, ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον
ὃ προσενέγκῃ. 4 εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς,
οὐδ' ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν προσφερόν-
των κατὰ νόμον τὰ δῶρα, 5 οἵτινες ὑπο-
δείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπου-
ρανίων, καθὼς κεχρημάτισται Μωυσῆς μέλ-
λων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· Ὅρα γάρ φησιν
ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δει-
χθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει· 6 νυνὶ δὲ διαφο-
ρωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείτ-
τονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ
κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.

7 Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος,
οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. 8 μεμ-
φόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρ-
χονται, λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν
οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα
διαθήκην καινήν, 9 οὐ κατὰ τὴν διαθή-
κην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν
ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν

VIII. 2. και ουκ 4. (ει μ. ουν) . . των προσφερ. των ιερεων . . κατ. τον νομ. 5. ᶜ ποιησης 6. τετευχε . . (om και) 8. (αυτους)

VIII. 3 5, 1. 5 10. 1. *Ex. 25, 40. Act. 7, 44. 6 7, 22. 8—11 *Ier. 31 (38). 31—34.

caelis, 2 sanctorum minister et taber-
naculi veri, quod fixit dominus et non
homo. 3 Omnis enim pontifex ad offe-
renda munera et hostias constituitur;
unde necesse est et hunc habere aliquid
quod offerat. 4 Si ergo esset super ter-
ram, nec esset sacerdos, cum essent qui
offerrent secundum legem munera, 5 qui
exemplari et umbrae deserviunt caele-
stium, sicut responsum est Moysi, cum
consummaret tabernaculum: Vide, inquit,
omnia facito secundum exemplar quod
tibi ostensum est in monte; 6 nunc
autem melius sortitus est ministerium,
quanto et melioris testamenti mediator
est, quod in melioribus repromissionibus
sanctum est.

7 ([17]) Nam si illud prius culpa vacas-
set, non utique secundi locus inquirere-
tur. 8 Vituperans enim eos dicit Ecce
dies veniunt, dicit dominus, et consum-
mabo super domum Israhel et super do-
mum Iuda testamentum novum, 9 non
secundum testamentum quod feci patri-
bus eorum in die qua apprehendi manum
illorum ut educerem illos de terra Aegy-

VIII. 3. ad offerendum . . est: (esse) 6. sancitum 8. venient 9. manum eorum

VIII. 3 5, 1. 5 10, 1. *Ex. 25, 40. Act. 7, 44. 6 7, 22. 8—11 *Ier. 31 (38), 31—34.

ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐ-
τοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ
ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει κύριος. 10 ὅτι αὕτη
ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ
μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, δι-
δοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν,
καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς,
καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν καὶ αὐτοὶ ἔσον-
ταί μοι εἰς λαόν. 11 καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν
ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων Γνῶθι τὸν κύριον,
ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ αὐ-
τῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν. 12 ὅτι ἵλεως
ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρ-
τιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. 13 ἐν τῷ
λέγειν Καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην·
τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς
ἀφανισμοῦ.

IX.

Comparantur sanctuarium vetus et caelum sanctuarium Christi. Imperfecta Mosaica et perfecta Christi expiatio.

1 Εἶχεν μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα
λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν. 2 σκηνὴ
γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ τε
λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν
ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια. 3 μετὰ δὲ τὸ

10. (η διαθ. μου) 11. πολιτην: °πλησιον . . (om αυτων pr.) 12. των αμαρτ. αυτ. και των ανομιων αυτων
IX. 1. °η πρ. σκηνη 2. ς (non ςe) ἁγία

10 10, 16. 2 Cor. 6, 16. 12 10, 17. 13 8.
IX. 2 ss. *Ex. 25 ss. 40, 3 ss.

pti, quoniam ipsi non permanserunt in
testamento meo, et ego neglexi eos, dicit
dominus. 10 Quia hoc testamentum quod
disponam domui Israhel post dies illos,
dicit dominus, dando leges meas in men-
tem eorum, et in corde eorum super-
scribam eas, et ero eis in deum, et ipsi
erunt mihi in populum. 11 Et non do-
cebit unusquisque proximum suum et
unusquisque fratrem suum dicens Cogno-
sce dominum, quoniam omnes scient me
a minore usque ad maiorem eorum,
12 quia propitius ero iniquitatibus eo-
rum, et peccatorum illorum iam non me-
morabor. 13 Dicendo autem novum vete-
ravit prius: quod autem antiquatur et
senescit, prope interitum est.

IX.

Comparantur sanctuarium vetus et caelum sanctuarium Christi. Imperfecta Mosaica et perfecta Christi expiatio.

1 (18) Habuit quidem et prius iustifica-
tiones culturae et sanctum saeculare. 2 Ta-
bernaculum enim factum est primum, in
quo inerant candelabra et mensa et pro-
positio panum, quae dicitur sancta. 3 Post

10. Quia hoc est 12. peccatorum eorum
IX. 2. in quo erant

10 10, 16. 2 Cor. 6, 16. 12 10, 17. 13 8.
IX. 2 ss. *Ex. 25 ss. 40, 3 ss.

δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη
ἅγια ἁγίων, 4 χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατή-
ριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περι-
κεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στά-
μνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος
Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς
διαθήκης, 5 ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ
δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ
ὧν οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ μέρος. 6 Τού-
των δὲ οὕτως κατεσκευασμένων εἰς μὲν τὴν
πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίασιν οἱ ἱε-
ρεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, 7 εἰς δὲ
τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ
ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει
ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημά-
των, 8 τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ
ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων.
ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στά-
σιν, 9 ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν
ἐνεστηκότα, καθ' ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι
προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδη-
σιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, 10 μόνον
ἐπὶ βρώμασιν καὶ πόμασιν καὶ διαφόροις
βαπτισμοῖς, δικαιώματα σαρκὸς μέχρι και-
ροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς
τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος

3. (τα αγ. των αγ.) 5. (Χερουβειν) 6. ουτω 9. καθ ον 10. και δικαιωμασιν 11. (των γενομενων αγαθ.)

5 *Ezech. 10, 4. 9 5, 1. 11 10, 1.

velamentum autem secundum tabernacu-
lum quod dicitur sancta sanctorum, 4 au-
reum habens turibulum et arcam testa-
menti circumtectam ex omni parte auro,
in qua urna aurea habens manna et virga
Aaron quae fronduerat et tabulae testa-
menti, 5 superque eam Cherubin glo-
riae obumbrantia propitiatorium: de qui-
bus non est modo dicendum per singula.
6 His vero ita compositis in priori qui-
dem tabernaculo semper introibant sa-
cerdotes sacrificiorum officia consumman-
tes: 7 (19) in secundo autem semel in
anno solus pontifex non sine sanguine
quem offert pro sua et populi ignorantia,
8 hoc significante spiritu sancto, nondum
propalatam esse sanctorum viam, adhuc
priore tabernaculo habente statum. 9 Quae
parabola est temporis instantis, iuxta
quam munera et hostiae offeruntur, quae
non possunt iuxta conscientiam perfe-
ctum facere servientem, 10 solummodo
in cibis et in potibus et variis baptismis
et iustitiis carnis usque ad tempus cor-
rectionis inpositis.

11 (20) Christus autem adsistens pon-
tifex futurorum bonorum per amplius et

5. erant Cherubim . . (modo non est) 10. baptismatibus

5 *Ezech. 10, 4. 9 5, 1. 11 10, 1.

καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου,
τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, 12 οὐδὲ
δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ
τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ
ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. 13 εἰ
γὰρ τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ σπο-
δὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμέ-
νους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρό-
τητα, 14 πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χρι-
στοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν
προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν
συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ
λατρεύειν θεῷ ζῶντι.

15 Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς με-
σίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς
ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ
παραβάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κε-
κλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. 16 ὅπου
γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ
διαθεμένου· 17 διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς
βεβαία, ἐπεὶ μή ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ δια-
θέμενος· 18 ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς
αἵματος ἐγκεκαίνισται. 19 λαληθείσης γὰρ
πάσης ἐντολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ Μωυσέως

13. ταυρ. κ. τραγ. 14. υμων 18. °ουδ η

14 1 Thess. 1, 9. 15 12, 24. 18 s. *Ex. 24, 3 ss.
19 *Num. 19, 6.

perfectius tabernaculum non manu fa-
ctum, id est non huius creationis, 12 ne-
que per sanguinem hircorum et vitulo-
rum, sed per proprium sanguinem introivit
semel in sancta, aeterna redemptione
inventa. 13 Si enim sanguis hircorum et
taurorum et cinis vitulae aspersus inqui-
natos sanctificat ad emundationem carnis,
14 quanto magis sanguis Christi, qui per
spiritum sanctum semet ipsum optulit
immaculatum deo, emundabit conscien-
tiam vestram ab operibus mortuis ad
serviendum deo viventi.

15 Et ideo novi testamenti mediator
est, ut morte intercedente in redemptio-
nem earum praevaricationum quae erant
sub priore testamento repromissionem ac-
cipiant qui vocati sunt aeternae heredi-
tatis. 16 (21) Ubi enim testamentum,
mors necesse est intercedat testatoris:
17 testamentum enim in mortuis confir-
matum est; alioquin nondum valet dum
vivit qui testatus est; 18 unde ne pri-
mum quidem sine sanguine dedicatum
est. 19 Lecto enim omni mandato legis
a Moyse universo populo, accipiens san-

12. aut vitulorum 14. conscientiam nostram 15. priori
16. testamentum est 18. ne: nec

14 1 Thess. 1, 9. 15 12, 24. 18 s. *Ex. 24, 3 ss.
19 *Num. 19, 6.

παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων
καὶ τῶν τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου
κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον
καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισεν, **20** λέγων
Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο
πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. **21** καὶ τὴν σκηνὴν δὲ
καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ
αἵματι ὁμοίως ἐράντισεν. **22** καὶ σχεδὸν
ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νό-
μον, καὶ χωρὶς αἱματεχχυσίας οὐ γίνεται
ἄφεσις. **23** ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα
τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι,
αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσιν θυσίαις
παρὰ ταύτας. **24** οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα
ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστός, ἀντίτυπα τῶν
ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν
ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ
ἡμῶν, **25** οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ
ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς
τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ·
26 ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ
καταβολῆς κόσμου, νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συν-
τελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας
διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. **27** καὶ
καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ
ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, **28** οὕτως

19. om των sec.° .. ερραντισε 21. ερραντισε 24. (om ὁ) 28. νυν .. (της αμαρτ.)

20 *Ex. 24, 8. Mt. 26, 28. 22 *Lev. 17, 11.

guinem vitulorum et hircorum cum aqua
et lana coccinea et hysopo, ipsum quo-
que librum et omnem populum aspersit
20 dicens Hic sanguis testamenti quod
mandavit ad vos deus. **21** Etiam taber-
naculum et omnia vasa ministerii san-
guine similiter aspersit. **22** Et omnia
paene in sanguine mundantur secundum
legem, et sine sanguinis fusione non fit
remissio. **23** (22) Necesse est ergo ex-
emplaria quidem caelestium his mundari,
ipsa autem caelestia melioribus hostiis
quam istis. **24** Non enim in manu factis
sanctis Iesus introiit, exemplaria verorum,
sed in ipsum caelum, ut appareat nunc
vultui dei pro nobis, **25** neque ut saepe
offerat semet ipsum, quemadmodum pon-
tifex intrat in sancta per singulos annos
in sanguine alieno: **26** alioquin oporte-
bat eum frequenter pati ab origine mundi,
nunc autem semel in consummatione sae-
culorum ad destitutionem peccati per
hostiam suam apparuit. **27** Et quemad-
modum statutum est hominibus semel
mori, post hoc autem iudicium, **28** sic

19. hyssopo 22. secundum legem mundantur .. effusione 24. in manu facta sancta Ies. introivit

20 *Ex. 24, 8. Mt. 26, 28. 22 *Lev. 17, 11.

καὶ ὁ Χριστός, ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ
πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου
χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκ-
δεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

X.

Lex umbra novi foederis. Piacula legis et verum piaculum Christi. Sacrificia abolita. Defectionis grave crimen et supplicium. Constantis fidei laus.

1 Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόν-
των ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν
πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυ-
σίαις αἷς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐ-
δέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τε-
λειῶσαι· 2 ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσ-
φερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συν-
είδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ
κεκαθαρμένους; 3 ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνη-
σις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν· 4 ἀδύνατον
γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν
ἁμαρτίας. 5 διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κό-
σμον λέγει Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέ-
λησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, 6 ὁλο-
καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ηὐδό-
κησας· 7 τότε εἶπον Ἰδοὺ ἥκω, ἐν κεφα-
λίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆ-
σαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου. 8 ἀνώτερον
λέγων ὅτι θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὁλο-
καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθελη-

28. °om και
X. 1. αις: ας (plane om) . . (δυνανται) 2. ς° (non ς) °om ουκ . . (κεκαθερισμ. s. κεκαθαρισμ.) 6. ευδοκησας 8. θυσιαν κ. προσφοραν

X. 1 8, 5. 9, 9 ss. Col. 2, 17. 5—7 *Ps. 39 (40). 7—9.

et Christus semel oblatus ad multorum
exhaurienda peccata, secundo sine pec-
cato apparebit expectantibus se in sa-
lutem.

X.

Lex umbra novi foederis. Piacula legis et verum piaculum Christi. Sacrificia abolita. Defectionis grave crimen et supplicium. Constantis fidei laus.

1 ([28]) Umbram enim habens lex futu-
rorum bonorum, non ipsam imaginem
rerum, per singulos annos iisdem ipsis
hostiis, quas offerunt indesinenter, num-
quam potest accedentes perfectos facere:
2 alioquin non cessassent offerri, ideo
quod nullam haberent ultra conscientiam
peccati cultores semel mundati? 3 Sed
in ipsis commemoratio peccatorum per
singulos annos fit: 4 inpossibile enim
est sanguine taurorum et hircorum au-
ferri peccata. 5 Ideo ingrediens mundum
dicit Hostiam et oblationem noluisti, cor-
pus autem aptasti mihi, 6 holocausto-
mata et pro peccato non tibi placuerunt:
7 tunc dixi Ecce venio, in capite libri
scriptum est de me, ut faciam, deus, vo-
luntatem tuam. 8 Superius dicens quia
hostias et oblationes et holocaustomata
et pro peccato noluisti nec placita sunt

28. oblatus est
X. 1. AF *aliique* bonorum futurorum . . eisdem 2. *om* non 6. holocautomata pro . . AF placuit 8. holocautomata pro

X. 1 8, 5. 9, 9 ss. Col. 2, 17. 5—7 *Ps. 39 (40), 7—9.

σας οὐδὲ ηὐδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον
προσφέρονται, 9 τότε εἴρηκεν Ἰδοὺ ἥκω
τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ
πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ, 10 ἐν ᾧ
θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν οἱ διὰ τῆς προσ-
φορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.

11 Καὶ πᾶς μὲν ἀρχιερεὺς ἕστηκεν καθ'
ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις
προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύναν-
ται περιελεῖν ἁμαρτίας· 12 αὐτὸς δὲ μίαν
ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ
διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, 13 τὸ
λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ
αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. 14 μιᾷ
γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς
τοὺς ἁγιαζομένους. 15 μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν
καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ προ-
ειρηκέναι 16 Αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθή-
σομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεί-
νας, λέγει κύριος Διδοὺς νόμους μου ἐπὶ
καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν αὐτῶν
ἐπιγράψω αὐτούς, 17 καὶ τῶν ἁμαρτιῶν
αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνη-
σθήσομαι ἔτι. 18 ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων,
οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

19 Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς

8. ευδοκησας . . τον νομον 9. του ποιησαι: add ο θεος 10. ςe (non ς) om οι . . °του Ιησ. Χρ. 11. ιερευς 12. (ουτος) 15. (ειρηκεναι) 16. (ε. την διανοιαν) 17. μνησθω

12 12, 2 ss. 1, 13. 13 * Ps. 109 (110), 1. 16 8, 10. * Ier. 31, 33. 17 8, 12. * Ier. 31, 34. 19 Eph. 3, 12.

tibi, quae secundum legem offeruntur,
9 tunc dixit Ecce venio ut faciam, deus,
voluntatem tuam. Aufert primum ut se-
quens statuat; 10 in qua voluntate san-
ctificati sumus per oblationem corporis
Iesu Christi in semel.

11 Et omnis quidem sacerdos praesto
est cotidie ministrans et easdem saepe
offerens hostias, quae numquam possunt
auferre peccata: 12 ([24]) hic autem unam
pro peccatis offerens hostiam in sempi-
ternum sedit in dextera dei, 13 de ce-
tero expectans donec ponantur inimici
eius scabellum pedum eius. 14 Una enim
oblatione consummavit in sempiternum
sanctificatos. 15 Contestatur autem nos
et spiritus sanctus: postquam enim dixit
16 Hoc autem testamentum quod testa-
bor ad illos post dies illos, dicit do-
minus Dando leges meas in cordibus
eorum, et in mente eorum superscribam
eas, 17 et peccatorum et iniquitatum
eorum iam non recordabor amplius.
18 Ubi autem horum remissio, iam non
oblatio pro peccato.

19 ([25]) Habentes itaque, fratres, fidu-

9. dixi 10. *om* in *sec.* 12. sedet 16. in mentibus 18. iam non est

12 12, 2 ss. 1, 13. 13 * Ps. 109 (110), 1. 16 8, 10. * Ier. 31, 33. 17 8, 12. * Ier. 31, 34. 19 Eph. 3, 12.

τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰη-
σοῦ, 20 ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφα-
τον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος,
τοῦτ' ἔστιν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 21 καὶ
ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, 22 προσ-
ερχώμεθα μετ' ἀληθινῆς καρδίας ἐν πλη-
ροφορίᾳ πίστεως, ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας
ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς, 23 καὶ λελου-
μένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ, κατέχωμεν
τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῆ· πιστὸς
γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος· 24 καὶ κατανοῶ-
μεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ
καλῶν ἔργων, 25 μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν
ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν,
ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον
ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν.

26 Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν
μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας,
οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία,
27 φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυ-
ρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναν-
τίους. 28 ἀθετήσας τις νόμον Μωυσέως
χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυ-
σιν ἀποθνήσκει· 29 πόσῳ δοκεῖτε χείρο-
νος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ

22. ερραντισμενοι

22 4, 16. 26 6, 4 ss. 28 *Deut. 17, 6.

ciam in introitu sanctorum in sanguine
Christi, 20 quam initiavit nobis viam no-
vam et viventem per velamen, id est
carnem suam, 21 et sacerdotem ma-
gnum super domum dei, 22 accedamus
cum vero corde in plenitudine fidei,
aspersi corda a conscientia mala et ab-
luti corpus aqua munda, 23 teneamus
spei nostrae confessionem indeclinabilem.
fidelis enim est qui repromisit: 24 et
consideremus invicem in provocationem
caritatis et bonorum operum, 25 non
deserentes collectionem nostram, sicut est
consuetudinis quibusdam, sed consolan-
tes, et tanto magis quanto videritis ap-
propinquantem diem.

26 Voluntarie enim peccantibus nobis
post acceptam notitiam veritatis iam non
relinquitur pro peccatis hostia, 27 ter-
ribilis autem quaedam expectatio iudicii,
et ignis aemulatio quae consumptura est
adversarios. 28 ([26]) Irritam quis faciens
legem Moysi sine ulla miseratione duo-
bus vel tribus testibus moritur: 29 quanto
magis putatis deteriora mereri supplicia

25. consuetudinis est

22 4, 16. 26 6, 4 ss. 28 *Deut. 17, 6.

θεοῦ καταπατήσας καὶ τὸ αἷμα τῆς δια-
θήκης κοινὸν ἡγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη,
καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας;
30 οἴδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα Ἐμοὶ ἐκδίκη-
σις, ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν Κρινεῖ
κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. 31 φοβερὸν τὸ
ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος.

32 Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον
ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν
ὑπεμείνατε παθημάτων, 33 τοῦτο μὲν
ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν θεατριζόμενοι,
τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομέ-
νων γενηθέντες. 34 καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις
συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρ-
χόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε,
γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοῖς κρείττονα ὕπαρ-
ξιν καὶ μένουσαν. 35 μὴ ἀποβάλητε οὖν
τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μισθαπο-
δοσίαν μεγάλην. 36 ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε
χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες
κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. 37 ἔτι γὰρ
μικρὸν ὅσον ὅσον, Ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ
οὐ χρονιεῖ· 38 ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πί-
στεως ζήσεται, καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ
εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ. 39 ἡμεῖς

---

29. (om εν ω ηγ.) 30. ανταπ., λεγει κυριος . . Κυριος κρινει 34. τ. δεσμοις μου . . °εν εαυτοις (εαυτους) . . υπαρξ. εν ουρανοις 35. (μεγ. μισθ.) 38. om μου pr.

---

30 *Deut. 32, 35 s. Rom. 12, 19. *Ps. 134 (135), 14. 37 s. *Hab. 2, 3 s. Rom. 1, 17 pp.

qui filium dei conculcaverit et sanguinem
testamenti pollutum duxerit, in quo san-
ctificatus est, et spiritui gratiae contume-
liam fecerit? 30 Scimus enim qui dixit
Mihi vindictam, ego reddam. Et iterum
quia iudicabit dominus populum suum.
31 Horrendum est incidere in manus dei
viventis.

32 Rememoramini autem pristinos dies,
in quibus inluminati magnum certamen
sustinuistis passionum, 33 et in altero
quidem opprobriis et tribulationibus spe-
ctaculum facti, in altero autem socii ta-
liter conversantium effecti. 34 Nam et
vinctis compassi estis, et rapinam bono-
rum vestrorum cum gaudio suscepistis,
cognoscentes vos habere meliorem et
manentem substantiam. 35 ([27]) Nolite
itaque amittere confidentiam vestram,
quae magnam habet remunerationem.
36 Patientia enim vobis necessaria est,
ut voluntatem dei facientes reportetis pro-
missionem. 37 Adhuc enim modicum
quantulum, qui venturus est veniet et non
tardabit: 38 iustus autem meus ex fide
vivit; quod si subtraxerit se, non place-
bit animae meae. 39 Nos autem non

---

30. vindicta, et ego retribuam 37. aliquantulum

---

30 *Deut. 32, 35 s. Rom. 12, 19. *Ps. 134 (135) 14. 37 s. *Hab. 2, 3 s. Rom. 1, 17 pp.

δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

XI.

Fidei ratio et exempla: Abel, Enoch, Noe, Abraham, Sarra; patriarchae, Ioseph, Moyses atque alii.

1 Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστα-
σις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων.
2 ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύ-
τεροι.

3 Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον γεγονέναι.

4 Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκεν τῷ θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ.

5 Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν
θάνατον, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο διότι μετέθη-
κεν αὐτὸν ὁ θεός. πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως
μεμαρτύρηται εὐαρεστηκέναι τῷ θεῷ· 6 χω-
ρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι· πι-
στεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ θεῷ
ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθα-
ποδότης γίνεται.

XI. 1. πιστις, 3. τα βλεπομενα 4. λαλειται 5. ευρισκετο . . της μεταθ. αυτου . . ευηρεστηκεναι

XI. 3 *Gen. 1, 3. 4 *Gen. 4, 4 ss. 5 *Gen. 5, 24.

sumus subtractionis in perditionem, sed fidei in adquisitionem animae.

XI.

Fidei ratio et exempla: Abel, Enoch, Noe, Abraham, Sarra; patriarchae, Ioseph, Moyses atque alii.

1 Est autem fides sperandorum sub-
stantia, rerum argumentum non paren-
tum. 2 In hac enim testimonium con-
secuti sunt senes.

3 ([28]) Fide intellegimus aptata esse saecula verbo dei, ut ex invisibilibus visibilia fierent.

4 Fide plurimam hostiam Abel quam Cain obtulit deo, per quam testimonium consecutus est esse iustus, testimonium perhibente muneribus eius deo, et per illam defunctus adhuc loquitur.

5 Fide Enoch translatus est ne videret
mortem, et non inveniebatur, quia trans-
tulit illum deus: ante translationem enim
testimonium habebat placuisse deo; 6 sine
fide autem inpossibile placere: credere
enim oportet accedentem ad deum, quia
est et inquirentibus se remunerator fit.

---

39. subtractionis filii

XI. 1. sperandarum substantia rerum, . . apparentium 5. Henoch . . habuit 6. est (*item* A) placere deo (*item* A**) . . fit: sit

---

XI. 3 *Gen. 1, 3. 4 *Gen. 4, 4 ss. 5 *Gen. 5, 24.

7 Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν
μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύ-
ασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐ-
τοῦ, δι᾽ ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον καὶ τῆς
κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρο-
νόμος.

8 Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκου-
σεν ἐξελθεῖν εἰς τόπον ὃν ἔμελλεν λαμβά-
νειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπι-
στάμενος ποῦ ἔρχεται. 9 πίστει παρῴκησεν
εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν
σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰα-
κὼβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας
τῆς αὐτῆς· 10 ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς
θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ
δημιουργὸς ὁ θεός. 11 Πίστει καὶ αὐτὴ
Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος
ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας, ἐπεὶ πι-
στὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον. 12 διὸ
καὶ ἀφ᾽ ἑνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νε-
νεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ
τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖ-
λος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος.

13 Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες,
μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρω-
θεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ

8. (ο καλουμ.) . . ε. τον τοπ. . . ημελλε 9. την γην 11. ηλικιας ετεκεν 12. (εγενηθ.) . . ως η: °ωσει 13. °ιδοντες και πεισθεντες κ. ασπ.

7 *Gen. 6, 8 ss. 8 *Gen. 12, 1 ss. 11 *Gen. 17, 19. 12 *Gen. 15, 5. 22, 17. 13 *Gen. 23, 4. *Ps. 38 (39), 13.

7 Fide Noe responso accepto de his
quae adhuc non videbantur, metuens
aptavit arcam in salutem domus suae,
per quam damnavit mundum et iustitiae
quae per fidem est heres est institutus.

8 Fide qui vocatur Abraham oboedivit
in locum exire quem accepturus erat in
hereditatem, et exiit nesciens quo iret.
9 Fide demoratus est in terra repromis-
sionis tamquam in aliena, in casulis ha-
bitando, cum Isaac et Iacob coheredibus
repromissionis eiusdem: 10 expectabat
enim fundamenta habentem civitatem,
cuius artifex et conditor deus. 11 (29) Fide
et ipsa Sarra sterilis virtutem in conce-
ptionem seminis accepit etiam praeter
tempus aetatis, quoniam fidelem credidit
esse qui promiserat: 12 Propter quod et
ab uno orti sunt, et hoc emortuo, tam-
quam sidera caeli in multitudinem et
sicut arena quae est ad oram maris in-
numerabilis.

13 Iuxta fidem defuncti sunt omnes
isti, non acceptis repromissionibus, sed
a longe eas aspicientes et salutantes, et

7. de iis 9. (moratus est) 11. Sara . . esse eum qui repromiserat 12. (*om* et *primum*)

7 *Gen. 6, 8 ss. 8 *Gen. 12, 1 ss. 11 *Gen. 17, 19. 12 *Gen. 15, 5. 22, 17. 13 *Gen. 23, 4. *Ps. 38 (39), 13.

ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί
εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. 14 οἱ γὰρ τοιαῦτα λέ-
γοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦ-
σιν. 15 καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον
ἀφ' ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμ-
ψαι· 16 νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ'
ἔστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐ-
τοὺς ὁ θεὸς θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοί-
μασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

17 Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν
Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ
προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος,
18 πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθή-
σεταί σοι σπέρμα, 19 λογισάμενος ὅτι καὶ
ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ θεός· ὅθεν
αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. 20 Πί-
στει καὶ περὶ μελλόντων ηὐλόγησεν Ἰσαὰκ
τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἠσαῦ. 21 Πίστει
Ἰακὼβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰω-
σὴφ ηὐλόγησεν καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ
ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. 22 Πίστει Ἰω-
σὴφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν
Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν καὶ περὶ τῶν ὀστέων
αὐτοῦ ἐνετείλατο.

23 Πίστει Μωυσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρί-

15. αφ ης εξηλθον 16. °νυνι 20. om και pr. . . ευλογησεν 21. ευλογησε

16 *Ex. 3, 6. 17 *Gen. 22, 1 ss. 18 *Gen. 21, 12. Rom. 9, 7. 20 *Gen. 27, 28. 21 *Gen. 48, 15 ss. 47, 31. 22 *Gen. 50, 24. 23 *Ex. 2, 2 s.

confitentes quia peregrini et hospites
sunt supra terram. 14 Qui enim haec
dicunt, significant se patriam inquirere.
15 Et si quidem illius meminissent de
qua exierunt, habebant utique tempus
revertendi: 16 nunc autem meliorem
appetunt, id est caelestem. Ideo non
confunditur deus vocari deus eorum: pa-
ravit enim illis civitatem.

17 Fide optulit Abraham Isaac, cum
temptaretur, et unigenitum offerebat qui
susceperat repromissiones, 18 ad quem
dictum est quia in Isaac vocabitur tibi
semen; 19 arbitrans quia et a mortuis
suscitare potens est deus, unde eum et
in parabola accepit. 20 Fide et de futu-
ris benedixit Isaac Iacob et Esau. 21 Fide
Iacob moriens singulos filiorum Ioseph
benedixit et adoravit fastigium virgae
eius. 22 Fide Ioseph moriens de pro-
fectione filiorum Israhel memoratus est
et de ossibus suis mandavit.

23 Fide Moyses natus occultatus est

13. super 15. illius: ipsius 19. in parabolam

16 *Ex. 3, 6. 17 *Gen. 22, 1 ss. 18 *Gen. 21, 12. Rom. 9, 7. 20 *Gen. 27, 28. 21 *Gen. 48, 15 ss. 47, 31. 22 *Gen. 50, 24. 23 *Ex. 2, 2 s.

μηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. **24** πίστει Μωυσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, **25** μᾶλλον ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, **26** μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. **27** πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρησεν. **28** πίστει πεποίηκεν τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλεθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. **29** Πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. **30** Πίστει τὰ τείχη Ἰεριχὼ ἔπεσαν κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. **31** Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ᾽ εἰρήνης.

32 Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεὼν Βαρὰκ τε καὶ Σαμψὼν καὶ Ἰεφθάε Δαυίδ τε καὶ

26. των εν Αιγυπτω 28. ολοθρευων 29. om γης 30. επεσε 32. (με γαρ)

27 *Ex. 12, 41. **28** *Ex. 12, 11 ss. **29** *Ex. 14, 22 ss. **30** *Ios. 6, 20. **31** *Ios. 2, 1. 6, 17. Iac. 2, 25. **32** *Iud. 6, 4. 6, 13. 11 ss.

mensibus tribus a parentibus suis, eo quod vidissent elegantem infantem, et non timuerunt regis edictum. **24** Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filiae Pharaonis, **25** magis eligens affligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iucunditatem, **26** maiores divitias aestimans thesauro Aegyptiorum improperium Christi: aspiciebat enim in remunerationem. **27** Fide reliquit Aegyptum, non veritus animositatem regis: invisibilem enim tamquam videns sustinuit. **28** Fide celebravit pascha et sanguinis effusionem, ne qui vastabat primitiva tangeret eos. **29** Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram, quod experti Aegyptii devorati sunt. **30** Fide muri Hiericho ruerunt circuitu dierum septem. **31** Fide Raab meretrix non periit cum incredulis, excipiens exploratores cum pace.

32 Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon Barac Samson Iepthe David et Samuhel et pro-

30. corruerunt .. (circumiti) 31. Rahab 32. Iephte .. David Samuel

27 *Ex. 12, 41. **28** *Ex. 12, 11 ss. **29** *Ex. 14, 22 ss. **30** *Ios. 6, 20. **31** *Ios. 2, 1. 6, 17. Iac. 2, 25. **32** *Iud. 6, 4. 6, 13. 11 ss.

Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν, 33 οἳ διὰ
πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργά-
σαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν,
ἔφραξαν στόματα λεόντων, 34 ἔσβεσαν δύ-
ναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρης,
ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθη-
σαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν
ἀλλοτρίων· 35 ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστά-
σεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπα-
νίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρω-
σιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν·
36 ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖ-
ραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς·
37 ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθη-
σαν, ἐν φόνῳ μαχαίρης ἀπέθανον, περιῆλ-
θον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν,
ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι,
38 ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐν ἐρημίαις
πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ σπηλαίοις καὶ
ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. 39 καὶ οὗτοι πάντες
μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομί-
σαντο τὴν ἐπαγγελίαν, 40 τοῦ θεοῦ περὶ
ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ
χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

---

34. μαχαιρας.. (εδυναμωθ.) 37. μαχαιρας 39. (τας επαγγελιας)

---

33 *Dan. 6, 22. 3, 27. 35 *1 Reg. 17, 17. *2 Reg. 4, 17. *2 Macc. 6, 18 ss. 7, 7.

phetis, 33 qui per fidem devicerunt regna,
operati sunt iustitiam, adepti sunt repro-
missiones, obturaverunt ora leonum, 34 ex-
tinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem
gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes
facti sunt in bello, castra verterunt exte-
rorum: 35 acceperunt mulieres de re-
surrectione mortuos suos: alii autem
distenti sunt, non suscipientes redemptio-
nem, ut meliorem invenirent resurrectio-
nem: 36 alii vero ludibria et verbera
experti, insuper et vincula et carceres,
37 lapidati sunt, secti sunt, temptati sunt,
in occisione gladii mortui sunt, circumie-
runt in melotis, in pellibus caprinis, egen-
tes, angustiati, afflicti, 38 quibus dignus
non erat mundus, in solitudinibus erran-
tes et montibus et speluncis et in caver-
nis terrae. 39 Et hi omnes testimonio
fidei probati non acceperunt repromissio-
nem, 40 deo pro nobis melius aliquid
providente, ut ne sine nobis consumma-
rentur.

---

33. vicerunt 38. errantes in montibus 39. (testimonium) 40. ut non

---

33 *Dan. 6, 22. 3, 27. 35 *1 Reg. 17, 17. *2 Reg. 4, 17. *2 Macc. 6, 18 ss. 7, 7.

XII.

Christus fidei dux. Castigatione dei paterna proficit pietas. Sera Esavi paenitentia. Sinai et Sion caelestis. Novi foederis ratio et dignitas.

1 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες
περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον
ἀποϑέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον
ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προ-
κείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, 2 ἀφορῶντες εἰς τὸν
τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν,
ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέ-
μεινεν σταυρὸν αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν
δεξιᾷ τε τοῦ ϑρόνου τοῦ ϑεοῦ κεκάϑικεν.
3 ἀναλογίσασϑε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομε-
μενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν
ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς
ὑμῶν ἐκλυόμενοι.

4 Οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε
πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι, 5 καὶ
ἐκλέλησϑε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς
υἱοῖς διαλέγεται Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παι-
δείας κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγ-
χόμενος· 6 ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει,
μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.
7 εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν
προσφέρεται ὁ ϑεός· τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ

XII. 2. °εκαϑισεν 3. (εις εαυτ.) 4. (αντεκατεστητε) 5. (εκλελυσϑε) 7. (εις παιδ.) .. τις γαρ εστιν

XII. 2 3, 1. 8, 1 ss. 5 s. *Prov. 3, 11 s.

XII.

Christus fidei dux. Castigatione dei paterna proficit pietas. Sera Esavi paenitentia. Sinai et Sion caelestis. Novi foederis ratio et dignitas.

1 ([30]) Ideoque et nos tantam habentes
inpositam nubem testium, deponentes
omne pondus et circumstans nos pecca-
tum, per patientiam curramus propositum
nobis certamen, 2 aspicientes in aucto-
rem fidei et consummatorem Iesum, qui
proposito sibi gaudio sustinuit crucem,
confusione contempta, atque in dextera
sedis dei sedit. 3 Recogitate enim eum
qui talem sustinuit a peccatoribus adver-
sum semet ipsum contradictionem, ut ne
fatigemini animis vestris deficientes.

4 Nondum usque ad sanguinem resti-
tistis adversum peccatum repugnantes,
5 et obliti estis consolationis, quae vobis
tamquam filiis loquitur, dicens Fili mi,
noli neglegere disciplinam domini, neque
fatigeris dum ab eo argueris: 6 quem
enim diligit dominus castigat, flagellat
autem omnem filium quem recipit. 7 In
disciplina perseverate. Tamquam filiis
vobis offert se deus: ([31]) quis enim filius

XII. 1. ad propositum 2. sedet 3. AF* ipsos 4. Nondum enim .. adversus 7. (*om* se)

XII. 2 3, 1. 8, 1 ss. 5 s. *Prov. 3, 11 s.

παιδεύει πατήρ; 8 εἰ δὲ χωρίς ἐστε παι-
δείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασιν πάντες, ἄρα
νόθοι ἐστὲ καὶ οὐχ υἱοί. 9 εἶτα τοὺς μὲν
τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἴχομεν παιδευ-
τὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ μᾶλλον ὑπο-
ταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ
ζήσομεν; 10 οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέ-
ρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον, ὁ δὲ
ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς
ἁγιότητος αὐτοῦ. 11 πᾶσα δὲ παιδεία
πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι
ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν
τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν
δικαιοσύνης.

12 Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ
παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, 13 καὶ
τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν,
ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλ-
λον. 14 εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ
τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν
κύριον, 15 ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν
ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μή τις ῥίζα πι-
κρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ καὶ δι' αὐτῆς
μιανθῶσιν οἱ πολλοί, 16 μή τις πόρνος ἢ
βέβηλος ὡς Ἠσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς

8. κ. ο. υι. εστ. 9. πολλω 15. δια ταυτης .. om οι

12 *Es. 35, 3. 13 *Prov. 4, 26. 15 *Deut. 29, 18.
16 *Gen. 25, 31 ss.

quem non corripit pater? 8 Quod si
extra disciplinam estis, cuius participes
facti sunt omnes, ergo adulteri et non
filii estis. 9 Deinde patres quidem car-
nis nostrae habuimus eruditores et reve-
rebamur: non multo magis obtemperabi-
mus patri spirituum et vivemus? 10 Et
illi quidem in tempore paucorum die-
rum secundum voluntatem suam erudie-
bant nos, hic autem ad id quod utile
est in recipiendo sanctificationem eius.
11 Omnis autem disciplina in praesenti
quidem videtur non esse gaudii sed moe-
roris, postea autem fructum pacatissimum
exercitatis per eam reddit iustitiae.

12 ([32]) Propter quod remissas manus
et soluta genua erigite, 13 et gressus
rectos facite pedibus vestris, ut non clau-
dicans erret, magis autem sanetur. 14 Pa-
cem sequimini cum omnibus, et sancti-
moniam, sine qua nemo videbit dominum;
15 contemplantes ne quis desit gratiae
dei, ne qua radix amaritudinis sursum
germinans inpediat et per illam inqui-
nentur multi, 16 ne quis fornicator aut
profanus ut Esau, qui propter unam

9. eruditores habuimus .. reverebamur eos 11. V reddet, A reddidit 13. claudicans quis 14. videbit deum

12 *Es. 35, 3. 13 *Prov. 4, 26. 15 *Deut. 29, 18.
16 *Gen. 25, 31 ss.

ἀπέδετο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. **17** ἴστε
γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομῆσαι
τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη· μετανοίας γὰρ
τόπον οὐχ εὗρεν, καίπερ μετὰ δακρύων
ἐκζητήσας αὐτήν.

18 Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ
ὄρει καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ
ζόφῳ καὶ θυέλλῃ **19** καὶ σάλπιγγος ἤχῳ
καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες πα-
ρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον·
20 οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον Κἂν
θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται·
21 καί, οὕτως φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον,
Μωυσῆς εἶπεν Ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος·
22 ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει καὶ πό-
λει θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ,
καὶ μυριάσιν ἀγγέλων **23** πανηγύρει, καὶ
ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν
οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ θεῷ πάντων, καὶ πνεύ-
μασιν δικαίων τετελειωμένων, **24** καὶ δια-
θήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαν-
τισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ.
25 βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα·

16. απεδοτο .. τα πρ. αυτου 18. (om ορει) .. ζοφω: σκοτω 20. °add in f η βολιδι κατατοξευθησεται 21. ουτω 23. ς^e (non ς) αγγελων, [23] πανηγυρει και .. εν ουρ. απογεγρ. 24. °κρειττονα .. (παρ. το Αβ.)

17 *Gen. 27, 30 ss. 18 *Deut. 4, 11. 19 *Ex. 19, 16. 20 *Ex. 19 12 s 21 *Deut. 9, 19. 24 9, 15.

escam vendidit primitiva sua. **17** ([33]) Sci-
tote enim quoniam et postea cupiens he-
reditare benedictionem reprobatus est:
non enim invenit paenitentiae locum,
quamquam cum lacrimis inquisisset eam.

18 Non enim accessistis ad tractabi-
lem et accensibilem ignem et turbinem
et caliginem et procellam **19** et tubae
sonum et vocem verborum, quam qui
audierunt excusaverunt se, ne eis fieret
verbum: **20** non enim portabant quod
dicebatur Et si bestia tetigerit montem,
lapidabitur: **21** et, ita terribile erat quod
videbatur, Moyses dixit Exterritus sum et
tremebundus: **22** sed accessistis ad Sion
montem et civitatem dei viventis, Hie-
rusalem caelestem, et multorum milium
angelorum frequentiam, **23** et ecclesiam
primitivorum qui conscripti sunt in cae-
lis, et iudicem omnium deum, et spiritus
iustorum perfectorum, **24** et testamenti
novi mediatorem Iesum, et sanguinis spar-
sionem melius loquentem quam Abel.
25 ([34]) Videte ne recusetis loquentem:

18. tractabilem: *add* montem 22. AF frequentiae 23. (ecclesiarum) 24. aspersionem

17 *Gen. 27, 30 ss. 18 *Deut. 4, 11. 19 *Ex. 19, 16. 20 *Ex. 19, 12 s. 21 *Deut. 9, 19. 24 9, 15.

εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραι-
τησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον
ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι,
26 οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν
δὲ ἐπήγγελται λέγων ˚Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω
οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν.
27 τὸ δὲ ˚Ἔτι ἅπαξ δηλοῖ τῶν σαλευο-
μένων τὴν μετάθεσιν ὡς πεποιημένων, ἵνα
μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. **28** διὸ βασιλείαν
ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν,
δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ, μετὰ
εὐλαβείας καὶ δέους· **29** καὶ γὰρ ὁ θεὸς
ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον.

XIII.

Admonitiones variae. Christus unus et idem. Piaculum Christi valet; deserenda Iudaeorum ara. Vota et salutationes.

1 Ἡ φιλαδελφία μενέτω. **2** τῆς φιλο-
ξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ
ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. **3** μι-
μνήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι,
τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν
σώματι. **4** τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ
κοίτη ἀμίαντος· πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς
κρινεῖ ὁ θεός. **5** ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος,
ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν

25. εφυγον . . τον επι της (°) γ. παρ. χρ. . . πολλω 26. σειω 27. (την των σαλ.) 28. (εχομεν) . . (λατρευομεν) . . αιδους κ. ευλαβ.
XIII. 4. (πορν. γαρ)

26 ˚Hagg. 2, 6. 29 ˚Deut. 4, 24.
XIII. 2 ˚Gen. 18, 3. 5 ˚Ios. 1, 5.

sj enim illi non effugerunt recusantes
eum qui super terram loquebatur, multo
magis nos qui de caelis loquentem nobis
avertimus; **26** cuius vox movit terram
tunc, modo autem repromittit dicens Ad
huc semel ego movebo non solum ter-
ram sed et caelum. **27** Quod autem Ad-
huc semel dicit, declarat mobilium trans-
lationem tamquam factorum, ut maneant
ea quae sunt immobilia. **28** Itaque re-
gnum immobile suscipientes habemus
gratiam, per quam serviamus placentes
deo cum metu et reverentia: **29** etenim
deus noster ignis consumens est.

XIII.

Admonitiones variae. Christus unus et idem. Piaculum Christi valet; deserenda Iudaeorum ara. Vota et salutationes.

1 Caritas fraternitatis maneat. **2** Et
hospitalitatem nolite oblivisci: per hanc
enim latuerunt quidam angelis hospitio
receptis. **3** ([35]) Mementote vinctorum
tamquam simul vincti, et laborantium
tamquam et ipsi in corpore morantes.
4 Honorabile conubium in omnibus et
torus immaculatus: fornicatores enim et
adulteros iudicabit deus. **5** Sint mores
sine avaritia, contenti praesentibus: ipse

25. (avertimur) 26. modo: nunc . . semel et ego
XIII. 1. maneat in vobis

26 ˚Hagg. 2, 6. 29 ˚Deut. 4, 24.
XIII. 2 ˚Gen. 18, 3. 5 ˚Ios. 1, 5.

Οὐ μή σε ἀνῶ οὐδ᾽ οὐ μή σε ἐγκατα-
λίπω, 6 ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν
Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι·
τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;

7 Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν,
οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ,
ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστρο-
φῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. 8 Ἰησοῦς Χρι-
στὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας. 9 διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέ-
ναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι
βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν
οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες.

10 Ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν
οὐκ ἔχουσιν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες.
11 ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα εἰς
τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώ-
ματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
12 διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ
ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης
ἔπαθεν. 13 τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν
ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ
φέροντες· 14 οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν
πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.
15 Δι᾽ αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέ-
σεως διὰ παντὸς τῷ θεῷ, τοῦτ᾽ ἔστιν καρ-

5. (εγκαταλειπω) 8. χθες 9. περιφερεσθε . . (περι-
πατουντες) 10. ουκ εχουσιν εξουσιαν 11. το αιμα περι
αμαρτιας

6 *Ps. 117 (118), 6. 12 *Lev. 4, 12. Mt. 27, 32 ss.
15 *Ps. 49 (50), 14. *Hos. 14, 3.

enim dixit Non te deseram neque dere-
linquam; 6 ita ut confidenter dicamus
Dominus mihi adiutor: non timebo quid
faciat mihi homo.

7 Mementote praepositorum vestrorum,
qui vobis locuti sunt verbum dei, quo-
rum intuentes exitum conversationis imi-
tamini fidem. 8 Iesus Christus heri et
hodie, ipse et in saecula. 9 ([36]) Doctri-
nis variis et peregrinis nolite abduci:
optimum enim est gratia stabiliri cor,
non escis, quae non profuerunt inambu-
lantibus in eis.

10 Habemus altare, de quo edere non
habent potestatem qui tabernaculo de-
serviunt. 11 Quorum enim animalium
infertur sanguis pro peccato in sancta
per pontificem, horum corpora creman-
tur extra castra. 12 Propter quod et
Iesus, ut sanctificaret per suum sangui-
nem populum, extra portam passus est.
13 Exeamus igitur ad eum extra castra,
inproperium eius portantes: 14 non enim
habemus hic manentem civitatem, sed
futuram inquirimus. 15 Per ipsum ergo
offeramus hostiam laudis semper deo, id

6. (adiutor est) 9. est enim . . stabilire . . ambu-
lantibus

6 *Ps. 117 (118), 6. 12 *Lev. 4, 12. Mt. 27, 32 ss.
15 *Ps. 49 (50), 14. *Hos. 14, 3.

πὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐ-
τοῦ. 16 τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας
μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις
εὐαρεστεῖται ὁ θεός.

17 Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ
ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν
ψυχῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ
χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες·
ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.

18 Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα
γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν
καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. 19 περισ-
σοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι ἵνα
τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

20 Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν
ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν
μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύ-
ριον ἡμῶν Ἰησοῦν, 21 καταρτίσαι ὑμᾶς
ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ
θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον
ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέ-
χεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως· καὶ γὰρ
διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. 23 γινώσκετε
τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ'

17. (ως λο. απ. υπερ τ. ψ.) 18. πεποιθαμεν 21. (εργω και λογω) . . (εν ημιν) . . ε. τ. αι. των αιωνων 22. (ανεχεσθαι) 23. (τ. αδελφ. ημων)

20 s. 1 Thess. 5. 23. 21 Rom. 16. 27 κ.

est fructum labiorum confitentium nomini
eius. 16 Beneficientiae autem et com-
munionis nolite oblivisci· talibus enim
hostiis promeretur deus.

17 ([37]) Oboedite praepositis vestris et
subiacete eis: ipsi enim pervigilant quasi
rationem pro animabus vestris reddituri;
ut cum gaudio hoc faciant et non ge-
mentes: hoc enim non expedit vobis.

18 Orate pro nobis: confidimus enim
quia bonam conscientiam habemus in
omnibus bene volentes conversari. 19 Am-
plius autem deprecor vos hoc facere, ut
quo celerius restituar vobis.

20 ([38]) Deus autem pacis, qui eduxit
de mortuis pastorem magnum ovium in
sanguine testamenti aeterni, dominum
nostrum Iesum, 21 aptet vos in omni
bono, ut faciatis voluntatem eius, faciens
in vobis quod placeat coram se per Ie-
sum Christum, cui gloria in saecula sae-
culorum, amen.

22 ([39]) Rogo autem vos, fratres, ut
sufferatis verbum solacii: etenim perpau-
cis scripsi vobis. 23 Cognoscite fratrem
nostrum Timotheum dimissum, cum quo,

16. Beneficentiae 19. *om* ut 20. Iesum Christum 21. eius voluntatem . . (faciens vobis) . . cui est 22. (*om* ut)

20 s. 1 Thess. 5, 23. 21 Rom. 16, 27 κ.

οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται ὄψομαι ὑμᾶς. 24 ἀσ-
πάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ
πάντας τοὺς ἁγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ
ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

---

25 Eph. 6, 24 κ.

si celerius venerit, videbo vos. 24 Sa-
lutate omnes praepositos vestros et omnes
sanctos. Salutant vos de Italia.
25 Gratia cum omnibus vobis, amen.

---

24. *add in fine* fratres 25. F *om* amen

---

25 Eph. 6, 24 κ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΑΙ.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

I.

Utile temptari. Sapientiam deum roga. Opes pereunt. Homo delicti, deus boni auctor. Legem audi et fac. Linguam doma.

1 ᾿Ιάκωβος θεοῦ καὶ κυρίου ᾿Ιησοῦ Χρι-
στοῦ δοῦλος ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν
τῇ διασπορᾷ χαίρειν.
2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου,
ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, 3 γι-
νώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν κατεργά-
ζεται ὑπομονήν. 4 ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον
τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκλη-
ροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι. 5 εἰ δέ τις
ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ
διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ μὴ ὀνειδί-
ζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. 6 αἰτείτω δὲ
ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ δια-
κρινόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμι-
ζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. 7 μὴ γὰρ οἰέσθω
ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήμψεταί τι παρὰ
τοῦ κυρίου, 8 ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος
ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. 9 Καυχάσθω

I. 3. υμων: add της πιστεως 7. ληψεται

I. 2 s. 1 Pet. 1, 6 s. Rom. 5, 3 s. 6 Mt. 21, 21.

EPISTULA

I A C O B I.

I.

Utile temptari. Sapientiam deum roga. Opes pereunt. Homo delicti, deus boni auctor. Legem audi et fac. Linguam doma.

1 ([1]) Iacobus dei et domini nostri Iesu
Christi servus duodecim tribubus quae
sunt in dispersione salutem.
2 Omne gaudium existimate, fratres
mei, cum in temptationibus variis inci-
deritis, 3 scientes quod probatio fidei
vestrae patientiam operatur. 4 Patientia
autem opus perfectum habeat, ut sitis
perfecti et integri, in nullo deficientes.
5 Si quis autem vestrum indiget sapien-
tiam, postulet a deo qui dat omnibus
affluenter et non inproperat, et dabitur
ei. 6 Postulet autem in fide, nihil hae-
sitans: qui enim haesitat, similis est flu-
ctui maris qui a vento movetur et cir-
cumfertur. 7 Non ergo aestimet homo
ille quod accipiat aliquid a domino, 8 vir
duplex animo, inconstans in omnibus viis
suis. 9 Glorietur autem frater humilis

I. 2. in temptationes varias 4. (*om* autem) . . habet 5. sapientia 8. F duplici . . inconstans est

I. 2 s. 1 Pet. 1, 6 s. Rom. 5, 3 s. 6 Mt. 21, 21.

δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ,
10 ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ,
ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. 11 ἀνέ-
τειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι καὶ
ἐξήρανεν τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ
ἐξέπεσεν καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου
αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν
ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

12 Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρα-
σμόν, ὅτι δόκιμος γενόμενος λήμψεται τὸν
στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο τοῖς
ἀγαπῶσιν αὐτόν. 13 μηδεὶς πειραζόμενος
λεγέτω ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι. ὁ γὰρ
θεὸς ἀπείραστός ἐστιν κακῶν, πειράζει δὲ
αὐτὸς οὐδένα. 14 ἕκαστος δὲ πειράζεται
ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ
δελεαζόμενος· 15 εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλα-
βοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀπο-
τελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον.

16 Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.
17 πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα
τέλειον ἄνωθέν ἐστιν καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ
πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔνι παραλ-
λαγὴ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. 18 βουληθεὶς
ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι
ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

11. ουτω 12. ληψεται . . επηγγ. ο κυριος 13. του θεου

10 1 Pet. 1, 24. *Es. 40. 6 s. 12 5, 11. 2 Tim. 4, 8. 13 1 Cor. 10, 13. 15 Rom. 6 23. 18 Rom. 8, 23.

in exaltatione sua, 10 dives autem in
humilitate sua, quoniam sicut flos faeni
transibit. 11 Exortus est enim sol cum
ardore et arefecit faenum, et flos eius
decidit et decor vultus eius deperiit: ita
et dives in itineribus suis marcescet.

12 (²) Beatus vir qui suffert tempta-
tionem, quia cum probatus fuerit accipiet
coronam vitae, quam repromisit deus di-
ligentibus se. 13 Nemo cum temptatur
dicat quoniam a deo temptatur. Deus
enim intemptator malorum est, ipse au-
tem neminem temptat: 14 unusquisque
vero temptatur a concupiscentia sua ab-
stractus et inlectus; 15 deinde concu-
piscentia cum conceperit parit peccatum,
peccatum vero cum consummatum fuerit
generat mortem.

16 (³) Nolite itaque errare, fratres mei
dilectissimi. 17 Omne datum optimum
et omne donum perfectum de sursum est
descendens a patre luminum, apud quem
non est transmutatio nec vicissitudinis
obumbratio. 18 Voluntarie enim genuit
nos verbo veritatis, ut simus initium ali-
quod creaturae eius.

12. quia: quoniam 15. (dehinc) 18. (aliquod initium,

10 1 Pet. 1, 24. *Es. 40, 6 s. 12 5. 11. 2 Tim. 4. 8. 13 1 Cor. 10, 13. 15 Rom. 6, 23. 18 Rom 8, 23.

19 Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω
δὲ πᾶς ἄνϑρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι,
βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν·
20 ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην ϑεοῦ οὐ
κατεργάζεται. 21 διὸ ἀποϑέμενοι πᾶσαν
ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας, ἐν πραΰ-
τητι δέξασϑε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνά-
μενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. 22 γίνεσϑε
δὲ ποιηταὶ λόγου καὶ μὴ ἀκροαταὶ μόνον
παραλογιζόμενοι ἑαυτούς. 23 ὅτι εἴ τις
ἀκροατὴς λόγου ἐστὶν καὶ οὐ ποιητής, οὗ-
τος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον
τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· 24 κα-
τενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυϑεν καὶ
εὐϑέως ἐπελάϑετο ὁποῖος ἦν. 25 ὁ δὲ πα-
ρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευ-
ϑερίας καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπι-
λησμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου,
οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.
26 εἴ τις δοκεῖ ϑρῆσκος εἶναι, μὴ χαλινα-
γωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀλλὰ ἀπατῶν καρ-
δίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ ϑρησκεία.
27 ϑρησκεία καϑαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ
ϑεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσϑαι
ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ ϑλίψει αὐτῶν,
ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

19. Ιστε: Ωστε . . om δε 20. (ουκ εργαζ.) 22. μο-νον ακροαται 25. ουτος ουκ ακροατης 26. (ει δε) .. ειναι εν υμιν .. αλλ .. καρδ. εαυτου 27. τω ϑεω

21 1 Pet. 2, 1. 23 Mt. 7, 26.

19 Scitis, fratres mei dilecti. Sit autem
omnis homo velox ad audiendum, tardus
autem ad loquendum et tardus ad iram:
20 ira enim viri iustitiam dei non ope-
ratur. 21 (4) Propter quod abiicientes
omnem immunditiam et abundantiam ma-
litiae in mansuetudine suscipite insitum
verbum, quod potest salvare animas ve-
stras. 22 Estote autem factores verbi,
et non auditores tantum fallentes vosmet
ipsos. 23 Quia si quis auditor est verbi
et non factor, hic comparabitur viro con-
sideranti vultum nativitatis suae in spe-
culo: 24 consideravit enim se et abiit et
statim oblitus est qualis fuerit. 25 Qui
autem perspexerit in lege perfecta liber-
tatis et permanserit, non auditor oblivio-
sus factus sed factor operis, hic beatus
in facto suo erit. 26 (5) Si quis autem
putat se religiosum esse, non refrenans
linguam suam sed seducens cor suum,
huius vana est religio. 27 Religio munda
et immaculata apud deum et patrem haec
est, visitare pupillos et viduas in tribu-
latione eorum, et immaculatum se custo-
dire ab hoc saeculo.

19. dilectissimi 21. (verbum dei) 25. in legem per-fectam . . VA permans. in ea 27. (Religio autem)

21 1 Pet. 2, 1. 23 Mt. 7, 26.

II.

Ne postponas divitibus pauperes. Diligendo proximum lex tota expletur. Fides probanda factis. Abraham et Raab.

1 Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις
ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ τῆς δόξης. 2 ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς
τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος
ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς
ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι, 3 ἐπιβλέψητε δὲ ἐπὶ
τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ
εἴπητε Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτω-
χῷ εἴπητε Σὺ στῆθι ἐκεῖ ἢ κάθου ὑπὸ τὸ
ὑποπόδιόν μου, 4 οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυ-
τοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πο-
νηρῶν;

5 Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ
ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ
πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς
βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν
αὐτόν; 6 ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν.
οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν,
καὶ αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; 7 οὐκ
αὐτοὶ βλασφημοῦσιν τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπι-
κληθὲν ἐφ᾽ ὑμᾶς; 8 εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε
βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφὴν Ἀγαπήσεις τὸν
πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε·
9 εἰ δὲ προσωπολημπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργά-

II. 1. προσωποληψιαις 3. και επιβλ. επι.. ειπητε αυτω.. η καθου ωδε.. υπο: (επι) 4. και ου 5. του κοσμου τουτου 9. προσωποληπτειτε

II. 5 1 Cor. 1, 27 s. 8 *Lev. 19. 18. Mt. 22, 39.

II.

Ne postponas divitibus pauperes. Diligendo proximum lex tota expletur. Fides probanda factis. Abraham et Raab.

1 (6) Fratres mei, nolite in personarum
acceptione habere fidem domini nostri
Iesu Christi gloriae. 2 Etenim si introie-
rit in conventu vestro vir aureum anu-
lum habens in veste candida, introierit
autem et pauper in sordido habitu, 3 et
intendatis in eum qui indutus est veste
praeclara et dixeritis ei Tu sede hic bene,
pauperi autem dicatis Tu sta illic aut sede
sub scabello pedum meorum, 4 nonne
iudicatis apud vosmet ipsos et facti estis
iudices cogitationum iniquarum?

5 Audite, fratres mei dilectissimi. Nonne
deus elegit pauperes in hoc mundo divi-
tes in fide et heredes regni, quod repro-
misit deus diligentibus se? 6 Vos autem
exhonorastis pauperem. Nonne divites per
potentiam opprimunt vos, et ipsi trahunt
vos ad iudicia? 7 Nonne ipsi blasphe-
mant bonum nomen quod invocatum est
super vos? 8 (7) Si tamen legem perfi-
citis regalem secundum scripturas Dili-
ges proximum tuum sicut te ipsum, bene
facitis: 9 si autem personas accipitis,

II. 2. in conventum vestrum 5. (promisit) 6. (adtrahunt) 8. AF Diligis

II. 5 1 Cor. 1, 27 s. 8 *Lev. 19, 18. Mt. 22, 39.

ζεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παρα-
βάται. 10 ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τη-
ρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονεν πάντων
ἔνοχος. 11 ὁ γὰρ εἰπών Μὴ μοιχεύσῃς,
εἶπεν καί Μὴ φονεύσῃς· εἰ δὲ οὐ μοιχεύ-
εις, φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου.
12 οὕτως λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ
νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. 13 ἡ
γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος·
κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

14 Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πί-
στιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ
δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; 15 ἐὰν δὲ
ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσιν καὶ
λειπόμενοι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, 16 εἴπῃ
δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ,
θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ
αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ
ὄφελος; 17 οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ
ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστιν καθ' ἑαυτήν. 18 ἀλλ'
ἐρεῖ τις Σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω.
δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔρ-
γων, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου

10. τηρησει, πταισει 11. ου μοιχευσεις, φονευσεις δε 12. ουτω 13. ανιλεως . . °και κατακαυχαται (κατακ. δε) . . (ελεον) 14. (om το) 15. (om δε) . . και λειπομενοι ωσι 16. (om το) 17. ουτω . . εργα εχη 18. χωρις τ. ε.: εκ τ. εργ. σου

11 *Ex. 20, 13 ss. 17 26. 18 Mt. 7, 20.

peccatum operamini, redarguti a lege
quasi transgressores. 10 Quicumque au-
tem totam legem servaverit, offendat au-
tem in uno, factus est omnium reus.
11 Qui enim dixit Non moechaberis, di-
xit et Non occides: quod si non moe-
chaberis, occides autem, factus es trans-
gressor legis. 12 Sic loquimini et sic
facite, sicut per legem libertatis incipien-
tes iudicari: 13 iudicium enim sine mi-
sericordia illi qui non fecit misericordiam,
superexaltat autem misericordia iudicio.

14 ([8]) Quid proderit, fratres mei, si
fidem quis dicat se habere, opera autem
non habeat? numquid poterit fides sal-
vare eum? 15 Si autem frater aut soror
nudi sint et indigeant victu cotidiano,
16 dicat autem aliquis de vobis illis Ite
in pace, calefacimini et saturamini, non
dederitis autem eis quae necessaria sunt
corporis, quid proderit? 17 Sic et fides,
si non habeat opera, mortua est in se-
met ipsa. 18 ([9]) Sed dicet quis Tu fidem
habes, et ego opera habeo: ostende mihi
fidem tuam sine operibus, et ego osten-

13. (fecerit) . . iudicium 15. et soror 16. ex vobis . . corpori 18. (aliquis)

11 *Ex. 20, 13 ss. 17 26. 18 Mt. 7, 20.

τὴν πίστιν. 19 σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς ὁ θεός
ἐστιν; καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πι-
στεύουσιν καὶ φρίσσουσιν. 20 θέλεις δὲ
γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χω-
ρὶς τῶν ἔργων ἀργή ἐστιν; 21 Ἀβραὰμ ὁ
πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνε-
νέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυ-
σιαστήριον; 22 βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συν-
ήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἔργων
ἡ πίστις ἐτελειώθη, 23 καὶ ἐπληρώθη ἡ
γραφὴ ἡ λέγουσα Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ
τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύ-
νην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. 24 ὁρᾶτε ὅτι
ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ
πίστεως μόνον. 25 ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ
ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδε-
ξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκ-
βαλοῦσα; 26 ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς
πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πί-
στις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν.

III.

Adversus docendi libidinem. Linguae usus difficilis. De vera sapientia.

1 Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελ-
φοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα λημψό-

18. in f. add μου 19. ο θε. εις εστι 20. αργη: νεκρα
24. ορατε τοινυν 26. ουτω
III. 1. ληψομεθα

19 1 Cor. 8, 4. 21 *Gen. 22, 9. Heb. 11, 17.
23 *Gen. 15, 6. Rom. 4, 3. Gal. 3, 6. 24 Rom. 3,
28. 25 *Ios. 2, 1. 15. 6, 17. Heb. 11, 31.

dam tibi ex operibus fidem meam. 19 Tu
credis quoniam unus est deus? Bene fa-
cis: et daemones credunt et contremi-
scunt. 20 Vis autem scire, o homo ina-
nis, quoniam fides sine operibus otiosa
est? 21 Abraham pater noster nonne ex
operibus iustificatus est, offerens Isaac
filium suum super altare? 22 Vides quon-
iam fides cooperabatur operibus illius. et
ex operibus fides consummata est. 23 Et
suppleta est scriptura dicens Credidit
Abraham deo, et reputatum est illi ad
iustitiam, et amicus dei appellatus est.
24 Videtis quoniam ex operibus iustifica-
tur homo et non ex fide tantum. 25 Si-
militer autem et Raab meretrix nonne ex
operibus iustificata est, suscipiens nun-
tios et alia via eiiciens? 26 Sicut enim
corpus sine spiritu mortuum est, ita et
fides sine operibus mortua est.

III.

Adversus docendi libidinem. Linguae usus difficilis. De vera sapientia.

1 ([10]) Nolite plures magistri fieri, fra-
tres mei, scientes quoniam maius iudi-

20. otiosa: VA** mortua 23. (est ei ad) 24. tantum? 25. *om* autem

19 1 Cor. 8, 4. 21 *Gen. 22, 9. Heb. 11, 17.
23 *Gen. 15, 6. Rom. 4, 3. Gal. 3, 6. 24 Rom. 3,
28. 25 *Ios. 2, 1. 15. 6, 17. Heb. 11, 31.

μεθα. 2 πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες· εἴ
τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ,
δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα.
3 εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ
στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πείθεσθαι ἡμῖν
αὐτούς, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγο-
μεν· 4 ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα
καὶ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν ἐλαυνόμενα, με-
τάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἂν
ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούληται· 5 οὕτως
καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ με-
γαλαυχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκον πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνά-
πτει. 6 καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς
ἀδικίας ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέ-
λεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα καὶ
φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ
φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. 7 πᾶσα γὰρ
φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἑρπετῶν τε
καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ
φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ, 8 τὴν δὲ γλῶσσαν
οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι· ἀκατά-
στατον κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου. 9 ἐν
αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν κύριον καὶ πατέρα,
καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους
τοὺς καθ᾽ ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας· 10 ἐκ
τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ
κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως

3. ει δε: ιδου (ιδε) .. εις: προς .. αυτους ημιν 4. σκλ. ανεμων 5. ουτω .. (μεγαλα αυχει) .. ηλικον: ολιγον 6. °ουτως η γλωσσ. καθιστ. 8. (δαμ. δυν. ανθρ.) .. ακατασχετον 9. κυριον: θεον 10. ουτω

III. 8 *Ps. 139 (140), 3.

cium sumitis. 2 In multis enim offen-
dimus omnes: si quis in verbo non of-
fendit, hic perfectus est vir: potest etiam
freno circumducere totum corpus. 3 Si
autem equis frenos in ora mittimus ad
consentiendum nobis, et omne corpus
illorum circumferimus: 4 ecce et naves,
cum magnae sint et a ventis validis mi-
nentur, circumferuntur a modico guber-
naculo ubi impetus dirigentis voluerit:
5 ita et lingua modicum quidem mem-
brum est et magna exaltat. (11) Ecce
quantus ignis quam magnam silvam in-
cendit. 6 Et lingua ignis est, universitas
iniquitatis lingua constituitur in membris
nostris, quae maculat totum corpus et
inflammat rotam nativitatis nostrae, in-
flammata a gehenna. 7 Omnis enim na-
tura bestiarum et volucrum et repentium
ceterorumque domantur et domita sunt
a natura humana: 8 linguam autem nul-
lus hominum domare potest. Inquietum
malum, plena veneno mortifero. 9 In
ipsa benedicimus deum et patrem, et in
ipsa maledicimus homines qui ad simili-
tudinem dei facti sunt: 10 ex ipso ore
procedit benedictio et maledictio. Non

III. 2. (circumducere freno) 3. fraena 7. VA serpentium .. et (F etiam) ceterorum .. (domata)

III. 8 *Ps. 139 (140), 3.

γίνεσθαι 11 μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐ-
τῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν;
12 μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ ἐλαίας
ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἁλυκὸν γλυκὺ
ποιῆσαι ὕδωρ.

13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν;
δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα
αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας. 14 εἰ δὲ ζῆλον
πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ
ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ
τῆς ἀληθείας. 15 οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία
ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχική,
δαιμονιώδης. 16 ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐρι-
θεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον
πρᾶγμα. 17 ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον
μὲν ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής,
εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγα-
θῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος. 18 καρπὸς
δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς
ποιοῦσιν εἰρήνην.

IV.

Fugienda vana libido. Adversus obtrectationem et fiduciam sui.

1 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν

12. ουτε αλ. γλυκυ: ουτως ουδεμια πηγη αλυκον και γλυκυ 17. και ανυποκρ. 18. της δικαιοσυνης
IV. 1. om ποθεν sec.

15 1, 17.
IV. 1 1 Pet. 2, 11. Rom. 7, 23.

oportet, fratres mei, haec ita fieri. 11 Num-
quid fons de eodem foramine emanat
dulcem et amaram aquam? 12 Numquid
potest, fratres mei, ficus uvas facere aut
vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest
facere aquam.

13 Quis sapiens et disciplinatus inter
vos? ostendat ex bona conversatione ope-
rationem suam in mansuetudine sapien-
tiae. 14 (12) Quod si zelum amarum ha-
betis et contentiones in cordibus vestris,
nolite gloriari et mendaces esse adversus
veritatem. 15 Non est ista sapientia de
sursum descendens, sed terrena animalis
diabolica. 16 Ubi enim zelus et conten-
tio, ibi inconstantia et omne opus pra-
vum. 17 Quae autem de sursum est
sapientia, primum quidem pudica est,
deinde pacifica modesta suadibilis, plena
misericordia et fructibus bonis, non iu-
dicans, sine simulatione. 18 Fructus au-
tem iustitiae in pace seminatur facienti-
bus pacem.

IV.

Fugienda vana libido. Adversus obtrectationem et fiduciam sui.

1 (13) Unde bella et lites in vobis? nonne

13. (in mansuetudinem) 14. contentiones sint 15. Non est enim 17. suadibilis: *add* bonis consentiens
IV. 1. (inter vos)

15 1, 17.
IV. 1 1 Pet. 2, 11. Rom. 7, 23.

ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν
τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;
2 ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ
ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχε-
σθε καὶ πολεμεῖτε. οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ
αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· 3 αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβά-
νετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς
ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. 4 μοιχαλίδες,
οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα
τοῦ θεοῦ ἐστίν; ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος
εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθί-
σταται. 5 ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ
λέγει Πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ
κατῴκησεν ἐν ἡμῖν; 6 μείζονα δὲ δίδωσιν
χάριν· διὸ λέγει Ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀν-
τιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν.
7 ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε τῷ
διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν· 8 ἐγγί-
σατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε
χεῖρας ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας
δίψυχοι. 9 ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε
καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος
μεταστραφήτω καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν.
10 ταπεινώθητε ἐνώπιον κυρίου, καὶ ὑψώ-
σει ὑμᾶς.

---

2. πολεμειτε, ουκ εχετε δε 4. μοιχοι και μοιχαλιδες 5. (κατωκισεν) 7. (αντιστ. δε) 10. του κυριου

---

2 Mt. 7, 7. 4 Rom. 8, 7. 6 *Prov. 3, 34. 1 Pet. 5, 5. 7 1 Pet. 5, 6 ss. 8 *Zach. 1, 3.

hinc, ex concupiscentiis vestris quae mi-
litant in membris vestris? 2 Concupi-
scitis, et non habetis: occiditis et zelatis,
et non potestis adipisci: litigatis et belli-
geratis, et non habetis propter quod non
postulatis: 3 petitis, et non accipitis, eo
quod male petatis, ut in concupiscentiis
vestris insumatis. 4 Adulteri, nescitis
quia amicitia huius mundi inimica est
dei? (11) Quicumque ergo voluerit ami-
cus esse saeculi huius, inimicus dei con-
stituitur. 5 An putatis quia inaniter scri-
ptura dicat Ad invidiam concupiscit spi-
ritus qui habitat in vobis? 6 Maiorem
autem dat gratiam: propter quod dicit
Deus superbis resistit, humilibus autem
dat gratiam. 7 Subditi igitur estote deo:
resistite autem diabolo, et fugiet a vobis:
8 appropinquate deo, et appropinquabit
vobis. Emundate manus, peccatores, et
purificate corda, duplices animo. 9 Mi-
seri estote et lugete et plorate: risus
vester in luctum convertatur et gaudium
in moerorem. 10 Humiliamini in con-
spectu domini, et exaltabit vos.

---

1. (*om* hinc) 3. (accipietis) 7. Subditi ergo

---

2 Mt. 7, 7. 4 Rom. 8, 7. 6 *Prov. 3, 34. 1 Pet. 5, 5. 7 1 Pet. 5, 6 ss. 8 *Zach. 1, 3.

11 Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ
καταλαλῶν ἀδελφοῦ ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμου καὶ κρίνει νόμον·
εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου
ἀλλὰ κριτής. 12 εἷς ἐστιν ὁ νομοθέτης καὶ
κριτής, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι·
σὺ δὲ τίς εἶ, ὁ κρίνων τὸν πλησίον;

13 Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες Σήμερον καὶ αὔ-
ριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ
ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ ἐμπορευ-
σόμεθα καὶ κερδήσομεν, 14 οἵτινες οὐκ
ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία γὰρ ἡ ζωὴ
ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστε ἡ πρὸς ὀλίγον φαι-
νομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· 15 ἀντὶ
τοῦ λέγειν ὑμᾶς Ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ καὶ
ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο.
16 νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις
ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν.
17 εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι,
ἁμαρτία αὐτῷ ἐστίν.

V.

Cohortatio ad divites. Patientia piorum. Non iurandum. Aegrotorum cura, precum vis. De lapsis.

1 Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύ-
ζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς
ἐπερχομέναις. 2 ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν,

11. η: και 12. om και κριτης et °δε . . ος κρινεις τον ετερον 13. και αυριον: ς^{e} (non ς) η αυριον . . ς (non ς^{e}) πορευσωμεθα et ποιησωμεν, item εμπορευσωμεθα et κερδησωμεν 14. εστε: εστιν . . °επειτα δε αφαν. 15. ζησωμεν . . ποιησωμεν

12 Rom. 2, 1. 14, 4. 17 Lc. 12, 47.

11 Nolite detrahere alterutrum, fra-
tres. Qui detrahit fratri aut qui iudicat
fratrem suum, detrahit legi et iudicat le-
gem: si autem iudicas legem, non es fa-
ctor legis sed iudex. 12 Unus est legis-
lator et iudex, qui potest perdere et
liberare: tu autem quis es qui iudicas
proximum?

13 ([15]) Ecce nunc qui dicitis Hodie
aut crastino ibimus in illam civitatem et
faciemus quidem ibi annum et mercabi-
mur et lucrum faciemus, 14 qui igno-
ratis quid erit in crastinum: 15 quae
enim est vita vestra? vapor est ad mo-
dicum parens et deinceps exterminabitur:
pro eo ut dicatis Si dominus voluerit et
vixerimus, faciemus hoc aut illud. 16 Nunc
autem exultatis in superbiis vestris. Omnis
exultatio talis maligna est. 17 Scienti igi-
tur bonum facere et non facienti, pec-
catum est illi.

V.

Cohortatio ad divites. Patientia piorum. Non iurandum. Aegrotorum cura, precum vis. De lapsis.

1 ([16]) Agite nunc, divites, plorate ulu-
lantes in miseriis quae advenient vobis.
2 Divitiae vestrae putrefactae sunt, et ve-

11. F de alterutrum . . (fratres mei) 13. ibi quidem 14. (quid sit) . . in crastino 15. est enim . . et si vixerimus
V. 1. miseriis: *add* vestris

12 Rom. 2, 1. 14, 4. 17 Lc. 12, 47.

καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν,
3 ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται,
καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται
καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ.
ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. 4 ἰδοὺ
ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς
χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ᾽ ὑμῶν
κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ
ὦτα κυρίου σαβαὼθ εἰσεληλύθαν. 5 ἐτρυ-
φήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε,
ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ σφα-
γῆς. 6 κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δί-
καιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς
παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκ-
δέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακρο-
θυμῶν ἐπ᾽ αὐτῷ ἕως λάβῃ πρώιμον καὶ
ὄψιμον· 8 μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στη-
ρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία
τοῦ κυρίου ἤγγικεν. 9 μὴ στενάζετε, ἀδελ-
φοί, κατ᾽ ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ
ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν. 10 ὑπό-
δειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας
καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας, οἳ
ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου. 11 ἰδοὺ μα-

V. 4. εισεληλυθασιν 5. ως εν ημερα 7. (επ αυτον) . . εως αν λαβη υετον πρωιμον 9. κατ αλληλ. αδελφ. . . κατακριθητε . . ο κριτης: om ο° 10. υποδ. λαβ. της κακ., αδελφ. μου, . . (εν τω ονομ.)

V. 3 *Ps. 20 (21), 10. 8 2 Thess. 2, 1 s. 10 2 Pet. 1, 21. 11 *Ps. 102 (103), 8.

stimenta vestra a tineis comesta sunt,
3 aurum et argentum vestrum erugina-
vit, et erugo eorum in testimonium vobis
erit et manducabit carnes vestras sicut
ignis. Thesaurizastis in novissimis diebus.
4 Ecce merces operariorum qui messue-
runt regiones vestras, qui fraudatus est
a vobis, clamat, et clamor ipsorum in
aures domini Sabaoth introivit. 5 Epulati
estis super terram et in luxuriis enutri-
stis corda vestra in die occisionis. 6 Ad-
dixistis, occidistis iustum: non resistit
vobis.

7 Patientes igitur estote, fratres, usque
ad adventum domini. ([17]) Ecce agricola
expectat pretiosum fructum terrae, pa-
tienter ferens donec accipiat tempora-
neum et serotinum. 8 patientes estote
et vos, confirmate corda vestra, quoniam
adventus domini appropinquavit. 9 No-
lite ingemiscere, fratres, in alterutrum,
ut non iudicemini: ecce iudex ante ia-
nuam adsistit. 10 Exemplum accipite, fra-
tres, laboris et patientiae prophetas qui lo-
cuti sunt in nomine domini. 11 ([18]) Ecce

3. Thesaurizastis: A *add* iram, V vobis iram 4. quae fraudata est . . clamor eorum 5. (in diem) 6. (Adduxistis) . . et occidistis . . VA et non . . restitit 8. patientes igitur . . et confirmate 9. (*ad ianuam) 10. fratres: *add* exitus mali . . (per prophetas)

V. 3 *Ps. 20 (21), 10. 8 2 Thess. 2, 1 s. 10 2 Pet. 1, 21. 11 *Ps. 102 (103), 8.

χαρίζομεν τοὺς ὑπομένοντας· τὴν ὑπομονὴν
Ἰὼβ ἠκούσατε καὶ τὸ τέλος κυρίου ἴδετε,
ὅτι πολύσπλαγχνός ἐστιν καὶ οἰκτίρμων.

12 Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ
ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν
μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ
ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ οὔ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν
πέσητε.

13 Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσευχέσθω·
εὐθυμεῖ τις, ψαλλέτω. **14** ἀσθενεῖ τις ἐν
ὑμῖν, προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους
τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ'
αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνό-
ματι κυρίου. **15** καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως
σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ
κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφε-
θήσεται αὐτῷ. **16** ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις
τὰ παραπτώματα καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλή-
λων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις δι-
καίου ἐνεργουμένη. **17** Ἡλίας ἄνθρωπος
ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύ-
ξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ
τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ·
18 καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς
ὑετὸν ἔδωκεν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν
καρπὸν αὐτῆς.

11. (υπομειναντας) . . ειδετε . . (πολυευσπλαγχν.) . . εστιν ο κυριος 12. υπο κρισιν: ς (non ς*) εις υποκρισιν 14. του κυριου 16. (εξ. αλλ. τας αμαρτιας) . . (προσευχεσθε)

12 Mt. 5, 34 ss. 23, 16. 16 Ioh. 9, 31. 17 *1 Reg. 18, 1. Lc. 4, 25.

beatificamus qui sustinuerunt: sufferen-
tiam Iob audistis, et finem domini vidi-
stis, quoniam misericors est dominus et
miserator.

12 ([19]) Ante omnia autem, fratres mei,
nolite iurare, neque per caelum neque
per terram neque aliud quodcumque iu-
ramentum. Sit autem sermo vester est
est, non non, ut non sub iudicio deci-
datis.

13 Tristatur aliquis vestrum? oret. Ae-
quo animo est? psallat. **14** Infirmatur
quis in vobis? inducat presbyteros eccle-
siae, et orent super eum, ungentes eum
oleo in nomine domini. **15** Et oratio fidei
salvabit infirmum, et allevabit eum do-
minus; et si in peccatis sit, remittetur ei.
16 Confitemini ergo alterutrum peccata
vestra, et orate pro invicem, ut salve-
mini: multum enim valet deprecatio iusti
adsidua. **17** ([20]) Helias homo erat simi-
lis nobis passibilis, et oratione oravit ut
non plueret super terram, et non pluit
annos tres et menses sex; **18** et rursus
oravit, et caelum dedit pluviam et terra
dedit fructum suum.

11. eos qui . . dominus est 13. AF *aliique* oret aequo animo et psallat 15. alleviabit . . V remittentur, A dimittentur 18. rursum

12 Mt. 5, 34 ss. 25, 16. 16 Ioh. 9, 31. 17 *1 Reg. 18, 1. Lc. 4, 25.

19 Ἀδελφοί, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ
ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν,
20 γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν
ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

19. (αδελφ. μου)

19 Mt 18, 15. 20 1 Pet. 4, 8.

19 Fratres mei, si quis ex vobis erraverit a veritate et converterit quis eum,
20 scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam eius a morte et operiet multitudinem peccatorum.

20. (vitae suae) . . A cooperit, F operit

19 Mt. 18, 15. 20 1 Pet. 4, 8.

ΠΕΤΡΟΥ Α.

I.

Salus et spes nostra Christus. Adversa fidem probant. Prophetae ad nos. Redemptis care regeneratisque verbo dei sancte vivendum.

1 Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλε-
κτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου, Γα-
λατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας,
2 κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ
πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵ-
ματος Ἰησοῦ Χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰ-
ρήνη πληθυνθείη.

3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ
αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα
ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ
νεκρῶν, 4 εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ
ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν
οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς 5 τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ
φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν
ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.
6 ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον λυ-

I. 4. εις υμας: ς (non ς[e]) εις ημας° 6. ει δεον εστι

I. 3 Eph. 1, 3. Tit. 3, 5. 7. 5 Rom. 8, 18. 6 s. Iac. 1, 2 s.

EPISTULA

PETRI APOSTOLI I.

I.

Salus et spes nostra Christus. Adversa fidem probant. Prophetae ad nos. Redemptis care regeneratisque verbo dei sancte vivendum.

1 Petrus apostolus Iesu Christi electis
advenis dispersionis Ponti Galatiae Cap-
padociae Asiae et Bithyniae, 2 secun-
dum praescientiam dei patris, in sancti-
ficationem spiritus, in oboedientiam et
aspersionem sanguinis Iesu Christi. Gra-
tia vobis et pax multiplicetur.

3 (1) Benedictus deus et pater domini
nostri Iesu Christi, qui secundum ma-
gnam misericordiam suam regeneravit
nos in spem vivam per resurrectionem
Iesu Christi ex mortuis, 4 in hereditatem
incorruptibilem et incontaminatam et im-
marcescibilem, conservatam in caelis vo-
bis 5 qui in virtute dei custodimini per
fidem in salutem paratam revelari in
tempore novissimo. 6 In quo exultatis,
modicum nunc si oportet contristari in

I. 3. miseric. suam magnam 4. in coelis in vobis 6. exultabitis

---

I. 3 Eph. 1, 3. Tit. 3, 5. 7. 5 Rom. 8, 18. 6 s. Iac. 1, 2 s.

πηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, 7 ἵνα
τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμό-
τερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς
δὲ δοκιμαζομένου εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ
δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, 8 ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν
ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε
χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, 9 κο-
μιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως σωτηρίαν
ψυχῶν. 10 περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν
καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς
ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, 11 ἐρευ-
νῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ
ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρόμενον
τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ
ταῦτα δόξας, 12 οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ
ἑαυτοῖς ἡμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά, ἃ νῦν
ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων
ὑμᾶς πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρα-
νοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.
13 Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς
διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελείως ἐλπίσατε
ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκα-
λύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. 14 ὡς τέκνα ὑπα-

7. πολυ τιμιωτερον .. τιμ. και δοξ. 8. ιδοντες : ει-
δοτες .. (αγαλλιατε) 9. πιστεως υμων 12. ημιν δε :
(υμιν δε) .. εν πνευματι

14 Rom. 12, 2.

variis temptationibus, 7 ut probatio ve-
strae fidei, multo pretiosior auro quod
per ignem probatur, ([2]) inveniatur in
laudem et gloriam et honorem in reve-
latione Iesu Christi; 8 quem cum non
videritis diligitis, in quem nunc quoque
non videntes, credentes autem exultatis
laetitia inenarrabili et glorificata, 9 re-
portantes finem fidei vestrae, salutem ani-
marum. 10 De qua salute exquisierunt
atque scrutati sunt prophetae qui de fu-
tura in vobis gratia prophetaverunt,
11 scrutantes in quod vel quale tempus
significaret in eis spiritus Christi prae-
nuntians eas quae in Christo sunt pas-
siones et posteriores glorias; 12 quibus
revelatum est quia non sibi ipsis, vobis
autem, ministrabant ea quae nunc ad-
nuntiata sunt vobis per eos qui evange-
lizaverunt vobis spiritu sancto misso de
caelo, in quem desiderant angeli pro-
spicere.

13 ([3]) Propter quod succincti lumbos
mentis vestrae, sobrii, perfecte sperate in
eam quae offertur vobis gratiam in re-
velatione Iesu Christi. 14 Quasi filii ob-

7. AF *aliique* praetiosior sit .. (in revelationem)
8. non videntes: VA *add* creditis .. cred. autem:
(quem cum [**add* non] videritis) .. VA exultabitis
9. (animarum vestrarum) 12. sibimet ipsis .. nun-
ciata 13. AF in revelationem

14 Rom. 12, 2.

χοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον
ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, 15 ἀλλὰ
κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ
ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, 16 διότι
γέγραπται "Αγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος.
17 καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσω-
πολήμπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔρ-
γον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρό-
νον ἀναστράφητε, 18 εἰδότες ὅτι οὐ φθαρ-
τοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ
τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαρα-
δότου, 19 ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ
ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, 20 προ-
εγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου,
φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων
δι' ὑμᾶς 21 τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς
θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ
δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν
καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν.

22 Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ
ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπό-
κριτον, ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε
ἐκτενῶς, 23 ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπο-
ρᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου

16. γενεσθε . . αγιος ειμι 17. απροσωποληπτως
20. επ εσχατων 21. πιστευοντας 22. της αληθ. δια
πνευματος . . εκ καθαρας καρδ.

16 *Lev. 11, 44. 19. 2.

oedientiae, non configurati prioribus igno-
rantiae vestrae desideriis, 15 sed secundum
eum qui vocavit vos sanctum et ipsi sancti
in omni conversatione sitis, 16 quoniam
scriptum est Sancti eritis, quoniam ego
sanctus sum. 17 Et si patrem invocatis
eum qui sine acceptione personarum iudi-
cat secundum uniuscuiusque opus, in ti-
more incolatus vestri tempore conversa-
mini, 18 scientes quod non corruptibi-
libus, auro vel argento, redempti estis
de vana vestra conversatione paternae
traditionis, 19 sed pretioso sanguine
quasi agni incontaminati et immaculati
Christi, 20 praecogniti quidem ante con-
stitutionem mundi, (4) manifestati autem
novissimis temporibus propter vos, 21 qui
per ipsum fideles estis in deo qui susci-
tavit eum a mortuis et dedit ei gloriam,
ut fides vestra et spes esset in deo.

22 Animas vestras castificantes in ob-
oedientia caritatis, in fraternitatis amore
simplici, ex corde invicem diligite atten-
tius, 23 renati non ex semine corrupti-
bili sed incorruptibili, per verbum dei

15. in omni conversatione sancti 16. (estote, quia et ego) 19. V immac. Chr. et incontam., A immac. et incontam. Iesu Chr. 20 mundi constitutionem 22. (in oboedientiam)

16 *Lev. 11, 44. 19, 2.

ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος. **24** διότι πᾶσα
σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς
ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ
ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν· **25** τὸ δὲ ῥῆμα
κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστιν
τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

II.

Lapides vivi. Gens dei sancta. Vita pura gentium causa. Parendum praepositis. Patiendum ad exemplum Christi.

1 Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ
πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ
πάσας καταλαλιάς, **2** ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη
τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα
ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, **3** εἴπερ
ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. **4** πρὸς
ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώ-
πων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον παρὰ δὲ θεῷ
ἐκλεκτόν, ἔντιμον, **5** καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι
ζῶντες οἰκοδομεῖσθε, οἶκος πνευματικός,
ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυ-
σίας εὐπροσδέκτους θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, **6** διότι περιέχει ἐν γραφῇ Ἰδοὺ τί-
θημι ἐν Σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον ἐκλεκτὸν

23. μενοντος εις τον αιωνα 24. (om ως pr.) .. αυτης: °ανθρωπου .. (om αυτου)
II. 2. om εις σωτηριαν 3. ειπερ: (ει) 5. (εποικοδομ.) .. (εις ιερατευμα) .. τω θεω 6. °διο και .. εν τη γραφη

24 *Es. 40, 6 ss. Iac. 1. 10 s.
II. **1** Iac. 1, 21. **3** *Ps. 35 (34), 9 (8). **5** Eph. 2, 22. Rom. 12, 1. **6** *Es. 28, 16. Rom. 9, 33.

vivi et permanentis in aeternum. **24** Quia
omnis caro faenum, et omnis gloria eius
tamquam flos faeni: exaruit faenum, et
flos decidit: **25** verbum autem domini
manet in aeternum. ([5]) Hoc est autem
verbum quod evangelizatum est in vos.

II.

Lapides vivi. Gens dei sancta. Vita pura gentium causa. Parendum praepositis. Patiendum ad exemplum Christi.

1 Deponentes igitur omnem malitiam
et omnem dolum et simulationes et in-
vidias et omnes detractiones, **2** sicut
modo geniti infantes, rationabile sine
dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis
in salutem, **3** si gustastis quoniam dul-
cis dominus. **4** Ad quem accedentes,
lapidem vivum, ab hominibus quidem re-
probatum, a deo autem electum et ho-
norificatum, **5** ([6]) et ipsi tamquam lapi-
des vivi superaedificamini, domus spiri-
talis, sacerdotium sanctum, offerre spiri-
tales hostias acceptabiles deo per Iesum
Christum, **6** propter quod continet scri-
ptura Ecce pono in Sion lapidem sum-
mum angularem electum pretiosum, et qui

24. VA** ut faenum .. et flos eius 25. AF in vobis
II. 2. (et sine dolo) 3. VA si tamen .. (gustatis) .. VA est dominus 6. (et omnis qui)

24 *Es. 40, 6 ss. Iac. 1. 10 s.
II. **1** Iac. 1, 21. **3** *Ps. 35 (34), 9 (8). **5** Eph. 2, 22. Rom. 12, 1. **6** *Es. 28, 16. Rom. 9, 33.

ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ
καταισχυνθῇ.
7 ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πι-
στεύουσιν· ἀπειθοῦσιν δέ, λίθον ὃν ἀπεδο-
κίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη
εἰς κεφαλὴν γωνίας καὶ λίθος προσκόμμα-
τος καὶ πέτρα σκανδάλου,
8 οἳ προσκό-
πτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ
ἐτέθησαν.
9 ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βα-
σίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς πε-
ριποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ
ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυ-
μαστὸν αὐτοῦ φῶς·
10 οἵ ποτε οὐ λαός,
νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ
ἐλεηθέντες.

11 Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους
καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθε τῶν σαρκικῶν
ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς
ψυχῆς,
12 τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς
ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλα-
λοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν
ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν
ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

13 Ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτί-
σει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερ-
έχοντι,
14 εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ

7. (λιθος) 11. απεχεσθαι 12. εποπτευσαντες 13. (om ουν)

7 *Ps. 117 (118), 22. Mt. 21, 42. *Es. 8, 14. 8 Rom. 9, 32 s. 9 *Ex. 19, 6. *Es. 43, 20 s. 10 *Hos. 2, 23. Rom. 9, 25 s. 11 Iac. 4, 1. Rom. 7, 23. 12 3, 16. 2. 13 Rom. 13, 1 ss.

crediderit in eum non confundetur.
7 Vobis igitur honor credentibus, non
credentibus autem lapis quem reproba-
verunt aedificantes, hic factus est in ca-
put anguli et lapis offensionis et petra
scandali,
8 his qui offendunt verbo nec
credunt, in quo et positi sunt.
9 (7) Vos
autem genus electum, regale sacerdotium,
gens sancta, populus adquisitionis, ut vir-
tutes adnuntietis eius qui de tenebris vos
vocavit in admirabile lumen suum;
10 qui
aliquando non populus, nunc autem po-
pulus dei; qui non consecuti misericor-
diam, nunc autem misericordiam conse-
cuti.

11 (8) Carissimi, obsecro tamquam ad-
venas et peregrinos abstinere vos a car-
nalibus desideriis, quae militant adversus
animam,
12 conversationem vestram inter
gentes habentes bonam, ut in eo quod
detrahunt de vobis tamquam de malefa-
ctoribus, ex bonis operibus vos conside-
rantes glorificent deum in die visitationis.

13 (9) Subiecti estote omni humanae
creaturae propter deum, sive regi quasi
praecellenti,
14 sive ducibus tamquam

6. (in eo) . . (*confunditur) 8. F *om* his 11. obsecro vos 12. in eo quod detrectant 13. Subiecti igitur

7 *Ps. 117 (118), 22. Mt. 21, 42. *Es. 8, 14. 8 Rom. 9, 32 s. 9 *Ex. 19, 6. *Es. 43, 20 s. 10 *Hos. 2, 23. Rom. 9, 25 s. 11 Iac. 4, 1. Rom. 7, 23. 12 3, 16. 2. 13 Rom. 13, 1 ss.

πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν, ἔπαι-
νον δὲ ἀγαθοποιῶν· 15 ὅτι οὕτως ἐστὶν
τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν
τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν·
16 ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα
ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς
θεοῦ δοῦλοι. 17 πάντας τιμήσατε, τὴν
ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε,
τὸν βασιλέα τιμᾶτε. 18 Οἱ οἰκέται, ὑπο-
τασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις,
οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ
καὶ τοῖς σκολιοῖς. 19 τοῦτο γὰρ χάρις εἰ
διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας
πάσχων ἀδίκως. 20 ποῖον γὰρ κλέος εἰ
ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε;
ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπο-
μενεῖτε· τοῦτο γὰρ χάρις παρὰ θεῷ. 21 Εἰς
τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπα-
θεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπο-
γραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν
αὐτοῦ, 22 ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ
εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, 23 ὃς
λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ
ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως,
24 ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν
ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς

14. εκδικησιν μεν 16. δουλοι θεου 20. om γαρ sec.
21. ημων υμιν: ς^e υμων υμιν, ς ημων ημιν

16 Gal. 5. 13. 18 Eph. 6, 5. Col. 3. 22. 21 3. 18.
4, 1. Ioh. 13, 15. 22 ss. *Es. 53. 4 ss. 24 Col.
1, 22.

ab eo missis ad vindictam malefactorum,
laudem vero bonorum; 15 quia sic est
voluntas dei, ut benefacientes obmutescere
faciatis inprudentium hominum ignoran-
tiam, 16 quasi liberi, et non quasi vela-
men habentes malitiae libertatem, sed
sicut servi dei. 17 Omnes honorate, fra-
ternitatem diligite, deum timete, regem
honorificate. 18 Servi, subditi in omni
timore dominis, non tantum bonis et mo-
destis, sed etiam dyscolis. 19 Haec est
enim gratia, si propter conscientiam dei
sustinet quis tristitias patiens iniuste.
20 Quae enim gloria est, si peccantes et
colaphizati suffertis? Sed si bene facien-
tes et patientes sustinetis, haec est gra-
tia apud deum. 21 In hoc enim vocati
estis, quia et Christus passus est pro no-
bis, vobis relinquens exemplum ut se-
quamini vestigia eius, 22 qui peccatum
non fecit, nec inventus est dolus in ore
eius, 23 qui cum malediceretur non
maledicebat, cum pateretur non commi-
nabatur, tradebat autem se iudicanti in-
iuste, 24 qui peccata nostra ipse pertu-
lit in corpore suo super lignum, ut pec-

14. (ad vind. malorum) 18. subditi estote 19. dei
consc. 20. est gloria . . *om* et *sec.* . . patienter
21. AF** pro vobis . . (relinquens vobis) 22. (dol.
inv. est) 23. iudicanti se 24. (per lignum)

16 Gal. 5, 13. 18 Eph. 6, 5. Col. 3, 22. 21 3, 18.
4, 1. Ioh. 13, 15. 22 ss. *Es. 53, 4 ss. 24 Col.
1, 22.

ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζή-
σωμεν, οὗ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἰάθητε. 25 ἦτε
γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι, ἀλλ' ἐπεστρά-
φητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον
τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

III.

Ad uxores et maritos. Commendantur caritas, temperantia, patientia. Christi passio et descensus ad inferos. Vis baptismi.

1 Ὁμοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι
τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπει-
θοῦσιν τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν
ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται,
2 ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστρο-
φὴν ὑμῶν. 3 ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς
τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως
ἱματίων κόσμος, 4 ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς
καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ
πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές. 5 οὕτως γάρ
ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι
εἰς θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς, ὑποτασσόμεναι
τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, 6 ὡς Σάρρα ὑπή-
κουσεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα,
ἧς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ
φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. 7 Οἱ ἄν-

24. (om αυτου sec.) 25. πλανωμενα
III. 1. (om αι) . . κερδηθησωνται° 3. (om τριχων) . . (η περιθ.) 4. (ησ. π. πρ.) 5. εις: επι . . τον θεον 6. (υπηκουεν)

III. 1 Eph. 5, 22. Col. 3, 18. 3 1 Tim. 2, 9 s. 4 Eph. 3, 16. 6 *Gen. 18, 12. 7 Eph. 5, 25. 1 Cor. 7, 3.

catis mortui iustitiae viveremus, cuius
livore sanati estis: 25 eratis enim sicut
oves errantes, sed conversi estis nunc ad
pastorem et episcopum animarum ve-
strarum.

III.

Ad uxores et maritos. Commendantur caritas, temperantia, patientia. Christi passio et descensus ad inferos. Vis baptismi.

1 (10) Similiter mulieres subditae
suis viris, ut et si qui non credunt
verbo, per mulierum conversationem sine
verbo lucrifiant, 2 considerantes in ti-
more castam conversationem vestram.
3 Quarum sit non extrinsecus capillatura
aut circumdatio auri aut indumenti vesti-
mentorum cultus, 4 sed qui absconditus
cordis est homo in incorruptibilitate quieti
et modesti spiritus, quod est in conspe-
ctu dei locuples. 5 Sic enim aliquando
et sanctae mulieres sperantes in deo or-
nabant se, subiectae propriis viris, 6 sicut
Sarra oboedivit Abrahae, dominum eum
vocans, cuius estis filiae bene facientes
et non timentes ullam perturbationem.
7 (11) Viri similiter, cohabitantes secun-

24. vivamus
III. 1. VA Sim. et mul. subd. sint . . viris suis 3. non sit 4. est cordis . . quod: qui 5. (in domino) 6. Sara . . obediebat . . pertimentes

III. 1 Eph. 5, 22. Col. 3, 18. 3 1 Tim. 2, 9 s. 4 Eph. 3, 16. 6 *Gen. 18, 12. 7 Eph. 5, 25. 1 Cor. 7, 3.

δρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν ὡς
ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ, ἀπονέ-
μοντες τιμὴν ὡς καὶ συγκληρονόμοις χά-
ριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐκκόπτεσθαι τὰς
προσευχὰς ὑμῶν.

8 Τὸ δὲ τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμ-
παθεῖς, φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι, ταπεινό-
φρονες, 9 μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κα-
κοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τοὐναντίον
δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα
εὐλογίαν κληρονομήσητε. 10 ὁ γὰρ θέλων
ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς παυ-
σάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ καὶ χείλη
τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον, 11 ἐκκλινάτω δὲ
ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω
εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν, 12 ὅτι ὀφ-
θαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους καὶ ὦτα αὐτοῦ
εἰς δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ
ποιοῦντας κακά.

13 Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ
ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε; 14 ἀλλ᾽ εἰ καὶ
πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. τὸν
δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ τα-
ραχθῆτε, 15 κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἁγιά-
σατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἕτοιμοι δὲ
ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς

7. ως και συγκληρονομοι . . (εγκοπτεσθαι) 8. ταπεινοφρονες: φιλοφρονες 9. ειδοτες οτι 10. γλωσσαν αυτου . . χειλη αυτου 11. om δε . . ς (non ς[e]) om αγαθον, ζητησατω[oo] 12. οι οφθ. 13. (ζηλωται) 15. Χριστον: θεον . . (om δε sec.)

9 Rom. 12, 17. 10—12 *Ps. 33 (34), 12—16. 11 Heb. 12, 14. 14 2, 20. 4, 14. *Es. 8, 12 s.

dum scientiam quasi infirmiori vaso mu-
liebri, inpertientes honorem tamquam et
coheredibus gratiae vitae, ut ne inpedian-
tur orationes vestrae.

8 In fine autem omnes unanimes, com-
patientes, fraternitatis amatores, miseri-
cordes, humiles, 9 non reddentes malum
pro malo vel maledictum pro maledicto,
sed e contrario benedicentes, quia in hoc
vocati estis ut benedictionem hereditate
possideatis. 10 Qui enim vult vitam di-
ligere et videre dies bonos, coerceat
linguam suam a malo et labia ne lo-
quantur dolum, 11 declinet autem a
malo et faciat bonum, inquirat pacem et
sequatur eam, 12 quia oculi domini su-
per iustos et aures eius in preces eorum,
vultus autem domini super facientes mala.

13 Et quis est qui vobis noceat, si
boni aemulatores fueritis? 14 Sed et si
quid patimini propter iustitiam, beati.
Timorem autem eorum ne timueritis, et
non conturbemini, 15 dominum autem
Christum sanctificate in cordibus vestris,
parati semper ad satisfactionem omni

7. vasculo . . ut non 8. (In fide) .. misericordes: *add* modesti 9. vel: nec 10. dies videre .. VA labia eius 11. VA *om* autem

9 Rom. 12, 17. 10—12 *Ps. 33 (34). 12—16. 11 Heb. 12, 14. 14 2, 20. 4, 14. *Es. 8, 12 s.

λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ μετὰ
πραΰτητος καὶ φόβου, 16 συνείδησιν ἔχον-
τες ἀγαθήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε καται-
σχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγα-
θὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν. 17 κρεῖττον
γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα
τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. 18 ὅτι
καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν,
δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ
τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιη-
θεὶς δὲ πνεύματι, 19 ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν
φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν,
20 ἀπειθήσασίν ποτε ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ
τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κα-
τασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι,
τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι'
ὕδατος. 21 ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώ-
ζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου,
ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς
θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,
22 ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, πορευθεὶς
εἰς οὐρανὸν ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ
ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

15. om αλλα 16. εν ω καταλαλωσιν (-λουσιν) υμων ως κακοποιων 17. °θελει 18. επαθεν: (απεθανεν) . . °τω πνευματι 20. °°απαξ εξεδεχετο . . ολιγαι 21. ο: ς[c] (non ς) ω . . ημας

16 2, 12. 17 2, 20. 18 2, 21. 4, 1. 1 Tim. 3, 16.
19 Eph. 4, 9. 20 Mt. 24, 37 ss. *Gen. 7, 13.
22 Eph. 1, 20. Heb. 12, 2.

poscenti vos rationem de ea quae in vo-
bis est spe, sed cum modestia et timore,
16 conscientiam habentes bonam, ut in
eo quod detrahunt de vobis confundan-
tur qui calumniantur vestram bonam in
Christo conversationem. 17 (12) Melius
est enim bene facientes, si velit voluntas
dei, pati quam male facientes. 18 Quia
et Christus semel pro peccatis mortuus
est, iustus pro iniustis, ut nos offerret
deo, mortificatus carne, vivificatus autem
spiritu: 19 in quo et his qui in carcere
erant spiritibus veniens praedicavit, 20 qui
increduli fuerant aliquando, quando ex-
pectabat dei patientia in diebus Noe, cum
fabricaretur arca, in qua pauci, id est
octo animae salvae factae sunt per aquam.
21 (13) Quod et vos nunc similis formae
salvos facit baptisma, non carnis depo-
sitio sordium, sed conscientiae bonae in-
terrogatio in deum, per resurrectionem
Iesu Christi, 22 qui est in dextera dei,
profectus in caelum, subiectis sibi ange-
lis et potestatibus et virtutibus.

16. *om* de . . F *aliique* de vob. tamquam de male-factoribus 17. vol. dei velit 18. pro pecc. nostris . . (mortificatos) . . quidem carne . . (**vivificatos) 20. exspectabant . . patientiam (clementia) 21. (fecit) 22. dei: VA *add* deglutiens mortem ut vitae aeternae heredes efficeremur

16 2, 12. 17 2, 20. 18 2, 21. 4, 1. 1 Tim. 3, 16.
19 Eph. 4, 9. 20 Mt. 24, 37 ss. *Gen. 7, 13.
22 Eph. 1, 20. Heb. 12, 2.

IV.

Deo nova vita dicanda et fratribus. Gaudendum calamitatum probatione.

1 Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς
τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν
ἐν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίας, 2 εἰς τὸ μη-
κέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι
θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον.
3 ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ
βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι, πεπορευ-
μένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυ-
γίαις, κώμοις, πότοις καὶ ἀθεμίτοις εἰδω-
λολατρείαις, 4 ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συν-
τρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας
ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες, 5 οἳ ἀποδώ-
σουσιν λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶν-
τας καὶ νεκρούς. 6 εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νε-
κροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσιν μὲν κατὰ
ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσιν δὲ κατὰ θεὸν
πνεύματι.

7 Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρο-
νήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς προσευχάς,
8 πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην
ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος

IV. 1. παθοντος υπερ ημων . . (om εν) 3. αρκ. γαρ ημιν . . χρον. του βιου . . το θελημα . . κατεργασασθαι 7. εις τας πρ. 8. (om δε) . . ϛ$^{\theta}$ (non ϛ) η αγαπη . . καλυψει

IV. 1 3, 18. 2, 21. 24. 1 s. Rom. 6, 6 s. 6 3, 19. 7 Iac. 5, 8. 8 Iac. 5, 20. *Prov. 10, 12.

IV.

Deo nova vita dicanda et fratribus. Gaudendum calamitatum probatione.

1 (14) Christo igitur passo in carne et
vos eadem cogitatione armamini, quia
qui passus est carne desiit a peccatis,
2 ut iam non hominum desideriis sed
voluntati dei quod reliquum est in carne
vivat temporis. 3 Sufficit enim praeter-
itum tempus ad voluntatem gentium con-
summandam, qui ambulaverunt in luxu-
riis, desideriis, vinolentiis, comesationi-
bus, potationibus et inlicitis idolorum cul-
tibus; 4 in quo admirantur non concur-
rentibus vobis in eandem luxuriae confu-
sionem, blasphemantes; 5 qui reddent
rationem ei qui paratus est iudicare vi-
vos et mortuos. 6 (15) Propter hoc enim
et mortuis evangelizatum est, ut iudicen-
tur quidem secundum homines in carne,
vivant autem secundum deum in spiritu.

7 Omnium autem finis appropinquavit.
(16) Estote itaque prudentes et vigilate in
orationibus, 8 ante omnia autem mu-
tuam in vosmet ipsos caritatem conti-
nuam habentes, quia caritas operit mul-

IV. 1. est in carne 2. desideriis hominum 3. his qui ambulaverunt . . (in desideriis) 8. (*om* autem) . . in vobismet ipsis . . (habentes continuam) . . (cooperit)

IV. 1 3, 18. 2, 21. 24. 1 s. Rom. 6, 6 s. 6 3, 19. 7 Iac. 5, 8. 8 Iac. 5, 20. *Prov. 10, 12.

ἁμαρτιῶν, **9** φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ
γογγυσμοῦ, **10** ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χά-
ρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς
καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ·
11 εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ, εἴ τις δια-
κονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός,
ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζηται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ᾧ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν
πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένῃ, ὡς
ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος, **13** ἀλλὰ καθὸ
κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν
χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δό-
ξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. **14** εἰ
ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι,
ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα
ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. **15** μὴ γάρ τις ὑμῶν
πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς
ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος· **16** εἰ δὲ ὡς
Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ
τὸν θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ. **17** ὅτι ὁ
καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ

9. γογγυσμων 13. καθο: ς° (non ς) καθως 14. (της δοξ. και δυναμεως) . . add in f. κατα μεν αυτους βλασφημειται, κατα δε υμας δοξαζεται 16. ονοματι: μερει

9 Heb. 13, 2. Phil. 2, 14. **10** Rom. 12, 6. **11** 5, 11. Col. 3, 17. **13** Rom. 8, 17. 2 Cor. 1, 7. **14** 3, 14. Mt. 5, 10. **15** 2, 20.

titudinem peccatorum, **9** hospitales in-
vicem sine murmuratione, **10** unusquis-
que sicut accepit gratiam, in alterutrum
illam administrantes sicut boni dispensa-
tores multiformis gratiae dei; **11** si quis
loquitur, quasi sermones dei, si quis mi-
nistrat, tamquam ex virtute quam admi-
nistrat deus, ut in omnibus honorificetur
deus per Iesum Christum, cui est gloria
et imperium in saecula saeculorum, amen.

12 ([17]) Carissimi, nolite peregrinari in
fervore qui ad temptationem vobis fit,
quasi novi aliquid vobis contingat, **13** sed
communicantes Christi passionibus gau-
dete, ut et in revelatione gloriae eius
gaudeatis exultantes. **14** Si exprobramini
in nomine Christi, beati eritis, quoniam
gloriae dei spiritus in vobis requiescit.
15 ([18]) Nemo enim vestrum patiatur quasi
homicida aut fur aut maledicus aut alie-
norum appetitor: **16** si autem ut Chri-
stianus, non erubescat, glorificet autem
deum in isto nomine. **17** Quoniam tem-
pus ut incipiat iudicium de domo dei:

10. (accipit) 11. (*om* saeculorum) 13. (in revelationem) 14. quoniam quod est honoris gloriae et virtutis dei, et qui est eius spiritus . . super vos . . (*add in fine* ab aliis blasphematus, a vobis autem honorificatus) 15. Nemo autem . . ut homicida 17. tempus est . . a domo (de domu)

9 Heb. 13, 2. Phil. 2, 14. **10** Rom. 12, 6. **11** 5, 11. Col. 3, 17. **13** Rom. 8, 17. 2 Cor. 1, 7. **14** 3, 14. Mt. 5, 10. **15** 2, 20.

οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν,
τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ
εὐαγγελίῳ; 18 καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις
σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φα-
νεῖται; 19 ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ
τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ὡς πιστῷ κτίστῃ παρα-
τιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθο-
ποιίαις.

V.

Presbyterorum ceterorumque officia. Diabolo resistendum. Vota et salutationes.

1 Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ
ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χρι-
στοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀπο-
καλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· 2 ποιμάνατε
τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκα-
στῶς ἀλλ' ἑκουσίως, μὴ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ
προθύμως, 3 μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν
κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου·
4 καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κο-
μιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέ-
φανον.

5 Ὁμοίως νεώτεροι ὑποτάγητε πρεσβυ-
τέροις, πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφρο-
σύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφά-
νοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν

17. (αφ υμων) 19. (om ως) . . °τ. ψ. εαυτων . . εν αγαθοποιια
V. 1. (Πρεσβ. ουν εν) 2. επισκοπουντες μη αναγκαστως . . (εκουσ. κατα θεον) . . μη: μηδε 5. αλληλοις υποτασσομενοι

18 *Prov. 11. 31. 19 3, 17.
V. 2 Act. 20, 28. Tit. 1, 7. 11. 5 Eph. 5, 21. *Prov. 3, 34. Iac. 4, 6.

si autem primum a nobis, qui finis eorum
qui non credunt dei evangelio? 18 Et si
iustus vix salvabitur, impius et peccator
ubi parebunt? 19 Itaque et hi qui patiuntur
secundum voluntatem dei, fideli creatori
commendent animas suas in benefactis.

V.

Presbyterorum ceterorumque officia. Diabolo resistendum. Vota et salutationes.

1 ([19]) Seniores ergo qui in vobis sunt
obsecro consenior et testis Christi pas-
sionum, qui et eius quae in futuro reve-
landa est gloriae communicator. 2 Pascite
qui est in vobis gregem dei, providentes
non coactos sed spontanee secundum
deum, neque turpis lucri gratia sed vo-
luntarie, 3 neque ut dominantes in cle-
ris, sed formae facti gregi ex animo:
4 et cum apparuerit princeps pastorum,
percipietis immarcescibilem gloriae co-
ronam.

5 ([20]) Similiter adolescentes subditi
estote senioribus, omnes autem invicem
humilitatem insinuate, quia deus superbis
resistit, humilibus autem dat gratiam.

17. quis finis 19. (commendant)
V. 2. in vobis est . . coacte 3. forma . . gregis

18 *Prov. 11, 31. 19 5, 17.
V. 2 Act. 20, 28. Tit. 1, 7. 11. 5 Eph. 5, 21. *Prov. 3, 34. Iac. 4, 6.

χάριν. 6 ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κρα-
ταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν
καιρῷ, 7 πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρ-
ρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ
ὑμῶν.

8 Νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος
ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπα-
τεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ· 9 ᾧ ἀντίστητε
στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν
παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι
ἐπιτελεῖσθαι. 10 ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος
ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δό-
ξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὀλίγον παθόντας αὐ-
τὸς καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει, θεμε-
λιώσει. 11 αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶ-
νας, ἀμήν.

12 Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελ-
φοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα,
παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι
ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ, εἰς ἣν ἑστήκατε.
13 ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκ-
λεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου. 14 ἀσπά-
σασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης.

Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

6. (add in f. επισκοπης) 8. οτι ο αντιδικος . . (κα-
ταπιειν) 10. ημας . . καταρτισαι υμας, στηριξαι,
σθενωσαι, θεμελιωσαι . . (om θεμελ.) 11. η δοξα
και το κρατος . . αιωνας των αιωνων 12. (εις ην
στητε) 14. εν Χριστω Ιησου· Αμην

7 * Ps. 54 (55), 22. 9 Iac. 4, 7. 10 Heb. 13, 21.
11 4, 11. 14 Rom. 16, 16. 2 Cor. 13, 12.

6 Humiliamini igitur sub potenti manu
dei, ut vos exaltet in tempore visitationis,
7 omnem sollicitudinem vestram proii-
cientes in eum, quoniam ipsi cura est de
vobis.

8 Sobrii estote, vigilate, quia adversa-
rius vester diabolus tamquam leo rugiens
circuit, quaerens quem devoret; 9 cui
resistite fortes fide, scientes eadem pas-
sionum ei quae in mundo est vestrae fra-
ternitati fieri. 10 ([21]) Deus autem omnis
gratiae, qui vocavit nos in aeternam suam
gloriam in Christo Iesu, modicum passos
ipse perficiet confirmabit solidabitque.
11 Ipsi imperium in saecula saeculorum,
amen.

12 Per Silvanum vobis fidelem fratrem,
ut arbitror, breviter scripsi, obsecrans et
contestans hanc esse veram gratiam dei,
in qua state. 13 Salutat vos quae est in
Babylone conelecta et Marcus filius meus.
14 Salutate invicem in osculo sancto.

Gratia vobis omnibus qui estis in Chri-
sto Iesu.

8. et vigilate 9. in fide . . VA eandem passionem
. . (fraternitatis) 11. gloria et imperium 12. fide-
lem fratrem vobis . . (in qua et) . . statis 13. vos:
VA *add* ecclesia . . coelecta 14. *add in fine* amen.

7 * Ps. 54 (55), 22. 9 Iac. 4, 7. 10 Heb. 13, 21.
11 4, 11. 14 Rom. 16, 16. 2 Cor. 13, 12.

ΠΕΤΡΟΥ Β.

I.

Augenda virtutis studia. Petrus brevi moriturus, testis transfigurationis. Verbum propheticum.

1 Συμεὼν Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστο-
λος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἰσότιμον ἡμῖν λα-
χοῦσιν πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν
καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. 2 χάρις ὑμῖν
καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ
θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

3 Ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως
αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδω-
ρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαν-
τος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ, 4 δι' ὧν
τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν ἐπαγγέλματα
δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας
κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν κό-
σμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς, 5 καὶ αὐτὸ τοῦτο
δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχο-
ρηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν,
ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, 6 ἐν δὲ τῇ
γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ
τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐ-

I. 1. (Σιμων) 3. ημας δια δοξης και αρετης 4. τα μεγ. ημιν και τιμια (τα μεγ. κ. τιμ. ημιν).. (εν τω κοσμω) 5. (και αυτοι δε σπ.)

I. 1 Act. 15, 14. 2 1 Pet. 1, 2. Iud. 2. 2, 20. 3, 18.

EPISTULA PETRI APOSTOLI II.

I.

Augenda virtutis studia. Petrus brevi moriturus, testis transfigurationis. Verbum propheticum.

1 (1) Simon Petrus servus et aposto-
lus Iesu Christi his qui coaequalem nobis
sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri et
salvatoris Iesu Christi. 2 Gratia vobis
et pax adimpleatur in cognitione domini
nostri.

3 Quomodo omnia nobis divinae virtu-
tis suae quae ad vitam et pietatem do-
nata sunt per cognitionem eius qui voca-
vit nos propria gloria et virtute, 4 per
quae maxima et pretiosa nobis promissa
donavit, ut per haec efficiamini divinae
consortes naturae, fugientes eius quae in
mundo est concupiscentiae corruptionem.
5 (2) Vos autem curam omnem subinfe-
rentes ministrate in fide vestra virtutem,
in virtute autem scientiam, 6 in scientia
autem abstinentiam, in abstinentia autem
patientiam, in patientia autem pietatem,

I. 1. iis qui .. nobiscum 2. (agnitione) .. dei et Christi Iesu domini nostri 3. AF *aliique* donata est 4. V per quem. A per quam

I. 1 Act. 15, 14. 2 1 Pet. 1, 2. Iud. 2. 2, 20. 3. 18.

σέβειαν, 7 ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλα-
δελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην.
8 ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονά-
ζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστη-
σιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ ἐπίγνωσιν· 9 ᾧ γὰρ μὴ πάρεστιν
ταῦτα, τυφλός ἐστιν μυωπάζων, λήθην
λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ
ἁμαρτημάτων. 10 διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί,
σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ
ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ
μὴ πταίσητέ ποτε. 11 οὕτως γὰρ πλου-
σίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς
τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ
σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

12 Διὸ μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν
περὶ τούτων, καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμέ-
νους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. 13 δίκαιον
δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ
σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει,
14 εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ
σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι. 15 σπου-
δάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ
τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖ-
σθαι. 16 οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις
ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ

8. υπαρχοντα: (παροντα) 9. αμαρτιων 11. ουτω
12. μελλησω: ουκ αμελησω . . υμας αει

12 Iud. 5. 13 3, 1. 14 Io. 21, 19.

7 in pietate autem amorem fraternitatis,
in amore autem fraternitatis caritatem.
8 Haec enim si vobiscum adsint et su-
perent, non vacuos nec sine fructu vos
constituent in domini nostri Iesu Christi
cognitione: 9 cui enim non praesto sunt
haec, caecus est et manu temptans, obli-
vionem accipiens purgationis veterum suo-
rum delictorum. 10 (3) Quapropter, fra-
tres, magis satagite ut per bona opera
certam vestram vocationem et electionem
faciatis: haec enim facientes non pecca-
bitis aliquando. 11 Sic enim abundanter
ministrabitur vobis introitus in aeternum
regnum domini nostri et salvatoris Iesu
Christi.

12 Propter quod incipiam vos semper
commonere de his, et quidem scientes et
confirmatos in praesenti veritate. 13 Iu-
stum autem arbitror, quamdiu sum in
hoc tabernaculo, suscitare vos in com-
monitione, 14 certus quod velox est de-
positio tabernaculi mei, secundum quod et
dominus noster Iesus Christus significa-
vit mihi. 15 (4) Dabo autem operam et
frequenter habere vos post obitum meum
ut horum memoriam faciatis. 16 Non
enim doctas fabulas secuti notam fecimus
vobis domini nostri Iesu Christi virtutem

8. (Haec autem omnia) 10. (agite) 12. confirmatos vos

12 Iud. 5. 13 3, 1. 14 Io. 21, 19.

παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς
ἐκείνου μεγαλειότητος. 17 λαβὼν γὰρ παρὰ
θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν φωνῆς ἐνε-
χθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρε-
ποῦς δόξης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγα-
πητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα. 18 καὶ ταύ-
την τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ
ἐνεχθεῖσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ
ἁγίῳ, 19 καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προ-
φητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες
ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως
οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, 20 τοῦτο πρῶτον
γινώσκοντες ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς
ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται. 21 οὐ γὰρ
θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία ποτέ,
ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλη-
σαν ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι.

II.

Falsi doctores venturi. Exempla poenae quae manet effrenatos seductores. Crimen defectionis a fide.

1 Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν
τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδι-
δάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις
ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς
δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς

21. ποτε προφητεια . . ελ. οι αγιοι (ελ. αγ.) θεου ανθρ.

17 Mt. 17, 5. 3, 17. 18 Mt. 17, 1.
II. 1 Mt. 24, 4. Iud. 4.

et praesentiam, sed speculatores facti
illius magnitudinis. 17 Accipiens enim a
deo patre honorem et gloriam, voce de-
lapsa ad eum huiuscemodi a magnifica
gloria Hic est filius meus dilectus, in quo
mihi complacui. 18 Et hanc vocem nos
audivimus de caelo allatam, cum esse-
mus cum ipso in monte sancto, 19 (5) et
habemus firmiorem propheticum sermo-
nem, cui bene facitis attendentes quasi
lucernae lucenti in caliginoso loco, donec
dies lucescat et lucifer oriatur in cordi-
bus vestris, 20 hoc primum intellegentes
quod omnis prophetia scripturae propria
interpretatione non fit: 21 non enim vo-
luntate humana allata est aliquando pro-
phetia, sed spiritu sancto inspirati locuti
sunt sancti dei homines.

II.

Falsi doctores venturi. Exempla poenae quae manet effrenatos seductores. Crimen defectionis a fide.

1 Fuerunt vero et pseudoprophetae in
populo, sicut et in vobis erunt magistri
mendaces, qui introducent sectas perdi-
tionis, et eum qui emit eos dominum
negant, superducentes sibi celerem

16. (*om* et praesentiam) 17. *add in fine* ipsum audite 19. elucescat
II. 1. (inducent)

17 Mt. 17, 5. 3, 17. 18 Mt. 17, 1.
II. 1 Mt. 24, 4. Iud. 4.

ταχινὴν ἀπώλειαν, 2 καὶ πολλοὶ ἐξακολου-
θήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' οὓς ἡ
ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, 3 καὶ
ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπο-
ρεύσονται, οἷς τὸ κρῖμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ,
καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει.

4 Εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων
οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρτα-
ρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους,
5 καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ
ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξεν,
κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, 6 καὶ
πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας
καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπόδειγμα μελλόν-
των ἀσεβεῖν τεθεικώς, 7 καὶ δίκαιον Λὼτ
καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν
ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο· 8 βλέμ-
ματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐγκατοικῶν
ἐν αὐτοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν
ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν· 9 οἶδεν κύριος
εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ
εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν,

II. 2. ασελγειαις: °απωλειαις 4. (σειροις) . . °τετηρημενους (κολαζομενους τηρειν) 5. αλλ

4 9. Iud. 6. 5 3, 6 1 Pet. 3, 20. *Gen. 7. 6 Iud. 7. *Gen. 19.

perditionem, 2 et multi sequentur eorum
luxurias, per quos via veritatis blasphe-
mabitur, 3 et in avaritia fictis verbis de
vobis negotiabuntur, quibus iudicium iam
olim non cessat, et perditio eorum non
dormitat.

4 (6) Si enim deus angelis peccantibus
non pepercit, sed rudentibus inferni de-
tractos in tartarum tradidit in iudicium
cruciandos reservari, 5 et originali mundo
non pepercit, sed octavum Noe iustitiae
praeconem custodivit, diluvium mundo
impiorum inducens, 6 et civitates Sodo-
morum et Gomorraeorum in cinerem red-
igens eversione damnavit, exemplum
eorum qui impie acturi sunt ponens,
7 et iustum Loth oppressum a nefando-
rum iniuria ac luxuriosa conversatione
eripuit: 8 aspectu enim et auditu iustus
erat habitans apud eos qui de die in
diem animam iustam iniquis operibus
cruciabant: 9 novit dominus pios de
temptatione eripere, iniquos vero in diem

2. (sequuntur) 4. (rugientibus) . . cruciandos in iudicium 7. Lot . . (*om* ac luxuriosa) . . (eruit)

4 9. Iud. 6. 5 3, 6. 1 Pet. 3, 20. *Gen. 7. 6 Iud. 7. *Gen. 19.

10 μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπι-
θυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος
καταφρονοῦντας. τολμηταὶ αὐθάδεις, δόξας
οὐ τρέμουσιν βλασφημοῦντες, 11 ὅπου
ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες
οὐ φέρουσιν κατ᾽ αὐτῶν βλάσφημον κρίσιν·
12 οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῷα γεγεννημένα
φυσικὰ εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς
ἀγνοοῦσιν βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐ-
τῶν καὶ φθαρήσονται 13 κομιούμενοι μι-
σθὸν ἀδικίας, ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν
ἡμέρᾳ τρυφήν, σπίλοι καὶ μῶμοι ἐντρυφῶν-
τες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν συνευωχούμενοι
ὑμῖν, 14 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοι-
χαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἁμαρτίας, δε-
λεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γε-
γυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας
τέκνα, 15 καταλιπόντες εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλα-
νήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ
Βαλαὰμ τοῦ Βοσόρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγά-
πησεν, 16 ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανο-
μίας· ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ
φθεγξάμενον ἐκώλυσεν τὴν τοῦ προφήτου
παραφρονίαν. 17 οὗτοί εἰσιν πηγαὶ ἄνυδροι

11. παρα κυριω βλασφημον 12. ς (non ςe) φυσικα γεγεννημενα (sic ς, ςe γεγενν.) . . και φθαρ.: καταφθαρησονται 13. (εν τ. αγαπαις) 14. (ακαταπαυστου) . . πλεονεξιαις 15. °την ευθειαν . . Βοσορ: (Βεωρ)

10 Iud. 8. 11 Iud. 9. 12 Iud. 10. 13 Iud. 12. 15 Iud. 11. *Num. 22, 5 ss. 17 Iud. 13.

iudicii cruciandos reservare, 10 magis
autem eos qui post carnem in concupi-
scentia immunditiae ambulant dominatio-
nemque contemnunt. Audaces, sibi pla-
centes, sectas non metuunt blaspheman-
tes, 11 (7) ubi angeli, fortitudine et virtute
cum sint maiores, non portant adversum
se execrabile iudicium: 12 hi vero velut
inrationabilia pecora naturaliter in captio-
nem et in perniciem in his quae ignorant
blasphemantes in corruptione sua et per-
ibunt, 13 percipientes mercedem iniusti-
tiae, voluptatem existimantes diei delicias,
coinquinationes et maculae deliciis af-
fluentes in conviviis suis, luxuriantes vo-
biscum, 14 oculos habentes plenos ad-
ulterio et incessabiles delicti, pellicentes
animas instabiles, cor exercitatum avaritia
habentes, maledictionis filii, 15 derelin-
quentes rectam viam erraverunt, secuti
viam Balaam ex Bosor, qui mercedem
iniquitatis amavit, 16 correptionem vero
habuit suae vesaniae: subiugale mutum
in hominis voce loquens prohibuit pro-
phetae insipientiam. 17 (8) Hi sunt
fontes sine aqua et nebulae turbinibus

9. reservare cruciandos 10. metuunt: V *add* introducere, *item* A facere 12. sua peribunt 13. (voluntatem) . . (*om* suis) 14. adulterii . . incessabilis delicti (incessabili delicto) . . pellicientes 15. (secuti sunt) 16. mutum animal hominis

10 Iud. 8. 11 Iud. 9. 12 Iud. 10. 13 Iud. 12. 15 Iud. 11. *Num. 22, 5 ss. 17 Iud. 13.

καὶ ὁμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οἷς
ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. 18 ὑπέρ-
ογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεά-
ζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείας τοὺς
ὀλίγως ἀποφεύγοντας, τοὺς ἐν πλάνῃ ἀνα-
στρεφομένους, 19 ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγ-
γελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς
φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ
δεδούλωται. 20 εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ
μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κυ-
ρίου καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις
δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν
αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων.
21 κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι
τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν
ἐπιστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς
ἁγίας ἐντολῆς. 22 συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ
τῆς ἀληθοῦς παροιμίας Κύων ἐπιστρέψας
ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καί Ὗς λουσαμένη
εἰς κυλισμὸν βορβόρου.

III.

Incendium mundi et instauratio; adventus Christi subitus. Novi caeli. De difficultate epistularum Pauli.

1 Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν

17. και ομιχλαι: νεφελαι . . εις αιωνα τετηρηται 18. ς (ς^e praem. εν) ασελγειαις . . ολιγως: οντως . . αποφυγοντας 20. (τ. κυρ. ημων) 21. (υποστρεψαι, item εις τα οπισω αναχαμψαι) 22. συμβεβ. δε . . κυλισμα

18 Iud. 16. 20 1, 2. 3, 18. Mt. 12, 45. 22 *Prov. 26, 11.
III. 1 1, 13.

exagitatae, quibus caligo tenebrarum reser-
vatur. 18 Superba enim vanitatis loquen-
tes pellicent in desideriis carnis luxuriae
eos qui paululum effugiunt, qui in errore
conversantur, 19 libertatem illis promit-
tentes, cum ipsi servi sint corruptionis·
a quo enim quis superatus est, huius et
servus est. 20 Si enim refugientes coin-
quinationes mundi in cognitione domini
nostri et salvatoris Iesu Christi, his rur-
sus implicati superantur, facta sunt eis
posteriora deteriora prioribus: 21 melius
enim erat illis non cognoscere viam iu-
stitiae, quam post agnitionem retrorsum
converti ab eo quod illis traditum est
sancto mandato. 22 Contigit eis illud veri
proverbii Canis reversus ad suum vomi-
tum, et Sus lota in volutabro luti.

III.

Incendium mundi et instauratio; adventus Christi subitus. Novi caeli. De difficultate epistularum Pauli.

1 (9) Hanc ecce vobis, carissimi, se-

18. (Superbia) . . pelliciunt 22. Contigit enim . . (vomitum suum)

18 Iud. 16. 20 1. 2. 3. 18. Mt. 12, 45. 22 *Prov. 26, 11.
III. 1 1. 13.

γράφω ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν
ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, 2 μνη-
σθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν
ἁγίων προφητῶν καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων
ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος,
3 τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι ἐλεύσονται
ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν ἐμπαιγμονῇ
ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας
πορευόμενοι 4 καὶ λέγοντες Ποῦ ἐστιν ἡ
ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς
γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως
διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. 5 λανθάνει
γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν
ἔκπαλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος
συνεστῶσα τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, 6 δι' ὧν ὁ
τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο.
7 οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτοῦ
λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσίν, πυρὶ τηρούμε-
νοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν
ἀσεβῶν ἀνθρώπων. 8 ἓν δὲ τοῦτο μὴ λαν-
θανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα
παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς
ἡμέρα μία. 9 οὐ βραδύνει κύριος τῆς
ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυτῆτα ἡγοῦνται,
ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός

III. 2. ° ημων 3. επ εσχατου . . om εν εμπαιγμονη . . (επιθ. αυτ.) 4. ουτω 7. τω αυτου: ς αυτου, ς^e τω αυτω 9. ο κυριος . . εις: (δι) . . εις ημας

2 Iud. 17. 3 1, 20. Iud. 18. 6 * Gen. 7, 21. 7 Iud. 15. 8 * Ps. 89 (90), 4. 9 1 Tim. 2, 4.

cundam scribo epistulam, in quibus
excito vestram in commonitione sinceram
mentem, 2 ut memores sitis eorum quae
praedixi verborum sanctorum propheta-
rum et apostolorum vestrorum, praece-
ptorum domini et salvatoris, 3 hoc pri-
mum scientes, quod venient in novissi-
mis diebus in deceptione inlusores iuxta
proprias concupiscentias ambulantes, 4 di-
centes Ubi est promissio aut adventus
eius? ex quo enim patres dormierunt,
omnia sic perseverant ab initio creaturae.
5 Latet enim eos hoc volentes quod caeli
erant prius et terra de aqua et per aquam
consistens dei verbo, 6 per quae ille tunc
mundus aqua inundatus periit, 7 caeli
autem qui nunc sunt et terra eodem
verbo repositi sunt, igni reservati in diem
iudicii et perditionis impiorum hominum.
8 (10) Unum vero hoc non lateat vos,
carissimi, quia unus dies apud dominum
sicut mille anni et mille anni sicut dies
unus. 9 Non tardat dominus promissis,
sed patienter agit propter vos, nolens

III. 1. vestram excito . . (in commonitionem) 2. verborum a sanctis prophetis 3. (in deceptionem) 9. promissis: promissionem suam sicut quidam existimant

2 Iud. 17. 3 1, 20. Iud. 18. 6 * Gen. 7, 21. 7 Iud. 15. 8 * Ps. 89 (90), 4. 9 1 Tim. 2, 4.

τινας ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν
χωρῆσαι.

10 Ἥξει δὲ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης,
ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται,
στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ
καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. 11 Τού-
των οὕτως πάντων λυομένων ποταποὺς δεῖ
ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ
εὐσεβείαις, 12 προσδοκῶντας καὶ σπεύ-
δοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέ-
ρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται
καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται. 13 και-
νοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ
ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δι-
καιοσύνη κατοικεῖ.

14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες
σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ
εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, 15 καὶ τὴν τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε,
καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦ-
λος κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ σοφίαν ἔγρα-
ψεν ὑμῖν, 16 ὡς καὶ ἐν πάσαις ἐπιστο-
λαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων, ἐν οἷς
ἐστὶν δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ

10. η ημερα . . ως κλεπτ. εν νυκτι . . (om οι) . . (λυθησεται) 11. ουτως: ουν 12. (ταχησεται) 13. (και τα επαγγελματα) 14. (αμωμοι) 15. αυτω δοθεισαν 16. πασαις ταις . . οις: (αις)

10 1 Thess. 5, 2. 13 *Es. 65, 17. 66, 22. Apoc. 21, 1. 15 Rom. 2, 4.

aliquos perire, sed omnes ad paenitentiam
reverti.

10 Adveniet autem dies domini ut fur,
in quo caeli magno impetu transient,
elementa vero calore solventur, terra au-
tem et quae in ipsa sunt opera exuren-
tur. 11 Cum haec igitur omnia dissol-
venda sint, quales oportet esse vos
in sanctis conversationibus et pietatibus.
12 expectantes et properantes in adventu
diei dei, per quem caeli ardentes solven-
tur et elementa ignis ardore tabescent.
13 (11) Novos vero caelos et novam ter-
ram et promissa ipsius expectamus, in
quibus iustitia habitat.

14 Propter quod, carissimi, haec ex-
pectantes satagite immaculati et inviolati
ei inveniri in pace. 15 et domini nostri
longanimitatem salutem arbitramini, sicut
et carissimus frater noster Paulus secun-
dum datam sibi sapientiam scripsit vobis,
16 sicut et in omnibus epistulis, loquens
in eis de his, in quibus sunt quaedam
difficilia intellectu, quae indocti et instabi-

9. (aliquem) 10. (sicut fur) . . F in qua . . (transeunt) . . AF *aliique om* terra autem *usque* exurentur 11. igitur haec . . vos esse 12. (in adventu) . . F diei domini per quam 13. secundum promissa 14. (satis agito) 15. arbitremini

10 1 Thess. 5, 2. 13 *Es. 65, 17. 66, 22. Apoc. 21, 1. 15 Rom. 2, 4.

ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν ὡς καὶ τὰς λοιπὰς
γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν.
17 Ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες
φυλάσσεσθε ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ
συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηρι-
γμοῦ, 18 αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώ-
σει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ
Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέ-
ραν αἰῶνος.

---

18. αιωνος. Αμην.

---

17 Iud. 20. 18 2, 20. Iud. 25. 1 Pet. 5, 11.

les depravant sicut et ceteras scripturas
ad suam ipsorum perditionem. 17 Vos
igitur, fratres, praescientes custodite
ne insipientium errore transducti excida-
tis a propria firmitate, 18 crescite vero
in gratia et in cognitione domini nostri
et salvatoris Iesu Christi. Ipsi gloria et
nunc et in diem aeternitatis, amen.

---

17. traducti 18. (in die)

---

17 Iud. 20. 18 2, 20. Iud. 25. 1 Pet. 5, 11.

ΙΩΑΝΝΟΥ Α.

I.

Testimonium de verbo vitae. Deus lux et ambulantes in luce. Christi sanguis a peccato emundans.

1 Ὃ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ
ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεα-
σάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν,
περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς· 2 καὶ ἡ ζωὴ
ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν καὶ μαρτυροῦ-
μεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν
αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφα-
νερώθη ἡμῖν· 3 ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκη-
κόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς
κοινωνίαν ἔχητε μεθ᾽ ἡμῶν. καὶ ἡ κοινω-
νία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ
μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 4 καὶ
ταῦτα γράφομεν ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ
πεπληρωμένη.

5 Καί ἐστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόα-
μεν ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι
ὁ θεὸς φῶς ἐστιν καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ
ἔστιν οὐδεμία. 6 ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινω-
νίαν ἔχομεν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει

I. 3. (και απ. υμιν) 4. υμιν: (ημεις) . . υμων· ς (non ςe) ημων 5. αυτη εστιν η επαγγελια

---

1. 1 2, 13. 2 Io. 1, 1. 2. 14. 4 Io. 15, 11. 16. 24. 2 Io. 12. 5 2, 25. 3, 11.

EPISTULA

IOHANNIS I.

I.

Testimonium de verbo vitae. Deus lux et ambulantes in luce. Christi sanguis a peccato emundans.

1 (1) Quod fuit ab initio, quod audi-
vimus, quod vidimus oculis nostris, quod
perspeximus et manus nostrae contrecta-
verunt, de verbo vitae: 2 et vita mani-
festata est, et vidimus et testamur et ad-
nuntiamus vobis vitam aeternam, quae
erat apud patrem et apparuit nobis:
3 quod vidimus et audivimus, adnuntia-
mus et vobis, ut et vos societatem ha-
beatis nobiscum, et societas nostra sit
cum patre et cum filio eius Iesu Christo.
4 Et haec scribimus vobis ut gaudium
nostrum sit plenum.

5 Et haec est adnuntiatio quam audi-
vimus ab eo et adnuntiamus vobis, quon-
iam deus lux est et tenebrae in eo non
sunt ullae. 6 (2) Si dixerimus quoniam
societatem habemus cum eo et in tene-

I. 1. (audivimus et vidimus) . . (nostrae temtaverunt) 3. adnunt. et: A et adn., V *om* et . . (**om* cum *sec.*) 4. (scripsimus) . . vobis ut: *add* gaudeatis et . . gaudium vestrum 5. AF audimus

---

I. 1 2, 13. 2 Io. 1, 1. 2. 14. 4 Io. 15, 11. 16, 24. 2 Io. 12. 5 2, 25. 3, 11.

περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν
τὴν ἀλήθειαν· 7 ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περι-
πατῶμεν ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτί, κοι-
νωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων, καὶ τὸ αἷμα
Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ
πάσης ἁμαρτίας. 8 ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρ-
τίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ
ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν. 9 ἐὰν ὁμολο-
γῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστιν καὶ
δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ
καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. 10 ἐὰν
εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην
ποιοῦμεν αὐτὸν καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν
ἐν ἡμῖν.

II.

Christus expiator et patronus noster. Caritatis mutuae mandatum. Amor mundi. Antichristi multi. Mendacii summa et veritatis unctio.

1 Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ
ἁμάρτητε. καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλη-
τον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χρι-
στὸν δίκαιον, 2 καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστιν
περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμε-
τέρων δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ
κόσμου. 3 Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι
ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ
τηρῶμεν. 4 ὁ λέγων Ἔγνωκα αὐτόν, καὶ

7. Ιησου Χριστου 8. ουκ εστιν εν ημιν
II. 2. (εστ. ιλασμ.) . . (μονων) 4. (οτι εγνωκα)

7 Eph. 5, 8. Heb. 9, 14. 9 1 Thess. 5, 24. 10 2, 14. Io. 5, 38.
II. 1 Io. 14, 16. 2 4, 10. Io. 11, 51 s. 3 Io. 15, 10. 4 4, 20.

bris ambulamus, mentimur et non faci-
mus veritatem: 7 si autem in luce am-
bulamus sicut et ipse est in luce, socie-
tatem habemus ad invicem, et sanguis
Iesu Christi filii eius emundat nos ab
omni peccato. 8 Si dixerimus quoniam
peccatum non habemus, ipsi nos sedu-
cimus et veritas in nobis non est. 9 Si
confiteamur peccata nostra, fidelis est et
iustus, ut remittat nobis peccata nostra
et emundet nos ab omni iniquitate. 10 Si
dixerimus quoniam non peccavimus, men-
dacem facimus eum et verbum eius non
est in nobis.

II.

Christus expiator et patronus noster. Caritatis mutuae mandatum. Amor mundi. Antichristi multi. Mendacii summa et veritatis unctio.

1 ([1]) Filioli mei, haec scribo vobis ut
non peccetis: sed et si quis peccaverit,
advocatum habemus apud patrem, Iesum
Christum iustum, 2 et ipse est propitiatio
pro peccatis nostris, non pro nostris au-
tem tantum sed etiam pro totius mundi.
3 Et in hoc scimus quoniam cognovimus
eum, si mandata eius observemus. 4 Qui
dicit se nosse eum et mandata eius non

6. veritatem non facimus 7. (mundat nos omni) 9. (et iustus est) 10. (faciemus) . . (in nobis non est)

7 Eph. 5, 8. Heb. 9, 14. 9 1 Thess. 5, 24. 10 2, 14. Io. 5, 38.
II. 1 Io. 14, 16. 2 4, 10. Io. 11, 51 s. 3 Io. 15, 10. 4 4, 20.

τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστίν,
καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· 5 ὃς
δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν
τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελείωται. ἐν
τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμέν. 6 ὁ
λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖ-
νος περιεπάτησεν καὶ αὐτὸς οὕτως περι-
πατεῖν.

7 Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω
ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιάν, ἣν εἴχετε ἀπ'
ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος
ὃν ἠκούσατε. 8 πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω
ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν,
ὅτι ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ
ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. 9 ὁ λέγων ἐν τῷ
φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν
ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. 10 ὁ ἀγα-
πῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει,
καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 11 ὁ δὲ
μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ
ἐστὶν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ
οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσεν
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

12 Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται
ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 13 γρά-
φω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ'
ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενική-

6. (ουι ουτως) 7. αγαπητοι: αδελφοι . . ηκουσ. απ αρχης 8. (εν ημιν)

5 4. 12. Io. 13, 35. 14, 21 etc. 6 Io. 13, 15. 7 2 Io. 5 s. Mt. 5, 43. 8 Io. 13, 34. 9 4, 20. 11 3, 14. Io. 12, 35. 13 1, 1. 5, 18.

custodit, mendax est, et in hoc veritas
non est; 5 qui autem servat verbum
eius, vere in hoc caritas dei perfecta est:
in hoc scimus quoniam in ipso sumus.
6 Qui dicit se in ipso manere, debet
sicut ille ambulavit et ipse ambulare.

7 (4) Carissimi, non mandatum novum
scribo vobis, sed mandatum vetus quod
habuistis ab initio: mandatum vetus est
verbum quod audistis. 8 Iterum manda-
tum novum scribo vobis, quod est verum
et in ipso et in vobis, quoniam tenebrae
transierunt et lumen verum iam lucet.
9 Qui dicit se in luce esse et fratrem
suum odit, in tenebris est usque adhuc.
10 Qui diligit fratrem suum, in lumine
manet, et scandalum in eo non est:
11 qui autem odit fratrem suum, in te-
nebris est et in tenebris ambulat et ne-
scit quo eat, quoniam tenebrae obcaeca-
verunt oculos eius.

12 (5) Scribo vobis, filioli, quoniam
remittuntur vobis peccata propter nomen
eius. 13 Scribo vobis, patres, quoniam
cognovistis eum qui ab initio est. Scribo

II. 4. (et in eo) 5. (vere in eo) . . et in hoc 8. quod verum est . . quia tenebrae . . et verum lumen 11. quia tenebrae 12. (remittentur)

5 4, 12. Io. 13, 35. 14, 21 etc. 6 Io. 13, 15. 7 2 Io. 5 s. Mt. 5, 45. 8 Io. 13, 34. 9 4, 20. 11 3, 14. Io. 12, 35. 13 1, 1. 5, 18.

κατε τὸν πονηρόν. ἔγραψα ὑμῖν, παιδία,
ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. 14 ἔγραψα ὑμῖν,
πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγρα-
ψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε καὶ ὁ
λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενική-
κατε τὸν πονηρόν. 15 μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κό-
σμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ
τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς
ἐν αὐτῷ, 16 ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ
ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν
ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ
ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλὰ ἐκ τοῦ κόσμου
ἐστίν. 17 καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ
ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ
θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

18 Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ κα-
θὼς ἠκούσατε ὅτι ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ
νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γι-
νώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. 19 ἐξ
ἡμῶν ἐξῆλθαν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ
γὰρ ἐξ ἡμῶν ἦσαν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ'
ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶν
πάντες ἐξ ἡμῶν. 20 καὶ ὑμεῖς χρῖσμα
ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου καὶ οἴδατε πάντα.
21 οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν
ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι
πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν.

13. εγραψα: γραφω 15. πατρος: (θεου) 16. αλλ 17. (om αυτου) 18. (om οτι) . . ο αντιχριστος 19. εξηλθον . . γαρ ησαν εξ ημων

14 1, 10. 15 Iac. 4, 4. 18 2, 22. 4, 3. 2 Io. 7. 1 Pet. 4, 7. 19 Act. 20, 30. 1 Cor. 11, 19. 20 27.

vobis, adolescentes, quoniam vicistis ma-
lignum. 14 Scribo vobis, infantes, quia
cognovistis patrem. Scribo vobis, iuve-
nes, quia fortes estis et verbum dei in
vobis manet et vicistis malignum. 15 (6) No-
lite diligere mundum neque ea quae in
mundo sunt. Si quis diligit mundum,
non est caritas patris in eo: 16 quon-
iam omne quod in mundo est, concupi-
scentia carnis est et concupiscentia ocu-
lorum et superbia vitae, quae non est
ex patre, sed ex mundo est. 17 Et mun-
dus transit et concupiscentia eius: qui
autem facit voluntatem dei, manet in
aeternum.

18 (7) Filioli, novissima hora est, et
sicut audistis quia antichristus venit, nunc
antichristi multi facti sunt, unde scimus
quia novissima hora est. 19 Ex nobis
prodierunt, sed non erant ex nobis: nam
si fuissent ex nobis, permansissent utique
nobiscum; sed ut manifesti sint quoniam
non sunt omnes ex nobis. 20 Sed vos
unctionem habetis a sancto, et nostis
omnia. 21 Non scripsi vobis quasi igno-
rantibus veritatem sed quasi scientibus
eam, et quoniam omne mendacium ex

14. quoniam *bis* . . (patrem. Scripsi) . . manet in vobis 16. est in mundo 17. (transibit) 18. nunc: V et nunc, A nunc autem

14 1, 10. 15 Iac. 4, 4. 18 2, 22. 4. 3. 2 Io. 7. 1 Pet. 4, 7. 19 Act. 20, 30. 1 Cor. 11, 19. 20 27.

22 τίς ἐστιν ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος
ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός
ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πα-
τέρα καὶ τὸν υἱόν. **23** πᾶς ὁ ἀρνούμενος
τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει· ὁ ὁμολογῶν
τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. **24** ὑμεῖς ὃ
ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω. ἐὰν
ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ
ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε.
25 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς
ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

26 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλα-
νώντων ὑμᾶς. **27** καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ
ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ
χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ἀλλ'
ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ
πάντων, καὶ ἀληθές ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν
ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς μενεῖτε
ἐν αὐτῷ.

28 Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα
ὅταν φανερωθῇ σχῶμεν παρρησίαν καὶ μὴ
αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ
αὐτοῦ. **29** ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστιν,
γινώσκετε ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην
ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

---

23. om ο ομολ. τ. υιον κ. τον πατ. εχει 24. υμεις ουν . . (και τω πατρι) 25. (υμιν) 27. εν υμιν μενει . . το αυτου: το αυτο . . (μενετε) 28. οταν: (εαν) . . εχωμεν

---

22 18. 2 Pet. 2, 1. **23** 2 Io. 9. Io. 5, 25. 15, 23.
25 5, 11. **27** 20. Io. 14, 26. **28** 4, 17. Eph. 3, 12.
29 3, 7. 9.

veritate non est. **22** Quis est mendax
nisi is qui negat quoniam Iesus non est
Christus? Hic est antichristus, qui negat
patrem et filium. **23** Omnis qui negat
filium, nec patrem habet: qui confitetur
filium, et patrem habet. **24** ([8]) Vos quod
audistis ab initio, in vobis permaneat. Si
in vobis permanserit quod ab initio au-
distis, et vos in filio et patre manebitis.
25 Et haec est repromissio quam ipse
pollicitus est vobis, vitam aeternam.

26 Haec scripsi vobis de his qui se-
ducunt vos. **27** Et vos unctionem quam
accepistis ab eo, maneat in vobis: et
non necesse habetis ut aliquis doceat vos,
sed sicut unctio eius docet vos de omni-
bus, et verum est et non est mendacium,
et sicut docuit vos manete in eo.

28 Et nunc, filioli, manete in eo, ut
cum apparuerit habeamus fiduciam, et
non confundamur ab eo in adventu eius.
29 Si scitis quoniam iustus est, scitote
quoniam omnis qui facit iustitiam ex ipso
natus est.

---

22. (*om* is) . . *om* non 24. audistis ab initio 25. (promissio) . . nobis 29. quoniam et omnis

---

22 18. 2 Pet. 2, 1. **23** 2 Io. 9. Io. 5. 25. 15, 23.
25 5, 11. **27** 20. Io. 14, 26. **28** 4, 17. Eph. 3, 12.
29 3, 7. 9.

III.

Dei filii spe beati, sceleris puri, amantes fratrum; mundo invisi. Amor proximi et dei. Deus maior corde nostro.

1 Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν
ὁ πατὴρ ἵνα τέκνα θεοῦ κληθῶμεν. διὰ τοῦτο
ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς ὅτι οὐκ ἔγνω
αὐτόν.

2 Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμέν, καὶ
οὔπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἴδαμεν ὅτι
ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι
ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστιν. 3 καὶ πᾶς ὁ
ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ ἁγνίζει
ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστιν. 4 πᾶς
ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν
ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. 5 καὶ
οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα τὰς ἁμαρ-
τίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.
6 πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει·
πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτὸν οὐδὲ
ἔγνωκεν αὐτόν.

7 Παιδία, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς. ὁ ποιῶν
τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖ-
νος δίκαιός ἐστιν· 8 ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρ-
τίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς
ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ δια-
βόλου. 9 πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ

III. 1. (κληθωμ. και εσμεν) 2. οιδαμεν δε 5. τας αμαρτ. ημων 7. Τεκνια

III. 1 Io. 17, 25. 2 Col. 3, 4. 4 5, 17. 5 1 Pet. 2, 24. 22. 6 2, 3. 3 Io. 11. 8 Io. 8, 44. 9 5, 18. 1.

III.

Dei filii spe beati, sceleris puri, amantes fratrum; mundo invisi. Amor proximi et dei. Deus maior corde nostro.

1 (9) Videte qualem caritatem dedit
nobis pater ut filii dei nominemur et
simus. Propter hoc mundus non novit
nos, quia non novit eum.

2 Carissimi, nunc filii dei sumus, et
nondum apparuit quid erimus. Scimus
quoniam cum apparuerit similes ei eri-
mus, quoniam videbimus eum sicuti est.
3 Et omnis qui habet spem hanc in eo
sanctificat se, sicut et ille sanctus est.
4 (10) Omnis qui facit peccatum et ini-
quitatem facit, et peccatum est iniquitas.
5 Et scitis quoniam ille apparuit ut pec-
cata tolleret, et peccatum in eo non est.
6 Omnis qui in eo manet non peccat, et
omnis qui peccat non vidit eum nec
cognovit eum.

7 Filioli, nemo vos seducat. Qui facit
iustitiam, iustus est, sicut et ille iustus
est: 8 qui facit peccatum, ex diabolo
est, quoniam ab initio diabolus peccat.
In hoc apparuit filius dei ut dissolvat
opera diaboli. 9 Omnis qui natus est ex

III. 1. F sumus 3. hanc spem 5. quia ille .. peccata nostra

III. 1 Io. 17, 25. 2 Col. 3, 4. 4 5, 17. 5 1 Pet. 2, 24. 22. 6 2, 3. 3 Io. 11. 8 Io. 8, 44. 9 5, 18. 1.

352

ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν
αὐτῷ μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι
ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. **10** ἐν τούτῳ φα-
νερά ἐστιν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ τέκνα
τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην
οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. **11** ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ
ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγα-
πῶμεν ἀλλήλους, **12** οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ
τοῦ πονηροῦ ἦν καὶ ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι
τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελ-
φοῦ αὐτοῦ δίκαια.

13 Μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ
ὑμᾶς ὁ κόσμος. **14** ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι με-
ταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν,
ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν
μένει ἐν τῷ θανάτῳ. **15** πᾶς ὁ μισῶν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν, καὶ
οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν
αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. **16** ἐν τούτῳ
ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ
ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ ἡμεῖς
ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς
θεῖναι. **17** ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κό-
σμου καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν
ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ'

11. (η επαγγελια) 13. αδελφ. μου 14. αγαπων τον αδελφον 16. τιθεναι

10 Io. 8, 47. **11** 1, 5. 2, 7 s. **12** *Gen. 4, 8. **13** Io. 15, 18 s. **14** Io. 5, 24. **15** 2, 10 s. Mt. 5, 21 s. **16** Io. 15, 12 s. **17** Iac. 2, 15 s.

deo peccatum non facit, quoniam semen
ipsius in eo manet, et non potest pec-
care, quoniam ex deo natus est. **10** In
hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli.
Omnis qui non est iustus non est ex deo,
et qui non diligit fratrem suum; **11** quon-
iam haec est adnuntiatio quam audistis ab
initio, ut diligamus alterutrum, **12** non sic-
ut Cain ex maligno erat et occidit fratrem
suum. Et propter quid occidit eum?
quoniam opera eius maligna erant, fratris
autem eius iusta.

13 ([11]) Nolite mirari, fratres, si odit
vos mundus. **14** Nos scimus quoniam
translati sumus de morte in vitam, quon-
iam diligimus fratres: qui non diligit,
manet in morte. **15** Omnis qui odit fra-
trem suum homicida est, et scitis quon-
iam omnis homicida non habet vitam
aeternam in se manentem. **16** In hoc
cognovimus caritatem dei, quoniam ille
pro nobis animam suam posuit: et nos
debemus pro fratribus animas ponere.
17 Qui habuerit substantiam mundi et
viderit fratrem suum necessitatem habere

11. diligatis 12. Cain qui 13. AF *aliique* odit nos 14. ad vitam 15. in semet ipso 16. animam suam pro nobis 17. huius mundi . . (necesse habere)

10 Io. 8, 47. **11** 1, 5. 2, 7 s. **12** *Gen. 4, 8. **13** Io. 15, 18 s. **14** Io. 5, 24. **15** 2, 10 s. Mt. 5, 21 s. **16** Io. 15, 12 s. **17** Iac. 2, 15 s.

αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν
αὐτῷ;

18 Τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ τῇ
γλώσσῃ, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. 19 καὶ
ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας
ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς
καρδίας ἡμῶν, 20 ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ
ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς
τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα.

21 Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ
καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς
τὸν θεόν, 22 καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνο-
μεν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τη-
ροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦ-
μεν. 23 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ,
ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους
καθὼς ἔδωκεν ἐντολήν. 24 καὶ ὁ τηρῶν
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς
ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι
μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν
ἔδωκεν.

IV.

Falsi spiritus cavendi. Dei amor erga nos amore fratrum imitandus.

1 Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πι-
στεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ

18. Τεκν. μου . . om τη et εν 19. (om και pr.) . . (γνωσομεθα) . . (την καρδιαν) 20. (om οτι sec.) 21. (om ημων pr.) . . (om ημων sec.) 22. απ: παρ 23. (πιστευωμεν) . . εντολην ημιν

21 2, 28. 4, 17. 22 5, 14. Mt. 21, 22. Io. 9, 31. 23 3, 11. 24 4, 13. Rom. 8, 9. 2 Cor. 1, 22.
IV. 1 2 Io. 7. 2 Pet. 2, 1.

et clauserit viscera sua ab eo, quomodo
caritas dei manet in eo?

18 ([12]) Filioli, non diligamus verbo nec
lingua, sed opere et veritate. 19 In hoc
cognoscimus quoniam ex veritate sumus:
et in conspectu eius suadebimus corda
nostra, 20 quoniam si reprehenderit nos
cor nostrum, maior est deus corde no-
stro et novit omnia.

21 Carissimi, si cor nostrum non re-
prehenderit nos, fiduciam habemus ad
deum, 22 et quodcumque petierimus ac-
cipiemus ab eo, quoniam mandata eius
custodimus et ea quae sunt placita co-
ram eo facimus. 23 Et hoc est manda-
tum eius, ut credamus in nomine filii
eius Iesu Christi et diligamus alterutrum
sicut dedit mandatum nobis. 24 Et qui
servat mandata eius, in illo manet et ipse
in eo: et in hoc scimus quoniam manet
in nobis, de spiritu quem dedit nobis.

IV

Falsi spiritus cavendi. Dei amor erga nos amore fratrum imitandus.

1 ([13]) Carissimi, nolite omni spiritui
credere, sed probate spiritus si ex deo

18. Filioli mei . . neque lingua 19. A suademus F suadeamus 22. et quidquid petierimus

21 2, 28. 4, 17. 22 5. 14. Mt. 21. 22. Io. 9, 31. 23 3, 11. 24 4, 13. Rom. 8, 9. 2 Cor. 1, 22.
IV. 1 2 Io. 7. 2 Pet. 2, 1.

ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπρο-
φῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. 2 ἐν
τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ· πᾶν
πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ
ἐληλυθότα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, 3 καὶ πᾶν
πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐκ τοῦ
θεοῦ οὐκ ἔστιν, καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ
ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ
νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη.

4 Ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστέ, τεκνία, καὶ
νενικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν
ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. 5 αὐτοὶ ἐκ τοῦ
κόσμου εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λα-
λοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. 6 ἡμεῖς
ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν· ὁ γινώσκων τὸν θεὸν
ἀκούει ἡμῶν, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ
ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ
πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς
πλάνης.

7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ
ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, καὶ πᾶς ὁ ἀγα-
πῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει
τὸν θεόν. 8 ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν
θεόν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν. 9 ἐν τούτῳ
ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι
τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ
θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ.

IV. 2. (γινωσκεται) 3. (om τον) . . τον Ιησ. Χριστον εν σαρκι εληλυθοτα 6. (εν τουτω γιν.).

---

3 15. 2, 22. 5 Io. 3, 31. 15, 19. 6 Io. 8, 47. 7 3, 11. 8 16. 9 Rom. 5, 8. Io. 3, 16.

sint, quoniam multi pseudoprophetae ex-
ierunt in mundum. 2 In hoc cognosci-
tur spiritus dei. Omnis spiritus qui con-
fitetur Iesum Christum in carne venisse,
ex deo est: 3 et omnis spiritus qui sol-
vit Iesum, ex deo non est; et hic est
antichristi, quod audistis quoniam venit,
et nunc iam in mundo est.

4 Vos ex deo estis, filioli, et vicistis
eos, quoniam maior est qui in vobis est
quam qui in mundo. 5 Ipsi de mundo
sunt: ideo de mundo loquuntur, et mun-
dus eos audit. 6 Nos ex deo sumus.
qui novit deum, audit nos; qui non est
ex deo, non audit nos. In hoc cogno-
scimus spiritum veritatis et spiritum er-
roris.

7 (14) Carissimi, diligamus invicem,
quoniam caritas ex deo est, et omnis qui
diligit ex deo natus est et cognoscit deum.
8 Qui non diligit, non novit deum, quon-
iam deus caritas est. 9 In hoc apparuit
caritas dei in nobis, quoniam filium suum
unigenitum misit deus in mundum, ut

IV. 3. (Iesum Christum) . . VA antichristus . . de quo audistis 4. VA vicistis eum 7. nos invicem, quia

---

3 15. 2, 22. 5 Io. 3, 31. 15, 19. 6 Io. 8, 47. 7 3, 11. 8 16. 9 Rom. 5, 8. Io. 3, 16.

10 ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς
ἠγαπήσαμεν τὸν θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγά-
πησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ
ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

11 Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπη-
σεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους
ἀγαπᾶν. 12 θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται·
ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν
μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη
ἐστὶν ἐν ἡμῖν. 13 ἐν τούτῳ γινώσκομεν
ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν,
ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν.
14 Καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν
ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτῆρα
τοῦ κόσμου. 15 ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰη-
σοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐ-
τῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ. 16 καὶ
ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν
ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ θεὸς
ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν
τῷ θεῷ μένει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ.

17 Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ'
ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστιν καὶ
ἡμεῖς ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. 18 φό-
βος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία
ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος

---

16. (add in f. μενει)

---

10 19. 2, 2. 12 Io. 1, 18. 14 1, 1. 15 4 2. 5, 1.
16 Io. 6, 69.

vivamus per eum. 10 In hoc est caritas,
non quasi nos dilexerimus deum, sed
quoniam ipse dilexit nos et misit filium
suum propitiationem pro peccatis nostris.

11 Carissimi, si sic deus dilexit nos,
et nos debemus alterutrum diligere.
12 ([15]) Deum nemo vidit umquam: si
diligamus invicem, deus in nobis manet,
et caritas eius in nobis perfecta est. 13 In
hoc intellegimus quoniam in eo manemus
et ipse in nobis, quoniam de spiritu suo
dedit nobis. 14 Et nos vidimus et testi-
ficamur quoniam pater misit filium sal-
vatorem mundi. 15 Quisquis confessus
fuerit quoniam Iesus est filius dei, deus
in eo manet et ipse in deo. 16 Et nos
cognovimus et credidimus caritati quam
habet deus in nobis. ([16]) Deus caritas
est, et qui manet in caritate, in deo manet
et deus in eo.

17 In hoc perfecta est caritas nobis-
cum, ut fiduciam habeamus in die iudi-
cii, quia sicut ille est et nos sumus in
hoc mundo. 18 Timor non est in cari-
tate, sed perfecta caritas foras mittit ti-
morem; quoniam timor poenam habet,

---

10. ipse prior 13. In hoc cognoscimus 15. (Qui-cumque) 16. (credimus) . . (*caritati dei quam) . . et qui: (*om et) 17. charitas dei . . (nobiscum caritas)

---

10 19. 2, 2. 12 Io. 1, 18. 14 1, 1. 15 4, 2. 5, 1.
16 Io. 6, 69.

κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείω-
ται ἐν τῇ ἀγάπῃ. 19 ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅτι
αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. 20 ἐάν τις
εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγα-
πῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακεν, τὸν
θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακεν πῶς δύναται ἀγαπᾶν;
21 καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐ-
τοῦ ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ.

V.

Fide et obsequio deum diligi. Tres de Christo testes qui unum sunt. Fiducia precandi. Frater peccans non ad mortem. Deus verus.

1 Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ
Χριστὸς ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ
ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ τὸν γε-
γεννημένον ἐξ αὐτοῦ. 2 ἐν τούτῳ γινώ-
σκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ,
ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ ποιῶμεν. 3 Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη
τοῦ θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν·
καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν,
4 ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ
τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νι-
κήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. 5 τίς
ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύων
ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ;

19. (ημεις ουν) . . αγαπωμεν αυτον
V. 1. αγαπα και τον 2. ποιωμεν: τηρωμεν

21 5, 1 s.
V. 3 2, 5. 2 Io. 6. Io. 14, 15. 4 Io. 16, 33. 5 4, 15.

qui autem timet non est perfectus in
caritate. 19 Nos ergo diligamus, quon-
iam deus prior dilexit nos. 20 Si quis
dixerit quoniam diligo deum, et fratrem
suum oderit, mendax est: qui enim non
diligit fratrem suum quem videt, deum
quem non videt quomodo potest diligere?
21 Et hoc mandatum habemus a deo, ut
qui diligit deum diligat et fratrem suum.

V.

Fide et obsequio deum diligi. Tres de Christo testes qui unum sunt. Fiducia precandi. Frater peccans non ad mortem. Deus verus.

1 ([17]) Omnis qui credit quoniam Iesus
est Christus, ex deo natus est; et omnis
qui diligit eum qui genuit, diligit eum qui
natus est ex eo. 2 In hoc cognoscimus
quoniam diligimus natos dei, cum deum
diligamus et mandata eius faciamus. 3 Haec
est enim caritas dei, ut mandata eius cu-
stodiamus: et mandata eius gravia non
sunt, 4 quoniam omne quod natum est
ex deo vincit mundum: et haec est victo-
ria quae vincit mundum, fides nostra.
5 Quis est qui vincit mundum, nisi qui
credit quoniam Iesus est filius dei?

19. diligamus: V *add* deum, *item* A invicem
V. 1. genuit, diligit et eum

21 5, 1 s.
V. 3 2, 5. 2 Io. 6. Io. 14, 15. 4 Io. 16, 33. 5 4, 15.

6 Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ
αἵματος, Ἰησοῦς ὁ Χριστός· οὐκ ἐν τῷ
ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ
αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν,
ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια. 7 ὅτι τρεῖς
εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, 8 τὸ πνεῦμα καὶ
τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ
ἕν εἰσιν. 9 εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώ-
πων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μεί-
ζων ἐστίν, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ
θεοῦ ὅτι μεμαρτύρηκεν περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
10 ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει
τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ
θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πε-
πίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν
ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. 11 καὶ αὕτη
ἐστὶν ἡ μαρτυρία ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν
ἡμῖν ὁ θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ
αὐτοῦ ἐστίν. 12 ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν
ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὴν
ζωὴν οὐκ ἔχει.

13 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν ἵνα εἰδῆτε ὅτι
ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, οἱ πιστεύοντες εἰς τὸ

6. (om ὁ sec.) . . om εν tert. 7. μαρτυρουντες: add εν τω ουρανω, ο πατηρ, ο λογος και το αγιον πνευμα· και ουτοι οι τρεις εν εισι. [8] Και τρεις εισιν οι μαρτυρουντες εν τη γη,°° 9. οτι sec.: ην 10. (την μαρτ. του θεου εν) .. εν εαυτω 13. υμιν: add τοις πιστευουσιν εις το ονομα του υιου του θεου .. (αιων. εχ.) . . οι πιστευοντες: και ινα πιστευητε

9 Io. 5, 36. 11 2. 25. 12 Io. 3, 36. 13 Io. 20, 31.

6 Hic est qui venit per aquam et san-
guinem, Iesus Christus: non in aqua so-
lum, sed in aqua et sanguine: et spiritus
est qui testificatur quoniam Christus est
veritas. 7 Quia tres sunt qui testimo-
nium dant, 8 spiritus et aqua et sanguis,
et tres unum sunt. 9 ([18]) Si testimonium
hominum accipimus, testimonium dei
maius est: quoniam hoc est testimonium
dei, quod maius est, quia testificatus est
de filio suo. 10 Qui credit in filio dei,
habet testimonium dei in se: qui non
credit filio, mendacem facit eum, quon-
iam non credidit in testimonio quod te-
stificatus est deus de filio suo. 11 Et
hoc est testimonium, quoniam vitam ae-
ternam dedit nobis deus, et haec vita in
filio eius est. 12 Qui habet filium, habet
vitam: qui non habet filium dei, vitam
non habet.

13 ([19]) Haec scripsi vobis ut sciatis
quoniam vitam habetis aeternam, qui

7. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in coelo, pater, verbum et spiritus sanctus, et hi tres unum sunt. 8. Et tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus et aqua et sanguis, et hi tres unum sunt. 9. quia: quoniam 10. in filium dei . . (**om* filio) . . quia non . . credidit: VA** credit . . in testimonium 11. (*om* est *secundum*) 12. VA* *om* dei 13. scribo

9 Io. 5, 36. 11 2, 25. 12 Io. 3, 36. 13 Io. 20, 31.

ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. **14** καὶ αὕτη ἐστὶν
ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν
τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἀκούει
ἡμῶν. **15** καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν
ὃ ἐὰν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰ-
τήματα ἃ ᾐτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ. **16** ἐάν
τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα
ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ
δώσει αὐτῷ ζωήν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ
πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον·
οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. **17** πᾶσα
ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ
πρὸς θάνατον.

18 Οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ
τοῦ θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλὰ ὁ γεννηθεὶς
ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς
οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ. **19** οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ
θεοῦ ἐσμέν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πο-
νηρῷ κεῖται. **20** οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα
γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καί ἐσμεν ἐν
τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στῷ· οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ
αἰώνιος.

21 Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν
εἰδώλων.

15. ο αν . . απ : παρ 16. (ιδη : ειδῃ) 18. αλλ 20. (και οιδαμ.) . . (τον αληθ. θεον) . . (om Ιησ. Χρ.) . . η ζωη° 21. (εαυτα) . . ειδωλων. Αμην.

14 3, 22. Io. 14, 13. 18 3, 9. 19 4, 4. 21 1 Cor. 10, 14.

creditis in nomine filii dei. **14** Et haec
est fiducia quam habemus ad eum, quia
quodcumque petierimus secundum vo-
luntatem eius, audit nos. **15** Et scimus
quoniam audit nos quicquid petierimus,
scimus quoniam habemus petitiones quas
postulamus ab eo. **16** Qui scit fratrem
suum peccare peccatum non ad mortem,
petet, et dabit ei vitam, peccantibus non
ad mortem. Est peccatum ad mortem:
non pro illo dico ut roget quis. **17** Omnis
iniquitas peccatum est, et est peccatum
ad mortem.

18 Scimus quoniam omnis qui natus
est ex deo non peccat, sed generatio dei
conservat eum, et malignus non tangit
eum. **19** ([20]) Scimus quoniam ex deo
sumus, et mundus totus in maligno po-
situs est. **20** Et scimus quoniam filius
dei venit, et dedit nobis sensum ut cogno-
scamus verum deum et simus in vero,
filio eius: hic est verus deus et vita ae-
terna.

21 Filioli, custodite vos a simulacris.

15. quia audit 16. (petit) . . dabitur ei vita peccanti 18. quia omnis 20. ((filio eius Iesu Christo)) . . (*om* deus) 21. *add in fine* Amen.

14 3, 22. Io. 14, 13. 18 3, 9. 19 4, 4. 21 1 Cor. 10, 14.

ΙΩΑΝΝΟΥ Β.

Laudatur Cyria cum liberis. In caritate persistendum. Cavendi seductores. Spes visendi.

1 Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ Κυρίᾳ καὶ
τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀλη-
θείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες
οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, 2 διὰ τὴν ἀλή-
θειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ᾽ ἡμῶν
ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. 3 ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν
χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ θεοῦ πατρὸς καὶ
παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός,
ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

4 Ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων
σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ καθὼς ἐντο-
λὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. 5 καὶ νῦν
ἐρωτῶ σε, Κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων
σοι καινὴν ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἵνα
ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. 6 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ
ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ· αὕτη ἡ ἐντολή ἐστιν, καθὼς ἠκού-
σατε ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε.
7 ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον,

---

1. Κυρια: κυρια 3. υμων: ς (non ς^e) ημων . . κυριου Ιησ. Χρ. 5. γραφων: ς (non ς^e) γραφω 6. αυτη εστ. η εντ. 7. εισηλθον

---

3 1 Tim. 1, 2. 2 Tim. 1, 2. Tit. 1, 4. 4 3 Io. 2. 5 1 Io. 2, 7. 6 1 Io. 5, 3. 7 1 Io. 2, 18 s. 4, 1 s.

EPISTULA
IOHANNIS II.

Laudatur Cyria cum liberis. In caritate persistendum. Cavendi seductores. Spes visendi.

1 (1) Senior electae dominae et natis
eius, quos ego diligo in veritate, et non
ego solus sed et omnes qui cognoverunt
veritatem, 2 propter veritatem quae per-
manet in nobis et nobiscum erit in ae-
ternum. 3 Sit vobiscum gratia miseri-
cordia pax a deo patre et a Christo Iesu
filio patris in veritate et caritate.

4 (2) Gavisus sum valde quoniam in-
veni de filiis tuis ambulantes in veritate
sicut mandatum accepimus a patre. 5 Et
nunc rogo te, domina, non tamquam
mandatum novum scribens tibi, sed quod
habuimus ab initio, ut diligamus alter-
utrum. 6 Et haec est caritas, ut am-
bulemus secundum mandata eius. (3) Hoc
mandatum est, ut quemadmodum audistis
ab initio in eo ambuletis. 7 Quoniam
multi seductores exierunt in mundum,

---

3. (nobiscum) . . (*om* a *sec.*) 6. Hoc est enim mandatum

---

3 1 Tim. 1, 2. 2 Tim. 1, 2. Tit. 1, 4. 4 3 Io. 2. 5 1 Io. 2, 7. 6 1 Io. 5, 3. 7 1 Io. 2, 18 s. 4, 1 s.

οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχό-
μενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ
ὁ ἀντίχριστος. **8** βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ
ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη
ἀπολάβητε. **9** πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μέ-
νων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ θεὸν οὐκ
ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν
υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. **10** εἴ τις ἔρχεται
πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει,
μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν καὶ χαίρειν
αὐτῷ μὴ λέγετε· **11** ὁ γὰρ λέγων χαίρειν
κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

12 Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἐβου-
λήθην διὰ χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω
γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα πρὸς στόμα
λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
13 ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς
σου τῆς ἐκλεκτῆς.

---

8. (βλ. αυτους) . . απολεσωμεν . . ειργασαμεθα . . απολαβωμεν 9. προαγων: παραβαινων . . διδαχη sec.: add του Χριστου . . και τ. πατ. κ. τ. υιον 11. (ο λεγ. γαρ) . . αυτω χαιρειν 12. ηβουληθην . . (ελπ. γαρ) . . γενεσθαι: ελθειν . . ημων: (υμων) 13. add in f. Αμην.

---

9 1 Io. 2, 23. 12 3 Io. 13. 1 Io. 1, 4.

qui non confitentur Iesum Christum ve-
nientem in carne. Hic est seductor et
antichristus. **8** Videte vosmet ipsos, ne
perdatis quae operati estis, sed ut mer-
cedem plenam accipiatis. **9** ([4]) Omnis
qui praecedit et non manet in doctrina
Christi, deum non habet: qui permanet
in doctrina, hic et filium et patrem habet.
10 Si quis venit ad vos et hanc doctri-
nam non affert, nolite recipere eum in
domum nec have ei dixeritis: **11** qui
enim dicit illi have, communicat operibus
illius malignis.

12 ([5]) Plura habens vobis scribere,
nolui per chartam et atramentum: spero
enim me futurum apud vos et os ad os
loqui, ut gaudium vestrum sit plenum.
13 Salutant te filii sororis tuae electae.

---

7. venisse in carnem 9. recedit et non permanet . . et patrem et filium 10. (in domu) 11. illius: V eius, A* *om* 12. plenum sit

---

9 1 Io. 2, 23. 12 3 Io. 13. 1 Io. 1, 4.

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ.

Caii hospitalitas laudatur. Diotrephes et Demetrius.

1 Ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ,
ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.

2 Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε
εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί
σου ἡ ψυχή. 3 ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομέ-
νων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ
ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς.
4 μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα
ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ ἀληθείᾳ περι-
πατοῦντα.

5 Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ
εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοῦτο ξένους, 6 οἳ
ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλη-
σίας, οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως
τοῦ θεοῦ. 7 ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλ-
θον μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν.
8 ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς
τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀλη-
θείᾳ. 9 ἔγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ
φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρέφης οὐκ ἐπιδέ-

4. (χαριν) . . εν αληθεια 5. και τουτο: και εις τους 7. ς* (non ς) ονοματος αυτου . . εθνων 8. απολαμβανειν 9. om τι . . Διοτρεφης

1 Act. 19, 29. 20, 4. Rom. 16, 23. 1 Cor. 1, 15. 3 2 Io. 4.

EPISTULA

IOHANNIS III.

Caii hospitalitas laudatur. Diotrephes et Demetrius.

1 (1) Senior Gaio carissimo, quem ego
diligo in veritate.

2 Carissime, de omnibus orationem
facio prospere te ingredi et valere, sicut
prospere agit anima tua. 3 Gavisus sum
valde venientibus fratribus et testimonium
perhibentibus veritati tuae, sicut tu in
veritate ambulas. 4 Maiorem horum non
habeo gratiam quam ut audiam filios
meos in veritate ambulantes.

5 (2) Carissime, fideliter facis quicquid
operaris in fratres, et hoc in peregrinos;
6 qui testimonium reddiderunt caritati
tuae in conspectu ecclesiae; quos bene
facies deducens digne deo. 7 Pro no-
mine enim profecti sunt nihil accipientes
a gentilibus. 8 Nos ergo debemus susci-
pere huiusmodi, ut cooperatores simus
veritatis. 9 (3) Scripsissem forsitan ec-
clesiae: sed is qui amat primatum gerere

4. ambulare 6. bene faciens . . deduces (ducens) 7. enim: *add* eius . . VA a gentibus

1 Act. 19, 29. 20, 4. Rom. 16, 23. 1 Cor. 1, 15. 3 2 Io. 4.

χεται ἡμᾶς. 10 διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω, ὑπο-
μνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ λόγοις πονη-
ροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ
τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελ-
φοὺς καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει καὶ ἐκ
τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.

11 Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ
τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ
ἐστίν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν θεόν.
12 Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων
καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ
μαρτυροῦμεν, καὶ οἴδατε ὅτι ἡ μαρτυρία
ἡμῶν ἀληθής ἐστιν.

13 Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω
διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γράφειν·
14 ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν, καὶ στόμα
πρὸς στόμα λαλήσομεν. 15 εἰρήνη σοι.
ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φί-
λους κατ' ὄνομα.

---

10. βουλομενους: (επιδεχομενους) 11. ο δε κακοποιων 12. (οιδας) 13. γραψαι σοι: γραφειν . . γραφειν: γραψαι 14. ιδειν σε

---

11 1 Io. 3, 10. 12 Io. 21, 24. 13 2 Io. 12.

in eis Diotrephes non recipit nos. 10 Pro-
pter hoc, si venero, commoneam eius
opera quae facit verbis malignis garriens
in nos, et quasi non ei ista sufficiant,
nec ipse suscipit fratres et eos qui cu-
piunt prohibet et de ecclesia eiicit.

11 ([4]) Carissime, noli imitari malum,
sed quod bonum est. Qui bene facit, ex
deo est: qui male facit, non vidit deum.
12 Demetrio testimonium redditur ab
omnibus et ab ipsa veritate: et nos au-
tem testimonium perhibemus, et nosti
quoniam testimonium nostrum verum est.

13 ([5]) Multa habui scribere tibi, sed
nolui per atramentum et calamum scri-
bere tibi: 14 spero autem protinus te
videre, et os ad os loquemur. 15 Pax
tibi. Salutant te amici. Saluta amicos per
nomen.

---

9. (Diotripes) 10. commonebo . . neque ipse . . eos qui suscipiunt 11. (non videt) 12. et nos autem: V sed et nos, A et nos 13. habui tibi scribere 15. amicos nominatim

---

11 1 Io. 3, 10. 12 Io. 21, 24. 13 2 Io. 12.

ΙΟΥΔΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Adversus licentiam peccandi. Exempla poenae fidei desertae: Iudaei, angeli, Sodoma. Michahel et Satan. Enochi et apostolorum dicta. Consulendum deceptis. Deo gloria.

1 Ἰούδας Χριστοῦ Ἰησοῦ δοῦλος, ἀδελ-
φὸς δὲ Ἰακώβου, τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἠγα-
πημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις
κλητοῖς. 2 Ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη
πληθυνθείη.

3 Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος
γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας,
ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπα-
γωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις
πίστει. 4 παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρω-
ποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ
κρῖμα ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα
μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν καὶ τὸν μόνον
δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
ἀρνούμενοι.

5 Ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας
ἅπαξ πάντα, ὅτι ὁ κύριος λαὸν ἐκ γῆς Αἰ-
γύπτου σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύ-
σαντας ἀπώλεσεν, 6 ἀγγέλους τε τοὺς μὴ

---

1. Ιησ. Χριστου . . ηγαπημενοις : ηγιασμενοις 3. (κοινης ημων) 4. χαριν . . δεσποτην θεον 5. ειδοτας υμας . . παντα : τουτο . . ο κυριος : (Ιησους) 6. τε : (δε)

---

2 2 Pet. 1, 2. 4 2 Pet. 2, 1 ss. 5 *Num. 14, 35 ss. 6 2 Pe. 2, 4.

EPISTULA

I U D A E.

Adversus licentiam peccandi. Exempla poenae fidei desertae: Iudaei, angeli, Sodoma. Michahel et Satan. Enochi et apostolorum dicta. Consulendum deceptis. Deo gloria.

1 (1) Iudas Iesu Christi servus, frater
autem Iacobi, his qui in deo patre dile-
ctis et Iesu Christo conservatis vocatis.
2 Misericordia vobis et pax et caritas ad-
impleatur.

3 Carissimi, omnem sollicitudinem fa-
ciens scribendi vobis de communi vestra
salute, necesse habui scribere vobis de-
precans supercertari semel traditae san-
ctis fidei. 4 Subintroierunt enim quidam
homines, qui olim praescripti sunt in hoc
iudicium, impii, dei nostri gratiam trans-
ferentes in luxuriam, et solum domina-
torem et dominum nostrum Iesum Chri-
stum negantes.

5 (2) Commonere autem vos volo,
scientes semel omnia, quoniam Iesus
populum de terra Aegypti salvans se-
cundo eos qui non crediderunt perdidit,
6 angelos vero qui non servaverunt suum

---

1. his qui sunt . . Christo Iesu . . et vocatis 4. A*F *om* et *sec.*

---

2 2 Pet. 1, 2. 4 2 Pet. 2, 1 ss. 5 *Num. 14, 35 ss. 6 2 Pet. 2, 4.

τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολι-
πόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν με-
γάλης ἡμέρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον
τετήρηκεν· 7 ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ
αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον
τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω
σαρκὸς ἑτέρας, πρόκεινται δεῖγμα πυρὸς
αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι. 8 Ὁμοίως μέν-
τοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι σάρκα μὲν
μιαίνουσιν, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν, δόξας
δὲ βλασφημοῦσιν. 9 ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχ-
άγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διε-
λέγετο περὶ τοῦ Μωυσέως σώματος, οὐκ
ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας,
ἀλλὰ εἶπεν Ἐπιτιμήσαι σοι κύριος. 10 οὗ-
τοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴδασιν βλασφημοῦσιν,
ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῷα ἐπίσταν-
ται, ἐν τούτοις φθείρονται. 11 οὐαὶ αὐτοῖς,
ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ
πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ
τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο. 12 Οὗ-
τοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλά-
δες, συνευωχούμενοι ἀφόβως, ἑαυτοὺς ποι-
μαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων πα-
ραφερόμεναι, δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα
δὶς ἀποθανόντα ἐκριζωθέντα, 13 κύματα

7. τουτοις τροπον 9. αλλ 12. om οι . . (εν ταις απαταις) . . υμων: (αυτων) . . περιφερομεναι°

7 *Gen. 19. 2 Pet, 2, 6. 8 2 Pet. 2, 10. 9 *Dan. 12, 1. *Deut. 34, 6. 2 Pet. 2, 11. *Zach. 3, 2. 10 2 Pet. 2, 12. 11 *Gen. 4, 8. *Num. 22, 16. 2 Pet. 2, 15. 12 2 Pet. 2, 13. 17. 13 *Es. 57, 20.

principatum, sed dereliquerunt suum do-
micilium, in iudicium magni diei vinculis
aeternis sub caligine reservavit; 7 (3) sicut
Sodoma et Gomorra et finitimae civita-
tes, simili modo exfornicatae et abeuntes
post carnem alteram, factae sunt exem-
plum ignis aeterni poenam sustinentes.
8 Similiter et hi carnem quidem macu-
lant, dominationem autem spernunt, maie-
statem autem blasphemant. 9 Cum Mi-
chahel archangelus cum diabolo disputans
altercaretur de Moysi corpore, non est
ausus iudicium inferre blasphemiae, sed
dixit Imperet tibi dominus: 10 hi autem
quaecumque quidem ignorant blasphe-
mant, quaecumque autem naturaliter tam-
quam muta animalia norunt, in his cor-
rumpuntur. 11 (4) Vae illis, quia via Cain
abierunt et errore Balaam mercede effusi
sunt et contradictione Core perierunt.
12 Hi sunt in epulis suis maculae, con-
vivantes sine timore, semet ipsos pascen-
tes, nubes sine aqua quae a ventis cir-
cumferuntur, arbores autumnales infru-
ctuosae bis mortuae eradicatae, 13 fluctus

11. in via . . in contradictione

7 *Gen. 19. 2 Pet. 2, 6. 8 2 Pet. 2, 10. 9 *Dan. 12, 1. *Deut. 34, 5. 2 Pet. 2, 11. *Zach. 3, 2. 10 2 Pet. 2, 12. 11 *Gen. 4, 8. *Num. 22, 16. 2 Pet. 2, 15. 12 2 Pet. 2, 13. 17. 13 *Es. 57, 20.

ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν
αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται οἷς ὁ ζόφος
τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. 14 Ἐπρο-
φήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ
Ἐνὼχ λέγων Ἰδοὺ ἦλθεν κύριος ἐν ἁγίαις
μυριάσιν αὐτοῦ, 15 ποιῆσαι κρίσιν κατὰ
πάντων καὶ ἐλέγξαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς
αὐτῶν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας
αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν
σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτω-
λοὶ ἀσεβεῖς. 16 οὗτοί εἰσιν γογγυσταὶ μεμ-
ψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευό-
μενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα,
θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.

17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν
ῥημάτων τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀπο-
στόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
18 ὅτι ἔλεγον ὑμῖν ὅτι ἐπ' ἐσχάτου τοῦ
χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἑαυτῶν
ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. 19 Οὗ-
τοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί, πνεῦμα
μὴ ἔχοντες. 20 ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποι-
κοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν
πίστει, ἐν πνεύματι ἁγίῳ προσευχόμενοι.
21 ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε
προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν

13. εις τον αιωνα 14. Προεφητευσε . . εν μυριασιν αγιαις 15. °εξελεγξαι . . (om αυτων pr.) 16. (επιθ. εαυτων) 18. εν εσχατω χρονω . . (ελευσονται) 19. αποδιοριζοντες: ς^e (non ς) add εαυτους 20. τη αγ. υμ. πιστ. εποικοδ. εαυτ.

14 *Gen. 5, 18. 16 2 Pet. 2, 18. 17 2 Pet. 5, 2. 18 2 Pet. 3, 3. 2, 10. 20 2 Pet. 3, 17.

feri maris despumantes suas confusiones,
sidera errantia; quibus procella tenebra-
rum in aeternum servata est. 14 (5) Pro-
phetavit autem et his septimus ab Adam
Enoch dicens Ecce venit dominus in san-
ctis milibus suis, 15 facere iudicium
contra omnes et arguere omnes impios
de omnibus operibus impietatis eorum
quibus impie egerunt et de omnibus du-
ris quae locuti sunt contra cum pecca-
tores impii. 16 Hi sunt murmuratores
querelosi, secundum desideria sua ambu-
lantes, et os illorum loquitur superba, mi-
rantes personas quaestus causa. 17 (6) Vos
autem, carissimi, memores estote verbo-
rum quae praedicta sunt ab apostolis do-
mini nostri Iesu Christi, 18 qui dicebant
vobis quoniam in novissimo tempore ve-
nient inlusores secundum sua desideria
ambulantes impietatum. 19 Hi sunt qui
segregant, animales, spiritum non haben-
tes. 20 Vos autem, carissimi, superaedi-
ficantes vosmet ipsos sanctissimae vestrae
fidei, in spiritu sancto orantes, 21 ipsos vos

13. servata est in aeternum 14. (*om* et) . . VA de his 15. contra deum 16. querulosi . . os eorum . . (superbiam) 18. desideria sua . . in impietatibus 19. VA segreg. semet ipsos 21. vosmet ipsos

14 *Gen. 5, 18. 16 2 Pet. 2, 18. 17 2 Pet. 5, 2. 18 2 Pet. 3, 3. 2, 10. 20 2 Pet. 3, 17.

Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. **22** καὶ
οὓς μὲν ἐλέγχετε διακρινομένους, **23** οὓς
δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες, οὓς δὲ
ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ
τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.

24 Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι αὐτοὺς
ἀπταίστους καὶ στῆσαι κατενώπιον τῆς δό-
ξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, **25** μόνῳ
θεῷ σωτῆρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
κυρίου ἡμῶν δόξα, μεγαλωσύνη, κράτος καὶ
ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

---

22. ελεγχετε: ελεειτε . . διακρινομενοι 23. ους δε εν φοβω σωζετε, εκ του πυρος αρπαζοντες . . om ους δε ελεατε εν φοβω 24. αυτους: ς^e (non ς) υμας 25. μονω σοφω θεω . . om δια Ιησ. Χρ., τ. κυρ. ημων . . δοξα και . . om προ παντ. τ. αιωνος

---

24 s. Rom. 16, 25 ss. **25** 1 Tim. 1, 17. 2 Pet. 3, 18.

in dilectione dei servate: **22** et hos
quidem arguite iudicatos, **23** illos vero
salvate de igne rapientes, aliis autem
miseremini in timore, odientes et eam
quae carnalis est maculatam tunicam.

24 (7) Ei autem qui potens est vos con-
servare sine peccato et constituere ante
conspectum gloriae suae immaculatos in
exultatione, **25** soli deo salvatori nostro
per Iesum Christum dominum nostrum
gloria magnificentia imperium et potestas
ante omne saeculum et nunc et in omnia
saecula, amen.

---

21. *add in fine* exspectantes misericordiam domini nostri Iesu Christi in vitam aeternam 23. (*om* et) 24. (qui potest) . . *add in fine* in adventu domini nostri Iesu Christi 25. (cui gloria) . . et magnificentia . . saecula saeculorum, amen.

---

24 s. Rom. 16, 25 ss. **25** 1 Tim. 1, 17. 2 Pet. 3, 18.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

I.

Iohannes septem ecclesiis dicit salutem. Patmi divinitus tactus. Visio filii hominis cum septem candelabris et stellis.

1 Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδω-
κεν αὐτῷ ὁ θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ
ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀπο-
στείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ
αὐτοῦ Ἰωάννῃ, 2 ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν λό-
γον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὅσα εἶδεν. 3 μακάριος ὁ ἀναγι-
νώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς
προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γε-
γραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

4 Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν
τῇ Ἀσίᾳ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν
καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ
πνευμάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ,
5 καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πι-
στός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ ὁ ἄρ-
χων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. τῷ ἀγαπῶντι
ἡμᾶς καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρ-

I. 2. οσα τε 4. °του ο ων (θεου ο ων) .. α εστιν 5. εκ των νεκρ. .. αγαπησαντι .. (λυσαντι ημας εκ)

I. 1 22, 6. 2 9. 6, 9. 3 22, 10. 5 Col. 1, 18.

APOCALYPSIS IOHANNIS.

I.

Iohannes septem ecclesiis dicit salutem. Patmi divinitus tactus. Visio filii hominis cum septem candelabris et stellis.

1 Apocalypsis Iesu Christi, quam de-
dit illi deus, palam facere servis suis quae
oportet fieri cito, et significavit mittens
per angelum suum servo suo Iohanni,
2 qui testimonium perhibuit verbo dei et
testimonium Iesu Christi, quaecumque vi-
dit. 3 Beatus qui legit et qui audiunt
verba prophetiae et servant ea quae in
illa scripta sunt: tempus enim prope est.

4 ([1]) Iohannes septem ecclesiis quae
sunt in Asia. Gratia vobis et pax ab eo
qui est et qui erat et qui venturus est,
et a septem spiritibus qui in conspectu
throni eius sunt, 5 et ab Iesu Christo,
qui est testis fidelis, primogenitus mor-
tuorum et princeps regum terrae. Qui
dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris

I. 3. et audit .. VA prophet. huius .. servat .. in ea 5. a Iesu

---

I. 1 22, 6. 2 9. 6, 9. 3 22, 10. 5 Col. 1, 18.

τιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, 6 καὶ
ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ
πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.
7 Ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ
ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐ-
τὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν
πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναί, ἀμήν. 8 Ἐγώ
εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, λέγει κύριος ὁ θεός,
ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντο-
κράτωρ.
9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ
συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ
ὑπομονῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ
νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον
τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. 10 ἐγε-
νόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ,
καὶ ἤκουσα φωνὴν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς
σάλπιγγος 11 λεγούσης Ὃ βλέπεις γράψον
εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλη-
σίαις, εἰς Ἔφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς
Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειραν καὶ εἰς Σάρ-
δεις καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν καὶ εἰς Λαοδί-
κειαν. 12 καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φω-

6. ημ. βασιλεις και ιερ. . . εις τ. αι. των αιωνων
8. αλφα: Α . . ω: add αρχη και τελος . . κυρ. ο θε.:
°ο κυριος 9. ο και αδ. . . κ. εν τη βασ. . . °κ. υπ. Ιη-
σου Χριστου . . κ. δια τ. μαρτ. Ιησ. Χριστου 10. οπ.
μου φων. μεγ. 11. Ο: praem Εγω ειμι το Α και
το Ω, ο πρωτος και ο εσχατος, και . . °om επτα . .
εκκλ. ταις εν Ασια . . Θυατειρα

6 5, 10. *Ex. 19, 6. *Es. 61, 6. 7 *Zach. 12, 10 ss.
*Dan. 7, 13. 8 21, 6 ꝛc. *Es. 44, 6. 9 22, 8.
2 Thess. 3, 5. 10 4, 1 s. 11 2, 1. 8. 12. 18. 3, 1.
7. 14.

in sanguine suo, 6 et fecit nostrum
regnum, sacerdotes deo et patri suo, ipsi
gloria et imperium in saecula saeculo-
rum, amen.
7 Ecce venit cum nubibus, et videbit
eum omnis oculus et qui eum pupuge-
runt, et plangent se super eum omnes
tribus terrae. Etiam, amen. 8 Ego sum
A et Ω, principium et finis, dicit do-
minus deus, qui est et qui erat et qui
venturus est, omnipotens.
9 Ego Iohannes, frater vester et parti-
ceps in tribulatione et regno et patientia
in Iesu, fui in insula quae appellatur
Patmos, propter verbum dei et testimo-
nium Iesu. 10 Fui in spiritu in dominica
die, et audivi post me vocem magnam
tamquam tubae 11 dicentis Quod vides,
scribe in libro, et mitte septem ecclesiis,
Ephesum et Zmyrnam et Pergamum et
Thyatiram et Sardis et Philadelphiam et
Laodiciam. 12 Et conversus sum ut vi-
derem vocem quae loquebatur mecum:

6. nos regnum et sacerdotes 7. (*om et *tert.*)
8. A et O 9. in Christo Iesu . . (Pathmos) 11. ec-
clesiis quae sunt in Asia, Epheso et Smyrnae et Per-
gamo et Thyatirae . . Philadelphiae et Laodiciae

6 5, 10. *Ex. 19, 6. *Es. 61, 6. 7 *Zach. 12, 10 ss.
*Dan. 7, 13. 8 21, 6 ꝛc. *Es. 44, 6. 9 22, 8.
2 Thess. 3, 5. 10 4, 1 s. 11 2, 1. 8. 12. 18. 3, 1.
7. 14.

νὴν ἥτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας
εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς, 13 καὶ ἐν μέσῳ
τῶν λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἐνδεδυ-
μένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς
μαστοῖς ζώνην χρυσῆν· 14 ἡ δὲ κεφαλὴ
αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡσεὶ ἔριον λευ-
κὸν ὡς χιών, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς
φλὸξ πυρός, 15 καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι
χαλκολιβάνῳ ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι,
καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολ-
λῶν, 16 καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐ-
τοῦ ἀστέρας ἑπτά, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐ-
τοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη,
καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ
δυνάμει αὐτοῦ. 17 καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν,
ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός·
καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων
Μὴ φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχα-
τος 18 καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρὸς καὶ
ἰδοὺ ζῶν εἰμὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου.
19 γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσὶν καὶ ἃ
μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα, 20 τὸ μυστή-
ριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων ὧν εἶδες ἐπὶ τῆς
δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυ-
σᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκ-

12. ελαλησε 13. των επτα λυχν... (μαζοις) 14. (ως ερ.) 16. (om εχων, postea αστερες) . . δεξ. αυτου χειρι 17. επεθηκε τ. δεξ. α. χειρα .. λεγων μοι 18. αιωνων· αμην . . τ. αδου κ. τ. θανατου 19. om ουν 20. ων: (ους) . . κ. αι επτα λυχν. ας ειδες ε. εκκλ. ε.

13 *Dan. 7, 13. 10, 5. 15 *Dan. 10, 6. 16 *Ez. 1, 24. *Es. 49, 2. *Iud. 5, 31. 17 2, 8. *Es. 48, 12.

et conversus vidi septem candelabra au-
rea, 13 et in medio candelabrorum si-
milem filio hominis, vestitum poderem et
praecinctum ad mamillas zonam auream;
14 caput autem eius et capilli erant can-
didi tamquam lana alba, tamquam nix,
et oculi eius velut flamma ignis, 15 et
pedes eius similes orichalco, sicut in ca-
mino ardenti, et vox illius tamquam vox
aquarum multarum; 16 et habebat in
dextera sua stellas septem, et de ore eius
gladius utraque parte acutus exiebat, et
facies eius sicut sol lucet in virtute sua.
17 Et cum vidissem eum, cecidi ad pe-
des eius tamquam mortuus: et posuit
dexteram suam super me dicens Noli
timere: ego sum primus et novissimus,
18 et vivus et fui mortuus, et ecce sum
vivens in saecula saeculorum, et habeo
claves mortis et inferni. 19 (²) Scribe
ergo quae vidisti et quae sunt et quae
oportet fieri post haec, 20 sacramentum
septem stellarum quas vidisti in dextera
mea, et septem candelabra aurea. Septem
stellae angeli sunt septem ecclesiarum,

13. septem (*item* A**) candelabrorum aureorum . . (*similem filium) . . podere . . zona aurea 14. (**om* eius *prius*) . . VA** et (F aut) tamq. nix . . tamquam flamma 15. aurichalco 16. exibat 19. (*om* et *prius*)

13 *Dan. 7, 13. 10, 5. 15 *Dan. 10, 6. 16 *Ez. 1, 24. *Es. 49, 2. *Iud. 5, 31. 17 2, 8. *Es. 48, 12.

κλησιῶν εἰσίν, καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ
ἐκκλησίαι εἰσίν.

II.

Epistula I. ad Ephesios. Nicolaitae. II. ad Smyrnenses. III. ad Pergamenos. Antipas, Balaam, Nicolaitae. IV. ad Thyatirenos. Hiezabel. Instat poena nisi resipiscant.

1 Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας
γράψον Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ
ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν
μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν, 2 Οἶδα
τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομο-
νήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακούς,
καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀπο-
στόλους εἶναι καὶ οὐκ εἰσίν, καὶ εὗρες αὐ-
τοὺς ψευδεῖς· 3 καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ
ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκο-
πίακες. 4 ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγά-
πην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. 5 μνημόνευε
οὖν πόθεν πέπτωκας, καὶ μετανόησον καὶ
τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί
σοι καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τό-
που αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. 6 ἀλλὰ
τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικο-
λαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. 7 Ὁ ἔχων οὖς ἀκου-
σάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις
Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύ-

II. 1. της: (τω) . . εν Εφ.: Εφεσινης 2. τ. κοπ. σου . . επειρασω τ. φασκοντας ειναι (plane om) αποστ. 3. κ. εβαστασας κ. υπομ. εχεις κ. δια τ. ο. μ. κεκοπιακας και ου κεκμηκας . . ου κεκοπ.: (ουκ εκοπιασας) 4. αλλ 5. εκπεπτωκας . . ερχ. σοι: ς^e add ταχυ, ς ταχει

II. 1 1, 10. 13. 4 14. 20. 6 15. 7 11 κ. 22, 2.

et candelabra septem septem ecclesiae
sunt.

II.

Epistula I. ad Ephesios. Nicolaitae. II. ad Smyrnenses. III. ad Pergamenos. Antipas, Balaam, Nicolaitae. IV. ad Thyatirenos. Hiezabel. Instat poena nisi resipiscant.

1 Angelo Ephesi ecclesiae scribe Haec
dicit qui tenet septem stellas in dextera
sua, qui ambulat in medio septem can-
delabrorum aureorum. 2 Scio opera tua
et laborem et patientiam tuam, et quia
non potes sustinere malos, et temptasti
eos qui se dicunt apostolos et non sunt,
et invenisti eos mendaces, 3 et patien-
tiam habes, et sustinuisti propter nomen
meum, et non defecisti. 4 Sed habeo
adversus te quod caritatem tuam primam
reliquisti. 5 Memor esto itaque unde ex-
cideris, et age paenitentiam et prima
opera fac: sin autem, venio tibi et mo-
vebo candelabrum tuum de loco suo,
nisi paenitentiam egeris. 6 Sed hoc habes
quia odisti facta Nicolaitarum, quae et
ego odi. 7 Qui habet aurem, audiat quid
spiritus dicat ecclesiis. Vincenti, dabo ei

II. 2. (*om* tuam) . . apostolos esse 4. adversum 7. *om* ei

II. 1 1, 16. 13. 4 14. 20. 6 15. 7 11 κ. 22, 2.

λου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν ἐν τῷ παραδείσῳ
τοῦ θεοῦ μου.

8 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλη-
σίας γράψον Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ
ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν,
9 Οἶδά σου τὴν θλῖψιν καὶ τὴν πτωχείαν,
ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ
τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς καὶ
οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ. 10 μη-
δὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν. ἰδοὺ δὴ μέλ-
λει βαλεῖν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν
ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν
δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω
σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. 11 Ὁ ἔχων
οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ-
κλησίαις Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ
θανάτου τοῦ δευτέρου.

12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκ-
κλησίας γράψον Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν
ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν 13 Οἶδα
ποῦ κατοικεῖς· ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ·
καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω
τὴν πίστιν μου ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς Ἀντίπας
ὁ μάρτυς μου ὁ πιστὸς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν,
ὅπου ὁ σατανᾶς κατοικεῖ. 14 ἀλλὰ ἔχω

7. εν μεσω του παραδεισου . . om μου 8. της: (τω) . . της εκκλ. Σμυρναιων 9. τα εργα και την θλιψιν . . πλουσιος δε . . om εκ 10. (μη φοβ.) . . om δη . . (βαλλειν) . . εξ υμ. ο διαβ. . . (εχητε) . . (ημερας) 13. Οιδ. τα εργα σου και που . . και εν ταις . . αις: °εν αις (plane om) . . ο πιστος (add μου), ος . . κατ. ο σατ. 14. αλλ

8 1, 17 s. κ. 10 Iac. 1, 12. 11 20, 6. 12 1, 16.
14 * Num. 25. 2. 31, 16.

edere de ligno vitae, quod est in para-
diso dei mei.

8 Et angelo Zmyrnae ecclesiae scribe
Haec dicit primus et novissimus, qui fuit
mortuus et vivit. 9 Scio tribulationem
tuam et paupertatem tuam, sed dives es,
et blasphemaris ab his qui se dicunt
Iudaeos esse et non sunt, sed sunt syn-
agoga satanae. 10 Nihil horum timeas
quae passurus es. Ecce missurus est dia-
bolus ex vobis in carcerem, ut tempte-
mini, et habebitis tribulationem diebus
decem. Esto fidelis usque ad mortem,
et dabo tibi coronam vitae. 11 Qui habet
aurem, audiat quid spiritus dicat eccle-
siis. Qui vicerit, non laedetur a morte
secunda.

12 Et angelo Pergami ecclesiae scribe
Haec dicit qui habet romphaeam utraque
parte acutam. 13 Scio ubi habitas: ubi
sedes est satanae: et tenes nomen meum,
et non negasti fidem meam et in diebus
Antipas, testis meus fidelis, qui occisus
est apud vos, ubi satanas habitat. 14 Sed

8. Smyrnae 10. (Nihil eorum) . . aliquos ex vobis
13. in diebus illis

8 1, 17 s. κ. 10 Iac. 1, 12. 11 20, 6. 12 1, 16.
14 * Num. 25, 2. 31, 16.

κατὰ σοῦ ὀλίγα· ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν
διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ Βαλὰκ
βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ
καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. 15 οὕ-
τως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν
Νικολαϊτῶν ὁμοίως. 16 μετανόησον οὖν·
εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω
μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός
μου. 17 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις Τῷ νικῶντι
δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου,
καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν
ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς
οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.

18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκ-
κλησίας γράψον Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ,
ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα
πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολι-
βάνῳ, 19 Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν ἀγά-
πην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ
τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ
ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. 20 ἀλλὰ ἔχω
κατὰ σοῦ ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκά σου Ἰεζά-
βελ, ἡ λέγουσα ἑαυτὴν προφῆτιν καὶ διδά-
σκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς δούλους πορ-

14. οτι εχεις .. τω: ς εν τω, ς° τον .. om και pr. 15. των Νικ... ομοιως: ο μισω 16. om ουν 17. φαγειν απο του μαννα .. οιδεν: εγνω 18. της: (τω) 19. κ. τ. διακ. κ. τ. πιστιν .. και τα εσχ. 20. αλλ εχ. κ. σ. ολιγα ο. εας .. om σου .. Ιεζαβηλ .. °την λεγουσαν .. προφητιν διδασκειν και πλανασθαι

16 3, 3. 17 3, 12. 19, 12. 18 19, 12. 20 *1 Reg. 16, 31.

habeo adversus te pauca. Habes illic te-
nentes doctrinam Balaam, qui docebat
Balac mittere scandalum coram filiis Is-
rahel, edere et fornicari. 15 Ita habes
et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum
similiter. 16 Paenitentiam age: si quo
minus, veniam tibi cito et pugnabo cum
illis in gladio oris mei. 17 Qui habet
aurem, audiat quid spiritus dicat eccle-
siis. Vincenti, dabo ei manna abscondi-
tum, et dabo illi calculum candidum et
in calculo nomen novum scriptum, quod
nemo scit nisi qui accipit.

18 Et angelo Thyatirae ecclesiae scribe
Haec dicit filius dei, qui habet oculos
tamquam flammam ignis, et pedes eius
similes orichalco. 19 Novi opera tua et
caritatem et fidem et ministerium et pa-
tientiam tuam, et opera tua novissima
plura prioribus. 20 Sed habeo adversus
te quia permittis mulierem Hiezabel, quae
se dicit propheten, docere et seducere
servos meos fornicari et manducare de

14. quia habes illic 15. similiter: *ad v. 16. trahit* 17. *om* ei .. (*et in calculum) 18. aurichalco (oricalcho) 19. et fidem et charitatem tuam 20. adversus te pauca .. Iezabel

16 3, 3. 17 3, 12. 19, 12. 18 19, 12. 20 *1 Reg. 16, 31.

νεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. **21** καὶ
ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ
θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.
22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς
μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλῖψιν μεγάλην,
ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς.
23 καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανά-
τῳ, καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι
ἐγώ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας,
καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.
24 ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυα-
τείροις ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύ-
την, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ σα-
τανᾶ, ὡς λέγουσιν, Οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο
βάρος· **25** πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρις οὗ
ἂν ἥξω. **26** καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέ-
λους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ
τῶν ἐθνῶν, **27** καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ
σιδηρᾷ ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντρί-
βεται, ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός
μου, **28** καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν
πρωινόν. **29** Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

20. ειδωλ. φαγ. 21. ινα μεταν. εκ τ. πορν. αυτ., και ου μετενοησεν 22. ιδου εγω . . εκ τ. εργ. αυτων 24. και λοιποις . . και οιτινες . . τα βαθη . . βαλω 27. (συντριβησεται)

23 *Ps. 7, 10. **25** 3, 11. **26** *Ps. 2, 8 s. **27** 12, 5. **28** 22, 16.

idolothytis. **21** Et dedi illi tempus ut
paenitentiam ageret, et non vult paenitere
a fornicatione sua. **22** Ecce mitto eam
in lectum, et qui moechantur cum ca in
tribulationem maximam, nisi paenitentiam
egerint ab operibus suis. **23** Et filios
eius interficiam in morte, et scient omnes
ecclesiae quia ego sum scrutans renes
et corda, et dabo unicuique vestrum se-
cundum opera vestra. (24) Vobis autem dico,
24 ceteris qui Thyatirae estis, quicumque
non habent doctrinam hanc, qui non
cognoverunt altitudines satanae, quemad-
modum dicunt. Non mittam super vos
aliud pondus: **25** tamen id quod habe-
tis tenete donec veniam. **26** Et qui vi-
cerit et qui custodierit usque in finem
opera mea, dabo illi potestatem super
gentes, **27** et reget illas in virga ferrea,
tamquam vas figuli confringentur, sicut
et ego accepi a patre meo, **28** et dabo
illi stellam matutinam. **29** Qui habet
aurem, audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

21. AF paeniteri 22. mittam . . in tribulatione maxima erunt . . ab operibus suis egerint 23. AF* in mortem . . vestra: sua 24. et caeteris . . et qui non 26. et custodierit . . (dabo ei) 27. reget eas . . et tamquam

23 *Ps. 7, 10. **25** 3, 11. **26** *Ps. 2, 8 s. **27** 12, 5. **28** 22, 16.

III.

Epistula V. ad Sardianos. VI. ad Philadelphenos. Nomen novae Hierusalem. VII. ad Laodicenos. Tepidi.

1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκ-
κλησίας γράψον Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ
πνεύματα τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας
Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς,
καὶ νεκρὸς εἶ. 2 γίνου γρηγορῶν, καὶ στή-
ρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν. οὐ γὰρ
εὕρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ μου. 3 μνημόνευε οὖν πῶς εἴλη-
φας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει καὶ μετανόησον.
ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς κλέπτης,
καὶ οὐ μὴ γνῷς ποίαν ὥραν ἥξω ἐπὶ σέ.
4 ἀλλὰ ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν οἳ
οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περι-
πατήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί
εἰσιν. 5 ὁ νικῶν οὕτος περιβαλεῖται ἐν ἱμα-
τίοις λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα
αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολο-
γήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός
μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. 6 Ὁ
ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
ἐκκλησίαις.
7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ

III. 1. ς (non ς°) °om επτα pr. . . το ονομα 2. στηριξον . . μελλει . . (α εμελλες αποβαλλειν) . . om μου 3. ηξω pr.: add επι σε 4. om αλλα . . εχ. ολιγ. ον. και εν Σαρδ., α 5. (ουτως) . . εξομολογησομαι

III. 1 1, 4. 16. 2, 2 ϰ. 3 16, 15. 1 Thess. 5, 2. Mt. 24, 42. 5 Mt. 10, 32. Lc. 12, 8. 6 2, 7 ϰ. 7 *Es. 22, 22. *Iob. 12, 14.

III.

Epistula V. ad Sardianos. VI. ad Philadelphenos. Nomen novae Hierusalem. VII. ad Laodicenos. Tepidi.

1 Et angelo ecclesiae Sardis scribe
Haec dicit qui habet septem spiritus dei
et septem stellas. Scio opera tua, quia
nomen habes quod vivas, et mortuus es.
2 Esto vigilans, et confirma cetera quae
moritura erant. Non enim invenio opera
tua plena coram deo meo. 3 In mente
ergo habe qualiter acceperis et audieris,
et serva et paenitentiam age. Si ergo
non vigilaveris, veniam tamquam fur, et
nescies qua hora veniam ad te. 4 Sed
habes pauca nomina in Sardis qui non
inquinaverunt vestimenta sua, et ambula-
bunt mecum in albis, quia digni sunt.
5 Qui vicerit, sic vestietur vestimentis al-
bis, et non delebo nomen eius de libro
vitae, et confitebor nomen eius coram
patre meo et coram angelis eius. 6 Qui
habet aurem, audiat quid spiritus dicat
ecclesiis.
7 Et angelo Philadelphiae ecclesiae

III. 3. VA ven. ad te tamq. fur 4. AF ambulant

III. 1 1, 4. 16. 2, 2 ϰ. 3 16, 15. 1 Thess. 5, 2. Mt. 24, 42. 5 Mt. 10, 32. Lc. 12, 8. 6 2, 7 ϰ. 7 *Es. 22, 22. *Iob. 12, 14.

ἐκκλησίας γράψον Τάδε λέγει ὁ ἅγιος ὁ
ἀληϑινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυίδ, ὁ
ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείει καὶ
οὐδεὶς ἀνοίξει, 8 Οἶδά σου τὰ ἔργα· ἰδοὺ
δέδωκα ἐνώπιόν σου ϑύραν ἀνεῳγμένην, ἣν
οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν
ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον
καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. 9 ἰδοὺ δί-
δωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λε-
γόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ
εἰσὶν ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς
ἵνα ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον
τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγά-
πησά σε. 10 ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς
ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς
ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχε-
σϑαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι
τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. 11 ἔρχο-
μαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ
τὸν στέφανόν σου. 12 ὁ νικῶν ποιήσω αὐ-
τὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ ϑεοῦ μου, καὶ
ἔξω οὐ μὴ ἐξέλϑῃ ἔτι, καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν
τὸ ὄνομα τοῦ ϑεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα τῆς
πόλεως τοῦ ϑεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσα-
λὴμ ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ
τοῦ ϑεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν.

7. κλειδα . . κλεισει : κλειει . . ανοιγει 8. ην : και
9. (διδω) . . ηξωσι . . προσκυνησωσι . . (om εγω)
11. ιδου ερχ. 12. ναω : ς^{e} λαω^{oσ} . . ς^{e} (non ς) η
καταβαινει . . (om μου extr.)

8 2, 2. 13. 9 2, 9. *Es. 45, 14. 11 22, 7. 2, 25.
12 *Es. 56, 5. Apoc. 21, 2. 2, 17. Gal. 4, 26.

scribe Haec dicit sanctus et verus, qui
habet clavem David: qui aperit et nemo
claudit, claudit et nemo aperit. 8 Scio
opera tua: ecce dedi coram te ostium
apertum, quod nemo potest claudere;
quia modicam habes virtutem, et servasti
verbum meum et non negasti nomen
meum. 9 Ecce dabo de synagoga sata-
nae qui dicunt se Iudaeos esse et non
sunt, sed mentiuntur: ecce faciam illos
ut veniant et adorent ante pedes tuos,
et scient quia ego dilexi te. 10 Quoniam
servasti verbum patientiae meae, et ego
te servabo ab hora temptationis quae
ventura est in orbem universum temptare
habitantes in terra. 11 Venio cito: tene
quod habes, ut nemo accipiat coronam
tuam. 12 Qui vicerit, faciam illum co-
lumnam in templo dei mei, et foras non
egredietur amplius; et scribam super eum
nomen dei mei et nomen civitatis dei
mei, novae Hierusalem, quae descendit
de caelo a deo meo, et nomen meum

10. servabo te . . (in terram) 11. Ecce venio

8 2, 2. 13. 9 2, 9. *Es. 45, 14. 11 22, 7. 2, 25.
12 *Es. 56, 5. Apoc. 21, 2. 2, 17. Gal. 4, 26.

13 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα
λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

14 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ
ἐκκλησίας γράψον Τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ
μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς
κτίσεως τοῦ θεοῦ, 15 Οἶδά σου τὰ ἔργα,
ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὄφελον
ψυχρὸς ἦς ἢ ζεστός. 16 οὕτως ὅτι χλιαρὸς
εἶ καὶ οὔτε ζεστὸς οὔτε ψυχρός, μέλλω σε
ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. 17 ὅτι λέ-
γεις ὅτι πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ
οὐδὲν χρείαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ
ὁ ταλαίπωρος καὶ ὁ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς
καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, 18 συμβουλεύω
σοι ἀγοράσαι χρυσίον παρ' ἐμοῦ πεπυρωμέ-
νον ἐκ πυρὸς ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια
λευκὰ ἵνα περιβάλῃ καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ
αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλύριον
ἐγχρῖσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἵνα βλέπῃς.
19 ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγχω καὶ παι-
δεύω· ζήλευε οὖν καὶ μετανόησον. 20 ἰδοὺ
ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις
ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύ-
ραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δει-
πνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.
21 ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ
ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ

14. της εκκλ. Λαοδικεων 15. ης: ειης 16. κ. ο. ψυχρ. ο. ζεστ. 17. ουδενος . . om ὁ sec. 18. παρ εμ. χρ. . . κολλουριον . . εγχρισον 19. ζηλωσον 20. om και tert.

14 19, 11. Col. 1, 15. 15 2, 2 κ. 19 Heb. 12, 6. *Prov. 3, 12. 20 *Cant. 5, 2. 21 Mt. 19, 28.

novum. 13 Qui habet aurem, audiat quid
spiritus dicat ecclesiis.

14 Et angelo Laodiciae ecclesiae scribe
Haec dicit Amen, testis fidelis et verus,
qui est principium creaturae dei. 15 Scio
opera tua, quia neque frigidus es neque
calidus. Utinam frigidus esses aut cali-
dus. 16 Sed quia tepidus es et nec frigi-
dus nec calidus, incipiam te evomere ex
ore meo. 17 Quia dicis quod dives sum
et locupletatus et nullius egeo, et nescis
quia tu es miser et miserabilis et pauper
et caecus et nudus, 18 suadeo tibi emere
a me aurum ignitum probatum ut locu-
ples fias, et vestimentis albis induaris et
non appareat confusio nuditatis tuae, et
collyrio inunge oculos tuos ut videas.
19 Ego quos amo, arguo et castigo: ae-
mulare ergo et paenitentiam age. 20 Ecce
sto ad ostium et pulso: si quis audierit
vocem meam et aperuerit ianuam, in-
troibo ad illum et caenabo cum illo et
ipse mecum. 21 Qui vicerit, dabo ei
sedere mecum in throno meo, sicut et

20. mihi ianuam, intrabo

14 19, 11. Col. 1, 15. 15 2, 2 κ. 19 Heb. 12, 6. *Prov. 3, 12. 20 *Cant. 5, 2. 21 Mt. 19, 28.

ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ
αὐτοῦ. **22** Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

IV.

Aperitur theatrum caeleste. Dei thronus cum XXIV presbyteris et IV Cherubim.

1 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεῳ-
γμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη
ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ'
ἐμοῦ, λέγων Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι
ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. **2** εὐθέως ἐγε-
νόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο
ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμε-
νος, **3** καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει
λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ ἶρις κυκλόθεν
τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ.
4 καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἴκοσι
τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους τοὺς εἴκοσι
τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους περιβε-
βλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς
κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. **5** καὶ
ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ
φωναὶ καὶ βρονταί· καὶ ἑπτὰ λαμπάδες
πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἵ
εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ· **6** καὶ

IV. 1. (ανεωγμ.) .. λεγουσα 2. και ευθεως .. επι του θρονου 3. (om και ο καθ.) .. καθ. ην .. σαρδινω .. ομοιος sec.; ς^e (non ς) ομοια (ομοιως) 4. εικοσι bis: add και .. θρονους ειδον .. (om τους sec.) .. και εσχον επι τας 5. βρ. κ. φων. .. (α εστιν) .. (om τα)

IV. 1 1, 10. 1. 1. 22, 6. 2 *Ez. 1, 26 ss. 3 21, 11. 10, 1. 4 11, 16. 3, 4 s. 5 8, 5. 11, 19. 5, 6. 6 15, 2. *Ez. 1, 22. *Ex. 24, 10.

ego vici et sedi cum patre meo in throno
eius. **22** Qui habet aurem, audiat quid
spiritus dicat ecclesiis.

IV.

Aperitur theatrum caeleste. Dei thronus cum XXIV presbyteris et IV Cherubim.

1 (3) Post haec vidi, et ecce ostium
apertum in caelo, et vox prima quam
audivi tamquam tubae loquentis mecum,
dicens Ascende huc, et ostendam tibi
quae oportet fieri post haec. **2** Statim
fui in spiritu: et ecce sedes posita erat
in caelo, et supra sedem sedens, **3** et
qui sedebat similis erat aspectui lapidis
iaspidis et sardini, et iris erat in circuitu
sedis similis visioni zmaragdinae. **4** Et
in circuitu sedis sedilia viginti quattuor,
et super thronos viginti quattuor seniores
sedentes, circumamictos vestimentis albis,
et in capitibus eorum coronas aureas.
5 Et de throno procedunt fulgora et vo-
ces et tonitrua. Et septem lampades ar-
dentes ante thronum, quae sunt septem
spiritus dei. **6** Et in conspectu sedis

IV. 2. Et statim .. (super) 3. sardinis .. (visionis) .. smaragd. 4. circumamicti .. coronae aureae 5. procedebant .. fulgura .. qui sunt

IV. 1 1, 10. 1, 1. 22, 6. 2 *Ez. 1, 26 ss. 3 21, 11. 10, 1. 4 11, 16. 3, 4 s. 5 8, 5. 11, 19. 5, 6. 6 15, 2. *Ez. 1, 22. *Ex. 24, 10.

ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη
ὁμοία κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου
καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσερα ζῶα γέμοντα
ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. 7 καὶ
τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ
δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον
ζῶον ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ
τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ.
8 καὶ τὰ τέσσερα ζῶα, ἓν καθ' ἓν αὐτῶν
ἔχων ἀνὰ πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσω-
θεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ
ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες Ἅγιος
ἅγιος ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ
ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. 9 καὶ
ὅταν δώσουσιν τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ
εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου
τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
10 πεσοῦνται οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτε-
ροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου,
καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσιν τοὺς στεφά-
νους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες
11 Ἄξιος εἶ, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν,
λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν
δύναμιν, ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ
τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

6. om ως . . τεσσαρα 7. (εχον προσωπ.) . . ως ανθρωπος . . πετωμενω 8. και τεσσαρα ζ. εν καθ εαυτο ειχον . . γεμοντα . . λεγοντα 10. εικ. και τεσσ. . . ς (non ς^e) προσκυνουσι et βαλλουσι 11. Αξιος ει κυριε λαβειν° . . ησαν : εισι

7 *Ez. 1. 10. 8 *Es. 6, 3. Apoc. 1, 8. 9 21, 5. 15, 7. 11 5, 12 s. 10, 6.

tamquam mare vitreum simile crystallo:
et in medio sedis et in circuitu sedis
quattuor animalia plena oculis ante et
retro. 7 Et animal primum simile leoni,
et secundum animal simile vitulo, et ter-
tium animal habens faciem quasi hominis,
et quartum animal simile aquilae volanti.
8 Et quattuor animalia singula eorum ha-
bebant alas senas, et in circuitu et intus
plena sunt oculis, et requiem non habe-
bant die ac nocte dicentia Sanctus san-
ctus sanctus dominus deus omnipotens,
qui erat et qui est et qui venturus est.
9 Et cum darent illa animalia gloriam et
honorem et benedictionem sedenti super
thronum, viventi in saecula saeculorum,
10 procident viginti quattuor seniores ante
sedentem in throno, et adorabant viven-
tem in saecula saeculorum, et mittent
coronas suas ante thronum, dicentes
11 Dignus es, domine et deus noster,
accipere gloriam et honorem et virtutem,
quia tu creasti omnia, et propter volun-
tatem tuam erant et creata sunt.

9. (*om* viventi in saecula saeculorum) 10. V procidebant, A procedebant . . mittebant 11. *om* et *primum*

7 *Ez. 1, 10. 8 *Es. 6, 3. Apoc. 1, 8. 9 21, 5. 15, 7. 11 5, 12 s. 10, 6.

V.

Liber VII sigillorum aperiendus traditur agno. Agnus celebratur caelestibus canticis.

1 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθη-
μένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον
ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, κατεσφραγισμένον σφρα-
γῖσιν ἑπτά. 2 καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν
κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ Τίς ἄξιος
ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας
αὐτοῦ; 3 καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς
γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό.
4 καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολὺ ὅτι οὐδεὶς ἄξιος
εὑρέθη ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό.
5 καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι
Μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς
φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυίδ, ὁ ἀνοίγων τὸ
βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ.

6 Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν
τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυ-
τέρων ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχων
κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, ἅ εἰσιν
τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ ἀποστελλόμενα
εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. 7 καὶ ἦλθεν καὶ εἴλη-
φεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ
θρόνου. 8 καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βιβλίον, τὰ

V. 1. οπισθεν: (εξωθεν) 2. om εν . . εστιν αξιος 3. (ουρανω ανω) . . (ουτε ter) 4. πολλα . . ανοιξ. και αναγνωναι 5. ο λε. ο ων εκ . . ο ανοιγων: ανοιξαι . . κ. λυσαι τ. επτ. 6. Και ειδον, και ιδου . . εχον . . α: οι . . °τα ε. του θε. πνευμ. τα απεσταλμενα 7. ειληφε το βιβλιον

V. 1 *Ez. 2, 9 s. 3 13. 5 4, 4. *Gen. 49, 9 s. 6 7, 17. 1, 4. 4, 5. *Zach. 4, 10. 8 4. 8 ss. 14, 2.

V.

Liber VII sigillorum aperiendus traditur agno. Agnus celebratur caelestibus canticis.

1 (*) Et vidi in dextera sedentis super
thronum librum scriptum intus et foris
signatum sigillis septem. 2 Et vidi an-
gelum fortem praedicantem voce magna
Quis est dignus aperire librum et solvere
signacula eius? 3 Et nemo poterat in
caelo neque in terra neque subtus terram
aperire librum neque respicere illum.
4 Et ego flebam multum, quoniam nemo
dignus inventus est aperire librum nec
videre eum. 5 Et unus de senioribus
dixit mihi Ne fleveris: ecce vicit leo de
tribu Iuda, radix David, aperire librum
et septem signacula eius.

6 Et vidi, et ecce in medio throni et
quattuor animalium et in medio seniorum
agnum stantem tamquam occisum, ha-
bentem cornua septem et oculos septem,
qui sunt spiritus dei missi in omnem
terram. 7 Et venit, et accepit de dextera
sedentis in throno. 8 Et cum aperuisset

V. 1. (*in dexteram) . . supra 2. (et praedicantem) . . (Qui est) 3. poterat neque in 5. et solvere septem 6. VA** qui sunt septem spiritus 7. *add in fine* librum, *item* A** *post* accepit

V. 1 *Ez. 2, 9 s. 3 13. 5 4, 4. *Gen. 49, 9 s. 6 7, 17. 1, 4. 4, 5. *Zach. 4, 10. 8 4, 8 ss. 14, 2,

τέσσερα ζῷα καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσ-
βύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες
ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμού-
σας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν
ἁγίων. 9 καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγον-
τες Ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι
τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ
ἠγόρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ
πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ
ἔθνους, 10 καὶ ἐποίησας αὐτοὺς βασιλείαν
καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.
11 καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων
πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζῴων
καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς
αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χι-
λιάδων, 12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ Ἄξιόν
ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν
δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν
καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. 13 καὶ
πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς
γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θα-
λάσσης ἐστὶν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, πάντας
ἤκουσα λέγοντας Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ
θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ
καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας

8. τεσσαρα . . επεσον . . κιθαρας 9. τω θεω ημας 10. κ. επ. ημας τω θεω ημων βασιλεις και . . ° βασιλευσομεν (-σουσιν) 11. κυκλοθεν . . ς (non ς[e]) om και ην ο αρ. αυτ. μυρ. μυριαδων °° 13. ο εστιν . . επι της γης: εν τη γη . . θαλ. α εστιν . . παντα . . (λεγοντα) . . επι του θρονου

9 4, 11. 10 1, 6. 11 9, 16. *Dan. 7, 10. 12 4, 11. 13 7, 10.

librum, quattuor animalia et viginti quat-
tuor seniores ceciderunt coram agno,
habentes singuli citharas et phialas au-
reas plenas odoramentorum, quae sunt
orationes sanctorum. 9 Et cantant can-
ticum novum dicentes Dignus es accipere
librum et aperire signacula eius, quoniam
occisus es et redemisti nos deo in san-
guine tuo ex omni tribu et lingua et po-
pulo et natione, 10 et fecisti eos deo
nostro regnum et sacerdotes, et regna-
bunt super terram. 11 Et vidi, et audivi
vocem angelorum multorum in circuitu
throni et animalium et seniorum, et erat
numerus eorum milia milium, 12 dicen-
tium voce magna Dignus est agnus, qui
occisus est, accipere virtutem et divini-
tatem et sapientiam et fortitudinem et ho-
norem et gloriam et benedictionem. 13 Et
omnem creaturam quae in caelo est et su-
per terram et sub terram, et quae sunt in
mari, et quae in ea, omnes audivi dicentes
Sedenti in throno et agno benedictio et
honor et gloria et potestas in saecula

9. cantabant . . (novum canticum) . . *Dignus es, domine* 10. fecisti nos . . regnabimus 13. sub terra . . et quae in eo

9 4, 11. 10 1, 6. 11 9, 16. *Dan. 7, 10. 12 4, 11. 13 7, 10.

τῶν αἰώνων. 14 καὶ τὰ τέσσερα ζῷα
ἔλεγον τὸ Ἀμήν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσαν
καὶ προσεκύνησαν.

VI.

Solvit agnus sigilla priora VI. Significat primum victoriam Christi, ea quae sequuntur caedes et calamitates, sextum rerum omnium conversionem.

1 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν
ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς
ἐκ τῶν τεσσάρων ζῴων λέγοντος ὡς φωνὴ
βροντῆς Ἔρχου. 2 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ
ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ᾽ αὐτὸν
ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ
ἐξῆλθεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ.

3 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν
δευτέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζῴου λέγον-
τος Ἔρχου. 4 καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος
πυρρός, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ᾽ αὐτὸν ἐδόθη
αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς καὶ
ἵνα ἀλλήλους σφάξουσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ
μάχαιρα μεγάλη.

5 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τρί-
την, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζῴου λέγοντος Ἔρ-
χου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ
ὁ καθήμενος ἐπ᾽ αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ

14. τεσσαρα . . (λεγοντα) . . om το . . κ. οι εικοσι τεσσαρες πρ. ε. κ. προσεκ. ζωντι εις τους αιωνας των αιωνων
VI. 1. om επτα . . ως φωνης . . Ερχου και βλεπε (ιδε) 2. (om και ειδον) . . επ αυτω 3. την δευτ. σφρ. . . Ερχ. και βλεπε 4. (πυρος) . . επ αυτω . . εκ: απο . . (om και tert.) . . σφαξωσι 5. την τριτ. σφρ. . . Ερχ. και βλεπε (ιδε) . . (om κ. ειδον) . . επ αυτω

14 19, 4.
VI. 2 *Zach. 6, 1 ss.

saeculorum. 14 Et quattuor animalia
dicebant Amen, et seniores ceciderunt et
adoraverunt.

VI.

Solvit agnus sigilla priora VI. Significat primum victoriam Christi, ea quae sequuntur caedes et calamitates, sextum rerum omnium conversionem.

1 (6) Et vidi quod aperuisset agnus
unum de septem sigillis, et audivi unum
de quattuor animalibus dicentem tam-
quam vocem tonitrui Veni. 2 Et vidi, et
ecce equus albus, et qui sedebat super
illum habebat arcum, et data est ei co-
rona, et exivit vincens, ut vinceret.

3 Et cum aperuisset sigillum secundum,
audivi secundum animal dicens Veni.
4 Et exivit alius equus rufus, et qui se-
debat super illum, datum est ei ut su-
meret pacem de terra, et ut invicem se
interficiant, et datus est illi gladius magnus.

5 Et cum aperuisset sigillum tertium,
audivi tertium animal dicens Veni. Et
vidi, et ecce equus niger, et qui sedebat
super eum habebat stateram in manu

14. et viginti quatuor seniores ceciderunt in facies suas et adoraverunt viventem in saecula saeculorum
VI. 1. (signaculis) . . dicens . . Veni et vide 3. Veni et vide 4. illi: ei 5. Veni et vide. Et ecce . . super illum

14 19, 4.
VI. 2 *Zach. 6, 1 ss.

χειρὶ αὐτοῦ. 6 καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν μέ-
σῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν Χοῖνιξ
σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν
δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ
ἀδικήσῃς.

7 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τε-
τάρτην, ἤκουσα τοῦ τετάρτου ζώου λέγοντος
Ἔρχου. 8 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλω-
ρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα
αὐτῷ ὁ θάνατος, καὶ ὁ ᾅδης ἀκολουθεῖ μετ᾽
αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέ-
ταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ
ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θη-
ρίων τῆς γῆς.

9 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφρα-
γῖδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς
ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον.
10 καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες Ἕως
πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ
κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν
κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; 11 καὶ ἐδόθη
αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ ἐρρέθη
αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσονται ἔτι χρόνον, ἕως
πληρώσωσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ

6. (ως φωνην) . . κριθης 7. ηκουσα φωνην του . . λεγουσαν Ερχ. και βλεπε (ιδε) 8. (om κ. ειδον) . . (ηκολουθει) . . εδοθ. αυτοις . . αποκτ. επι το τε. τ. γ. 10. εκραζον . . ο αληθινος . . εκ: απο 11. εδοθησαν et στολαι λευκαι . . αυτοις εκαστω: εκαστοις (αυτοις omisso εκαστω) . . αναπαυσωνται . . ετι χρ. μικρον εως ου . . πληρωσονται (πληρωθωσιν)

6 *Ez. 5, 1. 8 20, 14. *Ez. 14, 21. 9 20, 4. 1, 9 κ. 10 3, 7. 11 11, 7. 13, 7.

sua. 6 Et audivi tamquam vocem in me-
dio quattuor animalium dicentem Bilibris
tritici denario, et tres bilibres hordei de-
nario: et vinum et oleum ne laeseris.

7 Et cum aperuisset sigillum quartum,
audivi vocem quarti animalis dicentis
Veni. 8 Et vidi, et ecce equus pallidus,
et qui sedebat super eum, nomen illi
mors, et inferus sequebatur eum, et data
est illi potestas super quattuor partes
terrae, interficere gladio fame et morte
et bestiis terrae.

9 Et cum aperuisset quintum sigillum,
vidi subtus altare animas interfectorum
propter verbum dei et propter testi-
monium quod habebant. 10 Et clama-
bant voce magna dicentes Usque quo,
domine sanctus et verus, non iudicas et
vindicas sanguinem nostrum de his qui
habitant super terram? 11 Et datae sunt
eis singulae stolae albae, et dictum est
illis ut requiescerent tempus adhuc mo-
dicum, donec impleantur conservi eorum

6. dicentium . . (nec leseris) 7. Veni et vide. 8 Et ecce 8. infernus 9. sigillum quintum 10. et non vindicas . . de iis . . in terra 11. eis: illis . . adhuc tempus modicum . . compleantur

6 *Ez. 5, 1. 8 20, 14. *Ez. 14, 21. 9 20, 4. 1, 9 κ. 10 3, 7. 11 11, 7. 13, 7.

ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι
ὡς καὶ αὐτοί.
12 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα
τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, καὶ
ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος,
καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, 13 καὶ
οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν,
ὡς συκῆ βαλοῦσα τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ
ἀνέμου μεγάλου σειομένη, 14 καὶ ὁ οὐρα-
νὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἑλισσόμενον,
καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐ-
τῶν ἐκινήθησαν. 15 καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς
γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ χιλίαρχοι καὶ
οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δοῦλος
καὶ ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπή-
λαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων, 16 καὶ
λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτραις Πέ-
σατε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ
προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τῷ θρόνῳ
καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, 17 ὅτι ἦλ-
θεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ,
καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

VII.

Eximuntur universa miserie CXLIV milia de tribu-

11. αποχτεινεσθαι 12. χ. ιδου σεισμ. μεγ. εγ. . . om ολη 13. βαλλει . . υπο μεγ. αν. 14. om ο . . ειλισσομενον 15. χ. οι πλουσ. χ. οι χιλ. . . ισχυροι: δυνατοι . . και πας ελευθ. 16. Πεσετε . . επι του θρονου

12 16, 18. *Ez. 32, 7 s. 13 *Es. 34, 4. Mt. 24, 29. 15 *Es. 24, 21. 2, 10. 16 *Hos. 10, 8. Luc. 23, 30.

et fratres eorum qui interficiendi sunt
sicut et illi.
12 Et vidi cum aperuisset sigillum sex-
tum, et terrae motus factus est magnus,
et sol factus est niger tamquam saccus
cilicinus, et luna tota facta est sicut san-
guis, 13 et stellae caeli ceciderunt su-
per terram, sicut ficus mittit grossos suos
cum vento magno movetur, 14 et cae-
lum recessit sicut liber involutus, et omnis
mons et insulae de locis suis motae sunt.
15 Et reges terrae et principes et tribuni
et divites et fortes et omnis servus et
liber absconderunt se in speluncis et in
petris montium, 16 et dicunt montibus
et petris Cadite super nos et abscondite
nos a facie sedentis super thronum et ab
ira agni, 17 quoniam venit dies magnus
irae ipsorum, et quis poterit stare?

VII.

Eximuntur universa miserie CXLIV milia de tribu-

12. (Et vidi, et cum) . . et ecce terrae . . magnus factus est 13. stellae de coelo . . emittit . . cum a vento

12 16, 18. *Ex. 32, 7 s 13 *Es. 34, 4. Mt. 24, 29. 15 *Es. 24, 21. 2, 10. 16 *Hos. 10, 8. Luc. 23, 30.

884

bus Israhel. Pii exteri in albis celebrantes deum et agnum.

1 Καὶ μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσερας ἀγγέ-
λους ἑστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσερας γωνίας τῆς
γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσερας ἀνέμους τῆς
γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε
ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπί τι δένδρον.
2 καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ
ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγῖδα θεοῦ ζῶν-
τος, καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσ-
σαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι
τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, 3 λέγων Μὴ
ἀδικήσητε τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν
μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφραγίσωμεν τοὺς
δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων
αὐτῶν. 4 καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν
ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσ-
σαρες χιλιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυ-
λῆς υἱῶν Ἰσραήλ· 5 ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώ-
δεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς
Ῥουβὴν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Γὰδ
δώδεκα χιλιάδες, 6 ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώ-
δεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Νεφθαλὶμ δώ-
δεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Μανασσῆ δώδεκα
χιλιάδες, 7 ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα
χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες,

VII. 1. (om Και) . . μετα ταυτα . . τεσσαρας ter . . επι παν δενδρ. 2. αναβαντα . . εκραξε 3. αχρις ου . . ς (non ς^e) °σφραγιζωμεν 4. εκ. τεσσ. τεσσ.: ρμδ' 5—8. δωδεκα ubique: ιβ' . . post χιλιαδες ubique i. e. duodecies εσφραγισμενοι add 6. Νεφθαλειμ

VII. 1 20, 8. *Zach. 6, 5. 3 13, 16. *Ez. 9, 4. 4 14, 1. 5 *Gen. 49, 8.

bus Israhel. Pii exteri in albis celebrantes deum et agnum.

1 ([6]) Post haec vidi quattuor angelos
stantes supra quattuor angulos terrae, te-
nentes quattuor ventos terrae, ne flaret
ventus super terram neque super mare
neque in ullam arborem. 2 Et vidi alte-
rum angelum ascendentem ab ortu solis,
habentem signum dei vivi, et clamavit
voce magna quattuor angelis quibus da-
tum est nocere terrae et mari, 3 dicens
Nolite nocere terrae et mari neque arbo-
ribus, quoad usque signemus servos dei
nostri in frontibus eorum. 4 Et audivi
numerum signatorum, centum quadraginta
quattuor milia signati ex omni tribu filio-
rum Israhel: 5 ex tribu Iuda duodecim
milia signati, ex tribu Ruben duodecim
milia, ex tribu Gad duodecim milia, 6 ex
tribu Aser duodecim milia, ex tribu Neph-
thalim duodecim milia, ex tribu Manasse
duodecim milia, 7 ex tribu Symeon duo-
decim milia, ex tribu Levi duodecim mi-
lia, ex tribu Isachar duodecim milia,

VII. 1. super . . ne flarent super 5—8. VA *post* milia *semper add* signati 6. Nephthali (Nepthalim) 7. Simeon . . VA Issachar

VII. 1 20, 8. *Zach. 6, 5. 3 13, 16. *Ez. 9, 4. 4 14, 1. 5 *Gen. 49, 8.

ἐκ φυλῆς Ἰσαχὰρ δώδεκα χιλιάδες, 8 ἐκ
φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυ-
λῆς Ἰωσὴφ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς
Βενιαμὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

9 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος
πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο,
ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ
γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ
ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στο-
λὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν
αὐτῶν· 10 καὶ κράζουσιν φωνῇ μεγάλῃ
λέγοντες Ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ κα-
θημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ. 11 καὶ
πάντες οἱ ἄγγελοι ἑστήκεισαν κύκλῳ τοῦ
θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσ-
σάρων ζῴων, καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρό-
νου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνη-
σαν τῷ θεῷ, 12 λέγοντες Ἀμήν, ἡ εὐλο-
γία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχα-
ριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ
ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. 13 καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν
πρεσβυτέρων λέγων μοι Οὗτοι οἱ περιβε-
βλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς τίνες εἰσὶν
καὶ πόθεν ἦλθον; 14 καὶ εἴρηκα αὐτῷ
Κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέν μοι Οὗτοί

7. ϛ^e (non ϛ) °Ισασχαρ 9. ηδυνατο . . περιβεβλη-
μενοι . . (φοινικας) 10. κ. κραζοντες . . ϛ (non ϛ^e)°
Η σωτ. τω καθ. επι του θρονου του θεου ημων
11. εστηκεσαν . . επεσον . . επι προσωπον αυτων
12. in f. add αμην 14. om μου

9 13. 5. 9. 10 5, 13. 19, 1. 11 11, 16. 12 5, 12.
14 Io. 21, 15.

8 ex tribu Zabulon duodecim milia, ex
tribu Ioseph duodecim milia, ex tribu
Beniamin duodecim milia signati.

9 (7) Post haec vidi turbam magnam,
quam dinumerare nemo poterat, ex
omnibus gentibus et tribubus et populis
et linguis, stantes ante thronum et in
conspectu agni, amicti stolas albas, et
palmae in manibus eorum. 10 Et cla-
mabant voce magna dicentes Salus deo
nostro, qui sedet super thronum, et agno.
11 Et omnes angeli stabant in circuitu
throni et seniorum et quattuor animalium,
et ceciderunt in conspectu throni in fa-
cies suas et adoraverunt deum, 12 di-
centes Amen, benedictio et claritas et
sapientia et gratiarum actio et honor et
virtus et fortitudo deo nostro in saecula
saeculorum, amen. 13 Et respondit unus
de senioribus dicens mihi Hi qui amicti
sunt stolis albis, qui sunt et unde vene-
runt? 14 Et dixi illi Domine mi, tu scis.
Et dixit mihi Hi sunt qui veniunt de tri-

9. stolis albis 10. (*sedit) 12. *om* et *quartum*
13. dicens: et dixit 14. VA qui venerunt

9 13. 5, 9. 10 5, 13. 19, 1. 11 11, 16. 12 5, 12.
14 Io. 21, 15.

εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς με-
γάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ
ἐλεύκαναν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. 15 διὰ
τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ,
καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς
ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ
θρόνῳ σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. 16 οὐ πεινά-
σουσιν ἔτι οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδ' οὐ μὴ
πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος οὐδὲ πᾶν καῦμα,
17 ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου
ποιμαίνει αὐτοὺς καὶ ὁδηγεῖ αὐτοὺς ἐπὶ
ζωῆς πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς
πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

VIII.

Sigillum VII. Angeli VII cum VII tubis calamitatum. Canunt priores quattuor.

1 Καὶ ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν
ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς
ἡμίωρον. 2 καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους
οἳ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἑστήκασιν, καὶ ἐδόθη-
σαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. 3 καὶ ἄλλος
ἄγγελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσια-
στηρίου ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη
αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ ἵνα δώσει ταῖς
προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυ-
σιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρό-

14. ελευκ. στολας αυτων (ελευκ. αυτας) 15. επι του θρονου 16. ουδε μη πεση 17. ποιμανει . . οδηγησει . . ζωης: ζωσας . . εκ: απο
VIII. 1. οτε . . ημιωριον 3. επι το θυσιαστηριον . . δωση

16 *Es. 49, 10. 17 21, 4. *Es. 25, 8.
VIII. 2 1, 4. *Tob. 12, 15. Luc. 1, 19. 3 5, 8.

bulatione magna et laverunt stolas suas
et dealbaverunt eas in sanguine agni.
15 Ideo sunt ante thronum dei, et ser-
viunt ei die ac nocte in templo eius, et
qui sedet in throno habitabit super illos.
16 Non esurient neque sitient amplius,
neque cadet super illos sol neque ullus
aestus, 17 quoniam agnus qui in medio
throni est reget illos, et deducet eos ad
vitae fontes aquarum, et absterget deus
omnem lacrimam ex oculis eorum.

VIII.

Sigillum VII. Angeli VII cum VII tubis calamitatum. Canunt priores quattuor.

1 (8) Et cum aperuisset sigillum septi-
mum, factum est silentium in caelo quasi
media hora. 2 Et vidi septem angelos
stantes in conspectu dei, et datae sunt
illis septem tubae. 3 Et alius angelus
venit et stetit ante altare habens turibu-
lum aureum, et data sunt illi incensa
multa, ut daret orationibus sanctorum
omnium super altare aureum quod est

16. nec cadet 17. ab oculis
VIII. 3. FA turabulum, *item* F *v. quinto* . . de orationibus

16 *Es. 49, 10. 17 21, 4. *Es. 25, 8.
VIII. 2 1, 4. *Tob. 12, 15. Luc. 1, 19. 3 5, 8.

νου. 4 καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμά-
των ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς
τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 5 καὶ εἴλη-
φεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν
αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ
ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο βρονταὶ
καὶ ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ σεισμός.

6 Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς
ἑπτὰ σάλπιγγας ἡτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλ-
πίσωσιν. 7 Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ
ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵ-
ματι καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρί-
τον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν
δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς
κατεκάη.

8 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισεν·
καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη
εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς
θαλάσσης αἷμα, 9 καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον
τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ
ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων
διεφθάρησαν.

10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ
ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιό-
μενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον
τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδά-
των. 11 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγε-

5. ς (nou ς^c) °το λιβαν. et αυτο . . °εγεν. φων. κ. βρ. κ. αστρ. 6. om οι sec. 7. ο πρωτ. αγγελος . . °om εν et και το τρ. τ. γ. κατεκαη 9. διεφθαρη 10. om των sec.

5 4, 5. 11, 19. 7 *Ex. 9, 24. *Es. 28, 2. 8 *Ier. 51, 25. 10 *Es. 14, 12. *Dan. 8, 10.

ante thronum. 4 Et ascendit fumus in-
censorum de orationibus sanctorum de
manu angeli coram deo. 5 Et accepit
angelus turibulum, et implevit illud de
igne altaris et misit in terram: et facta
sunt tonitrua et voces et fulgora et ter-
rae motus.

6 Et septem angeli qui habebant septem
tubas paraverunt se ut tuba canerent.
7 Et primus angelus tuba cecinit, et fa-
cta est grando et ignis mixta in sanguine
et missum est in terram: et tertia pars
terrae combusta est, et tertia pars arbo-
rum combusta est, et omne faenum vi-
ride combustum est.

8 Et secundus angelus tuba cecinit, et
tamquam mons magnus igne ardens mis-
sus est in mare: et facta est tertia pars
maris sanguis. 9 et mortua est tertia
pars creaturae, quae habent animas in
mari, et tertia pars navium interiit.

10 Et tertius angelus tuba cecinit, et
cecidit de caelo stella magna ardens tam-
quam facula, et cecidit in tertiam partem
fluminum et in fontes aquarum. 11 Et

3. ante thronum dei 4. A** et de manu 5. (de igni) . . fulgura . . *add in fine* magnus 6. praeparaverunt 7. mista . . (in sanguinem) . . arborum concremata est 9. eorum quae habebant . . (*om* in mari)

5 4, 5. 11, 19. 7 *Ex. 9, 24. *Es. 28, 2. 8 *Ier. 51, 25. 10 *Es. 14, 12. *Dan. 8, 10.

ται ὁ ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν
ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀν-
θρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπι-
κράνθησαν.

12 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ
ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον
τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων,
ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα
μὴ φάνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως.
13 καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετο-
μένου ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ με-
γάλῃ Οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ
τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλ-
πιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων
σαλπίζειν.

IX.

Tubae quinta et sexta. Locustae ex abysso, indicantes hostium copias cum rege Abaddon. Soluti angeli IV cum exercitu homines perdituro.

1 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ
εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα
εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεὶς τοῦ
φρέατος τῆς ἀβύσσου. 2 καὶ ἤνοιξεν τὸ
φρέαρ τῆς ἀβύσσου· καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ
τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης,
καὶ ἐσκοτώθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ ἐκ τοῦ
καπνοῦ τοῦ φρέατος. 3 καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ

11. om ὁ . . °γινεται . . ς (non ς^e) om των υδατων°° . . om των sec. 12. φαινη 13. αετου : αγγελου . . πετωμενου . . (τους κατοικουντας)
IX. 2. (om και ηνοιξ. το φρ. τ. αβ.) . . μεγαλης : (καιομενης) . . εσκοτισθη

12 *Am. 8, 9. 13 14, 6.
IX. 1 8, 10. 20, 1. 2 *Iohel 2, 10.

nomen stellae dicitur absinthius. Et facta
est tertia pars aquarum in absinthium, et
multi hominum mortui sunt de aquis,
quia amarae factae sunt.

12 Et quartus angelus tuba cecinit, et
percussa est tertia pars solis et tertia
pars lunae et tertia pars stellarum, ut
obscuraretur tertia pars eorum et diei
non luceret pars tertia, et nox similiter.
13 Et vidi, et audivi vocem unius aquilae
volantis per medium caelum, dicentis voce
magna Vae vae vae habitantibus super
terram de ceteris vocibus tubae trium
angelorum, qui erant tuba canituri.

IX.

Tubae quinta et sexta. Locustae ex abysso, indicantes hostium copias cum rege Abaddon. Soluti angeli IV cum exercitu homines perdituro.

1 Et quintus angelus tuba cecinit, et
vidi stellam de caelo cecidisse in terram,
et data est illi clavis putei abyssi: 2 et
aperuit puteum abyssi, et ascendit fumus
putei sicut fumus fornacis magnae, et ob-
scuratus est sol et aer de fumo putei.
3 Et de fumo exierunt locustae in ter-

11. dicitur absinthium 12. ita ut obscuraretur . . noctis 13. coeli . . in terra . . *om* tubae
IX. 1. illi : ei 2. (*om* et aperuit puteum abyssi) 3. de fumo putei

12 *Am. 8, 9. 13 14, 6.
IX. 1 8, 10. 20, 1. 2 *Iohel 2, 10.

ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη
αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ
σκορπίοι τῆς γῆς. 4 καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα
μὴ ἀδικήσουσιν τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ
πᾶν χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς
ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσιν τὴν σφρα-
γῖδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.
5 καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν
αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθήσονται μῆνας
πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασα-
νισμὸς σκορπίου, ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον.
6 καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν
οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ εὕρω-
σιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ
φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. 7 καὶ τὰ
ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοι-
μασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφα-
λὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ
τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων,
8 καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ
οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν, 9 καὶ
εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ
ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρ-
μάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλε-
μον. 10 καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορ-
πίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν
ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους

4. αδικησωσι .. ανθρωπ. μονους 5. βασανισθωσι
6. ου μη: ουχ .. ευρησουσιν .. φευξεται 7. (στεφ.
χρυσοι) 10. και κεντρα ην εν .. και η εξουσια

4 7, 2 s. 6 *Iob. 3, 21. 7 *Iohel 2, 4. 8 *Iohel
1, 6. 9 *Iohel 2, 5.

ram, et data est illis potestas sicut ha-
bent potestatem scorpiones terrae. 4 Et
praeceptum est illis ne laederent faenum
terrae neque omne viride neque omnem
arborem, nisi tantum homines qui non
habent signum dei in frontibus. 5 Et
datum est illis ne occiderent eos, sed ut
cruciarentur mensibus quinque· et cru-
ciatus eorum ut cruciatus scorpii, cum
percutit hominem. 6 Et in diebus illis
quaerent homines mortem et non inve-
nient eam, et desiderabunt mori et fugiet
mors ab ipsis. 7 Et similitudines locu-
starum similes equis paratis in proelium,
et super capita earum tamquam coronae
similes auro, et facies earum sicut facies
hominum, 8 et habebant capillos sicut
capillos mulierum, et dentes earum sicut
leonum erant, 9 et habebant loricas sicut
loricas ferreas, et vox alarum earum sicut
vox curruum equorum multorum curren-
tium in bellum. 10 Et habebant caudas si-
miles scorpionum, et aculei in caudis ea-
rum, potestas earum nocere hominibus

3. (potestas illis) 4. in frontibus suis 5. crucia-
rent 6. (*om* Et) .. ab eis 7. sicut: tamquam
8. sicut dentes leonum 10. aculei erant .. et po-
testas

4 7, 2 s. 6 *Iob. 3, 21. 7 *Iohel 2, 4. 8 *Iohel
1, 6. 9 *Iohel 2, 5.

μῆνας πέντε, 11 ἔχουσαι βασιλέα ἐπ' αὐ-
τῶν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου, ὄνομα αὐτῷ
Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδών, ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ
ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων. 12 Ἡ οὐαὶ ἡ μία
ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ
ταῦτα.

13 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ
ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κε-
ράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, 14 λέγοντα τῷ ἕκτῳ
ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα, Λῦσον τοὺς
τέσσερας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ
ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. 15 καὶ ἐλύ-
θησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι
εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ
ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν
ἀνθρώπων. 16 καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρα-
τευμάτων τοῦ ἵππου δισμυριάδες μυριάδων·
ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. 17 καὶ οὕτως
εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει καὶ τοὺς
καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας
πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ
αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων,
καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται
πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. 18 ἀπὸ τῶν
τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρί-

11. και (om) εχουσιν εφ αυτων βασ. τον αγγ. .. και εν τη 12. ερχονται 13. (om τεσσ.) 14. °λεγουσαν (λεγοντος) .. ο εχων: ος ειχε .. τεσσαρας 16. om των .. ιππικου .. δυο μυριαδες .. και ηχουσα 18. απο: υπο .. om πληγων

11 *Iob. 28, 22. 12 11, 14. 14 7, 1. 16, 12.
17 *Iohel 2, 3.

mensibus quinque. 11 Et habebant super se
regem angelum abyssi, cui nomen hebraice
Abaddon, graece autem Apollyon, et la-
tine habet nomen Exterminans. 12 Vae
unum abiit: ecce veniunt adhuc duo vae
post haec.

13 Et sextus angelus tuba cecinit. Et
audivi vocem, unum ex cornibus altaris
aurei quod est ante oculos dei, 14 di-
centem sexto angelo qui habebat tubam
Solve quattuor angelos qui alligati sunt in
flumine magno Euphrate. 15 Et soluti
sunt quattuor angeli qui parati erant in
horam et diem et mensem et annum, ut
occiderent tertiam partem hominum. 16 Et
numerus equestris exercitus vicies milies
dena milia: audivi numerum eorum. 17 Et
ita vidi equos in visione, et qui sedebant
super eos, habentes loricas igneas et hya-
cinthinas et sulphureas, et capita equo-
rum erant tamquam capita leonum, et de
ore ipsorum procedit ignis et fumus et
sulphur. 18 Ab his tribus plagis occisa
est tertia pars hominum de igne et fumo

11. AF Apollion 12. et ecce 13. unam ex quatuor cornibus 14. (*habet) 16. et audivi 17. habebant .. (iacinthinas) .. (sulphoreas) .. de ore eorum 18. Et ab his .. et de fumo

11 *Iob. 28, 22. 12 11, 14. 14 7, 1. 16, 12.
17 *Iohel 2, 3.

τον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ
καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ
τῶν στομάτων αὐτῶν. 19 ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν
ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶν καὶ ἐν ταῖς
οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι
ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλάς, καὶ ἐν αὐταῖς
ἀδικοῦσιν. 20 καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων,
οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύ-
ταις, οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χει-
ρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσουσιν τὰ δαι-
μόνια καὶ τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀρ-
γυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ
ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκούειν
οὔτε περιπατεῖν, 21 καὶ οὐ μετενόησαν
ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρμα-
κειῶν αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν
οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

X.

Angelus cum libro aperto. Mysterii perfectio instat. Iohannes devorat librum angeli.

1 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν κα-
ταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον
νεφέλην, καὶ ἡ ἶρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐ-
τοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος,
καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, 2 καὶ

18. και εκ του καπν. και εκ 19. αι γαρ εξουσιαι αυτων εν et εισιν . . om και εν τ. ουρ. αυτων . . (οφεων) 20. ου: ουτε . . προσκυνησωσι . . και ειδωλα . . δυναται
X. 1. (om αλλον) . . om η . . επι της κεφαλης, και

20 16, 11. *Ps. 134 (135), 15 x.
X. 1 5, 2. 4, 3.

et sulphure qui procedebat ex ore ipso-
rum. 19 Potestas enim equorum in ore
eorum est et in caudis eorum: nam cau-
dae eorum similes serpentibus, habentes
capita, et in his nocent. 20 Et ceteri
homines, qui non sunt occisi in his pla-
gis, neque paenitentiam egerunt de ope-
ribus manuum suarum, ut non adorarent
daemonia et simulacra aurea et argentea
et aerea et lapidea et lignea, quae neque
videre possunt neque audire neque am-
bulare, 21 et non egerunt paenitentiam
ab homicidiis suis neque a veneficiis suis
neque a fornicatione sua neque a furtis
suis.

X.

Angelus cum libro aperto. Mysterii perfectio instat. Iohannes devorat librum angeli.

1 (9) Et vidi alium angelum fortem
descendentem de caelo, amictum nube,
et iris in capite eius, et facies eius erat
ut sol, et pedes eius tamquam columna
ignis, 2 et habebat in manu sua libel-

18. (sulphore) . . quae procedebant de 19. (nam et) 20. (adorent)

20 16, 11. *Ps. 134 (135), 15 x.
X. 1 5, 2. 4, 3.

892

ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον ἠνεῳγ-
μένον. καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δε-
ξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον
ἐπὶ τῆς γῆς, 3 καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ
ὥσπερ λέων μυκᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν,
ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φω-
νάς. 4 καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί,
ἤμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν Σφράγισον ἃ ἐλάλη-
σαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς.
5 καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς
θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρεν τὴν χεῖρα
αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, 6 καὶ
ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν
αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν
θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκ-
έτι ἔσται, 7 ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ
σαλπίζειν, καὶ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ
θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους
τοὺς προφήτας. 8 καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ
καὶ λέγουσαν Ὕπαγε λάβε τὸ βιβλιδάριον
τὸ ἠνεῳγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ

2. εχων: ειχεν .. βιβλαριδιον (βιβλιον) .. ανεωγμενον .. επι την θαλασσαν .. επι την γην 4. βροντ. τας φωνας εαυτων .. εμελλον .. λεγ. μοι .. μη ταυτα 5. om την δεξ. 6. χρον. ουκ εσται ετι 7. αλλα .. τελεσθη .. τοις εαυτ. δουλοις τοις προφηταις 8. λαλουσα et λεγουσα .. βιβλαριδιον (βιβλιον) .. (ανεωγμ.) .. om του αγγ.

4 *Dan. 8, 26. 5 *Dan. 12, 7. 6 14, 7. 7 *Am. 3, 7.

lum apertum. Et posuit pedem suum
dextrum super mare, sinistrum autem
super terram, 3 et clamavit voce magna,
quemadmodum cum leo rugit. Et cum
clamasset, locuta sunt septem tonitrua
voces suas.* 4 Et cum locuta fuissent
septem tonitrua, scripturus eram: et au-
divi vocem de caelo dicentem Signa quae
locuta sunt septem tonitrua, noli ea scri-
bere. 5 Et angelum quem vidi stantem
supra mare et supra terram, levavit ma-
num suam ad caelum, 6 et iuravit per
viventem in saecula saeculorum, qui crea-
vit caelum et ea quae in illo sunt, et ter-
ram et ea quae in ea sunt, et mare et
ea quae in eo sunt, quia tempus amplius
non erit, 7 sed in diebus vocis septimi
angeli, cum coeperit tuba canere, et con-
summabitur mysterium dei, sicut evange-
lizavit per servos suos prophetas. 8 ([10]) Et
vox quam audivi de caelo iterum loquen-
tem mecum et dicentem Vade accipe li-
brum apertum de manu angeli stantis

X. 4. tonitrua: *add* voces suas, ego .. dicentem mihi .. et noli 5. angelus .. super *bis* 6. in illo: in eo .. non erit amplius 7. *om* et 8. Et audivi vocem de .. (**om* et *sec.*) .. Vade et

4 *Dan. 8, 26. 5 *Dan. 12, 7. 6 14, 7. 7 *Am. 3, 7.

ἑστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς:
9 καὶ ἀπῆλθα πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων
αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλιδάριον. καὶ λέγει
μοι Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρα-
νεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί
σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. 10 καὶ ἔλαβον
τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου
καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί
μου ὡς μέλι γλυκύ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό,
ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. 11 καὶ λέγουσίν
μοι Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς
καὶ ἐπὶ ἔθνεσιν καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦ-
σιν πολλοῖς.

XI.

Metiendum templum. Duo testes necati a bestia reviviscunt et in caelum ascendunt. Tuba VII. Hymnus. Templum dei in caelo.

1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ,
λέγων Ἔγειρε καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ
θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς προσκυ-
νοῦντας ἐν αὐτῷ. 2 καὶ τὴν αὐλὴν τὴν
ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξω καὶ μὴ αὐτὴν
μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν
πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσιν μῆνας τεσσερά-
κοντα καὶ δύο. 3 καὶ δώσω τοῖς δυσὶν
μάρτυσίν μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας
χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα περιβεβλημένοι

9. απηλθον . . δουναι: δος . . βιβλαριδιον 10. (βιβλιον) 11. λεγει . . om επι sec.
XI. 1. ραβδω: ς^e (non ς) add και ο αγγελος ειστηκει . . Εγειραι 2. εξωθεν: ς (non ς^e) ^b εσωθεν . . τεσσαρακοντα . . om και ult.

9 *Ez. 2, 8 ss. 3, 1 ss.
XI. 1 21, 15. *Ez. 40, 3. 2 13, 5.

supra mare et supra terram. 9 Et abii
ad angelum, dicens ei ut daret mihi li-
brum. Et dicit mihi Accipe et devora
eum: et faciet amaricare ventrem tuum,
sed in ore tuo erit dulce tamquam mel.
10 Et accepi librum de manu angeli et
devoravi eum: et erat in ore meo tam-
quam mel dulce; et cum devorassem
eum, amaricatus est venter meus. 11 Et
dicunt mihi Oportet te iterum prophetare
populis et gentibus et linguis et regibus
multis.

XI.

Metiendum templum. Duo testes necati a bestia reviviscunt et in caelum ascendunt. Tuba VII. Hymnus. Templum dei in caelo.

1 Et datus est mihi calamus similis
virgae, dicens Surge et metire templum
dei et altare et adorantes in eo. 2 Atrium
autem quod est foris templum eiice foras
et ne metiaris eum, quoniam datum est
gentibus, et civitatem sanctam calcabunt
mensibus quadraginta duobus. 3 Et dabo
duobus testibus meis, et prophetabunt
diebus mille ducentis sexaginta amicti

8. super *bis* 9. dixit . . Accipe librum et dev. illum . . amaricari 10. et devoravi illum 11. V dixit, A**F dicit . . gentibus et populis
XI. 1. dicens: et dictum est mihi 2. ne metiaris illud

9 *Ez. 2, 8 ss. 3, 1 ss.
XI. 1 21, 15. *Ez. 40, 3. 2 13, 5.

σάκκους. 4 οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι καὶ
αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς
γῆς ἑστῶτες. 5 καὶ εἴ τις αὐτοὺς ϑέλει
ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος
αὐτῶν καὶ κατεσϑίει τοὺς ἐχϑροὺς αὐτῶν·
καὶ εἴ τις ϑέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως
δεῖ αὐτὸν ἀποκτανϑῆναι. 6 οὗτοι ἔχουσιν
τὸν οὐρανὸν ἐξουσίαν κλεῖσαι, ἵνα μὴ ὑετὸς
βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν,
καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέ-
φειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν γῆν
ἐν πάσῃ πληγῇ ὁσάκις ἐὰν ϑελήσωσιν.
7 καὶ ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν,
τὸ ϑηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου
ποιήσει μετ᾽ αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει
αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. 8 καὶ τὸ
πτῶμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως
τῆς μεγάλης, ἥτις καλεῖται πνευματικῶς
Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος
αὐτῶν ἐσταυρώϑη. 9 καὶ βλέπουσιν ἐκ
τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ
ἐϑνῶν τὸ πτῶμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἥμισυ,
καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφιοῦσιν τε-
ϑῆναι εἰς μνῆμα. 10 καὶ οἱ κατοικοῦντες

4. om αι sec. . . ενωπ. τ. θεου τ. γ. εστωσαι 5. αυτ. θελη . . αυτ. θελη . . ουτω 6. εχ. εξ. κλ. τ. ουρ. . . βρ. υετ. εν ημεραις αυτων της προφ. . . om εν . . (οσ. εαν θελ. post τ. γην pon.) 7. πολ. μετ αυτ. 8. τα πτωματα . . om της sec. . . ο κυρ. ημων 9. βλεψουσιν . . το πτ.: τα πτωματα . . και ημισυ . . αφησουσι . . εις μνηματα

4 *Zach. 4, 2 ss. 5 *2 Reg. 1, 10. 6 *1 Reg 17, 1. *Ex. 7, 19. 7 13, 1. *Dan. 7, 7. 10 *Esth. 9, 22.

saccos. 4 Hi sunt duae olivae et duo
candelabra in conspectu domini terrae
stantes. 5 Et si quis eos voluerit nocere,
ignis exiet de ore illorum et devorabit
inimicos eorum: et si quis voluerit eos
laedere, sic oportet eum occidi. 6 Hi
habent potestatem claudendi caelum, ne
pluat diebus prophetiae ipsorum, et po-
testatem habent super aquas convertendi
eas in sanguinem et percutere terram omni
plaga quotiescumque voluerint. 7 Et cum
finierint testimonium suum, bestia quae
ascendit de abysso faciet adversus illos
bellum et vincet illos et occidet illos. 8 Et
corpora eorum in plateis civitatis magnae,
quae vocatur spiritaliter Sodoma et Aegy-
ptus, ubi et dominus eorum crucifixus est.
9 Et videbunt de populis et tribubus et
linguis et gentibus corpora eorum per tres
dies et dimidium, et corpora eorum non
sinunt poni in monumentis. 10 Et inha-

3. saccis 4. (duo olivae) 5. voluerit eis nocere . . V de ore eorum, A de ore ipsorum 7. adversum eos . . occidet eos 8. corp. eor. iacebunt . . (**civit. magn. iacebunt) 9. de tribub. et populis . . sinent

4 *Zach. 4, 2 ss. 5 *2 Reg. 1, 10. 6 *1 Reg 17, 1. *Ex. 7, 19. 7 13, 1. *Dan. 7, 7. 10 *Esth. 9, 22.

ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ εὐ-
φραίνονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις,
ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς
κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. 11 καὶ μετὰ
τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ πνεῦμα ζωῆς
ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔστη-
σαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέ-
γας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς.
12 καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ λέγουσαν αὐτοῖς Ἀνάβατε ὧδε· καὶ
ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ
ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. 13 καὶ
ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας,
καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν, καὶ
ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀν-
θρώπων χιλιάδες ἑπτά, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμ-
φοβοι ἐγένοντο καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ
τοῦ οὐρανοῦ. 14 Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλ-
θεν· ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ ἔρχεται ταχύ.

15 Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ
ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέ-
γοντες Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ
κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ
βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
16 καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρό-

10. χαρουσιν .. ευφρανθησονται .. πεμψ. : (δωσουσιν) 11. εισηλθ. επ αυτους .. επεσεν 12. ηκουσαν .. Αναβητε 13. (om και pr.) .. ωρα : (ημερα) 14. ιδου η ου. η τρ. 15. λεγουσαι Εγενοντο αι βασιλειαι 16. εικοσι και

11 *Ez. 37, 5. 13 16, 18. 14 9, 12. 15 10, 7. 12, 10. *Dan. 2, 44. 16 4, 4 sc.

bitantes terram gaudebunt super illos et
iucundabuntur et munera mittent invicem,
quoniam hi duo prophetae cruciaverunt
eos qui habitant super terram. 11 Et
post dies tres et dimidium spiritus vitae
a deo intravit in eos, et steterunt super
pedes suos, et timor magnus cecidit su-
per eos qui viderunt eos. 12 Et audie-
runt vocem magnam de caelo dicentem
illis Ascendite huc: et ascenderunt in
caelum in nube, et viderunt illos inimici
eorum. 13 Et in illa hora factus est ter-
rae motus magnus, et decima pars civi-
tatis cecidit, et occisi sunt in terrae motu
nomina hominum septem milia, et reliqui
in timorem sunt missi et dederunt glo-
riam deo caeli. 14 Vae secundum abiit:
ecce vae tertium veniet cito.

15 ([11]) Et septimus angelus tuba ceci-
nit, et factae sunt voces magnae in caelo
dicentes Factum est regnum huius mundi
domini nostri et Christi eius, et regnabit
in saecula saeculorum. 16 Et viginti quat-
tuor seniores, qui in conspectu dei se-

10. (super illis) .. VA** habitabant 12. dicentem eis 13. occisa .. A*F* moto 14. VA et ecce 15. *add in fine* amen

11 *Ez. 37, 5. 13 16, 18. 14 9, 12. 15 10, 7. 12, 10. *Dan. 2, 44. 16 4, 4 sc.

νους αὐτῶν ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν
καὶ προσεκύνησαν τῷ ϑεῷ, 17 λέγοντες
Εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε ὁ ϑεὸς ὁ παντο-
κράτωρ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφας τὴν
δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας,
18 καὶ τὰ ἔϑνη ὠργίσϑησαν, καὶ ἦλϑεν ἡ
ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριϑῆ-
ναι καὶ δοῦναι τὸν μισϑὸν τοῖς δούλοις σου
τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς
φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ
τοῖς μεγάλοις, καὶ διαφϑεῖραι τοὺς διαφϑεί-
ροντας τὴν γῆν. 19 καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ
ϑεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφϑη ἡ κιβωτὸς
τῆς διαϑήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ
ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ
καὶ χάλαζα μεγάλη.

XII.

Mulier Messiam pariens et draco. Draco victus a Michahele persequitur mulierem eiusque semen.

1 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφϑη ἐν τῷ οὐρα-
νῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ
σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώ-
δεκα, 2 καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα κράζει ὠδί-
νουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. 3 καὶ ὤφϑη
ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δρά-

17. και ο ην: add και ο ερχομενος 19. βρονται: add και σεισμος

17 4, 8. 18 19, 2. 19 8, 5. 16, 18. 21.
XII. 1 15, 1. 2 *Mich. 4, 10. 3 13, 1. *Ez. 29, 3.

dent in sedibus suis, ceciderunt in facies
suas et adoraverunt deum 17 dicentes
Gratias agimus tibi, domine deus omni-
potens, qui es et qui eras, quia accepi-
sti virtutem tuam magnam et regnasti,
18 et iratae sunt gentes, et advenit ira
tua et tempus mortuorum iudicari et red-
dere mercedem servis tuis prophetis et
sanctis et timentibus nomen tuum, pusil-
lis et magnis, et exterminandi eos qui
corruperunt terram. 19 (12) Et apertum
est templum dei in caelo, et visa est arca
testamenti eius in templo eius, et facta
sunt fulgora et voces et terrae motus et
grando magna.

XII.

Mulier Messiam pariens et draco. Draco victus a Michahele persequitur mulierem eiusque semen.

1 Et signum magnum paruit in caelo,
mulier amicta sole, et luna sub pedibus
eius, et in capite eius corona stellarum
duodecim, 2 et in utero habens, et cla-
mabat parturiens, et cruciatur ut pariat.
3 Et visum est aliud signum in caelo, et

17. (*tibi agimus) . . eras: *add* et qui venturus es . . quia: (qui) 19. fulgura
XII. 1. apparuit 2. *om* et *secundum* . . (clamans) . . cruciabatur

17 4, 8. 18 19, 2. 19 8, 5. 16, 18. 21.
XII. 1 15, 1. 2 *Mich. 4, 10. 3 13, 1. *Ez. 29, 3.

κων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ
κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ
ἑπτὰ διαδήματα, 4 καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύ-
ρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων
ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλού-
σης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς
καταφάγῃ. 5 καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα, ὃς
μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ
σιδηρᾷ· καὶ ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς
τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. 6 καὶ
ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει
ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα
ἐκεῖ ἐκτρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας δια-
κοσίας ἑξήκοντα. 7 καὶ ἐγένετο πόλεμος
ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι
αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος.
καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν καὶ οἱ ἄγγελοι
αὐτοῦ, 8 καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος εὑ-
ρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. 9 καὶ ἐβλή-
θη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ
καλούμενος διάβολος καὶ ὁ σατανᾶς, ὁ πλα-
νῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν
γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ ἐβλή-
θησαν. 10 καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν
τῷ οὐρανῷ λέγουσαν Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτη-

XII. 3. μεγας πυρρος (πυρος) . . διαδ. επτα 5. om προς sec. 6. om εκει pr. . . (υπο) . . τρεφωσιν 7. επολεμησαν (πολεμησαι sine του) . . μετα: κατα 8. (ισχυσεν) . . ουδε: ουτε 9. (και σατανας) 10. λεγ. εν τ. ουρ.

5 2, 27. 19, 15. *Ps. 2, 9. 6 *Dan. 12, 11. 7 *Dan. 12, 1. 9 20, 2. *Gen. 3, 1. 10 11, 15. 19, 1.

ecce draco magnus rufus, habens capita
septem et cornua decem, et in capitibus
suis septem diademata, 4 et cauda eius
trahebat tertiam partem stellarum caeli,
et misit eas in terram. Et draco stetit
ante mulierem quae erat paritura, ut cum
peperisset filium eius devoraret. 5 Et
peperit filium masculum, qui recturus erit
omnes gentes in virga ferrea: et raptus
est filius eius ad deum et ad thronum
eius. 6 Et mulier fugit in solitudinem,
ubi habet locum paratum a deo, ut ibi
pascant illam diebus mille ducentis sexa-
ginta. 7 (13) Et factum est proelium in
caelo, Michahel et angeli eius proelia-
bantur cum dracone: et draco pugnabat
et angeli eius, 8 et non valuerunt, ne-
que locus inventus est eorum amplius
in caelo. 9 Et proiectus est draco ille
magnus, serpens antiquus, qui vocatur
diabolus et satanas, qui seducit univer-
sum orbem, proiectus est in terram, et
angeli eius cum illo missi sunt. 10 Et
audivi vocem magnam in caelo dicentem

3. suis: eius . . diad. septem 5. recturus erat 6. habebat . . pascant eam 7. praelium magnum 8. (amplius eorum) 9. (seducet) . . et proiectus est

5 2, 27. 19, 15. *Ps. 2, 9. 6 *Dan. 12, 11. 7 *Dan. 12, 1. 9 20, 2. *Gen. 3, 1. 10 11, 15. 19, 1.

ρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ,
ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγωρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν,
ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν
ἡμέρας καὶ νυκτός. **11** καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν
αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν
λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγά-
πησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου.
12 διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, οὐρανοὶ καὶ οἱ
ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τῇ γῇ καὶ τῇ
θαλάσσῃ, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς
ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον και-
ρὸν ἔχει.

13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη
εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν γυναῖκα ἥτις ἔτε-
κεν τὸν ἄρρενα. **14** καὶ ἐδόθησαν τῇ γυ-
ναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγά-
λου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν
τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ
καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου
τοῦ ὄφεως. **15** καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ
στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ
ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον
ποιήσῃ. **16** καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυ-
ναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς
καὶ κατέπιεν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δρά-

10. κατεβληθη . . ο κατηγορος . . ο κ. αυτων 12. οι ουρανοι . . τη γη κ. τ. θαλ.: (την γην κ. την -σσαν), τοις κατοικουσι την γην και την θαλασσαν 14. om αι . . (οπως τρεφηται) 15. οπισ. τ. γυν. εκ του στ. αυτ. . . ινα ταυτην

12 18, 20. **13** 4. **14** *Es. 40, 31. *Dan. 7, 25.
15 17, 15.

Nunc facta est salus et virtus et regnum
dei nostri et potestas Christi eius, quia
proiectus est accusator fratrum nostro-
rum, qui accusabat illos ante conspectum
dei nostri die ac nocte. **11** Et ipsi vi-
cerunt illum propter sanguinem agni et
propter verbum testimonii sui, et non di-
lexerunt animam suam usque ad mortem.
12 Propterea laetamini, caeli et qui ha-
bitatis in eis: vae terrae et mari, quia
descendit diabolus ad vos habens iram
magnam, sciens quod modicum tempus
habet.

13 Et postquam vidit draco quod pro-
iectus est in terram, persecutus est mu-
lierem quae peperit masculum. **14** Et
datae sunt mulieri duae alae aquilae ma-
gnae, ut volaret in desertum in locum
suum, ubi alitur per tempus et tempora
et dimidium temporis a facie serpentis.
15 Et misit serpens ex ore suo post mu-
lierem aquam tamquam flumen, ut eam
faceret trahi a flumine. **16** Et adiuvit
terra mulierem, et aperuit terra os suum
et absorbuit flumen quod misit draco de

10. dei *bis*: (domini *bis*) 11. vicerunt eum . . animas suas 13. proiectus esset . . (* et persecutus est) 14. alae duae

12 18, 20. **13** 4. **14** *Es. 40, 31. *Dan. 7, 25.
15 17, 15.

κων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 17 καὶ ὠρ-
γίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλ-
θεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ
σπέρματος αὐτῆς τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς
τοῦ θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.
18 Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θα-
λάσσης.

XIII.

Monstrum impietatis surgit, deum spernens, sanctos debellans. Monstrum alterum suadens prioris cultum. Numerus monstri 666.

1 Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον
ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς
ἑπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα
διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ
ὀνόματα βλασφημίας. 2 καὶ τὸ θηρίον ὃ
εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες
αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς
στόμα λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων
τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ
καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. 3 καὶ μίαν ἐκ
τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡσεὶ ἐσφαγμένην
εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου
αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. καὶ ἐθαύμασεν ὅλη
ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, 4 καὶ προσ-
εκύνησαν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκεν τὴν ἐξ-

17. του Ιησου Χριστου 18. (εσταθη)
XIII. 1. κεφ. επτ. κ. κερ. δεκα . . ονομα 2. ως αρκτου 3. ειδον μιαν . . om εκ . . ωσει: ως . . εθαυμασθη et ς (non ς*) εν ολη τη γη 4. τον δρακοντα ος εδωκεν (τω δεδωκοτι) εξουσιαν

17 14, 12. 19, 10.
XIII. 1 11, 7. 12, 3. 17, 3. *Dan. 7, 3 ss. 3 17, 8. 4 18, 18.

ore suo. 17 Et iratus est draco in mu-
lierem, et abiit facere proelium cum re-
liquis de semine eius, qui custodiunt
mandata dei et habent testimonium Iesu.
18 Et stetit super arenam maris.

XIII.

Monstrum impietatis surgit, deum spernens, sanctos debellans. Monstrum alterum suadens prioris cultum. Numerus monstri 666.

1 Et vidi de mari bestiam ascendentem
habentem capita septem et cornua de-
cem, et super cornua eius decem diade-
mata, et super capita eius nomina blas-
phemiae. 2 Et bestiam quam vidi, simi-
lis erat pardo, et pedes eius sicut ursi,
et os eius sicut os leonis. Et dedit illi
draco virtutem suam et potestatem ma-
gnam. 3 Et unum de capitibus suis quasi
occisum in mortem, et plaga mortis eius
curata est. Et admirata est universa
terra post bestiam, 4 et adoraverunt
draconem, quia dedit potestatem bestiae,

17. (et qui habent) . . Iesu Christi 18. supra
XIII. 1. (et habentem) 2. bestia . . sicut pedes ursi 3. Et vidi unum 4. qui dedit

17 14, 12. 19, 10.
XIII. 1 11, 7. 12, 3. 17, 3. *Dan. 7, 3 ss. 3 17, 8. 4 18, 18.

ουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ
θηρίῳ λέγοντες Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, καὶ
τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; 5 καὶ
ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ
βλασφημίαν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆ-
σαι μῆνας τεσσεράκοντα δύο. 6 καὶ ἤνοι-
ξεν τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς
τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ
τὴν σκηνὴν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ
σκηνοῦντας. 7 καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι
πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐ-
τούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν
φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος.
8 καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κα-
τοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ
ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κό-
σμου. 9 Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. 10 εἴ
τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπά-
γει· εἴ τις ἐν μαχαίρῃ, δεῖ αὐτὸν ἐν μα-
χαίρῃ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ
καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

11 Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ
τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ

4. προσεκ. το θηριον . . τ. θηριω, τις . . (δυνατος) 5. βλασφημιας . . ποιησαι: (om) . . πολεμον ποιησαι . . τεσσαρακοντα 6. εις βλασφημιαν . . και τους εν: (om εν) 7. πολεμον ποιησαι . . om και λαον 8. αυτω . . ου ου: ων ου omisso αυτου . . τα ονοματα . . εν τη βιβλω . . om του sec. 10. εις αιχμ. pr.: αιχμαλωσιαν συναγει . . bis εν μαχαιρα . . ει τις εν μ. αποκτενει

5 11, 2. 7 11, 7. 7, 9. 8 17, 8. 9 2, 7 κ.
10 * Ier. 15, 2. Apoc. 14, 12.

et adoraverunt bestiam dicentes Quis si-
milis bestiae, et quis poterit pugnare cum
ea? 5 Et datum est ei os loquens ma-
gna et blasphemias, et data est illi po-
testas facere menses quadraginta duos.
6 Et aperuit os suum in blasphemias ad
deum, blasphemare nomen eius et taber-
naculum eius et eos qui in caelo habi-
tant. 7 Et datum est illi bellum facere
cum sanctis et vincere illos, et data est
ei potestas in omnem tribum et popu-
lum et linguam et gentem. 8 Et adora-
bunt eum omnes qui inhabitant terram,
quorum non sunt scripta nomina in libro
vitae agni qui occisus est ab origine
mundi. 9 Si quis habet aurem, audiat.
10 Qui in captivitatem, in captivitatem
vadit: qui in gladio occiderit, oportet
eum gladio occidi. Hic est patientia et
fides sanctorum.

11 (11) Et vidi aliam bestiam ascen-
dentem de terra, et habebat cornua duo
similia agni et loquebatur sicut draco.

5. A magna blasphemiae, F magna et blasphemiae . . illi: ei 6. (in blasphemia) 7. Et est datum . . vincere eos . . ei: illi 8. adoraverunt eam . . (habitant) 10. Qui in capt. duxerit . . in captivitatem vadet (vadit in capt.)

5 11, 2. 7 11, 7. 7, 9. 8 17, 8. 9 2, 7 κ.
10 * Ier. 15, 2. Apoc. 14, 12.

καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. 12 καὶ τὴν ἐξου-
σίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώ-
πιον αὐτοῦ. καὶ ἐποίει τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν
αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσιν τὸ
θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ
τοῦ θανάτου αὐτοῦ. 13 καὶ ποιεῖ σημεῖα
μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀν-
θρώπων. 14 καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας
ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ
ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς
κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ
θηρίῳ ὃς ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης
καὶ ἔζησεν. 15 καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι
πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λα-
λήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ ὅσοι
ἐὰν μὴ προσκυνήσωσιν τὴν εἰκόνα τοῦ θη-
ρίου ἀποκτανθῶσιν. 16 καὶ ποιεῖ πάντας,
τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς
πλουσίους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευ-
θέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς
χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς
ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, 17 καὶ ἵνα μή
τις δύναται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ
ἔχων τὸ χάραγμα τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ
τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. 18 Ὧδε

12. εποιει: ποιει .. προσκυνησωσι 13. ινα και πυρ: (κ. π. ινα) .. ποιη καταβ. εκ του ουρ. 14. ος: ο .. (ειχε) .. τ. μαχαιρας 15. οσοι αν .. ινα αποκτανθωσι 16. °δωση .. επι των μετωπων 17. (om και) .. δυνηται .. η το ονομα

12 7. 4. 3. 14 3. 15 14, 9. *Dan. 3, 5 s. 16 19, 18. 20. 14, 9. 17 14, 11. 15, 2. 18 17, 9.

12 Et potestatem prioris bestiae omnem
faciebat in conspectu eius. Et facit ter-
ram et inhabitantes in ea adorare bestiam
primam, cuius curata est plaga mortis.
13 Et facit signa magna, ut etiam ignem
faceret de caelo descendere in terram in
conspectu hominum. 14 Et seducit ha-
bitantes terram propter signa quae data
sunt illi facere in conspectu bestiae, di-
cens habitantibus in terra ut faciant ima-
ginem bestiae quae habet plagam gladii
et vixit. 15 Et datum est illi ut daret
spiritum imagini bestiae, ut et loquatur
imago bestiae, et faciat ut quicumque
non adoraverint imaginem bestiae occi-
dantur. 16 Et faciet omnes, pusillos et
magnos et divites et pauperes et liberos
et servos, habere character in dextra
manu aut in frontibus suis, 17 et ne
quis possit emere aut vendere, nisi qui
habet character nominis bestiae aut nu-
merum nominis eius. 18 Hic sapientia

12 VA Et fecit terr. et habitantes .. (in eam) 13. VA Et fecit .. (in conspectum) 14. (seducet) .. terram: in terra 15. ut et: et ut .. (*om* ut *tert.*) .. AF adoraverit .. F occidatur 16. characterem .. manu sua 17. V characterem aut nomen, A caracter nomine

12 7. 4. 3. 14 3. 15 14, 9. *Dan. 3, 5 s. 16 19, 18. 20. 14, 9. 17 14, 11. 15, 2. 18 17, 9.

ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν
ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώ-
που ἐστίν. καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς΄.

XIV.

Agnus surgit cum piis signatis. Tres angeli praecones. Evangelium aeternum. Calix irae dei. Beati mortui in domino. Angeli metentes et vindemiantes.

1 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἑστὼς
ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν
τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ
ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.
2 καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς
φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βρον-
τῆς μεγάλης, καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς
κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις
αὐτῶν. 3 καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν ἐνώ-
πιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων
ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς
ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν
τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορα-
σμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. 4 οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ
γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ
εἰσιν. οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου
ἐὰν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ,

18. τον νουν
XIV. 1. om το pr. . . εστηκος (εστος) . . τεσσαρακοντα . . °om αυτ. κ. τ. ονομα 2. κ. φωνην ηκουσα ως κιθαρ. 3. αδ. ως ωδην . . ηδυνατο 4. ουτοι sec.: add εισιν . . εαν: αν . . (υπαγει)

XIV. 1 5, 6. 7, 3 s. 2 1, 15. 19, 6. 4 5, 9. *Ps. 32 (33), 3.

est. Qui habet intellectum, computet numerum bestiae: numerus enim hominis est. Et numerus eius est sexcenti sexaginta sex.

XIV.

Agnus surgit cum piis signatis. Tres angeli praecones. Evangelium aeternum. Calix irae dei. Beati mortui in domino. Angeli metentes et vindemiantes.

1 ([15]) Et vidi, et ecce agnus stabat
supra montem Sion, et cum illo centum
quadraginta quattuor milia habentes no-
men eius et nomen patris eius scriptum
in frontibus suis. 2 Et audivi vocem de
caelo tamquam vocem aquarum multa-
rum et tamquam vocem tonitrui magni,
et vocem quam audivi sicut citharoedo-
rum citharizantium in citharis suis. 3 Et
cantabant quasi canticum novum ante
sedem et ante quattuor animalia et se-
niores: et nemo poterat dicere canticum
nisi illa centum quadraginta quattuor mi-
lia, qui empti sunt de terra. 4 Hi sunt
qui cum mulieribus non sunt coinquinati:
virgines enim sunt. Hi qui sequuntur
agnum quocumque ierit. Hi empti sunt

18. *om* est *tertium*
XIV. 1. et cum eo 4. Hi sequuntur . . (abierit)

XIV. 1 5, 6. 7, 3 s. 2 1, 15. 19, 6. 4 5, 9. *Ps. 32 (33), 3.

5 καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη
ψεῦδος· ἄμωμοι γάρ εἰσιν.
6 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν
μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον
εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς
γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσ-
σαν καὶ λαόν, 7 λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ
Φοβήθητε τὸν θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δόξαν,
ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ
προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ
τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδά-
των. 8 Καὶ ἄλλος δεύτερος ἄγγελος ἠκο-
λούθησεν λέγων Ἔπεσεν ἔπεσεν Βαβυλὼν
ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη.
9 Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν
αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ Εἴ τις προσ-
κυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ
λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ
ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, 10 καὶ αὐτὸς πίε-
ται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ
κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς
ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ
καὶ θείῳ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων καὶ ἐνώπιον

5. ψευδ.: δολος . . (om γαρ) . . εισιν: °add ενωπιον του θρονου του θεου 6. (om αλλον) . . πετωμενον . . om επι pr. et tert. . . επι τ. κατοικουντας επι 7. °λεγοντα . . (τον κυριον) . . om την sec. 8. °om δευτ. . . Βαβ. η πολις η μεγ. . . η: οτι (om plane) . . om τα 9. Και τριτος αγγ. . . το θηρ. προσκ. 10. των αγιων αγγ.

5 *Zeph. 3, 13. 6 8, 13. 15, 7. 8 18, 2 s. *Es. 21, 9. *Dan. 4, 27. *Ier. 51 (28), 7. 10 *Ps. 74 (75), 9.

ex hominibus primitiae deo et agno, 5 et
in ore ipsorum non est inventum men-
dacium; sine macula sunt.
6 Et vidi alterum angelum volantem
per medium caelum, habentem evange-
lium aeternum, ut evangelizaret sedenti-
bus super terram et super omnem gen-
tem et tribum et linguam et populum,
7 dicens magna voce Timete deum et
date illi honorem, quia venit hora iudicii
eius, et adorate eum qui fecit caelum et
terram et mare et fontes aquarum. 8 Et
alius angelus secutus est dicens Cecidit
cecidit Babylon illa magna, quae a vino
irae fornicationis suae potionavit omnes
gentes. 9 Et alius angelus tertius secu-
tus est illos dicens voce magna Si quis
adoraverit bestiam et imaginem eius et
acceperit characterem in fronte sua aut in
manu sua, 10 et hic bibet de vino irae
dei, qui mixtus est mero in calice irae
ipsius, et cruciabitur igne et sulphure in
conspectu angelorum sanctorum et ante

4. A*F ex omnibus 5. eorum . . sine macula enim sunt ante thronum dei 6. coeli 7. (dicentem) . . Timete dominum . . terram mare 8. potavit 9. Et tertius angelus 10. quod mistum est

5 *Zeph. 3, 13. 6 8, 13. 13, 7. 8 18, 2 s. *Es. 21. 9. *Dan. 4, 27. *Ier. 51 (28), 7. 10 *Ps. 74 (75), 9.

τοῦ ἀρνίου. 11 καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασα-
νισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει,
καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ
νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν
εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χά-
ραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. 12 Ὧδε ἡ
ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς
ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ.
13 καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λε-
γούσης Γράψον Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν
κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι. ναί, λέγει
τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κό-
πων αὐτῶν· τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ
μετ' αὐτῶν.

14 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκή,
καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενον ὅμοιον υἱῷ
ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ
δρέπανον ὀξύ. 15 καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλ-
θεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ
τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης Πέμψον τὸ
δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα
θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς.
16 καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τὴν νεφέ-
λην τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ
ἐθερίσθη ἡ γῆ. 17 Καὶ ἄλλος ἄγγελος
ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ,

11. αναβ. εις αι. αι. 12. om η . . ωδε οι 13. λε-
γουσης μοι . . αναπαυσωνται . . δε: (γαρ) 14. κα-
θημενος ομοιος . . (υιον) . : επι της κεφαλης 15. εν
μεγ. φω. . . ηλθε σοι . . του θερισαι

11 *Es. 34, 10. 12 13, 10. 12, 17. 13 19, 9. 14 1,
13. *Dan. 7, 13. 15 *Iobel 3, 13 (18).

conspectum agni. 11 Et fumus tormento-
rum eorum in saecula saeculorum ascen-
dit, nec habent requiem die ac nocte qui
adoraverunt bestiam et imaginem eius et
si quis acceperit characterem nominis
eius. 12 Hic patientia sanctorum est,
qui custodiunt mandata dei et fidem Iesu.
13 Et audivi vocem de caelo dicentem
Scribe Beati mortui qui in domino mo-
riuntur a modo. Iam dicit spiritus, ut
requiescant a laboribus suis: opera enim
illorum sequuntur illos.

14 Et vidi, et ecce nubem candidam,
et super nubem sedentem similem filio
hominis, habentem in capite suo coro-
nam auream et in manu sua falcem acu-
tam. 15 Et alter angelus exivit de tem-
plo, clamans voce magna ad sedentem
super nubem Mitte falcem tuam et mete,
quia venit hora ut metatur, quoniam
aruit messis terrae. 16 Et misit qui se-
debat super nubem falcem suam in ter-
ram, et messa est terra. 17 Et alius
angelus exivit de templo quod est in

11. ascendet in saec. saeculorum . . (accepit)
13. dicentem mihi 15. Et alius 16. demessa est

11 *Es. 34, 10. 12 13, 10. 12, 17. 13 19, 9. 14 1,
13. *Dan. 7, 13. 15 *Iobel 3, 13 (18).

905

ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ· 18 καὶ
ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου,
ὁ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώ-
νησεν κραυγῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπα-
νον τὸ ὀξὺ λέγων Πέμψον σου τὸ δρέπανον
τὸ ὀξὺ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμ-
πέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασεν ἡ σταφυλὴ
τῆς γῆς. 19 καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέ-
πανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησεν
τὴν ἄμπελον τῆς γῆς καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν
ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τὸν μέγαν.
20 καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πό-
λεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι
τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χι-
λίων ἑξακοσίων.

XV.

Victorum bestiae hymnus. Angeli VII cum VII phialis irae.

1 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ
μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχον-
τας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐ-
ταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ. 2 καὶ
εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί,
καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ
τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ
ὀνόματος αὐτοῦ ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν
τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ θεοῦ.

18. (om εξηλθ.) . . om ὁ . . κραυγη: (φωνη) . . ς (non ςᵉ) om της αμπ.°° . . ηκμασαν αι σταφυλαι αυτης 19. την μεγαλην 20. εξω
XV. 2. αυτου και: add εκ του χαραγματος αυτου

19 19, 15. *Es. 63, 3.
XV. 1 12, 1. 17, 1. 2 4, 6. 12, 11. 5, 8.

caelo, habens et ipse falcem acutam:
18 et alius angelus de altari, qui habet
potestatem supra ignem, et clamavit voce
magna ad eum qui habet falcem acutam,
dicens Mitte falcem tuam acutam et vin-
demia botros vineae terrae, quoniam ma-
turae sunt uvae eius. 19 Et misit ange-
lus falcem suam in terram, et vindemia-
vit vineam terrae et misit in lacum irae
dei magnum. 20 Et calcatus est lacus
extra civitatem, et exivit sanguis de lacu
usque ad frenos equorum per stadia mille
sexcenta.

XV.

Victorum bestiae hymnus. Angeli VII cum VII phialis irae.

1 Et vidi aliud signum in caelo ma-
gnum et mirabile, angelos septem ha-
bentes plagas septem novissimas, quon-
iam in illis consummata est ira dei. 2 Et
vidi tamquam mare vitreum mixtum igne,
et eos qui vicerunt bestiam et imaginem
illius et numerum nominis eius, stantes
super mare vitreum, habentes citharas

18. angelus: *add* exivit . . qui habebat . . A*F *om* ad eum . . VA** qui habebat . . (botrus) 19. falcem suam acutam
XV. 2. mistum . . imaginem eius

19 19, 15. *Es. 63, 3.
XV. 1 12, 1. 17, 1. 2 4, 6. 12, 11. 5, 8.

906

3 καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μωυσέως δούλου
τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγον-
τες Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου,
κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ
ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθ-
νῶν· 4 τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, κύριε, καὶ δο-
ξάσει τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὅσιος, ὅτι
πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν
ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφα-
νερώθησαν.

5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ
ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ, 6 καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ
ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγάς, ἐνδεδυμένοι λίνον
καθαρὸν λαμπρὸν καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ
στήθη ζώνας χρυσᾶς. 7 καὶ ἓν ἐκ τῶν
τεσσάρων ζώων ἔδωκεν τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις
ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυμοῦ
τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. 8 καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς ἐκ τοῦ
καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῆς
δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελ-
θεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ
πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

3. εθνων: αγιων (αιωνων) 4. φοβηθη σε.. δοξαση 5. ιδου ηνοιγη 6. om οι sec. .. πληγας εκ του ναου .. λινον: (λιθον) .. καθαρον και 8. om εκ του .. ηδυνατο

3 *Ex. 15, 1. *Ps. 110 (111), 2. 144 (145), 17. 4 *Ier. 10, 7. 6 19. 8. 1, 13. *Ez. 9, 2. 7 4, 9. *Ez. 22, 31. 8 *Es. 6, 4. *Ex. 40, 35.

dei 3 et cantantes canticum Moysi servi
dei et canticum agni, dicentes Magna et
mirabilia opera tua, domine deus omni-
potens: iustae et verae viae tuae, rex
saeculorum: 4 quis non timebit, domine,
et magnificabit nomen tuum? quia solus
pius, quoniam omnes gentes venient et
adorabunt in conspectu tuo, quoniam
iudicia tua manifestata sunt.

5 ([16]) Et post haec vidi, et ecce aper-
tum est templum tabernaculi testimonii
in caelo, 6 et exierunt septem angeli
habentes septem plagas de templo, ve-
stiti lapide mundo candido et praecincti
circa pectora zonis aureis. 7 Et unus ex
quattuor animalibus dedit septem angelis
septem phialas aureas plenas iracundiae
dei viventis in saecula saeculorum. 8 Et
impletum est templum fumo a maiestate
dei et de virtute eius, et nemo poterat
introire in templum donec consumma-
rentur septem plagae septem angelorum.

3. mirabilia sunt .. verae sunt .. (rex caelorum) 4. te, domine .. VA** pius es .. manifesta 5. (*om et sec.) 6. (om septem sec.) .. vestiti lino mundo et candido 7. Et unum de

3 *Ex. 15, 1. *Ps. 110 (111), 2. 144 (145), 17. 4 *Ier. 10, 7. 6 19, 8. 1, 13. *Ez. 9, 2. 7 4. 9. *Ez. 22, 31. 8 *Es. 6, 4. *Ex. 40, 35.

XVI.

Effunduntur phialae irae septem; totidem in terris plagae fiunt.

1 Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς λεγούσης
τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις Ὑπάγετε ἐκχέατε τὰς
ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν
γῆν. 2 Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν
τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο
ἕλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώ-
πους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου
καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.

3 Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην
αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα
ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν,
τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ.

4 Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐ-
τοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὰς πηγὰς
τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένετο αἷμα. 5 καὶ
ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος
Δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν ὅσιος, ὅτι ταῦτα
ἔκρινας, 6 ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν
ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας πιεῖν·
ἄξιοί εἰσιν. 7 καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστη-
ρίου λέγοντος Ναί, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντο-
κράτωρ, ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

XVI. 1. φων. μεγ. εκ του ναου λεγ. . . Υπαγετε και . . om επτα sec. 2. εις: επι . . επι: εις . . τους τη εικονι αυτ. προσκ. 3. ο δευτ. αγγελος . . ζωης: ζωσα . . om τα 4. ο τριτ. αγγελος . . (εγενοντο) 5. κυριε, ει . . ην και οσιος 6. (δεδωκας) . . αξ. γαρ 7. αλλου εκ του θυσιαστ.

XVI. 1 ss. *Ex. 7—10. 1 15, 7. 2 13, 17. 5 11, 6. 6, 10. 7 19, 2. 15, 3.

XVI.

Effunduntur phialae irae septem; totidem in terris plagae fiunt.

1 Et audivi vocem magnam de templo
dicentem septem angelis Ite et effundite
septem phialas irae dei in terram. 2 Et
abiit primus et effudit phialam suam in
terram, et factum est vulnus saevum ac
pessimum in homines qui habebant cha-
racterem bestiae et in eos qui adorave-
runt imaginem eius.

3 Et secundus effudit phialam suam in
mare, et factus est sanguis tamquam mor-
tui, et omnis anima vivens mortua est in
mari.

4 Et tertius effudit phialam suam su-
per flumina et super fontes aquarum, et
factus est sanguis. 5 Et audivi angelum
aquarum dicentem Iustus es, qui es et
qui eras sanctus, quia haec iudicasti,
6 quia sanguinem sanctorum et prophe-
tarum fuderunt, et sanguinem eis dedisti
bibere: digni sunt. 7 Et audivi altare
dicens Etiam, domine deus omnipotens,
vera et iusta iudicia tua.

XVI. 2. et pessimum 3. secundus angelus 5. Iustus es, domine . . quia: qui 6. effuderunt . . (ut digni) . . enim sunt 7. altare: V ab altari, A alterum . . dicentem

---

XVI. 1 ss. *Ex. 7—10. 1 15, 7. 2 13, 17. 5 11, 6. 6, 10. 7 19, 2. 15, 3.

8 Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην
αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυ-
ματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. 9 καὶ
ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα,
καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸ ὄνομα
τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς
πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι
αὐτῷ δόξαν.

10 Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην
αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγέ-
νετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ
ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου,
11 καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ οὐρα-
νοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν
αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων
αὐτῶν.

12 Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐ-
τοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν Εὐφρά-
την· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα
ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ
ἀνατολῶν ἡλίου. 13 καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στό-
ματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος
τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευ-
δοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὡς
βάτραχοι· 14 εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμο-
νίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ

8. ο τεταρτ. αγγελος 9. om οι ανθρ. sec. . . om την 10. ο πεμπτ. αγγελος . . εμασσωντο 12. ο εκτ. αγγελος . . (τον μεγαν Ευφρ.) . . (ανατολης) 13. ακ. ομοια βατραχοις 14. δαιμονων . . ς (non ς^e) σημ. εκπορευεσθαι επι

9 13, 6. 10 13, 2. 12 9, 14. *Es. 11, 15 s. 14 *1 Reg. 22, 21 s.

8 Et quartus effudit phialam suam in
solem, et datum est illi aestu afficere ho-
mines et igni. 9 Et aestuaverunt homi-
nes aestu magno, et blasphemaverunt no-
men dei habentis potestatem super has
plagas, neque egerunt paenitentiam ut
darent illi gloriam.

10 Et quintus effudit phialam suam su-
per sedem bestiae, et factum est regnum
eius tenebrosum, et conmanducaverunt
linguas suas prae dolore, 11 et blasphe-
maverunt deum caeli prae doloribus et
vulneribus suis, et non egerunt paeni-
tentiam ex operibus suis.

12 Et sextus effudit phialam suam in
flumen illud magnum Euphraten, et
siccavit aquam eius, ut praepararetur
via regibus ab ortu solis. 13 Et vidi
de ore draconis et de ore bestiae et
de ore pseudoprophetae spiritus tres
immundos in modum ranarum: 14 sunt
enim spiritus daemoniorum facientes

8. quartus angelus . . affligere 10. quintus angelus 12. sextus angelus . . (in flumen illum) . . (praeparetur)

9 13, 6. 10 13, 2. 12 9, 14. *Es. 11, 15 s. 14 *1 Reg. 22, 21 s.

909

τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συνα-
γαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας
ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ παντο-
κράτορος. 15 Ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης·
μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέ-
πωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. 16 καὶ
συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλού-
μενον Ἑβραϊστὶ Ἁρμαγεδών.

17 Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεεν τὴν φιάλην
αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ
μεγάλη ἀπὸ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέ-
γουσα Γέγονεν. 18 καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ
καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ σεισμὸς ἐγένετο
μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος
ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικοῦτος σεισμὸς
οὕτως μέγας. 19 καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ
μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν
ἐθνῶν ἔπεσαν. καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη
ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ
ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς
αὐτοῦ. 20 καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγεν, καὶ
ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. 21 καὶ χάλαζα μεγάλη
ὡς ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ
ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χα-

14. της γης και της οικ. ολης . . om τον 16. Αρμαγεδδων 17. ο εβδ. αγγελος . . επι: εις . . (om μεγαλη) . . απο pr.: (εκ) . . του ναου του ουρανου 18. και εγ. φων. κ. βρ. κ. αστρ. . . (om εγενετο pr.) . . οι ανθρωποι εγενοντο . . ουτω 19. επεσον

15 3, 3. Luc. 12, 37. 16 *Zach. 12, 11. 17 21, 6. 18 4, 5 κ. 19 14, 8. 10. 17, 5. *Es. 51, 22.

signa, procedunt ad reges totius terrae
congregare illos in proelium ad diem
magnum dei omnipotentis. 15 Ecce ve-
nio sicut fur. Beatus qui vigilat et cu-
stodit vestimenta sua, ne nudus ambulet
et videant turpitudinem eius. 16 Et con-
gregavit illos in locum qui vocatur he-
braice Hermagedon.

17 Et septimus effudit phialam suam in
aerem, et exivit vox magna de templo a
throno dicens Factum est. 18 Et facta
sunt fulgora et voces et tonitrua, et ter-
rae motus factus est magnus, qualis
numquam fuit ex quo homines fuerunt
super terram, talis terrae motus sic ma-
gnus. 19 Et facta est civitas magna in
tres partes, et civitates gentium cecide-
runt, et Babylon magna venit in memo-
riam ante deum dare ei calicem vini in-
dignationis irae eius. 20 Et omnis insula
fugit, et montes non sunt inventi. 21 Et
grando magna sicut talentum descendit
de caelo in homines: et blasphemave-
runt homines deum propter plagam gran-

14. signa, et . . AF procedent . . omnipotentis dei 16. congregabit . . Armagedon 17. septimus angelus 18. fulgura 19. dare illi 21. deum homines

15 3, 3. Luc. 12, 37. 16 *Zach. 12, 11. 17 21, 6. 18 4, 5 κ. 19 14, 8. 10. 17, 5. *Es. 51, 22.

λάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς
σφόδρα.

XVII.

Meretrix vehens bellua septem capitum et decem cornuum, ebria sanguine, nomine Babylon magna.

1 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων
τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλη-
σεν μετ᾽ ἐμοῦ λέγων Δεῦρο, δείξω σοι τὸ
κρῖμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης τῆς καθη-
μένης ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν πολλῶν, 2 μεθ᾽
ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ
ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ
τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. 3 καὶ ἀπή-
νεγκέν με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ
εἶδα γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκι-
νον, γέμον τὰ ὀνόματα βλασφημίας, ἔχον
κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. 4 καὶ ἡ
γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκ-
κινον, κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ
καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν
ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμάτων καὶ
τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας τῆς γῆς, 5 καὶ
ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον
Μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ
τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς.
6 καὶ εἶδα τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ

XVII. 1. λεγων μοι . . (επι υδατων πολλων) 2. ⁰εκ τ. οιν. τ. πο. αυτ. οι κατ. τ. γ. 3. ειδον . . γεμον ονοματων 4. ην: η . . πορφυρα και κοκκινω . . και κεχρ. χρυσω . . χρυσ. ποτ. . . βδελυγμ. ακαθαρτητος της πορν. αυτης 6. ειδον

XVII. 1 15, 1. *Ier. 51, 13. *Nah. 3, 4. 2 18, 9. 3 21, 10. 13, 1. *Es. 21, 1. 4 18, 16. *Ier. 51, 7. 5 14, 8 κ.

dinis, quoniam magna facta est vehe-
menter.

XVII.

Meretrix vehens bellua septem capitum et decem cornuum, ebria sanguine, nomine Babylon magna.

1 ([17]) Et venit unus de septem ange-
lis qui habebant septem phialas, et locu-
tus est mecum dicens Veni, ostendam
tibi damnationem meretricis magnae quae
sedet super aquas multas, 2 cum qua
fornicati sunt reges terrae, et inebriati
sunt qui inhabitant terram de vino pro-
stitutionis eius. 3 Et abstulit me in de-
sertum in spiritu. Et vidi mulierem se-
dentem super bestiam coccineam, plenam
nominibus blasphemiae, habentem capita
septem et cornua decem. 4 Et mulier
erat circumdata purpura et coccino, et
inaurata auro et lapide pretioso et mar-
garitis, habens poculum aureum in manu
sua plenum abominationum et immundi-
tia fornicationis eius, 5 et in fronte eius
nomen scriptum Mysterium, Babylon ma-
gna, mater fornicationum et abominatio-
num terrae. 6 Et vidi mulierem ebriam

XVII. 3. in spiritu in desertum 4. abominatione . . (**inmunditiae)

XVII. 1 15, 1. Ier. 51, 13. *Nah. 3, 4. 2 18, 9. 3 21, 10. 13, 1. *Es. 21, 1. 4 18, 16. *Ier. 51, 7. 5 14, 8 κ.

αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος
τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ, καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν
αὐτὴν θαῦμα μέγα. **7** Καὶ εἶπέν μοι ὁ
ἄγγελος Διὰ τί ἐθαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοι
τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου
τοῦ βαστάζοντος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τὰς
ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. **8** τὸ
θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει
ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου καὶ εἰς ἀπώ-
λειαν ὑπάγει· καὶ θαυμασθήσονται οἱ κατοι-
κοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ
ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ κατα-
βολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον ὅτι ἦν
καὶ οὐκ ἔστιν καὶ πάρεσται. **9** Ὧδε ὁ
νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ
ὄρη εἰσίν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ᾽ αὐτῶν,
10 καὶ βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν· οἱ πέντε ἔπε-
σαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθεν, καὶ
ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. **11** καὶ
τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸς
ὄγδοός ἐστιν, καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστιν, καὶ
εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. **12** καὶ τὰ δέκα κέ-
ρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσίν, οἵτινες
βασιλείαν οὔπω ἔλαβον, ἀλλ᾽ ἐξουσίαν ὡς
βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσιν μετὰ τοῦ
θηρίου. **13** οὗτοι μίαν ἔχουσιν γνώμην,

7. σοι ερω 8. om το pr. . . υπαγειν . . θαυμασονται . . τα ονοματα . . βλεποντες . . και παρεσται: καιπερ εστιν 9. ορη εισ. επτ. 10. και ο εις 12. ουπω: (ουκ) 13. γνωμ. εχουσι

8 11. 13, 8. **9** 13, 1. 18. **10** 20, 3. **12** * Dan. 7, 24.

de sanguine sanctorum et de sanguine
martyrum Iesu, et miratus sum cum vi-
dissem illam admiratione magna. **7** Et
dixit mihi angelus Quare miraris? ego
tibi dicam sacramentum mulieris et be-
stiae quae portat eam, quae habet capita
septem et cornua decem. **8** Bestiam
quam vidisti, fuit et non est, et ascen-
sura est de abysso et in interitum ibit:
et mirabuntur inhabitantes terram, quo-
rum non sunt scripta nomina in libro
vitae a constitutione mundi, videntes be-
stiam, quia erat et non est. **9** Et hic
est sensus qui habet sapientiam. Septem
capita septem montes sunt, super quos
mulier sedet, **10** et reges septem sunt:
quinque ceciderunt, unus est, et alius
nondum venit; et cum venerit, oportet
illum breve tempus manere. **11** Et be-
stia quae erat et non est, et ipsa octava
est, et de septem est, et in interitum va-
dit. **12** Et decem cornua quae vidisti
decem reges sunt, qui regnum nondum
acceperunt, sed potestatem tamquam re-
ges una hora accipiunt post bestiam.
13 Hi unum consilium habent, et virtu-

7. dicam tibi . . A*F qui habet 8. Bestia . . AF mirabantur . . quia: quae 11. AF vadet 12. accipient post

8 11. 13, 8. **9** 13, 1. 18. **10** 20, 3. **12** * Dan. 7, 24.

καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ
ϑηρίῳ διδόασιν. 14 οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου
πολεμήσουσιν καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς,
ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βασιλεὺς βασι-
λέων, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλε-
κτοὶ καὶ πιστοί. 15 καὶ λέγει μοι Τὰ
ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάϑηται, λαοὶ
καὶ ὄχλοι εἰσὶν καὶ ἔϑνη καὶ γλῶσσαι.
16 καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ ϑη-
ρίον, οὗτοι μισήσουσιν τὴν πόρνην, καὶ ἠρη-
μωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνήν, καὶ
τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κα-
τακαύσουσιν ἐν πυρί· 17 ὁ γὰρ ϑεὸς ἔδω-
κεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν
γνώμην αὐτοῦ καὶ ποιῆσαι γνώμην μίαν
καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ ϑηρίῳ,
ἄχρι τελεσϑήσονται οἱ λόγοι τοῦ ϑεοῦ.
18 καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἡ
μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασι-
λέων τῆς γῆς.

XVIII.

Babylonis meretricis magnae lapsus nuntiatur. Pii inde exire iubentur. Lugentes et laetantes de lapsu. Execratio angeli.

1 Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον κα-
ταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν
μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσϑη ἐκ τῆς δόξης

13. την εξουσ. εαυτων τ. ϑ. διαδιδωσουσιν 16. α ειδ. επι το ϑηρ. 17. om και ποιησαι . . μιαν γνωμην . . αχρι τελεσϑη τα ρηματα τ. ϑ.
XVIII. 1. Και μετα . . om αλλον

14 19, 16. 15 *Es. 8, 7. 16 18, 8. 17 10, 7. 18 16, 19.
XVIII. 1 10, 1.

tem et potestatem suam bestiae tradunt.
14 Hi cum agno pugnabunt, et agnus
vincet illos, quoniam dominus dominorum
est et rex regum, et qui cum illo sunt
vocati electi et fideles. 15 Et dixit mihi
Aquas quas vidisti, ubi meretrix sedet,
populi sunt et gentes et linguae. 16 Et
decem cornua quae vidisti et bestiam,
hi odient fornicariam, et desolatam fa-
cient illam et nudam, et carnes eius man-
ducabunt, et ipsam igni concremabunt:
17 deus enim dedit in corda eorum ut
faciant quod illi placitum est, ut dent
regnum suum bestiae, donec consummen-
tur verba dei. 18 Et mulier quam vidi-
sti est civitas magna, quae habet regnum
super reges terrae.

XVIII.

Babylonis meretricis magnae lapsus nuntiatur. Pii inde exire iubentur. Lugentes et laetantes de lapsu. Execratio angeli.

1 ([18]) Et post haec vidi alium angelum
descendentem de caelo, habentem pote-
statem magnam, et terra inluminata est

13. tradent 15. Aquae 16. vidisti in bestia 17. placitum est illi

14 19, 16. 15 *Es. 8, 7. 16 18, 8. 17 10, 7. 18 16, 19.
XVIII. 1 10, 1.

αὐτοῦ. 2 καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέ-
γων Ἔπεσεν ἔπεσεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη,
καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων καὶ
φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ
φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ με-
μισημένου, 3 ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ
τῆς πορνείας αὐτῆς πέπωκεν πάντα τὰ ἔθνη,
καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρ-
νευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυ-
νάμεως τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν.
4 καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
λέγουσαν Ἐξέλθετε ἐξ αὐτῆς, ὁ λαός μου,
ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐ-
τῆς, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λά-
βητε, 5 ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρ-
τίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ
θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. 6 ἀπόδοτε αὐτῇ
ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν, καὶ διπλώσατε τὰ
διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ
ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν· 7 ὅσα
ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον
δότε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος. ὅτι ἐν
τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι κάθημαι βασί-
λισσα καὶ χήρα οὐκ εἰμὶ καὶ πένθος οὐ
μὴ ἴδω, 8 διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἥξου-

2. εκραξ. εν ισχυι φωνη μεγαλη . . (om επεσεν alterum) . . δαιμονων 3. (om τ. οινου) . . (πεπτωκαν) 4. (Εξελθε) . . ινα μη λαβ. εκ τ. πληγ. α. 5. εκολλ.: ηκολουθησαν 6. απεδ. υμιν . . αυτη διπλα 7. εδοξ. εαυτην . . om οτι sec.

2 14, 8. *Es. 34, 11 ss. 13, 21 s. 3 14, 8. 17, 2. *Ier. 51, 7. *Nah. 3, 4. 4 *Ier. 51, 6. 9. 6 *Ps. 136 (137), 8. 7 s. *Es. 47, 7—9.

a gloria eius. 2 Et exclamavit in forti
voce dicens Cecidit cecidit Babylon ma-
gna et facta est habitatio daemoniorum et
custodia omnis spiritus immundi et cu-
stodia omnis volucris immundae et odi-
bilis, 3 quia de ira fornicationis eius bi-
berunt omnes gentes, et reges terrae cum
illa fornicati sunt, et mercatores terrae
de virtute deliciarum eius divites facti
sunt. 4 Et audivi aliam vocem de caelo
dicentem Exite de illa, populus meus, ut
ne participes sitis delictorum eius et de
plagis eius non accipiatis, 5 quoniam
pervenerunt peccata eius usque ad cae-
lum et recordatus est dominus iniquita-
tum eius. 6 Reddite illi sicut et ipsa
reddidit, et duplicate duplicia secundum
opera eius: in poculo quo miscuit mi-
scete illi duplum. 7 Quantum glorificavit
se et in deliciis fuit, tantum date illi tor-
mentum et luctum. Quia in corde suo
dicit Sedeo regina et vidua non sum, et
luctum non videbo, 8 ideo in una die

XVIII. 1. (om a) 2. in fortitudine dicens . . (om et odibilis) 3. (et quia) . . de vino irae 6. reddidit vobis . . (quod miscuit)

2 14, 8. *Es. 34, 11 ss. 13, 21 s. 3 14, 8. 17, 2. *Ier. 51, 7. *Nah. 3, 4. 4 *Ier. 51, 6. 9. 6 *Ps. 136 (137), 8. 7 s. *Es. 47, 7—9.

σιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος
καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται·
ὅτι ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν.
9 Καὶ κλαύσουσιν καὶ κόψονται ἐπ' αὐ-
τὴν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορ-
νεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπω-
σιν τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, **10** ἀπὸ
μακρόθεν ἑστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βα-
σανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες Οὐαὶ οὐαί, ἡ πό-
λις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά,
ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου. **11** καὶ
οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν
ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς
ἀγοράζει οὐκέτι, **12** γόμον χρυσοῦ καὶ ἀρ-
γύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαρίτου καὶ
βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σηρικοῦ καὶ
κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν
σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύ-
λου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου
καὶ μαρμάρου, **13** καὶ κιννάμωμον καὶ
ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λί-
βανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν
καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵπ-
πων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς

8. (om κυριος) . . ο κρινων 9. κλαυσονται αυτην . . επ αυτη 10. εν μια 11. (κλαυσουσιν κ. πενθησουσιν) . . επ αυτη 12. βυσσου . . (πορφυρου) . . ξυλου: (λιθου) 13. κιναμωμον . . om κ. αμωμ.

9 s. *Ez. 26, 16. 27, 30. **10** 16. 10. **11** *Ez. 27, 36. **12** 17, 4. *Ez. 27, 5 ss.

venient plagae eius, mors et luctus et
fames, et igni comburetur, quia fortis est
deus qui iudicavit illam.
9 Et flebunt et plangent se super illam
reges terrae qui cum illa fornicati sunt
et in deliciis vixerunt, cum viderint fu-
mum incendii eius, **10** longe stantes
propter timorem tormentorum eius, di-
centes Vae vae civitas illa magna, Baby-
lon civitas illa fortis, quoniam una hora
venit iudicium tuum. **11** Et negotiatores
terrae flebunt et lugebunt super illam,
quoniam merces eorum nemo emet am-
plius, **12** mercem auri et argenti et la-
pidis pretiosi et margariti et byssi et
purpurae et serici et cocci, et omne
lignum thyinum et omnia vasa eboris, et
omnia vasa de lapide pretioso et aera-
mento et ferro et marmore, **13** et cin-
namomum et amomum, et odoramento-
rum et unguenti et turis et vini et olei
et similae et tritici et iumentorum et
ovium et equorum et redarum et man-

8. igne . . iudicabit 12. merces . . margaritae 13. *om* et amomum . . (*om* et *ante* tritici)

9 s. *Ez. 26, 16. 27, 30. **10** 16. 19. **11** *Ez. 27, 36. **12** 17, 4. *Ez. 27, 5 ss.

ἀνθρώπων. 14 καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς ἐπι-
θυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ
πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλετο
ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι αὐτὰ οὐ μὴ εὕρῃς.
15 οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ'
αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν
φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ
πενθοῦντες, 16 λέγοντες Οὐαὶ οὐαί, ἡ πό-
λις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον
καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσω-
μένη ἐν χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαρ-
γαρίταις, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος
πλοῦτος. 17 καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς
ὁ ἐπὶ τόπον πλέων καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν
θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστη-
σαν 18 καὶ ἔκραζον βλέποντες τὸν καπνὸν
τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες Τίς ὁμοία
τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; 19 καὶ ἐπέβαλον
χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραζον
κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες Οὐαὶ
οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν
πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ
ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρη-

14. η οπ. τ. επ. τ. ψ. σου . . απωλετο: °απηλθεν . . ουκετι ου μη ευρησης (ευρησουσιν) αυτα 16. και λεγ. . . (βυσσον) . . ς^e (non ς) κεχρυσωμενοι °° . . εν χρυσω . . (om εν) . . (μαργαριτη) 17. ο ε. τοπ. πλεων: επι των πλοιων ο ομιλος 18. (εκραξαν) . . ορωντες 19. εβαλον . . (εκραξαν) . . (και λεγ.) . . om τα

15 *Ez. 27, 30. 17 *Ez. 27, 27. 18 *Es. 34, 10.
19 *Ez. 27, 30.

cipiorum et animarum hominum. 14 Et
poma tua desiderii animae discessit a te,
et omnia pinguia et clara perierunt a te,
et amplius illa iam non invenient. 15 Mer-
catores horum, qui divites facti sunt ab
ea, longe stabunt propter timorem tor-
mentorum eius flentes ac lugentes, 16 et
dicentes Vae vae civitas illa magna, quae
amicta erat byssino et purpura et cocco,
et deaurata auro et lapide pretioso et
margaritis, quoniam una hora destitutae
sunt tantae divitiae. 17 Et omnis guber-
nator et omnis qui in locum navigat et
nautae et qui mari operantur, longe ste-
terunt 18 et clamaverunt videntes lo-
cum incendii eius, dicentes Quae similis
civitati huic magnae? 19 et miserunt
pulverem super capita sua, et clamave-
runt flentes et lugentes, dicentes Vae vae
civitas magna, in qua divites facti sunt
omnes qui habent naves in mari de pre-
tiis eius, quoniam una hora desolata est.

14. *om* tua . . animae tuae . . discesserunt + . prae-clara 16. bysso . . deaurata: V *add* erat, *item* A est 17. (omnes) . . in lacum . . (navigant) . . V qui in mari, A qui maria 19. (et dicentes) . . civitas illa magna . . qui habebant

15 *Ez. 27, 30. 17 *Ez. 27, 27. 18 *Es. 34, 10.
19 *Ez. 27, 30.

μώθη. **20** εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανὲ καὶ
οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται,
ὅτι ἔκρινεν ὁ θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.
21 Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον
ὡς μύλον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θά-
λασσαν λέγων Οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται
Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑ-
ρεθῇ ἔτι. **22** καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ
μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ
μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης
πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ
φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι,
23 καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνῃ ἐν σοὶ ἔτι,
καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ
ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, ὅτι οἱ ἔμποροί σου
ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ
φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη,
24 καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων
εὑρέθη καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ
τῆς γῆς.

XIX.

Hymnus caelestium de deo iusto iudice. Agni

---

20. επ αυτην . . om και οι sec. 24. αιμα

---

20 *Es. 44, 23. **21** *Ier. 51 (28), 63 s. **22** *Es. 24, 8. *Ier. 25, 10. **23** *Es. 23, 8. *Ier. 16, 9.

20 Exulta super eam, caelum et sancti
et apostoli et prophetae, quoniam iudi-
cavit deus iudicium vestrum de illa.
21 Et sustulit unus angelus fortis la-
pidem quasi molarem magnum, et misit
in mare dicens Hoc impetu mittetur Ba-
bylon illa magna civitas, et ultra iam non
invenietur. **22** Et vox citharoedorum et
musicorum et tibia canentium et tuba
non audietur in te amplius, et omnis ar-
tifex omnis artis non invenietur in te
amplius, et vox molae non audietur in te
amplius, **23** et lux lucernae non lucebit
tibi amplius, et vox sponsi et sponsae
non audietur adhuc in te, quia mercato-
res tui erant principes terrae, quia in
veneficiis tuis erraverunt omnes gentes,
24 et in ea sanguis prophetarum et san-
ctorum inventus est et omnium qui in-
terfecti sunt in terra.

XIX.

Hymnus caelestium de deo iusto iudice. Agni

---

20. et sancti apostoli 21. civitas illa magna 23. lucebit in te

---

20 *Es. 44, 23. **21** *Ier. 51 (28), 63 s. **22** *Es. 24, 8. *Ier. 25, 10. **23** *Es. 23, 8. *Ier. 16, 9.

nuptiae parantur. Christus cum suis vincit bestiam eiusque cultores. Epulum avium.

1 Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγά-
λην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων
Ἀλληλούια, ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ
δύναμις τοῦ θεοῦ ἡμῶν, 2 ὅτι ἀληθιναὶ
καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ, ὅτι ἔκρινεν
τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἥτις ἔφθειρεν τὴν
γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησεν
τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς.
3 καὶ δεύτερον εἴρηκαν Ἀλληλούια, καὶ ὁ
καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. 4 καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι
οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσερα ζῷα,
καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ
ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέγοντες Ἀμὴν ἀλληλούια.
5 καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέ-
γουσα Αἰνεῖτε τῷ θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ
δοῦλοι αὐτοῦ καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ
μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. 6 καὶ ἤκουσα ὡς
φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων
πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν,
λέγοντες Ἀλληλούια, ὅτι ἐβασίλευσεν κύριος
ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ. 7 χαίρωμεν

XIX. 1. Και μετα . . ς (non ς^e) °om ως . . °οχλ. πολλ. μεγ. . . °λεγοντος . . δοξ. και η τιμη κ. η δυν. κυριω τω θεω ημ. 2. (διεφθειρεν) . . εκ της χειρος 3. (ειρηκεν) 4. επεσον . . εικοσι και . . (οι εικ. τεσσ. πρεσβ.) . . τεσσαρα . . επι του θρονου 5. απο: εκ . . τον θεον . . και οι μικρ. 6. ς^e λεγοντων, ς λεγοντας . . om ημων

XIX. 1 12, 10. *Ps. 103 (104), 35. 2 16, 7. *Deut. 32, 43. 3 *Es. 34, 10. 4 *Ps. 105 (106), 48. 5 *Ps. 133 (134), 1. 6 14, 2. *Ez. 1, 24. 7 *Ps. 117 (118), 24.

nuptiae parantur. Christus cum suis vincit bestiam eiusque cultores. Epulum avium.

1 (19) Post haec audivi quasi vocem
magnam turbarum multarum in caelo di-
centium Alleluia, salus et gloria et virtus
deo nostro est, 2 quia vera et iusta
iudicia sunt eius, quia iudicavit de me-
retrice magna, quae corrupit terram in
prostitutione sua, et vindicavit sanguinem
servorum suorum de manibus eius. 3 Et
iterum dixerunt Alleluia, et fumus eius
ascendit in saecula saeculorum. 4 Et ce-
ciderunt seniores viginti quattuor et quat-
tuor animalia, et adoraverunt deum se-
dentem super thronum dicentes Amen,
alleluia. 5 Et vox de throno exivit di-
cens Laudem dicite deo nostro, omnes
servi eius et qui timetis eum, pusilli et
magni. 6 Et audivi quasi vocem turbae
magnae et sicut vocem aquarum multa-
rum et sicut vocem tonitruum magno-
rum, dicentium Alleluia, quoniam regna-
vit dominus deus noster omnipotens.
7 Gaudeamus et exultemus et demus

XIX. 1. *om* magnam . . (tubarum) . . salus: (laus) 2. VA qui iudicavit . . (de manibus tuis) 6. AF *aliique* tubae magnae . . tonitruorum

XIX. 1 12, 10. *Ps. 103 (104), 35. 2 16, 7. *Deut. 32, 43. 3 *Es. 34, 10. 4 *Ps. 105 (106), 48. 5 *Ps. 133 (134), 1. 6 14, 2. *Ez. 1, 24. 7 *Ps. 117 (118), 24.

καὶ ἀγαλλιῶμεν, καὶ δώσομεν τὴν δόξαν
αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ
γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν, 8 καὶ ἐδόθη
αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρὸν
καθαρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα
τῶν ἁγίων ἐστίν. 9 Καὶ λέγει μοι Γράψον
Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ
ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι Οὗτοι οἱ
λόγοι οἱ ἀληθινοὶ τοῦ θεοῦ εἰσίν. 10 καὶ
ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυ-
νῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι Ὅρα μή· σύν-
δουλός σού εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν
ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ θεῷ
προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστὶν
τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεῳγμένον,
καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος
ἐπ' αὐτὸν καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός,
καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. 12 οἱ
δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φλὸξ πυρός, καὶ ἐπὶ
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων
ὀνόματα γεγραμμένα καὶ ὄνομα γεγραμ-
μένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, 13 καὶ
περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι,

7. αγαλλιωμεθα κ. δωμεν 8. βυσσ. καθαρ. και λαμπρ. . . εστι των αγ. 9. om οι tert. . . εισι του θε. 10. επεσον . . bis του Ιησου 11. ανεωγμενον . . (om καλουμενος) 12. ως φλοξ . . om ονοματα γεγρ. και

8 14. 15, 6. 9 14, 13. 21, 5. 22, 6. 10 12, 17. 11 6, 2. 12 12, 3. 2, 17. 13 * Es. 63, 1 ss.

gloriam ei, quia venerunt nuptiae agni et
uxor eius praeparavit se, 8 et datum
est illi ut cooperiat se byssinum splen-
dens candidum. Byssinum enim iustifi-
cationes sunt sanctorum. 9 Et dicit mihi
Scribe Beati qui ad caenam nuptiarum
agni vocati sunt. Et dicit mihi Haec verba
vera dei sunt. 10 Et cecidi ante pedes
eius ut adorarem eum. Et dicit mihi
Vide ne feceris: conservus tuus sum et
fratrum tuorum habentium testimonium
Iesu: deum adora. Testimonium enim
Iesu est spiritus prophetiae.

11 ([20]) Et vidi caelum apertum, et
ecce equus albus, et qui sedebat super
eum vocabatur fidelis et verax, et iustitia
iudicat et pugnat. 12 Oculi autem eius
sicut flamma ignis, et in capite eius dia-
demata multa, habens nomen scriptum
quod nemo novit nisi ipse. 13 Et vesti-
tus erat vestem aspersam sanguine, et

8. byssino splendenti et candido 9. dixit *priore loco* . . dei vera 11. verax: AF *add* vocatur . . cum iustitia 13. veste aspersa

8 14. 15, 6. 9 14, 13. 21, 5. 22, 6. 10 12, 17. 11 6, 2. 12 12, 3. 2, 17. 13 * Es. 63, 1 ss.

καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ
θεοῦ. **14** καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ
οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐπὶ ἵπποις λευκοῖς,
ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρόν. **15** καὶ
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομ-
φαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη·
καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σι-
δηρᾷ, καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου
τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ τοῦ παντο-
κράτορος. **16** καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ
ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον
Βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων.

17 Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ
ἡλίῳ, καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶ-
σιν τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσου-
ρανήματι Δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον
τὸ μέγα τοῦ θεοῦ, **18** ἵνα φάγητε σάρκας
βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας
ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθη-
μένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων ἐλευ-
θέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν τε καὶ
μεγάλων. **19** Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς
βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐ-
τῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ
τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ

13. καλειται 14. ς (non ς*) om τα sec. . . επι: εφ . . λευκ. και κ. 15. (διστομος οξεια) . . παταсση . . και της οργης 16. το ονομα 17. πετωμενοις . . Δευτε και συναγεσθε . . δειπν. του μεγαλου θε. 18. (επ αυτους) . . om τε bis 19. αυτων: (αυτου) . . om τον

15 1, 16. 2, 12. 12, 5. 14, 19. *Ps. 2, 9. *Es. 63, 3. **16** 17, 14. **17** *Es. 39, 17 ss. **19** 17, 12. 16, 14.

vocatur nomen eius verbum dei. **14** Et
exercitus qui sunt in caelo sequebantur
eum in equis albis, vestiti byssinum al-
bum mundum. **15** Et de ore ipsius pro-
cedit gladius acutus, ut in ipso percutiat
gentes: et ipse reget eos in virga ferrea,
et ipse calcat torcular vini furoris irae
dei omnipotentis. **16** Et habet in vesti-
mento et in femore suo scriptum Rex
regum et dominus dominantium.

17 Et vidi unum angelum stantem in
sole: et clamavit voce magna dicens
omnibus avibus quae volabant per me-
dium caeli Venite congregamini ad cae-
nam magnam dei, **18** ut manducetis
carnes regum et carnes tribunorum et
carnes fortium et carnes equorum et se-
dentium in ipsis, et carnes omnium libe-
rorum ac servorum et pusillorum ac
magnorum. **19** Et vidi bestiam et reges
terrae et exercitus eorum congregatos ad
faciendum proelium cum illo qui sedebat

14. byssino albo et mundo 15. de ore ejus . . ex utraque parte acutus . . reget eas 17. Venite et 18. et servorum . . et magnorum

15 1, 16. 2, 12. 12, 5. 14, 19. *Ps. 2, 9. *Es. 63, 3. **16** 17, 14. **17** *Es. 39, 17 ss. **19** 17, 12. 16, 14.

στρατεύματος αὐτοῦ. **20** καὶ ἐπιάσθη τὸ
θηρίον καὶ ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ψευδοπροφήτης ὁ
ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς
ἐπλάνησεν τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ
θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι
αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν
λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ.
21 καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομ-
φαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ
ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρ-
κῶν αὐτῶν.

XX.

Dracone ligato resurgunt sancti ad regnum mille annorum. Gog et Magog. Diabolo perdito fit iudicium extremum.

1 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ
ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. **2** καὶ
ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος,
ὅς ἐστιν διάβολος καὶ ὁ σατανᾶς, καὶ ἔδη-
σεν αὐτὸν χίλια ἔτη, **3** καὶ ἔβαλεν αὐτὸν
εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφρά-
γισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ
ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ
ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον.

---

20. (και μετ αυτ. ο ψευδ.) . . εν τω θειω 21. εξελθ. : εκπορευομενη
XX. 1. την κλειδα 2. τον οφιν τον αρχαιον . . om ὁ 3. εκλεισ. αυτον . . πλανηση τα εθν. ετι . . και μετα . . αυτ. λυθ.

---

20 16, 13. 20, 10. *Es. 30, 33.
XX. **1** 18, 1. 9, 1. **2** 12, 9. *Es. 24, 22. **3** 17, 10.

in equo et cum exercitu eius. **20** Et ap-
prehensa est bestia, et cum illo pseudo-
propheta qui fecit signa coram ipso, qui-
bus seduxit eos qui acceperunt characte-
rem bestiae, qui et adorant imaginem
eius: vivi missi sunt hi duo in stagnum
ignis ardentis sulphure. **21** Et ceteri oc-
cisi sunt in gladio sedentis super equum,
qui procedit de ore ipsius, et omnes aves
saturatae sunt carnibus eorum.

XX.

Dracone ligato resurgunt sancti ad regnum mille annorum. Gog et Magog. Diabolo perdito fit iudicium extremum.

1 Et vidi angelum descendentem de
caelo, habentem clavem abyssi et cate-
nam magnam in manu sua. **2** Et appre-
hendit draconem, serpentem antiquum,
qui est diabolus et satanas, et ligavit
eum per annos mille, **3** et misit eum in
abyssum, et clausit et signavit super il-
lum, ut non seducat amplius gentes do-
nec consummentur mille anni: post haec
oportet illum solvi modico tempore.

---

20. et cum eo . . et qui adoraverunt
XX. 3. et post haec

---

20 16, 13. 20, 10. *Es. 30, 33.
XX. **1** 18, 1. 9, 1. **2** 12, 9. *Es. 24, 22. **3** 17, 10.

4 Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ'
αὐτούς, καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς
ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρ-
τυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ,
καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ
τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χά-
ραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα
αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ
τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. 5 οἱ λοιποὶ τῶν
νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια
ἔτη. Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. 6 μα-
κάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀνα-
στάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος
θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται
ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βα-
σιλεύσουσιν μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

7 Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθή-
σεται ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ,
8 καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν
ταῖς τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ
καὶ τὸν Μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν
πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος
τῆς θαλάσσης. 9 καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ
πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμ-
βολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγα-
πημένην· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ

4. τω θηριω ουτε . . ς[e] (non ς) τη εικονι . . με-
τωπ. αυτων . . ς (non ς[e]) μετα Χριστ. τα χιλ.
5. οι δε . . ανεζησαν εως τελ. 6. ο θαν. ο δευτ, . .
(τα χιλ.) 7. (Και μετα τα) 8. εις πολεμον . . .om
αυτων 9. εκυκλωσαν . . °απο του θεου εκ του ουρ.
(εκ τ. ουρ. απο τ. θ.)

4 * Dan. 7, 9. 22. 27. 6 * Es. 61, 6. 8 * Ez. 38, 30.
9 21, 2.

4 Et vidi sedes, et sederunt super eas,
et iudicium datum est illis, et animas de-
collatorum propter testimonium Iesu et
propter verbum dei, et qui non adora-
verunt bestiam neque imaginem eius nec
acceperunt characterem eius in frontibus
aut in manibus suis, et vixerunt et re-
gnaverunt cum Christo mille annis: 5 ce-
teri mortuorum non vixerunt donec con-
summentur mille anni. ([21]) Haec est
resurrectio prima. 6 Beatus et sanctus
qui habet partem in resurrectione prima:
in his secunda mors non habet potesta-
tem, sed erunt sacerdotes dei et Christi,
et regnabunt cum illo mille annis.

7 Et cum consummati fuerint mille
anni, solvetur satanas de carcere suo,
8 et exibit et seducet gentes quae sunt
super quattuor angulos terrae, Gog et
Magog, et congregabit eos in proelium,
quorum numerus est sicut arena maris.
9 Et ascenderunt super latitudinem ter-
rae, et circumierunt castra sanctorum et
civitatem dilectam. Et descendit ignis a

7. (Sed cum)

4 * Dan. 7, 9. 22. 27. 6 * Es. 61, 6. 8 * Ez. 38, 30.
9 21, 2.

καὶ κατέφαγεν αὐτούς· 10 καὶ ὁ διάβολος
ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην
τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον
καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσον-
ται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων.

11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ
τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτόν, οὗ ἀπὸ προσώπου
ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ
εὑρέθη αὐτοῖς. 12 καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς
τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικροὺς ἑστῶτας
ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἠνοίχθη-
σαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἠνοίχθη, ὅ ἐστιν τῆς
ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γε-
γραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα
αὐτῶν. 13 καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς
νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ
ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς,
καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
τῶν. 14 καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλή-
θησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. Οὗτος ὁ
θάνατος ὁ δεύτερός ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυ-
ρός. 15 καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βί-
βλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν
λίμνην τοῦ πυρός.

---

10. οπου το θηρ. 11. λευκ. μεγαν . . επ αυτου 12. τους νεκρ. μικρ. κ. μεγαλους . . θρονου: θεου . . ηνεωχθησαν . . βιβλ. αλλο ηνεωχθη 13. τους εν αυτη νεκρους . . εδωκαν: (εδωκεν) . . τους εν αυτοις νεκρ. 14. Ουτ. εστιν ο δευτ. θανατος . . om η λιμν. τ. πυρος 15. (τω βιβλιω)

---

10 19, 20. 11 *Dan. 7, 9 s. 12 *Mal. 3, 16. 13 6, 8. 14 21, 8. 15 3, 5 zc.

deo de caelo et devoravit eos: 10 et
diabolus qui seducebat eos missus est in
stagnum ignis et sulphuris, ubi et bestia
et pseudopropheta, et cruciabuntur die
ac nocte in saecula saeculorum.

11 Et vidi thronum magnum candidum,
et sedentem super eum, a cuius conspe-
ctu fugit terra et caelum, et locus non
est inventus eis. 12 Et vidi mortuos
magnos et pusillos stantes in conspectu
throni, et libri aperti sunt: et alius liber
apertus est, qui est vitae: et iudicati sunt
mortui ex his quae scripta erant in libris
secundum opera ipsorum. 13 Et dedit
mare mortuos qui in eo erant, et mors
et inferus dederunt mortuos qui in ipsis
erant, et iudicatum est de singulis secun-
dum opera ipsorum. 14 Et inferus et
mors missi sunt in stagnum ignis. Haec
mors secunda est, stagnum ignis. 15 Et
qui non est inventus in libro vitae scri-
ptus, missus est in stagnum ignis.

---

10. (sulphoris) . . A pseudoprophetis, F *aliique* pseudoprophetae . . *om* et *ultim.* 11. AF ab eis 13. infernus ded. mortuos suos 14. infernus . . est mors secunda . . V *om* stagnum ignis, A *habet* in st. ign. 15. inventus est

---

10 19, 20. 11 *Dan. 7, 9 s. 12 *Mal. 3, 16. 13 6, 8. 14 21, 8. 15 3, 5 zc.

XXI.

Novum caelum, nova terra. Novae Hierusalem, sponsae agni, splendor caelestis. Duodecim portae et fundamenta. Nullum templum, lumen caeleste.

1 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν και-
νήν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη
γῆ ἀπῆλθαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι.
2 καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ και-
νὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην
κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. 3 καὶ
ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λε-
γούσης Ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν
ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ
αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς
ἔσται μετ' αὐτῶν θεὸς αὐτῶν, 4 καὶ ἐξα-
λείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐ-
τῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε
πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται
ἔτι· ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθαν. 5 καὶ εἶπεν
ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ Ἰδοὺ καινὰ
ποιῶ πάντα. καὶ λέγει Γράψον, ὅτι οὗτοι
οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί εἰσιν. 6 καὶ
εἶπέν μοι Γέγοναν. ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ

XXI. 1. παρηλθε 2. και εγω Ιωαννης ειδον την πολ. τ. α. Ι. κ. κατ. απο τ. θεου εκ τ. ουρ. 3. θρονου: ουρανου . . λαοι . . (μ. α. εστ.) . . (om θε. αυτ.) 4. εξαλειψ, ο θεος . . (om οτι) . . απηλθον 5. επι του θρονου . . καιν. παντ. ποιω . . λεγ. μοι . . αληθ. κ. πιστ. 6. Γεγονε. εγω ειμι το (γεγονα εγω το) . . αλφα: Α

XXI. 1 *Es. 65, 17. 66, 22. 2 Pet. 3, 13. 2 3, 12. Heb. 12, 22. 3 *Ez. 37, 27. 2 Cor. 6, 16. 4 7, 17. *Es. 25, 8. 5 *Es. 43, 19. 2 Cor. 5, 17. Apoc. 19, 9. 22, 6. 6 16, 17. 22, 13.

XXI.

Novum caelum, nova terra. Novae Hierusalem, sponsae agni, splendor caelestis. Duodecim portae et fundamenta. Nullum templum, lumen caeleste.

1 Et vidi caelum novum et terram no-
vam: primum enim caelum et prima
terra abiit, et mare iam non est. 2 Et
civitatem sanctam Hierusalem novam vidi
descendentem de caelo a deo, paratam
sicut sponsam ornatam viro suo. 3 Et
audivi vocem magnam de throno dicen-
tem Ecce tabernaculum dei cum homi-
nibus, et habitabit cum eis, et ipsi po-
pulus eius erunt, et ipse deus cum eis
erit eorum deus, 4 et absterget deus
omnem lacrimam ab oculis eorum, et
mors ultra non erit, neque luctus neque
clamor neque dolor erit ultra: quae pri-
ma, abierunt. 5 Et dixit qui sedebat in
throno Ecce nova facio omnia. Et dicit
Scribe, quia haec verba fidelissima sunt
et vera. 6 Et dixit mihi Factum est.

XXI. 2. Et ego Ioannes vidi sanctam civitatem . . *om* vidi 4. quia prima 5. Et dixit mihi Scribe

XXI. 1 *Es. 65, 17. 66, 22. 2 Pet. 3, 13. 2 3, 12. Heb. 12, 22. 3 *Ez. 37, 27. 2 Cor. 6, 16. 4 7, 17. *Es. 25, 8. 5 *Es. 43, 19. 2 Cor. 5, 17. Apoc. 19, 9. 22, 6. 6 16, 17. 22, 13.

τὸ ὦ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ δι-
ψῶντι δώσω αὐτῷ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδα-
τος τῆς ζωῆς δωρεάν. 7 ὁ νικῶν κληρο-
νομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεὸς καὶ
αὐτὸς ἔσται μοι υἱός. 8 τοῖς δὲ δειλοῖς
καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦ-
σιν καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλο-
λάτραις καὶ πᾶσιν τοῖς ψευδέσιν τὸ μέρος
αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ
θείῳ, ὅ ἐστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

9 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων
τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας γεμούσας ἑπτὰ
πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ
λέγων Δεῦρο, δείξω σοι τὴν γυναῖκα τὴν
νύμφην τοῦ ἀρνίου. 10 καὶ ἀπήνεγκέν με
ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ
ἔδειξέν μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσα-
λὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τοῦ
θεοῦ, 11 ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· ὁ
φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς
λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι· 12 ἔχουσα
τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας
δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώ-

6. om αυτω 7. κληρονομησει: (δωσω αυτω) . . ταυτα: παντα . . ο υιος 8. τοις δε δ.: δειλοις δε . . (απιστ. και αμαρτωλοις κ. εβδ.) . . φαρμακευσι . . ο δευτ. θαν. 9. ηλθε προς με εις των επτα . . τας γεμ. των ε. πληγων . . την νυμφ. του αρν. την γυν. (τ. νυ. την γυν. τ. αρν.) 10. πολιν: add την μεγαλην . . εκ θεο.: απο 11. και ο φωστ. 12. εχουσαν τε τειχος . . εχουσαν (om κ. επι τ. π. α. δωδ.)

8 22, 15. 20, 10. 14. 9 15, 1. 17, 1. 19, 7. 10 17, 3. *Ez. 40, 2. 11 *Ez. 48, 31 ss.

Ego sum A et Ω, initium et finis. Ego
sitienti dabo de fonte aquae vitae gratis.
7 Qui vicerit, possidebit haec, et ero illi
deus, et ille erit mihi filius. 8 Timidis
autem et incredulis et execratis et homi-
cidis et fornicatoribus et veneficis et ido-
latris et omnibus mendacibus pars illo-
rum erit in stagno ardenti igne et sul-
phure, quod est mors secunda.

9 (22) Et venit unus de septem angelis
habentibus phialas plenas septem plagis
novissimis, et locutus est mecum dicens
Veni, ostendam tibi sponsam uxorem
agni. 10 Et sustulit me in spiritu in
montem magnum et altum, et ostendit
mihi civitatem sanctam Hierusalem de-
scendentem de caelo a deo, 11 haben-
tem claritatem dei: lumen eius simile
lapidi pretioso tamquam lapidi iaspidis
sicut crystallum. 12 Et habebat murum
magnum et altum, habens portas duo-
decim, et in portis angelos duodecim,

6. A et O . . AF *aliique* aquae vivae 7. (*om *versum*) 8. (excaecatis) . . idololatris . . (sulphore) 9. Veni et ostendam 11. et lumen . . (**iaspidi) 12. habentem portas duodecim . . F *aliique om* et in portis angelos (A angulos) duodecim

8 22, 15. 20, 10. 14. 9 15, 1. 17, 1. 19, 7. 10 17, 3. *Ez. 40, 2. 11 *Ez. 48, 31 ss.

δεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἅ ἐστιν
ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν Ἰσραήλ.
13 ἀπὸ ἀνατολῶν πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ
βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νότου πυ-
λῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς.
14 καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμε-
λίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνό-
ματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου.
15 καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κά-
λαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ
τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς.
16 καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ
μῆκος αὐτῆς ὅσον καὶ τὸ πλάτος. καὶ ἐμέ-
τρησεν τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίους
δεκαδύο χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλά-
τος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν. 17 καὶ
ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσερά-
κοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου,
ὅ ἐστιν ἀγγέλου. 18 καὶ ἦν ἡ ἐνδόμησις
τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις, καὶ ἡ πόλις χρυ-
σίον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ. 19 οἱ
θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ
τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος
ἴασπις, ὁ δεύτερος σάπφειρος, ὁ τρίτος χαλ-

12. om ονοματα sec. . . των υιων 13. απ ανατολης . . και ter om 14. και εν αυτοις ονομ. των 15. om μετρ. 16. τοσουτον εστιν οσον και (om και) . . ς (non ς^{e}) επι σταδιων . . δεκαδ. : δωδεκα 17. τεσσαρακοντα 18. (om ην) . . ομοια 19. και οι θεμ.

15 *Ez. 40, 3. 16 *Ez. 41, 21. 18 *Zach. 2, 5. 19 *Es. 54, 11 ss. *Ex. 28, 17 ss.

et nomina inscripta, quae sunt no-
mina duodecim tribuum filiorum Isra-
hel. 13 Ab oriente portae tres, et ab
aquilone portae tres, et ab occasu portae
tres, et ab austro portae tres. 14 Et
murus civitatis habens fundamenta duo-
decim, et in ipsis duodecim nomina apo-
stolorum agni. 15 Et qui loquebatur
mecum habebat mensuram arundineam
auream, ut metiretur civitatem et portas
eius et murum. 16 Et civitas in quadro
posita est, et longitudo eius tanta est
quanta et latitudo. Et mensus est civi-
tatem de arundine per stadia duodecim
milia: longitudo et latitudo et altitudo
eius aequalia sunt. 17 Et mensus est
murus eius centum quadraginta quattuor
cubitorum, mensura hominis, quae est
angeli. 18 Et erat structura muri eius
ex lapide iaspide, ipsa vero civitas auro
mundo, simile vitro mundo. 19 Funda-
menta muri civitatis omni lapide pretioso
ornata: fundamentum primum iaspis, se-
cundus sapphirus, tertius calcidonius,

13. occasu: austro . . austro: occasu 16. de arundine aurea . . et longitudo . . et altitudo et latitudo 17. murum 18. aurum mundum 19. Et fundamenta . . secundum . . (saphirus) . . tertium chalcedonius

15 *Ez. 40, 3. 16 *Ez. 41, 21. 18 *Zach. 2, 5. 19 *Es. 54, 11 ss. *Ex. 28, 17 ss.

χηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, **20** ὁ πεμ-
πτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος
χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος
τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἑνδέ-
κατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος.
21 καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργα-
ρῖται· ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ
ἑνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως
χρυσίον καθαρὸν ὡς ὕαλος διαυγής. **22** καὶ
ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ κύριος ὁ
θεὸς ὁ παντοκράτωρ ναὸς αὐτῆς ἐστίν, καὶ
τὸ ἀρνίον. **23** καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει
τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν
αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐ-
τήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον. **24** καὶ
περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐ-
τῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν
δόξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν, **25** καὶ οἱ πυλῶ-
νες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας, νὺξ
γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ, **26** καὶ οἴσουσιν τὴν
δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν.
27 καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινὸν
καὶ ὁ ποιῶν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ
οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ
ἀρνίου.

20. σαρδιος . . (αμεθυσος) 21. διαυχ.: διαφανης 23. φαινωσιν εν . . (αυτη γαρ η) 24. και τα εθν. των σωζομενων εν τω φωτι αυτης περιπατησουσι . . τ. δοξ. και την τιμην αυτ. 27. π. κοινουν κ. ποιουν

21 12. **23** 22, 5. *Es. 60, 19. **24** *Es. 60, 3 ss. **27** *Es. 52, 1.

quartus zmaragdus, **20** quintus sardo-
nix, sextus sardinus, septimus chrysoli-
thus, octavus beryllus, nonus topazius,
decimus chrysoprasus, undecimus hya-
cinthus, duodecimus amethystus. **21** Et
duodecim portae duodecim margaritae
sunt per singulas, et singulae portae erant
ex singulis margaritis. Et platea civita-
tis aurum mundum tamquam vitrum per-
lucidum. **22** Et templum non vidi in ea:
dominus enim deus omnipotens templum
illius est, et agnus. **23** Et civitas non
eget sole neque luna, ut luceant in ea: nam
claritas dei inluminavit eam, et lucerna
eius est agnus. **24** Et ambulabunt gen-
tes per lumen eius, et reges terrae affe-
rent gloriam suam et honorem in illam,
25 et portae eius non claudentur per
diem: nox enim non erit illic: **26** et
afferent gloriam et honorem gentium in
illam. **27** Nec intrabit in ea aliquid co-
inquinatum et faciens abominationem et
mendacium, nisi qui scripti sunt in libro
vitae agni.

19. quartum . . smaragdus 20. quintum sardonyx, sextum sardius, septimum . . (crisolitus) . . octavum . . (birillus) . . nonum . . (topadius) . . decimum . . (chryssoprassus) . . undecimum . . (iacinthus) . . duodecimum 23. (*om* in) 24. in lumine eius 27. Nec: Non . . in eam aliquod . . et *prius*: V aut, A *om* . . abominationem faciens

21 12. **23** 22, 5. *Es. 60, 19. **24** *Es. 60, 3 ss. **27** *Es. 52, 1.

XXII.

Flumen arborque vitae. Beatitas aeterna. Iohannes testis fidus. Promissa et comminationes dei. Verba fida et sancte tuenda. Christi adventus certus.

1 Καὶ ἔδειξέν μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς
λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ
τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου. 2 ἐν
μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ
ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς ποιοῦν καρ-
ποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἀποδιδοὺς ἕκα-
στον τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ
ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. 3 καὶ πᾶν
κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος τοῦ
θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ
δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ 4 καὶ
ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα
αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. 5 καὶ νὺξ
οὐκ ἔσται, καὶ οὐ χρεία λύχνου καὶ φωτός,
ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτιεῖ ἐπ' αὐτούς, καὶ
βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
6 Καὶ εἶπέν μοι Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ
ἀληθινοί, καὶ κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων
τῶν προφητῶν ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐ-
τοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέ-
σθαι ἐν τάχει. 7 καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ.

XXII. 1. καθαρον ποταμον 2. εντ. κ. εντευθεν .. κατ. μην. ενα εκαστον αποδιδουν 3. καταναθεμα 5. εσται εκει (εστ. ετι) .. κ. χρειαν ουκ εχουσι (κ. ουχ εξουσιν χρ.) .. (φωτος λυχνου) ⁞. φωτος ηλιου .. φωτιζει επ 6. (λεγει) .. πνευμ. των: αγιων 7. om και

XXII. 1 *Ez. 47, 1. 2 2, 7. *Ez. 47, 7. 3 *Zach. 14, 11. 4 7, 3. 5 21, 23. 25. *Dan. 7, 27. 6 21, 5. 1, 1. 7 3, 11.

XXII.

Flumen arborque vitae. Beatitas aeterna. Iohannes testis fidus. Promissa et comminationes dei. Verba fida et sancte tuenda. Christi adventus certus.

1 ([23]) Et ostendit mihi fluvium aquae
vitae splendidum tamquam crystallum,
procedentem de sede dei et agni. 2 In
medio plateae eius et ex utraque parte
fluminis lignum vitae afferens fructus
duodecim, per menses singula reddentia
fructum suum, et folia ligni ad sanitatem
gentium. 3 Et omne maledictum non
erit amplius. Et sedes dei et agni in illa
erunt, et servi eius servient illi 4 et vi-
debunt faciem eius, et nomen eius in
frontibus eorum. 5 Et nox ultra non
erit, et non egebunt lumine lucernae ne-
que lumine solis, quoniam dominus deus
inluminabit illos, et regnabunt in saecula
saeculorum. 6 ([24]) Et dixit mihi Haec
verba fidelissima et vera sunt, et domi-
nus deus spirituum prophetarum misit
angelum suum ostendere servis suis quae
oportet fieri cito. 7 Et ecce venio velo-

XXII. 1. AF aquae vivae 2. V singulos reddens, A** singulos reddentes 3. Sed sedes 5. (lumen *bis*) .. (inluminat) 6. sunt et vera .. spirituum: (omnipotens)

XXII. 1 *Ez. 47, 1. 2 2, 7. *Ez. 47, 7. 3 *Zach. 14, 11. 4 7, 3. 5 21, 23. 25. *Dan. 7, 27. 6 21, 5. 1, 1. 7 3, 11.

μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφη-
τείας τοῦ βιβλίου τούτου.

8 Κἀγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων
ταῦτα· καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ὅτε εἶδον, ἔπεσα
προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγ-
γέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα. 9 καὶ
λέγει μοι Ὅρα μή· σύνδουλός σού εἰμι
καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ
τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τού-
του· τῷ θεῷ προσκύνησον. 10 καὶ λέγει
μοι Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφη-
τείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὁ καιρὸς ἐγγύς
ἐστιν. 11 ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ
ῥυπαρὸς ῥυπαρευθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος
δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος
ἁγιασθήτω ἔτι.

12 Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός
μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ
ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. 13 ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ
τὸ ὦ, πρῶτος καὶ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ
τέλος. 14 μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στο-
λὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ
τὸ ξύλον τῆς ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλ-
θωσιν εἰς τὴν πόλιν. 15 ἔξω οἱ κύνες καὶ

---

8. Και εγω . . ο βλεπ. ταυτ. και ακουων . . . ηκουσα και εβλεψα . . ς^e (non ς) επεσον 9. ° γαρ ειμι 10. οτι ο καιρ. (ο καιρ. γαρ) 11. ο ρυπων ρυπωσατω . . ο δικ. δικαιωθητω ετι 12 Και ιδου . . τῳ ε. αυτου εσται 13. εγω ειμι το Α κ. το Ω, αρχη και τελος, ο πρωτος και ο εσχατος 14. μακ. οι ποιουντες τας εντολας αυτου, ινα 15. εξω δε

---

8 19, 10. 10 10, 4. *Dan. 12, 4. 12 *Es. 40, 10.
13 1, 8. 21, 6. 7, 14. 15 21, 8. Phil. 3, 2.

citer. Beatus qui custodit verba prophe-
tiae libri huius.

8 Et ego Iohannes, qui audivi et vidi
haec, et postquam audissem et vidissem,
cecidi ut adorarem ante pedes angeli qui
mihi haec ostendebat. 9 Et dicit mihi
Vide ne feceris: conservus tuus sum et
fratrum tuorum prophetarum et eorum qui
servant verba libri huius: deum adora.
10 Et dicit mihi Ne signaveris verba pro-
phetiae libri huius: tempus enim prope
est. 11 Qui nocet noceat adhuc, et qui
in sordibus est sordescat adhuc, et iu-
stus iustitiam faciat adhuc, et sanctus
sanctificetur adhuc.

12 Ecce venio cito, et merces mea
mecum est, reddere unicuique secundum
opera sua. 13 Ego A et Ω, primus et
novissimus, principium et finis. 14 Beati
qui lavant stolas suas, ut sit potestas eo-
rum in ligno vitae et portis intrent in
civitatem. 15 Foris canes et venefici et

---

8. AF *om* Et 9. dixit . . conservus enim . . prophetiae libri huius 11. et qui iustus est iustificetur adhuc 13. Ego sum A et O 14. stolas suas in sanguine agni . . et per portas

---

8 19, 10. 10 10, 4. *Dan. 12, 4. 12 *Es. 40, 10.
13 1, 8. 21, 6. 7, 14. 15 21, 8. Phil. 3, 2.

οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς
καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς φιλῶν καὶ
ποιῶν ψεῦδος. 16 ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν
ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ταῖς
ἐκκλησίαις. ἐγώ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος
Δαυίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωινός.
17 Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν
Ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω Ἔρχου. καὶ
ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ
ζωῆς δωρεάν.

18 Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς
λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.
ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ θεὸς
ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν
τῷ βιβλίῳ τούτῳ· 19 καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ
ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας
ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ
τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως
τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ
τούτῳ.

20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα Ναί, ἔρχο-
μαι ταχύ. Ἀμήν, ἔρχου κύριε Ἰησοῦ.

21 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ
πάντων.

---

15. πας ο 16. επι (εν) ταις εκκλ. . . του Δαβιδ . . ο πρω.: ᵖκαι ορθρινος (και ο πρω.) 17. °Ελθε bis et ελθετω . . °και ο θελων λαμβανετω το 18. °Συμμαρτυρουμαι γαρ παντι ακ. . . °επιτιθη προς ταυτα . . °om τω 19. °αφαιρη α. τ. λογων βιβλου . . °αφαιρησει . . του ξυλου: βιβλου . . °και των γεγρ. . . °om τω 20. Αμ. ναι, ερχου 21. τ. κυρ. ημων Ιησ. Χριστου μ. παντ. υμων (μ. παντ. των αγιων). Αμην.

---

16 5, 5. 2, 28. *Es. 11, 1. 17 *Es. 55, 1. 18 15, 1 ss. 19 *Deut. 4, 2. 20 7, 17. 21 Heb. 13, 25 ꝛc.

impudici et homicidae et idolis servientes
et omnis qui amat et facit mendacium.
16 (25) Ego Iesus misi angelum meum,
testificari vobis haec in ecclesiis. Ego
sum radix et genus David, stella splen-
dida et matutina. 17 Et spiritus et sponsa
dicunt Veni. Et qui audit dicat Veni. Et
qui sitit veniat, qui vult accipiat aquam
vitae gratis.

18 Contestor ego omni audienti verba
prophetiae libri huius. Si quis apposue-
rit ad haec, apponet deus super illum
plagas scriptas in libro isto: 19 et si
quis diminuerit de verbis libri prophetiae
huius, auferet deus partem eius de ligno
vitae et de civitate sancta et de his quae
scripta sunt in libro isto.

20 Dicit qui testimonium perhibet isto-
rum Etiam, venio cito. Amen, veni, do-
mine Iesu.

21 Gratia domini nostri Iesu Christi
cum omnibus.

---

17. (*om* et *quart.*) . . et qui vult 18. Contestor enim omni . . (apponit) 19. (*om* libri) . . ligno: libro 21. V *add. in fine* vobis. Amen, *item* A Amen.

---

16 5, 5. 2, 28. *Es. 11, 1. 17 *Es. 55, 1. 18 15, 1 ss. 19 *Deut. 4, 2. 20 7, 17. 21 Heb. 13, 25 ꝛc.

Lipsiae: Impressit F. A. Brockhaus.